UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Practicarvm Conclvsionvm Jvris In omni Foro frequentiorum Dominici TT. S. Onvphrii S. R. E. Presbyt. Cardin. Tvschi, Tomus ...

Practicarvm Conclvsionvm Jvris In omni Foro frequentiorum Dominici TT. S. Onvphrii S. R. E. Presbyt. Cardin. Tvschi, Tomus ...

Toschi, Domenico

[Coloniae Agrippinae], 1623

M.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95018

Visual Library

6 *decis.34.in princ.* † Extende in eo, qui debet soluere cambia; & non soluit; quia tenetur ad interesse. Rota Ianuen. *decis.1.num.41.& seq.*
7 *ver.prima ratione.* † Extende in eo, qui acceptauit ordinem, & fuit morosus in emendo, vel faciendo, quod debuit. Rota Ianuen. *decis.24.nu.7.* & quia non seruauit mandatum, *decis.Ianuen.68.num.5.*
8 † Amplia; quia imo interesse debetur sine interpellatione ab eo, qui accepit mandatum aliquid faciendi, si non fecit, cum primum
9 facere potuit. Rota Ianuen. *decis.68. num.6.& seq.* † Limita; quia non debetur interesse à moroso, quando habuit sequestrum, vel præceptum iudicis, ne solueret. Rota Ianuen. *decis.61. num.3.& 4.*
☞ Vide, *Præceptum iudicis operatur multa. Concluſ. 479. cum Concluſ. ibi*
10 *prox. seq.* † Extende in eo debitore, qui fuit impeditus à Principe.
11 Rota Ianuen. *decis.211.nu.3.* † Limita; quia circa interesse soluendum, siue ex damno, siue ex lucro proueniat, quod minus est probatum, taxatur; quia omnes testes conueniunt in minori summa. *Decis.Ianuen.139.in fin.* Vide plene Anton. Gabriel. *lib.3. tit. de solutio. concluſ.10. Creditor, qui est solitus lucrari.*

Ludus, & alea quare prohibiti, & quando permittantur. Concluſ. 456.

1 LVDVS † vel alea quare sint prohibiti. Arch. *c.Episcopus, distinct.*
2 *35.* Oldrad. *consil.80.in fin.* incip. *Talia sunt.* † Regulam facias, quod omnis ludus de iure communi est prohibitus, in quo quis
* committit se sorti, & fortunæ, communem * dicit Clar. *in §. ludus,*
3 *in princ.* per text. *in l. alearum vsus. C. de religio. & sumpt. funer.* † Extende, vt procedat, nedum si mera sors operetur, sed etiam si adsit
* mixtura sortis, & artis, communem * dicit Clar. *d.§. ludus, num.2.*
4 *ver. hæc autem.* † Amplia; quia prohibito ludo prohibetur etiam mutuum ludenti, ideo mutuans de iure non potest repetere pe-
* cunias mutuatas secundum * communem, & est text. clarus *in l.*
5 *alearum vsus, C. de relig. & sumpt. funer.* † Contrarium seruatur de
* consuetudine; quia datur repetitio, & actio secundū magis * com-
6 munem. Clar. *d.§. ludus, num.8. ver. item mutuans.* † Amplia; quia pro ludo non datur actio, quando est ludus prohibitus, & conse-
7 quenter non valet transactio. Clar. *d.§. ludus, in fin.* † Pœna ludi prohibiti est arbitraria, ideo extra ordinem punitur. Clar. *d.§. lu-*
8 *dus, num.6. ver. sed quæro.* † Secunda pœna est, quod vincens in ludo
* reprobato tenetur restituere perdenti, communem * dicit Clar.
d.§. ludus, num.7. ver. item vincens. licet dicat non seruari de consue-
9 tudine. † Declara; quia si consuetudo admittit ludum prohibitum, prout est ludus taxillorum, tunc vincens non tenetur resti-
* tuere perdenti, etiam in foro conscientiæ, communem * Theologorum, Canonistarum, & Legistarum dicit Clar. *d.§. ludus, n.7.*
in fin. licet dicat, quod de consilio melius, & tutius sit dare paupe-
10 ribus. † Limita; quia ludi, qui appellantur scommissæ, sunt liciti; quia contractus, qui periculo fortunæ subiiciuntur, sunt permissi
* secundum * communem, Clar. *d.§. ludus, num.5. ver. quæro etiam.*
11 † Limita; quia vbi solum ingenium versatur; & non sors; prout in ludo schachorum, licitus est ludus. Clar. *d.§. ludus, num.2. in fi. ver.*
12 *vbi vero,* & ibi apostilla *in ver. licitus.* † Extende; quia etiam clerici possunt ludere ad schachos. Clar. *d.§. ludus, nu.3. ver. quæro nunquid.*
13 † Restringe; quia non potest de iure communi ludi etiam ad ludos permissos vltra 1. scut. pro singula vice, licet de iure consuetu-
14 dinis non seruetur. Clar. *d.§. ludus, num.2. ver. scias tamen.* † Limita; quia pilæ ludus est antiquissimus, & permissus absque distinctione, siue cum manu, siue cum segipillo ludatur. Ang. *consil.397. Quidam puer.* † Et ideo non tenetur actione iniuriarum ille, qui luden- 15
do ad pilam percussit aliquem præter intentionem suam. Angel.
d.consil.397. per tot. maxime *num.3. ver. præmitto etiam, vsque in fin.* vbi,
quod non est apta ad nocendum pila principaliter. † Extende; 16
quia statutū inducens pœnā contra eum, qui percusserit aliquem
cum instrumento apto manifeste ad nocendum, nō habet locum
in eo, qui percussit cum pila; quia principaliter non est apta ad no-
cendum. Angel. *d.consil.397. per tot.* vbi est casus. † Limita; quia lai- 17
ci possunt licite inducere ludos torneamentorum, giostrarum, &
similium; quia vbi versatur corporis agilitas, ludus est permissus,
communem * dicit Clar. *d.§. ludus, num.4. ver. item quæro.* *

Ludus quando excuset delictum, vel non. Concl. 457.

LVDVS † Niuis consueuit parere rixas, & ideo cum sit ludus 1
noxius; est prohibitus, saltem clericis, ideo clericus percu-
tiens clericum cum sanguinis effusione in ludo niuis incidit in ca-
nonem. Calder. *consil.539.* alias 7. *de sent. excom.* † Delictum igitur 2
commissum in ludo permisso ex leuitate iocosa non est punibile.
† Et ideo ludens ad pilam, si percutiat aliquem, non punitur, vt 3
in Concluſ. prox. præced. num.15.& seq. † Limita, nisi delictum exce- 4
dat iocum, & ludum permissum; quia si rixantes non steterunt
in terminis ludi permissi, puniri debent. Calderin. *dict. consil.539.*
alias 7. *de sent. excom.*

Lumen maius offuscat lucem minorem. Concluſ. 458.

LVMEN † maius offuscat lucem minorem, *cap. solitæ de maiorit.* 1
& obed. † Amplia; quia licet nemo mutando domicilium per- 2
dat originale, quin teneatur ad omnia onera, fallit, quando quis
transfert domicilium ad ciuitatem dominantem, ita Ang. Nicol.
in subscriptione ad *consil. Socin.302. lib.2. ver. non enim obstat,* & in vl-
tima subscriptione, quæ est *consil.303.* vbi late. † Extende; quia 3
quando aliquid conceditur inferiori, semper concessio debet in-
telligi, ne superior includatur, ne aliquid contra superiorem exer-
ceat, vel contra subditos superioris concedentis. Socin. *dict. con-*
sil.302. num.6. Felin. ibi in subscriptione, & alii, qui ponunt mul-
ta exempla, quæ videas. Vide, *Dignum magis trahit ad se minus* ☞
dignum. Concluſ.435.

Luxuriosa, & turpis vita qualiter probetur. Concluſ. 459.

PROBATVR † luxuriosa, & turpis vita filiæ exhæredatæ à patre 1
per famam publicam, & per probationem, quod iuuenes pas-
sim ad iuuenculam accedebant. Bald. *consil.253. Filia familias, circa*
princip. lib.2. † Exosa est legibus luxuriosa vita, ideo Imperator *in* 2
auth. quib. mod. natur. effic. sui, dicit, quod non dat legem luxurian-
tibus, sed pudicis, *in §. penult. ver. nam si hoc,* & gloss. ibi *in ver. legem,*
dicit, quod non dat legem luxuriantibus ad priuilegium; sed be-
ne ad pœnam. † Vide tamen; quia aliquando plus nocet castitas, 3
quam luxuria, gloss. *in c. quia circa,* per illum text. *de bigam.* vbi,
quod is, qui luxuriatus est cum mille mulieribus, non efficitur
bigamus, & tamen contrahens matrimonium cum vidua, vel
cum duabus virginibus est bigamus. Vide, *Delictum* ☞
quandoque affert commodum.
Concluſ.179.

M.

Machinatio quid sit. Concluſ. 1.

1 MACHINATIO † est ordinatio dolosa consistens in arte verborum. Bart. *in extrauag. qui sint rebelles, in ver. machinantur.* vbi ponit plura exempla; videlicet; quando fiunt ligæ; & societates prohibitæ prætextu boni, vel sub colore licito, item si exercitui Princi-
pis negant progressum, prætextu boni, videlicet, quod non liceat introducere tot armatos, & alia similia; quia tales dicuntur oc-
☞ culti rebelles. Vide, *Rebellis qui dicatur, & quando. Concluſ.44.*

Magistratus delinquentes quando teneantur omnes in solidum, vel non. Concluſ. 2.

1 PLVRES † officiales si sunt delinquentes ex dolo, conueniri po-
test quilibet in solidum, & non pro parte tantum; quia dolus
hoc operatur, secus si ex sola culpa; quia tenentur omnes pro vi-
rili. Bald. *consil.329. Quidam priores, in princ. lib.4.* allegat *l. magistra-*
☞ *tibus. ff. de magistrat. conuenien.* Vide, *Delinquentes plures an teneantur*
in solidum, vel pro rata. Concluſ.186. † Amplia; quia idem est, quan- 2
do obligantur ex maleficio; quia tenentur in solidum, secus si ex
quasi maleficio. Bald. *d. consil.329. ante med. ver. item quando plures,*
lib.4. † Limita, quando ex culpa, & quando ex quasi delicto de- 3
linquunt. Bald. *d.consil.329. lib.4.* † Limita, quando delinquunt, 4
vt priuati, puta, contra libertatem Ecclesiasticam, puta si laici
Priores grauant clericos ad onera; quia cum censeantur vt priua-
ti, ex quo nullam habent iurisdictionem, tenentur in solidum,
vno tamen soluente cæteri liberantur. Bald. *consil.329. per tot.* vbi
est casus, *lib.4.* † Limita; quia officialis interponens decretum in 5
contractu minoris læsiuum, tenetur minori ad damna in subsi-
dium. Alexand. *consil.103. Visis scriptis, num.6. ver. octauo quia. lib.2.*
† Declara; quia limitatio procedit circa ea, quæ facit sine obliga- 6
tione præcisa, vt quia tenetur ex officio, sed si ex particulari obli-
gatione conuenitur; tenetur directe, & principaliter, non in sub-
sidium. Alexand. *d. consil.103. col. fin. ver. non obstat, quod primo debent.*
lib.2. Vide, *Officiales quando teneantur ex delicto familiæ suæ, vel non.* ☞

Con-

Conclus. 99. Vide, *Officiales qui non possint obligari, & contrahere, & qui possint. Conclus.* 100.

Magistratus durante officio non possunt multa, quæ a liis sunt permissa. Conclus. 3.

1 MAGISTRATVS † gerens in ciuitate, prohibetur acquirere ex donato, & quocunque contractu, ne studio acquirendi amicitias, vel inimicitias faciat, & iustitiam subuertat. *l.* 1. §. *donationes. C. de contr. iudic. tutel.* Roman. *consil.* 509. *Circa propositum, num.* 13. *ver. iis tamen*, vbi, quod fauorem publicum respicit hæc prohibitio. & *num.* 12. dicit iuramentum non conualidare. † Extende; quia neque talis contractus conualescit; licet desinat esse officialis, nisi de nouo ratificetur, vel fiat durante habilitate. Roman. *d. consil.* 509. *num.* 2. *ver. secundo probatur.* Vide, *Officiales qui possint obligari, & contrahere, & qui non. Conclus.* 100.

Magna res, & parua ex quibus dicatur. Conclus. 4.

1 MAGNA † res, vel parua iudicatur secundum qualitatem personarum. Oldrad. *consil.* 359. *Expræsenti, num.* 11. *ver. nec huic obviat.* Lap. *alleg.* 59. *circa fin. ver. & causæ dicuntur*, vbi, quod causa pauperis decem scutorum dicitur magna, & causa Regis de castro dicitur parua. Vide, *Præiudicium tertii quando non sit considerabile.*
2 *Conclus.* 493. † Et ideo ad probandum, an agatur de magno, vel modico præiudicio, consideratur qualitas eius, de cuius præiudicio agitur. Alexand. *consil.* 17. *Viso instrumento, num.* 5. *ver. quinimo*
3 *consulo, lib.* 4. † Ad effectum deferendi, vel non deferendi iuramentum, quia causa sit magna, vel non. Vide, *Iuramentum in sup-*
4 *plementum. Conclus.* 539. † Amplia in quantitate; quia an dicatur magna, vel parua, attenditur qualitas personarum. Bald. *cons.* 181. *Primo quæro. num.* 2. *v. r. sed de significatione, lib.* 3. & statur arbitrio iudicis. Iason *in l. si constante. num.* 149. *ff. solut. matrimonio.* apostill. ad Matheil. *sing.* 1. *nu.* 16. *& seq.* Bart. *in authent. nisi breuiores. C. de sentenc. ex breu. recitan.* Rom. plene *consil.* 346. *num.* 5. allegat not. *in auth. præterea. C. vnde vir. & vxor.* Menoch. *de arbitr. casu* 145. *num.* 4. Abb. *in cap.* 1. *num.* 7. *de dilatio.* & est gloss. *in cap. fin. de re iudic. in* 6. *in ver. illustrium*, plene Crau. *de antiq. temporis.* §. *quia in libro.* 1. *part. num.* 4. al-
5 legat Gem. *consil.* 85. *in fin.* Guid. Pap. *quæst.* 564. *in fin.* † Extende; quia qualitas personarum facit habere interpretationem, quando res sit magna, vel debeatur tota, aut è contra. Oldrad. *cons.* 159.
6 *ver. circa tertium.* † Vide gloss. *in l. sed & si susceperit.* §. 1. *in ver. modica. ff. de iudic.* vbi dat exemplum de Comitissa Matthilda, quæ donabat modicum terræ Ecclesiæ, & erat spatio triginta milliarium; quia erat modicum respectu personæ loquentis, vbi Bart. *num.* 4. dicit, quod duo millia florenorum est modica quantitas in Rege, & Castre. ibi in fin. dicit, quod ista Comitissa fuit de anno 1063. & fuit filia Regis Italiæ deuota Ecclesiæ, & fecit bellum cum Im-
7 peratoribus. † Amplia; quia dicitur magnum, vel parum præiudicium versari, vt liber probet, vel non, secundum qualitatem personarum, rerum, & locorum. Crauett. *de antiq. temp.* §. *quid in*
8 *libro, num.* 4. *part.* 1. Guid. Pap. *decis.* 564. *in fin.* † Amplia; quia magna, & maxima læsio dicitur illa, quæ est parua in vno anno, quan-
9 do est perpetua singulo anno Brun. *consil.* 41. *num.* 38. † Amplia; quia pater potest legare filio spurio alimenta, si non excedat in magna quantitate, Prælatus potest donare pro seruitiis habitis, si non excedat in magna quantitate, & hæc magna quantitas resi-
10 det in iudicis arbitrio. Menoch. *de arbitr. cas.* 434. *per tot.* maxime
11 *in fin.* † Extende in feudo, quando dicatur tenue, vel pingue, aut magnum; quia arbitrio iudicis committitur, considerata qualita-
12 te personarum. Menoch. *cas.* 214. *in fin. ver. dubitatur.* † Et dives, & pauper dicitur secundum conditionem personæ, & relinquetur arbitrio iudicis, *l. sed & si susceperit.* §. 1. vbi Ang. in fin. dicit notan-
13 dum, idem de summa parua, & magna. † Amplia; quia semper dicitur magnum præiudicium, quando agitur de translatione, vel perdendo dominio vtili. Alexand. *consil.* 17. *Viso instrumento, nu.* 12. *lib.* 4. vbi apostill. *in ver. dominii*, dat concord. & reprobat Alciat.
14 contrarium tenentem. † Et summa scutorum 28000. dicitur inter Illustres Barones summa excessiua. Grammat. *decis.* 103. *nu.* 53.
15 *& seq.* † Item summa 12000. florenorum dicitur magna, & agi de magno præiudicio. Abb. *consil.* 53. *Attingendo, num.* 3. *col.* 2. *in princ. lib.* 2. † Imo summa 10000. inter nobiles est magna summa. Curt.
16 Iun. *consil.* 141. *num.* 4. *& seq.* Vide, *Iuramentum in supplementum quibus casibus sit deferendum, vel non. Conclus.* 540. vbi plenius, quæ magna, & parua summa dicatur. † Enormissima læsio, quæ excedit dimidiam, dicitur magna summa habito respectu ad rem ipsam, in qua est facta læsio. *l.* 2. *C. de rescin. vendit.* Vide, *Excessus immoderatus, &c. Conclus.* 431. † Amplia, vt idem sit in delictis; quia graue 17
delictum dicitur ex qualitate pœnæ, & grauius, & grauissimum, licet non possit dari certa regula. Farinac. *q.* 18. *num.* 88. *& seq.*
† Amplia; quia grauissimi præiudicii dicitur causa matrimonialis. 18
Curt. Iun. *consil.* 170. *num.* 25. † Amplia; quia magnum, vel paruum 19
præiudicium consideratur habito respectu ad concedentem, ideo Rex potest concedere, & Papa, & Dux, castra in feudum; quia si non fiat alienatio in totum, dicitur modicum præiudicium, nisi essent castra magnæ importantiæ, ita Iaf. *consil.* 10. *num.* 4. *ver. præterea, lib.* 3. vide Ruin. *consil.* 31. *circa fin. & consil.* 131. *lib.* 1. *& consil.* 25.
lib. 2. vbi declarat eodem modo. † Amplia; quia vbi agitur de de- 20
cisione causæ, consuetudo decisiua dicitur respicere magnum præiudicium, secus si ordinem. † Amplia; quia solemnitas magna 21
dicitur illa, quæ inducitur ex lege particulari, ideo vt tali solemnitati derogetur per consuetudinem, dicitur agi de magno præiudicio Abb. *d. consil.* 53. *in fin. ver. nec potest dici, lib.* 2. & idem etiam dixit *consil.* 31. *col.* 2. *in princ. ver. dico enim. eod. lib.* † Limita, quia 22
modica, & minima non habentur in consideratione. Vide, *Minima; & modica habent multa specialia. Conclus.* 238. Vide, *Maioritas quid sit, & quid importet. Conclus.* 19. † Limita; quia magna, vel 23
parua quantitas iudicatur secundum arbitrium boni viri. Bald. *d. consil.* 181. *num.* 1. *in fin. & num.* 2. *ver. & primo videtur, lib.* 3. vbi ponit multas expositiones. † Limita; quia modicum, & paruum præ- 24
iudicium dicitur, quando res agitur de pia causa ad piam causam in eodem subiecto, prout quod Hospitale faciat eleemosynam vno modo, vel alio. Abb. *d. consil.* 54. *Videtur primo, col. fin. in princ. lib.* 2.
† Extende; quia vbi agitur de diuisione, dicitur agi de modico 25
præiudicio. Bart. *in qua. sua* 7. *Mulier habens in fin.* † Possessorii causa dicitur modici præiudicii. Crauett. *consil.* 158. *num.* 12. Vide, *Pos-* 26
sessorii causa dicitur modici præiudicii, & habet multa speciali a. Concl. 445.
† Limita; quia modicum præiudicium dicitur, quando agitur de 27
re, quæ est solum in spe, quod possit esse mea; vel sit futura mea. Bart. *d. q.* 7. *Mulier, in fin. ver. ibi enim de modico.*

Magnum & paruum præiudicium diuersimode iudicatur. Conclus. 5.

SI † agitur de magno præiudicio, dispositio hominis intelligi- 1
tur de primo actu. *l. homes.* §. *hoc sermone ff. de verb. significat.* secus, si agatur de modico præiudicio. Anton. de Butr. *consil.* 30. *num.* 1. *in fi. ver. iura autem.* † Solemnitas non præsumitur extrinseca per 30. 2
annos, quando agitur de magno præiudicio, secus; si agatur de modico; quia præsumitur solemnitas sententiæ extrinseca per lapsum decem annorum. Crauett. *consil.* 317. *num.* 2. plures allegat apostill. ad Anton. de Butr. *consil.* 32. *in ver. extrinseca*, apost. ad Alex. *consil.* 17. *num.* 8. *in ver. propositum, lib.* 4. & Alex. *consil.* 45. *Visa facti, in fin. lib.* 3. vbi plena apostill. *in ver. præsumuntur.* † Non statur asser- 3
tioni Episcopi, neque alterius, quando agitur de magno præiudicio. Abb. *consil.* 52. *Attingendo, num.* 3. *col.* 8. *in princ. lib.* 2. † Relocatio 4
tacita, quæ inducitur finita locatione, habet locum quando agitur de modico præiudicio, secus si de magno præiudicio. prout, quod fiat ad decem annos, per quam transfertur vtile dominium, quod est magni præiudicii. Alex. *consil.* 17. *Viso instrumento, num.* 12. *lib.* 4. vbi apostill. *in ver. dominii.* † Iuramentum in supplementum defer- 5
tur actori, si semel probauit, quando agitur de modica summa, vel modico valore, & præiudicio, secus si de magno, iuxta not. *in l. admonendi. ff. de iureiur.* Vide, *Iuramentum in supplementum quibus casibus sit deferendum, vel non. Conclus.* 540. † Minima, & modici præ- 6
iudicii non habentur in consideratione, secus si grauia. Vide, *Minima non habentur in consideratione. Conclus.* 239.

Maiestas quid sit, & de multiplici maiestate. Conclus. 6.

MAIESTAS † dicitur quasi maior potestas, & quis non dicitur 1
lædere maiestatem, neque committere crimen læsæ maiestatis, nisi sit subditus illius, contra quem bellum, vel inobedientiam indixit, aut cum illius inimicis se coniunxit. Oldrad. *consil.* 43.
ver. circa sextam, vsque in fin. vbi ampliat etiã procedere non obstante, quod offensa fuerit parata cũ subditis, vel si haberet offendens feudum ab offenso; vbi loquitur de Rege feudatario Imperii, qui bellum fecit contra Imperatorem, quod non inciderit in crimen læsæ maiestatis; quia nõ erat subiectus Imperio. † Et quod maie- 2
stas dicatur maior potestas. Ægid. *consil* 15. *n.* 7. vbi, quod Reges dicuntur omnes habere maiestatem, & loquitur de Rege Apuliæ, qui recognoscit Ecclesiã Romanam, & tamen habet maiestatem,

† Maie-

3 † Maiestas multiplex: Prima est Dei. *l. non distinguamus. §. sacerdotio ff. de arbitr.* Bald. *consil. 59. in princ. Licet eleganter, lib. 1.* † Item Papæ, qui est Vicarius Dei in terris. *clem. 1. de iudic.* Bart. *in extrauag. ad reprimendum, in princ. in ver. totius orbis, num. 9. & seq. ver. dic ergo, & in ver. per edictum. num. 10. ver. dico ergo.* Aret. *consil. 58. in princ. clemen. pastoralis. de re iudic.* Bart. *in extrauag. qui sint rebelles. in ver. rebellando, n. 7. ver. si quid aliquis homo.* sequitur Bosi. *tit. de crim. læs. maiest. num. 107. & seq.* nam si imperium est ab Ecclesia, & Papa, vt *in ver. Imperium qualiter sit à Deo, & populo. Conclus. 31.* ergo, & ita Bart. vbi supra *in extrauag. qui sint rebelles n. 6. & seq. ver. sed si aliquis*, vbi plene apostill. *in ver. rectores*, dat plurimos concord. quod disposita in Imperatore circa crimen læsæ maiestatis, & eius officiales procedunt in Papa,
5 & eius officialibus, & rectoribus. † Extende in officialibus, & rectoribus tam Romanæ Ecclesiæ, & Papæ, quam Imperatoris. Bart. *in d. extrauag. qui sint rebelles; in ver. rebellando*, sequitur Alex. *consil. 13. num. 4. lib. 6.* & ibi in apostilla *in ver. pertinent*, citat Alex. *consil. 103.*
6 *in fin. lib. 1.* † Secunda Imperatoris. *l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest.* Bald.
7 *d. consil. 59. in princ. lib. 1.* † Adde, quod maiestas Imperatoris vbique est; quia non diuiditur, sicut nec character, sed tamen vbique non habet imperatoriam administrationem, prout in terris Ecclesiæ, vel Regni Franciæ, quia quoad iurisdictionem reputatur priuata
8 persona Imperator. Bald. *consil. 37. Imperator habet, lib. 4.* † Tertia est Prætoris. *l. pen. ff. de iust. & iur.* Bald. *d. consil. 59. in princ. lib. 1.*
9 † Quarta est maiestas ciuitatis Romanæ. *l. bona ciuitatis. ff. de verb.*
10 *signif.* Bald. *d. consil. 59. in princ. lib. 1.* † Aliarum vero ciuitatum excepta Romana non est aliqua maiestas, & ideo quæcunque municipia, quantumcunque egregia sint, maiestatem non habent, quia loco particularis personæ habentur. Bald. *d. consil. 59. in princ. lib. 1.* vbi quod ciuitas Florentina nō habet maiestatem, nec committens in eam committit crimen læsæ maiestatis, nisi respectu
11 subuersionis, vt subtraheretur à Principatu, sub quo erat. † Idem in ciuitate, & Duce Ianuæ; quia non cadit læsa maiestas in primo
12 capite. Castillio. *consil. 10. num. 71. vsque in fin.* † Contrarium Alex. *consil. 13. Consideratis, num. 3 & 4. ver. accedit. lib. 6.* vbi, quod contra Rempublicam committitur crimen læsæ maiestatis, & omne castrum dicitur habere Rempublicam, ergo, vbi apostilla citat Soc. *consil. 22. lib. 1.* Bald. *in rub. de testib. cogen.* & iterum Alex. *num. 11. & 12.* vbi supr. quia habens merum, & mixtum imperium condemnat
☞ in hoc crimine; & confiscat bona. Vide Conclus. prox. seq. Vide, *Maiestatis læsæ crimen contra quos committatur, vel non. Conclus. 8.*

Maiestatis læsæ crimen incurritur multis modis. Conclus. 7.

1 PLVRIBVS † modis incurritur crimen læsæ maiestatis, ait Clar. *in §. læsæ maiestatis*, vbi ponit duodecim exempla infrascripta.
☞ Vide, *Rebellis, & proditor quis dicatur, vel non. Concl. 44. & Concl. 45.*
2 † In subdito, qui tractauit contra personam domini, vel contra
3 statum Principis, vel Reipublicæ. † Qui occupauit tyrannice do-
4 minium ciuitatis, vel patriam oppugnauerit. † Qui armatus in bello venit contra suum Principem, vel pacem, & amicitiam cum
5 hostibus domini habuerit. † Qui tentauit tanquam hostis occupare castra, vel ciuitates domini, vel castra ipsa inuaserit, seu occu-
6 pauerit. † Custos castri, qui illud tradidit hostibus Principis, vel
7 vendidit. † Qui pontem existentem in territorio Principis manu
8 armata dolo malo destruxit. † Qui secreta domini sui reuelauit.
9 † Qui de Principe suo oblocutus est. Hos omnes casus habes a-
10 pud Clar. *in §. læsæ maiestatis.* † Vide omnino *extrau. ad reprimendum, & extrau. qui sint rebelles*, vbi dilatatur materia huius criminis, vt omnes sint rebelles, & infideles Imperii, qui quomodocunque publice, vel occulte contra honorem, & fidelitatem Imperii rebellionis opera faciunt, & contra Imperii prosperitatem aliquid machinantur contra Imperium, vel officiales in iis, quæ ad commissum officium pertinent, rebellando, & ibi plene Bart. maxime
11 *in d. extrauag. qui sint rebelles, in ver. rebellando.* † Sed dictæ constitutiones factæ contra Regem Robertum Siciliæ Regem fuerunt reuocatæ per *Clemen. pastoralis, de re iudic.* vt prima apost. ad Bart. super *d. extrauag. in ver. Henricus*, & plenius *in ver. & rebellando, nu. 7.*
12 *& seq.* † Eximens captum, quando est confessus, vel conuictus de delicto, incidit in crimen læsæ maiestatis. Bart. *in l. 4. ff. ad l. Iul. ma-*
13 *iest.* Ias. *in §. pœnales. Instit. de actio. num. 104.* † Et quod eximens de manibus curiæ confessum, vel condemnatum de crimine incurrat pœnam criminis læsæ maiestatis. Alex. *consil. 13. Consideratis. n. 9.*
14 *in fin. ver. commissum etiam diceretur, lib. 6.* † Extende idem in eo, qui interfecit sine causa bannitum captum, vel detentum in manibus iustitiæ, quia punitur nedum de homicidio, sed de læsa maiestate. Bart. *in l. 3. §. transfugas, in fin. ff. ad l. Cornel. de Sicar. in fin.* vbi, quod consanguinei venenantes consanguineum iustitiandum, vt effugiat illud dedecus, puniuntur pœna parricidii. † Attentans ali- 15
quid contra Regem, & Principem. Ægid. *consil. 15. num. 8. in fin. ver. & primo videtur.* Vide alios casus *in ver. Maiestatis læsæ crimen quando* ☞ *habeat locum. Conclus. 7.* † Scribens litteras ad inimicos domini sui 16
reuelantes secreta, vel se transferens ad illos incurrit tale crimen
læsæ maiestatis. Cæpoll. *consil. 17. Crimen num. 29. & 30.* † Interci- 17
piens litteras Concilii, vel Papæ, aut Legati, aut priuati, vt hostibus aliquid machinando ostendat, incurrit crimen læsæ maiestatis. Rom. *consil. 365. Quæritur primo, in princip. & fin.* † Et sola viola- 18
tio securitatis concessæ per Principem inducit crimen læsæ maiestatis, ideo si Concilio generali, cui concessa est securitas, fit violentia, vel litteræ intercipiantur, violator, etiam Legatus incurrit
crimen læsæ maiestatis. Rom. *d consil. 365. in princip.* † Amplia; quia 19
nedum offendens Principem, sed etiam offendens consiliarios eius, & ideo offendens Cardinalem incurrit crimen læsæ maiestatis. Clar. *d. §. læsæ maiestatis, n. 4. ver. quæro nunquid*, vbi dicit* com-* munem Bero. *consil. 114. num. 49. & seq. lib. 1.* vbi, quod oppugnantes, & facientes contra honorem, & iurisdictionem Papæ deprædantes, deuastantes, & oppugnantes ciuitates, castra, & loca Ecclesiæ Romanæ sunt in primo capite læsæ maiestatis, maxime
num. 53. † Extende, vt procedat etiam in offendente officialem 20
Principis, vt contigit in persona domini Andreæ de Isernia; qui fuit trucidatus in ciuitate Neapolis, dum esset consiliarius Reginæ Ioannæ XI. Clar. *d. §. læsæ maiestatis, n. 5. ver. quæro etiam.* † Decla- 21
ra tamen; quia si interficitur consiliarius ex alia causa (quam principis) puta propter particularem inimicitiam, tunc incurritur crimen læsæ maiestatis. Clar. vbi supra *num. 5.* vbi tamen dicit, quod
immo indistincte, siue ex vna causa propter Principem, siue propter se ipsum, semper læditur maiestas loquendo, vt ipse dicit in officiali consiliario assistente ad latus Principis. Gig. *de crimin. læs. maiest. lib. 1. quæst. 6.* † Extende; quia offendens Vicarium Impera- 22
toris, prout Dominum della Scala, incidit in crimen læsæ maiestatis. Cuman. *consil. 153. Ad primum, per tot.* Vide Capic. *decis. 130. n. 45. & seq.* vbi quod Dux Camerini in terris ecclesiæ est loco præfecti prætorio, & sic de aliis principibus inferioribus. † Amplia; 23
quia crimen læsæ maiestatis incurrunt, qui extrahunt, vel extrahere tentant confugientes ad ecclesiam, plene Gig. *tract. de crimin. læs. maiest. in 1. part. quæst. 10. in princip.* vbi alios plurimos citat. Vide, ☞
Maiestatis læsæ crimen incurritur multis casibus. Conclus. 7. † Declara; 24
quia quatuor sunt species incurrentium læsam maiestatem, videlicet quatuor modis incurritur, per modum antecedentis, prout mandatum, consilium, persuasio, & similia, per modum inhærentis, tempore, quo delinquitur, præstando opem, vel auxilium, per
modum consequentis, quando præstatur consilium ad euadendum, receptatio per modum alterius concessionis, si quis nō vult venire ad testificandum super crimine, vel aliquid procurat ad fauorem rei criminis, ne puniatur, vel vt euadat, aufugiat. Bart. plene super *extrau. ad reprimendum, in ver. tangit*, & ibi apostill. dat concord. † Declara tamen vt procedant dicti casus, quando scienter, 25
secus si ignoranter quis dat consilium, vel receptat. Rom. *cons. 473. Circa propositam.* † Dupliciter committitur crimen læsæ maiesta- 26
tis; videlicet in primo capite, si machinatur contra personam Principis, & consiliariorum assistentium Principi, & crimen dicitur perduellionis, in secundo capite committitur, quando non contra personam Principis, neque consiliariorum, & isto casu improprie, & large est crimen læsæ maiestatis, & non perduellionis, late Ægid. Bellam. *consil. 15. n. 9. ver. sed contrarium*, vbi quod consiliarii debent esse de assistentibus, & principalibus, non de inferioribus. Castillion. *consil. 10. n. 70. & 71. ver. circa secundum, vsque in fin.* plenius Bart. *in extrauag. qui sint rebelles, in ver. rebellando*, vbi quod contra Principem in primo capite non distinguitur, contra officiales intelligitur solum in iis, quæ ad prosperitatem Imperii, & ratione officii spectant principaliter, secus si ratione officii in causis particularium, quia largo modo rebellis est, sed nō in læsa maiestate. Vide Conclusionem proxime præcedentem, & duas prox. ☞
præced. † Amplia in iudice excedente suam iurisdictionem, & 27
exercente in iudices superiores, vt per Guido. Pap. *decis. 423. in princip.* licet apostil. ibi damnet, quia non animo vsurpandi iurisdictionem Principis id fecit. † Et quicunq; sibi vsurpat iurisdictionem 28
Principis committit crimen læsæ maiestatis. Gigas *d. tract. quæst. 22. in fin.* vbi loquitur in gerente se pro Rectore loci, & vide omnino Menoch. *cas. 320. de arbitr.* vbi distinguit quinque casus, in quibus vsurpans iurisdictionem, vel dignitatem, aut nomen dignitatis, incurrit crimen læsæ maiestatis, per quod pœnā incurrunt, quandoque capitis, quandoque bonorum, arbitrio iudicis, & ponit multa exempla, vide latius Capic. *decis. 130. nu. 21. & seq. ver. tertium dubium.* † In hoc articulo duæ sunt opiniones, vna, quod *l. 3. ff. ad l.* 29
Iul. ma-

Iul. maiest. dum requirit dolum malum, intelligi debeat, si animo vsurpandi iurisdictionem Principis. Bart. *in l. omnes populi. n. 14. ff. de iust. & iur.* vbi Caccial. *num. 22.* Ial. *num. 31.* & alii allegati infra. *Conclus. 9. n. 4.* vel quod hominem occiderit, seu occidi mandauerit. Io. de Isern. quem allegat, & sequitur Caccialup. *d. l. omnes populi. n. 22. & in l. imperium, nu. 14. ver. si vero non occidisset. ff. de iurisdict. omn. iud.* cum aliis allegatis *infra num. 32.* vbi volunt, quod intelligatur de vsurpatione iurisdictionis criminalis, secus si de ciuili, vel bas-
30 si. † Alia est opinio, quod eo ipso, quod quis vsurpat iurisdictionem Principis, assumendo sibi nomen magistratus, & eo nomine aliquid faciat, dolo malo faciat, siue sit in criminali, siue in ciuili, & sic simpliciter loquitur text. *in d. l. 3. in fi. ff. ad l. Iul. maiest.* vbi Ang. simpliciter loquitur, & Bart. clare Cuman. *in l. 1. circa fin. ff. eod.* vbi expresse dicit *l. 3.* habere locum in eo, qui sibi magistratum assumit, clarius probat Rayner. de Forli. *in d. l. 1. & 3.* vbi adducit text. *in l. 1. ff. ad l. Iul. maiest.* ibi, cuiusue opera, consilio, dolo malo, quo quis magistratus Populi Romani, quæ imperium, potestatemue habet; occidatur & dicit verbum, *magistratus*, de minimo intelligi, ve differat ab Imperio, & potestate occidendi, & vtrunque æqualiter terminatur, & ita intelligit Ægid. Bellam. *consil. 40 num. 14. & seq. ver. circa octauum.* Tholos. *decis. 401.* & pro hac parte faciunt su-
31 pradicti *in ver. falso assumens.* † Declara; quia est verum, quod vtroque casu est crimen læsæ maiestatis, sed tamen in maiori delicto inesse debet pœna maior; in minori minor secundum arbitrium iudicis, ita Ægid. Bellam. *d. consil. 40. n. 14. & seq. ver. circa octauum*, maxime in fin. Menoch. *casu 320. n. 11.* vbi, quod assumens no-
32 men inquisitoris falso, est pœna arbitraria puniendus. † Declara; * quia conclusio * communis est, quod ad hoc, vt sit locus pœnæ capitis contra vsurpantem iurisdictionem, necesse est, quod vsurpatio sit contra Principem de iurisdictione criminali, & maiori, si vero est de iurisdictione minori tunc pœna est arbitraria, ita Capic. *decis. 130. n. 21. & seq. ver. tertium dubium*, quem sequitur Decian. *tract. crimin. part. 2. lib. 7. cap. 9. n. 5.* vbi alios citat Burſat. *consil. 157. num. 29.* Menoch. *casu 320.* maxime *num. 3.* plene Caccialup. *in repet. Omnes populi. num. 32. ff. de iust. & iur. & in l. imperium, n. 19. ff. de iurisd.*
33 *omn. iud.* † Extende; quia eximens confessum, vel conuictum de quocunque crimine, incidit in crimen læsæ maiestatis, idem in eximente notorium delinquentem, vel etiam captum in flagran-
ti, Bart. & alii *in l. 4. ff. ad l. Iul. maiest.* Vide, *Eximens captum qua pœna,*
34 *& Cond.* 587. † Adde tamen, quod crimen læsæ maiestatis committitur in personam non habentium maiestatem, quando sunt assistentes consiliarii supremi Principis, ita Ægid. Bellam. *d. consil. 15. num. 8.* & ibi dicit, quod habet locum in magistratu Populi
35 Romani, non in aliis magistratibus. † Mutuans, vel accommodans rebelli pecunias, vel aliud; dicitur præstare auxilium, & com-
36 mittit hoc crimen. Gig. *d. tract. quæst. 34. per tot.* † Falso assumens sibi nomen magistratus Principis. *l. 3. in fin. ad l. Iul. maiest.* & per illum text. assumens falso sibi nomen eius, quod dari solet à Principe, prout de Comite Palatino, qui legitimat bastardos, de Notario, qui rogat instrumenta, dat exemplum Bald. *in l. data opera, num. 50. C. de in. qui accusar. non poss.* quia dicit puniri, quia Principem offendunt, sequitur Menoch. plene *casu 320. num. 8. & seq.* & de assumente sibi nomen nobilis, cum non sit. Tiraquell. *de nobilit. cap. 13.* vide circa assumentes sibi nomen militis, vel medici, vt pœna mortis puniantur, *l. eos. §. fin. cum ibi not. ff. de falsi.* plenius, qui dat alia exempla, *casu 318. num. 19. & seq. & casu 320. num. 8. & seq. & casu 498.* Felin. *in proœm. decret. num. 37. & seq.* & de eo, qui finxit se fiscalem, vt ingrediatur domum puellæ, vt incidat in læsam maiestatem, Franc. Mar. *decis. 514. nu. 3. circa fin. part. 1.* vbi etiam, quod
37 incidit in falsum. † Et quod pœna rebellis puniatur. Bald. *con-*
38 *sil. 363. Venerabilis, num. 2. in fin. & num. 3. lib. 3.* † Carceres arcis Principis frangens, & aufugiens tenetur pœna læsæ maiestatis. Bertazol. *consil. 35. num. 25.* allegat pro hac parte plures, sed ipse tenet contrarium, quia alio modo; prout ibi plena apostill. dat concor.
39 † Prohibentes Barones, ne vasalli recurrant ad supremum Principem, incurrunt læsam maiestatem. Capic. *decis. 130. num. 10. &*
40 *seq.* vbi limitat, nisi hoc de iure posset facere. † Amplia; quia licet maledicens Principi puniatur, vel non, iuxta text. *in l. 1. C. si quis Principi, aut Imperat. maledixerit*, quia si ex leuitate, non curandum, si ex fatuitate, miserendum, si ex iniuria, condonandum, considerata qualitate personæ, tamen quando per viam libelli famosi, di-
citur crimen læsæ maiestatis, gloss. *in l famosi, in ver. parendum. ff. ad*
Iul. maiest. in fin. Vide, *Maleficium quid sit, & comprehendat. Conclus. 24.*
41 † Proditor, vel oppugnator loci, vel patriæ, aut castri, cui subest, dicitur committere crimen læsæ maiestatis, & si locus non recognoscit superiorem simpliciter, si vero recognoscit superiorem, filii non possunt puniri, sed tamen patitur committens omnem pœnam etiam confiscationis bonorum. Alex. *consil. 13. in princ. lib. 6. & num. 8. & seq.* † Rebelles, & infideles Imperii, videli- 42
cet omnes; qui contra honorem Papæ, & Imperii, publice, vel occulte, opera infidelitatis faciunt, seu rebellant, vel qui contra Rectores Papæ, vel Imperii machinantur. Alex. *d. consil. 13. nu. 4. lib. 6.* † Et quod sola conspiratio contra Principem inducat crimen læ- 43
sæ maiestatis. Alexand. *consil. 23. Consideratis. nu. 7. in fin. ver. præterea, lib. 6.* † Limita; quia contra Tyrannum non committitur crimen 44
læsæ maiestatis. Catald. *inter consilia crim. lib. 1. consil. 55. per tot.* vbi contra tyrannum Vicarium in Vrbe Firmana. Alexand. *consil. 13. num. 2. lib. 6.*

Maiestatis læsæ crimen contra quos committatur, vel non. Conclus. 8.

CRimen † læsæ maiestatis committitur solum contra Prin- 1
cipem supremum, vel eius officiales ipsis rebellionem faciendo respectu status ipsius Principis, vel eius Imperii Calder. *cons.* 484. alias *6. de accus.* Bald. *consil. 58. Punctus talis, in fin. ver. in contrarium, lib. 1. & consil. 59. eod. lib. in princ.* † Et hodie per *extrauag. ad reprimen-* 2
dum, est dilatatum in omnes, qui publice, vel occulte opera faciunt contra honorem, & fidelitatem, vel contra Imperii prosperitatem, & machinantur contra Imperium, vel officiales rebellando. † Et quod crimen læsæ maiestatis committatur solum con- 3
tra Principem, & Rempublicam Romanorum ad effectum, vt post mortem possit memoria damnari, & possint bona post mortem confiscari. Bald. *consil. 59. Punctus, seu facti, lib. 4.* vbi, quod contra alias Respublicas extinguitur delictum morte. Ang. *consil. 223. Casus talis est, in princ.* Socin. *consil. 265.* vbi late Ant. de Butr. *consil. 61. in princ.* † Contrariũ, quod imo crimen læsæ maiestatis vere com- 4
mittatur contra Principem non recognoscentem de facto superiorem, communem * dicit Boss. *tit. de crim. læs. maiest. n. 51.* † Decla- * 5
ra tamen; quia si causa ventilaretur in statu Principis nõ recognoscentis superiorem, res est clara; quod haberet locum, si vero causa cognosceretur coram Imperatore, vel supremo Principe, seruaretur contraria. Boss. *d. tract. n 51.* † Declara tamen, quod contra 6
Reges, etiam si habeant ab Imperatore, vel ab Ecclesia Regnum, prout Rex Siciliæ, & Apuliæ, qui habent ab Ecclesia, habent maiestatem, & in eos committitur crimen læsæ maiestatis, ita Ægid. Bellam. *consil. 15. n. 7. & 8.* vbi late. † Declara; quia crimen læsæ ma- 7
iestatis in primo capite non committitur, nisi contra Principem supremum nõ recognoscentem superiorem, & illos, qui assistunt lateri eius, & propterea propter immanitatem, & grauitatem criminis punitur sola cogitatio deducta ad actum ab extra, prout si communicauit cum amicis, vel iurauit, vel aliquid loquutus est, & puniuntur filii, sed contra inferiores, prout Dux Ianuæ, vel frater eius, committitur solum crimen læsæ maiestatis in secundo capite, & habent in hoc secundo capite locum regulæ iuris communis, prout in aliis delictis; quia sola scientia non punitur, & communem * dicit Castill. *consil. 10. In facto proponitur, in fin.* † Et in isto * 8
secundo capite si feudatarius deliquit, feudum reuertitur ad agnatos vocatos, quando feudum est antiquum, & Princeps inferior offensus non est; qui feudum concessit, quo casu si concessisset, ad dominum reuerteretur. Castill. *d. consil. 10. in fin.* Vide, *Maiestatis læ-* 9
sæ crimen habet multa specialia. Conclus. 13. † Extende; quia imo habet locum etiam in Principe recognoscente imperium, quando habet iura Imperatoris in suo Ducatu, prout Dux Mediolani. Boss. *d. tract. de crimin. læs. maiest. num. 54. & seq.* vbi, quod de consuetudine ita seruatur, & quod esset reuangare mundum, si contrarium diceremus. † Regulam facias, quod contra Papam; Impe- 10
ratorem, & regem, seu summos Pontifices, Imperatores, & reges maximos incurritur hoc crimen, quod intelligit Bart. de regibus Romanorum *in extrauag. ad reprimendum. in ver. reges.* † Eandem re- 11
gulam, quod crimen læsæ maiestatis committitur proprie contra supremum principem, prout in Papa, & Imperatore, & etiam contra reges, & alios superiores, & ciuitates, quæ non recognoscunt superiorem, ponit etiam Clar. *in §. læsæ maiestatis. num. 2. ver. committitur autem*, vbi dicit * communem, & quod nullus contra- * 12
dicit. † Imo Ant. de Butr. *consil. 61. in princip.* quod solum committitur in dominum supremum mundi, prout Papa, Imperator, & in consiliarios assistentes lateri eius, nõ in aliis, & licet propter contingentiam facti, Ant. de Butr. non loquatur de Papa, sed de Imperatore, tamen multo magis in Papa, & consiliariis Papæ, prout sunt Cardinales, ita Bero. *consil 114. nu. 49. & seq. ver. secundo præ-*
suppono, lib. 1. † In aliis vero Pontificibus recognoscentibus superiorem, communis * opinio est, quod non habet locum crimen * 13
læsæ maiestatis de iure. Ruin. *consil. 3. nu. 12. lib. 5.* sed tamen de consuetudine seruatur contrarium. Socin. Iun. *consil. 105. num. 24.*

lib. 3.

lib. 3. in tantum, quod etiam de iure communi ista hodie sit communis * opinio, late Clar. qui alios etiam citat, & ita seruari debere dicit, vbi est consuetudo *in d.* §. *læsæ maiestatis, n.* 2. *ver. dubium est.*

14 † Et ideo Duces, Comites, & alii Barones Regni Franciæ non habent maiestatem, & quoad eos nõ committitur crimen læsæ maiestatis, ita Ægid. Bellam. *consil.* 15. *num.* 7. *in fin.* & vide plenius infra

15 *n.* 29. *& seq.* † Contrarium, quod crimen læsæ maiestatis committitur etiam contra principem inferiorem Imperatore, commu-

* nem * dicit Alex. *consil.* 13. *Consideratis, in princ.* vbi loquitur in Comitibus de Manfredis Regiensibus, qui licet respectu Montis Richi, & Albineæ recognoscant Papam, tamen vasalli eorum rebellantes committunt crimen læsæ maiestatis, ex quo habent merũ,

* & mixtum imperium in dictis castris, *lib.* 6. vbi *n.* 2. dicit * commu-

16 nem. † Amplia in tantum, vt sententia lata post mortem ex crimine læsæ maiestatis sit ipso iure nulla, nisi esset crimen contra Cæsarem, vel Rempublicam Romanam, aut ex statuto permissu Cæ-

17 saris. Ang. *d. consil.* 223. *num.* 2. † Amplia; quia insequens hostiliter Cardinales dicitur committere crimen læsæ maiestatis, Calder.

18 *d. cons.* 484. *in fi.* alias 6. *de accusat.* † Declara tamen, quod debellans castra Archiepiscopi Rauennatensis, licet Archiepiscopus sit cardinalis, tamen nõ incurritur pœna, tanquam contra Cardinalem; quia non contemplatione Cardinalatus, sed alterius dignitatis sit

19 rebellio. Calder. *d. consil.* 484. alias *de accusat.* † Amplia; quia crimen læsæ maiestatis committitur contra vicarium imperialem. Cuma. *cons.* 153. *Ad primum respondetur.* Bart. *in extrauag. qui sint rebelles, in ver. rebellando, num.* 4. *& seq.* vbi, quod intelligitur de omnibus officialibus, qui principaliter pro Imperatore sunt, prout Legati, & Vica-

20 rii. † Extende in consiliariis Principi supremo assistentibus. Ægid.

21 Bellam. *consil.* 15. *n.* 8. † Extende in officialibus Papæ, prout Rectores per Romanam Ecclesiam positi in partibus Italiæ. Bart. *dict. extrauag. qui sint rebelles, in ver. rebellando, n.* 6. *ver. sed quid si aliquis, in ver.*

22 *Rectores*, quæ dat plurimos concord. † Restringe; quia in aliis magistratibus non committitur læsa maiestas, excepto magistratu

23 Populi Romani. Ægid. *d. consil.* 15. *n.* 8. † Amplia; quia quando est contra supremũ Principem, filii efficiuntur insuccessibiles, quando est in primo capite, secus si in aliis capitibus. *l. quisquis. C. ad l. iul. maiest.* vbi Bart. & alii. Angel. & Salyc. *in l. fallaciter. C. de abolitio.* Alex. *consil.* 103. *in fin. lib.* 1. Socin. *consil.* 275. *lib.* 2. *& cons.* 121. *lib.* 4. Angel. *consil.* 223. *Pro decisione.* Dec. *consil.* 410. Ias. *consil* 86. *In causa Reu. lib.* 3. quicquid in contrarium tenuerit Socin. *consil.* 21. *lib.* 1.

24 † Limita; quia in tyranno non habet locum crimen læsæ maiesta-

25 tis. Alex. *d. consil.* 13. *in princ. lib.* 6. † Limita; quia crimen læsæ maiestatis non committitur in quocunque Principe, sed solum in Imperatore, & Republica Romana, vel supremo Principe non recognoscente superiorem, *clemen. pastoralis, de re iudic.* vbi Anchar. Alex. *consil.* 13. *lib.* 6. Ruin. *consil.* 3. *lib.* 5. plene Gig. *de crim. læs. maiest. lib.* 1. *quæst.* 28. vbi, quod committitur, si contra Regem Franciæ, & Rempublicam Venetiarum, qui non recognoscunt superiorem. Gomez. *de delict. cas.* 2. *n.* 10. apostill. ad Alex. *consil.* 13. *n.* 3 *ver. verum,*

* *lib.* 6. vbi reprobat Alex. & dicit veriorem * istam opinionem, &

26 dat concord. † Declara; quia licet crimen committatur læsæ maiestatis etiam contra Principem recognoscentem superiorem, tamen post mortem damnari non potest, neque filii puniri debent, ita Grammat. *decis.* 6. *n.* 17. *& seq. vsque in fin.* vbi late, & isto casu dicitur impropriè committi crimen læsæ maiestatis, ideo pœnæ ad filios non extenduntur. Gig. *dict. tractat. lib.* 1. *q.* 29. vbi, quod de fa-

27 cto ita seruatur. Alex. plenius *consil.* 13. *in princ. lib.* 6. † Imo non habet locum confiscatio bonorum, quando crimen læsæ maiestatis non committitur in supremum superiorem. Anton. de Butr. *consil.* 61. *in princ.* quia *authen. bona damnatorum. C. de bonis proscript.* corrigit confiscationem, nisi in crimine hæresis, & læsæ maiestatis vere, & ita ibi apostilla *in verb. Damnatorum*, dicit, quod totus mundus seruat, nisi ex dispositione statuti, vel consuetudinis aliud ca-

28 ueatur. † Vide plene Capic. *decisione* 130. *in princ.* vbi, quando contra supremũ Principem, & assistentes lateri eius, & quando contra Rempublicam, & qualiter contra alios Principes, & officiales maiores, vel minores, & pœna tam in primo, quam secundo capite, & concludit, quod est mortis, & confiscationis bonorum, eo excepto, quod in secundo capite memoria non damnatur, neque

29 filii priuantur. † Bart. *in extrauagan. qui sint rebelles, in ver. rebellando, n.* 3. *& seq. ver. sed an hæc constitutio*, dicit, quod non habet locum in Regibus, neque in Ciuitatibus liberis; quia ipsi non exercent iurisdictionem nomine Imperii, sed proprio nomine, & propter se; quia in eis habet locum ius antiquum *l. amissione*, § *qui deficiunt, ff. de capit. dimin.* & ibi apostill. in *ver. contrarium*, & in *ver. propter se.*

30 † Limita; quia debellans castrum Archiepiscopi Rauennatensis non dicitur committere crimen læsæ maiestatis, quod non cadit contra inferiorem habentem iurisdictionem. Calderin. *dict. consil.* 484. alias 6. *de accusat.* † Contrarium, quando essent subditi

31 castri ipsius domini, quia ne dum incidunt in crimen læsæ maiestatis rebellando facto exequuto; sed etiam solo consilio habito de rebellando. Alexand. *consil.* 13. *Consideratis, num.* 6. *ver. tertio præsuppono, lib.* 6. † Extende; quia crimen læsæ maiestatis non cadit

32 in aliquam ciuitatem, quantumcunque magnam, excepta ciuitate Romana; nisi quatenus crimen committeretur ad subtrahendam ciuitatem à Principe, & illius obedientia, in quem cadit crimen læsæ maiestatis. Bald. *consil.* 59. *Licet eleganter, lib.* 1. & idem Bald. *consil.* 58. *colum. fin. ver. in contrarium, eod. lib.* 1. † Restringe, nisi

33 castrum, vel locus; in quo non cadit crimen læsæ maiestatis, rebellaretur à Republica Romana, vel Principe, cui subesset; quia sicut cadit læsa maiestas in Principe, ita in loco, qui ab eo aufertur.

Bald. *d. consil.* 59. *num.* 2. *ver. quia ergo, lib.* 1. † Limita; quia crimen

34 læsæ maiestatis non cadit contra ciuitatem Florentinam, licet aliqui fuerint coniurati velle per vim ingredi ciuitatem, & opprimere partem Guelpham dominantem Bald. *d. consil.* 58. *in fin. ver. in contrarium, & consil.* 59. *per totum, lib.* 1. † Extende, vt idem sit in

35 ciuitate Lucana. Angel. *consil.* 223. *in princip.* qui hoc limitat, nisi ex concessione Cæsaris adesset statutum contrarium disponens.

† Extende in ciuitate Mutinæ. Ancharan. *consil.* 287. *Iste B. per tot.*

36 † Extende idem in ciuitate Castelli, quando dominatur prose;

37 quia non cadit crimen læsæ maiestatis. Castrens. *consil.* 171. *Visa, & ponderata, col. fin. num.* 6. *lib.* 1. † Declara; quia si iusto titulo quis

38 dominatur, committitur crimen læsæ maiestatis, secus si iniuste. Castrens. *d. consil.* 171. *in fin. num.* 6. *lib.* 1. † Declara, quia oppugnans

39 patriam, licet non incurrat crimen læsæ maiestatis verum; & proprium, tamen quoad illam patriam comparatur crimini læsæ maiestatis. Castrens. *dict. consil.* 171. *in fin. lib.* 1. allegat *l. minime. ff. de religio. & sumpt. funer.* & text. cum gloss. *in leg. final. circa finem. C. de abolit.* Idem in ciuitate Ianuæ, & Duce ipsius. Castill. *consil.* 10.

num. 71. *vsque in fin.* Vide, *Maiestas quid sit, & de multiplici maiestate. Conclus.* 6. *num.* 11. † Idem in Marchione Montisferrati. Castil-

40 lion. *d. consil.* 10. *num.* 71. *vsque in fin.* licet forte supponat contrarium. † Idem in Duce Mediolani, quod non incurratur crimen

41 læsæ maiestatis, vt possit post mortem damnari, etiam stante decreto Mediolani, quod incurratur pœna læsæ maiestatis; quia non reperitur qualitas, quod post mortem possit condemnari. Ruin. *consil.* 13. *num.* 12. *vsque in fin. lib.* 5. † Extende; quia cri-

42 men læsæ maiestatis non committitur in Rempublicam, nisi sit Respublica Romanorum ad effectum, vt post mortem memoria damnari possit. Bald. *consil.* 59. *Punctus, seu facti narratio, lib.* 4. Ang. *consil.* 223. *in princ.* † Limita; quia contemnens iussum Principis si

43 condemnatur tanquam rebellis, & inobediens, non tamen dicitur condemnatus ex crimine læsæ maiestatis; quia inspicitur causa criminis, vt dicatur læsa maiestas in facto, non in contumacia non obediendi. Bald. *consil.* 271. *Quæritur, vtrum, lib.* 2. † Limita;

44 quia ex sola pœna imposita crimini læsæ maiestatis non dicitur quis vere reus talis criminis; quia opera faciunt reum talis criminis, non pœna, ita Bossius *de crimin. læs. maiest. n.* 62. *& seq.* vbi, quod dubium imo est, an talis pœna valeat. † Limita; quia non com-

45 mittitur crimen læsæ maiestatis, ex eo quod subditus recedit à suo Principe, sed solum quando insurgit cõtra Principem. Grammat.

* *decis.* 6. *nu.* 16. *& seq.* † Limita, quia non subditus non potest com-

46 mittere crimen læsæ maiestatis. *clem. pastoralis*, §. *verum*, vbi Vitalin. *num.* 39. *& seq. de re iudic.* vbi, quod requiritur, quod sit subditus, vel ratione originis, vel ratione domicilii, vel ratione delicti, & *in* §. *nos tamen, num.* 65. dicit; quod sufficit, quod ratione loci delicti sit subditus, & quod non subditus non possit esse rebellis. Ægid. *consil.* 15. *num.* 9. *col.* 4. *ver. secundo quæritur.* Ruin. *consil.* 23. *nu.* 6. *lib.* 1. Crauett. *consil.* 452. *Non puto secundum, in princip. & consil.* 595. *num.* 22. plene Roland. à Vall. *consil.* 4. *in princip. lib.* 1. vbi de * communi, & Clar. *in* §. *læsæ maiestatis, num.* 16. vbi de communi. *

† Extende, quod non sufficiat, quod sit subditus ratione feudi, 47 vel delicti, nisi etiam sit subditus ratione originis, vel domicilii. Clar. *in* §. *læsa maiestatis, num.* 6. *ver. vide quandoque*, vbi dicit * communem. † Declara; quia Imperator non potest declarare subdi- 48 tum Romanæ Ecclesiæ rebellem, neque condemnare in crimine læsæ maiestatis; quia non est subditus Imperatori, & licet contrarium contigerit in Rege Roberto Siciliæ subdito Ecclesiæ, qui fuit condemnatus ab Imperatore Henrico, tamen fuit sententia nulla declarata per Papam *in clem. pastoralis, de re iudic.* vnde Bart. *in extrauagan. qui sint rebelles*; *in ver. rebellando, num.* 7. *& seq. ver. quid si aliquis*, dicit, quod sententia Imperatoris fuit nulla; quia simpliciter condemnauit Regem Robertum, quasi offendisset maiestatem Imperatoris, cui non suberat, sed si eum con-

condemnasset, tanquam læsa esset majestas Papæ, cui Imperator est confœderatus, vel si citasset eum de licentia Papæ, vel si condemnasset eum præsentem, vbi *n.* 11. dicit, quod stante confœderatione non potest fieri lex per confœderatum, quæ inducat gravamen confœderatis, & sic *extrauag. ad reprimendum*, facta per Imperatorem, quod contra absentes possit procedi ad rebellionem, vel in læsa majestate, non habet locum in subditis Ecclesiæ, neq; in aliis confœderatis, & dicit esse notandum. †Extende; qa filius naturalis rebellis originarii natus ex extranea, & extra statum Principis non efficitur reus criminis læsæ majestatis; qa non subditus, ita fuisse decisum à Senatu Mediolani, dicit Clarus *d.* §. *læsa maiestatis. n.* 6. *ver. reperio etiam.* †Restringe singulariter; quia non subditus præstans opem, vel auxilium, aut consilium subdito in crimine læsæ maiestatis, efficitur reus læsæ maiestatis; qa videtur præbere causam delicti. Dec. *in c.* 1. *de offic. deleg. n.* 71. *& seq.* vbi, q. præstans opem punitur eadem pœna, qua faciens, si sciuit qualitatem personæ facientis; secus si ignorauit, & limitat nor. pcedere in qualitate extra personam delinquentis. Vide, *Delinquens consentire dicitur in pœnam delinquentibus impositam, & non excusatur, & quando secus. Concl.* 189. †Vide omnino Ægid. Bell. *d. consil.* 15. *n.* 8. *ver. secundo quæritur*, vbi dicit, quod licet delinquens efficiatur subditus ratione delicti; tamen non committit crimen læsæ majestatis, si tempore, quo committit delictum, non est subditus offensi exalio, quam ex commisso delicto. †Extende; quia Clericus non committit crimen læsæ maiestatis in Principem laicum, quia non subditus. Rol. à Vall. *d. consil.* 4. *in princ.* vbi dicit *communem, *lib.* 1. & plenius *consil.* 12. *per tot. lib.* 2. vbi citat alios. Clar. *in* §. *Læsa maiestatis, n.* 7. *ver. hinc infertur*, vbi, q. licet sit ratione originis subditus secundum *communem; tamen post Clericatum secus, & dicit* communem, & idem Clar. §. *fin. q.* 36. *nu.* 27. vbi, quod de iure est verum, sed de facto non seruatur. †Declara plene p Decian. *tract. crim. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 8. *tit. quod committatur, n.* 6. *& seq.* vbi limitat duobus modis, & dicit non seruari de facto in aliquibus locis; & quia non potest negari, quin sint de districtu, ipse tamen tenet contrarium, & idem dicit Clar. *d.* §. *læsæ maiestatis, n.* 7. *in fin.* quod Principes non seruant de facto; ideo caueant Clerici ab hoc crimine, & *d.* §. *fin. q.* 36. *n.* 27. †Vide Ruin. *consil.* 4. *n.* 3. *& n.* 17. dicit non habere locum, si crimen est commissum in Papa *lib.* 5. †Declara; qa licet non subdit⁹ non incurrat crimen læsæ majestatis, & sic contra Principem secularem Clericus non incidat in illud crimen; tamen bene Episcopi, & Clerici, si quid peruerse egerint contra Principes, sunt degradand. de iure Canonico, *c. si quis laicus*, 22. *q.* vlt. Rom. *consil.* 365. *Quæritur primo, in princ. ver. & si dicatur*, vbi *nu.* 2. *ver. quarto considerabatur*, videtur velle, quod vbi lex pro graui crimine pœnam mortis imponit, illa est regulariter in Clerico pœna Canonica, vt à suo ordine degradatus tradatur Curiæ seculari, *c. tua. de pœnis, & c. nouimus, de v. signif. c. cum non ab homine, de iud.* †Ego credo, quod declaratio procedat, quando Clericus esset incorrigibilis; quia ter monitus; alias non, *d. c. cum non ab homine, de iudic.* Vide, *in ver. Degradatio Clericorum in quibus casibus, & pro quibus delictis fiat, vel non. Concl.* 140. *& Concl.* 141. †Restringe in crimine læsæ maiestatis, pter offensam Cardinalis, vel Episcopi. Bologn. *cons.* 75. *circa fin.* vbi dicit esse speciale contra talia perpetrantes. Anchar. *consil.* 277 *per tot. & consil.* 439. Clar. *in* §. *læsæ maiestatis, n.* 3. *ver. quæro, nunquid*, vbi dicit *communem. †Reuelare quando, & qualiter teneatur sciens crimen læsæ maiestatis. Marc. *decis. Delphin.* 380. *& tribus seqq.* vbi late examinat. †Forensis, & non subditus non tenetur reuelare, & non incurrit crimen non reuelando. Rolandà Valle *consil.* 4. *n.* 3. *lib.* 1. †Vide omnino Capic. *dec.* 130. *per. tot.* vbi latissime enumerat casus criminis læsæ maiestatis, quæ pœna sit imponenda, & contra quos, vide etiam Grammat. *dec.* 6. Vide, *Barones, & Comites quid possint. Concl.* 28. Vide, *Princeps supremus, vel non quis dicatur. Concl.* 665.

Maiestatis læsæ crimen non committitur sine dolo. Concl. 9.

1 EST †regula, quod crimen læsæ maiestatis requirit dolum, *l.* 1. *ff. ad leg. Iul. maiest.* Gramm. *consil.* 31. *n.* 36. *& seq.* Gig. *tract. qualiter, & a quibus. q.* 67. Cephal. *consil.* 75. *n.* 7. 14. *&* 22. in tantum, quod sola culpa non faceret reum criminis prædicti. Folle. *in prax. crim. rub. item quod commisit crimen læsæ maiestatis, n.* 64. *consil.* 2. *num.* 5. *&* 2 *seq. lib.* 5. Cephal. *d. consil.* 75. *n.* 14. *& consi.* 76. *n.* 45. †Et quod dolum regrat hoc crimen; qa sine dolo nõ committitur. Ceph. *d. consil.* 75. *num.* 7. 14. *&* 22. *lib.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 320. *num.* 4. Marsil. *sing.* 287. Tetigi. Plot. *in l. si quando.* §. 2. *nu.* 25. *C. vnde vi*, vbi plures citat. †In tantum, quod nec culpa faceret reum huius criminis. Foller. *in praxi crim. rubr. item quod commisit crimen læsæ maiestatis, n.* 64.

Ruin. *consil.* 2. *nu.* 5. *& seq. lib.* 5. Cephal. *d. consil.* 75. *n.* 14. *& consil.* 76. *n.* 45. † Extende maxime requiri dolum in illa specie criminis læsæ maiestatis, in qua quis incidit propter vsurpationem iurisdictionis, vel dignitatis, quæ spectat supremo Principi, *l.* 3. *in fin. ff. ad l. Iul. maiest.* Afflict. *dec. in vsibus feud. in tit. quæ sint regal. c.* 1. §. *bona committentium, ver.* 25. *quæro.* Gig. *tract. de crim. læsæ maiest. lib.* 1. *tit.* 1. *q.* 25. *n.* 15. *&* 20. Claud. Bertazol. *in addit. ad consil. crimin.* 11. *patris sui.* Decian. *in tract. crimin. part.* 2. *lib.* 7. *c.* 9. *n.* 5. Isern. super *constit. Regni, tit. de homicid. punien. ver. occidisse.* Bursat. *consi.* 157. *n.* 16. † Extende; quia requiritur verus dolus, quando Princeps læditur principaliter; secus si secundario. Brun. *consil.* 69. *nu* 5. *& nu.* 10. sequitur Bursat. *consil.* 216. *n.* 18. plene Decian. *lib.* 7. *c.* 49. vbi ponit plura exempla. Crauett. *consil.* 6. *num.* 79. vbi late. Dec. *consil.* 410. *In causa, circa fin.* †Et ideo qui non animo nocendi Principi, sed ex particulari inimicitia habitantium in castro occupat castrum, non incidit in hoc crimen. Calder. *consil. fin. tit. de accusat.* Crauett. *consil.* 859. *nu.* 4. *& seq.* vbi plurimos citat Ruin. *consil.* 2. *n.* 4. *& seq. lib.* 5. Capic. latissime *decis.* 130. *n.* 14. *&* 15. vbi declarat, vbi *nu.* 43. quod Andreas de Isernia Consiliarius fuit occisus propter sententiam latam contra occisorem, & fuit læsa maiestas. †Ideo offendens Vicarium Principis alia intentione, quam odio Principis, non est reus læsæ maiestatis; bene verum est, quod delinquenti incumbit onus probandi factum esse ex particulari inimicitia. Crauett. *d. consil.* 859 *per tot.* Decian. *in* 2. *parte tr. crimin. lib.* 7. *c.* 49. *n.* 34. plene Crau. *consil.* 6. *n.* 79. †Contrarium dicit Clarus *in* §. *læsæ maiestatis, n.* 5. *ver. & licet aliqui*, vbi, quod offendens Consiliarium assistentem lateri Principis, etiam ex particulari inimicitia incurrit crimen læsæ maiestatis indistincte. †Idem, si quis se defendendo principaliter offendat Principem; quia non dolo malo facit, neque animo offendendi. Decian. vbi supra, *nu.* 25. *& seq.* vbi ponit alia similia exempla. †Et quod offendens Consiliarium Principis ex particulari inimicitia non incurrat crimen læsæ maiestatis. Ægid. *consil.* 15. *num.* 10. *v. r. quia propositum.* †Dolus autem malus in hac specie præsumitur, si animo vsurpandi fiat. Decian. *lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 9. † Sed tamen ad imponendam pœnam directam non sufficeret præsumpta probatio etiam in hoc crimine. Bursat. *consil* 152. *n.* 22. †Et debet probari ab eo, qui allegat dolum. Marsil. *singul.* 287. *Tetigi*, licet Crauett. *d. consil.* 859. *in princ.* dicat, quod imo debet probare, qui dicit ex alia causa, quam doli.

Maiestatis læsæ criminosus qualiter inquiratur, & damnetur in vita, & post mortem. Concl. 10.

REVS† criminis læsæ majestatis potest condemnari post mortem, vt quia deliquit, vel conspirauit in Principem, vel Rempublicam Romanorum. Vide Conclusionem proxime seq. †Inquisitio contra eum formatur hoc modo, videl. quia titulus inquisitionis tendit inquirere contra memoriam talis in eo, de eo, & super eo, quod, &c. & in fine subditur, & reperto crimine intendit memoriam eius damnare, & bona eius confiscata declarare, & incorporare fisco omni meliori modo. Bald. *consil.* 59. *Punctus, seu facti narratio, lib.* 4. Gig. *de crim. læsæ maiest. lib.* 1. *rubr. qualiter in crimine læsæ maiestatis, quæst.* 20. plenissime apost. ad Roman. *sing.* 436. *de crimine læsæ maiestatis*, vbi allegat Bald. *d. consil.* & alios plurimos, plene Decian. *lib.* 7. *crim. c.* 48. *per tot.* vbi, qualiter fiat inquisitio, & condemnatio, & quod citari debeant filii, seu hæredes. Vide Concl. prox. seq. †Et hæc memoria solum in primo capite potest damnari post mortem, in aliis capitibus si damnaretur, sententia esset ipso iure nulla. Decian. *d. ca.* 48. *lib.* 7. *num.* 7. vbi, quod solum fit hæc damnatio in primo capite. Alexand. *consil* 13. *c. consideratis ijs, n.* 7. *lib.* 6. †Forma processus ponitur *Instit. de hared. quæ ab intest.* §. *per contrarium*, vbi, quod debent citari, quorum interest. Bald. *d. consil.* 59. *lib.* 4. & Decian. *d. lib.* 7. *c.* 48. *in princ.* vbi alios allegat. †Durat solum quinque annis tempus damnandi memoriam defuncti rebellis. Gig. *d. tract. & tit. quæst.* 23. Decian. *d. c.* 48. *lib.* 7. †Enorme crimen est læsæ maiestatis, & inter grauiora numeratur. Alexand. *consil.* 13. *Consideratis, num.* 13. *ver. septimo etiam, lib.* 6. †Sententiæ forma ponitur per glos. *Instit. de hared. quæ ab intest.* §. *per contrarium*, & Bald. *d. consil.* 59. *lib.* 4. *in fin.* Decian. *d. cap.* 48. *lib.* 7. *num.* 4. vbi, quod iudex debet declarare talem contra Principem machinatum, & eius bona fisco applicanda. †Crimen læsæ maiestatis incurritur ex sola voluntate declarata per aliquem actum tam contra Principem, quam illos, qui assistunt lateri eius.

Ancharan. *consil.* 277. *num.* 5. *& consil.* 439. *num.* 6.

Maiestatis læsæ crimen potest inquiri in vita, & post mortem criminosi, & quando secus. Concl. 11.

1 POST †mortem potest condemnari ille, qui deliquit in crimine læsæ maiestatis in Cæsarem, vel Rempubl. Romanam, in aliis non, nisi extent statuta contrarium disponentia ex concessione Cæsaris. Angel. *consil.* 223. *in princ.* plenius Capic. *dec.* 130. vide plurimos, quos citat a post. ad Rom. *sing.* 436. vbi citat Angel. *d. consil.* & alios. Gig. *tr. de crim. læsæ maiest. tit. qualiter procedatur, lib.* 1. *q.* 24. vbi plurimos citat, & in fine dicit, quod est communis * opinio, quod non haberet locum in aliis inferioribus etiam de facto non recognoscentibus superiorem, & loquitur in Republ. Florentiæ, Duce Mediolani, & aliis, dicit tamen idem Gig. ibi *qu.* 26. quod in Republica Venetorum habet locum crimen læsæ ma-
2 iestatis; quia successit loco Romanæ Reipubl. extinctæ. †Declara; quia in aliis casibus, præterquam contra Cæsarem, & Rempublicam Romanam, si fieret condemnatio contra mortuum, sententia esset ipso iure nulla, nisi adesset statutum ex concessione Cæsaris hoc disponens. Angel. *consil.* 223. *n.* 2. & plene Gigas *d. tract. tit.*
3 *qualiter procedatur, lib.* 1. *q.* 25. *nu.* 2. †Restringe declarationem, nisi esset notoria rebellio, & sic notorius delinquens; quia absq; alia declaratione possunt bona apprehendi, & censentur confiscata. Socin. *consil.* 22. *n.* 12. *lib.* 1. vbi, quod potest fieri præceptum contra notorium delinquentem, & mera exequutio facti, ac si esset con-
4 demnatus. Corn. *consil.* 96. *lib.* 4. *per tot.* †Vide Gig. *d. tract. de crim. læsæ maiest. tit. qualiter in crimine læsæ maiest. lib.* 1. *quæst.* 20. vbi, quod si moritur delinquens in crimine læsæ maiestatis, aut ante incœptum iudicium, vel processum, aut post cœptum, potest procedi contra eius memoriam, non contra mortuum, & inquisitio debet formari contra memoriam mortui, non contra mortuum, vt dicit Angel. Aretin. *Inst. de hæred. quæ ab intest. at. deferun.* §. *interdum*, videlicet hæc est quædam inquisitio, quæ fit contra memoriam Titii, & debet peti à iudice memoriam ipsam damnari, & pronunciari eum contra Principem, vel Rempub. fecisse, & propterea eius bona in fiscum inferri, & si fieret contra mortuum, pro-
5 cessus esset nullus. Gigas *ibid. quæst.* 22. †Et debent filii, & consanguinei, qui essent successuri in bonis, citari ad contradicendum quicquid volunt, & intendunt, ne memoria Titii damnetur virtute cuiusdam inquisitionis formatę contra memoriam dicti Titii, ex eo, quod dictus Titius viuens crimen læsæ maiestatis contra Principem, vel Rempubl. commiserit. Gig. *d. tract. tit. qualiter in*
6 *crimine, lib.* 1. *qu.* 21. †Et debet intra quinquennium damnari memoria à die mortis, alias non potest damnari. Gig. vbi supra *q.* 23. prout etiam quinquennio præscribitur accusatio in crimine adulterii, apostatatus, & peculatus; & ibi dicitur, accusatio aliorum criminum durat 20. annis, sed accusatio, & inquisitio in crimine læsæ maiestatis est perpetua, donec viuit delinquens, vt idem Gig.
7 vbi supra *qu.* 29. †Differentia tamen est, an moriatur delinquens, antequam contra eum fit cœptum procedi, an postq̃ cœptum est procedi; quia primo casu hæres assumens iudicium citatus habet præsumptionem pro se, & non tenetur probare innocentiam, sed fiscus tenetur probare delictum; secundo casu secus; quia cum sit citatus, & inter eos factus, tenetur hæres probare innocentiam mortui, sicut si viueret, teneretur purgare indicia. Gig. *d. tr. crim.* ☞ *læsæ maiest. lib.* 1. *tit. qualiter procedatur, quæst.* 27. *per tot.* Vide Conclusionem proxime præcedentem.

Maiestatis læsæ criminis pœna multiplex, & quæ. Concl. 12.

1 POENA †criminis læsæ maiestatis multiplex; quia est pœna mortis naturalis; imo solent viui rei in frusta scindi, dicit Cla.
2 *in* §. *læsæ maiestatis, nu.* 8. *ver. sed quæro.* †Extende etiam in læsa maiestate in secundo capite; quia adhuc pœna mortis, & confiscationis bonorum imponitur, plene Capic. *dec.* 130. *n.* 21. *& seq.* vbi late
3 comprobat. †Secunda pœna est confiscatio bonorum omnium, * communem * dicit Clar. *d.* §. *læs. maiest. n.* 9. vbi, quod ipso iure priuatur dominio rerum, licet confiscatio non habeat locum, nisi à
4 die declarati criminis. † Et hæc pœna confiscationis bonorum habet locum, & si committatur contra Principem, qui recognoscat superiorem, & ita seruatur de consuetudine. Clar. *d.* §. *læs. ma-*
5 *iest. n.* 9. *in fin.* †Contrarium, quod confiscatio non habeat locum, quando non est contra supremum Principem. Ant. de Butr. *con-*
6 *sil.* 61. *in princ.* vbi apostil. *in ver. damnatorum.* †Declara; quia si non committitur crimen læsæ maiestatis, nisi in supremo Principe non recognoscente superiorem, vt dicit Bos. *tit. de crimin. læs. ma-* * *iestat. n.* 31. vbi dicit * communem; ergo tali casu non habet locum confiscatio bonorum, quæ solum habet locum in crimine læsæ maiestatis, vel hæresis, *auth. bona damnatorum, C. de bonis proscript.* ita Anton. de Butr. *d. consil.* 61. *in princ.* vbi apostill. *in ver. damnatorum*, dicit, quod totus mundus ita seruat, nisi inducatur confiscatio à statuto, vel consuetudine, & citat plurimos. †Restringe; quia in 7 crimine læsæ maiestatis non confiscatur dos, neque bona vxoris; quia speciale est, quod ex causa primipilari confiscatur dos vxoris, Anton. de Butr. *d. consil.* 61. *n.* 3. vbi apost. ad hoc, quod dos non confiscatur, allegat Bos. *tit. de bonor. publica. num.* 75. *in fin.* Clar. *in praxi crimin.* §. *fin. quæst.* 78. *ver. quæro si bona.* Vide, *Dos non confiscatur* ☞ *ex delicto mariti. Concl.* 746. †Restringe; quia bona emphyteutica & non confiscantur in præiudicium Ecclesiæ. Ant. de Butr. *d. consil.* 61. *num.* 4. vbi apostilla *in ver. emphyteutica*, quæ citat Boer. *dec.* 378. Alexand. *consil.* 23. *lib.* 1. Socin. *consil.* 121. *num.* 18. *lib.* 4. Ruin. *consil.* 161. *num.* 7. *lib.* 1. Clar. *in* §. *emphyteusis, quæst.* 29. †Tertia pœna est; 9 quia etiam filii huius delinquentis perdunt legitimam, efficiuntur infames, & priuantur omni dignitate, *l. qui quis. C. ad l. Iul. maiest.* †Et procedit hæc pœna in filios masculos, & nepotes vsq; ad 10 secundum gradum inclusiue ex masculis; ex fœminis vero vsque ad primum gradum tantum secundum * communem. Clar. *d.* §. * *læsæ maiest. num.* 13. *ver. præterea quæro.* †Extende; quia bene habet 11 locum etiam in filiis masculis naturalibus tantum, communem * * dicit Clarus *d.* §. *læsæ maiestat. num.* 11. *ver. sed nunquid*, vbi etiam dicit magis * communem. †Extende; quia hæc pœna in filios habet * 12 locum, nedum si pater sit reus criminis, sed etiam si mater, communem * dicit Clarus *d.* §. *læsæ maiest. num.* 13. *ver. quæro etiam.* †Re- * 13 stringe, seu declara; quia hæc pœna in filios non habet locum, nisi quando crimen est commissum in Papam, vel Imperatorem, seu Rempublicam Romanam; secus si in alios Principes. Clarus vbi supra *num.* 14. *ver. vnum tamen*, vbi in fin. dicit idem in quocunque Principe non recognoscente superiorem. †Restringitur hæc 14 pœna, quantum fieri potest, ne alius pro alio puniatur; ideo filiæ fœminæ non comprehenduntur secundum * communem. Clar. * *d.* §. *læsæ maiestatis, num.* 10. *ver. hæc autem.* †Restringe; quia habet 15 locum solum in filiis natis post commissum crimen, non autem ante, * communem, & benigniorem dicit Clarus *d.* §. *læsæ maiesta-* * *tis, num.* 12. *ver. fuit etiam, & in* §. *hæresis, num.* 17. †Contrarium, quod 16 etiam in iam natis habeat locum, communem * dicit Claud. *in l. si* * *quis id quod, num.* 14. *ff. de iurisdiction. omn. iudic.* Clarus *d.* §. *num* 12. Quarta pœna est; quia est intestabilis, & post mortem potest inquiri. Vide Conclusionem proxime sequentem.

Maiestatis læsæ crimen habet multa priuilegia, & specialia, & quæ Concl 13.

VNIVERSITAS †delinquens in crimine læsæ maiestatis po- 1 test condemnari, & etiam singulares delinquentes; imo etiam si esset vniuersitas condemnata, adhuc etiam singulares possunt condemnari. Alexand. *consil.* 13. *Consideratis, num.* 10. *& seq. ver. quinto præsuppono, lib.* 6. vbi, quod ita fuit seruatum Viterbij. †Ab- 2 sens pōt condemnari in crimine læsæ maiestatis. Bald. *consil.* 243. *Quidam nobilis, in princ. lib.* 1. Cuman. *consil.* 171. *Proponitur, quod duo*, communem * dicit Clar. §. *læsæ maiestatis in fin.* †Vide plene Capic. * 3 *dec.* 130. *nu.* 54. *& seq. ver. octauum dubium*, vbi ponit multa specialia in hoc crimine. † Mortuus potest condemnari in crimine læsæ 4 maiestatis, communem * dicit Clar. *d.* §. *læsæ maiestatis, num.* 16. *ver.* * *item licet*, vbi quod procedit in crimine contra Principem non recognoscente superiorem, & dummodo intra quinque annos post mortem; quia tanto tempore præscribitur; & ideo rebellis potest impune interfici, si probetur post mortem, quod esset re- * 5 bellis, vt ibi, vbi de * communi. †Memoria condemnati in crimine læsæ maiestatis potest damnari. Bald. *d. consil.* 243. *in princ. lib.* 1. & quomodo & qualiter procedatur. †Declara, vt procedat, quod 6 potest quis post mortem damnari in memoria, & etiam possunt bona eius confiscari, quando crimen est comissum contra Principem, & Rempublicam Romanorum; quia contra alias Respublicas morte extinguitur crimen. Baldus *consil.* 59. *Punctus, seu facti, lib.* 4. *per tot. & consil.* 59. *lib.* 1. Angel. *consil.* 223. *in princ.* com- * munem * dicit Clar. *in d.* §. *læsæ maiestatis, num.* 16. *ver. licet*, vbi, quod * contra Principem recognoscentem superiorem non potest damnari post mortem, etiam si extet decretum, prout in Duce Mediolani consuluit Ruin. *cons.* 3. *n.* 12. *& seq. lib.* 5. vbi dicit * commu- * nem, & alios citat. † Testabilis non est condemnatus in crimine 7 læsæ maiestatis; ideo testamentum ab eo factum non valet. Bald. *consil.* 243. *in princ. lib.* 1. †Declara tamen; quia restituto damnato 8 in crimine læsæ maiestatis ad memoriam, & bona etiam post mortem conualescit testamentum. Bald. *d. consil.* 243. *num.* 2. *ver.*

secunda

9 *secundo dubitatur, lib.1.* †Vide multa specialia congesta per Decian. *tract.criminal. part.2. lib.7. cap.37. num.14. & seq.* inter cætera *num.* 40. dicit posse incipi à tortura, etiam si indicia non præcedant tales, quæ sufficerent in aliis criminibus. † Confiscantur bona in omni crimine maiestatis, sed cum distinctione; quia in læsa maiestate contra non recognoscentem superiorem publicantur omnia bona etiam liberorum, & libertorum, & propria delinquentis; in eo autem, qui recognoscit superiorem, confiscantur bona delinquentis, & libertorum, sed si habeat filios, non publicantur bona liberorum. Alex. plene *cons.13. Consideratis, n.4. & 5. ver. secundo præsupponо, lib.6.* † Publicari, & confiscari possunt bona delinquentis in crimine læsæ maiestatis, etiam post mortem, quando crimen est commissum in Principem, & Rempublicam Romanorum, alias post mortem non potest fieri publicatio. Bald. *consil.* 59. *lib.4.* Ang. *cons.223. in pr.* secus in aliis casibus, nisi extent statuta ex concessione Cæsaris, vt ibi per Angel. Clar. *d. §. læsæ maiestatis, n.* 16. *ver. item licet.* Alexand. *consil.13. n.7. ver. sed si per sententiam, lib.6.*

12 † Sed tamen in vita fit confiscatio, quando est commissum crimen læsæ maiestatis in Vicarium Imperialem. Cum. *consil.153. Ad*

13 *primum respondetur.* †Si vero crimen non est contra Principem superemum, sed recognoscentem superiorem, non potest inquiri post mortem delinquentis, ita Clar. *d. §. læsæ maiestatis, n.16.* vbi dicit* communem, allegat Boer. *de seditio. n.20.* & Gig. *cod. tract. quæst.*

14 *6. per tot. n.24.* Roland. à Valle *consil.1. n.15. & seq. lib.3.* †Declara; quia licet crimen læsæ maiestatis incurrat, qui offendit Consiliarium Principis assistentem lateri, prout sunt Senatores Mediolani, si tamen Senator mittitur Potestas Cremonæ, licet sit Senator, non incurritur læsæ maiestatis in primo capite crimen, quando erit in officio absens, ita Rol. à Vall. *d. consil.1. lib.3 nu.23. & seq.*

15 †Contrarium, quod cadat crimen læsæ maiestatis in offensa prætoris ciuitatis habentis merum, & mixtum imperium, est text. *in l. ff. ad l. Iul. maiest.* Angel. Aretin. *inter crim. consil.51. num.29. & seq.* plene Catald. *cod. lo. consil.55. in princ.* vbi late, plene Decian. *lib.7.*

16 *c.5. nu.24. & seq. ver. superest,* vbi late plurimos allegat. †Extende; quia ante declarationem criminis læsæ maiestatis si moritur delinquens in læsa maiestate, non in primo capite, non potest sequi confiscatio, neque damnatio memoriæ, dicit Gig. *de crim. læsæ maiest. lib.2. quæst.25. n.3.* Jac. *in l. filio quæ pater, n.22. ff. de liber. & posthum.*

17 Crauett. *consil.239. nu.2.* Socin. Iun. *consil.68. n.59. lib.3.* †Restringe, quia declaratoria non est necessaria ad transferendum dominium, sed solum ad auocandam possessionem. Bero. *d. consil.176. num.91. lib.1.* Roland. *consil 8. n.8. lib.3.* Bursat. *consil.43. in primo du-*

18 *bio.* Gabriel. *de crim. con. l.11. n.8.* †Restringe; quia etiam potest post mortem inquiri de læsa maiestate, licet non in primo capite, quando vel delictum est notorium, potest sequi confiscatio. Specul. *tit. de accusatio. §.11. ver. quid si latr.* Angel. *in l. vnica. C. ex delicto defunct.* Curt. Sen. *consil.60. Abunde.* Menoch. *consil. 99. num.174. & seq.* & isto casu non requiritur citatio. Grammat. *decis.105. nu.13. &* 58. Bero. *consil.176. n.96. lib.1.* Peregr. *tract. de iur. fisc. lib.4. tit. 1. n.10.*

19 *& seq.* †Contrarium, quod imo requiratur sententia condemnatoria, Incert. author *de crim. læsæ maiest. quæst.1. n.22. cum seq.* vbi allegat Bald. & alios. †Idem, si fuit in vita delinquentis facta declaratio, quod esset delinquens in isto crimine, ita filii innocentes puniuntur, & patiuntur pœnam propter delictum patris in crimine

20 læsæ maiestatis diuinæ, vel humanæ, & sic punitur innocens pro delicto alterius. Angel. *consil.63. Nobilis miles, nu.6. ver. illicitum autem.* †Declara, quia filii masculi soli damnantur, non autem fœminæ; quia non sunt promptæ ad vindictam. Angel. *consil.67. Mu-*

21 *nicipalis lege, n.1.* †Restringe; quia pœna in filios est iniqua, & non valet, & de consuetudine Italiæ est sublata. Roland. à Valle *consil.* 74. *n.20. lib.3.* allegat Angel. *in l. fallaciter. C. de abolition.* Socin. *consil.*

22 *275. volum.2. ver. confirmatur hoc, lib.2.* Alciat. *consil.467. n.6.* † Testes æquales sunt, siue fœmina, siue masculus, in crimine læsæ maiestatis. Angel. *consil.367. In quæstione vertente, n.11. ver. concludo igitur,* vbi, quod soli mulieri fuit data fides in coniuratione Catilinæ detecta. Bos. *de crim. læsæ maiestatis, num.111.* Declara, vt plene Bos. *de crim. læsæ maiestat. n.112. & seq.* vt admittantur omnes testes ad probandum delictum & adminicula, sine quibus non esset delictum,

24 secus quoad adminicula remota, & qualitates remotas. † Perdit illico administrationem bonorum reus huius criminis; ideo non potest se obligare, neque confiteri, & obligatio non valet in præiudicium fisci. Cuman. *consil.171. in fin.* plene Bos. *de crimin. læsa maiest.n.73.* vbi, quod inaduertenter loquuti sunt, qui dixerunt ipso iure confiscari, & citat plurimos, & quod perdat illico administrationem, late Gigas *de crim. læs. maiest. lib.2. de pœn. commiss. crimin.*

25 *læs. maiestl. q.23.* †Declara; qa licet perdat administrationem à die commissi delicti; non tamen perdit dominium, nisi à die sententiæ confiscationis, seu declarationis. Zabar. *consil.128. n.2. ver. it. in etiam,* ita Gigas *d. tract. lib.2. tit. de pœnis, quæst.25.* vbi multos pro vtraque parte, & ita declarat. †Contrarium, quod imo bona ipso 26
jure sint confiscata à die commissi criminis læsæ maiestatis, gloss. Joan. Andr. & Canonistæ, quos citat, & sequitur Corn. *consil.96. lib.4.* Bero. late *consil.76. n.94. lib.1.* vbi, quod propter crimen rebellionis ipso iure bona confiscantur, & declaratoria non est necessaria ad effectum confiscationis, quæ ipso iure est facta, sed bene ad effectum apprehensionis possessionis bonorum, *& num.* 101. *& seq.* & hanc partem tenet Menoch. *consil.99. nu.174. & seq.* & hanc partem tuetur Decian. *in tract. criminal. tom.2. lib.7. c.40. n.* 6. vbi pro vtraque parte hanc tuetur, tollit omnia contraria, & in fin. dicit * communem vere, si hinc inde authores numerentur. *

†Declara, nisi extet statutum aliter disponens, quia debet seruari. 27
Bos. *de crimin. læsæ maiest. num.74. & seq.* † Declara; quia siue sint 28
ipso iure, siue non, semper debet de delicto in vita constare, non post mortem, vt sit locus confiscationi ipso jure. Bos. *de crimin. læsæ maiest. num.76.* †Intelige declarationem in secundo capite, se- 29
cus in primo; quia in primo ipso iure adhuc commissi criminis, *l. penult. & l. fin. C. ad l. Iul. maiest.* secus si sumus in secundo capite, *l. final. ff. eodem tit.* & ita videtur tenere Decian. *tract. crim. n. tom.2. lib.7. cap.40. num.17. ver. sed ex quo,* vbi, quod bene valet statutum, quod etiam in secundo capite. †Bartolus vero *in extrauag. qui sint* 30
rebelles, in ver. rebellando, num.17. & s q. ver. item quæro, qui de dominio, dicit, quod dominium directum, & vtile, cum sit de iure gentium, retinetur; quia solum perdit ipso iure ea, quæ sunt iuris ciuilis; tamen ex quo potest interfici rebellis, & captiuus fieri, etiam bona sua possunt occupari; ideo si per sententiam condemnatio fiat, & omnia bona confiscantur, *& num.18.* dicit, quod circa feuda, & iurisdictiones rebellis priuatur ipso iure; quia licet sint introducta de iure gentium; tamen admixta iure ciuili; dicit tamen, quod quamdiu toleratur, valent gesta per eum; ideo in sententia bonum est expresse priuare, *put fecit Imperator de* Rege Ruberto, licet Papa cassauerit; quia non erat subditus Imperio, sed Ecclesiæ, *& n.19.* quod priuatur obedientia ipso iure; quia videtur facta obligatio sub conditione, nisi fiat rebellis, *& n.* 20. quod retinet ea, quæ sunt supra ius ciuile, prout ea, quæ sunt iuris naturalis, vel gentium, vel iuris Canonici, ea, quæ sunt iuris ciuilis, vel infra, prout statutorum, perdit; secus est in iuribus æqualibus ciuili iuri apud eos, qui de facto non recognoscunt Imperium. † Seruus pœnæ efficitur condemnatus rebellis in ci- 31
ne isto; ideo non potest ea, quæ sunt iuris, facere, neque obligare bona sua; quia sunt publicata. Cuman. *d. consil.171. per tot.* † Affect⁹ 32
punitur in crimine læsæ maiestatis, licet non sequatur effectus, communem* dicit Clar. *in §. læsæ maiestatis, num.15. ver. scias autem,* * vbi, quod imo sola scientia punitur. †Et sola scientia, & cogitatio 33
punitur ob atrocitatem criminis, quando est in primo capite, dummodo sit deducta ad actum ab extra, vt quia iurauit suum cogitatum, vel communicauit cum amicis, vel aliis. Castillio. *consil.* 10. *num.70. ver. circa secundam, vsque in fin.* † Sola assertio sufficit, 34
q sit commissum hoc crimen quoad processum, etiam si non sit vera, sed respectu decisionis causæ bene requiritur veritas delicti. Bart. *in extrauag. ad reprimendum, in ver. asseritur,* vbi apostilla *in ver. asseratur,* dat concord. *& in ver. inquisitionem, num.29.* vbi, quod fama non precedente potest procedi per accusationem, & inquisitionem, quocunque modo dicatur, vel asseratur. †Summarie po- 35
test procedi in hoc crimine de plano, sine strepitu, & figura iuditii, vt *in d. extrauag. ad reprimend.* vbi Bart in dictis verbis, *Summarie, de plano, &c.* quid importent; sed tamen idem Bart. ibi *in ver. posita, nu.25* dicit, quod valet processus, & si ordinarie procedatur; quia verbum, *Potest,* non importat necessitatem. †Accusatio admitti- 36
tur etiam per personas infames, seruos, viles, & mulieres; quia in hoc crimine est speciale. Bart. *in d. extrauag. ad reprimendum, in ver. per accusationem, nu.24.* †Procedi potest per inquisitionem, quod 37
est speciale in isto crimine per *extrauag. ad reprimendum,* vbi Bart. *in ver. per inquisitionem, num.29. ver. sed speciale est hic.* † Denunciatio 38
potest fieri à quocunque in isto crimine. Bart. *d. extrauag. ad repri-*
mend. in ver. per denunciationem, in princ. † Declaratio non est neces- 39
saria contra rebellem, & criminosum in læsa maiestate, licet contrarium sit regulariter. Vide Anto. Gabriel. *lib.7. tit. de crimin. concl.11. Crimen rebellionis, seu læsæ maiestatis.* † Judex in causa sua est do- 40
minus à vasallo offensus in hoc crimine, maxime, quando delictum est notorium, & contra subditos, vel quia insurgit dubitatio iurisdictionis, vel quia læsa est maiestas. Alex. *consil.13. num.12.*
ver. & ipsi etiam. lib.6. † Testes minores, mulieres, infames, & alias 41
inhabiles admittuntur ad probandum hoc crimen. Mascard. *concl.462. per totam,* vbi declarat de minore pupillo cum authorita-

41 te tutoris.† Testes infames, qui alias repellerentur, admittuntur in crimine læsæ maiestatis, vt de Iudæo Gigas *de crimin. læsæ maiestat. lib. 2. quæst. 10. num. 4. Rubri. quomodo, & per quos.* Decian. *lib. 2. crimin. lib. 7. cap. 45. tit. de probat. nu. 4. & seq.* De inimico, *quæst. 2.* De
43 infami, *quæst. 3. & seq.* De singularibus testibus, *quæst. 8.*†De periu-
44 ro, idem Gigas *quæst. 11. lib. 2.* Decian. *lib. 7. part. 2. c. 45. n. 11.*† De minore, quod admittatur, & torqueatur. Gig. *q. 12. lib. 2.* Decian. vbi
45 supra *n. 12.*† De meretrice, *q. 13. lib. 2.* Decian. vbi supra *n. 13.*† De
46 Clerico, quod admittatur post mortem delinquentis, idem *q. 14.*
47 Decian. vbi supra *n. 14.*† De laico contra Clericum, idem *quæst. 15.* Decian. vbi supra *n. 15.* & de istis omnibus Mascard. *concl. 462. n. 13. & seq.* vbi, quod omnes prædicti infames contra Clericum admittuntur, si Clericus malæ famæ, alias non, quod necessario debet intelligi in crimine læsæ maiestatis in Principem Ecclesiasti-
48 cum, non autem laicum, cui non subest Clericus. † De seruo, & infami, q admittatur contra Clericum malæ opinionis, idem *q. 16.* Decian. vbi supra *n. 16.* cum declaratione, & de vasallo contra
49 dominum, Mascard. *d. concl. 462. nu. 12.*† De infami, vt admittatur,
50 idem Gigas *qu. 3.* vbi, quod non tamen est integra. †De accusato,
51 etiam pendente accusatione. Gig. *q. 4.* Decian. *lib. 7. c. 45. n. 5.*† De muliere, etiam si sit infamis, quod admittatur. Gig. *q. 6.* Decian. vbi
52 supra *n. 6.*† De socio criminis, idem Gig. *q. 7.* Vide etiam de istis omnibus per Mascard. *d. concl. 462. crimen læsæ maiestatis quo pacto pro-*
53 *betur.*† Declara: quia testes prædicti, qui alias repellerentur, non sunt integri. Gig. *qua. 3.* & minus, si plures defectus patiuntur, *q. 7.* & non admittuntur ad probandam qualitatem. Gig. *d. tract. quæst. 5.* Alexand. *consil. 11. num. 2. lib. 1.* Vide tamen Boss. *de hæret. n. 5. in fin.*
54 Mascard. *d. concl. 462. per tot.*† Et quod non sint integri infames, licet admittantur in hoc crimine. Decian. *l. b. 7. crim. part. 2. c. 45. tit. de probat. n. 4.* quod intelligas, quod admittuntur cum tortura, & si patiuntur alios defectus, vel sunt varii, repelluntur. Mascard. *d.*
55 *concl. 462. num. 28. & seq.*† Et quod vnus testis socius non faciat indicium ad torturam. Bertazzol. *consil. 157. num. 13.* vbi alios citat, sed bene vnus testis, qui de facto principali deponit. Mascard. *d.*
56 *concl. 462. num. 18. & 19.* † Et quod non conuincatur de delicto. Butri. *consil. 24. in fin.* Grammat. *consil. 45. num. 25.* Grat. *consil. 49.*
57 *num. 12. & seq. lib. 2.*† Repellitur tamen inimicus capitali inimicitia, & ei non creditur in crimine læsæ maiestatis, etiam sumpto Sacramento Eucharistiæ. Gigas *de crim. læsæ maiest. lib. 2. Rubri. quomodo, & qualiter probetur, quæst. 2.* vbi extendit, etiam si cum tortura. Decian. *d. tract. criminal. part. 2. lib. 7. cap. 45. tit. de probat. num. 19.* vbi extendit etiam post reconciliationem, plene Mascard. *d. concl. 462. num. 31. & seq.* vbi extendit, etiam si inimicus deponat hoc post confessionem, & in articulo mortis; secus si inimicitia non
58 esset capitalis, vide eum. † Et quod solus inimicus repellatur, & alii omnes admittantur; quia omnium est æqualis conditio. Boss.
59 *de crimin. læsæ maiest. num. 111.* † Et quod omnis testis admittatur in crimine hæresis, & læsæ maiestatis, dummodo non sit inimicus, late Boss. *de crimin. læsæ maiest. num. 111.* & latius *tit. de hæretic. num. 5.* vbi, quod leuiores probationes sufficiunt, plenius Mascard. *dict. concl. 462.* vbi, quod etiam is, qui patitur plures defectus, non ad-
60 mittitur etiam cum tortura. †Declara tamen; quia prædicta procedunt, quando agitur de crimine læsæ maiestat. principaliter, & directe; secus si ageretur de qualitate probanda, vel adminiculis, ita Boss. *de crim. læsæ maiest. n. 112.* Decian. *lib. 7. c. 45. tit. de probat. n. 2.*
61 †Restringe; quia imo si plures defectus patitur testis, nec admit-
☞ titur in hoc crimine. Vide, *Testes habentes plures defectus repelluntur.*
62 *Concl. 218.*†De socio criminis, Decian. *lib. 7. part. 2. cap. 45. num. 7.* vbi declarat, & plenius Mascard. *d. concl. 462. num. 23. & seq.* vbi limitat, quando esset inimicus, vel pateretur alios defectus, &
63 quando est vnicus. † Socii criminis sunt idonei in hoc crimine læsæ maiestatis, & admittuntur, quando per alios non potest crimen probari. Alexand. *consil. 13. num. 14. ver. octauo, cum seq. lib. 6.*
64 †Extende, etiam si patiantur plures defectus, prout si sunt participes, vel socii criminis, & si etiam in rassent non reuelare, etiamsi
☞ accepissent pretium. Alexand. *d. consil. 13. num. 14. & 15. lib. 6.* Vide tamen contrarium *in v. r. Testes habentes plures defectus repelluntur.*
65 *Concl. 218.*†De testibus singularibus Decian. *d. lib. 7. cap. 45. num. 8.*
66 † Quod singulares testes probantes apparatus & gesta ad rebellionem iunguntur, vt probent. Ancharan. *consi. 277. num. 10. ver. non obstat secundum, & consil 439. num. 12.* Mascard. *d. concl. 462. num.*
67 *16. & seq.*† De fratre idem Decian. *num. 9.* Mascard. *concl. 462. num.* 8. de fratre contra sororem, & è conuerso, vbi etiam de filio con-
68 tra patrem, quod admittatur *num. 9.*†De Iudæo Decianus vbi su-
69 pra *num. 10.* † De pupillo Decian. vbi supra *num. 17.* † Examinati
70 non citata parte probant, quando occultum crimen non poterat sine periculo publicari. Ancharan. *d. consil. 277. num. 9. ver. ijs non obstantibus, & consil. 439. n. 11.* † Probatur per coniecturas crimen
71 læsæ maiestatis. Mascard. *d. Concl. 462. num. 20. & seq.* qui dicit, quod debent esse euidentes, & apertæ. † Contrarium, quod re-
72 quirantur liquidæ probationes. Bursat. *consil. 152. n. 22. lib. 2.*† Am-
73 plia; quia exequutio, & priuilegium concessum in probatione huius criminis, censetur concessum etiam pro defensione rei huius criminis. Cephal. *consil. 75. num. 49. & seq.* † Declara omnia
74 prædicta specialia in probatione læsæ maiestatis procedere, quæ ex facto commissa est; secus si solis verbis, discursu, & iactationibus. Crauett. *consil. 6. num. 1. num. 9. & num. 52.* quem sequitur Mascard. allegans alios *d. Concl. 462. num. 35. & seq.*

Maior pars multa operatur. Concl. 14.

MAIOREM† partem habens inter plures habet prærogatiuam, vt electio potius illi, quam alteri deferatur. Oldrad. *consil. 113.* per text. *in l. 2. in princ. C. quando, & quibus quarta pars deb. lib. 10. l. 2. C. de metatis. lib. 12.*† Extende; quia habens maiorem par-2 tem rei communis diuidendæ habet electionem. *d. l. 2. C. de metat. & epit. lib. 12.* Boer. *tract. de custod. clauium, n. 56.*† Amplia; quia ma-3 ior pars collegii, & vniuersitatis quod facit, omnes facere videntur, intellige in iis, quæ pertinent ad officium facientium, alias secus; quia in delictis, quod maior pars consulum, vel collegii facit, non obligat alios, nec vniuersitatem. Oldrad. *consil. 315. circa fin. n. 4. ver. sed idem.* Petr. de Anch. *consil. 10. n. 6. ver. & prædicta submissa,* vbi limitat etiam, quando maior pars non vteretur re ad vsum destinatum; quia non præiudicat aliis. † Extende; quia factum à 4 maiori parte dicitur factum in plena concordia, glos. *in cap. cum olim, in ver. plena, de re iudic.* cum aliis allegatis per Alex. *consil. 48. In causa, n. 3. ver. non obstat, lib. 7.* licet ibi *n. 6. ver. nec obstat,* dicat* com-munem in contrarium, quando dicitur, quod concorditer faciat, quia intelligitur, nemine discrepante. † Declara, vt non procedat 5 in compromisso, vel contractu; quia si debent tres arbitri concorditer laudare, non sufficit, quod maior pars laudet. Alexand. *d. consil. 48. num. 4. ver. quia ad hæc respondeo, lib. 7.* & sequitur Felin. *in c. non potest, num. 8. de re iudic.* vbi plene. Vide Incertum Author. post Reg. Socin. *Regul. 6. Actus factus per maiorem partem,* vbi limitat, nisi constet de mente contraria. † Amplia, quia regulare est, quod 6 quando aliquid competit pluribus, id obtinetur, quod fit à maiori parte, *l. quod maior. ff. ad municip.* Federic. de Sen. *consil. 1. in princ. ver. hoc præsupposito.* † Restringe hanc regulam in casu *l. Sabinus ff.* 7 *communi diuid.* vt melior sit conditio prohibentis cæteris paribus. †Et ideo maior pars non potest rem communem alteri dare vno 8 inuito, & sic vniuersitas, licet possit per maiorem partem facere, quod admittantur alii ad consilium; non tamen potest vno inuito communicare, quod non habens vocem habeat. Abbas *in sua quæst. 1. colum. 20. ver. non tamen puto.*† Item si habens partem æqua-9 lem ædificet, non compellatur, postquam præuenit in ædificio facto, illud tollere, *d. l. Sabinus. ff. communi diuid.* Federic. de Sen. *consil. 1. in princ. ver. sed illa regula.* Vide, *Prohibentis melior conditio impari causa, & quando secus. Concl. 893.* † Amplia; quia maior pars cre-10 ditorum remittendo partem debiti suo debitori obtinet, considerata maiori parte secundum cumulum maioris crediti. Feder. *d. consil. 1. in princ. ver. præterea dicit lex,* allegat *l. & suum. & l. maiorem. ff. de pact.* †Extende; quia maior pars creditorum habito respectu 11 ad quantitatem, & dummodo sint veri creditores, potest concedere dilationem quinquennalem debitori, inuita minori parte, dummodo omnes sint præsentes, vel vocati, & decretum superioris interueniat, alias secus. Angelus *consil. 213. Simon, & Iacobus, per totum,* quod est Collegii Perusini, & ita Alexand. *in l. ius gentium. §. hodie, num. 10. ff. de pactis.* Vide infra *in ver. Moratoria qualiter concedenda debitoribus. Concl. 383.* vbi requiritur, quod debitor sit paratus cedere bonis, ita plene Alexand. *consil. 205. Visis, in princ. lib. 2.*†Extende; quia potest maior pars respectu numeri credi-12 torum, vel quantitatis crediti remittere partem debiti debitori inuitis aliis, dummodo simul conuocati, *l. iuris gentium. §. hodie. l. maiorem. ff. de pactis.* † Contrarium, quod imo licet possit maior 13 pars concedere dilationem inuitis aliis; non tamen potest remittere partem debiti contradicentium. Jas. *d. l. ius gentium. §. hodie, num. 2. ff. de pact.* Alexand. *consil. 205 num. 2. ver. alia ratione. lib. 2.* Patis. *consil. 100. num. 3. lib. 3.* Afflict. *decis. 288.* † Declara; quia et-14 iam maior pars creditorum, quæ inuita minori parte potest concedere dilationem debitori, procedit in debito non iurato; secus si debitum est iuratum. Roland. à Valle, qui ita limitat *consil. 31. num. 15. lib. 2.* & quando est res deducta in iudicio. † Ratio au-15 tem, quare in iis, quæ spectant pluribus vt singulis, valeat maior pars, ex quo regula procedit solum in iis, q spectant, vt vniuersis,

est;

est; quia consensus maioris partis prodest etiam aliis. Vide Castr.
16 *consil. 281. Ad id, de quo quæritur, in fin. lib. 2.* †Declara, quod dicitur factum à maiori parte creditorum præiudicare aliis, procedit, quando omnes sunt conuocati; quia tunc factum à maiori parte præualet, & præiudicat aliis; secus si fiat singulariter à singulis; quia non præiudicat, nisi consentientibus. Alexan. *consil. 186. Visis subtilissimis, n. 7. in fin. ver. præterea si maior, lib. 2.* Vide plenius *in ver.*
17 *Moratoria qualiter concedenda debitoribus. Concl. 383.* †Amplia in pluribus iudicibus, siue ordinariis, siue delegatis, siue arbitris; quia valet, quod maior pars decreuerit aliis non contemptis, licet contradicentibus, *l. duo ex tribus, de re iudic. c. causam, de off deleg.* Feder. *consil. 1. n. 2. ver. præterea siue dicamus, & num. 3. ver. præterea ad hoc.*
18 †Amplia in præsentatione patronorum; quia si quis habeat dimidiam iuris patronatus, & alii decem habeant aliam dimidiam, attenditur præsentatio facta ab habente dimidiam, & ab vno ex decem alterius dimidiæ, quando illis decem competit, vt singulis, *c. Scriptum, cum ibi not. de elect.* Federic. *d. consil. 1. n. 3. ver. nam si*
19 *vno patrono.* † Amplia, vt idem sit in collatione beneficiorum competente pluribus; quia quod sit à maiori parte, valet. Feder.
20 *d. consil. 1. num. 3. ver. & hoc etiam declarat.* †Amplia, quia in actibus Vniuersitatis statur maiori parti contra minorem recusantem, *c. final. de ijs, quæ fiunt à maiori parte Cap.* quod procedit, quando pro-
21 curatur vtilitas publica. Geminian. *consil. 55. in princ.* †Extende, vt procedat etiam in iis, quæ competunt singulis, vt singulis Canonicis de rebus spectantibus ad Ecclesiam; quia maior pars præfertur minori, *dict. cap. fin. de ijs, quæ fiunt à maiori parte Cap.* Abbas *in*
22 *consil. super Concilio Basiliensi in 1. dubio, col. 9. n. 12. v. ad prædicta.* †Declara, vt procedat, quando agitur de conferendo aliquid Ecclesiæ ex præbendis singulorum, & sic de re, quæ prouenit ab Vniuersitate; secus si agatur de conferendo aliquid de ꝓprio patrimonio; quia contradicens etiam vnus solus non potest compelli.
23 Geminian. *d. consil. 55. in fin. ver. nec obstat.* †Amplia; quia quod facit maior pars circa ligas, & colligationes plurium, etiam sine requisitione minoris partis, valet, quando conuentum est, quod valeat factum à maiori parte, maxime quando illud factum fuit intima-
24 tum minori parti. Angelus *consil. 269. Punctus est, anno Domini.* † Declara tamen; quia quod dicitur, factum à maiori parte valere, intelligitur, dummodo alii sint vocati, alias secus, nisi maior pars sit præposita, & magistra societatis; tunc enim valent gesta à ma-
☞ iori parte, non vocata minori parte. Angel. *consil. 269. per tot.* Vide, *Contemptus, qui debuit vocari, potest annullare electionem. Concl. 967.*
25 †Amplia, quia in diuisione faciendainter plures de re, quæ commodam diuisionem non patitur, præfertur is, qui habet maio-
☞ rem partem in ipsa re; quia ipsa debet gratificari. Vide, *Diuisio*
26 *qualiter fiat inter plures obligatos. Conclus. 539.* †Extende; quia si res communis est solita locari, & discordent, locatio debet fieri ab
27 eo, qui habet maiorem partem. †Extende multis casibus, de quibus Franc. Marcus *decis. 52. lib. 1. Quæritur, quando domus*, vbi declarat, & quod sit attendenda consuetudo; tamen maiorem partem
28 habens præfertur socio in multis. † Limita igitur; quia, quod maior pars de Vniuersitate facit circa collationem, vel remissionem proprii singulorum in iis, in quibus contradicens habet ius commune pro se, & non agitur de publica vtilitate, maior pars non præualet minori, sed contradicens non potest compelli. Ge-
29 minian. *d. consil. 55. num. 3. in fin. ver. præualet enim dictum.* †Limita; quia maior pars abutendo, vel delinquendo, aut vtendo re ad vsum non destinatum, non obligat, neque præiudicat minori parti. Petr. de Ancharan. *consi. 10. Videtur efficaciter, num. 6. ver. & per hoc*
30 *tollitur.* †Limita; quia vbi agitur de derogando statuto, vel ordinationi factæ à populo, maior pars non potest statuere contrarium, quando illa maior pars est vigore mandati, vel deputationis; quia tunc maior pars habentium mandatum non derogat facto à tota Vniuersitate; secus si maior pars Vniuersitatis faceret per se, non per ministros. Fulgos. *consil. 170. per tot.* vbi ita distin-
31 guit, maxime *in ver. in oppositum.* †Limita; quia quod dicitur, illud, quod sit à maiori parte, habetur, ac si omnes fecissent, non est per veritatem, sed per similitudinem, & fictionem; ideo non suffragatur, quando esset conuentum de seruando illud, quod omnes declarabunt, vel illud, quod electi concorditer laudabunt; quia tion sufficit maior pars. Alexand. *consil. 124. In causa, & lite, in princ.* & maxime *num. 2. ver. & ideo dicit Ioannes, lib. 2.* vbi, quod verbum,
☞ *Concorditer*, importat idem, quod nemine discrepante. Vide, *Arbitri plures qualiter pronunciare debeant, & valeat sententia. Concl. 464.* Vide, dictio, *Concorditer*, quid importet, & qualiter intelligatur. *Concl. 419.* Vide, *Iudices plures dati simul qualiter iudicare debeant. Con-*
32 *clus. 419.* † Extende; quia in iis, quæ debent fieri concorditer ab Vniuersitate, vel Capitulo, debet intelligi nemine discrepante,

alias esset concorditer factum improprie; & vbi proprietas verborum attendi debet, vel quando sumus in materia stricta, prout in contractu, semper verbum, *Concorditer*, intelligitur, nemine discrepante. Alex. *d. consil. 124. num. 2. & 3. lib. 2.* Vide, *Concilij maior pars repræsentat totum Concilium. Concl. 554.* Vide, *Electio à maiori, & saniori parte facienda. Concl. 65.* Vide, *Electio à maiori parte debet fieri. Concl. 66.* Vide Conclusionem proxime sequentem. †Limita sex 33
modis, de quibus Socin. *in Regul. 2. Factum à maiori parte regulariter ab omnibus factum censetur*, vbi limitat sex modis.

Maior pars nihil operatur multis casibus. Concl. 15.

EMPHYTEVTA † plurium dominorum non potest alienare, 1
licet habeat consensum maioris partis dominorum, saltem respectu portionis illius, qui contradicit; quia tenetur vendere ratam suam domino pari pretio habito respectu ad ratam totius integri pretii. Oldr. *consil. 34. Quæstio talis est.* †Amplia; qa electio 2
licet dicatur spectare ad Capitulum; tñ non potest Capitulum compromittere electionem, vno Canonico contradicente, quia interest solius Canonici vti illa voce per seipsum. Lap. *alleg. 51. n. 13. ver. ita dicimus, ꝙ licet.* Lap. *alleg. 79. In Dei nomine, n. 4. ver. item licet.* †Amplia in casu, quando collatio spectat ad Episcopum, & Capi- 3
tulum simul; quia licet Episcopus habeat dimidiam collationis, & Capitulum aliam dimidiam, non tamen valet collatio Episcopi cum duobus, vel tribus Canonicis, tanꝙ à maiori parte facta; quia duo, vel tres Canonici non habent jus, nisi in Capitulo, & capitulariter. Feder. de Sen. *consil. 1. per tot.* vbi est casus consilij; secus si vt singulis, & non capitulariter competeret ius, & hanc esse communem* dicit apostl. ad Roma. *consil. 366. Quæritur, in fin. in ver.* *
Hostien. allegat Jason. *in l. iuris gentium. §. fin. col. pen. ver. secunda conclusio. ff. de pact. cum alijs concord.* †Contrarium, ꝙ imo ex quo Epi- 4
scopus habet dimidiam collationis, sufficit, quod vnus, vel duo de Capitulo adhæreant ipsi Episcopo. Hostiens. *in cap. postulasti, de conces. præbend.* Roman. *consil. 366. Quæritur, in fin.* allegat Jo. Andr. *in c. vnico, ne sede vacan. lib. 6.* †Amplia; quia maior pars in abuten- 5
do, vel delinquendo, vel non disponendo ad vsum destinatum non præiudicat minori parti, nec etiam singulari personæ. Petr. de Ancharan. *consil. 10. Videtur efficaciter, nu. 6. ver. & per hoc tollitur.* †Amplia in pluribus Vniuersitatibus, & villis, quæ subeunt onera, videlicet secundum antiquam consuetudinem quælibet pro rata; quia maior pars non potest alterare formam taxatam inuita minori parte. Anchar. *consil. 67. Querela exposita, num. 6.* †Declara; 7
nisi euidens communis vtilitas, & superioris authoritas intercederet. Anchar. *d. consil. 67. nu. 6. ver. item pro hoc.* †Amplia; quia ma- 8
ior pars Vniuersitatis, vel Collegii non potest contra minorem, etiam vno solo contradicente, in ijs, quæ facta semel expirarunt, & finem habuerunt; quia si maior pars vult renouare actum finitum, vno contradicente non potest. Castrens. *consil. 228. Quæritur primo, col. fin. ver. quoad tertium, lib. 2.* quod est Romani, allegat text. *in authen. de defens. ciuit. in fin.* Rom. *consil. 352. Quæritur primo, n. 10. & seq. ver. quoad tertium*, vbi apostill. *in ver. singularem*, dat concord. secus, si nullus contradicat, apostil. ad Roman. ibi *ver. vno contradicente.* † Extende; quia maior pars non potest statuere contra mi- 9
norem in illis, in quibus minori parti est ius quæsitum, sed vno contradicente nihil disponit. Castr. *d. consil. 228. col. fin. ver. secundo aduertendum, lib. 2.* quod est Romani *consil. 352. n. 11. ver. secundo. & n.* 14. allegat *l. quod semel. ff. de decret. ab ordin. facien.* †Extende; quia si 10
vniuersa Communitas aliquid statuit, non potest postea maior pars statuere contra illud, sed vno contradicente impeditur; sicuti etiam si maior pars vellet contra ius statuere, non posset vno contradicente. Bald. *in l. veterem. C. de auth or. præstan.* quem sequitur Castr. *d. consil. 228. in fin. ver. secundo aduertendum, lib. 2.* & Rom. *d. consil. 352. num. 12.* vbi apostill. *in ver. non potest*, vbi citat pro vtraque parte, & declarat, vt per Felin. *in c. cum omnes, de constit. col. 10. ver. secundo fallit.* †Extende; quia maior pars non potest vno con- 11
tradicente tollere ordinationem factam in honorem Ecclesiæ. Castr. *d. consil. 228. in fin. lib. 2.* Rom. *d. consil. 352. n. 13. ver. quarto.* †Ex- 12
tende, vt idem sit; quia maior pars non potest statuere aliquid contrarium iuri minori contradicente parte. Castr. *d. consil. 228. prope fin. ver tertio.* & Rom. *d. consil. 352. n. 12. ver. tertio.* †Contrarium 13
gl. *in c. cum inter Canonicos, de elect. in ver. aliam*, vbi, quod Prælatus si dignus reperitur, eligi debet in Ecclesia; si tamen maior pars eligat de aliena Ecclesia minori contradicente parte, præualet electio à maiori parte contra ius. †Declarat Rom. *consil. 366. Quæri-* 14
tur, n. 6. ver. ex ijs manifestatur, vt procedat extensio, quod minor pars præualeat, quando prius totum Capitulum, vel Concilium statuit aliquid, de cuius exequutione agitur; quia maior pars

contradicens minori succumbit, & dicit glo. hoc casu non obstare, quasi obstet alio casu. † Declarat seipsam gloss. prædicta *in cap. cum inter Canonicos, in ver. aliam, in fin. de elect.* vt prævaleat, quando pars maior de aliena Ecclesia, & sic contra jus quæsitum omnibus illi renunciauit eligendo magis dignum. † Declarat totam istam materiam; quia in iis, quæ competunt pluribus, vt singulis, nihil releuat maior pars; quia vno solo contradicente nihil potest fieri; secus in iis, quæ ad plures spectant, tanquam vniuersos, quia regulariter statur maiori parti. Castrensis *consil. 281. Ad id, de quo quæritur, lib. 2. in fin.* † Est tamen casus particularis, in quo id, quod spectat pluribus, vt singulis, maior pars potest, *l. iuris gentium, §. final ff. de pact.* vbi, quod est casus specialis; quia consensus maioris partis prodest etiam aliis. † Extende; quia quod dicitur de Vniuersitate, cuius in spectantibus ad Vniuersitatem potest maior pars præiudicare minori, & in iis, quæ spectant vt singulis, non vt vniuersis, vt est text. *in c. final. de iis, quæ fiunt à maiori parte,* tamen non procedit in iis, in quibus est ius quæsitum; quia tunc maior pars non potest illud ius quæsitum tollere inuita minori parte, & contradicente; secus si non contradiceret. Roman. *consil. 352. num. 13. in fin. & num. 14. ver. aduertat Sacra Synodus,* vbi apost. allegat *in ver. tollere,* eundem Roman. *consil. 37. num. 2. & consil. 52. ante fin.* † Extende; quia imo si periculum sit in mora, vt quia labatur tempus ad eligendum, & maior pars non curat venire, potest minor pars se congregare, citare maiorem partem, & si non veniat, valebit factum à minori parte, etiam si minor pars consistat in vno. Roman. *d. consil. 352. num. 15. ver. & igitur.* † Extende; quia licet Princeps possit tollere contractum inter subditos de plenitudine, & ex causa, & sic Vniuersitas habens jura Principis; tamen hoc habet locum, quando omnes de Vniuersitate consentiunt nemine contradicente, alias secus. Roman. *d. consil. 352. num. 16. ver. portio si dicatur.* † Et quando totum Concilium aliquid ordinauit, exequutio potest fieri à minori parte, etiam si maior pars contradicat; quia actus attribuitur ordinanti, non exequenti. Roman. *consil. 366. Quæritur, in princ.* vbi apost. *in ver. attribuitur, c. cum nobis, de elect.* vbi, quando maior pars se facit alienam ab ordinatis à toto Capitulo, non prævalet. † Extende; quia imo maior pars contradicens minori violenti exequi ordinem totius Vniuersitatis, seu Concilii habetur pro consentiente. Roman. *d. consil. 366. n. 3. ver. tertio non est dubium* allegat multa iura, in specie gloss. *in c. 1. 45. distinct.* † Amplia; quia licet dispositio requirens, vel disponens aliquid debere fieri concorditer, secundum aliquos importet maiorem partem populi; tamen veritas est, quod est necessaria concordia totius populi, & Vniuersitatis, vt verbum, *Concordes,* verificetur. Roman. *consil. 512. Quoad primum, nu 11. ver. quoad quartum.* † Contrarium dicit Alexand. *consil. 224. In re tam graui, num. 2. & seq. lib. 6.* vbi, quod propter facilem hominum discordiam non valeret tale statutum, quo debeant concorditer omnes concurrere. Vide, *Discordia facilis est. Concl. 454.* Amplia sex modis, de quibus Socin. *in Reg. 2. Factum à maiori parte.*

Maior facit cessare minorem, & in quibus. Conclusio 16.

MAIOR † facit cessare minorem, vbi concurrunt. Vide, *Dignum magis trahit ad se minus dignum. Concl. 435.* † Amplia; quia cognitio causæ inter prætendentes i nuestituram à maiore, vel Principe superiore, prout à Papa, & ab inferiore, vt ab Episcopo, debet fieri coram supremo Præcipe quoad petitorium. Bald. *consil. 94. Mortuo Gregorio, in fin. lib. 3.* † Extende idem, si agatur de inuestito ab Imperatore & alio inferiore; quia cognitio debet esse Imperatoris. Bald. *d. consil. 94. in fin. lib. 3.* † Limita quoad possessorium; quia cognitio possessorii potest fieri coram quocumque inferiore, non attento, quod vnus prætendat ius à superiore, alter ab inferiore. Bald. *d. consil. 94. in fin. lib. 3.* Vide, *Lumen maius offusa at minus. Concl. 458.*

Maior, & senior pars quando dicatur. Concl. 17.

MAIOR † pars dicitur respectu numeri. Joan. de Anan. *consil. 62. colum. 3. ver. circa secundum.* † Senior pars dicitur respectu authoritatis, zeli, & meriti. Joan. de Anan. *d. consil. 62. col. 3. ver. circa secundum.* † Authoritas importat constitutos in maioribus ordinibus, antiquitatem, seu prioritatem, ordine, ætate, institutione, & ordinatione. Joan. de Anan. *d. consil. 62. col. 3. ver. circa secundum.* † Zelus respicit, seu consistit in carnalitate, nimia familiaritate, corruptione, affectione, intentione, & odio ad Deum. Ioan. de Anan. *d. consil. 62. colum. 3. ver. circa secundum.* † Meritum consistit in moribus, scientia, & vita. Joan. de Anan. *d. consil. 62. col. 3. ver. circa secundum.* † Declara; quia ista omnia, videlicet authoritas, zelus, & meritum, considerantur tam in eligentibus, quam in electis, vt possint considerari tanquam requisita ad saniorem partem. Joan. de Anan. *d. consil. 62. col. 3. ver. circa secundum,* vbi, qualiter fiat collatio zeli ad zelum, meriti ad meritum, & de aliis. † Sed tamen vbi duæ partes ex tribus concurrunt, tunc zelus, meritum, & authoritas minoris partis non habetur in aliqua consideratione, *cap. si quando, de elect. in 6.* Abb. *in cap. Ecclesia vestra, num. 13. ver. distingue in hac materia, de election.* vbi, quod si duæ partes ex tribus, vel etiam si major pars in magno numero facit, non habetur ratio zeli, neq; sanioritatis, neq; meriti, sed tunc præsumitur maior, & senior, licet contrarium possit probari. † Hinc dicimus semper electionem Papæ esse purificatam à maiori, & saniori parte; quia duæ partes ex tribus debent concurrere, *c. licet de vitanda, de elect.* vbi est speciale, quod concurrant duæ partes ex tribus, quia non potest haberi recursus ad superiorem, vt habeat respectum ad saniorem, quæ cessat, quando duæ partes ex tribus consentiunt. † Vide tamen; quia regula est in contrarium; quia imo non valet statutum, quod maior pars in actibus Ecclesiæ genendis non sufficiat, *c. 1. de iis, quæ fiunt à maiori parte Cap.* Alex. *consil. 224. In re tam graui, num. 5. ver. accidit etiam, lib. 6.* Vide, *Electio à maiori, & saniori parte debet fieri. Concl. 65.*

Maiora expressis quando includantur, vel non, ex clausula generali. Concl. 18.

CLAVSVLA † generalis post expressionem specificam numquam includit maiora expressis, *clem. fin. de procurat.* † Amplia; vt procedat, siue dispositio sit odiosa, siue fauorabilis. Geminian. *consil. 65. nu. 4. ver. non obstat, si dicatur.* † Et ideo dispositio loquens de laicis, & aliis cuiuscunque conditionis, & status non extenditur ad Clericos, & alios religiosos in eorum præiudicium. Geminian. *d. consil. 65. num. 4. ver. nec obstat, si dicatur.* † Limita, quando dispositio est generalis, & exprimit speciem per modum implicationis; quia includit etiam diuersum ab expresso, licet sit maius, vt si dispositio generaliter loquens subiungat; *etiam si laici cuiuscunque dignitatis,* tunc includit Clericos necessario. Gemin. *d. consil. 65. nu. 7. ver. restat respondere, & nu. 8.* quod maxime procedit, quando necessario maiora expressis veniunt; quia alia species diuersa non includeretur ex dictione, *etiam.* Vide, *Mandatum quando dicatur speciale propter clausulam generalem, vel alias. Concl. 51.*

Maioritas quid sit, & quid importet. Concl. 19.

QVID † sit maioritas, & quid importet, Vide Gemin. *consil. 81. n. 2. ver. quarto apponit,* vbi, quod maioritas attenditur, & dicitur de vno ad alium, respectu diuitiarum, nobilitatis, vel potentiæ. † Aliquando tamen secundum verba sequentia maioritas importat iuris dictionem, & coercionem. Geminian. *d. consil. 81. ver. quarto.* † Aliquando maior intelligitur ætate, nisi verba repugnent, quia verba potius de naturali maioritate, q̃ de accidentali, vel ficta intelligitur. Alexand. *consil. 4. Ponderatis, n. 2. & seq. ver. modo sic, lib. 5.* † Aliquando maior intelligitur quantitate, numero, vel mensura, prout dicimus de summa; quia minor inest maiori, & de similibus. Vide, *Summa maior continet minorem, & quando secus. Concl. 885.* † Aliquando intelligitur secundum qualitatem, de qua agitur, vt si agatur de doctrina, de authoritate, de sanctitate, prout in Euangelio: *Non surrexit maior Ioanne Baptista inter natos mulierum.* Vide, *Magna res, & parua quomodo discernatur. Concl. 4.*

Maioratus priuilegia multa. Concl. 20.

MAIOR † natu inter plures fratres, vel æquales dicitur dignior; ideo apud eum debet esse custodia Scripturarum communium. Vide, *Instrumenta, & Scripturæ penes quem, & c. Concl. 260.* † Extende idem in duob⁹ Notariis rogituum communium; quia apud maiorem natu sunt custodiendi. Boer. *in tract. de custod. clauium, num. 63.* † Extende in libris rationum. Boer. *d. tract. de cust. clauium, nu. 63.* † Amplia; quia inter plures dominos castri claues debent custodiri apud maiorem natu. Boer. *d. tr. de custod. clauium, n. 63.* † Amplia; quia inter plures fratres, vel consortes Scripturæ communes apud maiorem custodiuntur. Vide, *Instrumenta, & Scripturæ penes quem consortum conseruentur. Concl. 260.* Vide, *Primogenitura in successione Regni quare inuenta. Concl. 653. & Concl. ibi prox. seq.*

Maiorum appellatione qui veniant, vel non. Concluſ. 21.

1 MAIORVM † appellatione proprie ſumpta tantum continentur ij, qui ſunt vltra tritauum. Oldrad. *conſi.25. Thema tale eſt, aliquis, ver. maiorum.* vbi circa fin. *ver. ad ſecundum*, dicit, quod etiam verificatur in patre, & auo. Angel. *conſil.268. Statutum Dalmatiæ, in* 2 *princ.* qui dicit hoc verum de propria ſignificatione. † Declara; qa proprie aſcendentes ſuper tritauum dicuntur maiores, tritauus vero, & alii deinceps dicuntur parentes, & ideo ſtante ſtatuto, q̃ ſuccedant illi de parentela, à quibus bona defuncti prouenerunt, id intelligendum eſt vſque ad tritauum; quia alii non ſunt pro- 3 prie de parentela, ſed maiores: Angel. *d. conſil.268. per tot.* † Amplia, quia lex inducit affectionem, & intereſſe affectionis in iis, q̃ fuerunt maiorum ſuorum, & propterea minor, ſi alienauit talia, reſtituitur in integrum, vt recuperet ea, reſtituto pretio, abſq; alia probatione læſionis, *l. ſi in emptionem*, vbi gloſs. *in ver. maiorum. ff. de minor.* vbi Bald. & alij. Dec. *conſil.403. col. pen.* Corn. *conſil.184. lib.3.* 4 Alex. *conſil.67. lib.5.* † Declara, vt procedat ſolum in domibus, & ædificiis, in quibus maiores noſtri fuerunt ſoliti habitare, & retinere ſtatuas progenitorum, vt poſteri præclara geſta auorum ſuorum intuentes accenderentur, & animi eorum eleuarentur ad præclara peragenda, *l. quæ tutores. ff. de adminiſt. tutor.* gloſs. *in l. quo-* 5 *tiens. C. de fideicomm.* ſecus in aliis, in quibus ratio non mil tat. † Limita; quia tranſuerſales non veniunt appellatione maiorum, quantumcunque ſint antiqui, ſed ſolum aſcendentes à tritauo ſupra, *l. iuriſconſultus, ff. de grad.* Alexand. *conſil.4. col.1. lib.4.*

Mala fides defuncti, vel authoris, quando noceat hæredi, vel ſucceſſori, vel non. Concl. 22.

1 MALA † fides defuncti nocet hæredi, & filio, vt non poſſit præſcribere. Joan. de Imol. *conſil.73. num.4.* vbi loquitur in filio, & *num.7.* loquitur in hærede, & Caſtr. *conſil.258. Viſo puncto, col.2. ver. breuiter, lib.2.* Abb. *conſil.32. Videtur primo, col.2. ver. nunc pro ſolutione, & conſil.76. in fin. lib.1.* Angel. Aretin. *conſil.13. Videtur primo, num.10. & ſeq. ver. præterea.* Alexand. *conſil.89. Viſo puncto, num.8. ver. & mala fides, lib.2. & conſil.63. Stantibus, num.11. ver. hoc præſuppoſito, lib.4.* vbi plurimos allegat, & *conſil.172. In cauſa & lite, n.23. ver.* ☞ *quia reſpondeo, lib.6.* Vide, *Fides mala authoris quando præiudicet ſucceſſori, vel non. Concl.339.* Vide, *Præſcriptio non procedit ſine bona fide, & qs di-* 2 *catur bona fides, vel mala fides. Concl.521.* † Extende, vt procedat tam in reali, q̃ in perſonali præſcriptione. Alex. *d. conſ.63. Stantibus. n.7. ver.* 3 *& primo, & n.11. cum ſeq. ver. & præſuppoſito, lib.4.* † Extende; quia filius, qui eſt in poteſtate patris, non poteſt incipere præſcribere titulo pro hærede, neq; titulo pro ſuo, & ideo mala fides defuncti tranit ad filium. Caſtr. *conſil.158. Viſa ſuprædicta, n.2. ver. ſed quarto, & d. conſil.258. Viſo puncto, col.2. in fin. lib.2.* Alex. *conſil.213. Viſo, & opportune. num.12. & ſeq. ver. Stante ergo, lib.2. & conſil.6. Circa proceſſum,* 4 *num.18. ver. item reſpondeo, lib.3.* † Declara, niſi defunctus haberet titulum bonum, licet ſine effectu propter malam fidem; quia poteſt filius vti ipſo titulo particulari, & cum eo etiam bona fide præſcribere. Caſtr. *d. conſil.158. col.2. circa med. ver. ſed reſpondetur, lib.* 2. dummodo non vtatur adminiculo temporis lapſi cum patre, ſed incipiat à ſeipſo, vbi, quod imo titulus putatiuus patris relet, ſi allegetur, & per aliquas coniecturas probetur. † Et procedit declaratio in quocunque hærede, qui non nititur ex titulo, q̃ ſit hæres, ſed ex titulo emptionis; qu a tunc mala fides defuncti non nocet. Alexand. *conſil.39. Viſis Scripturis, col.2. in princ. n.1. in fin. & num.2. ver. nec obſtat, ſi dicatur, lib.2.* vbi, quod debet prius conſtare de mala fide defuncti, antequam dicatur, quod tranſeat ad hæ- 6 redem. † Extende; quia regulariter mala fides defuncti, quæ impedit præſcriptionem, tranſit in eius hæredem, vt eſt magis* communis opinio. Iaſ. *in l. Pomponius, §. cum quis, nu.22. ff. de acquir. poſſeſſ.* Franc. Balb. *de præſcript. in 3. part. princ. quæſt.10. nu.11.* vbi, quod non habet dubium; quia hæres eſt ſucceſſor etiam vitiorum; quia eadem eſt perſona, apoſtill. ad Roman. *conſil.201. Pro deciſione, n.5. in* * *ver. falſum*, vbi infinitos citat de communi, & magis * communi atteſtantes. Ant. de Butr. & Abb. *in c. ſi diligenti, de præſcript.* & ideo ſicut defunctus malæ fidei non præſcriberet; ita neque illius hæ- * res poteſt præſcribere, *d. c. ſi diligenti*, vbi communem* dicit, pro- * ut communem* dicit Balb. *de præſcript. in 2. part. 3. par. princ. quæſt.12. n.12.* vbi, quod ab ea in iudicando non eſt recedendum. Neguſ. *de pignor. in 2. memb. 6. part.* Caſtr. *d. conſil.258. Viſo puncto, col.2. ver. breuiter, lib.2.* Abb. *d. conſil.32. col.2. ver. nunc pro ſolutione, lib.1.* Vide, *Præ-* ☞ *ſcriptio non procedit ſine bona fide, & quis dicatur bonæ fidei, vel malæ fidei. Concl.521.* † Et quod mala fides defuncti de jure ciuili tranſeat ad 7 hæredes. Abb. *conſil.3. Nitar, colum.12. in fin. & colum.13. in princ. ver. item, & melius, lib.2. & in ver. decimaſexta, & conſil.19. colum.2. ver. ſi ergo filius, lib.2.* vbi dicit, quod de jure ciuili nullam habet difficultatem, & quod iſta ſit magis * communis opinio. Alexand. *conſil.* * *4. Videtur inſpectis, num.21. ver. & dato, quod tantum, colum. penult. lib.2.* vbi, quod de jure Canonico vniuerſalis hæres teneatur exonerare animam defuncti, *c. fin. de ſepult.* Alexand. *conſil.172. num 23. lib.* *6.* vbi apoſtilla *in ver. hæres*, dat concord. † Extende; quia quod de- 8 citur de hærede, procedit etiam in Succeſſore in Regno, Comitatu, vel Ducatu, aut alio feudo dignitatis; quia Succeſſor habet jure hæreditario. Abb. *d. conſil.3. colum.13. ver. ſucceſſores enim, lib.2.* † Declara, ſeu reſtringe; quia verum eſt, quod mala fides authoris tranſit in hæredem quoad hoc, ne poſſit jungere ſuam præſcriptionem cum præſcriptione defuncti, ſed bene poteſt incipere ipſe præſcriptionem, cum ſit in bona fide. Joan. de Imol. *conſ.44.* *num.4. & conſil.46. num.2.* Bald. *conſil 372. Factum ſic proponitur, lib.* *2. in fin.* Alexand. *conſil.110. Viſis acutiſſimis, num.7. lib.1.* vbi apoſtilla ſequitur hanc partem *in ver. poteſt*, allegat Alexand. *conſil.39. lib.2.* qui *num.2.* dicit * communem, & quod contraria communiter* * * reprobatur. Caſtr. *conſil.158. lib.2. per tot.* † Contra declarationem 10 tenet Fel. *in c. ſi diligenti, de præſcript.* vbi dicit magis * communem, * *num.6.* quod etiam ſi hæres eſſet in bona fide, & vellet incipere præſcriptionem à ſe ipſo, non à defuncto, non poteſt Roman. *conſil.201. ant. ſi.* Abb. *d. conſil.3. quæſt.14. lib.2.* Calcan. *conſil.26. col. final.* Gurt. Jun. *conſil.177. col. fin. & conſil.181. col. fin. num.9.* vbi de magis * communi. Ruin. *conſil.143. num.12. & ſeq. lib.4.* Caſtr. *conſil.76. n.* * *4. lib.2.* Neguſ. *de pignor. in 2. membr. 6. partis, num.23.* Alexand. *conſil.* *4. & conſil.99. lib.2.* Caſtr. *conſil.258. Viſo puncto, col.2. ver. breuiter, lib.* *2.* Ruin. *conſil.40. nu.17. & ſeq. lib.1.* vbi dicit magis * communem. * Abbas *conſil.32. col. fin. ver. nunc pro ſolutione, lib.1.* † Imo plus, quod 11 hæres, licet ſit bonæ fidei, condemnari debeat ad fructus, prout condemnaretur defunctus malæ fidei, quia mala fides eſt tranſuſa in hæredem, q̃ tenetur exonerare conſcientiam, & animam defuncti. Alexand. *conſi. 63. lib.4.* † Declara; quia mala fides de- 12 functi nocet indiſtincte hæredi vniuerſali; qa ad eum tranſeunt omnia vitia, etiam ſi velit incipere à ſeipſo præſcriptionem propter bonam fidem; quia non poteſt. Balb. *de præſcript. in 3. part. pr.* *in materia bonæ fidei, quæſt.12. num.3.* & plenius *num.12.* vbi communem* dicit contra Dynum, & tam in reali, quam in perſonali, & * quod iſta ſit magis communis* opinio, etiam ſi velit hæres ex ſua * perſona incipere præſcriptionem. Curt. Iun. *conſil.181. num.5. ver.* *nec obſtat, ſi quiſquam*, & plenius *conſil.311. num.35. & 36. ver. confirmantur præmiſſa*, vbi, quod magis * communis opinio, vbi, quod * reprobatur Dynus in hoc, & Alexand. *conſil.3. Ex iis, in fin. lib.5.* dicit magis * communem, infra *n.25.* † Declara alio modo; quia ma- * 13 la fides authoris in reali tranſit in ſucceſſorem, in perſonali ſecus, quia poteſt ſucceſſor pro ſuo poſſidere, & ſic habere bonam fidem, & præſcribere, ita Ægid. Bellamer. *conſil.10. n.21. in fin.* vbi de communi. * † Contrarium, quod in reali, & in perſonali tranſeat. * 14 Franc. Balb. *de præſcript. part.3. princ. in materia bonæ fidei, quæſt.10. nu.* *12. f.67. tom.17.* † Declara alio modo; qa mala fides authoris tranſit 15 in ſucceſſorem ſcientem malam fidem; ſecus ſi ignorat, communem* dicit idem Ægid. *d. conſil.10. num.25. ver. ſecundo oppones*, & * clarius, *num.37. & ſeq. ver. ſed oppones*, vbi etiam enumerat cauſas ſcientiæ, & dicit *num.38.* procedere non obſtante quocunque lapſu temporis, etiam ſi per mille manus tranſiſſet. † Declara, vt p 16 Capic. *plene deciſ.4. num.10. & ſeq.* vbi *num.13. & ſeq.* dicit veriorem eſſe, quod hæres non præſcribit, etiam ex perſona ſua, quando eſt vniuerſalis; quia mala fides defuncti tranſit in eum, eo quia tenetur exonerare animam defuncti; ſed in alio ſucceſſore vniuerſali, qui non eſt hæres, prout in Prælato, & ſimilibus, tunc bene præſcribit ex perſona ſua, & quod in Capitulo, & Vniuerſitate dicit idem, mortuis illis, qui habuerunt malam fidem, & idem tenet Abbas *conſil.19. num.1. lib.2.* Roman. *conſil.201. num.5.* dicit * eſſe communem, & ibi apoſtilla *in ver. dignitate.* Alex. *conſil.* * *63. num.11. & ſequent. lib.4.* & infra *num.25. & 28.* † Contrarium 17 declarando tenet Caſtrenſis in eo, qui eſt malæ fidei emptor, ſed habet bonum titulum emptionis; quia ex illo titulo poterit hæres bonæ fidei præſcribere, & contraria procedunt, quando hæres non habet, niſi titulum pro hærede; quia iſte titulus facit repræſentare in totum defunctum; ſed titulus particularis bene iuuat, vt poſſit incipere præſcriptionem decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes ex perſona ſua. Caſtrenſis *conſil.158. in principio, verſicul. ſed tertio, lib.2.* & ita etiam tenet Socinus *Regul.40. Succedens in iuribus Defuncti.* † De- 18 clarat Caſtrenſis *conſil.76. In facto iſto, in fin. ver. quarto, & vltimo,*

lib. 2. quia singularis successor eius, qui est malæ fidei, non præscribit decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes, sed requiruntur triginta anni, *auth. mala fidei. C. de præscript. long. tempor.* & hoc, quando dominus, contra quem præscribitur, ignorauit venditiones factas à malæ fidei possessore, si vero is, contra quem allegatur præscriptio, sciat alienationem factam per malæ fidei possessorem, singulari successori bonæ fidei, tunc seruatur ius antiquum, vt præscribat decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes, & clarius repetit *consil.* 158. *Visa supradicta, in princ. co-*
19 *dem lib.* 2. † Declarat plenius Couarr. *in* 2. *parte relectio. c. possessor, de*
20 *regul. iur.* §. 9. *per totum*, maxime *num.* 4. *& seq.* † Declarat subtilius Castrensis *consil.* 81. *In causa, quæ vertitur, colum. final. ver. nec obstat, vsque in fin. lib.* 2. quod de rigore juris ciuilis sicuti non potest malæ fidei possessor præscribere, neque incipere præscriptionem; ita neq; eius hæres; secus de Jure Canonico, quia hæres bonæ fidei potest incipere præscriptionem in persona sua, sed non firmat; quia imo hæres de Jure Canonico tenetur exonerare conscientiam defuncti, sed bene hoc firmat *consil.* 158. *num.* 2. *ver. secundo respondetur, lib.* 2. vbi apostilla dat concord. & dicit Castrens. quod in ciuitate Camerini, quæ est de statu Ecclesiæ, & in ea seruatur Jus Canonicum, hoc procedit, & idem Castrensis *consil.* 220. *Ego Paulus, in fin. lib.* 2. vbi dicit, quod jus Canonicum seruatur in hac materia, & quod de jure Canonico incipit hæres ignorans ex persona sua præscribere. Abb. *consil.* 32. *col.* 2. *ver. nunc, lib.* 1. vbi, quod in foro seculari seruatur jus ciuile, in Ecclesiastico jus Canonicum, & idem repetit *consil.* 3. *col.* 13. *ver. item iura Canonica.* Angel. Aretin. *consil.* 93. *Nulli dubium, n.* 26. *& seq. ver. resultant*, vbi, quod tenetur exonerare animam defuncti, & idem Angel. Aretin. *in consil.* 116. *In themate, num.* 30. *& seq. ver. sed tamen ijs non obstantibus.* Alex. *consil.* 4. *Videtur inspectis, in princ. lib.* 2. licet *nu.* 21. dicat, quod ex quo successor vniuersalis tenetur exonerare animam defuncti, *c. final. de sepult.* non est vera, nisi in singulari successore; sed *consil.* 134. *In cau-*
21 *sa, & lite, in fin. lib.* 2. tenet, quod de Jure Canonico procedit. † Et quod hæc opinio Dyni, quod possit à seipso hæres incipere præscribere, non obstante mala fide defuncti. Alexan. *consil.* 99. *Videtur prima facie, num.* 3. *ver. & ideo, lib.* 4. vbi, quod hæc in terris Ecclesiæ seruatur, licet *num.* 10. dicat reprobari ab Anto. de Butr. & Abb quia cum teneatur de Jure Canonico exonerare conscientiam defuncti, non potest esse vera opinio Dyni, quia tenetur restituere rem pro exoneranda conscientia; ergo, & hanc partem comprobat ex multis Soc. *Reg.* 40. *Succedens in iuribus, in* 1. *fallentia,*
22 vbi citat plures. † Contrarium, quod imo non sit vera opinio Dyni, quod de jure Canonico possit incipere præscribere à seipso hæres, dicit Castr. *consil.* 258. *Viso puncto, col.* 2. *n.* 4. *lib.* 2. *ver. plus dixit,* licet postea inferius distinguat, quod non est vera in præscriptio-
23 ne longi temporis, sed bene in præscriptione longissimi. † Imo, quod hæres defuncti malæ fidei possessoris possit incipere ex persona sua præscribere decem annis cum titulo. Alexand. *consil.* 110. *Visis, num.* 7. *lib.* 1. vbi apostilla *in ver. Potest*, dat concord. pro, &
24 contra. † Declarat Castren. alio modo *d. consil.* 258. *in fin. lib.* 2. quod hæres non possit incipere præscribere ex persona sua, quando defunctus erat malæ fidei, quando præscriptio 30. annorum requirit titulum, prout Ferrariæ ex statuto; quando vero præscriptio triginta annorum non requirit titulum, possit incipere præscri-
25 bere ex persona sua. † Imo, quod indistincte sit falsa opinio Dyni; quia etiam de iure Canonico mala fides defuncti transit in hæredem, ita vt non possit etiam ex persona sua præscribere. Roman. *consil* 149. *Conclusionem, colum. final. num.* 4. vbi apostilla *in ver. falsum est*, & idem Roman. *consil.* 201. *nu.* 5. vbi apostilla *in ver. falsum*, citat infinitos, & dicit contra Dynum esse communem, & magis
* communem, * & quod solum est vera in successore Prælati, qui non est hæres vniuersalis, & pariter apostilla *in ver. dignitate*, dicit
*26 communem, * & Alexand. *consil.* 51. *num.* 7. *lib.* 5. & supra *n.* 12. † Et maxime est falsa opinio Dyni, quando præscriptio incepit ab inuasione violenta, vel à Tyranno; quia neque ipse, neque hæredes possunt præscribere de iure ciuili, neq; Canonico, & semper dari
* debet restitutio in integrum, secundum magis * communes conclusiones. Alex. *consil.* 3. *Ex ijs, in fin. lib.* 5. vbi late, licet *consil.* 1. *in fin.*
27 *eod. lib.* videatur aliter sentire. † Declarat Socinus *d. Reg.* 40. *Succedens in iuribus defuncti*, in prima limitatione, seu fallentia, vt opinio
28 Dyni seruetur in statu Ecclesiæ, contraria in terris Imperij. † Dicas, quod opinio Dyni est falsa, quatenus loquitur in hærede vniuersali, sed est vera. quatenus loquatur de iure Canonico in hærede improprio, prout in Prælato, vel Successore beneficii, sic Ale-
29 xand. *consil.* 63 *num.* 11. *& sequ. lib.* 4. vide supra *num.* 16. † Finaliter, siue sit vera, siue falsa opinio, quod possit hæres incipere à seipso, dicit Alexand. quod competit restitutio in integrum ei, contra quem fuit præscriptum ex clausula, *Si qua mihi iusta causa*, ex capite ignorantiæ; quia impedimentum facti impediens me agere non impedit cursum præscriptionis, bene tribuit iustam causam concedendi restitutionem. Alexand. *consil.* 63. *Stantibus, num.* 11. *& seq.* vbi *num.* 14. *& 15. lib.* 4. dicit procedere, etiam si lapsi essent centum anni. † Declarat igitur Castrensis *d. consil.* 81. *colum. final. ver. se-* 30 *cundo respondetur, vsque in fin. lib.* 2. quod procedat in præscriptione longi, non autem longissimi temporis, hoc modo; quia si defunctus, licet non haberet titulum aliquem, tamen habebat bonam fidem, non poterat præscribere, sed hæres eius bene potest præscribere, si habet eandem bonam fidem; quia etiam habet titulum pro hærede, & sic incipit præscribere, vt hæres; sed si defunctus erat in mala fide, & non habebat titulum, tunc neque hæres potest ex titulo pro hærede præscribere, licet habeat bonam fidem; quia titulus pro hærede est infectus, & causatus à malæ fidei possessore; sed si agatur de præscriptione triginta, vel quadraginta annorum, in qua non requiritur titulus, tunc bene potest hæres bonæ fidei incipere præscriptionem à seipso, & in seipsum, non vt hæres, neq; ex titulo hæredis; quia tamquam hæres semper tenetur exonerare animam defuncti, & rem alteri debitam restituere, sed bene, vt extraneus incipit præscribere, & allegat Castrensis glos. *in c. cum quis in ius, de regul. iur. in* 6. quam dicit intelligendam in præscriptione longissimi temporis; quia in præscriptione longi temporis esset contra communem, & communem * dicit Alexand. *consil.* 39. *num.* 2. *ver. item mala fides, lib.* 2. vbi * 31 omnino videas. † Contrarium videtur allegare idem met Castr. *d. consil.* 81. *in fin. lib.* 2. ob fortem rationem; quia hæres quocunque modo habeat rem, quam defunctus læsa conscientia retinebat, tenetur restituere ad exonerandam animam defuncti, quæ aliter non potest exonerari, nisi rem ipsam etiam factam suam restituat, vide eum. † Restringe in Successore in Prælatura; quia 32 non nocet illi. Alexand. *consil.* 89. *Viso puncto, num.* 8. *ver. sed non successori, lib.* 2. Abbas *consil.* 3. *Nitar, colu.* 13. *ver. item iura Canonica, lib.* 2. † Restringe in successore in dignitate, quando non habet à de- 33 functo. Roman. *consil.* 201. *num.* 5. † Declarat apostilla ad Alexand. 34 *d. consil.* 4. *in princ. lib.* 2. *in ver. patiatur*, quod non sit differentia inter ius Canonicum, vel Ciuile, quin possit à se ipso hæres bonæ fidei longissimo tempore triginta annorum præscribere, & eadem apostilla ibi *num.* 21. *in ver. l. cum hæres. ff. de diuer. & tempor. præscript.* dicit, quod ille text. loquitur tantum in longa præscriptione, non autem in longissima triginta annorum. † Restringe, vt 35 non procedat in hærede cum beneficio legis, & inuentarii; quia potest hæres cum beneficio ex persona sua præscribere, non obstante mala fide defuncti. Alexand. *in l. Pomponius. §. cum quis, colu. antepenult. circa med. ff. de acquir. poss.* quem sequitur Felin. *in c. si diligenti, num.* 6. *de præscriptio.* Balb. *in tract. præscript. parte* 2. *tertia partis princ. quæst.* 12. *colum. penult. in fin. ver. secundo limita.* † Restringe in 36 Prælato Successore in Prælatura. Balb. vbi supra *num.* 13. Alexand. *consil.* 63. *num.* 12. *lib.* 4. † Restringe in hærede cum beneficio in- 37 uentarii. Balb. vbi supra *n.* 13. † Restringe, vt non procedat, quan- 38 do mala fides non est vera, sed præsumpta. Balb. vbi supra *num.* 14. † Restringe, quando hæres vellet præscribere ex titulo, quem ha- 39 buit à tertio, siue ante mortem defuncti, siue post. Balb. vbi supra *num.* 15. & istam esse communem * dicit Alexand. *consil.* 39. *Visis* * *Scripturis, num.* 2. *lib.* 2. reprobata glos. final. *in l. an vitium. ff. de diuer. & temporal. præscript. in ver. quidam tamen.* † Declara secundum 40 Abb. *d. consil.* 32. *Videtur primo, colum.* 2 *ver. nunc pro solutione, lib.* 1. quia de iure ciuili mala fides defuncti transit in hæredem vniuersalem, ita vt neque possit à se ipso incipere præscribere ex bona fide; secus de iure Canonico; ideo in foro seculari seruabitur ius ciuile, in foro Ecclesiastico ius Canonicum. † Declara, vt per So- 41 cin. *Regul.* 3. *Mala fides possessor si quis à principio*, vbi, quod regula est, quod is, qui fuit certo tempore malæ fidei, & certo tempore bonæ fidei, pro rata temporis præscribit, vel non, quando superuenit bona fides cum titulo, alias non, & limitat in hærede vniuersali sine titulo superueniente. Vide, *Præscribens quando quis dicatur bonæ fidei, vel malæ fidei. Concl.* 522. † Restringe; quia procedit in 42 hærede, qui succedit immediate defuncto, qui erat malæ fidei, non autem in hærede hæredis, & sic mediato. Alexand. *d. consil.* 39. *num.* 4. *ver. quinimo, lib.* 2. † Et in hac materia dicitur malæ fidei is, 43 qui scit rem ad alium pertinere, vide plene Felin, *cap. si diligenti, num.* 5. *de præscript.* Angel. Aretin. *consil.* 13. *Videtur primo, num.* 20. *ver. præterea Marcus.* † Amplia; quia mala fides authoris nocet sin- 44 gulari successori, ne possit præscribere ex titulo decem inter præsentes, & viginti annorum inter absentes, ita Alexand. *consil.* 54. *Circa primum, circa fin. num.* 10. *& seq. ver. quod autem, lib.* 6. & ire- 45 rum *consil.* 77. *Viso. num.* 3. *ver. sic. secundo respondeo, lib.* 6. vbi addit

ratio-

rationem, quia tenetur exonerare animam defuncti, quando hæres est, quia gitad rem particularem. Iaſ. *in l. Pomponius. §. cum quis, ff. de acquir. poſſeſſ. nu.* 18. *in fin. ver. tertia limitatio*, & de magis * communi opinione in hærede teſtatur Ruin. *conſil.* 40. *nu.* 17. *lib.* 1. Caſtr. *conſil.* 317. *n.* 3. *ver. ad ſecundum, lib.* 2. plene Franc. Balb. *de præſcr. in* 2. *parte* 3. *partis princ. quæſt.* 12. *n.* 6. *ver. primum membrum eſt*, vbi diſtinguit, vt infra *ver. Declara.* †Extende etiam in præſcriptione ſtatutaria. Alex. *conſil.* 99. *lib.* 4. Dec. *conſil.* 303. †Reſtringe 12. modis, de quibus relatiue Franc. Balb. *de præſcript. part.* 3. *princ. num.* 7. & *ſeq.* Alexand. *conſil.* 83. *num.* 10. reſtringit quatuor modis; Primo, quando ab eo, q non hypothecauit rem; Secundo, quando non agitur de dominio; Tertio, quando ptenſa mala fides eſt, & non vera; item quando is, qui prendit rem, ſciuit, & paſſus eſt; Quinto, quando erat bonæ fidei, & ſuperuenit mala fides poſt. † Declara, vt per Boer. *deciſ.* 182. *num.* 41. & *ſeq.* quia mala fides authoris nocet ſemper primo ſingulari ſucceſſori, quando dominus ignorauit alienationem poſt primum ſingularem ſucceſſorem, habet locum præſcriptio decem, vel 20. annorum; quia ſunt bonæ fidei, videlicet 10. inter præſentes, & 20. inter abſentes. Ruin. *conſ.* * 109. *n.* 26. *lib.* 2. & communem * dicit Balb. *de præſcript. in* 3. *part. princ. quæſt.* 12. *nu.* 7. *ver. tertio limitatur.* †Vide omnino Caſtr. *conſil.* 465. *Videtur dicendum, n.* 2. *lib.* 2. vbi, quod mala fides authoris, quando nullam habet iuſtam cauſam excuſandi ſe à mala fide, nocet primo emptori in hoc; quia non præſcribit contra dominum rei ignorantem, niſi 30. annis; ſi vero ſciat; præſcribit 10. annis inter præſentes, & 20. inter abſentes, & ſi ignorauit pro certo tempore; & ſciuit poſtea, currit præſcriptio ad ratam 30. annorum pro tempore ſcientiæ. †Reſtringe in præſcriptione hypothecæ. Fran. Balb. *d. tract. de præſcript. part.* 3. *quæſt.* 12. *n.* 7. Alex. *conſil.* 83. *Viſo proceſſu, n.* 11. *ver. præterea, & conſi.* 120. *n.* 2. *lib.* 6. Oldrad. *conſil.* 19. Ne- gud *de ignor. part.* 6. *membr.* 1. *n.* 2. †Amplia; quia habet locum tam de iure ciuili, quam de iure Canonico, quod hæres vniuerſalis non poteſt præſcribere, ſtante mala fide authoris; quia ſuccedit cum omnibus vitiis, etiam ſi velit incipere poſſidere à ſe ipſo, & non coniungere poſſeſſionem ſuam cum poſſeſſione authoris. Iaſ. *d. l. Pomponius.* §. 1. *ff. de acquir. poſſeſſ. num.* 20. & *ſeq. ver. in ea gloſſ.* †Extende, vt etiam de iure Canonico, p cedat, licet ſint opiniones, & authoritates hinc inde, vt apud Iaſ. *d. l. Pomponius.* §. 1. *n.* 21. * & 22. vbi *num.* 22. dicit hanc magis * communem, *cum ſeq.* prout * magis dicit * communem Felin. *in c. ſi diligenti, n.* 6. *de præſcript.* & infinitos citat poſtill. ad Roman. *conſil.* 201. *n.* 5. *in ver. Falſum*, quæ * dicit * communem, & magis communem contra Dynum, & Roman. *d. conſil.* 201. *n.* 5. dicit, quod ex quo hæres tenetur exonerare animam defuncti de iure Canonico, cum eſſet malæ fidei defunctus, non poteſt hæres prop er bonam fidem propriam retinere, & quod opinio Dyni, p cedit ſolum quoad ſucceſſorem in dignitate, cui non nocet mala fides defuncti; quia non habet ab eo, & * poſt. *in ver. dignitate*, dicit * communem, & hanc declarationem vtiveram, q loquatur de ſucceſſore in beneficio, qui non habet ius a defuncto, tenet Abb. *conſil.* 3. *Nitar. col.* 13. *ver. item iura Canonica, lib.* 2. vel dicit procedere in terris Eccleſiæ tantum, ſecus extra; quia ſeruari debet ius ciuile quoad hoc, ſed idem Abb. *conſil.* 19. *Adhuuc, n.* 1. dicit, quod ſemper tenuit, quod etiam de iure Canonico mala fides defuncti tranſit in hæredem vniuerſalem, & iura allegata per Dynum loquuntur in ſucceſſore in dignitate, qui non habet ius à defuncto, & ita etiam tenet Alexand. *d. conſil.* 213. *num.* 12. & *ſeq. ver. ſtante ergo, lib.* 2. vbi iſta omnia repetit, quod non præſcribit; quia tenetur exonerare animam defuncti, & qa opinio Dyni procedit in ſucceſſore Prælaturæ, qui non habet à defuncto, *num.* 14. Alexand. *conſil.* 51. *Videretur, num.* 6. & *ſeq. ver. quinimo dato, lib.* 5. vbi poſtill. *in ver. hæres*, dat concord. Alexand. *conſil.* 172. *In cauſa, & lite. n.* 23. *ver. quia reſpondeo, lib.* 6. †Contra extenſionem, quod imo hæres, qui bonæ fidei præſumitur, poſſit incipere præſcribere à ſeipſo, ſi non vult vti acceſſione temporis defuncti, qui erat in mala fide. Alex. *d. conſil.* 39. *Viſis, n.* 2. *ver. nec obſtat, lib.* 2. vbi dicit, quod gloſ. final. *in l. an vitium. ff. de diuer. & tempor. præſcr.* dum dicit, quod in hoc hæres melioris conditionis, & plus iuris habet, quam defunctus tenetur, & in ea parte, videli- * cet *in ver. quidam tamen, &c.* dum tenet contrarium * communiter * reprobatur, & ſic eſt communis * opinio iſta, & pleniſſime Cotiar. *in* 2. *part. relect. c. poſſeſſor, de regul. iur.* §. 9. *per tot.* vbi commu- * nem * dicit, & declarat totam materiam. Alex. *conſil.* 110. *in fin. lib.* 1. poſt. ad Alex. *conſil.* 51. *n.* 7. *in ver. hæres, lib* 5. †Limita tribus modis, vt per Iaſ. *in l. Pomponius*, §. 1. *n.* 18. *ff. de acquir. poſſeſſ.* vbi relatiue ponit alias 12. limitationes, quas etiam relatiue Balb. *de præſcript. part.* 3. *quæſt.* 12. *num.* 7. & *ſeq.* & loquuntur quoad ſingularem ſucceſſorem. †Limita; quia habet locum *d. authen. malæ fidei. C. de præſcript. longi tempor.* quoad ſtabilia, ſecus quoad vſucapionem mobilium. Alex. *conſil.* 134. *In cauſa, & lite, in fin. n.* 16. *lib.* 2. †Limita; quia non habet locum in ſingulari ſucceſſore emente à malæ fidei poſſeſſore, quando ipſe emens habet bonam fidem quoad publicianam, plene Balb. *de præſcript. in* 3. *part. princ. quæſt.* 12. *num.* 8. & *ſeq.* vbi tuetur, reprobato Iaſ. & contradicentibus. † Limita; quia emptor rei obl gatæ reſtitutioni præſcribit decem annis inter præſentes, licet venditor ſit malæ fidei, quando is, ad quem res erat reuerſura, ſciuit venditionem, & tacuit; quia tunc præſcriptio procedit, ac ſi vendens fuiſſet bonæ fidei. Caſtr. *conſil.* 158. *Viſa ſupradicta, in princ lib.* 2. †Limita; quia mala fides tam venditoris, quam emptoris ſcientis rem emptam eſſe reſtitutioni obnoxiam, licet impediat præſcriptionem inter ipſos ſcientes; ſecus eſt quoad filium, & hæredem emptoris malæ fidei; quia ipſe, cum præſumatur bonæ fidei, præſcribit rem emptam à patre ſuo malæ fidei emptore; quia mala fides eſt vitium perſonale. Caſtr *conſil.* 158. *in princ. ver. ſecundo propter malam fidem, lib.* 2. †Limita quindecim modis, de quibus Socin. *in Reg.* 33. *authent. malæ fidei. C. de præſcript. longi tempor.* †Limita aliis ſex modis, de quibus idem Socin. *Reg.* 41. *Titulum habens à malæ fidei poſſeſſore longo tempore non præſcribit*, vbi ponit ſex fallentias; Prima eſt, ſi habet titulum à bonæ fidei poſſeſſore; Secunda, quando alienatur res hypothecata; Tertia, quia non præſcribit dominium, ſed bene præſcribit ſeruitutem, etiam ſi à poſſeſſore malæ fidei habet titulum, & hæc ponitur pro quarta; Quinta, quando mala fides eſſet in procuratore vendente; qa attenditur bona fides domini; Sexta in bonis mobilibus, & recitat opiniones contrarias, & tuetur fallentiam iſtam. Vide, *Fides mala authoris quando præiudicet ſucceſſori. Concl.* 339. Vide plene per Ant. Gabr. *lib.* 5. *tit. de præſcript. Concl.* 5. *Hæres malæ fidei poſſeſſoris.*

Male ablatum reſtituendum omnino, alias peccatum non dimittitur, & quando. Concl. 23.

MALE †ablatum debet reſtitui, alias non dimittitur peccatum, niſi facta reſtitutione, *c. non remittitur, de Reg. iuris.* Vide, *Ablatum. Concl.* 31. †Amplia; quia obtinens ſcienter iniquum laudum, & iniquam ſententiam, nunquam defenditur authoritate ſententiæ, ſed peccat mortaliter, ſi iudicatum conſequitur, & tenetur reſtituere. Ioan. de Imol. *conſil.* 147. *n.* 11. & *ſeq.* Extende in eo, qui mala fide tenet rem alienam; quia nunquam præſcribit. Ioan. de Imola *d. conſil.* 147. *num.* 11. †Amplia; quia male ablata legata, quod reſtituantur; non dicuntur legata, & ideo prohibitus legare non prohibetur, p male ablatis relinquere; quia non impendit beneficium, qui exoluit debitum. Roman. *conſil.* 164. *Hæc quinquaginta, num.* 4. *ver. poſito. ſed non conceſſo*, vbi poſtilla dat concordant. †Declara, vt procedant, quando conſtat de male ablato, alias ſecus. Caſtr. & Iaſon *in l. ſi quis teſtamento. §. apud Iulianum. ff. de leg.* 1. & eſt communis * opinio, de qua Bart. *in authen. ſimiliter, ad * fin. C. ad leg. Falcid.* Alexand. *in l. ſi poſt miſſionem ff. eod. tit.* Vide, *Legatum factum pro male ablatu non eſt proprie legatum, & quando ſecus. Concl.* 144. † Amplia; quia ſubſtitutio facta in cauſam piam pro male ablatis à teſtatore excludit matrem. Alexand. *conſil.* 38. *n.* 4. vbi poſtilla *in ver. Precibus, lib.* 1. allegat Aretin. *conſil.* 54. & alios. †Extende; quia male ablatum diminuit legitimam filiorum. Dynus *conſil.* 12. *Factum tale, in princ.* Vide, *Legitima non poteſt minui per fraudem parentum, & quando ſecus. Concl.* 188. † Extende; quia licet damnatus ad mortem non poſſit teſtari; tamen valet teſtamentum, & legatum damnati ad mortem pro male ablatis. Ioan. And. *in c. quanquam, col.* 4. & ibi Gemin. *in* §. *final. num.* 5. *de vſur. in* 6. Roman. *conſil.* 164. *circa med. & conſil.* 199. *num.* 8. Alexand. *in addit. ad Bart. in l. eius. §. ſi cui. ff. de teſtam.* Bald. *conſil.* 244. *lib.* 5. †Declara extenſionem, vt procedat, ſi teſtatur, antequam damnetur. Baldus *conſil.* 462. *Teſtamenta, & relicta, in fin lib.* 5. †Reſtringe, ſeu declara; quia male ablata habent priuilegia prædicta, quando conſtat de male ablato, alias in præiudicium fiſci, & filiorum non habent priuilegium. Crauett. *conſil.* 141. *num.* 4. ita Alexand. *conſil.* 45. *Habita ſuper iis. in fin. num.* 11. *lib.* 1. vbi loquitur in male ablatis, & vſuris.

Vide, *Male parta male dilabuntur, & multa ſpecialia de eis. Concl.* 25. Vide, *Reſtituere male ablatum qualiter intelligatur. Concl.* 303.

Maleficium quid sit,& comprehendat. Concl. 24.

1 MALEFICIVM† comprehendit non solum male factum, sed etiam male dictum, & male scriptum de iure communi, *l. ex maleficijs, in princ. ff. de act. & obligat.* vbi glos. Alexand. *consil.* * 77. *In causa accusationis, nu.* 10. *lib.* 1. & hæc est communis* opinio, 2 de qua Jul. Clarus *in §. blasphemia, num.* 11. vbi late. †Contrarium * magis* communiter teneri dicit idem Clarus *d. §. blasphemia, num.* 3 11. *in princ.* quia solum continet male factum.† Restringe in materia, & dispositione statuti odiosi, & correctorii iuris communis; quia appellatione maleficii non venit male dictum, neque male 4 scriptum. Alexand. *d. consil.* 77. *num.* 10. *lib.* 1.† Amplia; quia maleficium personale dici potest quatuor modis: Primo, quod importet maleficium commissum in personam, non in rebus, & furtum hoc casu non veniret, nequeale● delicta extra personam. 5 Bart. *consil.* 188. *Statuto castri, num.* 2. *lib.* 1.† Secundo potest dici maleficium personale, quando ex maleficio resultat pœna persona- 6 lis. Bart. *d. consil.* 188. *num.* 2. *& seq. ver. secundo modo, lib.* 1.† Tertio modo omne delictum, per quod status, & fama personæ læditur. 7 Bart. *d. consil.* 188. *num.* 4. *ver. tertio modo. lib.* 1.† Quarto modo maleficium personale, videlicet à persona commissum, non ab animali- 8 bus, & rebus. Bart. *d. consil.* 188. *num.* 4. *ver. quarto modo, lib.* 1.† Amplia; quia illa, quæ sunt in suo genere mala, semper præsumuntur malo animo perpetrata; vnde omne male factum præsumitur 9 praue actum. Ancharan. *consil.* 415. *Primum dubium, num.* 1. † Amplia; quia maleficium dicitur furtum; ideo si de maleficio remittitur pars pœnæ habenti pacem, habebit locum etiam in furto, 10 apostilla ad Bart. *d. consil.* 188. *lib.* 1. *in ver. offensio.*† Extende; quia licet furtum non dicatur delictum, seu maleficium personale, neque in personam; tamen si de eo fiat demonstratio personarum, prout inter infrascriptas personas, dicitur personale, ita apost. ad 11 Bart. *d. consil.* 188. *lib.* 1. *in ver. pœna personalis.*† Amplia; quia delicta, & maleficia q̃dam grauia, q̃dam grauiora, & q̃dam atrocissima, de quibus Iul. Clarus *in §. blasphemia. n.* 9. vbi recenset grauiora, & ☞ atrociora. Vide, *Delicta quæ magis grauia esse dicantur. Concluſi.* 161. 12 † Maledicens Principi non tenetur, neque punitur pœna læsæ maiestatis; quia ex solo verbo non punitur, sed non est pœna statuta aliqua, sed Principi arbitraria. Crauett. pulchre *consil.* 6. *num.* 13 71. *ver. venio ad tertium principale.* † Et qua pœna maledicens Principi sit puniendus, vide late Menoch. *de arbitr. casu* 377. *per totum*, vbi ponit exempla indulgentiæ, & seueritatis, & dicit arbitrarium esse Principi, qua pœna, plenius Decian. *in tractat. crimin. vol.* ☞ 2. *lib.* 7. *cap.* 50. vbi idem plenissime tractat. Vide, *Maiestatis læsa crimen incurritur multis modis. Concl.* 7. *nu.* 40. vbi declaratur.

Male parta male dilabuntur, & multa specialia de eis. Concl. 25.

1 2 MALE† parta male dilabuntur.† Et male acquisitis non gau- 3 debit tertius hæres, dicit D. Paulus † Amplia; quia male acquisita, puta per fratres Mendicantes, qui non possunt habere bona stabilia; si tamen habeant contra regulam, dominium vel est eorum, qui tradunt; quia non est translatum; quia incapaces, vel est penes fiscum, tanquam de bonis vacantibus, vel vt verius est, apud Ecclesiam Romanam, vel Episcopum, vt in piam causam distribuant. Anton. de Butrio *consil.* 33. *num.* 2. *& seq. per totum.* 4 † Vide, *Male ablatum restituendum omnino, alias non dimittitur pecca-* ☞ *tum. Concl.* 23.† Speciale, quod iniuste quæsitum semper ab omni 5 dispositione excep tum videtur. Anton. de Butrio *consil.* 33. *num.* 2. 6 *ver. pro secunda parte.*† Dominus non participat iniuste quæsita per seruum, *l. quod seruus. ff. de acquir. poſſeſs.* Anton. de Butrio *d. consil.* 33. 7 *num.* 2.† Frater non participat iniuste quæsita per fratrem. Ant. de 8 Butr. *d. consil.* 33. *num.* 2.† Socius non participat iniuste quæsita per 9 socium. Anton. de Butr. *d. consil.* 33. *num.* 2. † Eleemosyna non prodest, si fiat de alieno, seu iniuste quæsito, *1. quæst. 1. cap. non est putan-* 10 *da, & 14. q. 5. in princ.* Ang. *in summa, in ver. eleemosyna,* §. 8.† Declara; quia bene iniuste quæsita veniunt in dispositione onerosa, vt quis teneatur soluere subsidium, vel onus, ne detinens iniuste sit melioris conditionis, quam iustus possessor. Ancharan. *consil.* 109. 11 *num.* 3. *& seq.* † Et ideo de illicite quæsito Ecclesia recipit decimas. Anton. de Butrio *d. consil.* 33. *nu.*

2. *in fin.*

Malum minus eligendum de duobus malis. Concluſio 26.

QVANDO† concurrunt plura mala, & vnum euitari non po- 1 test, minus malum est eligendum, *cap. duo, distinct.* 13.† Am- 2 plia, si quis est inter excommunicationem, & peccatum, debet potius pati se excommunicatum, quam peccatum committere. Ioan. de Imol. *consil.* 125. *in. fin.* † Amplia; quia qui debet pati da- 3 mnum alternatiue prudenter agendo, debet semper eligere minus damnum; quia minus malum est. Ægid. *consil.* 9. *num.* 11. *in fin.* †Amplia; quia licet impœnitenti non parcatur quoad culpam; 4 tamen parcitur quoad pœnam, vt minus malum euitetur, *c. denique Sacerdotes*, vbi gl. *in ver. venia*, 4. *distinct.* †Extende; quia licet hæ- 5 retico relapso non parcatur, *c. ad abolendam, de hæret.* tamen parcitur ob maius malum vitandum, seu vt scandalum tollatur; quia de rigore iuris non auditur de misericordia pœnitens, ad tollendam autem stragem multorum recipitur, *cap. constitueretur*, 50. *di-* *stinct.* & propius *cap. apostolicæ sedis, in fin.* 23. *quæst.* 4. † Et Princeps, ac 6 multitudo non puniuntur, quando timetur scandalum, vel maius malum. Felin. *in cap.* 2. *in* 9. *& 20. speciali scandalis, de præscr.*† Am- 7 plia; quia mali tolerantur cum bonis, quando non potest de eis fumi iudicium sine detrimento bonorum, *cap. multi corrigantur*, 2. *quæst.* 1. vbi multa similia ex Euangelio. Vide, *Periculum vitandum,* ☞ *ibi cautius agendum. Concl.* 281. Vide, *Permissa sunt multa prohibita per modum tolerantiæ. Concl.* 301. Vide, *Tolerantia quid sit, & operatur mul-* *ta. Concl.* 324.

Malignitas est tollenda, nec danda licentia malignandi. Concl. 27.

MALIGNITAS† est tollenda, nec licentia malignandi est con- 1 cedenda, hoc est priuandi aliquem suo per damnificationem. Calderin. *consil.* 309. alias 6. *de feud. circa med. ver. & si aliud ac-* 2 *ceremus.* †Dicit Propheta: *Quoniam qui malignantur, exterminabuntur, substinentes autem dominum, ipsi hæreditabunt terram.* Vide, ☞ *Discordiarum seminatores exosi, & tollendi. Concl.* 453.

Malus semel semper præsumitur malus, & qualiter procedat. Concl. 28.

SEMEL† malus semper præsumitur malus in eodem genere ma- 1 li, *c. semel malus, extra, de Reg. iur. in* 6. Ægid. Bellame. *consil.* 56. *n.* 4. Vide, *Bonus quilibet præsumitur, & quando secus. Concl.* 123.† Secus 2 est in diuerso genere mali, secundum* communem. Clarus *quæst.* 2 * 21. *colum.* 2. *ver. scias tamen*, vbi dicit* communem.† Extende in vsurario; quia qui semel fuit vsuratius, præsumitur perseuerasse. 3 Vide, *Præsumitur in dubio contra delinquentes, & solitos delinquere. Con-* ☞ *cl.* 618. † Extende in eo, qui semel fuit negligens probare inter- 4 mino remissoriæ concessæ, quia non datur secunda remissoria, ex quo præsumitur in eodem genere negligens, & malus. Ægid. Bellamer. *consil.* 36. *num.* 4.† Extende; quia maritus præsumitur tam- 5 re in vxorem, si semel læuisse probatur, nisi è contra emendatio probetur. Card. Zabar. *consil.* 9. *Primo præsuppono, in princ.*† Extende 6 in falsi crimine; quia semel malus in eodem genere mali præsumitur malus, & est indicium ad torturam. Alexand. *consil.* 77. *n.* 7 *ver. quintum, lib.* 1.† Extende in blasphemante; quia de præterito præsumitur in præsenti; quia emendatio non præsumitur, nisi 8 probetur. Anch. *consil.* 415. *Primum dubium, n.* 3.† Extende; quia illa, q̃ solo cursu temporis non mutantur, non præsumuntur mutata, sed durare, prout excommunicatio, infamia, & similia. An- 9 char. *consil.* 415. *num.* 3. ideo infamis alias præsumitur hodie.† Extende; quia auia semel male administrans bona pupilli semp est suspecta de mala administratione; quia semel malus in eodem genere mali, &c. Io. de Imol. *consil.* 78. *n.* 6. & 7.† Declara, nisi esset 10 decreta tutela eidem auiæ per prætorem; quia cessaret mala præsumptio; secus si esset decernenda. Ioan. de Imol. *d. consil.* 78. *num.* 7. *ver. nec obstat prædictis.* †Amplia, vt procedat, quod semel malus 11 semper malus, procedat etiam si interueniat sanatoria; quia non ex toto radicatur, prout in spurio, qui est infamis, & non est integer testis; quia licet legitimetur, non tollitur ex toto infamia, ga assimilatur morboso curato à morbo, cui remanet cicatrix, vel radix mali, ita Bald. *in. 1. final. in* 2. *not. de translat. Episc.* pro singulari tradit Marsil. *sing.* 273. *Notissimum, in princ.* maxime *n.* 6.† Idem in 12 Iudæo facto Christiano; quia in casibus, in quibus non admittitur Iudæus contra Christianum, non admittetur etiam, postquam effectus est Christianus propter remanentem aliquam reliquiam.

liquiam. Marsil. *d. singul. 273. n. 7.* †Idem in periurio post peractam
14 pœnitentiam. Marsil. *d. singul. 273. num. 7.* †Idem in inimico post
15 reconciliationem. Marsi. vbi supra. †Declara tamen, vt non pro-
cedant prædicta in homine illustri, in religioso, neque viro sum-
16 mæ virtutis, ita Marsil. *d. singul. 273. nu. 8. & seq.* †Declara; quia ta-
lis quis præsumitur, qualis per triennium fuit, bonus, siue malus
17 fuerit. Dyn. *Reg. semel malus, de Regul. iur. in 6.* † Amplia; quia semel
odiosus in vno præsumitur in eodem genere odii perseuerare. A-
18 lexand. *consil. 144. Post redditum, n. 3. ver. pro hoc facit, lib. 2.* †Extende;
quia si odium est irrationabile, præsumitur durare in illo genere
odii, & etiam in aliis. Alexand. *consil. 144. num. 4. ver. odium, lib. 2.*
19 † Limita; quia semel percutiens aliquem alapa non præsumitur
malus in homicidio, vel alio diuerso delicto. Grat. mat. *decis. 25.*
20 *num. 7. & seq. per totam.* †Limita; quia procedit regula quoad ani-
mum, non autem quoad factum; quia semel malus præsumitur
semper malus in animo suo, non autem præsumitur factum ma-
lum commisisse. Bald. *consil. 459. Visa dicta petitione, num. 6. & 7. lib.*
21 *4.* & latius *num. 12. ver. nec obstat.* † Limita; quia malus semel si re-
ducat se ad bonum, & emendationem, fingitur nouus homo, &
ideo sibi non nocent commissa in præteritum circa malos mores
quoad tempus futurum, sed quod præterita consumpta tantum.
22 Roman. *consil. 236. Vt præmissa, num. 5. ver. sed tex. habeo.* †Et quando
præsumitur emendatus, sunt opiniones, quod non præsumatur,
nisi probetur emendatio, alii contra, & plene declarat Mascard.
concl. 465. Criminosum esse emendatum, & qualiter probetur. Vide ple-
nius eundem Mascardum *concl. 600. Emendatum*, vbi, quid si con-
fessus Sacerdoti, non tamen in foro fori præsumitur emendatus.
☞ Vide plenius, *Testes non idonei, & qui non admittantur ob crimen, &*
23 *culpam propriam. Concl.* 207. †Limita; quia quicquid præsumatur,
non potest tamen se qui condemnatio. Bald. *d. consil. 459. n. 6. & 7.*
24 *lib. 4.* †Limita, quando probaret bonam famam per triennium, &
sic emendationem; quia tunc illa regula non habet locum. Clar.
* *in prax. quæst. 21. col. 2. ver. bene verum est*, vbi dicit * communem, &
notandam; quia posset facere magnum honorem, & est dictum
Rom. *consil. 236. Vt præmissa consultatio, n. 6. ver. sed casum rotundum,*
25 vbi apostilla *in ver. triennalis*, dat multos concord. † Limita; quia
peccator præsumitur emendatus in dubio, quando super delicto,
vel peccato non est lata sententia, vel non conuictus; secus si es-
set condemnatus, ita Iul. Clar. *in §. final. quæst. 24. num. 16 in fin.* vbi,
quod emendatio præsumitur, nisi probetur continuatio, nisi es-
set conuictus ante præcedentem accusationem, vel oppositio-
* nem, & dicit * communem; loquitur tamen in teste ad effectum
validitatis examinis.

Malos ad quid creatos, & cur substineantur. Conclusio 29.

1 MALOS, † & bonos creari, & esse admittit Dominus Deus
noster; quia, vt inquit tex. *in c. secundum carnem, 23. q. 4.* qui
creauit bouem, creauit & culicem, & in magna domo conueniunt
2 vasa aurea, lignea, & fictilia. †Et Deus malos substinet, vt vel con-
uertantur, vel vt exerceant bonos ad bonum, ita B. Augustinus in
tract. sup Psalmos: *Exaudi Deus orationem meam*, ibi, *ne putetis gratis*
malos esse in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum, omnis malus aut
3 *ideo viuit, vt corrigatur, aut ideo viuit, vt per illum bonus exerceatur.* †Et
aduersitas, quæ bonis, & iustis euenit, probatio virtutis est, vt di-
cit Romanus *consil. 522. Beatissimus, num. 7.* vbi ponit plura exem-
pla de hæreticis, quos Deus permittit, vt ea, quæ nescimus, tunc
diligenter discutiamus, forum enim mentis nostræ ad accenden-
dum non potest peruenire veritatis, nisi hoc alterius simia praui-
tatis, *24. quæst. vlt. c. final. incipit.* Ideo item Deus permittit] Roma-
num Pontificem aliquando multa mali fieri in diminutionem, &
scandalum Ecclesiæ suæ, vt excutientes à nobis fumum negligen-
tiæ Ecclesiam roboremus, *Beati, qui patiuntur persequutionem pro-*
pter iustitiam, &c.

Mandatum procuræ multiplex. Concl. 30.

1 MANDATVM † procuræ multiplex; quia aliud est generale,
aliud speciale, aliud singulare. Bald. *consil. 110. Decreto Domi-*
2 *nicauetur, col. 2. vltra med. ver. præterea iste procurator, lib. 1.* †Generale
mandatum duplex est, aliud indefinitum, & indeterminatu, vel-
uti si prioribus detur generale mandatum faciendi omnia, quæ
spectant ad ciuitatem. Bald. *consil. 379. Quando super facto, n. 4. v. ge-*
3 *nerale autem, lib. 3.* † Aliud est generale limitatum ad certam caus-
sam, & certum negotium, veluti si detur generale mandatum ple-
nissimum circa negotium certæ nauis, vel certi mercimonii, quia
istud dicitur restrictum, & extra ea, ad quæ restringitur, non ex-
tenditur. Bald. *d consil. 379. nu. 5. ver. secundo modo, lib. 3.* †Singulare 4
mandatum vt dicatur, requiritur, quod exprimantur omnia sin-
gulariter, videlicet, causa, persona, quantitas, & omnes circum-
stantiæ, ita quod omnis generalitas excludatur. Bald. *d. consil. 110.*
col. 2. vltra med. ver. præterea iste procurator, lib. 1. †Et non dicitur sin- 5
gulare mandatum, vbicunque est æquiuocum, & potest pluribus
modis interpretari. Bald. *consil. 110. col. 2. circa fin. ver. vnde quando-*
cunque lib. 1. †Declara; quia æquiuocum mandatum debet decla- 6
rari à mandante. Alex. *consil. 146. circa fin. lib. 5.* †Mandata omnia 7
rediguntur ad tres species; aut mandatum est iurisdictionis; aut
arbitrorum; aut simplicis procuratoris, secundum Castr. *consil. 118.*
Quod dicit Dominus, in princ. vbi, quod alia omnia mandata rediguntur
ad vnam ex tribus speciebus. † Mandatum iurisdictionis aut 8
est ordinarium, aut delegatum, ordinarium dicitur, quando alicui
datur mandatum in eo, quod ipse habet à lege, & tunc dicitur po-
tius mandatum excitans iurisdictionem, q̃ iure ordinario habet,
c. licet, cum ibi not. de off. ordin. Castr. *d. consil. 118. in princ. lib. 1.* & isti
possunt alium substituere, seu delegare. † Si v. datur iurisdictio 9
ei, qui non habet, tunc dicitur delegatus, *l. 1. ff. de offic. eius*, & talis
delegatus non potest alium substituere, nisi sit delegatus à Prin-
cipe, vel ex causa absentiæ certis casib⁹, vt ibi not. Cast. *d consil. 118.*
in princ. lib. 1. † Mandatum arbitri est strictum, & non potest sub- 10
delegare. Castrensis *d. consil. 118. in princ. ver. si vero comparamus, lib. 1.*
† Mandatum vero procuratoris ad negotium, quod non habet 11
certam, & limitatam formam, vt quia debet aliquid iudicio suo
expedire, & censetur electa industria personæ, & non potest sub-
stituere. Castr. *d. consil. 118. in prin. lib. 1. ver. si vero mandato.* Vide, *Pro-*
curator potest substituere, & quando secus. Concluſ. 849. & Concluſ. 850.
† Mandatum multiplex; quia aliquando gratia constituentis, ali- 12
quando aliena gratia, aliquando mea, & aliena gratia, aliquando
constituentis, & constituti, & tertii, exempla vide *in l. mandatum, ff. mand.* & quando mandatum fit super re spectante ad vtrunque,
dicitur tunc gratia mandantis, & mandatarii. Alex. *consil. 41. Viso*
puncto, in princ. ver. & attento, quod, lib. 3. † Aliud mandatum est pu- 13
rum, aliud in diem, aliud sub conditione, *l. 1. ff. mand.* † Mandatum 14
differt à persuasione; quia mandatum ad delictum tunc dicitur,
quando fit ad satisfaciendum voluntate mandantis. Persuasio ad
delictum tunc dicitur, quando is, cui persuadetur, facit ad sui pri-
prii commodum, & non curatur de verbis in psuadendo. Alex.
d. consil. 127. n. 5 lib. 4. & plenius *consil. 128. Quoniam abunde, in princ.*
eod. lib. 4. & consi. 129. Pulchre, n. 6. ver. quintuo, lib. 4. quod est Ant. de
Prato Veteri. † Extende in tantum, quod accusatus de mandato 15
ad delictum non potest condemnari non probato mandato, sed
persuasione, vel instigatione. Alex. *d. consil. 128. in princ. lib. 4. & consi.*
129. n. 6. eod. lib. 4. quod est Ant. de Prato Veteri. † Extende; quia 16
non cadit mandatum, quando negotium, vel delictum est ad
commodum mandatarii, non autem mandantis; quia dicitur
consilium, instigatio, vel inflammatio. Bald. *in l. ob hæc verba, num.*
3 ver. reuoco in dubium. ff. de ijs, qui not. infam. Vide, *Mandatum non com-*
prehendit negotia mandatarij cum mand. nte. Concl. 56.

Mandatum ex quibus tacite inducatur. Conclusio 31.

AD † judicia mandatum inducitur eo ipso, quod quis scit, & 1
patitur causam suam agitari ab eo, qui non habet manda-
tum, Calderin. *consil. 106. in fin. ver. immo plus*, alias 4. *de procurator.*
Afflict. *decis. 308. num. 6.* Bologn. *in addit. ad consil. Ioan. de Anan. 104.*
num. 3. Vide, *Scientia, & patientia quando inducat consensum. Concluſ.*
69. † Dominus sciens causam suam agitari nomine suo per Ti- 2
tium; & permittens censetur dare mandatum Titio ad illam cau-
sam. Roman. *consi. 170. Sciel ant, in prin.* vbi apostilla *in ver. prabuisse*,
citat plurimos, & dicit * communem, Calderin *d. consil. 106.* alias *
4. *de procurat. ver. præterea*, plene Vant. qui plures citat *titul. quibus*
mod. sententia nulla, num. 94. vbi dicit * magis communem. † Ex- * 3
tende in gestore negotiorum generali; quia eo ipso, quod scio, &
patior eum locare bona mea, censeor approbare, Castrensis *consil.*
1. Si iste verius, lib. 1. † Et mandatum datur etiam sola patientia, *l. qui* 4
patitur. ff. mand. Alexand. *consi. 162. n. 2. lib. 5.* Ancharan. *consil. 62. n. 1.*
Alexand. *consil. 157. num. 10. & seq.* maxime *num. 12. lib. 2.* †Extende 5
in socio calculante, & administrante scientibus, & patientibus
aliis sociis; quia probatur mandatum. Alexand. *consil. 80. Viso*
processu, num. 9. ver. & per hoc etiam patet, lib. 4. † Declara tamen; 6
quia procedunt extensiones, quod mandatum inducatur ex
scientia, & patientia, quando probatur de tempore, de quo
facta fuit obligatio, alias non releuaret. Alexand. *dict. consil.*
80. *n.*

7 80.*n.*9.*ver.quia ad hoc respondeo.*, *lib.* 4.†Extende in mandato officialis, vel iudicis delegati, vel subdelegati; quia si dominus est præsens, & patitur eum se exercere pro iudice, vel delegato, aut subdelegato, censetur dare mandatum. Alex.*consil.*157.*Viso instrumento*,*num.*10.*& seq. lib.*2. Vide, *Officiali statur in ijs, quæ spectant ad*
☞ *officium suum. & quando. Concl.*102.†Extende, & fac regulam summariam ex Bart.*in l. post dotem. ff. solut. matrim.* quam colligit Alex.
8 *d.consil.*80.*n.*10.*ver.secundo respondeo*,*lib.*4. quia scientia, & patientia mea, quod tu facias negotium, quod ad me spectat principaliter, inducit mandatum meum; secus si negotium spectat ad gerentem principaliter; quia scientia, & patientia mea non inducit mandatum; si vero negotium est commune; quia spectat ad me, & ad te gerentem, tunc distinguitur; quia si præcedit voluntas mea, propter q̃ tu facis me sciente, & patiente, & inducitur mandatum; aut præcedit factum tuum, propter ꝙ inducitur scientia, & patientia mea, & non inducitur mandatum, nisi in quantum
9 gerebas nomine meo, me sciente, & patiente †Extende; quia in iudicialibus est verum, quod si quis gerit negotia mea me sciente, & patiente, videor dare mandatum; in extraiudicialibus vero non videor dare mandatum, nisi in ijs, quæ sunt ad mei fauorem,
10 ita Alex.*d.consil.*80.*n.*11.*ver.tertio respondeo*,*lib.*4.†Extende; vt procedat etiam in iudicialibus, quando dominus scit, & patitur causam suam agi à falso procuratore; quia adhuc censetur dare mandatum. Alex.*d.consil.*157.*num.*12.*ver.benefacit*,*lib.*2.vbi citat ad hoc Innoc.*in c. ex parte decani, de rescript.* & alios plures, in specie Rotam *decis.*39.*per prædictam Conclusionem* alias 455.*de procurat. in nou.* & plures concord. citat apostil. ad Alexand.*consil.*80.*Viso processu*,*num.*12.*in ver.dummodo*,*lib.*4. & iterum Alex.*consil.*128.*Sin 10.in fin.*
11 *lib.*6.†Contrarium tenet ipse Alexand.*d.consil.*80.*n.*12.*lib.*4.vbi, quod procedit, quando procurator habet mandatum, sed excedit illud sciente, & patiente domino; secus si omnino est falsus procurator, & apost.*in ver. dummodo*, dat plurimos concord & Alex. dicit ita procedere text.*in l.*1.§.*Magister autem ff. de exercit.* super quo contraria extensio fundatur, & respondet *d.l.*1.§.*scientiam ff. de tribut.* quod non inducitur mandatum ibi, quia alias dominus tenetur in solidum, & tamen solum tenetur ꝙ sua rata attribuere, *at l.qui patitur. ff. mand.* non procedit, nisi quando sit actus vtilis
* domino scienti, & patienti, *&* n.14. dicit * communem esse contra Innoc *d. cap. ex parte Decani, de rescript.* & idem etiam tenet per omnia Alex.*consil.*84.*Super consultatione*,*in princ. lib.*5 vbi apostilla
12 *in ver.mandati*, dat concord.†Declarat Alex.*consil* 80.*num.*14.*lib.* 4.quod sola scientia, & patientia etiam in iudicio non præiudicat domino scienti, & patienti, nisi quando constat de expensa, vel tacita ratificatione, vel nisi ille actus sit vtilis, quando ille agens nullum habet mandatum; secus si habet mandatum, & excedit.
13 †Et procedit declaratio, etiam si causa sit summaria, & de plano commissa, & sola facti veritate inspecta; quia non tollitur probatio, neque tolluntur ea, q̃ respiciunt defensionem. Alex.*d. consil.*
14 80.*in fin. lib.*4.†Declarat idem Alexan.*consil.*191.*Perpetuo*,*num.*6.*ver. hoc expressius, lib.* 6. quia si fertur sententia contra falsum procuratorem meum, & habeam scientiam talis sententiæ, & non appello, non dicor approbare, immo sententia est nulla, & possum dicere de nullitate per mille annos, & ratio potest esse; quia ignoraui eum agitasse causam, & quia scio ex tali sententia ius
15 meum durare; quia non est procurator. † Amplia, vt idem sit in ratificatione; quia eo ipso, quod scio aliquid nomine meo gestum, & non contradico, dicor ratificare. Oldrad.*consil.*199.*nu.*7. qui loquitur in spolio nomine meo commisso. Castr.*consil.* 1.*n.*3.
☞ *& per tot. lib.*1. Vide, *Ratificatio gestorum contra mandatum, non indu-*
16 *citur, & quando secus. Concl.* 13. †Extende idem, si scio substitutum à meo procuratore, qui non habebat facultatem substituendi, substituere; quia videor dare mandatum, seu ratificare substitutio-
17 nem. Cald.*consil.*106.alias 4 *de procurat.*†Extende etiam in procuratore reuocato; quia si post reuocationem scio, & non contradico ipsum se gerere, vt ꝓcuratorem, videor dare mandatum. Roman.*consil.*76.*In causa nobilis, num.*2. Alex. *consil.*128. *Sentio insuper,*
18 *lib.*6.*in fin.*†Extende; quia siue reuocatio sit expressa, siue tacita, si post reuocationem quamcunque scio, & patior procuratorem reuocatum agere, videor nouum dare mandatum, exemplum; procurator meus decoxit, eo ipso, quod scio eum decoctum, videor reuocare, & censetur reuocatus, si postea perseuerat agendo pro me, & scio, non possum allegare reuocationem, *l. si ab arbitro*, & ibi Dd. *ff. qui satisd. cogan.* Baldus *in l.*1.*C. de feriis, in fin. ver. tertius*
19 *casus.* † Extende idem, quando procurator habet mandatum limitatum, & excedit fines mandati; quia si dominus scit, & non contradicit, obligatur, & censetur dare mandatum magis amplum, gl.*in c. cum olim, in ver. potiorus*, & ibi Abb. & Fel. *de offic. deleg.* facit tex.*in l. final. ff. quod cum eo, c. fin. de iureiur. in* 6. & *c. fin. vt lite non conteſt.* Alexand.*consil.*80.*Viso processu*,*n.*9. & *seq. vers.* & *pro hoc*,*maxime n.*12.*lib.*4. Bart.*in l. fin. C. de erogat. milit. anno. lib.*12. Alexand.*in l. sæpe*,*num.*87.*ff. de reiudic.* Jas.*in l. si procurator rem*,*nu.*8.*in* 7 *fallent. C. de procurat.* Curt. Jun.*in l. diligenter*,*num.*7.*ff. mandat.* Guid. Pap.*dec.* 173. plene apostill. ad Alexand.*d.consil.*80.*nu.*12.*lib.*4.*in ver. dummodo*, vbi citat concord.†Restringe, & declara multis modis, de 20
quibus per Alex.*d.consil.*80.*n.*9.*& seq. per tot. lib.*4. vbi dicit ita demum induci mandatum ex sola scientia, & patientia, quando negotium spectat ad scientem, & patientem, item quando extra iudicium negotium est ad fauorem tacentis, & patentis; item qñ in iudicio aliquid fit; item in præposito nauis fauore publico; item quando præcedit voluntas, vel mandatum non sufficiens, istis casibus inducitur mandatum, & scientia, & patientia, extra istos casus secus est. † Declara totam istam materiam; quia si tu 21
facis aliquid in re, quæ spectat ad me, & ego scio, & patior, & videor dare mandatum, *l. qui patitur. ff. mand.* si vero negotium spectat principaliter ad gerentem, non videor dare mandatum, ita, spectat negotium ad vtrumque, scilicet ad te gerentem, & ad me scientem, & si voluntas mea præcessit factum tuum, propter q̃ illud fecisti, & tunc voluntas mea præcedens inducit mandatum; si è contra factum præcedit, non inducitur mandatum, ita Alex. *d.consil.*80.*Viso processu num.*10.*ver. secundo respondeo*,*lib.*4.vbi subjungit, quod isto casu, si nomine meo gerebas, & sciebam, & passus sum, inducitur mandatum, etiam si negotium spectabat ad vtrunque. † Amplia; quia annuens capite, vel humeris, censetur 22
mandare, & consentire etiam in delictis Baldus *consil.* 256. *Quanquam allegationes ci ca med. ver. sed quando vnus*, *lib.*2. vbi, quod licet non possit puniri, tanq̃ mandans, nisi constet, quod delinquens alias non erat facturus; tamen dicitur consensisse. †Amplia, quia 23
si dominus esset præsens in judicio, quando falsus procurator se gerit pro procuratore, induceretur mandatum. Joan. de Anania *consil.*104.vbi Bologn.*in apostill. n.*3.*ver. p'us d.co.*†Extende in con- 24
juncta persona; quia in ea mandatum inducitur, & præsumitur. Bologn.*d. addit. ad consil.*10.*de Anan.*104.*n.*3.†Extende in valde amico. Bologn.*d. consil.*10.*de Anan.*104.*n.*3.*in fin.* licet non firmet pro absoluto; quia allegat contrarios. † Amplia; quia mandatum fa- 26
ctum ad litem prosequendam inducit ratificationem gestorum ante mandatum, & sic inducit mandatum etiam à principio litis. Bald. & Angel.*in l. Iulianus* vbi Jas.*n.*4.*ff. qui satisd. cogan.* Alex.*consil.* 122.*& consil.*146.*lib.*5.†Extende idem, si quis sine mandato meo 27
egit contra meum debitorem & habuit ab eo fidejussores, si pendente judicio mandaui, vt ageret contra debitorem, ratificantur fidejussio, & acta. Alex.*d. consil.*146.*lib.*5.†Declara; quia ex man- 28
dato subsequuto inducitur ratificatio gestorum; quando dominus sciuit; secus si ignorauit, vel scire non potuit, vt quia actꝰ fuit gestus ante factum mandatum, puta per decem dies ante, & dominus constituit eundem procuratorem post decem dies, sed in partibus remotis, in quibus impossibile esset, quod scire potuerit intra decem dies. Castr.*in l. si is. ff. de except. rei iudic.* †Imo etiam si 29
esset in loco, in quo potuisset scire, si non probatur scientia, præsumitur ignorantia. Vide, *Ratificatio quid sit, & quæ requiranur in*
☞ *ratificatione, vt valeat. Concl.*8. & vide *Concl.*13.†Amplia, quia ꝓba- 30
tur mandatum per productionem Scripturarum. Ripa *in ruor. de acquir. possess. col.*2.*ver. primo ergo sit regula.*†Declara, dummodo ꝓ- 31
ducantur ab extraneo, non à familiari, ne detur occasio furandi Scripturas. Rom.*consil.*446.*n.*11. *& seq. per tot.*†Amplia; qa man- 32
datum inducitur ex præsentia, & patientia. Afflict.*dec.*308.*Franc. Ferr. nu.* 8.†Declara; quia in iudicialibus procedit simpliciter, in 33
extraiudicialibus in ijs, quæ concernunt fauorem scientis, & patientis. Alex.*consil.*80.*Viso processu*,*nu.*11.*ver. tertio respondeo*,*lib.*4. † 34
Extende etiam in mandato generali aliquando præsumpto, quia non præsumitur reuocatum. Afflict.*dec.*308.*num.* 10. *& seq.*†Ex- 35
tende; quia si testator præsente fratre, & tacente legat alimenta Titio, videlicet pro medietate super suis bonis, pro alia medietate super bonis fratris, censetur frater dedisse mandatum, & licet legatarius non possit agere contra fratrem personali, sed contra hæredes testatoris, bene poterunt hæredes agere contra fratrem actione mandati; quasi hæredes sint à testatore grauati mandato fratris præsentis, & tacentis. Bart.*consil.*211. *Quidam sibi filius, in pr.* maxime *num.*3.*lib.*1.†Extende; quia si filius agit, vel gerit negotia 36
patris sciente, & patiente patre, inducitur mandatum. *l.*1.*in princ. ff. mand. Inst. de oblig. quæ ex consensu, in princ. l. qui patitur. ff. mand.* Inn. *in c. ex parte Decani, de rescript.* sequitur Dec.*cons.*77.*col.*2.*ad fin.* Afflict.*dec.*308.†Extende; etiam si dominus per suam comparitionem 37
reuocasset tacite procuratorem, per *c. si quem de procur. in* 6. quia si postea idem procurator reuocatus reassumat causam sciente, &

patiente

patiente domino, inducitur mandatum. Roman. *cons.* 76. *In c- usa nobilis, nu.* 2. vbi apostill. *in ver. reuocatum*, dat concordantes, quod 38 ceasetur renouatum. † Extende, vt idem sit in syndico; quia si qs gerat se pro syndico Communis publice præsentibus & scientibus Communitate, vel Capitulo inducitur syndicatus. Affl. *d. de-* 39 *cis.* 308. *n.* 8. † Extende in castaldione; quia si gessit se pro tali sciente, & patiente domino, dicitur castaldio. Affl. *d. decis.* 308. *n.* 10. Ex-40 tende † in institore, si quis gerat se pro tali, sciente, & patiēte do-41 mino. Affl. *d. decis.* 308. *n.* 11. † Extende in filiofamilias gerente negocia domini sciente, & patiente patre; quia inducitur mandatū. 42 Affl. *d. decis.* 308. *n.* 5. *& per tot.* † Extende, quia prædicta procedunt ēt ad obligandum dominum; ideo pistor, qui erat solitus mittere famulum suum ad vendendum panem, & seruus accepta pecunia mihi promisit tot panes singulo die, tenetur dominus pro 43 eo. Affl. *d. decis.* 308. *n.* 11. *v.* 5. † Restringe; quia vbi cessat præsentia, & patientia, non potest præsumi mandatum, Alex. *cons.* 36. *Visis ijs, que, in princ. ver. non obstat, quod aliqui, lib.* 1. sequitur Affl. *dec.* 308. *n.* 9. 44 † Restringe in institore; quia multa requiruntur, vt obliget dominum accipiendo pecunias mutuo; quia non sufficit commisso facta generalis, vt incumbat negocio banchi. neq; qs sciente, & patiente domino famulus gerat negocia banchi. Alex. *cons.* 44. *n.* 5. *& seq. per tot. lib.* 2. Vide, *Institor quis dicatur, & quando obligetur ipse,* 45 *vel dominus. Concl.* 224. † Amplia multis casibus, de quibus plenissime Vrsil. in addit. ad *d. decisionem Affl.* 308. vbi plurima cumulat. 46 † Amplia; quia inducitur mandatum etiā per verba opprobriosa; nam si dico, *cōstituo Titium asinum meum, & dilapidatorē ad causam,* erit procurator in causa. Alex. *cons.* 44. *Viso, & discusso, n.* 4. *lib.* 2. Am-47 plia; † quando procurator nomine domini scripturas, & instrumenta produxit; quia præsumitur procurator. Vant. *de nullit. titul.* 48 *quibus mod. sen. nulla reparetur, nu.* 96. † Amplia, si dominus causam cœptā à prætenso procuratore est prosequutus. Vant. vbi supra 49 *n.* 103. *ver. tacita vero.* † Idem, si dominus constituit procuratorem eundem, qui causam cœpit; quia censetur ratificare gesta per eū. 50 Vant. vbi supra, *n.* 103. *ver. idem forte.* † Idem, si dominus simpliciter appellasset à sententia lata contra se comparente illo prætenso procuratore. Vant. vbi supra *n.* 103. *ver. idem etiam.* † Declara; qa 51 prædicta procedunt, siue prætensus procurator nullum mandatum haberet, siue etiam haberet, sed non legitimum. Vant. vbi su-52 pra *n.* 104. † Amplia; quia sicuti per dictos modos inducitur mandatum; ita etiam per eosdem modos, & per expressam ratificationem sanabitur processus factus ab asserto procuratore, contra quem pars, quæ succubuit, de mandato opposuerat. Vant. *d. tit. quib. mod. senten. nulla reparetur, n.* 105. *ver. si vero.*

Mandatum non præsumitur, nisi probetur, & quando secus. Concl. 32.

1 MANDATVM † non præsumitur, nisi probetur, vt infra *n.* 11. & debet produci mandatum, alias iudicium est nullū. Vide, *Mandatum debet produci parte opponente, alias non valent acta, & quando* 2 *secus. Concl.* 62. *n.* 53. *& seq.* † Extende; quia qui vult agere pro tertio, debet docere de mandato; *l.* 1. *in princ. ff. si pars hæred. pet. l.* 1. *in princ. si vsusfruct. pet.* Bald. *in l. cum seruum.* vbi alii Doct. C. *de seru. fugit.* Cor. *cons.* 65. *col. pen. vol.* 1. nam exceptio, *tua nō interest.* semper repellit actorem à limite iudicii in ciuilibus, *l. si pupilli* §. *fin.* & ibi Bart. *ff. de negoc gest. l. nam, & postea, in princip. ff. de iureiur.* an. Modern. *in l. elegan-* 3 *ter.* §. *si quis post ff. de cond. indeb.* Vide, *Interesse non habens non auditur. Concl.* 315. † Extende; quia qui dicit habere mādatum, debet hoc 4 probare; *ca. de procur. l.* 1. C. *eod.* † Extende, vt procedat, etiam si in sententia dicatur, quod fuit lata contra procuratorē, quia debet probari; quia imo sententia esset nulla. Abb. *cons.* 7. *Tria. col.* 2. *n.* 3. *lib.* 5 2. † Extende; quia non sufficit, quod Notarius dicat se habuisse mandatū, quoad præiudicium eorū, qui non interfuerunt. Alex. 6 *cons.* 6. *Ponderatis, n.* 5. *& 6. ver. nec obstat. lib.* 4. † Imo si Notarius scribat, quod talis produxit mandatum suum in actis, non probat mandatum, nisi totus tenor sit registratus. Alex. *d. cons.* 6. *nu.* 7. *&* 8. *ver. vnde facit, lib.* 4. vbi plus dicit, quod ēt si esset insertus totus tenor mandati, & registratus, non probat mandatum, nisi quoad præsentes productioni, qui non opposuerunt, secus quoad alios. 7 † Declara; quia probatur mandatum inter præsentes contrahētes, qñ Notarius inter eos asserit, *vt constat de mandato per me Notarium viso, & lecto, vel penes me dimisso*; & idem, quando producitur, & registratur præsente parte; secus quoad alios nō præsentes. Alex. 8 *d. cons.* 6. *Ponderatis, n.* 5. *in fine, cum seq. ver. nec obstat, lib.* 4. † Amplia; quia neque mandatum præsumitur ad delinquendum in criminalibus, ēt si delictum sit commissum à famulo eius, qui dicitur mandasse. Bald. *cons.* 98. *Bertonus de Ceuo, in fin. num.* 8. *ver. illud est cer-*

tum, lib. 1. † Amplia; quia si reperiuntur acta contra me facta ab 9 asserto procuratore meo, de cuius mandato nō constat, non mihi præiudicant talia acta, nisi doceatur de mandato. Angel. Aret. *cons.* 132. *In casu prædicto, n.* 16. *& seq. ver. nec obstat dictæ domine.* † Extē- 10 de; quia nec etiam supplicatio porrecta nomine meo, & aduersarii mei contra me, non præsumitur nomine meo contra me, sed potius, quod nomen meum fuerit ibi conscriptum malitiose, & vsurpatū per assertum procuratorem meum, de cuius mandato non constat, mihi non nocet. Angel. Aret. *d. cons.* 132. *num.* 16. *& seq. versic. nec obstat, & num.* 19. *versic. nec dicatur. quod illa supplicatio.* † Am- 11 plia; quia mandatum non præsumitur, nisi probetur; quia cum sit facti, debet probari ab eo, qui allegat. Dec. *cons.* 437. *Quæritur breuiter, col.* 1. Felin. *in cap. sicut. col.* 17. *de re iudic.* & est ratio supra *n.* 1. † Extende; quia iudicium redditur nullum factum ab asserto 12 procuratore, si non constat de mandato. Vide, *Mandatum debet produci parte opponente, alias non valent acta, & quando secus. Concl.* 62. *num.* 53. *& seq.* † Extende; quia etiam si habeat mandatum reuoca- 13 tum; quia per reuocationem factam etiam iudicio pendente finitur iudicium, quando mandans est actor. Rom. *cons.* 374. Amplia; † quia mandatum maxime ad delinquendum non præsumi- 14 tur, nisi probetur, etiā si delictum committatur per famulū. Bald. *cons.* 98. *Bertonus de Ceuo. num.* 8. *versic. illud est certum, lib.* 1. *& cons.* 383. *num.* 5. *versic. illud est certum, lib.* 5. † Restringe, nisi præcedant con- 15 iecturæ, prout est inimicitia, alloquutio secreta cū famulo paulo ante delictum. Bart. *in l. si ventri. §. eorum, ff. de priuil. credit.* Bald. *consil.* 382. *In quæstione, in princip. lib.* 5. quod duplicatur *lib.* 1. *consil.* 250. † Amplia; quia non creditur procuratori, vel mandatario asse- 16 renti se habere mandatum, vel fecisse aliquid de mandato sui principalis, ad obligandum mandantem, nisi mandatum, vel cōmissionem ostendat. Alex. *consil.* 32. *num.* 7. *lib.* 2. post Bartol. *in l. deferre, ff. de iur. fisc.* ea ratione; quia dicenti incumbit onus probandi. *l.* 2. *ff. de probat.* † Extende in tantum, quod is, qui contrahit cū 17 aliquo tanquam procuratore alterius non viso mandato, dicitur in mala fide; *l. si ff. pro emptor.* per quem text. ita Bartol. *in l. cum vir, circa fin. ff. de vsur.* Alexand. *consil.* 55. *colum.* 2. *lib.* 2. Crauet. *cons.* 260. *num.* 3. *vbi limo credens.* Vide, *Credulus nimis esse debet nemo, & quando secus. Concl.* 1071. † Amplia; quia mandatum irrationabile non pre- 18 sumitur datum officiali, nisi probetur per scripturam. Alexand. *cons.* 75. *Videtur in præsenti consultatione, lib.* 5. *num.* 18. Grammat. *decis.* 36. *num.* 26. † Restringe, vt non procedat, quando dominus est 19 præsens in loco; quia tunc creditur officiali asserenti aliquid de mandato domini publice, ex quo dicens contrarium potest certiorari. Grammat. *d. decis.* 36. *num.* 26. *&* 27. † Amplia; quia licet in 20 aliis ex diuturnitate temporis præsumatur solemnitas, tamen mandatum non præsumitur interuenisse in actu ex quacunque diuturnitate temporis etiam mille annorum. Bald. *in l.* 2. C. *si ex fal. instrum. & in l.* 1. C. *de reb. alien.* sequitur Alexand. *in l. sciendum, colum.* 4. *ff. de verb. obligat.* Curt. *cons.* 48. *colum.* 6. *in princ. & cons.* 49. *col.* 14. Alex. *cons.* 1. *Ponderatis, n.* 19. *lib.* 4. Iason *in l.* 1. *colum.* 6. *ver. limita. C. qui admitti.* Decius *consil.* 215. Socin. *consil.* 254. *Visa, num.* 5. *lib.* 2. Alexand. *consil.* 121. *Perspecto, lib.* 6. *per tot.* Felin. *in cap. sicut, num.* 39. *de re iudic.* Balb. *tract. at. de præscriptio. in* 1. *par. tertia partis princip.* vbi latissime, Brun. *in tract. de form. & solemnit. in tit. de probatio. for. fol.* 8. Affl. *decis.* 345. *num.* 8. Castren. *consil.* 12. *Tota disputatio, ver. sed si dico. lib.* 1. Dec. *consil.* 437. *Quæritur breuiter.* plenius Alexand. *consil.* 35. *lib.* 7. *& consil.* 110. *Visis acutissimis, col.* 3. *ver. nec obstat, quod sua, lib.* 1. *& cons.* 81. *colum.* 4. *lib.* 3. *& consil.* 1. *colum.* 5. *lib.* 4. & latius *cons.* 6. *Ponderatis ijs, col. pen. eod. lib.* 4. *& cons.* 191. *Perspecto instrumento, lib.* 6. Socin. *consil.* 47. *In causa Bernardini, lib.* 1. *& cons.* 120. *In præsenti, in pr. eod. lib.* 1. Dec. *consil.* 522. *In causa electionis colum.* 1. Affl. *decis.* 273. *In quadam causa*, Iason *consil.* 140. *lib.* 4. Marsil. *in l. si quis nec quæstio. nu.* 103. *ff. de quæst.* & hanc magis * communem dicit Gabr. *lib.* 2. *conclus.* 1. *de procurato.* & cō- * munem * dicit Curt. Iun. *cons.* 312. *nu.* 49. *& seq.* vbi, quod per mille annos non præsumitur, plenissime Alex. *cons.* 191. *Perspecto, nu.* 4. *& seq. ver. nec obstat longitudo, lib.* 6. vbi plenissima apost. *in ver. mādatum*, citat pro vtraque parte. † Contrariam opinionem, quod 21 imo præsumatur mandatum, tenet Curt. Sen. *cons.* 76. vbi per plura fundamenta probat hanc partem, & allegat Bald. *cōs.* 189. *in primis videndum est, lib.* 3. & dicit, quod ibi melius loquutus est Bald. quam in aliis locis. Bald. *in l. sciendum, in prima limitat. ff. de ver. obl.* p tex. *in l. si filius, C. de petit. hæred.* Curt. Sen. *d. cons.* 76. *Super motiuis, ver. sed præmissis.* Dec. *cons.* 486. *Visis, & consideratis, colum. pen. num.* 11. *& cōsil.* 638. *colum.* 2. Purpurat. *in auth. si quis in aliquo, col. final. C. de edend.* Casiad. *decis.* 3. *de procurat.* & quod mandatum præsumatur, & notariatus per lapsum centum annorum. Dec. *cons.* 36. *Et pro tenui, n.* 8. *& cons.* 638. *Cōmunitas, col.* 1. Alex. *cons.* 101. *Super primo n.* 9. *cū seq. lib.* 7. Corn. *cons.* 171. *Videtur in hac, n.* 8. *& 9. lib.* 1. Affl. *decis.* 245. *Magnifici*

* *nobiles, nu.*3.& hanc dicit * communem Boer.*decis.*281.*nu.* 15.*& sequent.* vbi citat pro vtraque parte,& dicit hanc veriorem, & hãc de consuetudine seruari dicit Speculat.*in tit. de instrum.editio.* §.*re-*
* *flat.* licet Bart.& alii *in auth.si quis in aliquo,* dubitent * communem,
22 Gab.*de procurat.concl.* 1.† Declara; quia si vltra diuturnitatem téporis concurrunt aliæ præsumptiones, præsumitur mandatum. Dec.*cons.*36.*& cons.*486.Curt.*cons.*76.*col.pen.& fi.* Gozad.*cons.*11.*In hac causa.n.*13.Boer.*decis.*281.*n.*17.Chassad.*decis.*3.*de procurat.* Alex.
*cons.*35.*Consideratis,n.*4.*lib.*7. vbi apostill.*in ver.mandatum.* citat eun-
23 dem Alexand.*cons.*191.*lib.*6.† Declara idem,quando non est verisimile,quod dicens se procuratorem mentiatur,vt quia persona religiosi,vel grauis,& honesta est; concurrente diuturnitate
24 temporis.Dec.*cons.*36.*Et pro tenui,num.*8.*ver.*2.*respondetur.*† Declara igitur,quia si fiat expressa enunciatio mandati,& instrumenti super eo confecti,& Notarii inde rogati,tũc bene probatur mãdatum ex diuturnitate temporis,imo etiam si sola enunciatio fiat,tunc præsumatur.Dec.*cons.*36.*Et pro tenui.num.*8.Gozadin.*cons.*
96.*Circa primam,num.*16.*ver.ad contraria.*Abb.*cons.*18.*Primum,quod Communitas,col.*3.*lib.*2.Cassador.*dict.decis.de procurat.*Curt.Senior
*d.cons.*76.Purpurat.*dict.authen.si quis in aliquo,n.*56.C.*de iden.*Blanch.
25 *in tract.de arbitr.quæst.*9.*n.*100.Boer.*decis.*281.*Venditio.n.*17.† Contra declarationem,quod imo etiam si enuncietur mandatum;nõ præsumatur ex diuturnitate temporis.Ale.*cons.*110.*Visis acutissimis,colum.*3.*versicul.nec obstat quod sua,lib.*1.*& consil.*81.*colum.*4.*lib.*3. imo plus dixit idem Alexand.*cons.*35.*lib.*7. quod non præsumitur mandatum ex diuturnitate temporis,etiam si in Instrumento,in quo quis asseritur procurator,Notarius attestetur se vidisse,& legisse instrumentum,& *cons.*1.*& cons.*6.*Ponderatis iis,col.pen.lib.*4.dicit,quod non probaretur,etiam per alia verba enunciatiua faciẽtia mentionem de mandato.Socin.etiam *cons.*47.*In causa Bernardini.& cons.*120 *Cum in præsenti, lib.*1.Dec.*cons.*522.*In causa electio-*
26 *nis,col.*1.Affl.*decis.*273.*In quadam causa.*† Declara;quia procedit declaratio,quando sumus in antiquis.Bald.*consil.*337.*In primis videndum,n.*15.*& seq.vers.quoad secundum.lib.*1.Iaf.*cons.*81.*In hoc puncto, col.*2.*lib.*1.*& cons.*65.*col.*2.*& 3.lib.*3.Decius *cons.*13.*col.pen.& cons.*146.*col.*
27 *pen.*Boer.*decis.*281.*n.*17.vbi dicit hoc verius esse.†Declara;quia enunciatio sola cum antiquitate temporis inducit præsumptionẽ mandati,etiam si lapsi sunt triginta, vel quadraginta anni,quando in pluribus instrumentis enunciatur quoad omnes; itẽ quoad bonam fidem inducendam; item quando sola enunciatio fit in instrumento quoad partes enunciantes,ita plene Boer.*d. decis.*281.*n.*15.*& seq.* & idem dicit quoad omnes, quando mandatum est enunciatum,& totum insertum.Vide infra *nu.* 63 *ver. Limita,*
*28 *quando totus tenor,* vbi dicit * communem.†Extende; quia nedũ ex antiquitate temporis non præsumitur mandatum, sed neque præsumitur sequuta ratificatio,nisi de ea doceatur.Iaf.*d.cons.*140.
29 *lib.*4.† Contrariũ,quod imo ratificatio præsumatur ex antiquitate temporis,apost.ad Alex.*cons.*191.*Perspecto.n.*4.*in ver. manda-*
30 *tum.lib.*6.*in fine,* citat Dec.*consil.*297.& Gozadin.*cons.*11.*n.*19.† Extende;quia emens ab aliquo vti procuratore domini rei, censetur semper in mala fide,si nõ constat de mandato; quia non præ-
31 sumitur.Curt.Iun.*cons.*312.*num.*50.† Contrarium Alex.*cons.*191.
*Perspecto,n.*4.*&* 5.*lib.*6.vbi,quod ex longo tempore inducitur bo-
32 na fides,si enunciatur à Notario visum.† Extende;quia non presumitur mandatum syndicatus,etiam si in sententia enuncietur, etiam si iudex pronunciauit super mandato legitimo , & ipsos esse tales;quia si non exhibetur,non probatur mandatum.Curt.
33 Iun.*d.cons.*312.*n.*51.*& seq.* & repetit *nu.* 70.† Extende; quia neque creditur Notario actorum attestanti aliquem habuisse mandatum.Curt.Iun.*cons.*312.*n.*68.*& seq.*† Declara totam istam materiam;quia mandatum enunciatum in venditione per Notariũ,
34 & quod ipse vidit,& legit,non probatur etiam ex antiquitate téporis mille annorum quoad absentes, secus quoad præsentes,& in præiudicium eorum;quia Notarius de iis, de quibus non est rogatus,non potest fidem facere.Bene verum est, quod inducit bonam fidẽ,vt emens prescribat etiam contra dominum,qui dicitur de disse mandatum,quantum est respectu bonorũ,sed quatũ est respectu obligationis de euictione secus; quia quoad bona concurrit negligentia domini tanto tempore,quæ non currit quoad euictionem,& alias obligationes,ita Alex.*cons.*191.*Perspecto,colum.*2.*ver.respondeo etiam.& n.*4.*&* 5.*ver.nec obstat.lib.*6.†Declarat apostill.ad Alex.*d.cons.*191.*n.*4.*in ver.mandatum.lib.*6. quod attendatur subiecta materia;quia aliquando præsumitur,aliquando non secundum subiectam materiam,& verisimilitudines,seu
36 non verisimilitudines concurrentes.† Limita; quia mandatum præsumitur multis casibus,de quibus Bolog.*in addit.ad cons.* Ioan. *de Anania* 104. videlicet si dominus scit,& patitur,item in coniũcto, item in valde amico,licet hoc vltimum non firmet.†Exten- 37
de;quia mandatum præsumitur á principio interuenisse in notificatione emancipationis facta, licet ignoretur à quo; quia præsumitur de mandato eius,qui debuit dare mandatum,ex quo tacuit per longum tempus.Cast.*cons.*84.*Visa,in fin.lib.*1.†Extende; 38
quia si reperiatur facta cancellatio debiti cum expressione,quod soluit,vel compositio dici obseruata,habet presumptionem,q sit factacum persona legitima habente mandatum.Abb.*cons.*7.*Tria,*
*col.*3.*ver.ex* 2.*capite,lib.*2.† Limita;quia si aliquis se gerit pro procu- 39
ratore cleri,vel alterius,palam,& publice exigendo, componẽdo, comparendo in iudicio sciente,& patiente eo, pro quo dicitur habere mandatum;quia censetur principalis dare mandatũ.
Abb.*cons.*7.*Tria,col.*2.*nu.*3.*ver.sed ego contrarium,lib.*2.vbi reprobat Bart.& Cyn.contrariũ tenentes;quia non bonis rationibus mouentur,& plura allegat similia ad hoc.† Extende ; quia in arduis 40
ẽt inter duas communitates præsumitur mandatum,& syndicatus eorum,qui negocia gesserunt,& lites palam,& publice;quia præsumitur,quod ciuitates, & vniuersitates habuerint notitiã, & quod propterea tacendo,& promittendo dederint mandatũ, Abbas *cons.*18.*Primo,quod communitas.col.*3.*circa med.ver.item secundo,*
*lib.*2.† Extende;quia imo præsumitur ratificatio facta ab vniuer- 41
sitate principa l,quando habentes mandatum ad compromittẽdum ratificarunt laudum ; quia licet non possint ipsi ratificare, bene præsumitur,quod primo ipsi notificauerint laudum principalibus, & quod eorum ratificatio fuerit approbata; quia hoc euenit à communiter accidentibus. Abb. *dict.cons.*18.*col* 2.*nu.*5.*&*
*6.vers.hoc corroboro,lib.*2.& iterum ibi *n.*7.*ver.*3.*dixi.* Cuma.*cons.*162.
*n.*3.*ver.neque in hoc.*Crau.*cons.*40.*n.*3.† Extende ; quia mandatum 42
inducitur ex eo,quod principalis recipiẽs litteras, vel instrumẽtum,in quo narratur talem vti procuratorem talis aliquid fecisse, si non contradicit.Abb.*d.cons.*18.*num.*6.*lib.*2.Vide, *Litteras recipiens contra se,& non contradicens,quando videatur approbare,& consentire,& quando non.Concl.* 374.† Limita;quia mandatum procurae- 43
nunciatum in instrumento antiquo venditionis Castri præsumitur ex obseruantia;etiam quod asseratur esse rogatum per aliquẽ Notarium incertum,vt quia plures eiusdem sint nominis; quia cum sit impossibile probare propter antiquitatem , non est fides de eo facienda.Bald.*cons.*337.*In primis videndum.n.*15.*& seq.ver.quoad secundum,lib.*1.† Extende;quia in antiquis si quis tanquam Ab- 44
bas intetuenit in alienatione bonorum ecclesiæ, vel tanquã syndicus,pt præsumitur talis,quãdo asseruit se talem propter antiquitatem temporis.Iaf.*cons.*81.*In hoc puncto,col.*2.*lib.*1.*& cons.*65.*col.*2.*&*
3.*lib.*3.Dec.*cons.*13.*col.pen.& cons.*146.*col.penult.* † Limita; quia bene 45
præsumitur mandatum in iis,quæ gesta sunt cum expensa ab eo, cuius commodum res expedita cum expensa respicit. Ang.*consil.*
326.*Ex themate,& actis,num.*5.*versicul.qui quidem testes.* Vide, *Præsumitur actus legitime factus.Conclus.*620. † Limita ; quia producens, 46
& habens penes se instrumenta facientia ad causam præsumitur procurator, & ideo admittitur cum cautione. Alciat. *tract.*
*præsumptio.regul.*1.*præsumptio.* 33.*per totam,* vbi declarat Bologn.*in addit ad consil.Ioan.de Anan.* 82.*in fin.* Abbas *consil.*7.*Tria, colum.*3.*in*
*princip.vers.item ex quo libri,libr.*2.† Limita ; quia mandatum præ- 47
sumitur, si dominus scit, & patitur aliquem locare , & exercere negocia sua, vel si ratificat gesta; quia vtro que casu censetur dedisse mandatum. Castr.*consil.*1.*lib.*1.Vide, *Mandatum ex quibus tacite inducatur.Conclus.*31.† Limita multis modis per Gabr.*lib.* 2.*de* 48
procurator.Conclus. 1. maxime, quando interuenit impensa. † Ex- 49
tende, vt idem sit,quando magni labores interuenerunt, & summus in antiquis. Dec. *consil.*36.*num.*8.† Idem in actu ; quem quis 50
sine mandato verisimiliter non exercuisset.Gozad.*consil.*11.*nu.*14.
† Limita,quando adsunt coniecturæ pro mandato, puta obser- 51
uantia diuturna facti,tanquam ab habente mandatum. Cassad. *decis.*3.*de procur.* Mascard. *Conclus.*1004.*num.*50. Grass.*decis.impress.*
133.*num.*5.alias 2.*de rebus eccl.non alien.* † Limita, quando agitur de 52
modico præiudicio.Mascard.*d.Concl.*1004.*n.*41.† Extende; quia 53
ex sola scientia,& patientia præsumitur mandatum,quando agitur de modico præiudicio.Socin.*cons.*82.*num.*19.*lib.*4.† Limita, 54
quia bene præsumitur mandatum in officiali, seu commissario misso,puta à Communi Florẽtiæ,vel à Principe; quia cum gerat pro tali publice,sciente,& patiente Principe,præsumitur exercuisse iurisdictionem,cũ mandato sufficienti.Alexan.*cons.*157.
*Viso instrumento,colum.*2.*versic.respondetur, lib.* 2. nam in istis actibus publicis habentibus tractum successiuum, prout se exercere pro officiali,commissario,prætore,& similibus, præsumitur scientia iuxta not.*in cap.quanto,& in cap.quosdam,de præsumptio.* Glos. & ibi Bald.*in leg.si tutor petitus.Cod.de pericul. tutor.* vbi, quod actus exercitii iurisdictionis in territorio non põt esse, nisi notorius.

Vide,

Vide, *Officiali statur in iis, quæ, &c. Concl.* 102. † Item scientia probatur Florentiæ per receptionem, & repositionem sententiarū, & actorum in Archiuio Communis, *l. quisquis, Cod. de rescind. vend.* & in propriis terminis Socin. *cons.* 94. *lib.* 2. & *cons.* 75. *col. fi. lib.* 1. Castren. 56 *cons.* 94. *nu.* 4 *lib.* 2. facit Alexand. *cons.* 102. *Visis, lib.* 1. † Extende, quia præsumitur mandatum in eo, qui penes se habet acta causæ, & iura principalis, gloss. *in l. fin.* & ibi Doctor. *C. de pact. conuent. & in c. coram de offic. deleg.* vbi Barbat. late Bart. *in l.* 3. §. *causa. ff. de Carbon. edict. & in l. vulgo. ff. de administr. tut.* Aretin. *in* §. *sin autem. in fi. Instit. de* * *satisd.* Ias. *in* §. *sed ista. Instit. de actio*, & est communis * opinio, q per traditionem actorū, & iurium, videtur datum mandatum p- 57 curæ, & talis admittitur cum cautione, licet aliqui in prædictis locis teneant, quod etiam sine cautione rati admittitur, si est bonæ famæ. † Declara, vt per Roman. *singul.* 643. *Nunquid per productionem*, vbi distinguit, quod aut Dominus, vel persona domestica domini dedit iura, & præsumitur mandatum; aut non probatus, quod dominus, neque persona domestica dederit, & non 58 probatur mandatum, quem videas. † Limita vno casu notabili, q̃n quis fuit admissus in iudicio, vt procurator. Nam licet exceptio procuratoris non legitimi possit opponi quandocunq; tamen si opponitur post finitum iudicium, præsumitur mandatum, & onus probandi non mandatum incumbit opponenti, non aũt procuratori, notabile dicit Soc. *reg.* 38. *iurisdictionem prorogare, in fi.* 59 † Limita; quia licet filius non possit adire hæreditatem sine mandato patris; tamen facta aditione per lapsum decem annorum præsumitur mandatum. Curt. *cons.* 20. *feudali*, incip. *Præsupponitur in* 60 *facto.* Boer. *decis.* 281. *n.* 17. † Limita; quia mandatum probatur per verba enunciatiua inter partes contrahentes, prout si dicitur, *talia procurator, vt constat de eius mandato ex rogitu talis*, licet non probetur aliud mandatum, præsumitur, maxime, q̃si ad illum actum, qui geritur, erat necessarium mandatum, *l. optimam, C. de contrah. & committ. stipulat.* vbi Doctor. Bald. *in authent. si quis in aliquo, C. de eden.* Anton. de Butr. *in cap. illud, de præsumpt.* & ibi Abb. *col.* 3. *in secũdo intellectu.* Matthesil. *singul.* 79. *nota, quod quoties.* Alexand. *cons.* 136. *Viso libello, col. pen. lib.* 1. Dec. *in capit. per tuas, colum.* 5. *de probat.* & melius *in capit. cum venerabilis, de except.* Soc. *cons.* 39. *colum.* 2. *lib.* 3. Iason *in* 61 *l. cum quidam, col.* 2. *C. de testam. milit.* Dec. *cons.* 213. *Visis, col. fi. ver. & vlterius, & cons.* 348. *de duobus. colum. fi. & consil.* 389. *Visa, col.* 4. *& cons.* 310. *Visis, colum.* 2. *in fin.* latissime Boer. *decis.* 281. † Contrarium Alex. *cons.* 191. *Perspecto, in princ. lib.* 6. quia non est Notarius rogatus de hoc, Soc. *cons.* 173. *lib.* 2. Socin. Iun. *cons.* 47. *lib.* 1. qui loquuntur, etiã si No- 62 tarius dicat, *à me viso, & lecto* † Declara, quoad præiudicium cõtrahentium, & enunciantium probatur, secus quoad alios, qui instrumento non interuenerunt. *l.* 1. *cum ibi not. C. de procurat. d.* 2. *C. de dedit. diu. Adrian. tollen.* & ita declarant Alex. *d. cons.* 191. *in princip. vers. respondetur etiam aliter, lib.* 6. vbi apost. *in ver. contrarium*, & Soc. 63 Iun. *cons.* 47. *lib.* 1. † Limita, quando totus tenor instrumenti, & mandati est insertus vltra enunciationem; quia tunc probatur & præsumitur. Boer. qui plures citat *d. decis.* 281. *num.* 6. *& per tot. n.* 9. dicit * communem reprobata contraria opinione. † Contrariũ 64 tamen tenent Corn. & alii, quos citat idem Boer. *d. decis.* 281. *nu.* 8. 65 *versic. licet Corn.* † Extende etiam in mandato ad exigendum inser- * to in instrumento receptionis, secundum * communem, Boer. *d.* 66 *decis.* 281. *n.* 13. † Extende etiam in actu iudiciali; quia si est semel ostensum mandatum; & in actis registratum, non tenetur exhibere; quia præsumitur procurator. Boer. *d. decis.* 281. *n.* 9. *ver. imo vi-* 67 *detur, & n.* 10. vbi dicit veriorem. † Contra extensionem Alexan. *cons.* 6. *ver. non obstat, quod in actis. lib.* 4. & secundum istam fuit iudi- 68 catum, vt attestatur Boer. *dict. decis.* 281. *num.* 10. † Extende, quando ille idem, qui constituit procuratorem, fatetur esse suum procuratorem; quia non tenetur docere de mandato. Boer. *dict. decis.* 69 281. *num.* 10. *in fin. cum seq. ver. prædicti is attentus*, vbi distinguit. † Limita in litteris Papæ, in quibus narrat resignationem beneficii factam à tali procuratore; quia probatur, & præsumitur man- 70 datum. Boer. *d. decis.* 281. *num.* 18. *ver. fallit in Papa.* † Extende idem, quãdo Papa, vel Princeps appellat aliquem procuratorem; quia probatur mandatum, maxime, quando de magno præiudicio nõ agitur. Boer. *d. decis.* 281. *in fi. ver. & secundus casus.* Vide Ant. Gabr. *lib.* 2. *tit. de procurator. Concl.* 1. *Mandatum non præsumitur.*

Mandatum probatur per scripturam, & testes, & aliis modis, & quid in mandato iurisdictionis. Concl. 33.

1 MANDATVM † potest probari per scripturam, & per testes. Archid. *in prooem.* 6. *decret.* Oldrad. *consil.* 254. *num.* 24. *versicul.* 2 *preterea ad illud.* † Amplia etiam in mandato iurisdictionis; quia si non constat fuisse factam scripturam, potest probari per testes. Oldrad. *dict. cons.* 254. *nu.* 24. qui videtur limitare, vt non procedat, quando probatio mandati circa iurisdictionem fieret ad effectum, vt quis tanquam talis admitteretur; secus ad hoc, vt acta sustineantur. † Extende; quia regulare est, quod mandatũ po- 3 test per testes probari. Boer. *decis.* 281. *in pr. l.* 1. *C. de procurat.* Canonist. *in c. alia*, vbi late Barbat. *de procur.* Bald. *in l. non solum,* §. *alieno, in fin. ff. eod. & in l. falsus. C. de furt.* † Et quæ requirantur, vt probetur 4 sufficiens mandatum procuræ, plene Castren. *cons.* 42. *lib.* 2. vbi, quod mandatum vniuersitatis debet per testes probari hoc modo, quod constituentes præsentes facerent maiorem partem; secundo, quod de tali tempore, quod sit illud mãdatum; tertio deponere debent de facultate data ad illud negotium, alias nõ cõcluderent necessario. † In alio mandato dicit idem Castren. *dict.* 5 *cons.* 42. *in fin. num.* 2. *lib.* 2. ex mente Io. Andr. quẽ citat, tuus testis bene memorabitur, quis, per quem, ad quid, coram quo procurator constituitur, & cum qua potestate, cum qua limitatione, & cum qua relevatione. † Amplia; quia confessio domini et enun- 6 ciatiua, quod talis sit suus procurator, probat contra eum, & ad fauorem procuratoris. Rom. *cons.* 63. *Solum est videre, in pr. lib.* 1. vbi plena apostill. dat concord. *in ver. constituto.* † Extende; quia licet 7 confessio; quam quis facit asserendo eum esse procuratorem, nõ probet eum talem contra tertium, bene probat contra eundem, qui confessus est, vt sit talis. Roman. *dict. cons.* 63. *num.* 2. vbi apostil. *in verb. contra eum.* Bart. *consil.* 73. *Quæritur, vtrum, in fine, lib.* 1. † Am- 8 plia; quia mandatum probatur per verba enunciatiua, & incidenter prolata, ideo si quis asserat in cõtractu cum alio celebrato constituisse talem suum procuratorem, talia verba probant ad fauorem procuratoris, quod fuerit constitutus. *l. ne satisdatio. ff. rẽ ratam hab.* Roman. *cons.* 63. *Solum est videre, in princip.* Boer. *decis.* 281. *Præsupponopримо, in pr.* cum aliis allegatis per apost. ad Rom. *d. cõs.* 63. *in ver. constituto.* † Extende; quia pariter verba enunciatiua ei- 9 us qui asserit se procuratorem talis, probant contra enunciantẽ, quod sit procurator, licet non quoad alios Rom. *d. cons.* 63. *Solum est, in princ.* Ias. *in l. iurigentium* §. *quod fere, colum.* 2. *ff. de pact.* † Decla- 10 ra, quia enunciatiua verba, quod quis constituerit talem procuratorem, vel quod quis sit procurator talis; probant esse procuratorẽ in odium enunciantis, non autem in fauorem. Roman. *d. cons.* 63. *n.* 2. *ver. secundo idem*, vbi apostil. *in ver. contra eum.* † Extende; 11 quia, quod dicitur enunciatiuam, quod sit procurator, probare contra enunciantem, non solum quoad contrahentes; sed etiam quoad extraneos etiam procedit. Rom. *d. cons.* 63. *col.* 2. *ver. nec obstat.* † Amplia, quia mandatum probatur ex instrumento mãdati ex- 12 hibito, cuius vigore idẽ procuratorio nomine exegit pecunias. Rom. *d. cons.* 63. *nu.* 3. *versic. item ad id.* † Extende; quia probatur per 13 libros montis; in quibus describitur procurator, & quod eidẽ vti procuratori fuit facta solutio. Roman. *dict. cons.* 63. *in fin.* † Am- 14 plia; quia mandatum probatur ex quibuscunque verbis aptis ad constituendum mandatum, & ideo si in instrumento cessionis detur facultas cuicunque monacho ordinis, cui fit cessio ad accipiendum, censetur datum mandatum. Rom. *cons.* 202. *Nõ est dubium. num.* 2. *ver. secundo item.* † Amplia; quia probatur mandatum 15 per testes deponentes de possessione certæ personæ; quia dicunt se exegisse, & percepisse fructus nomine illius; quia non requiritur alia probatio mandati, cum ipsi eo nomine fecerint. Fulg. *cons.* 161. *In causa Iacobi, num.* 3. *ver. ad id autem.* † Restringe; quia manda- 16 tum non probatur per testes, licet deponant, quod semper viderunt talem factorem exigere pro Rectore Ecclesiæ; & quod viderunt eidem solui à pluribus census, & canones; quia nisi dicãt, quod sciente, & patiente Rectore, & sic domino, non probant mandatum, & soluentes tali factori non liberantur. Alexan. plene *cons.* 120. *Ponderatis, num.* 4. *& seq. versic. tamen non dicunt, lib.* 5. vbi etiam requirit vltra scientiam, & patientiam, quod negocia sint ad commodum domini. † Amplia; quia mãdatum probatur ex- 17 emplo, & copia, quando Notarius actorum attestatur, quod fuit productum in iudicio, maxime, quando fuit per iudicem pronũciatum super legitimo mandato. Petr. de Anchar. *cons.* 41. *In prima facie videtur, per tot.* vbi, quod saltem onus probandi transfertur in negantem mandatum. Vide, *Exemplũ, & copia non probat, & quãdo secus. Concl.* 550. † Amplia; quia mandatum probatur ex pronũ- 18 cia iudicis super legitimo mandato, quando ad fauorem principalis talis procuratoris fuit pronunciatum; quia sicuti potest principalis petere exequutionem contra condemnatum, quin nõ audiretur, si de mandato opponeret; ita non potest principalis in alia causa dicere illum non esse suum procuratorẽ, maxime stãte sumpto mandati, & quod Notarius attestatur de productione. Petr. de Anchar. *consil.* 41. *Prima facie videretur.* † Restringe; quia 19 sola pronunciatio iudicis super legitimo mandato non probat

mandatum, sed bene probat, quando extat copia producta, & Notarius attestatur de productione mandati. Petr. Anchar. *dict. cons.* 41. vbi late. † Amplia; quia ad hoc, vt constet de mandato procuratoris substituti, debet produci vtrunque mandatum, videlicet principalis procuratoris constituti, & mandatum substitutionis, gl. *in l. cum essent, ff. de seru. rustic. præd.* & not. *in cap. 1. §. licet de procurat. in* 6. Dec. *cons.* 77. *col. fin.* † Limita in mandato Principis secreto; quia non probatur, nisi per scripturam. *l. 1. C. de mand. princ.* Oldrad. *d. cons.* 254. *n.* 24. † Extende in mandato ad exigendum, & recipiendum: quia probatur solum per scripturam. Boer. *dict. decis.* 281. *in princ.* licet in præiudicium confitentis probetur confessione principalis, & quod non probetur, nisi per scripturam hoc casu. Bald. *in l. falsus, col. pen. ver. scias tamen, Cod. de fur.* quod dictum pro notabili sequitur Crem. *sing.* 134. incip. *Si procurator.* Marsil. *in repet. rubr. C. de probat. col.* 7. *ver. teneas tamen menti.*

Mandatum ad homicidium, vel delictum faciendum ex quibus probetur, vel non. Concl. 34.

1 MANDANS † aliquem percuti per hæc verba, *dagli al traditore*, id est, *desproditori*, scilicet, verbera seu percute proditorem. non censetur mandare, quod fiat homicidium; quia verba sunt generalia, & de percussione minori sunt intelligenda. Bald. *cons.* 259. *Verba inquisitionis, in princ. ver. secundo non procedit, lib.* 1. Vide, *Consilium ad malum quando præsumatur, vel dicatur. Conclus.* 763. Vide, *Delinquens, & mandans delinqui an idem maleficium committant, vel non.*

2 *Concl.* 184. † Et dominus nauis si mandat suis nautis, quod reducant ad nauem aufugientem de naui, & ipsi ministri interficiũt non volentem reduci, dominus non tenetur de homicidio, sed illi, qui interfecerunt. Bartol. *consil.* 111. *Factum tale per totum, lib.* 2.

3 † Amplia; quia is, qui accommodauit arma sua alicui, cum quibus homicidium commisit, non dicitur mandasse necopem præstitisse, nec tenetur de homicidio, ex quo nesciuit de homicidio. Bald. *cons.* 250. *In quæstione domini, num.* 4. *ver. sequitur videre, lib.* 1. & duplicatur *lib.* 5. *cons.* 382. Et ideo Boer. *decis.* 166. *num.* 2. dicit, quod fuit liberatus gratis, qui accommodauerat balæstram, cum qua

4 commissum fuit homicidium. † Declarat Clar. *§. fi. q.* 90. *n.* 2. *in fin.* quod distinguitur; quia si negasset accommodasse, prout in casu

5 Boer. debuit torqueri. † Amplia; quia ad hoc, vt quis teneatur de mandato ad delictum, necesse est, quod mandatum sit nomine mandantis, alias si mandasset Titio, vt pro Titiomet interficeret, esset consilium, & intraret distinctio, an esset alias facturus. Bald. *in l. ob hæc verba. num.* 3. *ver. reuoco in dubium. ff. de iis, qui not. infam.*

6 † Intelligas distinctionem in solo consulente; quia in mandante non distinguitur, an alias mandatarius esset facturus, vel non,

* sed teneatur eadem pœna ordinaria, est communis * opinio, &

* hæc distinctio communiter * reprobatur. Clar. *in §. fi. quæst.* 89. *in*

* *pr.* vbi plures citat, & plures de * communi attestatur, & dicit, q

*7 est tenenda, & magis * communis, & vera. † Bene verũ est, quod

* distinctio admittitur in consulente, & in exhortante, vt est * cõ-

8 munis opinio, Clar. *quæst.* 88. *in princ.* † Et differunt, & cognoscũtur consilium, & mandatum, quia quando persuasio, rogatio, instructio fit gratia eius, cui fit, semper est consilium; si vero gratia persuadentis, est mandatum. Masc. plene *concl.* 419. *Consilium, num.* 14. & 15. *ver. nec illud silebo.* Vide, *Mãdatum procuræ multiplex. Concl.* 30.

9 † Amplia; quia auxilium, & mandatum ad homicidium non potest probari, si non constet de homicidio. Bald. *consil.* 259. *Verba inquisitionis, circa fin. n.* 6. *ver. sed & illud, lib.* 1. & *cons.* 98. *Bertonus, num.* 8.

10 *ver. illud est certum. lib.* 1. & *cons.* 383. *n.* 5. *lib.* 5. † Et si constat de homicidio, debet etiam constare, quod mandatum præcesserit homicidium; quia istud est de substantia ad mandatum, vt possit sequi condemnatio. Bald. *in l. ob hæc verba, nu.* 2. *in fin. ver. item & aliud, ff. de iis, qui not. infam.* vbi *in ver. reuoco in dubium*, dicit, quod si ratum habuisset, teneretur, licet non mandasset per *c. quamuis, de sent. ex-*

11 *com.* † Amplia; quia licet quis annuendo capite, vel humeris, q fiat homicidium, videatur mandare, & consentire: tamen ad hoc, vt teneatur de homicidio, debet constare, quod is, qui commisit homicidium, non erat aliter facturus, nisi iste annuisset, vel nisi constet, quod cõtemplatione illius fuit commissum homicidiũ, & quod postquam commissum fuit, annuẽs ratum habuit. Bald. *cons.* 256. *Quanquam allegationes, circa med. ver. sed quando, lib.* 2. vbi, q talis annuens non potest torqueri, si non constat, nisi quod an-

12 nuit capite. † Amplia; quia mandans possessionem custodiri, & resisti volentibus illam ingredi, etiam si adhibeat homines stipẽdiatos, censetur mãdare id fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ; ideo si custodientes committant homicidium, non censetur dominus hoc mandasse. Bald. *cons.* 98. *Bertonus de Ceuo. per totum, lib.* 1. quod duplicatur, *lib.* 5. *consil.* 383. † Amplia; quia vt præsumatur

13 mandatum ad homicidium, debent præcedere tria, sine quibus non præsumitur, videlicet, inimicitia capitalis, alloquutio cum homicida, & quod statim sequutum sit homicidium, & non sufficit lis Ciuilis. Ioan. de Anan. *consil.* 59. *per totum*, maxime *vers. restat ergo, num.* 2. † Extende; quia mandatum ad delictum nun- 14

quam præsumitur. Vide, *Mandatum non præsumitur, nisi probetur, & quando secus. Conclus.* 32. † Contrarium, quod mandatum ad ho- 15

micidium censeatur datum ex eo, quod loquutus est ad aures homicidæ secreto, & statim sequutum est homicidium. Alexan. *consil.* 69. *Visa facti, num.* 4. *in fi. verficul. vt in proposito, lib.* 2. † Et quod 16 mandatum ad homicidium censeatur datum, si dominus dixit famulo, non redeas in domum, si non sentiam aliquid de isto negocio, & famulus, qui fuerat iniuriatus, interfecit iniuriantem. Alexand. *consil.* 65. *Visa quadam, num.* 4. *ver. quarto facit, lib.* 4. quod est Vincentii Palæotti, allegat Bartol. *in l. si quis mihi bona. §. si mandauerit, ff. de acquir. hæred.* Roman. *singul.* 719. *Tuscis. quod Bartol.* vbi apostilla pro vtraque parte, plenius Matthesil. *singul. ar.* 187. *Nota, quod vbi creditor. in fin.* & ibi plenissima apostilla secunda *circa medium, verficul. ibi, & pro hoc*, vbi pro vtraque parte. † Plus dicit 17 Matthesil. *d. singul.* 187. *in fin.* vt procedat extensio, etiam si dominus expresse prohibuit famulo, ne interficiat; quia adhuc tenetur de mandato ad homicidium, vbi apostill. 2. in fin. multos citat concord. † Contrarium, quod ex illis verbis dictis per domi- 18

num famulo non inducitur mandatum, tenent plurimi; quos citat apostil. ad Alex. *d. cons.* 65. *in ver. mandasse, lib.* 4. & plures etiam citat apostill. 2. ad Matthesil. *dict. singul.* 187. *circa fin.* † Vide plene 19 per Mascard. *conclus.* 80. *Alloquutio submissa ad aures*, vbi ponit hanc regulam, limitat, & declarat, qualiter procedat. Vide plenius eundem Mascard. *Concl.* 419. *Consilium ex quibus probetur, & præsumatur, num.* 2. *& sequen. ver. præterea ex breuitate*, vbi declarat, quando fit, vel præsumatur mandatum, vel consilium, & dicit, quod cõclusio de mandato est vera, quando inter alloquentem secreto, & interfectum præcedebant inimicitiæ; si vero præcedebant inimicitiæ alloquentis, & alloquuti æquales, præsumeretur consilium, non mandatum, & durius agitur cum mandante, quam cum consulente, & *n.* 15. adhibet aliam distinctionem; quia si gratia eius, qui persuadet, fit homicidium, vel delictum, dicitur mãdatum; si gratia eius, cui fit persuasio, est consilium, & limitat cõclusio. tribus modis, vide eum. † Imo, quod mandatum ad frau- 20

dandam gabellam præsumatur datum filio, si filius de nocte portauit petiam panni ad purgandum ad molendinum sine gabella, dicit Alexan. *dict. consil.* 69 *num.* 4. *& per totum*, maxime, quando constat, quod pater dixerat, q portaretur ad purgandum, *lib.* 2. † Amplia; quia mandans fieri homicidium, si mandatarius fa- 21

ciat illud propter particularem suam iniuriam, non tenetur mãdans de mandato, Grammat. *decis.* 34. *num.* 40. † Declarat Go- 22

mez. *tit. de homicid. cap.* 3. *num.* 40. vt procedat, si reuocauit mandatum, alias præsumitur nomine mandantis, & puniri debet vterque. † Amplia; quia si mandans alicui, quod vulneraret Ti- 23

tium, & mandatarius Titium interfecit, non tenetur de homicidio. Dec. *consil.* 482. *num.* 16. vbi dicit communem * & *consil.* 622. *

circa fin. † Contrarium, quod imo mandans vulnerari, si sequa- 24

tur homicidium, teneatur de homicidio; quia vulnera non possunt dari ad mensuram, sed procedit ampliatio, quando mandatum esset ad dandum a lapam, vel ad sfrisandum in facie, vel percutiendum cum bacchetta leui; quia in istis non accommodari potest animus ad homicidium, ita Clar. *dict. quæst.* 89. *num.* 3. *versi. pone aliquis*, vbi de * communi, & potest ratione tueri; quia * mandans fieri delictum tenetur de omni eo, quod sequitur. † Amplia, quia mandans non tenetur, si reuocauit mandatũ ex- 25

presse, vel tacite, & notificauit mandatario. Gomez. *de homicid. ca.* 3. *n.* 44. † Restringe secus in consulente, & persuadente; quia per 26

reuocationem non excusatur, vt ibi per Gomez. *nu.* 44. vbi reddit rationem. † Amplia; quia si seruus, vel consanguineus vlciscitur iniuriam domini, vel consanguinei, alio non probato, non præsumitur mandatum. Gomez. *dict. cap.* 3. *numer.* 47. Contrarium, si dominus sciat, & non prohibeat, infra *nu.* 52. † Amplia; 28

quia mandatarius, & socius delicti non probat aliquid contra mandantem. Ioan. de Anan. *cons.* 59. *num.* 2. *ver. restat modo.* Vide, *Testes non idonei, qui non admittuntur ob crimen & culpam propriã, & qui secus. Concl.* 207. † Amplia; quia differũt mandãs, & instigator, ideo 29

si accusatio, vel inquisitio esset de mãdato, & probaretur de instigatione, non posset condẽnari. Bald. *in l. ob hæc verba. nu.* 2. *ver. procedamus. ff. de iis, qui not. infam.* † Extende, vt idẽ sit in eo, q hortatur, vel 30

monet ad delictũ; q a nõ dicitur mãdare; q a diuersa sunt; par est in eo, q laudat, q bene sit cõmittere delictũ; q a nõ mandat. Bald.

d. l. ob

d.l.ob hæc verba,num.2.versic.glossa vltra procedit,ff.de iis, qui not. infam. vbi,quod iudex propterea debet interrogare testes, quibus versus fit. † Extende,vt idem sit in eo,qui suadet, vel consulit, aut consentit;quia non dicitur mandare. Bald. *d.l.ob hæc, n. 2. in fi. & n.3.& 4.ff.de ijs, qui not.infam* vbi *nu.* 4. idem dicit in iudicante, & demonstrante. † Declara tamen;quia consensus superioris ad delictum habet vim mandati;consensus vero æqualis, vel inferioris habet vim consilii,in quo distinguitur;aut alias erat facturus,& non teneor;aut non erat facturus, & teneor. Bald. *d.l.ob hæc,n.*4. † Amplia;quia mandans licet teneatur de furto à mandatario facto; tamen si mandatarius non commisit furtum, sed aliam speciem delicti, quæ mandabatur,ita mandans releuatur. Alex.*cons.*127.*Visa inquisitione,num.*5.*& seq.ver.& quamuis,lib.*4.vbi, si ego mando fieri furtum in scripturis, & fateor mandasse,& fuit commissum,sed non est furtum,sed iniuria,nō teneor,nisi de iniuria,pro qua tenetur committens. Vide, *Confessio in criminalibus an,& quando sufficiat ad condemnandum.Conclus.*677. † Limita; quia præstans opem delicto ante delictum, vel in actu delicti punitur eadem pœna,quando auxilium fuit proximum; secus si remotū, & quid si post delictum,plenissime Gomez. *de homicid.cap.3.n.* 48. *& sequent.* † Et quando auxilium dicatur proximum,vel remotū, late Socin. *cons.*188.*Visa bulla,num.6.ver. quinimodo dicit,lib.* 2. † Limita;quia mandatarius ex mandato suscepto,etiam si non sequatur delictum, potest puniri. Gomez. *de delict.cap.3.num.*41. † Extende; quia mandatarius,qui suscepit mandatum,in prohibitis nunquā excusatur. Gomez. *de homicid.c.3.nu.*42. † Declara,nisi esset seruus, vel filius, & mandatum exequeretur in iis, quæ non sunt prohibita mandanti,prout interficere adulterū, & similia. Gomez. *d.tract.de homicid.c.3.num.* 42.*ver.si vero.* † Limita;quia mandās fieri delictum, & faciens pari pœna puniuntur. Gomez. *de homicid. cap.3.num.*39. vbi,quod si sequatur homicidium, vterque tenetur pariter,plene Clar. *in §.fin.quæst.*89.*in princ.* vbi dicit * communē, & approbatam opinionem,& quod seruatur tanquam magis cōmunis. Vide,*Delinquentes puniri non possent multi.& quando,& ex quibus excusentur.Concl.* 188. † Extende etiam in casu statuti;quia licet mandans non sit propriè homicida, punitur tamen. Vide, *Homicida quis dicatur,& de multiplicibus homicidiis,& pœnis eorum.Concl.*147. † Declara;quia statutum puniens pro homicidio, vel furto, punit etiam mandantem;secus si loquatur de eo, qui homicidium commiserit;quia proprium non continetur, vt pœnā ordinaria puniatur,apost.ad Clar.*quæst.*89.*in ver.mandans.* plenius ibi Clar. *num.* 2.*ver.sed quæro.* Extende etiam in persuadente, & consulente fieri delictum;quia tenetur vt mandans. Gomez.*de homicid.c.3.n.* 43. † Declara;quia persuadens, & consulens non tenetur vt mādans;quia diuersa sunt,quando delinquens aliaserat facturus,& constat ex inditiis;si vero non constat, quod erat facturus sine cōsilio,& persuasione,bene tenetur in dubio. Bald.*in l.ob. hæc verba,n.3.ff.de ijs,qui not.infam.* Clar. *quæst.*88. * vbi de communi. † Extende,vt procedat,siue mandatum sit expressum,siue tacitum ex coniecturis,prout si Pater filio,Dominus seruo,præcedente inimicitia dixit,*vade, & non reuertaris, donec sentiam nouum de illo negotio.*Gomez.*dict.cap.3.de homicid.num.*45. vbi ponit verba similia,per quæ mandatum præsumitur,&*num.*46.vbi,quod si ex dictis præsumptionibus condemnatur,pœna erit non ordinaria. † Limita; quia si dominus, qui ab aliquo iniuriā accepit, dicat seruo, *vade, & non reuertaris domum,donec sentiam nouum de tali,* si seruus interficiat ipsum iniuriantem,præsumitur de mandato domini, communem * dicit Clar.*§.fi.quæst.*89.*n.*6.*ver.sed hic mandentur,* vbi plurimos de communi, * & magis communi citat, & quod nullus discrepet. † Extende, vt idem sit, si alia verba similia sint dicta, vt refert Ruin.*cons.*6.*in princip.lib.*5.sequitur Clar.*in d.§.fi.quæst.*89.*nu.* 6.*versic.& illud dictum Bart.* vbi idem dicit de Patre, qui dixerat filiis suis,*Tace,tace,non state a far ciancie,ammazzatene doi, o tre.* id est, *tace,tace,solite nugari,sed occidite duos aut tres.* † Extende, vt procedat limitatio,siue iniuria fuerit facta domino,qui ,ptulit verba præ-dicta,siue facta fuerit famulo,secundum * communem, de qua idem Clar.*d.q.*89.*n.*6.*in fi.ver.& hoc locū habet.* † Extende, vt idem sit,qñ dominus post acceptam iniuriam visus fuit alloqui ad aurē famulo,& famulus interfecit postea paulo post iniuriātem; quia tenetur de mandato. Bart.*in l.si ventri.§.fin.n.*1.*ff.de priuil.credit.* cuius opinionem * communem dicit Clar.*dict.q.*89.*n.*7.*ver.sed quid si dominus.* † Contrarium,qp imo ille nobilis,qui dixit seruo, *vade, non reuertaris.quod non sentiam nouum,&c.* fuit nobilis Florentinus, & pœna ordinaria mortis fuit punitus. Alex. *cons.*127.*Viso,n.*4.*lib.* 4.quod est Vincentii Palæotti. † Declarat idē Alex.*cons.*128. *Quoniam abunde,n.*3.*ver.nec obstat id,quod,lib.*4. quia ex illis verbis inducitur mandatū ad homicidiū,qñ dominus fuit iniuste percussus; quia censetur mandare eodem modo iniuste interfici eum: qui iniuriauit;sed si agatur de iniuria verbali, velleui vindicandā,nō præsumitur datum mandatum ad homicidium. † Declarat plen. Clar. *dict.qu.*89.*in fin.versic.sed certe*, quia præsumitur mandatum, & debet puniri pœna ordinaria,quando concurrerent alia, puta quod esset solitus facere talia,quando iniuria sibi illata esset grauis, alias non; quia tutius esset eum torquere, vel pœna extraordinaria punire. † Extende;quia imo plus deliquit mandans fieri delictum, quam exequens. Bald. *d.l.ob hæc verba,n.3.ff.de iis, qui not. infam.* alleg. tex. *in l.athletas,§.Papin.ff.eod.* Vide,*Procurator generalis nō potest præiudicare principali,& quando secus.Concl.*844. † Limita; quia si seruus, seu famulus occasione domini, & filius occasione patris sciente domino,vel patre committat homicidium, censetur de mandato vel voluntate domini,vel patris feciſſe Clar. *d.§.fi.q.*89. *n.*2.*ver.scias etiam,& n.*4.*ver.scias tamen,* vbi,quod pœna extraordinaria punitur. † Declara tamen: quia in omnibus casibus,in quibus mandans tenetur de delicto,tenetur propter mandatum,nō autem tenetur ex mandato secundum * communem, & vtilitas * est;quia in inquisitione,vel accusatione non tenetur exprimere diem,neque locum mandati. Clar. *d.§.fin.quæst.*89.*num.*3.*ver.scias autem.*

Mandatum ad delictum non probatur, nisi constet de mandatario,& quando secus. Concl. 35.

MANDATVM † ad delictum non probatur, neque procedi potest contra mandātem,nisi constet de mandatario certo, ita Marsil. *cons.suo* 49.*num.*11. *& seq.* vbi late; quia si non constat de principali mandatario, nō potest procedi contra mandātem,quod consilium est subscriptum à Carolo Ruino,Bonifacio Elephantuccio, Antonio Burgos, & Laurentio Saluiolo. † Extende in tantum, quod si non exprimitur nominatim mandatarius,non potest procedi contra mandantem. Marsil.*d.consil.*49.*n.* 59.quod est Ruini. † Extende;quia non potest dici probatum auxilium,nisi sit probatum principale delictum. Alexan. *consil.* 99. *In causa inquisitionis,num.*4.*ver.præterea iste testis,lib.* 1. & ibi apost. citat Alex. *cons.*137.*num.*6.*lib.*4. † Extende; quia non potest regulariter procedi super accessorio,nisi constet de principali,& sic nō potest procedi contra auxiliatores;nisi cōstet de principali. Anchar. *cons.*216.*Nos Bartholomæus,in fin.* Marsil.*d.cons.* 49.*nu.*11. *& nu.* 59.*cum seq.& cons.* 50.*in fin.* vbi dat concord. † Contrarium, quod imo etiam si non constet de mandatario, possit sequi condemnatio mandantis;quia sufficit, quod argumentū concludat ab vtraque parte. Marsil.*d.cons.*49.*nu.*57. quod est consilium Caroli Ruini, vbi hoc adducit, licet contrarium teneat forte non bene respondendo allegatis latissime Natt. *cons.* 422.*in princip.& per tot.* vbi quod potest inquiri,& puniri mandans;licet non cōstet de mandatario,vt quia incognitus,vel ignoratur nomen, & tollit contraria omnia,& cons. Natt.sequitur, & dicit notandū Clar.*in §.fin.quæst.*89.*num.*3.*in fi.ver.in hoc autem proposito.* † Declara; quia si nomen mādatarii ignoretur,sufficit, quod persona illius designetur,puta,quod talis iuuenis cum barba rubea,paruæ staturæ,vestitus sic,&c.prout informatio cantat,denoretur. Natt.*d. cons.*422.quem refert Clar.*in praxi crimin. §.fin.quæst.* 89.*ver. scias autem,in fin.* Boss.*de delict.nu.*33. Clar.*§.fin.quæst.*31.*ver.contra, & aduersus.* † Si vero scitur nomen delinquentis,etiam si plene non cōstet,debet nominari inquisito de mandato. Carrer. *in prax. crim. vers.circa nam.*19. Marsil.*d.cons.*49.*n.*4. Natt.*d.cons.*422.*per tot.* † Declara; quia forte, vt dicit Clar.si constaret de mandante, licet nō constet de mandatario,non debet transire impunitus mandās; quia ideo non potest puniri quis de auxilio,si non constat de delicto principali,& de iure communi non dicitur constare, licet principalis sit condemnatus in contumacian.,& ista est communis * opinio,& tamen Clar. *d.q.*89.*num.* 6. dicit, quod optima est * practica, quod ex contumacia condemnatus probet ad effectū, vt possit procedi contra auxiliatorem,& est eadem ratio in mādante. † Restringe,quod mandatarius,si est seruilis persona, vel vilis,præsumatur fec.sse ad mandatum alterius,& possit in tortura interrogari;tenet Bossius *tit.de ind itiis,n.*145.&146.vbi late. † Idē,si deposuit quis falsum;quia de mandante potest interrogari. Boss.vbi supra *n.*147. † Idem in assassinio; quia potest mādatarius interrogari de mandante. Boss.vbi supra *n.*144. † Et qñ mandatarius non accepit mandatum, bene probat contra mandantem; quia ex quo recusauit, non est socius criminis. Boss.*de indit.n.*154. † Secus si suscepit mandatum;quia nisi adsint aliqua adminicula,non probat,nisi essemus in occultis,prout videtur mandatū. Boss.*d.tit.de indit.nu.*155.*cum seq.* Vide Conclusionem prox.seq.

Mandans & mandatarius pro delicto qualiter puniantur. Concl. 36.

MANDANS † Florentiæ fieri homicidium Perusii, si sequatur homicidium Perusii, poterit mãdans puniri, etiam Perusii pro homicidio, sicut & mandatarius. Alex. *cons.* 216. *Ponderatis, n.* 12. *v. nec obstat, lib.* 6. vbi, quod istud est; quia mandatum ordinatur ad exequutionem homicidii in ciuitate Perusii, & quia ex mandato non sequuto effectu nõ est delictum, sed ex homicidio * obligatur mandans, & hanc dicit * communẽ Clar. *in prax. crim. § fi. q.* 38. *n.* 6. *ver item quæro.* rationem adducit; quia mandans tenetur ex delicto propter mandatum, non autem tenetur ex mandato. † Extende, vt procedat, etiam si quis commisit Florentiæ homicidium nomine Senensis, qui Senensis postea habuit ratum homicidium, poterit ratum habens condemnari Florentiæ, put * delinquens. Clar *q.* 90. *nu.* 7. *ver. sed pone*, vbi dicit * communem. † Amplia; quia si mandans esset in fortiis vnius iudicis, & mandatarius in fortiis alterius, non fit remissio, & ita fuisse iudicatũ asserit Bald. *in l. non ideo minus, in fi. C. de accus.* licet Clar. *in § fi. q.* 38. *n.* 6. *ver. dicit tamen*, hoc non admittat. † Limita, qñ delictum esset cõsummatum, puta Mantuæ, licet ordinatum alibi, prout Rauennæ; quia debet puniri solum Mantuæ, vbi est consummatũ. Alex. *d. cons.* 216. *n.* 10. *& seq. ver. super alio, lib.* 6. vbi dat exemplũ in eo, qui fabricauit Mantuæ falsa sigilla apponenda ad pannos mittendos Rauennam; quia licet Rauennæ detegatur falsitas, nõ potest puniri Rauennæ; quia consummatum, & perfectum erat Mantuæ; secus si nõ fuisset perfectum, prout mandatum ad homicidium, vt supra proxime. Vide Concl. prox. præced.

Mandatum semper ad licita interpretatur. Concl. 37.

MANDATVM † quod potest referri ad licita, & illicita, semper ad licita restringitur, & interpretatur. Bald. *cons.* 98. *Bertonus de Couo. n.* 5. *ver. nam mandatum, q. potest, lib.* 1. & duplicatur *lib.* 5. *cons.* 383. *n.* 3. *in fi.* † Extende; quia mandatum datum alicui pro defensione amici præsumitur datum in casu defensionis licitę, & cũ moderamine inculpatæ tutelæ. Bald. *cons.* 98. *in fi. ver. item si probaretur mandatum, lib.* 1. *& cons.* 383. *lib.* 5. vbi duplicatur. † Extende, qa procurator nunquam videtur habere mandatum ad committendum falsum, neque vt fraudem committat, sed solum ad licita. Bald. *cons.* 110. *Decreto domini caueatur, ver. sed iis non obstantibus, lib.* 1. *& cons.* 16. *Factum sic proponitur, col.* 3. *lib.* 4. Paris. *cons.* 51. *n.* 25. *lib.* 4. † Amplia; quia procurator habens mãdatum generale, & etiam speciale ad comparendum, & petendum creditum in bonis condemnati, & iurandum in omnibus, & per omnia, iuxta formã decreti Principis, si talis procurator iuret falsum, propter quod principalis incideret in pœnã, non potest vigore talis mandati facere incidere dominum in pœnam. Bald. *d. cons.* 110. *lib.* 1. *per tot.* vbi est casus, plene Ias. *in l. si procurator, ff. de cond. indeb.* vbi ampliat ad fraudulenta, & si mandatũ esset cũ iuramento, & cum libera; quia nõ continet illicita, & fraudulenta. † Extende; quia hoc est generale; quia actus, qui potuit fieri sine pœna, & cum pœna, semper debet interpretari, vt non incurratur pœna. Ang. Aret. *cons.* 15. *Attento, & diligenter, n.* 24. *& seq.* † Amplia; quia mandatum generale, & plenũ cum libera non extenditur ad simoniam committendam, neque ad illicita, si non est in specie dictum. Bald. *cons.* 371. *Viso tenore, n.* 3. *ver. tertio, quia pactum, lib.* 4. quod est Ioan. de Cane mortuo. Bald. *cons.* 373. *Viso tenore, lib.* 4. † Extende; quia mandatum quantũcunque generale non extenditur ad turpia, & illicita. Bald. *cons.* 379. *n.* 6. *lib.* 3. Vide infra *Concl.* 50. † Amplia; quia mandatum ẽt speciale ad homologandum laudum, postquã latum fuerit, non se extendit, si laudum esset latum per dolum arbitri, vel arbitratoris; quia non valet homologatio talis, ex quo ad licitum laudum censetur mandatum, non ad dolosum homologandum. Bald. *cons.* 115. *Quæstio est inter Angelum, lib.* 4. † Amplia; quia mãdatũ generale ad causas; & ad appellandũ intelligitur de appellatione iuridica; ideo si sententia est nulla, & procurator appellet, & deferat appellationẽ, non põt domino præiudicare; qa à sententia nulla non appellatur. Fulgos. *consil.* 150. *in princ. num.* 1. *ver. secundo principaliter.* † Amplia; quia istud est regulare; quod delictum procuratoris non habentis speciale mandatum ad delictum committendum nõ nocet domino, nisi ex delicto dominus esset factus locupletior, quo casu tenetur solum pro eo, pro quo est locupletatus. Ang. *cons.* 43. *Fratres Seruorum, in pr.* † Extende; quia non potest procurator generalis facere incidere dominum in pœnam. Fulg. *d. cons.* 150. *n.* 1. *ver. præsertim si ex eius.* Bart. *cons.* 206. *inter procuratorem, in fi. lib.* 1. Ias. *in l. si procurator, n.* 6. *ff. de cond. indeb.* † Extende; quia ex mandato generali nõ põt procurator opponere exceptiones calumniosas; quia dominus incideret in pœnam, vel saltem infamiam. Bart. *cons.* 43. *Super q. in fi. lib.* 1. † Declara tamen Ang. *in l. quid ergo, §.* 1. *ff. de iis, qui* 13 *not. infam.* quod cauti procuratores faciunt, quod dominus ratificet talem actum, per quem, &c. † Amplia; quia mandatum ge- 14 nerale nunquam includit, quod mandans frangat fidem, & cõmittat felo niam. Crau. *cons.* 54. *n.* 6. vbi extendit, etiam si in mandato expresse mandantur ea, quæ inducerent feloniã. † Amplia; 15 quia in generali mandato, & arbitrio non veniunt ea, quæ essent contraria facto mandantis; ideo non potest procurator facere aliquid contra factum mandantis. Crau. *d. cons.* 54. *n.* 5. Vide, *Verba dubia interpretari debent, vt delictum excludant. Concl.* 107. Vide Concl. prox. seq.

Mandatum ad capiendam possessionem non sufficit ad spoliandum. Concluſ. 38.

MANDATVM † ad spoliandum non probatur ex mãdato simpliciter dato ad capiendam possessionem rei, de qua quis spoliatum asserit. Vide *Concl. prox. præced.* † Amplia, quod mandatum quantumcunque generale non extenditur ad illicita, seu quæ consona non sunt rationi. Oldr. *cons.* 330. *n.* 3. *ver. item generale mandatum.* † Amplia, quod mandatum non extenditur de vna causa ad aliam. Vide, *Mandatum ad certas causas non extenditur ad alias. Concl.* 41. † Amplia; quia mandatum emptoris ad capiendam possessionem rerum mobilium ẽt cum libera à venditore operatur, quod non potest confiteri habuisse; ideo venditor non probat traditionem ex tali confessione. Franc. Aret. *cons.* 4. *Et facto proponitur. per tot.* vbi dicit * communem, † Limita, nisi esset factũ tale mãdatum tempore prohibito, vtpote ad capiendam possessionem lite pendente de re in iudicio litigiosa; quia fraus præsumitur. Old. *cons.* 199. *n.* 6. *ver. nũc vero solum.* † Limita; quia licet huiusmodi mãdatum non se extendat ad illicita, si tamẽ dominus sciat, & non contradicat, ratum habere videtur. Lap. *alleg.* 120. *Quero, pone, n.* 5. *ver. imo eo ipso*, vbi tenet, quod debet dominus declarare pure se velle, vel nolle vti dicta possessione, & si non declarat, cẽsetur ratificare, nec sufficit declaratio cõditionalis, quatenus iusta approbat, & quatenus iniusta reprobat, Lap. *alleg.* 128. *nu.* 5. & 6. † Limita, nisi dominus tacite, vel expresse ratum habeat factum illicitum. Lap. *d. alleg.* 128. *Anastasius, num.* 5. *ver. sed occurrit examinare.* † Limita, nisi mandatum esset datum ad capiendam possessionẽ certi beneficii, vel rei, quod possidebatur notoriè à tertio; quia tunc in iis, in quibus punitur culpa sine dolo, dominus incidit in talem pœnam eo ipso, quod scire potuit, vel debuit. Lap. *dict. alleg.* 128. *n.* 5. *ver. item si priue.* Vide Concl. prox. præced.

Mandati fines sunt exacta diligentia seruandi. Concl. 39.

MANDATI † fines exacta diligentia sunt seruandi. *l. diligenter, ff. mand.* Petr. Anch. *cons.* 75. *in princ.* Felin. *in c. cum dilecta, de rescript. c. cum olim, de offic. deleg.* Ias. *in l. si procurator C. de procurator.* Paris. *cons.* 47. *n.* 41. *lib.* 1. Dec. *cons.* 493. Ias. *cons.* 86. *col. fi. lib.* 3. Alexand. *cons.* 6. *n.* 3. *lib.* 4. Bartol. *in l. ambitiosa colum.* 4. *ff. de decret. ab ordin. facien.* † Extende; quia à forma mãdati non est recedendum, siue respiciat res, siue personas, siue locum, siue tempus. Bald. *in l.* 1. § *igitur, ff. de exercit. actio.* per illum tex. † Et generaliter non solum tenetur seruare fines circa mandatum, sed etiam circa omnes qualitates, *c. cum venissent*, vbi Bald. *de eo, qui mitt. in possess. c. Pisanis*, vbi Bald. *in 3. not. de restit. spoliat.* Ias. *in l. transactio, in pr. C. de trã sact.* Dec. *d. cons.* 493. *n.* 9. *ver. & non solũ.* Paris. *cons.* 47. *nu.* 42. *&* 43. *lib.* 1. † Et procedit extensio; quia ẽt si in modico excedat qualitates mandati, dicitur excedere fines. Paris. *d. cons.* 47. *n.* 43. *lib.* 1. Brun. *in tract. de form. fol.* 52. *ver. secundo ampliatur.* † Extende; quia mandatum est stricti iuris, & in dubio non extenditur, sed restringitur. † Et ideo si constituo procuratorem in causa, quam habeo cum Titio, & generaliter in omni alia causa, intelligitur cum Titio, nõ autem cum alio. Bart. *in l. quod dicitur, de tutel.* Curt. *cons.* 50. *col.* 6. *n.* 10. Felin. *in c. sedes, de rescript.* † Extende; quia mandatum ad certas causas non extenditur ad alias non expressas. *c. ei cui.* § *fi. de præb. in* 6. facit tex. *in c. fi. de verb. signif.* † Extende; quia paria sunt, quod aliquid fiat contra formam mandati, aut præter, vel citra; quia in hoc æquiparantur contra, citra, & præter. Io. And. *in c. prudentiam. in ver. citra, de offic. deleg.* sequitur Felin. *in d. cap. cum dilecta. in prima ampliat. n.* 41. *de rescript.* † Extende; quia maxime procedit, vt nõ possit excedere faciendo conditionem domini deteriorem. Ang. *cons.* 388. *Constat procuratorem, n.* 1. † Extende; quia procurator excedens fines mandati tenetur ad interesse, *l. si cui mandauero,* § *. sicut*, vbi Bart. *ff. mandat. l. procuratorem, & l. ad comparandas. Cod. mand.* † Extende; quia

quia quicquid fit extra id, quod in mandato continetur, nullum
12 est, & inualidum, *l. si procurator, C. de procurator. cum ibi not.* † Extende; quia non obligatur dominus ex iis, quæ facit procurator vltra fines mandati, *l. præterea, ff. mand. l. si quis pro eo, ver. igitur, ff. eod. tit.*
13 facit in simili text. *in l. non distinguemus, §. officio, ff. de arbitr.* † Mandatum ad acceptandum primo vacaturam præbendam extinguitur in prima vacatione, & si procurator non acceptauit primam; non tamen poterit vigore talis mandati acceptare secundam, vel posteriorem vacaturam. Oldr. *consil. 215. Puncta abreuia, nu. 12. in fin.*
14 *consil. ver. deinde opponit.* † Mandatum ad recipiendam resignationem beneficii ex legitimis causis faciendam habet conditionem annexam, quod resignatio non admittatur, nisi ex legitima causa
15 fiat, & requiritur causæ cognitio. Oldr. 324. *in princip. vsque ad num.* 5. † Item ad recipiendam resignationem libere faciendam non se extendit ad resignationem cum aliquo emolumento reseruato. Oldr. *d. consil. 324. num. 2. ver. item fuit assertum.* † Mandatum ad
16 lites non dat facultatem procuratori, vt confiteatur aliquid in præiudicium domini; quia de hoc non cogitauit. Oldrad. *consil. 126. per tot.* vbi pro vtraque parte ponit fundamenta, & tenet ne-
17 gatiuam. † Ad causas certæ speciei, puta ciuiles, & criminales, non includit ecclesiasticas, neque spirituales. Lap. *alleg. 71. Sæpe vi-
di. per tot.* maxime *num. 5. versic. solutio imo non sufficit.* vbi, quod man-
18 datum est stricti iuris. † Ad capiendam possessionem non sufficit ad spoliandam, neque ad illicita. Oldr. *consil. 199. circa fin. num. 11.*
19 *& consil. 300. num. 3.* Vide supra *Concluſ. 38.* † Ad causas motas non
20 extenditur ad mouendas, nec è contra. Oldr. *consil. 308. nu. 3. vers.
non obstat.* Vide infra *Concluſ. 43.* † Ad causas deuolutas, non extenditur ad deuolutas post mandatum. Oldr. *consil. 309. nu. 2.* Vi-
21 de infra *Concluſ. 44.* † Ad exigendum non extenditur, vt possit confiteri recepisse, neq; quoad obligandum dominum. Maria. Socin. Iun. *consil. 57. lib. 2.* neq; quoad liberandum debitorem, cui
22 fit confessio. Feder. de Sen. *consil. 53. per tot.* vbi est casus. Vide, *Procurator ad exigendum, & c. Concl. 847.* † Ad aliquid faciendum intelligitur vere, non ficte, Feder. de Sen. *d. consil. 53. in fi.* vbi, quod ficta
23 solutio, quæ fit per confessionem, non cadit in mandato ad recipiendum; quia de vera, & propria receptione intelligitur. † Ad componendum super vsuris, non se extendit ad componendum super male ablatis; quia stricte intelligitur de vsura, quæ prouenit ex mutuo vero, vel ficto. Calder. *cons. 335.* alias *6. de testam. circa
24 fi. ver. nec Capitulum,* vbi loquitur in commissario Legati. † Ad absoluendum pro male ablatis, intelligitur de incertis, non autem de certis, nisi facta restitutione; quia mandatū ad possibilia, & licita restringitur. Calder. *d. consil. 335.* alias *6. de testam. ver. item ei com-
25 mittitur. circa med.* vbi loquitur in commissario Legati. † Ad vendendū, & confitendum habuisse pretium, non potest habere fidem de pretio, & tradere bona; quia aliud est, q̃ dominus ex cōfessione habeat obligatum procuratorem, vel alium. Angel. *cons.
388. in princ.* vbi, q̃ non transfert dominium, neq; possessionem, si
26 aliter vendit, quam dictet mandatū. † Extende; quia mandatum purum ad vendendum non inducit venditionem conditionalē.
27 Angel. *d. consil. 388. circa princip. ver. secundo probatur.* † Extende; quia mandatum datū ad exigendum, & recipiendum non continet,
28 quod possit confiteri. Castr. *consil. 32. in fin. lib. 2.* † Ad vendendum cui voluerit pro pretio bene viso, non potest sibi ipsi vendere, neque sibi per interpositam personā; quia intelligitur arbitrio boni
29 viri, & bona fide. Angel. *d. consil. 388. ver. tertio, quia, cum seq. vsque in
fin.* † Amplia; quia in tantum fines mandati sunt seruandi, vt paria sint, non habere mandatum, vel non seruare formam mandati.
30 Bald. *consil. 402. Colligamus, n. 3. ver. & considerandum, lib. 1.* Angel. *dict.
cons. 388. Constet procuratorem.* † Amplia; quia mandatum ad transigendum debet intelligi super re dubia, non aūt clara; quia indu-
31 ceretur donatio; & ideo non valet. Castr. *cons. 32. n. 4. lib. 2.* † Amplia; quia mandatum ad vendendum, recipiendum, liberandū, & emendum, non est sufficiens ad calculandum rationes, & liberandum, seu confitendū. Cuman. *consil. 148. Venerabilis vir,* vbi,
32 q̃ clausula, *& generaliter,* non extenditur, q̃d dicitur circa præmissa; quia dicitur restricta ad expressa. † Amplia; quia procurator ad recipiendum pretium, etiam si adsit clausula, *quod dominus
promittit habere ratum quicquid à dicto procuratore fuerit factum,* non
33 poterit excedere mandatum, vt obliget dominum componendo, gl. & Doctor. *in cap. cum contingat. de transact. & in cap. ex parte de-
cani, de rescript.* Bartol. *in l. 1. ff. de offic. procur. Cæsar.* Bald. *in l. si procurator ad vnam speciem, Cod. de procurat.* Roman. *in l. in prouinciali, §. 1. ff. de
non. oper. nunciat.* Iaſ. *consil. 134. col. 3. lib. 4.* Dec. *cons. 305. ad fin.* † Amplia; quia mandatum generale ad causas, & ad appellandum, non se extendit ad appellationem sententiæ nullius; quia non extenditur, nisi ad appellationes, quæ iure permittuntur. Fulgos. *consil.*
150. *in princ. nu. 1. ver. secundo principaliter.* † Amplia; quia mandatum Vniuersitatis ad locandum ad decimā, cum pactis restrictiuis, non valet ad locandum pro annuo censu, vel canone; quia non constituit decimam. Alex. *cons. 1. colum. 2. ver. sed præmissis, lib. 4.* † Extende, quando mandatum est ad locandum per 10. annos; quia non potest fieri locatio perpetua, & facta non valet. Alex. *d. consil.
1. nu. 4. & 5. lib. 4.* † Amplia; quia mandatum ad faciendum pacem cum omnibus pactis, & pœnis bene visis, non comprehendit, q̃ mandans exul fiat à patria sub pœna; quia casus est grauissimus.
Petr. Anchar. *cons. 75. Viso diligenter.* † Amplia, etiam si mandatum sit obscurum; quia in dubio, q̃ minus est, censetur mandatum; quia mandatum stricte interpretatur. *c. cui nō de sacerdot. ali, de præb.
in 6.* & si verba sunt dubia, mandatū non extenditur; ideo procurator dicitur excedere fines mandati in casu dubio, *l. si procurator,*
vbi Bart. Iaſ. & alii, *C. de procurator.* † Extende; quia in dubio verba sunt interpretanda ad fauorem confitentis, & mandantis. Ant.
de Butr. *in cap. ex literis, ad fin. il primo, de sponsa.* alleg. Bartol. *in l. inter
stipulantem. §. 1. ff. de verbor. obligat.* Vide, *Procurator ad exigendum non
potest confiteri habuisse, & quando secus. Concluſ. 847.* † Restringe tamen, quando constat de mente, vel agitur de substinendo mandato; quia verba impropriantur. *cap. petitio,* vbi Canon. *de procurator.* Alexand. *in l. si quis in fundi vocabulo. ff. de legat. 1.* Bart. *in l. 1. in princ.
ff. quod cuiusque vniuersit. & in l. 1. C. de negoc. gest.* ideo verbum, *constituo,* ponitur pro substituo. *l. penult.* & ibi Bald. *Cod. de procurator.*
† Amplia; quia mandatū ad iudicialia non valet ad extraiudicialia; neque è contra; quia fines mandati sunt seruandi. Ioan. de Anania *consil. 16. Viso puncto, num. 4. ver. const. at etiam.* † Restringe, vt non procedat in casu contrario; quia mandatum ad negocia bene extenditur ad iudicialia in illis negociis, *cap. qui generaliter, in
princip. de procurat. in 6.* † Amplia; quia mandati fines sunt seruandi à iudice delegato, *cap. cum dilecta, de rescript.* vbi plene Felin. Rot.
decis. 148. Commissio, & decis. 358. Si commissione, in nou. † Idem in compromisso; quia arbiter, & arbitrator nihil agunt extra compromissum, *l. non distinguemus, §. fin. ff. de arbitr.* † Idem in calculatoribus, siue electis à iudice, siue à partibus. Alex. *consil.
21. num. 8. lib. 7.* † Idem in procuratore, siue ad iudicia, siue ad negocia, supra per discursum. † Idem in exequutore. † Amplia; quia mandati fines sunt seruandi; ideo mandatum, quod oritur ex societate inter socios, finitur finita societate; ideo extra tempus societatis non durat; quia fines sunt custodiendi. Castrens. *consil.
104. in princip. lib. 1.* vbi apostill. allegat Alexand. *consil. 2. lib. 2. in fin.
vlt. colum.* † Amplia; quia mandatum generale datum, si postea fuit restrictum per aliud instrumentum, præsente, vel sciente procuratore, perinde est, ac si à principio fuisset datum limitatum. Castrens. *d. consil. 32. ver. præterea, circa fin. lib. 2.* † Amplia generaliter; quia procurator non seruans fines mandati, sed excedens tenetur ad damna, & interesse constituenti. Castrens. *consil. 32. in
fin. lib. 2.* † Amplia; quia mandatum ad obligandum mandantem pro rebus credendis, vel vendendis, puta filio, vel alteri, non comprehendit res creditas, vel venditas. *l. si vero nō remuner. andi. §.
si post credita, ff. mand.* vbi Bartol. vbi, quod mandatum non potest interuenire in eo, quod est factum, & superueniens non est obligatorium, & ibi Bald. Angel. *in l. Iulianus, in princip. ff. qui satisd. cogan.* & facit; quia illud participium, *pro rebus vendendis,* respicit futurum, vt tradunt Grammatici. Iaſ. *in rubric. ff. de liber. & posthum.
in fin.* Syluan. *consil. 104. num. 3. lib. 2.* Neuizan. *consil. 50. num. 11.* vnde non potest trahi ad præterita. † Extende; quia mandatum non extenditur vltra intentionem mandantis, *cap. causam, de præben.
cap. audita, de restit. spoliat.* Afflict. *in tit. quæ sint reg. al. in ver. Portus. nu-
mer. 12.* † Extende; quia mandatum ad quietandum pro rebus administratis non extenditur vltra administrationem. Castrens.
consil. 397. Præmittenda sunt, in fin. lib. 1. † Amplia; quia fines mandati in tantum sunt seruandi, vt si excedit procurator, non obliget principalem, sed teneatur de suo ad interesse, *d. l. diligenter. ff. mandat.* † Et dicitur excedere non solum, quando excedit totam formam, sed etiam quando excedit aliquam qualitatem formæ, etiam minimam. Iaſ. *in l. si procurator, Cod. de procurat.* Albert. Brun.
in tract. at. de forma. Extende multis casibus *in ver. Procurator. Concluſ. 841.* vbi ampliationes & limitationes. † Amplia; quia si procurator ad aliquem actum faciendum, si excedit formam mandati, non transfert aliquod ius in aduersariū, nec præiudicat domino. *leg. 3. ff. mand.* Ang. *consil. 388. Constat procuratorem.* Vide Socin. *regul. 5, Mandati fines diligenter custodiendi sunt,* vbi ponit hanc regulam, & tres limitationes. Vide Conclusionem proxim. sequen. Vide, *Procurator quid possit extra mandatum, vel non. Concluſ.
841.* Vide, *Vtile per inutile non vitiatur, & quando secus. Concluſ.
373.* † Imo si habet mandatum ad vendendum certa bona, &

vendat vltra mandatum vno pretio, est venditio nulla in totum. Alex. *consil.* 82. *In causa, & lite. num.* 4. *lib.* 7.

Mandati fines non seruandi multis casibus. Conclusio 40.

1 MANDATI † fines non sunt seruandi circa ordinem datum, quando ordo iuris est contrarius; quia sufficit seruare ordinem iuris, maxime in mandato iudicis. Calder. *consil.* 25. *Si mandatur, in fin. ver. non obstat*, alias est 2. *de rescript.* † Amplia; quia idem
2 est in mandato dato ad confirmandam electionem canonice factam; quia licet tempore electionis electus esset inhabilis, & sic non esset canonice facta; si tamen tempore confirmationis erat dispensatio obtenta, potest confirmari; quia mandatū intelligitur de electione valida tempore exequutionis mandati, & sic tēpore confirmationis. Calder. *cons.* 47. quod est 1. *de electio.* & est
3 Gasparis Calder. † Contrarium tenet Io. Calder. *in d. consil.* 47. *in fin. versic. in contrarium*, quia initium attenditur, vbi dat multa ex-
4 empla. † Ampliā, quia constitutus procurator ad emendam rem pro tanto pretio, si emat illam pro maiori pretio; quia valet, quāti empta fuit, & dñs tenetur, vel in totum soluere, vel in totum mandatario relaxare; quia non debet fieri diuisio. Vide Cremen. *singul.* 72. *Si dedi tibi mandatum*, gloss. & Docto. *in l. fin. C. de negoc. gest.*
5 ideo si vult rem, tenetur pretium refundere. † Extende, vt idem sit, si excedatur mandatum in modico tempore, vt si debeo promittere, q̄ talis soluet per medium mensem Augusti, & promisi, quod soluet in fine mensis Augusti. Alexand. *consil.* 90. *Viso, in fin. lib.* 3. allegat text. *in l. fin. ff. mand.* vbi, quod sufficit implere per æ-
6 quipollens. † Amplia; quia licet sit datum mandatum strictū ad emendū pro tanto pretio, & non pluris; si tamen mandans habita responsione, q̄ pro illo pretio non potest haberi, rescribat, q̄ circa granum, & pretium faciat pro vtilitate sua quicquid potest, censetur ampliatum mandatum, & potest mandatarius maiori pretio emere, & obligat dominum, qui tenetur ratum habe-
7 re. Bald. *consil.* 334. *Creditor indigens, lib.* 1. vbi est casus. † Amplia; quia mandatum datum ad emendum pro centum, potest egredi mandatum, si emat pro minori pretio; prout è conuerso, dato mandato ad vendendum pro centum, si procurator vendat pro centum vginti, mandatum est sufficiens ad commodum, & vti-
8 litatem mandantis. Castr. *consil.* 240. *Subtiliter, lib.* 2. † Amplia; q̄n duo concurrunt, videlicet, quod mandatum est dubium, & mādatarius fuit solitus negociari pro mandante alia negocia, quæ rata habuit mandans; quia potest eo casu interpretatiue excedere fines mandati, & dominus tenetur ratum habere. Bald. *consil.* 334. *per tot.* & maxime *circa fin. ver. præterea illa verba, vsque in fin. libr.* 1.
9 † Amplia; quia quando mandatum est ad negocium, quod non recipit dilationem, & potest perire, puta ad emendum granum ab eo, qui alteri esset venditurus, & mandatum est dubium, potest excedere mandatarius fines mandati, & præuenire concludendo, & postea certiorare mandantem, alias secus cessante pe-
10 riculo. Bald. *consil.* 334. *prope fin. item erat tempore, lib.* 1. † Amplia; quia mandatum extenditur ad ea, quæ veniunt in consequentiam, & sine quibus res, quæ mandatur, explicari non potest, veluti si mādatum est generale circa administrationem nauis; quia poterit procurator accipere pecuniam mutuo, si administratio non potest aliter bene fieri, Bald. *consil.* 379. *Quando super facto. num.* 5. *ver. sed ad indiuidua, lib.* 3. Abb. plene *consil.* 62. *In controuersia, colum.* 2. *num.* 4.
11 *& seq. ver. præterea, & secundo, lib.* 2. vbi plurima cumulat. † Extende; quia mandatum comprehēdit nedum illud, quod principaliter in eo est expressum, sed etiam accessorium, & dependens ab expresso, *l. de pupillo, §. si procurator, ff. de nou. oper. nunciat.* vbi Moder. idem tenet Castren. *in l. maritus, C. de procurator.* vbi, quod habens mandatum ad vnum censetur habere etiam ad omnia, sine quibus illud mandatum effici non potest, vel quod venit in conse-
12 quentiam. Abb. *consil.* 62. *colum.* 3. *in princip. versic. pro hoc, lib.* 2. † Extende, vt procedat etiam in iis, quæ expresse mandari non possunt; quia si veniunt in necessariam consequentiam, vt quia res mandata non potest perfici, mandatum extenditur etiam ad ista, quæ expresse mandari non possunt, veluti mandatum datum ad bellum; quia bellum sine pecunia, gentibus armatis, & victualibus fieri non potest, censetur datum mandatum ad imponendū onera, collectas, subsidia pro bello, ad accipiendum pecunias, & alia necessaria, quæ expresse mandari non possent. Bald. plene
13 *consil.* 379. *n.* 5. *ver. secundo modo. lib.* 3. † Extende; quia imo in mandato præsumitur dominus ea voluisse venire, sine quibus impossibile, vel difficile est mandatum explicari posse. Rom. *consil.* 94. *in*
14 *fin.* † Et ideo si fiat mandatū ad exigendum, & feratur sententia contra debitorem, vt soluat facta cessione iurium, poterit talis procurator cedere iura, cum sit necessārium antecedens ad exactionem. Bart. *in l. debitum. ff. de cond. indeb. & in l. cum procurator*, vbi etiam Castren. *ff. de nou. oper. nunciat.* maxime stante clausula, *& generaliter omnia alia necessaria faciendum, &c.* † Cōtra ampliationem, & extensiones, q̄ mandatum non extendatur ad id, quod est le- 15
quela mandati. Ruin. *consil.* 59. *nu.* 2. *lib.* 5. † Declara tamen, vt pro- 16
cedat extensio concurrentibus quatuor: primo, quo d id, q̄ agi-
tur, non mandatum, tendat in eam causam, quæ est mandata: se- 17
cundo requiritur euidens vtilitas, vel necessitas: tertio, q̄ in rem
permissam non excedatur modus, & quantitas: quar to requiri-
tur congruitas loci, & temporis. Bald. qui ista omnia d ilucidat *d.*
consil. 379. *n.* 5. *ver. est considerandum, lib.* 3. † Extende; quia mandatum
semper extenditur ad omnia connexa & dependentia, ad causam
principalem sine alia expressione; & idem de coniunctis & pro-
ximis ad expressa. Ferre. *consil.* 385. *n.* 4. *& seq.* † Amplia; quia man- 18
dato dato ad faciendum compromissum, si procurator ante mā-
datum fecerat compromissum tāquam negociorum gestor, po-
terit ratificare tale compromissum, & valebit ex tunc à die con-
firmationis, seu ratificationis. Bald. *consil.* 340. *Quidā constituerunt,*
lib. 3. † Extende; quia syndici habentes mādatum ad compromit- 19
tendum super confinib. pro bono pacis, si ratificant laudum la-
tum extra compromissa sciente vniuersitate, valet ratificatio; qa
præsumitur approbasse ratificationem. Abb. *consil.* 18. *Primo quod,*
col. 3. *n.* 4. *& seq. ver. item, & secundo, lib.* 2. † Declara, vt non procedat 20
ampliatio, quando ipse, qui fuit postea constitutus procurator,
fecisset compromissum, nō vt negociorum gestor, sed vt procu-
rator; quia cum non esset, non posset ratificari tale compromis-
sum; quia in iis, in quib. confertur iurisdictio, gesta à falso procu-
ratore non ratificantur. Bald *d. consil.* 340. *in fin. lib.* 5. † Extende; qa 21
mandatum ad compromittendum cum libera, sufficit ad transi-
gendū; quia compromissum est species transactionis. Alex. *cons.*
40. *Circa primum, nu.* 9. *ver. vltr. præsupono, lib.* 5. vbi, q̄ mandatum ex-
tenditur ad casus similes, & æquipollentes, vbi a postil. *in ver. simi-*
les, dat concord. & in fi. q̄ non minus debet attendi vtilitas, quā
forma mandati. † Amplia; quia in iis, quæ mandans interrogatus 22
dixisset, potest excedi mandatum. Crauet. *cons.* 748. *nu.* 17. *ver. sexto*
respondetur. † Amplia; quia mandatum extenditur ad præparato- 23
ria; item ad proxima; item ad accessoria. Abbas *cons.* 62. *In contro-*
uersia, colum. 3. *n.* 7. *lib.* 2. *ver. præterea.* † Amplia; quia mandatum da- 24
tum à Populo Ciuibus deputatis ad prosequendum bannitos, &
pro exterminio bannitorum præmiandum, prout eis visum fu-
erit, licet censeatur strictum ad præmiandū eos, qui interficient
bannitos, & sic ad præmiandum ante interfectionem; tamen cō-
prehenditur etiam facultas præmiandi post interfectionem, p-
pter illa verba, *prout eis videbitur*; & quia dictio, *pro*, nedum deno-
tat causam finalem, sed excitationem, & ordinem ad finem. Bal.
plene *cons.* 264. *Qui seruore, lib.* 3. *per tot.* † Amplia; quia mandatum 25
pro bono pacis late interpretatur. Abb. *consil.* 18. *colum.* 4. *n.* 6. *versic.*
nec mandatum est restringendum, lib. 2. *& consil.* 62. *colum.* 2. *nu.* 4. *& seq.*
ver. præterea, & secundo, lib. 2. † Amplia, quia mandatum potest im- 26
pleri in pleniori, & pinguiori forma, *l. si quis mihi bona, §. sed si man-*
dati, ff. de acquir. hered. † Contrarium tenent Modern. *nu.* 1. *§. si stipu-* 27
lati, ff. de verbor. obligat. qui respondent ad illum text. & in contra-
rium allegant *l. si quis pro eo, ff. mand.* & ibi per Lancel. Galiaul. † 28
Amplia, nisi dominus, qui dedit mandatum strictum, sciat, quod
procurator excedit, & patitur non contradicendo; quia obliga-
tur. Alexand. *consil.* 80. *Viso processu, num.* 6. *lib.* 4. Guid. Pap. *decis.* 173.
† Amplia; quia mandatum ad aliquid cum annexis, connexis & 29
dependentibus extenditur ad ea, quæ pendent, & sunt aliquo
modo connexa. Abb. *consil.* 18. *nu.* 6. *in fin. & num.* 7. *lib.* 2. vbi dat ex-
empla, & dicit imo procedere, licet non sit dictum; quia conne-
xa veniunt, & dependentia. † Amplia; quia ad cōmodum man- 30
dantis potest excedi mandatū. Crauet. *consil.* 748. *nu.* 14. *ver. quarto*
respondetur, & nu. 18. † Declara; quia solus mandans potest hunc 31
excessum opponere, non alius. Crauet. *d. consil.* 748. *n.* 21. *ver. octauo*
respondetur. † Amplia; quia in iis, quæ sunt de natura actus, non 32
seruatur mandatum; quia habens mandatū ad exigēdum à qui-
buscunq; si exigit à tertio, cedere potest iura; quia istud est de na-
tura actus gerendi, licet non sit dictum. Crauet. *d. consil.* 748. *nu.* 5.
& seq. † Extende, vt idem sit in iis, quæ sunt vicina mandato. Cra- 33
uet. *d. consil.* 748. *nu.* 16. † Amplia; quia vbicunque fines mandati 34
non sunt seruati, & dominus accepit pretiū, censetur approbasse
contractum cum omnibus suis qualitatibus, clare Crauet. *d. cons.*
748. *num.* 22. *ver. nono respondetur.* † Et quod ratificatio tacita, & ex- 35
pressa sufficiat in iis, quæ requirunt mandatum speciale. Calcan.
consil. 101. *nu.* 6. † Amplia; quia si procurator excedat fines man-
dati 36

dati domino sciente, & non contradicente, videtur consentire, & mandare, & obligatur. glos. *in c. cum olim, in ver. protinus, de off. deleg.* vbi Abb. & late Felin. *col.* 3. Abb. *consil.* 18. *col.* 3. *n.* 4. *in fi. ver. item & secundo, lib.* 2. vbi loquitur maxime, quando factum est arduum, & interuenit actus positiuus. † Restringe tribus modis, de quibus Dec. *in cons.* 437. *Quæritur breuiter*, vbi ipse dat 3. respõsiones. † Amplia, qñ ille, qui excessit fines mandati, non effecit deteriorẽ conditionem mandantis, sed meliorem; quia tunc perinde est, ac si fines seruasset. *l. si quis mihi bona, §. pen. ver. aliter atque, ff. de acquir. hared.* & ibi Doct. † Extende; quia fines mandati non dicitur excedere procurator, si facit ea, quæ verisimiliter ad suam vtilitatem mandans feciſſet, *l. si quis nec propositum, ff. si cert. pet.* Io. And. *in addit. ad Specular. tit. de instrum. editio. §. compendiose*, incip. *Io. de Deo.* Alex. *cons.* 106. *lib.* 2. † Amplia; quia mandatum extenditur ad vtilia liti, ad consequutiua, præambula, vel vicina mandato. Ant. de Butr. *consil.* 44. *n.* 2. *ver. agit enim.* † Extende; quia defensores litis possunt ea, quæ liti sunt vtilia; ideo possunt impetrare rescriptum, etiam si mandatum exigeret speciale. Ant. de Butr. *d. cons.* 44. *nu.* 2. *ver. possunt etiam defensores.* † Amplia; quia si dominus sciuit procuratorẽ excessisse, & non contradixit, videtur consentire, & obligatur eidem, cum quo procurator excedendo contraxit, gl. *in c. cum olim, in ver. protinus, de offic. deleg.* quam sequitur ibi Abb. post alios, & maxime Felin. *col.* 3. qui alios citat. † Extende, vt procedat ẽt in vniuersitate, & Regimine Bononiæ; quia si scit excedi mandatũ per Gubernatorem, quipotest cũ regimine multa spectãtia ad ciuitatẽ, si facit solus sciente, & patiente regimine, videtur regimen dare mandatũ, & approbare. Alex. *cons.* 179. *In causa, & lite, nu.* 6. *& seq. ver. non obstat, lib.* 6. † Restringe limitationẽ, vt procedat, quando procurator fecit actũ nomine domini; quia tunc dñs sciens, & non contradicens videtur approbare: secus si procurator fecit illum actum nomine proprio, vel simpliciter; quia tunc domin⁹ sciens, & non contradicens non approbat. Vide. *Ratificatio non sit, & Concl.* 10. † Restringe, vt procedat limitatio in procuratore priuatis: secus in procuratore vniuersitatis, vel collegii; quia nisi simul congregati consentiant, nõ censentur approbare, & scientia aliquorum tũ taciturnitate nihil releuat. Dec. *consil.* 437. *Quæsitum*; quod duplicatur *cons.* 672. † Restringe; quia in dubio scientia gestorum à procuratore non præsumitur; ideo allegans sciẽtiam debet probare. Vide Socin. *reg.* 5. *Mandati fines*, vbi ponit regulam contrariam cum tribus limitationibus, quæ in casu nostro sunt Ampliationes. † Limita; quia habens mandatum ad antecedens dicitur habere ad consequens, sine quo stare non potest. & è contra; secus si vnum stare potest sine alio. Rom. plene *cons.* 461. *per tot.* vbi concordat ita contraria. † Et mandatũ ad præparatoria non sufficit ad perfectionem, nisi certis casibus; sic ad incipiendum non est ad finiendum, nisi certis casibus. Rom. *dict. consil.* 461. *per tot.* vbi casus. Vide Conclusionem prox. præced. Vide, *Procurator quid possit extra mandatum, vel non. Concl.* 841.

Mandatum ad certas causas non extenditur ad alias, & quando secus. Concl. 41.

1 MANDATVM † procuræ ad causas ciuiles, & criminales non extenditur ad causam vsurarum, quæ est spiritualis, seu annexa spirituali, secundum Lap. *alleg.* 71. *Sæpe vidi dubitari, per tot*, vbi est casus alleg. maxime *num.* 4. *& num.* 5. *ver. solutio, imo non sufficiunt.*

2 † Amplia, vt mandatum ad causas ecclesiasticas, licet comprehẽdat causas spirituales, & spiritualitati annexas; quia sunt ecclesiasticæ; non tamen comprehendit causas mere spirituales, vt est causa fidei, sacramentorum, & similium. Lap. *d. alleg.* 71. *n.* 5. *ver. puto*

3 *tamen.* † Amplia, vt mandatum ad omnes causas criminales non se extendat ad causam criminis ciuiliter inrẽtatam; quia proprie

4 non est criminalis. Lap. *d. alleg.* 71. *nu.* 8. *versic. item quod in eo.* † Amplia; quia mandatum generale ad causam cum Titio, & generaliter ad omnes alias causas restringitur cum Titio, si non dicitur, cum quacunq; persona. Bartol. *in l. quod dicitur, ff. de tutelis, in princ.* sequitur Rom. *singul.* 156. *Constituo Titium*, vbi apostil. declarat plene. Dec. *consil.* 502. *Ex duobus, num.* 9. vbi alios allegat Felin. *in cap. se-*

5 *des, n.* 3. *de rescript. in fin. versic. & dicit Ludouicus.* † Amplia, vt mandatum ad omnes causas criminales, & ciuiles, cum clausula, *& ad omnes alias causas*, adhuc causam spiritualem non comprehendat; quia causa spiritualis longe maior est, argumento *clem. non potest, de procurator.* Lap. *d. alleg.* 71. *nu.* 8. *versi. item si in mandato.* † Amplia; quamandatum ad comparendum coram quocunq; iudice non intelligitur de ipso constituente, si est iudex, neque de alio iudice abipso deputato; quia persona loquentis non continetur. Signo-

7 rol. *consil.* 108. *num.* 3. *& sequen.* † Amplia, vt mandatum ad omnes causas criminales, & ciuiles non se extendat ad criminales ecclesiasticas, seu in foro ecclesiastico; quia sunt spirituali nota dignæ; & quia habent mixtam spiritualitatem. Lap. *d. alleg.* 71. *versic. nec obstat, nu.* 9. † Amplia; quia mandatum ad compromittendum non 8
habet locum ad ratificandum compromissum. Abb. *consil.* 18. *colum.* 2. *num.* 2. *versic. nec obstat homologatio. lib.* 2. † Declara tamen, nisi 9
principalis habuisset scientiam homologationis, & actus positiuus interuenisset. Abb. *d. consil.* 18. *colum.* 3. *num.* 4. *versic. item, & secundo, lib.* 2. † Amplia; quia mandatum ad causam, seu causas et- 10
iam ad appellandum non continet appellationis prosequutionem. Castrens. *consil.* 12. *Tota disputatio, nu.* 5. *lib.* 1. vbi limitat, nisi esset datum ad lites præsentes, & futuras. † Limita; quia manda- 11
tum ad causas ecclesiasticas bene comprehenderet causam vsurarum spiritualitati annexam, quæ ecclesiastica est. Lap. *dict. alleg.* 71. *num.* 5. *versic. sed bene puto.* † Declara tamen (vt in prima amplia- 12
tione) quia mandatum ad causas ecclesiasticas non comprehenderet causas mere spirituales, vt fidei, sacramentorum, & similium. Lap. *d. alleg.* 71. *num.* 5. *versic. puto tamen.* Vide Conclusiones prox. seqq.

Mandatum ad certos actus quando extendatur ad proxima, vel non. Concl. 42.

MANDATVM † licet sit seruandum intra suos fines; tamen si 1
mandatur iudici, vel exequutori, vt se informet, & referat, ac certus Abbas fuerit professus in alio ordine, vel super alio delicto, potest talis exequutor summarie assumere informationes super excusatione delicti. Feder. de Sen. *cons.* 79. *per tot.* vbi, quod imo tenetur. † Amplia; quia procurator ad lites licet non habeat 2
facultatem prorogandi iurisdictionem; tamen si dubitetur, an valeat appellatio interposita omisso medio, consentiendo in iurisdictionem firmatur iurisdictio; quia iudex potest cognoscere, an sua sit iurisdictio. Calder. *cons.* 207. *in fin.* alias 1. *de appellat.* † Am- 3
plia; quia in mandato veniunt omnia, sine quibus res mandata expediri non potest; ideo ea, quæ veniunt in necessariam consequentiã, vel quæ sunt necessaria ad negocium commissum, censentur mandata. Bal. *consil.* 379. *Quando super facto, nu.* 5. *versic. secundo modo. lib.* 3. † Extende; quia veniunt vtilia liti; item consequutiua, 4
præambula, & vicina mandato. Anton. de Butr. *consil.* 44. *nu.* 2. *ver. agit enim.* † Extende, vt imo veniant nedum necessaria, sed ea, sine 5
quibus mandatum expediri non potest sine difficultate. Rom. *consil.* 94. *Visis, in fin. ver. vltimo.* † Amplia; quia licet mandatum sit 6
restrictum ad aliquid in genere; si tamen ex sequentibus ampliatur, attendi debet ampliatio. Dyn. *cons.* 46. *In quæstione, quæ vertitur, nu.* 3. *versi. præter ea etiam.* † Amplia; quia mandatum ad actum faci- 7
endum operatur confirmationem, seu ratificationem actus iam gesti. Alexan. *cons.* 146. *In causa, & lite, & per totum, lib.* 5. vbi declarat, nisi actus esset in totum consumptus, & extinctiuus. † Imo ꝙ ha- 8
bens mandatum à Prælato ad locandũ possit ratificare locationes prædecessoris finitas per mortẽ, tenet Castren. *consil.* 4. *Circa primum, nu.* 5. *vsque in fin. lib.* 1. † Extende; quia etiam mandatum ad 9
confirmationem actus gesti extenditur ad actum gerendum. Alex. *d. consil.* 146. *In causa, & lite, per totum*, vbi multa exempla ponit, & declarat, *lib.* 5. † Amplia; quia mandatum ad exigendum debi- 10
tum cum libera administratione operatur, quod potest procurator vendere creditum, & super eo transigere. Fulgos. *consil.* 186. *Pro determinatione, in fine.* † Amplia; quia mandatum ad certos a- 11
ctus extenditur ad actus similes, & æquipollentes, *leg. fin. §. fin. ff. mand.* Alex. plene *consil.* 40. *Circa primum, nu.* 10. *lib.* 5. vbi plena apostil. *in ver. similes*, dat plures concord. † Amplia; quia mandatum 12
ad vendendum comprehendit, quod procurator possit pretium recipere, & exigere. Ias. *in l. eum qui ita, §. qui sibi num.* 13. *ff. de verbor. obligat.* † Extende; quia licet procurator, vel administrator sine 13
speciali mandato non possit obligare bona principalis. *l.* 1. & 2. *Cod. si alien. res pign.* secus est in consequentiam; quia habens mandatum ad contrahendum, vel vendendum potest obligare bona principalis pro obseruatione contractus, *l. is qui.* & ibi Rip. *col. fin. de pignor.* Alexand. *consil.* 118. *In casu, colum. fin. lib.* 5. † Extende, vti- 14
dem sit in mandato ad contrahendum; quia potest exigere. Ias. *d. l. eum qui ita, §. qui sibi, num.* 11. *& sequen. & num.* 13. *ff. de verbor. obligati.* † Restringe, quia non potest confiteri, neque fictam solutionem 15
recipere, nisi expediat domino. Ias. *d. l. eum qui ita, §. qui sibi, num.* 12. *in fin. ver. supradicta omnia, ff. de verbor. obligat.* † Amplia; quia procu- 16
rator ponens manum ad connexa non dicitur excedere fines mandati. Anch. *consil.* 30. Castrens. *consil.* 28. *Viso puncto. lib.* 1. Felin. *in cap. translato, colum.* 3. *de constit.* vbi dicit idem esse in delegato, allegat glossam primam *in cap. licet ergo* 7. *quæst.* 1. † Amplia, quia 17
ha-

habens mandatum ad aliquid censetur etiam habere ad omnia incidentia, & dependentia etiam requirentia speciale mandatū; ideo habens mandatum ad causam censetur habere ad appellandum; item ad petendam restitutionē in integrum aduersus grauamen, & causam restitutionis prosequendæ, licet mādatum requirat. Castren. *cons.* 236. *Viso puncto, in princip. lib.* 2. † Declara; quia habens mandatum ad principalem articulum non habet ad accessorium, quando sine principali expediri potest illud accessorium, Castr. *consil.* 12. *lib.* 1. † Amplia; quia habens mandatum ad negocia extraiudicialia videtur habere ēt ad iudicia pro negocio demandato tanquam ad consequutiua, quod an sit verum; Vide, *Procurator datus ad iudicia, vel negocia in quibus differant, ad quid teneantur, & quid possint. Conclus.* 846. † Amplia; quia procuratori habenti mandatum ad contrahendū solui potest; quia qui mandat, vt contrahat, videtur mandare, vt solutionem recipiat, *l. quod seruus. ff. de solutio.* † Extende; quia qui habet mandatum ad vendendum, dicitur habere ad pretium recipiendum. Bart. *in l. filiæ, ff. de solutio.* Castren. *in l. quod seruus. ff. depos.* Iaſ. *in l. cum quidam. §. qui sibi, aut filio. ff. de verbor. obligat.* vbi citat infrascripta contraria, & soluendo ad ea respondet. † In contrarium videtur facere text. *in l. 1. §. non autem, vers. igitur propositio. ff. de exercit.* vbi Angel. tenet contrarium, quod procurator ad locandum non potest affictum exigere, & idem tenet Roman. *singul.* 23. † Extende, quia habens mandatum ad eligendum habet etiam ad postulandum; quia est proxima postulatio electioni, & per postulationem peruenitur ad electionem. Abb. *cons.* 65. *Ad decisionem, colum. fin. ver. circa quartum. lib.* 2. † Extende; quia exequutores ad maritandum, seu ad matrimonio collocandum filias testatoris, habent etiam mandatum ad contrahendū sponsalia; quia per ea deuenitur ad matrimonium. Abb. *d. cons.* 65. *colum. fin. in* 4. *dubio, lib.* 2. † Limita; quia regula est, quod mandatum ad vnam rē aliam non comprehendit, *cap. constitutus, de procurat.* Roman. *consil.* 461. *In eo quod, num.* 6. † Limita; quia mandatum ad vendendum, liberandum, exigendum, emendum, & alienandum, non sufficit ad calculandum rationes, & confitendum debitum. Cuman. *consil.* 148. *per totum.* vbi, quod clausula, *& generaliter, &c.* non extenditur, nisi ad expressa. Vide, *Mandatum generale ad quæ se extendat. Conclus.* 50. † Extende; quia mandatum ad certum negocium non extenditur vltra quā loquatur, & continet consequutiua, quando sunt diuidua; ideo habens mandatum ad admittendum postulationem, & absoluendum à vinculo ecclesiæ, quo tenetur, non potest absolutum transferre, neque inducere in possessionem alterius ecclesiæ, ad q̄ transferendus erit post absolutionem à vinculo prædictæ ecclesiæ. Rom. *consil.* 330. *Circa primum, nu.* 4. *ver. secundo quia.* † Extende; quia habens mādatum ad præparatoria facti exequendi non habet ad exequutionem facti explendi. Rom. *d. consil.* 330. *nu.* 5. *& seq.* vbi ponit plura exempla, & idem Roman. *cons.* 461. *In eo quod in princ. & quasi per tot. n.* 5. vbi apostill. *in ver. potest.* † In Vicario Episcopi ad recipiendam resignationem ex causa permutationis; qa non potest recepta resignatione conferre ex causa permutationis. Rot. *in antiq. decis.* 1. *de renunciat.* alias 43. Rom. *d. consil.* 330. *n.* 5. vbi apost. *in ver.* 70. dat plures concord. † In habente mandatum ad locandum, φ est præparatorium exigendæ pensionis, non potest exigere. Rom. *d. consil.* 330. *num.* 6. *ver. secundo probatur, & consil.* 461. *in princ.* † Et è conuerso idem Rom. *d. consil.* 330. *n.* 11. † Extende; quia iudex delegatus possessorii, φ est præparatorium petitorii, non habet propterea iurisdictionem in petitorio. Rom. *d. cons.* 330. *nu.* 10. *ver. quarto.* † Extende; quia habens mandatum ad id, φ est consequens, non habet ad id, quod est antecedens, quando vnū stat sine alio. Rom. *d. consil.* 330. *nu.* 11. *ver. item è contra, & consil.* 461. *nu.* 4. *in fi. ver. aut volumus.* † Extende in casu contrario; quia habens mādatum, ad antecedens non habet ad consequens, & è conuerso, quando vnum sine alio stare potest; vnde habens mandatum ad exigendum à conductore non habet ad locandum. Rom. *d. cons.* 461. *num.* 5. vbi apostill. *in ver. potest.* † Extende, quia habens mandatum ad impetrandam gratiam extrahendi granum à Rege Aragonum ex Sicilia, non habet mandatum ad emendum granū, late Rom. *d. consil.* 461. *In eo quod, per tot.* vbi adducit plura similia, & ibi 1. apostill. *in ver. quod non.* dat concord. † Extende; quia habens mandatum ad tractandum reductionem pretii grani ad eā paritatem, quæ poterit, non habet ad emendum granum. Rom. *d. consil.* 461. *n.* 5. *ver. secundo principaliter.* vbi maxime hoc dicit verum, *nu.* 6. *ver. secundo*, quando aderant illa verba, φ de reductione certior aret principalem. † Declara tamen; quia licet Bartol. *in l. filia, ff. de solutio.* dicat, quod procurator ad contrahendum potest solui ratione contractus, intelligitur in procuratore ad vniuersitatem administrandam, non si est procurator particularis. Rom. *d. consil.* 330. *nu.* 6. *ver. nec ad hoc obstat, & consil.* 461. *in princ. ver. nec ad hoc obstat.* † Idem in procuratore ad agendum, quod est præparatorium exactionis, quia non potest exigere. Rom. *d. consil.* 330. *nu.* 7. *ver. secundo principaliter, & consil.* 461. *n.* 2. *ver. secundo principaliter.* † Idē in procuratore habente mandatum ad impetrandum iudicem, φ est præparatorium agendi; quia non potest agere. Rom. *d. consil.* 330. *n.* 8. *& cons.* 461. *nu.* 3. *ver. tertio probatur.* † Restringe in habente mandatum ad inchoandam litem; qu ia potest illam prosequi, l. q *procuratorem. ff. de procurat.* Ratio secundum Romanum; quia in omni parte litis agit, *d. consil.* 330. *n.* 9. *& consil.* 461. *n.* 4. *ver. nec refragatur.* † Restringe, quando nō solum accessorium est, sed incidens; quia tunc mandatum sufficit, ita Roman. *d. consil.* 330. *verific. nec obstat.* † Restringe, quando antecedens non potest stare sine consequenti, & è contra; quia mandatum ad aliquid extenditur ad omnia consequutiua, sine quibus illud fieri non potest. Rom. *dicti consil.* 330. *num.* 11. *ver. secus autem, & consil.* 461. *nu.* 4. *in fi. & nu.* 5.

Mandatum procuræ quando ad causas mouendas extendatur, vel non. Concl. 43.

MANDATVM † procuræ ad agendum, & defendendū contra quoscunq; clericos, & laicos sine enumeratione causarum, ad quas constituitur, ad omnes constitutus censetur, *l. qui habet, §. vlt. ff. de tutel.* & qui vniuersaliter constituitur, ad futuras constitutus censetur, *l. pl. acet. ff. de liber. & posthum.* Oldr. *consil.* 308. *n.* 2. *ver. respondetur dupliciter.* † Amplia, vt multo magis ad futuras constitutus censeatur, quando futuræ habent connexitatem cum præsentibus, prout est causa appellationis, ad quam simpliciter constitutus procurator, censetur ēt in causa appellationis. Oldr. *d. consil.* 308. *n.* 2. *&* 3. vbi dicit *cap. non iniuste, de procurator. & l. iuuntus, C. eodem*, loqui in procuratore cōstituto ad expressas causas; quia tunc appellationes prosequi non tenetur. † Limita, φ mandatum non extenditur ad lites futuras, & mouendas, si non est dictum, quando in mandato aliquæ lites exprimuntur. Old. *d. cons.* 308. *n.* 3. *ver. non obstat.* † Limita; quia mandatum factū ante transactionem, quantumcunq; sit amplum, non sufficit in iis, quæ respiciunt transactionem factam per principalem post mandatū. Bald. *consil.* 27. *Istæ rationes, circa fin. lib.* 2. Vide, *Mandatum ad certas causas non extenditur ad alias, & quando secus. Conclus.* 41.

Mandatum ad causas deuolutas quas comprehendat, vel non. Concl. 44.

MANDATVM † ad causas deuolutas comprehendit causas quomodolibet deuolutas, siue sint de necessitate in Curia tractandas, siue non. Oldr. *consil.* 309. *Præsupposito, quod appellatio, nu.* 2. *ver. & si dicatur.* † Limita, quod non comprehendit deuolutas post mandatum procuræ; quia verbum, *deuolutas*, denotat præexistentiam deuolutionis. Oldr. *d. consil.* 309. *nu.* 2. *ver. & si dicatur, vsque in fin.* † Limita in mandato ad impetrandum, & contradicendum; quia nunquam se extendit ad causam deuolutam. Oldr. *d. consil.* 309. *in fin.*

Mandatum cum libera ad quæ se extendat, vel non. Concl. 45.

MANDATVM † habens cum libera potest pacisci, & transigere, *cap. qui ad agendum, §. procurator, de procurator. in* 6. & dicitur mandatū cum libera, si adest clausula dans plenum, liberū & generale mandatum, cum plena, libera, & generali administratione. Gemin. *cons.* 129. *nu.* 6. *ver. item est ibi clausula, dans, &c.* plenius Crauet. *consil.* 924. *nu.* 9. † Extende; quia mandatum Abbatis & Capituli cum libera sufficit ad transigendum, & concordandum pro lite ecclesiæ. Alex. *cons.* 92. *Perspectis, in princ. lib.* 6. † Extende; quia sufficit ad alienandum, & remittendum fructus, siue nō extent; quia debentur pro eis pecuniæ; siue etiam extent; qa seruando seruari non possunt. Alex. *d. cons.* 92. *in princip. lib.* 6. † Extende, vt idem sit; quia sufficit ad transigendum, & remittendum actionem ad fructus, siue ad pretium; quia idem iudicamus de actione, quod iudicamus de re ipsa, pro qua actio competit. Alex. *d. consil.* 92. *nu.* 6. *ver. & sicut dixi, lib.* 6. † Extende; quia sufficit etiam ad inuestiendum de feudo, vel emphyteusi solito locari per quadraginta annos, quo tēpore præsumitur solemnitas præcessisse, Alex. *d. cons.* 92. *num.* 7. *& seq. ver. potuit etiam, lib.* 6. † Extende; quia mandatum dicitur cum libera; si adest clausula, dans potestatem exercendi ea, quæ possent constituentes, si præsentes essent. Gemin. *dict. consil.* 129. *num.* 6. *& 7. versic. item est ibi clausula, &* plenius Crauet.

Crauet.*consil.*924.*nu.*9. vbi, quod paria sunt dicere, cum plena & libera, vel quod possit, quæ mandans potest. † Et mandatum dicitur cum libera, quando est generale, & cum libera, vel si habet clausulam, *promittit ratum, &c.* maxime, qñ est cõjuncta cum prima clausula, *cum libera*, & dicitur tunc speciale, & sufficiens ad omnia contenta generaliter in mandato. Paris.*cons.*79.*nu.*29.*& seq. lib.*1.& ita loquitur Rom.*consi.*94.*n.*7.*ver. ex quibus*, vbi, quod promissio, q̃ habebit ratum omne, quod factum fuerit circa saldationem computorum. † Declara; quia licet mãdatum cum libera inducatur, quando datur plena facultas faciendi omnia, quæ potest dominus; non tamen procedit, quando esset dictum, q̃ possit procurator facere, quicquid sibi placuerit de certis bonis; quia verbum, *placuerit*, importat arbitrium boni viri, & non censetur data libera facultas. Rui.*cons.*137.*nu.*7.*lib.*2. † Et quod mandatum cum libera inducatur per illa verba, q̃ possit omnia, quæ potest dominus, etiam si talia forent, quæ mandatum exigerent speciale, & propterea dicatur habere mandatum speciale. Ruin. *cons.*93.*n.*5.*& seq. lib.*5. † Et maxime hoc est verum, qñ clausula illa applicatur particulari negocio, prout, quod possit computa soldare, & circa solidationem possit omnia, quæ potest dominus. Rom.*cons.*94.*Visis, n.*7.*ver. est, & secunda clausula.* † Et per verba, *cõcedatibi, q̃ possis facere in tali re, quemadmodum ego possum*, videtur concessum mandatum generale cum libera, q̃ se extendit etiam ad ea, quæ requirunt mandatum speciale, præterquam, q̃ non potest donare, dilapidare, neq; facere incidere dominũ in pœnam. Alex.*cons.*43.*Viso, & discusso, in princ. lib.*2. † Amplia; quia habentes administrationem publicam videntur habere mandatum cũ libera. Bart.*in l. præses. C. de transact.* sequitur Dec.*cons.*404.*Viso elegãti, n.*5.*ver. & prædicti officiales.* vbi, q̃ officiales Cameræ Apostolicæ, quisunt perpetui, habent mandatum cum libera, & consequenter mandatum speciale. † Amplia, vt habens mandatum cum libera possit ea, quæ potest constitutus in rem propriam, vel is, qui habet speciale mandatum, ita videtur arguere Calder.*cons.*105.*alias*3.*de procurator. in princ.* vbi ista tria mandata à pari videtur æquare; loquitur tñ ad effectum, vt habens talia mandata possit prorogare fatalia instantiæ appellationis, in quibus mandatũ generale non sufficit. † Extende; quia habens mandatum generale, & cum libera potest capi facere debitorem mandãtis. Alex. plene *cons.*133.*Circa exequutionem. per tot. lib.*6. † Extende, vt pariter valeat argumentum à priuatione; quia qui non habet mandatũ speciale, vel cum libera, vel in rem propriam, non poterit prorogare fatalia appellationis. Calder.*cons.*210.*circa fin. ver. aut dicemus.* alias 4. *de appell.* † Extende; quia habens mandatũ cum plena, & libera per verba prægnantia potest ea, quæ speciale mandatum requirunt. Gemin.*cons.*129.*n.*4.*& seq. ver. dixi secundo*, vbi, quod potest habens tale mandatum, & cum verbis prægnantibus compromittere, & renunciare appellationi etiam in præiudicium ecclesiæ; sed tñ ibi adderatetiam specialis enumeratio cum clausula generali, sed *nu.*6.*&* 7. expresse dicit; quod habens mandatum cum libera potest ea, quæ requirunt speciale mãdatum. † Extende; quia potest substituere alium procuratorem. Crauet.*consil.*924.*n.*9.*& seq.* vbi late. † Declara; quia habens mandatum cum libera dicitur habere mandatum speciale ad omnia, præterquam ad ea, quæ requirunt mandatum singulare; quia differunt mandatũ speciale, & singulare. Alex.*d. consil.*133.*nu.*10.*lib.*6. † Amplia; quia procurator habens mandatum cum libera potest nouare. Fran. Aret.*d. cons.*4 *in fin.* † Amplia; quia mandatum speciale, & mandatum generale cum libera æquiparantur; secus si libera est restricta circa præmissa, & expressa. Card. Zab.*consil.*59.*Ad primum, in prin.* Dec.*consil.* 404.*Viso eleganti, n.*6. † Amplia; quia Collegium Cameræ Apostolicæ dicitur habere mandatum generale perpetuum, & cum libera; ideo potest omnia, quæ potest procurator cum libera. Dec. *d. cons.*404.*in prin.* † Limita; quia mandatũ cum libera licet extendatur ad ea, quę requirunt speciale mandatũ, tñ non comprehẽdit, q̃ possit donare, neq; dilapidare, neq; facere incidere dominum in pœnam. Alex.*cons.*43.*Viso, & discusso, n.*2.*ver. sed concesso. cum seq. lib.*2. † Extende; quia non potest tanquam institor banchi recipere pecunias mutuo, nisi concurrant quinque, de quib. Alex. *cons.*44.*n.*6.*lib.*2. primo, q̃ tempore mutui exprimat recipere mutuo pro bancho; secundo, quod esset opportunum sic facere; tertio, q̃ mutuans prædicta sciret; quarto, quod non sit maior summa, quam sit necessaria; quinto, quod sit in loco, in quo possit causa banchi impleri, & plenius *decis. Lanuen.*14.*per tot.* † Declara extensionem; quia institor si habet mandatũ ad recipiẽdum pecuniam, sufficit tolum, quod recipiat expresse in illam causam; si vero non habet speciale mandatũ ad hoc, requiruntur illa quinque; quia non sufficit mandatum cũ libera. Alex.*d. cons.*44.*nu.*11. *ver. secundo respondeo, vsque in fin. lib.*2. † Limita, quia mandatũ cum libera, licet extendatur ad multa; tamen intelligitur respectu expressorũ in mandato. Ideo mandatum ad recuperandum certa bona ad vtilitatẽ constituentis, si sequatur clausula, *cum plena, & libera administratione*, debet intelligi quoad bona recuperanda, & præcedentia, non de aliis. Bald.*consil.*371.*lib.* 4. *in princ. & per tot.* † Extende; quia mandatum cũ libera in præmissis, & circa præmissa restringitur quoad expressa tantũ, Bart.*in l. qui Romæ*, §. *Callimachus. ff. de verb. oblig.* notandum dicit ad multa Card. Zab.*consil.* 59. *Ad primum dico. in princ.* vbi, quod alias constituentes illa quæ tur. † Extende; quia imo clausula, *cum libera in præmissis, & circa præmissa*, est solita apponi per Notarios de stylo; ideo non debet operari vltra expressa. Zaba.*d. cons.*59.*in princ.* & propterea non potest nouare procurator cum libera circa præmissa; quia nouatio requirit speciale mandatũ, vel generale cum libera. † Et q̃ ista clausula generalis, cum libera; si est in mãdato speciali, & restricta ad prædicta non operetur vltra expressa; secus si in mandato generali, vel qñ non restringitur ad præmissa, plene Tiber. Decia.*cons.* 91.*n.*31.*& seq. lib.*3. vbi dicit * cõmunem. † Extende; quia clausula generalis ad renunciandũ intelligitur de renũciatione circa expressa & concessa, non aũt circa extranea, quæ inducerent donationem. Bart.*cons.*6.*Super puncto, n.*1.*& seq. & cons.*7.*per tot. lib.*2. † Limita; quia mandatum cum libera non se extendit ad ea, quę non sunt ex bona fide; ideo non potest procurator sibi ipsi etiam per suppositam personam vendere; quia præsumitur fraus. Ang.*cons.* 387.*Sempronius olim, col. fin. ver. hæc autem vera sunt, & cons.*388.*per tot.* † Extende; quia mandatum cum libera à lege, prout in procuratore Cæsaris, exequutoribus, tutoribus & aliis, non extenditur ad damnosa, *l.*1.*ff. de offic. procur. Cæsar.* vbi Bal. in fin. & *in l.*2.*quæst.*14 *n.*18.*C. de rescind. vendit.* vbi Salycet. *n.*12. & communem * dicit ibi * Lapus *n.*151. † Limita; quia mandatum generale amplissimũ cum libera non extenditur ad ea; quæ constituens facere non posset; & ideo si nobilis habens feudum ab ecclesia, quod potest alienare, constituat procuratorem ad inuestiendum quoscunque sibi placuerit, non potest inuestire ignobilem de feudo nobili; quia dominus non posset. Castrens.*consil.*336.*Laudatio. lib.*1.*per tot.* † Extende; quia mandatum generale nõ extenditur ad ea, quę dominus non est solitus; & quia continet ea, quę quis non esset speciaLiter facturus. Castr.*d. consil.*336.*per tot. lib.*1. vbi plura similia. † Limita, quia non potest donare habens mandatum generale cum libera. Feder. de Sen.*consil.*177.*Quidam habet, in fin. princip. ver. in contrarium.* Bald.*consi.*371.*Viso tenore, n.*2.*ver. secundo quia. lib.*4. quod est Ioannis de Canemortuo, & confirmat Bald. *consil.*373.*Viso tenore, eodem lib.*4. vbi Dec. ampliat. *consil.*402.*In causa illustrissimi, nu.*9. † Extende; quia sicut se non extendit ad donandum; ita neq; ad faciendum pacem. Clar.*in* §. *fin. quæst.*58.*nu.*28. † Extende limitationem, etiam si donatio fiat Monasterio ex causa dotis monialium; quia cum non sit dos necessaria, & sic donatio, non valet, si non probatur ratificatio, Bald.*d. consil.*371.*&* 373.*lib.*4. † Extende; quia non potest confiteri habuisse, si vere non constat de exactione; quia est tacita donatio, quę nõ venit in mandato. Franc. Aret.*cons.*4.*Ex facto proponitur. per tot.* vbi dicit * communẽ. † Limita; quia nec potest pactũ gratuitum, vel remissionẽ facere; quia donatio est. Feder.*d. cons.*177.*in fin. princip. ver. in contrarium, & in fin. ver. super secundo sequitur*, plures concord. adducens, Bologn. *consil.*6.*num.*17.*& seq.* vbi, quod habens mandatum ad transigendum cum libera non potest donare, neque gratuito ius remittere. † Contrarium videtur velle Calder.*d. cons.*105.*alias* 3.*de procurator.* quod imo procurator habens speciale, vel cum libera habens generale, aut constitutus in rem suam possit prorogare fatalia appellationis, quæ non possunt prorogari in præiudicium domini, sicut non potest super re fieri remissio; ita nec in tempus, & duplicatur *cons.*210.*circa fin. ver. aut dicemus*, alias 4. *de appell. ut.* † Declara; quia Feder.*d. consi.*177. loquitur de mandato ad componendum, in quo venit gratuita donatio; secus forte, si esset generale cum libera; vel dic, quod Calderin. loquitur solũ de remissione temporis prorogando fatalia, q̃ minus est, quam donare directe, & ita etiam videtur velle Gem.*consil.*129.*per tot.* vbi mandatum cum libera est sufficiens ad compromittẽdum, & renunciandum appellationi, quando res est dubia, etiã si damnum incertum eueniat. † Extende; quia mandatum ad quietandum, & liberandum debitorem de omnibus, etiam cum libera non se extendit ad acceptilationem debitorum conditionalium, Ang. *consil.*189.*in princ.* nisi sit speciale, vt ibi. Vide, *Procurator cum libera quid possit, vel non.*

Conclus. 837.

Manda-

Mandatum in rem propriam quid operetur. Conclusio 46.

1 MANDATVM † in rem propriam æquiparatur mandato speciali, vel mandato generali cum libera; ideo quicquid potest vnus ex istis, potest alius. Calder. *consil.* 105. alias 3. *de procurat.* quod duplicatur *consil.* 210. *vltra med. ver. aut dicamus*, alias 4. *de appellat.* Vide, *Procurator in rem suam qualis sit. Concl.* 836. Vide Conclusionem prox. præced.

Mandatum ad transigendum, & componendum ad quæ se extendat, vel non. Concl. 47.

1 MANDATVM † ad transigendum, & componendum se extendit ad transactionem, & compositionem, quamuis causa in indiuiduo transactionis, & compositionis non exprimatur. Bart. *in l. filiusfam. ff. de donat.* Castr. *consil.* 90. *Super dubio primi quæsiti, col.* 2. quem allegat Dec. *consil.* 20. *In causa istorum fratrum, col. pen. in*
2 *princip.* † Et dicitur satisfactum legi requirenti speciale mandatũ ad transigendum iuxta *l. transactionis placitum*, & ibi Scriben. *C. de transact. & in l. mandato generali. ff. de procurat.* Alex. *consil.* 129. *Ponderatis iis, colum.* 2. *lib.* 1. Contrarium videtur infra *Concl.* 51. *nu.* 44. *ver.*
3 *Limita; quia ad hoc.* † Limita; quia non potest cedere iura ex alia causa, quam transactionis, ex quo cessio iurium titulum exigit,
4 *l. pen. & fin. Cod. mandat.* ita Feder. de Sen. *cons.* 177. *ver. super primo.* † Limita; quia nec potest donare, neque gratuitam remissionem facere. Feder. de Sen. *d. consi.* 177. *in fin. ver. super secundo.* Bologn. *consil.* 6. *nu.* 17. *& seq.* vbi dicit hoc verum, & multos allegat, etiam si
5 mandatum sit ad transigendum cum libera. † Limita; quia habens mandatum ad transigendum non potest compromittere, nec è contra; quia compromissum proprie non est transactio. Bar. *in l. si societatem, §. arbitrorum, n.* 8. *ff. pro socio, & in l. quod si Ephesi, §.* 1. *ff. de eo, quod cert. loc.* & maxime vbi fit stricta interpretatio, compromissum non venit nomine transactionis, nec è contra. Alex. *in additio. ad Bart. d. §. arbitrorum*, post Im. *in c. si quando, de offic. deleg.*

Mandatum Prælati ad administrandum temporalia, & spiritualia quæ comprehẽdat, vel non. Concl. 48.

1 MANDATVM † Prælati ad administrandum temporalia, & spiritualia, cum potestate agendi, & defendendi super præmissis, & ab eis dependentibus est sufficiens ad agendũ pro molestiis, & iniuriis illatis, vt imponatur illi silentium. Lap. *allegat.*
2 50. *per tot.* vbi in fi. dicit ita obtinuisse Florentię. † Et habens mandatum tale potest omnia, excepta alienatione, *cap. is cui, de electio.*
3 *in* 6. Lap. *d. alleg.* 50. *in princ.* † Amplia, vt ex tali mandato procurator, nedum possit agere inter dicto vti possidetis, & sic de dominio incidenter, sed etiam principaliter, & posset agere rei vendicatione; quia venit hoc de natura administrationis commissæ.
4 Lap. *d. alleg.* 50. *per tot.* † Amplia; quia tale mandatum generale ad exigendum, & administrandum Monasterium cum clausula, *& generaliter, &c.* est sufficiens ad confirmandum concessiones in emphyteusim, & bona solita concedi; quia cum sit alienatio solita, & de facili concedendum cadit sub tali mandato. Bald. *consil.*
5 138. *Factum sub hac forma, lib.* 5. † Extende; quia potest alienare res perituras; quia talia sub administratione cadunt. Bal. *d. cons.* 138. *in*
6 *princip. lib.* 5. † Restringe; quia non sufficeret ad nouam alienationem, seu concessionem emphyteuticam; quia requiritur mandatum speciale, & specialissimum. Bald. *d. consil.* 138. *ver. in contrarium*, vbi ita distinguit. *lib.* 5. Vide, *Prælatus solus sine Conuentu non dat procuratorem, nec præiudicat Ecclesiæ. Conclus.* 500.

Mandatum ad aliquid faciendum non probat factum fuisse, & quid operetur. Concl. 49.

1 MANDATVM † ad faciendum aliquid non probat illud factum fuisse, quod mandatur, *cap. fin. de electio. in* 6. *cum ibi not.* & ideo mandatum ad eligendum non probat electionẽ, & mandatum ad obligandum non probat obligationem, & mandatum ad inuestiendum non probat inuestituram, & mandatũ ad contrahendum non probat contractum. Petr. de Anch. *cons.* 28. *Rationes inductæ, n.* 5. *ver. sed iis non obstantib.* vbi, quod sola destinatio animi, etiam postquam est intimata procuratori, & per eum acceptata, non producit obligationem cum eo, cum quo debet contrahi, nisi postquam inter eum, & procuratorem fuerit actus ce-
2 lebratus. Alex. *cons.* 32. *Viso processu, in princ. lib.* 6. † Extende, vt procedat ét in dote; quia ex mandato ad obligandum mandantem pro dote constituenda non probatur obligatio dotis constituẽ-
3 Alex. *d. consil.* 32. *in princ. lib.* 6. † Amplia; quia infeudatio non probatur ex inuestitura facta in forma commissionis, nisi apparet
4 de processu exequutoriali. Gemin. *cons.* 14. *n.* 5. *ver. quoad secundum.* † Declara, nisi sequutus fuerit effectus illius commissionis, vt
5 quia is, qui mandabatur infeudari, reperitur in possessione feudi; quia tunc videtur tenere Gemin. *consil.* 14. *n.* 7. ℣ possessio scientę & patientę domino feudi probet infeudationem. † Amplia;
6 quia ex mandato de recipiendo certam permutationem beneficii nullum ius quæritur ei, cui mandatur prouideri ex permutatione recipienda. Gemin. *consil.* 136. *in princ. versic. & per mandatum.* † Amplia in tantum mandatum non probare factum, vt neque
7 coadiuuet in casu, qñ esset per procuratorem confecta scriptura priuata, quæ vellet concurrere cum instrumento publico; quia licet sit anterior, & coadiuuetur mandato procuræ per instrumentum; tñ non releuat. Petr. de Anch. *consil.* 28. *per tot. &* 29. † 7
8 Amplia; quia mandatum de dispensando cum aliquo non probat dispensationem sequutã, vt tenuit Rota in vna Seguntin. Canonicatus die quarta Nouemb. 1562. coram bo. mem. Oradino, vt refert bo. mem. Caputaquen. *decis.* 131. incipit *Galeatius Rotula, lib.* 2.
9 † Amplia; quia licentia iudicis, quod quis ponatur in possessionem, non probat pignus prætorium. Bald. *consil.* 493. *Tenor quarundam, lib.* 5. *n.* 2. *versic. in contrarium.* † Extende; quia deputatio custodis in certis castris non probat captam esse possessionẽ ad custodiam, sicut nec titulus probat possessionis apprehensionem, nec
10 inuestitura probat inuestitum possidere corporaliter, nisi sit facta in ipsa re, quæ debet possideri Bald. plene *cons.* 493. *nu.* 2. *ver. in contrarium, vsque in fin. lib.* 5. † Amplia; quia actus, qui debet fieri
11 certo termino, prout electio, præsentatio, iurisdictionis exequutio, licet commissio fiat alteri intra terminum; non tñ probatur factum; imo is, cui commissio est facta, non potest extra terminũ facere, siue terminus sit ab homine, siue à iure. Anch. *consil.* 214.
12 *Franciscus antiquus, nu.* 15. † Extende in eo, qui debet eligere sepulturam suam extra parochiam, dum viuit; quia licet in vita alteri committat electionem, nõ valebit electio facta ab eo post mortem. Anch. *consil.* 214. *n.* 20. *& seq.* † Idem in restitutione in integrũ
13 intra quadriennium petenda; quia non sufficit commissio, quod petatur. Anch. *d. consil.* 214. *n.* 16. *ver. sexto.* † Idem in appellatione,
14 quæ debet interponi intra decem dies; quia non releuat mandatum ad appellandum intra decem dies, si non est facta appellatio. Anch. *d. cons.* 214. *n.* 17. † Idem multis exemplis de eo, qui debet electionem facere, vel electioni consentire, consecrare, vel aliud implere; quia non sufficit mandatum, & implementũ intelligitur, siue per eum, siue per alium faciat in termino præfixo. Anch.
15 *d. cons.* 214. *n.* 17. *& seq.* † Amplia; quia aliud est facere, aliud mandare, ℣ fiat; ideo qui probat obtinuisse mandatum de denunciãdo, non probat denunciationem, & qui probat mandatũ de vendendo, non probat venditionem, & qui probat constitutum de soluendo, non probat solutionem; quia diuersa sunt. Signor.
16 *cons.* 256. *nu.* 2. † Amplia; quia si mando tibi, vt soluas Titio decem pro me & tu dicis soluisse, & repetis à me ostendendo mandatũ, debes succumbere; quia mandatũ non probat, ℣ solueris, sed debes docere vltra mandatum de solutione. *l. Lucius. ff. mand. cum vi*
17 *not. at. l. si pro ea. C. eod.* Castr. *consi.* 137. *in fin.* † Extende, quia si is, cui datum fuit prætensum mandatum, de quo non constat, vult deponere; & deponat de mandato sibi dato à me, & quod propterea fecit obligationem procuratorio nomine, ipsi nõ creditur; quia est mediator; & quia tractat de se exonerando. Alex. *consil.* 32. *Viso processu, num.* 2. *ver. secunda ratione, & num.* 5. *ver. quod autem deponat, lib.* 6. vbi probat eum in causa sua deponere; & ideo repellendum; quia si procuratorio nomine se obligauit, & non constat de mãdato, tenetur de suo; ergo vt liberetur, si esset testis, esset in sua causa; ideo repellitur. Vide, *Effectus, & exequutio rei captæ si non apparet, ex eo non arguitur. Conclus.* 53. Vide, *Quasi possessio eligendi, & præsentandi ex quibus probetur. Conclus.* 35. Vide, *Tractatus de faciendo non probat factum. Concl.* 339. Vide, *Verba futuri temporis non includunt præteritum, vel præsens. Concl.* 116. † Limita ad effectum spolii; quia si spoliatus ostendat mandatum de dispensando, & habeat possessionẽ,
18 debet restitui, si spolietur. Caput. *decis.* 131. *lib.* 2. † Limita, in iis, quæ à communiter accidentibus non solent fieri, nisi esset illud prius factum, prout in mandato ad petendã institutionẽ ab aliquo vti superiore; quia præsumitur, quante mandatum ille, à quo petitur, esset in possessione instituendi; quia ista non solent peti, nisi ab illis, qui sunt in possessione, maxime concurrentib. aliis coniecturis. Abb. *cons.* 102. *In causa, col.* 3. *in pr. ver. & quamquam posset, lib.* 1. † Li-
19 mita; quia præsumitur ex coniecturis secundum Felin. *in c. sicut n.* 27. *& seq. de re iudic.* vbi hoc videtur declarare, qñ non in præiudi-

cium

ctum tertij, quod intelligit Put. *decis.175.lib.1.* tempore, quo enuncietur ab eo, qui potest; secus si agatur de præiudicio tertij postea; quia etiam præiudicat tertio, pro quo *decis. penult. de iure patronat. in nou.*

Mandatum generale ad quæ se extendat, vel non. Concl. 50.

1 MANDATVM † generale indefinitum, & nullo modo restrictum extenditur generaliter ad omnia, prout cantat mandatum. Bald. *cons.379. Quando super facto, n.4. ver. generale, lib.3.* † Extende; quia mandatum generale tantũ potest in genere suo, quãtum speciale in specie sua; & ideo omnia facta in vim mandati generalis valida sunt, nisi ostẽdatur requiri mandatum speciale, & allegans requiri speciale debet docere. Crau. plene *cons.748. n.12. & seq.* Alex. *cons.133. Circa exequutionem, lib.6.* Corn. *cons.142. num.*
2 *7. lib.2.* vbi dicit procedere circa mandata in genere. † Maxime, quando subsequitur clausula generalis ampliatiua, & specifica, quia extendit mandatum Dyn. *cons.46. In quæstione, quæ vertitur, nu.*
3 *3. ver. præterea etiam.* † Vel quando adest clausula, *quod posit omnia, prout posset principalis.* Alex. *cons.133. n.4. ver. præterea posito, lib.6.* † Vel qñ in mandato generali adest clausula, *cum libera*; quia æquiparatur speciali; vt possit vendere, ac si esset speciale ad vendendum. Rola Vall. *cons.9. num.40. lib.3.* Alex. *d. cons.133. nu.4. & 5. ver. & ex illotenus, lib.6.* vbi, quod clausula, *cum libera*, in mandato generali
4 facit, vt mandatum dicatur speciale, siue in contractibus, siue in iudicijs, & dicit esse notandum. † Extende; quia mandatum generale sufficeit ad capturam debitoris, via iuris facta pro debito ciuili. Alex. *d. cons.133. per tot.* vbi est casus consilii, *lib.6.* vbi, quod valet mandatum generale in omnibus, quæ continentur sub genere, nisi reperiatur prouisum, quod requiratur speciale, & non
5 sufficiat generale. † Restringe in mandato communitatis ad omnes lites, & cum libera; quia non potest transigere super bonis stabilibus communitatis; quia requiritur decretum in manda-
6 to, & transactione, & alia solemnia. Corn. *cons.189. per tot. lib.3.* Vide, *Priores, & Consiliarii ciuitatum, quid possint, vel non. Concl.713.* † Amplia; quia mandatum siue sit generale indefinitum, siue generale
7 ad certum factum, semper extenditur, & comprehendit omnia, sine quibus illud factũ, q̃ mandatur, expediri non põt; ideo põt procurator accipere pecunias mutuo, si causa hoc requirit ex necessitate, licet non sit commissum. Bald. *d. cons.379. n.5. lib.3.* Ampliã † quia mãdatum generale indefinitum, puta ad cõpromittendum, & homologandum lauda ferenda, vel lata, extenditur
8 ad omnia contenta in laudis. Abb. *cons.18. Primo, quod communitas,*
9 *n.7. ver. nec obst. at, lib.2.* † Amplia, quia mandatum generale extenditur ad omnia, sine quibus id quod mandatum, fieri non potest, etiam si sunt talia, quę non possint expresse mandari, quando cõcurrunt quatuor, quod in illam causam mandata concurrunt, q̃ sint necessaria, quod non extendatur modus, & quod conueniat congruitas loci, & temporis. Bald. *d. cons.379. nu.5. ver. sed ad indiuiduã, lib.3.* Crau. *cons.748. n.13. ver.3. respondetur, cum seq.* Rom. *cons.330.*
10 *circa primum, n.11. ver. secus.* † Extende; quia quando mandatũ est generale ad causas, extenditur etiam ad causas appellationũ; ideo poterit procurator generalis appellare, & appellationem prosequi, licet non sit dictum. Castren. *cons.236. Viso puncto in pr. lib.2.*
11 † Amplia; quia factum vigore mãdati generalis, in quo requireretur mandatum speciale, potest conualidari ratihabitione, quæ mandato æquiparatur. Alex. *cons.133. num.7. ver. posset etiam ad cau-*
12 *telam, lib.6.* vbi apost. *in ver. ratihabitio*, dat concord. † Amplia; quia mandatum generale super aliquo actu vniuersali extenditur, vt procurator in quærendis possit domino præiudicare. Bald. *consil.*
13 *111. Proponitur, quod, in fin. lib.3.* † Limita; quia mandatum quantũcunque liberum, plenum, & generale non se extendit ad ea, quę turpiter fiunt. Bald. *cons.379. n.6. ver. ijs præmissu. lib.3.* vbi, quod mãdatum ad omnia tempore belli non extenditur ad dandum prę-
14 mium ciuibus, qui pro patria tenentur gratis militare. † Extende; quia neque ad illicita. Ant. de Butr. *cons.66. n.3.* Vide, *Priores.* supra
15 *n.7.* † Limita; quia non extenditur ad ea, quæ mandans non consueuit facere, nisi certa forma seruata; quia non censetur mandasse sine forma. Bald. *d. cons.379. nu.6. lib.3.* vbi limitat, nisi adfit clau-
16 sula, *non obstante.* † Limita; quia mandatum generale ad corrigẽdum statuta non comprehendit, quod corrigantur statuta propria Papæ mandantis; nisi expresse sit dictum. Alexand. *cons.106.*
17 *n.3. ver. quarto quia lib.2* Ant. de Butr. *cons.66. n.3.* Anch. *cons.366. nu.*
18 4. quod est Ant. de Butr. & Anch. *cons.367. in fi.* quod est Salycet. † Extende; quia per generalem subiectionem, & generale mandatũ subiectionis non præsumitur Papa voluisse reuocare speciales confitmationem super exemptione factam. Alex. *d. consil.*
19 *106. n.5. & 6. ver. septimo, quia lib.2.* † Limita; quia mandatum generale ad capiendum pecunias quascunque ad cambium restringitur ex præcedentibus, ex qualitate negocii, & personarum, & ex
20 aliis, de quibus plene Paris. *cons.96. per tot. lib.3.* † Limita; quia mãdatum ad causam, quam habet cum Titio, & generaliter ad omnes causas alias, debet restringi cum Titio, si non addatur clausula, *cum quacunque, vel alia persona.* Bart. *in l. quod dicitur, in pr. ff. de tut.*
21 Dec. *cons.502. n.9.* † Limita; quia in generali mandato non veniũt ea, quæ mandans non fuisset specialiter concessurus, c. *in generali. de reg. iur. in 6. cap.2. de offic. Vicar. eodem lib. l. obligatione generali. ff. de reg.*
22 plene Corn *cons.281. alias 285. col. fin. lib.4.* Vide, *Generalis dispositio. Concl.31.* Vide, *Nota speciali digna. Concl.68.* † Extende idem in syndicatu facto ab vniuersitate. Corn. *cons.177. col.1. lib.2.* † Limita; qa
23 mandatum generale non comprehendit donationem, vel abdicationem iuris quæsiti à mandante. Ideo mandatum datum eũtibus ad Capitulum generale, & ad faciendum omnia generaliter, non continet mandatum ad donandum ius eligendi competens conuentibus, & Capitulis. Alex. *cons.106. Perspectis iis, n.5. ver.*
24 *sexto quia, lib.2.* Cuma. *cons.148. n.2.* † Extende, quia non potest renunciare exceptioni competenti principali quia esset donare.
25 Castr. *cons.196. col.2. in pr. lib.2.* † Extende; quia procurator generalis non potest cedere ius competens principali; quia speciale requiritur. Crau. *cons.442. n.10.* † Restringe, vt non procedat, quãdo constituentes sciebãt tractari, q̃ in Capitulo generali ius quæsitum auferri deberet; quia tunc mandatum generale extenditur
26 ad hoc, vt Alex. *cons.106. num.22. ver. ad sextum argumentum, lib.2.*
27 † Limita; quia mandatum generale non comprehendit incerta
28 tempora mandati. Alex. *d. cons.106. n.8. & 9. ver. decimo. lib.2.* † Limita; quia vbi agitur de causa status, vel vt infamia irrogetur, requiritur speciale mandatum, & non sufficit generale; quia periculũ infamiæ equiparatur periculo mortis. Alex. *cons.133. n.8. ver. non obstant, lib.6.* † Limita; quia mandatum generale non continet ea,
29 quæ verisimiliter dominus non concessisset, Bart. *in l. filius famil. col.2. ff. de donat.* & propterea non potest procurator promittere de interesse velle stare simplici verbo creditoris. *l. si procurator*, & ibi Doct. *ff. de cond. indeb.* Ang. *cons.248. & in l. cum res. n.19. ff. de leg.1.* vbi idẽ dixit arg. *l. vniuersorum. ff. de pign. actio.* † Limita; quia in generali
30 mandato non veniunt ea, per quæ dominus argueretur de fide rupta. Crau. *cons.54. n.6.* † Extende, ét si in mandato adesset clau-
31 sula specialis veniendi contra fidem; quia non valeret, ex quo temerarium est venire contra fidẽ. Crau. *cons.54. n.6. ver. amplius.* † Li-
32 mita; quia mandatum quantumcunque generale non comprehendit ea, ex quibus dominus posset cadere in pœnam. Fulg. *cõs.*
119. *Super eo, quod primo, n.2. l.3. §. si procurator*, vbi * omnes. *ff. q. quæ q̃*
* *iur.* Bar. *in d. l. si procurator, in pr. ff. de cond. indeb.* Rom. *cons.74. Miror, cur tanta, in pr.* vbi apostill. *in ver. non includantur*, citat plurimos concord. † Extende, vt procedat nedum in mandato procuratoris, sed in
33 mandato ad gubernium nauis; quia si præpositus gubernio nauis efficiatur pyrata, & deprædator, prout de quodam Petro Cathalano loquitur Rom. *d. cons.74. per tot.* non tenetur dominus; quia mandatum non se extendit ad dolum, & delictum, per quod dominus incideret in pœnam. † Limita; quia mandatũ generalibus
34 clausulis appositis nõ extenditur ad maiora expressis, quæ requirunt mandatum speciale, etiam si generaliter sit dictum, quod omnia veniunt mandabilia. Bart. *in l. filius famil. §.1. ff. de donat.* Vide, *Clausula mandatorum procuræ diuersæ, & quid operentur. Concluſ.364.*
35 † Limita; quia mandatum generale non se extendit ad reuocandum dispolita per mandantẽ. † Restringe, nisi ex iusta causa mo-
36 ueretur procurator, quia tunc potest mutare dispolita mandantis. *l. si hominem, ff. mand.* per quem text. Rom. *cons.325. num.8.* dicit Episcopum ex iusta causa posse dispensare contra Canones, inferiorem posse tollere factum superioris, Episcopum posse absoluere in casu reseruato Papæ; pro aliis exemplis Roman. *cons.428.*
37 *in fi.* vbi plena apost. Vide, *Arbitrium liberum, vel simpliciter datum aliquid faciendi, quæ facta comprehendat. Concl.476.* † Limita; quia mandatum generale, & indefinitum restringitur ad ea, quæ põt mãdans; ideo sicuti mandans nõ posset de feudo nobili inuestire ignobilẽ, ita neq; mandatarius. Castr. *cons.336. Laudatio. lib.1.* †
38 Extende; quia tale mandatum non extenditur ad prohibita. Castr.
39 *d. cons.336. num.2. ver. primo quia, lib.1.* † Extende; quia non comprehendit non solita fieri per mandantem. Castr. *d. cons.336. nu.2. ver.*
40 *secundo ostenditur. lib.1.* † Extende; quia non veniunt ea, quę quis non esset specialiter concessurus. Castren. *d. cons.336. n.2. ver. tertio*
41 *quia, lib.1.* Corn. *cons.225. De pluribus, per tot. lib.2.* † Extende; quia mandatum generale restringitur, & intelligitur secundum conditionẽ rei, Castr. *d. cons.336. n.2. ver. quarto probatur. lib.1.* † Extẽde;
42 quia

quia generalitas, quæ habet verba, *prout videbitur, & placuerit*, restringitur secundum arbitrium boni viri, prout verba importãt. Castren. *d. cons.* 336. *n.* 3. *lib.* 1. Ang. *cons.* 388. *Const. at procuratorem, num.* 43 2. Bald. *in l. inciuile. C. de rei vendicat.* Bald. *cons.* 379. *nu.* 3. *lib.* 3. † Contrarium, quod ista verba, *prout ei placuerit, & videbitur*, importent voluntatem liberam, tenet Paris. *cons.* 71. *n.* 17. *& seq. lib.* 3. vbi tollit contraria, vt procedant, quando singulare verbum, *placuerit*, vel singulare verbum, *videbitur*; præferturque via vtrunque per se prolatũ importat arbitriũ boni viri, sed quandocunq; profertur, vt geminatio operetur, inducunt liberam potestatem, & liberã voluntatem. Rol. à Vall. *cons.* 60. *n.* 24. *lib.* 1. pro vtraque parte Crau. *cons.* 924. *num.* 14. Vide, *Alienatio generalis non comprehendit prohibita. Conclus.* 270. Vide, *Dispositio generalis non comprehendit multa nisi fiat mentio specialis. Concl.* 490. Vide, *Obligatio generalis non comprehendit prohibita. Concl.* 36. Vide, *Verba vniuersalia restringuntur secundum potestatem, & qualitatem, &c. Concl.* 135.

Mandatum quando dicatur speciale per clausulam generalem. Concl. 51.

1 MANDATVM † dicitur speciale, quando in eo aliqui casus exprimuntur speciales, in quibus mandatum speciale requiritur, & deinde apponitur clausula generalis, *& ad omnia alia etiam si mandatum exigant speciale*; quia tunc censetur speciale ad omnia, in quibus mandatum speciale requiritur, similia tamẽ expressis, *c. qui ad agendum. §. sed si aliquis, de procurator. in* 6. vbi late Lap. Gemin. & Franch. Feder. de Sen. *cons.* 177. *in pr.* Gemin. *cons.* 129. *n.* 6. *ver. item ibi est clausula.* Rom. *cons.* 271. *Vistora, n.* 2. *ver. subsistantialiter tamen*, vbi, quod veniunt similia, sed non maiora, vel dissimilia, & ibi apostill. *in ver. similia*, dat concord. Abb. *cons.* 88. *col. pen. ver. secundo potest. lib.* 1. vbi, quod etiam sufficit clausula generalis, *promit-*
2 *tus ratum habere omne, &c.* † Extende; quia dãt plura exempla Doctor. nam si constituo te procuratorem ad causas, & ad agendũ, & ad omnia, quæ ego possum, excepto, quod non possis iurare de calumnia, videor dedisse mandatum speciale ad omnia, excepto hoc iuramento de calumnia, & hoc, vt exceptio sit de regula, alias nihil operaretur. Alex. *cons.* 14. *Abunde, num.* 2. *& sequent. ver. nec*
3 *obstat. lib.* 7. † Idem, si Episcopus Vicario suo cõmisit omnia, quæ ipse potest, excepta collatione beneficiorum, censetur dedisse mandatum speciale ad omnia, excepta collatione beneficiorum.
4 Alex. *d. cons.* 14. *n.* 3. *lib.* 7. *ver. & similiter.* † Cõtrarium, quod si regula non comprehendebat casus speciale mandatum requirentes, exceptio non ampliet regulam, sed potius exceptio censeatur facta ad abundantem cautelam. Petr. de Anch. *in rubr. de reg. iur. in* 6. Alex. *d. cons.* 14. *n.* 3. *in fi. ver. item, per abitur, & n.* 4. *lib.* 7. vbi apost. *in ver.*
5 *reprehendit.* † Deciatat Alex. *d. cons.* 14. *num.* 4. *ver. nihilominus aliter respondeo. lib.* 7. quia conclusio est vera, quando verba regulæ erãt vniuersalia, & habilia comprehendere casus speciales, prout, q̃ posset omnia, quæ potest principalis, tunc excipiendo casum specialem declarat sub illo genere omnes casus speciales comprehẽdi, excepto casu exceptuato, sed si regula non habet verba vniuersalia apta comprehendere casus speciales, exceptio non am-
6 pliat regulam, & censetur facta ex abundanti. † Vide omnino Crauett. *cons.* 748. *nu.* 11. *ver. non obstat secundum, cum multis seqq.* maxime *num.* 20. *ver. septimo.* vbi, quod illa clausula, *& generaliter*, &c. iunctis verbis, & *quæ ipsemet constituens faceret, & facere posset*, habent vim specialis mandati, & cum libera, allegat Rom. *cons.* 94. *in fin. primi dubii.* Abb. *cons.* 18. *col.* 3. *in fin. ver. nec obstat. si dicatur*, quod Syn-
7 dici, *lib.* 2. & alios. † Declara; quia clausula generalis non operatur, quando est restricta, puta, *& generaliter omnia alia, &c. circa præmissa necessaria, & opportuna*; quia non extenditur mandatum ad diuersa. Cuma. *cons.* 148. *in pr.* plenius Bart. *cons.* 6. *Super puncto. nu.* 2. *& sequ. vsque in fi. ver. item non obstat, lib.* 2. quod est Vguccionis de Eugubio, vbi, quod imo illa verba circa præmissa restringunt.
8 † Declara; quia calculare rationes, & confiteri non potest procurator habens mandatum ad certas species, puta ad vendendũ, recipiendum, liberandum alienandum, &c. quia non sufficit ad actum diuersæ speciei, & clausula, *& generaliter, &c.* restringitur
9 circa præmissa. Cuma. late *cons.* 148. *Venerabilis vir, per tot.* † Amplia, vt tale mandatum censeatur legitimum, & speciale etiã ad agen-
10 dũ pro iniuria. Lap. *alleg.* 70. *n.* 3. *ver. hinc est.* † Amplia, vt tale mandatum sit sufficiens in casibus requirentibus speciale mandatum ẽt maioribus, quam sint casus expressi, non tamen longe maioribus, gl. *in c. fi. de procurator. in* 6. *in ver. speciale*, Lap. *d. alleg.* 70. *nu.* 3. *ver.*
11 *quia licet.* † Differunt mandatum speciale, & singulare; quia speciale includitur in mandato, cum libera, singulare non. Alex. *consil.* 133. *Circa exequutionem, num.* 10. *lib.* 6. † Amplia; quod licet exprimatur vnus casus requirens mandatum speciale, non veniat per clausulam, *& generaliter omnia alia, &c.* casus, qui requirunt specificum mandatum, & speciale, vt est causa matrimonii, obiectionis contra electum, &c. tamen si exprimatur vnus casus de istis requirentibus speciale mandatum & specificũ, & addatur clausula generalis, tuna bene venirent alii casus prædicti, qui non veniunt in primo casu, ita Lap. *alleg.* 71. *Sape vidi, n.* 9. *vsque in fi. ver. quod ergo, & circa finem, ver. nam intelligo*, quia à paritate rationis hoc procedit; quia si primo casu expresso vno casu requirẽte speciale mãdatum, sed non in indiuiduo, veniunt alii similes; ita pari ratione expresso casu requirente in indiuiduo mandatum specificũ, veniunt alii casus, vbi dicit hoc esse de mente Ioan. de S. Georg. &
12 Lap. Abb. † Declara, quia quod dicitur, clausulam generalem in-
13 ducere mandatum speciale, intelligitur, quoad expressa, puta si datur mandatum quoad quædam bona, & apponitur, quod possit transigere, & generaliter omnia alia, semper debet fieri relatio quoad eadem bona, non quoad alia. Bald. *cons.* 371. *Viso tenore, lib.* 4. *in pr.* quia verba generalia secundum subiectam materiã sunt intelligenda. Bartol. *in consil.* 6. *Super puncto, num.* 1. *cum seqven. lib.* 2. vbi clausula ad renunciandum, restringitur circa expressa. † Ita-
14 mo natura clausulæ, *& generaliter omnia alia in præmissis necessaria, &c.* est, vt restringatur solum ad expressa, & vltra non operetur propter restrictionem. Anchar. *cons.* 284. *in fin.* Alex. *cons.* 22. *in fin.*
15 *lib.* 1. Bartol. *dict. consil.* 6. *in fin. lib.* 2. † Amplia in deputatione, seu mandato Vicarii; quia si est datus ad aliquos casus speciales cum clausula generali, poterit dispensare ad ordines, prout Episcopus, vel Capitulum; quia dispensatio non reputatur inter ardua. Feder. de Sen. *consil.* 40. *Super eo, quod quæritur, in fin.* † Contrarium
16 tenet Oldr. *consil.* 326. *num.* 6. *ver. est autem.* videlicet, quod dispensatio tanquam ardua, & inter grauiora negocia computetur, ita quod Episcopus per se non possit sine Capitulo illam expedire.
17 † Declara; quia stant simul, quod vno respectu quid inter gra-
18 uiora computetur, & alio respectu secus. † Amplia in commisso facto; quia si data est facultas arbitratori procedendi, & tollendi ab vno, & dandi alteri, & procedendi partibus absentibus, ac arbitrandi, si adiungitur clausula, *& generaliter omnia alia faciendi*, ita quod non possit dici de nullitate, neque excipi, talis clausula generalis operatur casus similes non expressos, & ideo valebit arbitramentum latum non citatis partibus. Cuma. *consil.* 7. *Primum videndum, num.* 7. *ver. quinimo si bene.* † Amplia in cõ-
19 cessione feudali; quia si sunt concessa pedagia, merum, & mixtũ imperium cum clausula, *& quæcunque alia iura, quocunque nomine nuncupentur*, venit sal, & redditus talis, quamuis sit de regalibus. Castren. *cons.* 63. *Quod dicti redditus. in fin. lib.* 1. † Amplia; quia man-
20 datum generale ad omnes causas, excepta causa restitutionis in integrum, dicitur speciale in omnibus aliis causis; quia exceptio operatur, quod sit datum speciale mandatum in aliis, de quibus sine exceptione non intelligeretur. Gemin. *in c. qui ad agendum. §.*
1. *de procur. in* 6. Imol. *in l. fin. colum.* 12. *ff. quis, & à quo appell.* Alexan.
in l. fin. ff. quod quisque iur. † Amplia; quia mandatum dicitur spe-
21 ciale ad vendendum, licet non exprimat bona vendenda, & ad transigendum, licet non dicat, super quibus. Crauett. *consil.* 126. *numer.* 6. plenius Alexand. *consil.* 189. *Viso statuto, num.* 8. *lib.* 1. vbi dicit * communem, plenius, quam alius Roland. à Vall *consil.* *
26. *num.* 8. *& sequent. lib.* 2. vbi ponit infinita exempla ad emendum, ad pignorandum, & retrahendum, donandum, petendum restitutionem, compromittendum, dicitur speciale. † Ex-
22 tende; quia mandatum ad petendam restitutionem in integrum dicitur speciale, licet non dicatur aduersus quos. Crauett. *consil.* 126. *numer.* 6. Alexand. *dict. consil.* 189. *num.* 8. *lib.* 7. Roland. à Vall. *dict. consil.* 26. *num.* 8. *& sequent. lib.* 2. † Contrarium Ioan. Mon-
23 tesper. *consil.* 283. *numer.* 8. † Declara; quia mandatum speciale di-
24 citur, quando fit ad vendendum, si vero fiat ad vendendum talem rem, dicitur singulare. Alexand. *dict. consil.* 189. *num.* 8. *lib.* 7. *& consil.* 155. *numer.* 8. *lib.* 6. vbi apostill. dat concord. Roland. à Vall. *consil.* 26. *numer.* 9. *& sequent. libr.* 2. † Declara; quia speciale
25 dicitur mandatum, quando continet certum quid, licet illud plura contineat, quia semper est eadem species, prout venditio, licet sit domus,, vel fundi, vel animalium, semper est venditio, quæ ad plura refertur; secus, quando verba sunt generalia, quæ de pluribus speciebus disponunt; quia tanquam incerta sunt
26 generalia. Crauett. *dict. consil.* 126. *numer.* 6. *ver. similiter.* † Exten-
de ad donandum; quia speciale dicitur, licet non dicat, cui, vt est text. *in l. filius familias. ff. de donatio.* sed tamen intelligitur de modica donatione, vt per Socin. *consil.* 112. *numer.* 10. *libr.* 1. † Extende;
27 quia mãdatum ad compromittendum, vel trãsigendum dicitur speciale.

speciale. Dec. *cons.21. In causa istorum, n.4.* † Restringe; quia non dicitur mandatum speciale ad eximendum carceratum ad instantiam Communis, licet dicat, ad causam cum Communi. Bartol. *cons.84. In causa Statii circa med. lib.1.* vbi apostill. *in ver. de acq. h. redit.* dat concordantes. † Restringe ad contrahendum matrimoniũ; quia requiritur indiuidua specificatio, & sic mandatum singulare, item ad iurandum specifice; quia fit in animã principalis, item in appellatione ab exequutione, item in iis, per quę dominus incideret in pœnam. Roland. à Vall. *cons.26. in princ. lib.2. & nu.20. & seq.* vbi reddit rationem specialitatis. † Restringe in venditione bonorũ vniuersitatis, vel minoris; quia requiritur specialis mẽtio bonorum vendendorum. Crau. *cons.773. num.7.* allegat Dec. *cons.142. col. fin. circa med.* & alios Crauet. *cons.652. num.3. ver. quarto.* allegat Roland. à Vall. *cons.90. nu.28. lib.1.* † Limita; quia si nullus casus requirens mandatum exprimitur, sed solum dicatur, quod detur potestatem, etiam in casibus requirentibus mandatum speciale, ista clausula nihil operatur, quia resoluitur in generalitate verborum. Castr. *cons.336. Laudatio, num.4. lib.1.* † Extende, etiam si adsint verba expressa generalia, puta *ad accusandum, denunciandum, & renunciandum*; quia non poterit renunciare iuri principalis, p quam inducatur donatio, quia illa verba, *ad renunciandum*, intelligi debent secundum subiectam materiã circa expressã in facultate. Bart. *cons.6. in princ. & per tot. & cons.7. lib.2.* vbi, quod intelligũtur illa verba, *ad renunciandum*, generaliter, dummodo donatio nem non contineãt; quia sunt generalia. † Limita; quia non sufficit tale mandatum ad casus requirentes speciale cum generali clausula, ad hoc, vt dicatur habere mandatum ad contrahendũ matrimonium; quia requiritur speciale, & indiuiduum cũ certa persona, *c. fi. de procur. in 6.* vbi gloss. *in ver. speciale.* Lap. *alleg.70. circa princ. ver. idem dicimus.* † Limita; quia non sufficeret ad donandum libere, licet sufficeret ad alienandum. Abb. *d. cons.88. col. pen. ver. secundo potest. lib.1.* Bartol. *cons.6. & 7. lib.2.* † Extende; quia non extenditur ad renunciationem iuris clari, per quam inducitur donatio, Bart. *d. cons.6. num.1. & seq. & cons.7. lib.2.* vbi loquitur etiã si adsit clausula generalis, *ad paciscendum, & renunciandum*. † Limita in mandato ad opponendum crimina contra electum. *clem. nõ potest, de procurator.* & hoc, siue per viam appellationis, siue alias, vt per gloss. ibi *in ver. electi.* Lap. *alleg.70. in pr. & in fin. ver. dicit ergo*, vbi, q̃ expresso vno speciali ẽt de maioribus, puta fidei, per clausulam generalem, non includit mandatum, *ad obiciendum contra electum.* † Limita in mandato ad appellandum ab electione, vel prouisione; quia debet esse speciale, & indiuiduum cum expressione obiectorum, & ad iurandum corporaliter in animam constituentium, quod credunt obiecta vera, & se posse probare, *c. procurator, de electio. in 6.* Lap. *d. alleg.70. in pr. ver. ita enim dicimus.* † Declara, vt per Io. de Monte Sperello *cons.283. n.6.7. & seq.* quia ab electione, forte sufficit speciale, sed non ad accusandum criminaliter, nisi crimina specificentur. † Limita regulariter in omni casu, in quo posset dominus ex tali mandato cadere in pœnã mutationis status; quia tunc requiritur speciale & specificum. Lap. *d. alleg.70. circa pr. ver. si coniungas, & misceas, & n.2. & 3.* Fulg. *cons.119. n.2.* † Limita vt procedat in dictis casibus limitatis, ẽt si in mandato esset expressa grauior causa, puta causa fidei; quia licet comprehendantur casus similes, & maiores in aliquo; tamen non comprehenditur causa mutationis status; quia illa verba *clem. non potest, de procurator.* videlicet cum sub generalitate grauiora non veniant, vel maiora, licet sint generalia, tamen fundantur super ratione speciali, vt non veniat causa status, ita Lap. *d. alleg.70. n.3. ver. sed ad istud opponitur, vsque in fi.* quod tamen intellige secundum præced. ampliat. quia si exprimatur vnus casus mutationis status, veniunt a super clausulã generalem, & idem, quando exprimitur casus requirens specificum mandatum veniunt alii, & ad hãc limitationem, quod causa status sit maior, & non veniat, ita de facili facit *cons. Bald. 1. lib.1.* † Limita; quia nunquã veniunt in tali mãdato lõge maiora, vel grauiora requirentia mandatum speciale, *d. clem. non potest. cũ ibi not. at. de procur.* Lap. *d. alleg.70. n.3. ver. & illud intelligitur.* Bart. in *l. sed est quis. §. quæritum, col.2. ff. si quis cautio.* & plenius *cõs. 6. Super puncto, n.3. vsque in fi. lib.2.* maxime *in fi. ver. præterea*, vbi, quod *d. qui ad agendum. §. sed si aliquis, de procur. at. in 6.* habet hodie restrictas habenas per *d. clem. non potest, de procur. at.* vt non contineat maiora expressis. Rom. *cons.271. Vis tota, n.2. ver. substantialiter tamen.* vbi apostill. *in ver. similia*, dat concord. † Extende, vt imo nec veniãt ex clausula generali posita post specificationem specialẽ grauiora, vel maiora. Cald. *cons.526. circa med. ver. non obstat, si dicatur.* alias *n. de prius*, qui loquitur in derogatione. † Limita in mãdato ad impetrãdum rescriptum, quod requiritur speciale, & non sufficit mandatum ad certos casus speciales cum dicta clausula generali; quia vbi agitur de fraude excludenda, vel de magnitudine rei, nõ sufficit. Alex. *cons.135. Ponderatis iis, n.4. ver. in tantum, lib.2.* vbi, quod neque ratificatio sufficit. † Limita; quia ad hoc, vt mandatum dicatur speciale, requiritur specialis mentio, nec sufficit generalis expressio, puta ad iurandum de calumnia non sufficit mãdatum ad præstandum quodcunque iuramentũ, nisi exprimatur species iuramenti, puta quodcunque iuramentum calumnię, vel in supplementum, ita Io. de Imo. & Franch. *in cap. si de iuramen. calumn. in princ.* & idem dixit in iuramento supplementi, & aliis specialibus iuramenti. † Extende; quia licet largo modo compromissum sit trãfactio, tamen mãdatum ad trãsigendum non sufficit ad compromittendum, nec è contra. *supra in ver. Mandatum ad transigendũ, Concl.47.* † Extende; quia ad contrahendum matrimonium requiritur speciale mãdatum, & non sufficit, quod dicat, *ad contrahendum matrimonium cum quacunque persona*, sed debet esse specialissimum, *ad contrahendum matrimonium cum tali persona.* Alex. *cons.146. lib.5.* & est tex. *in l. generaliter*, vbi Bart. *l. ff. de sponsalib. tex. in cap. fin. de procurator in 6.* † Extende; quia clausulæ generales non extendũt mãdatum ad maiora expressis licet possent comprehẽdere ex sui generalitate omnia. Vide, *Clausulæ mandatorum procuræ diuersæ, & quid operentur. Concl.364.* Vide, *Maiora expressis quando includantur, vel non ex clausula generali. Concl.18.* † Restringe; quia bene sufficit mãdatum ad transigendum, & componendum absque expressione indiuidua causæ. Vide, *Mandatum. Concl.47.*

Mandatum speciale requiritur multis casibus. Concl. 52.

VIDE † casus 24. quos ponit Specul. in quibus requiritur mandatum speciale, *in tit. de procurator. §.1. num.4. ver. item apponitur*, quos repetit gloss. *in cap. qui ad agendum. §. si. ver. vel paciscr. de procurator. in 6.* † Primus in petenda restitutione in integrũ pro alio, *cap. coram, de restit. in integr.* quod intelligit gloss. *in c. ad agendum.* quando petitur principaliter, sec⁹, si incidẽter. *c. suscitata, eod. tit.* Cassad. *decis.1. de procur.* Declara *in ver. Restitutio in integrum vt peti possit, pro alio, requirit mandatum speciale, & quando secus. Concl.279.* † Vide Cast. *cons.236. Viso puncto, lib.2. in princ.* vbi, quod procurator ad causam, sil æditur, potest petere restitutionem in integrum, & prosequi; quia extenditur ad dependentia, & incidentia. † Secundus est causa suspecti tutoris. *l. non solum. §. fin. ff. de procur.* † Tertius, quando sunt duo procuratores omnium rerum alicuius; quia vnus nõ potest ab altero exigere sine mãdato speciali. *l. qui duos. ff. de procurat.* † Quartus est in interdicto de libero homine exhibendo, *l. Pomponius, in pr. ff. de proc.* † Quintus est in trãfactione, vel pacto. *l. mandato. ff. de procur. & C. de transact. l. transactionis.* vbi, quod sufficeret, si esset procurator cum libera, vel in rem suam constitutus. *l. procurator, ff. de procur.* & quod in trãfactione requiratur mandatum speciale, alias est nulla. Rom. *cons.166. Viso, num.3. ver. cæterum.* Alex. *cons.129. Ponderatis, num.2. lib.1.* vbi, quod transactio est alienatio. † Adde, quod sufficerent verba prægnantia mãdati, ad hoc, 8
vt procurator possit renunciare appellationi. Gem. *cons.129. nu.4. & seq. ver. dixi secundo.* † Sextus iuramenti delatio, & receptio. *l. iusiurandum. §. fi. ff. de iureiur.* & in omni iuramento, quia per illud ligatur anima, *cap. si. de iuram. calum.* Lap. *alleg.71. Sæpe vidi, n.6. ver. itẽ iuramentum*, vide *in casu 19. n.31.* † Et non dicitur speciale, si fiat ad 10
præstandum quodcunque iuramentum; quia non poterit de calumnia iurari, nisi adsit specialis mentio ad præstandũ quodcunque iuramentum calumniæ. Im. & Franch. *in cap. si. de iuramen. cal. in pr. lib.6.* † Et quod requiratur mandatum speciale ad iurandũ, 11
est tex. *in cap. si. de iuram. calum. in 6.* gloss. *in cap. qui ad agendum. de procurator. in 6.* Bart. & alii *in l. qui bona. §. si alieno, in 3. quæst. ff. de dam. infect.* Vide, *Iuramentum potest præstari per procuratorem, & quando requiratur mandatum speciale. Concl.530.* † Restringe multis casibus, pri- 12
mo, nisi in mandato essent expressi quidam casus speciales requirentes mandatum speciale, deinde esset apposita clausula generalis, *quod posset omnia alia, quæ requirunt mandatum speciale*; quia posset iurare, *d. c. qui ad agendum, de procurat. in 6.* Vide, *Mandatum quando dicatur speciale per clausulam generalem. Concl.51.* † Declara, nisi es- 13
set casus grauior expressis; quia clausula generalis non comprehenderet *clemen. non potest. de procurator. cap. sedes, de rescript.* Bartol. *in l. sed & si quis. §. quæritis, colum.2. ff. si quis cautio.* † Restringe, nisi 14
essemus in syndicis ciuitatum, & castrorum, vel communitatum; quia ex quo gerunt officium publicum, & propter interuentum decreti superioris possunt expedire omnia illa, in quibus alias requireretur specificum mandatum, licet secus sit in syndico alicuius Capituli, vel Collegii, ita Cyn. & Bald. *in l. 1. C. etiam per procur. cauf. in integr. restit.* Bald. *in l. illud. §. 1. ff. de minor.*

Castr. *in l. iusiurandum & ad pecunias, §. defensor. ff. de iureiurand.* idem
15 Castren. & Alexand. *in l. præses. C. de transact.* † Restringe, nisi principalis persona, vel communitas promisit, & iurauit attendere, & obseruare quæcunque gerenda, & procuranda per eius procuratorem, vel syndicum; quia tunc tales procuratores possent iurare absque alio speciali mandato; quia quotiescunque syndicus, vel procurator facit illud, quod principalis suus fecit, vel solitus est facere, licite facit, ac si de hoc haberet speciale mandatum, text. iuncta gloss. *in l. fi. ff. quod cum eo*, & idem in puncto Alexand. in apostill. ad Bart. *in l. solutam. §. final. ff. de pignor. actio.* & sic
16 limitantur dicta per Bartol. *in l. qui bona. §. si alieno. ff. de damno infect.*
17 † Septimus in acceptilatione, *l. 3. ff. de acceptilation.* † Octauo in rescriptorum impetratione, etiam si sint litteræ legendæ, & sic obseruare Cancellariam Curiæ Rom. asserit Specul. *in c. nonnulli, de rescript.* Alexand. *cons. 135. num. 4. ver. in tantum lib. 2.* vbi, quod nõ sufficit mandatum speciale ad certos actus cum clausula generali, &c. neque valet ratificatio, infra *numer. 49. & sequ.* † Nono in
18 causa matrimonia i secundum Vinc. *cap. ex litteris. qui matr. accus.*
19 *poss.* Lap. *allegat. 71. n. 6. in fi.* † Contrarium videtur velle *c. accedens. de proc.* sed ibi parentibus agentibus de matrimonio filiorum accessit consensus, secundum Spec. & gl. *in d. c. qui ad agendum.* & Lap.
20 *d. alleg. 71. Sæpe vidi, n. 6. circa fi.* † Declara; quia mandatum ad contrahẽdum matrimonium cum quacunque muliere, vel quocũqueviro non est bonum, sed debet esse speciale cum tali persona, alias non sufficit, si tamen post tale mandatũ sequatur matrimonium, & deinde mandans dat mandatum speciale ad contrahẽdum cũ tali, sufficit; quia videtur ratum habere. Alex. plene *cons.*
21 *146. In causa, & lite, per tot. lib. 5.* vbi tollit contraria. † Decimo in voto vltramarino, *c. ex multa, in pr. de voto.* Lap. *d. alleg. 71. Sæpe vidi, n. 6.*
22 *circa fi.* † Vndecimo in consumptorum instrumentorum exem-
23 platione. *c. fi. de fi. instrum.* † Duodecimo in iis, quæ Sedes Apostolica sibi in specie reseruauit, dicunt notat. *in c. quod translatione de*
24 *offic. legat.* infra *n. 42.* † Decimotertio in matrimonio contrahẽdo, *c. fi. de procurator. in 6.* vbi gloss. *in ver. speciale*, quod non sufficit man-
25 datum speciale ad cõtrahendum, nisi exprimatur cum tali. † Decimoquarto in sponsalibus contrahendis, *cap. veniens. qui Cleric.*
26 *vel vouen.* † Dictamen, quod pater filia non contradicente potest contrahere pro ea matrimonium, & sponsalia sine mandato se-
27 cundum Speculator. vbi supra, secus si contradicat. † Decimoquinto in compromisso, *c. per tuas. de arbitr.* infra, *n. 56.* vbi plenius.
28 † Decimosexto in absolutione ab excommunicatione petenda, *cap. q. de iis, in fi. de sentent. excomm.* & ratio est; quia absolutio non datur pœnitenti, & probatur, vel præsumitur pœnitens ex mandato speciali, & qualiter sit danda absolutio. Vide Speculat. vbi supra. Lap. *d. alleg. 71. Sæpe vidi, n. 6. ver. vnde est videre.* vbi, quod est speciale ad præstandum iuramentum secundum notat. *in c. desideres,*
29 *de sentent. excomm. in ver. absolutio.* † Decimoseptimo in oblatione filii idolis faciẽda, seu dæmonio, *cap. quæris. distinct. 4. de consecratio.*
30 † Decimo octauo in contrahenda excommunicatione, *c. si habes,*
31 *in pr. 24. q. 3.* Lap. *d. alleg. 71. n. 6. in fi.* † Decimonono in iuramẽti de calumnia præstatione, *c. vlt. de iur. calum in 6.* Lap. *d. alleg. at. 71. Sæpe*
32 *vidi, n. 6. ver. ut ẽ iuramentum.* Vide supra *in 6. casu, n. 9. & seq.* † Vigesimo in exceptionis famosæ, seu criminosæ propositione, & quando contra electum per viã appellationis, vel alias proponuntur crimina. *clem. non potest*, vbi gl. *de procurator.* declarat hoc esse; quia procurator potest facere cadere dominũ in pœnam mutationis
33 status. † Vigesimoprimo in petenda dispensatione, vt per Specul.
34 *de electio. §. superius, ver. item not.* Lap. *d. alleg. 71. n. 6. in fi.* † Vigesimosecundo in pace facienda. Spec. *de treuga, & pace, ver. hoc quoque.* Iul.
Clar. *in §. fi. q. 58. n. 28. ver. sed. an procurator*, vbi, q non sufficit man-
35 datum cum libera ad pacem, sicut nec ad donandum. † Extende; vt idem sit in reconciliatione, quæ est quædam pax. Alex. *cons. 78.*
36 *Viso, n. 15. lib. 5.* † Vigesimotertio, cũ iudex finito officio conueniatur; quia post 50. dies dat procuratorẽ, aut per se ipsum stare de-
37 bet, *l. 1. C. vt omnes, tam ciuil. quam mil. iudic.* † Vigesimoquarto is, q impetrat super dispensatione natalium pro alio, debet habere mandatum speciale ad iurandum secundum stylum Cãcellariæ, & aliter non auditur secundum Spec. *d. §. 1. de procurator. n. 6. ver. 24.*
38 † Amplia, & adde alium casum; quia in causa spirituali requiritur speciale mandatum. Lap. *d. alleg. 71. Sæpe vidi, n. 6.* qui hoc colligit ex mente Speculator. de coniuncta persona, §. 1. item quod, vbi cõiunctus nõ admittitur pro coniuncta persona, in iis, quæ requirunt speciale mandatum, & sic cum non admittatur in causa spirituali, non quod requirat mandatum speciale, vide Lap. qui multa dicit pro, & contra, & *n. 7.* allegat rationem, quia in causa
39 spirituali tangitur anima. † Amplia; quia idem etiam in causa beneficiali dicit Lap. *d. alleg. 71. num. 6. ver. tum etiam.* quia ibi eadẽ allegat, quæ in præcedenti casu, & *cap. si annum, de iudic. in 6.* & ibi
40 tionem ponit, *n. 7.* quia in causa spirituali proprie tangitur anima, quæ tamen ratio non forte applicatur causæ beneficiali. † Et Vi-
41 carius Episcopi non potest admittere resignationem beneficiorum, nisi habeat mandatum speciale; quia est species alienationis
42 personarum. Cald. *cons. 60.* quod est 3. *de renunciat.* † Item non pot-
43 interponere authoritatem super donatione iuris patronatus, nisi habeat mandatum speciale. Cald. *cons. 68.* quod est 1. *de offic. Vicar.*
† Amplia; quia itẽ in iis, quæ sunt de maioribus, & Episcopo re-
44 seruatis, requiritur mandatum speciale. Cald. *cons. 70.* alias 3. *de offic. Vicar.* Vide alios casus, *in ver. Vicarius Episc. non potest. Concl. 189.*
& supr. *n. 23.* † Amplia in executione perenda, requirit n. man-
45 datum speciale; quia potest facere cadere dominum in pœnam. Ang. Aret. *cons. 136. in themate. in fi. ver. vlt. est singulariter*, vbi, quod si succũberet in exequutione, Dominus incidit in pœnam. *lib. 500.*
† Contrarium, quod mandatum generale sit sufficiens ad capturam pro credito ciuili. Alex. *consil. 133. Circa executionem. per tot. lib. 6.*
† Extende in reductione laudi ex eadem causa. Bart. *cons. 211. lib. 1.*
46 facit tex. cum gloss. *in l. 1. §. quoties. ff. de vi, & vi armat.* Bart. & Angel. *in l. 1. §. si procurator, ff. de cõd. indeb.* † Posset tamen suppleri per ratificationem domini, quatenus debito tempore interueniat. *l. bonorum, ff. rem ratam hab.* † Restringe; quia licet mandatum spe-
47 ciale requiratur ad petendam executionem, tamen si iudex pronunciauit mandatum esse legitimum, & transierit in iudicatũ quoad partes, non potest amplius de mãdato, q̃ non sit speciale, opponi. Alex. *cons. 102. Viso processu, in pr. lib. 5.* † Extende; quia si non
48 fuit oppositum in principio, & medio indicii, censetur legitimũ, & onus probandi incumbit dicenti non legitimum Alex. *d. cons.*
102. *num. 3. ver. præterea, lib. 5.* † Amplia; quia ad impetrandum cõ-
49 missionem, vel rescriptum requiritur mandatum speciale. Alex. *cons. 135, lib. 2.* & est text. *in cap. nonnulli, §. fi. de rescript.* supra *n. 17.* † De-
50 claratio libelli obscuri producti per procuratorem non potest ab eo declarari sine speciali mandato, Doctor. *in l. Pomponius scribit. si instrumentum, §. si.* vbi Bald. & Ang. *ff. de rei vendicat.* Bart. *in l. inter stipulantem, §. 1. ff. de verb. oblig.* & est ratio; quia ea, quæ latent in animo principalis, non possunt explicari per procuratorem non habentem speciale mandatum, vt per Ang. *in l. si quis intentione ambigua, ff. de iudic.* vbi late Alex. *cons. 78. n. 14. lib. 5.* † Amplia; quia oblatio pretii ad retrahendum bona vicina alienata ex iure congrui
51 requirit mandatum speciale. Tiraq. *de retr. act. lign. ag. §. 1. glos. 10. n.*
94. *& seq.* vbi late, & idem dicit Paris. *cons. 31. n. 50. lib. 1.* qui loquitur in oblatione ad materiã duelli. † Contrarium; quando oblatio q̃
52 non esset, nisi vel ad liberandum emphyteutam, vel alium; quia quilibet potest cõditionem meliorem facere absentis etiam inuiti. Tiraq. *d. tract. glos. 9. in §. 1. n. 253. & seq.* † Amplia; quia donare q̃
53 non potest procurator sine speciali mandato, nec maiores administrationes gerere, *l. præses. C. de transact.* & quantumcunque sit latissimũ mandatum, non potest donare procurator, si in specie
54 non est dictum. Cuman. *cons. 148. Venerabilis, n. 2.* † Extende, sicut res non potest donare, ita nec tẽpus instantiæ appellationis possit prorogare sine speciali mandato. Cald. *cons. 105. per tot.* alias 1. *de procur.* & duplicatur *cons. 210. circa fi. ver. aut dicemus*, alias 4. *de appellat.* † Extende; quia non potest renunciare exceptioni competẽti
55 filio principali, quia esset donare, & remittere ius quæsitum, q̃ requirit mandatum speciale. Castren. *consil. 196. colum. 2. ver. nec obstat, lib. 2.* † Amplia; quia compromittere non potest procu-
56 rator in causa appellationis sine speciali mandato ad effectum prorogandi instãtiam. Cald er. *consil. 105. in fin. ver. sed verum est*, alias 5. *de procurator. & consil. 210. circa fin.* alias 4. *de appell.* † Extende; quia q̃
57 requiritur mandatum speciale ne dum ad compromittendum, sed ad prorogandum compromissum, & ad homologandũ laudum, ita quod non sufficiat mandatum ad compromittendum, vide in *ver. Compromissum, Conclus. 503.* vbi plures casus posui. † De-
58 clara tamen; quia licet procurator non habeat speciale mãdatum ad compromittendum, & ad renunciandum appellationi; tamẽ valet compromissum, & renunciatio appellationis, quando in mandato adsunt prægnantia verba, quæ hoc importare possunt. Gemin. *cons. 129. num. 4. & sequen. ver. Dixi secundo*, maxime, q̃n est
59 cumplena, & libera. † Declara; quia quod dicitur requiri specia-
le mandatum, non tamen requiritur in diuiduum, & singulare, sed sufficit, quãdo est generale cum libera, vel cũ clausula, quod possit omnia, quæ potest principalis. Alexand. *consil. 133. Circa exequutionem. per tot.* maxime *numer. 10. ver. denique posito, lib. 6.* vbi dicit * communem. † Amplia; quia non potest procurator sine spe-
60 ciali mãdato agere, vt quis tanquã suspectus remoueatur à cura, vel alia administratione. Petr. de Anch. *consil. 36. num. 8. versi.*
item etiam aduertendum, num. 4. † Amplia; quia speciale mãdatum
requi-

requiritur ad petendum aliquem eximi de carceribus, *l. Pomponius ff. de procurator. cum ibi not. at.* † Declarat Alex. *cons.* 133. *n.* 9. *ver. nō obstat, quod ad petendam, lib.* 6. quia procedit, quādo procurator tertii comparet pro relaxatione alterius, secus si procurator carcerati. apost. ad Rom. *cons.* 241. *in fi.* † Amplia; quia in mandato generali non venit potestas, vt procurator possit infringere ꝓmissa à principali, ideo deputati à communitate cum generali arbitrio reformandi prouisiones, non possunt tollere statuta condita à consilio generali, per quæ frangantur pacta. Petr. de Anch. *cons.* 331. *Pro intelligentia, n.* 1. *in fi. ver. & maxime.* † Extende; quia vt procurator possit reuocare gesta reuocabilia sui principalis, requiritur mandatum speciale. Castr. *cons.* 229. *Visis, & ponderatis, in pr. lib.* 1. vbi loquitur in commissario Papę, qui non apponit manum ad gesta per Papam sine mandato speciali. † Extende; quia mandatū speciale requiritur, & non sufficit arbitrium quantumcunque generale datum ad reformandum, vt possit tollere leges, vel statuta superioris, vel ab eo infirmata, *l.* 1. *§. quib. specialiter*, vbi Bart. *n.* 14. & 15. *C. de nouo Cod. facien.* sequitur Rom. *cons.* 37. *prope fi. ver.* 4. *& vlt. quia.* † Extende; quia non possunt reformatores sine speciali mādato reuocare leges, vel statuta quādo nō superuenit noua causa, quæ non erat tempore conditi statuti, vel ignorabatur, *l. si hominem ff. mand.* Bart. *d. l.* 1. *n.* 14. *&* 15. *C. de nouo Cod. faciendo.* Roman. *dict. cons.* 37. *num.* 3. *ver. tertio quia.* vbi plena apostill. *in ver. casus.* Amplia† quia mandatum speciale requiritur ad rescindendum id, quod principalis fecit; secus est, si agatur de rescissione facti tertii. Bald. *cons.* 118. *Quia plenissime, circa fin. ver. & remanent dubia. lib.* 3. † Amplia; quia mandatum speciale requiritur ad declarandū animum, & intentionem principalis, ideo mādatum generale nō sufficit. Bald. *cons.* 27. *Istæ rationes, ver. quam voluntatem, lib.* 2. † Extende, vt procedat in iis, quæ debet aliquis ex animo declarare. Ideo libellus obscurus non potest declarari à procuratore, nisi habeat mandatum speciale. Alex. *cons.* 78. *Viso. n.* 14. *lib.* 5. vbi apost. dat concord. *in ver. mandato.* † Amplia; quia mandatum speciale requiritur ad intimandum, & protestandū, vt quis incidat in mōram, & pœnam. Alex. *cons.* 78. *n.* 15. *lib.* 5. † Amplia; quia mandatum procuræ requiritur speciale, ad alienandum, vel generale cum libera. Bart. *in l. qui Romæ, §. Callimachus. ff. de verb. obligat.* † Declara, vt procedat in alienatione gratuita, vel libera; secus si alienatio esset solita fieri, prout confirmatio rei emphyteuticę, quia sufficit mandatum ad administrandum. Bald. *cons.* 138. *Factum sub hac forma. lib.* 5. † Amplia; quia mandatum speciale requiritur ad perdēdam patriam; & faciendum se exulem ab ea, ideo mādatum generale ad promittendum sub pœna omnem pacem nō se extendit ad exulandum sub pœna. Anchar. *cons.* 75. *Viso diligenter per tot.* † Amplia ad nouandum requiri speciale mandatum, vel generale cum libera; ideo procurator ad causam, & litem cum libera in prēmissis, & circa prēmissa non pōt nouare; quia libera est restricta ad prēmissa, quod est notandum, vt dicit Card. Zabar. *cons.* 59. *Ad primum, in pr.* † Amplia ad confitendum aliquid præiudiciale requiri mandatū speciale. Fel. *in cap.* 1. *n.* 18. *vt lite non contest.* Ruin. *cons.* 140. *n.* 4. *lib.* 1. † Amplia; quia mandatum speciale requiritur ad hoc, vt ex delicto procuratoris dominus incidat in pœnā, & debet esse expressum, alias non obligat. *l. Si procurator, §. Celsus. ff. de cond. indeb.* Oldr. *cons.* 199. *circa fi. nu.* 11. *ver. non obstat. quod dicitur.* vbi dicit rationem esse; quia cum sit ad futura, & incerta, non se extēdit, nisi ad expressa. Rom. *cons.* 74. *Miror, cur tanta. in pr.* vbi apost. *in ver. non includantur*, dat plurimos concord. Lap. *alleg.* 127. *Anastasius. n.* 5. Fulg. *cons.* 219. *Super eo. n.* 2. Imol. *cons.* 76. *Visis, & consideratis,* Alex. *cons.* 139. *n.* 3. *lib.* 4. † Et quod mandatum quantumcunque generalissimum non sufficiat in iis, in quibus ex facto procuratoris dominus posset incidere in pœnam, prout in accusando aliquem, vel capi faciendo, vti de fuga suspectum. Rom. plene *cons.* 60. *Mandatum mihi ostensum. n.* 2. *ver. secundo idem deducitur.* Alex. *cons.* 33. *ansi. lib.* 3. *& cons.* 73. *n.* 8. *& cons.* 108. *n.* 6. *lib.* 6. Paris. *cons.* 51. *n.* 25. *lib.* 4. Crau. *cons.* 54. *n.* 6. late Fel. *in d. cap.* 1. *vt lite non contest. at.* † Extende; qa in mandato generali non venit delictū, neq; dolus. Rom. *consil.* 74. *Miror cur tanta, in princip.* vbi apost. *in ver. non includantur.* citat la ex forma statuti cum pœna; quia non sufficit mandatum generale. Rom. *cons.* 241. *Spectabiles Domini. n.* 11. † Extende, vt licet quilibet de populo possit comparere pro eximendo carcerato; tamē procurator non poterit, nisi habeat speciale mandatū, & non dicitur speciale, si dicat, *in causa cum tali.* Bart. *cons.* 84. *In causa Statii, lib.* 1. vbi apost. *in ver. per procuratorem.* dat concord. † Declara; quia hoc casu nō sufficit mandatū generale, imo neq; speciale, quando potest dubitari, quod dominus poterit euitare pœnam dicēdo, quod mandatum ad actū pœnalem non extenditur; quia tūc

debet esse mandatum in diuiduū, & singulare ad illud pœnatū, alias non sufficit. Alex. *cons.* 17. *In causa. & lite, nu.* 3. *& seq. lib.* 6. † Et non sufficit generale, etiam quod actus generaliter exprimatur, sed causa & persona debet specificari. Rom. *d. cons.* 241. *n.* 11. Socin. *cons.* 128. *n.* 6. *lib.* 1. † Extēde; quia etiam si casus clarus sit, quod dominus non incidit in pœnam, non tamē valet actus; quia sufficit potentia, ita Soc. *d. cons.* 120. *n.* 6. *lib.* 1. *ver. nec valet responsio.* quod est repetitum *cons.* 231. *lib.* 2. † Restringe; quia bene sufficit mandatū cum libera. Bald. & Alex. *in l. scriptum. §. fi. ff. de pact.* Alex. *in l. procurator. ff. de procur.* Ias. *in l. si procurator. n.* 3. *C. de procur.* Dec. *cons.* 404. *n.* 6. Soc. Iun. *cons.* 27. *n.* 7. *lib.* 2. † Amplia; quia mandatum speciale, vel generale cum libera, aut in rem propriam, requiritur ad hoc, vt ex dolo procuratoris præiudicetur principali. Cald. *cons.* 210. *circa fi. ver. aut dicemus*, alias 4. *de appell. & cons.* 105. *in princip.* alias 3. *de procur.* † Et in quibus speciale mandatum requiratur. Alex. *cons.* 33. *lib.* 2. † Amplia; quia mandatum speciale requiritur ad hoc, vt quis possit alium suspectum iurare pro debito. Rom. *cons.* 241. *Spectabiles Domini. n.* 11. vbi apost. *in ver. non potuit*, & plene Soc. *cons.* 120. *n.* 6. *lib.* 1. Fel. *in c.* 1. *vt lit. non contest. n.* 8. *& seq.* † Extende; quia capi non potest suspectus ad instantiam procuratoris, nisi habeat mandatum speciale, nec sufficit mandatum generale. Soc. *d. cons.* 120. *n.* 6. *lib.* 1. & Neap. *in* 3. *par.* 2. *temp. q.* 68. vbi alios allegat Rom. *cons.* 241. *n.* 11. *ver. quod autem.* † Extende idem in relaxatione capti; quia mandatum generale non sufficit, sed speciale requiritur. Soc. *d. consil.* 120. *n.* 6. *lib.* 1. Bart. *in cons.* 84. *In causa Statii, in pr.* † Contrarium tenet Rom. *d. cons.* 241. *n.* 12. *& seq. ver. secundo obijcitur & probatur*; quia coniuncta persona non potest ea, quę speciale mandatum requirunt, & tamen potest coniunctam personam obtinere relaxari, & tollit contraria, & Alex. *cons.* 133. *Circa exequutionem. num.* 9. *lib.* 6. † Declarat Alex. *d. cons.* 133. *n.* 9. *lib.* 6. *ver. non obstat, quod ad petendum*, vbi, ꝙ licet requiratur speciale, non tamen in individuo, & verbis specialibus. † Declarat Rom. *d. cōs.* 241. *in fi.* ꝙ *d. l. Pomponius, in pr. ff. de procurator.* super qua se fundat Bart. *d. cons.* 84. *lib.* 1. loquitur in exemptione personæ, quæ est sub patria potestate; secus, quando agitur de eximendo eo, qui sui iuris est; quia tunc speciale mandatum non requiritur. † Declarat Alex. *d. cons.* 133. *n.* 9. *lib.* 6. ꝙ text. *in d. l. Pomponius.* loquitur, qñ petens excarcerari nō erat procurator carcerati, sed alterius, cuius intererat excarcerari; secus si fuisset procurator carcerati. † Extende in tantum requiri speciale mādatum, vt non sufficiat ad capi faciendum in genere, sed persona, & causa debet exprimi. Rom. *d. cons.* 241. *n.* 11. vbi apost. dat concord. *in ver. non potuit.* Grat. *cons.* 159. *Illustris, n.* 2. *lib.* 2. Aret. *in l.* 1. *n.* 21. *ff. si cert. pet.* † Amplia; quia mandatum speciale requiritur ad dandum obiectus in appellatione extraiudiciali, & ad adhærendū appellationi. Oldr. *cons.* 290. *n.* 2. *ver. respondetur. & aliter, vsque in fi.* vbi hoc ampliat, etiam si procurator sine mandato speciali esset effectus dominus liris; quia intelligitur effectus dominus quoad ea, quæ habet in mandato. † Amplia; quia mandatum speciale requiritur in formalibus. Oldr. *cons.* 331. *nu.* 6. *ver. positionibus autem.* † Generaliter, in quibus casibus requiratur mandatum speciale, & in quibus locis tractetur materia, gl. & ibi Franch. *in c. qui ad agendū, de procur. in* 6. *& inc. nonulli. in ver. speciali, de rescrip. in* 6. *& inc. contra. in ver. mandatū, de resti. in integ.* † Declara, seu limita, nisi mādatū, quod non est speciale, esset fraudulentū ex tempore, vel alias, vt si dominus fecisset procuratorem ad capiendam possessionem rei litigiosæ pendente lite, nam tunc si procurator spoliat collitigantem, tale mandatum ex dolo præsumpto videtur sufficiens. Oldr. *cons.* 199. *Pro fundamento. n.* 6. *ver. nunc vero.* † Declara, seu limita, nisi dominus sciuerit factum, & delictum nomine suo, & ratum habuerit. Oldr. *d. cons.* 199. *n.* 7. *ver. sed dato*, vbi dicit ratihabitionem induci eo ipso, quod nomine suo gestum sciuit, & non cōtradixit, nec protestatus fuit. *n.* 11. *ver. non obstat.* dicit, quod licet in mandato requiratur expressio, id procedit; quia mandatum est ad futura, & incerta, ratificatio vero tacita sufficit; quia est de præterito delicto, & certo.

Mandatum fieri non potest in personas incertas. Concluſ. 53.

MANDATVM † non cadit, neque fieri potest in personas incertas; ideo si quis constituit procuratorē Seium, & ipsius Seii hæredes, mandatum non valet quoad hæredes; quia incerti sunt. Petr. de Anch. *cons.* 22. *n.* 7. *ver. sed hoc non placet.* † Amplia; quia mandatum non cadit in personam ignoratam. Petr. de Anch. *d. cons.* 22. *n.* 7. † Amplia; quia non valet mandatum, per quod constituuntur omnes procuratores tales loci, vel curiæ propter incertitudinē. Boer. *decis.* 274. *n.* 3. † Idem, si dimittatur nomen in al-

bis, quia non valet procuratorium. Boer. *d. decis. 274. n. 3.* licet in fi. dicat seruari de consuetudine contrarium. Vide, *Folium album quando valeat, & obliget, vel non. Concl. 409.* Vide, *Incertitudo vitiat dispositionem. Concl. 65.* † Amplia; quia multæ sunt personæ, in quibus non cadit mandatum procuræ, & factum non valet. Vide, *Procurator quis esse non possit. Concl. 811.*

Mandatum procuræ non potest cadere in multis, quæ per procuratorem non possunt explicari, & quæ. Concl. 54.

MANDATVM † debet esse gratuitum in iis, quæ explicari nõ possunt; quia actus attribuitur gerenti, nõ autem mandãti, vt si vnus sacerdos alteri mandet, vt Missam pro eo celebret, certe ei, qui celebrat, ascribitur celebratio, non ei, qui mandauit. Fed. de Sen. *cons. 15. n. 4. ver. vnde siquidem.* † Adulterium pariter alteri mandari non potest. Feder. de Sen. *d. cons. 15. n. 4. ver. & si mando.* † Aditio hæreditatis non potest fieri per procuratorem; quia eo, ipso, quod procuratorem constituit, censetur adire. Vide, *Aditio hæreditatis per quos fieri possit. Concl. 194.*

Mandatum debet esse gratuitum, & quale. Concl. 55.

GRATVITVM † debet esse mandatum. Ang. *cons. 207. Reperitur quædam scriptura. n. 5. ver. contrarium credo.* † Super re turpi non cadit mandatum obligatorium; quia non valet. Ang. *d. cons. 207. num. 5.*

Mandatum non comprehendit negocia mandatarii cum domino. Concl. 56.

MANDATVM † quantumcunque generale ad compromittendum omnes causas nomine principalis cum quibuscũque personis non comprehendit negocia ipsius procuratoris cũ domino constituente; ideo si vigore clausulæ, *ad substituendum*, substituit alium, & fecit cum tali substituto compromissum, & fuit latum laudum, non valet; quia mandatum non extenditur vt supra *l. si mandauero. §. si tibi centum. ff. mandat.* Bald. *in l. ordo, col. 2. ver. quæro, dat. est potestas creditori. C. de exequut. rei. iudic.* faciunt not. *in l. plane ff. quod cuiusque vniuersit. nomine. c. cum in iure. de electio. & in l. si in emptione. §. fi.* & ibi Salyc. *& in l. non licet. ff. de contrah. emptio.* Dec. *cons. 493. colum. 2.* & ita per plura consuluere D. Marcus de Asinis, & D. Bardus de Altouitis, vbi, quod alias fraus posset committi, nec obstare dicunt, quod inhabilis possit habilé substituere, *clem. religiosis, de procurat.* quia procedit in defectu concernente inhabilitatem personæ, non in defectu consensus mandantis. † Amplia; quia imo mandatum non est, neque cadere potest circa ea, quæ respiciunt commodum, & vtilitatem mandatarij; ideo si mando Titio, quod pro sua offensa vlciscatur, non est mandatum, sed consilium, vel inflammatio. Vide, *Mandatum procuræ multiplex. Concl. 30.*

Mandatum in quibus obliget mandantem, mandatarium, vel vtrumque. Concl. 57.

MANDATVM † regulariter ad licita, & permissa, si exequatur per mandatarium, obligat solum mandantem, ita, quod nõ valet pœnitentia, in iis, in quibus principalis non posset pœnitere. Dyn. *cons. 46. In quæstione. quæ vertitur, in princ.* Vide Conclusionem proxim. seq. Vide, *Procurator qua actione teneatur domino, & è contra. Concl. 820.* † Amplia; quia mandans tenetur mandatario ad omnes impensas per eum in re mandata factas; quia propriis stipendiis militare quis non debet. *l. si quis alicui. §. impendia. ff. mãdat. c. peruenit, & c. constitutus, de fideiuss.* † Extẽ de; quia si qs mãdat alteri, quod construat sibi domum, quæ constructa fortuito casu fuit combusta, vel dirupta, non solum æquum est, sed iustum, q̃ mandans conseruet mandatarium indemnem. Hostien. *in c. sicut, il tertio, de iureiur. l. si pecuniam. §. si. ff. de cond. caus. dat. l. si procuratorem. §. fi. & l. seq. §. item Papinianus, & §. item Labeo ait. ff. mand.* † Amplia in delictis; quia obligat tam mandãtem, quam exequentem, videlicet mandatarium. Fed. Sen. *cons. 15. n. 4. ver. item in rebus illicitis, & in fi. cons. ver. item non obstant iura, quæ immunt*, vbi, quod ideo tenetur mandatarius; quia non excusatur, & ne delicta remaneant impunita. † Limita; quia mandatarius, qui suscepit mandatum de transferendo pecunias alienas ad certum locũ, & ad certam personã absq; præmio, & casu aduerso, vel propter periculũ aliquod dimisit in itinere penes alium, & perditæ fuerunt, non tenetur, nisi de dolo, & lata culpa, *l. eum qui. §. si.* vbi Bart. & Ang. *ff. de furt.* † Extende; quia mandatarius non tenetur actione aliqua mãdati, sed excusatur, si fecit in re mandata illud, quod verisimiliter in causa propria fecisset. Dec. *cons. 430. Quod supra, col. 2.* † Restringe; duobus casibus, nisi mandatarius recepisset mercedem, vel nisi suscepisset in se periculum etiam sine mercede. Bart. & Ang. *d. l. eum, qui. §. fi. ff. de furt.* † Restringe; quia quandoque mandatarius tenetur de leui culpa, puta quando suscipit mandatum in iis, quæ requirunt exactam diligentiam, *l. in re mandata. C. mand.* † Imo quandoque de leuissima tenetur, quando suscipit mandatum in iis, in quibus requiritur exactissima diligentia, prout ad iudicia. *l. à procuratore. C. mand.*

Mandati actio qualis competat inter mandantem & mandatarium. Concl. 58.

MANDATI † actio inter mandantem & mandatarium habet duas clausulas, & obligationes tacitas, videlicet administrationis redditio, & reliquorum solutio. *l. cum seruus. ff. de cond. & demonstrat.* Bald. *cons. 270. Ad euidentiam præmittendum. n. 13. ver. solutio, lib. 1.* † Et propterea, vbi constat de administratione mandatarii, tenetur ad interesse verisimile, & condignum, etiam non probatum; quia in hoc iudex ex æquitate potest taxare. Bald. *d. cons. 270. n. 13. lib. 1.* † Actione mandati tenetur mandans id, q̃ pertinet ad vtilitatem propriam mandantis. † Extende, vt idem sit, si mãdat id, quod pertinet ad vtilitatem alterius, si mandatarius non erat aliter gesturus. Castr. *cons. 37. Antonius non tenebatur, lib. 1. in fin.* † Amplia; quia pariter mãdatarius, & sic procurator tenetur actione mandati ad id, quod ad eum peruenit ex gestione, vel administratione, *l. idẽque. §. 1. & §. si mandauero*, vbi gl. Bart. & alii. *ff. mãdati.* † Et hæc actio est perpetua, & transit in hæredes, non obstante, quod morte mandantis, vel mandatarii extinguatur mandatũ; quia non extinguitur actio nata. *l. si præcedente. ff. mandat. l. 2. & l. si. C. de hæred. actio.* † Amplia; quia mandatarius, qui suscepit mãdatum, & illud explere non potuit, tenetur eum primũ hoc notificare mandãti, alias est in culpa, & tenetur mandanti ad interesse, *l. si mandauero tibi. §. fi. & l. si quis a'icui. §. qui mandatum. ff. mand.* † Extende; quia eo ipso, quod mandatarius suscepit mandatum, & non contradixit, dicitur acceptare mandatum, & obligatur actione mandati, *clem. 1. de procur.* Fel. per illum tex. *in c. cum* M. Ferrariensis *n. 36. in fi. de constit.* ideo tenetur ad exequutionem, *l. si mandauero tibi. §. fi. & l. si quis §. qui suscepit. l. procurator. §. mandati. ff. mand. l. ad comp. rand. as. C. eod. §. mandatum. Inst. eod.* Alex. *cons. 41. lib. 3.* Paris. *cons. 91. lib. 1.* † Amplia; quia procurator tenetur reddere rationẽ de gestis domino, & si quid ad eius manus peruenit, restituere domino. Vide, *Procurator ad negocia. Concl. 846.* & extende vt ibi. † Amplia; quia procurator ad vendendum merces etiam ad tẽpus tenetur eedere iurã domino contra eos, quibus vendiderat credentiam, si vero credidit fallitis, tenetur cedere iura periculo suo. Are. *in l. eleganter. §. si vendiderit. ff. de pignor. actio.* Vide Conclusionem prox. præced. Vide, *Procurator qua actione teneatur domino, & è contra. Concl. 820.*

Mandatum ab vniuersitate factum quæ requirat, & quando valeat. Concl. 59.

MANDATVM † factum ab vniuersitate debet esse factum à duabus partibus ex tribus præsentibus per maiorem partem ipsarum duarum partium ex tribus. Gem. *cons. 139. in pr.* † Extende; quia per illa verba, *quod Canonici constituerunt procuratorem*, vel per verba, *conuocato, & congregato consilio*, non probatur, quod interfuerint duæ partes ex tribus; quia probatio debet de necessitate concludere. Alex. *cons. 112. Visa copia, in fi. n. 8. lib. 7.* & plenius *cons. 195. Reddito, per me. n. 3. & seq. ver. nec obstat. lib. 6.* † Non tamẽ necesse est, quod nomina singulorum exprimantur. † Contrarium in arduis, prout est alienatio, vel locatio perpetua, quia requiritur specificatio nominis singulorum. Alexand. *cons. 1. num. 3. & 4. lib. 4.* † Amplia; quia si mandatum fiat per certos officiales, necesse est, quod constet, quod communitas per eos gubernetur, & quod ipsi habeant hanc facultatem. Gem. *cons. 139. inpr. ver. item non apparet.* † Extende; quia etiam si constaret, non possunt consules, & officiales soli constituere procuratorem, sed oportet, quod constitutio fiat per vniuersitatem, & quod interueniat authoritas superioris. Gem. *d. cons. 139. In causa Reuerendi in princ. ver. item non apparet.* Vide, *Probatio debet de necessitate concludere. Concluſ. 765.* Vide, *Vniuersitas qualiter constituat syndicum, & quæ solemnitas requiratur. Concl. 267.*

Manda-

Mandatum vniuersitatis quando obliget singulares. Concl. 60.

MANDATVM † factum ab vniuersitate circa ea, quæ spectant singularibus personis de vniuersitate, dicitur factum à singularibus, ita quod sententia lata contra talem procuratorem præiudicet etiam singularibus. Castr. *consil.176. Videtur, quod præiudicius, in fin. ver. præterea. lib. 2.* Vide, *Vniuersitas in quibus non possit præiudicare singularibus, & è contra. Concl. 262.*

Mandatum à Capitulo factum quæ requirat, & quando valeat. Concl. 61.

MANDATVM † syndicatus factum à Canonicis Ecclesiæ, vel ordinis, potest fieri à minori parte, quando maior pars est absens; quia absentes non sunt vocandi. Feder. de Sen. *consil.148.* *Casus talis est, nu. 2. ver. item facit alia præsumptio.* † Declara, quod absentes non sunt vocandi in compositione; syndicatu, alienatione, & similibus; quia in istis vocantur solum præsentes; secus in electione, receptione Canonicorum, & collatione. Ioan. Andr. *in 1. de iis, quæ fiunt à maior. par. Capit.* Feder. *consil.288. in princ.* † Amplia; vt subsistineatur, & valeat mandatum huiusmodi, in quo dicitur, quod à maiori parte Capituli fuit factum, donec de contrario probetur; quia præsumptio est pro mandato, & enunciatis in eo. Fed. de Sen. *d. consil.148. per tot. vbi est casus.* † Extende hanc ampliationem, vt procedat, & si aliquis fuit constitutus syndicus procurator à Capitulo, in qua constitutione interuenerunt septem monachi, & Abbas; quia si reuocatur per Abbatem, & duos monachos, cum assertione, q faciunt totum Capitulum, adhuc probatur, q à maiori parte, nisi doceatur plures monachos tunc extitisse. Feder. de Sen. *consil.214. In anno, per tot.* † Amplia; quia mandatum Capituli factum sub nomine Capituli, quod est nomen collectiuum, valet, & præsumitur factum ab omnib⁹. Alex. *consil. 7. in fin.* vbi apostil. *in ver. duobus*, hoc dicit expresse. *lib. 1.* quia nomina licet non exprimantur, valet, & idem repetit *consil.49. In causa, num. 12. ver. & propterea in proposito, lib. 7.* † Restringe; quando nomina non exprimuntur Canonicorum, & dicere tur, *quod Canonici*; quia non valet tale mandatū; quia possunt esse duo Canonici, qui non faciunt maiorem partem. Alexan. *d. consil. 7. in fin.* vbi apostil. *in ver. duobus lib. 1.* & repetit *d. consil.49. num. 12. lib. 7.* † Restringe; quia in arduis, & ponderosis nomina singulorum de Capitulo, vel de vniuersitate debent exprimi, alias mandatum non valet. Alexand. *consil. 1. num. 3. & 4. lib. 4.* † Limita in tribus casibus, videlicet in receptione Canonicorum, collatione præbendarū, & electione Prælati, in quib. absentes sunt vocandi. Fed. de Sen. *d. consil.148. circa fin. ver. & hoc verum.* † Declara tamen, quod istis tribus casibus absentes vocantur, dummodo non sint in curia; quia vocandi non sunt. *c. cum inter vniuersas, de electio.* Fed. de Sen. *consil.288. num. 1. in fi.* † Limita; quia mandatum factum à Generali Ordinis, non dicitur mandatum Capituli; sicuti neque procurator constitutus à tutore post litem cōtestatam dicitur ,,curator pupilli; sed tutoris. Castr. *consil.16. Sponderarentur, n. 2. lib. 1.* Vide, *Capitulum quæ possit sine Episcopo. Conclus. 53. cum Concl. ibi prox. seq.*

Mandatum debet produci parte opponente, alias non valent acta, & quando secus. Concl. 62.

PROCVRAE † mandatum debet produci parte opponente, alias gesta medio tempore irrita sunt, & nulla; quia paria sunt, non facere, & minus legitime facere. Lap. *alleg. 82. Non valuit actus, in princip.* qui bene loquitur in casu, vbi erat ita dispositum per legem municipalem, & sic per statutum. Alexand. *consil.72. Circa id, de quo.* qui loquitur in casu statuti, q intra quinq; dies commissio appellationis præsentetur, & loquitur in eo, qui præsentauit cōmissionem in termino, sed non produxit mandatū, nisi post terminum, vt non valeat, si pars opposuit de mandato. *lib. 4.* Castr. *consil.12. Tota disputatio, nu. 3. & seq. per tot. lib. 1. & consil.16. in princ. eod. lib.* idem videtur tenere Fulg. *consil.162. Visis actis, in fin. & consil.138. In quæstione, & causa. num. 2. ver. cæterum in diuersum.* Cruet. *consil.108.* Guidobo *decis.28.* ita coram R. P. D. Millino in vna Romana seretariatus, 20. Nouemb. 1592. & extat decisio Rotæ. Guidobo. *decis.129. & diuer. decis.163. inc. Die 27. Ianuarii.* Ias. *in l. licet, nu. 10. in 11. limit. Cod. de procur.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu inhabil. & mand. n.117.*

Contrarium, † quod imo sufficiat producere mandatum quandocunque, etiam post quam pars opposuit, & acta cōualidentur, tenet Rota *in nou. p. 1. decis. 599.* vbi, q ita seruat Rota; q quandocunq; mandatum producitur de præterito factum ante oppositionem valet processus; quia protestatio neminem exaduerso audiri, nisi docto de legitimo mandato tollitur, & impletur per exhibitionem mandati. Ang. *cons. 157. n. 2. ver. si tamen.* Cast. *cons. 291 Visis, col. pen. ver. nunc est videndum.* Put. *decis. 383. lib. 2. n. 8. vsq; in fin.* vbi, q oppositio non tollit, quin si constat de vno mandato ante oppositionem, sanetur etiam post sententiam; secus si mādatum esset posterius, vel per ratificationem, apost. ad Alex. *consil. 72. lib. 4. in ver. desertam.* Van. *tract. de nullit. tit. quib. mod. sent. null. reparetur, n. 105. ver. si vero.* Curt. Iun. *cons. 63. col. 2. in pr.* Natt. *cons. 126. per tot.* maxime *n. 7.* vbi, q ita de consuetudine seruatur. † Declara; quia etiam si prima opinio teneretur; non tamen procedit, quando non continuauit protestationem in singulo actu iudiciali; quia censetur recessisse à protestatione. Rot. *in nouiss. p. 1. decis. 599.* & facit Mohed. *decis. 44.* Put. *decis. 380. lib. 1. & decis. 218. lib. 2.* † Amplia; vt procedat, etiam si mandatum esset productum per aliam personam ad alium effectum; quia adhuc non cōualidantur acta. Lap. *alleg. 82. in pr. ver. nec prodest productio.* † Extende, quia licet mandatum sit productum in causa principali, debet ,,produci in causa taxationis expensarū coram alio iudice. Castr. *cons. 12. lib. 1. per tot. & cons. 16. in pr. eod. lib.* † Extēde, vt idem sit coram quocunq; alio iudice, qui non vidit mandatum, quia debet produci de nouo parte petente, & nedum mandatum, sed omnia acta. Castr. *d. cons. 12. n. 3. vsque in fi. lib. 1. & cons. 16. in pr. eod. lib.* † Extende, vt procedat etiā in mandato actoriæ; quia debet produci parte opponente, & nō sufficit verbalis productio. Fulgos. *cons. 138. In quæstione, & causa, nu. 2. ver. cæterum in diuersum.* † Imo etiam si esset productum mandatum actoriæ, non sufficeret, si non constat de satisdatione tutoris, qui constituit actorem; quia ante satisdationem nō potest administrare, nisi esset datus ex testamento, & remissa satisdatio. Fulg. *cons. 138. num. 2. ver. cæterum.* Extende; † quia nedum debet produci mandatum, sed dari copia parti petenti, ad hoc, vt dicatur ,,ductum, ad effectū, vt terminus statuti ad excipiendū cōtra instrumentum, cuius exequutio petitur, concurrerit; quia ante legitimatam personam comparentis nō currit dilatio. Fulg. *d. cons. 138. n. 2. ver. cæterum, vsque in fin.* † Amplia; quia allegatio mandati non sufficit, nisi producatur ad inducendū morā contra alium, etiam si reueratis, qui comparuit, fuisset procurator. Bal. *cons. 27. Istæ rationes. lib. 2.* † Extende; quia in extraiudicialibus reus non tenetur excipere de mandato, sed actor debet ostendere mandatum. Bal. *in rubr. C. mand.* † Amplia; quia non sufficit productio mandati facti ab œconomo, & eo, qui alieno nomine agit, nisi ostendatur facultas eius, qui constituit, & si principale mandatum. Lap. *alleg. 82. in princ. ver. & facit ad hoc.* † Amplia; quia nedum parte opponēte, sed etiam si pars non opponat, potest iudex ex officio velle, q producatur. Fel. *in c. consuluit, in fi. de offic. delegat.* Rom. *cons. 17. Sciēb. ant. n. 2.* † Amplia; quia imo Florentiæ secundū formam statuti, ét parte non opponente debet ,,produci in primo actu gesto in causa per procuratoré cum nomine Notarii, & tempore rogitus. † Amplia; quia sicut iudex ante receptionē litterarum suæ iurisdictionis non habet iurisdictionē, ita ét procurator ante receptionem mandati. Lap. *alleg. 82. n. 4. ver. non fuerunt delatæ*, qui allegat gl. ordin. *in clem. 1. de procurator.* Compost. *inc. 1. de electio.* Archid. *inc. 3. de procurator. in 6.* Speculat. *eod. tit. §. 1. ver. quid si procurator.* & est cōmunis * opinio, vt per Curt. Iun. *consil.63. in princip.* licet ipse limitet, quando adest clausula rati, & in beneficialibus; quia si nō est facta contradictio, valent gesta, & dicit * communem. † Intellige, ét si opponatur de mandato; quia nihilominus ante receptū mandatum, quod erat, valent gesta, si sequatur ratificatio, seu si erat ratificatio in mandato. Curt. Iun. *d. cons. 63. col. 2. in princ.* Alex. *cons. 146. In causa, & lite, in fi. ver. præterea, n. 33. lib. 5.* † Extende in beneficialibus, vt per Alex. *d. cons. 146.* sequitur Boer. *decis. 274. nu. 2.* latius *decis. 348. num. 7.* † Extende in omni materia, quādo est certioratus, licet mandatum non receperit. Boer. *decis. 274. n. 2. & seq.* Marsil. *in l. si quis ne. ff. de quæstio. nu. 59.* † Restringe, quando in mandato non datur certa forma; quia potest ante receptum mandatum gerere officium procuratoris. Alexand. *d. consil. 146. num. 34. lib. 5. ver. præterea, vt dicit.* † Restringe, quando fuit procurator certioratus per litteras, licet mandatum non receperit, valent gesta per eum ante receptum mandatum. Alex. *cons. 146. in fi. lib. 5.* † Declara, nisi mandatum sit cum clausula ratihabitionis. Alex. *cons. 146. In causa, & lite, prope fi. ver. non obstat, libr. 5.* plene Curt. Iun. *cons. 63. cir. fi. lib. 1.* qui dicit * communem. † Idem, quando nō est data certa forma, vel quando aliunde de mandato fuit certioratus. Alex. *cons. 146. in fin. lib. 5.* † Amplia; quia præsentatio facta per procuratorem ad beneficium iuris patronatus est nulla, si intra tempus ad præsentandum concessum mandatum procuræ non est exhibitum. Lap. *alleg. 22. in princip. an sufficiat.* † Amplia; quia procurator non dicitur habere personam legitimam,

non ostenso mandato *l.procuratori, ff.de condit.caus.dat.* Ang. *cons.93.*
25 Alexand. *cons.72.nu.3.& 4.lib.4.* † Amplia; quia in casibus, in quibus procurator admittitur cum cautione rati, vt quia mandatū non est recognitum, vel quia negatur Notarius; tamē tale mandatum debet produci. Bald. *consil.118. Quia plenissime, in fin. ver. vltimo est concludendum, lib.3.* † Amplia; vt quod dicitur de mandato, idem sit de tutela; quia si compareat actor ad lites constitutus a tutore, & non doceat de tutela, acta sunt nulla, parte opponente.
26 Castrens. *consil.463. In causa vertente, in princ. lib.2.* vbi, ꝙ is, qui litigat cum tutore, sit cautus, vt faciat producere tutelam, & inuentarium, alias omnia essent nulla, licet sententia pro pupillo valeret. † Amplia; quia non valet electio compromissariorum facta per iudicem vigore statuti, ꝙ causa compromittatur, si non est productum mandatum in actis tempore petiti compromissi, vel si est productum, non est data copia parti. Bald. *cons.28. Ifud negocium, lib.5. in fin.* † Amplia, vt nec releuet productio mandati non validi, vel actoriæ non validæ, puta si non constat de causa necessaria, de decreto iudicis, & ꝙ fatisfecerit, vel quando tutela est
29 nulla; quia tutor est debitor pupilli. Castr. *cons.463. in princ. lib.2.* † Amplia; quia si dominus opponit de mandato contra prætēsum procuratorem agentem pro eo, nisi de mandato constet, acta sunt nulla, & non præiudicant domino, plene Vant. *de nullitat. tit.*
30 *quib. mod. sent. nulla, nu.91.* † Extende, etiam si iudex pronunciasset absente domino mandatum legitimum; quia non nocet. Vant.
31 vbi supra, *num.93.* † Amplia; quia si quis egit sine mandato, & pars opposuit de mandato, acta omnia sunt nulla. Angel. *consil.157.*
32 *In prædicta quæstione, col.2. ver. super secundo.* † Extende idem in tutore non producente tutelam, & inuentarium; quia omnia nulla in præiudicium litigantis cum eo, licet valeat sententia pro pupillo. Castren. *cons.463. in princip. lib.2.* & loquitur, etiam si pars non
33 opposuit. † Extende, vt si fecit actorem, debeat actor producere tutelam, & inuentarium, parte opponente, alias omnia sunt nul-
34 la. Castren. *d. consil.463. in princip.* † Extende, vt idem sit, qñ quis agit tanquam substitutus; quia parte opponente debet docere de mandato principali, & de substitutione. Angel. *d. cons.157. col.2. ver.*
35 *super secundo.* † Extende, vt procedat, ꝙ oppositiō mandati est releuans, etiam si opponens comparuit in causa cum ipso prætenso procuratore; quia semper exceptio potest opponi, donec super mandato, quod sit legitimum, sit pronunciatum. Alex. *d. consil.72.*
36 *num.2. ver. nec obstat. lib.4.* Dec. in *c. cum super. de offic. delegat.* † Extende; quia etiam si ego litigaui cum eo, quem scio non esse procuratorem, non propterea prohibeor posse opponere in qualibet parte iudicij exceptionem, *tu non es procurator*, & debet ipse docere de legitimo mandato, nisi esset pronunciatum mandatū esse le-
37 gitimum. Alex. *d. consil.72.n.3. ver. plus dicit Bartol. lib.4.* † Declara; ꝙ quando est facta productio mandati in actis, & cum tali procuratore fuit litigatum, non potest postea is, qui litigauit cum tali procuratore, opponere, quod mandatum non sit legitimum; si vero non fuit productum mandatum, & fuit oppositū de mandato, non dicitur legitimata persona procuratoris, nisi super legitimatione fuerit pronunciatum. Alex. *d. cons.72. nu.4. lib.4.* vbi,
*38 quod * omnes ita tenent. Extende; † quia approbatio procuratoris in vno actu, & vna causa non operatur, ꝙ etiam ad aliam
39 causam extendatur. Alex. *d. cons.72. in fin. lib.4.* † Extende; quia non dicitur in mora constitutus ex interpellatione prætensi procuratoris, donec de illius mandato constiterit. Alex. *cons.78. Viso, & diligenter, n.7. lib.5.* vbi apostill. in *ver. non exhibuit*, citat Tiraq. *de retract. lign. §.36. gl.2. n.4. & seq.* vbi citat infinitos pro vtraq; parte. †
40 Restringe; quia licet mandatum non fuerit productū in termino, ꝙ erat causa repellendi à iudicio; si tamen non fuit repulsus, & constat, ꝙ erat procurator tempore oppositionis valent gesta.
41 Castrens. *cons.291. col. pen. post med. ver.2. quia, lib.1.* † Restringe, vt nō procedat, si mādatum produceretur post, & de eo appareret, vel fieret ratificatio. Ang. *cons.157. n.2. ver. sit tamen de dictis.* Castren. *cons.*
42 291. *Visis iis, quæ, col. pen. ver. primo, quia tunc dicerentur, lib.1.* † Restringe; quia sicuti reus potest in qualibet parte iudicii excipere de mandato; ita actor in qualibet parte iudicii potest mandatū suum producere. Roman. *consil.170. in princ. ver. & primo*, vbi apostil.
43 in *ver. actoris*, citat concord. † Restringe, quando fit ratificatio gestorum à procuratore ante sententiam. Fulgos. *cons.162. Visis actis,*
44 *in fin.* † Restringe; quia imo etiam parte non opponente, ne iudicia elusoria reddantur, potest iudex compellere partem ad producendum mandatū, & productio isto casu in omni parte iudi-
* cii admittitur, secundum * communē, de qua Rom. *cons.170. n.2. ver. quinimo*, vbi apostill. in *ver. producat*, citat Marsil. in *l. si quis ne qu.*
45 *n.13. ff. de quæstio.* † Declara; quia si mandatū est productum, & super eo controuertitur, an sit legitimum, vel non, pronuncia iudicis, quod sit sufficiens, facit esse legitimum, si non est appellatum, vel si appellatio transiuit deserta. Ang. *cons.140. Quidam Matthæus.* Iaf.
46 in *l. licet, n.8. in 2. fallen. C. de procurat.* † Declara, qñ mandatum esset productum per instrumentū carens nomine Principis, vel alia solemnitate; quia licet instrumentum sit nullum; non tñ est nullum mandatum. Ideo conualidatur, vel ratificatione, vel probatione, extra instrumentum. Ang. *cons.292. Visis omnibus, nu.3. & seq.*
47 *ver. super secundo.* † Restringe; quia primo incumbit onus docendi de mandato, si vterque opponit, reo opponenti; postea vero actori, Boer. qui ita distinguit *decis.281. nu.11. & seq.* vbi, quod si est
48 productum; sed non registratum, sufficit. † Restringe, qñ erat in actis eiusdem Notarii causæ. Oran. in causa Cornetana damnorum, & interesse 16. Nouembris 1584. † Restringere videtur in
49 reo Fulgos. *d. cons.162. in fin.* quasi sine mandato liceat defendere, vide eum *d. cons.162. in fin.* † Restringe ad effectum impediendi
50 venditionem pignoris; quia si procurator offert, & deponit pretium, impeditur venditio, licet non doceat de mandato, qñ reuera erat procurator, & postea docet de mandato. Fulg. *cons.127.*
51 *Cum Titius, in fin.* allegat *l. per procuratorem. ff. de pact.* † Amplia; quia in tñ est verum, quod parte opponente de mandato nō valeant gesta, vtneq; valeat ratificatio. Iaf. in *l. licet, in fin. in 11. limitat. C. de procurator.* Simon de Præt. *cons.177.* Ferrott. *cons.321. nu.1.* Crau. *cons.*
52 108. Feli. in *c. causam, 11. primo n.9. de iudic.* Rota Ianuen. *decis.54.* Alex. *d. cons.72. lib.4.* late Crauett. *cons.387. col.2. n.3. & 5.* vbi, ꝙ paria sunt, non producere mandatum parte opponente, vel illud nō habere, vt ratificatio post oppositionem nō releuet, plenius Alex. *cons.*
53 38. *Viso, & diligenter ponderato, nu.11. & seq. ver. nec prædictis obstat, lib.1.* sequitur Menoch. *cons.100. n.38. & seq. lib.1.* † Contrarium tenet
54 Nat. *cons.126. per tot.* maxime *n.7.* vbi, ꝙ consuetudo est in contrarium, ꝙ producto mandato non sufficienti, si opponatur, sit aliud sufficiens cum ratificatione gestorum, & ꝓcedit iudicium.
55 † Amplia; quia si quis constituat procuratorē nomine suo, & nomine alterius, pura ad notificandū aliquid, vel ad protestādum, si talis procurator notificet, vel ꝓtestetur non exhibito mandato, non valet protestatio. *clem. causam, de electio.* & Bart. in *l. quia absentem. ff. de procurator. & in l. de pupillo, §. qui procuratorio. cum ibi not. ff. de nou. oper. nunciat.* † Amplia; quia iudiciū est nullum factum cum
56 falso procuratore, de cuius mandato sufficit, ꝙ non constet, etiam si non sit oppositum. Io. de An. *cons.104. Visis, & ponderatis per tot.* qui loquitur non obstante statuto, Bononiæ, ꝙ sententiæ incameratæ plene probent; quia si apparet processus, & non constat de mandato, sententia est nulla. † Extende, ēt si iudex ꝓnun-
57 ciasset eum procuratorem; quia non præiudicat domino. Bolog. in *addit. ad d. cons. Io. de Anan. in prin.* † Et ꝙ non valeat iudicium morum per assertum procuratorem, nisi doceat de mandato. Bald.
58 in *l. qui absentem, in 3. not. ab. ff. de procurator. & in l. de pupillo, §. qui pronocauit, col.2. ff. de nou. oper. nunciat.* allegat *l. si quis insciatus. ff. depos.* & qz qui pro alio vult agere, debet de mādato docere, alias repellitur;
59 quia sua non interest, supra *Concl.32.* † Extende, vt procedat, etiā si talis suscepit, vel incepit iudicium vt procurator, & omni meliori modo; & vellet nunc subsistinere nomine proprio propter
60 clausulam, *omni meliori modo*; quia talis clausula nihil operatur circa repugnantia, & contraria. Bald. in *l.2. col.3. de probat. & in l. adita. col.2. C. de edendo*, repugnant enim ad inuicem, ꝙ quis agat tanquā procurator, & non vt procurator, sed dominus. † Extende idem,
61 si iudicium fiat cum actore non producta tutela, & inuentario tutoris; quia omnia nulla facta contra pupillum, licet pro pupillo valeant; ideo cautus sit agens cum pupillo, vt legitimatio fiat.
62 Castr. *cons.463. In causa vertente, lib.2. in prin.* † Restringe tribus modis, nisi dñs sciuerit, & tacuerit, nisi sit cōiunctus, vel valde amicus; quia præsumitur procurator, ꝓut præsumeretur qui libet, nisi doceatur de contrario. Bologn. in *d. cons. Io. de Anan.* 104. † Am-
63 plia; quia imo si extat statutum, prout Florentię, ꝙ in primo actu debeat produci mandatū, alias omnia acta sint nulla; quia est formale, omnia acta erunt nulla, non facta ꝓductione. † Extende in
64 tantum, quod ex superuenienti productione non sanantur acta nulla. Bald. in *l. legatum*, alias *si vxorem, col.1. C. de cond. insert.* & in statuto Florentino. Cast. in *l. errore. ad fin. C. de testamen.* & extat reformatio anni 1548. Florētiæ, in qua datur modus producendi mādatum, alias inducit nullitatē processus, tollit audientiam, & sic
65 impedit litis ingressum. Bal. in *l. post quam liti, col.2. C. de pact.* † Extē-
de, etiam si pars non opponat, ex quo statutū prohibet, & generales exceptiones hoc important. Iason in *l.1. §. sublata. col.3. ff. ad Treb.*
66 vbi Ripa. † Limita; quia si dominus sciat causam suam agitari per talem procuratorem, & taceat, videtur dare mandatum Rom.
67 *cons.170. Sciebant, in prin.* vbi apostil. in *ver. præbuisse*, quæ citat infinitos, & dicit * communē. Vide, *Mandatum ex quibus tacite inducatur.*

64 Concluſ.31. † Limita, quando non fuit oppoſitum; quia ſufficit quandocunque probare mandatum. Fulgoſ.*d.conſil.162. Viſis actis, in fi.* Vide, *Procurator admiſſus, qui non debuit admitti, valide agit. Concl.*
65 827. *cum Concl.ibi prox.ſeq.* † Extende; quia poteſt etiam produci in ſecunda inſtantia, & conualidantur geſta in prima inſtantia, quando reuera erat procurator etiam tempore actorum. Angel.
66 *conſ.*292. † Declara, quia imo ēt parte non opponente mandatum debet omnino exhiberi, ad hoc, vt proteſtatus, vel interpellatus incurrat in moram, vel culpam; quia non tenetur credere aſſerenti ſe habere mandatū; & hoc, ſiue agatur in iudicio, ſiue extra iudiciū. Alex.*conſ.*78. *Viſo, & diligenter.n.6.& ſeq.ver. quia reſpondeo, lib.*5. Vide, *Intimatio vt dicatur legitima quæ requirantur. Concl.* 338. †
67 Reſtringe declarationē, niſi proteſtatio, vel intimatio fieret authoritate, & commiſſione iudicis, vel per iudicem. Alex.*d.conſ.*78
68 *n.*10.*& ſeq.lib.*5. † Reſtringe; quia etiam parte nō opponente non poteſt produci poſt concluſum in cauſa. Alex.*conſ.*72.*in pr.lib.*4.*&*
69 *conſ.*101. *Viſis.n.*8.*ver. ſecundo reſpondeo, lib.*5. † Contrarium, q; etiam poſt concluſum in cauſa, qñ non fuit oppoſitum, poſſit produci.
70 apoſt. ad Alex.*conſ.*101.*n.*8.*in ver. Produci.* † Limita; quia procurator ſubſtitutus à non habente poteſtatē ſi agit cauſam parte non opponente, valet iudicium; imo ēt ſi pars opponat, poteſt ratificare dñs & eo ipſo, quod ſciuit, & paſſus eſt, cenſetur de diſſe mandatum. Cald.*conſ.*106. alias 4. *de procurator.* † Extende, vt ſit idem in
71 aduerſario litigante; quia ſi admittit non habentem mandatum, valet iudicium, & cenſetur habilitaſſe, ita Marſil. qui multa ſi-
72 milia allegat *in l.ſi quis ne quæſtio, n.*84.*& ſeq.ff.de quæſtio.* † Limita; qa quandocunq; ſufficit docere de mandato etiam poſt ſententiam, quando declinatoria exceptio, vel mandati non fuit oppoſita; qa ſufficit tunc producere mandatum, quando opponitur. Bal.*conſ.*
73 122. *Vtrū dictus proceſſus. circa princ. ver. modo videamus, lib.*3. Crau.*conſ.*
74 108.*in princ.* † Et quod de iure communi poſſit produci in qualibet parte iudicii. Rom. *conſ.*170. † Extende, vt procedat, etiam ſi fuit oppoſita exceptio; quia ſufficit docere de mandato poſt, vt iudicium conſolidetur. Ang.*conſ.*157. *In prædicta quæſtione, n.* 2. *ver. ſi tamen de dictis*, quod intelligas poſt per paucum tempus, & per apoſtill. ad Alex.*conſil.*72.*lib.* 4. & pro primo dicto vide plene Menoch.*conſ.*100.*n.*38.*& ſeq.lib.*1. Crau.*conſ.*108.*in pr.* Vide, *Procurator ſi egit ſine mandato legitimo, quando valeat iudicium. Concl.* 828.

Mandatum non requiritur multis caſibus, quibus vnus agit pro alio ſine mandato. Concl. 63.

1 DOMINVS † poteſt agere pro moleſtia data ſubdito ſuo, ratione ſui proprii intereſſe ſine mandato, etiam ſi conſequēter reſultaret commoditas ſubdito; ſecus ſi vellet agere principaliter pro ſubdito; quia non poteſt. Old.*conſ.*206. *In cauſa Carnoen.n.*3.*ver. ad intelligentiam, c.licet, in fin. de probat.* vbi Archiepiſc. Rauennæ egit pro defenſione habitatorum caſtri Arioli. Gemi.*conſ.*
2 14.*in ſ.ver.& ſi dicatur*, vbi, q; vaſallus Eccleſiæ agit pro ſuis ſubditis circa ea, quæ vendicantur ab eis, quæ ſpectat ad dominum. †
Prælatus pro eccleſia etiam ſine conſenſu Capituli poteſt agere ſine mandato; imo, & ſubſtituere alium, ſiue ante, ſiue poſt litem conteſtatam. Lap. *alleg.*49. *per tot.* Vide late Spec. *tit. de actore*, vbi
3 ponit multos caſus. † Pater agit pro filio ſine mandato, *l.cum oportet, C.de bonis quæ liber.* Inno. *in cap.cum olim, de teſtib.in pr.* † Conſan-
5 guineus pro conſanguineo. Innoc. *d.cap.cum olim, de teſtib.in princ.* † Archidiaconus, & Canonicus, & quilibet de Eccleſia poſſunt agere nomine eccleſiæ etiam contradicente Epiſcopo, & Prælato, pro re eccleſiæ male alienata, ſeu occupata. Innoc. *in d.cap. cum olim, de teſtib. in princ.* vbi dicit hoc procedere, ſi Epiſcopus eſt negligens, & ſummarie conſtat. Lap. *alleg.*51. *ver. ad tertium, n.*2.*&* 3. dicit, q etiam ſi Epiſcopus, vel alius Prælatus non eſſet negligens, poteſt agere pro re male alienata per text. *in c. ſi quis presbyterorum, de reb. Eccleſ. non alienand. in fin.* pro aliis vero caſibus, de quibus *in d.cap.*
6 *cum olim.* procedit diſtinctio. Vide, *Agere nomine Eccleſiæ quando, & q poſſint. Concl.*243. † In popularibus actionibus, ſingularis perſona, & vnuſquiſq; poteſt agere, & denunciare ſine mandato. Cald.
7 *conſ.*119. quod eſt 5. *de iudic.& ſor.comper.* † Socius mercator eiuſdē fundaci, poteſt agere & exigere ſolidum creditum fundaci, nec admittitur exceptio, q; non habet mandatum, vel quod non cōſtat, pro qua rata ſit ſocius. Angel. *in l.ſi vnus, in princip. ver. ſequitur in textu. ff.de pactis*, quem ſequitur Cuman. *conſil.* 7. *Primum videndum, n.*11. *ver. in ſecundo.* † Extende; quia de debito fundaci, vel credito non liquido poteſt compromittere, etiam in præiudicium
8 aliorum ſine mandato. Ang. *d.l.ſi vnus. n.*5. *ver. item de debito. ff.de pact.*
9 Reſtringe; † quia non poteſt pacto, vel nouatione liberare debitorem fundaci communis. Ang. *d.l.ſi vnus, in princ.& n.* 5. *ver. ſequitur. in gl. ff.de pact.& n.*4. *ver.& ex hac.* † Extende, quæ dicta ſunt de
10 ſociis mercatoribus eiuſdem fundaci, vt procedant etiam in ſociis conducentibus gabellam. Ang. *d.l.ſi vnus, n.*1. *in fin. ver. iſtud etiā vidi, ff.de pact.* † Maritus agit pro vxore; quia habet mādatum à lege. *l.maritus. C.de procurator.* Vide, *Maritus in quibus habeat mandatum ab vxore. Concl.*95. † Limita; quia licet poſſit quis agere ſine mandato in caſibus prædictis, ſi tamen agat vti procurator, non poterit iudicium ſubſtinere ex alio capite, ſi non eſſet procurator, licet eſſet co niunctus, vel de populo. Roman. *conſil.* 446. *circa fin. per tot.*

Mandatum primum reuocatur per ſecundum, & aliis modis. Concl. 64.

MANDATVM † primum reuocatur per ſecundum mandatum; quia dando ſecundum procuratorem, videtur prohibere, & reuocare primum, *l.ſi quis cum procuratorio. §. fin. ff. de procurator.* Bald. *in l.falſus, col.pen. C.de furt.* Dec. *conſil.*430. *in fin.* Vide plenius *in ver. Procurator reuocatur multis modis, & c. Concl.*860. *& in c. non iniuſte, de procurator.* Caſtrenſ. *conſ.*104. *Viſis, & ponderatis, nu.*3. *verſic. tertia ratio principalis, lib.*1. vbi apoſtil. allegat Socin. *conſil.*18. *verſ.& videtur dicendum, lib.*1. † Extende maxime in extraiudicialibus. Caſtrenſ. *d.conſil.*104. *col. fin. ver. tertia ratio, lib.*1. Extende; quia ſi procurator generalis conſortii conſtituitur ſpecialiter ad alienandum, vel inueſtiendum aliquem, mandatum primū generale cenſetur reuocatum. Alexand. *conſil.*83. *In cauſa, & lite, nu.*5. *in fin. & num.*6. *ver. vnde principaliter videndum, lib.*7. † Amplia; quia ſi duo procuratores inſolidum ſunt conſtituti, præoccupatio vnius alterum excludit, & reuocat, *cap.ſi duo, extra, de procurat. in* 6. Ægid. *conſil.*12. *num.*15. † Extende, vt idem ſit, etiam ſi conſtituantur ſeparatim; quia per conſtitutionem ſecundi reuocatur primū, vel ſaltem ſi ſecundus præoccupauit, geſta per ſecundū debent præualere. Alexand. *conſil.*83. *In cauſa, & lite, nu.*5. *in fin. & num.*6. *verſic. vnde principaliter, lib.*7. † Extende, vt procedat etiam in tutela, & cura; quia per præoccupationem ceſſat alius datus in ſolidum eo modo, quo ceſſat procurator. Ægid. *d.conſil.*12. *num.*17. *ver. circa ſecundum.* † Reſtringe, & declara, quando præoccupatio fit per litis conteſtationem, alias ſecus; quia ſi fiat præoccupatio per actus ante litem conteſtatam, non facit ceſſare mandatum in alio præoccupato. Ægid. Bellam. *d.conſil.*12. *num.*16. *in fin. & nu.*17. *ver. circa primam.* † Amplia; quia mandatum reuocatur per comparationē domini in cauſa, *cap.ſi quando de procurator. lib.*6. † Reſtringe, quando dominus comparet in cauſa ſimul cum procuratore; quia tūc dicitur potius aſſiſtere, quam cauſam per ſe ipſum agere, quando procurator eſt cum eo, ita Roman. *conſil.*76. *In cauſa nobilis, in princ. ver. quoad ſecundum, num.*2. vbi ad hoc allegat *l. Paulus reſpondit, ff.de procurator.* quem text. dicit notabilem ad declarationem *cap.ſi quē de procur. in* 6. † Reſtringe, quando per comparitionem domini factam ſine procuratore eſſet reuocatus; & tamē procurator reaſſumſiſſet mandatum ſciente, & patiente domino; quia inducitur mandatū de nouo. Rom. *d.conſil.*76. *n.*2. *ver. item dici*, allegat gl. *in d.cap.ſi quem, de procurator. in* 6. ſequitur Alexand. *conſil.*128. *Sentio, num.*6. *ver. quoad aliud, lib.*6. & apoſtill. ad Roman. *in ver. reuocatum*, citat alios. † Reſtringe; quia imo ſi procurator fuit reuocatus, poſtea dominus præſens, & ſciens patitur per ipſum procuratorem fieri actum procurationis, videtur renouare mādatum primum, & dare aliud mandatum. Alexan. *d.conſil.*128. *in fin. lib.*6. Reſtringe; † quia procedit nedum in principali, ſed etiam in tutore, adminiſtratore, & officiali habente liberam adminiſtrationē; quia ſi comparuit in cauſa, per quam comparitionem cenſeatur reuocaſſe procuratorem, ſi patitur poſtea eundē procuratorem exigere, vel exercere mandatum, cenſeturillud renouare. Alex. *d.conſil.*128. *in fin. lib.*6. vbi late. † Limita, vt non procedat, quando mandatum primū eſt ſpeciale, & generale ſubſequitur; quia per generale non tollitur primum ſpeciale. Bald. *conſil.*88. *Quæritur, vtrum, lib.*2. vbi idem dicit in generali commiſſione, vt non tollat præcedentem ſpecialem; & in generali deputatione collectoris in prouincia, vt non tollat ſpecialem collectorem certi loci. † Limita, quando ſecundum mandatum eſſet cum clauſula, *citra reuocationem.* Vide, *Procurator reuocatur multis modis. Concluſ.*860.

Mandatum finitur morte, & aliis modis. Concluſ. 65.

MANDATVM † procuræ morte mandantis finitur, *l. mandatum. C.mand.* Old. *conſil.*130. *Omni prolixitate. num.*3. *verſic. ſi enim noua poteſtas*, quod intellige, quando procurator non erat effectus dominus litis, vel quaſi dominus litis ante mortem principalis. Bald. *conſil.*340. *Tria ſunt, poſt med. ver. præterea mandatum, lib.*
2. Et † quod morte mandantis reuocetur mandatum abſq; alia intima-

intimatione; quia mors omnia soluit, & hæres non obligatur; quia non potest mandatũ principiare in mortuo. Castrens. plene *cons.* 104. *Visis, nu.* 2. *ver. secunda ratio, lib.* 1. bene requiritur notificatio, ne possit exigere, & liberare soluentes. † Declara; quia mandatum finitur morte mandantis, sicut socieras finitur morte socii, & non requiritur notificatio, neq; scientia, quin cesset mandatum, vel societas; quia per mortẽ cessant omnes effectus, vno excepto videl. quia ignorans releuatur indemnis. Alexand. *consi.* 60. *In causa, & lite, in princip. lib.* 7. † Extende, siue mandatum sit ad iudicialia; quia re integra morte mandantis extinguitur. Ias. *in l. eius qui in prouincia, §. si placebat, in princ. ff. si cert. pet. at.* † Ratio est; quia resoluto iure datoris in totum resoluitur ius acceptoris; & quia res deuenit ad eum casum, à quo incipere non potest. Ægi. *d. cons.* 12. *n.* 10. *& seq.* vbi late. † Amplia, vt idem sit in mandato facto ab eo, qui est effectus dominus litis; quia eo mortuo finitur mandatum. Old. rad. *d. consil.* 130. *n.* 3. *ver. si enim est noua, vsque ad nu.* 5. vbi, q̃ litis contestatio duo confert, quod is, q̃ non poterat substine- re, substituit, & morte mandantis non reuocatur. † Amplia, vt p̃cedat etiam in mandato ad donandum causa remunerationis; quia licet remuneratio sit fauorabilis; tñ mandatum extinguitur re integra morte mandantis. Ias. *d. l. eius qui in prouincia, §. placebat, in pr. ff. si cert. pet.* † Amplia; quia mandatum procuræ, vel officialis substituti finitur morte eius, qui substituit, ex quo nomine mortui videtur gerere officium. Feder. de Sen. *consil.* 203. *Casus talis est, Papa.* Contrarium † tenet ibi Lap. *in addit. ad d. cons.* 203. *in ver. Expiret.* Declara; † quia morte procuratoris substituentis non expirat mandatum secundum * communem. Ægid. *d. cons.* 12. *nu.* 10. *in fi. ver. sed oppones*, secus in cura, vel mandato, q̃ requirit decretũ; quia ex quo decretum non potest cadere super incerto, neq; potest trahi ad futura, extinguitur. Ægid. *d. consil.* 12. *nu.* 10. † Amplia in officiali Episcopi; quia expirat officium illius morte Episcopi delegantis. Feder. de Sen. *d. consil.* 203. *circa fi.* allegat Ioan. And. *in clem. procuratorem, de procurator.* Amplia † etiam in Prælato; quia morte eius reuocatur mandatum datum ad iura ecclesiæ, *clem. fin. de procurator.* & est ratio; quia exercitium, & prosequutio procuratoris respicit administrationem, quam habet Prælatus, quæ cessat per eius mortem; ergo cessat mandatum. Roman. *consi.* 374. *Præsens est quæstio, nu.* 4. *ver. quarto ratio.* Extende; † quia multo magis reuocatur mandatum datum respectu tituli beneficialis per mortem beneficiati. Rom. *d. consil.* 374. *in fin.* † Amplia; quia semper mandatum reuocatur etiam re non integra per mortẽ mandantis quando non est aliquis, qui repræsentet in specie, vt successor personam mandantis. *l.* 1. *C. de actio. & oblig.* Rom. *d. consi.* 374. *nu.* 5. *ver. quinta ratio.* † Amplia in mandato, vel præcepto, q̃ constitit in iurisdictione; quia re integra expirat. Cald. *cons.* 77. *An mandatum, in princip.* quod est 4. *de off. delegat.* † Amplia in mandato facto per tutorem pro rebus pupilli; quia reuocatur morte tutoris re integra. Roman. *consil.* 119. *In prima consideratione, in princip.* Extende † in mandato dato ab exequutore; quia per mortem exequutoris reuocatur, quando non est ad pias causas. Rom. *d. consil.* 119. *per tot.* † Restringe, quando res non esset integra. Alexand. *consil.* 128. *lib.* 6. † Amplia; quia omne mandatum falliti, & decocti censetur reuocatum, & nõ requiritur alia intimatio. *Decis. Ianuen.* 8. *nu.* 31. *& seq.* Bald. *in l. rogasti. §. si tibi. ver. si fugitiuus.* vbi Dec. Socin. & alii, *ff. si cert. pet.* † Amplia; quia mandatũ præsumitur reuocatum lapsu quadriennii. Castrens. *cons.* 12. *Tota disputatio, nu.* 7. *ver. secunda ratio, lib.* 1. † Contrarium, quod neque lapsu 20. annorum censeatur reuocatum, tenet Alexand. *consil.* 189. *Viso statuto, in fin. nu.* 19. *ver. quoad aliud, lib.* 7. vbi reddit rationem; quia voluntas mutata non præsumitur, & probat; quia semper procurator potest acceptare mandatum, etiam si semel noluit acceptare; quia dũrat voluntas, si de contrario non constat. † Amplia; quia mandatum ad vendendum certam domum finitur facta prima venditione; ideo si procurator vendat rem duobus, secunda nõ valet, neque dominus incidit in aliquam pœnam, sed procurator solus. Angel. de Perus. *consil.* 43. *Fratres Seruorum, in princip.* † Extende, vt idem sit in mandato iudicis delegati; quia lata sententia, & semel functus officio caret omni iurisdictione. Angel. *d. consil.* 43. *in princip.* Extende, † vt procedat, etiam si prima venditio posset dici nulla per eum, qui constituit procuratorẽ, vt quia procurator habuit fidem de pretio pro ecclesia constitutus; quia sufficit, q̃ ecclesia velit ratificare. Angel. *d. consil.* 43. *per tot.* † Amplia; quia mandatum potest reuocari per mandantem, vbicunq; res est integra, & hoc est regulare in omni mandato, ẽt si quis alteri mandauit, vt soluat Titio; quia antequã Titius accepret, potest reuocari; secus post Dec. *consil.* 421. *Plene, & subtiliter, col. fi.* † Amplia; q̃ mandatum reuocatur propter superuenientẽ inimicitiam, lites, & rixas inter mandantem, & mandatarium, plene Alex. *cons.* 209. *In causa, & lite, num.* 3. *& seq. vsque in fi. lib.* 7. † Amplia; quia mandatum reuocatur morte procuratoris. † Extende; quia cura finitur morte curatoris sine dubio. Ægid. *consil.* 12. *num.* 19. *ver. ad primam quæstionem, & num.* 20. *ver. quoad primam.* † Amplia; quia per reuocationem mandati factam ab actore iudicium, in quo datus fuit procurator ad agendum, finitur. Roman. *consil.* 347. † Amplia in mandato facto à beneficiato super titulo beneficii; quia per renunciationem factam ad fauorem alterius, vel alias, reuocatur mandatum, sicut per mortem. Rom. *consil.* 374. *Præsens est quæstio, in princip. & per tot.* vbi plura cumulat, & dicit omnia post cessionem factam esse nulla, & *n.* 3. allegat text. *in l. si remunerandi, §. sicut, & §. si tibi mandauero, ff. mand.* & ibi apost. *in ver. mortuus.* † Declara; quia cessione vel renunciatione facta per beneficiatũ reuocatur mandatum, q̃n non interest cedentis, vel renunciantis, alias secus, puta si reseruabit sibi regressum, vel fructus, vel alias sua interfit, vt per Cresc. *decis. Rot. al.* 171. & ita videtur etiam intelligere Roman. *d. consil.* 374. *n.* 2. & 3. vbi considerat, q̃ reuocatur; quia sua nõ interfit; ergo à contrario sensu; secus, si interfit. † Amplia; quia licet gratia sit perpetua, quando est perfecta, & morte mandantis non reuocetur, tamen secus est in mandato ad faciendam gratiã; quia morte mandantis expirat, *cap. si super gratia, cum ibi not. de off. deleg. in* 6. † Amplia; quia curator datus vẽtri reuocatur post partum, & datus furioso reuocatur, si efficitur sanæ mentis, & datus puberi finitur, si fiat maior 25. annis, & sic de singulis. Ægid. *consil.* 12. *nu.* 2. Restringe † in tutela; quia licet cesset cessante impubertate; tñ potest tutor finita tutela velle assistere liti, & causæ minoris sui, ita Ægid. *d. consil.* 12. *nu.* 3. † Declara, dummodo viuat pupillus, alias secus, Ægid. *d. consil.* 12. *n.* 19. *ver. item non obstat.* Vide Socin. *reg.* 7. *Mandatum regulariter morte mandantis reuocatur.* vbi limitat decem modis. † Limita; q̃ mandatum non finitur morte mãdantis, q̃n procurator est effectus dominus litis, *l. nulla. C. de procurat.* Old. *consil.* 130. *nu.* 3. *ver. & mandatum ipsius*, & ideo per litis cõtestationem res non est integra, & morte mandantis non reuocatur mandatum. Ægid. *d. consil.* 12. *num.* 6. † Extende, vt idem sit, si est effectus quasi dominus litis. Old. vbi supra, & clarius Ægid. *d. cons.* 12. *n.* 6. *&* 7. vbi dicit, q̃ primus actus post litem contestatam habet vim contestationis litis. † Restringe, q̃n non esset electa industria personæ, quia morte reuocatur etiam lite contestata. Ægid. *d. cons.* 12. *n.* 8. vbi idem dicit in cura, & tutela, & procura, in quibus decretũ iudicis est necessarium. † Restringe de iure Canonico *clem. fin. de procurator.* † Limita; quia mandatum non finitur morte mandantis in negociis extraiudicialibus cœptis, *clem. procuratorem, de procurator.* Inno c. *in c. dilecti, in princ. ver. in procuratoribus autem, de for. compet.* quem refert, & sequitur relatiue Cald. *consil.* 77. *in fin.* quod est 4. *de off. deleg.* † Limita in negociis iudicialibus post litem contestatam, ex quo p̃curator efficitur dominus litis. *d. clem. procuratorem, de procurator.* Fed. de Sen. *d. cons.* 203. *ver. ité istelenon videtur.* Bald. *consil.* 340. *post med. ver. præterea, li*. 2. † Limita; quia licet mandatum finiatur morte mandantis; si tamen debitor soluit, antequam sciuerit mortẽ, tali procuratori, liberatur, *l. eius, qui in prouincia*, vbi Doct. *ff. si cert. pet. at. l. si hominem, §. si Titium.* vbi Doct. *ff. de solutio.* Abb. *in c. ex parte Decani, n.* 13. *de rescript.* Straccha *in tract. de decocto. n.* 53. Castrens. *consil.* 333. *col.* 4. *ver. hanc tamen esse ratificanda. lib.* 1. † Limita; quia mandatũ non finitur morte mandantis, quando in mandato adest clausula satisdationis, & constituens releuat procuratorem, & satisdat pro eo. Bart. *in l. si defunctus. ff. de procurator.* q̃ est notandum; quia hodie in omnibus mandatis apponitur hæc clausula. Ias. *in d. l. eius qui in prouincia, §. placebat, in* 7. *limit. ff. si cert. pet. at.* plene Ægid. *d. consil.* 12. *in princ. ver. quintũ dubium, & n.* 1. vbi reddit rationem. † Limita in substituente; quia licet decedat post substitutionẽ factam, non expirat substitutio, si viuit principalis mandans; quia vigore potestatis ab eo datę facta est dicta substitutio, & pendet à principali, & ab eo regulatur, vt per Doct. *in c.* 1. *in fi. de procurator. in* 6. Ias. *in l. q̃ quis, in* 1. *limitat. ad illũ textũ. C. de procur.* Vide, *Mandatũ substituti nõ reuocatur morte, &c. Concl.* 66. Limita, † quando expresse est dictum, q̃ procurator sit irreuocabilis. Ruin. *cons.* 115. *n.* 7. *lib.* 1. Rot. *decis.* 103. *in antiq.* † Limita, q̃n mandatum non fuit factum gratia mandantis, sed mandatarii, vt per talem modũ sibi prospiceret; quia transit ad hæredes; quia nec posset expresse reuocari; ergo nec per mortẽ. Castr. *in l. fin.* ibi, *post mortem. ff. de solut.* † Limita in iudice delegato; quia morte delegantis non finitur officiũ, quando est cœptũ cognosci, Feder. de Sen. *d. cons.* 203. *ver. item iste non videtur.* † Limita; quia si mandatũ est factũ in exequutione contractus, vel conuentionis, morte non reuocatur. Bald. *in l. si quidem, ad fin. ff. de act. empt. l. Titia. ff. de fideiuss. Instit. eod.* § *. fideiusser.* Rom. *consil.* 202. *Non est dubiũ, in fin.*

in fin. Ruin. *consil. 66. nu. 9. lib. 1.* Ægid. Bellam. *d. consil. 12. nu. 1. ver. & primo.* vbi, quod mandatū in exequutione actus, qui necessario debet fieri, & mandans potest præcise compelli, non reuocatur, neque expresse, neque tacite, neque morte; secus si non præcise posset compelli, sed causatiue. Ægid. *d. cons. 12. n. 14. ver. non obstant.*
49 Limita † in mandato exequutionis alicuius facti; quia si illud factum est necessarium ab initio, sicut mandatum factum à iudice nuncio, tunc non expirat, *§. recte. Instit. mandati.* Cald. *cons. 77.* alias *4. de offic. delegat. ver. aut in exequutione.* & est *decis. Rot. 12. in nou. de offic. delegat.* & idem in exequutione necessaria cōtractus, prout venditor, qui tenetur dare possessionem emptori ex necessitate præ-
50 cisa; secus si causatiue. Ægid. *d. cons. 12. n. 14. ver. non obstant.* † Idem in mandato ad præstandam cautionem, quæ erat necessaria præstari; quia morte mandantis non expirat. Bald. *consil. 57. Punctus*
51 *quæstionis. n. 7. ver. nec dicat. lib. 5.* † Extende; quia vbicunq; mandatum est factum circa id, ad quod mandans de necessitate tenebatur, mandatum ipsum non finitur morte mandantis. Alex. *consil.*
52 *170. Circa primum. n. 9. & 10. ver. nec posset excusari. lib. 2.* vbi apostil. *in ver. morte,* dat concord. † Idem in mandato necessario in exequutione pacti, puta si fideiussor est procurator, quatenus soluat ad vendendum bona principalis pro sua releuatione, *l. fundi. ad fin. ff. de acquir. possess. 2. §. sed si quis,* vbi gl. & Bart. *ff. de donatio.* Bald. *consil. 57.*
53 *post med. lib. 5.* † Limita in præcepto, q. semper obligat, & ad sem-
54 per. Cald. *d. consil. 77.* quod est *4. de off. deleg. ver. sic est in præcepto.* † Limita, quando ex parte mandatarii interuenit stipulatio, & eius interest morte nō finiri, *l. aliud. ff. de solutio.* Castr. *in l. vero procura-*
55 *tori, §. sed si quis. ff. cod.* Ruin. *consil. 115. col. 3. ver. quarto. lib. 1.* † Declara; quia procedit, quando duo concurrunt, alias secus; primum, q. constitutio procuratoris fiat ab ipso domino principali; secundū, quod cautio sit præstita præsente procuratore. Ægid. *d. cons. 12*
56 *n. 16. ver. præterea.* † Limita, quādo mandatum dirigitur post mortem ex natura actus, puta, quia testator aliquid mandat heredi in vltima voluntate. Bald. *consil. 186. Ad euidentiam præmittendum. lib. 2.*
57 *in pr.* Idem, † si dirigitur post mortem ratione exequutionis, vel quomodocunq; Rom. *consil. 202. Non est dubium, nu. 3. ver. respondet-*
* *ur,* vbi apostill. *in ver. probatur,* citat plurimos, & dicit * communē.
58 Idem, † si mandatum dirigitur post mortem ex natura rei, veluti
59 si mandat se sepeliri. Bald. *d. consil. 186. in princ. lib. 2.* † Idem, si mandatum confertur post mortem ex forma verborum. Bald. *d. consil. 186. in princip. lib. 2. ver. quando, mandatum confertur,* vbi, q. licet non posset testator dare curatorem suæ hæreditati futuræ; potest tamen dare procuratorem, si incœpit in vita constituentis. Ang. *d.*
60 *cons. 334. in princ.* † Idem, quando mandatū est circa ea, quæ morte confirmantur; quia non reuocatur mandatum per mortem mā-
61 dantis. Bald. *consil. 57. nu. 7. lib. 5.* † Idem, quando testator expresse constituit procuratorem etiam post mortem suam; quia si noluit morte finiri, vel voluit etiam ad hæredes transire, transibit. Bald.
consil. 334. Mandatum collatum, in princip. & est text. *in l. si vero non remu-*
* *neranti, §. fin. cum l. seq. ff. mand.* gl. Bart. & communiter * Doct. *in l. si.*
ff. de soluto. gl. in l. mortis causa, §. Titia. ff. de donat. caus. mort. Bart. *in l. 2.*
§ sed & si quis, ff. de donat. Ang. in sua *disput.* incip. *Astensis miles, col. 1.*
vbi dicit, q. Florentini hac clausula, quod duret post mortem, in-
differenter vtuntur. Ias. *in l. eius, §. placebat, in vlt. limita. ff. si cert. pet. at.*
62 Extende; † quia tale mandatum durat rum post mortem, valet etiam hæreditate iacente. Ang. *d. consil. 334. in fin.* Contrarium, vt
63 infra proxime, *num. seq.* † Declara omnes limitationes; quia licet mandatum transeat ad hæredes; tamen intelligitur adita hæreditate; quia si iacens est, non potest exerceri mandatū. Anch. *cons.*
383. *Primo, & ante omnia, n. 3.* vide alios conc. supra proxime, si con-
64 cordant, sed contrariū Ang. *d. cons. 334. in fi.* † Restringe; quia mādatum post mortē per quæcunq; verba extinguitur morte mandantis, qñ decedit sine hærede; nam facto edicto, si non reperitur, qui velit esse hæres, bona efficiuntur vacantia; & tunc mandatum extinguitur, etiam si esset in rem propriam mandatarii. Ang. *d. consil. 334. per tot.* & in sua *disput. at.* incip. *Astensis. colum. 1.* allegat
65 casum *in l. 1. C. de actio. & oblig.* dicit de facto fuisse iudicatū Florentiæ, sequitur Soc. *cons. 87. In præsenti consultatione, post princ. lib. 1.* Bal.
& Ang. *d. l. 1. C. de actio. & oblig.* Socin. *cons. 112. nu. 11. prope fin. ver. secun-*
dum est, lib. 1. & consil. 49. in princip. num. 2. ver. nam procurator, lib. 4. Ias.
late *consil. 38. lib. 4. & in l. eius qui in prouincia, §. quas vero. nu. 8. ff. si cert.*
66 *pet.* Restringe; † quia etiam cura, & tutela finitur morte pupilli decedentis sine hærede. Ægid. *d. cons. 12. n. 20. ver. in primo casu.* Re-
67 stringe; † quia hæredes, vel successores, ad quos transit mandatum, possunt illud reuocare, & facta reuocatione per hæredes expirat. Rom. *consil. 202. n. 3. ver. de secundo,* vbi apostill. *in ver. secundo,*
dat concord. † Limita, quando res mandata non est integra, sed incœpta à procuratore; quia non expirat mandatū morte mandantis, alias secus, *l. mandatum. C. mand. Inst. eo. §. ad hoc.* vbi Io. Fab. Ruin. *cons. 115. n. 12. lib. 1.* vbi exemplificat, quando res non est integra. Ægid. Bellam. *d. consil. 12. n. 5. & seq. ver. circa primum.* † Extende; 68
quia si Episcopus fecit ordinationes, seu constitutiones, & commisit exequutionē suo Vicario, qui cœperit exequi, licet Episcopus moriatur, potest tamen perficere exequutionem. Guido Pap.
decis. 491. Dec *consil. 404. Viso eleganti consilio, col. 4. ver. tertio respondetur.* vbi, quod contractus factus de mandato Papæ per Cameram
1 Apostolicam non reuocatur per obitum Papæ. Batt. & alii *in l. more. ff. de iurisdict. omn. iud.* Soc. *consil. 120. Circa primum, in fin. lib. 4.* † 69
Extende; quia si delegauit creditori meo absenti, puta mercatorem, vt pro me solueret, antequam acceptetur mandatum à meo creditore, dicitur simplex, & morte mandātis reuocatur; secus si mors interueniat post acceptationem; quia dicitur facta delegatio, & res non est integra, plene Dec. *consil. 421. Plene, & subtiliter,*
col. 2. † Extende etiam ad iudicia; quia res nō dicitur integra post 70
litem contestatam; ideo non reuocatur morte procurator dñs litis effectus, *l. nulla dubitatio. C. de procur.* & supra *nu. 2.* † Restringe 71
in instantia appellationis; quia procurator nō efficitur dominus litis. Ias. *in l. inuitus, n. 3. C. de procur.* Bald. *in l. dominus. C. de appell.* † Re- 72
stringe in curatore; quia propter decretum iudicis, q. non potest trahi ad incertum, & censetur electa industria personæ, semper morte minoris expirat cura, sicuti morte curatoris, late Ægid. *d.*
cons. 12. n. 8. & seq. maxime *n. 12. & 13. & per tot.* vbi maxime procedit, ét si minor succederet minori; quia licet transeat ius in minorē; non tñ cura, etiam si curator sit contestatus litem. † Declara li- 73
mitationē & extensiones, vt procedant, qñ res non integra manet tñ in eodem statu. Ægid. *d. cons. 12. nu. 21.* videl. dummodo mādatarius non mutet statum, vel mandans. † Limita; quia vbicun- 74
que mandatum non reuocatur, si fiat principaliter in casu, in quo durat post mortem; idē erit, si fiat in accessoriis ad casum, in quo non reuocatur. Rom. *d. cons. 202. Non est dubium, in fi. ver. tertio quia.*
† Limita; quia mandatum constituti ab administratore ciuitatis 75
durat, licet officium administratoris expiret, si res nō est integra; si vero esset res integra, expiraret. Bald. *in l. mandatum, colum. 5. ver-*
sicul. nunc venio. Cod. mand. Alexand. *consil. 128. Sentio, num. 5. lib. 6.*
vbi multa. † Extende idem in mandato facto ab antianis, & in 76
dato à tutore; quia durat finito officio antianorum, & finita tutela, si res non est integra, & quando dicatur res integra, vel non, plene Alex. *d. cons. 128. n. 5. & seq lib. 6.* & vide supra *nu. 33. & seq.* Restringe † in tutela, vel cura data minori; quia mortuo minore, 77
etiam si res non sit integra, semper expirat tutela, vel cura, & non transit ad hęredem, etiam si fuit satisdatū. Ægid. *d. cons. 12. n. 16. ver.*
nec obstant, quod sic cauens. † Et maxime restrictio est vera, si hæres 78
minoris mortui esset maior, cui non potest accommodari cura, & sic res venit ad eum casum, à quo incipere non potest. Ægid. *d.*
consil. 12. n. 20. in fi. ver. in tertio casu. † Limita; qñ mandatum est ne- 79
cessarium; quia si quis tenetur aliquid facere ex necessitate, non reuocatur mandatū morte mandantis, communem * dicit Ias. *in* *
l. eius, qui in prouincia, §. quas vero. n. 7. ver. in fin. gl. ff. si cert. pet. at. & in ea-
dem l. §. placebat, col. 2. in 8. limit. Ægid. *cons. 12. n. 1.* † Et idem, si man- 80
dans compellebatur mandare; quia morte non finitur. Roman.
cons. 202. Non est dubiū, n. 4. v. quod primo. vbi apostil. *in ver. non finitur.*
citat plurimos. Extende; † qa neq; valet expressa reuocatio talis 81
mandati re non integra. Ias. *d. l. eius, qui in prouincia, §. quas vero, n. 7.*
in fin ver. adde, quod mandatum. ff. si cert. pet. † Restringe, qñ non est 82
necessitas præcisa, sed causatiua; quia tunc reuocatur. Ias. *d. l. eius,*
qui, §. quas vero. n. 7. ver. limita. ff. si cert. pet. Ægid. *d. cons. 12. n. 14.* † Re- 83
stringe secundo, qñ necessitas nō imminet principaliter, sed ratione officii, Ias. vbi supra, *n. 7. in fi.* † Restringe, quando mandans 84
ex necessitate decessit sine hærede. Ias. vbi supra, *nu. 8.* † Limita in 85
mandato ad pias causas; quia morte mandantis re integra nō extinguitur. Ias. *in d. l. eius, qui in prouincia, §. placebat, n. 1. ff. si cert. pet.* Fel.
in c. venerabilis, de test. cogend. late Rom. *cons. 119. in prima conclusione,*
circa fin. vbi plenissima apostil. citat infinitos, & dicit omnium * * 86
communē, & *cons. 202. prope fi. n. 5. ver. secundo quia.* † Extende fauore
libertatis. Ias. vbi supra. † Extende fauore dotis. Ias. vbi supra. Ex- 87
tende in mandato † ad faciendum pacē. Ias. vbi supra. Extende, vt 88
sicut fauore † piæ causæ non reuocatur; ita neq; fauore exequu- 89
tionis, seu effectus piæ causæ. Rom. *d. cons. 202. n. 5. ver. secundo quia.*
† Limita in mandato † curæ in rem suam; quia morte mandātis 90
non reuocatur, ét re integra. Ias. *in d. l. eius qui, puincia, §. placebat, ver.*
quinto limita. ff. si cert. pet. † Extende, vt procedat ét in iis, quæ fiunt 91
ratione dignitatis, put in Episcopo, vel beneficiato circa fructus beneficii separatos à solo in vita constituentis procuratorem in
rem suam. Angel. Aretin. *consil. 53. Clarum videtur, in fine.* † Limita in 92
mandato facto, quoad reuocetur; quia morte mandantis non

re-

reuocatur. Ias. *d.l.eius, qui in prouincia, §. placebat, ver. sexto not. ff. si cert.*
93 *petat.* † Limita, quando in iudicio constituitur; quia requiritur releuatio ab onere satisdandi; quo casu non finitur morte. Ias. *in*
94 *d.l.eius, qui in prouincia, §. placebat, in 7. limit. at. ff. si cert. pet. at.* † Restringe in tutela, & cura; quia semper expirat mortuo pupillo, etiam si fuit data satisdatio; quia ex quo corruit pupillus, cessat tutela, & cura cum omnibus suis dependentibus. Ægid. *d. cons. 12. nu. 16. ver.*
95 *prædicta etiam.* Limita, † quando quis constituitur actor, vel procurator ad litem, & causam; quia morte mandantis non expirat, etiam re integra. Ægid. Bellam. *d. consil. 12. in princip. ver. quintum du-*
96 *bium.* † Extende; quia curator datus liti durat durante lite, nec
97 morte finitur. Ægid. *d. consil. 12. num. 2. & seq.* † Extende; quia licet tutela reuocetur, si pupillus fiat 14. annorum, & cura, si fiat 25. tamen potest tutor assistere liti minoris post finitam tutelam. Ægi.
98 *d. consil. 12. num. 3.* † Declara extensionem vtranque, vt procedat, si minor, cui datur curator liti, viuat; secus si moritur; quia tunc tutela, & cura morte finitur, & re non integra, de prima Ægid. *dict. consil. 12. num. 18. ver. præterea non obstat.* de secunda *num. 19. versic. item*
99 *non obstat.* † Limita, quando procurator datur à iudice; quia morte eius, cui datur procurator, nõ finitur mandatum etiam re in-
100 tegra. Ægid. *d. consil. 12. nu. 1. ver. secundo probat.* † Limita, quando aliquid vniuersale mandatur; quia non finitur morte mandantis.
☞ Ægid. Bellam. *d. consil. 12. nu. 4.* Vide *Conclusionem prox. præcedent. & plures Conclusiones prox. seq.* Vide, *Procurator reuocatur multis modis. Cõcluſio. 860.* Vide, *Reuocatio procuratoris, vel mandati quid operetur. Concl.*
101 324. † Limita; quia mandatum factum à tutore ad negocia generaliter, si procurator cœpit negocia, & res non est integra, nõ reuocatur finito officio tutoris, neque morte tutoris. Alex. *const.*
102 128. *Sentio insuper, in princip. lib. 6.* † Et dicitur cœptum negocium, quando procurator generalis ad aliquam negociationem cœpit aliquid exercere, licet nõ appoſuerit manum ad omnia. Alexan.
103 *d. consil. 128. num. 3. ver. & ex ibi notatis lib. 6.* † Extende, vt idem sit in procuratore constituto ab administratore Ciuitatis; quia non reuocatur finito officio administratoris, quando res procuratoris est cœpta, & non integra. Alexand. *d. consil. 128. nu. 5. ver. prædicta*
104 *etiam confirmantur. lib. 6.* † Extende idem esse in Prioribus, & antianis; quia si fecerunt procuratorem ad negocia, & sunt cœpta, non reuocatur, licet finitũ sit officium Priorum, & antianorum. Alex. *d. consil. 128. nu. 5. ver. dicit etiam Bald. lib. 6.* Vide plene Ant. Gabriel. *lib. 2. tit. de procurat. Concluſ. 2. Mandatum re integra expirat morte mandantis.* Vide eundem Gabriel. vt supra *Concluſ. 3. Mandatum re non integra non expirat morte mandantis.*

Mandatum substituti non reuocatur morte substituentis, vel domini, & quando secus. Concluſ. 66.

1 MANDATVM † procuræ substituti nõ reuocatur morte substituentis, quando substituens nomine domini substituit, & ab eo habebat facultatem substituendi; quia cum sit à domino substitutus, durat mandatum viuente domino etiam re integra. Feder. de Sen. *consil. 257. Venerabili viro, per tot.* qui loquitur in substituto à Thesaurario, qui mortuo Thesaurario non reuoca-
☞ 2 tur. Vide *Concluſ. prox. præced. num. 44.* † Amplia, vt dictum mandatum substitutionis nondicatur reuocatum etiam per mortem principalis constituentis, quando superuiuit substituens re non
3 integra, ita debet intelligi Federic. de Sen. *d. consil. 257. in fin.* † Amplia; quia procurator substitutus à syndico Vniuersitatis, licet syndicatus finiatur post annum; tñ durat substitutus, quãdo substitutio fuit facta à syndico post litem contestatam; ideo talis substitutus potest appellare. Alexand. *consil. 135. Ponderatis, in princip. lib.* 2. vbi, quod potest etiam prosequi appellationem; quia dicitur effectus dominus litis; & ideo nouus syndicus postea constitutus non potest prosequi, sed substitutus à primo syndico effecto
4 domino litis. † Declara secus esse in mandato particularis personæ; quia si ipse substituat post litem, & postea desinat esse procurator, substitutus non poterit prosequi appellationem etiam cõ-
☞ sentiente aduersario. Castrens. *consil. 104. lib. 1.* Vide, *Procurator simpliciter, &c. Concluſ. 838.* † Amplia; quia curator datus minori, si lite contestata substituat, vel constituat procuratorem, qui efficiatur dominus litis, vt quia fecit actus, hoc importantes, licet moriatur curator; potest tamen prosequi substitutus, & non est re-
6 uocatus, ita Ægid. *consil. 12. n. 19. ver. ad secundum, cum seq.* † Restringe; quia reuocatur mandatum substituti per mortem ipsius sub-
7 stituti. Ægid. *d. consil. 12. n. 19. versic. ad primam.* † Restringe; quia reuocatur mandatum substituti à curatore ad fauorem pupilli, si pupillus moritur. Ægid. *d. consil. 12. n. 20.*
ver. quoad secundam.

Mandatum tutoris, & administratoris quando reuocetur, vel non. Concl. 67.

MANDATVM † factum per tutorem pupilli finita tutela vi- 1
detur reuocatum; quia sublato principali, videlicet finita tutela, ad tex. *Instit. quib. mod. tutel. fin.* videtur finitum mandatum pendens à tutela, *c. accessorium, de reg. iur. in 6.* quia finito iure datoris finitur ius accipientis. † Contrarium verum est, quod man- 2
datum factum à tutore non finitur finita tutela. Bart. & Bald. *in l. si quis mancipiis, §. si impubes.* per illum text. *ff. de instit. actio.* † Declara, 3
vt plene supra, *Mandatum finitur morte, & aliis modis. Concluſ. 65.*

Mandatum quando non sit bonum, neque admittendum. Concl. 68.

MANDATVM † non dicitur legitimum, si dominus non po- 1
test compelli ad ratum habendum gesta per procuratorẽ; ideo requiritur simplex obligatio domini; per quam promittat ratum habiturum, quicquid gestum fuerit à procuratore. Roman. *consil. 60. Mandatum mihi ostensum, in princ.* vbi apostill. *in ver. gesta sunt*, dat concord. † Extende; quia non est bonum, etiam si domi- 2
nus promitteret ratum habere, quicquid per procuratorem suũ legitime gestum fuerit; nam illud verbum, *legitime*, saluat dominum, ne teneatur simpliciter habere ratum, prout requiritur, ideo non valet Rom. *d. consil. 60. in princ.*

Mandatum de manutenendo quid sit, & quibus sit concedendum, vel non. Concl. 69.

MANDATVM † de manutenendo habet naturam interdicti 1
retinendæ, & datur solum ei, qui ante litem contestatam probat possedisse. Verall. *lib. 2. decis. 198. Manutentionis.* † Et dari po- 2
test lite pendente; quia qui continuat, nihil innouat. Verall. *lib. 2. d. decis. 198. in fine.* † Datur mandatum de manutenendo Episco- 3
pum in quasi possessione exercendi iurisdictionem quoad omnes eius subditos in quacunq; parte diœcesis etiam inuitos; quia fundatam habet intentionem de iure communi, *clem. 1.* vbi gl. * communiter approbata *in ver. aut earum. de for. compet.* Veral. *libr. 2. decis 501.* Amplia; † quia Episcopus debet manutenerii in quasi 4
possessione exercendi iurisdictionem contra oẽs existentes intra fines suæ diœcesis, & ẽt contra inuitos, siue procedat per se, siue per Vicarios suos; quia ex assistentia iuris communis ex facultate exercendi iurisdictionem sibi concessa quæsita est sibi quasi possessio, Veral. *decis. 306. Episcopus, lib. 1.* † Limita; quia mandatum 5
de manutenendo non datur ei, qui se fundat in actu negatiuo in iis, quæ sunt meræ facultatis. Veral. *d. decis. 306. Episcopus, nu. 7.* † Ex- 6
tende; quia subditus non habet contra dominum manutentionem circa iurisdictionalia; quia non valet consuetudo contra Episcopum, quod non possit corrigere, vel quod obligetur tenere vicarium in loco, in quo ex facultate sibi bene visa retinuit. Veral. *d. decis. 306. n. 3. & seq. lib. 1.* † Limita; quia non datur manuten- 7
tio ei, qui non possidet, contra alium, qui occupat. Verall. *decis. 199. Manuteneri non debet, lib. 2.* † Extende; quia non datur manda- 8
tum de manutenendo, quando possessio non est clara, sed intricata. Verall. *decis. 200. d. lib. 2.* † Limita; quia non datur spoliatori 9
contra spoliatum, vt per plura pro vtraque Menoch. *in 3. rem. retinen. q. 34.* vbi distinguit nondari, si est immediatus spoliator, secus si habet causam à spoliatore, quando spolium non est de recenti. † Extende; quia magis non datur, quando spolium est de recen- 10
ti. Menoch. *d. 3. remed. retinen. q. 34. in princ.* vbi de * communi. † Li- * 11
mita; quia non datur ei, qui clam, vi, vel precario possidet. Menoch. *in d. 3. rem. retin. q. 1. num. 19.*

Mandatum superioris quando, & in quibus excuset, vel non. Concl. 70.

MANDATVM † superioris factum subdito, quod aliquem in- 1
terficiat, alias ipsum facit mori, excusat subditum à pœna; quia dicitur quasi fecisse ad necessariam sui defensionem, * com- *
munem de iure ciuili dicit Clar. *in §. fin. q. 60. num. 16. ver. sed quid in Principe.* † Extende; quia si Princeps mandet suo officiali, vt ali- 2
quem suspendi faciat sine alio processu, tenetur obedire, & non peccat, si exequitur, communẽ * dicit Cagnol. *in l. velle non creditur. num. 10. ff. de regul. iur.* & hoc tenet Clar. *d. q. 60. num. 16. ver. idem, si Princeps.* † Contrarium Carrer. *fol. 323. num. 110.* vbi, quod non 3
debet exequi tale præceptũ iniustum, sed supersedere, & rescribere, maxime si Princeps esset mot[illegible] ex iracundia, & magis * com- *
munem

munem dicit Clar. vbi supra. † Declara, vt per Clar. *d. §. fin. q. 60. nu. 16. circa fin. ver. sed certe*, vbi, quod non daret consilium amico suo, quod non exequeretur, ne sibi contingeret, quod dicit Boss. *de homicid.* euenisse prætori Varii, *num. 98. in fin.* & maxime si Princeps esset iratus. † Amplia; quia si miles, vel prætor mandat suo collaterali, vt aliquem faciat decapitari iniuste, excusatur collateralis, & minister. Catald. *tract. de syndicat. q. 120.* vbi, quod ita fuit obtentum. † Extende; quia generaliter in iis, in quibus mandatum potest esse licitum, & illicitum, semper mandatum superioris excusat. apost. ad Bart. *cons. 15. Visa accusatione, lib. 2. in ver. mandatum*, vbi ponit plura similia, & quod ita euenit in milite Potestatis Florentiæ, qui fuit excusatus; quia de mandato Potestatis fecerat. † Amplia, vt procedat; quia faciens de mandato superioris excusatur, etiam si faciat contra conscientiam, vel cõtra iuramentum, apost. ad Bart. *d. consi. 15. lib. 3. in ver. Mandatum.* † Amplia etiam in mandato priuati; quia excusat exequentem aliquid prohibitum, quando mandans est homo potens, & terribilis; quia saltem minuitur pœna exequentis. Clar. *d. §. fin. q. 60. nu. 16. ver. hæc autem de plano.* † Amplia, vt procedat in priuato mandante, quando mandat illud, quod ipse posset facere sine pœna, prout in patre mandante interfici filiam deprehensam in adulterio, quam pater posset impune interficere, communem * dicit Clar. *d. §. fin. q. 60. nu. 16. in fin.* † Amplia, quando priuatus mandat aliquid, quod de se non est prohibitum, prout quod ligna, vel sylua incidatur, quam dicit suam, & est aliena; quia si mandatarij, & laboratores bona fide incidant, non tenentur. Clar. *d. §. fin. quæst. 60. num. 16.* vbi * de communi, & declarat. † Limita; quia quæ dicuntur de præcepto, vel mandato superioris, vt excuset exequentem iniuste, procedunt quoad minuendam pœnam, sed non quoad totalem pœnam, communem * dicit Clar. *d. §. fin. quæst. 60. num. 16. ver. scias etiam.* † Limita; quia procedunt in delictis leuibus; quia in atrocibus mandatum superioris non excusat. Clar. *d. §. fin. quæst. 60. num. 16. ver. scias etiam.* Vide, *Præceptum iudicis excusat obedientem, & quando. Concluſ. 480.*

Manifestum quid sit, & multiplex. Concl. 71.

MANIFESTVM † nihil aliud est, quam verum diuulgatum in populo. Bal. *consi. 465. Visis dictis articulis, in fi. lib. 4.* † Et continet sub se duas species, videlicet notorium, & manifestum, quod in suo nomine stat. Bald. *consi. 438. Ad euidentiam, in princ. ver. ex quo dico, lib. 5.* † Imo synonyma sunt, manifestum, & euidens, & sic notorium, vt vnum importet aliud, & è contra. Bald. *d. consil. 438. in princ. ver. ex iis datur intelligi. lib. 5.* † Declara, quia manifestum est minus, quam sit notorium; ideo dicitur manifestum id, quod est notorium, sed non permanens, veluti vox præconis, & similia; & ideo debet probari id, quod dicitur manifestum; secus est in notorio, quod habet permanentiam. Bald. Bart. Castr. & alii *in l. Cuncti, C. de appellat.* † Abbas *consi. 22. Quanquam. col. 2. v. item & secundo, lib. 1.* vbi, quod manifestum est medium inter occultum, & notorium; ideo importat id, quod potest probari. † Contrarium dicit Abb. *consi. 34. Attingam. colum. 2. ver. quidam moderni, lib. 1.* vbi recitat opiniones, & tandem *in ver. ego credo.* dicit, quod manifestum est minus, quam notorium, & plus, quam fama; ideo manifestus vsurarius probatur, si concurrit probatio vsurarii, & sic delicti, & insuper fama. † Duplex manifestum esse dicit etiam Bald. *d. consil. 438. Ad euidentiam, in princ. lib. 1.* vno modo, quando per facti euidentiam ita notorium est, vt non indigeat probatione; alio modo, quando indiget probatione; sed tamen potest probari clare, & certitudinaliter per multos, & nõ per solas coniecturas, ita quod negari non potest. † Item aliud est manifestum, quod innotescit aliquibus; aliud, quod maiori parti populi propter famam publicam. Bald. *d. consi. 438. nu. 7. ver. nam manifestum. lib. 5.* † Manifestum dicitur id, quod ita patet, vt per negationem aduersarii res non efficiatur dubia, vt de manifesto iuris, quod patet omnibus habentibus notitiam iuris. Ang. de Perus. *cons. 10. In causa prædicta, in prin.* † Extende; quia instrumentum reddit rem manifestam; quia per negationem res non redditur dubia. Angel. *d. cons. 10. in princ.* † Restringe tamen, vt manifestum non dicatur ius, quod est in controuersia inter Doctores. Angel. *d. cons. 10. in princ.* † Manifestum lato sumpto vocabulo includit sub se notorium; tamen si stricte sumitur, est species separata à notorio. Calder. *cons. 513. circa fin. ver. ex quibus*, alias 15. *de vsur.* vel melius, vt dicit Abbas *consil. 2. in princip. lib. 2.* id, quod est notorium iuris, prout confessio, vel sententia iudicialis, est etiam manifestum, prout etiam notorium facti, pura, quod vsurarius tenet paratum banchum pro vsuris, dicitur etiam manifestum. † Est terminus medius inter notorium & occultum, vt dicit Abb. *cons. 22. Quanquam, col. 2. ver. item, & secundo, lib. 1.* † Vel melius Abb. *cons. 2. col. pen. ver. ego vero, lib. 2.* notorium, manifestum, occultum, & pene occultum, & ideo est medium inter notorium, & pene occultum, & sic proprie in sua specie manifestum est publica, seu famosa insinuatio, vel proclamatio & communis ex certa scientia, & certis authorib. prouenies, quod probari potest. † Dupliciter dicitur aliquid esse manifestũ; vno modo, quando aliquid est probabile per testes, vel alio, quia dicitur manifestum. Gemin. *consi. 54. nu. 3. ver. præmitto, quod manifestum*, & intellige, dum modo probetur per claras probationes, & non per coniecturas. Bald. *d. consi. 438. in princ. lib. 5.* Abb. *d. cons. 22. Quanquam. col. 2. ver. item & secundo, lib. 1.* † Item dupliciter dicitur manifestum: primo ex euidentia facti, vt quia publice, & palam, qui mutuat ad vsuras: secundo modo ex dispositione iuris, vt in condemnato, confesso, vel conuicto. Bald. *cons. 459. Visa petitione, nu. 3. lib. 4.* & latius *nu. 9. ver. secundo non est legitima.* † Secundo modo dicitur manifestum, quod est notorium, & euidens; & quod non indiget probatione, neq; vlla tergiuersatione celari potest, & ita sumitur *in c. accusatus, §. sane, de hæret. in 6.* Gemin. *d. cons. 54. nu. 3. ver. secundo modo, & nu. 4.* † Item manifestum dicitur, quod non potest excusari, neq; celari, quin ad publicam notitiam deueneret. Bald. *cons. 17. in fin. lib. 1. ver. & in summa.* & idem Bald. *d. cons. 459. n. 8. lib. 4.* vbi exemplificat, quando publice cum altari parato vsurarius mutuat ad vsuras. † Alio modo dicitur manifestum ad differentiam occulti, & ideo manifestum est id, quod pluribus patet, licet non omnibus; & ideo vox præconis, quæ paucis innotescit, inducit manifestum; citatio vero per edictum dicitur notorium inducere; quia patet omnibus. Angel. *dict. consil. 10. num. 1. in fin. & seq. ver. dicitur etiam manifestum.* † Et Abb. *cons. 99. nu. 2. ver. sed ijs non obstantibus, lib. 1. & col. 3. in princ. ver. oportet*, dicit manifestũ, quasi idem, quod publicum; quia debet fieri per famam manifestum, non omnibus, sed maiori parti viciniæ. † Restringe, quando lex desiderat aliud vltra id, quod pluribus pateat; quia tunc factum coram pluribus dicitur occultum, & non manifestum, vt in fure, quia pluribus fuit furatus; quia non est furtum manifestum, sed requiritur, quod sit deprehensus ex acclamationibus in flagranti, dum asportaret rem furatam. Ang. *d. cons. 10. n. 3.* † Idem in matrimonio contracto coram pluribus; quia dicitur occultum, ex quo lex requirit, quod fiat palam, & in magna adstantium multitudine. Angel. *d. consi. 10. n. 4.* † Idem in iis, quæ triumphaliter fieri debent, prout in Doctoratu, & similibus; quia dicuntur facta occulte, licet coram pluribus fiant. Ang. *d. cons. 10. nu. 4. ver. idem dico.* † Idem in actibus formalibus, vel requirentibus certam solemnitatem; quia si fiant sine solemnitate, licet coram pluribus sint facta, dicuntur facta in occulto. Angel. *d. cons. 10. n. 4. ver. similiter.* † Idem in meretrice, quæ licet cum pluribus habeat rem; tamen non est manifesta, nisi ea, quæ palam, & sine delectu sui corporis quæstum facit. Angel. *d. cons. 10. num. 5. ver. sic nec dicitur.* † Amplia; quia manifestum dicitur pro notorio iuris, veluti si quis confitetur publice coram sacerdote se vsurarium, & libros rationum tradit diœcesano. Bald. *d. cons. 459. num. 8. ver. alio modo.* † Idem si est condemnatus publice, vel denunciatus pro tali. Bal. *d. cons. 459. n. 8. ver. ideo dicitur etiam, lib. 4.* † Amplia; quia manifestum dicitur etiam, quod est famosum; non tamen notorium iuris, vt quia potest probari vltra consuetam probationem famosam. Bald. *d. cons. 459. nu. 8. ver. item manifestum potest, lib. 4.* † Idem, quando manifestum probatur, quia est fama, & per famam probatur. Bald. *d. cons. 459. nu. 8. ver. si vero sunt manifesti, lib. 4.* vbi, quod non habent locum pœnæ contra vsurarios, nisi post publicationem probationum factarum super fama. Vide, *Notorium publicum, & c. Concl. 104.*

Manifestum esse qualiter probetur, vel non. Conclusio 72.

SENTENTIA † facit rem manifestam; ideo si constat per sententiam de offensa, dicitur offensa manifesta. Fed. de Sen. *cons. 198. nu. 1. ver. sed opponitur.* Angel. de Perus. *consi. 10. In causa prædicta, nu. 6. ver. nec mirum*, vbi reddit rationem; quia sententia æquiparatur confessioni in iudicio. † Extende, quia si iudex præcedentibus fama, & probationibus aliquid decernit, illud dicitur manifestum. Bald. *consi. 17. num. 2. ver. circa secundum, lib. 1.* † Restringe, vt non procedat, quando pendet appellatio à sententia; quia intelligitur, quando sententia facit rem iudicatam, secus è contra. Feder. de Sen. *d. cons. 198. in princ. ver. sed opponitur.* † Restringe; quia sententia lata non in forma iudicii, nec inter partes, inter quas agitur de manifesto probando, non facit rem manifestam. Oldr. *cons. 93. n. 9. ver. sed ad id quod.* allegat tex. *in c. venerabilibus, §. hoc ipsum, &*

5 §. *si iudex. de sent. excom. in* 6. † Restringe; quia sententia non facit rē manifestam, quando esset lata nulliter, vel inique; & dicitur iniqua, si Episcopus declararet per sententiam aliquem vsurarium manifestum sine confessione in iudicio facta, vel sine probatio-
6 nibus. Ang. de Perus. *d. cons.* 10. *In causa prædicta, n.* 6. † Amplia, vt idem sit in confessione propria, in sententia, & iudicis publicatione; quia ista omnia probant vsurarium esse manifestum. Fede. de Sen. *cons.* 8. *in princ.* quod repetitur per Cald. *cons.* 513. alias 15. *de vsur.* vbi multos ponit modos probandi manifestum, & alios modos ponit Bald. *d. cons.* 17. *num.* 2. *ver. circa secundum, lib.* 1. videlicet, quod confessio sit in iudicio, vel coram persona publica, puta Notario, sacerdote, vel coram multitudine hominum, & idem Bald. *consil.* 161. *Casus, super quo, n.* 2. *vsque ad n.* 6. *lib.* 2. vbi inserit consilium Fed.
7 † Declara, quod dicitur de confessione; quia non facit vsurarium manifestum, nisi sit facta publice coram persona publica, & testibus; ideo confessio facta absente parte, non coram publica per-
8 sona, non probat. Bald. *cons.* 459. *n.* 4. *lib.* 4. † Amplia; quia respectu vsurarii probatur quis manifestus per famam, & alia adminicula
* simul secundum * communem opin. Gem. *cons.* 59. *in prin.* vbi extendit, etiamsi fama non restringatur ad tempus adminiculorū. Bald. *cons.* 465. *lib.* 4. *per tot.* Abb. *d. cons.* 22. *col.* 2. *ver. item & secundo, lib.*
9 1. † Declara, quod licet quis per famam, & adminicula probetur manifestus vsurarius; tamen si probatio etiam præteritum tempus respiciat, non erit manifestus, nisi à die declarationis. Gemin. *cons.* 59. *in fi. v. super vltimo,* vbi distinguit, & soluit contraria, idem clarius Abb. *cons.* 2. *in prin. lib.* 2. *ver. tertio dicit,* vbi, quod ex probatione per famam, & alia adminicula potest probari, & declarari
10 manifestus à die declarationis. † Extende; quia vsurarius manifestus probatur, quando est notorius, puta per rei euidentiā, vt quia publice mutuat ad vsuras cum altari parato. Bald. *d. cons.* 459. *n.* 8.
11 *ver. respondeo, lib.* 4. † Idem, quando publice in domo, in qua habitat, mutuat ad vsuras, & recipit pignora, dicitur manifestus vsu-
12 rarius. Bald. *d. cons.* 459. *n.* 8. *ver. similiter, lib.* 4. † Idem, quando potest conuinci ex libris propriis confectis super vsuraria prauitate,
☞ & exactione, Bald. *cons.* 459. *n.* 8. *ver. dicitur etiam, lib.* 4. Vide, *Notorium per quot testes, & qualiter probetur. Concl.* 109.

Mantuæ Dux, & eius facta, & priuilegia aliqua. Concl. 73.

1 DOMINVS † Mantuæ, & Marchio Ferrariæ fecerunt pacem cum Galeatio Maria Vicecomite, Comite Virtutum, Duce Mediolani; sed quia Dominus Mantuæ fecit pontem super flumine Padi ad æmulationem, potuit etiam Dux Mediolani facere super dicto flumine in suo territorio fortalitium, vt consuluit Bald. *cons.* 188. *Dicitur, quod opus.* & clarius *cons.* 195. *Laudare vos. lib.* 2.
2 † Erat Marchio tempore Alexandri, & non recognoscit superiorē de facto; ideo statur eius assertioni, prout statur assertioni Papæ, vel Imperatoris. Alex. plene *cons.* 15. *Visis narratis, in pr.* & maxi-
3 me *n.* 4. *li.* 5. † Potest in suo territorio de cōsuetudine id, quod potest Imperator, & sic de aliis Dominis, vt per Bald. *d. cons.* 195. *in pr.*
4 *lib.* 2. † Colligatus erat Dominus Mantuæ cum Communi Florentiæ, Bononiæ, & aliorum contra Ducem Mediolani colligatum cum Communi Pisarum, & Senarum. Ang. *cons.* 391. *Sub aliis quidem,* vbi per totum ponit capitula confœderationis, & ad quæ vnus alteri tenebatur, & ostendit Dominum Mantuanum mul-
5 tum obligari Florentinis. † Recognoscit superiorem Imperatorem; ideo non potest derogari iuri communi, neq; venire contra
6 factum superioris. Natt. *cons.* 402. *lib.* 2. *n.* 6. *& seq.* † Sponsalia contracta fuerunt, & deinde dissoluta inter Galeatium Mariam primogenitum filium Ducis Franciſci Sfortiæ Mediolani, & D. Susannam filiam Ludouici Marchionis Mantuæ; ideo iterum cum alia filia dicti Marchionis nomine Dorothea contracta fuerunt, sub conditione, si non redderetur gibbosa; ideo fuit controuersio inter eos super ostensione; quia ministri Ducis Mediolani volebant eam videre nudam, Marchio Mantuæ nolebat eo modo ostendere; & quia Ducis filius eam fuerat deosculatus, consuluit Aret. quod non transierunt sponsalia in matrimonium, & quod teneatur Marchio ostendere filiam nudam. Aret. *cons.* 142. *Ex facto*
7 *proponitur.* † Subiectus est legibus Dux Mantuanus, & subiectus
8 est Imperatori. Alex. *cons.* 1. *n.* 12. *ver. vel intelligas, lib.* 2. † Facta fuit liga inter Dominum Mantuæ, Dominum Paduæ, & Marchionem Estensem Ferrariæ, & cum Florentinis contra Ducem Mediolani, & vt Bononienses intrarent in liga, promiserunt omnes dare Bononiensibus Castra Nonantulæ, & Bazani, & ad hunc finem depositauit Dominus Mantuæ scut. 50. mill. Venetiis, sed Bononienses noluerunt inimicari cum Duce Mediolani; ideo multa damna passus est Dominus Mantuanus, & dicitur, quod Castra promissa sunt Ecclesiæ Romanæ; ideo contractus nō valuit. Card. Zab. *cons.* 85. *per tot.* † Ciuitas Mantuæ est in Lombardia, & æqui-
9 paratur Prouinciæ, sicut etiam Ciuitas Mutinæ, quando sunt sub diuersis Principibus. Alex. *cons.* 57. *Ponderatis, n.* 5. *v. & videtur quod, lib.* 3. vbi apost. relatiua. † Bona de Casatico, & Marca Regia sunt
10 feudalia Marchionum Mantuæ, vt probat Alex. *d. cons.* 15. *Visis narratis, in princ. lib.* 5. † Est hodie dominus, & successor in Marchioatu Montisferrati ex successione filiæ Marchionis vltimi. Vide, *Monsferratus, & eius statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl.* 363. † Magni-
11 ficus Dominus Franciscus Dominus Mantuanus fuit Vicarius Imperialis; & in eius proclamatibus dicebatur, *il Magnifico Messer Francesco Signor di Mantua Vicario Imperiale,* id est, *Magnificus Dominus Franciscus, Dominus Mantuæ, Vicarius Imperialis.* Zab. *cons.* 94. vbi casus continet proclama.

Mantuæ statuta, eiusque consuetudines, & priuilegia. Concl. 74.

MANTVANA † Ciuitas est subiecta Imperio, non Ecclesiæ, vt
1 dicit Alex. *cons.* 1. *n.* 5. *li.* 2. † Sed tamen Mantuanus Episcopus
2 concessit feuda quædam Dominis Ciuitatis Mantuæ, videlicet Ludouico Gonzagæ, qui ex trib. vxoribus habuit nouem filios, quorum quinque tantum fuerunt inuestiti de feudo Episcopali, videlicet, Guido primogenitus Dominus Mantuæ ex prima vxore; item Azo, Ioannes, & Iacobus ex secunda vxore; item Philippinus filius Corradini fratris istorum trium, ex Philippino nati sunt Corradus, Ludouicus, & Guido ex Guidone primogenito Domino Mantuæ nati sunt Io. Franciscus Feltrinus, ex Feltrino Guido, & litigabant hoc feudum, super quo Castr. *cons.* 84. *per tot.* consuluit, quod filij Guidonis primogeniti, & descendentes ab eo renunciarunt, ideo totum feudum consolidatur in filios Phi-
3 lippini per mortem omnium *lib.* 2. † Aliud feudum ab Episcopo Mantuano habuerunt Federicus, & Franciscinus Gonzagæ, super quo Cast. *cons.* 191. *per tot. lib.* 2. † Castrum Reueri est in terri-
4 torio Mantuano, habet statutū, quod creditor in pecunia teneatur accipere in solutum de bonis debitoris, & qualiter intelligatur, plene Alex. *cons.* 37. *Viso & opportune. n.* 5. *& seq. ver. secundo videtur.* & iterum *n.* 19. *v. circa secundum, cum seq. lib.* 2. vbi, quod non habet locum in casu iurato secundum magis * communem, de qua *nu.* *
26. † Bellum nauale passa est Mantuana Ciuitas illatum per Du-
5 ces Mediolani tempore Baldi, vt ipse dicit *cons.* 323. *in princip. lib.* 2. incip. *Cum quidam medicus.* † De anno 1397. orta fuit guerra inter
6 Ciuitatem Mantuæ, & Veronæ, de qua per Bald. *cons.* 329. *in pr. lib.*
1. † Consuetudo est Mantuæ circa feudalia, vt possint alienari ac-
7 cedente consensu directi domini, etiamsi sint antiqua. Paris. *cons.* 14. *n.* 4. *lib.* 1. sed tamen non sufficit, quod probetur in genere, sed debet probari in specie. Bursat. *cons.* 127. *n.* 59. Rimin. iun. *cons.* 394. *n.* 94. *li.* 4. † Episcopus Mantuanus habet priuilegium, quod nul-
8 la præscriptio currat contra Ecclesiam Mantuanam concessum à Federico II. & confirmatum à Carolo Rege Bohemiæ, vt per Ang. Aret. *cons.* 72. *In casu supradicto. per tot.* vbi, quod licet resistatur priuilegium, quod nulla præscriptio currat ad centum annos, & non tollat præscriptionem immemorabilem, fallit, nisi adsit clausula, *non obstante,* prout in priuilegio Mantuanæ Ciuitatis. † Statutum est Mantuæ, quod pœna falsi puniantur testes
9 falsi, & inducentes ad deponendum falsum. Pet. de Anch. *cons.* 14. *in prin. & à n.* 7. *ver. ideo discutiendum, vsque in fin.* vbi, quod habet locum solum in falsitate vera, & punibili. † Circa successionē Man-
10 tuæ est statutum, quod sorores cum fratribus, aut nepotib. non succedant ab intestato in bonis patris; teneantur tamen fratres eas honorifice dotare, si dotatæ non sint secundum facultatē patrimonii. Bald. *cons.* 452. *Statuto Ciuitatis Mantuæ, & cons.* 453. *Viso dicto casu,* quod est Bart. de Salyc. *lib.* 1. vbi, quod tale statutum non habet locum ex testamento, quin sorores consequantur legitimę supplementum. Angel. *cons.* 359. *Præsupposito statuto, in pr.* vbi, quod etiam habet locum ab intestato, sed ex testamento non, quin alimenta consequi debeant, secus quoad legitimam. Card. Zab. *cons.*
22. *Matres, & propinqui,* vbi idem tenet, quod neptis ex filio potest petere supplementum legitimę, quando auus fecit testamentum.
11 † Contrarium de directo consuluit Ang. de Vbal. *in cons. Bald.* 466. *n. Statuto ciuitatis Mantuæ, lib.* 3. vbi, quoad legitimam cum sit exclusa, habet locum, etiamsi factum esset testamentum, quod duplicatur per Ang. *d. cons.* 359. † Vide Ang. Aret. *cons.* 76. *In iis dubitationi-*
12 *bus,* vbi, quod agnatus excludit sorores, & mater habet solam legitimam, quę est tertia pars legitimæ de iure communi, sed minuitur per existentiā sororum, & applicatur agnato sorores excludenti. Ang. Aret. *d. cons.* 76. *In iis dubitationibus. per tot.* vbi in fin.
nu. 41. *& seq. ver. venio nunc ad secundum,* declarat, quibus debeatur

ipsa

ipsa legitima, si extant sorores duæ exclusæ ab agnato, quæ concurrerent cum matre: & dicit, quod portio sororũ augetur agnato. † Alex. *consil.113. Pro declaratione, in princ. lib.3.* ponit verba statuti Mantuæ, stantib. agnatis mater non succedat, vbi dicit, quod tale statutum dicitur vocare agnatos; sed tamen admittit, quod debetur legitima matri. † Statutum Mantuæ mandans deduci tempora præscriptionis pro tempore, quo absens fuit is, contra quẽ præscriptum prætenditur, loquitur in absentia necessaria, non in voluntaria. Castr. *consil.168. Viso puncto, n.3. lib.2.* Quod † committens homicidium puniatur pœna mortis naturalis, licet simpliciter loquatur; non tamen habet locum, nisi homicidium sit dolosum, & recipit interpretationem passiuam à iure communi. Castr. *consil.277. In causa incarceratoris, in princ. lib.2.* Tutela † mandat statutum Mantuæ debere assumi intra duos menses sub pœna priuationis, & licet agnatus excludat sorores in totum, & matrem excepta legitima, quæ est tertia; tamen si extat agnatus excludens, & mater, & sorores, & mater sit negligens in assumendatutela, vel petendo tutorem intra duos menses debet priuari legitima, imo est priuata ipso iure vigore statuti, ita quod licet assumpserit tutelam post duos menses, non euitet priuationem. Angel. Aretin. *d consil.76. In iis dubitationibus. per tot.* vbi pro vtraque parte, & hanc tuetur. † Instrumenta habent exequutionem paratam ex statuto Mantuano; sed tamen non habet locum in instrumento rei venditæ ad pondus, vel mensuram, nisi primo fiat ponderatio, vel mensura; quia ante dicitur instrumentum conditionale. Angel. Aretin. *consil.135. Intellecto. per tot.* maxime *nu. 5. & seq. ver. nec videtur.*

Manumissio seruæ debet fieri, vt ex ea filii sint liberi. Concl. 75.

1 DOMINVS † contrahens matrimonium cum serua debet primo illam manumittere, alias filii non essent liberi. Fulg. *consil. 112. Quædam mulier, col. pen. ver. rursum secundum strictam.*

Manus appositio per superiorem, quando liget inferiorem. Concl. 76.

1 SVPERIOR † vbi apponit manum suam negotio, censetur ligare manus inferioris, ne se intromittat. Vide, *Papa. Concluſ. 61.*
2 † Amplia; quia propterea gratia semel cõcessa per Imperatorem, prout legitimatio spurii strictã non potest per Comitem Palatinum in ampliori forma concedi; quia denegatio Principis supremi inficit, ne inferior possit maiorem facere gratiam. Curt. Sen. *consil.16. per tot.* † Restringe, quando Princeps concessit gratiam strictam; quia stricta est facta supplicatio; quia Comes Palatinus poterit facere vberiorem legitimationem, quando supplicatio fit vberior, & contrarium procedit, quando Princeps restrinxit supplicata; secus si omnia supplicata concessit, & sic restrictio prouenit à supplicante, non ab ipso concedente, ita Card. *in clem. ne Romani. de electio.* Ruin. *consil.87. nu.25. lib.3.* Bero *consil.172. n.59. lib.2.* imo tunc non est necessaria mentio primæ gratiæ, de qua est facienda mentio, si restrictio prouenisset à concedente, ita Felin. *in c. veniens, de præscript. ver. sed si ipse pater.* Ruin. *consil.161. nu.33. ver. sed vbi ad patris postulationem, lib.2.* † Amplia; quia si Princeps incipit cognoscere causam per se ipsum, censetur illam auocare ad se, & de nouo inferioris tollere, *c. vt nostrum, de appellat.* Abb. post alios *in c. cum M. Ferrariensis, circa fin. de constit. c. pastoralis. §. præterea,* vbi Felin. *de offic. deleg. & in c. quoniam Abb. in fin. eod. tit.* † Extende, vt procedat, etiamsi Princeps apponat manum alteri cõmittendo causam, quia non potest alius se intromittere in ipsa causa, & etiã mortuo eo, cui princeps causam commisit, quia causa est ad Principẽ effecta. Bald. *in l. si vt proponis, la prima. col. penult. C. quomod. & quando iudex. & in c. 1. §. ad hæc, col. 3. v. ex præmissis, de pace iurament. firm.* Dec. *consil.137. col.2.* † Hinc est, quod appellatio à delegato Principis dessoluitur ad ipsum Principem, qui committat alteri, non autem ad ordinarium appellationis. Vide, *Appellatio ad quem debeat fieri. Concl. 372.* † Amplia, vt procedat, etiamsi appositio manus Papæ, vel Principis esset nulla. Ægid. Bellam. *consil.34. nu.10. & 11. ver. ad secundum,* vbi distinguit, postea dicit; caue; quia est contra distinctionem & simpliciter *num.15. circa fin. ver. ex quo infertur.* † Et quod ex sententia Principis ligentur manus inferioris. Alexan. *in addit. ad Bart. in l. si societatem. §. arbitrorum, in ver. sententia autem arbitratoris. ff. pro socio.* † Restringe, quando nullitas prouenit ex falsa causa, & inferior fecit authoritate Principis; quia tunc non liganturmanus inferioris. Roman. *consil.335.* quem sequitur Grat. *consil.36. numer.12. lib.2.* † Restringe, quando aliquid induceretur ex defectu potestatis ordinariæ Principis, idem Grat. *dict. consil. 36. in fin. libr.2.* † Declara; quia si Princeps pronunciat nullitate, vt quia pars non citauit, si nullitas prouenit ex iure positiuo, non attenditur, quia non subiacet iuri positiuo; si vero nullitas prouenit de iure naturali; tunc per viam recursus, & reuisionis ad Principem recurrendum est; aliter autem inferior non potest se intromittere, vide Afflict. *decis.283.* & quando citatio sit de iure positiuo, vel naturali, vide Bald. *in l. cum quidam, C. de accusat.* vbi, quod est de iure naturali, in quantum per eam tollitur defensio, quæ est de iure naturæ; sed si non tollitur defensio, per le citatio non est de iure naturæ. † Limita; quia manus non dicitur apposita per Principem, licet pendente causa recipiat supplicationem partis, quin valeat sententia lata ante rescriptum ad preces factum; & ideo transit talis sententia in iudicatum, neq; rescriptũ post sententiam factum tollit sententiam, si de ea non loquitur. *l. fin. C. sentent. rescind. non poss. l. causas. C. de transact.* Vide, *Beneficium affectum quando dicatur per appositionem manus Papæ. Concl. 78.* Vide plenius, *Papa apponendo manum ligat manus inferiorum. Concl. 61.*

Manus abscissio quando facienda, vel non. Conclusio 77.

SI † statutum dicat, quod pro certo delicto abscindatur manus, debet intelligi de magis debili, & sic potius de sinistra, quam de dextra, communem * dicit Clar. *in §. fin. quæst. 69. num. 4.* † Extende; quia si reus habet manum inutilem, & aliam vtilem, debet abscindi inutilis, communem * dicit Io. And. *in addit. ad Spec. in rubr. de pœn. circa fi.* Clar. *d. §. fi. q. 69. n. 4.* † Declara; quia si vna manus esset omnino inutilis; tunc abscissio esset eluſoria; ideo bona deberet abscindi. Alex. *consil.104. num.4. lib.1.* Clar. vbi supra dicit, quod sibi placet mitior, sed quod deberet consuli princeps de hoc. † Amplia; quia statutum prædictum non habet locum in eo, qui habet vnicam manum, & licet sint opiniones pro vtraq; parte; tamen mitior est tenenda, ne corpus reddatur inutile omnino. Clar. *d. §. fin. q. 69. in fin.* Vide, *Pœna mitior quando eligenda, vel sequi. Concl. 219.*

Manutenere obligatus ad quid teneatur, vel non. Concluſ. 78.

MANVTENERE † obligatus intelligitur secundum statum obligationis, si res in totum non pereat, sed in illo statu, & secundũ illud tempus res in esse existat; non autẽ si casu fortuito in totum res desinat esse, vel ad impossibilem manutentionem reducatur. Bald. *consil.110. Consideratis rationibus, per tot. lib.3.* & idem Bald. plenius *consil.145. Casus talis est, per tot.* maxime *nu.4. vsque in fin. lib.3.* † Amplia, quia obligatus manutenere non obligatur de nouo facere; quia manutentio præsupponit statum manentem rei manutenendę. Bal. *d. consil.110. post mag. lib.3. ver. sed in casu thematis,* & plenius *consil.145. nu.1. in fin. cum seq. ver. item verbum manutenere, lib.3.* vbi ponit multa de obligato manutenere, vt nõ intelligitur obligatus de nouo facere. † Amplia; quia qui tenetur manutenere, non tenetur expensam incertam, & dubiam facere ad occurrendum casui fortuito, incerto, & inopinato; ideo obligatus manutenere molendinum, & cluſam, non tenetur facere ſperones ad molendinum, & considerare insolitum impetum fluminis. Bald. *d. consil.145. n.4. & 5. lib.3.* vbi multa similia adducit. † Extende; quia obligatus manutenere tectũ, non tenetur manutenere parietes subſtinentes tectũ; quia qui tenetur ad vnam expensam non obligatur vltra. Bald. *d. consil.145. nu.5. ver. tertio quia, cum seq.* vbi, quod manutentio debet fieri per se, non per aliud adiunctum à remotis. † Amplia; quia obligatus manutenere non tenetur, si res casu fortuito pereat, etiamsi sit tutor, qui promittit rem pupilli saluam fore. Bald. *d. consil.145. num.6. ver. sexto quia non tenetur quis, cum sequen. lib.3.*

Manuteneri debet possessor, & qualiter feratur sententia. Concluſ. 79.

POSSESSOR † debet semper manuteneri; & ideo existens in possessione eximendi censum debet manuteneri; quia licet per denegationem solutionis inducatur spoliatio; tamen quia etiam exigens censum retinet ciuilem, potest agere, & peteri. ante omnia manuteneri in sua possessione, & statu. Rota *in nouiss. part. 1. lib.1. decis.99. Maior pars.* † Extende, vt procedat, etiamsi proprietarius denegans, & turbans esset fiscus, vel etiam ordinarius in actu visitandi. Rot. *dict. decis.99. num.5. in 1. parte, lib.1.* † Extende, vt procedat etiam in hærede cum beneficio legis, & inuentarii, & in annua præstatione; quia licet prætendat se priorem, si denegat soluere, turbat, & spoliat, & datur manutentio, & licet sit opinio controuersa; distinguitur tamen per Rotam *d. decis.99. num.8.*

ver. non obsta. vbi quod distinguitur; quia si is, cui denegatur solutio, habet se pro spoliato, non datur: si habet se pro turbato tantum, datur manutentio. † Declara; quia est in potestate eius, qui agit, & cui denegatur solutio agere, vt manuteneatur, vel vt restituatur; quia ex quo animo retinet ciuilé, potest agere retinendæ; si vero animo ciuilem non vult retinere, potest habere se pro spoliato, & agere spolio. Rota *decis. 99. Maior pars. nu. 3. ver. est tamen in facultate, part. 1. in nouis.* † Amplia; quia existens in possessione fabricandi non potest pendente lite, vel appellatione priuari, Roman. *cons. 37. Viso puncto. in fi.* Dec. *cons. 97. In casu proposito, in 1. dubio,* & apostil. fin. ad Rom. vbi supra. † Amplia; quia fauorabilior est causa manutentionis, quã restitutionis; quia in restitutione princeps quandoq; ex causa rescribit, quod simul, & semel decidatur possessorium, & petitorium; secus in iudicio manutenendæ. Rot. *d. decis. 99. nu. 6. parte 1.* † Item manutenendæ competit contra hæredem cum beneficio legis, & inuentarii etiam in annua præstatione, etiam quod hæres habeat antehora iura, in spolio secus. Rot. *d. decis. 99. nu. 8. ver. non obstat. p. 1. & n. 9.* † Et in manutentione non fertur sententia diffinitiua, sed fit decretum, à quo non datur appellatio. Beninten. *decis. 79. num. 6.* † Et est summariissimum iudicium, admittit suspensionem petitorii, & non admittit exceptionem defectus proprietatis. Rot. *d. decis. 99. nu. 2. ver. quod remedium, lib. 1. p. 1.* Vide, *Interdictum retinendæ quale, & quibus detur. Concl. 283.* Vide, *Interdictum*, vti possidetis, *cui detur, & quid contineat. Concluſ. 284.*

Marescallus Curiæ Romanæ quam iurisdictionem habeat. Concluſ. 80.

1 MARESCALLVS † Curiæ Romanæ cognoscit delicta reorum, & punit, & de consuetudine non remittit delinquentes in locis delictorum commissorum. Oldr. *cons. 124. Quod remissio.* Amplia, † quod dicitur iudex ordinarius. Old. *cons. 301. in pr.* & latius
2 *cons. 302. nu. 6. ver. non obstat.* † Et habet fiscum, & sibi ipsi applicat
3 pœnas delinquentium. Old. *d. cons. 302. n. 6. 7. & 8.* vbi etiam, quod de consuetudine ius dicit in causa applicationis pœnarum fisco suo. † Succedit Curialibus omnibus decedentibus loco fisci de-
4 ficientibus agnatis, vel cognatis, secundum Old. *cons. 303. in princ.* licet ipse prætenderet succedere etiam exclusis agnatis, & cognatis. † An habeat iurisdictionem à Papa, vel Imperatore, ita vt coram eo seruetur ius Canonicum, vel Ciuile, renet Oldr. quod à
6 Papa *in d. cons. 301. n. 3. ver. non obstat, si dicatur.* † Contrarium, quod imo ab Imperatore, tenet idem *cons. 302. n. 8. ver. & potest dici.*

Marchio, & Marchia quid importet. Concl. 81.

1 DVCATVS, † Marchia, vel Ducatus, aut Comitatus habent regalia, & funguntur iure Principis supremi in suo Ducatu.
2 Bart. *cons. 72. Ex facto, n. 3. ver. tertio probatur, lib. 1.* † Et istæ dignitates Marchiæ, Ducatus, & Comitatus non habentur, nisi à Principe, & in eis non succedunt filii, neq; datur successio aliqua, licet contrarium seruetur de consuetudine Bart. *d. cons. 72. n. 4. v. quarto probatur, lib. 1.* vbi apost. *in ver. non succederet*, dicit, quod pactum, quod non succedant fœminæ, valet; quia reducit ad ius antiquum.

Marchiæ prouinciæ statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 82.

1 REGIMINA † Marchiæ, & Ducatus Spoletani translata fuerunt ad manus Italorum propter extorsiones, per quas infamabatur Romana Ecclesia; vnde in pace viuitur sub gubernio Italorum, inquit Fed. de Sen. *cons. 185. Super eo, quod quæritur, in fin.*
2 † Dicitur autem Marchia; quia cara. Bal. *cons. 405. Quidam emerunt,*
3 *lib. 5. n. 2. ver. & dicitur Marchia.* † Multiplex est Marchia; quia alia
4 Anconitana, de qua Bart. *in l. pen. in fi. de aqu. pluu. arcen.* † Triuisana Marchia dicitur, vbi est Triuisium, & ideo Ciuitas Venetiarum dicitur in Marchia Triuisana. Bald. *d. cons. 405. n. 2. v. præterea patria*
5 *Venetorum, lib. 5.* † Constitutio Marchiæ inducens certam solemnitatem in contractibus minorum, & declarans iuramentum præsumi dolo extortum valet, & iuramentum non operatur aliquid; quia ex causa iusta, & naturali, ne minores decipiantur; & quia sunt confirmatæ constitutiones à Papa. Roman. *cons. 12. Viso facto, per totum.*

Marchiæ Anconitanæ statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 83.

1 CIVITATES † Marchiæ Anconitanæ habent cognitionem causarum primæ instantiæ, & primæ appellationis; secunda vero appellatio deuoluitur ad superiorem. Bart. *in l. pen. in fi. ff. de aqu. pluu. arcen.* † Constitutiones Marchiæ disponunt, quod statuta non
2 valeant, nisi confirmata sint Ang. *cons. 88. Item statuimus, n. 3. ver. quo*
3 *eo etiam.* † Prouincia Marchiæ Anconitanæ est in spiritualibus,
4 & temporalibus subiecta Sedi Apostolicæ, & castra Montis Sanctæ Mariæ in Cuxiano, & Montis Fani, quæ erant Pandulphi, & Caroli Malatestæ, fuerunt restituta Ecclesiæ Romanæ. Abb. *cons. 61. In causa, & quæstione. per tot. lib. 1.*

Marchiæ constitutiones habent locum in multis locis extra prouinciam. Concl. 84.

1 FABRIANI † terra regitur secundum constitutiones Marchiæ.
2 Bald. *cons. 201. In prouincia Anconitana. lib. 1.* † Fulginei ciuitas re-
3 gitur ex eisdem constitutionibus. Bald. *cons. 169. Iuncto casu, incip. Egregie pater, lib. 4.* † Anconæ ciuitas seruat constitutiones pro-
5 uinciæ Anconitanæ. Angel. de Perus. *cons. 27. Quidam Victor, nu. 3.* † Asculana ciuitas regitur eisdem constitutionibus. Angel. *consil.*
4 *88. Item statuimus.* † Hodie ex bullis Summorum Pontificum, ma-
5 xime Pauli III. & Sixti V. sunt extensæ ad totum statum Ecclesiasticum.

Marchiones Malaspinæ aliqui, & eorum facta. Concluſ. 85.

1 THOMAS † Marchio Malaspina de anno 1340. fuit inuestitus
2 pe pluribus castris à Duce, & defensore Populi Ianuæ, & à consilio 15. sapientum Antianorum dictæ ciuitatis, pro se, & descendentibus masculis, & fœminis suis hæredibus, & successorib. quibuscunq; in feudum nobile, & paternum, & auitum, & postea de anno 1381. & 1383. fecerunt nouam inuestituram Isnardo vnico descendenti Thomæ cum pacto, quod soli primogeniti succederent, exclusis aliis. † Ex Isnardo nati Thomas, & Ioannes, pa-
2 ter instituit Thomam primogenitum in istis castris, & Ioannem in aliis castris, qui ambo fecerunt fidelitatem de omnibus castris Marchioni Montisferrati, à quo etiã fuerunt inuestiti filii Thomæ, & Ioannis de consensu Ducis, & quindecim sapientum Ianuæ, Isnardus vnus ex filiis Thomæ tentauit occidere fratrem Ducis Ianuæ, & propterea Marchio Montisferrati volebat esse locum deuolutioni castrorum. Christoph. Castillion. *consi. 10. In facto proponitur.* cõsultus, an valeret primogenitura secundo creata in præiudicium aliorum, respondit, quod sic, & an castra inciderent in commissum, ibi latissime.

Mare sub cuius districtu, & iurisdictione esse dicatur. Concl. 86.

1 MARE † dicitur esse de districtu illius ciuitatis, vel loci, qui confinat cum mari, in quantum se extendit territorium terræ prope mare. Bald. *cons. 51. Quæritur, an Florentini. nu. 2. ver. si autem quæratur, lib. 4.*

Maritus & vxor quid sint. Concl. 87.

1 MARITVS † & vxor sunt copulati inuicem matrimonialiter.
† Appellatione mariti & vxoris non veniunt sponsi; & ideo
2 iura loquentia de marito & vxore, prout statuta, & similia, non habent locum in sponsis, qui per verba de futuro matrimonia contraxerunt. Signorol. *consil. 144. In quæstione, quæ vertitur*, vbi,
3 quod sponsus est futurus maritus. † Restringe; quia dicitur maritus & vxor, quando post contracta sponsalia per verba de præsenti inter minores superuenit ætas perfecta, & ipsi perseuerarunt in consensu; quia etiam ante copulam sunt maritus & vxor. Signor. *d. consil. 144. num. 2. vsque in fin.* † Declara; quia in casu re-
4 strictionis licet dicantur maritus & vxor; tamen statutum deferens lucrum marito non habet locum ante copulam, nisi vxor esset traducta ad domum viri, communem * dicit apost. ad Signor. *
d. cons. 144. Viri appellatione non venit is, qui non traduxit, neque carnaliter cognouit vxorem, nisi in certis locis de consuetudine. Abb. *cons. 1. num. 6. ver. tertio principaliter, lib. 1.* sed loquitur in iis, qui sponsalia dumtaxat contraxerunt, licet per superuenientiam ætatis in matrimonium potuerint transire. † Declara; quia
5 vir & vxor quandoque sumuntur solum, quando matrimonium est consummatum per carnalem copulam, *cap. ex publico, in fin. de conuer. coniug.* quandoque sumuntur pro iis, qui contraxerunt per verba de præsenti, licet non consummauerint per copulam, *licum*

fuerit.

fuerit. ff. de cond. & demonstr. c. fin. de sponsal. duorum. quandoque etiam vir & vxor sumitur de iis, qui sola sponsalia contraxerunt ex benigna interpretatione, *l. non sine. C. de bon. quæ liber.* & sic, quando verba stricte capiuntur, primus casus intrat; quando large, secundus, quando largissime, tertius, ita Abb. plene *consil. 79. Videtur primo, in princip. lib. 2.* Vide, *Vxor proprie quæ dicatur, vel non. Concluſ. 385.*

Maritus & vxor sunt vnum corpus, & vna caro, & quomodo. Concluſ. 88.

1 MARITVS † & vxor adeo sunt vniti, vt vnum corpus, & vna caro sint, Oldrad. *consil. 95. Ex forma istius, nu. 9. ver. & cum dominus, vsque in fin.* vbi multa de amore, communione, & vnitate mariti & vxoris, & quod in dispositione generali alterius non comprehenditur alter, & loquitur de Rege Aragonum versus
2 Reginam, vt constitutio eam non liget, neque filios. † Et talis videtur esse affectio inter virum & vxorem, qualis est inter patrem & filium. Florian. de S. Petro *quæst. 1. colum. 3. ver. hunc etiam consensum.* Bart. in sua *quæst. 7. Mulier habens, ver. contra quod, in fin. nu. 9. ver.*
3 *nono probo*, allegat *l. 1. in fin. ff. de liber. homin. exhib.* † Amplia in tantum, vt sicut pater non potest donare filio, vel filiæ in potestate sua existenti, ita nec potest donare marito filiæ, vel vxori filii, quia censetur eidem filio, vel filiæ donare. Oldrad. *consil. 245. Quidam pater familias, in princ. num. 1. & 2.* vbi, quod in tantum censeantur eadem persona, vt contemplatione filii, vel filiæ donatum, ad con-
4 firmationem requirat mortem patris & filii, vide eum. † Amplia, quia maritus & vxor dicuntur habere quandam communionem
5 inter se. Bart. *consil. 124. Punctus quæstionis, num. 1. lib. 1.* † Amplia; quia maritus & vxor sunt socii diuinæ, & humanæ domus, & vna ca-
ro. & alter alterius onera debet portare. Bald. *consil. 464. Quædam*
6 *sunt. num. 1. in fin. lib. 5.* † Extende; quia mariti & vxoris vnica est
7 domus, *l. aduersus. C. de crimin. expil. hæred.* † Extende; quia vnica de-
8 bet esse familia mariti, & vxoris. *l. 1. §. si vir. ff. ad Syllan.* † Extende,
9 quia eorum vsus debet esse promiscuus. *l. quamuis. C. de furt.* † Amplia; quia exceptio alimentorum relictorum reseruata marito
10 censetur etiam reseruata vxori. *cap. admonere. 33. quæst. 2.* † Amplia; quia maior est vnio coniugum, & maior dilectio, quando extant filii communes, quam si non extant; quia sunt filii amor inter coniuges, & pignora coniugii. Fulgos. *consil. 49. Ex facto proponitur,*
11 *num. 3.* vbi, quod vxor, quæ filios non peperit, non ita est chara marito. † Amplia; quia si maritus donat reseruatis sibi alimentis, intelligitur etiam pro vxore, & filiis reseruasse, *capit. admonere. 33.*
12 *quæst. 2.* † Extende; quia saluus conductus concessus marito comprehendit etiam vxorem, licet de ea non sit facta mentio. Bald.
☞ *consil. 409. Concessus fuit, ver. sed iis non obstantibus. lib. 1.* Vide, *Saluus*
13 *conductus. Concl. 23.* † Amplia; quia vxores pro maritis aliquando exposuerunt se periculo mortis. Florian. de S. Petro *quæst. 2. in 4.*
dub. vbi de muliere, quæ maritum carceratum ad mortem visitauit, & eum suis vestibus indutum exire fecit mane tenebroso, & ipsa cum habitu mariti remansit carcerata, tuetur, quod meretur
14 præmium propter bonum exemplum, & ita Bononiæ fuit seruatū, & dat aliqua alia exempla. † Limita; quia vxores vt plurimū de morte maritorum lætantur gloss. *in l. pater Seuerinam, §. socrus. ff.*
15 *de condit. & demonstr.* † Limita; quia imo vere maritus & vxor sunt duæ personæ distinctæ. *cap. dilectissimus. 12. quæst. 2.* & ideo alimen-
16 tare licta marito tanquam personalia non debentur vxori simul, & marito. Calder. *consil. 332. alias 3. in fin. de testam.* † Limita; quia ca-
17 stigatio leuis competit marito in vxorem. Signor. *consil. 63. Titius*
18 *calc. in princip.* † Maior est subiectio filii ad patrem, quam vxoris ad maritum, Florian. de S. Petro *quæst. 2. in 3. part. colum. 2. circa med.*
ver. quarto hoc confirmatur. Sed † parificatur vxor ad maritum, prout seruus ad dominum, idem Florian. *d. quæst. 2. in 3. part. colum. 3.*
ver. e contra. vbi excusat vxorem, quæ pro liberando marito se finxit hominem, & dedit vestes muliebres marito, vt carcerem euaderet, exemplo serui, qui se interfici passus est fingens se domi-
19 num, vt dominus liberaretur. † Item maior reuerentia pupilli versus olim tutorem, quam vxoris ad maritum; ideo valet testamentum vxoris, in quo instituit maritum blandientem; sed non valet testamentum pupilli, in quo instituit olim tutorem blandientem, si habebat sororem, & proximiores. Cast. *cons. 231.*

☞ *In quæstione, quæ vertitur. col. fin. lib. 2.* Vide, *Vxor dicitur socia mariti, & in quib. subiecta. Concluſ. 386.*

Maritata quando dicatur mulier. Concl. 89.

MVLIER † dicitur maritata, quæ contraxit matrimonium per 1
verba de præsenti, licet non sit traducta ad domum viri; ideo consequi debet legatum sibi factum, cum maritabitur, sine dubio. Alexand. *consil. 20. Viso processu, in princip. lib. 2.* † Amplia; quia 2
dos legata seruæ, quando erit maritabilis, verificatur in decimo sexto anno; quia cum primum est pubes, dicitur capax matrimonii, sed in serua sexdecim anni constituunt pubertatem, secundum * communem regionis obseruantiam, seu opinionem, * *
licet in ciuitate Mutinæ dicat prætendi consuetudinem ad viginti annos Alexand. *d. consil. 20. num. 7. & sequen. ver. secundo principaliter. lib. 1.*

Maritus est dominus dotis, & qualiter procedat. Concluſ. 90.

MARITVS † dicitur dominus dotis constante matrimonio, 1
non vxor, *l. doce ancillam*, vbi gloss. & scriben. *C. de rei vendicat.*
glo. *in l. Quintus. §. argento. ff. de auro, & argent. legat.* glo. & Doct. *in l.*
in rebus. C. de iur. dot. Alexan. *consil. 177. In causa, & lite, lib. 6. in princip.*
† Declara; quia quoad lucrum, & damnum, seu commodum, & 2
incommodum, dominium est vxoris, non mariti. Ias. *in l. de die. §.*
qui mulierem. ff. qui sat. cog. † Amplia; quia maritus non tenetur ad 3
debita, & obligationes vxoris in præiudicium dotis, donec constet matrimonium, & durat. Vide, *Dos an, & quando possit alienari.* ☞
Concl. 792. † Amplia; quia maritus habet vtiles actiones nomine 4
suo pro dote, directas nomine vxoris. Ioan. de Anan. *consil. 12. Primo ad intellectum. num. 5. ver. circa vero.* † Extende, quia maritus quo- 5
ad quid est procurator pro dote in rem suam. Io. de Anan. *cons. 12.*
num. 6. † Extende, quia in re data in dotem maritus dicitur singu- 6
laris successor in ipsa re data in dotem, ita vt possit agere ad restitutionem rei dotalis ab alio occupatæ. Alex. *d. consil. 177. In causa &*
lite, in princ. lib. 6. † Imo; quia titulus dotis dicitur titulus vniuersa- 7
lis, sicut hæreditas, peculium, & similia; ideo magis transeunt omnia iura in maritum titulo vniuersali, quam titulo particulari, ita Alex. *d. consil. 177. nu. 2. ver. & potissime, lib. 6.* vbi apostil. *in ver. quod.*
citat eundem Alex. *consil. 49. num. 7. lib. 3.* † Æquiparatur maritus 8
in re dotali filio habenti administrationem peculii. Io. de Anan.
consil. 12. nu. 6. † Limita; quia licet maritus sit dominus dotis; non 9
tamen potest alienare, vel obligare dotem in præiudicium mulieris. Vide, *Maritus non potest alienare bona vxoris. Concl. 98.* † Limi- ☞
ta, quia licet ciuiliter maritus sit dominus fundi dati in æstima- 10
tionem pro dote, & sic rei dotalis; tamen naturali iure inspecto vxor dicitur domina talis fundi; & ideo soluto matrimonio mulier potest vendicare fundum datum in dotem æstimatum; quia cum dederit in dotem, dominium penes eam remanserit naturali iure inspecto. *l. in rebus. C. de iur. dot.* ita Abb. *cons. 72. Videtur primo, in*
prin. lib. 2. † Declara, quia pro re dotali data in æstimationem mu- 11
lier soluto matrimonio, licet habeat vtilem rei vendicationem; tamen non compellitur vendicare; quia potest etiam agere hypothecaria aduersus alia bona mariti; itē potest agere personali aduersus maritum, vel hæredes mariti. Abb. *consil. 72. col. fi. n. 2. v. ad*
contraria, lib. 2. Vide, *Dos est patrimonium mulieris. Concluſ. 736.* Vide, ☞
Vxor qualiter sit domina bonorum dæorum in dotem. Concl. 389.

Maritus possidet bona vxoris, & qualiter. Concluſio 91.

POTEST † maritus ire ad habitandum cum vxore ad domum, 1
in qua vxor habitat, & vti bonis vxoris de eius voluntate, non obstante, quod alii sint in possessione vna cum ea, & non permittens tenetur mulieri de vi turbatiua. Bald. *cons. 215. Emphyteusis, ver.*
item maritus, vsque in finem, lib. 4. † Limita; quia maritus non potest 2
esse tutor, vel curator vxoris. Bar. *in quæst. 16. in fin. princ. ver. septimo.*
† Extende, quia neq; pater, vel auus sponsi possunt esse tutores, 3
vel curatores sponsæ filii. Bar. *d. q. 16. in ver. solutio, col. 2. circa med. v.*
non tamen dico, allegat *l. 1. circa fi. de suspect. tutor.*

Maritus acquirens pro vxore quando vxori acquirat, & qualiter vxori debeatur. Concluſ. 92.

MARITVS † emens pro se, & vxore de pecuniis propriis, li- 1
cet pro medietate acquirat vxori dominium; tamen tenetur vxor, si maritus velit bona, reficere pretium pro sua rata. Bart.
in l. si audiat, in fi. ff. de publica. & in l. 2. C. pro socio. Dec. *cons. 58. Pro tenui,*
in princ. & per tot. plene Abb. *cons. 46. Tria mihi, in fi. ver. circa tertium*
dubium, lib. 1. † Extende, etiamsi non exprimat, ex cuius pecuniis 2
emat nomine vxoris; quia in dubio de propriis præsumitur acqui-

rere, nisi contrarium dicatur. Bart. & Doct. *in l. si patruus, nu. 4. ver. aut dubitatur, C. commun. vtriusque iudic. & in l. cum proponas.* per illum tex. *ver. est multum notandum, C. pro socio.* vbi Bald. *ver. nam in dubio. & in l. qui alienа, C. si quis alteri, vel sibi.* Alex. *consi. 78. nu. 2. ver. tamen in proposito. lib. 2.* Corn. *consi. 79. nu. 4. ver. ad hoc, lib. 1.* Dec. *consi. 21. num. 10. ver. nam in dubio, & consi. 99. nu. 2. ver. præterea, & cons. 348. ver. quia licet conclusio.* Natt. *consi. 94. num. 10.* ideo dominium erit vxoris licet ad pretii solutionem teneatur per prædicta. Bartol. *in l. instrumenta, ad fin. C. de fid. instrum. lib. 10.* Bald. *consil. 67. Punctus talis est, d.*
13 *Mag. lib. 5.* † Declara tamen, vt prædicta procedant sequuta traditione vera, vel ficta, vt dicit Bald. *d. consi. 67. lib. 5.* & satis dicitur tradita per constitutum, vt per Socin. *cons. 91. col. pen. ver. quinimo,*
4 *lib. 4.* licet ipse ibi contrarium teneat propter filiationem. † Extende; quia si maritus acquirit nomine vxoris ex propria pecunia, dominium rei efficitur vxoris, non mariti, *l. multum interest, C. si quis alteri, vel sibi.* Bald. *d. consi. 67. Punctus talis est, rei, primo casus maritus, lib. 5.* Ripa *lib. 3. respons. c. 4. col. fin.* Alciat. *regul. 3. præsumptio. 26. num. 14.* Signor. *consi. 122. Factum sic præsupponitur, col. fin. ver. præterea casus,* & ideo licet pecunia sit viri; tamen res empta efficitur eius, cuius nomine acquiritur, *l. 1. C. si quis alteri, vel sibi.* Lopez. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 60. n. 20. ver. sed in casu, de quo agitur. l. si instrumenta,* vbi Bart. & Ioan. de Plate. *C. de fid. instrum. & iure ha-*
5 *stæ fiscal. lib. 10.* † Declara; quia competit actio personalis marito ad pretium rei emptæ, vel realis ad ipsam rem ære suo emptam in subsidium duntaxat, *l. vxor marito. ff. de donat. inter vir. & vxor.* Bald.
6 *d. consi. 67. lib. 5.* Rip. & Alciat. in locis prædictis. † Extende; quia etiam competit hæc actio marito, & hæredibus ad pretium, licet in emptione maritus dixerit emere nomine vxoris, & de pecuniis vxoris, quando reuera contrarium posset iustificari, vel coniecturari; quia non valet hæc confessio cõstante matrimonio ad fauorem vxoris, & in fraudem legis facta præsumitur. *l. qui testa. ff. de probat.* Ang. *consi. 5. n. 5.* Rom. *consi. 293. Præsupposito. col. fi. in fi.* Soc. *consi. 63. nu. 4. & consi. 61. col. 2. ver. concludo, lib. 1.* Ias. *consi. 32. lib. 3.* Parisi. *consi. 62. nu. 14. lib. 1.* Alex. *consi. 142. Viso processu causæ, nu. 4. lib. 5.* vbi dicit procedere tam inter viuos, quam in vltima voluntate, & esse
* communem, *idem tenet Castrens. *consi. 86. Visis, & consideratis,*
7 *lib. 1.* Ias. *d. consi. 32. lib.* . † Extende, etiamsi confessio esset iurata. Rom. *consi. 44. nu. 4. & consi. 293. prope fin.* Soc. *d. consi. 61. nu. 4. & consi. 65. n. 4. lib. 1.* Ruin. *consi. 70. n. 7. li. 3.* Lopez. *d. rubr. de donat. inter vir. &*
8 *vxor. §. fin. n. 4.* † Restringe, quando maritus acquirit nomine vxoris de pecuniis mariti, & ipsi marito fuit tradita possessio, & toto tempore vitæ suæ possedit; quia acquiritur soli viro, & nomen vxoris censetur simulate appositum in instrumento. Bald. Salyc. & alii *in l. multum interest, C. si quis alter. vel sibi.* Dec. *consi. 343. n. 16. & seq.* Alex. *consi. 18. nu. 4. lib. 3.* Soc. *consi. 65. nu. 8. lib. 1.* Capic. *decis. 203. n. 18.* secus, si vxor emeret interueniente marito in contractu cum as-
9 sertione de pecuniis vxoris, vt in iuribus prælegatis. † Imo videtur, quod restrictio procedat etiam simpliciter; quia maritus emens de pecuniis suis nomine vxoris cõstante matrimonio, videtur donare, & consequenter non valet donatio, *l. cum hic status, §. si quis sponsam, ff. de donat. inter vir. & vxor.* & ibi Bald. Soc. *consi. 65. Circa primam. ver. secundo probatur,* vbi plus dicit, quod neq; staretur assertioni mariti acquirentis nomine vxoris absentis, licet dicat de pecuniis vxoris, nisi constet verisimiliter, quod vxoris esse pos-
☞ sint. Vide, *Assertioni gerentis actum ex causa permissum an credatur. Con-*
10 *clus. 535.* † Et quod non stetur assertioni mariti ementis nomine vxoris constante matrimonio, licet dicat emere de pecuniis vxoris. Salyc. *in l. mater, C. de contrah. empt.* quia sumus in prohibitis, *l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. cum propria, C. eod. tit.* sequitur Alex. *consi.*
18. *col. 1. lib. 3.* Soc. *consi. 65. col. 3. lib. 1.* Dec. *consi. 69. colum. 2. & consi. 543.*
11 † Declara, nisi aliunde, quam ex confessione mariti posset con-
12 stare, quod essent pecuniæ vxoris, vt in dictis iuribus. † Restringe; quia talis assertio mariti, quod emisset ex pecuniis, & nomine vxoris, valeret, si maritus esset vxori præmortuus; quia valeret in vim donationis, quæ morte confirmatur. Salyc. *in auth. sed iam necesse. C. de don. ante nupt.* Fulg. *consi. 198. In quæstione, col. 2.* & pretium etiam, quod esset mariti, censeretur donatum vxori, & traditum pro ea venditoribus, & propterea non posset mulier molestari,
☞ nec in re, nec in pretio, vt in terminis Bald. *dict. cons. 67. lib. 5.* Vide Mascard. *Conclus. 446. Contractus simulatus an præsumatur inter coniuges,* vbi, quod siue maritus emat pro vxore, & possideat, siue emat nomine vxoris, & confiteatur de pecuniis vxoris, præsumitur simulatus contractus, nisi appareat veritas, vel sit verisimile; quia
13 est inter personas prohibitas. † Amplia, quia si vxor acquirit nomine suo ex pecunia sibi tradita à marito, & donata, bona empta sunt vxoris, sed debet restituere marito pecuniam, *l. multum interest, C. si quis alteri, vel sibi.* Roman. *consi. 291. Cum isti fratres, col. fin. n. 11. ver. quo autem.* † Restringe, quando maritus emit simulate nomi- 14
ne vxoris; quia non valet, & dominium est mariti, & tenetur cõmunicare socio omnium bonorum. Rom. *consi. 291. in fin. ver. si vero emit.* † Restringe, quando maritus ex sua pecunia nomine vxoris 15
acquirit; quia sibi non acquirit; quia non voluit; vxori non acquirit; quia non potuit, Roman. *dict. consi. 291. in fine, ver. si vero maritus.*
† Amplia; quia vxor emens ex pecunia mariti sibi acquirit, non 16
marito, licet teneatur restituere pecunias marito. Bar. *in l. instrumenta, C. de fid. instrum. & iure hastæ, lib. 10.* Vide, *Vxor præsumitur acquisiuisse ex bonis mariti, &c. Concl. 394. ver. declara,* vbi latissime. Vide Mascard. *Concl. 363. Confessio mariti dicentis se emisse de pecunia vxoris,* vbi, quod acquirit vxori actionem, si est verisimile, & è con-
uerso, vide eum. † Limita, quando maritus acquirit nomine suo, 17
& vxoris, & dicit acquirere de pecuniis communibus vxoris, & propriis; quia si mulier habet bona extra dotalia, talis emptio spectat libere pro sua medietate vxori. Salycet. & alii *in l. si mater. C. de contrahen. empt.* Dec. alios allegans *consi. 96. col. 2. ver. nec obstat talis confessio.* Alciat. *regul. 3. præsumpt. 26. in 6. declarat.* Riminal. qui plures allegat *Instit. per quas personas nobis acquir. §. 1. nu. 30. & seq.* Crau.
consi. 61. nu. 7. † Extende, quia imo etiam si maritus acquireret ab- 18
solute pro vxore, & dicat de pecuniis vxoris, si vxor habet bona extra dotalia, & aduentitia, ex quibus possit pecunia talis verisimiliter percipi; tunc cessat omnis suspicio, & acquiritur libere vxori. Angel. *consi. 341.* Salyc. *d. l. si mater. C. de contrah. empt.* Dec. *in l. si donatione. col. 6. C. de collatio. & consi. 96. ver. non obstat.* Crau. *consi. 40.*
nu. 5. Marsil. *sing. 610.* † Restringe, quando mulier non habet alia 19
bona extra dotem; quia tunc præsumitur simulata, & in fraudem acquisitio facta pro vxore, vel nomine vxoris, iuxta not. *in l. si filiq. C. de donat. inter vir. & vxor. & in l. multum interest. C. si quis alteri, vel sibi.* † Restringe, quando maritus acquisiuit ex pecuniis dotali- 20
bus; quia in subsidium acquirit vxori. Vide, *Emens ex pecunia aliena quando sibi acquirat, vel domino pecuniæ. Concl. 138.* † Limita, quando 21
maritus acquirit ex pecunia dotali; quia acquirit vxori, si expedit vxori. Vide, *Vxori si maritus acquirat, præsumitur in fraudem. Con-*
clus. 392.

Maritus & vxor in quibus possint contrahere inter se, vel non. Concl. 93.

MARITVS † & vxor possunt inter se libere contrahere, sic- 1
ut extranei, & excepta donatione possunt omnes alios contractus inter se celebrare valide. Bald. *consi. 29. Casus, vir donauit vxori, num. 4. ver. secunda quæstio, lib. 1.* & quod possint contrahere, &
valeat confessio vxoris, quod habeat certa bona mariti penes se. Bald. *consi. 190. Casus talis est, quidam condidit. lib. 1.* Alexand. *cons. 86. Super dictis duobus, col. 1. lib. 5.* vbi ponit exempla plurima contractuum, & ibi apostill. *in ver. permissi,* dat plurimos concord. † Ex- 2
tende; quia valet instrumentum liberationis factæ per vxorem marito de pecuniis, quas maritus debebat patri vxoris, & quas ipsa recepit nomine fraterno hærede patris, tanquam procuratrix. Bald. *consi. 421. Quæritur, vtrum vxor. lib. 1.* † Idem in instrumen- 3
to cessionis. Alexand. *d. consi. 86. in princ. lib. 5.* † Idem in contractu 4
societatis; quia valet inter virum & vxorem, Alexand. *d. consil. 86. in princ. lib. 5.* † Idem in contractu mutui, & pignoris. Alexand. *d.* 5
consi. 86. in princ. lib. 5. † Amplia; quia possunt inuicem litigare, & 6
iudicialiter vnus contra alium agere. Bald. *d. consi. 29. num. 4. præsc. item inter virum, libr. 1.* † Amplia; quia possunt compromitte- 7
re, transigere, & concordare inter se. Bald. *d. consi. 29. num. 4. lib. 1.*
† Amplia, vt possint vendere vera venditione; & tunc valet ven- 8
ditio, etiam si insequelam veniat aliquid ex natura venditionis donatum Bald. *consi. 66. Inter vir. & vxor. lib. 1.* Alexand. *d. consil. 86. in princ. lib. 5.* † Amplia; quia maritus legando certa bona certi va- 9
loris expressi, quæ dicit esse penes suam vxorem, & ipsa hoc confiteatur, ex tali confessione obligatur, & conueniri possit ab hærede, vel legatario, nisi ipsa probet contrarium. Bald. *consi. 190. per tot. lib. 1.* dicit tamen, quod ex tali confessione non probatur valor. † Amplia; quia maritus & vxor litigantes inter se possunt vti 10
compensatione inter se, & admittitur eo modo, quo inter alios, dummodo sint materiæ compensabiles; secus si de specie ad quantitatem, vel in casibus prohibitis. Alexand. *consi. 86. Super dictis, nu.*
2. ver. quantum ad secundum, lib. 5. † Limita, nisi extaret statutum, 11
quod vxor marito, vel maritus vxori nihil dare, aut alienare possent; quia statutum est seruandum. Bald. *in consi. 128. Verus maritus, in fin. lib. 4.* † Limita; quia non possunt sibi inuicem donare nisi in 12
tali donatione, quæ morte confirmetur. Bald. *dict. consil. 29. per tot.*
vbi, quod neque firmatur iuramento. *lib. 5.* Alexand. *dict. consi. 86. Super dictis, in princip.* vbi, quod non possunt donare, neque alios
contractus facere, qui saperent donationem. † Extende, quod 13
neque

neque super donatione prohibita possunt alios contractus facere; quia quod prohibetur principaliter, prohibetur etiam omni alia via. Bald. *d.consi.29.num.4.ver.2.quæst.lib.1.vsque in fin.* † Declara extensionem, vt procedat, quando sit animo conualidandi donationem, quæ est prohibita; secus esset, si donatio secundario veniret ex natura contractus venditionis. Bald. *consi.66.in princ.lib.1.* vbi quod bene prohibetur etiam in venditione donatio, quando fieret alias non empturo; secus si ex natura venditionis veniat secundario. † Declara, quia in dubio, an sit donatio, vel alius contractus permissus, statur coniecturis, etsi appareat res vendita pro pretio iusto soluto reuera, præsumitur venditio; si vero pretium esset solum confessatum, nec adminicularetur, quod fuerit solutum, præsumitur donatio in fraudem concepta ex venditione. Bald. *consil.66.in princip.ver.si autem dubitatur.lib.1.* Vide, *Donatio inter virum, &c. Conclus.690.* Vide, *Vxor quibus casibus, &c. Conclus.390.*

Maritus tenetur ad expensas necessarias suæ vxori. Concl.94.

1 MARITVS † tenetur ad expensas vxoris proficiscentis ad maritum, vel alio de eius consensu, & non dicitur donare 2 faciendo † huiusmodi expensas; quia ex necessitate tenetur. Old. 3 *cons.27.circa finem.* incip. *Thema tale est, vacante.* † Extende in casu conuerso; quia vxor tenetur ad necessaria mariti, quando ipsa est diues, & maritus est in necessitate, nisi propria culpa inciderit in necessitatem. Bald. *consi.464. Quædam sunt, num.2.ver.sed si tamen,* 4 *lib.5.* † Restringe; quia ad expensas litis vxoris non tenetur maritus. Cephal. *consi.127.num.10.& seq.ver.non obstat.* † Restringe; quia 5 imo pater, qui recepit dotem pro filio, tenetur ipse ad sumptus nurus. Bald. *consi.316.Factum, super quo.in princ.lib.4.* quod duplicatur *lib.1 consi.62.* vbi, quod si filius liberauit patrem hac de causa, 6 nulla est liberatio. † Idem est quoad expensas nuptiarum; quia pater tenetur ad illas pro filio, quando recepit dotem, Bald. *d.consi.* 7 *62.lib.1.& consi.316.lib.4.* † Amplia; quia maritus tenetur ad alimenta vxoris, & è conuerso vxor ad alimenta mariti laborantis inopia. Bald. *d.consi.464.lib.5.circa fin.* Vide, *Alimentare. Concl.287.* 8 *num.148.& 158.* Vide plenius *in ver.Vxor qualiter. Concl.397.* † Restringe; quia maritus, si est pauper, & nullam dotem recepit, non tenetur ad alimenta vxoris. Cephal. *consi.127.nu.10. ver.non obstat.* 9 † Declara; quia maritus non tenetur alere vxorem; imo potest illam expellere de domo sua, si non soluit dotem promissam, si potest soluere; quia si non posset soluere, non tenetur, nisi in quantum facere potest. Vide, *Maritus ex quibus causis, &c. Conclus.100.* 10 † Extende; quia maritus tenetur ad alimenta vxoris, etiam si non soluit dotem, quando illam simpliciter alimentauit, & ipsa stetit in obsequio mariti; quia censetur alimenta præterita remisisse vxori, ex quo naturali ratione quis tenetur impendere alimenta vxori, imo seruo, & plus est equo, & animantibus, donec nobis operas obsequiales præstant. Abb. plene *consil.85. Videtur.consil.2.* 11 *num.2.& seq.ver.quod autem transactio.lib.2.* Roman. plene *cons.517. in casu proposito, num.2.colum.2.in princ.ver.sin autem non repellit,* vbi apostil. *in ver.impendamus,* citat Roman. *consi.430.in princ.* qui idem dicit in omnibus, qui inseruiunt, siue Ecclesiæ, siue Hospitali, siue aliis. † Extende; quia imo alimenta præstita censentur donata vxori, & aliis, quibus ex pietate præstantur, quando non fuit facta protestatio; secus si facta fuit, quia adhoc, vt possint repeti, requiritur protestatio. *l.quod in vxorem.ff.de negoc.gest.l.si paterno affectu.* C. 12 *eod.* Abb. *d.consi.85.num.3.ver.item propter affectionem.lib.2.* † Contrarium tenet Roman. *consi.517.in casu proposito, col.2.in fi.ver.ex his ergo & num.3.* vbi dicit, quod quidam moderniores non aduertentes dicunt, quod non censentur remissa, si est facta protestatio; quæ pessimum dictum est, ex quo si præstitit obsequia, licet do- 13 tem non soluerit, tenetur alere. † Extende; quia neque potest maritus prætendere interesse, nisi de illo constet, & quod debeatur extra causam alimentorũ, puta, vel quia fuerit permissum, vel adsit mora, vel quia fuit solitus lucrari ex pecuniis; quia quatenus alimenta non possunt peti in casibus prædictis, ita neque interesse respectu alimentorum peti potest. Abb. *d.consi.85.colum.fi.* 14 *ver.præterea, & fortius maritus, lib.2.* † Restringe; quia potest maritus petere alimenta, si protestatus fuit, vel si vxorem ab obsequio liberauit, vt quia cum ea non stetit, vel operas obsequiales non habuit; tunc si præstitit alimenta, non censetur donasse, sed repetit, vel potest petere interesse, habito respectu ad ipsa alimenta. 15 Abb. *consi.85.colum.2.ver.præterea, lib.2.* † Declarare videtur Rom. *d.consi.517.colum.2.circa med.ver.aut non est inseruitio,* vt si est inseruitio mariti mulier, ex culpa mulieris; quia non soluit dotem promissam, vel quia fuit in culpa, & non tenetur ad alimenta; aut fuit in seruitio, & præstitit, & tunc quantumcunque præstitum fuerit, non repetit; quia si fuit infirma, & non præstitit obsequia, non repetuntur; quia ex pietate sunt præstita; si sana, ex quo inseruiuit, & obsequia præstitit, debuit alimenta habere, & dicit, quod moderniores non aduertentes tenentes contrarium pessime dicunt, licet non nominet Abbatem, de quo tamen loquitur. Amplia, † vt procedat, etiamsi maritus nullam dotem receperit; quia 16 si vxorem accepit sine dote, sibi imputet; quia non potest illam expellere, neque dotem petere. Alex. *consi.7.in princ.num.2.& in fi. num.11.lib.2.* vbi, quod tenetur alere vxorem, & subministrare victum, & vestitum, prout si dotem habuisset, quando duxit illam sine dote. † Declara tamen; quia mariti melius tractant vxores, 17 quando sunt dotatæ, & inter dotatas, quando habent pinguem dotem, quam si non sunt dotatæ, vel si habent modicam dotem. Alexand. *d.consi.7.colum.fin.in prin.lib.2.* † Restringe; quia maritus 18 si non recepit dotem, non tenetur ad sepulturam vxoris, nisi in subsidium, Cephal. *consi.127.nu.11.* † Amplia; quia maritus tenetur 19 ad alimenta, & expensas ægritudinis vxoris. Doct. *in l.quod in vxorem ægram. C.de neg.gest.* late Roman. *d.consi.517.* † Extende; quia te- 20 netur maritus ad omnia necessaria vxoris existentis in quacunq; infirmitate, & tenetur subministrare pecunias pro omnibus necessariis. *l.si cum dotem.§.in sæuissimo.ff.solut.matrim.c.si quis vxor.32. quæst.1.* quia sunt vna caro, & particeps alterius alter infortuniorum, *tot.tit.de coniug.leprosorum.* † Declara; quia licet teneatur ad- 21 hibere medicos vxori ægrotanti, alias perdit lucrum dotis, intelligitur in ciuitate; non tamen tenetur mittere ad vocandum extra ciuitatem medicos. Bart. *in l.si seruum.in fi.prin.ff.de verb.oblig.* Alex. *cons.91.Repetitus, nu.7.lib.7.* † Amplia; quia maritus tenetur etiam 22 pro rata dotis lucratæ ad expensas funeris vxoris. Alex. *consil.31. num.9.ver.vnde reperio, lib.1.*

Maritus in quibus habeat mandatum ab vxore, vel non. Concl.95.

MARITVS † dicitur procurator vxoris in dotalibus, & pa- 1 raphernalibus; quia habet mandatum à lege. *l.maritus. C.de procurat.* † Declara; quia mandatum non habet etiam in dotalibus 2 & paraphernalibus ad alienandum; quia requiritur mandatum speciale, vt de vtroque Alexan. *consi.90.In causa, & lite, col.2.ver.nec etiam maritus, lib.2.num.5.in fin.* † Amplia; quia cum cautione rati 3 maritus admittitur in omnibus casibus vxoris, licet non præiudicet vxori, si non vult ratum habere. Alex. & alii *d.l.maritus. C. de procurat.* Alex. *consil.83. Viso processu, num.4.ver.ac etiam non obstaret, lib.6.* † Declara; quia si fuit admissus sine cautione, quam non fuit 4 petita ante litis contestationem, dicta exceptio non potest amplius opponi. Alexand. *d.consi.83.num.4.lib.6.* † Restringe, quan- 5 do maritus ageret vigore mandati, vel haberet mandatum, quia tunc non posset etiam cum promissione rati audiri, nisi secundum formam mandati, vt *in d.l.maritus*, tenet Castrens. & non potest dicere, habeo mandatum ab vxore; quia eo nomine non egit, ita Castr. *consi.341.& consi.496.* † Restringe etiam in casu con- 6 trario; quia si egit maritus vti procurator, & non habeat mandatum ab vxore, non substinetur iudicium; quia maritus. Bald. & Salyc. *in l.1. C.de procurat.* sequitur Ias. *in l.exigendi, C.eod.* quia debet attendi forma comparendi. † Limita; quia non habet man- 7 datum ad recipiendum solutionem. Bald. *in l.cum mæritum. C.de solutio.* Ias. *in l.non solum.ff.solut.matr.d.l.maritus. C.de procur.* † Exten- 8 de; quia debitor mulieris soluendo marito non liberatur, sed requiritur mandatum speciale. Ias. *in d.l.exigendi, col.4.in 4.fallen. C.de procur.& in l.maritus.n.5.C.eod.* † Extende; quia maritus sine man- 9 dato vxoris non potest exigere legatum mulieri factum etiã pro dote. *l.seruo legato.§.si testator*, & ibi Doctor. *ff.de leg.1.l.Titio centum. §.Titio genero.ff.de condit.& demonst.* † Extende, quia non potest age- 10 re sine mandato, etiam pro dote, quando ipsi mulieri fuit promissa. *l.quæ de legato, & l.seruum filij.§.eum qui chirographum.ff.de legat.* Ruin. *cons.121.col.1.lib.1.* † Limita; quia maritus extra bona dota- 11 lia, & paraphernalia nullum habet mandatum ab vxore. Alex. *d. consi.90.col.2.nu.5.in fi.lib.2.* Vide, *Coniuncta persona agit pro coniuncta, & quando non. Concl.735.*

Maritus quando consequi debeat, vel non, interesse dotis. Concl.96.

MARITVS † substinens onera matrimonii debet consequi in- 1 teresse arbitrio boni viri iuxta quantitatẽ dotis, & consideratis oneribus, & secundũ morem regionis. Bal. *consi.94. Vtrũ maritus per tot.lib.1.* plene Crau. qui conc. allegat. *consi.358. Quæritur. si magister.n.2.& 3.* & est * communis concl. Anch. *consi.150. In quæst.* * Alex. *cõs.67.li.4.& cõs.74.li.5.* Dec. *consi.571.* Rom. *cõs.517. In casu proposito*

positæ,n.5.v.aut maritus, vbi apost. *in ver. alimenta*. citat concor. ma-
*2 ximè Alex. *cons.*147. *lib.*5. & dicit *communem. † Et interesse istud
debitum marito substinenti onera matrimonii dicitur damnum
emergens. Bart. & Doct. *in l. de diuisione. ff. sol. matr.* Canonistæ *in c.*
3 *salubriter, de vsur.* † Declarat Rom. *d. cons.*517. *In casu propositæ,n.4. ver.*
secundo videndum, & ibi apost. *in v. videndū*, vbi in confuso citat Ro-
man. in locis, in quibus hæc quæstio tractatur, postea dicit, quod
licet casus non sit dubius, quando dos promissa nō fuit soluta: ta-
men distinguit, vt in solito negociari possit peti lucrum cessans;
quia in eo attenditur lucrum cessans. & ibi apost. citat Abb. *consi.*
4 85. *Videtur primo, col.2. ver. oportet ergo. lib.*2. † Maritus autem non so-
litus negociari potest petere interesse, quod prætendit ratione
damni, quod sentit, eo quod præstat alimenta de proprio, vbi si
dos soluta fuisset, soluisset ex ipsa dote. Rom. *d. cons.*517. *n.*5. *ver. aut*
maritus non est consuetus. & ibi apost. *in ver. alimenta*. citat concor. &
*5 dicit *communem ex Alex. *cons.*147. *Perspectis, lib.*5. † Et procedit
istud interesse conuentum, etiamsi nomen vsurarum à partibus
acceperit; quia debent reduci ad naturam contractus, videlicet
6 interesse. Rom. *d. cons.*517. *n.*8. *cum seq. v. nec attendendū*. † Ratio est;
quia non tenetur alere de suo, quando dos fuit promissa (licet a-
lias secus) quia vxor tenetur viro inseruire, & quia est vxor. Salyc.
in l. pro oneribus, vbi etiam Bald. *C. de iur. dot.* vel melius, quia dos da-
tur propter onera matrimonii, & penes quem est dos, ibi debet
7 esse onus. Rom. *d. cons.*517. *n.*6. † Extende; quia fructus dotis debē-
tur marito substinenti onera matrimonii etiam ex mora irregula-
ri, multo magis ex mora regulari ob requisitionem, seu interpel-
lationem factam. Bar. *in l. at qui natura. §. non tantum. ff. de negoc. gest.*
& in l. in insulam. §. vsuras. ff. sol. matr. vbi late Alex. Canonistæ *in cap.*
salubriter, de vsuris. Ruin. *cons.*61. *lib.*4. Cagnol. *in l. curabit, in 5. ampliat.*
C. de act. empt. Bald. *in l. fin. §. præterea, & in l. pro oneribus. C. de iur. dot.*
8 † Amplia; quia post biennium, & post litem contestatā quilibet
extraneus tenetur ad interesse dotis versus maritum, quia bie-
nium succedit loco contestationis litis. Bald. *d. cons.* 94. *circa med.*
*lib.*1. per *l. fi. C. de iur. dot.* quæ taxat ipsum interesse, sed dicit Bald. il-
9 lam taxationem non seruari. † Extende, vt procedat, quod non
debetur hoc interesse, nisi lapso biennio à die traductionis, per
tex. *in d. l. fi. §. præterea. C. de iur. dot.* etiam in patre promittente dotē
genero, vt ibi Bar. & Bald. quia tex. generaliter loquitur; ideo sine
interpellatione non constituitur promittens dotem in mora an-
10 te biennium. † Contrarium, quod imo debeatur immediate cō-
summato matrimonio; quia consummatio matrimonii habetur
pro termino à quo, & pro adimplemento ex parte viri eius, ad q̄
tenetur. Doct. *in d. l. de diuisione. ff. sol. matr.* vbi Ias. late disputat, &
tuetur, quando is, qui promisit dotē, tenebatur dotare. Alex. *consi.*
11 15. *n.*6. *lib.*2. † Declara; quia quando dos fuit promissa ab extraneo,
tunc verum est, quod ad hoc, vt succedat mora irregularis à lege
inducta, requiratur lapsus biennii, nisi fiat interpellatio, & requi-
sitio, quæ constituat in mora. Alex. *cons.*147. *Perspectis instrumentis,*
*lib.*5. secus, quando promissio fuit facta à socero, vel fratre, seu pa-
truo, vel alio, qui tenentur alere puellam; quia ipsi incurrūt mo-
ram statim consummato matrimonio ex parte viri absque alia in-
12 terpellatione, & ita concordantur opiniones. † Declara, vt idem
fit, quando is, qui debet dotem, tenebatur dotare; quia ex quo te-
netur dotare, tenetur alere, maxime Florentiæ, vbi frater succe-
dit fratri ex forma statuti exclusa filia; quia statutum mandat do-
tari filias de bonis fratris; ideo tenētur ad fructus æquiualentes
fructib. perceptis ex bonis, de quib. dotanda erat, vt in indiuiduo
Ang. *cons.*349. loquitur de statuto Florentiæ, & idem firmat Alex.
*cons.*7. *lib.*2. *& cons.*69. *Super secundo dubio. li.*1. sequitur Brun. *in tract.*
*de stat. fœmin. exclud. art.*11. *q.*3. *n.*30. Couar. *var. resol. lib.*3. *c.*4. *ver. septi-*
mo. Neuiz. *cons.*74. *nu.*5. Franc. Iurzanus *in communib. opin. concl.*155.
13 † Amplia, quia si marito est facta obligatio consignandi bona, vel
pecunias in dotem certo termino, & non fiat consignatio, succe-
dit obligatio ad interesse, *l. si quis ab alio. §. si. ff. de verb. oblig.* maxime-
14 que in viro procedit, *l. pro onerib. C. de iur. dot.* † Amplia, etiamsi ma-
ritus habuit in pignus aliquid; quia lucratur fructus, Alex. *consil.*
15 156. *Viso instrumento, n.*4. *li.*6. † Amplia; quia eo quod soluto ma-
trimonio vxor, seu mulier debet habere alimenta; quia dos tunc
est proprium patrimonium mulieris. Bal. *d. cons.*94. *in fi. lib.*1. Am-
16 plia; † quia potest interesse taxare iudex secundū morem regio-
nis, etiamsi non sit plene probatum, vel saltē potest condemnare
ad interesse liquidandum in executione. Alex. *cons.*133. *in fin. lib.*1.
☞ Vide, *Interesse incertum, &c. Concl.*304. † Extende, quia imo debe-
17 tur marito interesse dotis promissæ, & non solutæ taxatum à par-
tibus; quia sicuti valet pactum, quod maritus teneatur soluere v-
xori aliquid annuum, seu menstruum, vt se alat, ita etiam, vt vxor
teneatur marito ad interesse taxatum pro dote non soluta. Rom.
*cons.*517. *n.*5. *ver. & etiam isto casu*, vbi apost. *in ver. contuentio*, dat con-
cord. † Extende, etiamsi sit promissa dos arbitrio tertii, qui distu- 18
lit declarare; quia si interim maritus substinuit onera matrimo-
nii, & postea fiat declaratio, debentur etiam fructus dotis decla-
ratæ pro toto dicto tēpore, quo substinuit onera maritus. Corn.
*cons.*250. *lib.*2. sequitur Cagn. *in l. curabit, n.*29. *C. de act. empt.* Hercul.
in d. l. de diuisione. ff. solut. matr. † Contrarium tenet Castr. *cons.*11. *Viso* 19
*dicto libello, n.*4. *lib.*1. Vide, *Mora non contrahitur ab obligato, &c. Concl.*
375. † Amplia; quia fructus, & interesse debitum marito, qui substi- 20
stinuit onera matrimonii ob retardatam solutionem dotis, non
censentur remissi, vel remissum, licet steterit per decem, vel xv.
annos, & vltra, quod non fuerint petiti secundum *communem, 21
de qua Ias. *in §. fuerat. Instit. de actio. n.*20. vbi videtur residere, quod
requiratur lapsus 30. annorum. idem Ias. post Alex. *in l. quæ dotis. ff.*
*sol. matr. col.*5. *nu.*19. *& seq.* & Alex. *cons.*53. *in præsenti consultatione, lib.*
4. *& cons.*60. *Stantibus iis, col.*5. *ver. non obstat etiam. quod alimentis. eod.*
*lib.*4. quod est repetitum *cons.*39. *lib.*6. vbi multis modis respondet
ad tex. *in l. cum quidā. §. diuus. ff. de vsur.* in quo fundatur contraria o-
pinio Baldi. Corn. *cons. etiam* 145. *In hac consultatione, col.*5. *ver. nec ob-*
*stat, lib.*2. *& cons. vlt.* incip. *non seruato ordine, col. fi. eod. lib.*2. Dec. consil.
571. *Socer promisit*, vbi dat plures responsiones ad *d. §. diuus*, licet re-
uera in casu Decii non essent lapsi x. anni, vt ipse ibi fatetur; *in ver.*
secundo respondetur, plene Alex. *cons.*208. *lib.*7. vbi, quod ista opinio
contra Bal. est verior, & magis * cōmunis. Vide, *Dotis fructus. Concl.* 22
739, & hanc partem late tuetur Rom. *d. cons.*517. *In casu propositæ, n.*
14. *& seq. ver. secundo tamen*, vbi apost. *in ver. consilium*, de magis * cō-
muni, & hanc partem tuetur Alex. *cons.*56. *In præsenti, n.*6. *lib.*4. vbi
col. fi. tollit omnia contraria, *in v. nunc restat, vsque in fin.* † Extende; 23
quia debētur ipsi fructus dotis, etiamsi maritus à principio duxit
vxorem non facta mentione dotis; quia poterit petere dotē cum
fructibus, tam pro tota dote nō soluta, quā pro parte. Alex. *d. cons.*
56. *n.*6. *& seq. lib.*4. vbi, quod debentur fructus, siue naturales, siue
industriales, siue ciuiles, vel interesse, si in pecunia consistit. † Ex- 24
tendit Balb. *in tract. de præscriptio. in* 1. *parte,*3. *partis princ. q.*10. *col.*6.
quod etiamsi lapsi essent 30. anni, & gener non petiisset pro tem-
pore durantis matrimonii, sibi non præiudicasset, quando alia nō
concurrerent. † Contrariam opin. quod imo per lapsum decem 25
annorum non possint peti fructus, seu interesse dotis, consuluit
Bald. *cons.*156. *lib.*5. *& cons.*474. *Post biennium, lib.*3. mouetur per tex.
in l. cum quidam. §. diuus. ff. de vsur. Corn. *cons.*206. *Circa thema, col. fi. v.*
*prædicta concl. li.*4. qui licet nō ponat pro absoluto; tamē in fine di-
cit, q̄ magna est authoritas Baldi. Alex. *cons.*74. *Viso titulo quæstionis,*
*col.*2. *ver. secundo principaliter, lib.*5. vbi tamen non ponit pro absolu-
to, & Bald. sequitur Dionysius de Perusio, vir maximę bonitatis,
& conscientiæ, vt refert Rom. *d. cons.*517. *n.*14. & ibi apost. *in v. con-*
silium citat pro vtraque, licet dicat ampliationē magis * commu- 26
nem. † Declara; quia ampliatio procedit, etiamsi lapsum esset lō-
gum tempus post decennīū; quia nisi lapsi sint 30. anni, & q̄ ma-
ritus tacuisset toto tēpore matrimonii, semper potest petere, do-
nec durat matrimoniū; eo vero dissoluto per mortem mariti, se-
cus; quia donatio posset dici morte confirmata; ideo heredes non
ita de facili admitterentur, vt videtur velle Alex. *cons.*208. *lib.*7. ex
mente Rom. *d. cons.*517. Balb. *d. tract. de præscript. in* 1. *parte,*3. *partis pr.*
*q.*10. Boer. *decis.*296. & in istis terminis post mortē loquitur Abb.
*cons.*85. *Videtur. col.*2. *n.*2. *& seq. per tot. lib.*2. † Declara; quia si mari- 27
tus prætendit interesse ob non solutam dotem ex eo solo; quia
præstitit alimenta vxori, quæ stetit cum eo, & præstitit operas ob-
sequiales, & non potest petere; quia alimenta debētur vxori, imo
seruo, & equo accōmodato, donec operas obsequiales præstant,
& requiritur protestatio, alias alimenta ipsa censentur donata; si
vero maritus velit interesse ex eo; quia aliunde, quam ob alimen-
ta præstita sua interfit, & tunc debetur, si adest mora ex parte de-
bentis soluere dotem, & constat aliunde, quā ex præstatione ali-
mentorum sua interesse, vt quia esset solitus lucrari, plene Abb.
*d. cons.*85. *Videtur, col.*2. *& seq. n.*2. *& per tot. v. quod autem transactio. lib.*
2. † Contrarium tener Rom. *d. cons.*517. *In casu propositæ, col.*2. *ins. & n.*3. *cū seq. v. ex iis ergo*. vbi reprobat Abb. pessime loquentem; quia 28
si præstitit infirmæ vxori non præstanti obsequia, non repetit ex
pietate; si præstitit ex eo, quia sana præstitit obsequia, & tunc debi-
ta, & nō repetit, siue sit protestatus, siue non, si debentur; quia po-
tuisset inuestire, & alimenta præstare ex dote, & non fecit propter
moram, tunc ex decennio non censentur remissa, & ibi apost. *in*
ver. consiliū, citat pro vtraque, sed plures pro opinione Rom. & di-
cit hanc magis * cōmunem; & ratio est; quia temporis lapsus non
induxit remissionem, & ibi apost. *in ver. remissionem*, nisi in quatuor
casibus. Primo, † in lucro pœnali, vel vsurario, & odioso. Secun- 29
do in lucro dotis, quod maritus facit propter dissolutionem ma-
trimo-

trimonii culpa vxoris. Tertio, quando tria cõcurrunt, ius sanguinis, decennii lapsus, & sæpius facta calculatio de a s. Vltimo, qñ maritus toto tempore matrimonii tacuit; quia nihil petiit. & dicit de hoc esse rex. singularem, i uncta gl. *ver. donationibus. in l. vir vxori, promissa dotis, ff. de donat. inter vir. & vxor.* vbi apostill. ad Rom. 28 *cons. in ver. remissionem.* adducit concor. † Amplia; quia fructus dotis, seu interesse debetur marito, qui substinuit onera matrimonii, etiamsi sint excessiui; quia illos lucratur. Castren. *cons. 11. in fin.* 29 *lib. 1.* Alex. *cons. 56. nu. 8. & 9. in fin. ver. quinimo maiora. lib. 4.* † Extende etiamsi habeat rem in pignus; quia fructus dotis consequi debet, si substinuit onera matrimonii. Crau. *d. cons. 358. Quæritur. si* 30 *magister, nu. 2. & 3.* Bero. *cons. 178. n. 21. & seq. lib. 1.* † Extende, etiam si dictum interesse sit à principio promissum per socerum marito; quia debet illud consequi pro tempore, quo substinuit onera matrimonii. Soc. *cons. 176. Præsens consultatio, col. 3. ver. quarto adduco,* 31 *lib. 2. & cons. 179. Circa præsentem eod. lib. 2.* Alexan. *cons. 56. lib. 1.* † Extende, etiamsi fuit à principio taxatum, quatenus tamen sit veri- * similè, & conforme oneribus matrimonii secundum * communem cursum. Dec. *in c. cum venerabilis, nu. 14. ver. quare tamen, de exceptio.* Cagn. *in l. curabit, nu. 57. C. de act. empt.* Couar. *lib. 3. var. resolut.* * *24. in ver. septimo eadem inspectatione.* vbi dicit * communem opi- 32 nionem. † Extende, etiamsi nihil sit promissum marito; quia socero, vel debitore dotis existente in mora debetur interesse, tam de iure canonico, quam ciuili. Alexan. *cons. 31. Viso themate. lib. 6. & cons. 241. Viso themate, col. 2. ver. ita etiam consulendo. lib. 5. & cons. 147. Perfectis instrumentis. eod. lib. 5.* Rom. *cons. 517. col. 2. & 3.* Corn. *cons.* 164. *lib. 3.* & est ratio; quia si habuisset dotem, potuisset emere stabilia, & habere fructus, ex traditis *in c. Salubriter. de vsur.* Bart. & alii 33 *in l. in insulam. § vsur. as. ff. solut. matrim.* † Extende; quia imo maritus substinens onera matrimonii mora præcedente potest petere, quantum verisimiliter fuisset lucraturus cum illa pecunia, & sic habetur ratio lucri cessantis. Abb. post Calder. *in d. c. Salubriter, de vsur.* vbi dicit istam esse veriorem, quicquid ibi dixerit in contrarium Io. Andr. & idem tenent Canonistæ *in c. conquestus. eod. tit.* in homine solito negociari, in quo regulariter debet haberi ratio talis interesse secundum Bar. *in l. 3. ff. de eo. quod cert. loc.* & per Abb. 34 *in c. cum venerabilis, de except.* super gl. *in ver. bonæ fidei.* † Extende, vt procedant ampliatio, & extensiones, etiamsi maritus non interpellauerit, qui dotem soluere promiserat; quia sufficit, quòd maritus onera matrimonii substinuerit, & sic pro parte sua adimple- 35 verit secundum Doctor. *in l. de duissione. ff. solut. matr.* † Alex. declarat *d. cons. 56. nu. 12. lib. 4.* vt in vxore non requiratur interpellatio, 36 in extraneo promittente requiratur. † Restringe, quando maritus concessisset dilationem ad soluendum dotem; quia tunc durante dilatione, ex quo nulla subest mora, non potest consequi interesse. Castr. *in l. Iulianus, § ex vendito, ff. de actio. empt.* Soc. *consil.* 37 *176. Præsens consultatio, & cons. 179. Circa præsentem. lib. 2.* † Declara, nisi esset conuentum, quod interim pendente dilatione solueret tot fructus, vel interesse. Cast. *d. l. Iulianus, § ex venditio, n. 3. v. intelli-* 38 *get tamen. ff. de act. emp.* † Restringe; quia si maritus exegit dotem, & postea mutuauit easdem pecunias dotales socero soluenti, vel alteri personæ ad interesse, etiamsi exprimat, quod est pecunia dotalis, & dos vxoris suæ, & quod interesse soluitur pro onerib. matrimonii, pactum erit vsurarium, & *d. c. Salubriter, de vsur.* non operatur, nisi donec soluatur dos, qua soluta non habet locum *c. per* 39 *vestras. de donat. inter vir. & vxor.* † Amplia; quia licet maritus non debeat consequi interesse à socero, vel matre vxoris, qui promisit dotem post mortem suam; quia videtur promissa sub cõditione, & ante purificatam cõditionem non debetur sors; ergo nec fructus, & quia est concessa hæc dilatio, tamẽ mortuo promittente, & non purificata conditione debetur interesse pro tempore, quo substinuit onera maritus, & venit dies, etiamsi non fecerit interpellationem hæredib. debitoris; quia cum sint vsuræ licitæ de iure canonico & ciuili, & debeantur à quocunque debitore dotis, non videtur dubium, vt per Corn. *cons. vlt.* incip. *non seruato ordine,* 41 *col. 2. lib. 2.* & ideo videtur, quod non sit necessaria interpellatio, ex quo substinuit onera, vt per Doctor. *in d. l. de diuisione. ff. solut. matr.* 40 † Contrarium, quod non debeatur interesse hoc casu, nisi facta prius interpellatione; quia quoad promittentem res est clara, q nullo modo tenetur; quia noluit obligari, nisi post mortẽ, quoad hæredes idem videtur; quia dies mortis erat incerta, & promissio in tempus mortis videtur adinstar promissionis conditionalis, 42 quo casu requiritur interpellatio. † Secundo; quia exactio fuit translata in tempus mortis promittentis, & non datur terminus ad quem, seu intra quem esset fienda exactio; igitur necessaria fuit 42 interpellatio cum assignatione termini intra quẽ. † Tertio; quia erat in facultate mariti post mortẽ promittentis exigere, & non fuit vsus facultate, ergo ipsi est imputandum. † Quarto; quia hæ- 43 redes possunt prætendere ignorantiam obligationis; quia momentanea fuit obligatio, & licet sciuerint mortem, non tamẽ sciuerunt obligationem; & dato, quod sciuissent etiam obligationẽ, potuerunt credere solutionem factam, vel maritum differre exactionem animo non consequendi interesse. † Quinto; quia non 44 potest eodẽ tempore nasci obligatio, & cõstitui debitor in mora. Bar. *in l. quoties. ff. de verb. obl. & in l. quod dicitur. ff. de sol.* † Limita; quia 45 si maritus non substinuit onera matrimonii, non debet habere fructus dotis. Bald. *d. cons. 94. in pr. ver. sicut è contra. lib. 1.* † Extende; 46 quia neq; potest consequi interesse aliquod post moram ex promissione dotis pro tempore, quo non substinuit onera matrimonii, etiamsi interesse esset promissum, *l. cum post, §. in domum, ff. de iur. dot.* † Limita; quia si socer fecit expensas filiæ, & genero in do- 47 mo sua, pro illo tempore nihil debet consequi maritus, sed tenetur compensare tempus, non autem impensum; quia licet socer plus expenderit, vel minus, quam importarent fructus dotis, videtur facta remissio, & compensatur tempus; quia in illo pluri facile præsumitur donatio. Aret. *in l. alimenta. C. de negoc. gest.* Dec. *cons. 628. n. 6.* Vide, *Dotis fructus quando, &c. Concl. 741.*

Maritus an lucretur fructus bonorum vxoris, & quos, vbi de multiplicibus bonis vxoris. Concl. 97.

VXOR † habet bona triplicis generis, videlicet, dotalia, para- 1
phernalia, & propria, & libera, videlicet, quæ neq; sunt dotalia, neq; paraphernalia, Bal. *cons. 366. Quidam nomine Raynerius, in pr. lib. 2.* Alex. *cons. 144. Circa primum, n. 9. v. plus dixit. lib. 5.* Bald. *cons. 292. Factum sic proponitur, lib. 3. in fi.* plene Alexan. *cons. 42. Super præmisso. in pr. lib. 1.* & latius *cons. 63. Super primo dubio, nu. 7. ver. vltra prædicta. lib. 2.* Socin. *cons. 82. nu. 6. quasi per tot.* vbi latissime *lib. 4.* vide omnino consilium Franc. Albergotti, quod est insertum per apostillam magnam ad Bart. *cons. 125. Quæstio talis est. lib. 1.* Crau. *cons.* 193. *in fin.* † Dotalia bona sunt ea bona, quæ in dotem data sunt, & 2
istorum bonorũ maritus est dominus. *l. doce ancillam, C. de rei vendic.* Bald. *cons. 366. in princ. lib. 2.* vbi, quod maritus agit in iudicio pro istis bonis, vt dominus, & illa gubernat. † Et ista sunt in do- 3
minio, & administratione mariti. Bald. *cons. 464. Quædam sunt, in princ. lib. 5.* † Qualiter autem debeat maritus talia bona guberna- 4
re, habetur *in l. si constante, § si maritus. ff. solut. matr.* † Fructus lucra- 5
tur maritus, quos percepit ex bonis dotalibus vxoris, & facit illos suos indistincte. Bald. *d. cons. 366. in princ. n. 2. ver. modo ad propositum, & cons. 439. Quidam fratres, in princ. lib. 3.* vbi dicit hoc esse verum in quibuscunque fructibus indistincte rerum dotalium, & *cons. 292. in fin. lib. 3. & cons. 464. in prin. lib. 5.* † Extende, vt procedat, 6
etiam si pactum esset cõtrarium; quia adhuc maritus fructus bonorum dotalium facit suos. Bald. *d. cons. 366. n. 2. ver. modo ad propositum. lib. 2. & cons. 464. lib. 5.* allegat tex. *in l. si conuenerit, ff. de pact. dotal.* † Secunda species bonorum mulieris sunt bona paraphernalia, 7
& dicuntur paraphernalia; quia non sunt data in dotem, sed tradita marito, & in domo mariti patata, de quibus maritus videtur habere custodiam, & etiam in istis maritus dicitur habere mandatum. Bald. *d. cons. 366. in prin. ver. habet mulier. lib. 2.* Alex. vero *cons.* 144. *n. 8. lib. 5.* dicit paraphernalia esse, quæ mulier iuxta dotem in domum viri secum ducit ad vsum suum, vel communem, & idem dicit Alex. *cons. 42. Super præmisso, in pr. lib. 1. & cons. 63. n. 7. lib. 2.* vbi, quod si mulier tradit custodiam marito, videtur tradere administrationem; si vero sibi reseruat custodiam, maritus nihil prætendit. † Adde, quod si dos mulieris consistit in pecunia, alia bona 8
præsumuntur paraphernalia. Bald. *cons. 413. Super primo, n. 2. ver. super secundo, lib. 2.* † Et in istis bonis mulier habet dominiũ, sed ma- 9
ritus habet administrationẽ suo periculo; quia omnia bona mariti sunt tacite hypothecata. † Cognoscuntur bona paraphernalia; 10
quia sunt mobilia, quæ portat mulier secum extra dotẽ in domum viri pro vsu mulieris, & si quidem mulier dat marito custodiam, videtur etiam dare administrationem; si vero retinet custodiam penes se, maritus nihil potest prætendere. Alex. *d. cons. 42. n.* 7. *ver. item paraphernalia, lib. 2.* † Et dicuntur bona paraphernalia, 11
quæ mulier iuxta dotem in domũ viri secum ducit ad vsum suũ, & ideo vbi non est dos, non possunt esse bona paraphernalia, sed erunt bona patrimonialia mulieris. Alex. *cons. 144. nu. 8. ver. paraphernalia, lib. 2. & nu. 9.* dicit, quod sunt bona mobilia tantum extra dotem portata in domum viri vltra dotẽ ad vsum vxoris, vel promiscuum vtriusque & pro istis non cauet maritus, quia habet tacitam administrationem maritus. † Bona paraphernalia tenetur 12
maritus restituere, vel eius hæres soluto matrimonio, prout etiam tenetur ad restitutionem aliorum bonorum non dotalium vna cum fructibus perceptis, ad quorum rationem reddendam

dam obligatur. Alex. *d.cons.42. Super præmisso, in prin.lib.1.* vbi apost.
13 *in ver.fructus*, dat concord. † Intelligas, quatenus maritus fructus
conuertisset in vsus proprios; quia debet in vsum cõmunem con-
14 uertere. Alex. *cons.63.n.7.ver. de fructibus vero, lib.2.* † Et fructus bo-
norum paraphernalium cõsumptos in vsus communes lucratur
maritus, quando mulier tradidit administrationem marito. Alex.
d.cons.63.n.6.ver. istam opinionem, lib.2. & cons.144. Circa primum, n.9.
v. & de fructibus, lib.5. vbi secus, si in vsus proprios maritus consum-
15 psit. † Secus si maritus, vt minister, vel procurator vxoris admi-
nistrauit; quia si non sunt bona assignata marito, fructus cõsum-
16 ptos restituit. Alex. *d.cons.63.n.6.ver. vbi non apparet, lib.2.* † Restrin-
ge; quia maritus, & hæredes non tenentur restituere fructus bo-
norum paraphernalium, quando statutum disponit, quod mari-
tus illos lucretur. Alex. *d.cons.42.n.13. & seq. ver. decimo, & vltimo, lib.*
17 1. apostil. ad *cons. Bart.125. lib.1. in ver. fructuum. ver. limita tamen.* † Fru-
ctus istorum bonorum paraphernalium lucratur maritus, qua-
tenus sunt consumpti sine cõtradictione mulieris, si modo sunt
pauci, & indistincte cõsumptos paucos lucratur. Bald. *d.cons.366.*
nu.3. ver. in secundo genere, lib.2. siue sint industriales, siue naturales;
quia si sunt pauci, sunt mariti, quando consumpti. Franc. Alberg.
18 *cons. inserto in apostil. ad Bart. cons.125. lib.1.* † Imo indistincte maritus
lucratur consumptos industriales, prout segetes, vinum, & simi-
les, si de consensu vxoris sunt consumpti. Cuma. *cons.105. Quæri-*
tur, nunquid, n.3. ver. super eodem, quæ est subscriptio Castr. & ibidem
in ver. quantum autem. quæ est subscriptio Floriani de S. Petro, idẽ
tenet, vbi, quod sufficit allegare, quod sunt consumpti, si non
probantur extare. Franc. Alberg. *d.cons. in additio. ad cons. Bart.125.*
19 *lib.1.* † Contrariũ tenet Bald. quod licet maritus lucretur fructus
bonorum vxoris non contradicentis, quando sunt industriales
propter laborem; tamen dicit hoc non procedere quoad fructus
paraphernalium, quorum administrationem vxor non commisit
marito. Bald *cons.292. Factum sic proponitur, in fi. ver. præterea iura quæ*
20 *dicunt, lib.3.* † Declara, quia Bald. *d.cons.292. lib.3.* dum loquitur de
bonis paraphernalibus, quorum administratio nõ est commissa,
necessario debet intelligi de bonis hæreditariis; quia alias cõtra-
diceret, ex quo maritus quoad vere paraphernalia habet à lege
administrationem periculo suo, vt idem Bald. *d.cons.366. in pr. lib.*
21 2. *& cons.464. in pr. lib.5.* † Declara secundo; quia distinctio illa de
industrialibus, quos lucratur maritus; secus de vsuris, & de natu-
ralibus, non approbatur per Doct. vt idem Bald. *d.cons.464. circa*
22 *princ. lib.5.* † Ratio est; quia propter laborem mariti in istis bonis
lucratur fructus. glo. *in l. fin. C. de pact. conuent.* Bald. *d.cons.464. lib.5.*
23 † Alia ratio est; quia maritus tenetur ad custodiam istorum bo-
24 norum. Bald. *d.cons.366. n.3. ver. & pro Deo, lib.2.* † Alia ratio; quia cũ
administratio istorum bonorum sit cõcessa marito periculo suo,
aliquid commodi etiam confertur marito in recompensam. Bal.
25 *d.cons.464. Quæd.an sunt, in prin. lib.5.* † Restringe; quia etiam de vo-
luntate vxoris non lucratur maritus consumptos fructus, quan-
do sunt naturales, & magnæ importantiæ. Alex. *d.cons.144.n.6.v. si*
autem essent fructus. lib.5. concord. Cuman. *cons.105.n.3.v. super eodem*,
quæ est subscriptio Castr. nisi sint consumpti intuitu matrimonii,
& filiorum. Bald. *cons.276. in fi. lib.3. & cons.464. lib.5. in princ.* Franc.
26 Alberg. *d.cons. in apostil. ad Bart. cons.125. lib.1.* † Contrarium tenet
Cuma. *cons.105.n.3. circa si. ver. Bart. tamen.* vbi, quod siue sint in ma-
gna, vel parua quantitate, lucratur maritus omnes consumptos,
& est subscriptio Flor. de S. Petro, allegat Bart. ita consuluisse. Et
quod dicitur de naturalibus, procedit etiã in pensionibus, & af-
fictibus, qui præstantur ex reb. paraphernali bus. Alex. *d.consi.144.*
27 *n.7. ver. & illud, quod gl. lib.5.* † Declarat Bald. *d. cons. 276. Verba statu-*
torum, circa fin. ver. sequitur videre, lib.3. quod si mulier non dederat
dotem, maritus facit fructus bonorum vxoris consumptos suos;
quia præsumitur in recompensam onerum matrimonii cõsum-
psisse, & si dedit dotem, ita demum lucratur, quatenus consum-
28 psit in vsus matrimonii, non alias. † Et an maritus lucretur fru-
ctus bonorum paraphernalium, sunt quinq; opiniones diuersæ,
29 de quib. plene Castr. *cons.199. Super primo, lib.2.* † Prima fuit opinio
glos. quod maritus non lucretur fructus paraphernalium, sed de-
beant restitui, & augeant hæreditatem vxoris, *l. penult. ff. ad l. Falc.*
nec obstat *l. fi. C. de pact. cõuent.* quia loquitur in vsuris pecuniæ pa-
raphernalis; quia propter laborem lucratur, & quia vsura cense-
tur lucrum inhonestum; ideo de facili remittitur, & hanc opinio-
nem gl. in dubio tenendam tanquam securiorem secundum cõ-
*10 munem * dicit Castr. *d. cons. 199. in prine. lib.2.* † Secunda opinio
fuit Cyni, quod sicut glos. admittit, quod maritus lucretur vsuras
propter laborem; ita etiam sit in fructibus industrialibus, in qui-
bus versatur labor, prout in exigendis vsuris; secus in fructib. na-
31 turalibus. † Declarat Castr. *d.cons.199. n.2.v. secunda fuit, lib.2.* quod
non procedit argumẽtatio de vsuris ad fructus industriales; quia
labor non est æqualis, & diuersa ratio, & dato, quod valeat argu-
mentum, debet intelligi, quando vsuræ sunt modicæ, & fructus,
siue industriales, siue naturales, sunt modicæ quantitatis, & quan-
do resultat patientia vxoris secundum * omnes, & quando facta *
est consumptio in communes vsus, q non præsumitur, nisi pro-
betur. † Tertia opinio fuit Mart. Silimani, quod in duob. casibus 32
maritus teneatur restituere, videl. si extant, vel etiam si sunt con-
sumpti contra voluntatem vxoris, extra istos duos casus maritus
lucretur. † Declarat Castr. *d.cons.199. col.2. ver. tertia fuit opinio, lib.2.* 33
quod duo primi casus sunt veri, quod si extant, vel sunt consum-
pti contra mentem vxoris, restitui debent, sed quod extra istos
duos casus maritus illos lucretur, dicit non esse verum; quia di-
stinguitur, an sint magni, vel modici valoris. † Quarta fuit opi- 34
nio Bart. quod maritus tenetur restituere hæredibus mulieris in
quodam consilio, licet *in l. pen. ff. ad l. Falcid.* teneat opinionem Sili-
mani, vt refert idem Castr. *d.cons.199. col.3. ver. quarta fuit opinio, lib.*
2. † Quinta fuit opinio Bald. *in l. si vita matre. C. de bon. matern.* limi- 35
tantis opinionem Bart. vt non teneatur restituere, nisi in quantũ
expendit vltra vsum communem, & dicit concordare Angel. de
Perus. Castr. *d.cons.199. col.3. ver. quinta opinio. lib.2.* † Amplia; quia 36
maritus lucratur fructus paraphernalium consumptos in com-
munibus vsibus sui, vxoris, & filiorum. Bald. *cons.464. in prin. lib.5.*
Alex. *cons.42. in prin. lib.1.* Bart. *cons.125. Quæstio talis, lib.1.* Ang. Aret.
cons.57. Quantum ad primum, n.3. ver. fin autem. † Extende ampliatio- 37
nem, quod maritus, & hæredes non tenentur restituere fructus
bonorum paraphernalium, quando sunt consumpti per maritũ
in vsum communem, siue sint naturales, siue industriales, siue sint
operæ. Bar. plene *d.cons.125. Quæstio talis est, per tot. lib.1.* † Declara, vt 38
per Bar. *in d. l. pen. ff. ad l. Fal.* vbi ponit distinctionem, quod debent
restitui, si extant; item si sunt consumpti contradicente muliere,
item; quando sunt consumpti de voluntate mulieris, & sunt na-
turales, & magnæ importantiæ; si vero sunt industriales cõsumpti
de voluntate mulieris etiã magnæ importantiæ non restituũtur,
& idem etiam de naturalibus paruæ importantiæ, ex quib. mari-
tus non dicitur locupletior factus, & eandem distinctionem dat
Bart. *d.cons.125. Quæstio talis est, habens vxorem, lib.1.* vbi apost. magna
dat concor. & inserit consilium plenum Franciſci Albergotti, &
eandem distinctionem Bart. sequitur simpliciter Rom. *consi.394.*
Præsupposito, in fin. Alex. vero *cons.144. lib.5.* sequitur eandem distin-
ctionem, & addit casum omissum, si non contradixit mulier, ne-
que consensit, præsumitur contradixisse. † Declarat Angel. Aret. 39
cons.57. Quantum ad primum, nu.2. cum seq. ver. quoad primum. quia in-
dustriales, siue extent, siue non, sunt restituendi, vel eorum æsti-
matio; quoad industriales, si extãt, sunt restituendi, si sunt cõsum-
pti distinguitur; quia si sunt percepti de voluntate vxoris, & con-
sumpti in vsus communes, non restituuntur, aut percepti, & con-
sumpti contra voluntatẽ mulieris, & restitui debent. & non præ-
sumitur voluntas mulieris, secundum * communem, etiamsi cõ- *
sumpsisset in vsus communes, & non cõmunes extra consensum
mulieris, debent restitui. † Extende; quia mulier, & hæredes fi- 40
lius non repetunt fructus bonorum paraphernaliũ, etiamsi mu-
lier sibi reseruauit administrationem, quãdo sunt expensi pro-
cessitate mariti, apostil. ad *cons. Bart. 125. lib.1. in ver. Fructuum. ver. Alii*
voluit Bald. † Restringe, vt nõ procedat ampliatio, quãdo maritus 41
percepisset fructus bonorum paraphernalium ante matrimonii
contractum; quia etiamsi expendisset in vsus communes, non lu-
cratur illos. † Limita, quando maritus consumpsisset in vsus pro- 42
prios; quia debet, & potest solum consumere in vsus communes.
Alex. *d.cons.144. num.9. ver. sed pro paraphernalibus. lib.5. & cons.42. in*
princ. lib.1. Franc. Albergot. *cons. inserto in apostil. ad consi. Bart.125. lib.*
1. ver. nunc ad propositum. imo Ang. Aret. *cons.57. nu.4.* vult, quod re-
stituantur, quando sunt consumpti extra communem vsum. De-
clarat † Bald. *cons.* 464. fructus consumptos per maritum debere 43
restitui, si ad vtilitatem mariti sunt consumpti, & auxerunt illius
patrimonium, *lib.5.* † Imo, quod in dubio præsumatur maritus 44
factus locupletior, tenet Franc. Albergot. *in additione. ad Bart. consil.*
125. lib.1. circa fin. vbi, etiamsi in vsus communes consumpsit, dici-
tur pro se consumpsisse, quia de suo teneturalere vxorem. † Li- 45
mita, si fructus paraphernalium extant, vel ex eis sint acquisita
bona; quia ipsa bona sunt vxoris. Bald. *consi.413.n.2. ver. super secun-*
do, lib.2. & idem, si in mercibus sunt expensi; quia spectant hære-
dibus vxoris, ex quo extant, Bald. *d.cons.276. in fi. lib.3.* & quod ex-
tantes omnino sint vxoris. Bald. *d.consi. 464. circa princ. lib.5.* Franc.
Albergot. *cons. in apost. Bart. inserto 125. lib.1.* vbi loquitur, etiamsi de
consensu mulieris sint percepti. † Extende, vt procedat, etiamsi 46
maritus expendisset in melioramentis vtilib. in ipsis bonis. Bald.

d.cons

d.conſ.433.n.3.v.ſuper tertio.lib.2. vbi, quod voluptuaria poſſunt ra-
47 di.† Tertia ſpecies bonorũ mulieris ſunt bona propria extra duas primas ſpecies, veluti ſi obueniat mulieri nuptæ hæreditas, vel ſi fiat ipſi donatio, vel quid ſimile. Bal.*d.conſ.366.in prin.ver.habet mu-*
48 *lier.lib.2.* † Item, ſi mulier habet alia bona non dotalia, nec paraphernalia, vt quia non portat illa in domum viri, & iſta eſt tertia
49 ſpecies. Alex.*conſ.63.n.7.v.quædam ſunt.lib.2.* † Et iſtorũ bonorum dominium, & adminiſtratio eſt ſolius vxoris. Bald.*conſ.464. ante*
med.v.quædam ſunt res.li.5. Franc. Alberg.*conſ.ſuo, quod eſt in apoſt. ad*
50 *Bart.conſ.125.lib.1.* † Item ſi mulier habens multa bona nupſerit ſe ſine dote; quia bona ſua nõ cenſetur dediſſe in dotem, ſed remanent libera ipſi mulieri. Alex.*conſ.140. Circa primum, in pr. & per tot,*
maxime n.4.& ſeq.v.circa ſecundum, lib.5. vbi, quod ſunt propria mulieris, & maritus contradicente muliere non poteſt fructus per-
51 cipere.† Imo etiã ſi maritus talia bona in præteritum tenuerit, & fructus perceperit, poteſt vxor contradicendo impedire perceptionem fructuũ in futurum, & bona ſua repetit à marito, ẽt conſtante matrimonio, & non vergente ad inopiã. Alex.*conſ.140.n.5.*
52 *lib.3.* † Agere non poteſt maritus pro iſtis bonis, niſi caueat de rato pro vxore. Franc. Alberg.*d.conſ.inſerto in apoſtil. ad Bart. conſ.125.*
53 *lib.1.* † Primus caſus eſt, quando fructus iſtorũ bonorum lucratur maritus, ſi ſunt conſumpti in vſus promiſcuos matrimonii de cõ-
54 ſenſu vxoris. Bart.*in l.maritus.ff.ad l.Falc.* † Extende, vt idem ſit, ſi mulier conſumpſit iſtos fructus in filios; quia nõ repetit. Bal.*conſ.*
55 *464.ante med.v.quædam ſunt.lib.5.* † Extende, vt idem ſit, ſi mulier conſumpſit in neceſſitatibus viri; quia non repetit, quia tenetur ſubuenire marito poſito in neceſſitate. Bal.*conſ.464. ante med.li.5.*
56 † Declara in iſto membro, prout ſupra de fructib. bonorum paraphernalium eſt dictum circa conſumptos de voluntate, circa naturales; quia ſi ſunt magni, & tenentur hæredes reſtituere, non attenta voluntate vxoris; aut ſunt induſtriales, & ſeu naturales pauci, & tunc non reſtituuntur. Alex.*d.conſ.144.n.9.v.in fructib. lib.*
57 *5.* & melius *n.6.v.quod fructus quicunque.* † Imo, quod naturales reſtituat, ẽt ſi ſint de voluntate mulieris percepti. Alex.*d. conſ.63.n.*
5.v.naturalib.etiam, lib.2. vbi, quod præſumitur locupletior, niſi cõ-
58 trarium probetur.† Extende; quia mulier tenetur alere maritum inopem, ideo ſi ſunt conſumpti, iſto caſu non repetit, niſi maritus culpa ſua incidiſſet in inopiam. Bald.*d.conſ.464.n.2.v.ſed ſi tamen,*
lib.5. vbi maxime dicit non dari repetitionem, quando miſeratio-
59 nis cauſa conſumpti ſunt ad commodum mariti.† Extende; quia mulier nõ repetit, vel hæredes, quando largita eſſet iſtos fructus marito, & mortua eſſet; quia morte confirmata dicitur donatio,
60 alias ſecus. Bal.*d.conſ.464.n.2.v.aut vxor.lib.5.* † Secundus caſus eſt, ſi mulier reclamauit, & contradixit, tunc maritus, vel hæredes tenentur ad reſtitutionem. Alex.*conſ.144. Circa primum dubium.nu.6.*
& n.9.v.in fructib.vero, lib.5.& conſ.63.n.7.v.de tertio vero genere, lib.2.
61 † Extende, etiamſi ſint fructus induſtriales; quia facta contradictione maritus illos reſtituit. Alex.*d.conſ.63.n.5.v.venio ad aliud.lib.*
62 *2.& conſ.144.n.6.lib.5.* † Extende, vt idem ſit in fructibus impropriis, prout in affictibus, & penſionibus domorum; quia cum ſint fructus ciuiles, magis aſſimulantur fructib. naturalibus propter
63 intrinſecam rei vtilitatem, quã vſuris, quæ ex negotiatione proueniunt, ita Alex.*d.conſ.144.n.7.ver.& procedit etiam, lib.5.* † Tertius caſus eſt, ſi extant, & nondum ſunt conſumpti, licet de conſenſu mulieris ſint percepti, & tunc ſpectant ad mulierẽ, quatenus ex-
tant. Alex.*d.conſ.144.n.9.v.aut conſtat, lib.5.* Alex.*d.conſ.63.n.7.ver.de*
64 *tertio vero genere, lib.2.* † Idem, vt ſpectent ad hæredes mortua vxo-
65 re. Alex.*d.conſ.63.nu.5.ver.ſubdunt etiam, lib.2.* † Quartus caſus eſt, quando non conſtat de voluntate, neq; de contradictione vxoris & in dubio præſumitur diſſenſus, & mariti hæredes tenentur ad reſtitutionem, & iſte caſus fuit omiſſus à Bart. prout plene Bald.
conſ.366.n.4.v.or modo in tertia, vſque in fi.lib.2. vbi allegat tres rationes; quia donare eſt perdere, quod in muliere nõ præſumitur; ſecundo, quia donatio non valeret, niſi morte confirmetur; tertio, quia monſtroſum eſt, ꝙ vxor donet marito, & patientia in damnoſis habetur pro diſſenſu, maxime vbi reuerẽtia poteſt cadere, & eſt conſilium Andreæ Alphei de Cortona, qui dicit ita conſu-
* liſſe Bald. & Franc. de Alberg. & hanc communem * dicit Alex.
conſ.144.n.10.v.aut voluntas.lib.5. vbi, quod ſiue ſint conſumpti, ſiue non, ſiue naturales, ſiue induſtriales, debent reſtitui, & quod præſumitur diſſenſus vxoris in dubio, Bal.*conſ.291. Factum ſic pro-*
ponitur, circa ſi.ver.preterea ex eo, lib.3. & ad omnia prædicta Alexan.
plene *conſ.42. Super præmiſſo, n.2.v.ſi vero voluntas.li.1.* & plenius *conſ.*
66 *36. Super primo dubio.nu.7.v.de tertio vero genere, lib.2.* Franc. Alberg. pientiſſime *conſ.inſerto in apoſtil. ad Bart.conſ.125.lib.1.* † In contrariũ videtur facere rario, quam omnes fere prædicti Doctor. admittunt, quod maritus agit pro paraphernalibus, neq; de rato cauet; quia cenſetur habere adminiſtrationem ex voluntate vxoris, *l.ſi.*
C.de pact.conuent. vbi gl. ita Albergot. *d. conſ.inſerto in apoſtil. ad Bart.*
67 *conſ.125.lib.1.* † Quintus caſus eſt, quando mulier habet filios ex primo matrimonio, & habet dotem, & alia bona; nam ſi concedit omnia bona in dotem marito etiam contra formam ſtatutorum, licet non valeat dotis conſtitutio ad effectum lucri; valet tamen ad effectum fructuum perceptorũ per maritum; quia filii primi matrimonii non poſſunt petere fructus conſumptos; quia viuẽte matre non habent ius. Bald.*conſ.276. Verba ſtatutorum, n.3.v. ſed*
68 *de iure municipali.vſque in fi.li.3.* † Amplia, vt procedat, etiamſi maritus magis delicate ſubſtentaſſet vxorem; quia ſi non eſt proteſtatus, non poteſt retinere iſtos fructus ẽt conſumptos, vt ſupra.
69 Bal.*d.conſ.366.in fi.ver.nec defenſio.lib.2.* † Amplia, etiamſi mulier nõ habuiſſet dotem; quia ſi maritus non eſt proteſtatus, non facit ſuos; quia tenetur alere vxorem ẽt ſine dote. Bal.*d.conſ.366.in fi.lib.*
70 *2.* † Amplia, vt procedat, etiamſi mulier non dediſſet dotem ſecundo marito, ſed maritus omnia bona poſſediſſet; quia fructus conſumptos non tenetur reſtituere filiis primi matrimonii. Bald.
71 *d.conſ.276.circa fin.ver.ſequitur videre, lib.3.* † Declara in aliis caſibus, quãdo mulier habuit dotem, & bona extra dotem, vt maritus eo modo lucretur, prout in alia muliere non habente filios ex primo matrimonio; quia in hoc paritas iuris ſeruatur, prout ſupra
72 dictum eſt. Bald.*d.conſ.276.in fi.lib.3.* † Locupletior in dubio præſumitur maritus ex conſumptione fructuum bonorum non dotalium vxoris, & vxor præſumitur pauperior; quia loco iſtorũ expendiſſet de ſuo, & vxor, ſi illos haberet, ditior eſſet. Bald.*conſi.*
73 *292. Factum ſic propomitur, in fi.v.quantum ad aliud, lib.3.* † Limita, niſi maritus ſine culpa ſua incidiſſet in inopiam; quia tunc tenetur vxor alere maritum; igitur fructus conſumptos facit ſuos. Bald.*d.*
74 *conſ.366.n.4.v.niſi eſſet caſus.li.2.* † Limita, quando mulier non erat dotata; quia tunc præſumitur fructus dediſſe marito pro onerib. matrimonii; ideo qualitercunq; conſumpſit maritus, illos lucra-
75 tur. Bal.*d.conſ.276.circa fi.ver.ſequitur videre, lib.3.* † Limita, quando maritus cõſumpſiſſet in communes vſus matrimonii; quia tunc non tenetur reſtituere in dubio, ſi mulier expreſſe non contradixit Bald.*conſ.367. Egregius Doctor, lib.2.* vbi, quod ita conſuluerunt DD. Recuperus, & Bart. & quod iſta eſt veritas. Bald.*d.conſ.276.in*
fin.lib.3. vbi, quod maritus non dicitur locupletior, licet honorabilius vixerit, & reprobat Bar. & Mart. Sili. qui tenent, quod imo maritus omnino lucretur, etiamſi aliter cõſumpſit, quam in matrimonium, vel communem cauſam, & Bald. *conſ.293.in fin.lib.3.*
† Extende limitationem, etiamſi conſumptio fuerit cum amicis, & ſcutiferis in promiſcuos, & communes vſus. Bald.*d. conſ.367.*
76 *lib.2.* quia honorabilius vixiſſe non reddit maritum locupletiorem. Bald.*d.conſ.276.in fin.lib.3.* vel ſi in vberiorem ſumptum matrimonii. Bald. *d. conſ.293. Donatio cauſa mortis.in ſi.lib.3.* † Limita;
77 quia fructus induſtriales non tenetur maritus reſtituere; quia ſi inquirendo illos laborem adhibuit, tunc non reſtituit. Bald.*conſ.*
78 *432. Super dubia, circa med.ver ſuper ſecundo.lib.3.* † Limita; quia maritus non facit fructus paraphernalium bonorum ſuos etiam conſumptos, ſi mulier contradixit. Bald.*d. conſ.366.n.3.v.in ſecundo ge-*
nere.lib.2. plenius Alex.*conſ.144.num.5.& 6.ver. circa ſecundum.lib.5.*
Franc. Alberg.*conſ.inſerto ad Bart. conſ.125.lib.1.* † Et in dubio non
79 præſumitur conſenſiſſe, neq; permiſiſſe, neq; donaſſe. Ang. Aret. *conſ.57.n.4.* vbi de * communi. *

Maritus non poteſt alienare bona vxoris. Concl. 98.

MARITVS † non poteſt alienare bona vxoris; ideo vxor poteſt 1
bona vendicare ab emptorib. eorundem à marito ſuo Bald.
conſ.63. Hæres Gabrielæ, ver. ſuper ſecundo. lib.2. † Extende; quia licet 2
maritus ſit legitimus adminiſtrator, imo dominus bonorũ dotalium vxoris *l.doce ancillam, C.de rei vend.* tamen non poteſt maritus facere, vel paciſci aliquid in præiudicium vxoris, neq; conditionem illius poteſt facere deteriorem abſq; vxoris conſenſu. *l. ita*
conſtante.ff.de iur.dot.l.ſi mulier dotis.l.cum maritus.l.de die.& l. Attilicinus.ff.de pact.dot al. † Imo neq; de conſenſu mulieris poteſt aliena- 3
re, vel obligare bona dotalia, niſi cedat in vtilitatem vxoris. Bald.
nouell. *de dote in 7.parte, priuil.1.in 3.colum.ver.poteſt.* vbi, quod poterit vxor alienata dotalia recuperare mortuo marito. † Amplia 4
multo magis in bonis extradotalibus, in quibus maritus nullum habet dominium, neque adminiſtrationem, niſi conſentiente vxore. *l.maritus.C.de procurat.* vbi Doctor. faciunt regulam. *quod noſtrum.ff.de reg. iur.* faciunt not. per Corn. *conſil.272.lib.4.* Dec. *conſil.*
57.num.3. vbi, quod maritus non poteſt præiudicare vxori in iure quæſito, ita in terminis Soc. Iun. *conſ.105.in 2.q.lib.1.* † Amplia; 5
quia ſi maritus conuenit cum ſocero, quod poſtquam traduxiſſet vxorem ſuam ad domum, feciſſet illam renunciare hæreditati pater-

paternæ, non nocet vxori ratum non habenti, quin possit hæreditatem paternam obtinere, si ad eam spectat. Cast. *cons.* 278. *in fin.*
6 *n.* 3. *lib.* 2. † Extende, quia neq; maritus ex tali conuentione potest molestari. Castr. *d. cons.* 278. *in fi. lib.* 2. quia factum alienum non seruatum non obligat promittentem. † Limita; quia valet alienatio
7 facta per maritum de bonis dotalibus suæ vxoris quoad præiudicium mariti, & eius hæredum; ideo poterit habens hypothecam, vel emptionem agere contra maritum, & hæredes. Bald. *cons.* 422.
8 *Res dotalis, lib.* 2. † Limita; quia si maritus, & vxor simul vendant valide prædium vxoris, & ambo in solidum confiteantur habuisse pretium; quia est impossibile, quod pretium sit integrum apud ambos, præsumitur, quod medietas peruenerit ad maritum, & alia medietas ad vxorem; ideo soluto matrimonio vxor non repetit, nisi medietatem pretii, quod ad marirũ peruenit, actione pro dote. Bart. *cons.* 124. *Punctus quæstionis, lib.* 1. sequitur Castr. *cons.* 361. Bart. *cons. In quodam, lib.* 1. *& cons.* 362. *Super primo, in fi. lib.* 2. Roman. *cons.* 201. *Pro decisione, in pr.* Curt. Sen. *cons.* 9. *circa med.* pro qua parte
9 Castr. in simili *cons.* 297. *Visis actis, in prin. lib.* 1. † Contrarium tenent multi, quos allegat apostil. ad Bartol. *d. cons.* 124. *lib.* 1. quia dicunt, quod experientia docet, quod pro cautela emptorũ faciunt mariti interuenire vxores, & vltra prædictos Bald. *in auth. si qua mulier, col.* 2. *ver. pone ergo, quod vir. C. ad Velleian.* vbi, quod mulier prohibetur, & ideo ad eam nihil præsumitur peruenisse. Tiraq. *de retract. lignag.* §. 31. *gl. vnica, n.* 5. vbi citat Panor. *cons.* 44. *In præsenti quæstione, lib.* 1. *col.* 1. Soc. *cons.* 15. *Visis prædictis, col.* 6. *v. est ergo aduertendum, lib.* 1. Bertran. *cons.* 236. *Multa sunt, nu.* 22. *lib.* 1. late pro vtraq; Afflict. *decis.* 209. & quod pro ista parte fuit iudicatum; quia ad vxorem non præsumitur aliquid peruenisse, & sequitur Rol. à Vall. *consil.* 64. *per tot. li.* 1. vbi plures allegat, & dicit, q; consilũ Bar. procedit
10 in iis, qui possunt se obligare. Crau. *cons.* 91. † Declara igitur; quia *cons. Bart.* 124. *lib.* 1. procedit in aliis, qui non prohibentur obligari,
11 secus in viro, & vxore. Rol. à Val. *d. cons.* 64. *lib.* 1. † Declara; quia non habet locum *cons. Bar.* 124. *lib.* 1. quando de contrario apparet, vt quia maritus recepit totum pretium, postea fecit fieri confessionem in solidum. Bald. *in l. mater, col.* 4. *ver. modo quæritur, C. de rei vend.* quem sequitur Tiraq. *de retract. lignag.* §. 31. *gl. vnica, nu.* 4. Alex.
12 *cons.* 38. *n.* 2. *lib.* 2. † Et idem, si ex libris constaret, quod postea ma-
13 ritus exegerit. Castr *d. cons.* 297. *Visis actis, in pr. lib.* 1. † Declara tribus modis per Tiraqu. *de retract. lignag.* §. 31. *gl. vnica, nu.* 5. quia non procedit dictum *cons. Bart.* 124. *lib.* 1. quod medietatem receperit maritus, & medietatem vxor, quando primo loco se obligat maritus, secundo loco vxor, vel prius vnus, quam alter nominatur; secundo, nisi simus in personis prohibitis, prout vir, & vxor; tertio etiam in permissis, quando tota pecunia, vel res peruenit ad v-
14 num tantum. † Declarat etiam Natt. *cons.* 552. *per tot.* quia si vxor venderet rem mariti consentiente marito; quia præsumitur pretium ad maritum peruenisse, licet vxor confiteatur, quia ex fraude præsumitur id factum.

Maritus agit ad recuperationem vxoris multis casibus. Concl. 99.

1 MARITVS † potest agere petitorio vendicando vxorem nolentem reuerti ad se, sicut pater agit contra filium. Cuman. *cons.* 1. *Certissimi iuris. in prin.* quod est subscriptum à Cumano, Fulgosio, & Prosdocimo de Padua. † Amplia; quia agit etiam possessorio, & spolio; quia dicitur spoliatus, eo, quod vxor recuset velle
2 reuerti ad maritum, & tunc non admittuntur exceptiones requirentes petitorii cognitionem. Cuman. *d. cons.* 1. *in princip. & per tot.*
3 † Declara; quia debet probare prius titulum matrimonii, & consummationem, alias non agit spolio. Abb. in sua *quæstio.* 4. *in princ. & col.* 7. *nu.* 8. *ver. nunc respondeo.* † Restringe; quia admittitur exceptio nimiæ sæuitiæ viri, & hæc exceptio tanquam incidens, vel emergens ad impediendum processum in restitutione debet summarie cognosci, & probari, & ideo sufficit summaria probatio, hoc est, semiplena. Card. Zabar. *cons.* 9. *Primo præsuppono. per tot.* vbi, quod sufficit probatio sæuitiæ de præterito, nisi probetur ex ad-
5 uerso emendatio. † Declara; quia sæuitia debet esse capitalis ad hoc, vt negetur restitutio marito, etiamsi velit cauere de non offendendo. Card. Zab. *d. cons.* 9. *in prin.* Vide omnino Soc. *reg.* 16. *Restitutio ad quasi possessionem matrimonij petenti concedenda.* vbi relatiue restringit 14. modis, quinq; dicit poni per gl. *in cap.* 1. *vt lite non con-*
6 *test.* & ibi Ioan. And. addit octo, & alium ponit ibi Soc. † Amplia; quia etiam potest maritus implorare officium iudicis, vt restituatur vxor nolens reuerti. Cuma. *d. cons.* 1. *in prin.* † Extende, vt procedant prædicta, etiamsi vxor post consummatum matrimoniũ afferat se velle agere vitam spiritualem, & monachalem; quia debet marito restitui. Cuman. *d. cons.* 1. *n.* 3. *ver. nec iusta allegatio.* † Extende; quia potest vxor excommunicari, & compelli per excommunicationem, vt redeat ad virum suum. Cuman. *d. cons.* 1. *num.* 4. *ver. & si renuerit.*

Maritus ex quib. causis possit expellere vxorem. Concl. 100.

MARITVS † potest expellere vxorem de domo, si non soluit dotem promissam. Abb. *cons.* 85. *Videtur primo, col.* 2. *num.* 1. *ver. nam quandocunque, lib.* 2. idem tenet Rom. *cons.* 517. *In casu proposito, num.* 2. *col.* 2. *in princ. ver. aut est indotata,* vbi plenissima apostil. *in ver. potest,* citat plurimos concord. citat etiam tenentes contrarium; sed dicit hanc * communem, & veram Alex. *cons.* 56. *In præsenti, nu.* * 10. *ver. tamen propter non solutam dotem, lib.* 4. vbi apost. *in ver. expelle.* citat pro vtraque parte Alex. *cons.* 123. *Viso processu, n.* 6. *ver. posset etiam. lib.* 7. † Contrarium tenent aliqui; quia esset contra iuis Diui-
2 num, vt *in Euangel. Matth. cap.* 10. *&* 19. Beat. Paul. *ad Ephes. cap.* 5. & plures citat apostil. ad Alex. *d. cons.* 56. *n.* 10. *lib.* 4. *in ver. expellere.* Declarat † apostill. ad Rom. *d. cons.* 517. *in ver. potest,* quod ius diuinum
3 prohibet separationẽ matrimonii, non separationem thori, prout hic tractatur; & ideo dicit, quod potest expelli; quia qui non tenetur alere, neq; tenetur in domo retinere; quia venit habitatio appellatione alimentorum; tamen dicit, quod licet sit * com- *
munis opin. quod possit expelli, melius facit, qui non expellit.
4 † Declara; quia si dos promissa est ab vxore, debentur alimenta absq; alia interpellatione, si ab extraneo, necessaria est interpellatio; ideo non posset expellere, nisi facta interpellatione, quando
5 extraneus promisit. Alex. *d. cons.* 56. *n.* 12. *lib.* 4. † Extende, quia non tenetur maritus alere vxorem, quæ stat separata à marito culpa
vxoris, puta quia non soluit dotem promissam. Rom. *d. cons.* 517. *col.* 2. *circa med. ver. aut non est in seruitio,* vbi apost. dicit, etiamsi ex alia culpa, *in ver. non vult,* vbi dicit * communem, & citat Grat. *cons.* * 57. *Visa, in fi. lib.* 1. † Restringe; quia si maritus non repellit, sed re-
6 quirit illam, quæ præstitit operas obsequiales, teneturalere, ex quo præstitit seruitia; quia seruientibus nobis impendia præstare tenemur. *l. in rebus, §. possunt. ff. mand.* Rom. *d. cons.* 517. *nu.* 2. *col.* 2. *in pr. ver. sin autem non expellit,* vbi apostil. *in ver. impendamus,* citat eundem Roman. *cons.* 440. *Non est dubium, in princ.* † Amplia; quia imo
7 sufficit, quod non probetur solutio dotis plene, ad hoc, vt maritus habeat intentionem fundatam super expulsione. Alex. *d. cons.* 123. *n.* 6. *lib.* 7. † Limita; quia si pater vxoris promisit dotem, & non
8 soluit; quia non possit; & quia conueniri non potest, nisi in quantum facere possit, vt *in ver. Obligatio, &c. Concl.* 44. tamen ex hac causa vxor non potest expelli; quia inopia patris non debet nocere filiæ. Alexan. *in l. si quis. ff. de cond. ob caus.* Aret. *cons.* 17. *Considerato.*
9 † Extende idem in ipsa vxore; quia & ipsa non potest conueniri, nisi in quantum facere potest, *l. cum post mortem. ff. de administr. tut.*
Vide plene Soc. *reg.* 11. *Maritus vxorem alere non tenetur, si dos promissa* *
10 *non detur. & quando secus,* vbi ponit tres limitationes, quando vxor, vel pater eius fecit, quod potuit. † Limita; quia è conuerso si maritus iniuste expellit vxorem, compellitur restituere dotẽ vxori. Alex. *d. cons.* 56. *n.* 11. *v. illud tamen, lib.* 4. & ibi apost. *in ver. dotem,* allegat eundem Alex. *cons.* 78. *lib.* 5. † Limita, quando nulla dos fuit
11 promissa marito; quia tenetur alere vxorem, & non potest illam expellere. Soc. *d. reg.* 11. *Maritus vxorem, in* 3 *fallen.*

Masculinum concipit fœmininum, & quando secus. Concl. 101.

REGVLA † est, quod in dispositione legis, vel testatoris, quando materia est fauorabilis, masculinum concipit fœmininũ. Castr. *cons.* 428. *Inhærendo, n.* 4. vbi apostil. dat conc. *lib.* 1. Rom. *cons.* 1
98. n. 3. *v. tertio ex eo.* Alex. *cons.* 17. *Circumspectis, n.* 9. *v. quarto quia, li.* 7. vbi apost. *in ver. concipit.* † Et dicitur agi de fauore, quando fauetur debito iuri naturæ, & voto parentũ, vt filii nõ excludantur. Alex. *d. cons.* 17. *n.* 9. *lib.* 7. † Masculinum cõcipit fœmininum in materia indifferenti; vnde statutũ loquens, si quis interfecerit hominem, puniatur sic, haber locum ẽt in fœmina. Bald. *cons.* 47. *Factũ tale est, in fi. lib.* 5. & procedit ẽt in materia odiosa odio indifferenti. Castr. *cons.* 428. *n.* 4. *lib.* 1. & in materia successionis excludentis fœminas propter masculos. Cast. *cons.* 340. *n.* 3. *lib.* 2. Rom. *d. cons.* 98. *Quoad li, n.* 3. *v. secundo idem probatur,* vbi plena apost. *in ver. differenti,* dat concor. & *cons.* 148. *in fi.* vbi apost. *in ver. fœmininũ.* † Maxime, quando
4 materia est indifferens, & non tractatur de odio irrationabili. Alex. *cons.* 61. *Super eo, de quo. n.* 3. *lib.* 1. † Et quod masculinum semper
5 concipiat fœmininum in materia indifferenti, Roman. *cons.* 98. *Quoad. num.* 3. vbi plena apost. *in cons.* 148 *Viso themate, nu.* 2. Alex. *consil.* 125. *Viso processu, num.* 13. *versic. non obstat, libr.* 7. vbi, quod in indif-

6 indifferentibus par ratio est. † Extẽde in materia fauorabili. Ro-
7 man. *d. cons. 98. in fin.* Alex. *cons. 125. nu. 14. lib. 7.* † Extende, quando
negatiue loquitur, puta nullus vadat de nocte; quia comprehen-
8 dit etiam fœminam. Alex. *d. cons. 125. num. 13. lib. 7.* † Declara to-
tam istam materiam, vt plene per Cyn. *in l. quicunq; C. de seru. fugit. n. 11.* vbi distinguit inter dispositionem legis, vel hominis; itẽ
inter fauorem & odium; item in materia indifferenti, vel differẽ-
9 tis item inter proportionabilia & non proportionabilia. Alex. cõ-
fil. 135. Circa primum. col. 3. in fi. num. 4. & sequen. lib. 1. † Restringe in
dispositione testatoris per verba masculini generis, quando agi-
tur de odio, vel grauamine; quia masculinum non concipit, ne-
que refertur, vt comprehendat fœmininum, seu fœminas. Bart.
consil. 54. Ang. num. 2. ver. præterea, lib. 1. vbi apost. *in ver. in casu odii*, dat
10 concord. † Restringe in dispositione legis, vel statuti; quia si cõ-
tinet odium irrationabile, puta, quod quis pro eadem re in duo-
bus locis grauetur, & sic duplici onere, si lex loquitur, *si quis*, & sic
in masculino, non habet locum in fœminino. Alex. *consil. 148. Vi-
sis, qua. num. 9. ver. præterea si diceremus, lib. 6. & cons. 125. num. 14. lib. 7.*
11 vbi Apostil. *in ver. odio.* † Declara plenius; quia si statutum loqui-
tur per adiectiuum, seu terminum communem, semper masculi-
num continet fœmininum; si vero loquitur per substantiuum;
tunc masculinum non comprehendit fœminam, & ita se habet
* magis communis * opinio, de qua Alex. *d. consil. 125. Viso processu,
n. 16. ver. sed attento, lib. 7.* vbi in fine dicit procedere, etiam si illud
statutum in principio, quando voluit comprehendere fœminã,
expressit; quia adhuc in sequentibus verbis per nomina adiecti-
ua, vel communia disponens masculinum concipiet fœmininũ.
12 † Declara nõ esse hoc ex propria significatione, sed per interpre-
tationem extensiuam ex mente. Fulg. *cons. 18. Solomutia fecit testa-
mentum. in pr.* plenius *cons. 34.* vbi; quod propterea in statutis ma-
sculinum non concipit fœmininum, & *cons. 38. In proposita quæstio-
ne, in princip.* Alex. *cons. 61. num. 1. lib. 1.* Zabar. *consil. 234. Puto, num. 3.*
13 *lib. 6.* † Imo ex interpretatione comprehensiua, non extensiua.
14 Anchar. *consil. 112. Superstite domina.* † Amplia; quia in dispositione
fauorabili hominis masculinum concipit fœmininum, secundũ
* * communem. Cuman. *cons. 166. Visa copia, in pr.* Alexand. *cons. 61.
num. 2. in fin. ver. non obstat, lib. 1.* vbi dicit * communem. Anch. *cons.*
15 *112. in princip.* qui loquitur in statuto fauorabili. † Extende in be-
neficio Principis, vel concessione liberali, & fauorabili; quia ma-
sculinum continet fœmininum. Alex. *d. cons. 61. n. 2. in fi. ver. nõ ob-*
* 16 *stat id, quod habetur, lib. 1.* vbi dicit * communem. † Extende in in-
uestitura Principis de re feudali, quæ ad primogenitum spectet;
quia etiam ad fœminam primogenitam spectabit; quia materia
est fauorabilis, & indifferens. Rom. *cons. 98. Quoad id, num. 2. & per
totum.* vbi apostill. maxime in *ver. indifferenti*, & alia *in ver. existente.*
17 † Amplia; quia nomina, quę sunt generis omnis, vel communis,
comprehendunt fœmininum; nam licet Abbas, & Prior non cõ-
prehendant Abbatissam, & Priorissam; tamen Prælatus, & Ca-
pitulum comprehendunt etiam fœminas, & moniales; quia non
reperitur Prælatissa, neq; Capitulum fœminarum alio nomine
18 appellatum. Fulgos. *cons. 120 in princip* † Extende, quando termi-
nus masculinus copulatur termino communi; quia tunc etiam
in contractibus masculinum concipit fœmininum, prout quan-
do dicitur; quod filii, & hæredes, vel filii, & descendentes, tunc
veniunt fœminæ. Alexand. *cons. 80. col. fin. n. 14. ver. fortificatur, lib. 1.*
19 † Extende; quia verbum commune, videlicet, *collaterales*, in statu-
to comprehendit masculum & fœminam. Anchar. *cons. 112. nu. 5.*
20 † Extende idem, quando sunt nomina collectiua, prout *hæredes*,
21 masculos & fœminas complectitur. Dec. *cons 208. n. 4.* † Contra-
riũ tenet Ale. *cons. 9. n. 4. & 5. li. 5.* in simili, vbi, quod paria sunt, *quod
testator recipiat emphyteusim pro se, & filiis masculis, & fœminis*, vt sit lo-
cus statuto, vt primo masculi, postea fœminæ succedant, vel dixe-
22 rit *pro se, & hæredibus masculis, & fœminis.* † Amplia; quia appellatio-
ne fratris venit soror, & masculinum concipit fœmininum, vbi
materia congruens masculino etiam congruit fœmininо. Bald.
d. cons. 47. num. 2. & per tot. lib. 5. Cuman. *consil. 118. An in testamento, in
princip.* Fulgos. *consil. 34. D. Catharina, in princip.* vbi dicit hoc de iu-
re communi procedere, Ias. qui plene examinat *l. si quis id, quod in*
23 *pr. ff. de iurisd. omn. iud.* Signo. *cons. 172. n. 9.* † Et idem in materia in-
differenti appellatione fratris venit soror. Fulg. *cons. 120. numer. 3.*
24 † Extende etiam in statuto correctorio excludẽte sorores ab hę-
reditate fratris; quia habebit locum etiam in hæreditate sororis,
quando illud est statutum disponit, quod masculinum cõcipiat
25 fœmininum. Curt. *cons. 9. Ticinensi statuto.* † Contrarium Soc. Iun.
26 *consil. 23. num. 57. & 58. lib. 1.* † Extende; quia procedit etiam in sta-
tuto correctorio iuris communis; quia statutum excludens ma-
trem stantibus fratre, vel sorore, aut filiis eorum, vel patruo, aut
fratrib. patruelibus, habet locum etiam in sorore patruele, quã-
do extat statutum, quod masculinum concipiat fœmininum, vbi
congruit materia, prout de statuto Aretino plene Bald. *d. cons.*
per tot. lib. 5. † Restringe, quando extant coniecturæ in contrariũ; 27
quia si testator instituit Titium filium, & si decesserit sine filiis
masculis, vel nepotibus ex fratre suo, non veniunt nepotes ex sõ-
rore; quia constat, quod erga masculos habuit affectionem. Cu-
man. *consil. 118.* vbi late. † Amplia; quia in statuto puniente delicta, 28
mandante, quod homicida non possit absolui, nisi citatis proxi-
mioribus defuncti, habet locum tam in masculis, quam in fœmi-
nis. Angel. *consil. 289. Viso facto, in princip.* † Amplia in statuto etiam 29
odioso; odio tamen rationabili, quando tractat de successione,
vel alia materia indifferenti; quia si disponit per nomina appella-
tiua, prout *filius*, semper masculinum concipit fœmininum. Hie-
ron. Gabriel. *consil. 14. numer. 24.* vbi dicit magis * communem. *
Alexand. *consil. 134. Animaduersis numer. 6. ver. secundo pro hoc, lib. 6.*
† Amplia in sententia iudicis, & laudo arbitri; quia masculinum 30
concipit fœmininum. Alexand. *cons. 1. Ponderatis, n. 23. ver. plus etiam
attentari, lib. 5.* vbi etiam adducit pro contrario Io. de Imol. vt ibi.
† Amplia in dispositione testatoris. Cuman. *consil. 118.* quia appel- 31
latione filii, vel filiorum veniunt fœminæ, & appellatione fra-
trum veniunt sorores, nisi constet de mente contraria ex conie-
cturis. Fulgos. *consil. 31. Ex facto proponitur. in fin. ver. ad secundum.* &
quod de iure communi appellatione filiorum veniant fœminæ.
Fulgos. *consil. 34. in princip.* Iason *dict. l. si quis id, quod, numer. 4. ff. de iu-
risd. omn. iudic.* & quod in vltimis voluntatibus, in quibus latior
fit interpretatio, masculinum concipiat fœmininum. Alexand.
cons. 61. num. 2. ver. non obstat. lib. 1. † Extende, etiam si sermo mascu- 32
linus sit geminatus. Signor. *cons. 172. n. 17. & cons. 173. num. 15.* † Ex- 33
tende, vt idem sit, si statutum disponat, quod maritus lucretur
medietatẽ dotis, si vxor præmoriatur sine filiis; quia si relinquat
vnam filiam, statutum etiam habet locum, & masculinum cõci-
pit fœmininum. Fulgos. *consil 63. Blasius quondam, num. 2. ver. super-
est nunc.* vbi in statuto Vicentino, & idem plenius *consil. 203. Visis
instrumento. per totum.* vbi, quod licet statutum loquatur de filiis, &
in plurali; tamen habet locum in vnica fœmina, & loquitur de
statuto Pisauri, quod non restituatur dos, si supersunt filii. † Ex- 34
tende; quia statutum, quod mulier habens filios non possit vltra
quartam partem disponere, est fauorabile, & comprehendit fœ-
minas. Anchar. *consil. 112. per tot.* † Extende idem in bulla Papæ 35
super subsidio charitatiuo; quia masculinum concipit fœmini-
num. Fulg. *cons. 120. Suppositabulla.* † Extende in legatis; quia ma- 36
sculinum concipit fœmininum secundum * communem, de *
qua Abbas *cons. 36. Videtur primo, in princip. lib. 1.* vbi, quod legatis
mulis veniunt mulæ, & legatis seruis veniunt ancillæ. † Exten- 37
de in legibus. *l. pronunciatio, in pr. ff. de verbor. signif.* & hanc esse re-
gulam dicit Fulgos. *d. cons. 120. in pr.* † Extende; quia statutum fa- 38
ciens mentionem de filiis, vt succedant in virilibus, intelligitur
tam de masculis, quam de fœminis. Petr. Anch. *cons. 80. Retẽto or-
dine, in pr.* † Imo procedit hæc extensio non obstante alio statuto 39
nouo, per quod disponitur in dote matris solos masculos succe-
dere; quia adhuc statutum antiquum loquens de successione fi-
liorum comprehendit masculos, & fœminas. Anch. *d. cons. 80. nu.
2. ver. non obstat. si dicatur.* † Extende; quia in vltimis voluntatibus 40
appellatione collateralium veniunt sorores. Alex. *cons. 61. in prin.
ver. secundo probatur, lib. 1.* † Extende; quia in substitutionibus ve- 41
niunt tam fœminæ, quam masculi; quia intentio testatoris in du-
bio est referenda ad ius commune. Anch. *cons. 120. P. o clarissimi, in
fi.* † Maxime procedit, quando in eadẽ dispositione, quando vo- 42
luit de masculis solis intelligere, hoc expressit. Anch. *d. cons. 120. in
fi.* qui loquitur, etiam si pia causa sit substituta. Io. de Anan *cons. 22.*
Curt. Sen. *cons. 62. n. 10. & seq.* vbi dicit magis * communem, ma- *
xime, quando substituti sunt transuersales. † Restringe, quando 43
pater instituit filios vniuersaliter masculos, fœminas in re certa,
postea subiungit, *& si dicti omnes filii mei decesserint sine filis, substituo,
&c.* filiabus in re certa institutis non est facta substitutio; quia nõ
veniunt appellatione filiorum, & masculinum hoc casu contra
mentem non concipit fœmininum, Corne. *consil. 146. In hac con-
sultatione, num. 8. & 9. lib. 2.* † Item neque masculinum concipit 44
fœmininum, si testatrix instituit duos filios masculos, & fœmi-
nas excluſit, postea substituit ipsos filios, si sine filiis; certe si vnus
relinquat filiam, non dicitur relinquere filium; quia intellexit
de masculis ex mente Fulgos. *consil. 18. Solomucia fecit testamentum*,
alias magis dilexisset neptem, quam filiam, quod est absurdum;
& idem repetit *consil. 38. In proposita quæstione, per totum.* vbi late.
† Amplia, quando ratione frequentioris vsus lex, vel statutum 45
loquitur de habente tutorem; quia habebit locum etiam in ha-

bente tutricem. Alex. *cons.* 119. *Quoniam, in fi. lib.* 6. vbi apost. in *ver.*
46 *maioris.* † Amplia in materia legali, & dispositione legali. Ias *in l. si*
47 *quis id, quod. in pr. ff. de iurisd. omn. iud.* Alex. *consil.* 61. *nu.* 3. *lib.* 1. † Amplia in successione agnatorum vsq; ad quartum gradum exclusis matre, & fœminis; quia statutum *si quis decesserit ab intestato, &c.* habet locum, tam in masculo, quam in fœmina propter vtilitatem publicam. Castr. plene *consil.* 340. *n.* 3. *lib.* 2. vbi reprobat Ant. de Butr. qui dicebatur consuluisse contrarium, & plenius *consil.* 276. *Puto sine dubio. in pr. lib.* 2. vbi dicit esse sine dubio, & in allegationibus, quæ præcedunt dictum consilium, incip. *Ex facto propo-*
48 *nitur.* in fine, vbi dicit, quod est cõprehensio, non extensio. † Amplia in testamentis; quia si pater instituat in re certa filias fœminas, & fratrem testatoris, postea instituat hæredes vniuersales filios, si tempore mortis nullos habuit masculos, intelligitur instituisse etiam fœminas, & masculinum concipiet fœmininum. Situ-
49 gnorol. *cons.* 181. *n.* 5. *& seq. ver. venio ad secundum.* † Extende, vt procedat, etiam si extet statutũ (prout Tarui sii) quod stantib. masculis fœminæ non succedant; quia operabitur statutum, quod masculinum prolatum à testatore non concipiet fœmininum, & intelligetur, quando extant masculi, alias secus. Signorol. *d. cons.* 181.
50 *n.* 8. † Restringe, quando ex mente coniecturata apparet, quod de masculis tantum intellexit; quia ex verbis viuentium habetur mens morientium eorundem. Sign. *d. cons.* 181. *n.* 9. vbi hoc procedit, si interpretati sunt viuentes instrumenta, vel testamenta similia, quod omnes institutiin re particulari sint vniuersaliter in-
51 stituti, & diuidant etiam cum fratre defuncti. † Amplia; quia si testator in primo gradu instituit filios masculos, & eis decedentibus sine filiis substituit nepotes masculos, & fœminas, quib. decedentibus voluit, quod ad descendentes abiaticos hæreditas spectaret, licet in primo gradu masculinum non concipiat fœmininum; quia de fœminis fecit mentionem, bene sequens masculinum concipit fœmininum, licet non repetat fœminas, prout in primo gradu fecit. Signor. plene *cons.* 172. *&* 173. vbi latissime per
☞ duas quæstiones, vbi pro vtraq; parte, & ita concludit. Vide Soc. *reg.* 8. *Masculinum regulariter fœmininum concipit*, vbi ponit hanc re-
52 gulam, & illam limitat nouem modis. † Limita; quia licet appellatione filii veniat masculus, & fœmina, maxime, quando cõcurrit eadem, vel maior ratio in fœmina, quam in masculo, etiam si materia sit fauorabilis; tamen secus est, si testator expressit nomẽ filii, vel si expresserit qualitatem, puta filii masculi; quia nunquã veniunt fœminæ. Abb. *consil.* 36. *Videtur primo, lib.* 1. vbi, si pater instituat filios, & quatenus vnus solus filius masculus supersit, facit legatum pium, si supereſt vnica filia, legatum pium non debetur,
53 licet maior ratio concurrat propter verba clara. † Limita igitur, quod masculinum nunquam concipiat fœmininum, quando de vtroq; testator fecit mentionem. Signor. *d. cons.* 172. *num.* 2. *& cons.* 173. *n.* 4. ꝙ declara in illa dispositione, in qua vtrumq; exprimitur; secus si procedat vlterius disponendo per verba masculum importantia; quia continebit fœmininum ex præsumpta mente.
54 † Declarat Deci. *cons.* 338. *Consultis, n.* 2. *ver. non obst. at, quod statutum*, vt non procedat, quando statutum loquitur per terminum communis generis, vel quãdo etiam fœmininum exprimitur ad maiorem declarationem, vel si ad alium finem, in quo diuersa sit ra-
55 tio, allegat Captam *cons.* 62. *Cũ viso.* † Limita in materia differẽti, ꝙ non ita congruit fœminæ, sicut masculo; quia masculinũ non concipit fœmininum. Hippol. Marsil. *singul.* 20. *Masculinum genus.* Castr. *cons* 123. *Viso testamento, in fin. li* 1. vbi apost. citat Soc. *cons.* 90.
56 *Abunde, circa pr. lib.* 1. Bald. *cons.* 200. *lib.* 1. † Declara totam hanc materiam, quam dicit Brocardicam Rom. *cons.* 98. *Quoad id.* in fine, vt attendatur primo loco consuetudo loci, & secundum consuetudinem comprehendat, vel non. Secundo loco aut materia fauorabilis, vel indifferens, & masculinum concipit fœmininum; aut materia est odiosa, vel differens, & secus. Rom. *d. cons.* 98. *num.*
57 2. *& per tot.* † Limita in statuto correctorio iuris communis; quia masculinum non concipit fœmininum. Socin Iun. *cons.* 23. *nu.* 43.
*58 *& seq. lib.* 1. vbi de * communi. † Extende, etiam si loquatur statutum per genus masculinum, quando est exorbitans, puta, quod domestici testes admittantur; non habet locum in fœminis. A-
59 le. *cons.* 24. *Animaduersis, in pr. n.* 4. *ver. nec stat. utum, li.* 2. † Extende; qa statutum, quod liceat interficere ingredientem de nocte domũ alienam sine consensu habitatoris, intelligitur de masculo, non de fœmina; & ideo licet aliquis habuerit licentiam à filia introducendi amasium, & pater, vel frater interfecerit, talis licentia non releuat; quia masculinum nõ concipit fœmininũ; & quia custodia domus non conuenit fœminis, sed masculis. Alexand. *d. cons* 24. *n.* 31. *vers. non obstat, etiam si dicatur, lib.* 2. quia vbi non est eadem ratio in exorbitantibus, masculinum non concipit fœminum. † Extende; quia statutum excludens matrem simpliciter 60
à successione filiorum non excludit à successione filiarum; quia
cum sit correctorium, non concipit fœmininum. Soc. Iun. *d. cons.* 61
23. *n.* 42. *li.* 1. & latius *n.* 51. † Idẽ in statuto excludente auum mater- 62
num; quia non excludit auiam maternam. Socin. Iun. *d. cons.* 23. *n.*
47. *li.* 1. † Item, si filia excluditur à successione ascendentium pro- 63
pter masculos non excluditur à successione matris. Socin. Iun.
d. consil. 23. *num.* 50. *lib.* 1. † Extende; quia generaliter statutum ex- 64
cludens fœminas à successione agnatorum disponẽs per verbũ,
si quis decesserit, non habet locum, quando fœmina moritur. Soc.
Iun. *d. cons.* 23. *nu.* 53. *& seq. lib.* 1. † Contra extensionem, quod imo 65
statutum correctorium comprehendat fœminam, & masculum,
quando vtitur verbis pluralibus, *si qui*, vel *aliqui*, vel quando est
fauore agnationis; tenet Curt. *consil.* 9. *Ticinensi statuto.* † Et proce- 66
dit contrarium etiam, quando sumus in correctoriis, & pœnalibus, licet masculinum ponatur in singulari, quando agitur de fauore publico. Alex. *d. consil.* 119. *num.* 43. *& seq. ver. ad octauum, lib.* 6.
† Declara per Socin. Iun. *d. cons.* 23. *n.* 57. *& seq. lib.* 1. † Declarat A- 68
lex. *cons.* 24. *Animaduersis, n.* 13. *ver. nec obstat, quod statutum; lib.* 2. vbi, 67
quod si masculinum ponitur pro adiectiuo; tunc si substantiuũ
eius est terminus communis comprehendens marem, & fœmi-
nam, non consideratur adiectiuum, veluti si statutum dicat, *quis-*
quis homo, vel *quicunq;*; quia enim substantiuum est commune ad
masculum, & fœminam, vtrumq; comprehendit, allegat *Idinus,*
ff. de iur. fisci, & l. 1. & ibi Bartol. *ff. de verb signif. cum aliis.* † Et ideo se- 68
cundum declarationem si statutum dicat, quod in criminalibus
admittantur testes domestici, non admitterentur fœminę de iu-
re Canonico, & in terris Ecclesiæ; quia materia est differens, &
masculinum non concipit fœmininum. Alex. *d. cons.* 24. *nu.* 4. *ver.*
quarto quia. sed tamen quia illud adiectiuum, *domestici*, habet sub-
stantiuum suum commune; quia domesticus dicitur tam mascu-
lus, quam fœmina, comprehendit vtrumq;, vt ibid. *num.* 13. *lib.* 2.
† Limita; quia non de propria significatione, sed per extensionẽ 69
masculinum comprehendit fœmininum. Cuman. *d. cons.* 166. *in*
pr. Fulgos. *cons.* 18. *in pr. & cons.* 34. *&* 38. Zabar. *d. cons.* 135. *in pr.* maxime, quando est verbum substantiuũ, *filios*; quia nõ continet filias,
nisi per extensionem. Alex. *cons.* 29. *Præclare*, *n.* 10. *lib.* 3. † Extende 70
maxime, vbi agitur de fauore publico, & militat diuersa ratio,
puta, quia agitur de oneribus personalibus substinendis. Zab. *d.*
cons. 135. *per tot.* † Limita, quando testator diuersimode disposuit 71
circa filios, & filias, & quando sermonem habuit de omnibus,
& diuisim loquutus est de eis; quia tunc appellatione filiorum
positorum in conditione ex coniecturis non veniunt fœminæ; i-
dem Fulg. plene *d. cons.* 18. *&* 38. *per tot.* Castr. *cons.* 123. *Viso testamento. per tot.* maxime *in fi. lib.* 1. † Limita, quando sequeretur absur- 72
dum; quia masculinum concipit fœmininum. Alex. *cons.* 80. *n.* 14.
ver. pro hoc etiam, li. 1. † Limita in contractibus; quia imputandum 73
est ei, qui potuit apertius loqui. Cuman. *d. cons.* 166. *in prin.* vbi loquitur in emphyteusi recepta ab Ecclesia pro se, filiis, & nepotibus, vt non veniant filiæ, & neptes fœminæ. Alex. *cons.* 61. *n.* 1. *ver.*
sed in contractibus. Ioan. de Imol. *cons.* 38. *In casu præmisso*, *num.* 2. Ro-
man. *cons.* 35. *Visa facti serie, n.* 2. *& seq. ver. secunda dubitatio*, vbi apost.
in *ver. contrarium.* citat infinitos. Dec. *cons.* 235. *Non parua. n.* 5. *ver. nõ*
videmus. † Et quod in contractibus masculinum non concipiat 74
fœmininum, plures citat Alex. *cons.* 1. *nu.* 16. *lib.* 5. & communem * *
dicit idem Alex. *consil.* 87. *Accurate, num.* 9. *ver. nec etiam obstat, lib.* 6.
Vide, *Contractus verba qualiter interpretand. Conclusio.* 1001. † Extẽ- 75
de etiam in contractu pacis, vel treugæ. Alex. *cons.* 113. *Viso instru-*
mento, n. 8. *ver. & constat, lib.* 2. vbi *n.* 5. quod ex quo potuit legem apertius dicere, contra eum fit interpretatio, qui se fundat. † Ex- 76
tende; quia procedit limitatio in omnibus contractibus, apost.
ad Rom. *d. cons.* 135. *in ver. contrarium, in fin.* vbi citat plures. † Con- 77
trarium tenet Apost. ad Deci. *d. cons.* 235. *n.* 5. *in ver. contractibus.* ple-
ne Alex. *cons.* 1. *Ponderatis, lib.* 5. *nu.* 23. *ver. tamen.* Bart. vbi allegat plures, maxime Ang. *cons.* 118. *Super puncto. in pr.* & ibidem apost. in *ver.*
concipiat. Alex. *cons.* 87. *n.* 10. *ver. quia ad hoc respondeo, lib.* 6. † Declara; 78
quia opinio est multum controuersa, an in contractibus, in quibus filiis acquiritur, veniant soli masculi, vel etiam fœminæ; quia
cum contractus sint stricti iuris, masculinum non concipit fœmininum; ideo distinguunt aliqui; aut vocantur filii vt hęredes,
& tam masculi, quam fœminæ veniunt, vtraq; communis * est, *
vt supr. apost. ad Alexand. *d. consil.* 87. *n.* 10. *in ver. vt hæredes*, dicit verius, quod quando dicitur, *filios, & hæredes*, de masculis, & fœminis intelligitur in iis, quæ sunt indifferentia; imo dicit, quod
quando fit mẽtio de filiis, semper intelligitur, & *hæredibus*, nisi dicatur de masculis, vel de certis filiis primi, vel secundi matrimonii, & hoc cõprobat Alex. *n.* 10. *& seq.* vbi adducit rationẽ; quia
in iis,

in iis, quæ sunt indifferentia, & transitoria, verbũ, *hæredes*, importat, tam masculum, quam fœminam; & ideo cum copula coniungat, vt nõ sufficiat, quod sit filius, nisi simul sit hæres; ergo de masculo, & fœmina; secus si materia esset differens, & non transito-
79 ria, maxime quia copula auget. † Restringe; quia appellatione liberorum bene veniunt etiam fœminæ in contractib. Dec. *d. cons.*
80 235. *nu.5. ver. nam videmus.* † Declara; quia in emphyteusi Ecclesiæ concessa pro se, & filiis, & nepotibus, licet non veniant fœminæ; tamen finita linea masculorum fœmina descendens ex æquitate inuestiri debet, si offerat idẽ, quod nouus emphyteuta. Io. de Im.
81 *d. cons.* 38. *per tot.* † Restringe in conditione, *si sine filiis decesserit*, quãdo in contractu inducitur fideicõmissum, plene Franc. Marzar. in motiuis 11. Septembris 1567. In causa inter D. Alexandrum.
82 * Limita, quando extaret statutum, prout Forliuii, quo soli masculi, & agnati succederent exclusis fœminis; quia ex quo testator censetur conformasse cum statuto, & consuetudine appellatione fratris non venit soror, neq; appellatione filiorum veniunt fœminæ. Fulg. *cons.* 34. *Domina Catharina, per tot.* Ias. *in d. l. si quis id. quod*
83 *nu.* 18. *in 8. limit ff. de iurisd. omn. iud.* † Extende; quia tale statutum vocans agnatos non habet locum in fœminis agnatis; quia masculinum non concipit fœmininum in statuto, maxime, quando continet odium irrationabile, prout est exclusio fœminarũ, cõ-
manent * dicit Sign. *cons.* 153. *n.* 10. Io. de An. *cons.* 4. *nu.* 2. vbi, quod statutum excludens lineam maternam, & vocans agnatos non vocat fœminas, licet sint agnatæ; quia masculinum non cõcipit
84 fœmininum in statuto odioso, vbi plene Bologn. *n.* 7. *ver. successiue.* † Limita in statutis, in quib. propria significatio attenditur. Ful-
85 gos. *d. cons.* 34. *in pr.* Sign. *cons.* 220. *n.* 4. vbi dicit * communem. Cafir. *cons.* 428. *Inhærendo, n.* 4. *lib.* 4. † Extende, quia extensio non habet locum in statuto de masculo ad fœminam; quia masculus
86 continet fœminam non vere, sed ex interpretatione. Sign. *consil.* 153. *n.* 9. vbi de * communi. † Extende in statuto Senarum, quod filiusfamilias non possit obligari ex contractu, vel quasi, sine patre; quia non habet locum in filiafamilias hærede ad exequendũ
87 ad piam causam sine consensu patris; quia statutum de masculo non habet locum in fœmina; quia non ita frequentatur obligatio in fœminis, sicut in masculis. Fulg *cõs.* 75. *n.* 3. *Ex facto proponitur.* & de eodem statuto Senarum Alex. *cons.* 29. *Præclare, n.* 9. *& seq. ver.*
88 *non obstat etiam, lib.* 3. & plenius *cons.* 234. *Puto circa dubium, lib.* 6. *n.* 3. *& seq.* † Declara tamen; quia si statuentes loquuti essent distincte à principio, *si quis, vel si qua, &c.* postea in sequentibus dicerent aliquando, *si quis*, vel per nomen masculinum, magis clarum esset, quod masculinum non concipit fœmininum. Alex. *d. cons.* 234. *nu.*
89 5. *n. & quod statutum, li.* 6. & plenius in statuto Papiensi. Alex. *cons.* 45. *Habita pro viribus, n.* 9. *ver. quarto comprobatur, li.* 7. † Idẽ in statuto excludente matrem, vt non succedat filio; quia non habet locum in successione matris filiæ fœminæ. Alex. *d. cons.* 234. *n.* 4. *ver.*
90 *ideo per prædicta, lib.* 6. vbi apost. *in ver. filiæ*, dat concord. & Alex. *d. cons.* 45 *n.* 5. *ver. secundo principaliter, li.* 7. vbi apost. *in ver. filia*, dat cõcord. † Extende maxime, quando statutum loquitur per verba masculini generis, & in correctoriis, & ex alio statuto esset specialiter prouisum in fœminis. Alex. *d. cons.* 234. *n.* 6. *ver. vnde succedit*
91 *illud. lib.* 6. † Declara; quia statutum correctorium iuris communis, & pœnale; quia annullat testamenta non registrata intra sex menses, disponat, si quod habeat locum etiam contra infantes, &
92 furiosos habentes tutorem, vel curatorem, habebit locum etiam in habente tutricem, quando statutum respicit publicam vtilitatem; quia masculinum censetur expressum ratione frequentiorius, & cõcipit fœmininũ. Alex. *cons.* 119. *Quoniã, in fi. n.* 43. *& seq.*
93 *ver. ad octauum, li.* 6. vbi apost. *in ver. maioris*, dat concord. † Restringe, quando constat de contraria mente statuentium, vt quia in proœmio, vel alibi hoc constet. Castr. *cons.* 428. *col. fi. ver. breuiter, li.*
94 1. † Restringe, quando statutum loqueretur per nomen commune, vt est *homo*, vel per signum vniuersale, *si quis existens in potestate patris*; quia tunc subintelligitur terminus cõmunis, prout si quis homo, vel si quis masculus, vel fœmina. Alex. *d. cons.* 234. *n.* 3. *lib.* 6.
95 & plenius *cons.* 125. *Viso processu, n.* 13. *ver. non obstat, lib.* 7. vbi apost. *in ver. fœmina.* vbi dicit Alex. quod procedit etiã stante relatiue, quia
96 materia est indifferens. † Restringe, quando statutum diceret expresse, quod masculinum concipiat fœmininum; quia tunc procedit etiam in statuto. † Restringe, quãdo statutum est correcto-
97 rium, & odiosum, quod masculus excludat fœminam à successione aui; habet locum etiam in successione auiæ; quia masculinum concipit fœmininum, quando statutum est odiosum odio ratio-
98 nabili. Alex. *d. cons.* 134. *n.* 6. *ver. secundo pro hoc, lib.* 6. † Declara restrictionem, vt non procedat, quãdo idem statutum in materia successionis facit differentiam inter masculos, & fœminas; quia tũc

non habet locum, vt masculinum concipiat fœmininum, maxime si diuersa ratio, vel sit materia odiosa, vel exorbitans. Alex. *cõsil.* 80. *Viso, nu.* 2. *& 3. lib.* 1. † Contrarium tamen tenet Alex. *d. cons.* 96
80. *n.* 4. *& seq. lib.* 1. quando potest fieri conciliatio statuti. † Limi- 97
ta, quando materia esset odiosa odio irrationabili, vel etiam differens esset materia, vt quia non ita fœminæ, sicut masculo congruat. Fulg. *cons.* 120. *n.* 3. Sign. *cons.* 153. *n.* 9. & 10. vbi dicit * com- *
munem. Alex. *d. cons.* 80. *Viso, & opportune, n.* 3. *li.* 1. Sign. *cons.* 184. *per*
tot. † Cognoscitur ex proœmio, an materia sit fauorabilis, vel o- 98
diosa. Fulg. *d. cons.* 120. *n.* 3. † Limita in facultate legitimandi; quia 99
odiosa non comprehendit fœminas, si loquitur de masculis. Sign. *d. cons.* 219. *n.* 15. & vbicunq; disparatio militat in masculo, & fœmina, prout si legitimatio fiat ad honores, vel feuda, vel similia; quia fœminæ, cum sint deterioris conditionis, non veniunt. Sign. *cons.* 184. *per tot.* † Limita multis modis, de quib. per Ias. *in d.* 100
l si quis id quod, n. 11. *& seq.* vbi ponit 13. limitationes. *ff. de iurisd. omn.*
iud. quinq; ponit Sign. *cons.* 172. *n.* 10. in dispositione hominis; videl. quãdo tractatur de odio irrationabili, quãdo agitur de publico munere, vel vtilitate in materia differenti, & nõ cõgruenti fœminis, vbi diuersa ratio militat, & quando de mente disponentis constat; & repetit *cons.* 173. *nu.* 12. † Limita, quando diuersa ratio 101
militat inter masculum, & fœminam; quia tunc non concipit fœmininum. Alex. *cons.* 80. *n.* 3. *lib.* 1. *& cons.* 234. *Puto, nu.* 7. *lib.* 6. † Ex- 102
tende in facultate legitimandi, etiam ad honores, & officia. Sign. *cons.* 219. *n.* 15. & maxime in facultate legitimandi spurios. Signor. *cons.* 184. *per tot.* † E conuerso regula est, quod appellatione fœmi- 103
narum masculi non continentur, Ias. *in d. l. si quis id quod, n.* 24. *ff. de*
iurisdict. omn. iud. † Limita in statuto Brixiæ puniente furem in pœ- 104
na furcarum, vt non habeat locum in fœmina, quando masculinum præfertur à iure qualificatum, prout si dicatur, *quicunq; Doctor, vel, Religiosus*, non venit fœmina Doctor, vel religiosa, *clement. eos, de consanguin. & affinit.* Alex. *cons.* 135. *Circa primum, n.* 4. *versic. quia*
quando, lib. 1. vbi, quod dubia est conclusio; ideo transit ad alias sequentes rationes. † Extende, quando adiectiuum cum suo sub- 105
stantiuo sonat in masculino tantum, prout, *quilibet filius, quicunq; laboratur*, non comprehendit fœminam. Alex. *d. cons.* 135. *col. pen. in*
pr. n. 4. *ver. alia ratio. lib.* 1. † Extende, quia in odiosis, & pœnalibus 106
masculinum non concipit fœmininum. Ale. *d. cons.* 135. *col. pen. n.* 4.
in fi. li. 1. vbi apost. *in ver. pœnalibus.* dat concord. † Extende, quãdo 107
lex, vel statutum profertur super materia differenti, quæ non cõuenit vtriq; sexui. Alex. *d. cons.* 135. *col. pen. nume.* 5. *ver. tertia ratio, lib.*
1. vbi apost. in *ver. differentia.* † Extende in statuto correctorio iu- 108
ris communis, quod succedant consobrini, non habet locum in fœminis; quia profertur in masculino. Ale. *cons.* 153. *Viso themate. n.*
5. *ver. præterea dictum statutum. li.* 7. & plenius *cons.* 29. *Præclare, & subtiliter, n.* 10. *ver. quia respondeo, lib.* 3. vbi, quod masculinum concipit fœmininum ex interpretatione extensiua, quæ non habet locum in correctoriis. † Contrarium dicit apost. ad Alex. *d. cons.* 29. *n.* 10. 109
ver. in fœmina, lib. 3. *& in cons.* 153. *nu.* 5. *lib.* 7. *in ver. Fœminas*, sed male; quia supponit hoc, ex quo nomina sunt appellatiua. † Declara, qa 110
extensio est vera, quia nomen consobrini non est appellatiuum, & sic naturale, quod extendatur, sed est nomen iuris. Alex. *cons.*
144. *n.* 2 *& seq. lib.* 7. clarius *cons.* 153. *n.* 2. *ver. nam consobrini*, sed bene verũ est, quod ista nomina naturalia, & appellatiua in plurali habent effectum verborum collectiuorum. Crau. *cons.* 22. *nu.* 4. vbi idem dicit, quod appellatiuum potest esse collectiuum, & appel-
latiuum. † Limita in statuto Papiensi disponente, quod fratres, & 111
fratrum filii excludant matrem, & quod intelligatur ad litteram, prout iacet, non habebit locum in sorore, quia licet appellatione fratris in materia fauorabili veniat soror, secus in materia correctoria; & vbi statutum mandat intelligi ad litteram prout iacet; quia intelligitur de oculo corporali, nõ intellectuali, & quia masculinum concipit fœmininum ex quadam extensione, quæ est sublata per statutum. Alex. plene *cons.* 45. *Habita. in pr. & per tot. lib.*
7. vbi multa similia cumulat. † Limita in dicto testium; quia pro 112
producente dictum dubium interpretatur contra eum; igitur si testis deponit, quod testator dicebat non habere consanguineos, non comprehendit consanguineas, quia masculinum non continet fœmininum in dicto testis pro producente. Alex. *cons.* 181. *nu.*
10. *in fin. ver. item Ser. Andreas dicebat, lib.* 7. Vide, Dictio, *quis*, vel *qui*, quid importet. *Conclus.* 353. Vide, *Verba masculini generis comprehendunt fœmininum, & quando non. Conclus.* 117.

Masculorum appellatio de quibus intelligatur. Concl.102.

1 REGVLARITER,† quando masculi descendentes vocantur ad fideicommissum,vel aliam dispositionem, excluduntur fœ-
* minæ.*l.Gallus,§.nunc de lege*, vbi * omnes.*ff.de liber.& posthum.* Rimin.Iun.*cons.371.n.6.& seq.ver.quinto succedit*.vbi in dubio mentio masculorum maxime pluries facta inducit fauorem agnationis conseruandæ, & quod fœmina nullo modo contineatur in dispositione, quando dictum est de descendentibus masculis.Dec.
* *cons.238.Primo non videtur,col.3.n.5.*vbi dicit * communem,plenis-
* sime Decian.*cons.127.n.15.li.3.*vbi,quod est opinio * ab omnibus
2 approbata, & intelligitur de masculis ex linea masculina. † Extende; quia masculi vocati in dubio censentur fauore conseruandæ agnationis,quando fœminæ etiã sunt excluſæ.Rim.Iun.*cons.457.*
3 *num.9 lib.4.*† Extende, quando pluries vocauit masculos,vel expressit masculinitatem; quia videtur fauore agnationis.Soc.Iun.
4 *cons.168 lib.2.*† Extende,quia quando testator excludit fœminas, censetur vocare masculos, & è contra vocando masculos censetur excludere fœminas.Crau.*cons.130.n.4.& nu.9.*vbi alios allegat,sequitur Rim.Iun.*cons.21.n.42.*† Restringe; quia fauor agnationis restringitur ad personas expressas, non autem extenditur extra personas expressas.Rim.Iun.*d.cons.457.num.43.& seq.lib.4.*
6 † Restringe, quando constat,quod non ratione agnationis, vt si masculos ex marito, vel vxore,vel filiarum vocauit testator; quia vbi non cadit agnatio, cessat ratio agnationis ex masculinitate.
7 Rim.Iun.*cons.347.n.27.& 28.*† Restringe;quia si constat de contraria mente, non præsumitur masculinitas, causa conseruandæ agnationis.Rim.Iun.*cons.390.n.38.*allegat Paris.*cons.24.n.78.li.2.*
8 & alios.† Amplia; quia etiam excluduntur filii masculi ex descẽdentibus fœminis.Crau.*cons.22.n.10.*vbi plures allegat,& est cõ-
* munis * opinio,vt per Alex.*in l.ex facto,§.fin.ver.sed bene est dubium, ff.ad Trebell.*plures citat Soc.Iun.*cons.2.lib.3.n.5.*vbi de * communi,
* licet ipse limitet ibi,Decian.*d.cons.127.n.15.li.3.*vbi dicit * communem,& probat efficaci ratione;quia nepos ex fœmina excluderet
9 matrem.† Extẽde; quia si simpliciter vocantur masculi, vel linea masculina non venit natus ex fœmina,licet sit masculus.Decian.
10 *d.cons.127.n.17.& seq.*vbi latissime citat alios, *li.3.*† Restringe, qñ constat,quod testator non vocauit masculos ratione agnationis, sed tatione masculinitatis, vt quia vocauit primo filias fœminas, & postea descendentes ex fœminis.Soc.Iun.*cons.2.n.11.& n.26.li.*
11 3.Rim.Iun.*cons.347.nu.27.& 28.*† Declara restrictionem non procedere, qñ vocauit testator masculos ex fœmina filia, si assumant nomen,cognomen,& insignia;quia tunc bene causa conseruandæ agnationis,& fœminæ omnino excludũtur.Soc.Iun. *cons.69.*
12 *lib.3.per tot.*† Restringe, quando masculi ex fœminis de iure communi,vel municipali admitterentur ad illam dispositionem;quia
13 ẽt includuntur.Crau.*d.cons.22 in fin.*† Declara restrictionem,vt procedat, qñ testator motus fuit, vel disponens contemplatione masculorũ; secus si contemplatione agnationis; quia masculi ex fœminis non dicuntur agnati, & non veniunt ex mente,ita Ant.
14 de Butr.*cons.46.Recte decisum,in pr.*† Amplia: quia statutum vocãs descendentes masculos pro conseruatione agnationis, censetur vocare solos masculos ex masculis, nõ a masculos ex fœminis; qa in ipsis non potest accõmodari ratio agnationis,plene Ruin.*cons.*
15 *18.Circa casum,n.4.& seq.li.3.*† Extende multo magis, qñ statutum vocat omnes masculos descendentes ex masculis; quia nedum fœminæ excludũtur, sed masculi ex fœminis sine dubio sunt exclusi.Ruin.*d cons.18.n 8.li.3.*vbi, quod licet verba sint vniuersalia;
16 tamen fit restrictio per illa verba,*ex masculo.*†Restringe;quia cessante ratione agnationis in successione mulieris, si vocantur omnes masculi,bene venirent masculi ex muliere.Ruin.*d.cons.18.in pr.lib.3.*plene apost.magna ad *singul.Matthesil.129.in fin.*vbi allegat
17 Brun.*cons.9.Dominus Ioannes,col.3.*† Amplia:quia si facta est mentio de filiis,& descendentibus masculis in principio,& subsequẽter dicatur de filiis, & descendentibus,censetur reperita qualitas
☞ masculinitatis tacite.Vide, *Repetitio verborum, & qualitatum præce-*
18 *dentium.Concl.187.*†Masculorum inclusio in substitutione,vel institutione est expressa exclusio fœminarum,licet nihil sit dictum. Bart.*in l.cum auus,ff.de cond.& demonstr.in 4.quæst.*cuius opinionem
* * comm.& à nemine reprobatam dicit Soc.Iun.*cons.69.li.3.n.10.* Soc.*d.l.cum auus, nu.76.*vbi dicit * communem,& plures allegat, vbi *num.77.* quod in iudicando non est ab ea recedendum;quia à nemine reprobatur Bart.plenius Michael de Graff.*§.fideicommissum,q.35.n.2.*vbi plures allegat de * communiatte stantes.

Massa Terra,& Massa Ciuitas,earum statuta,consuetudines,& priuilegia. Concl.103.

MASSA † in territorio Imolæ in Romandiola est Abbatiæ S.1
Mariæ Cosmedin alienata in emphyteusim perpetuam cõmunitati Imolæ, super qua consuluere plurimi Doct. de quibus Anch.*cons.fi.*vbi,quod fortalitium fuit ibi ædificatum à Communi Imol.propter armigeros deprædantes.*n.11.*† Massa terra est de2
districtu Ferrariæ,sed habet ex consuetudine priuilegium,quod non teneantur illi de Massa conducere blada, & granum ad ciuitatem Ferrariæ, etiam quod fiant bannimenta, & intelligũtur in tali priuilegio cõprehensi nedum originarii, sed habitãtes et forenses,& Iudæi in loco commorantes.Alex.plene *cons.75.Videtur in præsenti, lib.5.* vbi consuluit ad fauorem Hebræi d.loci.† Ista3
Massa cum habeat superiorem Marchionem, apud quẽ est iurisdictio, non potest condere statuta, neq; habere cõsuetudinem à se introductam; quia consuetudo est lex, & actus iurisdictionis. Alex.*cons.173.Viso,n.12.ver.vltra prædicta,li.6.* vbi per totum consilium,quod non est probata consuetudo iuris congrui,vt quis teneatur vendere consorti,vel vicino,aut consanguineo.† Archi-4
presbyter Massæ non habet curã,neq; dignitatẽ de cõsuetudine, sed est beneficium simplex.Fed.de Sen.*cons.132.Casus talis est,quædam est canonica,n.2.ver.& videmus.*† Massa Ciuitas habet statutum,5
quod in ædificiis,turribus, & domibus non succedat mater,sed agnati,quod est pro agnatione conseruanda,super quo Castr.*cõsil.467.Ad quod breuiter,lib.1.*† Item Ciuitas Messana in Sicilia ha-6
bet constitutionem Federici Imperatoris,quæ prohibet matrem testari de immobilibus in præiudicium filiorum,si extant mobilia,si non extant,prohibet testari de medietate immobilium,quę filiis reseruatur.Abb.*cons.63.Videtur primo,lib.1.per tot.*dicit; quod non est contra libertatem Ecclesiæ, etiam si piam causam comprehendat;quia procederet cõtrariũ,si prohibitio fieret,ne posset testari, vel legare, sed quando adiicitur, quod bona filiis spectent; tunc non potest esse contra libertatem Ecclesiæ, prout legitima,& multis similibus,de quibus parentes prohibentur testari,etiam pro anima;quia de alieno testarentur.vide eum; qui pulchre distinguit,& nos diximus alibi.† Testamentum ex statuto Massæ valet coram quinq; testibus;ideo confirmatio testamenti ad piam causam facti,si esset nullum,&confirmetur codicilli valebit, & quoad piam causam, & quoad legata extraneis facta stante statuto.Castr.*cons.93.Viso dicto testamento,n.6.lib.1.*† Fratres8
nitas S.Crucis in Ciuitate Massæ est sub ordine S.Francisci,et laicorum ad distribuendum pia legata, & ad alia opera pietatis, non subest Episcopo, & de legatis sibi factis, vt distribuat pauperibus, non tenetur ad quartam Episcopo de iure communi,& ex consuetudine Ciuitatis præscripta, plene Abb. *cons.31. Ad claram decisionem,lib.1.*†Habet statutum,quod laici nõ possint bona trãs-9
ferre in Ecclesiam in præiudicium onerum Communis,& translatio nõ valet,super quo Abb.*cons.53.Succurrite,in fi.li.1.*vbi,quod est contra libertatem Ecclesiæ.

Massaritiarum appellatione quid veniat. Concl.104.

IDEM † important massaritiæ, quod supellectilia.Dec.*cõs.492.*1
Appellatione vero supellectilis veniũt omnia parata mobilia ad vsum communẽ patris familias.*l.3.cum seq.ff.de supell.leg.*Abb. *cons.88.Casus in facto,in pr.ver.sed hoc non obstante, lib.2.* vbi,quod veniunt lecti,culcitræ,capsæ,scamna, & similia.† Et nomen massa-2
ritiarum mobilium supellectilium, & fulcimentorum sunt nomina appellatiua collectiua.Rim.Iun.*cons.216.nu.84.* † Amplias; quia ea, quę non sunt proprie supellectilia,de significatione vocabuli, dicuntur supellectilia ex vsu patris familias.*l.cum quidam. ff.de supel.legat.*† Proprie autem supellectilia dicuntur ea,quę sunt4
destinata ad vsum promiscuum domus.Alex.*cons.216.Magister Albertus,in fi.ver.circa vltimum, li.7.*ideo, quod propterea non veniũt vasa argentea,prout bacilia,& boccalia, & alia vasa,licet destinata ad vsum promiscuum, quando reponuntur cum aliis vasis cõseruari solitis,ita vt non seruiant continuo vsui promiscuo pro supellectili. Massaritiarum, arneſiorum, & supellectilium appellatione quid veniat, & quod attendatur vsus testatoris communis loquendi,vel ciuitatis.Bald.*cons.485.Qui legat,nu.3.& seq.lib.4. & per tot.*vbi plura de importantia vocabulorum.† Et quod mas-5
saritiæ important idem,quod supellectilia,dicit Abb.*cons.88.nu.2.lib.2.*vbi late.† Et supellectilem suam appellant homines bona6
sua

sua mobilia. Rim. Iun. *cons.216.n.83.* Vide, *Bonorum mobilium appellatione. Concl.103.* † Et licet minus importent supellectilia, quam bona mobilia; si tamen fiat legatum de omnibus bonis mobilib. & supellectilibus, illud verbum, *supellectilibus* non restringit. 9 Afflict. *dec.106.* † Et quando verba illa massaritiarum, seu supellectilium sunt addita legato, quod non restringant legatum. gl. in 10 *Leo. C. de decur. li.10.* † Differt autem legatum massaritiarum existentium in certo loco; quia non debetur, nisi illæ, quæ extant; an vero dicatur, quod legat massaritias pertinentes ad certam possessionem; quia veniunt magis largæ massaritiæ deputatæ ad vsum possessionis, etiam si essent asportatæ, *l. quæsitum. ff. de leg.3.* Abb. *cõs.* 11 88. *Casus in facto. col.2. ver. aduertendum tamen, lib.2.* † Et idem per alia verba tenet Alex. *cons.216. Magister Albertus. nu.5. & 6. ver. circa secundum, li.7.* vbi apost. *ver. Paulus.* dat concord. quia si legatum fiat per verba de præsenti, non veniunt, nisi extantia in domo; si vero per verba futuri temporis, vel habétis tractum successiuum, veniunt etiam existentia extra domum ad tempus. Vide, *Legatum omnium bonorum existentium in domo. Concl.* 119. Vide, *Legatis bonis de domo quid contineatur. Concl.120.* Vide, *Legatum de massaritiis, & supellectilibus generale quid comprehendat. Concl.122.*

Mathelica, eiusq; statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl.105.

1 MATHELCA † terra habuit guerram cum ciuitate Camerini, vt inquit Bald. *cons.412. Proponitur quosdam, lib.3. in fi.* vbi ponit casum de pluribus mercatoribus sociis deprędatis in rebus communibus apud Mathelicam, vt damnum vnius de Camerino socii sit proprium propter guerram Camerini, ex quo pro parte a-2 liorum fuit facta restitutio. † Ligam fecerunt Commune Anconæ, Ciuitas Firmana, Gentilis Dominus Camerini, Guido Dominus Fabriani, & Franciscus Dominus Mathelicæ, & sumpserunt in ligam Dominos de Monte Bodio. Ang. *cons.269. Punctus est anno Domini* 1389.

Maternum officium erga filios quod esse dicatur. Concl. 106.

1 MATRIS † officium, siue sit tutrix filiorũ, siue non, est habere curam filiorum suorum, maxime patre eorũ mortuo, & maxime in infantium, ideo domicilium matris dicuntur sequi. Fed. de 2 Sen. *cons.254. nu.6. ver. sed pone, mater.* † Et tenetur mater ex officio ad petendum tutorem filiis suis impuberibus, vel ad assumendũ tutelam intra annum; quia ista duo æquiparantur. Ang. Aret. *cons.* 3 *76. In iis dubitationibus. n.19. ver. secundo probatur, & n.36. ver. & prædicta confirmantur.* † Amplia; quia officium pietatis maternum, & auiæ, est assumere tutelam filiorum, vel illis petere tutorem intra annum. *l. sciant. C. de legit. tut.* Io. de Anan. *cons.101.*

Mater præfertur auiæ, & pater præfertur auo circa propriosfilios. Concl. 107.

1 MATER † præfertur auiæ in obligatione filii, & pater auo; quia filii magis obligantur secundum naturam patri, & ma-2 tri, quam auo, vel auiæ. Fed. de Sen. *cons.274.* † Amplia; quia etiãsi auia sit tutrix nepotis, relicti ex filio, & mater, non tamen mater habet maius ius in filio, vt concurrente auia tutrice volente offerre nepotem religioni præferatur mater, non tutrix, volens ꝓhibere; quia melior est cõditio prohibentis. Fed. de Sen. *cons.274.* 3 *per tot.* † Amplia; quia mater præfertur omnibus in successione filii decedentis sine patre. *auth. defuncto. C. ad Tertullian.* plene Io. de Anan. *cons.101. in pr.*

Matris appellatione quando auia includatur, vel non. Concl.108.

1 MATRIS † appellatione comprehenditur auia. *l. iusta. ff. de ver.* 2 *signif.* Alex. *cons.198. Perspectis, n.3. ver. circa secundum. lib.6.* † Et ideo statutum excludens matrem excludit etiam auiam mater-3 nam. Alex. *cons.198. n.4. ver. vnde dicit Bald. lib.6.* † Declara; quia appellatione matris venit auia, quando mater excluditur; quia multo magis excluditur auia materna, quæ iungitur per matrẽ, quãdo statutum non est contra rationem; si vero agatur de pœna, vel odio, si punitur pœna aliqua mater, non punitur auia; quia in odiosis appellatione patris, & matris non venit auus, neq; auia. Alex. *cons.198. n.4. ver. & similiter. li.6.*

Mater non dicitur legitima administratrix filiorum, prout pater. Concl.109.

MATER † de iure non dicitur legitima administratrix filio- 1
rum, sicut neq; auia. Alex. *cons.37. Viso dicto instrumento, in prin. l.3.* † Declara; quia bene potest dari simplex administratio bono- 2
rum filii, & filiæ ipsi matri. Alexand. *d. cons.37. in pr. lib.3.* † Amplia; 3
quia consequenter solui non potest matri creditum filii, & debitor soluẽs non liberatur; quia non est legitima ad ministratrix, nec subsistinetur tanquam facta coniunctæ personæ; quia neque coniunctæ personæ soluens liberatur. Alex. *d. cons.37. in pr. lib.3.*

Mater succedit filiis, & qualiter. Concluſ. 110.

MATER † habens plures filios, quorum pater decessit, succe- 1
dit ipsis filiis ab intestato vna cum fratribus prædefuncti vtring; coniunctis in capita, cam quoad proprietatem, quam quoad vsumfructum, *auth. defuncto. C. ad Tertullian.* Bald. *cons.239. Dicta mater. in fin. lib.5.* Cardin. Zab. *cons.51. in pr.* † Et si omnes decedunt, 2
succedit omnibus. *auth. defuncto. C. ad Tertull.* Alex. *cons.185. In causa, & lite. n.8. & seq. ver. rursus posito, quod. li.6.* † Si vero sunt fratres, vel 3
sorores filii defuncti ex vno latere tantum, mater excludit eos. Alex. *cons.45. Habita pro viribus, in pr. lib.7.* † Amplia; quia mater ꝑ- 4
fertur fratribus defuncti filii, quando sunt ex vno latere coniuncti. Bald. *cons.418. An in substitutione. lib.5.* Card. Zab. *cons.51. in princip.* † Amplia; quia mater, quæ successit filiis, potest testando dispo- 5
nere libere de successione sua, etiam quoad bona, quæ fuerunt illi obuenta ex hæreditate aliquorum filiorum in præiudicium superiuuẽtium filiorum, dummodo illis reseruet portionem legitimæ debitæ. Alex. *cons.227. Ponderatis narratis. in pr. li.6.* & iterum *n.6. vers. sed ita est.* † Extende, vt procedat etiam state statuto, quod 6
mater teneatur reseruare filiis hæreditatem, quam habuit ab aliis filiis defunctis; quia non tenebitur illam reseruare nepotibus ex filiis præmortuis, etiam quando ipsi nepotes concursum habuerunt cum patruis; quia licet nepotes de iure communi concurrant cum patruis ad hęreditatem patrui, & repręsentent patrem, illud est de iure communi; secus de iure statutario, maxime, quãdo statutum est contra ius commune. Alex. plene *d. cons.227. in pr. ver. aut consideramus, & per tot. lib.6.* † Limita; quando mater susce- 7
pit tutelam filiorum, & non confecit inuentarium; quia priuatur successione. Cardin. Zabarel. *cons.51. in pr.* † Declara tamen; quia 8
si pater testator liberauit matrem à confectione inuentarii; tunc nõ priuatur; quia inuentarium respicit priuatam vtilitatem; ideo potuit remitti. Cardin *d. cons.51. in princip.* † Limita, quando mater 9
non petiisset tutorem filio impuberi defuncto intra annum; quia ipsa excluditur. Bald. *cons.418. in fin. li.5.* † Limita, qñ mater transi- 10
ret ad secunda vota; quia quoad bona filii, quæ prouenerunt ex hæreditate paterna, solum succedit in vsufructu, non autem in proprietate; secus est in bonis, quæ aliunde prouenerunt, quam à patre. Bald. *cons.464. Incipiendo, numer. 3. ver. est verum, lib.2. authen. ex testamento. C. de secund. nupt.* & Bal. *consil.467. Factum sic proponitur, in princip. lib.2.* Ioann. de Anan. *consil.101. in fin. & consil.73. in 4. dubio,* vbi plene Bologn. Flor. de S. Petro *consil. 2. n. 4. in fi. ver. ad illud autem, cum sequen.* vbi allegat tex. in *l. fœminæ. §. illud etiam addimus. C. de secun. nupt.* Roman. plene *consil. 405. Præsuppositis terminis per tot.* vbi apostill. dant concord. † Extende, vt procedat, si ma- 11
ter transfuerit ad secundas nuptias ante mortem filii, cui succedit, siue post. Castrens. *dict. consil. 67. In casu præsenti, col.2. circa med. ver. mater tamen, lib.2.* † Et quod mater transiens ad secundas nu- 12
ptias, etiam post tempus luctus perdat proprietatem omnium legatorum, & donatorum sibi à marito, ita quod proprietas deuoluatur ad filios, ipsa autem mater pro se retineat solum vsumfructum, vt *authen. de nupt. § si vero expectet.* Roman. *dict. cons.405. in princip.* Alexand. *cons.66. Viso testamento. nu.7. & seq. ver. attamen attenta, lib.3.* vbi apost. *in ver superstite,* dat concord. † Extende, vt pro- 13
cedat etiam quoad donationem propter nuptias, si non à marito, sed ab alio habuisset ex donato, vel legato, aut alias; quia adhuc amittit proprietatem, quæ filiis acquiritur, & retinet solum vsumfructum, est text. in *authent. in donatione. C. de secund. nupt.* Roman. *d. cons.405. Præsuppositis, in pr. ver. hanc autem sententiam.* † Re- 14
stringe in donatis, legatis, vel quocunque titulo peruentis ad matrem ab alio, quam à marito, etiam si contemplatione mariti & à consanguineis mariti habuit; quia cum vere à mariti substantia nõ proueniant, sed p quandam fictionem, & leges priuantes matrem sint pœnales, & odiosæ, non debent extendi ad ca-

sum fictum; ideo mater non priuatur per transitum ad secunda vota, neq; proprietate, neq; vsufructu habitis, datis, donatis, vel legatis contemplatione mariti, nisi esset ex causa donationis nuptialis, in qua est speciale, quod priuetur proprietate, quãdo trãsit ad secundas nuptias, etiam si habuit ab aliis contemplatione mariti, ita plene Rom. *d. cons.* 405. *col.* 2. *ver. iis tamen non refragantib.*

15 vbi apost. *in ver. verius*, dat concord. † Restringe; quia bene mater, quæ transiuit ad secundas nuptias, succedit filio, seu filiæ ex primo matrimonio, vna cum aliis filiis primi matrimonii in capita, seu in virilem hoc modo in bonis filii aliunde, quam à patre quæsitis, etiam si contemplatione patris sint quæsita pleno iure, videlicet tam in proprietate, quam in vsufructu; si vero sunt bona quæsita à patre; tunc succedit in virilem solum quoad vsumfructum. Roman. plene *d. cons.* 405. *nu.* 9. *ver. quoad quartum.* vbi apost.

16 fin. in *ver. vsumfructum*, dat concord. † Declara, seu extende, vt per Bart. *cons.* 54. *Angelus, in fin. lib.* 1. distinguentem, de quo infra *Conclus.* 112. *nu.* 51. *ver. Declara totam.* & vide plenius Alex. *cons.* 63. *In dubitatione, n.* 2. *& seq. per tot. lib.* 5. vbi mater transiens ad secundas nuptias priuatur successione filiorum quoad proprietatem, quando extant alii filii, sed si nulli alii filii ex ipso matrimonio extant; tunc bene succedit mater, & in proprietate, & vsufructu; quia priuatio matris fit fauore filiorum; ergo si filii non extant, priuatio non habet locũ, & apost. ad Alex. ibi in *ver. postquam.* citat plurimos cõcord. quibus adde Bald. *cons.* 42. *& cons.* 46. *in fin. lib.* 2. Aret. *consil.* 40. & Bald. *consil.* 153 *Quidam testator, lib.* 5. *in primo dubio.* extendit, etiam si extent filii ex eodem parente ex alia vxore; quia non excludunt matrem à successione filii sui vnici, etiam si transiuit ad secunda vota, plene Alex. *cons.* 66. *Viso testamento, nu.* 7. *ver. & si dicti filij, lib.* 3. vbi apost. *in ver. superstite.* citat concord. maxime Alex. *cons.*

17 211. *in princ. li.* 7. † Contra declarationem, quod imo priuatio matris, si transiuit ad secunda vota, procedat, etiam si alii ex eodem matrimonio non extarent, tenet gl. *in auth. ex testamento. C. de secun.*

18 *nupt.* † Declarat Bald. *consil.* 153. *in pr. lib.* 5. quod illa gl. reprobatur

* 19 per Doct., put reprobant omnes * citati in *ver. declara n.* 16. † Imo declaratio procedit, vt succedat nedum in bonis filii defuncti in proprietate, & vsufructu, quando non extant alii filii ex eodem matrimonio, non obstante transitu ad secundas nuptias, sed imo etiam succedit in donatione propter nuptias sibi à marito defũcto facta quoad proprietatem, quæ erat filii mortui, ita Alex. *dict.*

20 *cons.* 63. *n.* 3. *lib.* 5. † Restringe, quando filius est effectus testabilis; quia moriens intestatus censetur remisisse pœnam matri, quæ transiuit ad secundas nuptias; ideo succedit filio in totum, si alii filii ex eodem matrimonio non extant. Alex. *d. cons.* 63. *num.* 2. *in fi.*

21 *ver. item quia filius. li.* 5. † Restringe, vt non procedat, quando vigore statuti mater excluderetur; quia neq; in vsufructu succederet.

22 Bald. *d. consil.* 467. *per tot. lib.* 2. † Restringe, vt limitatio procedat, quando extant alii filii ex primo matrimonio; secus si non extant; quia mater succedit in plena proprietate. Ioan. de Anan. *cons.* 101. *in fin.* Anchar. *cons.* 278. *num.* 3. & 4. Bologn. ibi in *apostill. ad Ioan. de*

* *Anan. num.* 3. vbi in fine dicit * cõmunem. Castr. *cons.* 67. *colum. fi.*

☞ *ver. mater tamen. lib.* 2. † Vide Conclus. prox. seq. † Limita, quando

23 vitam inhonestam duxisset; quia etiam propter stuprum priuatur tutela, & consequenter successione filii. Bald. *cons.* 297. *Super pri-*

24 *mo, lib.* 3. † Limita in matre spuria; quia non succedit filio procrea-

25 to ex coitu damnabili. Fulgos. *cons.* 82. *in princ.* † Qualiter autem è conuerso filii succedant matri, quæ transitum fecit ad secũda vota, quando sunt tam ex primo, quam ex secundo matrimonio, sic

26 dicas. † In bonis matris, siue dotalibus, aut alias ad eam spectantibus, quæ non proueniunt à primo, neq; à secundo marito, neq; contemplatione eorum, succedunt omnes æqualiter in virilem, *au: h. defuncto, cum ibi notat. C. ad Tertull.* Roman. *d. cons.* 405. *Præsuppo-*

27 *situs, n.* 8. *ver. quoad tertium.* † Extende, vt idem sit in bonis, quæ ad matrem peruenerunt, non à maritis, sed contemplatione maritorum; quia ista sunt libera mulieris, & in istis æqualiter succedunt filii vtriusque matrimonii. Roman. *d. cons.* 405. *in princ. in pri-*

28 *mo dubio, & num.* 8. *in tertio dubio.* † Extende, vt idem sit in bonis, in quibus mater successit filio ex primo matrimonio, quando illa bona filii non erant ex hæreditate primi mariti; quia in ista successione materna succedũt omnes filii æqualiter mortua matre. Ro-

29 man. *d. cons.* 405. *in fi. ver. ipsi autem filij.* † Restringe; quia in omnibus, quæ peruenerunt ad matrẽ ex donato, vel legato primi mariti mulier transiens ad secunda vota perdit proprietatem, & retinet solum vsumfructum; ideo soli filii primi matrimonii succe-

30 dunt. Rom. *d. cons.* 405. *n.* 8. *ver. licet enim dispõatur.* † Restringe, vt idem sit, si mater, quæ transiuit ad secunda vota, succederet vni filio, vel filiæ ex primo matrimonio in bonis, quæ erãt primi mariti; quia tenetur illa reseruare aliis filiis primi matrimonii, & filii secundi matrimonii nihil possunt prætendere. Rom. *d. cons.* 405. *in fi. ver. quatenus autem.* † Restringe in donatione propter nuptias, si quã habuit, siue à primo marito, siue ẽt ab alio contemplatione primi mariti; quia nõ possunt succedere, nisi filii primi matrimonii; quia illis tenetur conseruare. Rom. *d. cons.* 405. *n.* 3. *ver. tertio de hac quæstione, cum seq.* † Declara prædicta omnia, quæ dicta sunt de filiis primi matrimonii, vt donata propter nuptias teneantur cõseruare, ita, quod filii secundi matrimonii nihil consequi possint, & in aliis casibus prædictis procedunt in casu conuerso; quia pariter filii primi matrimonii non succedent matri in iis, quæ sibi donata sunt à secundo marito propter nuptias, vel si successit vni filio ex secundo matrimonio in bonis secundi mariti; quia filii primi matrimonii non succedunt in istis. Rom. *d. cons.* 405. *n.* 6. *v. secundo quia.*

Mater succedit filio, exclusis auo, & aliis ascendentib. Concl. III.

MATER † succedit filio, excluso auo paterno secundum gradus prærogatiuam. Bald. *cons.* 438. *Factum, super quo, in prin. & per tot. lib.* 4. † Extende, vt multo magis præferatur auiæ paternæ, vel maternæ. Bal. *d. cons.* 438. *circa fi. lib.* 4. † Amplia, vt procedat etiam in rebus donatis propter nuptias filio marito, vel nurui vxori, in quibus filii nepotes donantis successerant; quia adhuc mater excludit auum paternum in iis, quæ prouenerant ab ipso auo ex donatione nuptialia. Oldrad. *cons.* 110. *ver. donatio ita q. & vers. ex prædictis. in fin.* † Amplia; quia succedit filio exclusis fratribus filii ex latere paterno tantum. Bart. *cons.* 54. *Angelus. nu.* 6. *lib.* 1. † Extende, vt procedat, etiam si non petiit tutorem filio, cui succedit, quando habebat substitutum. Bart. *d. cons.* 54. *n.* 6. *lib.* 1.

Mater quando priuetur successione filii, vel non, ob transitum ad secunda vota. Concluſ 112.

MATER, † quæ accepit tutelam filii impuberis, si transeat ad secunda vota non petito alio tutore, & non reddita ratione administrationis, priuatur successione filii. *l. omnem. C. ad Tertull.* Bald. *cons.* 51. *Istæ quæstio, in pr. & per tot. lib.* 3. maxime *in fin. ver. contra matrem.* & Ang. Aretin. *cons.* 78. *Pro decisione, num.* 2. *& sequen. ver. secundo hoc probatur.* † Extende; quia procedunt prædicta, etiam si ipsa mater transiens ad secunda vota retinuerit tutelam, & bona filii administrauerit; quia lex inducit contra eam multas pœnas; quia dicitur Deum negligere, & memoriã primi mariti denigrare, & filiorum charitatem deserere; ideo multis pœnis tales matres leges afficiunt, *auth. de nupt. §. si autem tutela. collat.* 4. plene Anchar. *consil.* 316. *In causa, qua vertitur, nu.* 2. † Extende; quia non debet filius educari penes matrem, quæ transiuit ad secunda vota propter suspicionem imminentis periculi vitæ pupilli. Anchar. *cons.* 316. *num.* 7. † Extende, vt procedat, etiam si data sit tutrix mater à marito in testamento; quia si non fecit inuentarium, & non accepit administrationem, neque petiit alios, antequam transiret ad secunda vota, priuatur successione filii. Bart. *cons.* 18. *Viso testamento, in* 2. *dubio, lib.* 1. † Declara tamen; quia hæc priuatio non fit ipso iure, sed per sentẽtiã. Anch. *cons.* 440. *In quæstione, quæ vertitur, num.* 4. & 5. † Restringe; quia ex solo transitu ad secunda vota non priuatur mater successione filii, quando non concurrit negligentia in petendo alio tutore, & reddenda ratione administrationis. Ang. Aret. *cons.* 78. *Pro decisione, n.* 6. & *n.* 7. *ver. sed tamen iis non obstantibus.* † Et bona secundi mariti sunt tacite hypothecata pro mala administratione matris post trãsitum ad secunda vota. Ancha. *d. cons.* 316. *n.* 2. † Exosæ sunt legibus tales matres; ideo lex non confidit de eis; imo dicit lex, quod nouis maritis non solum res filiorum, sed etiam vitam addicunt, *l. lex quæ tutores. C. de adm. tut.* Anch. *d. cons.* 316. *n.* 3. † Amplia; quia priuatur etiam successione filii, si non acceptando tutelam testamentariam transiuit ad secunda vota, non petito alio tutore. *auth. vt matri, & auiæ, & l. sciant. C. de legit. tut.* Bart. *d. cons.* 18. *in* 2. *dubio, lib.* 1. † Amplia; vt quod dicitur de successione, qua priuatur mater transiens ad secunda vota non petito tutore filio impuberi, procedat etiam in substitutione pupillari facta per patrem filio ad fauorem vxoris, quam tutricem reliquit; quia priuatur etiam ex substitutione. Bald. *d. cons.* 51. *per totum.* vbi est casus, *lib.* 3. † Extende ampliationem, vt procedat etiam stante statuto, quod mulieri liceat sine pœna transire ad secunda vota; quia statutum licet tollat pœnam transitus, non tamen tollit pœnam negligẽtiæ redditionis administrationis tutelæ, & non petiti tutoris; & ideo in casu omisso recurrimus ad ius cõmune. Bald. *d. cons.* 51. *per tot.* maxime *in fi. ver. non obstat statutum. li.* 3.

† Re-

12 † Restringe in substitutione fideicommissaria; quia ex ea succeditur marito; ideo non priuatur. Ioann. de Anan. *cons.* 102. *num.* 1.
13 *ver. non obstat l. sciant.* † Amplia; quia idem est, si negaret contraxisse; quia si cum secūdo viro se immiscuit, adhuc idem est; quia priatur tutela, & successione filii ob stuprum. Bald. *cons.* 297. *Super*
14 *primo. lib.* 3. *per tot.* † Amplia; quia etiam priuatur, quando intra annum non petiit tutorem filio, licet non transfuerit ad secunda vota. Vide *Tutelam qui petere teneantur. Concluſ.* 413. † Amplia; quia
15 mater nedum priuatur successione filii ob non petitum tutorem, si transeat ad secunda vota, sed etiam si tutorem petierit coram iudice incompetenti; quia cum non sit tutor legitime datus, priuatur successione. Bald. *d. cons.* 334. *Factum tale est, magister, circa med.*
16 *ver. concluditur, quod, lib.* 4. † Amplia; quia mater tutrix si transeat ad secunda vota non reddita ratione administrationis suæ tutelæ alteri contutori, priuatur successione filiorum. *l. omnē, in fi. ff. ad Tertull.*
17 † Restringe, etiam si mater administrasset, quando contutor accepta administratione in totum in se per instrumentum attestatur, quod mater nihil administrauit, & si quidem consititerit eam administrasse, se obligat pro ea reddere rationem, quia istud sufficit, & releuat matrem, ne priuetur; quia sicuti releuaretur, si depositum muscale fecisset, dando fideiussionem pro residuo; ita
18 etiam in casu isto Angel. Aret. *d. cons.* 78. *Pro decisione, nu.* 15. *& sequ. ver. secundo hoc probatur.* vbi late. † Restringe, vt non procedat, quando mater transiuit ad secunda vota non reddita ratione cōtutori, vel alteri tutori petito; quia ita bene administrauit, quod non supererat locus redditioni rationis administrationis. Bald. *in*
19 *omnem. ver. quæro quid si mater, ita bene tutelam. ff. ad Tertull.* quem sequitur Angel. Aretin. *cons.* 78. *Pro decisione, numer.* 12. *& 13. ver. vnde cum in casu nostro.* † Restringe, quando mater habebat contutorem, qui solus administrauit ex conuentione, quam facere possunt; quia si non reddidit rationem; quia alius contutor administrauit, non priuatur. Angel. Aret. *d. cons.* 78. *in pr.* vbi pro vtraque
20 parte, & hanc tuetur, & tollit contraria, maxime *num.* 9. *& multis seqq. ver. nec etiam tertio.* † Amplia; quia etiam in bonis emphyteuticis Ecclesiæ non succedit mater, quæ transiuit ad secundas nuptias viuente filio, de cuius hæreditate agitur, sed præferuntur pauperes, quibus bona sunt distribuenda ex testamento, si emphyteusis transit ad quoscunq; hæredes extraneos. Petr. de Anch.
21 *cons.* 89. *Decisio supradictorum, per tot.* † Restringe, vt non procedat, quando concurreret mater, quæ transiuit ad secunda vota cum extraneo non hærede vltimi defuncti. Pet. de Anch. *cons.* 38. vbi,
22 quod mater præfertur. † Amplia, vt procedat, ēt si pupillus haberet alium tutorem testamentarium datum à patre simul cum ipsa matre; quia antequam transeat ad secunda vota debet reddere rationem iudici, & hoc notificare, quatenus alius sit idoneus, & contutori reddere rationē, & quatenus non sit per se sufficiēs, debet petere etiam alium tutorem dari simul cum testamentario. Bald. *cons.* 489. *Punctus quæstionis. lib.* 4. quibus postea reddet ratio-
23 nem. Ang. Aret. *cons.* 78. *Pro decisione, n.* 4. *v. nec etiam reddidit.* † Cōtrarium, quod ex solo transitu ad secunda vota, & etiā ex eo, quod alium tutorem non petierit, quando extabat alius tutor sufficiēs. puta frater pupillorum, qui administrauit, tenet expresse Ang. Aret. *d. cons.* 78 *Pro decisione, n.* 7. *& 8. v. sed tamen iis non obstantibus.* vbi oltendit clare; quia solus transitus ad secunda vota non inducit priuationem successionis, *auth. ex testamento.* vbi gloss. & Doct. *C. de secund. nupt.* ex non petito tutore idem; quia habenti tutorē alius
24 non potest dari, vel debet. † Et contrarium extendit idem Ang. Aret. *d. cons.* 78. *num.* 9. *ver. ac etiam si dicti filii.* vt mater non priuetur successione, si transit ad secunda vota non petito alio tutore, qñ extabat tutor legitimus, licet nondum accepisset administratio-
25 nem ex iudicis decreto. † Amplia; quia mater priuatur successione filiorum, si inhoneste viuat, etiam si non transeat ad secunda vota. Vide plene per Ant. Gabr. *lib.* 3. *tit. de secund. nupt. concl.* 8. *Pœnæ*
26 *secundo nubentium afficiunt.* † Amplia, quod dicitur de matre nō petēte tutorem filio intra annum, vt priuetur successione, procedat etiam in auia, quę licet non succedat extante matre; tamē propter officium pietatis priuatur vna cum matre, si simul non petierunt intra annū. Anch. *cons.* 250. *Omnia iura*, vbi dicit, quod mora matris, licet non noceat aliis, tamen nocet auiæ, quæ non debet tar-
27 dare. † Contrarium, quia bene de iure anti quo mater, & auia tenebantur simul petere intra annum, alias priuabantur, & hoc ideo; quia ipsæ esse non poterant tutrices, hodie, quod possunt esse, & mater præfertur auiæ, mater habet annum, & eo lapso incipit annus auiæ, non prius; quia non est in mora, donec mater præ-
28 fertur, ita Castr. *cons.* 29. *in fi. ver. nunc est videndum. n.* 4. *li.* 2. vbi apost. dat concor. † Vide Bar. *cons.* 18. *Viso testamento, n.* 3. *versic. tertio est videndum, li.* 1. vbi, quod auia, quando adest mater, licet possit & ipsa petere tutorem; tamen non tenetur petere, & ob non petitum nō priuatur, siue sit auia paterna, siue materna, & siue non petierit intra annum matris, siue post, quia leges, quæ priuant ob non petitum tutorem, habēt locum in iis, qui habēt primam causam succedendi, non iis, qui veniunt secundario, exclusis primis, & repetit *cons.* 215. *An testamentum, n.* 3. *lib.* 1. † Extende in matre, etiam si 29
exat ante eā substitutus; quia non excusatur expectando morā substituti; quia si post lapsum anni substitutus moriatur nō petito tutore, neq; per substitutum, neq; per matrem, neq; per auiā, isti omnes excluduntur, licet alii non. Ancha. *d. cons.* 250. maxime *n.* 3. *ver. præterea si habet pupillus.* † Amplia; quia mater, cui maritus 30
fecit legatum, & fecit tutricem filiarum suarum, si transit ad secūda vota non acceptata tutela, priuatur legato sibi facto, quod & si auferatur tanquam ab indigna, non defertur fisco, sed filiis. Castillio. *cons.* 11. *Super casu, nu.* 5. *ver. & similiter dici potest.* † Extende, vt 31
procedat, etiam si pater filiabus solas dotes reliquerit, quasi nihil haberent; quia expectandum erat matrimonium; quia mater tenebatur accipere tutelam, & legitimam debitam filiabus in inuentario describere. Castillio. *cons.* 11. *nu.* 5. *& seq. ver. forsitan diceret.* † Extēde; quia imo etiam si extaret statutum, quod solus masculus succedat, & filię dotentur, ita quod dotem conditionalem solum haberent, priuatur adhuc; quia debuit iuxta mentem mariti acceptare tutelam, & in inuentario describere legata dotis conditionalia. Castill. *d. cons.* 11. *n.* 9. *& seq. ver. quinmo.* † Extende; quia 33
non debet habere, nisi vsum fructum, etiam si non esset priuata, ex quo ad secunda vota transiuit. Castillio. *d. cons.* 11. *nu.* 10. *ver. rursum.* † Extende in tantum teneri matrem, & maritum transeuntes ad 34
secunda vota reseruare filiis primi matrimonii, quicquid habuerit titulo lucratiuo ab vxore, vel marito respectiue, vt si vxor habens emphyteusim Ecclesiasticam patiatur fieri inuestituram in ea, & maritum, & filios eorum, & vtriusque eorum vsque ad tertiam generationem, & altero decedente ex eis succedat superstes, si moritur vxor relicta filia, ad filiā spectat portio matris sine dubio, etiam si mater instituisset hæredes filiam pro dimidia, & maritum pro alia dimidia; quia filia habet emphyteusim vt filia, non vt hæres. Alexand. *cons.* 119. *Viso processu, num.* 3. *&* 4. vbi dicit * cō- *
munem. *lib.* 5 si vero maritus transeat ad secunda, vota, & habeat alios filios, non possunt succedere in emphyteusi, sed tota reuertitur ad filiam ex primo matrimonio; quia maritus habuit ex liberalitate vxoris; ideo tenetur reseruare filiis ex prima vxore, à qua habuit. Alex. *d. cons.* 119. *n.* 4. *& 5. ver. de reliqua vero. lib.* 5. vbi tamen *n.* 7. fatetur, quod si non extarent filii ex primo matrimonio; tunc posset relinquere filiis ex secundo matrimonio. Vide Con- ¶
clusionem proxime præcedentem, *n.* 10. *& seq.* Vide, *Matrimonium secundum priuat vxorem legato primi mariti. Concluſ.* 155. Vide. Plene Ant. Gabr. *lib.* 3. *tit. de secund. nuptiis. Concl.* 1. *Mulier transiens ad secunda vota, cum duabus conclusionibus ibi proxime sequentibus.* † Limita; 35
quia si primo mater successit filiis mortuis in ætate pupillari, quia petiit tutorem, vel susćepit tutelam, licet postea transeat ad secunda vota non petito tutore aliis filiis superstitibus, nec reddita ratione, non priuatur quoad mortuos ante, ita plene Ang. Aretin. *cons.* 78. *Pro decisione, n.* 9. *ver. præterea*, & plenius, *n.* 20. *& seq. v. vltimo superuacanea.* † Declara tamen, quia licet mater non perdat succes- 36
sionem acquisitam ante transitum ad secunda vota, bene perdit proprietatem, quam tenetur restituere superstitibus filiis, si superuiuant, vna cum vsufructu post mortem matris, si tamen ipsa mater superuiuat filiis, tunc lucratur etiam proprietatem, de qua potest libere disponere. Angel. Aret. *d. cons.* 78. *Pro decisione, num* 22. *& sequent. ver. capio secundam.* † Limita, quando mater non ac- 37
ceptasset tutelam filii extante auo paterno; quia licet auus non administrauerit, & mater transiuerit ad secunda vota, non priuatur successione, secus si ipsa mater primo acceptasset tutelam, & non petito alio transiuisset ad secunda vota. Bald. *cons.* 438. *Factū, super quo per tot.* maxime *ver. solutio. lib.* 4. Alexand. *cons.* 185. *In causa. nu.* 12. *ver. alia etiam. lib.* 6. † Contrarium, quod imo etiam stante a- 38
uo paterno priuetur mater transiens ad secunda vota non petito tutore filiis, tenet apostill. ad Alexand. *d. consil.* 185. *n.* 12. *lib.* 6. *in ver. mater*, allegat Alberic. Bart. & Bald. *in l. matres, Cod. ad Tertull.* & Anch. *consil.* 104. Guid. Pap. *cons.* 179. † Imo, quod mater non pri- 39
uetur successione filii, si transiuit ad secunda vota, quando non acceptauerat tutelam, tenet simpliciter Castr. *cons.* 417. *Ista domina, in princip. lib.* 1. vbi solum considerat priuationem ex transitu ad secunda vota, quando tutelam acceptasset; quia debet reddere rationem, & reliqua restituere, antequam transeat ad secunda vota: item priuatur ob non petitum tutorem; sed non ob transitum, vt supra, & ita Anton. de Prato veteri *inter consilia Alexand. consil.* 133. *Vere crudelis, in princip. lib.* 4. quia istæ pœnæ,

quoad transitum ad secundas nuptias sunt sublatæ, vt etiam dicit
40 Alex. *cons.3.in fi.lib.7.* † Declara limitationem, matrem non priuari stante auo paterno, vt non procedat simpliciter; quia si auus paternus non haberet in potestate nepotes, vt quia essent concepti ex filio emancipato, & qui non reincidebant in potestatem aui, tunc auus non erit ipso iure tutor, & præferendus matri, qui eam excusat, neq; patruus, qui dicitur legitimus tutor, qa de iure moderno mater excludit in tãtum istos, vt non possint esse tutores, nisi postquam mater renunciauerit tutelæ; quia ipsa, & intra annum, & post annum impedit alium dari, nisi ipsa renunciet, ita Castillio. *cons.6.Supponitur, per tot.* vbi, quod non excusatur, si non petiit, licet adsint alii, ad quos possit tutela deferri, nisi ex decreto
41 iudicis tutelã susceperint. † Limita, quãdo mater contraxit spõsalia, & non fuit traducta; quia non priuatur, si tutelam assumpserat, alias secus. notandum dicit Rom. *Sing.222. Tu habes, quod ma-*
42 *ter*, vbi apostil. declarat, si copula non interuenit. † Extende idẽ, si contraxit matrimonium, sed nulliter, & nõ interuenit copula; quia non priuatur, si sumpsit tutelam intra annum, apostil. secun-
43 da *in fi. in d. Singul.222.* vbi citat plures. † Limita, vt non procedat, si filius decessit pubes factus; quia mater nõ priuatur successione; secus si decessit pupillus, & in dubio pupillus non præsumitur decessisse, sed incumbit onus probandi asserenti. Bald. *cons.451. Intelligo, quod dicti, lib.* 4. qualiter autem probetur pubes, vel maior decessisse, & quę probationes præualeant contrariæ. Bald. *cons.452. Quis melius, lib.* 4. vbi, quod maior numerus præualet, & quod masculi præferuntur fœminis, & si maior numerus esset fœminarũ,
44 causa potest transigi. † Limita; quia mater priuatur successione filiorum, si intra annum à die mortis patris nõ petiit tutorem filiis
* secundum * communem; sed tamẽ debet probari ab eo, qui vult matrem priuari, quod filii vixerint per annũ, & vltra, & quod mater non petiit tutorem intra annum, alias si hoc nõ probatur, mater non priuatur. Alex. *cons.185. In causa, & lite, in fi.n.* 10. *& seq. ver.*
45 *nec habet obstare, li.6.* † Limita, quando filii decessissent omnes, antequam mater transiuerit ad secunda vota; quia tunc cessant pœnæ secundarum nuptiarum omnino. Bald. *cons.317. Ad euidentiam,*
46 *n.3 ver. tertio est præmittendũ, li.5.* † Limita; quia illud, quod mater transiens ad secũda vota intra annum priuetur successione filiorum, quoad proprietatem, intelligitur, quando extant alii filii; secus si solus filius, de cuius hæreditate agitur, ita Alex. *cons.211. Viso*
* *themate, in pr.* vbi dicit * communem, & nemine discrepante, vbi
47 Apost. *in ver. secus.* citat alia cons. Alex. † Limita; quia si mater trãsiuit ad secunda vota intra annum, sed mortuo infante non perdit hæreditatem filii circa ea, quæ aliunde proueniunt pupillo, quã à patre; in iis vero, quę à patre, perdit proprietatem, sed consequitur vsumfructum; Io. de An. *cons.73. in quarto dubio.* vbi plene Bo-
48 logn. in apost. † Extende idem, quando post annum luctus mater transiuit ad secunda vota non petito tutore; quia erat minor, intra annum, licet maior effecta; quia succedit in bonis filii aliũde, quam à patre quæsitis libere, in aliis à patre prouenientibus suc-
49 cedit solum in vsufructu. Rom. *cons.279. Visis, in fi.* † Et priuata matre non petente tutorẽ defertur hæreditas ad sequentes, qui succedere deberẽt, & idem in aliis. Anch. *d.cons.440.n.11. v. Sed præsup-*
50 *posito.* † Declara tamen; quia si plures sunt substituti pupillariter, & omnes sint negligentes stante matre, licet successio deferatur matri, tanquam proximiori; si tamen inter substitutos esset vnus minor, defertur ei ex iure accrescendi, quod est potentius. Anch.
51 *cons.440. nu.12. & 13.* † Declara totam hanc materiam secundum Bart. *cons.54. Angelus, in fi. ver. vltimo. circa prædicta, lib.1.* vbi, quod de iure communi mater succedit filiis, sed debet aliis reseruare post mortem, quando transiuit ad secunda vota, *l. fœminæ, C. de sec. nupt.* si vero nubat post mortem filii, tunc bona, quæ habuit ex successione filii, quæ prouenerunt à patre filiis, pariter tenetur reseruare filiis ex eodem matrimonio; bona vero; quæ non prouenerunt ex patre, mater pleno iure facit sua, nec tenetur reseruare. *l. mater,*
52 *C. ad Tertull.* † Sed secundum iura post Cod. mater pleno iure succedit filiis, & non tenetur reseruare filiis primi matrimonii aliquid, siue viuente, siue mortuo filio transiuerit ad secunda vota, *auth. de non eligend. secundo nub. §. cum autem.* Bartol. *d. consil.54. ver. se-*
53 *cundum ius, lib.1.* † Ius vero nouissimum *auth. de nupt. §. hinc nos.* reddit ad distinctionem Cod. in *d.l. mater. C. ad Tert.* vt dicit Bartol. *d. cons.54. in fi. v. tertium fuit, li.1.* Alex. *cons.63. lib.5.* Aret. *cons.40. per tot.* & ides si cessant filii, succedit pleno iure, vt Bart. vbi supra, & ita etiam dicit Angel. Aret. *cons.78. Pro decisione, num.22. & seq. ver. capio secundum,* Alex. plenius *consil.63. lib.5.* vbi apost. citat plurimos, plenius Alex. *cons.3. circa præmissam, num.4. lib.7.* vbi dicit glosl. in
* *auth. ex testamento, C. de secund. nupt.* tenentem contrarium * com-
54 muniter reprob. † Declara; quia ex eo, quod mater transiuit ad secundas nuptias, non priuatur successione filii, quando alii filii non extant, alias secus secundum ius commune, & hanc commun. * dicit Alex. *d. cons.3. nu.4. ver. & constat, quod de iur. comm. lib.7.* *
cum sequ. vbi secus dicit, si statutum excluderet; siue quia vocaret consanguineos, seu agnatos, siue quia restringeret successionem matris ad vsumfructum pro illo tempore, quo vidua steterit, siue alias; quia valet. Vide, *Nuptiarum secundarum pœnæ, quæ sint sublatæ, vel non. Concl.164.* Vide Conclusionem proxime sequẽtem. Vide plene Anton. Gabr. *lib.3. titul. de secund. nupt. Concl.s.1. & 2. & 3.* vbi plene.

Mater quando priuetur successione filii ob non petitũ tutorem. Concl.113.

PRÆFERTVR † mater auiæ in tutela secundum veriorem opi- 1
nionem, sicut in successione. Ioan. de Anan. *consil.45. in fin.* vbi
Bologn. in apost. † Mater priuatur successione filii ob non petitũ 2
tutorem filio intra annum. Fulgos. *cons.137. Visis præcepto in fin.* qui
annus datur ad plus. Signor. *cons.193. Veritas est, in princip.* Roman.
sing.222. tu habes, quod mater, vbi declarat non procedere, si suscepit tutelam, & contraxit matrimonium, sed non traducta consummauit, vel nullum fuit, magis facit ad propositum *in sing.105.* incip. *sec. quero.* Castill. *cons.39. n.11. & seq.* Castr. *cons.154. col. fi. in pr. lib.*
2. *& cons.322. num.3. lib.2.* Bart. *cons.64. In quæstione, num.5. lib.2.* Ang.
Aret. *cons.76. In iis dubitationibus, num.* 8. vbi dicit * communem. *
Extende, vt procedat, siue filius, cui mater vult succedere, adiuerit hæreditatem, vel non; quia etiam si agatur de transmissione iuris adeundi, adhuc mater priuatur. Fulgos. *dict. cons.137. in fi.* Castillio. *consil.39. in pri. c. & per tot.* Bart. *d. consil.64. num.5. ver. præterea*
ex facti narratione, lib.2. † Et ideo mater non potest succedere filio 3
mortuo post annum in pupillari ætate, quando tutelam non accepit mater. Castr. *cons.287. Casum istum, in fi. lib.2.* † Extende; quia 4
mater non petens tutorem, vel non assumens tutelam filiorum intra terminum statuti, puta duorum mensium (prout Mantuæ) etiam quod sit exclusa ab agnato, præterquam à legitima, priuatur successione legitimæ. Ang. Aret. *d. cons.76. In iis dubitationibus,*
per tot. vbi pro, & contra, & hanc tuetur, & tollit cõtraria, & quod ita consuluit cum eo D. Bart. Campegius. † Extende; quia mater 5
non petens tutorem, nec assumens tutelam priuatur successione filii nedum circa successionem iuris communis, sed etiam circa successionem ex statuto inductam. Angel. Aret. *dict. cons.76. num.*
39. *v. & quod priuetur.* † Extende; quia priuatur successione filiiim. 6
puberis, si tutores dati filiis se excusauerint, vel fuerint remoti, si confestim nomina aliorum tutorum prætori non ediderit. Ang.
Aret. *cons.78. Pro decisione, in pr.* † Restringe, quando mater in nul- 7
lo succedit; quia non tenetur petere tutorem, neque assumere tutelam. Angel. Aretin. *d. cons.76. num.40. vers. ex iis apparet.* † Am- 8
plia; quia priuatur tutela, & consequenter successione filii, si cõmisit stuprum, vel alias vitã inhonestam duxit. Bald. *cons.297. Su-*
per primo puncto. per tot. li 3. allegat Iacob. de Beluis. *in auth. de restit. &*
ea, quæ parit in 11. mense, §. si. cuius opinionem dicit veriorem. † Cõ- 9
trarium glosl. *in l. in liberæ. ff. de rit. nuptiar.* Vide Anton. Gabr. *lib.3.*
titul. de secund. nupt. Concl.8. Pœnæ secundo nubentium afficiunt, vbi ple- 10
nius. † Amplia, quia ignorantia iuris in hoc non excusat mulie- 11
rem. Castillio. *cons.139. num.12. ver. nec ignorantia.* † Extende, quia 12
imo, neque ignorantia statuti abbreuiantis terminum matri ad duos menses ad petẽdum tutorem, vel assumendam tutelam excusat à priuatione succedendi in legitima. Ang. Aret. *d. cons.76. n.*
37. *ver. nec dici potest.* † Amplia; quia mater priuatur successione fi- 13
lii, si confestim non petiit tutorẽ filio, & sic intra 50. dies, ita Bart.
in l.2. §. confestim, ff. ad Tertull. & in l. sciant. C. de legit. hæred. vbi idem
dicit post Riccard. in quocumq; alio. † Declara; quia licet tenean- 14
tur mater, & alii petere confestim, videlicet intra 50. dies & cum primum potuerint, non priuantur successione ex hoc, sed bene, si negligentia durauerit per annum, ita Abb. ex mẽte Bart.
in cons.90. colum. 2. ver. secundo potest, li.2. allegat *Inst. ad Tertull. in fi.*
† Amplia; quia mater priuatur successione filii non solum, quan- 15
do non petiit tutorem, sed etiam quando bona filii sine administratione sibi à iudice decreta administrauit secundum veram opinionem. Castr. *cons.371. Iste, qui formauit. num.3. ver. item fuisset. lib.*
1. Castillio. *consil.39. num.13.* vbi, quod debet petere intra annum obtinere ex decreto, fideiubere, & inuentarium facere. Abb. *con-*
sil.90. Duo ad decis. in prin. lib.2. ver. secundo de hoc, vbi allegat glosl. *in*
l. res. §. si mater, ad Tertull. quam ibi sequitur Bart. & Bald. *in l. matres,*
C. ad Tertull. Contrarium tenent aliqui, vt per Castr. supra proxi-
me. † Declara; quia vera est ampliatio, & conclusio in matre; 16
quia si non petiit tutorem filio intra annum, priuatur succes-
sione,

sione, etiam si ipsa tanquam tutrix administrauit bona pupilli filii, non facto inuentario, & non susceptit administrationem ex decreto iudicis; quia imo priuatur administratione susceptа de facto; secus est in alio substituto, vel proximiore; quia pœna loquens in matre non extenditur ad alios, ita plenissime Abb. *cons.90. n. 2. v.*
16 *secundo videtur, & per tot. lib. 2.* † Extende, vt priuetur mater relicta tutrix filiorum à marito, si non fecit inuentarium, neque recepit administrationem, neq; alios tutores petiit. Bart. *cons.18. Viso testamento, n. 2. in 2. dubio,* & repetit iterum *cons.215. n. 2. vers. secundo est videre. lib. 1.* vbi, quod est sine dubio, vbi apost. *in vers. secundo* dat con-
17 cor. † Amplia, vt procedat, etiam si petiit tutorem impuberi co-
18 ram iudice incompetenti. Bald. *cons.83. in pr. li. 5.* † Amplia, vt quod dicitur de matre, habeat locum in substituto pupillariter; quia si non petiit tutorem pupillo, priuatur substitutione. Fulg. *cons.52.*
19 *Quidam Antonius, per tot.* † Restringe; quia non procedunt à paritate, nisi quoad petendum tutorem intra annum; secus quod ipse substitutus priuetur, prout mater, si administrauit bona pupilli sine decreto iudicis, ita Abb. *cons.90. Duo ad decisionem, in prin. lib. 2.*
20 † Restringe, nisi esset minor; quia excusaretur, etiam si factus esset maior, quando pupillus impubes decessit; quia excusatur perpetuo, ex quo semel fuit minor. Fulgos. *cons.52. nu. 3. & 4. vers. circa*
21 *secundum.* † Restringe; quia ex datione substituti cessat suitas se-
* cundum communem, * de qua Abb. *d. cons.90. col. 2. vers. tertio facit, li. 2.* vbi dicit, quod propterea, antequam pupillus adiuerit, nihil habet, & substitutus ex vulgari dicitur succedere patri pupilli, nō pupillo, nec obstat, quod statim non petiit tutorem, vt aditetur
22 hæreditas; quia sufficit, quod intra annū decessit pupillus. † Restringe; quia non priuatur, etiam maior, si procurauit, quod daretur tutor, qui sumpsit tutelam, & fecit inuentarium, & alia necessaria in sumptione tutelæ; quia licet postea male tutor administrauerit, excusatur substitutus. Fulg. *d. cons.52. in fi. ver. ad quartū.*
23 † Restringe; quia magis de facili priuatur mater, quam substitutus, vel alius extraneus successor; quia mater tenetur ex pietate, & propter successionem, alii dumtaxat propter successionem, ita
24 Abb. *cons.90. in fi. ver. præterea mater tenetur, lib. 2.* † Amplia, vt procedat, etiam si superuenisset impedimentum legitimum matri
25 post annum; quia non excusatur. Signor. *cons.193. in pr.* † Amplia; quia mater priuatur successione filii posthumi mortui, si non petiit curatorem ventri dari. Bart. *cons.64. In quæstione, n. 5. vers. præterea*
26 *dicta filio, lib. 2.* † Amplia; quia multo magis priuatur, si non petiit tutorem, nec acceptauit tutelam datam in testamento, nec fecit inuentarium, neque sibi decerni administrationem. Bartol. *cons.*
27 *18. in secundo dubio, & 215. lib. 1.* † Amplia in tantum matrem priuari successione filii, si intra annum non petiit tutorem, vt procedat, etiam si fuisset impedita legitimo impedimento, si impedimentum non allegauit intra annum; quia lapsus anni inducit præsumptionem de iure. Castr. *cons.148. Postpositis, col. 2. in pr. ver. oportet ergo dicere, lib. 1.* vbi dicit hanc fuisse opinionem Bartol. non
28 veram, & nimis rigorosam. † Contrarium tenet ipse Castr. *d. cons.147. col. 2. ver. præterea sufficit, lib. 1.* quod sufficit impedimentum adfuisse, licet non propositum intra annum, ne inducatur spes affectæ successionis, sed sufficit probare, si successio aduenerit per mortem pupilli, & respondet ad contraria, & *col. fin.* dicit opinionem Bart. rigorosam, & inhumanam, & quod exemplum de curatore petendo ventri non est bonum; quia venter non durat per
29 annum. † Declarat tamen Cast. *d. cons.147. col. 3. ver. posset quis substituendo, lib. 1.* quod opinio Bart. quod mater statim, quod potest petere, & non petit, incurrat moram, sed eam possit purgare intra annum, postea non; sed tamen recedit, & facit tres casus. *colu. fin.*
30 † Primus est, si mater negligit toto integro anno, omnes * te-
31 nent, quod priuetur, & conc. apostil. ibi. † Secundus, quando toto, & integro anno fuit impedita petere, & non priuatur, etiam si
32 intra annum non deduxit. † Tertius, quando fuit impedimentū in parte anni, & si in vltima parte anni fuit negligens, impedita
33 vero in prima, & media parte, & priuatur, vt in primo casu. † Si vero impedimentum est in vltima parte anni, & negligentia in prima, & media parte; tunc si se non arctauit, in tantum, quod nō
34 potuit commode petere, & non priuatur, alias secus. † Limita; quia priuatur successione filii, non autem successione mariti; ideo si per fideicommissum filio est substituta, habebit substitutionem; quia succedit marito, non filio, reliquum habebunt proxi-
35 miores. Io. de Anan. *cons.102. per tot.* vbi Bologn. in apost. † Limita; quia non priuatur successione filii mater ob non petitum tutorem intra annum, etiam si transeat ad secunda vota, quando extabat auus paternus, qui est legitimus tutor, etiam si auus tutelam
36 non administrauit Bal. *cons.438. Factum super quo, circa fin. ver. solutio, si mater, lib. 4.* † Extende, vt idem sit, quando extabat auus maternus tutor; quia mater excusatur. Fulgos. *cons.137. Visis præcepto in fin.* qui non loquitur, quando transiuit ad secunda vota. † Exten- 37
de; quia non priuatur successione, quando non petiit tutorem, si extabant legitimi, & ipsa illam non susceptit. Bartol. *cons.22. Homo in fine, sub num. 5. ver. secundo contra prædicta, lib. 1.* † Restringe secus 38
esse, si mater iam sumpsisset tutelam, & postea non reddita administratione, vel non petito alio tutore transiuisset ad secunda vota; quia tunc bene priuaretur, etiam si extaret auus paternus. Bald. *dict. cons.438. circa fin. vers. solutio. lib. 4.* † Limita, quando filia 39
pupilla nihil haberet, quod administratione indigeret, puta quia pater dotem reliquisset, cum nuberet, & interim alimenta; quia substitutus, & mater non priuantur. Anch. *cons.440. In quæstione, num. 7. & seq.* † Extende, quando non expediet pupillo detegere 40
patrimonium pupilli propter creditores. Rom. *singul. 105. secundo quæro,* vbi apostill. & sequitur alia apostill. ad Castrens. *consil. 371. in ver. fuerat, lib. 1.* † Limita; quia ius priuationis non intentatæ non 41
transit ad hæredes; quia pœna est. Anch. *d. cons.440. In quæstione, quæ vertitur, num. 4.* † Limita; quia non priuatur mater successione 42
filii, etiam si non petiit tutorem, dummodo filius impubes decedat intra annum concessum ad petendum tutorem; quia non priuatur, nisi lapso anno. Ang. *cons.166. Si testator, circa med. ver. super* 2. Fulg. *cons.137. in fin.* Io. de Anan. *cons.45. Visis iis, num. 3.* vbi Bologn. in apostill. dicit hanc veriorem. Castrens. *cons.147. Postpositis, colum. 2. ver. oportet ergo necessario, lib. 1. & cons.371. num. 3. lib. 1.* Rom. *consil. 221. Super isto,* vbi apostill. *in ver. veritas,* dat concord. & dicit
* communem, & magis * communem. Bartol. *cons.22. Homo, in fi.* **
num. 5. ver. sed contra. lib. 1. & Alexand. *cons.185. In causa, & ite, num.*
10. ver. nec habet obstare, lib. 6. vbi dicit * communem, & apostill. *in* *
ver. Bald. dat plurimos concord. vbi dicit, quod tenetur petere tutores acceptantes. † Extende, quod dicitur de matre, vt teneatur 43
intra annum petere tutorē filio impuberi, alias priuatur successione; secus si impubes decedat intra annum intra pubertatem, procedit enim etiam in substituto. Roman. *cons.221. Super isto, per tot.* vbi in fin. reprobat Bartol. tenentem contrarium *in auth. Presbyteros, Codic. de Episc. & Cler.* † Extende limitationem; quia neque 44
mater, neque substitutus priuantur successione, si die vltima anni petierint tutorem, & idem si intra annum pupillus moritur; quia regula est, quod is, qui tenetur intra certum terminum facere, sufficit, quod faciat vltima die termini, vel impediatur, quod non debeat facere. Roman. *dict. cons.221. num. 2. versicul. vnde regula, cum seq.* & ibi apostill. *in ver. vltima die,* dat plurimos concord. † De- 45
clara; quia licet mater teneatur petere confestim, videlicet, cum primum potest, tamen non dicitur in mora intra duos menses. Bartol. *cons.97. Factum proponitur, in princip. lib. 2.* † Extende; quia 46
mater, quæ habet tres filios impuberes, quibus tenetur intra annum petere tutorem, si vnus decedat intra duos menses superstitibus matre, & aliis duobus impuberibus, seu infantibus, quibus nec mater intra annum petiit tutorem, mater non excluditur à successione primi infantis, qui decessit intra duos menses, sed excluditur à successione aliorum duorum, qui pariter post annum decesserunt, & licet non præferatur mater in successione primi, sed deberet concurrere cum aliis duobus filiis, *auth. defuncto, Cod. ad Tertull.* tamen; quia alii duo infantes non habebant tutorem etiam culpa matris, nō transmittunt hæreditatem fratris, vel sororis; ideo mater in totam succedit primo infanti defuncto, sic Bartol. *cons.97. Factum proponitur, lib. 2. per totum.* † Cui incumbat 47
onus probandi, mortuo filio impubere, an matri, quæ non vult priuari, quod ante completum annum, an obiicienti matri, quod decesserit post annum, dicit Alex. *d. cons.185. n. 10. & seq. ver. nec habet obstare, li. 6.* ꝙ mater nō priuatur, nisi probetur, quod filius impubes decesserit post annum, licet mater non petito tutore intra annū transiuerit ad secunda vota, sed dubito; quia durat præsumptio vitæ filii intra annum, & post annum; ideo cogita, quia incumbit asserenti mortuum. † Extende multo magis, quando 48
impubes intra octo dies decessit. Ioann. de Anan. *cons.73. in tertio dubio.* † Extende, vt procedat, etiam si petiit coram iudice incom- 49
petenti intra annum, & non administrauit; quia si pupillus decedat intra annum, mater non priuatur successione filii. Bald. *cons.*
83. *Præmittendum, num. 8. ver. non obstat prædictis, lib. 5.* † Extende, 50
quando filius moritur supra pubertatem; quia mater non priuatur. Castrens. *cons.371. num. 3. lib. 1.* Vide infra *num. 62.* † Contra- 51
rium tenet Fulgos. *cons.48. Quidam P. condidit,* vbi recitatis opinionibus dicit hanc veram, nisi probet impedimentum legitimum; quia etiam non petens curatorem ventri priuatur successione, & tamen venter non durat per annum. † Declara; quia non pri- 52
uatur successione legitimæ sibi delatæ per statutum, prout est Senarum, vbi quarta matri habitanti in ciuitate conser-

uatur,

53 iatur, vt in illa succedat. Fulg. *cons.* 48. *Quidam* P. *condidit.* † Declara; quia hæc opinio est rigorosa nimis, & fuit Bartoli, quod priuetur, & argumentum de curatore dando ventri non est bonũ. Ca-
54 strr. *cons.* 147. *col.* 2. *li.* 1. † Extende; quia mater non priuatur succes-sione pupilli, quando pupillus decessit intra annum, & supererat tantum temporis anni, quod mater potuisset solemniter petere tutorem. Castr. *cons.* 29. *num.* 3. *vers. vel quia fuisset præuenta, lib.* 2. vbi,
55 quod non habet dubium. † Contrarium, quod imo si mater fuit in negligẽtia magna, licet intra annum pupillus mortuus sit, pri-
56 uetur, dicit Castr. *cons.* 322. *n.* 3. *lib.* 2. esse opinionẽ Bart. † Et quod si mortuus est impubes intra annum, sed ita in fine anni, quod non poterat solemniter peti, & dari tutor: tunc mater priuatur, ac si lapsus esset integer annus. Castr. *d. cons.* 29. *n.* 3. *ver. si vero, lib.* 2.
57 † Declarat Castr. *d. cons.* 29. *n.* 3. *ver. vel aliter lib.* 2. quod in pœna ista legali non priuatur, nisi lapso toto anno; quia donec subest de anno, potest adire hereditatem pupilli, sed postea lapso anno priua-
58 bitur; quia sufficit, quod non restet tantum de anno, quod posset solemniter petere tutorem, vt postea lapso anno priuetur. † Limita; quia non priuatur successione mater, si non petiit tu-
59 torem intra annum, quando assumptio tutelæ fuisset frustatoria, cum nihil esset, vnde gubernacula possideret Bal. *cons.* 239. *Dicta*
60 *mater, lib.* 5. † Limita, quando extarent legitimi; quia cessant dati-ui, vt mater teneatur petere. Sign. *cons.* 193. *in fi. & d. cons.* 238. *n.* 8. *in*
61 *fi. ver. præterea mater.* † Limita, quando filius habebat substitutum, ad quem successio deferebatur. Bald. *cons.* 317. *Ad euidentiam, in pr. lib.* 5. quia primus annus excusat matrem, ex quo substitutus tenetur petere; sed lapso primo anno mater tenetur. Anch. *cons.* 440.
62 *in pr.* Bart. *cons.* 54. *Angelus, n.* 6. *ver. nec potest. lib.* 1. † Extende; quia si substitutus fuit negligens in primo anno, & mater in secũdo excluſi sunt ambo; sed tamen si substitutus possidet, hæres natus agens excluditur, nisi doceat matrem fuisse minorem. Anchar. *d.*
63 *cons.* 440. *in pr.* † Limita, quãdo filius, licet esset impubes tempore mortis patris, tamen quando ipse decessit erat pubes factus. Bald. *d. cons.* 317. *n.* 2. *ver. secundo præmittendum, lib.* 5. *& cons.* 418. *in fi. lib.* 5. *l. matres*, vbi gloss. & scrib. *C. ad Tertullian.* Dec. *in cap. ex parte, de*
64 *appel.* Paris. plene *cons* 86. *nu.* 25. *lib.* 1. Port. & alii post gloss. *Instit. ad Tertullian. §. sed quemadmodum, ver. impuberum.* Castr. *cons.* 417. *Ista do-*
65 *mina, in pr. lib.* 1. † Extende, vt procedat, etiam si plures filii essent mortui, aliqui intra, aliqui supra pubertatem; quia quoad maiores puberes non perdit, licet secus quoad impuberes. Castillio.
66 *cons.* 39. *n* 13. *ver. cæterum.* † Limita: quia mater nõ priuatur successione filii, & si petiit tutores, qui susceperint, & inuentarium fecerint, & iurauerint; quia licet male administrauerint, nihil refert ad priuationem matris Fulg. *cons.* 52. *Quidam Antonius. n.* 5. *ver.*
67 *in oppositum.* † Extẽde, vt idem sit in substituto; quia licet non sollicitauerit tutores, vt bene administrarent, non priuatur; quia ad
68 hoc non tenetur. Fulg. *cons.* 52. *nu.* 5. *ver. ad quartum.* † Limita; quia mater non priuatur successione filii, si tutelam suscepit, inuentarium fecit, & alia præstitit in susceptione tutelæ necessaria; quia licet postea male tutelam susceptam gesserit, non priuatur. Fulg.
69 *d. cons.* 52. *nu.* 5. *ver. in oppositum.* † Extende, vt idem sit, quando mater non procurauit, quod administrarent tutores post susceptam solemniter tutelam; quia cum sit excusata à principali, excusatur
70 etiam ab accessoriis. Fulg. *d. cons.* 52. *in fi.* † Limita; quia licet mater teneatur petere tutorem impuberi filio; non tamen tenetur ipsa assumere tutelam intra annum, etiam si esset relicta tutrix in testamento patris impuberis; quia ex hoc non priuaretur succes-
71 sione filii. Ang. *cons.* 166. *circa med. ver. super secundo.* † Limita, quando mater probabiliter ignorauit mortem patris filii, qui decessit
72 in absentia; quia excusatur. Fulg. *d. cons.* 137. *in fi.* † Limita; quando statutum vocat fratres, & sorores ad successionem excluſa matre, præterquam à tertia vsus fructus; quia si omnes filii decedãt, impubes non priuatur, puta donec supereſt vltimus; quia priuatio non datur sine habitu, & quoad vltimum, si non vixit per annum, post mortem aliorum non priuatur, ita Castillio. *cons.* 39. *nu.*
73 13. *ver. in cæteris, vsq; in fi.* quasi etiam non teneatur petere vltimo, nisi postquam alii omnes sint mortui, & successio matri defera-
74 tur. † Extende; quia mater priuatur, si transiuit ad secunda vota non petito tutore intra annum, sed tamen si intra annum transeat, priuatur solum proprietate, non autem vsufructu eorum, quæ à patre prouenerunt, istud intelligas esse verum, si extant alii filii, quibus hæreditas mortui deferri debet, sed si erat solus filius mortuus, tunc mater non priuatur proprietate. ita Alex. *cons.*
* 211. *Viso themate, in pr.* vbi dicit * communem nemine discrepan-
75 te, *lib.* 7. † Limita, quia non tenetur etiam petere tutorem, quando filio sunt dati tutores testamentarii, ex quo illi præferuntur.
76 Ang. *d. cons.* 166. *prope fin. ver. primo quia pupillus.* † Limita, quando mater succederet filio ex vulgari; quia succedit defuncto, non autem filio, & idem in substituto. Anch. *d. cons.* 440. *n.* 7. † Limita, 74
quando pupillo esset factum magnum legatum, si non habet tutorem; quia mater non priuatur, si non suscipiat tutelam, neque petat tutorem intra annũ; quia expedit pupillo, ne perdat legatum magnum. Rom. *d. sing.* 105. *Secundo quæro*, sequitur apostill. ad
77 Castr. *cons.* 371. *in fi. in ver. fuerat, li.* 1. † Limita, quando intra annum 75
esset præuentum, quod alius suscepisset tutelam; quia mater eo casu, etiam si non petierit, non punitur. Ang *d. cons.* 166. *circa fin. v.*
78 *tertio quia.* † Extende; quia donec extant tutores dati in testamento, vel reliqui, vt quia pendebat excusatio, vel an essent idonei, vt
79 quia impedimẽtum erat temporale, excusatur mater, & alius obligatus petere intra annum. Sign. *cons.* 193. *in fin. ver. opponit, & cons.*
80 238. *n.* 8. *in fi.* † Limita; quia mater minor excusatur, si non petiit 77
tutorem filio impuberi. Anchar. *cons.* 340. *In quæstione, in pr.* Castr.
81 *cons.* 29. *nu.* 3. *lib.* 2. vbi apost. citat Rom. *cons.* 279. *Visis*, vbi apost. *in*
ver. effecta sit. dicit magis * communem, & dat concor. Castr. *cons.* *
82 322. *In casu supradicto n.* 3. *li.* 2. vbi apost. citat Soc. *cons.* 153. *Pulchra. fi.*
2. vbi ponit alias causas, ex quibus excusetur. † Extende, vt idem 78
83 sit in masculo quocunq; obligato petere tutorem, prout substitutus pupillariter; quia si minor est, excusatur. Fulg. *cons.* 52. *in pr.*
Anch. *cons.* 440. *In quæstione, n.* 11. *ver. vlterius.* † Extende, vt proce- 79
84 dat limitatio, etiam si mater minor, (durante adhuc minoritim-pubere filio) efficiatur maior; quia adhuc non priuatur. Rom. *d.*
cons 279. *in pr. vers. consequens est*, vbi apost. *in ver. effecta sit*, citat pro
85 vtraq; parte, & dicit hanc magis communem. * † Contrarium, * 80
quod imo mater, quæ non petiit tutorem filio impuberi intra annum, priuetur successione, etiam si sit minor, dummodo efficiatur maior, tenet Bald. Nouell. *in tract. de dote, in* 11. *par. priuil. n. in*
86 13. *memb. in fi.* † Declara tamen, quia prima opinio procedit, si ma- 81
ter efficiatur maior, quando filius impubes remanet; quia perse-
87 ueret in eadem negligentia, tunc bene priuaretur, alias secus, ita
Neuizan. *in sylua nuptia. lib.* 2. *post n.* 53. *ver. limita nono.* † Contrade- 82
88 clarationem tenet apost. ad Roman. *d. cons.* 279. vbi dicit Neuiza. pessime loqui, quia non potest dari casus, quod mater efficiposit maior, nisi durante ætate impuberis, nisi Neuizanus præsupponat partum, vt aliqui affirmant, contingere in nono anno ætatis matris, & sic reprobat, quasi malesentiat, posse matrem effici
89 maiorem etiam pupillo facto pubere, quod non potest contingere. † Ego credo, quod possit verificari dictum Neuizan. alio 83
modo, quia potest contingere casus, quod mater minor non petierit tutorem intra annum, & sic nõ priuetur post annum, si datus esset tutor alius, & mater tunc maior efficiatur, non priuatur; quia non est necessaria petitio tutoris; secus, quando duraret negligentia, & sic debet intelligi Neuiza. & vterq; casus est contingibilis in isto sensu, & vt saluetur semper opinio, si potest saluari,
90 non vt cauilletur. † Declara in tantum esse verũ, vt sufficiat, quod 84
semel mater, vel substitutus fuerint minores; quia licet postea sint effecti maiores ante mortem impuberis, adhuc tamen excusantur; quia attenditur initium. Fulg. *cons.* 52. *n.* 3. & 4. Anch. *d. cons.*
91 440. *n.* 11. *ver. vlterius.* † Restringe; quia debet probari minor ætas 85
ab eo, qui se fundat super ea, alias si nõ constat de ea, non releuat.
92 Anch. *d. cons.* 440. *in pr.* † Limita; quia mater non priuatur succes- 86
sione filii, quando intra annum petiit coram iudice dari tutorem, & iudex illi respondit iã esse prouisum de tutore; quia excusatur, quia nõ debuit decipi, ideo competit restitutio in integrũ. Sign.
93 *cons.* 238. *n.* 8. *ver. item quia*, vt infra. Vide, *Tutelam intra quantum tempus petere teneantur obligati. Concl.* 412. *&* *Concl. seq. ibi proxime.* Vide 87
Conclusionem prox. præced. Vide Ant. Gabr *lib.* 3. *titul. de secund. nupt. concl.* 9. *Mater, quæ susceptæ tut. la transit ad secunda vota non petito tutore, priuatur successione filii impuberis decedentis.*

Mater quando priuetur successione filii; quia ventri non petiit tutorem. Concl. 114.

MATER † priuatur successione filii posthumi, si dũ erat in ventre, non petiit ventri curatorem dari intra sex menses. *l.* 2. *§. si* 1
mater. ff. ad Tertull. & in §. quid si cum prægnans, circa fi. Bart. *cons.* 22. *Homo Accursuli, in fi. ver. restat modo videre. lib.* 1. vbi apost. *in ver. curatore*, 2
dat concor. † Declara, dummodo post mortem viri tantum tempus, videl. sex mensium duret venter prægnans, vt per Bar. *cons.* 3
30. *Vannutius, col.* 2. *ver. & tunc aduertendum, lib.* 1. † Extende, etiam si 3
posthumus natus obiit intra octo dies; quia bene excusatur, filii nato non petiit tutorem, sed tamen non excusatur, si ventri nõ 4
petiit curatorem. Bar. *d. cons.* 22. *n.* 5. *ver. sed contra hoc. lib.* 1. † Exten-
de, vt idem sit, si extaret legitimus tutor; quia requiritur cura-
tor.

tor. Bart. *d. cons. 22. n. 5. ver. secundo contra prædicta. lib. 1.* † Declara tamen; quia in ista petitione curatoris debet mater plura facere, de quibus Vide, *in ver. Venter quando, & qualiter in possessionem mitten-*
6 *dus. Concl. 76.* † Restringe, quando mater esset minor 25. annis, vt per Bart. *d. cons. 22. Homo, lib. 1.* vbi mater erat maior, & *cons. 30.* vbi dicit, dummodo non sit minor viginti annis; quia forte statutū hoc disponit.

Matriculatus quando perdat priuilegium, & an iterum soluere teneatur pro noua matricula. Concl. 115.

1 SCHOLARIS † matriculatus semel remanet matriculatus, licet steterit ablēs minori spatio quinquennii; si vero maiori spatio quinquennii, perdit priuilegium matriculæ. Bart. *cons. 134. V-*
2 *niuersitatis. lib. 1.* vbi apost. *in ver. vniuersitatis*, dat concord. † Ratio est; quia per lapsum quinquennii præsumitur non habuisse animum reuertendi; quia in quinquennio perficit studium. Bartol.
3 *d. cons. 134.* vbi apost. *in ver. reuertendi, lib. 1.* † Extende; quia artifex, qui per quinquennium deserit artem, desinit esse de illa arte, & contumax vocatus à Collegio si perseueret per quinquennium, priuatur Collegio, ita apostill. ad Bart. *d. cons. 134. in ver. reuertendi.*
4 *li. 1.* † Contrarium Bald. *cons. 409. Cum quæritur, in fi. li. 5.* vbi, quod desinit esse artifex, cum primum deserit. † Declara tamen; quia scholaris, qui soluit semel matriculam, licet propter absentiam perdiderit priuilegium, & debeat iterum matricolari; non tamē teneatur iterum soluere. Bart. *d. cons. 134. in fin. lib. 1.* vbi apost. *in ver. super secundo.*

Matrimonium quid sit, & qualiter cōtrahatur. Concl. 116.

1 MATRIMONIVM † est maris, & fœminæ legitima coniunctio, *Institut. de patria potest. in prin.* ideo requiritur consensus vtriusque de præsenti, & quod sit legitimus consensus, Gemin.
2 *cons. 33. num. 10. ver. pro cuius declaratione.* † Est maris & fœminæ per mutuum consensum signis perspicuis de præsenti libere expressum maritalis coniunctio inter personas legitimas, indiuiduam vitæ consuetudinem continens. Alex. *cons. 56. In præsenti, n. 2. lib. 4.*
3 † Et dicitur matrimonium quasi matris monos, (siue potius nomos) id est, lex; vel quia matrem monet, vt seruet fœdus, vt quia per maritum, & filios defenditur, vel quasi matris muniū, id est, officium matris pro eo, quod prolis acquisitio maxime spectet ad mulieres in concipiendo, pariendo, nutriendo, & compatiendo; quia sicuti possessio dicitur patrimonium; quia paterna sollicitudine acquiritur; sic prolis acquisitio dicitur matrimonium,
* & hæc est communis * sententia secundum Alex. *d. cons. 56. n. 3. li.*
4 *4.* † Extende in tū requiri consensum amborum, vt licet ambo consenserint durante impedimento, puta cōsanguinitatis in gradu prohibito, & matrimonium consummauerint; tamen altero dissentiente nō valet matrimonium etiam superueniente dispēsatione Papæ tempore dissensus. Gemin. *cons. 33. n. 13. ver. tertia sal-*
5 *sa. & n. 14.* vbi late. † Extende; quia si quis contraxit cum muliere animo eā cognoscendi carnaliter, non autem animo contrahendi, licet in foro fori sit matrimonium; tamē in foro poli secus
6 est, etiam si pluries carnalē copulā habuerint, plene Soc. *cons. 28. li.* vbi, quod potest Papa super tali matrimonio dispensare ad instantiam mariti, qui non habuit animum; sed tamen ibi concurrit, quod mulier erat meretrix. † Extende; quia qui contraxit per verba de præsenti cum muliere, & non potest probare matrimonium, si mulier nupsit alteri, poterit & ipse nubere; quia potest credere, quod ipsa mulier vere non consenserit. Ferret. *cons. 178.*
7 *li. 1.* † Amplia; quia consensus solus legitimus de iure Canonico perficit matrimoniū, in quo ius Canonicum, & non ius Ciuile, quod omnia attendi debet; & ideo licet non interueniāt dotalia instrumenta; tamen est matrimonium. Ang. *consil. 29. Titius*
8 *existens, in pr.* plene Paris. *cons. 13. li. 2.* † Extende; quia in omni dispositione loquente de matrimonio contracto, vel matrimonio constante, attenditur sola dispositio matrimonii cōtracti per verba de præsenti, & si non sit facta traductio ad domum, neq; consummatio; quia solus consensus perficit matrimonium. Zab. *cōs.*
9 *14. Statuto Tigesti, in fi.* Ang. *d. cons. 29. in pr.* Alex. *cons. 61. Viso proces-*
su, in pr. l. 5. † Matrimonii appellatione venit quandoq; coniugiū contractum solum per verba de præsenti sine copula, quandoq; cum copula; quia primum sine copula potius importat spōsalia, videl. quia sunt sponsi, non coniuges; quia nō se coniūxerunt mixtim per copulam carnalem. Abb. *cons. 1. n. 5. lib. 1. ver. secundum præ-*
10 *suppositum.* † Matrimoniū est maximū sacramentū, & maximi pōiudicii. *c. litteras, & cap. illud, de præsumptio. c. licet ex quadam, de testib.*
† Et primum fuit sacramentum à Deo constitutum, *auth. de trien.* 11
& semisse. § nemo. coll. 3. † Institutū fuit ab ipso Deo originaliter in 12
cælo ante peccatum. *Genes. c. 2. in fi.* ibi: *Os ex ossib. meis, & caro ex carne mea; de relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit vxori suæ.* & idem dicit tex. *in c. 1. de voto. in 6.* gl. in *c. summa 27. q. 1. &*
in c. iis ita 30. q. 2. c. gaudemus. de duor. c. debitum. de bigam. Alex. *cōs. 56.*
In præsenti, n. 3. & 4. lib. 4. † Et fuit institutum tempore legis naturę 13
in remediū infirmitatis humanæ. *c. sicut. §. 1. & §. 2. 27. q. 2.* † Et 4 14
vult decidere causam matrimonii, quæ tangit substātiam ipsius, videtur decidere causam fidē tangentē. Io. Hisp. *in tract. de matr. in*
3. charta. Ideo matrimonialis causa ad forum Ecclesiæ spectat absolute. Alex. *cons. 169. Visis instrumentis, in fi. lib. 7.* † Et valet sine do- 15
talibus instrumentis. Alex. *d. cons. 56. n 3. ver. & valet, li. 4.*

Matrimonium carnale requirit consensum, & qui possint contrahere matrimonium, vel non. Conclus. 117.

MATRIMONIVM † tam spirituale, quam carnale requirit cō- 1
sensum; ideo non potest contrahi a furioso; vel mente capto; quia quoad defectum consensus à pari procedunt. Alex. *con-*
sil. 54. Ad quæsitum breuiter. lib. 1. in pr. † Et consensus debet esse de p̄- 2
senti. Alex. *cons. 61. in pr. lib. 5.* & supra *Concl. præced.* † Extende in tā- 3
tum, vt licet mente captus, & furiosus contrahat matrimonium, ex quo caret consensu, tamen est nullum. Alex. *d. cons. 54. in pr. li. 1.*
vbi per totum, qualiter probetur mente captus, vel furiosus.
† Amplia; quia non possunt parentes ex voto eorum obligare fi- 4
lium ad religionem sine suo proprio consensu, sicut non possunt obligare ad matrimonium, nisi ipse cōsentiat per se ipsum. Castr.
cons. 366. Ne sub æquiuoco, in pr. lib. 1. † Excommunicatus potest con- 5
trahere matrimoniū. Alex. *cons. 56. In præsenti. nu. 4. li. 4.* allegat tex.
in c. illud, 90. distinct. cum gl. vbi Alex. quod etiam potest vxorē ducere, *cap. nullus, distinct. 4.* Vide, *Matrimonium prohibentur contrahere*
multi. Concl. 148.

Matrimonium debet contrahi in faciem Ecclesiæ, & quæ requirantur. Concl. 118.

MATRIMONIVM † in faciem Ecclesiæ debet contrahi, & di- 1
citur contractum in faciem Ecclesię, si solemnis benedictio, & aliæ solemnitates in Ecclesia interuenerint. Oldr. *cons. 256. Cle-*
mens Episcopus, in fi. ver. ad quartum, sequitur Gemin. *cons. 27. in fi. ver.*
quoad secundum. sequitur Rol. à Val. *cons. 93. num. 29. lib. 3.* † Contra- 2
rium, quod imo adhoc, vt matrimonium dicatur contractum in faciem Ecclesiæ, requirantur denunciationes, & bannimenta in Ecclesia facta, *ca. cum inhibitio, de clandest. desponſ.* & benedictio spōsæ in Ecclesia, & quod matrimonium publicè contrahatur conuocatis amicis, & consanguineis. Rol. à Vall. *cons. 93. num. 26. li. 3.*
vbi dicit communem. * † Declara; quia quando matrimonium * 3
contrahitur palam, & publice in faciem Ecclesiæ, hoc est, conuocatis amicis, aliæ solemnitates bannimentorum, & in Ecclesia, de consuetudine non seruantur. Curt. Iun. *consil. 52. in princip.* vbi
dicit hanc communem, & communem * dicit, & sequitur Ro- *
land. à Vall. *d. cons. 93. num. 25. li. 3.* vbi *num. 27. & seq.* dicit, quod Ecclesia est collectio fidelium nullis exclusis, & quod hoc modo cōtractum dicitur de consuetudine in faciem Ecclesiæ, & maxime, quando interuenerunt publica instrumenta, & hanc partem cōfirmat Mascard. *Concl. 1032. num. 4.* vbi dicit magis * communem; *
& quia fauet matrimonio, & legitimitati, est verior, & tutior.
† Et matrimonium per verba de præsenti consueuit contrahi in 4
ecclesia præsentibus parentibus. Cast. *cons. 45. n. 2. in fi. ver. quod et-*
iam patet. lib. 1. † Et contractus matrimonii in ecclesia cum bene- 5
dictione inducit probationē legitimę filiationis, nisi constet ambos coniuges sciuisse impedimentum. Gemin. *dict. cons. 27. in fi.* &
hæc est communis * opinio, vt per Roland. à Vall. *d. cons. 93. n. 23.* *
& seq. † Requiritur denunciatio in ecclesia, & bannimentum cū 6
temporis interuallo, ad hoc, vt proles dici possit legitima, si matrimonium esset nullum propter gradus consanguinitatis, *d. cap.*
cum inhibitio, de clandest. desponſ. & hæc est communis * opinio, vt *
dicit Roland. à Valle *d. cons. 93. n. 26. lib. 3.* licet de consuetudine dicat non seruari, sed sufficit, quod palam, & publice contrahatur,
ibi *num. 25.* vbi de * communi opinione Doctorum. † Extende; * 7
quia imo etiam contrahentes in gradu prohibito procreāt filios legitimos, quando ambo, vel alter coniugum fuit ignorans impedimenti, communem * dicit Roland. à Valle *dict. consil. 93.* *
num. 18. lib. 3. † Et hæc legitimatio procedit tam quoad succes- 8

sionem

sionem etiam excluso substituto, quam quoad ordines, & bene-
*9 ficia, communem * dicit Roland. *d. consil. 93. n. 19. & 20. li. 3.* † Extende; quia ignorantia præsumitur, & bona fides ad effectũ prolis legitimæ, quando in faciem Ecclesiæ, videlicet, palam, & publice est contractum. Ias. *cons. 156. & cons. 168. lib. 4.* Curt. Iu. *cons. 52.*
* *in pr.* vbi dicit * communem, plenissime Roland. à Vall. *cons. 93.* v-
* bi *nu. 25. lib. 3.* dicit communem, & * communem Canonistarum
dicit *nu. 26.* & quod sufficit, quod sit contractum coadunatis a-
10 micis nullo serioso excluso. † Extende, vt ille text. procedat nedum in casu, in quo propter gradus esset matrimonium prohibitum, sed etiam si propter aliud impedimentum; quia cum sit fauorabilis materia propter periculum animarum, fit extensio. Io. Andr. *in cap. ex tenore, de clandest. desponsa.* Gemin. *cons. 66. col. fin. in pr.* vbi declarat hoc procedere quoad parentes, vbi agitur de fauore animæ; secus quoad legitimationem prolis, quæ non peccauit. Petr. de Anch. *consil. 401. Stipositus, in princ.* vbi idem dicit in eo, qui
contraxit secundum matrimonium super fama mortis primæ vxoris; quia filii non sunt legitimi, ex quo non in faciem ecclesiæ
11 contraxerunt, maxime, quando prima viuebat vxor. † Restringe, vt ille text. *d. c. cum inhibitio, de clandestin. desponsa.* non habeat locum in eo, qui contrahit in mortis articulo constitutus. Gemi. *d.*
12 *cons. 66. n. 6. ver. vel potest alio modo.* † Restringe; quia *d. ca. cum inhibitio*, ante Concilium Tridentinum non seruabatur quoad denun-
13 ciationes, vt ibi apost. &alii. † Operatur multa contractus matrimonii in faciem Ecclesiæ; quia si deducatur aliud matrimoniũ, vel aliquod impedimentum, si non est contractum in faciem ecclesiæ, fit separatio thori, alias secus; quia non confert quasi possessionem matrimonium non cõtractum in faciem ecclesiæ. Ge-
14 minian. *cons. 76. Super dubio, in prin. vsq; ad ver. super secundo.* † Amplia; quia ad hoc, vt matrimonium sit validum, requiritur, quod verba sint conformia; quia si vnus pure, alter sub conditione, vnus de præsenti, alter de futuro contraherent, nõ esset matrimonium. Bald. *cons. 65. Casus est talis, numer. 1. ver. secundo præmitto, lib. 2.*
15 † Amplia; quia matrimonium dicitur clandestinum, & prohibitum etiam in præiudicium prolis, quando non interuenerunt solemnia, de quibus in *d. c. cum inhibitio, de clandest. desponsa.* si impedimentum detegatur dirimens matrimonium, vt quia vel sint in gradu prohibito, vel quia contrahens habebat aliam vxorem, ita Abb. & alii *d. c. cum inhibitio*, quia tũc dicuntur esse in crassa igno-
16 rantia; quia non seruant solemnia. Ruin. *cons. 14. n. 10. lib. 3.* † Extende; quia etiam dicitur clandestinum, quando fit absq; præsentia consanguineorum, amicorum, & testium, *d. c. cum inhibitio, de clandest. desponsa.* Capra *cons. 116. num. 17.* Paris. *cons. 13. lib. 2.* Ruin. *cons. 128. nu. 5. & 6. lib. 2.* Cephal. *cons. 276. nu. 15.* Socin. Iun. *cons. 86. lib. 2.*
17 † Limita; quia matrimonium non dicitur clandestinum, licet nõ fit factum in ecclesia, neq; sint posita edicta, quando fuit seruata consuetudo contrahendi, vel quando in faciem ecclesiæ, videlicet coram multitudine fidelium fuit actum. Abb. *d. c. cum inhibi-*
18 *tio. num. 9. de clandest. desponsa.* vbi apost. *in ver. coram multitudine.* † Extende; quia si coram Notario, & testibus, & amicis est contractum, non dicitur clandestinum, licet non in ecclesia, ita Paris. *cons. 15. nu. 40. & seq. lib. 2.* & ita seruari in Lombardia dicit Ruin.
19 *cons. 51. lib. 5.* † Extende; quia imo matrimonium celebratum coram iudice, vel de quo cõfectum est publicum instrumentum,
20 non dicitur clandestinum. Ruin. *d. cons. 51. n. 15. li. 5.* † Declara extensionem, nisi esset confectum instrumentum à Notario amico cum testibus amicis; quia tenerent illud secretum; tunc licet instrumentum faciat rem notoriã; secus est, si esset occultũ. Ruin. late *cons. 128. lib. 4.* Vide omnino Menoch. *cons. 199. n. 39. & seq. li. 2.* vbi, quod requiritur conuocatio consanguineorum secundum consuetudinem loci, & bona fides; vt quia non adsit impedimẽ-
21 tum. † Limita; quia licet contrahentes matrimonia clandestina peccent; tamẽ matrimonium est matrimonium, si potest probari cõsensus. Abb. *in ca. 1. in primo not. ab. de clandest. desponsat.* plene Palæott. *de nothis, & spur. in pr. cap. 5. n. 6. & seq.* vbi, quod est validum ex solo consensu, si constare potest, licet Ecclesia appositerit pœnam
22 peccati ad tollendas fraudes. † Extende, vt idem sit in contractu clandestino; quia licet sit suspectus, tamen valet, & idem in collatione, & omni actu. Abb. *d. cap. 1. in primo not. ab. de clandest. desponsa.* v-
23 bi apost. *in ver. non vitiant.* † Extende; quia filii nati ex matrimonio clandestino sunt legitimi à principio, etiam si nati sint ante publicationem. Abb. *in ca. 2. n. 4 de cland. desponsa.* vbi dicit notandum.
24 † Declara, quando non adest impedimentum, quod impediat, & dirimat, alias secus; quia est ignorantia procurata contrahendo clandestine, & in casu prohibito; & tunc proles non est legitima. Abb. *d. cap. fi. in pr. de cland. desponsa.* vbi idem dicit, quando sciuissent
25 ambo impedimentum, licet in faciẽ ecclesiæ contraxerint. † Declara, vt extensio procedat, quãdo facta est publicatio matrimonii clandestini, vel est probatum matrimonium clandestinum ante natiuitatem, sed non statur in hoc soli confessioni coniugũ quia esset aperta via fraudibus, ita Gabriel. *cons. 21. num. 43. & seq.* † Contra declarationem Curt. Iun. *cons. 27.* vbi, quod communis
* opinio est, quod sola confessio coniugum probat matrimonium, * sed tamen ibi concurrit, quod erat etiam facta publicatio. † De-
clara; quia si cum confessione etiam absente parte facta concurrunt fama, datio annuli, copula, habitatio simul, & alia, de quib. Dec. *cons. 162.* probatur matrimonium. vide Soc. *cons. 39. li. 1.* † Restringe in sententia; quia si fertur clam, est omnino nulla, vt apost. ad Abb. *d. cap. 1. de clandest. desponsa. in ver. non vitiant.*

Matrimonium spirituale requirit consensum. Concl. 119.

MATRIMONIVM † spirituale requirit consensum, sicut carnale; ideo promotus, vel translatus, non dicitur contrahere matrimonium cum Episcopali Ecclesia, ad quam præmouetur, vel transfertur, nisi consentiat. Calder. *cons. 56. nu. 2. ver. confirmatur prædicta*, quod est 1. *de translat. Prælator.* † Amplia in tantum, vt neque Papa possit promouere aliquem inuitum, qui primo non contraxisset, puta laicum inuitum non potest facere Episcopum, neq; Cardinalem. Abb. *in c. cum in cunctis, §. eum vero, n. 13. in fi. de electio.* † Limita, nisi iam quis esset Episcopus, & semel consensisset; quia potest Papa illum transferre, & promouere ad altam ecclesiam ẽt sine cõsensu, ex quo semel consensit. Abb. *d. ca. cum in cunctis. §. cum vero, in fin. de electio.* & sic concord. Cald. *d. cons. 56. num. 4. circa fi. ver. fateor igitur.* quod est 1. *de translat. Prælat.* † Declara tamen, quod in dubio nõ psumitur Papa velle inuitum transferre, quando non apparet, vt quia promouet, vel transfert fauore personæ; secus si fauore Ecclesiæ; quia tunc nõ potest promotus, vel translatus contradicere. Calderin. *cons. 57.* quod est 2. *de translat. Prælat.*

Matrimonium carnale, & spirituale in quibus differãt. Concl. 120.

DIFFERT † matrimonium spirituale à carnali; quia maiorem authoritatem habet Prælatus in suos monachos, quam maritus in vxorem. Oldrad. *cons. 267. Quod domino Episcopo, nu. 6. ver. & fi dicatur.* & beneficiatus dicitur habere quasi dominium beneficii; & tamen maritus non habet vxorem in dominio suo. Oldr. *cons. 275. in fi. n. 9.* vbi propterea iure postliminii maritus nõ recuperat vxorem; quia nõ habet locum, nisi in iis, quæ sunt in dominio nostro, vel in potestate nostra. † Amplia; quia licet filia monialis effecta, & dotata dicatur maritata, ita, quod habens rem carnalem cum ea committat adulterium, & puniatur de adulterio; tamen statutum excludens filiam maritatam, & dotatam fœtibus masculis nõ excludit monialem; quia maritata dicitur improprie, & ficte. Abb. *cons. 111. In causa Catharinæ, in princip. li. 2.* † Amplia; quia differt matrimonium carnale à spirituali, & è cõtra; quia in carnali sufficit consensus sine verbis, & in spirituali requiruntur verba. Hostien. *in cap. tue, de sponsal. & matrim.* quem sequitur Lap. *alleg. 57. n. 11. ver. & licet secundum eum*, vbi, quod licet valeat argumentum de vno ad aliud, quandoque tamen in multis differunt, & allegat relatiue alias differentias. † Contrarium tenet per plura Lap. *alleg. 120. num. 12. verb. item dico*, vbi, quod professio potest induci tacite, & præsumptiue. † Amplia; quia fœtus, & magis periculosum est matrimonium carnale, quam spirituale, & Papa dispensat super spirituali, & tamen super carnali non potest dispensare. Lap. *alleg. 79. in fi. n. 7. ver. nec videatur.* † Declarat Abb. *in 1. quæst. incip. Episcopus, col. 4. num. 7. ver. quarto arguitur.* quia matrimonium carnale est à Deo institutum in Paradiso ob bonum publicum, & priuatum, & accepit à Deo vnionem indissolubilitatis; quia efficiuntur maritus & vxor vna caro, & per consummationem transit in sacramentũ indissolubile; quia carnem, quam Deus semel assumpsit, nunquam dimisit; quæ omnia cessant in spirituali, in quo magis de facili dispensatur circa pluralitatem, & separationem. † Contrariũ, quod imo sicut nõ potest dissolui matrimonium carnale consummatum per hominẽ, ita etiam spirituale sine causa; quia isto casu reseruata est dissolutio Deo; sed si fiat ex causa, veluti propter delictum, vel publicam vtilitatem, isto casu non est homo, sed Deus, qui facit; nam in ordinatione superior legitime, videlicet ex causa mittit manum, Deus inuisibiliter administrat gratiam, & dat potestatem. *1. qu. 1. cap. multi.* Abb. *d. qu. 1. num. 5. ver. ad idem.* † Amplia; quia spirituale
matrimo-

matrimonium beatius eſſe dicitur, quam temporale. Ang. *conſil.* 80. *n.* 3. *& 5. ver. iis autem non obſtantibus.* ad inſtar vitæ contemplatiuæ, quæ longe eſt melior, quam actiua. Bart. *conſ.* 1. *in fin. lib.* 1. ita et iam matrimonium ſpirituale. † Amplia; quia differunt in multis; quia in carnali quis non poteſt habere duas vxores ex diſpenſatione quacunque; ſecus autem eſt in ſpirituali; quia duas eccleſias habere quis poteſt. Abb. *in* 1. *quæſt. n.* 8. *ver. item non poteſt.* † Amplia; quia differunt in hoc; nam ſi fiat electio de perſona inhabili ad beneficium ſub conditione, ſi habilitetur, ſequuta habilitatione valet electio, etiam ſi conditio pendeat à Papa; ſecus in matrimonio carnali; quia ſi duo conſanguinei prohibiti contrahere, contrahunt ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, non erit matrimonium, ſequuta diſpenſatione, niſi accedat nouus conſenſus. Aret. *conſ.* 142. *n.* 1. *&* 2. vbi late, & reddit rationem, quod eſt ſpeciale in ſpirituali, ne diuturna vacatio admittatur eccleſiarum. † Contrarium tenet Boer. *deciſ.* 264. *num.* 27. vbi, quod ſeruatur contrarium eius, quod dicit Aretin. † Limita; quia imo fauendum magis eſt matrimonio ſpirituali, quam carnali, ita Iaſ. *in authent. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. Eccleſ. nu.* 12. † Limita; quia ſicut matrimonium carnale non contrahitur ſine conſenſu; ita nec ſpirituale, ideo requiritur conſenſus promoti ad Epiſcopatum, Cardinalatum, & ſimilia, & etiam in translationibus, & ante conſenſum huiuſmodi non vacant priora beneficia. Calder. *conſ.* 56. *nu.* 2. *ver. confirmantur prædicta*, quod eſt 1. *de translat. Prælat.* Rom. *conſ.* 345. *nu.* 12. *ver. cæterum.* †Extende; quia ſicuti carnale non poteſt contrahi ad tempus; ita neq; ſpirituale, Rom. *d. conſ.* 345. *n.* 12. *ver. primum quia.* † Limita; quia in multis conueniunt, & valet argumentum de vno ad aliud, vbi eſt eadem ratio, vt quia ſicut vnica ſponſa vni ſponſo eſſe debet; ita vnica eccleſia vni Curato. Oldr. *conſ.* 67. Gemin. *conſil.* 52. *n.* 3. *ver. quarto de matrimonio carnali, & ver. quarto, vt eſt dictum*, vbi in fin. *ver. nec obſtant allegata in quarto*, vbi, quod non ſemper procedit tanquam contra matrimonium carnale, vel impeditiua matrimonii, etiã eſt reprobata reſpectu matrimonii ſpiritualis; quia valet argumentum negatiuum. Lap. *alleg.* 130. *n.* 23. *in fin. ver. item omneſtatuum.* Bartol. *conſ.* 1. *Parmenſis quidam*, vbi ponit multa exempla. *lib.* 1. †Limita; quia omne legatum, donatum, vel promiſſum pro dote, matrimonio, vel nuptiis, licet de carnali intelligatur, tamen etiam debetur pro ſpirituali, vel ſi quis vitam contemplatiuam ingrediatur. Bartol. late *d. conſ.* 1. *verſicul. tertio, nu.* 2. *lib.* 1. plene Natt. *conſ.* 296. *per tot.* †Extende multis modis; quia debitum pro dote, & matrimonio, & pœna contra cognoſcentem nuptam procedit etiam in moniali. Natt. *conſ.* 296. *num.* 2. *& ſeq.* † Extende; quia donatio facta, vt mulier donataria poſſit ſe maritare, vel promiſſio dotis, vt poſſit nubere mulier, cui fit promiſſio, habet locum, etiam ſi efficiatur monialis, §. *ſed hoc præſenti, authen. de Sanctiſſ. Epiſcop.* Couar. *var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 19. *nu.* 10. *ver. ſed & ſi aliqui legata fuerit.* & quando ſimpliciter eſt factum legatum pro dote, res eſt clara; quia ita intelligitur de matrimonio ſpirituali, ſicut de carnali. Riminald. Iun. *conſ.* 85. *in princip. lib.* 1. Ruin. *conſ.* 98. *n.* 14. *lib.* 2. † Extende; quia priuilegium doti conceſſum procedit tam in dote pro matrimonio ſpirituali, quam temporali. † Vide, *Dos habet tacitam hypothecam, quæ præfertur alteri tacitæ hypothecæ. Conclu.* 745. †Extende, vt procedat, etiam ſi fuerit dictum, *etiam ſi titiò nupſerit.* Cotur. *in c. nos quidem. de teſtamen.* †Extende, vt procedat, etiam ſi eſſet dictum pro matrimonio carnali; quia adhuc debetur mulieri pro matrimonio ſpirituali; quia paria ſunt. Bald. Nouell. *tract. de dot. in* 6. *part. princ. priuil.* 77. latiſſime Boer. *deciſ.* 3. † Extende, vt idem ſit, ſi teſtator ſubſtituit hæredi decedenti ſine filiis; quia ſi ingreditur monaſterium, quod eſt loco filii, admittitur monaſterium. Alexand. *conſ.* 121. *Viſo themate, lib.* 2. vbi apoſtill. *in ver. contrariam, libr.* 2. dicit eſſe *communem opinionem Legiſtarum, & Canoniſtarum. †Extende, vt procedat, etiam ſi dixiſſet, *ſi ſine filiis ex ſuo corpore procreatis*; quia adhuc ex mente continetur monaſteriũ. Alexand. *d. conſ.* 121. *lib.* 2. ita Curt. Iun. *conſ.* 193. *num.* 30. *& ſeq. lib.* 3. † Contrarium apoſtill. ad Alex. *d. conſ.* 121. *ver. contrariam, lib* 2. † Extende; quia neque valet ſtatutum laicorum diſponens, quod minus conſequatur monialis, vel profeſſa, quam maritata, & quia retrahit à religione. Alexand. *conſil.* 138. *Viſo themate, in fin. lib.* 2. quem citat *Riminal. Iun. *conſ.* 85. *num.* 7. *lib.* 1. vbi de magis *communi. † Declara, vt per Socin. *conſ.* 241. *lib.* 2. *n.* 3. *ver. ſed in contrarium. cum ſeq.* vt ſi ſtatutum auferret iam conceſſum de iure communi, vel alias religioſis, non valet; ſecus ſi non confert beneficium ſtatuti; quia tunc valet. †Reſtringe in iis, quæ ſunt ſtricti iuris, prout in mandato ad maritandum puellas; quia cum mandatum ſit ſtricti iuris, non venit monachatio. Natt. *conſ.* 296. *num.* 4. *ver. non obſtat.* † Reſtringe, quando fuerunt donata ducenta, ſi nubat, & centum, ſi religionem ingrediatur, & profiteatur; quia tunc valet legatum, prout cantat, nec in caſu religionis habebit, niſi centum. Bald. Caſtr. & alii *in l. Deo nobis, C. de Epiſc. & Cleric.* plures Couar. *variar. reſolutio. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 10. vbi plures allegat, & dicit hanc *communem, & ſeruari, & hanc tenet Dec. *in c. in præſentia, nu.* 59. *& ſeq.* vbi Bero. *num.* 494. dicit magis *communiter obſeruari in practica, * & plures allegat, licet poſtea dicat contrariam contra cõmunem veriorem, *& Dec. *conſ.* 419. *Viſo eleganti conſ. num.* 7. vbi dicit hanc * veriorem, & magis *communem, pleniſſime Iaſ. *conſ.* 43. *Videretur prima conſideratione, col.* 4. *in fin. cum ſeq. ver. non obſtat quarto, lib.* 3. vbi, quod conſuetudo totius mundi ita ſeruat, & quod recedit propterea ab iis, quæ legendo tenuit contrarium *in authent. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. eccl.* ſequitur apoſt. & Dec. *in d. c. in præſentia, nu.* 9. *ver. Bal* & Rim. Iun. *conſ.* 85. qui licet in principio fateatur contrariam eſſe *communem, & magis *communem; tamen hanc tuetur tanquam veriorem, & magis *cõem, *n.* 20. *& ſeq.* pleniſſime Menoch. * *conſ.* 169. *per tot. lib.* 2. *n.* 1. *& ſeq.* vbi, quod ita ſeruatur per totã Italiam, & non retrahitur propterea à religione, quę non curat temporalia, hanc partem tuetur Curt. Iun. *conſ.* 187. *per tot. lib.* 3 maxime *n.* 31. *& ſeq.* Marzar. *in epitom. fideicomm. part.* 2. *q.* 31. plenius idem Rim. Iun. *conſ.* 296. *n.* 22. *& ſeq. lib.* 3. magis *communem vtranque * atteſtatur Gabriell. *lib.* 4. *tit. de legat. Concl.* 2. *n.* 7. *& nu.* 1. † Et ideo cautela eſt, quod concordetur cauſa, vel quod monaſterium, & monialis futura renuncient legato ante ingreſſum cum decreto iudicis; quia vtraque opinio poteſt teneri. † Contrarium tenet Bart. *in l. ſi. ff. de iis, quæ pœnæ nomine, &c.* vbi Alex. in apoſt. *in ver. Monaſterium*, adducit plurimos pro vtraq; parte, & multo plures pro opinione Bart. pro qua inclinat Alex. *conſ.* 121. *Viſo themate, per tot.* maxime *n.* 8. *& 9. ver. ſeptimo pro hac parte, lib.* 2. duplicatur *conſil.* 35. *lib.* 3. *& conſ.* 92. *lib.* 4. Calcan. *conſ.* 68. *Magiſter Thominus, ver. ad hoc facit*, quem refert, & ſequitur Dec. *conſ.* 674. *In teſtamento, in princ.* vbi atteſtatur de *communi, & citat plurimos, Matthæſil. *ſingul.* * 52. *Nota, quod ſi teſtator*, vbi apoſtill. duæ allegant plurimos, & atteſtantur hanc *communem. Felin. plene *in d. cap. in præſentia, num.* 37. * vbi Bero. *n.* 494. dicit veriorem, quamuis contraria magis * communiter ſeruetur in practica, *de probation.* & veriorem, & magis * * communem dicit Iaſ. *in d. authent. ſi qua mulier, n.* 9. *& ſeq.* vbi *nu.* 14. de magis *communi. *Cod. de ſacroſ. eccleſ.* & dicit, quod in dubio pro * pia cauſa, & religione; item quia magis fauendum eſt matrimonio ſpirituali, quam temporali; tertio, quia pro communi, & magis * * communi iudicandum. Capic. *deciſ.* 204. Pariſ. *conſ.* 62. *n.* 6. *lib.* 3. *& conſ.* 65. *n.* 14. *lib.* 2. vbi de *communi, plures de communi, & magis * *communi allegat Rimin. Iun. *conſ.* 85. *n.* 3. *& ſeq. lib.* 1. licet ipſe teneat contrarium. Ruin. *conſ.* 98. *per tot.* maxime *n.* 14. *lib.* 2. plures allegat Menoch. *conſil.* 169. *libr.* 2. *numer.* 3. licet ipſe teneat contrarium. Soc. Iun. *conſ.* 160. *n.* 68. *lib.* 2. vbi de *communi. Cagnol. *in l.* * 2. *C. de pact. inter emptor. & vendit. n.* 120. Curt. Iun. *conſ.* 193. *nu.* 28. *& ſeq. lib.* 3. magis communem * dicit Gabriel. qui infinitos allegat * pro vtraque parte, *lib.* 4. *tit. de leg. conel.* 2. † Declara duobus modis, vt ſi teſtator legauerit marito in augmẽtum dotis, ſi nubat, & minus leget, ſi ingrediatur monaſterium, valeat, & pariter ſi minus legat, quando intraret tale monaſterium, & adſunt alia; quia licitum eſt, ex quo non retrahit à religione iſtis duobus caſibus. Felin. *d. c. in præſentia, num.* 37. *de probat.* † Declara, vt per Menoch. *conſ.* 169. *n.* 19. *& ſeq.* quando cauſa conſeruandæ agnationis fieret. † Declara; quia opinio prima Bald. & ſequacium procedit, quando pater reliquit mille, ſi nubat, & 200. ſi ingrediatur monaſterium, & ſic ſub conditione expreſſa; ſi vero pure leget mille, ſed ſi ingreditur monaſterium, vult, quod habeat ſolum 200. eſſet retrahere à religione, & procedit opinio Bartol. ita Socin. Iun. *conſil.* 160. *lib.* 2. *n.* 68. *& 69.* Socin. Sen. *conſ.* 241. *n.* 3. *& ſeq. ver. ſed in contrarium. lib.* 2. vbi reddit rationem, quando aufert iam datum, vel non. † Declara tertio, vt per Curt. Iun. *conſ.* 187 *lib.* 3. *n.* 31. *& ſeq.* vt quando conſtat de mente diſponentis, & ſimul concurrit, quod filius, vel filia ſubſtituitur, tunc concurrentibus duobus ſit verior opinio Baldi; quia §. *hoc præſenti. in authen. de Sanct. Epiſc.* ſolum mouetur ex mente, non ex eo, quod retrahatur à religione; patet, quia ſi pia cauſa eſſet ſubſtituta, res eſt clara, quod non procedit ille text. ergo non conſideratur, an retrahatur, vel ne. † Declara; quia ſi ſumus in vltimis voluntatibus, vel in iis, in quibus ſit lata interpretatio, procedit opinio Bartol. contraria, ſi in iis, quæ ſunt ſtricti iuris, procedit opinio Baldi; ita Natt. *conſ.* 296. *n.* 4.

***

Matrimonium requirit verba, & non sufficit tacitus consensus, & quando secus. Concluſ. 121.

1 MATRIMONIVM † ad hoc, vt contrahatur, requirit nedum consensum, sed etiam verba inter eos, qui loqui possunt, *cap. tuæ, de sponsal.* Lap. *allegat.* 57. *In Dei nomine, ver. venio ad secundum, n.* 2. & Innoc. *in d. c. tuæ*, vbi, quod si verba non interuenerunt, non est matrimonium, etiam si constaret de consensu; quia Ecclesia ita statuit, & Lap. *d. allegat.* 57. *num.* 5. & 6. vbi allegat Diuum Thomam de Aquino super 4. *sent.* 17. *distinct. quæst.* 2. *art.* 1. pro hac parte, & ponit verba B. Thomæ, & *n.* 7. dicit Lap. quod consensus est de substantia, verba sunt de forma; & ideo vtrunque requiri; & idem per plura tenet quoad ecclesiam Calderin. *cons.* 462. *per tot.* alias 5. *de sponsal.* vbi, quod verba de præsenti requiruntur, & quod non sufficiant verba sine consensu, neque consensus sine verbis. Bald. *cons.* 165. *Casus est talus. in princ. versicul. super primo. libr.* 2. vbi etiam, quod requiritur interrogatio, & responsio, vel æquipollens, & quod hoc Ecclesia statuit, ne de matrimonio posset dubitari, & *consil.* 195. *In hac causa. libr.* 3. dicit, quod verba requiruntur inter eos, qui possunt loqui. Alexand. *consil.* 143. *Quoniam abunde, in princip. lib.* 2. vbi, quod verba sunt de substantia in contractu matrimo-
2 nii. † Contrarium videtur velle Gemin. *consil.* 61. *Super præmisso, in princip.* vbi dicit, quod de substantia matrimonii requiritur consensus intrinsecus contrahentium, sine quo cætera frustrantur. *cap. locum, de sponsal.* secundo requiritur actus extrinsecus demonstratiuus consensus intrinseci, & talis, qui certificet vtranque partem velle inclinare in matrimonium, *cap.* 1. *de sponsal.* & quod signa consistunt in verbis, vel in facto, vt de facto est *cap.* 1. *de sponsal. duor.* & de verbis *cap. pen. de sponsa.* Abbas *in cap. istud, de præsumptio.* & hanc
* communem, & magis * communem dicit Socin. Iun. *consil.* 29. *Circa præsentem consultationem, num.* 3. *lib.* 2. & hanc partem tuetur
* Franc. Aretin. *consil.* 13. *Viso diligenter, in princip.* vbi dicit * communem, quod matrimonium non requirat verba, & probat multis
3 argumentis. † Declara, quia de iure ciuili non requiruntur verba, sed sufficit consensus. De iure vero Canonico secus est inter eos, qui possunt loqui; & ideo si agitur de matrimonio principaliter probando, requiruntur verba; & in hoc standum est iuri Canonico; si vero non agitur de matrimonio, sed de legitimatione prolis, vel de successione, non requiruntur verba, sed sufficit nominatio, tractatus, & delatio annuli, & alia signa. Bald. *consil.* 195. *In hac causa, in princ. lib.* 3. vbi pro vtraque parte allegat, & sic distin-
4 guit. † Declara alio modo; quia sicuti verba non sunt necessaria ad matrimonium contrahendum, vel contractum nulliter ad con-
* 1 tualidandum secundum communem; * ita verba sola non perficiunt matrimonium sine consensu, licet verba ipsa etiam sine aliis signis probent consensum. Franc. Aret. *d. consil.* 13. *Viso diligenter, n.* 3.
5 *in fin. ver. sed posito.* † Amplia, vt idem sit in matrimonio spirituali, in quo contrahendo requiruntur verba, *cap. cum inter Canonicos, de*
6 *electio.* Lap. *allegat.* 57. *n.* 3. *ver. item matrimonium spirituale.* † Declara, quod professio tacita, & præsumpta etiam sine verbis, sed solo fa-
7 cto potest emitti. Lap. *allegat* 130. *num.* 12. *& seq.* † Declara, vt idem sit in voto, in quo solus consensus sufficit; quia in voto non est obligatio sacramentalis, sed spiritualis tantum. Cald. *cons.* 462. *ver. nec*
8 *obstat secundum eum*, alias 5. *de sponsal.* † Limita in sponsalibus, quæ sine verbis possunt contrahi, *d. cap. tuæ, de sponsal.* Lap. *d. allegat.* 57. *n.*
9 3. *ver. vnde ipse Innocen.* † Limita inter mutos, qui fari non possunt; quia valet matrimonium signo, vel nutu. Lap. *d. allegat.* 57. *nu.* 10. *ver. in contrarium, d. c. duæ, de sponsal.* Cald. *dict. cons.* 462. *circa fin.* alias 5. *de sponsal.* Franc. Aretin. *d. consil.* 13. *nu.* 12. *ver. tunc enim non admitteretur.* vbi, quod non est speciale in muto, sed secundum regulam gene-
10 ralem. † Limita, quando parentes contrahunt matrimonium pro filiis præsentibus; quia sufficit tunc consensus tacitus contrahentium matrimonium. 32. *quæst.* 2. *cap. honorantur.* Lap. *d. allegat.* 57. *n.* 10. *ver. item si parentes. & n.* 13. vbi, quod verba parentum reputantur verba contrahentium matrimonium, si non contradicunt. Calder. *d. cons.* 462. *ver. non obstat, quod illis tacentibus. circa med.* alias 5. *de sponsal.* vbi dicit hanc opinionem esse Hugo. de S. Victore, quam sequitur tanquam veritatem Bald. *consil.* 164. *Casus Arancus, libr.* 2. quod duplicatur *cons.* 78. *lib.* 5. Abb. *cons.* 48. *Attingam. in princ. lib.* 1.
11 † Limita; quia si maritus profert verba apta ad contrahendum matrimonium, quæ mulier alienigena non intelligit; tamen si parat manum non contradicendo, sed annuendo, & recipit annulum, dicitur contractum matrimonium. Host. *in cap. ex litteris, de sponsa. il primo, in princ.* vbi tamen concurrunt multa, quod videlicet contrahitur in ecclesia. Lap. *d. allegat.* 57. *num.* 13. qui ita debet intelligi, vel prout ipse loquitur in fin. sub *num.* 17. quando matrimonium fuerat tractatum prius. † Limita, quando verba apertain 11
terueneruntex vna parte cum actibus matrimonium denotantibus, & altera pars facto consensit, puta non contradicendo, quo casu consensus dignosci potest. Lap. *d. allegat.* 57. *nu* 16. *ver. licet annuli immissio, & n.* 17. *ver. in contrarium allegata.* † Limita, quando verba 12
de matrimonio contrahendo, & sic de futuro habent in sequelam carnalem copulam; nam si illi, qui sola sponsalia contraxerunt de futuro, habitent simul, & se cognoscant carnaliter, sponsalia transeunt in matrimonium absque verbis de præsenti, *c. is qui, de sponsal.* Federic. de Sen. *cons.* 194. *ver. item cohabitando, circa med.* Calder. *cons.* 459. alias 2. *de sponsal.* Gemin. late *cons.* 61. *num.* 4. *in fin. ver. quoad secundum, & n.* 5. & 6. † Declara, quod sola cohabitatio, oscula, & 14
similia inter sponsos sine copula carnali non inducunt matrimonium sine alio consensu. Calder. *d. cons.* 459. alias 2. *de sponsal.* † Re- 15
stringe declarationem, vt non procedat, si inter impuberes matrimonium esset contractum per verba de præsenti; quia eo ipso, quod peruenium ad ætatem legitimam, matrimonium conualescit, si non reuocauerint voluntatem. Calder. *cons.* 461. alias 4. *de sponsal.* † Limita; quia matrimonium nulliter contractum eum 16
verbis, vel sine verbis, conualidatur solo consensu, & sine verbis. Franc. Aret. *cons.* 13. *Viso diligenter, nu.* 3. *ver. præterea si matrimonium.* allegat text. *in cap. fin. & in cap. proposuit, de coniug. seruor.* & dicit *
communem, vbi vtitur hoc argumento ad comprobandum, quod matrimonium necessario non requirit verba; quia si eadem solemnitas, quæ requiritur in primo actu, vel contractu, etiam requiritur in ratificatione; ergo sicuti valet conualidatio, & ratificatio matrimonii sine verbis; ita idem erit in contractu matrimonii à principio. † Limita, nisi esset prius præmissus tractatus 17
de contrahendo matrimonio per verba de præsenti; quia tunc etiam tacitus consensus sufficeret. Calder. *cons.* 462. *in fin.* alias 5. *de sponsal.*

Matrimonium quando per verba de præsenti, vel futuro dicatur contractum. Concl. 122.

MATRIMONIVM † per verba de futuro non dicitur contra- 1
ctum, si contrahens dicat: *volo contrahere*; quia aliud est contrahere, aliud velle contrahere. Lap. *allegat.* 57. *nu.* 9. *ver. item per ista.* † Et si dicatur, *placet mihi tecum sponsare*, vel, *contrahere matrimonium*, 2
non erit matrimonium, licet mulier idem respondeat, secus, si esset, *te accipio in vxorem.* Alexand. *cons.* 153. *Visis narratis, nu.* 7. *ver. vbi concludunt, lib.* 5. † Amplia, vt matrimonium non dicatur contra- 3
ctum etiam per verba de præsenti, & apta comprehendere matrimonium, quando intentio esset contrahentium solum contrahendi sponsalia; quia intentio attenditur, *cap. iis, de sponsal.* Gemin. *cons.* 130. *ver. & pro hac parte.* † Amplia; quia matrimonium requirit 4
verba, & consensum purum, vt dicatur contractum de præsenti, alias si vnus pure, alter sub conditione contraheret, non esset matrimoniu purum, neq; de præsenti. Bald. *cons.* 166. *in princ. lib.* 2.
† Amplia; quia maxime matrimonium dicitur de futuro, & non 5
obligat, quando fuit ab vno contractum sub conditione, si frater mulieris voluerit. Bald. *cons* 165. *n.* 2. *ver. iis præmissis, lib.* 2. † Amplia, 6
quia contrahentes matrimonium per verba de præsenti dicuntur contrahere de futuro, quando alter ex contrahentibus est impubes, licet alius sit pubes. Ang. de Perus. *cons.* 16. *Anselmus de Mediolano. per tot.* † Amplia; quia dicitur de futuro, quando contrahitur 7
cum hoc, quod mittet, vel veniet ad desponsandum; quia desponsatio de consuetudine Italiæ fit, quando contrahitur matrimonium. Card. Zab. *cons.* 24. *Caius Seius.* † Amplia; quia verba de futu- 8
ro non inducunt matrimoniu de præsenti, veluti si dicat, *promitto tibi, quod nunquam accipiam aliam in vxorem, nisi te*; quia licet dictio, *nisi*, post negatiuam affirmet; tamen quando negatiua præcedens est de futuro, dictio, *nisi*, affirmat solum de futuro. Alex. *cons.* 152. *Viso processu, n.* 3. *ver. nec obstat, lib.* 5. vbi apostill. citat Cæpoll. *cons. ciuil.* 1. Alex. *cons.* 156. *Viso processu, n.* 21. *ver. nec verba, lib.* 5. † Extende, 9
quia imo talia verba non important etiam matrimoniu de futuro, sed potius matrimonium sub conditione de futuro, vt, *si aliam voluero ducere, ducam te.* Alex. *d. cons.* 152. *n.* 3. *lib.* 5. † Extende; quia et- 10
iam si vir dixisset mulieri animo decipiendi eam, *tenebo te in vxorē, donec mihi ponatur terra super oculos*, non est matrimonium de præsenti. Alexand. *d. cons.* 152. *n.* 17. *ver. vbi quærit, lib.* 5. vbi, quod præsumitur dixisse ad decipiendum; quando constat, quod ista dicebat, vt haberet rem cum ea, & postea propalabat toties habuisse rem cum ea; quia est cautela, quod ponat terram super oculos, & erit liberatus. † Declara; quia si alia verba præcederent de futu- 11
ro, quæ denotarent sponsalia, tunc illa verba, *promitto, quod habebo te in vxorem*; *vel ducam te in vxorem*, *vel habebo*, *& tenebo te*

pro

pro legitima vxore; non inducunt matrimonium de præsenti; secus, si essent absolute dicta, & non præcederent alia verba de futuro denotantia sponsalia; ita Alex. *d. cons. 152. nu. 4. ver. ad quod facit. lib. 5.* & plenius *cons. 153. Visis narratis. num. 3. ver. nam ibi concludunt. lib. 5.* † Declara; quia in omnem casum, in quo verba sunt de futuro, & non inducunt matrimonium de præsenti, sed de futuro; si tamen copula carnalis sequitur inter eos post verba, & cõstet, inducitur matrimonium. Alexand. *d. cons. 152. n. 4. ver. nec prædictis obstat, lib. 5.* † Restringe, quando dixisset; *promitto, quod non habeo in vxorem, nisi te*; quia sicut verba negatiua sunt de præsenti, & dictio, *nisi*, inducit affirmatiuam de præsenti, videtur affirmare, quod habet illam in vxorem. Alexand. *d. cons. 152. num. 4. ver. sed quando verba. lib. 5.* † Restringe, quando verba de futuro sonant; *promitto, quod habebo te in vxorem, seu pro legitima vxore*; quia non possum habere te in vxorẽ, vel pro legitima vxore, nisi mediante matrimonio; ergo inducitur matrimonium. Alexand. *d. cons. 152. n. 4. ver. sed verba. lib. 5.* & plenius *n. 17. ver. & si dixisset.* † Restringe; quia etiam si dicat de futuro; *promitto, quod non habebo aliam in vxorem, nisi te.* Abbas *in cap. ex parte, de sponsal.* Alexand. *d. cons. 152. n. 4. ver. vnde dominus Abb. lib. 5.* † Contra restrictionem apost. ad Alexand. *d. cons. 152. n. 4. lib. 5. in ver. Habebo*, citat Cæpoll. *cons. 1. ciuili.* Alciat. *in l. actione, in ver. nisi. Cod. de transact.*

† Amplia; quia verba de præterito non inducunt matrimonium de præsenti, neq; disponunt, veluti si pater dicat filiæ: *Io ti ho dato Carlo qui presente per tuo marito, sei contenta?* id est, *ego tibi dedi Carolum hic præsentem pro tuo marito, es ne contenta?* & dicat, quod sic, & vice versa dicat Carolo, *& à te ho dato mia figliuola per moglie, sei contento*: id est, *& tibi dedi filiam meam pro vxore, es ne contentus?* & dicat, quod sic, talia verba non disponunt. Alexand. *cons. 153. Visis narratis, per tot. lib. 5.* † Extende, etiam si alia verba adiunxerit pater, *& voglio, che habbiate à viuere, & morire insieme come conuiene à marito, è moglie*, id est, *& volo, vt viuatis, & moriamini simul, sicut conuenit marito & vxori*, quia habent relationem ad verba præcedentia de præterito, maxime, quando inter eos fuerant contracta sponsalia. Alexand. *d. cons. 153. n. 2. ver. nec obstant illa alia verba, lib. 5.* † Limita; seu declara, quando verba de futuro respiciunt exequutionem matrimonii; quia contrahitur de præsenti, vt si dico: *promitto tibi, quod habebo te in futurum pro vxore, vel tractabo vt vxorem*; quia supponit matrimonium tunc esse, vide plene Abb. *in c. ex parte, n. 3. 6. & 7. de sponsal.* vbi dicit secus esse, si verba respiciunt matrimonium, & ibi apost. citat Franc. Aretin. *cons. 144.* † Limita; quando dixit; *promitto tibi, quod non habebo aliam vxorem, nisi te*; quia est matrimonium secundũ communem, *de qua apost. ad Abb. d. c. ex parte, de sponsal. in ver. tenebo.* † Limita; nisi ista verba, *volo contrahere*, sint coniuncta cum actu accumulationis de præsenti, vt si dico, *volo contrahere.* & statim immitto, vel recipio annulum. Lap. *allegat. 57. n. 16. ver. vnde licet.* † Limita; quia verba de futuro efficiuntur de præsenti, si carnalis copula subsequitur; ideo si illi, qui contraxerunt sponsalia, inuicem habitent, & habeant rem carnalem simul, sponsalia transeunt in matrimonium de præsenti. Feder. de Sen. *cons. 194. circa med. v. item habitando*, allegat *cap. is qui, de sponsal.* † Declara, vt plene Ruin. *cons. 203. lib. 1. per tot.* qui dicit idem per oscula, licet declaret. † Limita; quia si pater promittit filiam in vxorem tali præsenti, & accepanti, & filia consentiat, matrimonium dicitur per verba de præsenti contractum, ita vt dirimat secundum matrimonium postea contractum. Bald. *cons. 164. Casus, Arancus, lib. 2.* quod duplicatur *cons. 78. lib. 5.* † Limita; quia matrimonium dicitur contractum per verba de præsenti, hoc modo, videlicet, *promitto te tenere vt vxorem.* Gemin. *cons. 61. in princ. n. 4. ver. item verba postea.* Vide Conclusionem prox. seq.

Matrimonium non dicitur contractum ex verbis sequentibus. Concl. 123.

1 MATRIMONIVM † non dicitur contractum per hæc verba, *volo, quod tu sis amasia mea*; quia ista verba potius arguunt concubinatum, quam matrimonium. Gemin. *cons. 61. in princ. nu. 2. ver.* 2 *in præmissis.* † Extende, vt procedat, etiam si post dicta verba sequatur copula carnalis; quia adhuc non est matrimonium; quia verba non sunt apta, nec copula aliquid operatur hoc casu. Gemin. *d.* 3 *cons. 61. n. 3. ver. nec copula carnalis.* † Extende; vt procedat, etiam si dixisset vir mulieri vltra præmissa hæc verba, *tu posses taliter facere, vel circa me promereri, quod te tenerem, & taliter facere, quod te non tenerem*; quia talia verba ex præcedentibus concludunt ad cõcubinatum, & non ad matrimonium. Gemin. *d. cons. 61. nu. 4. ver. item verba post-* 4 *ea.* † Amplia; quia verba enunciatiua non probant matrimonium, quando propter aliud sunt emissa. Alexand. *cons. 155. Alias consultus,* 5 *nu. 2. ver. item quia dicta verba, lib. 5.* † Amplia; quia verba de futuro non inducunt contractum matrimonii de præsenti, sed sponsalia, quando copula non interuenit, nec subsequuta est. Lap. *alleg. 57. n. 9. ver. item per ista. & nu. 16. ver. vnde licet.* Vide, *Matrimonium quando per verba de præsenti, vel futuro dicatur contractum. Concluſ. 122.* † Amplia; quia neq; verba de præsenti, & habilia ad contrahendum matrimonium inducunt matrimoniũ, quando intentio contrahentium erat solum contrahendi sponsalia, quia attenditur intentio. Gemin. *cons. 130. circa fin. ver. sic. & pro hac parte.* † Amplia; quia matrimonium non dicitur contractum ex verbis conditionalibus, puta, *volo te, si frater meus voluerit.* Bald. *cons. 165. Casus est talis, n. 2. ver. iis præmissis, lib. 2.* † Amplia; quia matrimonium non contrahitur per verba prolata à patre versus filiam, *Isabetta figliuola mia questo è Carlo, qui tel' ho dato per tuo marito, & voglio, che tu habbi à viuere, & morire, & stare insieme come marito, è moglie*, id est, *Isabetta filia mea hic est Carolus, quem tibi dedi pro marito, & volo, vt viuas & moriaris, & simul habitetis, sicut maritus & vxor.* & ipsa dixit, *Misser sì*, id est, *sic Domine.* etiam si sint replicata Carolo, qui consensit; quia sunt de futuro. Ferret. *cons. 86. n. 3. lib. 1.* Alexand. *cons. 153. Visis narratis, lib. 5.* † Amplia; quia verba, *non sei tu mia moglie? io non ti ho tolta per altro, se non per hauerti à miei bisogni*, id est, *es ne tu mea vxor? ego te non sumpsi in alium finem, nisi ad habendum te in meos vsus.* & ipsa respondens ad interrogata, *E vero, che io sono tua moglie, ma tu sai come stanno li fatti miei, prouedegli*, id est, *verum est, quod sim tua vxor, sed an nescis, quomodo res mea habeant, prouideas.* non inducunt matrimonium. Dec. *cons. 310. col. 2.* Ferret. *cons. 86. n. 4.* † Amplia; quia verba confessionis absente parte facta non probant matrimonium, licet vxorem suam esse dixerit. Alexand. *cons. 155. n. 2. & 3. lib. 5.* † Extende; quia imo si dicta confessio sit facta in præsentia, *Lauatemi ancor voi mia moglie*, id est, *lauato etiam mihi mea vxor.* aut quid simile, non probat matrimonium contractum. Alexand. *cons. 150. n. 17. ver. Marietta, lib. 5.* Vide, *Matrimonium quando per verba de præsenti, vel futuro dicatur contractum. Concluſ. 122.*

Matrimonium potest contrahi inter absentes, & quando valeat, vel non. Concl. 124.

MATRIMONIVM † potest contrahi per procuratorem, & sic inter absentes, sed tamen mandatum requiritur speciale ad contrahendum matrimonium cum Berta; adeo, quod non sufficeret ad contrahendum cum quacunque muliere. Alex. *cons. 146. In causa & lite, in pr. lib. 5.* † Amplia; quia valet matrimonium contractum cum tali procuratore generali, licet mandatum non sit bonum, imo etiam cum eo, qui nullum habebat mandatum, si tamen is, qui est absens, ratum habeat, & dicitur ratum habere, si constituit eundem, qui contraxit nomine suo ad contrahendum cum tali; quia inducitur ratificatio. Alex. *d. cons. 146. nu. 2. & seq.* & maxime *n. 9. & seq. ver. fortificantur, lib. 5.* † Extende, vt procedat, etiam si is, qui dedit mandatum ad contrahendum, ignorabat fuisse contractum, puta; quia erat in Hispania, & matrimonium fuit cõtractum in Italia; quia sufficit cogitatus in genere, maxime; quia in mandato post contractum matrimonium specificat personã, cum qua volebat contrahere. Alex. *d. cons. 146. nu. 12. ver. nec prædictis obstat, lib. 5.* † Extende; vt procedat, etiam si mulier, cum qua contractum fuit matrimonium sine mandato legitimo, pœnituerit, antequam habuerit scientiam ratificationis mariti; quia sufficit, & antequam pœnituerit, maritus ratificauerit, seu mandatum dederit bonum, & speciale, per quod inducitur ratificatio. Alex. *d. cons. 146. n. 15. & seq. ver. nec obstat etiam, lib. 5.* vbi *n. 17.* dicit; quod mutuus consensus non requiritur de nouo, nisi quando interceſſisset in primo consensu error, sed si quis consensit per Nuncium, & Nuncius offert litteras absenti, & absens acceptat, perficitur matrimonium, & non potest resiliri ab eo. † Amplia; quia nedum valet matrimonium contractum cum procuratore, sed etiam contractus matrimonii non habet aliquã necessitatem, vt verba concipiantur in personam domini; quia quomodocunq; verba concipiantur in personam domini; vel procuratoris dummodo nomine domini faciat, sufficit. Alex. *cons. 149. Viso processu, n. 13. & seq. ver. nec vitiatur, lib. 5.* vbi reddit rationem; quia in iis, in quibus non potest acquiri procuratori, non curamus, in quem verba concipiantur, prout etiam iuramento. † Amplia; quia quicquid sit, an mandatũ possit probari per testes, tamen in causa matrimoniali probatur. Alex. *d. cons. 149. n. 15. ver. nec dicatur, lib. 5.* vbi dicit * communem. *

Matrimonium ad hoc, vt possit contrahi, quam ætatem requirat. Concl. 125.

MATRIMONIVM † ad hoc, vt possit contrahi, requirit, quod saltem fœmina compleuerit duodecimum annum, & masculus decimumquartum. † Amplia, vt idem sit in matrimonio spirituali; quia masculus minor 14. annis, & fœmina minor 12. non possunt emittere professionem, de masculo Fed. de Sen. *cons. 237.*

3 *in princ.* † Declara: quia in matrimonio carnali non sufficit sola ætas 12. annorum in muliere, & 14. in masculo, sed attenditur potentia generandi, *c. puberes de desponsat. impub.* Gemin. *cons.* 24. *nu.* 4.
4 *& 5. versic. ad tertium.* † Signa potentiæ generandi sunt tria. Primum est pilositas in loco verecundo, & istud est fallax, & per se
5 non sufficit. Gemin. *d. cons.* 24. *n.* 6. † Secundum est ætas, ex qua in dubio præsumitur potentia coeundi, si contrarium non proba-
6 tur. Gemin. *cons.* 24. *n.* 6. *in fi. ver. aut.* † Tertium est potentia coeundi, & si de ea constat, hæc sola sufficit. Gemin. *cons.* 24. *n.* 6. vbi allegat Beatum Gregorium attestantem, quod puer nouem annorum
7 matrem reddidit grauidam. † Amplia in tantum requiri ætatem completam ad inducendam præsumptionem carnalis copulæ, & licet masculus haberet 13. annos, & menses decem, tamen non
8 præsumitur potentia coeundi. Gemin. *d cons.* 24. *n.* 7. *&* 8. † Secus, si esset in fine pubertatis per duos, vel tres dies ante complementum; quia tunc præsumeretur potens propter modicitatem tem-
9 poris. Gemin. *d. cons.* 24. *n.* 8. *ver. nec obstat.* † Extende, vt nec probetur potentia ante pubertatem, licet medici deponant, quod sit complexionis viuæ, & quod propterea sit calidior, & posset esse potens; quia non concluditur necessario. Gemin. *d. cons.* 24. *n.* 9. *in*
10 *fin. ver. & licet forte, & n.* 10. *& seq.* † Limita; quia masculus minor quatuordecim annis contrahit valide matrimonium, si malitia supplet ætatem. Feder. de Sen. *cons.* 237. *Factum tale est. quidam nomine, in princip.* Card. Zab, *cons.* 4. *Lagia ætatis.* Angel. *cons.* 251. *Domina Masina, in pr. & fi. & cons.* 253. *in fi.* vbi cõmemorat de puero nouem
11 annorum, qui grauidã reddidit nutricem. † Declara, vt is, qui allegat potentiam ante annum decimumquartum completum in masculo, & duodecimum completum in fœmina, debeat eam
12 probare. Gemin. *d. cons.* 24. *n.* 7. † Limita; quia impuberes si contrahant matrimonium per verba de præsenti, licet non teneat, vt tunc; tamen si vterque peruenerit ad ætatem legitimam, conualescit absque alio consensu, si non reuocauerint consensum. Cald.
13 *cons.* 461. alias 4. *desponsal.* † Limita; quia sufficit etiam in muliere, quod sit proxima pubertati; videlicet si habet annos vndecim cum dimidio, & idem in masculo, si habet annos 13. cum dimidio, si habent magnitudinem vitæ. Cardin. Zabarell. *cons.* 4. *Lagia ætatis, per tot.* † Extende; vt procedat in tantum, quod tale matrimo-
14 nium contractum inter proximos pubertati impediat, & dirimat secundo loco contractum in plena pubertate cum alio. Cardin.
15 Zabar. *d. cons.* 4. *per tot.* † Extende, vt procedat, etiam si inter eos non sit secuta copula carnalis; quia ætas proxima pubertati per sex menses cum magnitudine corporis est sufficiens sine copula. Card. *d. cons.* 4 vbi dicit hanc veriorem, reprobato Hostiense, & antiquioribus.

Matrimonium contrahere promittens quando compellatur. Concl. 126.

1 PROMITTENS † contrahere matrimonium cum iuramento compellitur, nisi ex causa legitima, puta propter inimicitias superuentas recusaret, & huiusmodi causa, an sit legitima, vel ne,
* 2 statur arbitrio iudicis. *c. ex litteris, il secondo, de sponsal.* vbi * omnes, *c. requisisti, eod. tit.* † Extende multo magis, si deflorauit puellam, quam cum iuramento promiserat ducere in vxorem. Rota *in nouiss. tom.* 1. *decis.* 497. in vna Valentina coram Reuerendissimo Aldobrandino nunc Sanctissimo Domino Nostro Clemente Octa-
3 uo. Abb. *c. ex litteris. il secondo. num.* 8. *de sponsal.* † Declara, vt plene
4 Ruin. *cons.* 203. *lib.* 1. *per tot.* † Amplia; quia imo ex simplici promissione compellitur contrahere, si non habet legitimam causam recusandi, quæ est arbitraria iudici. Abb. *d. c. ex litteris, il secondo, n.* 3.
5 *& seq. de sponsal.* † Limita, quando sponsus, vel sponsa cõmitterent aliquid in legem sponsalium, vt quia, vel mulier fornicaretur, vel sponsus; quia tunc liberatur alter, etiam si interuenisset iuramentum, *c. quemadmodum, de iureiur.* Abb. plene *cons.* 48. *Attingam, col.* 1.
6 *circa fin. ver. sed iis non obstantibus, lib.* 1. † Limita; quando aliquid peius accidisset, vt si alter effectus esset leprosus, vel perdidisset na-
7 sum, aut quid simile. Abb. *d. cons.* 48. *col.* 1. *in fin. ver. nec obstat, lib.* 1. † Limita; quando sponsus, vel sponsa post ætatem legitimam expectasset alium per biennium, & alter distulisset contrahere; quia poterit cum alio contrahere matrimonium, & si contraxit, liberatur. *l.* 2. *C. de sponsal.* vbi Cyn. sed Abb. hoc declarat *d. consil.* 48. *in princ. ver. venio igitur, lib.* 1. quod procedat, quando contraxit; quia liberatur, si res est integra, alias non liberatur.

***

Matrimonium non potest stare in pendenti; & qualiter procedat. Concl. 127.

MATRIMONIVM † non potest stare in pendenti; quia non re- 1
cipit conditionem, sed aut statim valet, aut nullo modo valet. Cald. *cons.* 460. *in princ.* alias 3. *de sponsal.* † Amplia; quia dispen- 2
satio conditionalis inter maritum & vxorem concessa super impedimento annullante matrimoniũ sub certa conditione, quod certam pœnitentiam perficerent, impedit, ne matrimonium dici possit, donec conditionem impedientẽ impleuerint. Cald. *d. cons.* 460. alias 3. *de sponsal.* ratio est; quia matrimonium non potest stare in suspenso. † Declara, vt non procedat, qñ conditio non esset 3
implenda ante, sed post; quia tunc matrimonium non impeditur, quin contractum valeat. Cald. *d. cons.* 460. alias 3. *de sponsal. ver. si vero fuit intentio.* † Extende declarationem, vt imo omnis conditio, 4
per quam matrimonium staret in pendenti, habeatur pro non apposita, quando non est talis, quæ reddat inhabiles contrahentes. Calder. *d. cons.* 460. *circa med. ver. nec obstat clausula*, alias 3. *de sponsal.* 5
† Amplia; quia matrimonium potest contrahi sub conditione, quæ non sit contra substantiam matrimonii; & ideo valet conditio, quod non contrahatur, nisi dos soluatur. Castr. *cons.* 45. *n.* 2. *ver.* 6
constat autem, lib. 1. † Extende, vt talis conditio suspendat matrimonium, donec impleatur, etiam quando consummatum esset; quia in contractu, & consummatione conditio ex iusta causa vestita censetur repetita, Castr. *d. cons.* 45. *per tot. lib.* 1. vbi est casus, sed loquitur, quando aliud matrimonium fuit postea valide, & solemniter contractum. † Extende idem in matrimonio spirituali, 7
prout in professione; quia si adiiciatur conditio substantiæ professionis; tunc vitiatur professio, si repugnat; si vero per viam modi, pacti, vel reseruationis, secus est; quia vitiantur reseruatio, pactum, & modus. Castrens. *cons.* 69. *per tot. lib.* 1. † Amplia; quia licet 8
conditio contra substantiam matrimonii vitiet matrimonium; tamen quando non est contra substantiam matrimonii, valet matrimonium, & conditio habetur pro non apposita, *ca. fin. de condit. apposit.* † Limita; quia matrimonium contractum inter impuberes 9
per verba de præsenti, quod non valet, conualescit, si perueniant ad ætatem legitimã, & non recesserint ab eadem voluntate. Cald. *cons.* 461. alias 4. *de sponsal.* † Extende; quia imo matrimonium con- 10
tractum sub conditione conualescit existente conditione. Bald. *cons.* 165. *n.* 2. *versic. in præmissis, lib.* 2. † Limita; quia matrimonium, & 11
sponsalia non possunt contrahi inter prohibitos impedimento perpetuo, prout est consanguinitatis, & contracta sub conditione, si Papa dispensauerit, non valent; quia hæc conditio videtur impossibilis; quia pendet à sola voluntate Papæ, non autem partium, ita Aretin. *cons.* 142. *n.* 1. *ver. sed est aduertendum.* † Extende in 12
tantum esse verum; quia si superueniat dispensatio, non conualidantur matrimonium, & sponsalia ex primo consensu conditionali, sed nouo consensu debent contrahi. Aretin. *d. cons.* 142. *num.* 2. qui dicit in hoc differre matrimonium spirituale à carnali; quia spirituale sub conditione pendente à Papa conualidatur purificata conditione. † Declara tamen; quia si impossibilitas, & difficul- 13
tas exprimitur, tunc vera sit limitatio, & extensio in fauorabili materia; si vero verbis generalibus, vel velate hoc disponatur, tunc secus est; quia potest valere ex primo consensu, ita est de mente Aretin. *dict. consil.* 142. *num.* 3. vbi allegat contraria, & soluit hoc modo.

Matrimonium non præsumitur, nisi probetur. Concl. 128.

MATRIMONIVM † est quid facti; ideo non præsumitur, nisi 1
probetur, *cap. aliter*, 30. *quæst.* 5. vbi, quod præsumuntur adulteria ex cohabitatione, nisi probetur voluntas matrimonii, vel solemnia matrimonii. Corn. *cons.* 68. *num.* 14. *lib.* 1. vbi, quod patria potestas non præsumitur, nisi probetur matrimonium, quod etiam non præsumitur. Alciat. *de præsumptio. reg.* 2. *præsumpt.* 2. *num.* 5. Bartol. *cons.* 42. *Visa inquisitione, num.* 1. vbi apostil. *in ver. semper præsumitur, lib.* 1. Nat. plene *cons.* 473. *num.* 32. Mascard. *Conclus.* 1019. *in princ.* Menoch. plene *cons.* 199. *num.* 2. *& seq. per tot.* Paris. *cons.* 61. *in princ. lib.* 4. † Extende, vt procedat, etiam si testator appellet filium 2
suum aliquem, vel testes deponant eum esse filium talis; quia non præsumitur legitimus, nisi dicatur; quia non præsumitur matrimonium. Alciat. *d. reg.* 2. *præsumpt.* 2. *in fin.* † Contrarium Dec. *con-* 3
sil. 54. *In causa Domini Antonii.* † Vide omnino Rot. *decis.* 470. *lib.* 1. 4
in nou. coram Domino de Grassis, vbi plurima adducit, quod præsumatur quis legitimus secundũ magis receptam * opinionem, & *
late

late diſtinguit.†Extende;quia licet pro matrimonio ſit pronunciandum in dubio;tamen intelligitur,quando agitur de non matrimonio,puta,vt diſſoluatur, vel non, quod procedit; quia iam eſt probatum,ſecus ſi ab initio non eſt probatum; quia non præſumitur. Socin.Iun.*conſ.*88.*num.*32.*lib.*2.Pariſ.*conſ.*15.*num.*39.*lib.*2.

†Reſtringe,quando pater vocando filium legaret pro legitima, quæ non debetur niſi legitimo; ideo tunc præſumitur legitimus.Alciat.*d.regul.*2 *præſumpt.*2.*n.*6.† Reſtringe, niſi extent præſumptiones contrariæ de matrimonio, prout tractatus, communis opinio,quaſi poſſeſſio.†Amplia;quia legitimus nemo præſumitur,niſi probetur. Alciat.*regul.*2.*præſumpt.*2.*nu.*6.*&* 7.Alexand. *conſ.*24.*n.*4 *lib.*3.communem* dicit Nat. *conſ.* 473.*nu.*32.*&* 33.Iaſ. plene *conſ.*106.*Spectabilis.verſ.quarto principaliter.lib.*1.Vide,*Legitimus an in dubio,&c. Concluſ.*247. † Extende;quia non poteſt quis probari legitimus,niſi probetur matrimonium.Natt.*d conſ.* 473. *10 *n.*33.vbi dicit*communem.† Bene verum eſt, quod probato matrimonio excluditur omnis defectus,& præſumptio illegitimitatis.Rota *deciſ.*1353.*in* 3.*part.lib.*3.vbi extendit, etiam ſi extet imparitas,quando pulchritudo, amor,& alia in contrarium præponderant. † Declara; quia ſufficit probatio vera, vel præſumptiua matrimonii.Alexand.*conſ.*74.*in princip.lib.*2. † Limita; quia in dubio pro matrimonio pronunciandum eſt, quando probatum eſt; quia res eſt fauorabilis. Maſcard. *Concluſ.*1023.*per totam.* vbi declarat multis modis.Caſſador.*deciſ.vnica,de ſponſal.*vbi, quod inter dubias opiniones pro matrimonio. † Extende; quia in matrimonio ineſt fauor publicus,ideo ſtatutum etiam pœnale fauore matrimonii dicitur fauorabile.Rota *deciſ.*117.*lib.*1.

Matrimonium ex quibus præſumatur. Concl. 129.

MATRIMONIVM† præſumitur per traditionem,vel donationem annuli,imo probatur, ſi conſuetudo adeſſet, quod ſolum in matrimonio tradatur annulus.Lap.*alleg.* 57.*num.* 13. *ver. inter prædictos.* Vide, *Matrimonium quam probationem requirat. Concluſ.*130.†Contrarium,quando annulus eſſet æquiuocus actus, vt quia portatur etiam à non exiſtentibus in matrimonio. Socin. *conſil.*39.*Viſis,num.*3.*lib.*1.allegat Oldrad.*conſil.*159.†Declara multis modis,vt per Maſc. *concluſ.*1020. vbi facit regulam cum limitationibus.†Declara;quia per immiſſionem annuli factam præſumitur matrimonium; imo probatur, quando præceſſit inualidum matrimonium,vel quando non præceſſit matrimonium inualidum,quando immiſſio annuli fit in eccleſia,vel in domo mariti,item,quando extat conſuetudo,prout in Italia, quod ex ſubarrhatione,& immiſſione annuli inducatur matrimonium:item, quando præceſſerunt ſponſalia, in quibus non datur annulus, ſi poſtea immittatur annulus,præſumitur matrimonium, non ſic ex ſola datione,vel geſtatione annuli; quia eſt actus æquiuocus, ita Franc.Aretin.*conſil.*13.*Viſo diligenter, num.* 4.*ver. circa ſecundum, cum ſequen.*vbi *num.*5.quod ſola ſubarrhatio etiam ſine verbis ſufficit,& concordat Alexand.*conſil.*150.*In cauſa,& lite,num.* 18.*in fin. & num.*19.*ver.quod ipſa vidit. lib.* 5. Vide, *Annulus ad quid inuentus, & an probet matrimonium. Concluſ.*343.† Amplia, vt ſemper præſumatur matrimonium, donec contrarium probetur, quando interuenit ſubarrhatio,ſiue conſenſus ſit expreſſus, ſiue tacitus in matrimonio.Lap.*alleg.* 57.*num.*14.vbi,quod contrarium probaretur, ſi in animo non habuiſſet voluntatem contrahendi. † Amplia; quia matrimonium præſumitur ex copula carnali ſubſequuta abſque alio conſenſu inter eos, qui contraxerant ſponſalia, vel matrimonium de futuro. Feder. de Sen. *conſil.* 194.*circa med. ver. item cohabitando.*Calder.*conſil.*459.alias 2. *deſponſal.* Alexand. *conſil.* 190.*In cauſa,& lite,num.*23.*& ſequent.ver.& dico, quod non, libr.* 5.† Extende,quia imo præſumitur ex traductione ad domum mariti, quando præceſſerant ſponſalia, & ſequuta traductione tranſeunt ſponſalia in matrimonium,& præſumitur copula carnalis ſubſequuta,quando alter allegat,Alex.*conſil.*149.*Viſo proceſſu, num.* 11.*& ſequent.ver.vel poſito.lib.*5.† Amplia, quia ad effectum legitimitatis filiorum, præſumitur matrimonium ex nominatione inter coniuges,& ſi mulier deferebat annulum tanquam vxor, & pro tali tractabatur,alias præſumeretur concubina ex ſola cohabitatione. Bald.*conſil.*195.*In hac cauſa.lib.*3.*in princip.* Vide omnino Maſcard. *Concluſ.*1021.*in princip.* Vide, *Filiatio ex quibus probetur, vel præſumatur legitima,vel non,& quomodo articulanda. Concluſ.* 347.† Contrarium, quod ſola nominatio, vel confeſſio mariti non inducat probationem præſumpti matrimonii, niſi in præiudicium confitentis,ſecus eſt quoad præiudicium tertii.Soc.*conſil.*39.*num.*5.*ver. nec obſtat,*& plenius *num.*10.*ver.nec coadiuuatur,lib.*1. Ruin. *conſ.* 92 *num.*9.*lib.*3. Iaſ. *conſil.* 106.*in princip.lib.*1.vbi, quod confeſſio tanquam res inter alios non probat contra tertium, plene Maſcar. qui alios citat *Concluſ.*1022.*in fi.*Alexand.*conſ.*150.*n.*8.*& ſeq.lib.*5. vbi *num.*9.quod vocant ſe coniuges in fraudem aliquando.† Declara,vt per Socin.*conſ.*39.*lib.*1.vbi videtur ex*communi concludere inter varias opiniones,quod non ſufficiat, niſi in antiquis, ſecus de recenti,quia requiritur cohabitatio per decem annos,& fama cum tractatu, ita quod non ſufficeret tractatus in genere, niſi teſtes deponant de actibus ſpecifice, vide quæ poſui ad Bart.*in l.filium.ff.de iis,qui ſunt ſui,vel alien.iur.* & Socin.*conſ.*39.*n.*6. *& ſeq.lib.*1.plenius Alexand.*d.conſ.*150.*In cauſa,& lite, nu.*8.*ver.imo longe ua.cum ſequen.lib.*5.maxime *num.* 10.*& in fin.conſilii,*vbi dicit* communem,*& conſ.*153.*Viſis,in fin.n.*15 *& conſ.*155.*in fin.n.*7.*ver.prætereà,lib.*5. † Contrarium,quod imo non ſit neceſſarium tempus decem annorum.vide infra *n.*53. † Declara; quod imo neque tractatus,neque fama in vicinia ſufficiat, etiam ſi vocabant ſe maritum & vxorem,manducabant ad eandem menſam, dormiebant in eodem lecto; quia quaſi poſſeſſio non inducit veritatem, & quia matrimonium maximum eſt ſacramentum, ex leuibus non debet iudicari,niſi ſit longum tempus.Alexand.*d.conſ.* 150.*n.*8.*& ſequen.*maxime *nu.*10.*lib.*5.vbi *num.* 9.quod ſe vocant coniuges in fraudem,& apoſtill.ibi in *ver.al.ud* requirit inſtrumentum dotis, famam, vel tractatum, & Alex. in fine d. conſilii dicit* communem. †Extende;quia matrimonium ad effectum legitimationis filiorum præſumitur ex cohabitatione maſculi, & fœminæ, licet quoad eos ſecus ſit; quia præſumuntur viuere in fornicatione. Roland.à Vall.*conſil.*92.*num.*21.*lib.*3 Dec. plene *in reg. nuptias,nu.*3. *ff.de regul.iur.& in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ.num.*39. *de conſtitut.* vbi, quod ex cohabitatione longa decem annorum, licet non præſumatur matrimonium quoad virum & mulierem, bene quoad legitimationem filiorum præſumitur.Geminian.*conſ.*16.*n.*5.*&* 6.*& conſ.* 27.*nu.*8.*& ſequen.*Dec.*conſ.*153.*num.*3.Curt.Iun.*conſ.*52.*num.*3. Pariſ.*conſil.*13.*num.*22.*lib.*2.*& conſil.*57.*num.*41.*& ſequen.* vbi *nu.* 46. dicit communem,*lib.*4.Palæott.*tract.de ſpur.cap.*19 *n.*10. vbi de *communi.Ferret.*conſil.*353.*num.*4.*& per tot.& conſil.*364.*num.*9. Cotta *deciſ.*22.apoſtilla ad Alexand.*conſil.*150.*n.*8 *lib.*5.*in ver. aliud.* Vide, *Legitimus an in dubio quis præſumatur,vel ſecus.Concl.*247.*nu.*16. *& ſeq.*†Extende;quia fama cum adminiculis, puta tractatus inuicem pro viro,& vxore probat ad effectum legitimitatis.Put.*deciſ.* 173.*lib.*2.† Amplia;quia quando agitur de probãdo matrimonio incidenter,& ſecundario,videlicet,quia non agitur de matrimonio principaliter,ſed de legitimitate, tunc probatur leuiori probatione.Rota *deciſ.*34.*lib.*2.*n.*19.In cauſa Roman. Domus 8. Iunii 1576.coram D.Cantuccio,vbi *nu.* 15. ponit exemplum in Saluiano,quod principaliter tractat de poſſeſſione, ſecundario de credito,vt leuis probatio crediti ſufficiat,idem in interdictis *quorum legatorum,& quorum bonorum*, in quibus agens incidenter probat ſe hæredem principaliter cauſa poſſeſſionis, & idem in dominio, quando incidenter agitur de eo,& quod matrimonium incidenter deductum ad effectum legitimitatis probetur faciliori probatione.Vide Rot.*deciſ.*357.*in prima parte.* † Extende; quia ad effectum legitimitatis ſola fama probat matrimonium.Palæot.*de ſpur.* 6.23.*n.*3.vbi de*comuni,ſequitur Rota *deciſ.*357.coram D. Graſſo in cauſa Valentina 18.Mart.1577.*lib.*1.vbi maxime dicit verũ concurrentibus coniecturis.†Imo,quod ſola fama ſine coniecturis probet ad effectum legitimitatis in antiquis eadem *deciſ.*357.*lib.*1. vbi in fi.dicit,quod antiquum dicitur in hac materia tempus 20. annorum.†Extende;quia fama, & aſſertio parentum, ſeu ſolius patris,qui fatetur in teſtamento matrimonium,& filiationẽ,probat.Ferret.*conſ.*353.*in prin.*†Extende maxime mortuis parentibus, vel altero eorum; quia ſufficit probatio communis reputationis, & quod ſit filius eorum, qui iugales reputabantur. Ferret.*d. conſ.* 353.*n.*4 *& ſeq.ver.quarto comprobo,*vbi,quod procedit, etiã ſi agatur de bonis fideicomiſſi;quia filiis non poteſt imputari, quare cautius ſibi non prouiderunt.†Extende;quia leuior probatio ad effectum filiationis ſufficit,etiam ſi per teſtes affines;quia non poteſt imputari filiis,ſicut imputaretur contrahentibus.Ferret.*conſ.* 346.*n.*9.†Reſtringe,ſi agatur ad effectum pœnæ, puta, vt puniatur quis,vt adulter; quia licet teſtes probent vidiſſe Seium commiſceri carnaliter cum Berta vxore Titii,& quod eſt publica vox, & fama, tamen non probatur adulterium; quia non probatur matrimonium inter Bertam, & Titium ex verbis enunciatiuis, neque per famam,licet agatur ſecundario de matrimonio. Barto. plene *conſ.*113.*Proceſſum eſt,lib.*1 *per tot.* † Amplia;quia matrimonium, & matrimonii cauſa dicitur fauorabilis, plene Maſcard. *Concluſ.*1023.†Extende;qa publicatis atteſtationibus poſſunt adhuc teſtes pro matrimonio examinari.Maſcard. *Concluſ.*1024.*per totam,*vt declarat.†Reſtringe,vt ibi per eum primo, quando non poteſt

poteſt habere effectum; ſecundo, quando non eſſet plene probatum, & obſtarent contra probationem imperfectã præſumptiones; tertio, quando impedimentum adeſſet; quarto, quando concurrit inæqualitas perſonarum; quinto, ſi contractũ eſt lite pendente; vltimo, ſi eſt clandeſtinum, ſed hanc vltimam declara vt infra *Concl.*152. † Amplia, quando lex inducit præſumptionem ad alium effectum, puta, quod pater appellãdo filium ſuum eum, qui non eſt legitimus, cenſeatur illum legitimare. Bartol. *in q.*11. incip. *Habeo filiũ, ver. ſecundo probatur. in print.* † Reſtringe; quia quicquid ſit de iure ciuili, de iure Canonico matrimoniũ non præſumitur, niſi probetur. Bartol. *conſ.*120. *Verucius, in fin. lib.*1. vbi, quod in ſtatu Eccleſiæ non eſſet legitimatus hoc modo. † Limita; quia non probatur matrimonium etiam ad effectum legitimitatis per cohabitationem 40. annorum, etiam ſi coram amicis, quando adeſt impedimentum profeſſionis, & non ſunt propoſita edicta, quando ſumus in loco, in quo ſolent proponi. Put. *decif.*139. *In vna Colonien. lib.*3. vbi dicit, quod licet diſpenſatio Papæ lapſu 30. annorum præſumatur, debet intelligi in iis, in quibus ſolet cõcedi, non in profeſſione, & repetit *decif.*257. *lib.*3. † Limita; quia non ita de facili præſumitur matrimonium, qñ non adeſt paritas, vt quia vnus nobilis, & diues; alter vero pauper eſt, & ignobilis. Ruin. *conſ.*51. *n.*8. *lib.*5. latiſſime Menoch. *conſ.*199. *li.*2. *in fi.* vbi plus dicit, quod etiam probato matrimonio non ſuccedunt, qñ non adſunt dotalia inſtrumenta propter inæqualitatem; & ideo filii non ſuccedunt, allegat ſe in *conſ.*16. vbi, quod quindecim Iureconſulti hoc tenuerunt. Bart. *d. conſ.*120. *Verucius, nu.*3. *& ſeq. lib.*1. *& q.*11. *Habeo filium, ver. ſolutio.* † Contrarium de iure Canonico, quod etiam cum publica meretrice valet matrimonium, plene Caſſad. *decif. vnica. de ſponſal.* plenius Syluan. *conſ.*2. *n.*73. *& ſeq.* vbi dicit* communem, & magis* communem etiam in terris Imperii, & quod non requiruntur dotalia inſtrumenta ad validitatem, reprobato Curt. Iun. *conſ.*136. Caſtr. *conſ.*429. *lib.*2. *n.*1. *col.*2. *in princ. ver. ſecundo dicit Bart.* †Extende; quia vbi non eſt æqualitas ſanguinis, & facultatum inter virum & mulierem cohabitantes, non præſumitur matrimonium. *l. quæro. ff. de rit. nuptiar.* Cagnol. *in l. ſi qua illuſtris, n.* 12. *Cod. ad Orficia.* Tiraq. *in l.*5. *connubial. n.*31. Ruin. *conſ.*63. *n.*12. *verſic. ſecus autem, lib.*2. †Extende; quia tunc etiam difficilior efficitur probatio; quia pater, & mater, qui alias ſunt idonei, & alii conſanguinei non admittantur, *c. ſuper eo, il ſecondo, de teſtib.* vbi gloſſ. *in ver. cum mater,* quam ibi omnes* ſequuntur, vt dicit Felin. *nu.*7. qui diſtinguit, niſi eſſet modicus exceſſus, & hoc in arbitrio iudicis eſſe debet, vt ibi Felin. Couarruu. *ſuper quarto decret. part.*2. *cap.*8. *num.*8. *ver. nam in hac coniugali.* vbi plures citat, maxime Pariſ. optime declarantem *conſ.*55. *n.*28. *& conſ.*58. *col.*1. *lib.*4. † Declara tamen, quando adeſſent alii teſtes vltra numerum iſtorum, prout duo, vel tres, vel quatuor in totum. Dec. *d. conſil.*162. *num.*27. †Idem, ſi adeſſent aliæ præſumptiones. Gabriel. *d. concluſ.*9. *de teſtib. num.*15. † Imo etiam ſtante diſparitate admittuntur parentes, fratres, & conſanguinei, quando eſt probatum, quod ſunt honeſtæ perſonæ. Vide plene Gabriel. *concluſ.*9. *de teſtib. nu.*17. *verſ. ſecundo ſublimita. & in fin.* †Reſtringe, niſi eſſet æqualitas ex alio, vt quia diues, & nobilis eſſet ſenex, alter vero iuuenis, ita Ruin. *d. conſ.*51. *nu.*21. *lib.*5. Felin. *cap. ſuper eo, il* 2. *num.*7. *in fin. de teſtib.* Dec. plene *conſ.*162. *nu.*26. vbi, quod etiam attenditur amor excedentis ad inducendum æqualitatem, & veriſimilitudinem, item, quod fiat compenſatio, ibi declarat Gabriel. *de teſtib. concluſ.*9. *num.*21. *ver. ſublimita quinto.* † Idem, ſi amor, pulchritudo, vel quid aliud præponderat. Rota *decif.*1353. *lib.*3. *in tertia parte.* Dec. *dict. conſ.*162. *num.*26. plene Anton. de Butr. *dict. ca. ſuper eo, il ſecondo, num.*9. *ver. oppono quod pater, de teſtib.* vbi, quod ſi nobilis valde diligeret plebeiam, æqualitas inducitur. † Limita; quia imo confeſſio amborum coniugum non probaret matrimoniũ, quando ageretur de re ſpectante ad alium, prout de feudo, fideicommiſſo, & ſimilibus. Alexand. & Boich. *in cap. per tuas, qui filii ſint legit.* Socin. Sen. *conſ.*39. *n.*5. *lib.*1. Aretin. *conſ.*13. *col.*5. Couarruu. *de ſponſ. part.*1. *cap.*4. §.1. *num.*4. *in fine.* † Extende maxime, quando confeſſio eſſet abſente parte facta. Franc. Ven. *inter conſilia matrim.* 61. *nu.*14. Paul. Merend. *conſil.*86. *nu.*36. & Anton. Galeat. Maluaſ. *inter conſilia eadem,* 84. *num.*10. † Limita; quia in matrimonio de recenti præſumpto ſolus annulus non probat matrimonium, quando non extat conſuetudo; ideo ex ſolo annulo non præſumitur matrimonium. Socin. *conſil.*39. *num.*3. *lib.*1. declara, vt per Maſcard. *concluſ.*1020. †Declara, vt plene per Maſcard. *d. Concluſ.* 1020. vbi limitat quoad ſponſalia: ſecundo, quando probatur delatio annuli, tanquam vxor, & immiſſio annuli in digitum, non traditio, & mulier eſt in ætate, alias ſecus. † Item ſola fama non probat matrimoniũ. Soc. *d. conſ.*39. *n.*3. *lib.*1. †Idem reputatio probata, quod eſſent coniuges nihil releuat, niſi ſit communis reputatio. Alex. *conſ.*153. *Viſis narratis. n.*12. *ver. non obſtat etiam, lib.*5. †Imo fama cum cohabitatione non probat matrimonium ſecundum* communem, de qua Soc. *d. conſ.*39. *n.*4. *lib.*1. † Item tractatus nihil releuat, neq; ſumi poteſt ex eo, quod ſimul conuerſantur, quando non habitant in eadem domo ad eandem menſam. Alex. *conſ.*153. *in fin. lib.*5. imo neq; ſi in eadem domo, eadem menſa, in eodem lecto verſentur, etiam cum donariis. Alex. *d. conſ.*155. *in fi. lib.*5. †Item nominatio in inſtrumento dotali, vel donatione propter nuptias non probat matrimonium. Soc. *d. conſ.*39. *n.*5. *lib.*1. † Item ſola eo- habitatio longa de iure Canonico non probat matrimoniũ. Soc. *d. conſ.*39. *n.*5. vbi dicit* communem etiam de iure ciuili hodie, *lib.* 1. Declara, vt per Maſc. *Concl.*1021. *n.*4 *& ſeq.* † Extende maxime, quando conſtat de initio concubinatus Caputaq. *de. iſ.*210. *in impreſſ. par.*2. †Declara, & limita multis modis per Maſc. *d. Concluſ.* 1021. vbi pro vtraq; parte, & diſtinguit, quod ſufficit cohabitatio per decem annos, quãdo non agitur contra aliud matrimonium, & quando extant coniecturæ aliæ pro matrimonio, alias ſecus. Vide Decian. *conſ.*470. *lib.*1. *n.*4. vbi ad effectum legitimitatis probatur. †Item tractatus inter virum & vxorem non probat matrimonium de recenti; quia alia etiam requiruntur. Soc. *d. conſ.*39. *n.*5. *ver. Bart. tamen. lib.*1. † Item inſtrumentum dotale non probat matrimonium, niſi alia cõcurrant, prout honeſtas matronæ, perſonarum æqualitas, ſanguinis dignitas, & alia veriſimilia, quod habitauerint ſimul continuo, quod ſe tractauerint vt tales, & à vicinis habiti fuerint tales, alias non probatur. Soc. *d. conſ.*39. *nu.*5. *in fi. lib.*1. vbi loquitur in præiudiciũ tertii. † Declara, vt per Maſc. *concluſ.*122. vt probet ſemiplene, & aliis concurrentibus plene, & quoad contrahentes, non in præiudicium tertii. †Quatuor igitur ſunt neceſſaria ad probandum matrimonium de recenti; primo diuturna habitatio in ſimul per decem annos; ſecundo tractatus ad inuicem pro viro & vxore; tertio, quod ſpecificentur actus ſpecifici tractatus, quia in genere non ſufficeret; quarto, quod vicini ſciebant, & iis concurrentibus communis eſt* opinio, quod probetur matrimonium, vel præſumatur. Socin. *d. conſ.*39. *Viſis. n.*6. *& ſequen. lib.*1. ſequitur Menoch. *conſ.*199. *n.*47. *lib.*2. Ferret. *conſ.*346. *n.*7. Pariſ. *conſ.*13. *n.*16. *lib.*2. Alexand. *conſ.*150. *num.*10. *& conſ.*153. *in fin. & conſ.*155. *in fin. lib.*5. Ruin. *conſil.*128. *num.*6. *lib.* 4. Celſus Hugo *conſ.*73. *nu.* 6. apoſtill. ad Bart. *conſ.*113. *in ver. per famam, in fin. lib.*1. † Contrarium tenet Rota, quod non requiratur decennium, & communis* opinio eſt contra Socin. ſi bene numerentur Doctores, vt tenet Rota *in decif.*66. *in tertia parte,* quæ allegat Pariſ. *conſil.* 57. *n.*45. *lib.*4. *& nu.*46. vbi reſpondet ad omnia allegata per Socinum *d. conſ.*39. *lib.*1. †Reſtringe; quia quando ſumus in matrimonio antiquo probando, vel præſumendo, magis de facili præſumitur ex nominatione, vel tractatu. Socin. *d. conſ.*39. *n.*2. *lib.*1. † Reſtringe multis modis, de quibus Maſcard. *Concluſ* 1021. vbi limitat quinq; modis. †Item confeſſio vnius ex coniugibus non probat. Abb. *in c. per tuas, in fin. qui filii ſint legit.* Natt. *conſ.*473. *n.*24. *ver. ſed quid plura.* † Declara; quia iſta ſingula non releuant, quando adeſt diſparitas, vt de cohabitatione longa Bald. *in l. in libera. ff. de rit. nupt.* Soc. *d. conſ.*39. *n.*2. *& 5. lib.*1. Celſus Hugo *conſ.*73. *nu.*5. Menoch. *conſ.*199. *num.*49. *lib.*2. † Declara ſecundo: quia ſi probant quoad contrahentes, non quoad præiudicium tertii. Ruin. *conſil.* 149. *n.*42. *ver. non obſtat, lib.*5. Pariſ. *conſ.*59. *n.*7. *&* 17. *lib.*4. Menoch. *d. conſ.*199. *n.*51. Natt. *conſ.*473. *num.*24. *in fin.* † Declara; quia quoad bona patris & matris procedunt præſumptiones; ſecus ſi agatur de feudo, fideicommiſſo, & ſimili præiudicio tertii. Nat. *conſ.*473. *n.*29. Iaſ. *conſ.*106. *col.*2. *lib.*1. Grat. *conſ.*62. *n.*10. *lib.*2. Vide ad prædicta omnia plene per Maſcardum *Concl.*342. *Concubinatus an probetur per longam habitationem.*

Matrimonium quam probationem requirat. Concluſ. 130.

MATRIMONIVM† probatur per famam communem, & tractatum, & nominationem, & ſic per non veram probationem. Gemin. *conſ.*27. *Super dubiis formatis, in princ.* Dec. *conſ.*15. *& ſeq.* Alex. *conſ.*88. *lib.*7. Grammatic. *conſ.*56. vbi dicunt, quod per famã communem, habitum, & tractatum, cohabitationem, & conuerſationem mutuam, vt vir, & vxor, probetur matrimonium. †Contrarium, quod matrimonium non probatur per publicã vocem, & famam. Bart. *conſ.*113. *Proceſſum eſt, n.*3. *ver. ſed per ea, quæ oſtenſa ſunt lib.*1. vbi apoſt. dat concord. *in ver. per famam,* quod non probatur, etiam ſi cum fama concurrat cohabitatio, & dicit, quod licet Innocent. *in c. illud, de præſumpt.* videatur tenere contrarium, tamen in fine tenet hanc partem. †Declara; quia probatur per famam cõcurrentibus aliis adminiculis, cõmunem* dicit Maſc. *Concl.*1025. vbi dicit, quod fama cum vno teſte probat matrimonium, quando non

do non agitur de dirimendo alio matrimonio, alias ſecus, & pro-
4 cedit tam in matrimonio carnali, quam ſpirituali. † Et quod ſola fama, & communis reputatio probet matrimonium, quando agitur ſolum de legitimatione. Dec. *conſil.* 152. *In effectu.* vbi late.
5 † Amplia, vt procedat etiam in concurſu cum alio matrimonio, quando in vtroque ſolum eſt facta probatio præſumptiua; quia pro primo matrimonio fertur ſententia etiam in concurſu. Ge-
6 min. *d. conſil.* 27. *num.* 4. *ver pro declaratione.* † Extende, vt idem ſit, ſi hinc inde plena probatio interueniret; quia pro primo matrimonio ſemper eſt iudicandum in pari probatione. Gemin. *d. conſ.* 27.
7 *num.* 6. † Amplia; quia vbi eſt paritas, vel modica diſparitas inter coniuges, matrimonium probatur per parentes mulieris, vel maritj. Franc. Aretin. *conſil.* 13. *Viſo diligenter, num.* 10. *ver. iis præmiſſis,* vbi idem, quod etiam fratres, & ſorores probant matrimonium eo caſu. Alexand. *conſil.* 143. *Quoniam abunde, num.* 5. *ver. præterea non*
8 *eſt probata, lib.* 2. † Extende; quia imo etiam colonus partiarius admittitur in teſtem pro matrimonio etiam clandeſtino, etiam contra aliud matrimonium publicum probatum per ſolos parentes, & conſanguineos; quia vere non dicitur domeſticus, ſed potius ſocius, & etiam admittitur, licet ſit pauper, dummodo ſit honeſta perſona, & maxime in ſubſidium licet in aliquo diminuatur de fide. Franc. Aretin. *conſil.* 13. *Viſo diligenter, num.* 14. *&* 15. *ver. venio*
9 *nunc ad quartum.* † Reſtringe; niſi iudex cognoſcat parentes, & conſanguineos nimis affectare matrimonium, & eſſe ſuſpectos; quia poſſet eos repellere. Franc. Aretin. *d. conſil.* 13. *num.* 10. *ver. iis*
10 *præmiſſis.* vbi, quod non repelluntur conſanguinei, qui in aliis admittendi eſſent, prout ſunt extra fratres, & ſorores; quia eo modo admittuntur in matrimonio probando. Alexand. *conſil.* 153. *Viſis narratis, num.* 6. *ver. quia licet teſtimonium. lib.* 5. † Et quod ſit arbitrarium iudici parentes, ac fratres repellere ex iuſta cauſa, ſicuti ſi ſine cauſa repelleret, eſſet iniquum, idem Aretin. *d. conſil.* 13. *num.* 11.
11 † Reſtringe; quia pater, & mater, & fratres, & ſorores mulieris in poteſtate patris exiſtentes repelluntur, quando dolo ſaltem præſumpto induxerunt ipſi contra proteſtationem ſibi factam ad contrahendum ſecundum matrimonium; quia cum fuerint ipſi affectantes, repelluntur. Franc. Aretin. *d. conſil.* 13. *num.* 10. *ver. ſed in*
12 *alio ſit diſtinctio.* † Reſtringe; quando agitur de dedecore; vt quia cognitio carnalis interuenit; nam tunc magis ſuſpecti ſunt conſanguinei, & mater, & fratres. Franc. Aretin. *d. conſil.* 13. *num.* 10. *in*
13 *fin ver. oſtendo etiam ex alio.* † Reſtringe, quando deponerent parentes, & fratres pro ſecundo matrimonio, quando extabat fama de primo matrimonio clandeſtino. Franc. Aret. *d. conſil.* 13. *n.* 11.
14 *ver. nam etiam.* † Reſtringe, quando plurimi alii aſſeruntur interfuiſſe matrimonio, & ſoli parentes, & fratres examinantur, ſunt ſuſpecti. Franc. Aretin. *d. conſil.* 13. *num.* 11. *ver. præterea cum in matri-*
15 *monio.* † Declara; quia ad probandum matrimonium, quando principaliter agitur de eo, requiritur probatio verborum vltra conſenſum; quia ad eſſentiam matrimonii requiruntur verba.
16 Bald. *conſil.* 195. *In hac cauſa, in princip. lib.* 3. † Declara totam iſtam materiam, vt pleniſſime declarat idem Franc. Aretin. *d. conſil.* 13. *Viſo diligenter, col. pen. num.* 22. *& quia audio.* maxime in *ver. nec obſtat*
text. in cap. ſuper eo, de teſtib. vbi dicit, quod in probando matrimonio admittuntur parentes, ſi inter contrahentes eſt æqualitas, vel modica inæqualitas, etiam ſi alii ſcirent; quia parentes præſumuntur magis informati; ſi vero alii extranei ignorarent, ſtat regula, quod in ſubſidium domeſtici, & parentes, & cohabitantes admittantur; ſecundo modo declarat, quod ad probandum matrimonium ſimpliciter admittantur domeſtici iuxta regulã, quod facta in domõ, &c. eo excepto, quod ſi iſti domeſtici ſunt etiam conſanguinei, vel parentes, quod eſt maximum vinculum, non admittantur, niſi adſit æqualitas inter contrahentes, vel modica inæqualitas; tertio modo declarat; quia ſit ſpeciale in probando matrimonio, quod poteſt ab aliis probari, vt parentes, & domeſtici, conſanguinei admittantur, quando inter contrahentes eſt æqualitas, vel modica diſparitas; ſi vero non poteſt ab aliis probari, prout matrimonium clandeſtinum; tunc admittantur, prout in probanda conſanguinitate ſimpliciter admittuntur, tanquam melius informati, & ſit ſpeciale fauore matrimonii, vt ad-
* mittantur ſimpliciter, quando ab aliis non poteſt probari, licet dicat* communem in contrarium, quod ſemper diſtinguatur an contrahentes ſint paris conditionis, & admittuntur; aut diſparis, & non admittuntur parentes; cum communi concurro; quia vbi eſt magna diſparitas, inſurgit præſumptio, quod non ſit contractum matrimonium, & ſaltem, quando probatio fit contra præſumptionem iuris, requiritur maior probatio, & integritas teſtium, vt in *ver. Præſumptio operatur multa, & quæ. Concluſ.* 734. vbi
17 late habes cumulata. † Amplia, quando ageretur de probando matrimonio non principaliter, ſed ad effectum prolis legitimæ, & ſucceſſionis; quia ſufficit probare, quod ita ſe nominabant, & tractabant, & quod mulier tanquam vxor deferebat annulum, & alia ſigna erunt ſufficientia, ſine quibus præſumeretur concubina. Bald. *d. conſil.* 195. *in princip. lib.* 3. Gemin. *d. conſil.* 27. *num.* 7. *ver. quandoque agitur.* & Rota ita tenuit coram R. P. D. Ioan. Baptiſta de Rubeis in cauſa Mediolanen. illegitimitatis, vt per Cott. *deciſ.* 22. plene Pariſ. *conſil.* 57. *num.* 41. *& ſeq. ver. ad aliud pro reſolutione, lib.* 4. vbi dicit communem*. Pariſ. *conſil.* 13. *num.* 22. *lib.* 2. Ruin. * *conſil.* 92. *num.* 3. *lib.* 3. Extende; etiam ſi ageretur de præiudicio tertii; quia non intelligitur de præiudicio reſultante ex ſucceſſione, ita Pariſ. *conſil.* 57. *num.* 46 *lib.* 4. & dicit* communem, allegat * Gemin. *d. conſil.* 27. Dec. *conſil.* 154. *In effectu.* vbi concludit, quod præſumptum matrimonium ſufficit quoad legitimationem filiorum, & ſucceſſionem, & Gabr. *conſil.* 21. *num.* 43. vbi de* commu- * ni. † Extende; quia quando agitur ſolum de legitimatione pro- 18
lis, matrimonium, ſola opinione matrimonii probata, dicitur ſufficienter probatum. Pariſ. *conſil.* 15. *num.* 45. *& ſeq. lib.* 2. & idem tenet Dec. *conſil.* 152. *In effectu.* † Extende; quia imo ſola quaſi poſ- 19
ſeſſio matrimonii ſufficit ad effectum legitimæ prolis, & vt ſuccedat; quia quaſi poſſeſſio transfert onus probandi contrarium. Ruin. *d. conſil.* 128. *num.* 7. *& ſeq. lib.* 4. *& conſil.* 51. *num.* 18. *lib.* 5. † Ex- 20
tende; quia filius ex putatiuo, vel præſumpto matrimonio excludit ſubſtitutum. Socin. *conſil.* 59. *num.* 17. *lib.* 3. Rip. *in l. ex facto.* §. *ſi quis rogatus. num.* 50. *ff. ad Trebellian.* Dec. *conſil.* 152. *In effectu, per tot.* maxime *in fin.* 1. *col.* allegat Dyn. *conſil.* 6. Capram *conſil.* 116. *Et ſi prima facie.* † Extende, quia ad effectum inducendi legitimationem 21
filii, qui non eſt legitimus, ſed naturalis, vel ſpurius, ſufficit, quod pater nominet illum in teſtamento filium ſuum; quia efficitur legitimus, *auth. ſi quis. C. de natur. liber.* † Reſtringe de iure Canoni- 22
co; quia non præſumitur matrimonium, niſi probetur. Bart. *d. conſil.* 120. *in fin. lib.* 1. † Reſtringe, vt non procedant, quando verba 23
eſſent aſſertiua, vel enunciatiua propter aliud, plene Bart. *quæſt.* 11. *Habeo filiam, in ver. ſolutio, ver. tertio eſt ſciendum,* vbi apoſtill. in *ver. principaliter, & in ver. quod probo.* dat concordant. & ſimilia. † Re- 24
ſtringe, quando matrimonium non poſſet honeſte ſecundum bonos mores contrahi, vel quando extarent filii legitimi. Bart. *d. q* 11. *ver. ſolutio,* vel ſi mulier non poſſet eſſe vxor, & idem repetit *conſil.* 120. *Verucius, num.* 3. *& ſeq. lib.* 1. vbi apoſtill. in *ver. nobilitatem,* dat concord. pro vtraque parte. † Amplia; quia ſententia lata pro 25
matrimonio, quæ tranſiuit in iudicatum, probat matrimonium, ita vt is, contra quem eſt lata, non appellans teneatur adhærere tali matrimonio. Rom. *conſil.* 367. *Circa primum, in princ.* vbi dicit communem*. † Extende ampliationem, vt procedat, quod ſen- *26
tentia, quæ tranſiuit in iudicatum, pro matrimonio lata probet matrimonium etiam ad effectum impediendi legitimationem per ſubſequens matrimonium factam de eo, qui natus eſt pendente tali matrimonio, vt non valeat talis legitimatio. Rom. *d. conſil.* 367. *Circa primum, per tot.* vbi eſt caſus. † Extende, vt nec valeat 27
renunciatio facta rei iudicatæ per eum, qui ſtat pro matrimonio ad tollendam probationem matrimonii, pro quo eſt lata ſententia, quæ tranſiuit in iudicatum. Rom. *d. conſil.* 367. *num.* 3. *& ſeq. ver. quoad ſecundum.* † Extende, vt imo neque admittatur probatio 28
per confeſſionem amborum coniugum contra matrimonium, quando lata eſt ſententia pro matrimonio, quæ tranſiuit in iudicatum. Rom. *d. conſil.* 367. *num.* 5. *ver. iis tamen non obſtantibus.* † Re- 29
ſtringe, quando confeſſio eius, qui ſtat pro matrimonio, fieret contra matrimonium, antequam ſit lata ſententia, & ſic dum res eſt dubia. Rom. *d. conſil.* 367. *num.* 3. *& ſeq.* † Amplia; quia matri- 30
monium probatur iuramento, quando adeſt ſemiplena probatio pro matrimonio, & pars, quæ eſt contra matrimonium, defert iuramentum ei, qui ſtat pro matrimonio, & iurat. Rom. *d. conſil.* 367. *num.* 2. † Declara plene per Maſcard. *Concluſ.* 1030. vbi, quod de- 31
fertur iuramentum in ſupplementum, quando plus quam ſemiplene fuit probatum matrimonium, quando non extant coniecturæ contra matrimonium, perſona iurans eſt æqualis, & non agitur de dirimendo alio matrimonio, alias ſecus. † Amplia; quia 32
confeſſione coniugum probatur matrimonium dubium. Rom. *d. conſil.* 367. *nu.* 2. *ver. idem etiam videmus.* Abb. *in cap.* 2. *in* 2. *not. de clandeſt. deſponſat.* vbi apoſtill. in *ver. debet.* dicit hoc verum quoad contrahentes, & confitentes; ideo repertus dormire cũ muliere non punitur, ſi ambo fatentur contraxiſſe matrimonium. Bart. & Bald. *in l.* 1. *C. de confeſſ.* Alex. *conſil.* 1. *colum.* 5. *lib.* 3. & plene Pariſ. *conſil.* 13. *num.* 25. *&* 26. *lib.* 2. vbi, quod in dependentibus à mera voluntate, prout eſt matrimonium, ſola confeſſio coniugum probat. † Reſtringe ſecus eſſe, quando ageretur de præiudicio tertii; 33
quia ſola confeſſio coniugum non præiudicat. Roman. *ſing.* 618.

Tu audiuisti, sed solum præiudicat confitentibus, & hæreditati eorum, Præpos. & Alex. *in cap per tuas, col. 2. & 4. qui fil. sint legit.* vbi Io. And. & Boich. Aret. *consil. 17. & consil. 36.* Ruin. *consil. 92. n. 9. lib. 3.* Socin. *consil. 39. n. 7. lib. 1.* Menoch. *cons. 16. n. 20.* vbi loquitur etiam in matrimonio subsecuto post prolem, vt ad feuda non succedant
* filii in præiudicium tertii, & dicit magis * communem, quando à principio debent esse legitimi. Franc. Aret. *consil. 13. Viso diligenter, num. 9. ver. de confessione*, vbi dat simile de debitore, vt non sua
34 confessio nó præiudicet creditori. † Imo neque præiudicat confessio coniugum sola filiis primi, vel alterius matrimonii. Boich.
35 *in d. cap. per tuas*, post Ioan. Andr. *qui filii sint legit.* † Contrarium, quod imo matrimonium confessione coniugum probetur, & sufficiat in præiudicium tertii, dummodo non in præiudicium
* alterius matrimonii. Gabr. *consil. 21. num. 43.* vbi dicit * commu-
36 nem. † Et quod filius ex putatiuo excludat substitutum. Socin. *consil. 59. num. 17. lib. 3.* Ripa *in l. ex facto §. sequis rogatus. num. 50. ff. ad*
37 *Trebellian.* † Declara; quia contrarium procedit mortuis coniugibus, qui steterunt simul, quia facilius præsumitur matrimonium, quam si viuerent. Cæpol. *consil. 5. num. 16.* Abb. in *cap. illud, num. 7. iuncto num. 14. de præsumptio.* & quando agitur de filiatione principaliter, & matrimonio incidenter. Paris. *consil. 13. num. 22.*
38 *lib. 2.* & supra in *ver. Amplia, quando. num 17.* † Vide omnino Masc. *conclus. 1026.* vbi, quod probat confessio coniugum præsente parte; secus absente parte, nisi sit geminata; secus est, quando ageretur de dirimendo alio matrimonio; quia non creditur tali con-
39 fessioni, sicuti neque confitenti, vel confessori peccatorũ. † Contrarium, quod etiam confessio geminata non probet secun-
*40 dum * communem. Crauett. *consil. 281. n. 6. ver. similiter.* † Amplia; quia secundum aliquos instrumentum dotis probat matrimonium quoad contrahentes, & quoad alios inducit semiplenam probationem. Rom. *sing. 451. Nunquid per instrumentum.* vbi apostilla. † Contrarium, quod instrumentum dotis non probet matri-
41 * monium in præiudicium tertii, est communis * opinio. Socin. *d. consil. 39. n. 7. lib. 1.* Riminald. *consil 446.* & ibi additio Alex *in l. 1. ff. de nou. oper. nunciat.* Florian. in *l. & si cui. §. & horam, in 2. not. ff. si ser-*
42 *uit. vendic.* † Declara; quia instrumentum dotis non probaret matrimonium in præiudicium tertii. Bald. in *authent. si quis, num. 6. C. de eden. & in l. 2. num. 8. C. de execut. rei iudic.* Alex. *consil. 21. lib. 1.* Ruin.
43 *consil. 92. num. 9. lib. 3.* vide Iaf. *consil. 168. num. 8. lib. 4.* † Restringe ampliationem; quia fides gabellæ solutæ pro matrimonio bene probat solutionem, sed non matrimonium. Socin. *consil. 20. lib. 2.*
44 † Limita; nisi contraria probatio fortior alterius matrimonii concurrat; quia probatio fortior vincit minorem. Gemin. *d. consil. 27. in princ.* & vera probatio excludit præsumptam, vt ibi *num. 2. & 3.* vbi quod tunc non statur præsumptæ probationi, sed vere, & iudicatur pro secundo matrimonio plene probato, si primum est probatum solum ex præsumptione; quia licet non deficiat ius,
45 deficit tamen probatio. † Restringe hanc limitationem, vt non procedat respectu legitimationis, & successionis filiorum; quia si agatur de succedendo patri, & filii primi matrimonii, probant matrimonium per præsumptam probationem, filii vero alterius matrimonii probent plenissime de alio secundo matrimonio, non excludent filios ex primo; quia istæ probationes se non confundunt, sed omnes succedent. Gem. *d. consil. 27. n. 7. ver. quandoque*
46 *agitur.* † Extende hanc restrictionem, etiam si matrimonia prædicta inuicem stare non possent; quia eodem tempore essent durata; quia sufficit credulitas matris hinc inde. Gem. *d. consil. 27. n. 10.*
47 † Limita; quia testes interessati non probant matrimonium, vt quia affines consanguinei, & domestici, plene Paris. *consil. 15. n. 13. & seq. & per tot. lib. 2.* vbi, quod non valet argumentum, quod fauore matrimonii, quod in subsidium, &c. quia non procedunt i-
48 sta, vt ibi, maxime *num. 39.* † Extende maxime, quando agitur de dirimendo alio matrimonio; quia probatio clara requiritur. Paris. *consil. 59. num. 9. & seq. lib. 4* allegat Alex. *consil. 150. & 151. lib. 5.* &
49 idem Paris. *d. consil. 59. n. 32. & seq. lib. 4.* † Extende idem, quando matrimonium fuit clandestinum; quia etiam Sacerdos, qui interuenit in tali matrimonio, non facit semiplenam probationem.
50 Paris. *consil. 57. n. 37. & seq. lib. 4.* † Extende, quando esset contractum in actu venereo, & sic dum res turpis fieret; quia difficilius præsumitur, & difficilius probatur. Paris. *consil. 59. n. 22. & seq. lib. 4.*
51 † Limita; quia testes nõ probant matrimonium, licet deponant, quod Seius adulterauit Bertam vxorem Titii; quia illa verba, *vxorem Titii*, sunt enunciatiua; neque refert, quod adulterium non cadat, nisi extet matrimoniũ; quia testis non probat ea, quæ sunt iuris. Bart. *consil. 113. Processum est. n. 5. ver. non obstat, vsque in fin. lib. 1.*
52 † Limita; quia testes duo non iunguntur singulares ad probandum matrimonium. Alex. *d. consil. 143. Quoniam abunde, in prin. lib. 2.* & maxime, quando agitur de matrimonio probando, per quod aliud matrimonium dirimitur. † Extende maxime, quando sin- 53
gularitas est obstatiua; quia vnus de vno loco, alius de alio depo-
nat. Alex. *consil. 143. in princ. lib. 2.* † Limita; quia confessio alterius 54
coniugum, quod sit maritus, vel vxor non releuat, neque probat
matrimonium. Abb. *in cap. per tuas. qui fil. sint legit.* Natt. *consil. 473.*
n 24. & 25. † Limita; quia matrimonium clandestinum primum 55
non probatur contra secundum matrimonium publicum per v-
num testem, & per famam, & per confessionem coniugum, &
communem * dicit Fran. Aret. *consil. 13. Viso diligenter, n. 6. ver. secun-* *
do, & fortius. & est ratio; quia semiplena probatio vera cum semi-
plena probatione præsumpta non iungitur ad plenam probatio-
nem, & confessio coniugum in præiudicium tertii nihil relenat.
† Declara; quia in probando matrimonio clandestino requiritur 56
probatio clarior, prout in criminalibus; ideo licet semiplena pro-
batio vera, & semiplena præsumpta non iungantur; tamen iungi-
tur semiplena probatio vera, & plena probatio præsumpta, prout
immissio annuli plene probata, quæ inducit præsumptum matri-
monium probatum cum vno teste de matrimonio, & etiam pro-
baretur cum semiplena vera, & semiplena præsumpta, prout fama
adminiculata aliis probationibus, & adminiculis. Franc. Aret. *d.*
consil. 13. n. 8. in fin. ver. ad secundum, & n. 9. vbi late. † Et procedit de- 57
claratio, maxime, quando secundum matrimonium non esset
plene probatum, sed per testes suspectos, prout mater, fratres, &
sorores mulieris. Aret. *d. consil. 13. nu. 9. in fin. ver. ostendo, & num. 10.*
† Restringe; quia mezzadrus, & sic colonus partiarius admittitur 58
ad probandum matrimonium clandestinum, etiam si sit pauper,
dummodo sit honesta persona, & maxime, si esset solitus verlari
in domo, & verisimiliter informatus; quia in subsidium admitti
debet, licet diminuatur in aliquo de fide. Franc. Aret. *consil. 13. Viso*
diligenter. n. 14. & 15. ver. venio nunc ad quartum. † Imo, quod dome- 59
sticus, & familiaris admittatur ad probandum matrimoniũ clan-
destinũ; quia de sui natura est difficilis probationis, & de iis, quæ
geruntur in domo, & non est de genere prohibitorum, prout co-
pula carnalis cum consanguinea vxoris, *cap. in litteris, de testib.* ita
plene Franc. Aretin. *consil. 13. n. 17. ver. venio ad quintum.* vbi latissime
de intellectu *d. c. in litteris.* † Limita; quia solutio gabellæ dotis 60
non probat matrimonium. Socin. *consil. 208. col. 2. lib. 2.* † Limita, si 61
testes discordant, vt quia aliqui dicunt, quod primo fuit interro-
gatus sponsus, postea sponsa, alii contrarium, quod primo sponsa,
postea sponsus, non probatur matrimonium. Alex. *consil. 150. In*
causa. & lite, in princ. lib. 5. † Extende, quando testes interrogati de 62
verbis formalibus sunt diuersi in recitandis verbis, licet concor-
dent in substantia; quia non probant. Alex. *d. consil. 150. n. 2. ver. alia,*
& secunda, lib. 5. vbi apostill. dat concord. † Extende, quando testes 63
inducti à parte cõtradicunt confessioni partis; nam si pars dicat,
quod maritus iurauit matrimonium super imagine Crucifixi pi-
cti in charta, & papyro, & testes dicant, quod iurauit super imagi-
ne Crucifixi picti in tela lini, nõ probant; quia contradicunt con-
fessioni iuratæ partis in positionibus, quæ fuit præsens actui. A-
lex. *consil. 151. Repetitus, in princ. lib. 5.* vbi, quod procedit, etiam si pars
velit reuocare suam confessionem vti erroneam. † Contrarium 64
dicit ibi apostill. ad Alex. *d. consil. 151. in princ. lib. 5. in ver. papyro*, quæ
licet nihil alleget, certe pictura, siue in charta papyri, siue lini, non
diuersificatur, cum sit eadem, & error in similibus est facilis. † Li- 65
mita; quia causa matrimonialis dicitur grauis, & æquiparatur cri-
minali; ideo requirit clariores probationes, Mascard. *concl. 1030.*
n. 19. & seq. & est ratio; quia dicitur causa status secundum * com- *
munem, vt ibi, *n. 22.* Alex. *consil. 143. Quoniam abunde, n. 4. lib. 2.* vbi
reddit rationem; quia agitur de statu hominis. † Extende; quia 66
propterea imperfectæ probationes non iunguntur, vt ibi, *nu. 20.*
vbi dicit * communem. Alex. *consil. 143. in princ.* † Contrarium, */
quod iungantur, tenet Rota, vt per Caputaq. *decis. 206. num. 2.* vbi
dicit * communem, quod adminiculantur. † Restringe, quando */
agitur de matrimonio probando; secus si de dissoluendo, vel con-
tra aliud matrimonium. Mascard. *d. conclus. 1030. n. 21. & seq.* † Re- 69
stringe in matrimonio clandestino propter difficultatem proban-
di; quia iunguntur imperfectæ probationes, vt ibi, *num. 24.* quod
tamen declara, vt per Crauett. *consil. 271. col. penul. ver. non obstat.* vbi
dicit procedere, quando non potuit aliter contrahi, alias secus.
† Declara; quia quando agitur de annullando matrimonio, vel 70
contra aliud matrimonium; tunc dicitur causa status, & grauis, &
imperfectæ probationes non admittuntur; item si admittuntur,
debent esse in suo esse perfectæ, ita Mascard. *d. conclus. 1030. nu. 23.*
vsque in fin. vbi videas, plene Crauett. *consil. 281. num. 6. ver. secundo*
respondeo. † Limita; quia licet fama in ciuilibus semiplene probet, 71
& suppleat aliam semiplenam probationem; tamen secus est in
causa

causa matrimoniali, & maxime, quando agitur de probando matrimonio, per quod aliud matrimonium dirimitur. Alex. *cons.* 143.
72 *num.* 3. *in fin. & n.* 4. *ver. secundo non est tractandum, lib.* 2. † Extende; quia fama non probatur per testes consanguineos, & affines mulieris pro matrimonio, quando maritus est nobilis, mulier ignobilis. Item, quando agitur de probando matrimonio, per quod aliud matrimonium dissolueretur. Alex. *d. consil.* 143. *num.* 5. *ver.*
73 *praeterea etiam, lib.* 2. † Idem si testes sunt compatres, vel cognatione spirituali coniuncti. Alex. *d. consil.* 143. *num.* 6. *ver. quidam etiam,*
74 *lib.* 2. † Limita; quia in causa matrimoniali non est locus probationi per iuramentum in supplementum. Alex. *d. consil.* 143. *num.* 4.
75 *lib.* 2. † Limita; quia testes contra matrimonium, vt probent, debent esse omni exceptione maiores, *cap.* 1. *de consanguinit. & affinit.*
76 † Restringe, quando testis consanguineus esset vtriq; parti. Alex.
77 *consil.* 156. *Viso processu, num.* 7. & 8. *ver. quia respondeo, lib.* 5. † Restringe, quando sumus in iis, quæ communiter accidunt fieri secrete, prout si matrimonium esset clandestinum; quia tunc testes admittuntur, quales interuenire potuerunt, in subsidium. Alexand.
consil. 156. *num.* 10. *ver. posset etiam responderi, lib.* 5.

Matrimonium qualem probationem requirat. Conclus. 131.

1 TESTES † debent esse omni exceptione maiores, quando agitur de matrimonio contracto dirimendo gloss. *in cap.* 1. per illum text. vbi Abb. & cæteri in 3. *not. de consanguinit. & affinit.* sequitur Dec. *consil.* 310. *Visis diligenter.* vbi alleg. Barba. *consil.* 45. & *con-*
2 *sil.* 54. *lib.* 1. † Extende, vt procedat etiam, quando agitur simpliciter de matrimonio probando; quia testes debent esse omni exceptione maiores. Barb. *d. consil.* 45. & *consil.* 54. *lib.* 1. alleg. gloss. fin. in *cap. in literis de testib.* q̃ dicit loqui, si agitur de primo matrimonio dirimendo præcipue, quod importat idem, quod maxime,
3 † Contrarium verius est; quia quando agitur solum de probando matrimonio non in præiudicium alterius matrimonii; tunc fauore matrimonii admittuntur testes nedum, qui non sunt omni exceptione maiores, sed domestici, & sufficit, quod sint probatæ vitæ, & bonæ opinionis, ita loquitur illa gloss. fin. in *cap. in literis, de testib.* quam male intellexit Barb. & pro hoc sunt iura apertissima.
4 † Regulam facias secundum Mascard. *conclus.* 1019. quod ex quo matrimonium non præsumitur, incumbat onus probandi asserenti, quod testes debent esse omni exceptione maiores ad probandum matrimonium; quia quando probatio habet præsumptionem contra se, testes debent esse omni exceptione maiores, vbi citat infinitos, & *num.* 5. dicit eos omni exceptione maiores, contra quos nihil potest opponi. Gabriel. *de testib. conclus.* 8. *in princip.* & citat infinitos. Curt. Iun. *consil.* 289. plene Menoch. *de arbitr. lib.* 1.
5 *quæst.* 27. *num.* 9. & *seq.* Aretin. *consil.* 13. *num.* 8. *in fin.* & 10. † Et dicit Dec. *consil.* 133. *num.* 4. *ver. Lucia pedissequa,* hoc procedere, quando
6 testes sunt suspecti. † Contrarium, quod imo mulieres etiam patentes, & affines admittantur; & tamen non sunt omni exceptio-
* ne maiores, communem * dicit idem Mascard. *num.* 7. & *seq. d. con-*
clus. 1019. Gabr. *d. concl.* 8. *de testib. ver. contrarium,* & plenius *concl.* 9.
* *in princ.* vbi dicit * communem, quod parentes, & filii, fratres, & sorores admittuntur pro matrimonio, vbi declarat, quando, &
* quomodo procedat, & hanc veriorem, & * communem ait Ferret.
* *consil.* 48. *in pr.* sequitur Rota *decis.* 209. *num.* 7. vbi de * communi
7 † *p. diuer. in nou.* † Declara, quando adsunt suspiciones contra probationes pro matrimonio. Rota *lib.* 1. *decis.* 26. *num* 5. *ver. non obstat.*
8 † Declara; quia vt admittantur, vel non, residet in arbitrio iusti iudicis, plene Couar. *de matrim.* 2. *p. c.* 8. *num.* 8. Gabr. plene *de testib.*
9 *concl.* 9. *num.* 28. *in* 5. *limit.* † Declara; quia si vrgent præsumptiones contra matrimonium, requiruntur omni exceptione maiores testes; si pro matrimonio, admittuntur faciliores probationes, & testes non omni exceptione maiores, ita conciliat Mascard. *d. con-*
10 *clus.* 1019. *num.* 11. & *seq.* Gabriel. *d. conclus.* 8. *de testib. num.* 3. Ferret.
11 *cons.* 364. *num.* 5. & *seq.* † Contra declarationem Gabriel. vbi supra, *num.* 3. *ver. contrarium.* † Declara, vt si agatur de probando matrimonio, testes ordinarii sufficiant, & non requiratur qualitas, quod omni exceptione sint maiores; si vero de dissoluendo,
* secus est, propter periculum scandali, communem * dicit Socin.
consil. 29. *Circa præsentem consultationem. num.* 8. & *seq. ver. non obstant*
allegata, lib. 2. sequitur confirmando idem Mascard. *d. conclus.* 1019.
num. 15. & *seq.* Dec. *consil.* 162. *In causa, num.* 12. & *seq.* & hanc partem tenet Rota Romana in causa Tullen. matrimonii 14. Ianuarii 1568. & iterum 14. Nouembris 1575. *diuers. p.* 1. *decis.* 26. Caputaq.
12 *decis.* 205. *impress.* † Declara, quando duo testes soli sunt, secus si plures sint. Dec. *d. consil.* 162. *num.* 14. vbi, quod supplentur ex nu-
13 mero, & communem dicit * Ferret. *consil.* 48. *num.* 15. † Contrarium Crauett. plene *consil.* 281. *col. antepen. ver. nec dicatur istos testes.*
† Extende; quia requiritur, quod hæc qualitas testium probetur, 14
& communem * dicit idem Mascard. *d. conclus.* 1019. *num.* 16. † Ex- * 15
tende; quia debent esse iurati, nec sufficit remissio iuramenti, vbi
supr. *num.* 19. vbi de * communi. † Extende in matrimonio clan- * 16
destino. Curt. Iun. *consil.* 289. *num.* 34. Oradin. *decis.* 63. & 65. Cotta
decis. 280. † Contrarium tenet Rota *d. decis.* 209. *num.* 7. *p.* 1. vbi de 17
communi *. † Restringe in mediatore; quia idoneus est pro ma- * 18
trimonio. Vide Mascard. pro vtraque parte. *d. conclus.* 1019. *num.* 20.
& seq. † Restringe; quia parentes, & consanguinei sunt idonei 19
pro matrimonio filiæ, & consanguineæ, communem * Mascard. *
dicit ibi *num.* 23. *& seq.* & communem Gabr. *de testib. conclus.* 9. *in*
princip. † Idem in filiis pro parentibus; item in fratribus, & so- 20
roribus, & in quocunque alio coniuncto. Gabriel. *d. conclus.* 9. *de*
testib. in princ. & num. 5. vbi *num.* 8. extendit, etiam si adsit inter
contrahentes modica inæqualitas. † Declara, quando parentes, 21
& consanguinei non essent bonæ opinionis, vel si essent nimis appassionati, vel nisi filia, & consanguinea esset carnaliter cognita,
vt idem Mascard. *d. conclus.* 1019. *num.* 25. & *seq.* & Gabriel. *conclus.* 9.
de testib. num. 15. & *seq.* vbi plene. † Declara; quia parentes, & con- 22
sanguinei non admittuntur, quando adesset disparitas inter contrahentes. Gabriel. *de testib. conclus.* 9. *num.* 10. & *seq.* vbi plene declarat extendendo, & restringendo multis modis, quos videas, vbi
quod fit compensatio in disparitate, & statur arbitrio iudicis, veluti si vnus magis sit nobilis, sed pauper, vel senex, alter ignobilis,
sed iuuenis, & pulcher. Alexand. *consil.* 150. *num.* 5. *ver.* & *licet. lib.* 5.
vbi tamen vult Alexand. quod ista probentur, & de eis constet,
vt intret arbitrium iudicis. † Restringe in familiaribus bonæ 23
conditionis, vt ibi *num.* 28. *ver. quarto limita.* † Restringe in ma- 24
trimonio clandestino, vide pro vtraque parte eundem, *num.* 29.
& seq. † Restringe, quando extant præsumptiones pro matrimo- 25
nio, vt supra in prima declaratione, & Mascard. etiam *d. con-*
clus. 1019. *num.* 32. *ver. sexto limita.* † Amplia etiam si agatur de ma- 26
trimonio clandestino; quia si agitur de dirimendo ipso matrimonio clandestino, vel ad impugnandum aliud matrimonium; tunc
requiruntur testes omni exceptione maiores, ita Rota in causa
Tullen. matrimonii coram S. D. N. Clemente VIII. tunc Auditore Aldobrandino 14. Iunii 1568. *in nouis decis.* 209. *lib.* 1. vbi distinguit tres casus; primus est, quando agitur de dirimendo eodem,
vel alio matrimonio; secundus, quando de sola probatione matrimonii clandestini agitur; quia fauorabile dicitur quoad probationem; tertius, quando extarent coniecturæ contra matrimonium. † Restringe secus esse, si agatur simpliciter de matri- 27
monio clandestino probando; quia magis communis opinio est,
quod sufficiant testes regulares, & probatio regularis, & est magis * communis, & magis recepta, vt in eadem *decis.* 209. *lib.* 1. *per* *
totam. quæ reddit multas rationes, & maxime; quia agitur de peccato tollendo, vt clandestinum fiat solemne, & idem per omnia
Dec. *consil.* 162. *num.* 13. † Imo, quod probetur per famam, & v- 28
num testem, tenet eadem *decis.* 209. *lib.* 1. *num.* 7. & *seq.* vbi respondet ad contraria. † Amplia; quia si agatur contra matrimonium, 29
bene testes omni exceptione maiores requiruntur. Mascard. *d.*
conclus. 1019. *num.* 10. vbi communem, & magis communem. * *
† Contrarium Cæpol. *consil. ciuil.* 2. *num.* 2. vbi dicit * communem, 30 *
& *consil.* 3. *num.* 7. & *consil.* 4. *num.* 2. *in fin.* vbi dicit * communem, *
maxime, quando sunt vocati, licet non rogati. † Amplia; quia 31
testes ad probandum matrimonium debent concordare, nedum
circa factum principale, sed etiam circa circumstantias, ad hoc,
vt probent, plura Mascard. *d. conclus.* 1019. *num.* 34. † Contrarium, 32
quod sufficiat, si concordetur in facto principali, tenet idem
Mascard. vbi supra, *num.* 33. vbi plures allegat, Rot. *decis.* 430. *nu.* 3.
lib. 1. *in nouiss.* † Declarat; quia si duo testes concordant, & alii su- 33
perabundent, qui in qualitatibus discordent, probatur matrimonium; secus si duo soli, & discordes essent, ibi *num.* 35. † Declarat 34
etiam duobus aliis modis, ibi *num.* 36. videlicet si agatur de alio
matrimonio dirimendo, & *n.* 37. si discordent de directo procedit
ampliatio, alias secus. † Restringe, quando vnus, & idem testis 35
plus dixit in vno, quam in alio examine, si virtualiter eadem sunt
in vtroque examine, alias secus; & idem, si vnus plus dicat alio circa circumstantias, probant. Rot. *decis.* 196. *in* 3. *p. lib.* 3. *in nouiss.*
† Amplia; quia testes affectionati, & qui sunt suspecti, repellun- 36
tur, late Crauett. *consil.* 281. *n.* 3. *ver. sed præmissis. & per totum.* † Ex- 37
tende; quia pluralitas testium imperfectorum non supplet, quando omnes patiuntur in causa criminali. Crauett. *consil.* 281. *ver. nec*
dicatur, n. 6. vbi latissime. † Limita; quia valet examen relatiuum 38
ad primum examen in causa matrimoniali. Rota *decis.* 430. *in fin.*
lib. 1. coram Domino Seraphino. † Limita; quia vnus testis cum 39

fama

fama plene probat secundum communem, vt per Cæpoll. *consil. ciuil. 3. per tot.* vbi *num.* 10. dicit * communem maxime iunctis adminiculis de confessione, etiam per testes singulares, & absente parte facta, & idem dicit Capell. Tholos. *decis.* 172. quæ secus dicit ad dissoluendum, quando est solus vnus testis, & fama. † Extende, etiam si agatur de dissoluendo matrimonio, sufficit vnus testis cum fama, si alia concurrant adminicula. Caputaquen. *decis.* 206. *num.* 2. vbi de communi *. † Limita; quia in causa matrimoniali parentes admittuntur pro matrimonio. Io. de Im. *consil.* 135. † Extende multo magis, si sint consanguinei, & affines. Alex. *cons.* 149. *num.* 3. *lib.* 5. † Extende idem in causa dependenti à matrimoniali, prout est causa dotis. Ioan. de Anan. *consil.* 52. *ver. sed iis non obstanti-bus.* † Declara, vt procedat, quando non est disparitas inter personas matrimonio coniunctas, alias secus; quia parentes, & consanguinei eius, qui est disparis conditionis, non sunt idonei. Alex. *consil.* 149. *Viso processu, num.* 3. *ver. quia respondeo, lib.* 5. & iterum *consil.* 150. *In causa, & lite. num.* 4. *ver. capio nunc secundum. lib.* 5.

Matrimonium inter dispares conditione, quomodo probetur, vel non. Concluſ. 132.

1 MATRIMONIVM † non probatur, si iuuenis amore captus promisit aliquam in vxorem accipere multo disparis conditionis, licet iuuenis confessus fuerit eam carnaliter cognouisse, sed non animo contrahendi matrimonium; quia si aliunde non potest probari copula carnalis, talis confessio non præiudicat; quia debet in totum acceptari, Alexand. *consil.* 80. *In causa, & lite.* 2 *lib.* 7. † Extende, etiam si prima sententia sit lata contra confitentem, & non appellauerit; quia si est minor, potest petere restitutionem in integrum, tam aduersus confessionem, quam aduersus omissam appellationem. Alex. *d. consil.* 80. *In causa & lite verten-* 3 *te. lib.* 7. † Amplia; quia in foro conscientiæ non obstante desponsatione facta per iuuenem de puella, & carnali copula subsecuta eidem dicenti, quod non animo contrahendi matrimonium, sed explendi desiderium carnale cognoscebat, creditur, & propterea non esse matrimoniũ in foro conscientiæ, inquit Socin. *consil.* 119. 4 *Circa primum, lib.* 3. † Extende; quia is, qui contraxit matrimonium non animo consentiendi in eam, tanquam in vxorem propter gradus disparitatem, sed vt libidinem expleret, & cum ea rem carnalem habuit, vt retraheretur ab alio corriuali, licet tale matrimonium teneat quoad forum iudiciale, & contentiosum; tamen non tenet quoad forum pœnitentiæ; ideo Papa potest super eo dispensare, vt non sit impedimento alteri matrimonio, quod iuuenis vellet contrahere. Socin. *consil.* 28. *Circa primum quæsitum. lib.* 1. Vide duas Conclusiones prox. præcedentes.

Matrimonium debet esse liberum, & voluntarium. Concluſ. 133.

1 MATRIMONIVM † debet esse liberum, & voluntarium; ideo non valet stipulatio pœnæ, si non sequatur matrimonium. Hostiens. *in cap. Gemma, de sponsal.* Federic. de Sen. *consil.* 169. *Domino Corrado, per tot.* vbi reddit rationem, quare valeant arrhæ, & non pœna; quia inquit, magis de facili permittitur pœna, quæ solo verbo stipulatur, quam dentur arrhæ, & dicit ibi Feder. in princip. * quod est * communis opinio, quod non valeat stipulatio pœnæ, sed bene datio arrharum, & idem Feder. *consil.* 194. *In dubiis matrimonialibus, in princ.* vbi idem repetit Ang. *consil.* 234. *Punctus est, statuto Communis, num.* 2. *in fin. ver. contrarium puto.* Vide, *Arrha data quando perdatur, vel restituatur duplicata. Concluſ.* 445. *num.* 14. *& seq.* 2 † Extende, etiam si pœna esset in consequentiam, puta super arrhis datis, quod duplicentur, vel triplicentur. Angel. *d. consil.* 234. 3 *num.* 3. *ver. non tamen.* † Amplia, vt matrimonium debeat in tantum esse liberum, quod non valet statutum, neque lex prohibens filiosfamilias posse contrahere matrimonium sine consensu patris, & matris; quia licet hoc sit de iure ciuili, tamen ius Canonicum est seruandum, quod admittit consensum, & placitum parentum ex vrbanitate, non ex necessitate. Petr. de Anchar. *consil.* 21. *Pro solutione, num.* 3. *& seq. ver. ad secundum dubium.* vbi, quod tale statutum non valet. Abb. *consil.* 65. *in fin. lib.* 2. Alex. *consil.* 1. *nu.* 19. * *& seq. lib.* 3. vbi *num.* 21. dicit magis * communem. Alex. *consil.* 209. 4 *Ponderatis, num.* 14. vbi apost. in *ver. pœnam*, dat concord. *lib.* 6. † Extende in tantum non valere huiusmodi statutum, quod filiusfamilias non possit contrahere matrimonium sine patre, vel consensu alieno, vt nec possit imponere pœnam exhæredationis, vel priuationis filio contrafacienti. Petr. de Anch. *consil.* 21. *num.* 6. *ver.* 5 *& si dicatur statutum.* † Extende; quia neque valet dispositio testatoris, quod filia non possit contrahere matrimonium, nisi de consensu patris, vel alterius personæ, & non valet exhæredatio, si contrarium fiat. Abb. *consil.* 65. *Ad decisionem, in princip. lib.* 2. † Extende, & vt procedat etiam in filia fœmina minore, quia nedum potest contrahere matrimonium sine patre, *c. fi. de iud. in* 6. sed etiam ab inuito patre consequi debet suam dotem. Rom. *consil.* 486. *In casu, num.* 4. *ver. præterea.* vbi apostill. citat Boer. *decis.* 130. *Ista quæstio. n.* 7. † Declara; quia de iure Ciuili valet prohibitio, quod mulier non 7 nubat, vel non possit nubere sine consensu patris, licet si pater indigno copulare vellet, possit filia spernere patrem; de iure autem Canonico contrarium est; quia solum ex honestate, non ex necessitate consensus patris requiritur, vt not. *in cap. 1. de desponsat. impub. lib.* 6. Abb. *consil.* 65. *Ad decisionem in princip. ver. sed iis non obstantibus. lib.* 2. Angel. Aretin. *consil.* 74. *In casu prædicto, in princ.* † Restringe; 8 quia possunt parentes maritare eorum filios, & inducere eos ad consentiendum tam de iure Ciuili, quam de iure Canonico. Abb. *d. consil.* 65. *col.* 1 *in fin. ver. aut quæritur, lib.* 2. † Imo procedit restric- 9 tio, etiam si filia inducta est à patre ad consentiendum in eum, in quem non consensisset, si fuisset sui arbitrii. Abb. *d. consil.* 65. *col.* 1. *in fin. ver. aut quæritur, lib.* 2. † Et prædicta procedunt etiam in matri- 10 monio spirituali, vt parentes possint filios monasterio offerre, & ipsi debent consentire de honestate. Abb. *d. consil.* 65. *col.* 2. *in princ. lib.* 2. † Quin etiam pater, & auus possunt in morte eligere execu- 11 tores, qui prouideant, quod filia certam, vel incertam personam de familia accipiat in virum, & sic hæc patria potestas potest alteri committi post mortem patris, sicut tutela. Abb. *d. consil.* 65. *col.* 2. *in princip. ver. concludendum est ergo. lib.* 2. † Declara tamen; quia va- 12 leret statutum imponens pœnam filio nubenti personæ infami, vt pater, vel mater possint exhæredare, si contraxerit cum infami sine licentia eorum. Petr. de Anchar. *consil.* 21. *num.* 9. *& seq. ver. vel si dicamus.* † Imo valeret pœna imposita tutoribus, vel aliis con- 13 sentientibus in casu prohibito. Ang. *consil.* 92. *colum.* 2. *ver. de quinto.* qui loquitur in statuto Lucano. † Amplia; quia pater, mater, & 14 frater non possunt contrahere matrimonium pro filia, vel sorore; quia requiritur consensus contrahentis. Cardin. Zab. *consil.* 24. *Caius Seius.* † Extende; quia quicquid pater, & mater dicant, vel 15 promittant, non præiudicat filiæ, si ipsa non consensit. Castrens. *consil.* 45. *in princ. lib.* 1. allegat *cap. 1. de desponsat. impub. lib.* 6. *in fi.* Vide supra *num.* 8. *ver. Restringe.* vbi declaratur. † Declara tamen; quia 16 filia præsumitur habuisse notitiam de ratiociniis parentũ. Castr. *d. consil.* 45 *num.* 2. *ver. item dicta filia. lib.* 1. † Amplia; quia omnes, qui 17 possunt præstare impedimentum matrimonio, non possunt obligari ad pœnam pro matrimonio, vel cõtra matrimonium. Bald. *consil.* 165. *Casus est talis, num.* 5. *ver. item dictus Ioannonus. lib.* 2. † Am- 18 plia; quia matrimonium non valet, si est contractum per metum, qui probatur, si mulier ante protestata fuit. Bald. *d. consil.* 165. *n.* 6. *vsque in fin. ver. sed ponamus. quod verba, lib.* 2. vbi, qualis debeat esse protestatio, & quod non valeat matrimonium metu contractum. Boer. *consil.* 21. *num.* 42. *& seq.* vbi dicit * communem. Alexand. * *consil.* 80. *In casu, & lite, num.* 6. *ver. & per prox. dicta. lib.* 7. † Extende; 19 quia matrimonium dicitur contractum, quando aliter non probatur, quam per confessionem minoris, qui dicit per metum contraxisse; quia non diuiditur confessio. Alex. *d. consil.* 80. *In causa, & lite, num.* 5. *ver. posset etiam, lib.* 7. vbi apost. † Extende etiam si inter- 20 uenerit iuramentum. Grammat. *decis.* 103. *num.* 69. *& seq.* † Exten- 21 de; quia matrimonium debet in tantum esse liberum, vt contractum per metum, qui cadit in constantem virum, nõ valeat. Alex. *consil.* 156. *Viso processu. num.* 6. *ver. quarto præsuppono, lib.* 5. † Extende; 22 quia matrimonium dicitur per metum contractum, & non valet, si est repertus in domo, vel lecto cum muliere, & consanguinei mulieris armati superuenientes obtinuerunt, quod eadem nocte contractum fuit matrimonium, etiam si non interuenisset percussio, vel admenatio; quia sufficit terror armorum, & tale matrimonium debet rescindi, plene Alexand. *consil.* 98. *Quoniam, lib.* 3. *per tot. & consil.* 99. *eod. lib. per tot.* quod est Alexand. de Næuo. † Ex- 23 tende, vt procedat, etiam si is; qui passus est metum in matrimonio, fuit ipse in culpa, vt quia iuit in domum mulieris honestæ, penes quam fuit repertus. Alexand. *consil.* 99. *In casu prædicto, in prin. lib.* 3. quod est Alexand. de Næuo, allegat text. *in cap. veniens, el secondo, de sponsal.* † Amplia; quia pœna promissa per tutorem pro ma- 24 trimonio futuro pupillæ non valet, neque tenet. Bald. *consil.* 41. *Matrimonia debent esse libera, lib.* 4. *per tot.* Bart. *consil.* 45. *Vannes, in fin. lib.* 1. vbi, quod licet habeat tutor ius in persona pupillæ; tamen non potest pro ea contrahere matrimonium; quia impediretur per indirectum libertas matrimonii. † Amplia; quia non valet 25 exhæredatio patris de filia, etiam si nupsit indigno, & contra voluntatem patris. Dec. *consil.* 231 & communem * dicit Decian. *con-* * *sil.* 13. *num.* 17. *lib.* 1. † Contrarium tenet Paris. *consil.* 29. *Esto. vol.* 3. 26 Anchar. *consil.* 21. Alexand. *consil.* 97. *num.* 4. *lib.* 1. † Amplia; quia 27

non va-

non valet matrimonium contractum per procuratorem reuocatum, etiam ſi ignoret reuocationem. Cardin. Zabarell. *conſil.24.in fine.* † Amplia; quia non valet prohibitio, vel mandatum patris, quod filia non nubat, niſi cum conſenſu certæ perſonæ. Alexand. *conſil.209.num.18. ver.fortius. lib.6.* † Amplia; quia non valet lex, neque ſtatutum, per quod impeditur, vel reſtringitur libera libertas matrimonii contrahendi. Crauett. *conſil.461.num.47.* allegat Curt. *conſil.27.col.3.* qui *num.3.* dicit * communem, & alios. Cephal. *conſil.319.* vbi, *num.18.* alios allegat, videlicet Calcan. *conſil.30.* Riminal. *conſil.427.num.10.* allegat Rom. & Alex. *in rubric. ff. ſolut. matrim.* qui dicit * communem, *conſil.455.num.36. & ſeq.* vbi idem * repetit, & communem, & magis * communem Iul. Clar. *in § fin. ſupraxi, quæſt.82. in ver. ſtatutum, el terzo.* † Extende; quia non valet ſtatutum Mutinæ prohibens bona poſſe dari in ſolutum forenſi; quia non comprehendit caſum reſtitutionis dotis, ex quo in conſequentiam impediret matrimonium, quod ſine dote non fit ita facile. Anton. de Butr. *conſil.35.nu.2. & ſeq.* † Extende; quia non valet ſtatutum, quod agnati inter ſe non poſſint contrahere matrimonium ſub pœna. Corſett. *ſingul.9.in ver. ſtatutum.* † Extende; quia non valet prouiſio Bononiæ reſtringens dotes; quia tollit liberam facultatem, & libertatem matrimonii cõtrahendi. Marſil. *ſing.589. Alias de anno.* † Extende; quia non valet ſtatutum auferens lucrum à muliere, ſi nubat cum raptore. Cephal. *conſil.319. num.14.* Abb. *conſil.12.num.3.lib.1.* † Extende; quia non valet ſtatutum, vel lex ciuilis prohibens contrahi matrimonium cum tutore, vel illius filio, Cephal. *conſil.319.num.15.* † Idem, quod Rector Prouinciæ non poſſit matrimonium contrahere; quia non valet. Abb. *conſil.12.nu.3.lib.1.* † Extende; quia ſicuti non valet ſtatutum; ita neque valet voluntas teſtatoris. Cephal. *conſil.319.nu.20. & ſeq.* † Et generaliter non valet vllo modo ſtatutum, vel lex laicorum prohibens, vel reſtringens matrimonium; quia ſunt ſublatæ. Cephal. *conſil.319.num.12. & num.22.* † Extende; quia non valet ſtatutum, quod non valeat matrimonium contractum ſine conſenſu patris ſecundum * communem. Decian. *conſil.13. num.9. lib.1.* vbi *num.12.* quod multo magis non valet ſtatutum, vel prohibitio teſtatoris, ne nubat ſine conſenſu alterius. Abb. *conſil.12.num.3.lib.1.* & communem * dicit Dec. *conſil.230. Vi, o caſu, in princ.* & communem * dicit in filio Rimin. Iun. *conſil.133.n.14. & ſeq.* Angel. Aretin. *conſil.74. per tot.* † Extende; quia imo ſi nupſit filia contra expreſſam prohibitionem patris, ne nuberet tali, vel patre viuente contra illius prohibitionem ſub pœna priuationis, adhuc non poſſet priuari. Decian. *d.conſil.13.num.13. & ſeq.lib.1.* vbi alios allegat, maxime Abb. *conſil.12.num.3. ver. quid plura, lib.1.* vbi limitat, niſi filia ſine dote nupta eſſet; quia tunc pater non tenetur dotare, & vide Riminald. *conſil.133.num.17.* vbi dicit * communem, quod non poteſt filius exhæredari, ſi nupſit perſonæ honeſtæ, alias ſecus. Ruin. *conſil.8.in fin.lib.3.* † Et quod non valeat exhæredatio facta per patrem contra filiam; quia nupſit contra conſenſum, & præceptum patris, communem * dicit Dec. *conſil.230.col.pen.* & idem in ſtatuto priuante filiam, ſi nubat ſine conſenſu patris, & matris. Alex. *conſil.97.in fine.lib.1. per tot.* Anch. *conſil.21.* & magis cõmunem * dicit Alex. *d.conſil.97.in fin.lib.1.* & magis communem * Iul. Clar. *d. §. fin.quæſt.82.nu.3. ver ſtatutum, il terzo.* Alex. *conſil.209. Ponderatis, in princ.* maxime *nu.13. & 14. lib.6. & n.16.* vbi, quod hodie non valet; quia non eſt inter cauſas expreſſas. † Contrarium tenet apoſtill. ad Dec. *d.conſil.230. in ver. puniatur, & in ver. contrarium,* & apoſtilla ad Alex. *conſil.97.lib.1. in ver. valere.* vbi, quod datum eſt arreſtum in Francia, quod non nubat ſub pœna capitis. Pariſ. *conſ.29.n.42.lib.3.* dicit * communem, & refert Iul. Clar. *in §. fin.quæſt.82. ver. ſtatutum, terzo, n.3.* qui dicit * communem; & hæc fundatur in opin. Bart. *in l. ſi minus. C. de nuptiis. g.lib.11.* † Declara; quia ſi nuberet perſonæ infami, & indignæ, ex qua dehonoraretur familia; tunc poteſt exhæredari. Anchar. *conſil.21.* ſequitur Alex. *conſil.97.num.4. ver. vnde concludit. lib.1.* & ita declarat Angel. Aretin. *conſil.74. In caſu prædicto.* & *ſeq. ver. ſed iis non obſtantibus.* † Et procedit declaratio, etiam ſi filia nobilis mortuo patre nupſiſſet vili perſonæ, & ſpurio; quia licet matrimonium valeat; tamen, quia conturbat honorem patris mortui, ſicuti ſi hoc feciſſet viuente patre poſſet exhæredari; ita eo mortuo priuatur dote, vt ſolum habeat dotem conuenientem conditioni mariti, etiam ſi extaret ſtatutum, quod mulier, quæ non fuit dotata per patrem, debeat habere eandem dotem, quam habuerunt ſorores. Angel. Aretin. *d. conſil.74. In caſu prædicto, per tot.* vbi pro vtraque parte, & hanc tuetur, & tollit contra. † Contrarium tenet Alex. *d.conſil.209. in princ.* & ibi apoſtill. *num.3. in ver. indigno,* quæ citat pro vtraque parte, *lib.6.* & maxime *num.13. & 14.* vbi, quod matrimonium debet eſſe liberum, & non valet ſtatutum, quod non poſſit nubere ſine conſenſu patris, vbi *num.15. ver. præterea,* dicit, quod ſi filia viuente patre nubit indigno; tunc pater non tenetur dare dotem, niſi condignam viro; ſed ſi eam dedit, vel legauit, & nupſit poſt mortem patris indigno, non habet locum, vt minuatur. † Declara; quia ſi poſt mortem patris non minuitur legatum dotis, licet indigno nupſerit; quia quicquid ſit in legato, quod perdatur, ſi fiat iniuria patri leganti, quod perdatur, applicatur fiſco, non hæredibus patris, qui non poſſunt opponere de iure fiſci, & non habet locum, quando legatum eſt pro dote, quæ ſuccedit loco legitimæ. Alex. plene *d.conſil.209. num.18. in fin. cum ſeq. ver. non obſtat 4.lib.6.* vbi apoſt. *in ver. loco.* dat concord. † Declara; quia ſi ſtatutum eſſet cum participatione Cleri, quod conſenſus patris requiratur, valeret. Celſus Vgo *conſil.38.* ſequitur Rim. Iun. *conſil.133. num.17.lib.2.* † Declara; quia ſi opinio Bart. eſt in vſu, & de conſuetudine, illa ſeruatur, alias non, ita Iul. Clar. *d. §. fin. quæſt.82.* † Extende; quia non valet ſtatutum pœnale in permiſſis, vt mulier non nubat ſine certo conſenſu ſub pœna. Alex. *conſil.97.num.2.* vbi apoſtill. *in ver. nec etiam,* quæ allegat plurimos, *lib.1.* & in fine dicit communem *, & magis communem, ſequitur Marſ. *ſing.589. alias de anno.* vbi plurima, Iul. Clar. *d. §. fin. in ver. ſtatutum, il terzo, q.82. num.4.* † Extende; quia non valet ſtatutum, vel lex laicalis, quæ interdicit matrimonium ad tempus; ideo ſtatutum, quod ſeruetur ius Ciuile, non poteſt facere reuiuiſcere leges abrogatas de pœna nubentis intra annum luctus. Capra *conſil.70. per tot.* maxime *n.12. vſque in fin.* † Declara reſtrictionem; quia non habet locũ ſtatutum, ſi nubat Ciui, vel habenti derogationem ſtatuti; quia derogatio eſt fauorabilis, quæ reducit ad ius commune; ideo ſufficit clauſula generalis, *non obſtantibus.* Crauett. *d.conſil.610. & per tot.* allegat Curt. Sen. *conſil.35.n.36.* Guido Pap. *conſil.65.n.16.* Iaſ. *conſil.73.col.1. in fin.lib.1.* Ruin. *conſil.126. col fin.lib.5.* † Extende; quia non valet ſtatutum, vel voluntas teſtatoris prohibens filiam nubere ante ætatem 17. annorum. Cephal. *conſil.319. per tot.* Abb. *conſil.12.n.4.lib.1.* † Contrarium dicit Aretin. *conſil.67. in princip.* quando non ſit fraus matrimonio, vt quia dilatio eſt honeſta, non talis, per quam non reperiret maritum. † Declarat Cephal. non procedere prohibitionem matrimonii ſub pœna, ſed bene procedit inuitatio, vt non contrahat cum certis perſonis ſub pœna. *conſil.319. num.25. & ſeq.* † Declara, quod dicitur valere ſtatutum prohibens mulierem poſſe contrahere matrimonium ante 25. annum ſine licentia patris, procedere, quando eſt cum conſenſu Epiſcopi; quia tendit ad honeſtatem. Rim. Iun. *conſil.133. num.17.* vbi allegat Celſum Vgonem *conſil.38.* vbi dicit idem, ſtatutum eſt cum participatione Cleri. † Reſtringe; quia valet ſtatutum, quod filia ab inteſtato non ſuccedat patri, ſi nubat forenſi; quia cum hæreditas deferatur ab inteſtato à lege, poteſt etiam per legem tolli Crauett. *conſil.610. Lege municipali, in princ.* † Contrarium, quod imo non valeat. Cephal. *conſil.319. num.18.* vbi alios allegat, & *num.10. & ſeq.* dicit leges ciuiles non eſſe attendendas, & laicos non poſſe aliquid ſtatuere. Capra *conſil.70. in fin.* vbi, q non agitur de ſucceſſione, ſed de pœna, & eſt * communis opinio, quod non valet. Curt. Sen. *conſil.27.nu.3.* Iul. Clar. *in prax. in §. fin. quæſtio.82. in ver. ſtatutum, il terzo,* vbi, quod eſt communis, & magis * communis, quod non valet etiam quoad pœnam. † Ex teſtamento autem, an valeat ſtatutum auferens hæreditatem ex teſtamento, dubium eſſe, inquit Crauet. *d.conſil.610. in princip.* † Amplia; quia etiam dicitur impediri matrimonium, ſi teſtator pater prohibeat ſub pœna, ne filia ſua nubat, niſi habeat 17. annos. Cephal. *conſil.319. Magnificus dominus, per tot.* † Contrarium, quod imo valeat legatum factum mulieri, ſi non nupſerit intra viginti annos, & non debeatur, ſi primo nubat. Aretin. *conſil.67. Diligenter, & mature, colum.1. ver. vento ad primum.* † Declara; quia non valeret etiam dilatio facta in fraudem matrimonii, puta ſi eſſet talis dilatio, per quam non inueniret maritum. Aretin. *d conſil.67. colum.1.* † Declara ſecundum Cephal. quia non valet etiam prohibitio ad tempus ſub pœna, etiam ſi agatur de perdendo lucro radicato; quia dicitur pati damnum; ſed bene valet pœna, & priuatur legato, quando factum eſt legatum, ſi nubat tali; quia poteſt inuitari ad contrahendum cum certa perſona. Cephal. *d.conſil.319. num.25. & ſeq.* † Extende; quia non valet etiam priuatio ſucceſſionis facta per partem filiæ, ſi non nupſerit intra vigeſimum annum; quia iſtud præceptum, & pœna compellit matrimonium neceſſario; ideo non valet. Cephal. *conſ.455. num.36. & ſeq.* allegat Cæpoll. *conſil.ciuili 2.* Bero. *q.84. num.6.* † Extende; quia licet valeat legatum factum pro dote, vt nubat cum conſenſu talis; tamen reiicitur conditio de conſenſu talis, communem * dicit Decian. *d.conſil.13. num.16. lib.1.* † Amplia, quia de iure ciuili etiam nepos non poteſt ducere vxorem cum conſenſu aui, niſi etiam adſit conſenſus patris in poteſtate aui exiſtentis. *l.*

oratio-

oratione. §. 1. *de ritu nupt.* de quo Rom. *consil.* 512. *Quoad primum. num.* 6. *ver. nec huic conclusioni.* vbi reddit rationem specialitatis, ne pater possit conqueri, quod habeat hæredem filium filii, quem non vellet habere; secus si nepos ex filio ducat neptem ex alio filio in vxorem de iure Ciuili; quia solus consensus aui sine patre sufficit. *l. si nepotem. ff. de rit. nupt.* sed hæc omnia sunt correcta de iure
65 Canonico. † Amplia; quia licet lex Ciuilis mandet fœminas non posse nubere ante vigesimumquintum annũ sine licentia patris, & si contrarium faciant, possunt exhæredari tanquam ingratæ, *auth. & si post. C. de inoff. testam.* tamen; quia matrimonium debet esse liberum, correcta est lex Ciuilis, & attenditur ius Canonicum circa Sacramenta, late Abb. *consil.* 12. *Vt clare materia, in princip. lib.* 1.
66 vbi tollit omnia contraria. † Extende; quia non valent leges Ciuiles, quod Rector Prouinciæ non possit contrahere cum subdita, neque statutum, vel lex, quod tutor non possit contrahere cum pupilla facta adulta, vel quod raptor non possit contrahere cum rapta; quia alias matrimonium, quod debet esse liberum, impediretur; ideo leges correctas esse, quod intra annum non nubat à die mortis viri, plura Abb. *d. consil.* 12. *num.* 3. *lib.* 1. vbi, quod *c. hortamur.* 32. *quæst.* 2. quod videtur comprobare leges, ne puella sine patre contrahat, sint de honestate; & ideo tenetur pater dotare fi-
67 liam contrahentem sine sui licentia. † Declara; quia si filia sibi reperisset sine patre virum, qui eam desponsauit sine dote; tunc non tenetur pater dotare; secus si cum dote; quia tenetur dotare, vel post mortem patris debet consequi legitimam, vel si pater præteriit eam, potest dicere testamentum nullum, & succedere, pleне Abb. *d consil.* 12 *num* 3. *lib.* 1. † Amplia; quia non valet statutum,
68 per quod impeditur matrimonium, etiam per indirectum, puta, quod mulier non possit disponere, neque alienare, nisi quartam partem bonorum suorum, (prout Senis) vbi debet reseruari filiis; quia non habet locum in dote, si non vult nubere secundo, vel tertio; quia per indirectum impediretur matrimonium. Anchar. *consil.* 380. *Cum ex dispositione, nu.* 3. vbi loquitur in statuto Senensi,
69 & in *consil.* 381. quod est Franc. de Rampo. † Extende; quia statutum aliud Senarum, quod nulla persona possit contrahere matrimonium, vel sponsalia cum aliquo Ciue Senarum sine consensu patris, vel aui paterni; aut si nõ extant sine consensu trium proximiorum consanguineorum, non valet, cum sit impeditiuum matrimonii. Abb. *consil.* 65. *Ad decisionem, in fin. lib.* 2. licet in prin. dicat, quod bene de honestate debent filii, & filiæ habere consen-
70 sum parentum in contrahendo matrimonio. † Amplia; quia non valet decretum iudicis, quod pupilla sponsa educetur penes sponsum, quando est suspicio, quod insidietur pudicitiæ; quia per indirectum prohiberetur matrimonium liberum, ne posset puella reclamare à sponsalibus, & quicquid sit, per quod libera facultas contrahendi matrimonium expresse, vel tacite impeditur, non
71 valet. Bart. in sua *quæstio.* 16. *Quæritur, vtrum, in princip.* † Extende in tantum, vt neque spes futuri matrimonii dehonestari possit,
72 Bart. *d. quæst.* 56. *in princip. ver. quarto sic.* † Amplia; quia licet de iure Ciuili pater possit contrahere sponsalia, & matrimonium pro filia, quæ non debet, nec potest contradicere patri, nisi daret pro marito turpem personam, vel moribus indignam. *l. sed ea, quæ patris. ff. de sponsal.* tamen secus est de iure Canonico, *c. sufficiat* 27. *q.* 2. gloss. & Abb. *in c.* 1. *de desponsa. impub.* vbi etiam, quod attendi debet
73 ius Canonicum, non ius Ciuile in hac materia. † Limita; quia licet non valeat statutum laicorum impediens matrimonium; tamen statutum quoad qualitatem valet; ideo si statutum dicat, quod Guelphus non nubat Gebellino sub pœna capitis, & contra fiat matrimonium, valet, sed pœna habebit locum; quia qualitas puniri potest. Corset. *sing.* 9. *in ver. statutum.* vbi latissime distinguit, quod si honeste possunt nubere seruato statuto, pœna
74 habet locum, alias non. † Extende; quia valet statutum, quod personæ diuersarum terrarum nõ contrahant matrimonium sub pœna; quia licet matrimonium sit validum; tamen pœna committi potest. Bart. per illum text. *in l. edicimus. C. de murileg. lib.* 11. sequitur Felin. *in c.* 1. *de sponsal. num.* 20. vbi concord. allegat; sed ta-
75 men videtur reprobare, quasi impediatur matrimonium. † Extende; quia valet dispositio testatoris, quod filia sit instituta, si maritaretur in certum genus personarum de agnatione, & licet non possit compelli de honestate; tamen tenetur, & valet dispositio testatoris, & potest induci puella ad consentiendum, licet non compelli. Abb. *consil.* 65. *Et primo, an dispositio, lib.* 2. *in princ.* alias
76 incipit, *Ad decisionem.* † Extende octo modis, de quibus per Felin. in *d. cap.* 1. *de sponsal.* vbi ponit regulam cum quatuor declarationibus, seu ampliationibus, & octo limitationibus, vide omnino
77 eum. † Extende; quia valet dispositio, & pœna, quod maritus te-
* neatur cum vxore in terra sua habitare, communem* dicit Capic. *decis.* 135. *in princip.* vel in certo loco, vel certa domo. Franc. Marc. *decis.* 740. *per totam. lib.* 2. Capel. Tholos. *decis.* 87. item fuit quæsitum, allegant Doct. *in c.* 1. *qui matrim. accus. poss.* † Extende, vt proce-78 dat, etiam si in certa domo fuerit conuentum semper habitare per maritum, vel alium sub pœna, nõ obstante, quod sapiat quandam seruitutem, per quam perditur libertas, ita Capic. *d. decis.* 135. *in fin.* vbi allegat Roman. dicentem, ita obtinuisse, & hanc partem tenet Franc. Marc. *decis.* 740. *lib.* 2. *num.* 2. vbi, quod ista pars conuenit 79 matrimonio, & non est contraria. † Contrarium, quod imo non valeat dispositio testatoris, neque partium, per quam homo liber se obliget ad seruitutem perpetuam; quia est quædam amissio libertatis, & ita consuluisse Aduocatos Romæ dicit Capic. *d. decis.* 135. *num.* 4. per text. *in l. Titio centum.* §. *Titio centum relicta sunt.* ita vt à monumento non recedat. *ff. de verb. oblig.* † Declara; quia valet 80 talis obligatio, si fiat per modum conditionis, vel quando imponitur tale onus libertæ. Capic. *d. decis.* 135. *in fin.* & etiam *num.* 4. † Restringe, nisi ex necessitate teneretur recedere, vel non posset 81 implere dispositionem promissam. Capic. *d. decis.* 135. *in pr.* veluti propter inimicitias, vel aliud impedimentum; quia tunc vxor tenetur illum sequi. Franc. Marc. *d. decis.* 740. *num.* 3. *& seq. lib.* 2. † Veluti quando ex intemperie aeris, vel ex inimicitia expediret 82 recessus. Capel. Tholos. *d. decis.* 87. *Item fuit quæsitum.* † Limita; quia dari possunt arrhæ, & promitti duplicatæ in euentum, quod non sequatur matrimonium, nec propterea matrimonium dici potest esse coactum. Federic. de Sen. *d. consil.* 169. *in fin.* vbi ponit rationem 83 diuersitatis. † Declara; quia si arrhæ non essent datæ vere, & actualiter, non valeret confessio sola. Feder. de Sen. *d. consil.* 169. *ver. præterea, num.* 2. vbi, quod quando sunt confessatæ arrhæ in fraudem pœnæ, non valet talis confessio, & idem tenet *consil.* 194. *circa med.* vbi, quod huius opinionis erat D. Vgolius Episcopus Perusinus. Anton. de Butr. *consil.* 70. *num.* 2. *& per tot.* vbi apostill. 84 dat concord. *in ver. confessio.* Bart. plene *consil.* 45. *Vannes Pauli, lib.* 1. vbi apost. in *ver. & non data*, allegat concord. & Bart. *in d. consil.* sequitur Ias. *in d. l. Titia. num.* 24. *ff. de verb. obligat.* † Extende in tan-85 tum prohiberi confessionem arrharum etiam hinc inde factam per vtramq; partem, vt nullo modo probet, vel attendatur; quia omnes pœnales conuentiones sunt à iure reprobatæ, nisi quatenus reperiantur permissæ. Anton. de Butr. *d. consil.* 70. *num.* 2. & 3. vbi plena apostill. in *ver. confessio.* inter alios citat Tiraquell. *de retract. conuentio.* §. 7. *num.* 55. & Bart. *d. consil.* 45. *Vannes, per tot. lib.* 1. † Extende, vt neque consuetudo possit approbare, hanc confes-86 sionem arrharum hinc inde factam probare, vt ei detur executio; quia cum sit prohibita à iure, non substinetur; imo consuetudo, quod confessio fiat de non recepto, probat non receptum; item quia consuetudo, licet approbet modum contrahendi cum pœna confessata; non tamen approbat talem pœnam posse exigi. Anton. de Butr. *d. consil.* 70. *num.* 3 *vsque in fin.* & ita etiam consuluit Io. Petrutius, vt ibi in fin. † Restringe; quia bene valeret confes-87 sio arrharum ex parte illius, qui dicit arrhas recepisse, dummodo contrarium non probetur; secus, quando hinc inde essent datæ. Couarr. *in epitom. de sponsal. in* 2 *p. cap.* 3. §. 7. *num.* 10. quem etiam sequitur apostill. ad Ant. *d. consil.* 70. † Restringe, nisi extaret sta-88 tutum (prout Florentiæ) quod instrumenta guarentigiata exequi debeant, non obstante aliqua exceptione etiam doli, & fraudis; quia poterit exequi instrumentum super confessione arrharum, & obligatione de restituendo. Angel. *consil.* 234. *Punctus est, statuto Communis, per tot.* † Contrarium, & melius tenet Anton. Butr. 89 *d. consil.* 70. *circa fin. ver. nec obstat.* vbi, quod guarentigia non extenditur ad illud, quod est à lege improbatum; quia esset erroneum. † Limita; quia pœna potest promitti, & committi inter alios, vi-90 delicet, quod Berta contrahet matrimonium cum Titio. Federic. de Sen. *consil.* 122. Et fidem non seruando potest exigi pœna. Bero. *consil.* 165. *in fine, ver. non obstat primum, lib.* 3. † Extende; quia 91 pœna imposita à lege, vel statuto, prout in tutore nubente pupillam filio suo, committitur. Angel. *consil.* 92. *num.* 3. *ver. concludo, vsque in fin.* † Contrarium, quod pœna promissa per contrahere 92 debentes matrimonium, vel per parentes eorum, non committatur; quia matrimonium debet esse liberum. Abb. *consil.* 48. *attingam. in fin lib.* 1. † Imo neque consanguinei tenentur ad pœnam 93 promissam, quando per eam inducerentur ad contrahendum, & matrimonium non esset liberum; quia eadem est ratio. Abb. *d. cons.* 48. *in fi. lib.* 1. † Limita; quia contractis sponsalibus inter ma-94 iores septennio potest dari pignus, vt per Innoc. & Hostien. *in cap. Gemma, de sponsal.* quos declarat Feder. *d. cons.* 194. *In dubiis matrimonialibus. circa fi. ver secus si à principio*, vt procedat, si hocagatur, quod pignus cum fructibus lucretur, vel restituatur duplicatum loco arrharum. † Limita secundum Feder. *d. consil.* 194. *in fin.* qui dat 95 caute-

cautelam, vt ambæ partes se obligent tertio ex alia causa, de quo confidant, qui ce dat iura illa parti obseruanti; sed tamen dicit esse
96 periculosum.† Limita; quia valet præceptū, seu legatum factum, si nubat cum consilio talis, & talis, alias priuetur; quia si nubat sine requisitione consilii, priuatur, sed istud est; quia consilium non obligat, ideo requisito consilio, si non sequatur consiliū, non priuatur. Ceph. *d. cons.* 319. *n.* 28. *versic. deuenio ad tertium.* Decian. *consil.* 33. *nu.* 16. *lib.* 1. vide omnino Io. de Anan. *cons.* 15. qui idem dicit, sed cum distinctione, vt secus, si processit vlterius testator, & in hære-
97 de.† Extende; quia imo de honestate filia non debet nubere sine consensu, & voluntate patris, & patrui deficiente patre, licet hoc
98 non sit necessarium. Ceph. *cons.* 712. *per tot.*† Limita; quia causatiue potest prohiberi auferendo vtilitatem, quia non est præcisa com-
99 pulsio. Crauett. *cons.* 785. *n.* 17.† Limita; quia potest quis inuitari, & allici ad contrahendum matrimonium spe præmii, & vtilita-
100 tis, & quando secus. Vide incertum authorem post Regulas Socin. *Reg.* 1. *matrimonium contrahere*, vbi ponit quatuor fallentias.† Limita; quia licet in virgine non valeat legati onus, si sterterit sine matrimonio; quia valet legatum. & reiicitur onus; tamen secus est
101 in vidua. Bero. *cons.* 31. *Quid iuris in præsenti, lib.* 2. *n.* 9.† Extende; quia etiam vidua, cui relictum est legatum, si in viduitate permanserit, non priuatur, licet sponsalia de futuro contraxerit. Bero. *d. cons.* 31.
102 *per tot. lib.* 2. † Limita; quia filia nubens se ipsam viro non condigno licet debeat dotari a patre; tamen secundum ius ciuile pater non cogitur dotare, vel saltem minorem dotem dare potest; quia tunc secundum qualitatem viri debet dotari, & dicitur indigno
103 nubere, quando non conuenit maritus conditioni mulieris. Alexand. *cons.* 209. *Ponderatis iis, lib.* 6. *in princ.*† Extende; quia filia nubens sine patre, & indigno, non potest exhæredari a patre; quia non est inter causas exhæredationis comprehensa. Alexand. *dict. cons.* 209. *in princ. & n.* 19. *vers. nam licet pater, lib.* 6. apost. ibi in *ver. in-*
104 *digno*, dat concord. pro vtraque.† Contra extensionem tenet Bald. quem citat Alexand. *d. cons.* 209. *n.* 3. *versic. secundo, quia imo, lib.* 6. vbi
105 apostill. in *versic. indigno*, citat pro vtraque. † Restringe; quia si pater legauit dotem filiæ, ipsa potest nubere cui vult, & ipsi non potest auferri, vel minui legatum prætextu, quod nupserit indigno, ex quo non nupsit æquali in nobilitate, vel diuitiis; quia de iure canonico potest nubere, cui vult libere, Alexand. *d. cons.* 209. *n.* 5. *& seq. versic. sed præmissis non obstantibus, per tot.* maxime *nu.* 13. *&* 14. *ver. nec etiam inuriam, lib.* 6.

Matrimonium quando dicatur impediri, vel non ex dispositione testatoris. Concl. 134.

1 NOs† dicitur impediri matrimonium, si pater inhibet filiis, vel filiabus suis, ne contrahant matrimonium, nisi cum certis de certa familia, vel certa professione, & valet voluntas testatoris, si priuat filios hæreditate sua, quatenus aliter faciant, dumodo relinquat id, quod debet iure naturæ. Oldrad. *cons.* 16. *Thema tale est, in prima quæstione*; quia licet matrimonia debeant esse libera; tamen, sub spe lucri potest quis inuitari ad certas nuptias, sequitur Crauet. *cons.* 796. *Die decima Septembris, n.* 6. *& per tot. & cons.* 1. *n.* 3. *&*
2 *seq.* vbi sequitur Oldrad. & alios allegat.† Et declara; quia licet generalis prohibitio de non nubendo non valeat, tamē valet, quod nubat tali, quando licite ei nubere potest. Castr. *cons.* 366. *Super pri-*
3 *mo. col.* 2. *versic. præterea, lib.* 1.† Extende, vt idem sit in marito, qui requirit vxorem sub conditione, si vitam vidualē seruauerit, & castam, vel si nubat æquali cum testatore; quia non seruando mentem testatoris admittur legatum. Crauet. *d. cons.* 796. *per tot.* vbi, quod va-
4 let prohibitio causatiua, sed non præcisa.† Extende; quia pater potest legando dotes filiabus eas instituere sub conditione, si nubant in certa familia, & tenentur causatiue obedire, alias non
5 sunt hæredes. Crauet. *cons.* 785. *per tot.* maxime *num.* 17.† Declara, super Alexand. *cons.* 97. *Principalis dubitatio. lib.* 1. *nu.* 3. *vers. hanc et-*
iam opinionem, iuncto versic. in fin. secundo respondeo; quia si imponitur pœna, priuando filium, vel filiam ab eo, quod sibi debetur, dicitur impediri matrimoniū, & non valet; si vero priuatur lucro, quod sibi conceditur, si hoc faciat, valet; quia nihil aufert, sed dat ex cau-
6 sa, vide causatiue, non simpliciter prohibetur, vel inducitur. Vide, *Causatiue multa fiunt. Concluſ.* 161. Vide, *Matrimonium spirituale, & vita contemplatiua quando dicatur impediri, vel non. Concluſ.* 135.† Amplia, vt procedat, siue à principio sub conditione relictum fuit, siue etiam pure legetur, & legatum in casu contrauentionis
7 admittur. Oldrad. *d. cons.* 16. *ver. nec refert.* † Amplia; quia omnes pœnæ possunt stipulari pro matrimonio contrahendo; secus est, si ad effectum, ne matrimonium contrahatur, & ideo valet depositum pro dote mulieris, si tali nupserit, neque dicitur in fraudem

pœnæ, vel impeditiuum matrimonii. Castr. *consil.* 434. *Visis, in fin. lib.* 1.† Amplia, vt quod dicitur de matrimonio temporali, procedat in matrimonio spirituali; quia potest habens collationem beneficii, si alteri concedat, apponere legem, quod conferatur certæ personæ, & alias collatio facta non valebit; quia in traditione rei suæ potest quilibet apponere legem honestam. Castr. *d. cons.* 8
366. *col.* 2. *ver. præterea, lib.* 1.† Amplia; quia sicuti non possunt laici 9
directe impedire matrimonium, prout est * communis opin. ita * neque per indirectum etiam velamine honestatis possunt imponere pœnam ex statuto, quod filiæ sine consensu patris, vel fratris non possint nubere sub pœna; quia est impeditiuum matrimonii, & licet multi teneant contrarium; quia respicit honestatem, & bonos mores, tamen magis * communis est in contrarium, vt ple- *
ne Alex. *cons.* 97. *Principalis dubitatio, lib.* 1. vbi videtur admittere, si causa respiceret infamiā; quia non nubat sine consensu patris indigno, & infami.† Amplia; quod valet legatum factum, donec fi- 10
lia nubat, vt postquā nupta fuerit, non debeatur, qñ testator non in odium nuptiarum ademit legatum, neque ad impediendum matrimonium fecit, sed ob rationabilem causam, quæ cessaret sequuto matrimonio, vt puta; quia dixit ad effectum alimoniæ, vel alias, ex quo sequuto matrimonio maritus tenetur alere; tunc valet legatum, prout est factum. Oldr. *cons.* 162. *Thema tale est, P. condidit, ver. verius ergo.*† Amplia; quia matrimonium, & religio non di- 11
cuntur impediri, licet Papa, vel superior reddat inhabiles aliquos ad contrahendum, vel profitendū sine certa qualitate. Lap. *alleg.* 87. *n.* 5. *ver. nec dicat.*† Amplia; quia valet priuatio hæredis facta, si 12
nubat sine consilio patris hæredis; quia conditio illa, *sine consilio*, non est impeditiua matrimonii, Crau. plene *cons.* 1. *in prin.* maxime *n.* 3. *ver. solum superest*, vbi, quod non tenetur sequi consilium. Castr. *cons.* 301. *Videtur dicendum, lib.* 1.† Extende: quia valet etiam priua- 13
tio hæredis instituti, qñ contraueniret dispositioni testatoris de non nubendo sine arbitrio, & consensu certæ personæ, quādo est honestum arbitrium, & agitur de auferendo lucro. Crau. *d. cons.* 1. *n.* 3. *ver. amplius voluit*, licet *n.* 5. *ver. aduertendum tamen*, dicat contrarium; quia debet sequi arbitrium, ideo impedit matrimonium.† 14
Extende etiam, qñ pater, vel testator prohibuit, ne filius, vel filia nubat ante completum 15. annum; quia fauore filii dicitur facere, non in odium matrimonii. Aret. *cons.* 67. *Diligenter, & mature, in pr.*
†Extende, etiamsi priuatio sit, si nubat sine voluntate & consilio 15
alterius, quia licet quoad voluntatem non valeat conditio, bene quoad consilium, & fit diuisio dispositionis. Crau. *d. cons.* 1. *nu.* 3. *&* 4. *ver. & si dicatur.*†Extende; quia valet conditio, quod legat, vel 16
instituit, si nubat tali; quia inuitatur ad matrimonium, non autem impeditur. Crau. *d. cons.* 1. *num.* 5. *ver. aduertendum est.*†Extende; quia 17
valet etiam conditio negatiua legati, si non nubat certis personis, dummodo aliæ supersint, quibus condigne possit nubere, alias non. Crau. *d. cons.* 1. *n.* 5. *ver. similiter.*† Amplia; quia procedit, etiam 18
si is, cui debet applicari hæreditas, tacuerit per plures annos; quia si non est præscripta actio, ipsi non præiudicat. Castr. *d. cons.* 301. *n.* 2. *ver. nec habet obstare, lib.* 1. † Extende; quia procedit eadem pœna 19
etiam contra hæredes contrauenientis. Castr. *d. cons.* 301. *in fin. ver. item non habet obstare. lib.* 1.†Extende; quia etiam si is, qui petit pœ- 20
nam, sit in casu in obseruantiæ, quando vel ignorauit, vel erat minor. Castr. *d. cons.* 301. *n* 2. *vsque in fin. lib.* 1.†Limita, nisi præceptum 21
testatoris esset in honestum, illicitum, vel alias dedecori ipsius nubere debentis secundum conditionem status sui; quia tunc potest contemni. Oldrad. *cons.* 16. *in 1. q. versic. solum igitur*, vbi etiam in fine dicit remedium esse, quod iudex super hoc ordinarius pronunciet; quia tunc tutus erit, vel alii vocati, quos spes emolumēti tangit, consentiant.† Limita, nisi præceptū testatoris esset pœna- 22
le; vt quia proprium eius, qui est iussus nubere abesset, vel perderetur; quia tunc non valeret. Oldrad. *d. cons.* 16. *Prima quæstio, versic. ad primam*, vbi ampliat idem, si fraus etiam inter alios ad hunc finem intercederet.† Limita, si testator legaret, & in euentum nu- 23
ptiarum legatarii, legatū, ac si ex toto à principio non esset, adimeret; quia in odium matrimonii, seu nuptiarum videtur fecisse, & tunc quia repugnat publicæ vtilitati, debetur nihilominus etiam post nuptias. Oldrad. *cons.* 162. *Thema tale est, P. condidit, in princip.*† 24
Extende idem esse, si fiat legatum, si non nubat; quia nihilominus debetur legatum, etiam si nubat; quia esset impeditiuum matrimonii. Alexand. *consil.* 121. *Viso themate, num.* 8. *versic. sexto probatur, lib.* 2.† Limita; quia conditio in personam mulieris, quæ potest 25
inducere viduitatem, vel impedire matrimonium, veluti, quod non possit nubere, nisi in personam talis, non valet, vel de consensu talis. *l. cum tale. § si arbitrio. ff. de cond. & demonstrat.* & ideo si priuatur eo casu, quo conditio respicit matrimonium, non valet priuatio. Ioann. de Anan. *consil.* 15. *Circa testamentum, per tot.* &

multo magis, si legatur cum onere, quod non nubat, vt ibi *num.* 4.
26 † Extende, vt procedat, etiam si legetur pure, & postea rogetur, quod non nubat, nisi de consensu alterius; quia legatum purum valet, rogatus euanescit. Ioan. de Anan. *d. cons.* 15. *n.* 2. *versic. sed in hoc.*
27 † Extende, quando præceptum esset negatiuum, quod non nuberet, nisi cum voluntate, aut consensu patris, vel alterius, ex quo tenetur sequi voluntatem, vel consensum, non valet conditio; quia est impeditiua matrimonii. Cranet. *cons.* 1. *nu.* 3. vbi plures allegat.
28 † Extende idem, quando diceretur, quod teneretur cum arbitrio tertii nubere; quia non valet, ex quo tenetur sequi arbitrium. Cra-
29 uet. *d. cons.* 1. *n.* 5. *versic. aduertendum tamen.* † Restringe, quando non impeditur matrimonium, veluti si pater legat dotem simpliciter filiæ, postea grauat hæredes, quod non debeant filiam maritare sine consilio Seii, alias priuat eos hæreditate, & in ea instituit filiam, valet conditio ista; quia non est in personam filiæ, neque impedit matrimonium, neque est in odium filiæ, sed ad fauorem, ideo si nupserunt sine consensu, priuantur hæreditate, quæ applicatur filiæ, ita Ioan. de Anan. *d. cons.* 15. *Circa testamentum*, vbi est casus, &
30 ibi Bologn. late. † Restringe; quia licet matrimonium non possit poni in conditione, vt nubat ad voluntatē alterius; tamen potest qualificari nubendi modus, vt nubat cum consilio alterius; quia non impeditur matrimonium, maxime, quando legatum dotis fuit purum. Ioan. de Anan. *d. cons.* 15. *nu.* 4. *versic. alius est ergo*, vbi Bologn. in apostill. *num.* 6. vbi, quod quando substantia matrimonii non ponitur in conditione, vel modo, sed qualitas, vt cum consilio alterius, valet conditio, & præceptum. Cephal. *consil.* 319. *num.* 28. Cranet. *consil.* 1. *in princip.* Aretin. *consil.* 67. *Diligenter, & mature,*
31 *in princ.* † Limita; quia minor, quæ passa est nubi sine consilio, non priuatur Castrens. *consil.* 301. *Videtur dicendum. num.* 2. *vers. præterea*
32 *nullo modo. lib.* 1. † Limita, quando is, qui contrauenit, ignorauit, & in dubio ignorantia præsumitur. Castrens. *cons.* 301. *Videtur dicendum, num.* 2. *lib.* 1. Vide, *Matrimonium spirituale, vel vita contemplatiua quando dicatur impedire. Concluſ.* 135. Vide, *Matrimonium debet esse liberum, & voluntarium. Concluſ. prox. præced.*

Matrimonium spirituale, vel vita contemplatiua quando dicatur impediri, vel non. Concl. 135.

1 OMNIS † conditio, modus, & pœna, per quas impeditur quouis modo matrimonium spirituale, vel vita contemplatiua, reiicitur, & pro non adiecta habetur, *authent. de sanct. Episcop. §. sed & hoc præsenti. coll. at.* 9. & hoc, siue impedimentum fiat tacite, vel expresse, directe, vel per obliquum, *l. hoc modo, & l. hæres meus, in fin. ff. de condit. & demonstrat.* Angel. *cons.* 80. *Ioannes, num.* 4 *versic. non obstat. si dicatur*, plene Bart. *cons.* 1. *Parmensis, lib.* 1. *per totum.* Vide, *Conditio impediens matrimonium quando vitiet dispositionem, vel habeatur pro non apposita. Concluſ.* 592. Vide, *Matrimonium quando dicatur impediri, vel*
2 *non ex dispositione testatoris. Concluſ.* 134. † Amplia, vt propterea conditio in substitutione apposita, *si sine filiis decesserit*, etiam si dicatur, *ex proprio corpore nascituris*, censeatur expirasse per ingressum monasterii, & professionem; quia alias impediretur vita contemplatiua; quia scientes se debere restituere bona, non intrarent Monasteria. Bartol. *d. cons.* 1. *Parmensis quidam, versic. secundo hoc tenet, lib.* 1. *& in l. si ita quis. & fin. in princ. ff. de leg.* 1. *& cons.* 104. *Punctus, quæstio talis est, in fin. lib.* 2. late Angel. *d. cons.* 80. *n.* 3. *in fin. versic. iis autem non obstantibus*, qui dicit hanc esse solam rationem, propter quam deficit conditio; quia per indirectum tollitur vita contemplatiua, & hanc dicit Corn. esse veram rationē, propter quam fideicommissum euanescit, *cons.* 18. *col.* 3. *num.* 6. *& seq. versic. nec videtur, lib.* 4. vbi multos allegat *num.* 7. & 8. licet ipse contrarium teneat. Alexand.
* *cons.* 121. *Viso themate, lib.* 2. *per tot.* vbi *n.* 11. dicit magis *communem.
3 † Extende; quia si dos relinquitur, quæ in dubio intelligitur pro matrimonio carnali; quia dos non potest esse sine matrimonio, tamen debetur, etiam si mulier ingrediatur Monasterium. Alexand. *d. cons.* 121. *n.* 6. *versic. quarto probatur, lib.* 2. ne impediatur vita
4 religiosa. † Extende; quia licet inter Monachum & Monasterium non dicatur contrahi matrimonium, sed solum inter Abbatem & Monasterium, & tamen si alicui fiat relictum, si contraxerit matrimonium, habebit relictum, si ingreditur Monasterium, non ex eo, quod dicatur contrahere matrimonium, sed ne conditio remoueat à vita religiosa. Alexand. *d. cons.* 121. *n.* 7. *versic. quinto quia,*
5 *lib.* 2. † Contrarium tenet Corne. *consil* 18. *Circa hanc consultationem. col. pen. num.* 21. *ver. nec etiam obstat, cum seq. vsque in fin. lib.* 4. *& consil.* 253. *Ardua est, col. fin. num.* 8. *& seq. lib.* 4. apostill. ad Alexand. *d. consil.*
6 121. *versic nec contrarium, lib.* 2. † Declara, prout videtur de mente Corne. *d. cons.* 253. *num.* 3. *in fin. lib.* 4. vt prima opinio procedat de
7 iure ciuili, & sit seruanda in terris Imperii. † Amplia; quia etiam dicitur impediri vita contemplatiua si plus legat pater filiæ in se-
culo nubenti, & minus, si ingrediatur religionem, sed est opinio controuersa; quia minores dantur dotes monialibus. Vide pro vtraque, *Matrimonium spirituale, & carnale in quibus differant. Consil.* 120. † Amplia in legato facto ex causa dotis; quia licet intelligatur pro matrimonio carnali; tamen etiam debetur in matrimonio spirituali, vel in ingressu Monasterii ex eadem causa, ne vita contemplatiua impediatur. Bartol. *dict. consil.* 1. *num.* 2. *versic. tertio ego sic probo.* Corne. *consil.* 253. *num.* 2. *versic. adducens, lib.* 4. vbi *num.* 3. *in fin.* dicit hanc *veriorem, licet ipse ibi teneat contrarium, quando fuit* dictum, *sine filiis legitimis & naturalibus.* Alexand. plene *consil.* 121. *num.* 7. *versic. quinto. lib.* 2. † Extende, vt idem sit in relicto causa dotionationis propter nuptias; quia debetur, si quis ingrediatur Monasterium. Bartol. *d. cons.* 1. *lib.* 1. *num.* 3. *versic. idem potest.* † Amplia, vt idem sit in legato fideicommissi negatiuo facto à me, vt si nuptias non contraxerim, teneat restituere; quia sufficit, quod ingrediar Monasterium. Bartol. *d. cons.* 1. *n.* 4. *versic. quarto inter monachum, lib.* 1. Corne. *d. cons.* 253. *n.* 2. *versic. præterea substitutio, lib.* 4. vbi, quod illa verior de iure ciuili. Alexand. *d. cons.* 121. *n.* 8. *versic. sexto probatur, lib.* 2. † Extende idem esse, si relinquitur, si nuptiæ non sequantur; quia etiam intelligitur, si non ingrediatur Monasterium. Bart. *d. cons.* 1. *in fin. lib.* 1. † Amplia, vt procedat in tantum, quod sicuti habebat locum in ingressu monasterii, & ecclesiæ, vt si quis dedicet se, & bona sua ecclesiæ, vel monasterio, expiret fideicommissum; sed etiam si fiat dedicatio monasterio incapaci, puta Mendicanti, prout in ordine Minorum; quia adhuc incapacitas non operatur, quin conditio sit sublata, ita à maiori tenet Angel. *consil.* 80. vbi est casus, maxime à *versic. iis autem non obstantibus, n.* 3. *vsque ad num.* 5. † Contrarium de directo tenet Alexand. *cons.* 13. *Circa primum dubium, in princ. lib.* 3. qui multa allegat, & *n.* 3. *in fin. versic. præterea, & n.* 4. dicit bis esse communem *opin. vbi apostill. in *versic. concludo*, in *specie reprobat Ange. contrarium tenentem *d. cons.* 80. † Extende ampliationem, vt in tantum procedat, quod valeat dispositio facta per grauatum ad restituendum fideicommissum ante ingressum ordinis incapacis bonorum, qui saltem interest ingressi, quod sua voluntas substineatur, alias retraheretur ab ingressu. Angel. *d. cons.* 80. *n.* 4. *col. penul. in fin. versic. nec dicat quis.* † Amplia; quia si pater relinquat filiæ centum, si nupserit, & quinquaginta, si monasterium ingrediatur, habebit centum, etiam si ingrediatur monasterium, plures adducit Alexand. *d. cons.* 121. *n.* 8. *& 9. versic. septima pro hac parte, lib.* 2. vbi tamen fatetur adesse tenentes contrarium, tamen dicit in dubiis opinionibus religioni fauendum esse *n.* 10. † Limita in bigamo ingrediente religionem, vel ordinem quemcunque; quia de eorum continentia ecclesia suspicatur; ideo de eo non curat, & propterea est locus fideicommisso. Angel. *d. cons.* 80. *in fin. n.* 5. *versic. quod autem dixi.* † Limita, quando ingressus esset in ordine incapaci bonorum etiam in communi; quia monasterium non euertit fideicommissum, secundum opinion. Alexand. *d. cons.* 13. *lib.* 3. *in princ.* † Limita; quia testator potest substituionem, & fideicommissum facere sub conditione, & alicui legare, si non efficiatur mouachus, vel monialis, & valet hæc conditio. Deci. *consil.* 419. vbi dicit *magis communem. † Limita, quando fideicommissum debet restitui ad pias causas, si sine filiis decesserit; quia tunc ingrediens religionem, vel profitens non dicitur impediri, nec euanescit fideicommissum. Corn. *cons.* 180. *Circa hanc consultationem, n.* 9. *vers. iis tamen non obstantibus, lib.* 4. vbi dicit *communiter* omnes in hoc concordare, & idem Corne. *cons.* 253. *Ardua, in fin. n.* 9. *ver. præterea, lib.* 4. vbi dicit *communem. † Extende limitationem, vt procedat, etiam si pia causa esset in parte vocata, & non pia causa pro alia parte; quia tunc si sunt coniunctim substituti, pia causa per ius accrescendi in totum admittitur etiam in portione alterius substituti, vel saltem pro sua rata procedit, si non sunt coniuncti. Corne. *d. cons.* 18. *per tot.* vbi est casus, *lib.* 4. maxime *col.* 3. *n.* 10. *versic. & si pro parte.* † Limita, vbicunque casus non euenit, vt si quis instituatur, & grauetur onere restituendi, si Monasterium non sit ingressus, & professus; quia non potest dicere conditionem turpem, & velle alienare, nisi in casu, in quo est ingressus monasterium, non ante, & ideo non potest allegare, quod talis conditio impediat, nisi postquam fuerit ingressus. Calder. *consil.* 331. *circa fin. ver. nec sequitur*, alias 2. *de test.* Vide Conclusionem præcedent. Vide, *Conditio impediens matrimonium quando vitiet, vel vitietur, Concluſ.* 592. Vide, *Matrimonium debet esse, &c. Concluſ.* 133.

Matrimonium quando poſſit per Papam impediri, & an contractum dirimatur, vel non. Concl. 136.

SIper ſuperiorem impeditur matrimonium contrahi, non dicitur nullum, ſi contrahatur, ex ſolo impedimento. Rota *deciſ.* 429. *in 1. parte.* † Reſtringe, niſi inducatur per ſuperiorem, videlicet Papam, & ſeu Concilium inhabilitas ad contrahendum, vt in *Concil. Trid ſeſſ. 24. cap. 1.* † Declara tamen, quia ante publicationem Concilii non annullantur matrimonia taliter contracta. Rota *d. deciſ. 429. in fin. in prima parte.* † Declara plenius, vt infra, *Matrimonium an poſſit per Papam diſſolui, vel impediri, &c. Concluſ. 153.* Vide, *Inhabilitas inducta à lege, vel ſtatuto quid operetur. Concluſ. 138.* Vide, *Papa quid poſſit circa matrimonia. Concluſ. 54.*

Matrimonium quando impediatur contrahi, & contractum dirimatur, vel non, propter conſanguinitatem, vel affinitatem. Concl. 137.

IMPEDITVR † matrimonium contrahi, & contractum dirimitur inter conſanguineos coniunctos quarto gradu conſanguinitatis, *c. non debet, de conſanguinit. & affinit. clem. 1. eod. tit.* † Amplia, vt idem ſit, ſi ſunt coniuncti quarto gradu affinitatis, quia adhuc impeditur matrimoniũ, & dirimitur prout inter conſanguineos, *d. clem. 1. de conſanguinit. & affinit.* † Declara tamen, vt procedat ampliatio, ſi affinitas eſt contracta ratione matrimonii conſummati, quia tunc bene impeditur, & dirimit matrimonium; ſi vero eſt ratione matrimonii contracti, & non conſummati ſolum impedit ſed non dirimit. Vide, *Matrimonium quando impediatur propter publicam honeſtatis iuſtitiam. Concl. 140.* † Declara ſecundo, quia affinitas proueniens ex illicito coitu bene impedit matrimonium, ſed non dirimit contractum. † Amplia, quia de iure diuino matrimonium impeditur in ſecundo gradu diſpari, puta inter patruum & neptẽ, ſecus ſi ſunt in ſecundo pari. Io. de Imol. *conſ. 3.* vbi, quod Iudæi etiam ſecundum legem Moyſis prohibentur, licet ante legem Iacob habuerit filiam fratris. † Limita in Iudæis, quia bene prohibentur contrahere matrimonium ſecundum prohibitionem diuinam, puta in ſecundo inæquali gradu, & etiam in gradibus prohibitis de iure ciuili, ſed tamen non prohibentur in gradibus iuris Canonici. Io. de Imol. plene *d. conſ. 3. per tot.*

Matrimonium quando impediatur, vel non propter machinationem tempore primi matrimonii. Concluſ. 138.

MATRIMONIVM † prohibetur contrahi inter eos, qui habuerunt carnalem copulam inſimul tempore alterius matrimonii, & promiſſionem ſibi fecerunt de contrahendo, ſi primũ mortalterius coniugum ſolueretur, vt per Gem. *conſ. 110. in princ. ver. ſi vero intelligamus.* † Amplia; vt procedat, etiam ſi non interuenit carnalis copula, dummodo interuenerit machinatio contra defunctum primum coniugem, quia non poſſunt contrahere. Gemin. *d. conſ. 110. in princ. ver. ſi vero intelligamus.* † Limita, quando interuenit ſola cohabitatio etiam cum copula carnali, quia ſi non ſunt machinati in defunctum, nec promiſſionem ſibi fecerint de contrahendo, poſſunt contrahere, neq; impediuntur, quia edictũ matrimonii eſt permiſſorium. Gemin. *d. conſ. 110. Super iſta, in princ. & conſ. 130. in princ.* † Extende in tantum; vt nec abſolutio ſit neceſſaria eo caſu. Gemin. *conſ. 130. in princ.* † Contrarium, quod non ſit licitum contrahere cum ea, quam quis polluit per adulterium, videtur tenere Ang. de Peruſ. *conſ. 20. Simon. de Quarara, in princ.* & idem tenet Caſtr. *conſ. 355. Videretur in princ. lib. 1.* allegat *cap. cum haberet, de eo, qui duxit in matrim.* quam polluit per adulterium. † Limita; quia ſi mulier habens maritum obtinuit ſeparationem thori, & ſententiam ſuper nullitate matrimonii, & maritus appellauit, mulier contraxit cum ſecundo viro pendente lite, mortuo primo marito, dato, quod ſecundum eſſet nullum, & ſecundus maritus habuiſſet rem cum ea viuente primo marito, reconualeſcit ſecundum matrimonium, & non obſtat *d. c. cum haberet, de eo, qui duxit in matrim. quam poll.* quaſi polluerit eam per adulterium; quia non oritur impedimentum eo caſu propter authoritatem ſententiæ. Caſtr. *conſ. 355. n. 2 ver. item, lib. 1.* † Extende; quia vbicunque adeſt bona fides contrahentium, vt quia vel iuſte crediderunt primum maritum mortuum, non oritur impedimentum, quaſi polluerit per adulterium, licet primus viuat; ideo eo poſtea mortuo licet eis contrahere. Caſtr. *d. conſ. 355. num. 3. lib. 1.*

Matrimonium impeditur propter cognationem ſpiritualem. Concl. 139.

COGNATIO † ſpiritualis impedit matrimonium, & dirimit contractum inter leuatum de ſacro fonte, & filios leuantis, *c. 1. & c. ſuper eo, de cognatio. ſpirituali.* Gemin. *conſ. 33. Pro examinatione, n. 5. ver. dixi ſecundo.* † Ratio huius cognationis ſpiritualis eſt; quia leuans de fonte, vel tenens puerum promittit credulitatem in Deum pro puero, ex qua ſurgit cognatio ſpiritualis. Gemin. *d. conſil. 33. n. 6. ver. nam compaternitas, quæ inducitur.* † Amplia; quia cognatio ſpiritualis etiam contrahitur in ſolo catechiſmo, vt ſi filius in caſu neceſſitatis fuiſſet baptizatus; quo caſu non iterum poteſt baptizari, ſed tamen debent ſolemnia baptiſmi fieri in eccleſia; ideo in iſtis ſolemnitatibus etiam contrahitur cognatio ſpiritualis, prout in caſibus baptiſmi, ſed iſta impedit matrimonium ſolum contrahi, ſed non dirimit contractum, prout illa, quę contrahitur in baptiſmo. Gemin. *d. conſ. 33. num. 5. ver. ſed ad præmiſſa.* † Amplia, vt procedat etiam in confirmatione, quæ fit in fronte; quia etiam contrahitur cognatio ſpiritualis impediens matrimonium, ſed non dirimens. Gem. *d. conſ. 33. n. 5. ver. vnde mater Berta.* † Extende, vt in omnibus caſibus, in quibus cognatio ſpiritualis contrahitur, ita contrahatur, ſi baptiſmus, vel confirmatio, vel catechiſmus ſit inualidus, quemadmodum ſi eſſet validus, ita Gemin. *dict. conſ. 33. n. 5. in fin. ver. aut ſacerdos omnia ſeruauit.*

Matrimonium impeditur propter publicam honeſtatis iuſtitiam. Concluſ. 140.

PVBLICA † honeſtas, quæ oritur ex eo ſolo, quod ſponſalia, vel matrimonium fuerunt contracta, licet carnalis copula nõ fuerit ſubſequuta, tamen inter contrahentẽ, & affines vſq; ad quartũ gradum, vel qui ſunt conſanguinei alterius contrahentis, oritur publica honeſtas, quæ impedit matrimonium, *ca. ad audientiam, & c. ſponſam, de ſponſal.* Angel. de Peruſ. *conſ. 16. Anſelmus de Mediolano, in princ.* † Extende; quia nedum publica honeſtas iuſtitiæ impedit matrimonium, ſed etiam ſponſalia, quæ non poſſunt contrahi ſine diſpenſatione Papæ. Aretin. *conſ. 142. n. 1. ver. ſed eſt aduertendum.* † Amplia, vt procedat, etiam ſi matrimonium, vel ſponſalia ſecundum effectum iuris non valuiſſent; quia conſideratur effectus facti, & non iuris. Gemin. *conſ. 33. n. 5. in fin. ver. vnde ſufficit, & num. 6.* allegat *d. c. ad audientiam, de ſponſal.* † Amplia, vt idem ſit, contractum eſſet matrimonium inter coniunctos quarto gradu conſanguinitatis; quia licet non ſit matrimonium, tamen ex eo oritur impedimentum publicæ honeſtatis. Bald. *conſ. 60. Tractatur parentela, lib. 2. in fin.*

Matrimonium contrahentes in gradu prohibito qua pœna puniantur. Concluſ. 141.

PRIMA † pœna eſt, quod contrahentes matrimonium ſcienter in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito, incurrunt pœnam excommunicationis, *clem. 1. de conſanguinit. & affinit.* Gemin. *conſ. 71. in princ.* † Amplia, vt procedat etiam contra ignorantes ius; quia ſufficit, quod ſciant factum, videlicet conſanguinitatem, vel gradum prohibitum. Zabar. *in d. clem. in pr. de conſanguinit. & affinit.* † Amplia; quia contrahentes ſcienter in gradu prohibito, videlic. in quarto affinitatis, vel conſanguinitatis incurrunt pœnam amiſſionis dotis, ſi non extant liberi, quæ confiſcatur. Bald. *conſ. 118. Verba matrimonii, in princ.* † Reſtringe, vt talis pœna non procedat in eo, qui eſt conſtitutus in 15. anno. Bald. *d. conſ. 118. lib. 1. incip. Verba matrimonii.* † Limita, vt non procedat dicta excõmunicatio contra contrahentes ignoranter, etiam ſi poſtea ſciant, & nihilominus carnalem copulam habeant. Gemin. *d. conſ. 71. in pr.* vbi reddit rationem; quia *d. clem. 1. de conſang. & affinit.* punit contractum, non autem inceſtum. † Declara tamen, quod licet non incurrant excommunicationem, tamen peccant moraliter, ſi ſe cognoſcunt, poſtquam ſciuerunt impedimentum. Gem. *d. conſ. 71. in princ. ver. fatendum tamen.* † Declara ſecundo; quia contrahentes ignoranter, poſt quam ſciuerunt impedimentũ, ſi ſe cognoſcunt carnaliter, vltra peccatum ſunt excommunicandi, niſi ſeparentur, & abſtineant ab inceſtu. Gemin. *d. conſ. 71. n. 1. ver. ad aliud.* † Secunda pœna; quia contrahentes matrimonium in gradibus prohibitis de iure ciuili, videlicet inter fratrem & ſororem, ac patrem & filiam, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, dummodo poſtea ſciuerint, & perſeuerent in copula, incurrunt pœnam confiſcationis omnium bonorum. *l. qui contra, C. de incaſt. nupt.* † Limita; quia licet incurrant pœnam confiſcationis bonorum in caſibus expreſſis à lege ciuili

ciuili etiam de iure Canonico; tamen extra casus legis ciuilis in aliis casibus prohibitis à iure Canonico non incurrunt eandem confiscationem, licet *d. clemen. 1. de consanguinit. & affinit.* approbet pœnas iuris ciuilis; quia intelligitur in casibus, in quibus loquitur ipsa lex. Io. Calder. *cons.* 465. alias 2. *de consanguinit. & affinit.* quem sequitur Gemin. *d. cons. 71. n. 2. ver. ad vltimum, vsque in fin.* † Tertia pœna est; quia non valet matrimonium, & possunt etiam sine licentia separari. Vide Conclusionem prox. seq. † Declara tamen, quia si impedimentum non potest probari, licet contrahens sciat, non potest tamen cum alio contrahere, & potius debet substinere excommunicationem. Ioan. de Imol. *cons. 125. in fin.* † Quarta pœna est; quia non valet legatum factum per vxorem marito, qui erat coniunctus in gradu prohibito, etiam si habuissent bonam fidem; quia error vitiat. Bald. *cons. 439. Factum super quo, n. 2. ver. secundo præmittendum, lib. 4.* † Quinta pœna est; quia filii ex tali matrimonio scienter contracto non sunt legitimi, & non succedunt. Roland. à Vall. *con. 93. n. 26. lib. 3.* † Filii igitur nati ex matrimonio incestuoso, vel in gradu prohibito contracto non sunt legitimi, & non succedunt. Rolan. à Vall. *d. cons. 93. n. 26. lib. 3.* qui plures allegat. † Restringe, quando matrimonium fuit publice contractum secundum consuetudinem patriæ, & in faciem Ecclesiæ; quia propter errorem, seu ignorantiam parentum, vel alterius eorum valet, & filii succedunt. Ias. *cons. 156. in primo dubio. lib. 4.* & latius *cons. 168. eod. lib. 4.* vbi, quod quando est publice contractum, & in faciem Ecclesiæ præsumitur error, & non nocet filiis.

Matrimonium contractum in gradibus prohibitis non valet, & quando præsumatur dispensatio, vel non. Concl. 142.

1 MATRIMONIVM † contractum in gradibus prohibitis, videlicet inter consanguineos, vel affines vsque ad quartum gradum inclusiue non valet; & ideo verba, & consensus nihil operatur, quando in solo consensu, & verbis partes steterunt. Bald. *cons.* 2 118. *Verba matrimonii, in princ. lib. 1.* † Amplia in tantum, vt si est sequuta carnalis copula inter contrahentes scienter in gradib. prohibitis, nedum non valet matrimonium, sed si extant liberi dos 3 confiscatur. Bald. *d. cons. 118. in princ. ver. si autem interuenit, lib. 1.* † Extende ampliationem, vt procedat tam in viro, quam in muliere maioribus, nulla habita differentia sexus. Bald. *d. cons. 118. in pr. ver.* 4 *sed mulier, lib. 1. il primo*, incip. *Verba matrimonii.* † Restringe in minore, siue masculo, siue fœmina; quia non incurrit aliquas pœnas, ex quo error iuris excusat minorem. Bald. *d. cons. 118. in princ. ver. si autem errore iuris, lib. 1. il primo*, incip. *Verba matrimonii.* † Amplia in tantum matrimonium esse nullum in gradibus prohibitis, vt etiam post contractum, & consummatum, liceat sine iudicio Ecclesiæ recedere à matrimonio, & aliud matrimonium licitum contra- 6 here. Bald. *d. cons. 118. n. 2. vers. modo vlterius quæritur, lib. 1.* † Extende, vt procedat, etiã si alter supplicauit Papæ pro dispensatione; quia alter poterit nolle expectare. Bald. *cons. 60. Tractatur parentela, lib.* 7 *2.* † Contrarium videtur velle Bald. *cons. 95. Puncti dubii, in princ. lib. 2.* vbi videtur velle, quod ad hoc, vt qui contraxerunt matrimoniũ in gradu prohibito, possint aliud matrimonium contrahere, requiritur, quod primum sit ipso iure nullum, & hoc constet Eccle- 8 siæ. † Extende, vt contrahentes in gradu prohibito possint contrahere aliud matrimonium, non obstante dispensatione Papæ, quando dispensatio esset declarata subreptitia per ordinarium, & lata sententia super nullitate matrimonii, & subreptione dispensationis. Bald. *d. cons. 95. in fi. ver. secundum dubium, lib. 2.* vbi dicit hoc procedere, etiam si dispensatio Papæ esset directa alteri, quando Episcopus cognosceret de fœdere matrimonii principaliter, & incidenter de dispensatione, quę esset notorie subreptitia, al. as non. 9 † Restringe, qñ impedimentum non potest probari; quia licet contrahens sciat, debet potius pati excommunicationem, quam 10 aliud matrimonium contrahere. Io. de Im. *cons. 125. in fi.* † Restringe, vt non procedat, quando per Papam esset dispensatum super validitate matrimonii nullius in gradu prohibito; quia tunc va- 11 let, & non potest contrahi cum aliis. Bald. *d. cons. 95. lib. 2.* † Amplia; quia etiam bona fides sola contrahentiũ, & error; quia credebant sibi licere, non facit matrimonium valere. Bald. *consil. 439. Factum* 12 *super quo, in pr. lib. 4.* † Amplia; quia contrahens matrimonium in gradu prohibito dicitur incæstas nuptias contrahere, & perdit feudum, & confiscantur bona illius. Boer. *decis. 264. num. 13. & seq.* 13 quæ pœna procedit in scienter contrahentibus. † Extende; quia feudum amissum non recuperat priuatus, licet dispensatio Papæ superueniat. Boer. *d. decis. 264. nu. 25.* vbi allegat Bald. *in l. 1. ff. de rer.* *diuis. q. 51.* † Limita; quia matrimonium in gradu prohibito per- 14 psum temporis annorum 20. præsumitur dispensatum, & proles censetur legitima. Barb. *cons. 9. versic secundo præmitto, lib. 2.* sequitur Boer. *d. decis. 264. n. 25. ver. quare ex tali.* per text. aureũ in *l. quisquis præuincia, in ver. temporis diuturnitate, ff. de rit. nupt.* † Extende; qa imoper 15 triennium cum dimidio præsumitur dispensatio, qñ suscepta est proles, vnde arguitur Paulus II. qui separauit non habita ratione 16 prolis susceptæ, vt Barbat. *d. cons. 9. lib. 2.* sequitur Boer. *d. decis. 264. n. 25.* † Declara tamen limitationem, & extensionem, vt procedat, 17 quando iusto errore contractum est inter prohibitos, & proles susceptæ; quia istis duobus concurrentibus proles erit legitima, & lapsus temporis operatur, secus si sciuissent, ita Boer. *d. decis. 264. n.* 18 *25.* Dec. plene *cons. 153. per tot.* † Limita, quando Papa dispensaret, 19 quia cõualidatur matrimonium, prolesq; efficitur legitima. Boer. *d. decis. 264. n. 26.* † Extende, vt valeat talis dispensatio Papæ etiam post mortem coniugum, & proles sit legitima. Anch. *cons. 409.* sequitur Boer. *d. decis. 264. n. 26.* † Extende, vt procedat, etiam si matrimonium fuisset contractum sub conditione, si Papa dispensaret; quia sequuta dispensatione valebit matrimonium, & proles erit legitima. Boer. *d. decis. 264. n. 27.*

Matrimonium quando recipiat separationem thori, & copulæ, vel non. Concl. 143.

MATRIMONIVM † quando non est contractum in faciem Ec- 1 clesiæ, debet separari quoad thorum, & copulam carnalem, quando opponitur de alio matrimonio, & pendet lis; quia licet mulier sit penes vnum maritum, tamen non dicitur habere quasi possessionem maritus, ex quo in faciem Ecclesiæ non est contractum matrimonium, alias secus. Gemin. *cons. 76. in pr.* † Imo sepa- 2 ratio thori debet fieri ex officio, si non constat de matrimonio, & donec tollatur clandestinitas. Alex. *cons. 150. In causa, & lite, nu. 22. ver. & posito, quod, lib. 5.* † Et idem, quando est in gradu prohibito; 3 quia ex officio iudex potest, pcedere ad separationem, extra istos casus iudex non impartitur officium suum, nisi petatur. Alex. *cons.* *155. Alias consultus, in pr. lib. 5.* † Amplia, vt in tantum separatio thori 4 debeat fieri, vt etiam parte non petente iudex debeat à se ipso hoc facere ad tollendum peccatum, quod posset subesse. Gemin. *d. consil 76. in pr. ver. imo, quod plus est.* † Amplia; quia separatio thori po- 5 test fieri, si maritus vtitur sæuitia contra vxorem verberando, & vulnerando eam; quia ex præmissis oritur inimicitia. Anch. *consil.* *408. Probata tanti viri, in princ.* † Amplia; quia matrimonium potest 6 separari, si vxor sit adultera, vel maritus adulter, quæ separatio licet sit pœna adulteri vltra alias pœnas, tamen non potest fieri, nisi ab Ecclesia, licet adulterii causa sit mixti fori. Clar. in *§. adulterium, n. 12.* vbi de* communi. † Declara tamen; quia si adulterum sit cõ- 7 missum ab vxore, perdit dotem, & donationem propter nuptias, item perdit bona paraphernalia quæ lucratur maritus, si vero ex parte mariti sit commissum adulterium, ipse tenetur restituere vxori dotem, & perdit ipsa donationem propter nuptias. Clar. *d. §. adulterium, n. 12. & seq.* vbi de* communi. † Extende ampliationem; qa 8 si adulterium est publicum, maritus potest propria authoritate dimittere vxorem secundum* communem, non expectata sepa- 9 ratione ab Ecclesia, ita Clar. *d. §. adulterium, n. 12.* † Declara etiam; quia separatio thori non tollit matrimonium, & ideo maritus tenetur alere vxorem separatam, communem* dicit Clar. *d. §. adul-* 10 *terium, n. 17. ver. facta autem*, & tenetur maritus castitatem seruare, alias compelleretur recipere vxorem, tam ad instantiam adulteri, quam ex officio, communem* dicit Clar. vbi sup. † Amplia; quia 11 fit separatio matrimonii propter crimen hæresis; ideo si vxor separati petit à viro hæretico, debet iudicio Ecclesiæ separari; imo etiam propria authoritate potest recedere. Clar. in *§. hæresis, nu. 15.* 12 *ver. item propter.* † Extende; quia imo ista separatio propter hęresim est tantæ potentiæ, quod si iudicio ecclesiæ fuit facta, etiam quod maritus pœniteat, potest vxor ingredi monasterium perpetuo, & nolle amplius reuerti cum marito, & sic est separatio matrimonii, non thori, & hanc opin. Abb. *in c. de illa, circa fi. de diuor.* dicit* 13 communem. Clar. *d. §. hæresis, n. 15.* vbi de* comuni. † Limita; quia 14 periculosum est procedere ad dissolutionem matrimonii. Innoc. in *c. licet ex quadam, de testib. in fin.* vbi dicit, quod tolerabilius est, aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, quam legitime coniunctos contra statuta domini separare; quia statuta hominum intelliguntur statuta Papæ, & Concilii, vt ibi per Abb. & est ratio; quia ius diuinum magis arctat, quam ius humanum, *coll.* 15 *cet, & c. literas, de restit. spoliat.* gl. in *clem. 1. in ver. humana, de vsur.* & ibi Card. in 2. *notabili*, quę gl. pro iure humano intelligit ius canonicũ; vult igitur Innoc. vbi sup. q̃ si constat de legitima coniunctione 16 viri, &

viri & vxoris, hoc eſt de legitimo, id eſt, libero, & ſpontaneo conſenſu vtriuſq; quia ſolus conſenſus perficit matrimonium, *c. ſufficiat. 27. q. 7.* licet tale matrimonium poſſit de iure poſitiuo infringi, & tolerabilius eſt contra diſpoſitionem iuris poſitiui dimittere copulatos, quam coniunctos iure diuino ſeparare.

Matrimonium cum duobus contrahi non poteſt, & eius pœna. Concluſ. 144.

1 MATRIMONIVM † eodem tempore non poteſt eſſe in eadem perſona cum pluribus, & contrahens illud cum pluribus eodem tempore viuentibus punitur pœna corporali, *l. eum, qui duas. C. de adulter.* Flor. de S. Petro *conſ. 18. n. 4. ver. hoc præmiſſo.* Abb. 2 *q. 1. c. Epiſcopus, n. 8, ver. item non poteſt.* † Imo mulier contrahens cum ſecundo, viuente primo, punitur, vt adultera, in tantum, quod etiam mortuo primo marito non poterit contrahere cum eodem ſecundo, cum quo per adulterium polluta eſt. Caſtr. *conſ. 355. Videretur dicendum, in princ. lib. 1.* † Et contra contrahentem matrimonium cum duabus vxoribus, vel duobus viris poteſt procedi tanquam contra hæreticum; qtia videtur male ſentire de ſacramentis eccleſiæ. Io. Hiſp. in *tractat. de matrim. chart. 3.* allegat text. in *cap. accuſatus, § cum vero, de hæret. in 6.* vbi Doct. quod talis iudicandus 4 eſt tanquam hæreticus. † Pœna contrahentium matrimonium cum pluribus eſt pœna ſtupri, & quandoq; arbitraria etiam vlti- 5 mi ſupplicii. Clar. § *fornicatio. num. 31. & ſeq.* † Imo, quod ſit ſolum pœna ſtupri voluntarii in eo, qui eodem tempore contraxit cum duabus puellis, tenet Alex. *conſ. 165. Viſis, & ponderatis, lib. 7.* & ſic, quod ſit pœna publicationis medietatis bonorũ, & ita etiam tenet Angel. Aretin. *de maleſic. in gl. che hai adulterato, n. 65.* & ibi Ariminen. in apoſtill. vbi, quod multi errant tenentes contrarium. 6 Carrer. & alii, quos apoſt. ad Rom. *ſingul. 537. Tu ſcis.* † Contrariũ, quod imo ſit pœna mortis; quia fraudulenter, & doloſe, & præceſſit factum viri, quod æquiparatur violentiæ, & ſeductioni; & quia non eſt ſtuprum ſimplex, tenet apoſtil. ad Alex. *d. conſ. 165. n. 1. in ver. Puto, lib. 7.* vbi, quod Alex. eſt mollis in pœnis infligendis, & ita tenet Rom. *d. ſingul. 537. Tu ſcis*, & ita tenuit conſilium Neapolis, vt refert Grammat. *conſ. 17.* allegatus ab apoſt. ad Rom. *d. ſingul.* 7 † Declara; quia forte Alexan. recte conſuluit *d. conſ. 165. lib. 7.* quia aderat ſtatutum Regii prohibens poſſe imponi pœnam capitalem 8 pro delicto, niſi per ſtatutum diſponatur. † Declara; quia eſſet diſtinguendum, an ex dolo, an ex culpa motus ſit, vt quia credidit ſine diligentia, quod alia eſſet mortua, & ſine dolo pœna capitalis non imponitur, ſed ex culpa poteſt habere locum extraordinaria 9 pœna, vt in ſimili. Alex. *conſ. 160. Viſis narratis, n. 3. & ſeq. lib. 7.* † Declara; quia de iure ciuili prædicta procedunt, de iure Canonico mulieri debent incidi capilli, & panni, ante, & poſt. *ca. de Benedicto.* 10 *32. q. 1.* quem ſingularem dicit Rom. *d. ſing. 537.* † Amplia; quia non valet matrimoniũ vxoris contractum cum ſecundo viro viuente primo, etiam ſi primus reputabatur mortuus; quia licet mulier excuſetur à pœna; tamen matrimonium ſecundum eſt nullum. 11 Bald. *conſ. 488. Sequens queſtio, n. 3. ver. tertio quæritur, lib. 1.* † Extende idem in caſu conuerſo; quia non valet matrimonium cõtractum per maritum cum ſecunda vxore viuente prima, quando etiam concurrebat fama mortis primæ, ſi non ſit contractum ſecundũ in faciem eccleſiæ. Anch. *conſ. 401. Stipoſius*, vbi, quod neque filii 12 ſunt legitimi. † Extende; quia filii ex ſecundo matrimonio viuente vxore prima non ſunt legitimi, neque poſſunt ſuccedere etiam ſi adfuiſſet fama mortis primæ vxoris, & licentia Epiſcopi, quando vnum de duobus concurrit, vel quod ſecundum non eſt in faciem eccleſiæ contractum, vel quando maritus ſciuit primã vxo- 13 rem viuere poſtea; quia debuit abſtinere, quia filii non ſunt legitimi. Petr. de Anch. *conſ. 401 per tot.* vbi eſt caſus. † Extende; quia ſola fama mortis primæ vxoris non eſt ſufficiens cauſa contrahendi cum ſecunda, niſi aliæ coniecturæ concurrant; quia præſumitur 14 vita vſq; ad centum annos. Petr. de Anch. *d. conſ. 401. per tot.* † Extende; quia filii ſunt ſpurii, quando nati ſunt ex ſecundo matrimonio, viuente prima vxore, quando maritus ſciuit viuere primam; quia licet à principio ignoraſſet, imo adeſſet fama mortis, & licentia nubendi ab Epiſcopo conceſſa, ſi ſuperuenit ſcientia tunc, filii concepti, & nati poſt ſcientiam ſunt ſpurii. Pet. de Anch. *d. con-* 15 *ſil. 401. per tot.* † Contra dictas extenſiones, quod imo, quando adeſt ſententia, vel bona fides parentum; imo vnius ex eis, vt quia credidit poſſe contrahere, vel ignorauit primum maritum, vel primam vxorem viuere, ſemper filii ſunt legitimi. Caſt. *conſ. 355. n.* 16 *3. & per tot. lib. 1.* † Bene excuſatur à pœna, quando erat fama de 17 morte viri. Clar. *in § fornicatio, n. 32.* † Amplia; quia matrimonium primum contractum per verba de præſenti præualet ſecundo matrimonio; ideo primus debet obtinere. Bald. *conſil. 164. Caſus*

Arancus, lib. 2. quod duplicatur *conſ. 78. lib. 5.* qui loquitur, etiam ſi matrimonium eſſet contractum ſolum per verba patris de præſenti filia conſentiente. † Extende in tantum impediri, vt mulier 18 contrahens cum ſecundo viro ignorante perdat dotem, ſi maritus putatiuus, & ignorans, ac bona fide recipiens hoc allegaret in præiudicium vxoris ſcientis, niſi obſtet ſtatutum. Bald. *conſ. 128. lib. 4. per tot.* † Imo ſi aliquid putatiuo marito bona fide eſt ſolu- 19 tum, illud facit ſuum in odium vxoris ſcientis, niſi adſit ſtatutum prohibens mulierem poſſe alienare; quia ſeruari debet. Bal. *d. conſ. 128. Verus maritus, in fin. lib. 4.* † Amplia; quia matrimonium non 20 valet contractum etiam cum ſclaua, vel ſerua habente primum maritum, & filii ex tali ſecundo matrimonio nati non ſunt legitimi. Fulg. *conſ. 212. Quædam mulier. col. 4. ver. ſupereſt ſecundum.* † Ex- 21 tende; quia etiam ſi eſſet dubium, an primus viueret, ſola reputatio vitæ, vel quod ita præſumatur eum viuere, ſufficit. Fulg. *d. conſ. 212. col. 4. ver. ſupereſt.* † Amplia; quia procedit etiam in Iudæis, *l. ne-* 22 *mo Iudæorum, in fin. C. de Iudæis*, & quia ſunt ſubiecti Imperio. Florian. *conſ. 18. n. 4.* † Amplia; quia omnes ſubiecti Imperio Romano 23 prohibentur habere duas vxores eodem tempore. Floria. *d. conſil. 18. n. 4.* † Limita; niſi primum matrimonium eſſet nullum, puta 24 contractum inter coniunctos intra quartum gradum affinitatis, vel conſanguinitatis; quia tunc contrahens cum alio non punitur, etiam ſi faciat ſine iudicio eccleſiæ. Bald. *conſ. 118. Verba matrimonii, n. 2. ver. modo vlterius, lib. 1. & conſ. 90. Tractatur parentela, lib. 2.* † Reſtringe limitationem, niſi contrahens etiam perſeueraret in 25 carnali copula cum alia; quia tunc puniretur tanquã habens duas vxores, licet coniuncta gradu prohibito nõ ſit vxor, nec eſſe poſſit; quia in delictis conſummatio facti, non animi attenditur. Bal. 26 *d. conſ. 118. circa fin. ver. cæterum Iuuenis, lib. 1.* † Limita, niſi primum matrimonium eſſet contractum per verba de futuro, ſecundum vero eſſet per verba de præſenti. Bal. *d. conſ. 164. lib. 2.* quod duplicatur *conſ. 78. lib. 5.* † Limita, quando primum matrimonium fuit 27 per ſententiam iudicis competentis declaratũ nullum; quia poſtquam ſententia tranſiuit in iudicatum, potuit mulier habens ſententiam pro ſe contrahere cum alio; quia licet ſentẽtia ſuper nullitate matrimonii nunquam tranſeat in iudicatum, intelligitur ad effectũ, vt ſemper poſſit contrariũ probari; tamen interim exequi poteſt, donec retractetur. Caſt. *conſ. 355. Videretur, ver. iis non obſtantibus, lib. 1.* † Extende, etiam ſi ſecundum matrimonium ſit contra- 28 ctum pendente lite, quando nulla ſententia eſt lata contra primum matrimonium; multo magis, quando eſt lata ſententia. Caſtr. *d. conſ. 355. verſic. nec obſtat pendentia litis, lib. 1.* Vide Concl. prox. ſeq. Vide, *Coitus carnales qui punibiles, & qui non. Concl. 413.*

Matrimonium primum præualet ſecundo, & quando ſecus. Concl. 145.

MATRIMONIVM † primum ſolemne primo contractum 1 præualet ſecundo quomodocunque contracto; quia ſecundum eſt omnino prohibitum. Vide, *Matrimonium cum duobus, &c. Concluſ. 144.* † Amplia, vt procedat, etiam ſi in ſecundo interuenit 2 copula, in primo non interuenit. Alex. *conſ. 149. Viſo proceſſu, in pr. lib. 5.* vbi, quod mulier debet ſeparari à ſecundo viro, & primum matrimonium validum manet. † Extende, vt procedat etiam in 3 matrimonio contracto præſumptiue, vt quia ſponſalia fuerunt contracta, quæ tranſiuerunt in matrimonium; quia facti maiores continuarunt; & traduxit maritus ad domum; quia etiam præſumitur ſequuta copula carnalis. Alex. *d. conſ. 49. n. 11. & ſeq. verſic. vel poſito, lib. 5.* † Amplia, vt procedat, etiam ſi primum ſit contractum inter proximos pubertati per 6. menſes, quando habent magni- 4 tudinem corporis; quia licet non ſit conſummatum, tamen impedit ſecundum poſtea contractum cum alio per mulierem in plena pubertate conſtitutam. Zabar. *conſ. 4. per tot.* † Limita; quando pri- 5 mum matrimonium fuit ſeparatum, & declaratum nullum; quia mulier habens ſententiam pro ſe, ſi contrahit cum ſecundo, & habeat filios, ſecundum eſt validum, & filii ſunt legitimi; quia licet ſententia matrimonii nunquam tranſeat in iudicatum, non debet intelligi ad effectum, vt ex nouis non poſſit reuocari, ſed antequam reuocetur, poteſt effectum ſortiri, & exequtioni mandari poſt appellationem deſertam. Caſtr. *conſil. 355. Videtur dicen-* 6 *dum, per tot. lib. 1.* † Limita; quia matrimonium ſecundum præualet ſponſalibus primo cum alia contractis. Alex. *conſ. 153. Viſis narratis, lib. 5. in princ.* † Limita; quia ſecundum matrimonium ſolemne 7 præfertur primo matrimonio clandeſtino, quod non poteſt plene probari; quia non ſtatur dicto mulieris, etiam cum vno teſte in præiudicium matrimonii ſolemnis. Bald. *conſil. 48. Quidam nomine Dominicus, lib. 4.* qui loquitur, etiam ſi in primo interuenit copula carnalis. † Declara tamen; quia ſi primum matrimonium 8

esset clandestinum, & secundum solemne, & penderet lis super primo clandestino, si contrahat secundum solemne pendente lite, fit sequestratio contrahentis, & separatio secundi propter litis
9 pendentiam. Io. de Imol. *cons. 125. in fin.* † Declara, vt non procedat limitatio, quando secundus maritus recusat velle mulierem prægnantem, & primus clandestinus est paratus contrahere solemniter; quia primo est concedenda, secundum Bald. *d. cons. 48. in fi. lib.*
10 4. † Contra hanc declarationem facit hodie sactum Concilium Tridentinum, per quod omnia matrimonia clandestina sunt in totum sublata. Vide Concl. prox. præced.

Matrimonium carnale dirimit spirituale, & idem in sponsalibus. Concl. 146.

1 MATRIMONIVM † carnale dirimit spirituale posterius, etiam cum iuramento; ideo habens vxorem si offerat se, & sua bona religioni, etiam cum iuramento non obligatur. Feder. de Sen.
2 *cons. 237. Factum tale est. per tot.* † Amplia, vt idem sit in sponsalibus; quia sponsalia carnalia contracta inter impuberes impediunt votum, vel oblationem, seu religionis ingressum per eundem impuberem carnaliter iam obligatum. Feder. de Sen. *d. cons. 237. in princ.*
3 *ver. si vero tempore oblationis.* † Amplia in tantum matrimonium carnale consummatum impedire spirituale, vt maritus possit agere ad recuperandum vxorem suam volentem monachari, rei vendicatione, & spolio, & implorare officium iudicis, & debet compelli redire etiam per excommunicationem. Cuma. *cons. 1. Notissimi iuris.* quod est Raphael. Fulg. Cuma. & Prosdocimi de Comitibus de Padua. † Amplia; quia clericus beneficiatus contrahens
4 matrimonium per verba de præsenti incurrit priuationem beneficiorum, quę obtinet. Abb. *cons. 62. In controuersia. n. 18. ver. ad idem, lib. 2.* Vide Conclusionem prox. seq. Vide, *Vota plura si concurrant, &c. Concl. 292.*

Matrimonium spirituale quando dirimat carnale, vel non. Concl. 147.

1 MATRIMONIVM † spirituale prius contractum dirimat carnale; quia sicuti sponsata alteri viro non potest contrahere secundum matrimonium, ita sponsata Christo. Bologn. in *addit. ad*
2 *cons. 10. de Anan. 1.* † Amplia, vt procedat, etiam si spirituale fuerit tacite contractum, & non expresse, sicut carnale; quia professio tacita dirimit matrimonium carnale postea expresse contractum.
3 Lap. *alleg. 130. n. 15. in fin. ver. item si professio.* † Et ideo si monialis tanto tempore stetit in monasterio, quod inducatur professio tacita, non potest contrahere matrimonium, & contractum dirimitur, & filii non sunt legitimi, neq; succedunt. Io. de Ana. *cons. 91. per tot.*
4 vbi Bologn. in apost. † Extende, vt procedat, etiam si talis professa de licentia superioris contraheret matrimonium carnale; quia remanet meretrix, filii non sunt legitimi, neq; succedunt, neq; mater succedit filio hoc casu. Io. de An. *d. cons. 91. per tot.* vbi Bolog. in apostill. vbi, quod neq; filii tales possunt legitimari, neq; hæredes instituti, imo neq; alendi, imo mulier professa est excõmunicata, & contrahens cum ea capite punitur. Amplia in casu conuerso, vt
5 Concl. prox. præc. † Amplia; quia mulier contracto matrimonio, & nondum consumato potest ingredi monasterium, & profiteri
6 etiam inuito marito. Anch. *cons. 209. Quæstio super qua.* † Extende, vt procedat, etiã si per quindecim dies simul cohabitauerint, qñ mulier aufugit, & ambo fatentur non habuisse rem carnalem simul. Anch. *d. cons. 209.* vbi est casus, & onerat cõscientias eorum,
7 qui asserunt se non consumasse. † Limita, si quis coniugatus profiteretur religionem etiam de consensu alterius coniugati; quia licet obligetur religioni, quando de consensu amborum profitetur; tamen vxor non desinit esse vxor quoad titulum matrimonii,
8 vsq; ad mortem naturalem. Lap. *alleg. 130. nu. 6. ver. item facit.* † Declara hanc limitationẽ, vt quatuor requirantur ad hoc, vt coniugatus possit profiteri: primo licentia Episcopi, seu Vicarii: secundo, quod detur legitima ab altero cõiuge: tertio, quod voueat, & contineat: quarto, quod etiam alter ingrediatur religionem, si est suspectus. Feder. de Sen. *cons. 37. Casus talis est,* vbi, quod primum, & vltimum est de honestate, non de necessitate, & quod professus de licentia vxoris non potest reuocari ab vxore, etiam si sit suspecta de incontinentia, neq; ab ordinario. Vide Concl. prox. præc.

Matrimonium prohibentur contrahere multi. Concl. 148.

1 CLERICVS † in sacris constitutus prohibetur contrahere matrimonium; quia obligatur ex voto solemni castitatis, prout etiam religiosi omnes professi, licet ex magna causa possit Papa cum eis dispensare. Felin. plene in *c. si quando, nu. 5. & seq. de rescript.*
† Amplia; quia etiam clericus simplex beneficiatus prohibetur causatiue contrahere matrimonium; quia si contrahit, perdit beneficium, & pensionem ecclesiasticam, ac regressum, & omnia iura competentia ad beneficium ecclesiasticum, quod declara, vt plene Clar. in § *fi. q. 73. n. 5.* vbi de *communi. Vide, Clericus beneficiatus quando perdat beneficium, vel non. Concl. 392.* Vide plenius, *Prinationis pœna quando habeat locum, & in quibus. Concl. 717.* † Amplia; quia matrimonium requirit consensum; ideo furiosus, mente captus, minor, impubes, qui non habent consensum, non possunt contrahere matrimonium. Vide, *Matrimonium carnale requirit consensum. Concl. 117.* Amplia multis casibus, de quibus in quatuor
4 conclusionibus præcedentibus. † Amplia; quia impotentes ad coeundum, & ad copulam carnalem, non possunt contrahere matrimonium, prout sunt impuberes. Vide, *Matrimonium ad hoc, vt possit contrahi, quam ætatem requirat. Concl. 125.* † Amplia; quia impo-
5 tentia coeundi perpetua nedum impedit matrimonium contrahendum, sed etiam dirimit iam contractum, & quomodo. Vide Masc. plene *Concl. 888. Quo pacto probetur impotentia.* † Amplia aliis
6 modis, de quibus, *Matrimonium contrahere promittens quando compellatur. Concl. 126.* & supra, *Matrimonium quando possit per Papam impediri. Conclus. 136. cum multis Conclus. ibi seq.*

Matrimonium inter raptam, & rapientem non valet. Concl. 149.

1 MATRIMONIVM † est nullum, si mulier rapta, cum primum potuit, aufugit, & reclamauit etiam si per verba de præsenti consenserit, & etiam carnali copula illud consummauerit per vim, & metum, qui cadere poterat in constantem virum; secus si non aufugisset, cum potuerit; quia metum purgare censetur. Old.
cons. 35. Factum tale est, quidam, c. ad id quod. de sponsal. vbi gloss. ponit hos versus:

Effuge cum poteris, ne consensisse puteris,
Quod nisi præstiteris, tunc sua semper eris.

† Et rapta, quæ lucratur certam partem bonorum raptoris, si con-2 sentiat matrimonio cum ea non perdit ratam lucratam. Feder. de Sen. *cons. 36. Casus talis, in fin.*

Matrimonium quando errore vitietur, & nouo consensu perficiatur. Conclus. 150.

1 MATRIMONIVM † contractum per procuratorem reuocatum, constitutum ad contrahendum cum A. quã constituens credidit minorem natu, & erat maior natu, si reuocauit procuratorem, ante contractum propter errorem non erit matrimonium.
Anch. *cons. 228. Ad duas filias. per tot.* vbi, quod procedit etiam si procurator ignorasset reuocationem, & idem tenet *cons. 229.* quod est Anton. de Butr. & *cons. 230.* & inter consilia Ant. de Butr. *cons. 64.* vbi in fin. dicit, quod postea sciuit hanc quæstionem fuisse cum Regẽ Cypri. † Extende igitur, quia reuocatio procuratoris ad cõ-2 trahendum matrimonium impedit matrimonium, si reuocetur, a ntequam contrahat, licet de reuocatione notitiã non habuerit.
Anch. *d. cons. 228. in princ.* & est text. in *cap. procurator, de procurator. in 6.* Anch. *cons. 214. n. 10. vers. sexto inducitur.* & idem Anch. *cons. 229.* quod est Anton. de Butr. vbi, quod requiritur mutuus consensus amborum, & *cons. 230. n. 2. in fin. & n. 3.* † Amplia; quia non erit ma-3 trimonium, etiam si constituens procuratorem, quem reuocauit, postea ratum habuit; quia requiritur nouus consensus amborum; nam consensus mulieris errantis; quia ignorauit reuocationem procuratoris, est necessarius de nouo; quia perseuerantia non q-peratur, nisi constet, quod habuit notam ratificationem. Anch. *d. cons. 228. in pr.* & idem dicit *cons. 229.* quod est Anton. de Butr. qui reddit rationem; quia cum requiratur in matrimonio mutuus cõsensus, ex primo non est matrimonium; quia deficit consensus viri, sequuta ratificatione deficit consensus mulieris; quia credit ex primo consensu contraxisse; vnde non conueniunt; & ideo nouus consensus requiritur, & idem tenet *consil. 230.* & Anton. de Butr. *d. cons. 64. n. 3. & seq. per tot.* † Extende; quia matrimonium ex 4 nouo consensu valet, vt nunc tempore noui consensus, non autem vt tunc tempore primi consensus. Anchar. *d. cons. 228. nu. 2. & cons. 229.* quod est Anton. de Butr. cum *cons. seq. 230.* & Anton. de Butr. *d. cons. 64. per tot.* † Amplia; quia si ego constitui procurato-5 rem ad contrahendum cum A. postea reuocato dicto procuratore, antequam habuerit notitiam reuocationis, contraxit matrimonium; non tamen tenet, in tantum, quod si ego ratificopostea

matri-

matrimonium, quoad mulierem non eſt matrimonium, imo poteſt cum alio contrahere medio tempore, videlicet antequam ſciuerit ratificationem meam, vel etiam ſi ſciuit, & nõ ratificauit tacite, neq; expreſſe. Anch. *d. conſ. 228. in fin. ver. tertio vtrũ, & conſ. 229.* 6 *& 230.* vbi eadem materia, & Ant. de Butr. *d. conſ. 64. per tot.* † Amplia; quia error contrahentis matrimoniũ vitiat matrimonium, vt ſi credo contrahere cum fœmina, contraho cũ maſculo. Gemi. 7 *conſ. 52. in fi.* quod duplicatur *conſil. 119.* † Idem, quando error eſt circa conditionem, vt ſi credo contrahere cum libera, & contraho 8 cum ſerua. Gemi. *d. conſ. 52. n. 3.* quod duplicatur *conſ. 119.* † Idem, ſi contraho cum ſorore ſeniori credens contrahere cũ iuniori. Anchar. *d. conſ. 228. & 229.* & eſt Ant. de Butr. & *conſ. 230.* vbi latiſſime, 9 & Ant. de Butr. *d. conſ. 64. n. 2. ver. non obſtan. prædictis.* † Et vbicunq; matrimonium contrahitur per errorem perſonæ, vel conditionis non valet, *cap. 1. 29. q 1.* ideo contrahens cum Maria credens eſſe Catharinam non contrahit, *cap. 2. de coniug. ſeruo.* ita Caballin. in 10 apoſtill. ad Anton. de Butr. *d. conſil. 64. in ver. Ad primum.* † Limita, quia error in qualitate perſonæ non vitiat matrimonium. Anton. de Butr. *d. conſil. 64. n. 1.* & ibi apoſtill. in *ver. ad primum*, quod conſilium duplicatur per Anch. *conſil. 229.* & plures citat dict. apoſtill. & dat exemplum, ſi credo contrahere cum Maria diuite, ſed eſt pauper, allegat *d. cap. 1. 29. q. 1.* & alias authoritates, quia talis error non eſt circa ſubſtantiam perſonæ, cum qua contrahere intendo.

Matrimonium ſpirituale inter quos contrahatur, vel non. Concluſ. 151.

1 MATRIMONIVM † ſpirituale dicitur contractum inter Epiſcopum, & ſuam eccleſiam Epiſcopalem, in tantum, quod non poteſt tanquam maritus ab ea diſcedere ſine licentia Papæ. Feder. de Sen. *conſil. 20. n. 4. ver. preterea dixi in parte affirmatiua, col. 3.* allegat totum tit. *de transl. Epiſcop.* Ægid. Bellam. *conſil. 20. n. 12.* Abb. *conſil. 1. Videtur primo, col. fi. lib. 2. & in prima quæſt. n. 13. in fi. ver. venio ad ſecundum, & n. 15. col. 10. in princ.* vbi, quod magis proprie dicitur matrimonium inter Epiſcopum, & eccleſiam ſuam, quam inter alios beneficiatos, quia propterea Epiſcopus annulum portat. Rom. 2 *conſil. 467. Vt clara, n. 5. & 6. ver. quod autem.* † Declara; quia matrimonium inter Epiſcopum, & eccleſiam non contrahitur ſumpto vocabulo eccleſiæ pro loco materiali; quia conſtat ex cæmentis, quibus non congruit matrimonium, ſed ſecundum eſſentiam eccleſiæ, quæ ſignificat collectionem fidelium; quia iſta materialis bene datur in ſeruitium Epiſcopi, & in ſignum, & repræſentationem ſponſæ, ſed non eſt ipſa materia ſponſa. Ægid. Bellam. *d. con-* 3 *ſil. 20. n. 10. & 11. & 12.* † Amplia; quia propterea Epiſcopus dicitur perſona eccleſiaſtica ſpiritualiter eccleſiæ ſuæ matrimonio collocata; & ideo, vt promoueatur ad aliam eccleſiam Epiſcopalem, requiritur neceſſario, quod Papa illum abſoluat à vinculo eccleſiæ, quam habet, alias ſi non obtenta abſolutione à prima ſecundam acceptaret, committeret adulterium ſpirituale, quod non contingit in aliis beneficiis ita ſtricte, ita plene Abb. *d. conſil. 101. col. fin. ver. preterea in minoribus, lib. 2. & in 1. quæſt. n. 13. in fin. ver. venio ad ſecun-* 4 *dum caſum.* † Amplia inter Abbatem, & ſuam eccleſiam, quæ per mortem Abbatis dicitur viduata, *cap. ſicut, de election. & cap. ne pro* 5 *deſpectu.* Abb. *d. q. 1. col 10. in princ. n. 15.* † Amplia; quia ſi Epiſcopus abſoluitur per Papam à vinculo, quo tenetur eccleſiæ cathedrali; tunc eccleſia cathedralis (ſicuti per mortem Epiſcopi) poteſt alteri nubere libere. Abb. *d. conſil. 101. Videtur primo, col. pen. n. 5. in fin. ver. vltimo pro domino Adolfo, lib. 2.* vbi idem, ſi Epiſcopus aliam eccleſiam adipiſcitur Epiſcopalem; quia non poteſt habere matrimonium cum duabus eccleſiis, niſi Papa diſpenſaret, vt ibi *num. 6.* 6 & plenius *col. fin.* † Extende, quia propterea Epiſcopus defert annulum in ſignum ſpiritualis matrimonii. Abb. *d. conſil. 101. col. pen.* 7 *ver. vltimo pro domino, lib. 2.* † Amplia in tantum eſſe matrimonium ſpirituale inter Epiſcopum, & eccleſiam, vt Papa ſine cauſa iuſta non poſſit huiuſmodi matrimonium diſſoluere, *c. ſicut alterius, 7. q. 1.* quem ad hoc adducit Rom. *conſil. 345. n. 5. cum ſeq.* & apoſtill. ibi *in ver. non poſſit*, dicit magis *communem, & idem Rom. *conſ. 467.* 8 *n. 5. & 6.* † Extende in tantum eſſe verum, vt licet ex vtilitate, vel neceſſitate poſſit Papa transferre, & ſic matrimonium ſpirituale diſſoluere; tamen Papa nomine Dei facit, non tanquam homo, *cap. quanto, de translat. Epiſc.* & Rom. *d. conſil. 345. n. 6.* vbi ſubiungit, quod eatenus manet in Romano Pontifice Petri priuilegium, quatenus ex iuſta æquitate fertur eius iudicium, & repetit *conſ.* 9 *fil. 467. Vt clara, num. 5. & 6.* † Extende; quia cauſa debet eſſe nota exemplo. Vnde quem Dominus noſter permiſit cum aliis prædicare, licet adeſſet cauſa remouendi; ſed quia aliis non erat cognita, permiſit eum. Rom. *d. conſil. 467. n. 6. ver. tertio demonſtratur*, ideo apoſtill. ibi *n. 7. in ver. ſine cauſa*, dicit, quod non præſumitur cauſa. † Amplia; quia ſicuti committitur adulterium inter coniuges, quando alter coniugatus aliã perſonam cognoſcit, ita Epiſcopus volens retinere aliam eccleſiam cũ prima Epiſcopali dicitur committere ſpirituale adulterium. Abb. *d. conſil. 101. col. pen. ver. vltimo pro D. Adolpho, & n. 6. lib. 2.* † Amplia; quia ſicuti diſſoluto matri- 11 monio carnali, (vt quia ſponſus ante conſummatũ matrimonium ingreſſus religionem emiſſa profeſſione liberauit ſponſam, quæ alteri nupſit, dato, quod ſponſus eiiciatur de religione, non habet regreſſum ad ſponſam liberatam,) ita neque Epiſcopus liberatus ab eccleſia Epiſcopali, vt aliam obtineat, ſi expellatur de ſecunda, non habet regreſſum ad primam alteri collatam. Abb. *d. conſil. 101. col. fi. lib. 2.* † Declara totam hanc materiam; quia duo ſunt matri- 12 monia ſpiritualia; vnum contrahitur cũ eccleſia vniuerſali, quando Epiſcopus conſecratur, & iſtud matrimonium reſpicit characterem, & nõ diſſoluitur vnquam, & eſt fortius matrimonio carnali; aliud contrahitur cum eccleſia particulari, & iſtud poteſt ex cauſa diſſolui, & eſt minus potens, quam carnale. Abb. *d. q. 1. n. 17. col. 11. in fine, cum ſeq. ver. & aduerte circa hoc coniugium.* † Limita in 13 Cardinalibus; quia ipſi non efficiuntur ſponſi alicuius eccleſiæ. Calderin. *conſil. 56. num. 3. ver. præterea*; quod eſt 1. primum *de transl. Prælat.* † Limita in beneficiis minoribus, in quibus non ita ſtricte 14 contrahitur matrimonium. Abb. *conſil. 101. col. fi. in princ. lib. 2.* ſed tamen contrahitur largo modo. Abb. in 1. *q. n. 15. col. 10. in princ. ver. pro ſacerdotibus vero.* † Declara; quia in iſtis minoribus contrahitur 15 quædam filiatio adoptiua ſpiritualis, quæ eſt perpetua, prout adoptio non poteſt eſſe temporalis, ita Rom. *conſil. 345. Circa primum, n. 12. ver. primum quia.* † Limita; quia matrimonium, coniunctio, vel ligamen non poteſt eſſe inter habentem aliquod officiũ, 16 & ipſum officium, quando non eſt perpetuum, & habeat ſucceſſorem, & habeat tale officium adminiſtrationem ſeparatam de ſe; quia tunc tali officio non acquiritur. Feder. de Sen. *conſil. 20. n. 4. in fin. & n. 5. & 6. & n. 7. ver. non obſtant iura, quæ innuunt, quod acquiratur officio.* † Limita, quod inter Monachum & Monaſterium non eſt 17 matrimonium ſpirituale, quia Monachus non dicitur ſponſus, ſed filius, & acquirit Monaſterio tanquam filius, vel ſeruus, ita Fed. *conſil. 4. n. 2. ver. in contrarium*, concord. Bart. *conſ. 1. Parmenſis quidam, n. 4. ver. quarto, lib. 1.* vbi, quod inter ſolum Abbatem & Monaſterium eſt matrimonium ſpirituale. Alex. *conſil. 121. Viſo themate, n. 7. ver. quinto lib. 2.* † Contrarium in moniali tenet Abb. *conſil. 111. In* 18 *cauſa Catherine, in princ. lib. 2.* vbi, quod cognoſcens carnaliter monialem committit adulteriũ, & punitur de adulterio; quia dicitur maritata, licet impropriè, & fictè; ideo ſtatutum excludens maritatas ſtantibus maſculis nõ excludit monialem; quia eſt odioſum, & propriè, & ſtrictè ſumitur. † Declara tamen; quia licet inter 19 monachum profeſſum, & Monaſterium non contrahatur matrimonium; tamen ſi fiat legatum, vel inſtitutio de aliquo, ſi contrahat matrimonium, & ingrediatur Monaſterium, habebit legatum & ſeu inſtitutionem; non quia contraxiſſe dicatur matrimonium, ſed ex eo, ne impediatur vitã contemplatiua. Alex. *d. conſil. 121. num. 7. ver. quinto quia, lib. 2.* † Limita in commendatario ec- 20 cleſiæ, quia non dicitur vere Prælatus eccleſiæ; ideo non eſt maritus, neque inter commendatarium & eccleſiam contrahitur matrimonium. Gemin. *conſil. 8. nu. 5. & nu. 8.* & Oldrad. *conſil. 179.*

Matrimonium clandeſtinum quid ſit, & quid operetur, & qualiter probetur. Concluſ. 152.

MATRIMONIVM † clandeſtinum dicitur fornicatio, adulte- 1 rium, & delictum; ideo licet valeat quoad Deum, non valet quoad mundum, niſi probetur conſenſus; ideo non legitimat filios, vide plura, quæ congerit Ceph. *conſil. 82. n. 24. & ſeq. lib. 1.* † Et 2 nõ præſumitur pro eo, vt plene Curt. Iun. *conſ. 289. in princ.* † Con- 3 trarium, quod matrimonium clandeſtinum, licet ſit prohibitum, & pœna imponatur, tamen actus non dicitur illicitus, & ideo licet copula carnalis non poſſit per illos de familia probari cũ conſanguinea vxoris ad impediendum, vel dirimendum matrimonium, bene poteſt matrimonium clandeſtinum per domeſticos probari. Franc. Aret. *conſ. 13. Viſo diligenter, n. 17. ver. venio ad quintum.* † Et dicitur clandeſtinum, ſi non eſt ſeruata forma, *cap. cum inhibitio, de clandeſtin. deſponſ.* Soc. Iun. *conſil. 46. n. 48. lib. 2.* vbi de * com- 4 * muni, & quia in faciem eccleſiæ non dicitur contractum, etiam ſi conuocatis amicis, & nemine excluſo. Ruin. *conſ. 14. n. 10. lib. 3.* Socin. Sen. *conſ. 17. n. 5. lib. 1.* † Contrarium, quod illa non ſint de ſubſtantia matrimonii, quod fiant denunciationes in eccleſia, ſed eſt 5 quædam ceremonia; quia ſatis eſt in faciem eccleſiæ, ſi coram amicis nemine excluſo fiat. Rol. à Vall. *conſil. 93. num. 25. lib. 3.* Grammat. *conſil. ciuil. 168. per totum*, & hanc veram, & communem, * & * obſeruandam dicit Maſcard. *Concluſ. 1032. num. 4.* vbi plurimos de

* * communi attestantes allegat, & dicit; quia fauet matrimonio,
6 debere teneri. † Declara, quando fuerunt vocati amici, & ita erat
consuetudo in loco. Capra *consil. 116. per tot.* & maxime *n. 6. & seq.*
vbi per totam probat, quod nõ est clandestinum, si interuenerunt
testes etiam secreti, secuta est immissio annuli, copula, & scientia
7 apud vicinos. † Declara; quia bene dicitur clandestinum, si coram
duobus; vel pluribus testibus sit contractum, nisi saltem adsint
quinque testes, & rogati à partibus, ita Masc. *d. concl. 1032. in fin.* al-
8 legat Ceph. *cons. 503. n. 15.* † Et quod non requiratur publicatio in
ecclesia, neque edictum in matrimonio. Caputaq. *decis. 204. n. 2. &*
9 *seq. in impreſs. lib. 2.* † Et dicitur clandestinum, quando retinetur
occultum, ne ad notitiam aliorum deueniat. Ceph. *consil. 435. n. 96.*
10 † Et ideo fiunt nuptiæ solemnes conuocatis consanguineis, & a-
micis, ne sit clandestinum. Franc. Aret. *consil. 13. Viso, n. 8. ver. ad pri-*
11 *mum.* † Non tamen dicitur clandestinũ ex eo, quod testes secreti
12 sunt adhibiti. Caputaq. *decis. 204. in fin. in impreſs.* † Probatur ma-
trimonium etiã clandestinum de præterito ad fauorem filiorum,
& ad effectum legitimitatis ex confessione parentum. Curt. Iun.
* *consil. 27. in princ. num. 2.* vbi dicit * communem. sequitur Collect.
commun. opin. tit. de nupt. part. 1. num. 66. Rom. *singul. 619. Tu audiuiſti,*
vbi apostilla dat concordant. & distinguit, quando pro matrimo-
nio confitentur, secus si contra matrimonium, vel si obstaret aliud
matrimonium, & ita etiam loquitur Cappel. Tholos. *decis. 172.*
item fuit quæsitum. Rom. *cons. 367. Circa primum, n. 2. ver. idem etiam in*
confeſsione, qui allegat text. in *cap. 2. de clandestin. desponſ. impub.* & plu-
res adducit Hier. Gabriel. *consil. 21. nu. 43. & seq.* vbi admittit con-
currentibus aliis præsumptionibus, vel quando cessat suspicio,
quando non ex fraude, vel vbi non præiudicatur alteri matrimo-
nio, plene Barb. *consil. 41. n. 13. & seq.* vbi *n. 15.* in fine dicit conclusio-
nem firmam, sicut lapis quadratus, *lib. 3.* & quod magnum sit fun-
13 damentum confessio. Caputaq. *decis. 206. n. 3. in impreſs.* † Exten-
dit, & declarat Dec. *consil. 133. Viso processu, in princ. & in fin. ver. non*
obstant allegata, vt procedat, siue confessio sit coniugum, siue etiam
probetur per testes non suspectos, & quando est amborum coni-
ugum, probat matrimonium. Ceph. *consil. 535. n. 57. & seq. ver. sexta*
coniectura, vbi, quod probat etiam facta parte absente, maxime,
14 quando geminata est, si ab vno tamen facit adminiculum. † De-
clara etiam per Felin. *c. 1. in fin. de præsumptio.* vbi an excusetur deli-
ctum ex confessione eius, qui passus est, & sic ex confessione coni-
ugum dicentium se coniuges, stetur coniecturis, & verisimilitu-
15 dinibus. † Contrarium, quod clandestinum nõ probetur ex con-
16 fessione coniugum. Curt. Iun. *consil. 289.* † Extende; quia confes-
sio coniugum, nedum probat matrimonium clandestinum, sed
facta ad positiones non potest reuocari, plene Caputaq. *decis. 208.*
17 *in impreſs. n. 3. lib. 2.* † Amplia; quia matrimonium clandestinum
habet præsumptionem contra se; ideo requiruntur testes omni
exceptione maiores, prout in criminali, late Curt. Iun. *consil. 289.*
n. 34. sequitur Collect. *communium opin. lib. 1. tit. de nupt. n. 44.* & dicit
Curt. ibi, quod requiruntur tres testes, quando præsumptio iuris
est contraria, ibi circa princip. & ita Rota. coram Oradino in causa
18 Vicentina matrimonii. *decis. 63. & 65.* † Contrarium in clandesti-
no, quod imo probatio regularis sufficiat. Dec. *consil. 162. num. 12.*
& 13. & 14. vbi late Rota *decis. 26. n. 5. & 209. per totam. part. 1.* quæ
* 19 dicit * cõmunem, & allegat plures. † Extende; quia testes inhabi-
les non supplentur numero plurium in causa simili. Dec. *cons. 133.*
n. 4. ver. nec prædictis. Curt. Iun. *d. cõs. 289.* Crau. *cons. 281. col. antepenul.*
20 † Contrariũ Deci. *d. cons. 162. n. 11.* vbi fallit, quando extant plures
coniecturæ, & probationes adiuuantes, & *n. 14.* quando sunt plu-
res testes, vbi *n. 13.* dicit, quod disposita in aliis matrimoniis quoad
21 probationem procedunt etiam in clandestino, & idem dicit Rota
lib. 1. decis. 209. per tot. † Extẽde maxime, quando sunt disparis con-
22 ditionis. † Declara; quia non habet locum, quando vnus excedit
alterum in vna, puta in nobilitate, & diuitiis, sed alter in virtute,
iuuentute, & similibus; quia reducuntur ad paritatem. Dec. *d. con-*
23 *sil. 162. n. 26. ver. sed ad hoc respondetur.* † Extẽde; quia ad effectũ legi-
timitatis præsumptiones debent in clandestino probari per testes
omni exceptione maiores. Cotta *decis. 280. In vna Mediol. anen.* vbi
24 late. † Declara; quia matrimoniũ clandestinum non probatur, si
maritus illud confiteatur, & vxor neget; quia quoad forũ fori non
probatur; quia ecclesia non iudicat de occultis, sed bene in foro
poli, & sic in confessione sacramentali probatur quoad confiten-
tem; quia illi standum est. Rom. *consil. 506. In re præsenti, n. 10. ver. sed*
25 *aduertendum.* † Amplia; quia matrimonium clandestinum non le-
gitimat filios ante natos, qui legitimari solent per subsequens ma-
trimonium. Hostiens. in *summa qui fil. sint legit. & in tit. de clandest. de-*
sponſ. Io. Fabr. *Instit. de nupt. in fin.* sequitur Bero. *q. 107. in princ.* Mar-
26 cabrun. *cons. 73. n. 5.* allegat Bero. *q. 103.* † Contrarium Ceph. *con-*
sil. 435. n. 92. lib. 3. vbi reprobat Bero. vbi sup. quia Hostiens. & alii
loquuntur stante impedimento matrimonii, maxime *num. 95.* vbi
plures citat. † Declara; quia matrimonium clandestinum contra- 27
ctum in gradu prohibito, non seruata forma *cap. cum inhibitio,* non
legitimat filios; secus, si cessat impedimentũ, ita Masc. *Concl. 1032.*
in princ. vbi, quod tunc non releuat vocasse amicos, nullo excluso,
& est magis * cõmunis, vt per Soc. Iun. quem ibi citat *cons. 86. n. 53.* *
lib. 2. † Contrarium, quod non requiratur solemnitas dicti *cap. cum* 28
inhibitio. de clandestin. desponſat. quod scilicet fiat proclama, vel de-
nunciatio, sed sufficiat publice amicos conuocasse nemine exclu-
so, dicit veriorem, & * communem idem Masc. *d. Concl. 1032. n. 4.* *
† Declara; quia imo matrimonium clandestinum etiam in casu 29
prohibito legitimat prolem susceptam, quando superueniente
dispensatione fuit postea contractũ publice, seruata forma *d. cap.*
cum inhibitio, si modo ambo, vel alter ignorauit impedimentum,
plene Cassad. *decis. vnic. de sponsal.* † Extende; quia imo rusticus, & 30
alii, quibus parceretur ob ignorantiam, non excusantur, si clan-
destinum contrahant in casu prohibito, & non statur illis, si con-
trarium dicant, plene Rom. *cons. 506. In re præsenti, n. 4. & seq. per tot.*
† Extende; quia neque legitimat nascituros, stante impedimento 31
inter eos, licet alter, vel ambo ignorauerint impedimentum. Soc.
Iun. *consil. 86. n. 53. lib. 2.* vbi de magis * communi, & quod non ha- *
bet dubitationem, & ita distinguit Ceph. *consil. 503. lib. 4. col. penult.*
† Contrarium, quod etiam stante impedimento nascituri sint le- 32
gitimi, quando coram amicis nemine excluso; quia non dicitur
clandestinum esse contractũ. Rol. *d. cons. 93. n. 25. lib. 3.* vbi reprobat
distinctionem Ceph. *d. consil. 503.* † Declara; quia quoad natos 33
post matrimonium clandestinum, si constat aliter, quam ex sola
confessione coniugum; quia confessioni eorum nõ statur, ex quo
esset aperta via malitiis, si illis crederetur. Gabriel. *consil. 21. in fin.*
vbi reprobat Curt. *consil. 27.* de quo ibi. † Restringe; quia filii nati 34
ex matrimonio clandestino etiam ante publicationem sunt legiti-
mi, Abb. *c. 2, in 2. not. n. 4. de clandest. desponſat. & in c. qui nobis,* vbi Io.
Andr. & Præpos. Alex. *qui filii sint legit.* Ceph. *d. cons. 435. n. 92. ver. ad*
quintum, lib. 3. quia licet clandestinum matrimonium contrahens
sit in peccato mortali; tamen valet quoad Deum, neque clande-
stinitas vitiat, *cap. si quis diuinis, 35. quæst. 5.* & filii ex tali matrimonio
clandestino, cessante alio impedimento, sunt legitimi. Io. And. in
c. per tuas, col 1. ver. de futuro, qui fil. sint legit. Præpos. in *rubr. de clandest.*
desponſ. Deci. *consil. 163. in princ. & consil. 231. num. 6.* Couarr. in *epitom.*
in 4. decret. tit. de sponsal. cap. 6. num. 7. & Ceph. *consil. 435. n. 92.* † Et 35
clandestinitas non nocet matrimonio, quin sit verum matrimo-
nium, si potest probari. Deci. *consil. 162. In causa, in princ.* † Et licet sit 36
prohibitum, & interuenientes sint in peccato, tamen admittun-
tur in testes. Deci. *d. consil. 162. in princip.* vbi saltem admittuntur,
quando clandestinum non est in gradu prohibito, & per totum
consilium, vide, quæ probatio requiratur. † Et idem, si ante pu- 37
blicationem Concilii fuit contractum, vel vbi sacrum Concilium
Tridentinum non est receptum, neque publicatum, ita Rot. Ro-
man. in *decis. diuers. 429. lib. 1. seu part. 1.* coram D. Seraphino. † Am- 38
plia; quia matrimonium clandestinum est odiosum, & non fauo-
rabile. Masc. *Conclus. 1023. nu. 10. & seq.* & non præsumitur pro eo.
Curt. Iun. *consil. 289. in princ.* † Declara, vt non procedat quoad 39
probationem, quia imo est fauorabile, ratio; quia agitur de tol-
lendo peccato, *decis. diuers. 209. lib. 1. in nouiss. nu. 6.* Deci. *d. consil. 162.*
num. 13. incip. *In causa matrimoniali.* † Imo magis de facili admitti- 40
tur probatio in clandestino propter difficultatem probandi, in
quo imperfectæ probationes iunguntur, vt per Masc. *Concl. 1030.*
n. 24. allegat Iacob. Leon. *cons. matrim. 51. n. 19.* Vide tamen Crau.
consil. 281. num. 6. ver. non obstat, qui dicit contrarium. Aret. *consil. 13.*
n. 17. Barb. *consil. 41. n. 13. & seq. lib. 3.* † Extende; quia matrimonium 41
clandestinum hodie est sublatum per Concilium Trident. Masc.
concl. 1023. in fin. † Contrarium Rot. Rom. vt in *decis. vltimus diuers.* 42
lib. 1. decis. 429. † Amplia; quia clandestinum matrimonium non 43
habet restitutionem in spolio; quia imo si essent simul, deberent
separari; ideo licet detur restitutio spoliato in matrimonio, illud
est verum, quando constat de consensu, & excluditur clandestini-
tas. Alex. *consil. 150. In causa, & lite. n. 22. ver. & posito quod, lib. 5.* † Li- 44
mita; quia in clandestino iunguntur plures probationes etiam di-
uersæ speciei ad faciendam vnam perfectam, communem * dicit
Barb. *d consil. 41. n. 30. lib. 3.* vbi iungit confessionem coniugum, &
alias præsumptiones cum testibus. † Limita; quia imo magis de 45
facili probatur matrimonium clandestinum, maxime quando de
nocte, vel in domo coram solis amicis est contractum, & coram
familiaribus. Dec. *d. consil. 162. n. 14. ver. quarto potest.* Aret in *cons. 13.*
n. 17. vbi, quod admittuntur domestici, qui alias non admitterentur, & Barb. *consil. 41. num. 13. & seq. lib. 3.* † Contrarium apostill. 46
ibi in

ibi in *ver. admitti*; quia est actus, in quo potuerunt adhiberi testes; ideo imputandum est, si non sunt adhibiti. Deci. *consil.* 133. *num.* 6. *ver. vltimo non obstat*, plenissime Grauet. *consil.* 281. *num.* 6. *col. pen. ver. non obstat, quod hic agitur.* Curt. Iun. *consil.* 289. *num.* 34.

Matrimonium an possit per Papam dissolui, vel impediri, ne contrahatur. Concluſ. 153.

1 MATRIMONIVM † contractum, & nondum consummatum potest per Papam dissolui, siue per statutum, siue per approbationem consuetudinis. Henric. Boich *in cap. tuas*, quod est fin. *de spons. duorum. n.* 4. Anch. *consil.* 409. *Viso, & diligenter inspecto, n.* 3. *& in* * *cap.* 2. *de vot. in* 6. *n.* 2. *in fin.* vbi * omnes, gl. fin. in *cap. ex publico, de con-* * *ser. coniug.* vbi * omnes, Felin. in *cap. quæ in ecclesiarum, n.* 20. *de constit.* * vbi latissime, * communem dicit Soc. *consil.* 28. *n.* 6. *lib.* 1. vbi, quod sine causa Papa hoc potest de absoluta, & cum causa potest de ordinaria potestate, & eandem cõmunem* dicit gl. in *d. c.* 1. *de vot. in* 6. 2 *in* 1. *not.* † Extende, vt idem sit per viam particularis dispensationis; quia Papa potest dirimere matrimonium contractum, & nondum consummatum. Boich *d. c. fin. de sponsa. duor. num.* 5. Anch. *consil.* 409. & idem repetit *consil.* 239. *&* 373. Boer. *consil.* 20. *per tot.* 3 Abb. in *c. per venerabilem, n.* 22. *qui fil. sint legit.* † Extende, etiam si Papa dispensasset; quia potest adhuc iniicere impedimentũ, quando nondum est consummatum. Anch. *d. consil.* 239. *&* 373. † Extende; quia etiam consensu partium potest matrimoniũ non consummatum dissolui, puta si alter ingrediatur religionem. Boich *d. c. fin de spons. duorum, num.* 7. & est text. in *c. ex publico, de conuer. coniug.* 4 † vbi * omnes. † Extende; quia hoc potest Papa etiam post mortem coniugum ad effectũ legitimationis filiorum. Anch. *d. consil.* 409. 6 † Amplia; quia Papa potest à principio inhabilitare cõtrahentes, ne contrahant, ita quod talis inhabilitas dirimat matrimonium postea contractum. Petr. de Anch. in *c.* 1. *n.* 2. *in fin. de voto, in* 6. vbi 7 Io. Andr. & alii, maxime Franc. in 3. *not.* † Amplia; quia Papa circa matrimonia contrahenda potest prohibere, & inhibere per constitutionem, & alias, ne certis casibus contrahantur, & impedit talis prohibitio contrahendum, & dirimit contractum; quia Papa in contrahendis matrimoniis habet plenissimã facultatem. Petr. de Anch. *d. consil.* 409. *n.* 3. *ver. sed in oppositum*, sequitur apostill. ad 8 Abb. in *d. cap. fi. d. spons. duor. in ver. Potestas Papæ.* † Extende; quia simplex prohibitio Papæ impedit matrimonium contrahendum interprohibitos, & dirimit contractum; quia sicuti potest per constitutionem, ita per viuam vocem, quæ magis operatur. Hostiens. in *c. ad dissoluendum, in fin. de despons. impub.* sequitur Io. Andr. ibi in 9 fin. † Contrarium, quod simplex prohibitio Papæ non dirimat matrimonium; quia potentius est matrimonium, quam prohibitio Papæ, tenet gl. in *d. cap. ad dissoluendum in ver. irritum*, vbi etiam 10 Inno. *in fin. de despons. impub.* † Declara; quia si causa prohibitionis ecclesiæ est perpetua; vt quia non est restricta ad tempus, matrimonium est nullum; si vero temporalis, non est nullũ, sed iniungenda pœnitentia, gl. in *c. tua, in ver. poteris, de spons. duorum*, vbi Abb. & alii. Felin in *c. ex parte, n.* 6. *ver. quartus casus, de constit.* vbi alios allegat, & loquitur, etiam si non extet decretum irritans, vel inhabilitatio. † Contra declarationem tenent ibi Hostien. & in *d. cap.* 11 *ad dissoluendum, in fi. de despons. impub.* qui dicit gl. in *c. tua, de spons. duorum*, intelligi de interdicto ecclesiæ, videlicet Episcopi, & infe-12 rioris, & eum sequitur Io. Andr. ibi in fi. † Declara secundo; quia, si constat de mente Papæ, vt quia adest decretũ irritans, per quod inducitur annullatio matrimonii, vel inhabilitas contrahendi, procedit prædicta opinio Hostiens. Anton. de Butr. in *d. cap. ad dissoluendum, in fin. de despons. impub.* vbi pro ista parte allegat Alanum, Archid. in *c.* 1. *de voto, lib.* 6. Guil. in *clem.* 1. *de rer. permut.* plene Felin. in *d. cap. ex parte, de constit. n.* 6. qui dicit, quod sine decreto irritanti annullatur, si prohibitio Papæ est perpetua, vel etiam si est facta cum decreto irritanti, vel idem importanti, prout clausula, *nullate-*13 *nus*, & melius Anton. de Butr. in *d. c. tua, in fin. de spons. duorũ.* † Contrarium tenet Gemin. *in d. c.* 1. *n.* 12. ex mente Io. Monachi ibi; *de voto, in* 6. qui tamen Gemin. videtur se remittere ad Io. And. in *d.* 14 *c. ad dissoluendũ, de d. sponsat. impuber.* qui tenet opinionem Hostien. contrariũ. † Declara; quia si clausula decreti est specialis, vel etiam generalis ex causa perpetua, tunc impediat; si vero clausula decre-15 ti est generalis, vel ex causa temporali, non dirimit, ita Abb. in *d. c. ad dissoluendũ, in fin. de desponsat. impub.* † Declarat aliter Henr. Boich in *c. quanto, in fin. de consuetud.* quia si Papa impedit per constitutionem posse contrahi matrimonium certo casu, erit nullum, & idem, si prohibet extra constitutionem ex causa rationabili; a-16 lias secus. † Limita, quando matrimoniũ est consummatum carnali copula; quia tunc intrat, quod dicitur: *Quos Deus coniunxit, homo non separet*, videlicet, coniunxit animo, & corpore per copulam; quia isto casu Papa non potest dissoluere. Boich *d. c. fin. n.* 4. *de spons. duorum*, vbi reddit rationem; quia consummatio est de iure naturali, quod tolli non potest; item quia tale matrimonium dicitur ab Ecclesia ratificatum. Franch. in *d. cap.* 1. *in* 3. *not. de vot. in* 6.

† Restringe, nisi matrimonium consummatum esset in foro con- 17
scientiæ non verum matrimonium, licet in foro iudiciali secus, puta contractũ non animo contrahendi, sed explendi libidinem, ita Socin. *consil.* 28. *Circa primum, per tot. lib.* 1. sequitur apostill. ad Felin. in *c. quæ in Ecclesiarum, n.* 20. *in ver. ex causa, de constit. & consil.* 119. *Circa primum, lib.* 3. † Restringe ad effectum, vt regnum non desi- 18
neret, puta si mulier sterilis esset. Boer. *d. consil.* 20. vbi de hoc late. Vide, *Matrimonium quando possit impediri per Papam. Concluſ.* 136.

Matrimonii causa habet multa specialia. Concluſ. 154.

DONATIO † inualida, & quæ alias esset inualida, seu reuocabi- 1
lis, fit valida, & non reuocabilis fauore matrimonii. Boer. *decis.* 253. *n.* 10. † Contrarium; quia donatio causa matrimonii dicitur simplex donatio, ita Crau. qui alios allegat *consil.* 114. *n.* 17. Soc. 2
consil. 53. *lib.* 1. plene Dec. *consil.* 7. *n.* 12. & *consil.* 215. *Visa transactione, n.* 5. *ver. nec obstant alia verba*, vbi, quod causa præsumitur impulsiua matrimonii. † Et inter patrem & filium valet donatio nõ obstante patria potestate, quando fauore, vel contemplatione matrimo- 3
nii est facta. Alex. *consil.* 117. *in fi. lib.* 6. Guid. Pap. *decis.* 145. Dec. *consil.* 414. *n.* 14. † Imo sola promissio patris de donando filio ex causa 4
matrimonii efficaciter obligat patrem ad interesse. Salyc. in *l. si quis argentum. §. si. C. de donat.* Bart. in *l. fin.* 8. *ff. de don. caus. mort.* Caccialup. *tract. de pactis, q.* 6. *n.* 44. † Extende; quia donatio causa futuri 5
matrimonii dicitur habere titulum fauorabilem. Guid. Pap. *decis.* 145. Dec. *consil.* 239. *n.* 2. Decian. *consil.* 108. *n.* 10. *lib.* 3. † Extende; 6
quia fauore matrimonii etiã licita est donatio de bonis omnibus & de hæreditate; quia secundum magis * communem valet. Me- *
noch. late *consil.* 92. *lib.* 1. *per tot.* qui loquitur in promissione donandi omnia bona, vt valeat, & compelli possit. † Contrarium tenet 7
Dec. *consil.* 224. *In causa, n.* 2. *col.* 2. *ver. & quod valeat tale pactum, iuncto n.* 8. *ver. non obstat*, vbi, quod priuilegia in expressis habent locum, non vltra, & contra bonos mores, ibi allegat Guid. Pap. *decis.* 257. *Pactum factum est.* † Declara; quia si valet fauore militis, vt admit- 8
tit idem Deci. *consil.* 235. *Non parua, n.* 19. multo magis fauore sacramenti. † Restringe, vt nõ procedat, quando contemplatione matri- 9
monii præteriti, & facti; secus si futuri matrimonii sit donatio, ita Boer. *decis.* 253. *n.* 10. † Amplia; quia opinio communis est attenden- 10
da, secus, si est cõtraria matrimonio; quia præualet opinio singularis Doctoris pro matrimonio. Boer. *decis.* 264. *n.* 13. *in fi.* † Am- 11
plia; quia pro matrimonio in dubio iudicandum esse. Alex. *consil.* 146. *In causa, & lite, in fi. lib.* 5. † Amplia; quia testes contra matri- 12
monium debent esse omni exceptione maiores. Alex. *d. consil.* 146. *n.* 29. *ver. præterea, lib.* 5. Vide Ant. Gabr. *lib.* 1. *tit. de testib. concl.* 8. *Testes omni exceptione maiores requiruntur in causa matrimoniali.* † Amplia; 13
quia testes recipi possunt post publicatas attestationes in causa matrimoniali super eodem articulo, tam in prima, quam in secunda instantia. Innoc. in *c.* 1. *de consang. & affin.* † Imo testes licet regu- 14
lariter non possint examinari super eisdem, quando sunt publicata dicta eorũ, vel à partibus sunt didicita testificata; tamen in causa matrimoniali bene examinari possunt indistincte. Lap. *alleg.* 83. *n.* 9. *ver. præsertim.* Gemin. *consil.* 24. *in fi.* † Amplia; quia testes, qui 15
alias non admitterentur, admittuntur ad probandum matrimonium, prout pater, & mater, & alii consanguinei, *c. super eo, il secondo, de testib.* Io. de Imol. *consil.* 135. *in princ.* † Declara, nisi affectarent 16
matrimonium, vel redderentur suspecti, vt plene Franc. Aret. *consil.* 13. *Viso diligenter, n.* 10. *ver. iis præmissis.* Vide Ant. Gabr. *lib.* 1. *tit. de testib. concl.* 9. *Parentes vtriusq; sexus admittuntur in causa matrimoniali.*

† Frater tamen, vel alii consanguinei, qui fuerunt examinati sine 17
interrogatoriis, licet probent matrimonium tanquam suspecti, debent diligenter examinari ad habendam veritatem, maxime quando cõcurrunt suspiciones; quia amici, compatriotæ, affectionati sunt. Io. de Im. *d. consil.* 135. *per tot.* † Summaria est causa matri- 18
monialis, & de plano cognoscenda circa hoc, q; termini substantiales seruari soliti omissi non reddunt sententiam nullam. Rom. *consil.* 367. *n.* 10. & 11. † Episcopus solus habet cognitionem causæ 19
matrimonialis, non autem inferiores prælati. Rom. *consil* 299. *In proposita. n.* 8. *ver. quod autem irrationabilis. & per tot.* & ibi apostill. fin. in *ver. prohibitum*, quæ dat concord. † Transigi non potest super 20
causa matrimoniali; ideo neque compromitti, neque in arbitrum, neq; in arbitratorem, & tam principaliter, quam etiam incidenter. Rom. *d. consil.* 299. *num.* 6. *& seq.* vbi late. † Pluralitas actuum 21
præsumitur fauore matrimonii; ideo si vnus testis deponat, quod iurauit maritus super Imagine Crucifixi, alter super Ima-

gine

gine Beatæ Mariæ, præsumitur pluralitas iuramentorum, & probant, maxime, quia iuramentum non est de substantia, sed accessorium. Franc. Aret. *consil.* 13. *Viso diligenter, num.* 12. *ver. præterea in*
22 *fauorem.* † Amplia; quia remissoria debet dari à iudice ordinario in causa matrimoniali, ne pereant probationes; imo de stylo Curiæ committitur talis remissoria etiam ordinario. Lap. *alleg.* 46. *per*
23 *totam*, vbi est casus decisio. † Amplia; quia possessio matrimonialis; quia videtur contrarium naturæ, quod persona libera possideatur, ad hoc, vt de ea constet, requirit, quod interuenerit legitimus consensus amborum, carnalis copula, & cohabitatio. Gemin. *consil.* 24. *Quia diffuse, num.* 3. *ver. præterea.* † Amplia; quia iuramentum in supplementum semiplenæ probationis non defertur
24 in causa matrimoniali. Gemin. *consil.* 61. *num.* 7. *ver. ad id, quod dicitur*
25 *de iuramento.* † Declara; quia non defertur iuramentum in supplementum contra matrimonium, nec pro matrimonio, quando agitur de infringendo alio matrimonio postea contracto; secus est, si agatur de fauore matrimonii vnici. Castr. *consil.* 45. *col. fin. num.* 4.
26 *ver. posito autem, lib* 1. † Amplia; quia sententia nunquam transit in iudicatum; quia si est matrimonium, & feratur contra matrimonium, non potest dissolui, quin semper probari possit; & idem, si matrimonium non potest esse inter prohibitos; tunc si feratur sententia, quod valeat matrimonium, nunquam transit in iudicatum; quia non est in potestate partium dissoluere matrimonium, nec illud inducere in casu prohibito. Gemin. *consil.* 63. *n.* 12.
* *& seq. ver. ex iis infertur*, communem * dicit apost. ad Rom. *consil.* 367.
27 *in ver. quod sic.* † Restringe; quando sententia est lata pro matrimonio, dicta apostill. ad Rom. *consil.* 367. *ver. quod sic*, & ibi Roman. in
*28 principio consil. dicit * communem. † Declara tamen; quod duobus casibus transit in iudicarum, quando matrimonium esset nullum, sed inter personas, quæ libere de nouo possunt contrahere; quia ex quo non appellatur, videntur de nouo consentire, & similiter quoad forum contentiosum transit in iudicatum. Gemin. *d. consil.* 63. *num.* 13. *ver. vnde si feratur, & seq.* † Declara; quia sen-
29 tentia contra matrimonium, nunquam transit in iudicatum ad effectum, vt semper possit probari pro matrimonio, sed antequam sit probatum, post lapsum temporis bene fingitur legitime lata, & potest exequi, alias frustratorium esset iudicium Castrens. *consil.* 355. *Videretur, num.* 2. *ver. item non obstat. lib.* 1. vbi, quod imo talis sententia non debet rescindi, nisi ex euidentibus probationi-
30 bus. † Declara; quia sententia lata pro matrimonio inter non prohibitos bene transit in iudicatum, sed tamen licet minor non restituatur aduersus matrimonium, bene potest restitui aduersus talem sententiam, puta si non appellauit intra decem dies, vel si non esset prosecutus; quia facto suo est læsus. Alex. *consil.* 80. *In*
31 *causa, & lite, in princ.* maxime *num.* 3. *& 4. lib.* 7. † Amplia; quia causa matrimonii non cognoscitur, nisi per viros discretos, qui sciant
32 canones, *c.* 1. *de consanguin. & affinit.* † Imo de stylo curiæ non committitur cognitio causæ matrimonii, nisi locorum ordinariis.
33 Abb. *in c. causam matrimonii, in princ. de off. deleg.* † Causa est spiritualis, & ad forum Ecclesiæ spectat causa matrimonii; ideo statuta laicorum super matrimonio, vel impedientia matrimonium, non
☞ valent. Alex. *d. consil.* 169. *Visis instrumentis, in fin. lib.* 7. Vide, *Statuta diuersorum locorum circa matrimonia, & sponsalia à laicis non valent facta, & quando. Conclus.* 592.

Matrimonium secundum priuat vxorem legato primi mariti, & quomodo. Conclus. 155.

1 MATRIMONIVM † secundum si contrahat mulier, perdit legatum sibi factum à primo marito de victu, & vestitu, quandiu vixerit, & stare voluerit in hospitio legantis. Oldrad. *consil.* 213.
☞ 2 *Ad quæstionem.* Vide plenius, *Vxor perdit legatum victus, si transit ad secundas nuptias. Conclus.* 400. † Extende; quia si maritus legauit vxori scuta mille ad vtendum, & fruendum, donec vixerit, & post illius obitum substituit, seu legauit illa Titio, si vxor transeat ad secunda vota, perdit legatum, ac si mortua esset, & debetur Titio,
☞ ita Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de secund. nupt. super. rubric.* Vide, *Legatum quando perdatur per transitum ad secunda vota. Conclus.* 136. Vide, *Mater quando priuetur successione filii ob secundum matrimonium. Conclus.* 112. *& Conclus. ibi proxime præced. num.* 10. *& seq.*

Matrimonialia pacta secundum consuetudinem fori vxoris sunt intelligenda. Conclus. 156.

1 REGVLA † est, quod pacta inita in contractu matrimonii, & quæ respiciunt contractum, prout est ab initio ante matrimonium consummatum, obseruari debent secundum statuta, & consuetudinem, quæ viget in foro mulieris, in quo celebratur contractus, & non iura fori, seu domicilii mariti, præterquam quoad modum exigendi dotem, late Felin. *in c.* 1. *de sponsal.* Vide, *Dotis lucrum, vel exactio qualiter fiat, & quod domicilium attendatur. Conclus.* 756. Vide, *Statutum circa dotis lucrum valet, & quando habeat locum, vel non. Conclus.* 511.

Matuliani Terra, eiusque statuta, consuetudines, & priuilegia. Conclus. 157.

TERRA † Matuliani est libera, & non subiecta Florentiæ, 1
neque de illius districtu, sed recommendata. Cor. *consil.* 187. *In consultatione, per tot.* vbi sunt capitula inita cum communitate Florentiæ, *lib.* 4. † Appellari debet ad Priores Terræ Matuliani, 2
non autem ad Commune Florentiæ. Corne. *d. consil.* 187. *in princ. & per tot. lib.* 4. † Statutum Matuliani prohibet appellari à sententia 3
lata ad consilium sapientis, & tale statutum ligat clericum litigantem contra laicum in foro seculari. Corn. *d. consil.* 187. *num.* 13. *& seq. lib.* 4. *vsque in fin.* vbi de * communi, & magis communi. *

Medicus semel approbatus potest reprobari. Conclus. 158.

MEDICVS † semel approbatus potest iterum reprobari pro- 1
pter periculum, quod vertitur in exercitio artis suæ. *l. vi gradatim. §. reprobari. ff. de muner. & honor. l.* 2. *C. de professorib. & med. lib.* 10. Oldrad. *consil.* 18. *Circa primum articulum, in princ.* vbi idem dicit in approbato ad duas parochiales, vt ad tertiam possit reprobari. † Extende; quia idem est in approbato ad vnam parochia- 2
lem; quia potest reprobari ad aliam. Vide, *Approbatus ad vnam parochialem potest reprobari ad aliam. Conclus.* 433.

Medicina est ars approbata, & medico statur circa practicam medicinæ. Conclus. 159.

MEDICINA † est ars verissima, & ipsius regulæ ab experientia 1
ortæ sunt. Aristot. *in* 1. *Metaphysic.* quem citat Bald. *consil.* 237. *num.* 1. *in fin. lib.* 2. sequitur Boer. *decis.* 323. *num.* 22. † Romani tamen 2
steterunt 600. annos, quibus artem medicinæ non voluerunt habere, & saniores fuerunt. Boer. *d. decis.* 323. *num.* 24. † Quælibet ci- 3
uitas debet habere medicos decem, vel duodecim, videlicet, septem maiores, & quinque inferiores. Boer. *d. decis.* 323. *num.* 24. † Modus, & ordo medendi est triplex; primus figuraliter per vri- 4
nam, & excrementa; secundo per tactum pulsi; tertio modo prognosticando. Boer. *d. decis.* 323. *circa fin. num.* 24. *in fin.* † Excusatur 5
medicus, qui curam recipit desperatam, non sic aduocatus. Boer. *d. decis.* 323. *num.* 25. † Amplia; quia medicis statur circa vulnera, an 6
sint mortalia, vel non. Bald. *consil.* 237. *Ad euidentiam, in princ. lib.* 1. plenissime Boer. *d. decis.* 323. *num.* 21. † Et medicinæ regulis est in- 7
hærendum, sicut Bononienses Carocio; ideo in spectantibus ad medicinam leges non dedignantur sequi medicinam, & regulas medicinæ. Boer. *d. decis.* 323. *num.* 22. *& seq.* † Et si in loco non est, 8
nisi vnus medicus, illi statur, licet regulariter duo, vel plures requirantur. Boer. *d. decis.* 323. *num.* 23. vbi plures alleg. † Et maxime 9
procedit, quando vnus est salariatus ex publico, & peritissimus, Boer. *d. decis.* 323. *num.* 24. † Et iurare debent medici super iudi- 10
cio, an vulnus sit mortale, vel non, nec debent esse veloces ad iudicandum, sed tardi & circumspecti, & expectare septimam diem, vt videant signa, & accidentia, quæ detegunt veritatem. Boer. *d. d. cis.* 323. *num.* 24. *col. pen. ver. aduerte tamen.* Vide, *Peritia in arte standum est. Conclus.* 286. † Doctor non debet esse medicus ex necessi- 11
tate. Alex. *consil.* 15. *Viso processu, in fin. lib.* 1. vbi, quod appellatione medicorum veniunt obstetrices. † Restringe in chirurgia; quia 12
non debet esse Doctor, sed sufficit practicus barbitonsor. Boer. *d. decis.* 323. *num.* 20. & sic non requiritur; imo dicit, quod cum Doctoratus sit dignitas, non debet esse Doctor chirurgicus.

Medicus acquirit sibi, non patri, vel fratribus, & quando secus. Conclus. 160.

MEDICVS † si lucratur ex arte medicinæ viuente patre acqui- 1
rit patri; ideo mortuo patre diuiduntur omnia. Bald. *consil.* 347. *Quæritur, pater. nu.* 2. *ver. quantum ad secundum, lib.* 2. † Con- 2
trarium tenet Bald. *consil.* 438. *Primo dicam, in princip. lib.* 3. vbi, quod acquisita etiam tempore patris ex medicina non communicat aliis fratribus, & multo magis, si post mortem patris acquisiuit. † Amplia, vt etiam teneatur communicare fratribus lucrum me- 3
dicinæ post mortem patris, quando inuicem contraxissent societatem. Bald. *d. consil.* 347. *num.* 2. *lib.* 2. † Limita; quia medicus mor- 4
tuo patre non tenetur communicare lucra medicinæ suis fratribus, nisi contraxissent societatem insimul. Bald. *d. consil.* 347. *nu.* 2. *ver. quantum ad secundum. lib.* 2. Bald. *d. consil.* 438. *lib.* 3. † Et in dubio 5
præsumitur potius medicus acquisiuisse ex medicina, quam de com-

communi; tamen secundum coniecturas istud est arbitrarium iudici. Bald. *d. consil.* 438. *ante med. lib.* 3. Vide, *Approbatus ad vnum, &c. Conclus.* 433.

Medici, & medicamenta sunt adhibenda infirmis. Conclus. 161.

1 MEDICOS † adhibere debet maritus in infirmitate vxoris, & alia medicamenta, alias priuatur lucro dotis sibi delatæ à statuto. Alex. *consil.* 123. *Viso processu, in princ. lib.* 7. vbi dicit * com-
2 munem, & ibi apostill. in *ver. perdit*, dat concord. † Amplia; quia appellatione alimentorum legatorum veniunt etiam medicorum hilaria, & medicinæ. Ias. in *l. cum ii. §. qui transigit. ff. de transact.* Ri-
3 min. Iun. *consil.* 132 *num.* 11. & 12. Vide, *Alimentorum appellatione, &c. Conclus.* 282. † Amplia; quia vulneratus, qui non adhibuit medicos, neque medicinas, quando vulnus non erat lethale, & moritur, dicitur esse in culpa, & vulnerans non teneretur de homicidio. Bald. *consil.* 136. *Proponitur, quod Titius, lib.* 2. & Signorol. *cons.* 163.
4 *num.* 6. dicit, quod plures liberauit à morte in isto casu. † Amplia; quia etiam in animalibus brutis debent adhiberi medicamenta, alias imputatur culpæ non adhibentis. Alexand. *consil.* 183. *Viso pro-*
5 *cessu, num.* 5. *lib.* 7. † Extende; quia imo si quis adhibet nimis tarde medicum, & medicamenta, dicitur esse in culpa, ac si non adhibuisset. Alexand. *d. consil.* 183 *num.* 5. *lib.* 7.

Mediator non habetur in consideratione; ideo prohibitus acquirere sibi, potest alteri acquirere, vt mediator, & quando secus. Conclus. 162.

1 MEDIATOR, † videlicet persona adhibens ministerium, non spectatur, sed persona capientis commodum; ideo pater potest esse minister pro filio secundi matrimonii, vt mater illi pro-
2 mittat lucrum dotis. Bald. *consil.* 264. *inter consilia Castr. lib.* 1. † Contrarium tenet Io. de Liguano *consil.* 263. *inter consilia Castrens. circa fin. lib.* 1. quem comprobat Riccard. de Salyc. *consil.* 265. *inter consilia Castr.* & Franc Albergot. *inter eadem consilia Castren. consil.* 261. *lib.* 1. Crauett. *consil.* 40. *in fin.*

Medietatis appellatione quid veniat. Conclus. 163.

1 FEVDVM † concessum duobus pro medietate cuilibet, intelligitur, quod medietas sit vtriusque, & ideo sicut si augeatur feudum, ad commodum amborum debet redundare; ita etiam si pro parte euincatur, debet vterque pro rata incommodum sentire, non obstante diuisione; quia istud est de natura societatis, & communionis. Bald. *consil.* 435. *Proponitur, quod fuit per tot. lib.* 1.

Mediocritas habet locum in obligationibus simpliciter factis. Conclus. 164.

1 DEBENS † soluere decimam agnorum, si non discernitur, quis agnus sit decimo loco natus, soluit vnum mediocrem, ne sit
2 melior, neque deterior. Oldrad. *consil.* 236. *Circa propositam quæstionem. num.* 2. *ver. si verò illud non cognoscatur.* † Et obligatus soluere decem in melle, debet soluere in melle mediocri, non autem pessi-
3 mo. Bald. *consil.* 358. *Dubitari potest, in princip. lib.* 5. Vide, *Medium, & media via, &c. Conclus.* 170.

Mediolani Dux, & eius priuilegia. Conclus. 165.

1 IOANNES † Galeatius Vicecomes fuit creatus dux Mediolani, & Vicarius Imperii in Italia à Rege Romanorum, qui etiam reuocando omnes infeudationes, illi subiecit multas ciuitates, & voluit omnes feudatarios teneri ad præstandum iuramentum fidelitatis. Bald. *consil* 326. *Rex Romanorum, per tot. lib.* 1. vbi, quod non tenentur feudatarii Imperii ligii, & alii ad maius onus, neque ad duo iuramenta, sed bene potuit Imperator, vel Rex Romanorum subiicere feudatarios duci Mediolani, sicuti si crearet Ducatum in Regnum, quod posset, *consil.* 328. *Quæritur, si Rex Romanorum, &*
consil. 333. *Ad intelligentiam, in princ. & per tot. lib.* 1. & hæc erectio fuit facta in Ducatum à Ladislao Imperatore anno Domini 1395. vt apud Blundum, *lib.* 7. *Italiæ illustratæ*, & apostill. ad Alex. *consil.* 87.
2 *in ver. Galeatii.* † Et quod valuerit concessio facta à Rege Romanorum, nondum incoronato Imperatore prædicto Galeatio, plene Ang. Aret. *consil.* 113. *Quia in casu*, vbi, quod esset sacrilegium disputare de hoc, maxime; quia concessio fuit motu proprio, &
3 ex certa scientia, & plenitudine, cum clausula, *supplentes.* † Iste Galeatius habuit vnicam filiam nomine Valentinam, quam de anno 1389. nupsit duci Ludouico Aurelianensi, ex ea orti sunt Carolus, Philippus, & Ioannes, & Margarita, & habuit in dotem Ciuitatem Astensem; Carolus Dux Aurelianens. primogenitus fecit se inuestiri à Sigismundo Imperatore de d. Ciuitate 18. Sept. 1413. ex Carolo natus est Ludouicus, qui fuit 12. Rex Francorum, & ex hoc prætendunt Reges Franciæ successionem in Ducatu Mediolani; quia asserunt in dotali instrumento conuentum, quod finita linea Vicecomitum Ducatus Mediolani spectaret ad descendentes Valentinæ, vt dicit apost. ad Alex. *consil.* 87. *Accurate, lib.* 6. sed Alex. ibi, qui ponit tenorem instrumenti dotis, nihil de hoc, imo consuluit, quod non solus Carolus, sed omnes filii Valentinæ succedunt. † Huic Ioanni Galeatio successit in Duca-
4 tu Philippus Maria, qui concessit in feudum Duci Borsio Estensi Castrum nouum. Ang. Aret. *d. consil.* 113. vbi, quod dux Borsius tenetur obseruare exemptiones concessas illis de Grassis per Philippum Mariam ante infeudationem dicti castri. † Et iste Philip-
5 pus Maria pronepotibus suis ex Valentina nupta Duci Ludouico Aurelianensi gubernauit Ciuitatem Astensem nomine Caroli Ducis Aurelianensis filii Ludouici, vt in facto ad *consil. Alex.* 87.
6 *lib.* 6. † Iste cum sit Vicarius, non dicitur absolutus dominus; ideo non statur suæ assertioni, nec habet locum, *clem. 1. de probat.* sed *c. cum à nobis, de testib.* vt sibi asserenti non credatur. † Et in con-
7 cessione Ducatus inter alias ciuitates fuit concessa Ciuitas Bergomi. Castr. *consil.* 34. *col. fin. ver. ex eo tamen. lib.* 2. & ibi *col.* 1. *ver. cum igitur ciuitas*, dicit est de Comitatu Mediolani, licet de facto per alium detineatur. † Potest Dux Mediolani in suo Ducatu, quic-
8 quid potest Imperator; quia fungitur vice Imperatoris ex concessionibus Regis Romanorum. Bald. *consil.* 227. *Pridie enim, in fin. ver. concludendo dico, lib* 1. & *consil.* 188. *Dicitur, quod opus, num.* 5. *ver. item magnificus noster, lib.* 2. dicit, quod vicem Imperatoris per omnia gerit, & *consil.* 195. *Laudare vos, in princ.* vbi, quod tam Dux Mediolani, quam Mantuæ, & alii, de consuetudine possunt ea, quæ Imperator in suo statu, *lib.* 2. Alex. *consil.* 2. *Visis codicillis, num.* 8. & 9. *lib.* 1. Rip. *responsa* 3. *in fin. de diuer. rescript.* Deci. *consil.* 403. *num.* 6. & 7. & ante eum Castr. plenissime *consil.* 34. *Super primo dubio, lib.* 2. *in princ. & per tot* maxime *num.* 5. *vsque in fin.* plene Alex. *consil.* 11. *Alias consului, nu.* 8. & *seq ver. posset etiam aliter responderi, lib.* 7. vbi apostill. in *ver. Dux* citat Alex. *consil.* 30. *num.* 9. *lib.* 5. † Imo dicit latissime
9 Alex. *d. consil.* 11. *num.* 9. & *seq. lib.* 7. quod Dux Mediolani non est subditus Imperatori, neque subditi Ducis sunt subditi Imperio; quia ab immemorabili tempore ipse Dux, vt est notorium præscripsit iura Imperialia, & potest in suo Ducatu omnia, quæ potest Imperator in Imperio, & licet nemo possit præscribere, quin subsit Papæ, bene potest præscribere, vt non subsit Imperatori, & plenius Curt. Sen. *consil.* 65. *num.* 5. & *seq.* maxime *num.* 15. & 16. vbi, quod Imperator quoad Ducatum Mediolani redactus est adinstar priuati, & quod de eo dici potest, quod solet dici de Polo Antarctico, qui non est nostri hemisphærii, & reperit *consil.* 49.
10 *num.* 50. *ver. nono ostenditur.* † Imo ex priuilegio Vincislai Romanorum Imperatoris omnia iura Imperialia sunt translata in Ducem Mediolani Vicarium perpetuum per se, & suos hæredes Imperii. Bald. *consil.* 355. *Factum tale est. per tot. lib.* 3. vbi quod *l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscript.* & alia iura loquentia de Imperatore, habent locum etiam in Duce Mediolani, quæ inuestitura Vicislai fuit de an. 1396. vt attestantur Curt. Iun. *consil.* 157. *nu.* 32. Alba. *consil.* 64. *num.* 45. † Et Imperium surrexit à mortuis per erectionem
11 Ducatus Mediolani, vt inquit Bald. *d. consil.* 333. *Circa principium, ver. porro ad eum pertinet, lib.* 1. † Iura Imperii habet, & ideo delegat cau-
12 sas meri imperii, sicut Imperator in suo Ducatu. Ang. *consil.* 217. *In causa accusationis, in princ. ver. contrarium est verum.* † Imperator est in
13 suo Ducatu, Dux Mediolani, & non recognoscit Imperium, vt latius multa cumulat Curt. Sen. *consil.* 65. *nu.* 5. *ver. sed præmisso.* † Ex-
14 tende; quia non minorem potestatem habet Dux Mediolani in suis ciuitatibus, quam habeat Rex in suo Regno. Io. de Ana. *consil.* 81. *n.* 2. & *n.* 3. dicit, quod plus iuris habet in suo Ducatu, quam Imperator in Imperio; quia habet hæredem & successorem, non Imperator. † Extende; quia habet Dux Mediolani iura Regalia,
15 & Imperialia in suo Ducatu, & ideo illius fiscus dicitur idem fiscus cum fisco Imperatoris, propter vtilem concessionem ab Imperatore factam de ipso fisco vtili, ideo *d. bene à Zenone. C. de quadr. præscript.* loquens in Imperatore, habet locum in Duce Mediolani. Bald. *consil* 363. *Quæritur. an si, lib.* 1. *per tot.* † Et iuta Principis habet.
16 Ang. Aret. *consil.* 113. *Quia in casu, num.* 6. *ver. videndum.* † Et potest
17 committere causam appellatione remota, ex quo superiorem non recognoscit Soc. *consil.* 195. *Circa primum, in princ. lib.* 2. † Et
18 quod possit, prout alii absoluti Principes, donare, & disponere de rebus subditi ex causa, quæ præsumitur, tenet Io. de Ana. *d. consil.* 81. *n.* 4. † Contrarium, quod Dux Mediolani non possit auferre
19 rem subditi, prout Imperator, neque militibus donare. Fulg. *consil.* 20. *n.* 5. *vsq. in fin.* vbi, quod non potest auferre bona Corrigiensium & illa donare Othoni eius Capitaneo, stante prohibitione

alienan-

alienandi extra familiam; quia non est solutus legibus, sed solus Imperator; item, quia ignorauit prohibitionem; & quia non nisi ob publicam necessitatem hoc in supremo Principe admittitur.
20 † Declara; quia Dux Mediolani est vasallus Imperij; ideo non in-
21 dicit bellum. Io. de Imol. *consil. 51. per tot.* † Item non potest feuda-
22 lia donare; quia ipse vasallus est, Io. de Ana. *d. consil. 81. in fin.* † Declarat tamen Curt. Iun. *d. consil. 157. num. 32.* quia licet omnia possit, non tamen potest eneruare decreta Imperatoris. † Et quatenus dicatur administrator Imperij; quia est perpetuus, posset donare moderate tanquam administrator. Io. de Ana. *d. consil. 81. n. 2.*
24 † Amplia; quia legitimat spurios secundum Barbat. *consil. 34. col. pen. lib. 2.* vbi, quod non præsumitur facere non concessa, & ideo cum hoc faciat, præsumitur habere in concessione, & idem dicit
25 Castr. *consil. 34. Super primo, in princ ver. sed ad istam, lib. 2.* † Extende; quia quatenus nullum haberet speciale priuilegium, potest ista iure ordinariæ iurisdictionis in suo Ducatu, prout etiam potest creare Notarios in suo Ducatu, prout omnes alii Comites, & alii Vicarii perpetui. Castr. *d. consil. 34. in princ. lib. 2.* sequitur Dec. *consil. 403. num. 6.* etiam auferendo ius quæsitum de iure ciuili, vt ibi
26 *num. 5. vsque in fin.* † Luchinus Vicecomes fuit dominus Mediolani, & status. Signo. *consil. 89.* vbi connumerat Ciuitates, & decre-
27 ta quædam circa bannitos. † Diuiserunt domini Mediolani statum, & Barnaboui obuenit Terra Lacui, frater fuit Galeatius
28 Maria Vicecomes. Signor. *consil. 105.* † Bernabos Vicecomes Dux Mediolani, fuit dominus Bergomi, & habuit bellum cum Sede Apostolica, & adhærentibus, qui erant dominus Veronæ, dominus Paduæ, dominus Marchio Ferrariæ, contra quos diffidauit, vt in literis scriptis ad Ciuitatem Bergomi, de quibus Sign.
29 *consil. 185. in princ.* † Magnifica domina Blanca fuit vxor Barnabouis, & ipsa quoque rescribebat loco Principis. Sign. *consil. 194.*
30 *in princ.* † Dux secundus Mediolani fuit interfectus, & Prior S. Ambrosii Mediolani fuit conscius necis Ducis, pro quo scribit Christophorus Castillion. *consil. 7. Visis prius, per tot.* & concludit, quod confessio extra iudicium facta per Priorem, quod sciuit ante necem Ducis p quindecim dies nō est sufficiens, nisi ad suspen-
31 sionem, & sic ad pœnam extraordinariam. † Pandulphus Malatesta tractauit ex insidiis ingredi Mediolanum, & mediantibus bannitis quibusdam capere portam Cumanam, vt per Castillion. *consil. 8. In facto proposito, in princ.* vbi, quod Dux postea restituit bona alteri donata ipsis condemnatis cum clausula, *non obstante do-*
32 *natione*, & dicit, quod non valeat in præiudicium tertii. † Ludouicus Dux Mediolani, & Princeps Achaiæ misit Signorolum Homodæum, & Petrum Bixutium ad legendum in studio Taurin. cum promissione, & obligatione de soluendo stipendio, & cum non soluisset, & mortuus esset Ludouicus Dux, & Signorolus quoque esset mortuus, negabat successor in Ducatu teneri per multas rationes, primo quoad Ducatum, cum sit feudale, non potuit obligari, secundo; quia quatenus Ludouicus acquisiuisset aliqua bona, extat decretum Ducum, quod omnia sint Ducatus, & feudalia, tertio; quia quatenus obligatio teneat, dicit Dux, quod mortuo Ludouico posuit populos in libertate, & ipsi se dederunt; ideo cum ipsos populos, & feuda possideat ex noua acquisitione, & expugnatione, obligationes euanescunt, prout hæc omnia Christoph. Castillion. recenset, *consil. 4. Illustris. Princeps, in princ.* sed *num. 8. & seq.* ostendit illud pactum non operari translationem dominij, neque possessionis, & non obligare successores
33 in Ducatu. † Franciscus Sfortia primus Dux Mediolani habuit filium primogenitum nomine Galeatium Mariam, qui contraxit sponsalia cum Susanna filia Ludouici Marchionis Mantuæ, sed fuerunt dissoluta propter inhabilitatem Susannæ, ideo contracta fuerunt de nouo sponsalia cum Dorothea filia eiusdem Marchionis Mantuæ sub duabus conditionibus, si Papa dispensaret, prout dispensauit, & si non redderetur gibbosa mulier, super quo orta fuit cōtrouersia super ostensione puellæ nudæ, & Aret. *consil. 142.*
34 consuluit pro Duce Mediolani. † Rex Franciæ, & Dux Mediolani obtinuit à Leone X. quod non possent trahi ad Curiam Romanam Mediolanenses, ideo expulso Rege Franciæ cessat priuilegium; quia nō tanquam Duci, sed tanquam Regi Franciæ, & Duci
35 fuit concessum. Surd. *consil. 127. num. 67.* † Pacem habuit cum Domino Mantuæ, & Marchione Ferrariæ. Bald. *consil. 195. per tot. lib. 2.* vbi, quod Dux Mediolani non venit contra pacem faciendo nouum opus super flumine Padi etiam ad æmulationem pro securitate sua, quia Dominus Mantuæ prius fecit pontem ad eandem æmulationem, per quem possent homines armati de facili transi-
36 re. † Iudex fuit Dux Mediolani ex sua iurisdictione inter Parmenses, & Dominus Corrigii, vt per Signor. *consil. 70. In quæstione*
37 *vertente, penul. col. ver. venio ad quartum.* † Guerram habuit Dux Mediolani cum suis adhærentibus cum D. Io. de Olegio, & adhærentibus, tandem fecerunt pacem generalem, & fuerunt restituta omnia, & Io. de Pepulis adhærens D. Io. de Olegio fuit restitutus Bononiæ, vnde erat expulsus, & ad bona Nouariæ. Sign. *consil. 131. Factum sic se habet.* † Archiepiscopus Mediolani fuit iudex alle- 38
gantibus Bart. Salycето, & aliis Aduocatis super eo, an statutum Mediolani de non alienandis bonis in non subditos comprehendat clericos, & ecclesiam, vt refert Tiraq. *de retract. Lignag. §. 1. glo. num. 5. ver. & in simili.* † Statuta Mediolani sunt condita, & con- 39
firmata à Ducibus Mediolani habentibus facultatem ab Imperatore condendi statuta, ideo derogatio postea facta ab imperatore statutis in genere, non derogat statutis Mediolani, nisi fiat de eis mentio specialis. Sign. *consil. 219. Factum sic se habet, num. 14. in fin. ver. nec prædictis obstat.* † Vinum ad minutum non potest vendi 40
in ciuitate Mediolani sine licentia datiariorum sub pœna æris, & personæ arbitrio, quæ pœna, si de die, non potest excedere relegationem. Signor. *consil. 169. num. 53.*

Mediolani Decreta, & interpretationes. Concluſ. 166.

DECRETVM † contra creditores eorum quorum bona confiscantur, continet, q̄ creditores debent iurare se veros creditores, &c. & si falsum iurauerint, perdunt creditū, condemnantur in quadruplū, & sunt periuri. Bald. *cons. 110. Decreto domini*, vbi ponit continentiā decreti, *lib. 1.* & dicit huiusmodi decretum non habere locū, si procurator habens mandatum iurauit falsum, nisi esset mandatum singulare, & speciale. † Banniti ex ciuitate Me- 2
diolani etiam censentur banniti ex aliis ciuitatibus status ex decreto Luchini Vicecomitis; ideo sicut possunt impune offendi stante statuto banniti Ciuitatum; ita etiam poterunt offendisti 18
banniti per extensionem ex decreto prædicto, quod fuit Luchini Vicecomitis, de quo Sign. *consil. 89. per tot.* † Quod nullus pro de- 3
licto ciuili possit carcerari, aliud, quod omnes fictabiles, mezzadri, Molinarii, & similes obligari respōdere domino possunt carcerari, an fideiussor insolidū, mezzadri, vel fictabilis possit carcerari, pro vtraque Castillio. *cons. 29.* & tandem concludit, quod sic, quādo simpliciter fideiussit; quia tacite in omnem causam, magis si expresse fideiussit in omnem causam; quia censetur etiam quoad capturam, & renunciasse primo decreto prohibenti capturam. † Quod causa vsuraria possit cognosci, tam per iudicem secula- 4
rem, quam ecclesiasticum ad electionem eius, qui passus est vsuras; & quod ecclesiasticus non possit inhibere seculari. Castill. *consil. 36. n. 25. de secundo*, vbi, q̄ Dux mandauit tolli inhibitionem Episcopi Lauden. & Prætori, quod procederet in causa vsurarum.

Mediolani Ciuitas, Statuta, Conſuetudines, & Priuilegia. Concluſ. 167.

ANNO † Domini 1330. fuerunt compilata statuta Mediolani, 1
& iterum 1351. reformata, & dispositum, quod statuta omnia sint abrogata, quæ non sunt in volumine nouiter compilato. Signor. *consil. 202.* † Ciuitas Mediolani fuit Bernabouis, & Galeatij, 2
Vicecomitum fratrum, qui omnia bona diuiserunt præter ciuitatem Mediolani, quam retinuerunt communem. Lap. *allegat. 49. n. 7. ver. tertiū membrum.* † Regia ciuitas est ciuitas Mediolani me- 3
tropolis, & est principalis inter ciuitates Lombardiæ ab immemorabili tempore, & habet studiū de cōsuetudine immemorabili, sicut Patauium. Bald. *cons. 163. Factū sic se habet, lib. 2.* quod duplicatur *cons. 77. Casus talis est, lib. 5.* † Aduocati Mediolanenses non cu- 4
rant, quod officium Notariatus, tanquam vile non conueniat Aduocato, secundum gl. in *l. vniuersos, C. de decur. lib. 10.* quia ipsi, licet sint Aduocati, etiam faciunt officium Notarii. Cald. *cons. 175. circa prin. ver. sed iis nō obstantibus*, alias *2. de fid. instr.* † Gabella salis est Cō- 5
munis Mediolani, quæ locabatur per Vicarium duodecim prouisionum. Sign. *consil. 22. In quæstione vertente, per tot.* † Et in causis ga- 6
bellæ nō datur appellatio. Soc. *cons. 195. Circa primum, in princ. lib. 2.* † Ambasciatores Mediolani apud Imperatorem Constantinopo- 7
litanum fuerunt, quibus Imperator munera præbuit, vt notatur in *l. si vero, § item quicquid, ff. solut. matrim.* Bald. *consil. 194. in princip. lib. 2.* Angel. *cons. 319. n. 4. ver. pro hoc etiam facit.* † Vicarius Potestatis 8
Mediolani ex forma statutorum potest, quicquid potest Potestas. Angel. *consil. 217. n. 7. ver. sententia vero lata.* † Magistratus intrata- 9
rum, & illius officiales non possunt constituere salarium officialibus sine licentia principis, & literis dicti magistratus non creditur, quod salarium debeatur; quia non possunt disponere. Alex. *cons. 206. in princ. lib. 2.* † Statutū Mediolani, quod mortuo aliquo 10
possessio bonorum transeat in hæredem eius ipso iure sine aliqua apprehensione; & si quis nō hæres ingrediatur possessionem bonorū, ingressus sit nullius momenti. Bald. *cons. 141. Præmisso verbo. in prim. lib. 1.* & de eodem statuto, quod tenuta data non citato filio

sit nul-

☞ sit nulla. Bald. *cons.* 181. *lib.* 1. Vide, *Statutum, quod possessio defuncti continuet in hæredem sine apprehensione, est odiosum, respicit petitorium, & qualiter intelligatur. Concl.* 626. †Statutum etiam circa vltimas voluntates Mediolani disponit, q̃ volens testari, vel relinquere, possit adhibiris quinq; testibus, & tribus Notariis. Bald. *d. cons.* 141. *in pr. lib.* 1. †Item q̃ vicini litigantes possint compelli ad compromittendum, q̃ intelligitur de vicinis eiusdem contradæ secundum communem vsum loquendi. Sign. *cons.* 32. *Qui dicantur, in fin.* †Statutum circa filiationem ꝓbandam, vel consanguinitatem dispo-nit, q̃ possit probari per instrumentum à quinquaginta annis retro, vel per ꝓbationem vocis, & famæ factæ per tres testes bonæ famæ, & opinionis. Bald. *d. consil.* 141. *in princ. ver. item præsupponitur, lib.* 1. †Statutum Mediolani circa præscriptiones, & de eorum intelligentia, Bald. *cons.* 180. *Præsuppositis verbis, lib.* 1. & de directo consuluit idem Bald. super eodem statuto, q̃ comprehendat hypothecariam. *consil.* 463. *lib.* 5. cui subscripserunt Christophorus Castillio. Ioannes Castill. & Gualterius de Zazijs. † Præscribitur scriptum debiti, si creditor per duodecim annos non petierit, non ex negligentia, sed quia præsumitur satisfactio. Cum. *consil.* 177. *Suppositis statutis, per tot.* vbi, q̃ simile statutum est Cumis, & habet locum ét in scriptis ante statutum Mediolani. †Interesse secundum statutum Mediolani potest probari p iuramentum ad rationem denariorum 26. pro libera in casibus, in quibus de iure Canonico possit peti. Cum. *consil.* 140. P. *laicus*, vbi, q̃ habet locum etiam contra Clericum litigantem in foro seculari, vbi multa dicit. † Falliti fugientes obligant fratres stantes ad eundem panem, & vinum ét ex contractibus factis, & faciendis, q̃ intellige ante fallimentum, secundum Cum. *consil.* 146. *Simon, & Helias*, vbi, q̃ est odiosum, & intelligitur de fugiente ex ciuitate, in qua est statutum, non de alia, & q̃ simile statutum est Cumis. † Statutum Mercatorum est Mediolani contra fallitos, ne possint receptari ab aliquo, ét à patre, matre, fratribus, & aliis sub certa pœna. Bald. *cons.* 250. *In quæstione Domini Milani, n.* 7. *ver. verba autem statuti, lib.* 1. vbi, *n.* 9. *& seq.* declarat huiusmodi statutum qualiter intelligatur, & contra quos receptatores locum habeat, & quos excuset, plene p eum, *& consil.* 382. *In quæst. n.* 8. *& seq. v. verba autem statuti, lib.* 5. vbi multas quæstiones ponit. †Item, q̃ bona fugitiuorum diuidantur inter creditores proportionabiliter nulla habita ratione prioritatis, vel potioritatis, de quo Bald. *consil.* 396. *Casus asseritur, n.* 1. *lib.* 5. q̃ duplicatur *consil.* 249. *lib.* 1. †Statutum Mediolani est, q̃ nulla mulier se nubat extra iurisdictionem Communis Mediolani cum hereditate, & si nupta fuerit extra iurisdictionem, non succedat alicui de iurisdictione Mediolani, sed illa hæreditas pueniat in agnatos ꝓximiores, vel alios ꝓpinquos; & hoc, siue ꝓueniat ex testamento, siue ab intestato, &c. super quo Bald. *cons.* 357. *lib.* 1. vbi ponit verba statuti, & dicit non habere locum in muliere filiafamilias nupta à patre, & de eod. statuto, Bald. *cons.* 411. *Quidam Mediolani, lib.* 1. vbi declarat, q̃ habeat locum, vel non, & idem Bald. *cons.* 393. *Quæritur, utrum, lib.* 5. vbi, q̃ intelligitur statutum cum hæreditate, videl. delata & adita, hoc est mulier habens hæreditatem non nubat, & sic verbum, *cum hæreditate*, stat ex parte supposti, non ex parte appo-☞ siti. Vide. *Statutum circa successionem mulierum nuptarum extra territorium excludens eas quando nõ habeat locum, vel non. Concl.* 677. †Contrarium, q̃ non habeat locum statutum, quando, ante q̃ nuberet, adiuit hæreditatem delatam. Bald. *in l. si mater vita. C. de suis, & legit.* quem sequitur Rom. *consil.* 40. *Visis, n.* 3. & ita apost. *in ver. D. Bald.* dat conc. & dicit communem, *adde Corn. *consil.* 30. *n.* 12. *lib.* 4. † Item, q̃ nullus subditus alienet in non subditum rem immobilem, nisi soluat Communi tantum ꝓ libera, q̃ statutum comprehendit, vt Ecclesiasticis psonis non possit fieri alienatio, & non dicitur contra libertatem Ecclesię, ex quo simpliciter non ꝓhibet, sed cum limitatione, & principaliter non fit in præiudicium Ecclesiarum. Signor. Hom. *consil.* 21. *per tot. Statuto ciuitatis*, vbi latissime. †Statutum, q̃ cessio non valeat, nisi iuret cessionarius validam esse, opatur, vt non possit iurare, & sit nulla, q̃n ex contrario instrumento iurato apparet, quod est simulata, & habet nudum nomen. Zabar. *consil.* 125. *in fin.* †Item statutum, quod cessio non valeat facta in forensem. Zab. *d. cons.* 125. *in fin.* †Item, quod alienatio bonorum stabilium non possit fieri in extraneos, quod comprehendat Clericos, & Ecclesias. Tiraq. plene *de retract. lign. §.* 1. *gloss.* 13. *n.* 5. *ve. & in simili.* Alex. *consil.* 143. *Viso statuto, n.* 5. *lib.* 7. tamen multos plures, quod non comprehendat Clericos. Tiraq. *de legib. connub. gloss.* 8. *n.* 172. *quæst.* 18. ita quod fatetur esse dubium, nisi esset statutum mixtum Clericorum, & laicorum. †Item, quod mater non succedat descendentibus, si extant agnati defuncti vsq; ad septimum gradum, sed sit contenta vsufructu illius portionis, q̃ sibi debetur de iure in proprietate. Sign. *consi.* 166. *Quæstio disputanda*, vbi plene, quod non habeat locum contra mulierem, quin succedat filio, stantibus agnatis forensibus; quia de intentione statuti non est nocere mulieri ciui, & priuilegiare forenses. Vide in fin. consilii. †Habet locum in omnibus bonis ét extra territorium, q̃n decedit in ciuitate Mediolani intestatus, siue sit subditus, siue forensis, secus si esset impubes, qui non posset testari. Sign. *d. consil.* 166. *per tot.* vbi est casus. †Item verbum, *Succedat*, est directum, non commune. Sign. plura *cons.* 189. *n.* 2. vbi, q̃ Collegiũ Dd. Mediolani ita iudicauit, & idem dicit *consil.* 181. *n.* 4. *in fin.* vbi allegat causam, in qua fuit iudicatum, fuisse Perusinam. †Item in illa opinione controuersa, an infans transmittat hæreditatem non aditam matri, & q̃ sic est opinio *communis, & ita practicari in ciuitate Mediolani, & dicit Signorol. *consil.* 238. *n.* 14. *in fin.* †Ab intestato succedunt proximiores agnati transuersales, vsque ad septimum gradum exclusis fœminis; quod statutum non habet locum in pupillo, qui non potest testari; quia non est in restabilis, stante alio statuto, q̃ ad litteram intelligatur. Sign. *consil.* 101. *per tot.* †Statutum Mediolani, quod extantibus agnatis cognati repellantur ab hæreditate defuncti, etiam in consequentiam defert tutelam agnatis remotioribus; quia venit in sequelam delationis hæreditatis. Signor. Hom. *consil.* 2. *Statuto ciuitatis Mediolani, per tot.* †Item statutum, q̃ maritus per duos annos à die contractus matrimonij confitendo dotem non præiudicet creditoribus etiam posterioribus. Signor. *consil.* 202. vbi, q̃ bene præiudicat de iure communi, ideo si statutum est sublatum, præiudicat creditoribus creatis post vltimum statutum. †Item, quod instrumenta debeant rogari à duob⁹ Notariis, & rogata ab vno non valeant, quod statutum valet. Baldus *consil.* 101. *Nobiles viri n.* 4. *ver. quarto si per statutum. & n.* 12. *ver. venio ad quartum, & consil.* 102. *Omnis potestas, n.* 8. *ver. vltimo videamus, lib.* 3. vbi, quod debet seruari in omnibus instrumentis, & idem dicit Castr. *consil.* 203. *n.* 2. *lib.* 2. vbi, q̃ si non adest rogitus secundi Notarij, non habet exequutionem paratam, & facta est ipso iure nulla, vel debet reuocari. †Item, quod vsus fructus relictus p maritum vxori restringatur ad sola alimenta. Bald. *consil.* 119. *Factum proponitur esse, lib.* 3. vbi inferitur statutum, & dicit, q̃ est odiosum, & non extenditur ad bona extra territorium Mediolani, q̃n Mediolanensis origine, alibi ét habebat bona, & alibi habitabat. †Item, q̃ pacta de ingrediendo propria authoritate non vendicent locum contra tertium possessorem, nisi dato libello; item, quod sententia lata in reali, vel in rem scripta exequatur contra tertium, nisi doceat possedisse ab alio meliora iura habente, q̃ debitor, super quibus Signor. *consil.* 4. *Statutum ciuitatis, per tot.* vbi, quod is, qui egit contra obligatum ex pacto, non dicitur egisse reali, sed personali; ideo tenetur agere contra tertium dato libello. †Si v. actum esset petitione hæreditatis, dicitur actum reali, licet quoad effectum sit mixta actio; ideo statutum habet locum, & talis sententia debet exequi contra tertium possessorem. Sign. *consil.* 48. *Quæritur, si petij. per tot.* vbi in fin. quod ita de facto obtinuit. †Item circa consilium sapientis, quod iudex teneatur dare consultorem, si petatur, etiam, quod per calumniam peteretur, q̃ statutum non valet. Signorol. *consil.* 56. *Statuto ciuitatis, per tot.* vbi in fin. apost. dicit, quod est communis *opinio. †Item, quod quis possit luere rem immobilem paternalem infra annum, & diem, & requirit probationem, quod descendat ex eodem parente, quo venditor, alias non sufficeret, quod esset de eadem parentela. Signor. *consil.* 81. *In quæstione vertente, per tot.* vbi, quod annus, & dies incipit à die venditionis. † Consuetudo Mediolani est, quod debitores possunt carcerari ad instantiam creditoris Sign. *consil.* 97. *Quæstio disputandi*, vbi, quod habet locum, etiam si Princeps semel liberauerit carceratos. †Item, quod non valeat legitimatio facta de spurio, & illegitimo, nisi sit de consensu eius, cui successur⁹ est. Sign. *cons.* 219. *col.* 2. *ver. præterea præsupponitur statutum*, vbi, *n.* 14. *ver. nec prædictis obstat*, dicit, quod derogatio statutorum in genere facta per Imperatorem non tollit statuta Mediolani facta, & confirmata ab habentibus facultatem ab Imperatore, nisi fiat mentio specialis. † Item statutum est Mediolani, q̃ habens 18. annos sit persona legitima in iudiciis, in aliis omnibus requiratur ætas 20. annorum, quod statutum non habet locum, si minor viginti annis in iudicio citatus confitetur ante libellum; quia non est iudicium ante, & fraudaretur statutum. Signorol. *consil.* 161. *Statuto ciuitatis, per tot.* †Item, q̃ in alienatione & obligatione mulieris adsit necessarius consensus mariti, si est nupta, alias agnatorum. Signor. *consil.* 164. *Statuto ciuitatis*, vbi, q̃ non habet locum in aditione hæreditatis, sed apost. ibi in fin. dicit communem* in contrarium; secus si statutum diceret, quod non possit contrahere. † Statutum, quod creditur scripturis registratis in libris, & actis Gubernatoris Mediolani, debet intelligi, quod probet talis copia, & exemplum

registratum solum quoad subditos, & in territorio statuentium. Alex. *consil.*138. *Opportune, col.*3. *n.*4. *& seq. ver. nec obstat, lib.*1. vbi allegat plura similia de statuto mercatorum; quia solum seruatur in
44 curia mercatorum. †Statutum criminale, quod possit procedi p inquisitionem, dat vnum diem vtilem reo, anteq̃ contra eum ꝓcedatur, & est formale; quia non dato dicto termino processus nullus, & confessio nulla redditur. Sign. *consil.*115. *In quæstione Petri,* & tuetur hanc partem, etiam si reus sponte confessus sit homicidium; quia non potest condemnari non seruato statuto. Sign. *d. consil.*115. *In quæst. Petri,* & tuetur hanc partem, etiam si reus sponte confessus sit homicidium; quia non potest condemnari non ser-
45 uato statuto. Signorol. *consil.* 155. *per totum.* † Item, quod si iudex incepit inquirere de delicto, superueniente accusatore cesset inquisitio, sed procedatur p accusationem. Sign. *consil.*46. *Statuto Ciuitatis Mediolani,* vbi quod si accusator desistat, potest continuari inquisitio; secus si statutum diceret, quod extinguatur inquisitio superueniente accusatore. † Banniti possunt impune offendi,
46 & banniti ex ciuitate Mediolani sunt banniti & ex Placentia, & aliis ciuitatibus; ideo in eis poterunt impune offendi; etiam si in contumaciam sint banniti. Signo. *consil.*89. *Præsupponitur infra scri-*
47 *ptum statutum, per tot.* †Consuetudo est Mediolani, quod accusatio, vel inquisitio cum qualitate procedat probata qualitate, alias debet sequi absolutio. Sign. *consil.*245. *n.*14. vbi, quod eadem con-
48 suetudo est in Lombardia, & conformis iuri. † Item, quod licet testes non possint directe examinari publicatis attestationibus, & didicitis testificatis, bene potest fieri directa probatio contra testes, & ita fuit obtentum in contradictorio per Signor. contra Albericum de Rosate, in causa Comitum de Camixano. Signor.
49 *consil.*243. *n.*10. *ver. item non obstat.* †Item testes non publicati, vel male publicati probant in alia causa inter easdem personas quando sunt mortui, si viuunt parte nolente debent repeti, & hanc distinctionem inter opiniones glossarum contrarias tenuit Colle-
50 gium Doctorum Mediolani. Sign. *consil.*201. *in fin.* †Constitutio, seu decretum Mediolani super pecuniis, & redditibus Ducis punit sibi appropriantes pecunias, vel bona Cameræ ad restitutionem, & quadruplum. Alexand. *consil.*206. *Viso themate, lib.*2. vbi, quod quidam Luchinus officialis fuit condemnatus ad pœnam quadrupli ex pluribus capitibus, non obstante attestatione magistratus intrarum, quod sibi deberentur ex salario.

Mediolani constitutiones Episcopales, & Synodales. Concl. 168.

1 Episcopalis †Constitutio est Mediolani contra vsurarios disponens, quod testamenta facta per manifestos vsurarios non valeant, sed sint irrita ipso iure, si facta sunt vsuris non restitutis, pro viribus facultatum suarum, & cautione non præstita, & continet hæc verba: *Illos namq; quoad prædicta vsurarios manifestos declaramus, de quibus per parochiam, in qua habitauerint, vel vbi morantur, fama publica fuerit, extorsisse vsuras, à quibus iurantibus etiam in absentia vsurarij coram ipso vicario, vel Sacerdote illum vsurarium extitisse, vel de quibus recepisse vsuras per conspectionem ipsorum, aut per idoneas argumenta, alioue legitimo modo apparebit.* Bal. *consil.*141. *Præmissis verbis, in princ. ver. item præsupponitur quædam constitutio, lib.*1.

Mediolanensis Ecclesiæ priuilegia. Concl 169.

1 Archiepiscopvs †Mediolani in magna Valle habuit, & consueuit habere iurisdictionem, honorem, districtum, & quasdam reales, & perpetuas præstationes. Bald. *consil.*419. *Ad euidentiam præmittendum, lib.*1. vbi declarat quid importet iurisdictio, ho-
2 nor, & prædicta omnia. †Summarie & sine strepitu, & figura iudicii potest committere causas; & sacrilegus reputaretur dubitans de hoc apud Mediolanenses. Signor. Homod. *consi.*15. *In quæ-*
3 *stione vertente, nu.*3. †Declara illud fuisse tempore Signoroli; quia Archiepiscopus, & Dominus Luchinus, eius frater erant Domini Mediolani, vt commemorat idem Signorol. *consi.*22. *In quæstione vertente, in princ.*

Medium, & media via semper eligenda. Conclusio 170.

1 In †æstimatione rei, & fructuum venditorum toto anno non maior, neq; minor sumenda æstimatio, sed media, *l. si fundum,*
2 *cum l. seq. ff. mand.* quam ibi dicit Bart. singularem. †Idem in æstimatione bonorum mobilium consumptorum, q̃ non apparent; qa cum non constet, an sint vetera, vel noua, debent æstimari secundum medium; quia media via semper eligitur. Bart. *in l.*1. *& 2. ff. vti possid.* Fel. n. *in c. licet causam, de probat.* Dec. *in c. cũ causa, si secundo, de testibus.* †Idem in corredis mulieris portatis in domo viri; quia licet concludenter non probetur æstimatio illorum, non debet mulier illa perdere, sed potest iudex etiam ex officio suo illa taxare habito respectu ad tempus restitutionis, & in dubio via media eligenda. Vide *in ver. Dos, & augmentum dotis quando paribus passibus, &c. Concl.*757. *ver. Amplia.* †In fructibus liquidandis quando probatio p testes hinc inde est varia, & contraria, iudex mediam viam eligit in liquidandis fructibus. Alexand. *consil.*64. *Visa consultatione, lib.*2. *col.*4. sequitur Afflict. *dec.*240. *In causa Cubella, col.*3. *in princ.* †In loquela testis præcipitanter, & nimis festinanter loquens suspectus redditur de subornatione, tardus ad respondendum iudicatur dubius, *c. ponderet,* vbi glos. 50. *distinct. & c. fin.* 8. *sed aliud,* vbi glos. 5. *quæst.* 5. Abb. *in proœm. decret. n.* 2. vbi apostill. dat plures concord. & ita concordat Abb. *in c.*2. *de re iudic.* Felin. post Abb. & alios *in c. cũ causam, il primo, n.*12. *de testibus,* vbi, quod neq; præcipitanter, neque tarde, sed cum temperamento inter extrema debet loqui. †Et semper media via eligenda inter extrema, *§. cum ex alia, Instit. de rer. diuis.* †In artifice, & artificio promisso non intelligitur de imperito, neq; de optimo, sed de mediocri. Abb. *consi.*52. *Attingam. n.*4. *lib.*1. †In obligatione de dotandis prædendis nouis iuxta antiquas, si reperiantur mediæ, & optimæ maiores, intelligitur secundum mediam viam. Abb. *d. c.*57. *n.*4. *lib.*1. †Idem in obligationibus simpliciter factis. Vide, *Mediocritas habet locum in obligationibus simpliciter factis. Concl.*164. †Declara tamen; quia vbi aliquid est fiendum ad instar alterius, semper attenditur illud, quod est magis rationabile, & iuri communi conueniens, *cap. cum olim. de consuetud.* Abb. late *consil.*57. *num.*4. *ver. sed ijs non obstantibus, lib.*1. & quando ex media via posset sequi absurdum, illa non eligitur. †In decidendis controuersiis, quando articulus est de apicibus iuris, concordantur partes, & media via eligitur. Vide, *Optimo via de pluribus, &c. Concl.*153. Vide, *Concordare, quando, &c. Concl.*164. Vide, *Via tutior est eligenda. Concl.*181.

Medium datur inter contraria. Concl. 171.

Medium † datur inter expresse consentire, & expresse non consentire. Gem. *consil.*55. *circa fin. n.*5. *ver. concluditur ergo,* vbi, quod si in vniuersitate aliqui consentiunt, aliqui dissentiunt, & aliqui dicant, *non consentio, neq; dissentio,* dicuntur medium tenere inter consentientes, & dissentientes. †Medium datur inter legatum & institutionem hæredis, prout est, quando filius instituitur in re certa, seu certa quantitate iure legati, dato hærede vniuersali; quia est medium inter vtrumque. Bald. *consil.*39. *n.*1. *in fin. cum seq. v. nec obstat si dicatur, lib.*1. †Amplia inter erroré, & certamsientiam; quia datur inconsiderata loquutio, seu dispositio; q̃ est tertium adiacens. Bald. *consil.*263. *Verba instrumen. procura, n.*5. *ver. Superest ergo, lib.*1. †Amplia inter velle, & nolle, quia qui tacet, non fatetur, neq; negat, *c. qui tacet, de R. I. in* 6. Alex. *consil.*83. *In causa, & lite, in princ. ver. nec ad hoc obstat, lib.*1. †Extende; quia excipiens de solutione non negat, neq; fatetur debitum. Alex. *d. consil.*83. *in pr. ver. nec ad hoc obstat, lib.*1. †Amplia inter prohibere, & permittere dari medium, videlicet non prohibere; ideo si testator, qui fecit fideicommissum in omnibus bonis; prohibet alienari immobilia, non permittit immobilia alienari, sed non prohibet; ideo intrat prohibitio legis. Corn. *consil.*97. *in fin. lib.*1. †Amplia; quia detur medium inter bonam fidem & malam fidem; quia licet quis non sit bonæ fidei, sufficit, quod absit mala fides. Vide, *Fructus quando lucretur poss. &c. Concl.* 490. †Amplia; quia inter sanam, & non sanam mentem datur medium, & sufficit ad actus validitatem, quod agens non sit furiosus, vel mente captus, licet non sit sanæ mentis, Corn. *consil.*85. *num.*5. *lib.*2.

Medium non datur multis casibus. Conclusio 172.

Medium † non datur in conditionibus implendis; quia non attenditur, q̃ conditio pro parte existat, & pro parte non, maxime in re indiuisibili; quia pinde est, ac si non extiterit in totum. Oldr. *consil.*231. *in fin. n.*3. *ver. ex ijs patet, & consil.*242. *n.*3. *ver. secundo obijcitur.* †Inter verum & falsum non datur medium; qa falsitas non est, nisi mutatio veritatis, veritas non est, nisi q̃ res ita sit, vt dicit Bald. *consil.*54. *Casus breuis, n.*2. *in pr. lib.*1. †Amplia; quia medium non datur, vt tertio acquiri possit ius, puta ex pacto primo simplici modificato p aliud pactum posterius in eodem contractu appositum; quia cum contractus non habeatur p perfecto, nisi post q̃ totus est celebratus, non potest ius quæri, nisi prout totus contractus perfectus disponit, Bart. *in l. lecta, n.*18. *ff. si cert. pet.*

pet. Castr. *in l. contractus, n. 7. C. de fid. inst.* Fel. *in c. cum dilecta, de rescr. v. declara.* hanc partem tenet in pacto legis commissoriæ, in eodem contractu, antequam sit perfectus, Alex. *consil. 10. n. 7. & 8. lib. 1.*

4 †Contrarium in translatione dominii dicit Neguſ. *de pignor. in 4. part. princ. n. 39. &* 40. vbi, q̃ ſi in principio contractus fiat pactum translatiuũ dominii, & in fine contractum pactum reſeruatiuum dominii certo caſu, non valet vltimum pactum; quia non iunt extrema habilia, & non poteſt reſeruare, quod ſuum non eſt tempore reſeruationis, & idem dicit Gozad. *conſil. 16. per tot.* q̃ ſi tutor emit p̃ minore ſimpliciter, & in fine contractus fecit pactum de retrouendendo, non poteſt præiudicare minori, cui dominium eſt q̃ſitum ex principio contractus, & idem in minore, & Eccleſia dicit Caſtr. *conſil. 112. Viſo tenore, in fin. lib. 1.* †Declara, qa vera eſt ampliatio, quod actus non dicitur pfectus ex vno pacto anteriori, anteq̃ totus contractus ſit abſolutus, & idem in actu acquirendi, anteq̃ actus ſit perfectus contractus, valet pactum de retrouendendo à minore, vel Eccleſia, quia ſunt correſpectiui, & vnum ſine alio factum fuiſſe non præſumitur; ſecus, ſi perfecto contractu fieret pactũ in continenti, & ſic debet intelligi contrarium, late

6 Tiraq. *de retr. conuen. ad fin. tit. n. 10. & ſeq.* †Ampla; quia licet primus creditor hypothecarius præferatur ſecundo ẽt in acquirendis; quia eo ipſo, quod debitor aliquid acquirit ſine momento habenti priorem hypothecam, tamen ſi aliquis vendat rem ſuam ſimpliciter habenti multos creditores, q̃ deberent præferri venditori in pretio, poteſt nihilomin9 p pactum, expreſſum ſibi reſeruare dominium rei venditæ, donec fuerit integre ſatisfactus, quia hoc modo non poteſt dominium tranſire in emptorem, & propterea non datur medium, q̃ potuerit creditoribus prioribus ac-

7 quiri. †Extende, vt idem ſit, q̃n maritus vendidit bona obligata vxori, & emptor ſoluit pretium ſub conditione, q̃ ſibi emptori ſit pretium perpetuo obligatum, ita vt præferatur quibuſcunque creditoribus anterioribus venditoris, qa ſi vxor habens anteriorem hypothecam velit pretium, debet illud habere cum ſuis conditionibus, quod primo ſit emptori obligatum. Bece. *conſ. 87. n. 17.*

8 †Extende, vt idem ſit in eo, qui mutuat pecuniam habenti multa debita; qa ſi in actu mutui fit pactum, q̃ res emenda ſit ſpecialiter hypothecata ſibi mutuanti, ita q̃ præferatur omnibus prioribus creditorib9, tale pactum impedit rem acquirendam tranſire in hypothecam prioris creditoris, donec mutuans fuerit ſatisfact9, ex quo non datur medium, vt creditori priori poſſit acqri, eſt tex. *in l. licet. C. qui pot. in pign.* & ſi pactum non adeſſet, deberet pferri habens hypothecam anteriorem, *l. quamuis, la terza. C. de pignor.*

Medium probatur probatis extremis, & quando non. Concl. 173.

1 MEDIVM †probatur, ſi probantur extrema, videlicet principium, & finis, *c. quia tunc culpæ 28. dist.* Vide infinitos concord. per Alciat. *in tract. de præſumpt. in reg. 3. quæſt. 22.* Bar. *in l. Celſus* * *num. 21. ff. de vſucap.* & eſt * communis opinio, vt atteſtatur Ioan. Sicard. *in l. 1. commun. opinio. f. 510. n. 337.* & quod medium probetur p-

2 bato principio, & fine, Decian. *conſil. 11. n. 124. lib. 1.* †Extende; qa imo probatio initio poſſeſſionis probatur medium, & finis; quia qui poſſedit de præterito, præſumitur poſſidere de præſenti, ſi * hoc alleget, communem * dicit Socin. *conſil. 59. Viſis actis, lib. 4. n. 7.* quod declara ad fauorem rei, ſecus actoris non poſſidentis. Alex. in poſt. ad Bart. *in d. l. Celſus, n. 21. ver. probentur, de vſucap.* Natt. *conſil. 235. n. 18. &* 19. vbi dicit procedere pſumptiue, niſi contrarium p-

3 betur. †Amplia; quia p̃bata electione, & pſentatione cum poſſeſſione ſubſecuta, vel communi reputatione præſumitur confirmatio ſeu inſtitutio. Fed. de Sen. *conſil. 61. n. 2. ver. ſed ad hoc reſpondeo.*

4 †Amplia; quia quidquid eſt intra fines territorii, præſumitur de ☞ territorio. Vide, *Papa habet fundatam intentionem, &c. Concl. 66.*

5 †Amplia in poſſeſſione ad effectum pſcriptionis, quia ſi p̃batur poſſeſſio in principio, & fine, probatur ẽt medio tempore, *c. volumu. 16. q. 4.* Fulg. *conſil. 104. Quædam d. Lucia, n. 1. col. 3.* Socin. *conſi. 9. Viſis actis, num. 7. lib. 4.* †Amplia in poſſeſſione; quia ſi quis probet poſſeſſe in præteritum de certo tempore, & de præſenti, præſumitur etiam poſſeſſe medio tempore. Bart. *in d. l. Celſus. ff. de vſuc.* Petr. de Anch. *conſil. 5. nu. 10. ver. ad hoc reſpondeo.* Alex. *conſil. 93. Viſis ſcripturis, nu. 5. lib. 2.* pleniſſime Franc. Balb. *in rep. d. l. Celſus, in vltima part. n. 5. & ſeq.* Natt. *d. conſil. 235. n. 18.* Rol. à Vall. *conſil. 25. n. 31. lib. 4.*

7 Petr. Surd. *conſil. 73. n. 46. & ſeq.* †Extende etiam in remedio *l. final. C. de edict. Diui. Adrian. toll.* quia ſi probetur poſſeſſio defuncti, & q̃ deſcendentes illius poſſederint; tunc præſumitur, & probatur

8 poſſeſſio tempore mortis defuncti, ita Alba. *conſil. 6. nu. 10.* †Extende; quia probata poſſeſſione tempore vitæ defuncti probatur etiam tempore mortis; quia ſemel poſſidens præſumitur continuare, niſi alius p̃betur poſſediſſe. Bart. *in d. l. Celſus. ff. de vſucap. ver. alio modo,* ſequitur Iaſ. *in l. talis ſcriptura. ff. de leg. 1.* & eſt text. etiam in beneficialibus *in c. olim, el terzo, de reſt. ſpol.* Aſſl. *dec. 194. Eccl. ſancti.*

9 †Declara, vt q̃ dicitur ex probatione poſſeſſionis de vno tempore defuncti probari etiam, quod tempore matris, p̃cedat ſolum, quando probatio præcedens eſt plena; ſecus ſi priuilegiata; qa tunc non poteſt parere præſumptionem, quia plura ſpecialia non poſſunt concurrere. Corn. *conſil. 23. n. 7. lib. 4.* Hier. Gabr. *conſil. 21.* ☞ *n. 10.* Vide, *Fideicommiſſo qualiter, &c. Concl. 279.*

10 †Vide aliam declarationem, vt procedat, q̃n alius non poſſedit medio tempore, alias ſecus, *in ver. Hæreditatis petitio. Concl. 164.* †Extende, quia pro-

11 batis extremis adeo p̃batur medũ poſſeſſionis, vt iſtud ſufficiat ẽt in probanda poſſeſſione requiſita à ſtatuto; quia cum ſit præſumptio iuris, & conſequenter liquidiſſima probatio, ſufficit ẽt, vbi probatio clariſſima, & à ſtatuto requiritur. Menoch. *de recup. remed. 15. n. 398. & ſeq.* †Extende, quia probatis duobus extremis

12 præſumitur probata poſſeſſio medii temporis, vt probat text. *in l. pen. C. de apoch. pub. lib. 10.* tex. cum gl. not. *in c. volumus. 16. q. 4.* Bart. *in d. l. Celſus. ff. de vſuc.* Io. Fabr. *Inſt. eod. tit. col. 1. circa fin.* Lanfr. *in c. quoniam contra. n. 66. de prob.* Inn. & alii *in c. cum ad ſedem, de reſt. ſpol.* Abb. *in c. accedentib. prope fin. de priuil.* late Felin. *in c. inter dilectos, de fid. inſtr.* Iaſ. *in l. talis ſcriptura, col. 1. cum ſeq. ff. de leg. 1.* †Declara, vt procedat,

13 quod quis dicatur continuo poſſediſſe, licet per aliquod paruum tempus abſens fuerit. Rom. *conſil. 263.* vbi de verbo, *aſſiduo.* †Ex-

14 tende ad effectum inducendæ præſcriptionis immemorabilis ẽt contra Eccleſiam; quia ſi probatur ſolutio cenſus per inſtrumentum iam lapſis 100. annis, & de præſenti ſoluitur, probatur ſolutio medio tempore facta. Abb. *conſil. 102. In cauſa, in pr. lib. 1.* †Ex-

15 tende ad effectum obtinendi in iudicio retinendæ, vel interdicto, *vti poſſidetis,* quia requiritur probatio poſſeſſionis tempore litis conteſtatæ, nam ſi p̃batur poſſeſſio ante motum iudicium, & de præſenti pendente iudicio, probatur ẽt medio tempore, videl. tempore litis conteſtatæ, ita Ang. *conſil. 19. Videtur omnino, n. 2. in fi. cum ſeq. ve. tunc ſuccedit regula.* †Contrarium, quando extrema non

16 ſunt habilia ad ſe coniungendum, veluti ſi alius medio tempore poſſidet, quia inſolidum duo non poſſunt poſſidere, & præſumptio cedit veritati. Angel. Aretin. *d. conſil. 19. n. 19. ver. nec etiam obſtat.* †Declarat tamen ipſe Ang. Aret. *d. conſil. 19. n. 19. &* 20. *ver. ad-*

17 *uertas,* quod is, qui ante, & de præſenti poſſedit, licet non pſumatur medio tempore poſſidere, quia alias poſſidet illo medio tempore, bene poſſet poſſidere ciuiliter, & medio tempore, q̃ ſufficeret in iudicio turbationis, & vti poſſidetis. †Reſtringe 5. modis,

18 quibus probatis extremis non probatur medium, videl. ſi is, qui poſſedit, ẽt poſſideat nunc, alias non. Secundo, ſi is, qui poſſedit, alleget; ſecus, ſi alius. Tertio, in rebus mobilibus. Quarto, ſi tractatur de commodo eius, qui poſſedit, & poſſidet, & ipſe alleget. Quinto, ſecus, ſi neget poſſidere, & tertius dicat, quod poſſedit, de quibus Franc. Balb. *in rep. d. l. Celſus, in vlt. part. n. 5. & ſeq. ff. de vſuc.* Vide, *Allegari debet, quod eſt fundamentum intentionis. Conc. 252.* †Re-

19 ſtringe, quia non probatur poſſeſſio certi temporis, niſi conſtet de initio, & fine certis, & ſic extrema debent eſſe certa, & de certo tempore. Alex. *conſi. 89. n. 2. lib. 5.* vbi apoſt. ideo ſi dicat, poſſedit à 30. annis citra, non p̃bat, niſi dicat à 30. annis, & p totum illud tempus. Alexan. *conſil. 73. n. 6. lib. 6.* †Amplia in furore probato de

20 præterito, & de præſenti, quia pſumitur continuaſſe medio tempore, maxime ad fauorem furioſi, vt non obligetur, vel ne delinquat. Pet. de Anch. *conſil. 5. Pro parte nobilis, n. 10. ver. ad hoc reſpondeo.* Vide, *Furor. Concl. 543. ver. limita,* vbi pro vtraque. †Amplia in eo, q̃ ☞

21 dicit metum adhibitum fuiſſe tempore contractus, quia ſi p̃bat ſe ante, & poſt obligationem fuiſſe carceratum à ſuo creditore, cui ſe obligauit, probatur etiam carceratio medio tempore. Bald. *conſil. 247. Proponitur, q̃ Io. lib. 2.* & idem Bald. *conſi. 26. Punctus infraſcripti, n. 2. ver. præterea in caſu noſtro, lib. 3.* †Amplia in omni materia,

22 & omni actu, q̃ recipit continuationem; quia probatis extremis probatur medium. Bald. *d. conſil. 247. circ. med. lib. 2.* †Amplia in an-

23 no, menſe, indictione, & aliis ſubſtantialib. inſtrumenti, quia ſi vnum inſtrum. eſſet inter duo alia inſtrumenta habentia eandem diem, & indictionem, cenſentur in inſtrum. medio eadem, q̃n inter ſe habent continuationem. Dyn. *conſil. 48. in pr.* †Amplia, quia

24 media declarantur ex præcedentibus, & ſequentibus. Rol. à Valle *conſil. 25. n. 30. & ſeq. lib. 4.* †Limita, vt non procedat, quando a-

25 geretur de condemnando aliquo criminaliter; quia licet contra eum p̃betur poſſeſſio à principio, & fine; non tamen poteſt condemnari etiam medio tempore, ita Iaſ. *conſil. 46. in princ. ver. tertio probatum, & in fin. lib. 3.* vbi, quod iſta eſt præſumptio, & non probatio. †Limita in poſſeſſione 20. vel 30. aut 40. annorum; quia

26

non sufficit probare extrema, nisi probetur continuatio medio tempore; quia non valet ista præsumptio, nisi in singulis 10. annis. Mathesil. *sing.* 116. *Notamirabilem doctrinam*, & declara, vt ibi in apost. magna; quia tuetur à reprobatione Alciati *in Regul.* 3. *de præsumpt. q.* 22. cum distinctione communiter approbata. Ægid. Bell.
27 *consil.* 44. *n.* 5. *ver. ad septimum.* †Declara; quia si agitur de pensione soluenda, licet singulis annis non probetur soluta; tamen sufficit possessio non continuata, Ægid. *d. consil.* 44. *n.* 5. *ver. ergo sto cum pri-*
28 *mis.* †Limita, quando ageretur non de possessione, sed de materia odiosa, & exorbitanti etiam in casu possessionis, ita tenuit Rota, vt *in dec. Cottæ* 155. *per tot.* vbi, quod in regula de annali requiritur probatio continuationis etiam in medio. Ægid. Bell. *consil.* 44. *n.* 5.
29 *ver. ad septimum.* †Limita in actibus momentaneis, & non successiuis, & pro quibus non præsumitur, veluti si forensis jam 10. annis probet fuisse in hac ciuitate, & hodie in ea existat, vtiq; non præsumitur medio tempore in ea fuisse, late Alciat. *in tract. de præsump.*
30 *reg.* 3. *præsumpt.* 22. *per totam, & in fin.* †Limita in possessione rerum mobilium, quia probatis extremis non probatur medium, & qui semel possedit, non præsumitur hodie possidere. Menoch. *de recu-*
31 *per. remed.* 13. *n.* 406. †Limita, quando medium esset inhabile, quia influit inhabilitatem in extremis, vt per Soc. Jun. *consil.* 15. *n.* 4. *lib.*
32 4. †Limita, quando ageretur de solennitate extrinseca probanda medio tempore; quia non præsumitur in præiudicium tertii. Fe-
33 lin. *in c. Sicut, n.* 27. vbi late per totum, *de re iudic.* †Declara, vt non probetur solemnitas in præiudicium tertii, videl. tempore narratiuæ; secus est, si præiudicium prætendatur ex post. Pute. *dec.* 175.
34 *lib.* 1. vbi ita declarat. †Limita; quia vbi vera probatio requiritur, non sufficit probatio extremorum; quia dicitur præsumpta, non
35 vera probatio. Jas. *d. consil.* 36. *in fin. lib.* 3. †Limita; quia regula procedit, q probatis extremis probatur medium, quando aliquid de
36 medio est probatum, alias non. Jas. *d. consil.* 46. *in fin. lib.* 3. †Declara tamen, vt plene Ang. Aret. *consil.* 19. *Videtur omnino, n.* 19. *& seq. ver. nec etiam obstat*, vbi, quod in possessione probatis extremis probatur medium præsumptiue, quando in illo medio non probatur possessio alterius; sed si probatur possessio alterius; quia extrema non possunt coniungi, & præsumptio cedit veritati; ideo qa duo non possunt in solidum eandem rem possidere; non probatur medium, quod intelligitur respectu eiusdem possessionis naturalis, sed respectu diuersæ possessionis, adhuc potestis, qui probauit possessionem naturalem de præterito, & præsenti, dicere, quod etiam medio tempore possedit ciuiliter, licet alius naturaliter medio tempore possederit. Vide Mascardum *concl.* 730. *Extremis probatis an emergat probatio medij*, vbi aliqua ex præmissis repetit, & authoritatibus confirmat, vide eum.

Melioramenta multiplicia, & quot species. Concl. 174.

1 MElioramenta, † & reparationes dicuntur, p quas domus, vel aliud ædificium, seu res construatur. Boer. *dec.* 44. *Præsuppo-*
2 *no, in pr.* †Et consistunt in, & sub verbo, reficere, restaurare, tegere, substruere, sarcire, ædificare, aduehere, adportare ea, q̃ ad eandem rem op⁹ essent. Boc. *d. dec.* 44 *n.* 2. & 3 *& seq.* vbi, q̃ prohibitus ædificare non prohibetur reficere, nisi reficiendum esset in totum
3 destructum. †Amplia; quia melioramenta proprie dicuntur, per q̃ res efficitur melior, dummodo rei ita sint affixa, q̃ efficiantur pars rei. Boer. *d. dec.* 46. *n.* 6. Menoch. *consil.* 64. *n.* 5. *& seq.* vbi, si non
4 sunt affixa, sunt potius instrumenta, q̃ melioramenta. †Et ideo expensæ, q̃ fiunt in plantando vites, seu repastinando, debent refici.
5 Castr. *consil.* 270. *Viso puncto, lib.* 2. †Restringe; quia ea, q̃ non sunt affixa, neq; incorporata, prout perticæ; postes, & similia, potius dici debent instrumenta rei, q̃ melioramenta. Boer. *d. dec* 44. *n.* 6.
6 Menoch. *d. consil.* 64. *n.* 5. *& seq.* †Amplia; quia necessaria melioramenta, vel necessariæ expensæ sunt, q̃ communiter fiunt in reficiendo, vel reparando rem, & ista debent refici, & illis datur retentio, à quocunq; fiant, siue bona, siue mala fide. Boer. *d. dec.* 44. *n.* 6.
* 7 *& seq. ver. quamobrem*, vbi dicit *communem. †Et dicuntur necessaria melioramenta, sine quib⁹ res peritura erat, *l. impensæ. ff. de ver.*
8 *significa.* & ibi Dd. †Extende; quia ét melioramenta, & expensæ in faciendo possunt esse necessaria, sed tñ regulare est, q̃ quæ sunt in faciendo, non dicũtur necessaria; quia quod fit de nouo, non est necessarium regulariter, licet possit ét esse necessarium. Boer. *d.*
9 *dec.* 44. *n.* 7. †Extende in expensis factis in soluendis debitis; quia
10 dicuntur necessariæ, & vtiles. Boer. *d. d. c.* 44. *n.* 9. †Vtilia dicuntur, q̃ fiunt ad meliorationem, prout sunt plantationes vinearum, olietorum, & arborum, ac fabricæ, ita Castr. *consil.* 247. *In causa, quæ vertitur Saonæ, & consil.* 337. *Quantum ad illa, lib.* 1. *& consil.* 270. *Viso puncto supradicto, lib.* 2. Alex. *in l. domos ff. de leg.* 1. Afflict. *dec.* 87. Neg. *de pignor. part.* 5. *memb.* 4. *n.* 185. *& seq. d. l. impensa, §. vtiles, iuncta gloss. ff. de ver. signif.* Bart. *in l. in fundo. ff. de rei vend.* Castr. *in l. si quis sciens. C. eod.*
11 †Declara procedere in plantationibus fructiferis, put oliuarum, vitium, & similium, *l. si vites propagauerit, iuncta gloss.* 1. *& l. impensæ. ff. de impens. in reb. dot. al.* secus in iis, q̃ pertinent ad culturam bonorum, prout in dissoscando, arando, & similibus, *l. diuortia. §. impendia. ff. solut. matr.* & quia, qñ eas non fecisset, poterat compelli, cum
12 ad hoc receperit fundum, *l. item si in fundo. in princ. ff. de vsufr.* & debebat suis sumptibus hoc facere, *l. suo sumptu. ff. de oper. lib.* †Exten-
13 de plantationes in tñ esse vtilia melioramenta, non necessaria, vt licet testes dicant necessaria, illis non credatur; quia erroneum est, & contra ius esset iudicare. Bart. *in l.* 1. *in fin. C. de vsufruct.* Aret.
14 *consil.* 38. *ver. non obstat præmissis.* Bart. *in l. qui testamentum. §. fin. ff. de testam.* † Restringe in plantatione salicum; quia fere nulla est, vel
15 modica impensa, & idem de arbore populea, seu piopis, *d. l. in fundo. ff. de rei vend. post princ. ver. & si pius.* Castr. *d. consil.* 270. *Viso puncto, lib.* 2. Bart. *in l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de public.* †Et ista reficiun-
16 tur duobus concurrentibus, q̃ faciens fit bonæ fidei possessor, & quod euincens esset alias facturus, vel venditurus; si v. euincens non erat aliter facturus, & sit pauper, non reficiuntur, sed possessori licet auferre; si v. euincens est diues, reficit, licet non esset alias facturus, qñ faciens fuit bonæ fidei. Boe. *d. dec.* 44. *n.* 8. †Com-
17 pensantur tñ ista facta vtiliter, vel voluntarie sine necessitate cum fructibus perceptis, vt infra *Concl.* 178. †Restringe, nisi possessori
18 esset denunciatum, q̃ non faceret; quia tunc non potest dici bonæ fidei. Boer. *d. dec.* 44. *num.* 8. & allegat *dec. suam* 47. † Voluntaria
19 melioramenta, seu voluntariæ expensæ dicuntur impropriè vtiles; ideo in eis disponitur idem, quod de vtilibus. Boer. *d. dec.* 44.
20 *n.* 10. †Limita tñ, & vide Menoch. *consil.* 64. *n.* 17. quia aliquæ sunt impensæ causa colligendorum, alia causa conseruandorum fructuum; & ista non sunt melioramenta, sed solum ea, q̃ rei vtilitatem respiciunt. Vide infr. *Concl.* 178. *n.* 8. †Extende; quia expensæ,
21 & melioramenta reficienda ét ex pacto, quando vtilia sunt, non cõprehendunt expensas fouearum factarum gratia colligendorum fructuum, & sic ad vtilitatem temporalem. Bart. *in l. impensa, ff. de impens. in rebus dot. al. fact. & in l. prædia. §. penult. ff. de fund. instruct.*
22 Ruin. *consil.* 14. *n.* 3. *lib.* 1. †Extende; quia expensæ, q̃ fiunt in dissodando, dissmacchiando, & distirpando, dicuntur potius respicere vberiorem culturam, & fructus, quam perpetuam vtilitatem agri. Castr. *consil.* 270. *Viso puncto, ver. tertio principaliter, lib.* 2. sequitur
Negus. *de pignor. in* 4. *memb. quinta partis, n.* 11. *ver. & adde huic concl.*
& est *communis opinio. † Contrarium, quod imo expensæ in
23 dissodando, & extirpando respiciant vtilitatem rei. Ruinus *consil.* 135. *n.* 14. *lib.* 3. †Melioramenta omnia aut sunt naturalia, aut industrialia, aut ciuilia. Joseph. de Ludouic. *decis. Perus.* 24. *per totam.*
Vide infra, *Melioramenta non reficiuntur multis casibus. Concl.* 180.

Melioramenta, & ædificia cedunt solo, & quando secus. Concl. 175.

MElioramenta, † & ædificia regulariter cedunt solo, siue sint facta in re propria, siue in re aliena, q̃ putabat suam, nec iure dominii, neq; possessionis spectant ad facientem, sed statim acquiruntur ei, cuius res est, in qua sunt facta, *l. adeo. §. ex diuerso. ff. de acquæren. rer. domin. §. ex diuerso, inst. de rer. diuis. l. si in area*, cum ibi notat. maxime per Jas. *ff. de cond. indeb.* Vide, *Ædificatum cedit solo. Concl.* 33. †Extende in tantum, quod neq; res ipsa, in qua sunt facta melioramenta, est hypothecata melioramenta facienti, licet detur retentio pro eis. *d. l. si in area*, Bart. & alii *in l. in rebus. §. possunt ff. commod.* Bald. *in l. domum. C. de rei vendic.* Castr. *in consil.* 17. *col. pen. lib.* 1. & secundum nouam impressionem est 247. *lib.* 1. Negus. *de pignor. in* 5. *part. in* 4. *membr. n.* 18. †Amplia; quia melioramenta emphyteutica, seu in emphyteusi facta eodem iure, quo emphyteusis, censeri debent. Bero. *q. famil.* 96. late Gabr. *consil.* 168. *q.* 6. *n.* 38. & *seq.* vbi, quod obligantur pro canone, deuoluuntur, non possunt alienari, pro eis soluitur laudemium, sicut pro re emphyteutica, & idem dicit Ant. de Butr. *consil.* 23. *n.* 6. *ver. nec obstat*, & maxime *in fin. ver. habita autem.* Alex. *consil.* 44. *Visa facti, num.* 6. *ver. demum si dictum augmentum, lib.* 3. †Extende; quia finita emphyteusi, melioramenta in ea facta reuertuntur ad dominum. Alex. *d. consil.* 44. *n.* 5. vbi dicit hoc esse regulare, & ibi apo. *in v. melioramenta, lib.* 3. †Limita, qñ ex pacto, vel consuetudine aliud esset inductum, ideo emphyteuta ædificans super solo emphyteutico habebit ædificium proprium, & liberum, si ita est conuentum, vel qñ apparet ex solutionibus, quod fuerunt factæ pro fundo solo, super quo soluens habebat ædificium. Bald. *consil.* 70. *Super solo, lib.* 4. †Limita; quia solum cedit ædificio, & melioramentis, qñ in eo fuit ædificata Ecclesia, vel res, q̃ ad vsum prophanum non potest reduci. Calder.

consil.

*consil.*421. alias 5. *de relig. domibus*, vbi, quod Episcopus potest vendicare Ecclesiam constructam per laicos sine sui licentia, maxime si in ea fuit Missa celebrata, vbi, quod solum censetur donatum
7 Ecclesiæ. † Extende; quia imo si fiat ædificium in solo alterius ex pecunia Ecclesiæ fauore Ecclesiæ, solum trahitur ab ædificio, Bapusta à S. Blasio *in tract. de differ. iuris ciuilis, & Canonici in* 36. *differ.* 1. *num.* tract. *fol.* 156. Vide, *Ædificatum cedit solo. Concl.* 33.

Meliorамenta qualiter reficienda, & quod tempus attendatur. Concl. 176.

1 SVNT † meliorамenta reficienda in eo, quod minus est; ideo si sunt impensa centum, & valeant 150. reficiuntur 100. impensa, si vero sunt impensa 150. & valent 100. reficitur valor *l. in fundo. ff. de rei vend.* vbi glos. *in ver. plusquam*, tenent ibi Odofred. Bart. *n.* 1. *v. secundo appo.* vbi reddit rationem, q duo requiruntur, quod tantum expensum, quantum melioratum sit. Alber. *num.* 5. Fulg. *n.* 3. Card. Alban. ad Bart. *n.* 3. Jacob. de Arena in *l. domos. ff. de leg.* 1. vbi Bald. & Jas. *n.* 4. Castr. *consil.* 270. *Viso puncto supr. adicto, col.* 3. *v. item, quod dixi, lib.* 2. quia non sufficit tm expensum, nisi tantum quoq; * sit melioratum, communem* dicit Ioseph. Ludouic. *dec.* 24. *nu.* 7.
Marzar. *in epit. fideicomm. q.* 65. *& in consil.* 11. *col.* 4. *num.* 9. *ver. meliorамenta autem.* Bursat. *consil.* 71. *n.* 22. *& 23. lib.* 1. vbi de *communi, & *consil.* 151. *num.* 140. Curt. Iun. *consil.* 144. *in fin.* Bertr. *consil.* 21. *n.* 15. Bos. *tit. de princ. n.* 31. Alc. *consil.* 156. *in fin.* & nouiss. Rim. Iun. *consil.* 411. *n.* 38. *& seq. lib.* 4. & hoc, siue simus in domino, siue in colono, vt ibi late tenet, reprobatis Ruin. & aliis contrariis, allegat Sylu. *consil.* 49. *n.* 75. Capic. *dec.* 93. *n.* 9. Natt. *consi.* 256. *n.* 4. Boer. *dec.* 44. *n.* 12. Cagno. *in l.* 2. *n.* 125. *C. de pact. inter empt. & vend.* Ioseph. de Ludo. *dec. Perus.* 58. *in fin.* plene Gabr. *consil.* 168. *in* 8. *q. n.* 111. *lib.* 1. Tiraq. *de retr. conuent.* §. 7. *gl.* 1. *n.* 8. *v. quinto declara.* & Castr. sequitur simpliciter Curt. Iun. *consil.* 144. *in fin.* plenis. omnium Petr. Ant. a Petr. * *de fideicom. q.* 15. *a nu.* 261. *vsq; ad n.* 274. vbi de *communi, & magis
2 communi. † Extende, siue sit simplex colonus, vel bonæ fidei possessor, siue dominus ad tempus, vel colonus ad longum tempus.
Castr. *d. consil.* 270. *Viso puncto, circa fi. lib.* 2. q. est Castr. Prosdocimi,
3 & Ang. de Perigliis, sequitur Marzar. *consil.* 11. *n.* 9. † Et q ista duo copulatiue debeant capitulari, & pbari, q tm sit impensum, & tm melioratum, dicit Abb. *in c.* 1. *de rest. in integ. n.* 4. *& in c. q. ghusdam, n.* 9. *de fideiuss. & in c. ad nostram, in* 3. *not. de reb. Eccl. non alien.* Fel. *in c. cum causam, impen. col. ver. sumptus de re iud.* Negus. *de pign. in* 4. *memb.* 5. *par. princ. concl.* 4. Affl. *dec.* 93, *In causa, col.* 3. & ante istos clare Bart. *in l. in
4 fundo, n.* 2. *& 3. ff. de rei vend.* & ibi alii. † Imo, q tria debeant considerari, & pbari, vt sit locus petitioni melioramentorum: Primum, quod tm sit expensum: Secundum, quod tm melioratum, vt sup. tertium, q tempore restitutionis adsint in tanta quantitate. Bart.
* Bal. Castr. Alex. & *omnes *in l. domus*, p illum tex. ibi, *extantibus. ff. de
5 leg.* 1. † Vide omnino Negus. *de pignor. in* 4. *memb.* 5. *part. n.* 11. vbi dat
6 cautelam articulandi, & probandi melioramenta. † Vide etiam Florian. de S. Petro, qui dicit eum, qui per viam excipiendi, puta retinendo bona, debere non solum probare, & proponere exceptionem, sed imo non audiri, nisi doceat, quod ipse, vel authores
7 sui fecerint melioramenta. Flor. *consil.* 1. *in princ.* † Declara plene, vt per tex. *Instit. de rer. diuis.* §. *seq.* quia qui in solo suo ex alieno ædificat; quia ædificatum cedit solo, non vindicat, sed duplum consequitur actione de tigno iniuncto, ne ædificia destruantur; sed si ædificatum corruat ante satisfactionem, potest materiam vendicare, §. *cum in suo*, si v. q. s in alieno ædificat ex sua materia, si sciens, perdit ædificatum, in tantum, q etiam dirupto ædificio non potest vendicari materia. §. *ex contrario*, si ignorans, & bona fide possidens, p exceptionem repetit pretium materiæ, & mercedes fabrorum, §. *certe illud constat*, vbi gl. *in v. bonæ fidei*, dat mixtum casum, q in principio erat bonæ fidei, postea dum fabricat, efficitur malæ fidei, vt media via eligatur, quia potest abradere, nisi sibi soluatur æstimatio ruderum, in meliorationibus plantarum idem; q alienam plantam in suo ponit, post q radices fecit, efficitur domini soli, vt vendicare non possit, nisi ante emissas radices, q & ipse post q coaluerint, solo cedunt; sed si bona fide quis in solo alieno plantauit, eodem iure, quo circa ædificatum, expensum cõsequitur p exceptionem, vt §. *si Titius, &* §. *quæ ratione*, sed plenius ẽt gl. *in d.* §. *certe, in v. ædificauerit, Instit. eod.* q ponit magis magistraliter, videl. fabricando bona fide, & datur exceptio, secundum alios actio, vel officium iudicis; si mala fide, nihil repetit, nisi certis casibus, si reficiendo, & quidem bonæ fidei necessarias, & vtiles p exceptionem doli repetit, voluptuarias p abrasionem, nisi dominus velit tm dare, quantum valerent abrasæ; si malæ fidei, necessarias p officium iudicis, si possidet, vtiles p abrasionem, vt supr. nisi dominus voluptuarias nullo modo in petitione hæreditatis bonæ fidei possessor omnes consequitur, malæ fidei possessor necessarias, & vtiles p officium iudicis, vel exceptionem re existenti meliorata, voluptuarias abradat, vt sup. & hanc gl. seq. tur Ang. *in l. in fundo. ff. de rei vend. in pr.* & rationem diuersitatis in hæreditatis petitione ponit Ful. *d. l. in fundo, n.* 6. *&* 7. *ff. de rei v. nd* † Ex- 8
tende, vt ,,pcedat ẽt in eo, q emit, & est dominus. Tiraq. *de retr. conuent.* §. 7. *gl.* 1. *n.* 8. *in* 5. *declarat.* † Extende; q a plantatio salicum, ar- 9
borum, & oppiorum debet satisfieri colono, ,,put valet arbor, & salix, q plantatur, nec habetur ratio, q zappauerit, & custodiuerit, quia ad hoc tenetur; & idem dicitur de vitibus Flor. de S. Pet. *consil.* 1. *n.* 8. *& seq. ver. alia est impensa.* † Extende idem in eo, q tene- 10
tur rem restituere. Menoch. *de recup. remed.* 15. *n.* 507. † Extende, ẽt 11
si adsit pactum inter contrahentes, q in fine locationis ad longũ tempus, vel tempore restitutionis essent restituenda meliorамẽta iuxta æstimationem de eis faciendam p duos cões amicos; q a non ,,ppterea attenditur temp⁹ restitutionis ex conuentione, sed adhuc, q minus est; quia tenentur iudicare secundum arbitrium boni viri, & ,,put de iure, & ita Pet. Ant. à Petra *de fideic. q.* 15. *n.* 265. *& seq.* vbi late declarat. † Contrarium, q imo meliorамenta sint 12
soluenda iuxta æstimationem restitutionis tempore, non autem secundum tempus impensæ factæ, Dd. *in l. domos. ff. de leg.* 1. Ioseph. Ludou. *dec. Perus.* 24. *n.* 25. vbi dicit *cõmunem, ,,put hanc partem * tenet Ruin. *consil.* 135. *n.* 13. *v. hanc tamen impensam, lib.* 3. plene Ruin. *consil.* 14. *n.* 3. *lib.* 1. *& consil.* 117. *lib.* 3. q dicit refici, q̃n est melioratũ. Anguisso. *consil.* 13. *n.* 5. *lib.* 2. Rol. à Vall. *consil.* 28. *n.* 14. *& consil.* 30. *n.* 6. *lib.* 1. Natt. *consil.* 256. *n.* 4. Affl. *dec.* 270. *n.* 4. vbi Vrsil. q alios citat. Boer. *dec.* 44. *n.* 12. Negus. *de pign. in* 5. *memb.* 5. *part. n.* 191. Ruin. *consil.* 38. *Quoniam in plurib. col. fin. lib.* 1. Corn. *consil.* 158. *col. fin. v. circa quartum, lib.* 3. Paris. *consil.* 55. *n.* 22. *cum seq. lib.* 3. Castr. *d. consil.* 270. *in fi. in subscriptione Ang. de Perusio Iunioris, lib.* 2. Menoch. *de recup. remed.* 15. *n.* 557. vbi constituit p regula, & dicit *cõmunem. Ceph. *cons.* 311. *n.* * 93. Surd. *consil.* 324. *n.* 17. † Et q in meliorамentis ædificiorum at- 13
tendatur tempus restitutionis. Menoch. *d. tr. de recup. remed.* 15. *nu.* 558. vbi dicit esse regulam *in d. l. domos. ff. de leg.* 1. & esse *communem. * Maluat. *consi.* 66. *num.* 19. dicit *communem in emphyteuta, * communem* dicit Rot. *diuers. part.* 2. *dec.* 186. & additio *ad dec. Lu- * cen. Magonj* 35. vbi de *communi, & hanc sequuntur Carocius *tra. * locat. t. de melioram. q.* 2. *n.* 22. Cornaz. *dec. Lucen.* 101. *in fin.* Graff. *tr. de meliora. c. fin. n.* 3. Valas. *de iur. emphy. q.* 25. *n.* 28. *v. cæterum*, & in quocunq; habente dominium. Borgni. *dec.* 44. *n.* 63. Ruin. *consil.* 38. *nu.* 25. *lib.* 1. *& consil.* 165. *n.* 6. *lib.* 4. Gail. *practicar. obseruat. lib.* 2. *obser.* 121. *n.* 12. vbi de *communi. † Extende in meliorамentis ædificiorum, * 14
vt procedat, q attendatur tempus restitutionis, siue valor sit diminutus tempore restitutionis, siue sit auctus, & factus maior; q a tunc debet attendi. Rol. à Vall. *consil.* 28. *n.* 14. *lib.* 1. vbi plurimos citat ad hoc † Declarant tm multi; quia q minus est, secundum *l.* 15
in fundo. ff. de rei vend. attenditur in possessore bonæ fidei; sed q in domino grauato restituere, vel habente dominium habeat locũ *l. domos. ff. de leg.* 1. vt attendatur tempus restitutionis. Rol. Vall. *d. consil.* 28. *n.* 18. *lib.* 1. *ver. non obstat, q.* Rota *diuers. part.* 2. *dec.* 186. *n.* 2. *& seq.* Tessaur. *dec.* 251. *n.* 7. *ver. q dam.* Valas. *d. tr. de iur. emph. q.* 25. *ver. hoc tamen.* Ruin. plene *consil.* 14. *n.* 3. *ver. & hoc est verum, lib.* 1. *& consil.* 38. *in fin. eod. lib.* 1. *& consil.* 135. *n.* 13. *lib.* 3. *& consi.* 117. *col.* 2 *eod. lib.* 3. † Imo 16
q̃n ædificia sunt facta à domino rei grauato restituere, q si erant necessaria, licet ,,ppter bellum, vel casum fortuitum sint deuastata, debeant refici expensę. Rol. à Vall. *d consil.* 28. *n.* 18. *ver. quo vero, lib.* 1. † Contrarium, q siue sit possessor bonæ fidei, siue dominus, 17
semp, q minus est. Gabr. *d. consi.* 168. *q.* 8. *n.* 111. *lib.* 1. cum aliis conc. supr. & ista est communis, & magis ⁹communis opinio, ,,put tue- *
tur p plura Petr. Ant. à Petra *de fideic. q.* 15. *n.* 271. *& seq.* vbi ,,p vtraq; parte, & hanc tuetur, & tollit omnia contraria, maxime *in ver. contrarium, & n.* 272. dicit *communem, *& n.* 273. dicit magis *com- * *
munem. Castr. *d. consil.* 270. *in fin. lib.* 2. Marzar. *consil.* 11. *n.* 9. *& seq.* plenis. Rim. Iun. *consil.* 411. *n.* 71. *ver. nec differentia*, vbi reprobat tenentes contrariã, & dat plures conc. respondet q; motiuis Ruin. & Rol. à Vall. † In expensis v. plantationum debetur expensum, si 18
sint vtiles, alias secus, ,,put in salicibus, oppiis, & aliis, licet hoc vltimũ sit dubiũ. Rol. *d. consil.* 28. *n.* 26. *& seq. v. de expensis, lib.* 1. † Con- 19
trariũ, q debeant refici expensæ plantationũ non modicæ, videl. q̃ durant finito iure facientis. Ruin. *d. consil.* 14. *n.* 3. *lib.* 1. † Declara, 20
vt p Menoch. *de recup. poss. rem.* 15. *n.* 557. *& seq.* vbi *n.* 565. *v. quare ipse sic declararem*, vt in domino directo, vel vtili, vel reuocabiliter attendatur temp⁹ impensæ mediũ, & restitutionis in possessore, vel deducat oẽs expensas, prout factæ sunt, quasi mandato alteri⁹ expenderit, sed certe contradicit sibi in iis, q̃ dixit *n.* 577. esse regulam, q in melioramẽtis spectatur tempus restitutionis secundum

**communem, & infinitos, quos citat, quod procedit circa ædifi-
21 cia. † Contra declarationem facit; quia grauatus fideicommisso sub conditione deducit melioramenta, vel retinet bona, donec ipsi reficiantur, dummodo probetur tm̃ fuisse impensum, & tm̃ esse melioratum, *l. in fundo*, vbi gl. & Dd. *ff. de rei vend.* Abb. *in c. 1. de restit. in integr.* Negus. *de pign. in 5. par. in 4. memb. n. 185. in fin.* & dicunt, q̃ debent refici, secundum q̃ valent tempore restitutionis bonorum, non quantum valebant tempore, quo facta fuerunt secundum Dd. *in d. l. domos. ff. de leg. 1.* Negus. vbi supra, & tm̃ hæres grauatus est dominus pendente conditione. † Declara alio modo, &
22 forte melius secundum Menoch. *consil. 454. n. 3. & seq.* q̃a si sumus in bonæ fidei possessore, q̃ non est dominus rei melioratæ, attendatur tempus restitutionis rei melioratæ, vt tunc fiat æstimatio ad detrimentum grauati restituere, vt q̃ minus sit, solui sibi debeat, videl. vel impensum, vel melioratum, & ita procedunt, q̃ dicit Marzar. *consil. 11. n. 6. & in epit. fideicom. q. 65.* cum aliis, quos allegat; si v. sumus in eo, qui erat dominus rei m[illegible]oratæ, quam tenetur sub conditione restituere, attendatur quidem æstimatio tempore restitutionis, sed non in ejus odium, vt si p.ª sit melioratum tempore restitutionis, q̃ impensum, solui debeat æstimatio omnino, licet sit maior, vbi allegat Cuman. *cons. 56. in fin.* Ruin. *consil. 14. n. 3. & consil. 38. n. 25. lib. 1.* Boer. *dec. 44. n. 12. & 13.* Crau. *consil. 792. n. 12.* cum aliis multis, quos allegat, *& nu. 16.* ita etiam distinguere Tiraq. *de retract. conuentio. §. 7. gloß. 1. n. 8.* & hanc distinctionem sequi
23 Rol. à Vall. *consil. 8. n. 18. lib. 1.* † Declara meliùs; quia semper, quod minus est; ideo in plantis, & arboribus attenditur valor tempore plantationis, q̃a sic minus est in ædificiis, q̃ semper decrescunt, & debent adesse tempore restitutionis nec possit maior fieri æstimatio, q̃ tempore restitutionis, ita Flor. de S. Petr. *consi. 1. n. 8. iuncto n. 12. ver. sed si de tali*, ita Castr. *consil. 270. Viso puncto. col. 2. in fin. ver. de expensa, v/q̃ in fin. lib. 2.* q̃ est Castr. Prosdocimi, & Angeli de Perigliis Iunioris, sequitur plenius Marzar. *d. consi. 11. n. 9.* vbi, q̃ in ædificiis tempus restitutionis; quia minus valent; in plantis tempus meliorationis, quia minor, & procedit in omnibus, & habentib.
24 dominium resolubile. † Contrarium Ruin. q̃ melioramenta ei, q̃ erat dominus, sint reficienda tempore restitutionis, siue sint minuta, siue ẽt aucta, *in consi. 165. n. 4. lib. 4.* vbi audet dicere, q̃ omnes
* 25 *Moderni ita tenent. † Declara; q̃a maxime ad fauorem Ecclesiæ illa æstimatio est attendenda, & illa opinio, q̃ magis fauet Eccle-
26 siæ. Flor. *d. consil. 1. n. 12. & n. 14.* † Declarat Hier. Gabr. *d. consil. 169. in 8. q. n. 111. & seq. lib. 1.* q̃ æst matio melioramentorum fit habito respectu ad totum ædificium, & totum corpus, non ad partẽ melioratam, vt compensentur ẽt peioramenta, & siue sit possessor bonæ fidei rei alienæ, siue rei ꝓpriæ ad tempus, vel restituendæ; semper q̃ minus est, & ponit multa exempla, *& n. 112. & seq.* dat exemplum, ædificium valebat mille, si melioramenta sunt 500. & hodie per se valent 500. sed habito respectu ad totum ædificium non valent, nisi mille cum melioramentis, nihil debetur; quia at-
27 tendi debent attritiones, & peioramenta. † Declara 4. casus, vt Castr. *in d. l. domos. ff. de leg. 1.* quem refert, & sequitur Boer. *d. dec. 44. n.*
28 13. Vide Menoch. *consil. 64. n. 17.* † Primus est, si fiunt expensæ gratia fructuum colligendorũ, & illæ compensantur cum fructibus. Castr. *d. l. domos. ff. de l. g. 1.* Boer. *d. dec. 44. n. 13.* Meno. *d. consi. 64. n. 17.*
29 † Secundus, si fiunt ad vtilitatem rei non causa culturæ, & sic non sunt duraturæ maiori tempore, q̃ faciens sit peccpturus fructus, &
30 pariter compensantur cum fructibus. † Aut sunt duraturæ vltra, & fit æstimatio, & refectio duntaxat pro illa rata, q̃ supereſt, puta palificauit vineam, pali sunt duraturi per 5. annos; peepti fructus p tres, debet refici expensa ꝓ duabus quintis, & sic duobus annis
31 restantibus. † Quartus casus; quia si expensæ sunt ppetuo duratu-
32 ræ, fit æstimatio secundum tempus restitutionis. † Amplia; quia ẽt si pericrint, reficiuntur, q̃n sine culpa illius, qui fecit. Tiraq. *de retract. conuentio. §. 7. gloß. 1. n. 10. declar. 6.* Menoch. *de recuper. poss. 15. remed. n. 511. & seq.* Ioseph. de Lud. *dec. Perus. 58. n. 11.* qui loquitur in
33 plantis. † Tempus æstimationis melioramentorum est, q̃n res est restituenda, ne dominus soluat melioramenta ad commodum possidentis facta. Menoch. *d. consil. 64. n. 18.* & ponit pro regula in *15. remed. recuper. n. 557. cum seqq.* vbi ponit regulam cum suis declarationibus, ad quem recurras. † Amplia; quia q̃n agitur de æstimatione melioramentorum, æstimatio fit secundum valorem rudera, non secundum impensum, vel æstimationem. Bero. *q. 96.*
34 * *vbi dicit magis *communem, & magis *communem dicit Ioseph. Lud. *dec. Perus. 24. n. 15.* Rol. à Vall. *consil. 28. n. 30. lib. 1.* qui videtur
35 reprobare Clarum. † Contrarium seruari de consuetudine dicit Iul. Clar. *in §. feudum. q. 88.* vbi, q̃ credit Beroum decipi, & apò. ad eund. author. *in §. emphyteusis, q. 45.* vbi allegat alios, ꝓ hac parte.
36 † Declara; q̃a si agitur de melioramentis vtilibus, & necessariis, prout quia fabricatæ sunt domus, & ædificia ꝓ colonis, qui aliter non poterant comode bona laborare, & debent refici, ꝓut valent tempore restitutionis; & idem in voluntariis factis ex ordine domini: si v. sunt voluntaria, non ex ordine domini; tunc dominus habet electionem, aut soluendi expensas, aut permittendi, quod asportentur, & ita in vasallo, vel in emphyteuta, & q̃n elegit dominus, vt auferat, non posset postea eligere dominus velle soluere rudera inuito vasallo; secus in bonæ fidei possessore, qui nullam habet causam à domino. Castr. plene *consil. 270. Viso puncto, n. 4. ver. quantum autem, lib. 2.* q̃ est Paul. de Cast. Prosdocimi de Comitib.ª & Ang. de Perus. junioris, & huc consonat gl. *instit. de rer. diuis. in §. certe, in ve. edificauerit.* † Declarat Ruin. q̃a in ædificiis Vrbis nunq̃ 37 fit demolitio, vt ædificans auferat rudera: in ædificiis v. in rure, vel extra ciuitatem, bene auferri possunt. Ruin. *consil. 24. n. 10. lib. 1.* & repetit *consil. 165. n. 5. lib. 4.* † In plantis, q̃n radices immiserunt, 38 nunq̃ euelli possunt, secus ante. Cast. *d. cons. 270. col. pen. in pr. lib. 2.* † Melioramenta qualiter, & in quibus iudicijs repetantur, seu re- 39 tentionem dent, vel actionem, & q̃n non, vide plenius. Menoch. *de recup. remed. 15. q. 39. n. 495. & multis seq. q. v/q̃ ad n. 566.* vbi cumulat omnes casus, & plene distinguit, & plenius discurrit Pet. Ant. à Petr. *in suo tract. de fideicom. qu. 15.* vbi ponit plures species melioramentorum, quæ necessaria sint, quæ non; *n. 214. & multu seqq.*

Melioramenta facta per colonum qualiter reficienda, & ad quæ teneatur. Concl. 177.

COLONVS † non tenetur ad melioramenta, neq; ad expensas p- 1 petuæ refectionis, & vtilitatis; quatenus tm̃ eas faciat, habet retentionem rei, donec reficiantur, *l. colonus. ff. de vi, & vi armat. l. colonus.* vbi Bart. *ff. loca. l. dominus horreorum. ff. eod.* Iaſ. *in l. 2. n. 28. C. de iur. emphyt.* † Amplia, q̃a si restituit rem, non habitis melioramen- 2 tis, potest illa consequi actione negotiorum gestorum; q̃a habuit animum sibi obligandi dominum, *l. colon. in pr. & l. dominus horreorum. §. 1.* vbi gl. & Bart. *ff. eod.* † Amplia; q̃a conductor, & simplex; inquilinus domus, siue emptor ad vitam bona fide possidens si expendit in melioramentis ẽt vltra sum̃am conuentam, potest tam ipse, q̃ hæres illius repetere à domino, *d. l. dominus horreorum. §. 1.* vbi gl. & Dd. *ff. locat. l. q̃ dicitur necessarias. §. hæres. ff. de impens. in reb. dot. fact.* Corn. *cons. 86. lib. 4.* Aret. *in §. certe, Inst. de rer. diuis.* † Decla- 4 ra tm̃; q̃a melioramenta non necessaria, sed voluntaria, q̃ possunt asportari, & radi, non reficiuntur vltra sum̃am conuentam. Men. *de recup. remed. 15. n. 530.* † Extende in colono, conductore, inquil- 5 no, & similibus, q̃ causam habent à Domino; q̃a retinent bona, donec sibi melioramenta reficiantur. Iaſ. *in l. 2. n. 28. C. de iur. emph.* & est tex. & ibi Bart. *in l. colonus. ff. locat.* † Amplia in tm̃, q̃ meliora- 6 menta ẽt vtilia tm̃ non compensantur cum fructibus, ex quo habent ius in re, & de consensu domini faciunt illos suos. Bald. *in l. emptor. ff. de rei vend.* Felin. *in c. cum causam. n. 29. de re iud.* † Limita, vt 7 q̃ dicitur, colonum posse retinere rem, ꝓ expensis vtiliter factis, & melioramentis, ꝓcedere, nisi sint nimis onerosæ, & excessiuæ, q̃ committi debet arbitrio boni viri inspecta qualitate rei, & personarum. Bald. *consil. 166. Columbinus dedit. n. 4. ver. ex præmissis apparet, lib. 1.* & ratio est; q̃a non possunt dici vtilia melioramenta, q̃ faciunt rem haberi ꝓ derelicta. Bald. *consil. 303. n. 2. v. ista enim impensa, lib. 1.* Tiraq. *in tr. de retr. conuentio. gl. 1. §. 7. n. 5. in 2. declarat.* † Li- 8 mita; q̃a colonus tenetur ad melioramenta facta causa colligendorum, & conseruandorum fructuum. Menoch. *consil. 64. Propositam consultationem, n. 17. & seq. lib. 1.* † Exemplum ponit Floria. de S. 9 Petr. prout in diſboscando veteres arbores inutiles, & alia nemorosa, vt terra ad culturam redigatur, *in consil. 1. n. 3. & seq.* vbi, quod sunt præparatoria ad culturam, & non reficiuntur, prout foliata, & alio non docto tenetur suo sumptu; quia est gratia colligendorum fructuum, eo magis, quando tenetur meliorare, & quando percipitur ẽt commodum ex lignis euulsis. † Limita; quia colo- 10 nus, licet habeat hypothecam, dum retinet, & actionem negotiorum gestorum contra dominum, vel eius hæredes pro melioramentis; non tamen procedit contra tertium possessorem, qui emit à domino, quando eidem est tradita possessio; ideo contra eum non agit meliorans, sed contra primum dominum. Vide infra, *Melioramenta, Concl. 181. ver. sed si.*

Melioramenta compensantur cum fructibus, & quando secus. Conc. 178.

MElioramenta, † seu expensæ factæ gratia quærendorum fru- 1 ctuum deducuntur tam per bonæ fidei, quam p malæ fidei possessorem; sed tm̃ compensat illas in fructibus perceptis. Boer. *dec. 44. n. 11. ver. de expensis vero l. sumptus. ff. de rei vend.* Alex. *consi. 154. Consideratis, lib. 6. & consi. 162. Visis narratis, lib. 7.* Alex. *consi. 104. Quoniam, n. 2. v. & circa secundum, lib. 6.* † Extende, q̃a expensæ diſbosca- 2

tionis;

tionis; item in arando, seminando non restituuntur; quia fiunt gratia culturæ, & quærendorum fructuum; ideo perceptio fructuum compensat. Castr. *d. cons.* 270. *Viso puncto, col.* 2. *ver. tertio principaliter videndum, lib.* 2. Vide supr. *Melioramenta. Concl.* 174. *num.* 18.

3 †Amplia, quia compensantur melioramenta cum peioramentis,
4 *l. in fundem. §. fin. ff. de iur. fisci.* Alb. Brun. *in tr. de augm. q.* 22. *pr.* †Amplia, quia si p possessorem bonorum fuerunt ꝓbata melioramenta ascendere ad certam quantitatem, & è conuerso actor ꝓbauerit factas esse in eisdem bonis deteriorationes, conueniens est, & iuridicum fieri debere compensationem, *l. si negocia. §. fi. ff. de neg. gest.*
5 †Amplia in tenutario; quia deductis suis fructibus quinque pro centenario compensat in fructibus, qui supersunt, melioramenta facta pro conseruatione rei, & sic necessaria, *l. fundus. qui in fin. pri-*
6 *mi resp.* vbi Flor. *ff. famil. hercis.* Boer. *dec.* 44. †Amplia; quia melioramenta compensantur cum fructibus, & si possessor sit condemnatus ad fructus. Alex. *consil.* 154. *Consideratis, lib.* 6. *& cons.* 162.
7 *lib.* 7. incip. *Visis narratis.* †Amplia, vt ꝓcedat etiam in eo, qui emit rem suppositam fideicomisso, quia si fecit in ea melioramenta, tenetur compensare fructus perceptos respectu fideicommissarij euincentis. Boer. *d. dec.* 44. *n.* 10. vbi est casus decisionis, licet p totam late discutiat, *l. mulier. §. cum proponeretur,* & ibi glos. & Dd. *ff.*
8 *ad Trebell. l. quod de bonis. §. quod autus,* vbi Cast. & Alex. *ff. ad. L. Falcid. l. cum pater. §. Titio. ff. de leg.* 2. †Extende; quia hæc compensatio per modum replicationis fieri potest post sententiã, si petuntur meliorameta; quia potest replicari, percepisti fructus, qui debent
9 compensari cum melioramentis. Alex. *consil.* 154. *lib.* 6. †Amplia; qa conductor Ecclesiæ si finita locatione retinet bona, debet condemnari ad omnes fructus perceptos, sed tamen si fecit meliorameta vtilia, & necessaria reficienda, debet fieri compensatio. Fl.
10 de S. Petr. *consil.* 1. *n.* 12. *in fin. ver. aliud dubium, cum seq.* †Limita, quia licet melioramenta compensentur cum fructibus, intelligitur de fructibus rei, non autem de fructibus melioramentorum; qa illi sunt facientis melioramenta. Castr. *consil.* 270. *Viso puncto, n.* 3. *in fin. lib.* 2. & Negus. *de pignor. in* 4. *memb.* 5. *par. n.* 20. *l. fin. §. fin. ff. de fund. in-*
11 *frud.* †Extende; quia si res esset infructuosa in totum, & reddita fructuosa ex melioramentis; tunc non compensat fructus cum melioramentis factis, quando fuit dominus bonæ fidei, & si post-
12 ea annulletur contractus. Afflict. *d. dec.* 87. *in fin. n.* 7. †Extende; qa licet malæ fidei possessor teneatur ad fructus ꝓceptos, & qui ꝓcipi potuerunt, intelligitur de fructibus rei, non de fructibus melioramentorum factorum ab ipso malæ fidei possessore, tex. glos. &
13 Ang. *in l. cæterum. ff. de rei vendic.* Capic. *dec.* 93. *n.* 10. †Extende; quia imo is, qui est dominus fructuum, prout pater in re filii, & legatarius sub conditione, nunquam compensat fructus cum meliorametis, late Cæsar Vrsill. *d. dec. Afflict.* 87. vbi, quod imo is, qui fecit melioramenta excessiua, potest offerre primam æstimationem
14 rei. †Extende; quia fructus melioramentorum semper cedunt commodo meliorantis. Afflict. *d. dec.* 87. *col.* 2. Negus. *de pignor. in* 5. *part. princ. in* 4. *memb. n.* 194. late Tiraq. *in l. si vnquam. C. de reuoc. don.* n. 387. Corn. *consil.* 86. *lib.* 4. & non solum fructus vtilium, sed multo magis necessariorum ꝓ manutentione rei; qa sunt reficienda
15 etiam possessori malæ fidei, *l. impensæ. ff. de ver. signif.* † Declara, vt plene per Tiraq. *de retract. conuent. §.* 7. *glos. 1. n.* 4. *ver. tu autem,* vbi ponit 12 declarationes, quas refert Vrsil. *ad d. dec. Afflict.* 87. vbi pleniſſime. † Limita; quia melioramenta non compensantur cum
16 fructibus perceptis a fideicommissario grauato restituere post mortem, vel sub alia conditione, quando non est in mora; quia quod dicitur teneri compensare, est, quando ꝓcepit fructus bona fide ex re aliena, & melioramenta fecit in re aliena; quia sicuti ex æquitate lucratur fructus, ita ex æquitate compensat cum meliorametis in re aliena factis. *l. sumptus, & l. emptor. ff. de rei vendic.* Socus, quando in re sua fecit, prout fideicommissarius. Negus. *de pignor. in* 5. *part. in* 4. *memb. n.* 12. *ver. & istud procedit.* Rol. à Vall. *consil.* 18. *n.* 17. *lib.* 1. glos. *in l. emptor. §. superfluum, in fin. ff. de rei vendic.* vbi Angel. & alij, quam singularem dicunt Dd. *in l. domos. ff. de leg.* 1. allegant Baldum, Ange. Imol. & Alex. *in l. in insulam.* § 1. *ff. solut. matrim.* Ruin. *consil.* 38. *in fin. lib.* 1. Socin. Jun. *consil.* 182. *Anno præterito,*
17 *n.* 21. & *seq. lib.* 2. Alexand. *consil.* 123. *Discussis, in fin. ver. quo autem, ad ultimum, lib.* 1. †Extende, vt idem sit in eo, qui bona fide emit à domino bona; quæ tamen erant obligata sorori vendentis pro eius dote competenti; quia habet retentionem pro melioramentis. Negus. *de pignor. in* 5. *memb.* 5. *par. n.* 185. & non compensat cum fru-
18 ctibus perceptis, vt per Alex. *consil.* 54. *seu* 154. *lib.* 6. *& consil.* 162. *lib.* 7. Felin. *in c. cum causa. de restudic.* Negus. vbi supra *nu.* 187. †Extende; quia non compensantur melioramenta cum fructibus perceptis titulo, & bona fide, & ex iustis creditis. Negus. *de pignor. in*
19 *4. memb.* 5. *p. n.* 18. *cum seq. & n.* 182. †Restringe; qa bonæ fidei possessor licet habeat retentionem meliorametorum factorum in re aliena, Corneus *consil.* 147. *col. penultim. num.* 18. *lib.* 2. *& consil.* 86. *lib.* 4. Curt. Jun. *consil.* 42. *num.* 10. Socin. Jun. *consil.* 150. *col.* 3. *lib.* 1. tamen compensantur cum fructibus pro concurrenti quantitate. Socin. Jun. *d. consil.* 150. *nu.* 32. *& 33. lib.* 1. quæ compensatio vim solutionis habet. Felin. *in c. suborta, colum.* 2. *de re iudic.* † Limita; 20
quia colonus, conductor, inquilinus, & emphyteuta, qui fecerunt melioramenta, illa repetunt, & rem retinent, etiam si sint vtilia tantum, nec compensant illa cum fructibus; quia fructus faciunt suos ex concessione domini; & cum habeant ius in re, in ipsis non cadit compensatio. Bald. *in l. emptor. ff. de rei vendic.* Felin. *in c. cum causa, num.* 29. *de re iudic.*

Melioramenta reficiuntur multis casibus. Concl. 179.

MELIORAMENTA †reficiuntur marito facta in re dotali ad 1
perpetuam vtilitatem rei, *l. diuortio. §. impendia. ff. solut. matrim.* Cuman. *consil.* 57. *Monasterium iure locationis, nu.* 5. *ver. nam si maritus.* Decian. *consil.* 29. *n.* 5. *lib.* 2. Vide, *Melioramenta facta per maritum in re dotali qualiter deducantur. Concl.* 181. †Vide plenissime Menoch. *de* M 2
recup. remed. 15. *q.* 39. *n.* 499. *& multis seqq. vsq; ad n.* 557. vbi ponit 13. casus, quos ampliat, & limitat cum suis declarationibus. †Amplia 3
in vsufructuario; quia si facit melioramenta respicientia perpetuam vtilitatem, repetuntur ab hæredibus finito vsufructu. Cuman. *d. consil.* 57. *n.* 5. *ver. eodem modo vsufructuarius.* Decian. *d. cons.* 29. *li.* 2. *n.* 5. †Amplia in tenutario, qa melioramenta facta pro manu- 4
tentione rei sunt eidem reficienda, vel saltem compensantur cum fructib. p eum ꝓceptis à quinq; ꝓ centenario, sup. *l. fundus.* q in fi. primi respons. *ff. fam. hercis.* vbi Flore. Jas. p ostalios *in d. l. diuortio, §. impendia. ff. solut. matrim.* Boer. *dec.* 44. †Amplia in eo, qui rogatus 5
est restituere post mortem suam, vel in euentum conditionis. Cuman. *d. consil.* 57. *n.* 5. *ver. eodem modo ille qui.* Decian. *d. consil.* 29. *n.* 5. *lib.* 2. Bero. *consil.* 176. *n.* 88. *lib.* 1. *consil.* 79. *lib.* 2. Alex. *consi.* 162. *li.* 7. Rui. *consil.* 157. *col.* 5. *v. præterea, lib.* 1. *& consil.* 134. *col. penult. lib.* 3. Rol. à Vall *consil.* 28. *col.* 2. *lib.* 1. Rim. Jun. *consi.* 90. *n.* 4. plene Alex. *cons.* 123. *Discussis, in fin. ver. quo autem ad vltimum, lib.* 1. †Extende in tantum, 6
q non compensat in fructibus perceptis; quia erat dominus, sed melioramenta ab omnibus fideicommissariis ꝓ rata reperit; qa competit actio pſonalis ꝓ hæreditariis portionibus. Alex. *d. cons.* 123. *in fin. lib.* 1. †Amplia in omnibus habentibus dominium non 7
ꝓpetuum; quia repetunt melioramenta, & expensas factas ad ꝓpetuam rei vtilitatem extantes tempore restitutionis. Cuman. *d. consil.* 57. *n.* 5. *ver. vnde elicitur,* sequitur Decian. *d. consil.* 29. *n.* 5. *lib.* 2. Dec. *consil.* 518. *n.* 3. Decian. *consil.* 58. *in fin.* vbi allegat infinitos *eod. lib.* 2. †Amplia in socio & particulari, qa si expendit in re comuni, 8
repetit expensas vtiles, & necessarias. Bald. *consil.* 356. *Si vasallus, in fin. lib.* 5. Decian. *d. consil.* 29. *lib.* 2. †Amplia; quia omnis possessor 9
bonæ fidei simpliciter deducit necessaria melioramenta; vtilia v. deducit, si dominus fuisset facturus; item si est venditurus rẽ maiori pretio; itẽ si non sunt nimis onerosa; reliqua vero abrasione asportat. Castr. *consil.* 247. *In causa. qua vertitur, ver. constat autem, circa fin. n.* 7. *lib.* 1. †Et dicuntur necessaria, prout refectio domus mi- 10
nantis ruinam; itẽ ꝓpagatio vitium in vinea. Castr. *d. consil.* 247. *in fin. num.* 7. *ver. si vero auctum est pretium, lib.* 1. †Et dicitur in hac ma- 11
teria deductionis melioramẽtorum bonę fidei ille, q emit sciens rem ꝓhibitam alienari, iusto errore iuris; qa credidit ꝓ legitima potuisse alienari; qa tractat de damno vitando; si v. tractat de lucro, est malæ fidei. Castr. *d. consil.* 247. *n.* 7. *ver. venio ad tertium, lib.* 1. †Restringe; qa bonæ fidei possessor vtiles expensas cum fructib⁹ 12
perceptis, compensat; quia sicuti ex æquitate lucratur fruct⁹; ita ex eadem æquitate compensat in fructibus lucratis expensas vtiles, sed si de iure, & non ex æquitate lucratur fructus, ꝓut in marito; tunc ẽt deducit expensas vtiles. Castr. *d. consil.* 247. *col. pen. in fin. ver. si vero fuerunt expensæ, lib.* 1. † Pretium tẽ ex tempore auctum 13
non reficitur; quia non est melioramentum à parte factum; item expensæ, seu melioramenta pro cultura; qa non habet, nisi de p- senti. compensantur cum fructibus. Castr. *d. consil.* 247. *n.* 7. *ver. nec ad propositum, lib.* 1. †Amplia in colono ẽt partiario; quia repetit 14
expensas respicientes ꝓpetuam vtilitatem rei ꝓ rata. Meno. *consil.* 64. *Proposita consultatione, n.* 17. *& seq. lib.* 1. †Amplia in eo, qui emit 15
cum pacto de retrouendendo. Bald. *consil.* 167. *lib.* 1. *& consil.* 303. *n.* 2. *lib.* 1. latius Natt. *consil.* 601. *Mouentur duæ dubitationes, p tot.* vbi q, & qualia reficiantur, vel non. Ruin. *consil.* 84. *n.* 15. *lib.* 1. Joseph. de Lud. *dec. Perus.* 24. *n.* 4. Menoch. *consil.* 26. *p tot.* Rim. Jun. *consil.* 90. *n.* 5. † Amplia; qa is, q meliorauit rem restituendam, facit fructus 16
suos pro rata melioramentorum, q̃ non compensantur in fructibus, quando extat mora. Hier. Gabr. *cons.* 151. *n.* 9. *& seq.* †Declara; 17

quia emens scienter rem subiectam restitutioni, & alienam, propter malam fidem non retinet, nec recuperat melioramenta. Neguſ. *de pign. in 4. mem. 5. par. n. 19.* ſecus in eo, qui eſſet dominus, licet teneatur ſub conditione ad reſtitutionem rei. Neguſ. vbi ſupra, *n.* 12. Bald. & Ang. *in l. in inſulam. §. fructus*, vbi Alex. *in fin. ff. ſolut. matr.*

18 † Amplia; quia etiam malæ fidei poſſeſſori reficiuntur meliora-
menta, quando ſunt vtilia, & neceſſaria, ſecus ſi vtilia tantum. Jo-
19 ſeph. Ludou. *dec. Peruſ. 24. n. 13.* plenius infrà *Concl. prox. ſeq.* † Amplia in conſanguineo, qui ſuccedit in parte cum alio conſanguineo; quia ſi meliorauit, debet conſequi ratam expenſarum factarum vtiliter, non autem expenſas voluptuarias. Alex. *conſil. 100.*
20 *Viſo puncto, in fin. lib. 2.* † Amplia, vt ꝓcedat etiam in beneficio Ec-
21 cleſiaſtico meliorato, notandum dicit Boer. *dec. 44. n. 14.* † Amplia in ſingulari ſucceſſore; quia repetit expenſas ad perpetuam me-
22 lioratione factas ꝓ ſuum authorem. Boer. *d. dec. 44. n. 14.* † Amplia in emphyteuta, feudatario, vſufructuario, fideicommiſſario, & quocunq; alio dominium habente non perpetuum, plene Decian. *conſil. 29. n. 5. lib. 2. & conſil. 58. in fin. eod. lib.* vbi infinitos allegat. Dec. *conſil. 518. n. 3.* Bero. *quæſt. 19.* Rim. Iun. *conſil. 67. n. 49.* Jaſ. *in l. 2.*
23 *n. 27. & ſeq. C. de iur. emphyt.* † Contrarium tenet Bero. *conſil. 102. in fin. lib. 1.* vbi, quod non poſſunt retinere rem emphyteuticam, ſed debent petere melioramenta. Fulg. vero *conſi. 9. Abbas per tot.* dicit, ꝙ nullo modo de iure debentur melioramenta, qñ finita eſt linea, & tollit omnia contraria, & dicit non reperiri iure cautum, & iura, q̃ allegantur in colono, vel feudatario, habent diuerſam rationem; quia emphyteuſis datur pro modica penſione, & ad meliorandum; ergo, &c. Surd. *conſ. 183. n. 15.* dicit non reperiri iure cautum, ꝙ contra Eccleſiam detur retentio ꝓ melioramentis factis. † Declara; quia ſi propter culpam perdit emphyteuſim, non retinet; ſi propter finem generationis, ſic, ita Cum. *conſil. 57. ꝓ tot.* Bald. & alii Feudiſtæ *in c. 1. §. ſi vaſallus, tit. hic finitur lex Corradi.* Dec. *d. conſi. 518. n. 3.* pleni⁹ Ruin. *conſil. 135. lib. 3. per tot.* Præpoſ. poſt Bald. & alios *in c. 1. §. ſi vaſallus, tit. hic finitur lex Corradi, col. fin.* vbi pro v-
* traq; parte allegat, & dicit hanc * communem declarationem, pro
qua Iaſ. *d. l. 2. C. de iure emph. n. 27. & multis ſeqq.* vbi pleniſs. & quod
25 æſtimantur tanq̃ rudera, & Bero. *quæſt. 96.* † Et dominus tenetur, vel ſoluere, vt rudera, vel aſportari permittere. Alex. *conſil. 83. In cauſa, & lite, in fin. lib. 7.* ſed eſt in electione domini hæc alternatiua. Præpoſ. *d. c. 1. §. ſi vaſallus. col. 2. tit. hic finitur lex Corradi, & in fin.*
26 Iaſ. *in d. l. 2. n. 29. C. de iur. emphyt.* † Extende, vt procedat, etiam ſi facta ſunt ab emphyteuta, q̃ ſciebat poſt eum emphyteuſim tranſire ad alium; quia ſi fabricauit domum, debentur melioramenta, licet non neceſſaria reficiantur hæredibus per alium ſuccedentem, non ſecundum æſtimationem, prout valent in re, ſed vt va-
* lent ſeparata in ruderibus, & hanc communem, & magis * cõmunem dicit Bero. *q. 69.* Vide pro vtraq; parte, & contrarium ſeruatur contra Bero. per Clar. *in §. feudum. q. 88. n. 2.* vbi, quod imo ſolui
* debent, ꝓut valent de conſuetudine, non vt rudera, & dicit magis * communem, idem dicit poſt. ad Clar. *in §. emphyteuſis, q. 45.* Declara, vt per Caſtr. *conſil. 270. n. 4. lib. 2.* Ruin. *conſil. 24. n. 10. lib. 1.*
27 † Amplia in feudatario. Decian. *conſi. 58. in fin. lib. 2.* vbi infinitos allegat, quod filia feudatarii retinet feudum propter melioramenta, & dicit neminem vidiſſe; qui contrarium teneat, plene etiam Rim. Iun. *conſil. 90. in princ. & conſil. 67. n. 49.* Ang. Aret. *conſil. 41. In hoc articulo, in fin. n. 38. ver. quoad vltimam, vſq; ad fin.* qui loquuntur propter lineam finitam. Imo procedit, etiam ſi feudum ad alios agnatos tranſeat; q̃ filia vltimi feudatarii poteſt retinere, donec melioramenta facta à parentibus ſuis reficiantur. Decian. *d. conſil. 58. in fin. lib. 2.* allegat Bald. Angel. & Alex. *in l. Senatus. §. Marcellus, in*
* *fin. de leg. 1.* Decium *conſil. 518.* vbi de * communi. Ruin. *conſil. 135. n. 16. lib. 3.* & alios, ſed certe iſti loquuntur, quando emphyteuſis, vel feudum ob lineam finitam ad dominum reuertitur, licet Decian. illos adducat, quando etiam ex fœmina incapaci tranſit ad vocatos agnatos, ſed Brun. *conſil. 105. in fin. & 106. in fin.* hoc dicit in terminis, licet dicat eſſe differentiam circa compenſationem fructuum. Vide eum, & Iſern. *in c. 1. §. pen. de inueſt. de re alien. facta.* incipit, *è contrario. n. 9.* qui hoc dicit clare, & ibi Aluarot. *n. 2. & 3.* Affli. *n. 10.* & idem dicunt ibi Bal. & Præpoſ. & eſt tex. *in c. 1. §. ſi vaſallus,*
* *tit. hic finitur lex Corradi*, vbi * omnes, late Redoa. *de rebus Eccl. non a-*
28 *lien. q. 17. §. Primo igitur, in fin.* vbi alios citat. † Extende; quia ſi feudum ob finitam lineam, vel alias eſt deuolutum ad dominum ſine culpa, & dolo feudatarii melioramenta facta induſtria vaſalli
* ſunt reficienda, communem * dicit Clar. *in §. feudum, q. 88. in pr.* vbi citat plures, & quod eſt in electione domini, vel ſoluere æſtima-
29 tionem melioramentorum, vel pati, ꝙ aſportentur. † Et hæc æſtimatio debet fieri ſecundum valorem melioramentorum, non autem vt cæmenta, & rudera, & ita ſeruat conſuetudo. Clar. *d. §. feudum, quæſt. 88. num. 2. ver. ſed quæro*, & licet allegat Bero. *quæſt. 96. n.*
4. quod imo æſtimatio fit vt de cæmentis, & dicit * magis com-
* munem, tamen Clarus tenet primam vtiæquiorem, & citat concordant. Vide, *Melioramenta qualiter reſciantur. Concl. 176. in fin.*
† Extende, ſiue fit deuolutum ad dominum, ſiue ad agnatum; 30
quia hæres eius, qui fecit melioramenta, quantumcunque extraneus repetit. Brun. *conſil. 106. in fin.* ſequitur Riminald. Jun. *d. conſil. 90. num. 2.* allegat Pariſi. *conſil. 2. colum. final. & conſil. 4. nu. 40. lib.* 1. Roland. à Vall. *conſil. 28. num. 11. lib. 1.* Bero. plenius *conſil. 73. colu. fin. lib. 1.* vbi, quod etiam poſſunt obligari. Angel. Aretinus *d. conſil.*
42. *in fin.* † Ratio omnium prædictorum eſt, ne vnus locupletetur 31
cum iactura alterius. Riminald. *d. conſil. 90. num. 6. & ſeq.* † Ratio-
nem aliam aſſignat Angel. Aret. *conſil. 41. In hoc articulo, in fin.* quia
cum habeat vtile dominium, cenſetur ædificaſſe in ſuo ex iure, q̃
habebat in re, non autem animo donandi, quaſi in re aliena. † 32
Amplia; quia ſi additamentum, vel melioramenta ſunt facta rei
feudali, vel emphyteuticæ, quatenus in alieno ſunt, ædificia ſolo
cedunt, ſed quatenus ſint reficienda facientibus finito feudo, vel
emphyteuſi, ſic diſtinguitur; quia ſunt facientis, & debent reſici,
ſi de eis conſtat; quatenus vero non conſtet, à quo ſint facta, per-
inde eſt, ac ſi non eſſent facta. Alexan. *conſil. 44. Viſa facti, n. 5. in fin.*
cum ſeq. ver. fortificantur, lib. 3. Vide, *Emphyteuſi aucta cuius ſit augmen-* 33
tum. Concl. 206. † Extende, etiam ſi eſſent facta ab eo, qui erat feu-
datarius vltimus, & ſine filiis; quia adhuc reſici debent, & maxi-
me, quando feudum eſt ſub reſponſione; quia potius emphyteu-
ſis eſt. Angel. Aret. *d. conſil. 41. in fin.* † Declara; quia augmentum, 34
ſeu incrementum factum feudo, vel emphyteuſi diſcretum, prout
inſula apparens, eſt domini directi, ſi v. eſt latens, eſt feudatarii,
ſecundum * communem, de qua Ruin. *conſil. 7. nu. 12. in fin. lib. 2. &* *
hanc * communem dicit Clar. *d. §. feudum, quæſt. 88. num. 3. ver. item* *
quæro, licet ipſe teneat, quod debet omne augmentum accreſcere
domino, vel ſaltem, quando non ex induſtria vaſalli, directum ac-
creſcit domino, vtile dominium vaſallo. † Amplia; quia ſi vaſal- 35
lus habens feudum ſine iuriſdictione emat iuriſdictionem, finito feudo, retinet vaſallus ſuam iuriſdictionem emptam, commu-
nem * dicit Ruin. *conſil. 14. poſt princ. lib. 1.* ſequitur Caſtr. *d. §. feudum,*
quæſt. 88. in fin. † Extende, vt idem ſit, ſi feudatarius emat bona al- 36
lodialia, & recognitionem faciat domino feudi; quia ſi ſcienter,
ſibi præiudicat, & ſucceſſoribus; ſecus ſi ignoranter, & ſine cauſa,
vide plene Surdum *conſil. 13. per tot.* vbi declarat, vide Crauett. *con-*
ſil. pro genero, n. 429. & ſeq. † Reſtringe; quia in ſeruitutibus empti- 37
per vaſallum ad vtilitatem feudi, remanet penes dominum feudi
finito feudo, non autem ad hæredes vaſalli ſpectant, * cõmunem *
dicit Bero. *deciſ. ſeu quæſt. familiari 96. n. 6.* ſequitur Cla. *d. §. feudum,*
q. 88. n. 4. ver. ſed quid de ſeruitute. † Reſtringe, quando nomine feu- 38
dalis dignitatis acquirit; quia feudo acquirit, & dignitati, ſed
pretium debet reſtitui deuoluto feudo per dominum hæredibus
acquirentis, in ſimili Alex. *conſil. 77. in princ. lib. 6.* Rom. *conſil. 3. car-*
ca med. plenius *ſing. 440. Emeram.* Dec. *conſil. 21. n. 10.* & vbiq; apo-
ſtillæ dant concordant. quia in dubio præſumitur de pecunia ſol-
uentis, & ementis, vt in dictis locis. Bart. *in l. 2. C. pro ſocio.*

Meliorameta non reficiuntur multis caſibus. Concl. 180.

MELIORAMENTA † non reficiuntur colono, quando ſunt ne-
mis onoroſa, & grauia, conſiderata qualitate rei, & perſo-
næ. Bald. *conſil. 116. Columbinus dedit, n. 4. ver. ex præmiſſis, lib. 1. & conſ.*
303. Ad euidentiam præmittendum, n. 2. ver. iſta enim impenſa, vbi, quod
non eſt vtilis illa, q̃ facit haberi rem pro derelicta propter excel-
uam quantitatem, *lib. 1.* † Et quod expenſæ exceſſiuæ factæ, & quæ
facerent haberi rem pro derelicta, non reficiantur. Tiraq. *de ut.*
conuentio. §. 7. gloſ. 1. n. 5. Marzar. *epitom. fideicom. q. 66. in fin.* vbi dicit
hanc eſſe medelam contra diuites ementes fideicommiſſa, & fa-
ciunt magnas expenſas; quia per dunt ea, ſi ſciunt rem ſubiectam
reſtitutioni. † Extende; q̃ colonus tenetur ad omnia meliora-
menta, & oẽs expenſas, q̃ fiunt gratia quærendorum, & conſer-
uandorum fructuum, & q̃ ſint, late Menoch. *conſil. 64.* quaſi p to-
tum, maxime *n. 17. & ſeq. lib. 1.* vbi, ꝙ expenſæ foſſatorum reperun-
tur pro rata; q̃ reſpiciunt vtilitatem finita locatione; ideo ꝓ ra-
ta, qua melioratio eſt facta, reſici debent. † Extende, quia neq; re-
ficiuntur meliorameta colono temporali, qñ cecidit; quia non
ſoluit. Fulg. *conſil. 9. col. 2. ver. rurſum.* † Declara; q̃ ꝙ dicitur, me-
lioramenta non reſici colono facta gratia fructuum colligendo-
rum, non procedit, quando colonus non percepit fructus, quo-
rum gratia fecit melioramenta; q̃ tunc bene reficiuntur. Men-
de recup. remed. 15. n. 513. & 519. † Extende; q̃ melioramenta ſolum
vtilia,

vtilia, si sunt nimis onerosa, non reficiuntur, quatenus excedunt, *l. si seruos. ff. de pign. act.* Vide plenius supr. *Concl.* 177. *ver. Limita, n.* 7.

7 †Contrarium tenet Boer. *dec.* 144. *n.* 19. licet nihil allegat, quod i-mo si quis meliorauit rem vnam in plus, quam valeat eadem res, quod potest retinere aliam, quod non credo verum per prædicta.

8 † Amplia; quia melioramenta non reficiuntur, qñ etiam facta sunt deterioramenta; quia compensantur, *l. si marito. §. si fundi. ff. solut. matr. l.* 1. *§. impensa. ff. de dot. præleg.* tex. à contrario sensu *in l. in fraudem. §. conductor. ff. de iur. fisc.* Curt. Jun. *consil.* 165. *n.* 14. Jaſ. *in auth. rem. C. de sacr. Eccl.* & hoc vt sit par ratio. Bart. *in l. si negocia*, vbi alii,

9 *ff. de neg. gest.* †Restringe, nisi deteriorementa fuerint causata per milites, aut vitio temporis; quia non tenetur conductor, neq; a-lius illa reficere, *l. ex mille. ff. de euict.* Brun. *de augmento. ver. vigesima*

10 *secunda, quæstio. post num.* 3. †Restringe, nisi damnum prouenit casu fortuito, prout incendium; quia licet conductor teneatur de la-ta, & leui culpa; non tñ tenetur de leuissima, neq; de casu fortuito, & incendium inter casus fortuitos connumeratur, *l. contract*9, *in fin. ff. de R. I.* & not. *in l. incendium. C. si cert. pet.* & licet incendium plerunq; culpa inhabitantium causetur, *l.* 3. §. 1. *ff. de off. præfecti vigil.* tamen in dubio præsumitur leuissima culpa, gl. *in §. præterea, Instit.*

* *quib. mod. contrah. oblig.* quæ est communiter* approbata, & in iu-dicando ab ea non est recedendum. Jaſ. *consil.* 116. *In causa mota, lib.*

11 1. Gozad. *consil.* 63. Rol. à Vall. *consil.* 95. *lib.* 2. Vide *Incendium. Concl.* 61. *ver. contrarium.* †Declara, nisi mora, vel culpa ad id ordinata præcesserit, vel nisi specialiter in se casum fortuitum susceperit. Salyc. *in d. l. in iudicio. C. locati.* Cagn. post Dec. *in l. contractus, n.* 85. &

12 *seq. ff. de R. I.* † Amplia; quia malæ fidei possessor, videlicet is, qui e-mit a Titio fundum, & fuit sibi denunciatum à Sejo, ne emeret; quia fundus erat denunciantis, si facit meliorementa in tali fun-do, tanq̃ facta à malæ fidei possessore non sunt reficienda. Baldus

13 *consil.* 257. *Titius emit fundum, per tot. lib.* 1. † Extende; quia emens scienter rem subiectam fideicommisso in euentum conditionis, & in ea faciat melioramenta, propter malam fidem non repetit, *l.*

* *fin. §. fin.* vbi* omnes *C. commun. de leg.* & ibi Castr. *in §. sed & quia, n.* 10. Igneus *in l. dudum. n.* 40. *C. de contrab. empt.* Joseph. Ludou. *in dec. Perus.* 24. *n.* 13. Negus. *de pign. in* 4. *memb.* 5. *part. n.* 10. Moder. Verul.

14 *in l. vnica, n.* 70. *C. de sent. quæ pro eo, quod interest.* †Idem in eo, qui e-mit scienter rem subiectam retractui; quia si facit in ea meliora-menta propter malam fidem perdit ea, nisi sint necessaria. Igneus

15 *in d. l. dudum, n.* 40. *C. de contrah. empt.* †Extende idem in fructuario, vel simplici conductore rei emphyteuticæ; quia si sciat rem em-phyteuticam, & in ea faciat melioramenta, non repetit ab alio, q̃ succesſit ex stipulatu, & non est hæres locantis; quia debuit ꝓspi-cere, quod euenire poterat, ex quo sciebat rei conditionem, *l. si quis fundum.* §. 1. *ff. locati*, vbi Castr. nec datur retentio; quia cessat

16 æquitas, ex quo est malæ fidei, & ideo ita fuit iudicatũ. †Extende, vt denunciatio sola faciat aliquem malæ fidei possessorem, etiam si non sit datâ copia iurium, quæ pertinent ad denunciantem. Bal-dus *d. consil.* 257. *n.* 3. *in princ. ver. nec obstat, lib.* 1. & Flor. *d. consil.* 1. *n.* 11.

17 & 12. †Restringe tamen; quia si res est emphyteutica, vt quia e-mitab vno tanq̃ domino proprietatis, & denunciatio fit ab alio solum respectu proprietatis, tunc quia est malæ fidei, quoad pro-prietatem, perdit, sed non quoad vtilitatem ipsâ melioramenta.

18 Bald. *d. consil.* 257. *n.* 3. *ver. solutio, lib.* 1. †Restringe, qñ melioramenta essent adeo necessaria, quod illis non factis res periisset; q̃a tunc non obstante mala fide refici debent. Jaſ. *in d. l. fin. §. fin. C. commun. de leg. in* 2. *not. ab.* & est tex. *in l. domum, circa si. cum ibi not. C. de rei vend.*

Castr. *d. l. fin. §. sed, & quia, n.* 10. Igneus *in d. l. dudum, n.* 40. *C. de con-*19 *trab. empt.* & est tex. *in l. si is, contra quem. C. de ædific. priuat.* † Amplia; quia melioramenta voluptuosa, ꝓut plantatio arborum ad amœ-nitatem, & pulchritudinem non reficiuntur, neque possunt de-strui, vel asportari; quia habent radices in terreno. Flor. *consil.* 1. *n.*

20 9. *& seq.* † Amplia; quia hæres grauatus de restituendo, & de ex-pendendo tm̃ in melioramentis, non repetit, quia videtur grauа-tus de suo, per tex. *in l. si fideiussor, in princ.* & ibi Jaſ. *in* 3. *not. ff. de leg.* 1. vbi si fideiussor legat creditori, quod ei debet ex causa fideiussio-nis, & hæres soluit, non repetit à debitore; quia legatum est do-natio. *l. legatum. ff. de leg.* 2. in simili tex. *in l. in trib. ff. de vsufr. earum rer.* vbi hæres iussus fideiubere pro vsufructuario, si soluit, non repe-tit; facit; quia eadem solutio non potest parere liberationem, &

21 repetitionem, *l. cum is.* §. 1. *ff. de cond. indeb. l. qui hominem. §. fin. ff. de sol.* †In contrarium facit tex. *in l. vbi pure. §. fin. & in l. mulier. §. sed etenim.*

22 *ff. ad Treb. l. domos. ff. de leg.* 1. † Amplia; q̃a expensæ voluptuariæ non

23 repetuntur. † Extende; quia muramenta non afferentia vtilitatẽ prædio, put in aquæductu, vel tabernaculo, non dicuntur melio-ramenta; ideo non reficiuntur. Salyc. *in l. domum, circa vlt. col. C. de*

24 *rei vend.* Aret. *in §. certe illud, col. fin. Instit. de rer. diuis.* †Extende in so-cio vel fratre viuente in communi, quia non repetit expensas vo-luptuarias factas in re communi. Bald. *consil.* 356. *Si vasallus, in fin. lib.* 5. † Amplia; quia melioramenta facta per patrem in prædio 25
empto per filium emancipatum non repetuntur; quia pater non possidens, & quilibet alius præsumitur donare melioramenta fa-cta in fundo alieno, quem non possidet, nisi probet contrarium, *§. ex diuers. Inst. de rer. diuis.* vbi Aret. & alii. Bar. & Ang. *in l. in fundo. ff. de rei vend.* † Amplia; quia melioramenta, q̃ sunt propter benefi- 26
cium temporis, non reficiuntur. Castr. *consil.* 247. *In causa, quæ ver-titur, in fin. lib.* 1. †Extende in melioramentis factis ex diſboscatio- 27
ne; quia non reficiuntur, ex quo sunt pro cultura; & quia ligna satisfaciunt. Castr. *consi.* 270. *Viso puncto, ver. tertio principaliter, lib.* 2. Flor. de S. Petr. *consil.* 1. *in pri.* †Contrarium tenet Ruin. *consil.* 135. 28
n. 12. *vsq̃ in fin. ver. capio nunc aliud, lib.* 3. vbi, quod respicit ppetuam vtilitatem. †Extende, quia plantationes salicum, & arborum, qui- 29
bus industria, nec expensa requiritur, non reficiuntur. Castr. *d. consil.* 270. *col.* 2. *vsq̃ in fin.* vbi, quid de ædificiis, & aliis, & qñ sint reficienda, vel non, vbi late, & est consil. Castr. Ang. & Proldoci-mi. † Amplia, quia si sunt tres fratres A. B. & C. & A. fabricauit de 30
suo domum in fundo communi, postea diuiserunt interse, & fun-dus ille cum domo, & pertinentiis obuenit B, & postq̃ omnes ra-tam habuerunt diuisionem, moritur A. si C. tanq̃ hæres A. pro di-midia vult repetere medietatem domus à B. non potest; quia di-uisio sequuta traditione transtulit in eum dominium, *l. si diuisione, C. famil. herciſc.* † Amplia; quia vsufructuarius si ædificat vel cœ- 31
ptum ædificium pficiat, non retinet bona post vsum fructum, ne-que repetit. Borgnin. *in tr. de vsufr. fol.* 353. *n.* 158. allegat Corn. *consil.* 86. *vol.* 4. † Amplia; quia melioramenta nunq̃ reficiuntur, qñ ad- 32
est pactum expressum, ꝙ cedant lucro locatoris, vel venditoris cum pacto de retrouendendo; quia tale pactum valet. Bart. *in l. iubemus, l. vlt. § sane. C. de sacros. Eccl.* sequitur Alex. ad Bald. *in Rub. C. de iur. emphyt. nu.* 4. Jaſ. *in l.* 2. *C. eod. n.* 28. Menoch. *de recuper. remed.* 15. *n.* 504. †Et tale pactum licet loquatur de melioramentis factis, 33
non debet intelligi de factis tunc tempore pacti, sed tempore re-stitutionis; quia qualitas juncta verbo restitutionis debet intelli-gi secundum tempus verbi, *l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxal.* & tale pactum afficit rem, q̃ transit in singularem succesſorem. Ioa. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de iud. §. generalia, num.* 2. *ver. fuerit.* † Vide 34
omnino Men. *de recup.* 15. *remed. q.* 39. *n.* 499. *& seq.* vbi multa ponit circa fructus, & melioramenta. Ioseph. de Lud. *dec. Perus.* 24. *per to-tam.* † Amplia; quia melioramenta non reficiuntur, quando ad- 35
est pactum, quod inquilinus non possit illa facere; nisi de licen-tia domini; quia talis licentia debet apparere in scriptis. Bald. *in l. fin. C. de erogat. mili. annon.* in tantum, quod alias datum non releuat. Card. *in clem. fin. de elect. in* 12. *quæst.* Corset. *sing. in ver. licentia*, & Ca-non. *in c. si Abbatem, de elect. in* 6. † Declara; nisi essemus in rustico; 36
quia probatur licentia ꝑ coniecturas, puta, quia dominus videns non reclamauit; quia difficile est pro omni melioramento habe-re particularem licentiam. Specul. *de locat. §.* 3. *ver. primo*, quia ex-pressum reputatur, quod tacite agitur. Alex. *consil.* 72. *lib.* 2. Afflict. *dec.* 44. *seu* 144. *n.* 14. *& 15.* † Amplia; quia nemo deducit meliora- 37
menta facta vltra conuentionem; ideo si est conuentum, quod vsq; ad centum tantum possit expendere, vltra 100. non expen-det, & si expendit, non deducet. Castr. *consil.* 248. *lib.* 1. *& cons.* 242. *Super differentia, in antiq.* Dec. *consil.* 142. *Et pro tenui, col.* 3. *ver. præterea licet colonus.* †Declara; quia licet non detur actio locati ex contra- 38
ctu, prout datur pro conuentis; tamen si sunt vtilia, & necessaria, datur retentio ex æquitate, *l. si me. & Titium. ff. si cert. pet.* ne domi-nus locupletetur cum aliena iactura; & qa etiam malæ fidei pos-sessor repetit expensas necessarias, *l. domum. C. de rei vendic. l. plane, ff. de pet. hæred.* † Caute la igitur est, quod non possit petere, neq; re- 39
tinere ex æquitate, & ita extendatur pactum in instrumento. †Et 40
quod necessaria facta etiam vltra pactum sint soluenda à domino deductis voluntariis, quæ asportari possunt, vide Corn. *consil.* 86. *n.* 4. & alios. † Amplia; quia bonæ fidei possessor non repetit me- 41
lioramenta, quando non excedunt fructus perceptos, quia com-pensat cum fructibus perceptis sumptus, *l. sumptus*, vbi Bart. & a-lii. *ff. de rei vend.* Capic. *dec.* 93. *n.* 11. *& seq.* Castr. *consil.* 247. *In causa, quæ vertitur, lib.* 1. *col. pen.* qui loquuntur ĕt in bonæ fidei possessore. † Declara, vt procedat respectu melioramentorum factorum ab 42
eo, qui non est dominus, vt quia est bonæ fidei respectu possessio-nis; secus si respectu etiam proprietatis, sic declarat Afflict. *decis.* 87. *n.* 7. *& seq.* Alexan. *consil.* 154. *lib.* 6. *Consideratis ijs*, vbi late per to-tum. Castr. *consi.* 248. *col. pen. & fin.* plenius Corn. *consi.* 86. *n.* 8. *lib.* 4. qui videntur velle eum, qui ratione dominii de rigore facit fru-ctus suos, non teneri compensare melioramenta facta, secus si ex æquitate. Menoch. *de recuperan. remed.* 15. *in quæst.* 39. *n.* 508. † Con- 43

trarium

trarium tenet Couarr. *lib. 1. variar. resolut. c. 8. num. 4.* vbi, quod emptor, à quo res euincitur, compensat melioramenta cum fructibus, licet postea consequatur illos à venditore, maxime, qñ sciuit
44 rem alienam, & alteri debitam. † Extende in alienatione rei Ecclesiasticæ sine solennitatibus; quia tenetur compensare melioramenta facta cum fructibus ante litem contestatam perceptis. Alex. *d. consil. 154. circa pr. lib. 6.* plene Fel. *in c. cum causa, n. 28. & seq. de re iudic.*
45 †Idem, qñ titulus est iniustus etiam ratione dominii; quia etiam bonæ fidei possessor compensat melioramenta cum
* fructibus ante litem, ita Curt. Jun. *consil. 165. nu. 15.* vbi dicit* communem, & allegat Fel. qui idem tenet *in c. cum causa, n. 28. de re iud.* qui declarat Angel. & alios tenentes, quod res ratione tituli eius, qui fecit melioramenta, operatur, vt deducat melioramenta sine compensatione, dicit Fel. dummodo titulus sit iustus; secus si est
46 iniustus. †Et sufficit, quod feratur sententia super restitutione rei, & melioramentorum, quia ope exceptionis fiet compensa-
47 tio, ita Capic. *dec. 93. in fin.* Castr. *consil. 247. in fin. lib. 1.* †Declara istam materiam, quãdo bonæ fidei possessor compensat melioramenta cum fructibus, vel non, latissime per Menoch. *de recup. poss. q. 39. n. 499. cum multis seqq.* vbi ponit infinitos casus, & declaratio-
48 nes, q intelligas quoad fructus extra melioramenta. †Restringe, vt ampliatio non procedat respectu eius, qui de rigore lucratur fructus, non autem ex æquitate propter bonam fidem; quia deducit melioramenta vltra fructus. Castr. *d. consil. 247. col. pen. & fin.*
49 *lib. 1.* Alex. *d. consil. 154. per tot. lib. 6.* †Amplia; quia is, qui tenetur restituere rem, vel pendet lis, si fuit inhibitus, & intimatus, ne faceret aliqua melioramenta, & fecit, non repetit illa; quia malæ est fidei, sed illos perdit. Flor. de S. Petr. *consil. 1. nu. 11. & seq. ver. alia est impensa,* vbi loquitur in columbario, & fornace ædificatis post in-
50 timationem. † Limita; quia in omnibus casibus, in quibus non reficiuntur melioramenta, si possunt tolli sine læsione, tolluntur, sed tamen ex æquitate melius est, quod detur retentio, & soluantur, prout valerent separata, videl. cæmenta, & lapides, ne fiat destructio, quod ita demum detur abrasio, nisi dominus vellet soluere valorem, prout si abrasa essent, vt per Dd. *in l. in fundo. ff. de rei*
51 *vend.* †Declara tamen; quia in omnibus casibus, in quibus melioramenta non reficiuntur, datur facultas ei, qui fecit, destruendi ædificatum, & asportandi cæmenta, & materias, salua remanente prima rei figura, & remanente substantia non deteriorata. Bald.
* *d. consil. 116. nu. 4. ver. ex præmissis, lib. 1.* &* omnes *in l. domum. C. de rei*
52 *vendic.* †Et quod expensæ voluntariæ, seu voluptuariæ, quæ non debentur, possint tolli, si sine læsione rei fieri potest, est text. *in d. l. domum. C. de rei vendic.* vbi Salycet. alias imputetur ei, qui illas fecit in mala fide, *l. 1. ff. de impens.* Bart. *in l. in fundo. ff. de rei vend.* Aret. *in §.*
53 *certe illud, in fin. Inst. de rer. diuis.* †Et in plantis non habet locum abrasio. Castr. *d. l. domum. C. de rei vendic.* quia sunt vnita. Flor. de S. Pe-
54 tro *consil. 1. n. 9 & seq.* †Declara plenius per Menoch. *in tract. de recuper. poss. remed. 15. n. 514. ver. secundus casus,* vbi, quod deducit melioramenta necessaria, & plenius *n. 537. in quinto casu,* vbi excipit furem, *& num. 340. in 6. casu,* vbi, quod non deducit vtiles impensas
55 non necessarias. † Et hæc declaratio est vera; quia licet non reficiantur melioramenta ei, qui est malæ fidei; quia perdit ea, *l. fin. §.*
* *fin.* vbi* omnes, *C. commun. de leg.* tamen si sunt necessaria, semper debent refici, *l. domum, in fin. C. de rei vend.* Jas. *in d. l. fin. §. fi. in 2. not. C. comm. de leg.* Negus. *de pignor. in 4. memb. 5. part. princ.* vbi plene alios
56 citat. † Limita; quia bonæ fidei possessor semper recuperat expensas melioramentorum, vel excipiendo ante sententiam, vel officio iudicis post sententiam. Bal. *d. consil. 257. in prin. lib. 1.* etiam si fiant in re subiecta fideicommisso, vel aliena, quando ignorauit.
57 Castr. *consil. 10. Clarum est, col fin. & consil. 17.* †Melioramenta sunt, aut naturalia, aut industrialia, aut ciuilia Joseph. de Ludou. *dec. Perus. 24. per totam.* Menoch. *de recuper. remed. 15. n. 577.* qui idem dicit
58 in fructibus. †Naturalia melioramenta sunt domini, & non reficiuntur. Bero. *quæst. famil. 46. n. 2. & 3.* Clar. *in §. feudum, quæst. 88. ver. item quæro. an incrementum.* Joseph. de Ludou. *dec. Perus. 24. n. 4.* vbi, quod spectant domino, & dicit idem esse in pacto de retrouen-
59 dendo, vt sint domini. † Restringe, quando concurrit industria, prout in alluuione quæsita fundo empto cum pacto redimendi, respondet Menoch. quod non veniat in retrouenditione; qa acquiritur possessori, late *consil. 26. per tot.* allegat Natt. *consil. 55. lib. 1.* qui loquitur in alueo fluminis, sed melius facit idem Natt. *consil.*
601. vbi, quod sicuti incommodum spectat emptori cum pacto
60 redimendi: ita et vtilitas; quia dominus est. † Contra restrictionem plura allegat Baptista Amoy. *de alluuio. lib. 2. c. 10. n. 13. & seq.* vbi in specie confutat Menoch. *cons. 26.* vt imo, quia dominium est reuocabile, ita augmentum, q fit fundo, sit reuocabile. Vide eum,
61 quia pulchre loquitur. †Industrialia melioramenta sunt ea, quæ principaliter ex industria, & opere manuali fiunt, vt sunt aggeres, ædificia, plantationes, & similia. Joseph. de Ludou. *d. dec. Perus. 24. num. 5.* vbi, quod sunt reficienda. †Extende; quia etiam industria facta in illa sunt illa, in quibus industria, & natura operantur, saltem pro parte. Menoch. *d. consil. 26.* vbi, quod acquiruntur domino obligato retrouendere. Natt. *consil. 601.*

Melioramenta facta per maritum in re dotali qualiter deducantur. Concl. 181.

MARITVS †si faciat per se, vel alium melioramenta, q̃ respi-1
ciant vtilitatem rei ppetuam in re dotali, potest soluto matrimonio illa repetere ab vxore, vel hæredibus. Bal. *consil. 341. Maritus prædium. in fin. lib. 1. l. vtrum. cum gloss. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. omnino,* vbi Bart. *ff. de impens. in re dotal.* Alex. *consil. 162. col. 1. lib. 6.* gl. & Dd. *in §. per retentionem, Inst. de act.* Bal. *consil. 293. Maritus, lib. 3.* Dec. *consil. 232. n. 7.* Alciat. *in l. impensa, ff. de ver. signif.* Corn. *consil. 86. col. 1. ver. ijs tamen non obstantibus, lib. 4.* Port. *consil. 9. n. 15. ver. item, &* 2
in marito. †Extende, vt procedat etiam in rebus dotalibus datis æstimatis; quia si vxor velit præferri in eis, præfertur omnibus, sed tñ tenetur reficere melioramenta ne dum vtilia, & necessaria, sed etiam voluntaria, ex quibus res effectæ sunt maioris valoris. 3
Ang. Aret. *consil. 90. In prima consultatione in fin.* †Amplia, vt idem sit, etiam si maritus promisit facienti talia melioramenta reficere de suo; quia adhuc illa repetit ab vxore. Bal. *d. consil. 341. per tot.* vbi est casus, *lib. 1.* †Amplia; quia maritus, & seu hæredes mariti 4
consequi, & habere debent expensas necessarias factas in re dotali, tam contra mulierem, q̃ contra eius hæredem. Alex. *cons. 162. Visis narratis, in princ. lib. 7.* vbi, quod domo, in qua colonus habitare solebat, combusta, & refecta, dicitur expensa necessaria, qua ex necessitate fit, vt res possit coli, & indistincte necessariæ repetuntur. †Extende, quia in tñ repetuntur expensæ necessariæ, vt 5
etiam pro eis minuatur dos, & pro illis est in electione mariti, vel hæredis retinere dotem, vel agere ad recuperationem expensarum. Alex. *d. consil. 162. circa princ. lib. 7.* †Amplia; quia ét meliora- 6
menta, & expensæ vtiles factæ per maritum in re dotali repetuntur, quando non sunt modica, & competit pro eis, vel actio contraria de dote, vel actio negotiorum gestorum, qñ absque voluntate mulieris factæ sunt; si v. sunt facta de voluntate mulieris; tunc competit actio mandati. Alex. plene *d. consil. 162. circa pr. ver. dato etiam, q̃ illa impensa, lib. 7.* †Extende; quia tales expensæ, siue 7
necessariæ, siue vtiles, qñ non modicæ, non censentur factæ per maritum animo donandi mulieri, neq; donandi Ecclesiæ, qñ bona dotalia essent emphyteutica Ecclesiæ. Alex. *d. consil. 162. n. 2. ver. nec aliquo modo, lib. 7.* †Extende, quia neq; compensantur cum fructibus perceptis à marito; quia talis compensatio non habet locum in eo, aduersus quem, nec fructus, nec res peti poterat tempore, quo fructus percipiebantur. Alex. *d. consil. 162. n. 3. ver. nec etiam potest, lib. 7.* & concordant in simili Alex. *consil. 154. n. 5. lib. 6.* Negus. *de pignor. in 4. memb. 5. part. princ. n. 13. & seq.* †Declara tñ, quia maritus 9
obligatur facienti melioramenta in re dotali, cui mandauit illa fieri, quia dos est in patrimonio mariti, licet mandatum vtriusq; gratia factum esse dicatur. Bald. *d. consil. 341. in fin. lib. 1.* †Declara- 10
men; quia melioramenta facta per maritum, quando non sunt modica, & debent refici, reficiuntur, non quatenus est impensum, neq; prout valent tempore restitutionis rei, sed prout aucta, & meliorata sunt bona in pretio, & valore. Negus. *de pignor. in 4. memb. 5. par. n. 11.* vbi dat cautelam capitulandi. †Declara; quia melioramenta 11
facta p maritum in re dotali, ita demum repetuntur, & reficiuntur, quatenus tempore restitutionis est meliorata res dotalis, & est non modica expensa, si v. est modica, computatur in fructibus perceptis. Cuman. *consil. 56. Quidam filiæ. circa fin. ver. de eo vero,* vbi loquitur in hereditate vxoris, de qua erat dubium, an esset data in 12
dotem, vel non. †Amplia; qa si maritus habuit in dotem domum ruinosam, & certam quantitatem pecuniarum, & expendit in reparatione necessaria domus eueniente casu restitutionis, potest vel retinere domum, donec reficiantur melioramenta, vel compensat quantitatem cum melioramentis. Vide, *Dotis fauore, &c.* 13
Concl. 744. vbi declaratur. †Extende, vt quod dicitur de meliora- 14
mentis, idem sit de aliis impensis necessariis, puta si recepit nomen debitoris in dotem, pro cuius exactione necessario litigando expensas fecit; quia si sunt magnæ, repetit; secus si paruæ, gl. *in l. 1. ff. de impens. in reb. dotal. fact.* quam Bart. ibi dicit singularem, vt refert Jas. *in l. si in area, ad fin. ff. de cond. indeb.* qui declarat procedere in magnis; secus in paruis. †Limita, quando impensæ sunt modi- 14
cæ, siue in meliorando; quia non repetuntur, *vt l. omnimodo. cum l. seq. ff. de impens. in reb. dotal. fact.* siue sint factæ impensæ in exigendo re;

da dote; quia modicæ non repetuntur. Jas. *in d.l. si in area, ad fin. ff. de cond. indebit.* Alex. *consil.* 162. *n.* 1. *in fin. lib.* 7. † Limita; quia ita demum reficiuntur expensæ necessariæ, vel vtiles à muliere, quatenus aliunde habeat mulier, vnde possit soluere, quam ex fundo dotali, in quo fuit impensum, *l. vtilium. ff. de impens. in reb. dotal. fact.* 16 † Restringe, vt non procedat, quando impensæ vtiles fuerunt factæ de consensu, & mandato vxoris. Alex. *consil.* 162. *n.* 4. *ver. item* 17 *non obstat, lib.* 7. † Restringe; quia sufficit, quod mulier, vel hæres eius habeat modum soluendi tempore, quo exigit, licet non haberet tempore, quo fiebant expensæ. Alex. *d. consil.* 162. *num.* 4. *ver.* 18 *item non obstat, lib.* 7. † Declara; quia restrictio procedit in muliere, & filiis hæredibus, in hæredem extraneum non transit hoc priuilegium; quia tenetur omnino soluere, Alex. *d. consil.* 162. *in fin. n.* 5. 19 *ver. nec ad hoc obstat, lib.* 7. † Limita; quia licet marito detur actio, vt repetat melioramenta facta in re dotali, per suptadicta; tamen fauore dotis non datur retentio, *l. vnica. §. sed nec ob impensas, C. de rei vxor. act. l. quod dicitur. ff. de impens. in reb. dotal.* Jas. *in l. si in area, ad fin. ff.* 20 *de cond. indeb.* † Extende; quia non datur retentio etiam alteri possessori, qui fecit meliorameta, quando vxor repetit dotes ob in- 21 opiam mariti. Declara, vt infra, *Meliorameta, &c. Concl.* 182. † Restringe; quia si meliorameta sunt facta in rebus extradotalibus mulieris, bene datur retentio. Alciat. post Dyn. quem allegat *in l. impensis. ff. de ver. signif.* Alexand. *d. consil.* 162. *lib.* 7. vbi etiam limitat 22 dispositionem *l. vnicæ. §. sed nec. C. de rei vxor. act.* † Restringe, quando expensæ fuerunt necessariæ, quia datur retentio, vel actio, prout marito placet, vel eius hæredi. Alex. *d. consil.* 162. *Visis narra-* * *tis, num.* 1. *ver. & est in electione, lib.* 7. vbi dicit * communem.

Meliorameta dant retentionem rei, & quando secus. Concl. 182.

1 PRo † melioramentis generaliter datur retentio rei ei, qui impendit, donec sibi soluantur. Capic. *dec.* 17. *num.* 7. *l. si in area, ff. de cond. indeb.* Corn. *consil.* 147. *n.* 18. *lib.* 2. *& consil.* 86. *lib.* 4. Soc. Jun. *consil.* 150. *n.* 31. Ruin. *consil.* 100. *n.* 6. *lib.* 4. Curt. Jun. *consil.* 42. *nu.* 10.
2 † Amplia; quia melioramenta facta super re, quam quis promisit restituere ex dato, & facto suo, debent restitui, alias res potest retineri, donec reficiantur. Bald. *consil.* 167. *Titius vendidit, per tot. &* 3 *in fin. lib.* 1. *& consil.* 303. *n.* 2. *ver. secundo præmittendum, lib.* 1. † Extende, vt procedat etiam si sint expensæ factæ causa conseruandæ rei, puta pro custodia arcis tempore belli, quia dicuntur expensæ factæ p conseruatione rei, quas tenetur volens redimere rem reficere, alias datur emptori retentio, dummodo non faciant talem summam, q res habeatur p derelicta, quia statur arbitrio iudicis. Bald. *d. consil.* 303. *Ad euidentiam præmittendum, n.* 2. *ver. secundo præ-* 4 *mittendum, lib.* 1. † Amplia; qa datur retentio rei, & si sit communis propter melioramenta facta in ea p vnum ex sociis, *l. in hoc iudicio. §. diuersum. ff. comm. diuid.* nam sicuti daretur actio communi diuidundo, vel negotiorum gestorum; multo magis exceptio, *l. cui damus. ff. de R. I.* si tamen percepisset fructus, ratam socii tangentem 5 compensat. *l. sumptus. ff. de rei vend.* † Contrarium, qñ melioramenta sunt facta p vnum ex fratrib⁹ in domo communi altero absente; quia debet conseq ea, nec tenetur restituere domum cõmunem, nisi prius reficiantur, ex forma statuti Florentiæ, *lib.* 2. *Rubr.* 38. *ver. nullus vero*, nec tenetur compensare in pensione, eo qa totam domum habitauerit, quia cum habeat partem in quolibet cæmento domus, & potuisset habitare suam partem indiuisam, nisi ét inhabitasset totam, non tenetur soluere, neq; compensare. Corn. *consil.* 22. *lib.* 2. Vide, & declara, *vt in v. Communio. Concl.* 533. † Amplia, 6 videm sit, quando quis promisit vendere ius, q habet, seu rem pro iure, quod habet; quia tunc si rem postea meliorauit, debent reſci meliorameta. Bald *consil.* 167. *circa med. v. in contrarium, lib.* 1. 7 † Et quod detur sola retentio rei, qñ quis in re aliena bona fide fecit meliorameta, quia facta restitutione rei non haberet actionem, videtur tex. *in l. si in area, in fin.* ibi, *nullo alio modo, quam p retentionem. ff. de cond. indeb.* & ita ibi Castr. & Jas. Bart. & Jas. *in l. qui excepti-* *onem. §. pen. ff. eod. tit.* Corn. *consil.* 222. *in princ. lib.* 2. *& consil.* 243. *Vi-* *detur prima facie, eod. lib.* Negus. *de pignor. in* 4. *memb.* 5. *part. n.* 186. Alex. *consil.* 154. *lib.* 6. Corn. *consil.* 86. *lib.* 4. Salyc. & alii *in l. fin. C. com-* *mod.* Aret *§. certe. Inst. de rer. diuis.* Castr. *cons.* 166. *Visis actis, lib.* 2. Cor. *consil.* 147. *n.* 8. *lib.* 2. Gozad. *consil.* 86. *n.* 25. Soc. Jun. *consil.* 150. *n.* 31. *lib.* 1. & Negus. *in* 4. *memb.* 5. *part. nu.* 9. *ver. prima igitur erit Conclusio.*
8 Tiraq. *de retr. conuentio. §.* 7. *n.* 7. *ver. quarto declara.* † Contrarium, q imo competat actio in factum, ne dominus rei meliorataꝫ locupletetur cum aliena iactura ex æquitate, *l. si me, & Titium, ff. si cert. pet.* vt dicit Castr. *in d. l. si in area. ff. de cond. indeb.* licet Jas. dubitet ibi, quia non expendit animo sibi obligandi aliquem, sed in re sua, sed Bart. Castr. & Jas. post gl. *in d. l. qui exceptionem. §. pen. ff. de cond. indeb.* Ruin. *consil.* 24. *n.* 10. *lib.* 1. tenent, quod detur actio in factum, vel condictio sine causa, Dyn. *in l. si quis sciens. C. de rei vend.* & in conductore, qui fecit melioramenta de licentia domini vt repetat. Alex. *consil.* 154. *lib.* 6. Rol. à Vall. *consil.* 30. *n.* 3. *lib.* 1. † Declara; quia quan- 9 do quis impendit in re, q̃ credebat suam, non competit, nisi retentio; quia non habuit animum sibi obligandi dominum; si v. expendit in re aliena, quam possidebat, si restituit, competunt actiones in factum, & sine causa; quia habuit animum obligandi dominum, Cyn. *in l. si quis sciens. C. de rei vend.* post Pet. ibi & licet dicat audiuisse in cathedra Dynum dicentem, q primo casu competit condictio sine causa; tñ subdit, quod verius est, nullo modo isto casu dari actionem, & respondet ad *l. quod si nulla. ff. de leg.* 1. & idem tenet ibi Bald. *n.* 2. & Salyc. Jas. quoq; *d. l. si in area, in fin. ff. de* *cond. indeb.* Bero. *in c.* 1. *n.* 35. *ver. quæro an aliter. de restit. in integr.* & quod primo casu, quando credebat rem suam, non detur actio. Bart. & Castr. & Jas. *d. l. si in area. ff. de cond. indeb.* secus in emphyteuta, marito, & similibus, q non sunt perpetui domini; quia actionem habent; quia non in re sua. Bart. Ang. Imol. Castr. & Alex. *in* *l. senatus. §. Marcellus. ff. de leg.* 1. Jas. *in l.* 2. *C. de iur. emphyt. n.* 33. Aret. *in* *§. ex diuerso, Inst. de rer. diuis.* vbi alios. † Sed quid si quis fecit me- 10 liorameta in re conducta vltra summam conuentam de consensu domini ipsius rei, & dominus alienauit in tertium, cui fuit res meliorata tradita, non potest conductor agere hypothecaria cõtra tertium; quia hoc remedium non competit; nisi possidenti. Negus. *de pignor. in* 3. *memb.* 5. *part. n.* 9. Castr. & alii *in l.* 1. *C. commod.* ideo quoad tertium sibi imputatur; quia debuit sibi cauere per retentionem *d. l. si in area. ff. de cond. indeb.* Bene verum est, quod ex quo fecit dicta melioramenta nomine alienantis, & animo gerendi negotia aliena, competit sibi actio negotiorum gestorum. Bart. *in l. q exceptionem. §. pen. ff. de cond. ind. & in l. in fundo. ff. de rei vend.* ideo debet dari sibi regressus contra alienantem, vel hæredes. † 11 Contrarium, quod imo competat hypotheca pro melioramentis ad fauorem eius, qui meliorauit, est tex. *in l. si fundus. §. si res. & in l.* *Paulus. §. si domus. ff. de pign.* † Declara; quia si datur retentio, illa cõ- 12 petit contra singulares successores; quia competit hypothecaria, si v. datur actio in factum, vel negotiorum gestorum, vel alia actio de iure communi ex æquitate, quia est personalis, non transit in singularem successorem; ideo contra venditorem competit, vel hæredis illius, *l. actionum genera. §.* 1. *& 2. ff. de act. & oblig.* Bald. *in add.* *ad Bart. in tr. de duob. fratr. in* 4. *q.* † Declara plenius; qa actio datur 13 ét ei, qui impédit in re, quam credebat suam, licet non animo obligandi alium, quando fuit spoliatus; quia ei succurritur p actionem in factum ex æquitate *l. si me, & Titium. ff. si cert. pet.* vel per condictionem indebiti. Jas. *in d. l. qui exceptionem. §. si quis. ff. de cond. inde.* Ruin. *consil.* 84. *col. fin. lib.* 1. Rol. à Vall. *consil.* 28. *lib.* 1. Capic. *decis.* 17. qui dicit hoc casu non admitti cautionem, etiam si sint liquida. † 14 Declara; quia melioramenta dant retentionem rei per viam exceptionis ante sententiam, sed post sententiam datur recuperatio officio iudicis. Bald. *consil.* 227. *Titius emit fundum in princ. lib.* 1. q loquitur in bonæ fidei possessore, secus si est malę fidei. † Decla- 15 rã plenius, quod qñ melioramenta sunt facta in re subiecta restitutioni, & facta est restitutio sine solutione meliorametorum; competit actio, videl. certi condictio ad recuperandam possessionem rei ad effectum retinendi pro melioramentis, tanq̃ plus debito tradiderit, *d. l. q exceptionem. §. si pars domus. ff. de cond. indeb. l. sed* *& si me putem. §. cum inter. eod. tit.* Bald. *in l. vnica. C. etiam ob chyrogra.* *pecun.* & tunc fructꝰ non compensantur cum melioramentis, sed integra melioramenta debentur. Rol. à Vall. *d. consil.* 28. *n.* 17. *lib.* 1. † Declara; qa inquilinus, qui fecit melioramenta vtilia, & necessaria, repetit ea actione ex conducto, *l. sed & addas. §. si inquilinus,* 16 *iuncta glos. ff. locat.* facit tex. *in l. dominus. §. in conducto fundo. in l. colonus,* *in pr. eod. tit.* ét quod de eis non fit aliquid conuentum, secus si essent pro necessitate non domus, sed artis, & personæ inquilini. Bald. *in l. si quis mihi. ff. mand.* idem in conductore, & omni alio, q fecit melioramenta animo sibi obligandi dominum rei alienæ melioratæ. *l. colonus. in princ. dominus horreorum. §.* 1. & ibi gl. & Bart. *ff. locat.* Jas. *in l.* 2. *n.* 23. *C. de iur. emphyt.* Corn. *consil.* 86. *li.* 4. Aret. *in §.* *certe illud, Inst. de rer. diuis.* † Et dummodo si sunt solum vtilia, domi- 17 nus non multum grauetur, *l. si seruos. ff. de pign. act.* Dd. *in l. in fundo. ff.* *de rei vend.* Vide supra *Concl.* 180. † Item is, qui restituit rem, & in ea 18 fecit melioramenta, dum esset dominus rei, repetit ab eo, cui facta est restitutio, *c.* 1. *de restit. in integr.* facit *l.* 1. *C. de rep. quæ fiunt in iu-* *dic.* quem text. allegat glos. *d. cap.* 1. facit text. *in l. intra vtile. §. viden-* *tibus* cum glos. *in ver. expensas. ff. de minor.* vbi hoc procedit etiam in restitutione bonorum facta per sententiam, ergo, & per Principem, etiam si bona de facto essent alienata. † Declara secundum 19 Rim. Jun. *consil.* 90. *n.* 6. *& seq.* quia necessaria p retentionem consequun-

sequuntur, vtilia vero peti debent, vbi allegat plures ad hoc Boer.
20 *dec. 44. n. 7.* †Extende; quia propterea melioramenta in exequutione sententiæ via exceptionis deduci possunt. Alex. *d. l. si in fundo. ff. de rei vendic.* quia talis exceptio non impugnat sententiam, vnde
21 cessat *l. peremptorias. C. sent. rescindi non posse.* † Prout è conuerso in eadem exequutione poterunt tolli, seu pati compensari cum fructibus perceptis ante litem motam replicationis via, *l. sumptus. ff.*
22 *de rei vendic.* Alex. *consil. 154. lib. 6.* † Amplia; quia conductor, & quilibet alius possessor non violentus, vel iniustus potest retinere rem possessam, donec reficiantur melioramenta. Castr. *consil. 270. in princ. lib. 2.* Cuman. *consil. 103. n. 6.* quod est à quatuor Doctori-
23 bus subscriptum. † Et hoc esse iuridicum dicit Corne. *consil. 237. lib. 2.* per ea, quæ habentur *in l. per retentionem. C. de vsur.* glos. *in l. si non sortem. §. si centum. ff. de cond. indeb. in ver. retinebitur,* vbi Bart. & a-
24 lii, & est tex. *in l. debitor sub pignore, in prin. ver. igitur. ff. ad Trebell.* † Extende, vt procedat etiam in conductore, vel possessore rei Ecclesiasticæ; quia licet contra successorem non possit retinere bona ex locatione cum hypotheca, bene potest retinere pro melioramentis factis; quia alias successor singularis, vel alius locupletaretur cum aliena iactura. Bald. *consil. 175. Papa, siue Ecclesia, nu. 3. ver.*
25 *item nos videmus, lib. 2.* † Extende etiam in emphyteuta finita loca-
26 tione. Castr. *consil. 270. lib. 2. per tot.* † Amplia; quia in tantum melioramenta facta in re dent retentionem, vt etiam impediatur exequutio cameralis, & exequutio trium conformium. Ant. Gallesi. *in tract. de oblig. camer. in 2. quæst. ad quartam particulam obligationis, n. 12. & 13. ver. diuersa ratio,* vbi concord. allegat Castr. *consil. 17.* alias *247. secundum nouam, In causa, quæ vertitur, in fin. lib. 1. & consil. 236. Viso puncto, lib. 2. est 325. & secundum nouam impressionem 270. lib. 2.* Bart. & Alex. *in l. in fundo. ff. de rei vend.* Jas. *d. l. si in area. ff. de cond. indeb.*
27 † Extende, vt ꝓcedat, quod detur retentio, etiam si actor, vel petens exequutionem offerret schedulam banchariam, vel aliam fideiussionem, quia non impeditur retentio, etiam quod non sint liquidata melioramenta, dummodo constet in genere de eis; secus si non constaret de eis saltem in genere. Gallesi. *in d. tract. & q. 2. n. 13. & 14. ver. & sic vidi,* vbi quod ita iudicauit Rota. Capic. *decis. 18.* in causa Reuerendissimi D. Cardinalis, sequitur Menoch. *in 15. remed. de recuper. poss. n. 569.* Ruin. *consil. 84. n. 15. ver. circa secundum, lib. 1.* qui loquitur in obligato retrouendere ex decreto domini. Bursat. *consil. 60. n. 31. lib. 1.* Alciat. *consil. 213. n. 15.* Paset. *consil. 152. in fin.* Rol. à Vall. *consil. 28. n. 3. lib. 1.* Decian. *consil. 29. n. 19. lib. 2. l. statu liber. ff. de statu liber.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. gloss. 19. n. 2.* & in termi-
☞ nis. *tit. 2. gloss. 7. n. 13.* Vide, *Depositum. Concl. 212.* Bart. *in l. Iulianus verum debitorem. ff. de cond. indeb.* Socin. *in l. quibus diebus §. quid à Titio, in*
28 *fin. ff. de cond. & demonst.* †Extende; quia illa verba, *Solutis prius melioramentis,* important conditionem, *l. a testatore,* vbi Dd. *ff. de cond. & demonst.* Bart. *in l. 1. quæst. 7. ff. eod. l. cuictis agris, de vsuris.* Jas. Rip. & alii *in rubr. ff. solut. matr.* Alex. *consil. 119. col. 2. lib. 1.* Corne. *consil. 216. n. 4. & consil. 156. n. 7. lib. 4.* & resoluitur, perinde, ac si dictum esset, postquam satisfactum fuerit, secundum Grammaticos. Corne. *d. consil. 156. n. 2.* & *consil. 160. n. 7. lib. 4.* & conditio semper suspendit actum, vsq; ad purificationem conditionis. *l. cedere diem. ff. de ver. signif.* Soc. Jun. *consil. 1. n. 33. lib. 1. & consil. 172. n. 15. lib. 2. & consil. 145. n.*
29 *2. lib. 3.* † Declara; quia licet in exequutione possit opponi ista exceptio melioramentorum, & impediat exequutionem; tamen requiritur plena probatio melioramentorum, q̃ tamen debent compensari cum fructibus perceptis per eum, qui fecit melioramenta. Bald. *consil. 309. Quæritur, vtrum, in fin. ver. super quarto. lib. 2.*
30 vide Affl. *dec. 87.* †Contrarium Benint. *dec. 77. per totam,* vbi pro vtraque parte, & concludit, quod quando non sunt liquida, non datur retentio, sed sufficit cautio; idem, q̃n esset conuentum, vel dictum in sententia; *Refectis prius melioramentis,* q̃a intelligitur de liquidis, & ita tenuit Rota 9. Junij 1574. In causa fideicommissi de Valle coram Robusterio. Contar. *in l. vnica. C. si de moment. poss. limitat. 8. ratione restitutionis in integrum, num. 58. & quæst. 24. nu. 6.* plene Marzar. *in epitom. fideicomm. quæst. 66.* vbi, quando non est dictio, *prius,* quod cautio sufficit, allegat Barbat. *consil. 36. col. 12. ver. & adduci possent, lib. 2.* Soc. Jun. *consil. 62. n. 6. lib. 1.* Alciat. *consil. 450. n. 27. & consil. 512. in fin.* Bero. *c. 1. n. 33. de restit. in integr.* Gozad. *consil. 100. n. 21.* Negus. *in 5. part. de pignor. in 4. memb. n. 10.* Caputaq. *dec. 25. lib. 2.*
31 †Extende imo, quod quando in sententia adsunt illa verba, *Solutis prius melioramentis,* licet non sint liquidata, non possit procedi ad exequutionem sententiæ, sed exequutio debeat suspendi, donec liquidentur, etiam si actor vellet dare cautionem de illis reficiendis, q̃n erunt liquidata. Castren. *consil. 325. Viso puncto, lib. 2. in secundo dubio.* quod secundum nouam impressionem est *cons. 270. Viso puncto supradicto, lib. 2.* vbi allegat *l. statu liberationem. ff. de statu liber.* & respondet ad contraria deducendo differentiam, an condi-
tio sonet in factum, puta in reddendo rationem, & tunc succurri possit per satisdationem, & procedat *d. l. statu liber. in princ.* aut conditio sonet in dando, & procedat alia opinio, nec sufficiat cautio, quia verba sententiæ sunt clara, q̃ prius debeat fieri solutio. Bald. *consil. 360. in 2. dubio, lib. 1.* Afflict. *dec. 17.* Barbat. *consil. 36. lib. 2. col. 17.* Montepic. *in l. in quartam. ff. ad l. Falcid. in 11. char. ad fin.* Capic. *decis. 17. In causa.* Negus. *de pignor. in 4. memb. 5. part. n. 10.* †Declarat Flo- 34
ria. de S. Petr. *consil. 1. n. 14. & 15. ver. ad aliud,* quod illa verba, *Refectis prius melioramentis,* operantur, q̃ si quæ sunt liquidâ, debeatur fieri actualis solutio, nec sufficit fideiussio; quo v. ad non liquidata, & q̃ de facili non possunt liquidari, sufficiat cautio, vt malitiis obuietur, allegat pro vtraq; parte *d. l. statu. liber. rationem. ff. de statu liber.* † 35
Declara tamen; quia si sunt liquida in facto, licet controuertatur de solutione facta, tamen datur retentio, idem Benint. *d. dec.*
77. † Et quod non sufficiat depositum muscale cum fideiussore, 36
q̃n sunt liquidata melioramenta, sed requiratur actualis solutio, est tex. *in l. item liberatur. §. q. paratus,* vbi plene Bart. declarat. *ff. quib. mod. pignus, vel hypoth. solua.* Bald. *in l. acceptam. C. de vsur.* †Extende; 37
q̃n diceretur, *Solutis prius,* quia vbi requiritur solutio, non sufficit cautio. Benint. *d. dec. 77. n. 12.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 3 gloss. 3. n. 4. & seq.* Ruin. *consil. 188. in princ. lib. 1* quia vbi satisfactio debetur ab homine, intelligitur de vera, & naturali. Socin. *consil. 90. n. 20. lib.*
4. Alex. *consil. 91. n. 10. lib. 2.* ita Marzar. *in epit. fideicom. quæst. 66.* vbi latissime, Capic. *dec. 18. n. 6. & 7.* Gozad. *consil. 100. num. 21. & seq.* †
Extende, quando iam essent liquidata in processu, licet non liquidata ex sententia, in simili Ruin. *consil. 152. nu. 7. ver. item nouissimè, lib. 4.* Castr. *consil. 116. col. 3. vol. 1.* ita Tiraq. *de retract. tu. 2. gloss. 7.*
n. 13. †Declara; quia videtur arbitrarium iudici, ex quo iudex est 37
officio potest, & debet liquidare melioramenta, quando constat illa extare. Socin. Jun. *consil. 67. n. 8. lib. 1.* Cephal. *consil. 506. lib. 4.* & ita fuit factum per consilium Neapol. Capic. *dec. 18. in fin.* Cuman. *consil. 103. Ad primum, n. 6. ver. ad septimum,* quod est Cuman. Fulg. Joan. Francisci de Capitribus Listæ, & Prosdocimi de Comitibus.
†Extende; quia etiam si melioramenta non sunt liquida, ſiis, qui 38
fecit ea, fuit de facto eiect⁹, & spoliatus, competit ipsi actio in factum ex æquitate *l. si me, & Titium. ff. si cert. pet.* & isto casu non admittitur cautio. Capic. *dec. 17.* †Prout in casu conuerso, si is, q̃ fecit 39
melioramenta dimissis bonis, postea spoliasset dominum; quia non datur retentio propter melioramenta, ita Menoch. *de recuper. poss. remed. 15. q. 39. n. 461.* licet *n. 569.* teneat contrarium cum declarationibus, de quibus ibi. †Extende ét si hoc sit dispositum à te- 40
statore, qui instituit hæredem detractis melioramentis, quæ spectent alteri; q̃a cum sint rei vnita, debent solui, alias datur retentio, nec sufficit cautio. Rim. Jun. *consil. 91. in fin.* †Extende, q̃n adest 41
set pactum, q̃ non possit expelli, nisi refectis melioramentis. Decian. *consil. 29. n. 19. & 20. lib. 2.* †Restringe, q̃a bene datur restitutio 42
bonorum, in quibus non sunt melioramenta, ét si sententiæ generaliter diceret, bona restituenda solutis pri⁹ melioramẽtis, q̃a non daretur retentio aliorum bonorum, in quib. non sunt melioramenta. Castr. *consil. 270. Viso puncto supradicto, in pr. lib. 2.* sequitur Boer. *dec. 44. n. 19.* †Declara restrictionem, vt non ꝓcedat, q̃n ex- 43
pensum in vna re excederet valorem rei, in qua est impensum, & alterius, ita Boer. *d. dec. 44. n. 19.* qui nihil allegat, & ideo non credo verum ex iis, q̃ supra *Concl. 177.* in limitatione, quod meliora- 44
menta nimis excessiua non reficiantur. †Restringe; q̃a datur exequutio cum cautione, q̃n stetit per reum, q̃ non liquidauit melioramenta, vel non probauit, ꝑ qua rata eidem debita sint. Alex. & Jas. *in l. 4. §. ait prætor. ff. de re iud. & in l. 1. ff. qui satisd. cogan.* Jas. *in l. quod te. ff. si cert. pet.* maxime, quando non adsunt in sententia illa verba, *Solutis prius, &c.* de quibus Negus. *de pignor. in 4. memb. 5. part.*
n. 10. ver. tertia conclusio, latius Benint. *dec. 77.* †Restringe, quando 45
in sententia non adessent illa verba, *solutis prius,* sed solum esset dictum, *data retentione pro melioramentis.* Negus. *de pignor. in 4. memb. 5. part. in 3. concl.* Alexan. post alios *in l. 4. §. ait prætor. ff. de re iudic.* idem
Alex. & Jas. *in l. 1. col. 1. ff. qui satisd. cogan.* †Restringe, quando in sen- 46
tentia esset dictum; *condemnamus possessorem ad dimittendum, vel restituendum bona petita, data tamen retentione pro melioramentis in causa probatis,* quia licet illa verba, *Probatis,* videantur inducere probationem melioramentorum, quo casu quando sunt certa, non est locus cautioni, vel depositi muscali, *d. l. 4. §. ait prætor. ff. de re iudic.*
tamen quia illud verbum, *Probatis,* tanquam ablatiuum absolutum resoluitur in conditionem, *l. a testatore. ff. de cond. & demonst. &*
talis conditio resolui debet, quatenus sit probatum, *l. Stichum, quo meus erit. ff. de leg. 1.* & talis declaratio spectabat ad iudicem, non ad partes. Bartol. *d. l. 4. §. ait prætor. ff. de re iudic.* vbi, quod dicta verba, quæ quotidie ponuntur in sententiis, *data retentione pro melioramentis in causa probatis,* non affirmant esse probata, nisi quatenus
ex actis

ex actis consteт, alias sententia esset iniusta, & in dubio debet interpretari iusta *l. Hieronimus. §. Gaia. ff. de euictio.* †Imo si non essent ex actis probata meliorameнta, & illa verba hoc inducerent, esset sententia erronea, & contineret manifestam iniustitiam habendo meliorameнta pro probatis contra veritatem, & esset nulla, iuxta not in *cap. inter cæteras, de re iudic.* †Restringe; quia bene admittitur depositum muscale, & fideiussio, quando meliorameнta, pro quibus esset data retentio, essent dubia in iure, an deberentur, prout si sunt facta per hæredem grauatum iussu, & mandato testatoris, qui eum ita grauauit. *l. in lege Falcidia, in fine. & in l. 1. §. si in annos. ff. ad l. Falcid.* Vide, Dictio, *prius*, quid importet. *Conclus.* 341. † Amplia; quia is, qui fecit meliorameнta in re, quam tenetur restituere, non potest amoueri, nisi reficiantur, & si de facto amoueatur, debet restitui. Bald. *consil.* 362. *Quanquam super, per totum*, maxime *in fin. lib.* 3. †Extende, vt procedat etiam si sit tertius possessor contra creditorem agentem hypothecaria contra bona tenta per tertiũ, ex quo meliorameнta non sunt hypothecata, neque in bonis debitoris datur retentio bonorum, donec meliorameнta soluantur. Socin. *consil.* 15 *colum.* 6. *in fin. vol.* 1. refert & sequitur Marsil. *singul.* 322. *in fin.* Iason in *l. creditor, l. a prima. ff. si cert. pet.* † Contrarium, q; si vendatur res cum præambula hypotheca ad fauorem tertii, ille tertius præferatur, nedum emptori in re empta, sed etiam in meliorameнtis factis per emptorem in re empta. Vide in *ver. Hypotheca præambula. Conclus.* 128. †Declara; quia meliorameнta facta in re hypothecata per debitorem, siue ante, siue post hypothecam, sunt hypothecata, text. in *l. si fundus. §. 2. ff. de pignor.* secus quando essent facta à tertio possessore bonæ fidei; quia non sunt hypothecata, sed in eis præfertur tertius, qui fecit meliorameнta. Iason *d. hæreditor, la prima. ff. si cert. pet.* †Extende; quia ius retentionis, quod competit possessori pro meliorameнtis, transit in singularem successorem sine alia cessione, vt est text. in *l. hoc iudicium. §. impendia. verb. sed si is, qui. ff. communi. diuid.* Alexand. in *l. qui exceptionem. §. si par. ff. de cond. indeb.* Barto. in *l. si tertius. §. si prius. ff. de aqua pluuia. arcen.* Socin. *consil.* 185. *Visis colum.* 10. *lib.* 2. † Extende maxime, quando ius retinendi esset creditori, vt singulari successori, hypothecatum; quia tale ius cadit sub generali hypotheca. *l.* 1. *Cod. si pignus pignor. dat. sit.* † Extende, etiam si sit soror alienantis, quæ agit pro dote ad bona alienata; quia emptor bonæ fidei retinet pro meliorameнtis. Negus. *de pignor. in* 5. *p. in* 5. *membro, numer.* 185. maxime, quando sunt vtilia, & necessaria, & non compensantur cum fructibus, vt per Alexand. *consil.* 162. *lib.* 7. Felin. in *c. cum causa, de re iud.* Negus. vbi sup. *n.* 187. †Amplia; quia habens retentionem rei propter meliorameнta, si à domino rei expellatur, vel res occupetur, debet restitui ad finem retinendi, donec satisfiat. *l. debitori. §. 1. ff. de cond. indeb. l. hæres cum debuerat. ff. ad Trebel.* † Amplia, vt procedat etiã in successore singulari, qa retinet rem p̃ meliorameнtis, quæ fecit author ipsius, Tiraquel. *de retract. conuen. glos.* 1. §. 7. *n.* 15. *ver. decimo declara.* Iason in *l. si tibi. §. pactum. ff. de pact.* Paris. *consil.* 28. *Symon, lib.* 3. Dec. *consil.* 325. *In casu.* Restringe, & declara, vt infra *n.* 94. †Amplia; quia etiam si in re aliena sint facta meliorameнta à bonæ fidei possessore, habet retentionem. Corne. *consil.* 147. *col. penul. n.* 18. *lib.* 2. *& consil.* 86. *lib.* 4. Curt. Iun. *consil.* 42. *num.* 10. Socin. Iun. *consil.* 150. *col.* 3. *lib.* 1. Negus. *de pignor. in* 4. *membro* 5. *partis, n.* 9. sed tamen compensat illa cum fructibus pro rata. Socin. Iun. *d. consil.* 150. *num.* 32. *& lib.* 1. † Amplia; quia contra vendicantem Castrum datur retentio pro expensis in Castro recuperando; quia est ad fauorem vendicantis expensum. Ioann. de Anan. *consil.* 32. *nu.* 10. *ver. item adde rentendum.* †Restringe; quia licet pretium non debeat refici à vendicante, fallit ex æquitate, quando fuit res recuperata à potentiori cum expensa, quam fecisset vendicans. Io. de Anan. *d. consil.* 32. *in fi.* †Amplia; quia si agatur de re mobili, retentio fit pro mensura; si vero de re immobili, retentio fit pro tota re, etiã si modicũ debeatur. Crau. *consil.* 893. *per tot.* maxime *n.* 4. *&* 6. vbi loquitur in hypotheca. † Amplia; vt procedat etiam in meliorameнtis factis in re emphyteutica; quia nisi ecciderit emphyteusis in cõmissum non potest amoueri emphyteuta, etiam finita locatione, nisi reficiãtur meliorameнta. Iason *l.* 2. *in* 7. *not. C. de iur. emphyteut.* Vide, *Emphyteusi finita quando reficiantur, &c. Conclus.* 225. vbi latius. †Extende in meliorameнtis factis à conductore ad longum tempus. Aret. *consil.* 55. *In causa mihi proposita.* vbi declarat. †Amplia; qa meliorameнta facta in re vere aliena, quã meliorans credidit suam, datur retentionem; quia aliter non est succursum, *l. si in area*, vbi Castr. & Iaſ. *ff. de cond. indeb.* Corn. *consil.* 222. *in pr. lib.* 2. *& consil.* 243. *eod. lib. & consil.* 86. *lib.* 4. & est ratio; quia cum nemine contraxit, neq; habuit animum obligandi. Bart. in *l. qui exceptionem, §. pen. ff. de cond. indeb.* Bart. & alii in *l. in rebus, §. possunt. ff. commod.* Castr. *consil.* 17. *col. pen. lib.* 2. Baldus in *l. domum, Cod. de rei vendic.* Negus. *de pignor, in* 5. *par. princip. in quarto membr. n.* 181. vbi, quod datur retentio pro meliorameнtis; quia aliud remedium non competit. †Restringe, vt non procedat, qñ per possessorem fuerunt percepti fructus, qui ascendunt ad meliorameнta; quia licet bonæ fidei possessor illos lucretur; tñ ex æquitate, & si sunt consumpti; sed si extant meliorameнta, cõpensanda sunt cum fructibus, non obstante, q; bona fide sint lucrati, si opponatur de compensatione, quæ vim solutionis habet, *l. si debitor, C. qui potio. in pig.* quia sicuti esset sublata retentio per solutionem; quia solutione tollitur omnis obligatio, *Instit. quib. mod. toll. oblig. §. 1.* eodem modo per compensationẽ, *d. l. si debitor*, ibi, *nec interest soluerit, an compensauerit.* † Amplia; quia nedum vtitur retentione hæres bonæ fidei, qui fecit impensas in hæreditate, ad quã tenetur sub conditione restituere, sed etiam agit, vt consequatur debita, & legata per eum soluta, quæ spectare debent fideicomissario, ita Boer. plene *decis.* 44. *n.* 14. vbi loquitur in petitionis hæreditatis iudicio. †Declara tamen; quia non compensãt meliorameнta cum fructibus, nisi de die moræ. Rol. à Vall. *cons.* 28. *nu.* 17. *lib.* 1. † Extende idem in successore singulari; quia pariter nedum retinet hæreditarẽ, & bona, pro quibus soluit, & impendit bona fide, sed etiã si soluit legata, vel debita hæreditatis, repetit, & agit. Boer. *d. decis.* 44. *n.* 14. †Extende idem in hærede emptoris, vel successoris singularis. Boer. *d. decis.* 44. *n.* 14. *versic.* & idem in successore. † Retentio vero datur de necessitate in iudicio rei vendicationis; quia aliter non est succursum possessori, nisi per retentionem. Boer *d. decis.* 44. *n.* 14. †Extende, vt procedat etiam in hærede, vel hæredis successore malæ fidei; qa si soluit debita, vel legata hæreditatis liberando verum hæredẽ, cui facienda est restitutio, potest retinere, nec cõpellitur restituere, nisi sibi soluatur impensum, ad quod euincens teneretur, Boer. *d. decis.* 44. *n.* 14. *ver. & vbi fuisset*, qui dicit *cõmunem, & æquam opin. †Extende, vt procedat in eo, qui expensas fecit in p̃prio beneficio de suo; quia cõpetit retentio bonorum beneficii, donec reficiantur à Rectore. Boer. *d. decis.* 44. *nu.* 14. *ver. & idem in eo.* †Restringe; quia prædicta non procedunt, qñ hæres, qui tenetur restituere, vel emptor, vel successor, aut beneficiatus, qui soluit debita, vel fecit expensas, vel meliorameнta, percepisset fructus per multos annos, qui ascenderent ad valorẽ expensi; quia tenetur cõpensare, & replicatione submouetur. Boer. *d. decis.* 44. *n.* 15. vbi plures allegat. † Declara restrictionem, vt non procedat, quãdo ille met, à quo possessor causam habet, esset euincens; quia non compensat fructus; secus si esset alius, à quo possessor causam non habet. Boer. *d. decis.* 44. *n.* 16. & latius *n.* 25. † Declara; quia si is, qui fecit, vel soluit meliorameнta non est dominus, compensat cum fructibus: si vero est dominus, licet sub conditione debeat restituere, non compensat; quia fructus sunt sui ratione dominii, & repetit Boer. *d. consil.* 44. *n.* 19. *ver. sed contrariũ, cum seq.* maxime *nu.* 24. *&* 25. vbi ita distinguit. †Restringe, qñ testator fecit fideicomissum particulare in domo, & generale in omnibus bonis grauando fideicommissarios vniuersales ad expendendum singulo anno in dicta domo, pura centum; quia si postea moritur vnus ex fideicomissariis vniuersalibus, non potest retinere domũ melioratam; quia iussu testatoris facit; ideo non repetuntur. Bald. Im. per illum tex *in l. si fideiussor, in pr. ff. de leg.* 1. vbi Iaſ. in 2. *not. ab.* per text. sing. in *l. tribus. ff. de vsufruct. ear. rer.* & idem Iason in *l. sumptus, n.* 3. *ff. de leg.* 1. † Declara tamen; quia licet fideicommissum particulare non possit retineri ob meliorameнta facta iussu testatoris bene in reali restitutione fideicommissi vniuersalis, tantominus restituet grauatus, quantũ expendit etiã iussu testatoris, *l. ita tamen, §. qui ex Trebell. & l. cum hæreditas ex fideicomm. & l. hæres non debuerit, ff. ad Treb.* † Amplia; qa meliorameнta facta per tertium possessorẽ dant retentionem rei hypothecatæ, etiam pro dote, etiam si mulier obtinuit sententiam mercantiæ, citato tertio possessore, si sua putauerit interesse; quia adhuc datur retentio, *l. per retentionem, C. de vsufr.* glos. in *l. si non sortem, §. si autem, in ver. retinebitur.* vbi Bart. & alii, *ff. de cond. indeb* facit text. in *l. debitor sub pign. in prin. ver. igitur non tantum retentio. ff. ad Treb.* nam ei, qui fecit meliorã nullum, aliud remedium competit, quam retentionis, *l. si in area, ff. de cond. indeb.* vbi Castr. & Iaſ. post alios declarant, Corn. *consil.* 147. *Quia causa est, n.* 18. *lib.* 2. *& consil.* 222. *In præsenti consultatione, in pr. & consil.* 143. *videtur prima facie dicendum, n.* 6. *&* 7. *eod. lib.* Negus. *de pignor. in* 5. *parte. in* 4. *membr. num.* 181. *cum pluribus seqq.* Bartol. in *l.* 1. *C. de præd. tit. & omnib. reb. nauicul. lib.* 11. Castr. in *l. si conuenerit. §. si fundus. ff. de pignor. actio.* †Extende; quia qñ per peritos quatuor est probata quantitas meliorameнtorum, illis statur. *l. semel. C. de re mil. lib.* 12. *l.* 1. *ff. si mensor fals. mod. dix.* & maxime, quando cum iuramento deposuerunt. gloss. in *l. cõparationes. C. de fid. inst.* licet per peritiores possit probari contrarium; tamen non procedit, si peritiores negent; quia magis creditur affirmantibus. † Restringe, quando mulier agit ad rem suam

suam dotalem alienatam per maritum; quia si ob vergentiam mariti ad inopiam, mulier agit ad bona sua contra tertium, qui fecit melioramenta, non datur retentio, ex quo mulier non potest illa alienare, neq; habet, vel præsumitur habere aliunde. Alber. in *l. vbi adhuc. C. de iur. dot. in fine.* Palatio. Rub. in *cap. per vestras. §. 29. super text.* incip. *Ampliabis 8. de donatio. inter vir. & vxor.* & quando mulier non habet, vnde aliunde soluat, non restituit melioramenta, etiã vtilia in re dotali facta. *l. 1. & l. vtilium. ff. de impens. in reb. dotal. fact.*

81 Alexand. in *addit. ad Bart. in l. fin. eod. tit.* vide infra. *nu.* 103. † Secus si mulier posset aliunde soluere melioramenta. Alexan. *cons.* 162. *lib.*

82 7. Alciat. in *l. impensa. ff. de verb. signif.* † Et procedit declaratio etiam in vsufructuaria, cui relictus est vsusfructus fundi, in quo adest reus, qui fecit melioramenta transcendentia forte æstimationem vsusfructus; quia si vsufructuaria est pauper, vel senio confecta, puta sexagenaria, quæ non præsumitur viuere, nisi per annum. Alexan. in *l. hæreditatũ. n. 6. ff. ad l. Falcid.* non debet dari retentio pro eis, sed debet pronunciari, q̃ pro quantitate melioramentorum, durante vsufructu soluat quinq; pro centenario, prout datur Tenutariis, & residuo libere fruatur, vel q̃n deberet solui æstimatio, debet fieri habito respectu ad fauorem talium melioramentorum pro tempore, quo vsufructuaria præsumitur viuere, & pro hac opinione facit; q̃a diuersi sunt vsusfructus, & proprietas *l. recte dicimus. ff. de verb. signif.* Ias. in *l. 1. §. vsufructuarius. ff. de nou. oper. nunciat.* sed sic est, quod pro melioramentis factis in vna re non datur retentio alterius rei. Negus. *de pignor. in 4. memb. 5. par. n. 17.* ergo pro melioramentis factis in proprietate non debet dari retentio vsusfructus alieni, & sufficit, quod reo soluantur fructus suorum melioramentorum. Restringe secus, si facta sunt à marito, supra *Conclus.*

83 *præced. n. 11. ver. limita.* † Si tamen constat de melioramentis, sed nõ de quantitate, datur etiã retentio, sed merito debet exprimi dari retentionem pro melioramentis liquidandis in exequutione; q̃a à iure hoc est dispositum, quod possunt liquidari per aspectũ iudicis cum peritis, vel aliter, vt not. Bart. in *l. quod ex Pamphila. ff. de leg. 2.* vbi Alex. in apost. in *l. 4. §. hoc autẽ, col. 5. ff. de dam. infect. & consi.*

84 *133. Viso processu causa. col. fin. in fin. lib. 1.* † Amplia; quia nedum datur retentio rei pro melioramentis, sed etiã si is, qui illa fecit, conuenitur hypothecaria ab aliquo creditore, non cogitur soluere creditum agenti, prout cogitur alius tertius possessor, qui non fecit melioramenta, iuxta tex. in *l. quamdiu. ff. de distract. pignor.* sed potest, si vult, retinere rem, & soluere creditori agenti primæuã rei æstimationẽ, videlicet valorem rei, detractis melioramentis; & eorũ præsenti valore, ita Bart. in *l. 2. C. de præd. & omn. reb. nauicul. lib. 11.* sequitur ibi Alex. & Io. de Platea, post Ang. sequitur Castr. in *l. si conuenerit. §. si fundus. ff. de pign. actio.* Socin. *cons.* 224. *Eleganter, col. 2. in fin. lib.* 2. Negus. *de pignor. in 5. p. in 4. memb. n.* 21. Corset. *sing. in verb. melioratio.* Ias. in *l. creditor, la prima. ff. si cer. pet. prope fin.* Bologn. *cons.* 59. *col.*

85 *fin.* † Extende; quia idem est in quolibet possessore, etiam q̃ nulla

86 fecerit melioramenta in re. Socin. *cons.* 224. *Eleganter, in fin. lib.* 2. † Contrarium, quod hoc sit priuilegium melioramentorũ, vt possit offerre solam æstimationem rei, deductis melioramentis, & non sit verum in quolibet possessore simplici; quia duo vincula magis

87 ligant. Negus. *de pign. in 4. memb. 5. part. n. 21. & seq.* † Amplia in tantũ dari retentionem pro melioramentis, vt licet nõ sint liquida; possit tñ iudex condemnare reum ad restituendum bona, refectis tamen melioramentis prius, quorum liquidationẽ potest reseruare

☞ in iudicio exequutiuo. Vide plenius *Concl. prox. seq.* vbi, per quos fiat probatio, & liquidatio, & quod detur retentio pro melioramentis non liquidis, si constat ea esse facta. Ruin. *cons.* 84. *lib.* 1. Capic. *decis.* 17. *n.* 7. Tiraq. *de retract. tit.* 2. §. 7. *glo.* 1 *n.* 13. Rota Romana, vt attestatur Gallesi. *de oblig. Camer. par.* 2. *q.* 2. *ad particul.* 4. *n.* 12. Con-

88 trarium vide infra *n.* 101. *ver. Limita; quia retentio.* † Limita; q̃a quod dicitur dari retentionẽ pro melioramentis, procedit, q̃n tantum est impensum, & tantum copulatiue melioratum, alias secus. *l. in fundo*, vbi gloss. & Doctor. *ff. de rei vendic.* Capic. *decis.* 93. *n.* 9. Negus. *de pignor. in 4. memb. 5. par. num.* 11. vbi docet, qualiter articuletur, &

89 probetur super melioramentis. Capic. *decis.* 17. *n.* 7. † Contra limitationem, quod imo detur retentio, si constat de melioramentis, licet non constet de quantitate, videlicet quantum sit melioratũ; quia fit liquidatio post sententiam. Vide Conclusionem prox.

☞ 90 seq. vbi late. † Limita; quia melioramenta facta in re minoris nulliter empta, non dant retentionem facta declaratione, quod bona debeant restitui, sed quatenus sunt vtilia, & necessaria, refici debent facta restitutione. Alex. *cons.* 154. *Consideratis, lib.* 6. Curt. Iun.

91 *cons.* 156. clarius Nat. *cons.* 78. *n.* 46. † Limita; q̃a malæ fidei possessor nedum tenetur ad restitutionẽ fructuũ, sed amittit melioramẽta. *l. cæterum. §. fi. ff. de rei vend.* Cast. *cons.* 386. *Visis, & ponderatis.* Ias. in *l. fi. §. fin. C. comm. de leg.* & idem, si expenderet contradicente domino.

Aret. in *§. ex diuerso, Instit. de rer. diuis.* † Extende; q̃a possessor malæ 92
fidei nedũ non repetit melioramenta, sed nec potest rem retinere, etiã, q̃ dominus rei efficeretur locupletior cũ iactura expenden- 93
tis, late Corn. *cons.* 86. *Circa primũ, lib.* 4. † Restringe, nisi meliora- 93
menta essent facta in re aliena ab eo, qui sciebat aliena, sed voluit facere melioramenta, vt sibi obligaret dominũ; q̃a si de mandato, vel cõmissione domini, cõpetit actio mandati; si domino sciente, & patiente, vel ẽt ignorante, competit actio negociorum gestorũ, *l. qui pupillæ. C. de negoc. gest.* Salyc. in *l. domũ, in primo capite distinctionis. C. de rei vend.* vbi plenissime distinguit, & ad eum semper recurras. Aret. in *d. §. ex diuerso, & §. certe illud, Instit. de rer. diuis.* Corn. *cons.* 86. *Circa primũ, lib.* 4. † Declara restrictionẽ; quia talis actio negociorũ 94
gestorum est personalis. *l. negocia. C. de negoc. gest.* ideo non sequitur singularem successorem. *l. 1. §. si hæres. ff. ad Trebell.* nisi forte in subsi- 95
dium iuxta limitationem Alexand. & Iason in *d. l. 1. §. si hæres. ff. ad Trebell.* † Declara, nisi sint necessaria, quibus non factis res perii- 95
set, *l. domum. circa finem, C. de rei vend.* Iason *d. l. fin. §. fin. C. commun. de leg.* vtilia vero si salua substantia potest auferre, *d. l. domum.* supra proxime. † Limita; quia datur retentio solum in parte meliorata, 96
non de aliis bonis. Castr. *cons.* 270. *Viso puncto, in princ. lib.* 2. † Ex- 97
tende; quia datur retentio illius rei, super qua sunt facta melioramenta, non autem aliarum rerum, glo. in *l. plane, in ver. deducat. ff. de petit. hæred.* Iason in *l. si in area. ff. de cond. indeb.* Castr. *d. cons.* 270. *libr.* 2. Negus. *de pignor. in 4. memb. quintæ partis, versic. septima conclusio.* † De- 98
clara esse verum, q̃n sunt plura capita bonorum, & in vno sunt facta melioramenta; quia datur retentio in capite solo meliorato, sed q̃n effet vnum prædium, vel vna possessio cum domo pro domino, & facta sunt melioramenta in domo, datur retentio totius prædii, vel possessionis; quia domus censetur pars fundi, & melioramenta facta in domo censentur facta in toto prædio, facit *consil. Ruin. 51. nu. 5. lib.* 4. vbi, quod datur retentio prædii meliorati, non aliarum petiarum diuersarum, & separatarum; secus si haberetur totum pro vno corpore. † Bene verum est, quod quãdo dominus, 99
qui debet reficere melioramenta, esset pauper, & non posset ita de facili satisfacere, & si daretur retentio omnium, difficulter vnquã recuperaret, & quod iudex potest eligere viam, per quam vtrique parti consulatur. Iason in *l. 1. ff. si quis cautio*, & sic dare retentionem tot bonorum, quæ sufficiant pro melioramentis, & vltra, & facere restituere reliqua, vbi voluit, quod melioramenta facta in domo magna non 100
dent retentionẽ domus paruæ, licet fuerit eidem annexa, & vnita, & ad hortum reducta; quia ipsa non est meliorata. † Limita in vsufructuario; quia si ædificat, vel cæptum ædificiũ 101
reficiat, non repetit, neq; retinet bona finito vsufructu. Borgnin. *de vsufruct. fol.* 353. *n.* 158. allegat Corn. *cons.* 86. *vol.* 4. † Limita; quia 101
retentio cum sit species exequutionis, quæ pro debito incerto concedi non debet, vt dicit Negus. *de pignor. in 5. par. in 3. membro, n.* 47. quando debitum est incertum, an debeatur, vel incertum re- 102
spectu quantitatis, cautio admittitur ad impediendã retentionẽ. *l. 1. §. si in annos. l. in lege Falcidia, in fi. ff. ad l. Falcid.* † Limita fauore do- 102
tis; quia is, qui impendit in re dotali, sciens esse dotalem, & restituendam, non habet retentionem eueniente casu restitutionis sed actionem negociorum gestorum. Bald. *cons.* 369. *A, maritus, ver. in contrarium, lib.* 3. allegat *l. vnicam. §. sed nec ob impensas. C. de rei vxor. actio.* quod etiã procedit in marito, licet ei detur actio, supra *Con-* 103
clus. præced. † Limita, quando vendicans rem esset paupertimus, & in extrema paupertate constitutus, vt quia oportet eum vendere fere omnia bona pro talibus melioramentis, & eorũ æstimatione soluenda; quia potest petere, & velle, q̃ eidem tradatur primæua æstimatio fundi ab eo, qui fecit melioramenta, *l. in fundo, in fin. ff. de rei vendic.* & ibi Bartol. qui docet, qualis debeat esse talis paupertas, & idem in muliere agente ad dotem suam vergente marito ad inopiam; quia si agit ad rem suam, non reficit; secus si ad rem hy- 104
pothecatã, sup. *n.* 80. ex quo nihil habet. † Restringe, vt non procedat etiam in domino fundi, quando melioramenta sunt necessaria pro reparatione rei. Bart. in *d. l. in fundo, col.* 2. *ff. de rei vend. &* 105
l. plane. ff. de pet. hæred. † Limita; quia retentio rei pro melioramentis factis licet detur, quando is, qui expensas fecit, fecit illas tanquam in re sua credens rem esse suam; secus si fecit in re aliena tanquam aliena animo obligandi sibi dominũ; quia actione negociorũ gestorũ debet agere, nec potest retinere rem. Bal. *cons.* 369. *circa med.* 106
ver. & per hoc non obstat, lib. 3. † Extende; q̃a nunq̃ datur retentio, vbi datur actio; & ideo administrator, qui fecit melioramenta in bonis, quæ administrabat, non habet retentionẽ, sed veniunt in reddi- 107
tione rationis per modũ actionis, cõpensationis, vel alias. *l. 1. §. taceat.* vbi Doct. *C. de rei vxor. actio.* † Restringe, q̃n melioramenta 107
sunt necessaria; quia datur retentio officio iudicis imploratio fe- 108
cundum* communem, de qua Boer. *decis.* 44. *n.* 7. † Limita; quia

quod

quod dicitur dari retentionem pro melioramentis, intelligitur, quando bona sunt aucta in valore, & pretio. *d. l. in fundo.* vbi glos. & Doctor. *ff. de rei vendic.* Capic. *decis.* 93. *n.* 9. Neg. *de pignor. in* 4. *membr.* 109 5. *p. num.* 11. vbi docet cautelam articulandi, & probandi. † Limita; quia si maritus concedat in emphyteusim fundum dotalem vxoris, cum hoc, quod eueniente casu restitutionis teneatur emphyteuta restituere fundum libere, eo casu non datur retentio, quin fiat restitutio libera, etiam si magnas expensas fecit emphyteuta, quia debent ad modum honestum reduci, & refici, sed non impedirit restitutio. Bald. *cons.* 308. *Casus. vir fundum, & cons. sequen. lib.* 3.
110 † Limita in emphyteuta finita generatione, vel deuoluta emphyteusi Bero. *cons.* 102. *in fin. lib.* 1. † Limita; quia non datur retentio propter melioramenta, nisi constet, quod sint facta à volente retinere, vel habente causam, & cessionem ab illis, qui fecerunt. Floria. de S. Petro *cons.* 1. *inprinc.*

Melioramenta quomodo, & qualiter probentur. Concluſi. 183.

1 MELIORAMENTA † vt reficiantur, debent probari cum duobus extremis, videlicet tantum impensum fuisse, & tantum esse melioratū; & est ratio; quia quod minus est, refici debet, ideo si expensa sunt centum, & est melioratū in 200. sola centum solui debent, & è conuerso si sunt expensa 200. & est melioratum in 100. sola centum debent refici. *l. in fundo. ff. de rei vend.* Vide supra *Conclus.* 176. & ideo nisi ista duo copulatiue intercueniant, videlicet quantum expensum, & quantum melioratum, non debentur, vt ibi glos. & Doctor. Abb. in *c. 1. de restit. in integ. n.* 4. sequitur Felin. in *c. cum causa. col. penul. ver. sumptus, de re iud.* & ideo in capitulis ista duo sunt deducenda alias succumberet, sequitur Negus. *de pigno. in*
2 *4. memb. 5. part. in quarta conclus.* Affl. *decis.* 93. *in causa, col.* 3. † Modum probandi melioramenta ponit Florian. à S. Petro, *cons.* 1. *nu.* 16. & *seq.* vbi dicit, quod debet parte citata fieri electio duorū, vel trium confidentium peritorum, qui non habeant interesse, neq; similē causam, qui videant, & referant. † Amplia; quia testes vt probent
3 valorem melioramentorum debent deponere causam dicti sui, alias non releuat probatio. Bald. in *l.* 3. *colum.* 3. *ver. quæro nunquid de æstimatione, C. de testament.* Alex. *cons.* 172. *nu.* 17. *lib.* 6. & ideo potest iudex mittere etiam post didicita testificata officialem suum, vel cogere partes ad eligendum æstimatores, iuxta *l. hac edictali, §. mobilium, C. de secund. nupt.* secundum Bald. in *l.* 2. *penul. colum. C. de rescind. vendit. & in l. in fundo, colu. penul. in prin. ff. de rei vendic. & in l super, C. de*
4 *euictio.* † Amplia; quia melioramenta non possunt dici probata quoad quantitatem, si testes in interrogatoriis partis aduersæ dicunt non esse practicos; quo casu eliditur eorum dispositio quantumcunq; esset certa, *cap.* 1. *de in integr. restitut.* vbi Abb. & alii; ideo iudex potest reseruare in sententiæ liquidationem eorum melius faciendam per peritos, qui æstimare illa debeant; quia talis probatio non est sufficiens. Specul. *titul. de fruct. & inter. §. viso, in fin.* Aretin. in *cons.* 83. *in fin.* Curt. Iun. *cons.* 144. *per tot. & cons.* 165. *colu.* 3. vel potest, & debet iudex eligi facere per partes, vel ipse eligere peritos, iuxta *l. hac edictali, §. illud, C. de secund. nupt. & in l. comparationes, C. de fid. instrum.* vbi Bald. secundum quorum relationem iudex postea taxet, & declaret, cum sit standum peritis in arte, prout rustico in agricultura, Medico in medicina, & matronæ in virginitate, Anchar. *cons.* 330. *n.* 6. † Amplia; quia si non constat de certa quantitate melioramentorum, vt quia testes dicunt, quod ascendunt ad certam summam in circa, quæ dictio reddit probationem dubiam, *cap. fin. de desponſ. impub.* Alexand. *cons.* 66. *colum.* 2. & *consil. vii. lib.* 7. quia non inconuenit, quod iudex det retentionem pro eis secundum æstimationem, alias liquidandam per accessum iudicis ad locum; quia nulla est melior probatio in conflictu probationum, quam quæ habetur per inspectionem oculorum, & iudicis accessum ad locum adhibitis peritis, & quod iste modus liquidandi melioramenta per accessum iudicis in loco cum peritis, vel per electionem ex officio, qui se informent in loco, sit frequens in
5 vsu. Bartol. & alii in *l.* 2. *C. de rescind. vend.* idem Bartol. in *l. si quod ex Pamphila. ff. de leg.* 2. Aret. in *l. si quis agens. Institut. de actio.* Lanfr. in *ea, quoniam contra, de prob. verb. testium depositiones. n.* 39. Corne. *cons.* 318.
6 *lib.* 4. † Amplia etiam, quando constat, quod melioramenta facta fuerint, sed non clare constat, à quibus, pari ratione non inconuenit dare retentionem bonorum, videlicet, retinendorum per eum, qui probabit fecisse ea, vel fieri fecisse, prout melius iustificabitur, *l. Bebius. ff. de pact. dotal. l. si debitor. ff. quibus mod. pignor. vel hypoth. soluit.* Bald. in *l. peremptorias, colum.* 4. *C. si nt. rescind. non poss.* & ita
7 alias fuit iudicatum. † Contrarium tenet Alexand. *consil.* 44. *Visa facti, n.* 5. *in fin. & n.* 6. *ver. fortificantur prædicta, lib.* 3. vbi, quod si non constat, à quo facta sint, perinde sit, ac si facta non fuissent, quod intelligit Paris. *cons.* 67. *Inprinc. lib.* 4. si pars opposuit, alias non. † 8
Extende; quia imo etiam si melioramenta, & quantitas illorum sit probata, potest nihilominus iudex, quando pars aduersa prætendit se grauatam, data retentione bonorum pro eis, iuxta not. in *l. domos, ff. de leg.* 1. mandare, quod per iudicem executionis reuideantur per accessum ad locum cum peritis; quia in istis probationibus dependentibus à iudicio intellectus facillime contingit testes decipi; vnde æquum est, quod per peritiores possit per inspectionem, & aspectum reuideri, quæ probatio nunquam dicitur excluſa. Bal. *in rubric. C. de probatio.* † Probare qualiter debeant 9
testes melioramenta; dic, quod debeant esse periti, & deponere, quod tanti cōiter venderentur melioramenta. Curt. Iun. *cons.* 165. *n.* 16. *& seq. per tot.* † Extende; quia iudex potest liquidare meliora- 10
menta eligendo duos, vel tres peritos, vel faciēdo eos eligere per partes; quia illis standum est, *l.* 1. *ff. de ventre inspic.* Bartol. in *proœm. ff. in fin.* Alexand. *cons* 1. *colum.* 5. *lib.* 2. *& cons.* 44. *eod. lib. & cons.* 55. *circa fin. lib.* 4. *& cons* 9. *circa fin. lib.* 6. † Et alias relatio non potest per pe- 11
ritiores reprobari, Iason in *repet. l. admonendi, n.* 43. *verb. ex istis infero, ff. de iureiuran.* ideo iudex debet approbare, quando maxime concurrunt dicta testium de eodem valore, de quo plenius in *ver. Peritis in arte standum est Conclus.* 286. † Et quando plures haberi non 12
possunt, sufficit electio, & deputatio vnius, vt in *Authent. de non alienan. §. quod autem.* Bartol. in *proœm ff. §. omnium, colum.* 5. *versi. ul. item quæro.* eodem modo debet sufficere, quando æstimatio debet fieri ruri die certa, & assignata, & altera pars non comparet cum perito, prout fuit citata, & solus peritus partis comparētis est in loco; quia eadem est ratio, *l. illud, ff. ad l. Aquil.* † Et imo etiam si plures 13
haberi possent, quando partes concordant in electione vnius, illi standum sit. Bartol. & alii in *l.* 1. *§. fin. ff. de verb. oblig.* Roman. *cons.* 20. Alexa. *cons.* 179. *lib.* 2. Felin. in *c. proposuisti*, vbi Dec. *de probat.* † Idem, 14
si iudex videt non esse liquidata melioramenta; quia potest nihilominus super illis iudicare dando retentionem bonorum, cum nō sit iustum, quod ille, qui fecit, ea amittat. *l. in fundo. ff. de rei vendicat.* & ideo danda est retentio, *l. Paulus. ff. de solutio. l. si in area ff. de cond. indeb.* pro quantitate tamen in alio iudicio liquidanda, vbi condemnat reos ad dimittendum, & relaxandū bona, solutis prius eisdē melioramentis, & expensis in executione liquidandis, videlicet, per iudicis, vel peritorum accessum ad locum, iuxta *l. si quod ex Pamphila, ff. de leg.* 2. Alex. in *l.* 4. *§. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect.* Alexand. *cons.* 133. *Viso processu, col. fin. lib.* 1. Abb. in *cap. cum causam, de testib.* Marian. Socin. in *cap. significant. bus. de libell. oblat. colum.* 16. *ver. sexto infertur.* Fulgo. *cons.* 140. *colum.* 1. Ruin. *cons.* 84. *lib.* 1. Capic. *dec.* 17. *n.* 7. ita Rotam Romanam iudicasse dicit Gallef. *de oblig. Camer. in* 2. *par. qu.* 2. & quia peritis in arte standum est. *l. semel. C. de re milit. lib.* 12. Alexan. post alios in *l.* 1. *§. si ff. de verb. oblig.* † Et quod si melio- 15
ramenta non sunt clare probata, puta propter contrarias probationes hinc inde factas possit mittere peritos ad locum ad videndum dicta melioramenta, & possit iudex accedere ad locum cum eis, qui æstiment, & quod eorum relationi standum sit, quod quādo periti sunt electi de consensu partium, & sic approbati, non solum duobus, sed vni credendum est secundum* communem in *l.* *
1. *§. si ff. de verb. oblig.* vbi Ias. & probatur in *l. Theopompus, ff. de dot. præleg.* † Et quod si sunt factæ contrariæ probationes: quia dicunt tan- 16
tum melioratum; alii idem peioratum, stetur verisimiliori probationi, & quod iudex per inspectionem ocularem debeat accedere ad locum. Castr. *cons.* 248. *In causa. quæ vertitur Saonæ, colu.* 4. *lib.* 1. † Declara tamen, & restringe; quia si hoc facit iudex in prima in- 17
stantia; poterit tamen iudex appellationis, & meliori probatione in plus, vel minus declarare; quia absolute non statur iudici, quatenus contrarium probet, iuxta not. in *c. quoniam contra, de probat.* † 18
Limita; quia si plene non constat iudici de melioramentis; debet tamen dare retentionem pro liquidandis in exequutione Capra *cons.* 55. *ver. circa terrium.* Iason in *l. domos. ff. de leg.* 1. Castre. *cons.* 247. *col. fin. lib.* 1. Addentes & Bart. in *l. si quod ex Pamphila. ff. de leg.* 2. Ruin. *cons.* 84. *lib.* 1. Capic. *d. decis.* 17. *n.* 7. Tiraq. *de retract. tit.* 2. *§.* 7. *gl.* 1. *n.* 13.
† Extende; quia etiam quod in exequutione non fuerint liquida- 19
ta, vel probata, poterit iudex pronunciare ea reuidenda per peritos iuxta dispositionem *l. hac edictali. §. illud. C. de secund. nupt. l. comparationes*, vbi Bald. *C. de fid. instrum.* quia debent talia melioramenta per peritos æstimari. Aretin. *consil.* 83. *in fin. verb. vltimo videndum est.* Specul. *tit. de fruct. & interesse. §. viso. in finem.* Curt. Iun. *cons.* 165. *col.* 3 † Si tamen adest calumnia partis, vt retineat, potest data fide- 20
iussione dare exequutionem. Benintend. *decis.* 75. † Et quando 21
sunt diuersi generis, vt quia aliqua necessaria, aliqua vtilia, aliqua voluptuaria, seu voluntaria, inter quæ facienda est distinctio. Salycet in *l. domum. col. pen. & fin. C. de r. vendic.* non inconuenit, quod

iudex dicat reuidenda per peritos, & per accessum iudicis ad locum, vbi iudex videbit, & distinguet, quæ æstimanda sint, & quæ non, iuxta tradita per Bart. in *d.l.si quod ex Pamphila.ff.de leg 2.* Alexand. in *l.4.§ hoc autem iudicium ff.de damn.infect. & cons.133. Viso.col. fin.lib.1.& cons.172. In causa.col.4.in fin.lib.6.* Abb. in *cap.cum causam, de testib.* Socin. in *cap.2. in 12.artic.quæst.5.ver.infertur, de libell.oblat.* vbi, quod nulla facta probatione iudex à se ipso potest hoc facere.

22 †Quia probatio per inspectionem oculorum iudicis cum peritis nun quam excluſa intelligitur. Bald. in *rub.C.de probatio.colu.1.* Alexand. *cons.186.col.fin.lib.2.& cons.35.col.3.ver.propterea, lib.4.* & cunctis aliis probationibus præfertur. Alex. *cons.134. In causa, & lite, col.fin.lib.1.* Bald. in *l.contra negantem.C.ad l.Aquil.*

Melius est incumbere pignori, quam actioni, & alia similia. Concl.184.

1 MELIVS † est incumbere pignori, quam actioni. † Et plus con-
2 fert pignus, quam hypotheca; imo plus quã fideiussor. Oldra.
3 *cons.68.* vbi ponit plura similia. †Et melius est habere rem, quam
4 petere. †Et facilior est retentio, quam actio. Bart. in *l.1.ff.de superfic.*
5 †Et nostra magis interest non soluere, quam solutum repetere. *l.*
3.C.de solut. l.si stipulatus esses.ff.de fideiuss.1.si cui legetur.§.fin. vbi Aret.
6 in 3.not.ab.ff.de leg.1. † Et melius est se illæsum conseruare, quam
post læsionem medelam adhibere.

Membrorum appellatione quid veniat. Concl. 185.

1 * MEMBRVM † proprie dicitur illud, per quod corpus mouetur
2 ex proprio membri officio. Bartol. in *l.publicorum, nu.13. ff.de publica.* communem*dicit Clar. in §.fin.q.69.n.3. † Limita; quia
* digitus non est proprie membrum. Bartol. in *l.non sunt liberi, ff.de stat.homin.* communem*dicit Clar. *d.§.fin.q.69. nu.3.* vbi, quod statutum puniens abscindentem membrum, non habet locum in eo, qui abscindit digitum. Rube. Alex. *cons.83.* Barto. plene *cons.* 201. *Quæritur nunquid, lib.1.* vbi plena apostilla in *ver.quæritur*, dat
3 concord. †Declara; quia bene digitus est pars membri; quia digi-
to abscisso pars membri dicitur abscissa. *l.item Offilius, in princ. ff.de*
4 *ædilit.edict.* per quem text. ita Bart. *d.cons.201.lib.1.* † Extende; quia si digitus offensus remanet inutilis, non dicitur abscissus, neque perditus vere, ex quo remanet corpus, licet improprie dici possit perditus. Bartol. *cons.202. Sed quæritur, lib.1.*

Memoria hominum labilis circa multa. Concl. 186.

1 MEMORIAM † omnium glossarum habere non potuit Bald. qui
dum dicit, nullum Doctorem loqui de illo casu, in quo consuluit Fulgos. eidem allegauit glossam in terminis, contra quem Bald. inuehitur, quod non faciat ad casum. Bald. *cons.374. Quæritur, si est renunciatum, lib.5.* vbi ponuntur consilia contraria, & re-
2 sponsio Baldi mordax. † Papa licet habeat omnia iura in scrinio
pectoris, *c.1. de constit. lib.6.* tamen Vrbanus Papa non habuit memoriam eius, quod fuerat statutum à Leone Papa, *cap. quod autem*
3 *30.q.3.* Bald. *d.cons.374. circa med. lib.5.* † Et ideo, qui negat positionem credere, non est periurus; quia potest non recordari, licet sit
4 vera. † Amplia; quia memoria hominum labilis, sed labilis magis est memoria senis quam iuuenis. Alex. *cons.238. Ponderatis nu.6.& 7.ver.non dubitat aliquo modo. lib.6.*

Memoriam hominum extare, vel non, qualiter probetur. Concl.187.

1 MEMORIAM † non extare non potest scriptura probari. Alexa.
2 *cons.16. In causa, & lite, n.17 ver.confirmo. lib.5.* † Et per testes vt
* probetur memoriam non extare, debent testes deponere, quod communis*opinio est memoriam non extare. Alex. *const.177. in*
3 *causa, & lite, n.7. ver.debet enim testis lib.6.* † Amplia; quia per testes non potest probari immemorabile, quando probatur per scripturam extare memoriam. Alexand. *cons.7. Visis, nu.38. ver. nam per in-*
strumenta, lib.4. Curt. Iun. *cons.174.n.33.ver.cum ergo.* Alexand. *consil.*
4 *16.n.16.& 17.lib.5.* †Extende multo magis, quando constat de initio vitioso. Vide, Tempus immemorabile habet multa specialia.
5 *Concl.40.ver.Limita, quia licet.* † Memoriam extare, bene potest probari per scripturam. Alex. *cons.75.n.38.lib.4.& cons.16.n.17.lib.* 5. Mand. plene *cons.222.nu.8.* Crau. *de antiq.tem.in 4.par.§.materia*
6 *ista, n.39.& seq.* †Per testes vero potest probari memoriam extare de centum annis, & infra, vltra autẽ non potest probari; quia vita hominis tantum nõ se extendit; ideo si testes deponerent de memoria ducentorum annorum, non probarent; quia directe probare non possunt, prout neque probare possunt memoriam non extare, nisi quando deponerent de publica fama, de auditu à maioribus suis illos nominando, & ita declarat Alex. *d.cons.16.nu.16. ver.nam ad hoc.lib.5.* Vide, *Præscriptio immemorabilis, &c. Conclus.550.* Vide, *Testes de auditu non probant, &c. Concl.180.* Vide, *Tempus centum annorum, &c. Concl.39.*

Mendax punitur pro mendacio multis modis. Concluſi. 188.

MENDAX † dicitur exosus legibus. Io. de Im. *cons.78. in fin.* † Ex- 1
rende tam in masculo, quã in fœmina; quia perdunt benefi- 2
cium Velleiani propter mendacium. Io. de Im. *d.cons.78.nu.9.* † Et 3
ex mendacio arguitur dolum verum. Crauett. *cons.282.nu.8.* ita vt
dolosus dici possit mendax. Io. de Imol. *d.cons.78. Visis, ac ponderatis,*
in pr.& nu.3. † Et in dubio mendacium præsumitur ad decipiendũ
alium. Anchar. *cons.226.n.4.& seq.* † Amplia; quia possessor con- 4
uentus rei vendicatione si negat se possidere, & conuincitur de 5
mendacio, priuatur possessione, quæ transfertur in actorẽ. Bart.
in *l.fin.ff.de rei vendicat. in princ.* Lap. *alleg.64. Agebam, in princip.* Bald.
cons.201. Prope mendacium, lib.3. vbi, quod fit de reo actor; non tamẽ
perditiura sua mendax, nisi respectu comodi possessionis. Rom.
cons.70. Visis themate.n.4.ver.quoad tertium, vbi apostill. in *ver. attri-*
buit. quæ citat plurimos concord. †Ratio est; quia sicuti per nega- 6
tionem eius, qui possidet, transfertur onus probandi possessionẽ
in eum, qui interrogat; ita facta negatione, & probata possessio-
ne, per quam de mendacio conuincitur, æquum est, vt is, qui pro-
bauit, releuetur ab onere probandi dominiũ, vt possessio in eum
transferatur. Rom. *cons.59.nu 9. ver.quoad vltimum,* vbi, quod cessante hac ratione, cessat dispositio dictæ legis, & *cons.70.nu.6.ver.*
secundo principaliter, & plenius *nu.9.* vbi dicit, quod duæ sunt rationes; vna, vt reus mendax ex suo mendacio puniatur; alia est, vt actor, qui vno grauatur, in alio releuetur. †Restringe; quia *d.l.fin.ff.* 7
de rei vendicat. non habet locum contra eum, qui negat se possidere, si habuit iustam causam ignorandi se possidere. Roma. *cons.70.*
n.5.ver.primo vtrum, vbi apostill. in *ver.quod sic.* & rationem assignat
Roma. quia mendacium arguit dolum; qui in ignorante non potest dari. Alex. plene *cons.73. Videtur, n.1.ver.quinimo. lib.3.* †Restrin- 8
ge; quia non habet locum *d.l.fin.* quando is, qui negauit possidere,
reuocauit suam negationem, antequã aduersarius probauerit; qui
licita est pœnitentia re integra ad pœnam euitandam. Rom. *consil.*
59. Ad discutiendum, col.pen.n.11.ver.tertio principaliter moueor, & plenius *cons.70.* Abb. plene *cons.17. In quæstione, lib.2.* † Restringe; quia 9
non habet locum, quando cessat ratio *d.l fin.* puta quia prius excipiendo sit confessus; quia non obligatur actor probare possessionem, & sic cessat ratio Rom. *d.cons.59.n.9.ver.* sed cum in casu proposito, vbi dicit, q. interrogatio fuit impertinens, stante confes- 10
sione in exceptionibus. † Restringe, qn contra negationem esset 11
pronunciatum, Rom. *d.cons.59.num.10. ver.secundo principaliter.* vbi
apost. in *ver.annullata foret.* vbi citat Abb. *cons.17. In quæstione Om-*
nelli, in 1.dubio.lib.2. †Restringe; quia imo in pœnis legalibus locus 12
est pœnitentiæ vsq; ad sententia, in hac materia allegat Abb. *d.con-*
sil.17.n.1.lib.2. Vide Ant. Gabr. *lib.5.tit.de acquir. possess. conclus.5. Pos-* 13
dere negans si conuincatur de mendacio possessione priuatur. † Amplia; quia 14
possessor negans rem, quam possidet, fuisse authoris similiter priuatur possessionẽ, quæ transfertur in actorẽ in odium mendacii.
Bald. *d. cons.201. Propter mendaciũ, lib.3. auth. item possessor. C. qui potio.*
in pignor. Neguſ. *de pignorib. in 5.parte, membr.2.nu.26.* vbi, quod nec
prius auditur super prioritate, etiam si esset prior in hypotheca,
quam is, cui fit restitutio. Roma. *cons.70.nu.4. vers.quoad tertium.* † 15
Extende; quia mendax, qui dicit se possidere rem vt suam, qui possidet vti alienam, priuatur possessione sua propter mendacium,
auth.item possessor.C.qui potior.in pignor.habean. quem textum ad hoc
allegat Rom. *d.cons.70.n.8.ver.sed casum legis habeo.* † Extende in ca- 16
su contrario, vt idem sit, si dicat se possidere nomine alieno cum
possideat nomine suo, vt contrariorũ eadem sit disciplina. Rom.
d.cons.70.ver.vltimo quæro, n.7.& seq. † Et in hærede negante se esse 17
hæredem, cum sit hæres; quia punitur in hoc, quod in solidum
conuenitur, licet esset solum pro parte. Alex. *cons.172. In causa, &*
lite, n.12.& seq.versic.sed iis etiam, lib.6. vbi, quod idem, siue sit hæres
principalis immediatus, siue etiã hæres hæredis. †Extende in casu 18
contrario, si is, qui non est hæres, dicit se hæredem, cõpellitur ells
hæres in illa causa cum eo, qui confessus fuit se hæredem. Vide
Confessio. Concl.641. Vide, *Hæres. Concl.46.* † Restringe; quia si verba 19
sunt dubia, & secundum mentem proferentis possunt importare
non negatiuã, statur proferentis menti. Rom. *cons.157. Honorabilis,*
in fin. † Declara; quia non valet sententia conditionalis, quod po- 20
sita

sessio negantis se possidere transferatur in actorem, si reperitur illam possedisse, & indebite negasse; quia sententia sub conditione de futuro non valet. Alex. *d. cons. 73. Videtur, n. 11. & seq. ver. corroboro.* 19 *lib. 3.* † Amplia; quia mendax, qui primo negauit maleficiū, perdit beneficium statuti concessum confitenti, vt in minori summa condemnetur. Bald. in *l. si vnus. §. si vnus, in fine. ff. pro socio.* & ibi apostilla, quæ allegat Iaso. *Instit. de actio. §. ex maleficio, n. 20.* vbi, quod quando 20 possit pœnitere, vel non. † Amplia; qa licet is, qui repetit indebitum solutum, debeat probare, q̄ erat indebitum; quia præsumitur, quod sit debitum; si tamē is, qui recepit, negat recepisse, conuincitur de mendacio; quia probatur solutio; tunc propter mendacium in eum transfertur onus probandi, q̄ solutum esset debitum, *l. cum de indebito. ff. de probatio.* † Amplia; quia negans positionē cum iuramento non potest iuuare intentionē suam super positione impugnata. Bald. *cons. 189. D. Lanfranchus, nu. 3. ver. Super secundo,* 22 *lib. 3.* † Extende; quia negans se fecisse homicidium, si conuincitur, non auditur, si velit probare, quod ad sui defensionē fecerit, vt puniatur in aliquo de mendacio. Io. Andr. in *c. nullus pluribus, ante fi. de reg. iur. in 6.* quem citat Cast. *cons. 10. n. 3. lib. 2.* vbi videas distinctio- 23 nem. † Sed dubito, quod extensio non sit vera; quia potest reus ēt iurare falsum, vt euitet pœnam mortis, nec punitur de falso, vel 24 mendacio. † Amplia; quia propter mendacium in eo, q̄ est causa beneficii, mendax de facili perdit beneficium. *l. si dubitetur. §. 1. ff. de* 25 *fideiuss.* † Extende, siue masculus, siue fœmina; quia si per mendacium inducit alium ad faciendū actum, per quem mendaci acquireretur, perdit beneficiū ex mendacio, Ioan. de Im. *cons. 78. in pr. &* ℣ *per tot.* maxime *in fin.* Vide, *Mulier iuuatur beneficio. &c. Concl. 421.* † 26 Declara, vt procedat in eo, qui negat factum proprium; secus si negaret factum authoris, vt quia negans hypothecā bonorū authoris sui; quia non perdit illam. Bald. *d. cons. 189. nu. 5. ver. Super secundo,* 27 *lib. 3.* † Extende ampliationem; quia bene priuatur possessione is, qui negat hypothecā bonorum, & possidere ratione hypothecæ, si conuincitur de mendacio. Bald. *d. cons. 189. nu. 3. ver. Super secundo, lib. 3.* idem, si negat conuentus à creditore se habere causam ab eodem debitore; quia si conuincitur de mendacio, priuatur possessione, etiā quod esset prior, nec auditur, antequam restituerit pos- 28 sessionem. Negus. *de pignor. par. 5. memb. 2. n. 76.* † Amplia; quia licet debitor producens instrumentum debiti laceratum habeat præsumptionem liberationis; tñ si primo negauit habere instrumentum, quod postea produxit laceratum, non præsumitur liberatus ex sola laceratione propter mendacium. Bald. *cons. 83. Ex solo, lib. 3.* 29 † Amplia; quia fideiussor negans se fideiussisse perdit beneficium diuisionis concessum fideiussoribus. *l. si dubitetur. §. ita demum,* vbi gloss. in *verb. indulgendum. ff. de fideiussor.* quia negando se fideiussorem, negat id, quod est causa beneficii. Bald. in *auth. contra qui propriam, colu. 3. C. de non numer. pecun.* Alexa. in *d. l. si dubitetur,* post Bart. & Ang. ibi *ff. de fideiussorib. & in l. etiam. §. licet in dotalibus, colu. 2. ff. so-* 30 *luto matrimon.* † Extende in socio, qui non potest conueniri, nisi in quantum facere potest, sed si negat se socium, conuenitur in solidum; quia negat id, quod est causa beneficii. *l. sed hoc ita. §. final. ff. de* 31 *re iudic.* † Amplia; quia licet reus possit opponere, & allegare contraria emendando; tamen si ex mendacio incurrit pœnā, non potest emendare, nisi soluta pœna mendacii. Bald. *cons. 206. Punctus,* 32 *concessa fuit, lib. 5. in fine.* † Amplia; quia Notarius dicens donanti, q̄ donaret, & non dubitaret; quia poterit reuocare donationem inter viuos, cum sit falsum, subuenitur donanti, ne decipiatur, Cra- 33 uett. *cons. 192. n. 13.* † Extende; quia si prodigus dixit emptori, ne dubites emere à me; quia habeo consilium Doctoris, q̄ emptio erit bona, & ad decipiendum operatur, quod emptori succurritur. 34 Crau. *d. cons. 192. n. 13.* vbi infinita exempla ponit. † Amplia; quia dicens se hæredem, cum non sit, condemnatur propter mendacium, vt hæres. Bar. & alii in *l. filius, la prima. ff. de interrog. actio.* Vide, 35 *Confessio in iudicio, &c. Concl. 641.* † Amplia; quia si duo negat aliquis in iudicio, & in vno conuincitur de mendacio, contra eum præsumitur etiam in alio. Castr. *cons. 332. In causa Syluestri, n. 4.* ma- 36 xime *in fin. lib. 1.* † Amplia; quia creditor negans propriam scripturam, in qua receperat partem crediti, propter mendaciū punitur ad duplum, quod intellige secundum tex. in *auth. contra qui propriā. C. de non num. pecun.* vbi si postquā negauit propriā scripturam, fuit probata sua, velit probare solutionem, non auditur, sed compelli- 37 tur soluere. † Extende; quia negans scripturā suam cum iuramento, ex quo efficitur mendax, & periurus, transfertur in eum onus probandi, maxime quando constat, quod per calumniam omnia 38 negauit. Cast. *cons. 302. ego Paulus. lib. 2.* † Declara, vt non procedat, quando propria scriptura continet solam confessionem; secus si contineret numerationem; quia primo casu, si negauit numerationem, non punitur. Bald. *cons. 380. Tres sunt casus. n. 4. vers. nec ob-*

stat. lib. 5. † Extendit etiam contra hæredem mendacis, & periuri, 39 vt euitet turpe lucrum, & exoneret animam periuri, & mendacis; quia nisi probet contrarium, ex quo per mendacium onus probandi in eum est translatum, debet succumbere. Castr. *d. cons. 302. lib.* 2. † Amplia; quia debitor conuentus si negat debitum, & probe- 40 tur in genere, statur iuramento creditoris quoad quantitatem. Dec. *cons. 146. col. 6. & in l. certi condictio, §. quoniam, ff. si cert. pet.* Purpur. in *l. admonendi, ff. de iureiurand. n. 265.* † Amplia; quia mendaciū 41 in reo circa substantialia operatur, quod potest torqueri; quia facit indicium ad torturam secundum *communem, & licet etiam * in contrarium sit communis, quod solum mendacium non faciat indicium; tamen est arbitrarium iudici, & sine dubio, quando cōcurrit verisimilitudo, vel aliqua coniectura, sufficit. Iul. Clar. in §. fin. q. 21. n. 29. vers. mendacium,* vbi secus in variante, & trepidante. Vide eum. † Amplia; quia negans se calculasse, si conuincitur de 42 mendacio super errore calculi, propter mendacium perdit beneficium; ita Dyn. in *c. nullus pluribus, de reg. iur. in 6.* † Contrarium di- 43 cit Bartol. in *l. nemo prohibetur, ff. de except.* quod solum punitur; quia grauatur, vt probet. † Declarat Castrens. *cons. 10. n. 3. vsque in fin. lib.* 44 2. vbi recitat opiniones hincinde, & tandem dicit saluandas ambas opiniones, vt si velit probare incontinenti, & euidenter de errore constaret, non perdit beneficium; si vero per longas probationes testium, & articulos, non admittitur, allegat text. in *l. omnes, §. fin. ff. de re milit. iuncta l. si pars. ff. de inoffic. testam. in verb. nisi à parte.* † 45 Amplia; quia mulier intercedens pro alio si falso dicat se masculū, & ad decipiendum induit se veste virili, perdit beneficium Velleiani, *l. fœmine. C. ad Vellei.* Alexand. *cons. 122. lib. 6. n. 2.* † Extende, si 46 mulier alienat fundum dotalem, & dicat non esse dotalem, non auditur, si velit postea dicere dotalem; quia est ad decipiendum, *l. si fine, C. ad Velleia.* Alexand. *d. cons. 122. col. fin. in princ. lib. 6.* Crauett. *cons. 192. n. 13.* † Extende; quia mulier nupta si contrahat dolose iu- 47 rando se non nuptam, obligatur, licet sit nupta, & prohibeatur contrahere. Tiraquel. *de legib. connubial. gloss. 8. q. 16. n. 135.* † Exten- 48 de; quia mulier, quæ non potest contrahere sine consensu proximorum, si dicat nullos habere proximos, vt decipiat, obligatur, nec auditur volens docere nullos adesse proximiores. Fulgos. *consil. 219. Visis bonis processibus, n. 3. ver. rursum posito,* sequitur Tiraquel. *de legib. connubial. gloss. 8. q. 16. n. 136.* † Amplia in minore; quia si di- 49 cat se maiorem, perdit beneficium restitutionis, *l. 2. & 3. C. si minor se maiorem.* Alexand. *d. cons. 122. n. 2. lib. 6.* Crauett. *d. cons. 192. nu. 13.* † 50 Extende in filiofamilias, qui dicit se patremfamilias, vt extorqueat dolose pecunias mutuo; quia obligatur, nec iuuatur Macedoniano propter mendacium, & dolum, *l. 1. C. ad Macedon.* Tiraquell. in *tract. de legib. connub. gloss. 8. q. 16. n. 135. in fin.* † Extende; quia filius- 51 familias, qui non potest agere, neque conueniri sine patre, si dicat patrē mortuū, patitur executionē decreti contra se, Tiraq. *de legib. connub. gloss. 8. q. 16. n. 136.* † Restringe; quia si minor dicit se maio- 52 rem, licet perdat beneficium restitutionis in integrum; non tamē validatur contractus ex mendacio, si statutum annullat contractum; ideo poterit de nullitate dicere. Roman. *cons. 22. num. 5.* vbi apostilla dat concord. † Restringe; quia si minor habens curatorē 53 dicat se non habere curatorem, & contrahat, non valet contractus. Tiraquel. *de legib. connub. gloss. 8. q. 16. n. 139.* † Et procedunt re- 54 strictiones, etiam si minor iurauit, & pariter se obseruaturum promisit, vt Socin. *cons. 66. n. 28. lib. 1.* † Limita; quia mendax, seu ne- 55 gans hypothecam bonorum contra creditorem, licet conuincatur, si sit tertius, vel fideiussor; non perdit beneficium cessionis iurium. Bald. *cons. 198. d. Lanfr. n. 3. lib. 3.* † Extende; quia negans com- 56 misisse maleficium, licet conuincatur, non excluditur à beneficio iuris, & probandi, quod ad sui defensionē fecerit. Boer. *decis. 164. n. 14. ver. secundo, aut à princ.* vbi dicit magis * communem, licet di- * cat, si nō probetur defensio, debet mori, & quod tutius est à principio confiteri vnico constructu verborum, quod fecit ad sui defensionem. † Extende in tutore; quia si conuenitur, & neget se tu- 57 torem, & conuincatur, non perdit beneficium iuris agendi contra tutores. Iaso in *l. 1. C. de transact. n. 12. & in l. qui cum se, ff. de re iudic. & in l. quod te, ff. si cert. pet. at.* & ponit Iaso. plura exempla *d. l. 1. nu. 12. & seq. C. de transact.* † Extende; quia generale est, quod pœna priuatio- 58 nis alicuius iuris non habeat locum, nisi expresse sit cautum, Iaso. *d. l. 1. C. de transact. n. 13.* † Extende; quia si mendax confessus fuit ve- 59 ritatem, antequā aduersarius fuerit fatigatus expensis, vel quando in continenti, vel quando in termino præfixo, licet primo dicat mendacium, excusatur, si fateatur in termino veritatem. Bald. *cons. 34. Statuto, seu Capitulo, nu. 9. & seq. lib. 5.* † Limita; quia ex men- 60 dacio nunquam quis punitur, nisi sit cum dolo. Iaso. *in dict. l. 1. C. de transact. n. 15. ver. quarto moueor.*

Mendicare ostiatim quando liceat, vel non Clericis Concl. 189.

1 CLERICI † in sacris, vel sacerdotio constituti non possunt mendicare ostiatim; quia istud tendit in vilipendium clericalis dignitatis. Calder. *cons.* 220. quod est *vnicum, de vit. & honest. cle-*
2 *ricor.* vbi ponit septem argumenta, & tollit contraria. † Amplia, vt procedat, etiam si cessat scandalum; quia non potest mendicare ostiatim sine dispensatione superioris. Calder. *d. cons.* 220. alias *vnicum est, de vit. & honest clericor. verb. non obstat, si dicatur, quod si ecclesia.*
3 † Amplia, etiam si diues esset, & abiecisset diuitias, vt mendicaret ostiatim; quia non admittitur, si fecit, vt liberius ocio vacaret, vel vt negligeret curam rei suæ; quia prohibetur, nisi ex vna sola causa, vt si hoc fecit; quia nutrimentum aliunde habens voluit posse liberius orationibus vacare. Calder. *d. cons.* 220. *n.* 2. *ver. vnde, & iure*
4 *politico*, alias *vnic. de vit. & honest. cleric.* † Limita, nisi quis abiiceret diuitias verisimiliter recepturus alimenta, ea intentione, vt liberius orationibus, & cultui diuino vacare posset Calder. *d. cons.* 220.
5 *in fin. vers. si autem est verisimile*, alias *vnico, de vit. & honest. cleric.* † Limita in fratribus mendicantibus; quia non possunt habere aliquid certum. Fulg. *cons.* 103. *Titius condidit testamentum.*

Mendicantes quid possint habere. Concl. 190.

1 MENDICANTES † sunt capaces legati perpetui annui deputati ad cultum diuinum, puta pro sacrificio, luminaribus, sacristia, seu paramentis, & similibus. Feder. de Sen. *cons.* 12. *Fratres Prædicatores, n.* 4. *ver. prima facie. & in fin. in cap.* incip. *Domine mi charissime, in princ.* idem pro calicibus, libris, pro picturis, & eleemosyna, tenet Calder. *cons.* 343. alias 14. *de testam.* vbi in legato constructionis Altaris cum dote in Ecclesia Mendicantium debetur dos pro aliis vsibus Ecclesiæ, ex quo dotem habere non possunt. Fulgos.
2 *cons.* 103. *Titius condidit. col. fin. vers. nec obstat tex.* † Amplia; quia possunt habere annuum legatum, non perpetuum, videlicet ad certum tempus, quod non ascendat metam centum annorum, puta si legatur fratri aliquid, donec vixerit, licet de iure dicatur legatū perpetuum, quoad fratrem; tamen quoad monasterium non est perpetuum; igitur mendicantes sunt capaces huius legati facti ad vitam. Feder. *d. cons.* 12. *nu.* 4. *ver. item annuum legatum, & cum seq.* vbi
3 idem, quando legatum esset factum cum institutione hæredis. † Amplia, vt multo magis possint habere legatum ad tempus, puta 20. annorum etiam factum monasterio. Feder. *d. cons.* 12. *in princ.*
4 vbi est casus consilii, *n.* 2. *ver. item fratres Minores.* † Amplia; quia licet non possint habere proprietates; si tamen fiat legatum altaris cum dote in Ecclesia mendicantium, licet dotem habere non possint; tamen illam consequentur distribuendam in iis, quæ sunt licita, etiam absq; commutatione Episcopi, vel licentia, quando
5 sunt exempti. Calder. *cons.* 343. alias 14. *de testam.* † Amplia; quia possunt habere granaria, & cellaria, in quibus possint congregare victum eleemosyna acquisitum pro toto anno. Gemin. *cons.* 40. *n.* 3. *ver. ad idem potest*, quod declara, vt procedat, quando talis congregatio fit ex eleemosyna incerta, & in locis, in quibus non possent quotidie discurrere, & sibi quærere victum, vt per eundem *d. cons.* 40. *in fi. ver. nec obstat vltima ratio*, quod est subscriptū ab Anch. Ioan. de Im. & Bernard. Zamb. Fulgos. *d. cons.* 103. *in fin. vers. nec ob-*
6 *stat vltima ratio.* † Amplia; quia aliqui sunt mendicantes, qui non sunt in tanta mendicitate, prout sunt fratres Prædicatores, & S. Augustini Heremitæ, qui non possunt habere successiones, vt retineant, sed bene, vt vendant, & pretium consequantur pro suis necessitatibus. Bald. *cons.* 467. *Quidam in suo testamento, lib.* 5. idem tenet Cuman. *cons.* 169. *in princ. & per tot.* glos. *in* c. 1. *in ver. demum, de relig. domib. in* 6. Ioan. Monach. ibi *num.* 6. Archid. *in princ. ver. acquirant.* Ioan. Andr. *n.* 2. *ver. in gloss. in ver. veterem*, vbi allegat etiam Speculat. *in tit. de statu Monachor. n.* 7. *ver. tertio quæritur*, vbi Ioan. Andr.
* *in ver. possessiones*, qui * omnes dicunt, si legatur, non vt retineant, sed vendant, mendicantes possunt vendere pro necessitatibus suis. Franch. ibi *num.* 5. *ver. in gloss. in ver. domum*, late Marsi. *sing.* 132. *In alienatione.* Corset. *sing. in ver. Mendicantes*, incip. *Licet fratres*, vt quod ex quo res non est permansura, non sunt prohibiti hoc casu, plene
* Roman. *sing.* 294. *Prohibetur*, vbi apostill. plene, & ita * omnes tenere dicit Calder. *cons.* 375. alias 46. *de testament. vers. præterea, quia*
7 *non.* Vide Gabriel. *tit. de legat. concl.* 1. vbi plene. † Contrarium tenet Bald. quando essent hæredes instituti, vt vendant; quia tunc licet sint duæ dispositiones, & si prima sit nulla, quod habeant iure hereditario successionem, bene valet secunda, quod vendant; tamen ipse in *auth. ingressi, num.* 15. *ver. iuxta hoc quæro*, dicit procedere in legato, non in successione, & hæreditate vniuersali; quia licet
8 vendatur, non potest desinere hæres esse. *C. de sacros. Eccles.* † Extende; quia etiam si non sit legatum, vt vendant, sed simpliciter legatum; imo si essent prohibiti vendere, adhuc poterunt habere, vt vendant, & suis necessitatibus prouideant, ita Anchar. *d. ca* 1. *de relig. domib. n.* 2. *in fin. ver. tertio quæritur*, Ioan. Andr. & dicit idem tenere ibi Lap. qui dicit posse vendere, non obstante prohibitione, & clarius * omnes citans ibi tenet Gemin. *n.* 14. *ver. ducit Lap.* & sequitur Franch. *num.* 5. qui dicunt omnes, * quod soli minores non * possunt habere bona ingressi; alii vero mendicantes possunt habere, non vt retineant, sed vt vendant pro suis necessitatibus, etiam quod fiat legatum cum prohibitione alienandi; quia si sunt consequuti, possunt vendere, si non sunt consequuti bona, prohibentur petere propter turpitudinem, idem tenet Lap. *nu.* 7. Bald. *cons.* 232. *Super infra scriptis, lib.* 2. *in princ.* † Contrarium tenet Cal-9 der. *cons.* 343. alias 14. *de testam.* & in eodem casu Ang. *cons.* 214. *in themate prædicto*, quod solum procedit ampliatio, quando testator legauit, vt vendant, alias secus, & dicunt, quod caueant mendicantes miseri à retentione, etiam vt vendant; quia nisi relictum sit Ecclesiæ, vel Deo, debet legatum dari Romanæ Ecclesiæ, vt pauperibus distribuat. † Et quod si simpliciter legantur immobi-10 lia minoribus mendicantibus, qui sunt incapaces immobilium, tamen valeat legatum, vt pretium consequantur pro suis necessitatibus; quia non sunt prohibiti habere propter delictum, tenent omnes * in *l. apud Iulianum. § . constat*, vbi Iaf. *n.* 41. vbi citat infinitos, * & ibi apost. in *ver. relictum*, dat concord. & *n.* 37. *ff. de leg.* 1. † Exten-11 de; quia quando alicui collegio legantur res, quas collegium habere non potest, vel prohibetur; tamen debet habere pretium. Iaf. *d. l. apud. § . constat, n.* 37. *ff. de leg.* 1. † Declara tamen; quia licet fratres 12 minores non sint capaces relictorum, & bonorum stabilium, neque annuorum reddituum; tamen eis debetur æstimatio, glos. in *c.* 1. *de relig. dom. in* 6. quod dicit verum. Calder. *cons.* 349. alias 20. *de testam.* nisi legatum sit ademptum in casu, quod essent incapaces; quia tunc neq; æstimatio debetur. † Declara; quia prædicta 13 procedunt in fratribus mendicantibus; secus in fratribus minoribus; quia ipsi non possunt habere bona, vt vendant. Duen. *regul.* 381. *in* 8. *ampliat.* † Extende, vt licet fratres mendicantes, prout sunt 14 Prædicatores, non possint habere possessiones & hæreditates; tamen possunt habere illarum dominium, vt illas vendant, & pretium consequantur; quia pretium, quod consumitur, non repugnat mendicitati. Calder. *cons.* 375. alias 46. *de testam.* vbi videtur dicere idem in fratribus minoribus, & idem in fratribus S. Augustini, Cuma. *cons.* 169. Fulg. *cons.* 103. *nu.* 3. *ver. nec obstat, quod si possint.* Bal. *cons.* 467. *Quidam, lib.* 5. † Declara hoc esse verum, dumodo 15 habeant ex eleemosyna, quæ vna datione finiatur, ita declarat Gemi. *cons.* 40. *n.* 9. *ver. nec obstat, quod ipsi possint*, quod consiliū est subscriptum ab Anch Io. de Im. & Bernar. Zamb. Fulg. *d. cons.* 103. *n.* 3. *vr. nec obstat.* † Amplia; quia sunt capaces legati alimētorum; quia per 16 illud non tollitur mendicitas, neq; fit fraus, ex quo speciale est in alimentis; ideo valet legatum factum fratri mendicanti de vna tunica, donec vixerit. Sign. *cons.* 40. *Quæritur: si aliquid. nu.* 5. *vsq; in fin.* vbi tollit contraria. † Contrarium consultum fuit in eodem *cons.* 17 *Signor.* 40. *in prin.* & hanc comunem * dicit apost. ad *d. cons.* 40. *in fi.* vbi, quod non valet tale legatum annuum etiam modicū pro alimentis; quia tollitur mēdicitas; secus si fieret pro alia necessitate, quæ non respiciat alimenta, & dicit ita tenere * omnes. † Declara; 18 quia legatum annuū alimentorum, seu pro vestitu monachorum mendicantium, bene valet; qñ esset ad modicum tempus. apost. ad *d. cons. Signor.* 40. *in fi.* † Limita; quia mendicantes, licet sint exem-19 pti ab omnibus oneribus etiam Papæ; secus est, si de facto habent stabilia; quia priuilegio mendicantium non gaudent. Anch. *cons.* 109. *Contra fratres*, vbi multa pulchra, Ant. de But. *cons.* 33. vbi pro vtraq; parte, & hanc tuetur Sign. *cons.* 110. *n.* 8. † Declara tamen; qa 20 stabilia de facto collata mendicantibus; qa sunt incapaces, aut spectant illis, qui cōtulerunt, vel eorum hæredibus, aut fisco tanquā vacantia secundū vnam opinionem, vel secundum aliam spectant Rom. Ecclesiæ, vel Episcopo, vt distribuant in causam æque piam. Ant. de Butr. *cons.* 33. *n.* 2. *& seq. per tot.* † Limita; qa non possunt habere possessiones, neq; redditus ad congruā sustentationem; quia 21 c. 1. § . *confirmatos, de relig. domib. in* 6. Fed. de Sen. *cons.* 12. *in pr. ver. nam mendicantes.* † Limita; qa fratres minores mendicātes sunt incapa-22 ces successionis, nec licet eis successionū valorē recipere in totū, neq; in tantam partem, quæ induceret fraudem. Feder. *d. cons.* 12. *n.* 23 3. *ver. item in eadem.* † Contrarium de consuetudine, quod possint vendere, vt pretiū habeant pro necessitatibus occurrentibus. Cu-24 man. *cons.* 169. *Viso testament. in princ.* † Limita; quia sicut non est licitū mendicātibus habere domos, & bona stabilia; ita nec annuos redditus perpetuos. Feder. *d. cons.* 12. *n.* 5. *ver. item in cōmuni*, idem

tenet.

tenet Calder. *d. conſil. 349.* alias *20. de teſtam.* vbi, quod nō ſunt capaces bonorum, & relictorum in genere, neque in ſpecie. Anchar.
25 *conſil. 199. in fin.* † Limita; quia non poſſunt habere altaria in ſua eccleſia dotata; ideo legatum factum, quod erigatur, & doretur altare in Eccleſia Heremitarum mendicantium, licet valeat, & debeatur, expendendum in aliis; tamen nō poteſt aſſignari certa dos dicto altari; quia religioſi ſine dote celebrabunt. Calder. *conſil. 343.* alias *14. de teſtam.* & plenius Anchar. *conſil. 113. in princ.* Ant. de Butr.
26 *conſil. 26. per tot.* † Imo ſi eſſet de facto aſſignata dos Capellæ in eccleſia mendicantium per laicum, non poteſt ſibi deberi ius patro-
27 natus. Anchar. *d. conſil. 113. Iura, quæ loquuntur, in princ.* † Limita, quia mendicantes non ſunt capaces annui redditus etiam modici, puta 10. librarum; quia repugnat mendicitati. Gem. *d. conſ. 40. per tot.* vbi eſt caſus, & idem tenet Fulg. *conſil. 103. per tot.* vbi latiſſime pro vtraque parte, & ita concludit, & eſt idem conſilium ad litteram Anchar. *d. conſil. 199. in fin.* vbi, quod legatum tale factum fratribus mendicantibus habetur pro non ſcripto. Vide, *Fratres ordinis Minorum, &c. Concluſ. 467.*

Mendicantes quando poſſint diſpenſari ad bona ſtabilia. Concluſ. 191.

1 MENDICANTES, † qui non poſſunt habere bona ſtabilia ex conſtitutione Eccleſiæ vel ſtatuto, poſſunt per contrariam conſtitutionem Papæ, vel contrarium ſtatutum habilitari, vt non ſint mendicantes, ſed poſſint habere ſtabilia. Ant. de Butr. *conſ. 33.*
2 *num. 3.* vbi dat exemplum de fratribus Prædicatoribus. † Si vero ſunt mendicantes à primæua inſtitutione regulæ; tunc Papa non diſpenſat ſine magna cauſa. Anton. de Butr. *d. conſil. 33. num. 3.*

Mendicantes ficti qua pœna puniantur. Concluſ. 192.

1 MENDICANTES, † qui fucatis coloribus fingunt ſe infirmos, cum non ſint, pœna falſi puniri debent. Lap. *alleg. 18. Quæ pœ-*
2 *na.* vbi late. † Amplia, vt imo etiam teneantur pœna furti, & rapinæ de eleemoſynis exactis ſub palliata lepra, vel infirmitate. Lap.
3 *d. alleg. 18. circa fin.* † Amplia in omni ſimulante bonū; cum tamen ſit malus; quia grauius punitur ille, qui prætextu, & colore boni facit malum, quam qui aperte deliquit. Flor. à S. Petro *conſil. 26.* quod eſt Collegii Bononiæ, *num. 51. ver. vel ſecundo, & n. 56.* allegat *l. qui ſub prætextu. & l. iubemus, la ſeconda, circa princ. C. de ſacroſ. eccleſ.*
4 *& nu. 58.* † Amplia; quia licet conſenſus generalis, & iuratus tractatur ad ignorata, tanquam in genere cogitata; tamen ſecus eſt, quando quis compromittit in virum bonum; quia licet renunciet in genere, & in ſpecie læſioni etiam enormiſſimæ, ſubueniturei per reductionem ad arbitrium boni viri; quia non potuit cogitare, quod bonus vir deciperet eum, & ſufficit, quod eum vti talem
5 elegerit. Ant. de Butr. *conſil. 24. nu. 5. ver. nō obſtat.* † Prohibiti ſunt mendicantes publici, niſi ex cauſa neceſſitatis, tam de iure ciuili, quam de iure canonico, *l. vnica, C. de mend. validis, c. Diaconi, §. nec ne*
☞ *autem, iuncta gloſ. cum cap. ſeq. 93. diſtinct.* Abb. *conſil. 55. num. 2. ver. &*
6 *circa hoc, lib. 1.* Vide, *Color quæſitus quid ſit. Concluſ. 469.* † Et religioſi mendicantis regulæ, qui habent bona propria, non excuſantur à contributione onerum cum aliis perſonis eccleſiaſticis; quia allegant turpitudinem ſuam, & abutuntur priuilegio mendicantibus
☞ conceſſo. Petr. Anchar. *conſil. 109. Contra fratres, per tot.* Vide, *Affectatio operatur multa, vt affectans perdat priuilegium. Concluſ. 237. per tot.* maxime *num. 5.*

Mendicantes regulares qui dicantur. Concluſ. 193.

1 QVATVOR † eſſe ordines mendicantes, videlicet S. Dominici, S. Franciſci, S. Auguſtini, & Carmelitarum, dicit apoſtill.
2 ad Ant. de Butr. *conſil. 33. in ver. Prædicatores.* † Regulares mendicantes dicuntur, qui prohibentur ex regula habere poſſeſſiones, & reditus ad congruam ſuſtentationem, ſed per quæſtus publicos mendicitas incerta victum eis præbet, *c. 1. §. confirmatas, de relig. domib. lib. 6.* ſecundum Speculat. & dicuntur mendicantes, qui non poſſunt habere propriū in communi, Calder. *conſil. 402.* alias *17. de regular.* vbi, quod non attenditur mendicitas facti, ſed quando ex regula ſunt neceſſario mendicantes. Anchar. *conſ. 109. in princ.*
3 † Mendicantes dicuntur à mendico, mendicas, quod eſt prorium petentiū eleemoſynam pro victu ſuo manu oſtendentium ſuam mendicitatem. Gemin. *conſil. 49. nu. 7. ver. hoc idem probat*, vbi, quod pro dote habent mendicitatem, & eſt conſiliū ſubſcriptum à Petro Anchar. Io. de Im. & Bernar. Zambec. & Fulgoſ. *conſ. 103.*
4 † Imo tenet Lap. *allegat. 4. num. 2. ver. ad id quod*, quia mendicantes ſunt, qui ex fundatione regulæ de iure ſunt mendicantes, licet de facto non mendicent ex priuilegio, vel alias; ſicut non ſunt mendicantes, qui de facto actu ſunt mendicantes, licet quoad regulæ inſtitutū de iure non comprehendantur, & Feder. de Sen. *conſ. 145. n. 6. ver. ſi ordo Seruorum*, quia mendicitas, quæ non eſt ex regula, ſed per accidens, non attenditur. † Contrarium tenet Perr. Anch. *d.* 5
conſ. 109. Contra fratres. vbi, quod ſi habent de facto bona, nō gaudent priuilegio mendicantiū. Feder. de Sen. *conſ. 12. in princ.* tenet, quod mendicantes ſint Prædicatores, nō ex regula, quæ eſt S. Auguſtini, ſed ex conſtitutionibus confirmatis à Sede Apoſtolica, & *conſ. 20. circa fi. ver. & ideo dicebatur*, vbi idē, quod ex regula poſſunt habere bona cōmunia, ſed ſecus ex conſtitutionibus, & quod attendi debeat regula tanquam non mutabilis, non autem conſti- 6
tutiones. † Amplia; quia Moniales Sanctæ Claræ ſunt mendicantes, licet facto non mendicent, prout ſunt omnes moniales ordinis Minorum, & Prædicatorum, & in eis procedit prædicta diſpoſitio *c. non ſolum de reg.* per *c. conſtitutionem, eodem tit. lib. 6.* Lap. *d. allegat. 4. n. 2. ver. & dicendum eſt.* † Reſtringe; quia poſſunt iſtæ monia- 7
les habere proprium, & ſunt capaces legatorum, & ſucceſſionum. Bald. *conſ. 183. Factum proponitur, lib. 5.* & latius *conſ. 439. S. Franciſcus, lib. 5.* vbi, quod tres ordines inſtituit S. Franciſcus. † Profeſſus intra 8
annū in religione mendicantiū contra *c. non ſolum*, extenſum per *c. cōſtitutionem, de regul. lib. 6.* nō obligatur religioni, etiam ſi poſt annum ratificet. Lap. *d. alleg. 4. An diſpoſitio.* ſub *n. 4. ver. ſecundū dubium.*
† Amplia, quod fratres de Carmelis, licet à primæua inſtitutione 9
non ſint mendicantes; tamen ex cōmuni opinione totius ordinis tales reputantur. Lap. *allegat. 45. per totā*, vbi eſt caſus, & quod imo ſint mendicantes vere tenet Gemi. *conſ. 40. n. 1. ver. nec dubiū*, quod conſilium eſt etiam Petri de Anchar. Ioan. de Imol. & Bern. Zambecar. Angel. *conſ. 91. in princ.* dicit, ꝙ eſt religio fundata ſub regula mendicantium. Fulgoſ. *conſ. 103. n. 2. ver. nec eſt dubium.* † Declara; 10
quia licet ſint mendicantes; tamen *clem. exiit. & exiui, de ver. ſign.* nō habent locū in iſtis, ſed in ſolis minoribus; ideo poſſunt acquirere, vt vendant. Bald. *conſ 371. in fi. lib. 2.* ꝙ duplicatur *lib. 4. conſ. 455.*
† Status mendicantiū præſcribi poteſt per eos; qui nō ſunt men- 11
dicantes à primæua erectione. Lap. *d. alleg. 45. circa fi. ver. an talis ſtatus, n. 4.* & Fed. de Sen. *conſ. 145. in fi. ver. poſſet tamen dici.* † Declara, 12
vt non procedat in caſu conuerſo; quia nō valet conſuetudo, quod mendicantes ſint capaces proprii in communi. Gemin. *d. conſ. 40. in fin. n. 10. ver. non obſtat, quod dictum eſt.* † Amplia; quia fratres Præ- 13
dicatores profitentur regulam S. Auguſtini, & nō ſunt mendicantes ex regula, ſed ex conſtitutionibus ſuis à Sede Apoſtolica confirmatis. Feder. de Sen. *conſ. 12. in princ.* † Capaces ſunt bonorum ex 14
conſuetudine, & priuilegiis Apoſtolicis; ideo licet ſint mendicantes; tamen poſſunt acquirere, vt vendant, & in eis non habet locum *clem. exiui, de verb. ſign.* Bald. *conſ. 371. in fin. lib. 2.* quod duplicatur, *lib. 4. conſ. 455.* † Amplia; quia fratres ordinis Seruorum ſunt 15
redacti ad inſtar mendicantium ponderata veritate, Lap. *alleg. 62. n. 6.* † Amplia; quia fratres ordinis Heremitarum dicuntur men- 16
dicantes. Feder. de Sen. *conſil. 141. n. 7. ver. primo an D. Pontius, iuncto n. 18. ver. item alia ratione.* Calder. *conſ. 343.* alias *14. de teſtam.* & quod ordo Heremitarum ſit mendicantium. Bald. *conſ. 261. Optimè allegationes, lib. 4. & conſ. 467. Sicut apparet. per tot.* maxime *in fi. lib. 5.* † Et 17
de fratribus Heremitanis S. Auguſtini, quod ſint mendicantes. Calder. *conſ. 386.* alias *1. de regular. in princ. ver. item cum Heremitæ.* Cuman. *conſ. 169.* † Declara; quia licet ſint mendicantes; tamen poſ- 18
ſunt acquirere bona, vt vendant, & in eis non habet locum *clem. exiit, & exiui, de verb. ſignif.* Bald. *conſ 371. in fi. lib. 2.* quod duplicatur *lib. 4. conſ. 455. & conſ. 467. Quidā in ſuo teſtamento*, alias, *ſicut apparet, lib. 5.* Cuma. *conſ. 169. per tot.* † Amplia; quia regula eſt, quod omnes 19
fratres profeſſi aliquā religionem dicuntur mendicantes, & non poſſunt habere aliquid, & ſunt incapaces; quia profeſſio de ſui natura habet tria vota, paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis, & niſi reperiatur ex regula, vel conceſſione Apoſtolica indultum. Caſtr. *conſil. 70. Quia fruſtra, in fin. num. 11. lib. 1.* vbi de religioſis Cruciferorum, qui poſſunt habere acquiſita ab infidelibus non alia.

Mendicantes exempti in multis. Concluſ. 194.

MENDICANTES † exempti ſunt ab omnibus impoſitionibus, 1
ſubſidiis, & grauaminibus. † Amplia, vt procedat, etiam ſi 2
verba ſint apta comprehendere mendicantes; quia ex quo nihil habent, neque habere poſſunt, non tenentur ſoluere ex mente veriſimili Papæ, quaſi ad incogitata non ſe extendat conſenſus, vel ad impoſſibilia. Anton. de Butr. *conſil. 33. in princip.* † Extende, 3
vt non poſſint grauari etiam pro bonis, quæ occupant contra regulam; quia non ſunt ſua, ſed, vel ſpectant illis, à quibus prouenerunt, vel hæredibus eorum, vel fiſco vti vacantia, ideo non fuit de intentione Papæ illos grauare pro bonis alienis ſecundum vnam opinionem, quam recitat Anton. de Butr. *dict. conſil. 33. num. 2. verſicul. & ſi dicatur.* † Contrarium, quod imo 4
pro bonis per mendicantes poſſeſſis teneantur ſoluere, quando

verba hoc continent, quod mendicantes teneantur, tenet Ant. de Butr. à sufficienti partium enumeratione; quia aut sunt habilitati, & res est clara; aut non, & talia bona spectant Romanæ Ecclesiæ, vel Episcopo, vt distribuantur in causam similem, & piam. Ant.de Butr.*d.consil.33.ver.ad hoc respondetur*, plenius Anchar.*consil.109.num.3.& seq.vsque in fin.* vbi, quod non possunt allegare priuilegium mendicantium, cum possideant bona; quia allegarent turpitudinem suam. Signorol.*consil.110.num.8.*

Mendicantes non possunt loca antiqua Religionis mutare. Concluſ. 195.

1 MENDICANTES † religiosi non possunt loca antiqua religiosa deserere, & noua ad incolendum acquirere, *c.cum ex eo, de ex-*
2 *ceſſ.Prælat.n.6.* Oldrad.*conſ.190.Thema tale, fratres.* † Amplia in tantum, vt fratres minores non possint recipere loca de nouo constructa sub pœna, de qua in *c.vnico de excess.Prælat.in 6.* Feder.de Sen. *conſ.175.per tot.* vbi, quod bene possunt de licentia Papæ, sed quia est difficilis; ideo habetur pro impossibili; ideo legatum censetur purum, licet habeat hoc onus prohibitum, quando maxime fuit dictum, quod si quid esset illicitum, habeatur pro non adiecto.
3 † Amplia; quia in Concilio generali Gregorius X. statuit, quod omnes ordines mendicantium etiam approbati non possent deinceps aliquem ad eorũ professionem admittere, nec de nouo domum, vel aliquem locum acquirere, neque loca, quæ habent, possint alienare sine Sedis Apostolicæ licentia speciali, vt in *c.1.de relig.*
4 *dom.lib.6.* Castillio.*conſ.19.In facto proponitur, in princ.* † Excipiuntur in dicto decretali mendicantes Prædicatores, & Minores ordinis S.Franciſci, ad quos nõ extenditur prohibitio propter euidentem vtilitatem Ecclesiæ vniuersalis prouenientem, *d. cap.1. § ſane de religio.domib.in 6.* & ita à contrario sensus istis duobus ordinibus datur licentia, ideo de iure illo poterunt acquirere nouam domum, nouam ecclesiam. Castillio.*d.conſ.19.in princ.* vbi *n.3.* dicit, quod imo Papa inhibet omnibus molestantibus ne isti duo ordines possint in ciuitatibus, & locis sibi sola acquirere per *c. minus, il ſecondo,*
5 *§.ad hæc, de exceſſ. Prælat.* † Contrarium de hodierno, & nouo iure statuitur; quod ad tollenda scandala nullus ordo mendicantium, etiam si sint Prædicatores, vel Minores, possit noua loca acquirere, neque loca antiqua mutare, alienare, vel donare absque speciali Sedis Apostolicæ licentia, *d.cap.1.de exceſſ.Prælat.lib.6.* late Castillio.*d.conſ.19.n.4.col.3.ver.in contrarium*, vbi, quod etiam iure nouissimo clementinarum fuit adiecta excommunicatio contrafacien-
6 tibus. *clem.cupientes 1.de pœn.in princ.* † Declara tamen; quia prohibitio, quæ fit iure nouissimo etiam Prædicatoribus, & Minoribus, ne loca antiqua deserere, vel mutare, & noua acquirere possint, fuit propter scandala, quia aderant alii mendicantes vicini; ideo cessante causa cessat prohibitio, prout in Heremitis extra ciuitates, & habitatum; idem si in locum, vbi aliqui non extant mendi-
7 cantes. Castillio.*d.conſ.19.n.4.col.4.ver.cæterũ, & n.5.cum ſeq.* † Declara; quia prohibitio, quæ fit mendicantibus, ne acquirant loca noua ad habitandum, procedit, quando principaliter ad habitandum acquirerentur; secus si incidenter, vt quia aliquis offert se, & bona sua, & ecclesiam quam habuit etiam curatam de consensu populi religioni Prædicatorũ, vel Minorum, certe valet; quia habitatio est secundaria. Castillio. *d.conſ.19.col.4.ver.cæterum allegata, per tot.* allegat gloss. in *d. c.1. de exceſſ. Prælator. in ver. ad habitandum.*
8 † Limita in fratribus Carmelitis, & Heremitanis S. Augustini; quia sunt ante prohibitionem factã instituti, *cap.1. de religio.domib.* Castill.*d.conſ.19.in princ.col.2.ver.cæterum*, vbi, quod ad ipsos nõ ex-
9 tenditur, & plenius *col.pen.ver.concluſio ergo, n.6.* † Limita, quod bene possunt nouam habitationem adiicere veteri, etiam si intercedat riuus in medio, & fecerint pontem super eo. Oldr. *d.conſ.190.*
10 *per tot.* † Limita ex causa necessitatis; quia necessitas est ipsa lex. Oldrad.*d.conſ.190.in fi.* vbi quod non habet locum, nisi in duobus
11 casibus expressis, & extra illos casus cessat prohibitio. † Limita; quia ex causa; & de consensu Episcopi potest ecclesia, & monasterium de loco ad locum transferri, vt per Lap. *allegat.69.* alias 68.
12 *Quæris, an liceat.* † Regula est, quod iure antiquo omnes mendicantes prohibentur acquirere noua loca, & antiqua deserere, exceptis solis Carmelitis, & Heremitis S. Augustini, qui erant primo instituti, & conseruantur in sua institutione, *cap.1. de relig. domib.*
13 Castillio.*d.conſ.19.n.6.ver.concluſio.* † Extẽde ad mendicantes Prædicatores, & Minores de iure nouissimo, licet de iure antiquo essent permissi; & hoc procedit, quando noua loca principaliter ad habitandum acquirunt, vel antiqua deserunt; quia non possunt sine licentia Papæ speciali, si concurrat scandalum, vt quia ibi sunt
14 alii mendicantes. Castillio.*d.conſ.19.n.6.ver.cæterum.* † Restringe; quia mendicantes Prædicatores, & Minores possunt acquirere noua loca ad habitandum principaliter, vbi non sunt alii mendicantes, & si sunt alii, non erunt adeo vicini, vt oriatur scandalum; item quando non principaliter ad habitandum acquirunt, sed vel pro diuinis celebrandis, vel si quis offerat se, & sua bona, in quibus habitent consequenter; item si sunt loca laicalia, sufficit populi consensus; si ecclesiastica etiam curata, sufficit populi, & diœcesani consensus. Castillio.*d.conſil.19.num.6.& ſeq.ver.concluſio.*

Mensa quid sit, & apotheca. Concluſ. 196.

MENSA † est nomen vniuersale, & idem, quod statio, seu ne- 1
gocium, *l.cum pater, §.menſæ negocium, ff.de leg.2.* & ideo continet debita, & credita. Anchar.*conſ.184.in princ.* Castr.*conſ.286.Viſis, & ponderatis, col.3.in princ.lib.1.& conſ.345.Viſo puncto, in princ.lib.2.*
† Fauet autem mensa creditoribus mercium, quæ sunt in mensa; 2
quia æquitas concurrit, vt ius mensæ magis eis assistat, quam aliis creditoribus ex alia causa. Anch.*d.conſ.184.in princ.* vbi per totum consiliũ concludit, quod præferri debet talis creditor aliis, etiam in personali, propter æquitatem. † Apothecæ appellatione ve- 3
niunt omnes merces, quæ ibi reperiuntur. Alex.*conſ.47.Circa primum, n.2.lib.1.* Ias. in *l.ſi res obligata, n.24.ff.de leg.1.* † Fundaci stationes, & negociatio sunt nomina iuris vniuersitatem denotantia. 4
Anchar.*d.conſ.184.in princ.& n.5.* † Prioratus, Ecclesia, Monaste- 5
rium, & aliud beneficium separatũ per se dicitur vniuersale; quia debita, & credita eius soluit, & exigit, nõ alius, licet sub eadem religione. Anch. *conſ.332.n.4.& ſeq.* † Traffica, & negotiationes di- 6
cuntur quid vniuersale. Socin.*conſ.254.n.7.& ſeq.lib.2.* † Peculium 7
dicitur quid vniuersale. Socin. *d.conſ.254.n.8.lib.2.* Castr.*conſ.345. in princ.lib.2.* Rom.*conſ.469. Quoad primũ, n.4.* † Societas omnium 8
bonorum. Socin.*d.conſ.254.n.8.lib.2.* † Banchum est nomen iuris, 9
& vniuersale, prout bancharia negociatio; item banchum est nomen facti, prout locus ipse, in quo fit. Castr.*conſ.286.Viſis, & ponderatis, col.2.in fin.cum ſeq.ver.vnde notandum, lib.1.* vbi idem dicit de aliis, & *conſ.345.in princ.lib.2.* vbi, quod est nomen vniuersale, si sumitur pro negociatione. † Calendarium pariter est nomen iuris, 10
& vniuersitatis. Castr. *d.conſil.286.col.3.in princ.lib.1.& conſil.345.in princ.lib.2.* † Dos dicitur quid vniuersale, & incorporale distans ab 11
ipsis corporibus dotalibus; quia aliud est dos, aliud corpora dotalia. Alex.*conſil.79.Eleganter, num.6.lib.5.* vbi apostill. in *ver.dos* allegat Alex. *conſ.49.n.7.lib.3.* † Hæreditas pariter dicitur quid vni- 12
uersale. Alex.*d.conſ.79.n.6.lib.5.* vbi, quod aliud est hæreditas, aliud corpora hæreditaria. Castrum, Villa, Ciuitas, Prouincia, sunt nomina vniuersalia. Vide, *Caſtrum, Villa, Ciuitas, &c. Concl.115.* Vide, *Nomina vniuerſalia ſunt, &c. Concluſ.53.* Vide, *Vniuerſale habet multa ſpecial. Concl.250.* Vide plenius, *Verba, ſeu nomina, &c. Concluſ.252.*

Mensis appellatione quot dies veniant. Concluſ. 197.

MENSIS † intelligitur 30. vel 31. dierum, prout reperitur de- 1
terminatum per legem, si lex super hoc determinat. Signor. Homod.*conſ.38.Si quæratur, in princ.* qui loquitur, siue lex requirat ministerium iudicis, siue non. † Idem, vbi requiritur ministerium 2
iudicis; quia si lex non determinat, iudicis arbitrio statur, an mensis sit 30. vel 31. dierum Signorol.*d.conſ.38.in princ.* † Si vero lex non 3
determinat, neque requiritur ministerium iudicis, tunc statur *l.vbi lex.ff.de regul.iur.* Signorol. *d.conſ.38.in princ.* † Declara hoc vlti- 4
mum; quia *d.l.vbi lex.ff.de reg.iur.* non habet locum, vbi mensis sine determinato tempore esset; tamen per aliam legem particularem determinatum. Signorol. *d.conſ.38.in princ.* † Instantia autem in- 5
ducta per duos, vel tres menses à lege, vel statuto, quod intelligatur de 30. diebus pro singulo mense. Alex.*conſ.114.n.12.& 13.lib.5.* qui loquitur in statuto. Bald. in *auth. qui ſemel, C.quomodo & quando iudex, n.28.* vbi apostill. Bart. in *l.cum biſſextus, ff.de verb.ſignific.* † De- 6
clara plenius; quia si lex statuit mensem, vel menses instantiæ continuos procedunt præmissa; quia attenditur natura mensis currentis, si est dierum 30. vel 31. vt de tali censeatur intellectum; sed si lex statuit vnum, vel plures menses dierum vtilium; tunc computantur dies 30. vtiles tantum ad constituendum mensem, & nulla habetur ratio, quod aliqui menses sint 30. aliqui 31. dierum naturalium, & currentium, ita Alex. *d.conſil.114.Viſa ſcriptura, n.10. & ſeq.ver.& ſi diceretur, lib.5.* vbi apostill. in *ver.menſes*, & reddit rationem Alex. ibi *num.12.* quia mensis vtilis non potest applicari ad aliquem mensem præcisum, seu nominatum; quo casu necesse est constituere vnum mensem ex diebus vtilibus, qui est 30. dierum, prout etiam quando à lege indefinite constituitur, vel assignatur nulla habita ratione ad particularem mensem, & nominatum. Dec. in *d.l.vbi lex, ff. de regul.iur.* † Adde, quia annus est die- 7
rum 365. & duo semestria faciunt vnum annum, & duo menses faciunt sextam partem anni, vnus mensis duodecimam partem anni, tres menses faciunt quartam partem, & quatuor tertiam

partem

partem anni, & sic de singulis. Alex. *d. cons.* 114. *in fi. lib.* 5. † Mensis si profertur ab homine in testamento, intelligitur 30. vel 31. dierum, prout magis ampliatur vltima voluntas. Sign. *d. cons.* 38. *circa med. ver. si vero proferatur.* † Mensis si profertur ab homine in contractu, est 30. vel 31. dierum, prout mens contrahentium denotat, si de ea apparet. Sign. *d. cons.* 38. *circa fin. ver. in contractibus.* † Extende, vt idem sit, si nō apparet de mente; quia si adiicitur obligationi principali, & sumitur 30. vel 31. dierum, vt minor sit obligatio. Signor. *d. cons.* 38. *in fin.* † Extende, vt idem sit, quando profertur in accessoriis ad obligationem; quia erit 30. vel 31. dierum, prout magis nocet proferenti. Signor. *d. cons.* 38. *in fi.* † Si vero fiat compromissum per duos menses, intelligitur quilibet mensis de tot diebus, quot habet mensis; in quo fit compromissum. gloss. in *c. quam sit, in ver. mensem, de electio. in* 6. Bart. in *l. cum bissextus. ff. de verb. sign.* Socin. *cons.* 99. *Serenissimus Rex, col.* 1. *vol.* 3. † Si autem per modum termini iudex assignat terminum vnius mensis, intelligitur de mense naturali, prout currit; quia si de mense Februarii, puta die decima assignat terminū vnius, vel plurium mensiū, attenditur dies assignationis termini, vt in tali die cōprehensa mensis sequentis sit vnus mensis, adeo quod secundum naturā mensium, aut 28. vel 29. dierū, prout Februarius, aut 30. vel 31. vnius, sic naturalis mensis censetur assignatus. Alex. *cons.* 144. *Visa scriptura, n.* 10. *& seq. ver. & si dicatur, lib.* 5. vbi apost. in *ver. menses*, dat concord. & sic in mensibus continuis hoc seruatur. Vide plene Socin. *reg.* 13. *Mensis mentio*, vbi quod mentio mensis à lege intelligitur de 30. diebus; si vero lex procedit vlterius, tunc de 31. diebus; si ab homine assignetur mensis, intelligitur secundum naturā mensis, sicuti est 30. vel 31. dierū.

Mens colligitur ex multis. Concluſ. 198.

MENS † colligitur ex verbis; ideo verba inducunt mentē; quia talis mens præsumitur qualē verba demonstrant. Vide, *Verba ad quid inuenta. Concl.* 79. † E cōuerso vbi cessant verba in dispositionibus, cessat mens; quia omissum habetur pro omisso. Anch. *cons.* 266. *Iste magister in fi.* † Itē ex natura rei, cuius verba inferuntur, cognoscitur mens. Oldr. *cōs.* 243. *n.* 2. *ver. sed iis nō obstātibus*, vbi, quod verba dubia; quia possunt importare placitū, & perpetuitatem, secundū mentem, important perpetuitatem, si contractus de sui natura est perpetuus, idē in *cons.* 172. *n.* 6. *v. ad quartū, & cōs.* 244. *ver. ad secundum*, vbi, quod verba articulorum, quæ possunt referri ad ius, & ad factum, referri debent ad factum; quia de natura articuli est, quod factum continere debeat, non ius. † Item ex præfatione; quia si fiat mētio de administratione nomine proprio, & eligantur calculatores p verba generalia de omnib⁹ administrationibus, nō venit administratio socialis solidata. Castr. *cons.* 148. *Viso, & examinato. n.* 2. *lib.* 1. quia verba generalia restringuntur ex mente, & coniecturis, & maxime, quando agitur de præiudicio tertii. † Itē ex qualitate eius, cui verba diriguntur, colligitur mens, & fit interpretatio. Calder. *cons.* 325. *circa princ. ver. quod autem cōcessio Papæ*, alias 6. *de donatio.* † Item ex coniecturis colligitur mens etiam non expressa, *l. licet Imperator*, vbi Bart. & alii, *ff. de leg.* 1. Soc. Iun. *cons.* 114. *n.* 8. *lib.* 5. Rol. à Vall. *cons.* 82. *num.* 38. *lib.* 3. Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 10. † Item ex subiecta materia colligitur mens. † Item ex verisimilitudine colligitur mens contrahentium, *l. si ita stipulatus, de vsur.* Bart. in *l. patronus*, §. *Sempronio, ver item ex verisimilitudine. ff. de leg.* 3. Socin. *cons.* 15. *col.* 10. *ver. quarto etiam, lib.* 1. † Item ex ratione; nam mens in dubio semper intelligitur rationabilis. Bald. *cons.* 113. *Verba dicunt, in princ. lib.* 1. † Item ex verbis viuentium, prout ista declararunt viuētes, intelligimus mentes eorundem mentium. Signor. *cons.* 181. *n.* 6. *in fi. & n.* 9. † Contrariū tamen potest quandoque responderi, vt licet quis teneat viuens vnam opinionem, ex sequenti posteriori potest induci diuersum. Signor. *d. cons.* 181. *n.* 7. tamen prima præualet; quia hæc secunda non est contraria, sed ambigua. † Et ideo inter opiniones dubias, an quod habet neptis ab auo, dicatur habere sui, vel patris contemplatione, si Doctor relinquat nepti, censetur ea contemplatione relinquere, pro qua viuens consuluit, vt si tenuit opinionem, q̄ contemplatione patris, pariter eadem mente censeatur legare. † Dubia mens efficitur clara ab obseruantia subsequuta, *l. si de interpretatione, ff. de legib.* quod declara, vt per Masc. *concl.* 1041. *Mens ambigua*, vt procedat si per decennium, & non semel tantum fuit obseruatum. † Et ex sequutis postea deprehēditur mens cōtrahentium in ipso actu, qualis fuerit, ac declaratur p̄cedens voluntas ex subsequutis post actum, *l. si seruus pluriū, §. fin. ff. de leg.* 1. Rom. *cons.* 470. *Cum isti fratres.* Alex. *cons.* 146. *col.* 4. *ver. alio principali fundamento, lib.* 5. *& cons.* 63. *ver. præterea posito, lib.* 7. Socin. *cons.* 160. *col.* 3. *in princ. lib.* 2. † Et ex præcedenti consuetudine, seu obseruantia, siue contractus pendeat ab vno, attenditur obseruantia vnius, siue pendeat à pluribus, & attenditur obseruantia pluriū ad sumendā interpretationem mentis dubiæ, & hoc, siue obseruantia præcedat contractum, siue subsequatur. Castr. *cōs.* 364. *Circa primū, n.* 3. *ver. super secundo, lib.* 1. † Amplia; quia mens dubia testatoris probatur ex declaratione testatoris, quod ita senserit coram duobus testibus absque alia solemnitate. Curt. Iun. *cons.* 56. *n.* 10. vbi dicit* cōmunem. † Extende; quia declaratur donatio, vel mens dubia ex actu posteriori, siue inter viuos, siue in vltima voluntate facto, *l. vxori*, §. *fin. ff. de leg.* 3. clare Castr. *cons.* 344. *Quia ex allegationibus, in fi. lib.* 1. † Amplia; quia mens testatoris colligitur ex cōiecturis; nam si testator fecit plures substitutiones, & in vltima voluit succedere substitutum in omnibus bonis, infertur necessario mens, quod omnes primi debeant mori; quia aliter omnia bona nō possent in substitutum venire. Flor. *cons.* 14. *n.* 8. † Extende; quia licet *l. cum acutissimi. C. de fideicom.* inducat mirabilem præsumptionem, quod fideicōmissum iniunctum filiis habeat tacitā clausulam; *si decesserit sine filiis grauatus.* & ratio, ne videatur testator soboli suæ præposuisse sobolem alienam, quæ ratio potest inducere ampliationē, & restrictionē ex tacita mente contraria; ideo ex mente non habebit locum, si pater instituat fratrem suum, & filios proprios testatoris æqualiter, eosque inuicem substituit per fideicommissum; quia ex quo non habet locum in fratre hæc coniectura, vt æqualis sit dispositio, neque habebit locum in filiis, qui decedunt cum filia fœmina, stante statuto, quod fratres, & patruus excludant filiam fœminam. Flor. *d. cons.* 14. *n.* 9. *& seq. per tot.* † Amplia ex coniunctione plurium scripturarum diuersarum ab eodem disponente, prout ex testamento, & codicillis simul coniunctis. Alex. *cons.* 56. *Perlectis, circa fin. ver. tamen in illo casu. lib.* 3. † Sic dicimus relatum esse in referente ex coniunctione scripturarum. Paris. *cons.* 2. *n.* 53. *& seq. lib.* 3. Vide plura similia in *ver. Relatum est in referente.* Vide, *Causa legis quomodo & ex quibus elicitur. Cōcl.* 146. Vide, *Ratio vnica legis habetur pro expressa, & quid sit. Cōcl.* 30.

Mens & ratio attendenda plusquam verba. Concluſ. 199.

MENS † & ratio legis potius, quam verba attendi debet; quia verba trahuntur ad mentem & rationē, non è contra. Oldr. *cons.* 9. *ver. item cum iura dicant. n.* 3. *& seq.* Feder. de Sen. *cons.* 4 *n.* 5. *ver. multum est*, vbi, quod littera occidit, spiritus viuificat; quia mens & ratio est anima dispositionis, quæ magis attenditur, q̄ verba, quæ vt corpus iudicantur. Rol. à Vall. *cons.* 72. *n.* 43. *& seq. lib.* 1. vbi, quod mens est prima intentio, plenius *cons.* 70. *n.* 52. *& seq. lib.* 3. late Paris. *cons.* 70. *lib.* 2. Castr. *cons.* 123. *Viso testamento, n.* 2. *lib.* 1. *& cons.* 367. *lib.* 2. Alex. *cons.* 54. *Viso puncto, n.* 6. *lib.* 4. quod est Vincentii Palæotti. † Extende; quia verbis offensis, & impropriatis mens attendi debet. Rom. *cons.* 16. *circa fi. ver. vltimo quia*, vbi apost. in *ver. suadeant*, & idem Rom. *cons.* 180. *num.* 10. & ibi apost. in *ver. offensis*, plenissime Crau. *cons.* 685. *n.* 12. vbi extendit. Alex. *cons.* 150. *Attentis, n.* 2. *& seq. per tot. lib.* 2. Alex. *cons.* 52. *n.* 2. *lib.* 4. vbi, quod propter ea Papinianus ita laudatur, quod consil. est Barbatiæ. Alex. *d. cons.* 54. *num.* 6 *lib.* 4. † Et quia verba debent inseruire menti, non è contra; ideo licet verba enunciatiua non disponant; secus, si de mente contraria constat ex præfatione, vel alias. Rom. *consil.* 65. *Viso themate, num.* 7. *ver. secundo ad idem*, vbi apost. in *ver. appareat.* † Extende; quia potius attenditur intentio cōtrahentium, quam cortex verborum, dicit text. in *l. fi. C. quæ res pignor. oblig. poss.* Ias. late in *l. si quis filium, C. de liber. præter. circa fin.* † Etiam in statuto licitum est impropriare verba, vt menti deseruiatur. Alex. *cons.* 116. *Animaduersis, n.* 13. *ver. nam præsuppono, lib.* 2. † Et in vltima voluntate loquitur Castr. *cons.* 123 *per tot. lib.* 1. Alex. *d. cons.* 52. *n.* 2. *lib.* 4 quod est Barbatiæ. † Et mens & ratio sic se habet ad legem, sicut anima ad corpus; dicitur enim corpus ex dispositione animæ, & lex ex dispositione rationis. Abb. *d. cons.* 75. *n.* 7. *lib.* 1. † Et mens tanquam Regina primum locum obtinet, *l. in conditionalibus, in princ. ff. de cond. & demonst.* Flor. *cons.* 14. *n.* 7. *in fin. ver. & mens testatoris.* † Quia voluntas & mens testatoris legem inducit, §. *disponat. authen. de nupt.* † Et totum facit voluntas testatoris, *l. ex facto*, §. *rerum autem, ff. de hæred. instit.* † Et omissum non habetur pro omisso ex verbis, quando constat de mente. Alex. *consil.* 130. *Attentis, in fi lib.* 2. † Et ad instar boni venatoris, qui sequitur vestigia leporis; ita lex sequitur mentem testatoris Bald. in *l. quidā, C. de necess. hæred. instit.* Paris. *cons.* 19. *n.* 43. *lib.* 2. Soc. Iun. *cons.* 115. *n.* 10. *lib.* 3. Rol. à Vall. *cons.* 38. *nu.* 31. *lib.* 4. vbi, si aliter faceremus, iuste à prudentibus reprehendi possemus, & *cons.* 70. *n.* 59. *lib.* 3. vbi, quod lex pedetentim sequitur voluntatem, & mētem adinstar boni venatoris, qui sequitur vestigia leporis, & Socin. Iun. *cons.* 84. *in princ. lib.* 1. vbi, quod iudex sequitur mentem, vt venator. † Et pro seruanda mente & voluntate testatoris receditur à verbis. Rol. à Vall. *cons.* 35. *n.* 3. *lib.* 3. Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 9. † Non enim

enim intētio verbis, sed verba intētioni inseruire debēt; quia verba in dispositione se habent, sicut corp⁹, & superficies, mens vero sicut spiritus, & anima; & sicut anima infert spiritum, & essentiam corpori, & est nobilior corpore; ita mens & voluntas pfertur verbis. Rol. à Vall. *consi.70.n.52. & seq. lib.3.* vbi, q̄ non receditur à verbis, si constat de mente conformi, alias secus, ita Ias. *consi.140. col.5.* * *lib.2.* & est communis * opinio, q̄ inseruiendū est menti, & illi adhærendū, si apparere potest. Curt. Iun. *consi.145.n.15* Dec. *consi.653.*

15 † Et mens est radix verborum, & eius substantiæ primæ. Rol. *d.*

16 *consi.70. n.60. lib.3.* † Et vt seruetur mens illicita testatoris, copula resoluitur in disiunctam, & è contra disiuncta in coniunctā. Alex.

17 *consi.130. Attentis verbis, in fi.n.8. ver. præterea, lib.2.* † Declara; quia si mens testatoris est dicta, & scripta, indubitate i li standū est; si vero non est dicta, neq; scripta in specie, præsumitur, & elicitur ex dictis, & scriptis, supra, & infra, & pariter illi statur. Flori. de S. Petro

18 *consi.14.n.7. in fi. ver. & mens testatoris.* † Imo sicuti ex verbis elicitur mens; ita etiam ex facto. Alex. *d. consi.52. Circa hanc, n.3. & n.5. lib.4.*

19 † Mens autem nihil aliud est, q̄ ratio mouens legislatorem. Ang.

20 *consi.271. Visis & examinatis, col. fi. in princ.* † Et mens legis est ipsa lex.

21 Abb. *consi.75. Primo est videndū. n.6. in fi. ver. nam mens legis, lib.1.* † Amplia in dispositione testatoris, q̄ licet dixerit vulgariter substituere, si hæres suus decesserit sine filiis, tamen secundum mentem intelligitur, fideicommissariā substitutionem feciſſe, nō autem vulgarem, quæ repugnat existentiæ hæredis. Oldr. *consi.45. Cum in narratione facti, & consi.225. in fin. n.25. ver. circa decimam quartā*, vbi quod Falcidia nō deducitur ex legato facto pro certo vsu, quando detractio impediret illum vsum legatū, ne contraueniatur menti testatoris, *l. si seruus. ff. ad l Falcid.* idē de legato facto pro remissione peccatorū, vt non detrahatur aliquid propter mentem Feder. de Sen.

22 *consi.250. in princ.* † Extende, quia si verba testamenti ex imperitia Notarii sunt obscura, recurrendum est ad mentem testatoris, quæ præualere debet, & si non potest apparere, potest transigi. Bald.

23 *consi.5. Viso testamento, per tot. lib.4* maxime *in fi.* † Imo etiam si verba sint defectiua, debetur fideicōmissum ex mente. Soc. Iun. *consi.181.*

24 *De duobus, n.12. lib.2.* † Et in interpretando testamento mens, & voluntas præfertur semper. Io. de Anan. *consi.3. n.2. ver. tertio, & consi.28.*

25 *n.4. & seq.* vbi late. † Extende; quia in testamentis vbicunque constat de mente, stamus menti; si vero mens est dubia; tunc recurrimus ad id, q̄ magis verisimile, & proximū menti est secundum rationem. Crau. *consi.761. n.7.* Ang. *consi.159. col.4. circa med. & cōsi.294. Quoniam in vltimis*, vbi, quod intentio testatoris primū locum obtinet in vltimis voluntatibus, & si de ea apparet, illa tenenda semper.

26 † Extende in legatis; quia si constat de mente, quod voluit testator legare pure, vel sub cōditione, vel sub modo, stamus menti, & nō verbis. Ang. *consi.124. Iolus D. Dalmat. n.3. in fin. ver. prædicta vero.*

27 † Extende in omni vltima voluntate cuiuscunque qualitatis, siue sit directa substitutio, siue fideicommissaria, siue conditio, siue testamentum, siue codicillus, debet primo loco attendi voluntas & mens disponentis, siue expressa, siue tacita, siue cōiecturata. Abb.

28 *consi.58. Quidā Nicolaus, prope fin. ver. tertio principaliter, lib.2.* † Extende in fideicommissis; quia si testator instituat filiū masculum, & si decesserit sine filiis masculis, substituit aliū excludendo fœminas filias, & descendentes, licet secundū verba extinguatur, si filius reliquit filiū masculum; tamen secundum mentem secus; quia sicuti voluit, q̄ substitutus excluderet proprias filias; ergo magis, & ne-

29 ptes. Corn. *consi.146. In hac consultatione. per tot. lib.2.* † Extēde in substitutionibus etiā cōtra verba, vt pulchre, & in casu notabili Cast.

30 *consi.264. Videtur dicendū. lib.2.* † Et quod mens sit attendenda in fideicōmissis, etiam si sit cōiectura, & colligatur ex præcedentibus, & sequentibus. Decian. *consi.34. n.20. & multis seq. lib.3.* vbi latissime, & *consi.1. n.22. lib.1.* vbi, quod ex præcedentibus, & sequentibus elicitur mens; quia vna pars testamenti declarat aliam. Ang. Aret. *consi.30. Viso supradicto, n.22. ver. nū mens, & consi.32. Reddito, n.1.* Alex.

31 *consi.130. Attētis, n.2. ver. sed præmissis, vsq; in fi. lib.2.* † Imo Regina dicitur mens in vltimis voluntatibus, quæ obtinet primū locū. Rol. à Vall. *consi.70. n.38. lib.3.* vbi *n.36. & 37.* q̄ valet argumentum à verisimili, quod sic respondisset testator, & plenius *n.52. & multis seq.* vbi, quod etiam offendendo verba mens sequenda est; quia mens est radix verborum, & tanquam anima iudicatur, verba vero tan-

32 quā corpus. † Et mens, & ratio legis dicitur anima; verba dicuntur corpus ad similitudinē hominis. Abb. *consi.1. col pen. in fin. & col. fi. in prin. n.7. lib.1.* † Extēde; quia principaliter iura clamant voluntates, & mentes defunctorū præ omnibus seruari etiam contra significationem verborum etiā supplendo, quod deest. Io. de Anan.

34 *consi.28.* vbi late. † Extende in tantum, vt procedat argumentum, quod censeatur disposuisse ex mente, quod non expressit, quando si interrogatus, ita verisimiliter disposuisset. Ang. Aret. *d. consi.30. n.2.* † Et impropriantur verba in vltima voluntate, vt mens cōseruetur. Ang. Aretin. *consi.32 n.2. ver. quinimo.* † Extende; quia deside- 35
ria morientiū ex actibus viuorum deprehendimus; ideo sicuti habentes filios inter viuos appetunt illis cōseruare, ita etiā morientes. Io. de Anan. *consi.28. n.3 ver. sed in casu nostro.* Vide, *Præsumptio, & coniectura, &c. Concl.615.* † Restringe; quia in vltima voluntate po- 36
tius attenditur effectus iuris, quam intentio testatoris, testatrix in primo testamento instituit auum in medietate, maritū, & aliū in alia medietate, in secundo testamento reuocatorio primi legauit tertiā auo, instituit causam piam, & legauit marito tertiā, & ipsum maritum grauauit restituere dictā tertiam legatam; secundum testamentū est nullū præteritione aui, substinentur legata, & fideicommissa, grauatur restituere tertiā legatam; & tamen effectu iuris restituet dimidiā, quia in primo testamento habet dimidiam, quod valet effectu iuris cōtra mentem; ergo sicut restituet et grauatus tertiam ex secundo, quam non capit, restituet medietatem, quam capit ex primo cōtra mentem testatoris, ita Anch. *consi.144. Exhibitis mihi. n.3. & seq. ver. restat, vsq; in fi.* vbi late. † Et quod sit non 38
solum de iure positiuo, sed etiā de iure diuino, quod mens, & voluntas testatoris sit attendenda. Alex. *consi.52. Circa hanc, in princ. lib.4.* quod est Barbatiæ, *lib.4.* † Amplia in donatione, seu concessione facta alicui vasallo per dominum per verba quantumcunq; 39
generalia; quia dispositio restringitur secundū mentem, & rationem expressam. Oldr. *consi.148. Factum tale est, quidam Comes. per tot. consi.* † Amplia in concordia, & conuentione; quia potius mens 40
contrahentium attenditur, quam verba si de mente constare potest. Castr. *consi.148. Viso & examinato, in princ. lib.1.* † Amplia, vt etiā 41
constitutio pœnalis extendatur ad casum sub mente legis, vel statuti comprehensum, nec dicitur extensio proprie, Domin. & post eū Franch. in *c. si postquā, n.3. ver. in gl. in ver. mente, de electio. in 6.* Ang. *consi.33 Supradicta prima, in princ.* maxime *n.4. ver. tertium.* † Amplia, 42
quia mens in tantū attenditur, vt faciat cessare tacitum, quod inest de iure, quando illud tacitū repugnat menti. Ang. Aret. *consi.11. In casu supradicto, n.13. & seq.* † Amplia in venditione, vt mens attē- 43
datur contrahentiū ex verisimilitudine cōsiderato pretio, an venditio censeatur facta ad corpus, vel ad mensurā. Corn. *consi.59. n.4. lib.4* Crauett. *consi 214. n.8. & per tot.* vbi multa similia. † Amplia, 44
vt mens attendatur in tantum, q̄ pater promittens dotē in quantitate genero suo pro filia, licet simpliciter det postea omnia bona sua in solutū pro dote genero maioris valoris, nō censetur dedisse in æstimationem pro dote promissa, sed potius, vt tanquam non æstimata restituantur vxori suæ filiæ soluto matrimonio. Oldrad. *consi.245. per tot.* maxime *n.5. ver. ad cuius intelligentiam.* † Amplia in 45
legitimatione facta de spurio, ex quo pater petens legitimari spurios, si postea legitimos suscepit, videtur ex mente, quod esset legitimatio. Oldr. *consi.247. Factū tale est, quidam Rex, in princ. n.1. ver. ad primum.* † Amplia in reuocatione generali facta per Papam de 46
gratiis expectatiuis, vt nō se extēdat ad gratias, quas fuit de intentione Papæ non reuocare. Oldr. *consi.266. n.2. c. pastoralis, in clem. de re iudic. ver. rursum non est.* † Amplia; vt Notarius conficiens instru- 47
mentum, si ex eo extrahit publicū, & subscribat, licet dicat, exemplari à meo originali; non tamen dicitur exemplū, sed publicum, si attestatur se de eo rogatū, & probat; quia veritas attenditur, non autem charta, & atramentum, quæ solum attenduntur in priuilegiis. Ricard. Salyc. consi. quod inserit Lap. *alleg. 28. n.7. ver. præmiss.* † Amplia, vt generalis dispositio fauorabilis loquens de præsenti 48
extendatur ex mente etiā ad futura. Calder. *consi.1. De constit. per tot.* † Amplia maxime in vltimis voluntatibus; quia copulatæ condi- 49
tiones extrinsecæ licet debeant semper cōcurrere; secus, quando sunt intrinsecæ, & ex mente; quia vt seruiatur mēti, copula perlit suā virtutem, & efficitur disiuncta. Alex. *consi.93. Alias consultus, n.9. & seq. lib.3.* quod est Alex. & triū Doctor. Bononiæ, vbi in materia *l. hæredes mei, § cū ita. ff. ad Trebell.* substitutio, *si ambo hæredes decesserint, substituo piā causam*, habet locū, si vltimus decedat sine filiis, quando non subest persona, quæ excludat piam causam, & *consi.92. n.8. lib.3.* † Et argumentum à contrario sensu non admittitur contra 50
mentem. Alex. *d. consi.93. n.10. & seq lib.3.* † Amplia maxime in sen- 51
tentiis, quæ cū debeant esse prolaræ deliberate, & verba sint concipienda secundum mentem, si contrariū fiat, esset ipso iure nulla; quia si apparet de mente, quod iudex voluit vnū, & verba significant aliud, talis sententia non valet. Feder. de Sen. *consi.51. Dixi duabus.* † Amplia in commissionibus extra diœceses litigantiū pro- 52
pter non tutum accessum, vt in *c. statutum, § cum vero, de rescript. in 6.* quia si constat ex narratis de mente, q̄ aliegetur nō tutus accessus, sufficit, si ex narratis colligatur mens ista Feder. de Sen. *consi.158. in princ.* † Declara, vt per Anchar. *consi.78. ex verbis sententiæ*, vt nō pro- si
cedat, quando iudex dixit, quod diffinitiue pronunciabat; quia si est in-

54 eſt interloquutoria, valet vt interloquutoria. † Amplia, quia etiã receditur à verbis, & propria ſignificatione verborũ, ſi conſtat de mente, vel de veriſimili mente; ideo licet appellatione liberorum veniant omnes deſcẽdentes; nõ tñ veniunt fœminæ, ſi teſtator de maſculis habuit ſermonẽ, & mentem; itẽ maſculinũ non concipit fœmininũ hoc caſu. Cor. *conſ.* 146. *In hac cõſultatione, n.* 8. *& ſeq. lib.* 2.

55 vbi ponit plura exempla. Vide, *Verba generalia de toto reſtringuntur ad partẽ ex mente veriſimili, &c. Concl.* 133. † Amplia in cõtractibus; quia potius attenditur ſenſus, & mens, q̃ verba. Alex. *conſ.* 28. *Viſis, & accurate, in princ. lib.* 1. *& cõſ.* 34. *Viſo inſtrumẽto. n.* 3. *lib.* 2. Crau. *conſ.* 33.

56 *n.* 21. Iaſin *l.* 3. *C. de liber. præter. & in l. iuris gentiũ. §. Prætor ait, ff. de pact.* Alex. *conſ.* 103. *Quoniam, n.* 3. *& ſeq. lib.* 5. † Declara, vt procedat, q̃n cõſtaret de ſenſu, & mente vtriuſq; partis. Alex. *d. conſ.* 28. *n.* 8. *lib.* 1.

57 † Extẽde in ſtipulationibus, & fideiuſſione; quia attẽditur mens,

58 & veriſimile. Alex. *conſ.* 34. *n.* 3. *& n.* 8. *& per tot. lib.* 2. † Quid ſi contrahentes diſcordent in cõtractu, vel ſtipulatione fundi Sciani, vt quia vnus intellexit de maiori, alter de minori, vide plene Rom. in *ſtipulatio iſta, §. in ſtipulationibus, n.* 10. *ff. de verb. oblig.* vbi, quod ſi cõſtat de mente vẽditoris, vel de mente emptoris, vel vtriuſque, ſtatur illi, ſi diſcordant, & verba ſunt dubia, ſtandum eſſet neganti, &

59 debitori; ſed ipſe dicit ſtandum arbitrio iudicis, qui non debet annullare contractum, vel ſtipulationem ex eo, q̃ vnus de vno, alter de alio ſenſit; ſed arbitrio ſuo declarabit ex magis veriſimili. † Extende; quia impropriando verba attenditur mens, maxime, vt eui-

60 tetur nullitas actus. Alex. *d. cõſ.* 103. *n.* 3. *ver. & ideo. lib* 6. † Et quod in cõtractibus potius mens, & intentio ſit attẽdenda, q̃ verba. Caſtr. *conſ.* 331. *Super primo, in fi. lib.* 1. vbi ſi donans mille reſeruat ſibi 300. & reuera non potuit donare, niſi 500. reſeruatio de 300. debet dimidiari proportionabiliter; quia talis præſumitur intẽtio donan-

61 tis loco pio. Vide, *Mens, & intentio contrahentiũ diſcordantium qualiter attendatur. Concl.* 201. † Amplia in ſtatutis, in quibus mens, & intentio ſtatuentium finalis attenditur. *l. conſtitutionibus. ff. ad munic.* Fed. de Sen. *conſ.* 84. *in fi. ver. item intentio*, vbi ſtatutũ prohibens generaliter magnates acquirere ceſſiones iuriũ cõtra populares habet locũ, etiam ſi acquireretur ab ecclẽſia, licet expreſſa de ea non fiat mentio, nec diſponere poſſit propter intentionẽ, ne magnates poſſint populares moleſtare. Abb. *cõſ. 1. col. pen. cir. fi. v. vltimo adduco, lib.* 1. *& conſ.* 75. *eod. lib. n.* 6. *& ſeq. v. nam mens, lib.* 1. *& conſ.* 103. *Quo-*

62 *mã abunde, n.* 3. *& ſeq. ver. & ideo. lib.* 6. qui loquitur in cõtractu. † Extende in ſtatuto excludente matrem à ſucceſſione filii ab inteſtato propter agnatos; quia habet locũ, etiam ſi filius decedat inteſtabilis, licet verba nõ dicant; potius debet mens attendi. Ang. *cõſ.* 104. *Statuto Communis, n.* 2. *& conſ.* 105. *col.* 2. *ver. in contrariũ.* Abb. *conſ.* 75.

63 *Primo eſt videndũ, n.* 6. *ver. nam mens, cum ſeq. lib.* 1. † Amplia in probationibus iudicialibus; quia producens inſtrumentũ ante litẽ conteſtatam ad informandum reũ, vt poſſit contendere, vel cedere, niſi illud repetat poſt litem conteſtatã, nõ dicitur habere intẽtionem fundatam; quia probatio ad vnũ finem facta nõ probat ad a-

64 lia finem. Fed. de Sen. *conſ.* 160. *per tot.* maxime *in fi.* † Amplia; quia nedũ receditur à verbis diſpoſitionis, ſi cõſtat de mente, ſed etiam ſi nõ eſt expreſſa ratio, vel mens, quãdo ex naturali ratione poteſt cõiecturari, vel probari. Abb. *conſ. 1. col. pen. circa fi. ver. vltimo adduco.*

65 *lib.* 1. † Amplia, vt in collatione beneficiorũ facta ex cauſa permutationis nõ conferatur ius nõ competens permutationibus; quia nõ eſt intentionis, & mentis cõferentis, vt ſi alias beneficia vacanti, permutantes acquirant nouũ ius. Feder. de Sen. *conſ.* 164. *per*

66 *tot.* † Amplia; quia verba impropriantur, vt cõditionalia verba faciunt purã diſpoſitionẽ, & è contra, ſi cõſtat de mente. Ang. Aret.

67 *conſ.* 11. *In caſu ſupradicto, n.* 8. *&* 9. † Amplia; quia verba impropriando, vt deſeruiant menti. Anchar. *conſ.* 219. *Mirũ prima facie, n.* 5. † Extende; quia copula, & cõiunctio accipitur pro alia, vt menti deſeruiat, plene Alex. *cõſ.* 22. *Viſo inſtrum. n.* 4. *&* 5. vbi apoſt. in *v. cõiunctio,*

69 *lib.* 1. † Extẽde; quia dictio, *nunc*, ſumitur p̃, *tunc*, vt deſeruiat menti; ideo maritus legans vxori mille, ſi nubat ex nunc intra menſem, & maritus viuat poſt menſem, propter impoſſibilitatẽ cõditionis interpretatur ex tunc à die mortis, non à die teſtamẽti, licet verba

70 dicant contrariũ. Anchar. *conſ.* 219. *n.* 8. *per tot.* † Amplia in crimine læſæ maieſtatis, vt is non dicatur incurrere crimen prædictũ, liceet faciat tale delictũ, q̃ importat læſam maieſtatem, ſi alia mente hoc faciat, puta ſi interficiat quis fratrem Principis, vel aſſiſtentem latenteis eius, ſed ex particulari inimicitia; quia nõ eſt læſa tunc maie-

71 ſtas ex mente, quæ attẽditur. Crau. *conſ.* 6. *n.* 79. Vide, *Delicta ex propoſito diſting. Concl.* 160. † Amplia in donatione irreuocabili inter viuos; quia verba dubia ſecundum mentem, ſi haberi poteſt, ſunt interpretanda, & ceſſante mente ſecundũ veriſimilitudinem, quæ obtinet ſecundũ gradũ in omni interpretatione. Calder. *conſ.* 327.

72 *ver. de teſtam.* alias 8. *de donat.* Rol. à Vall. *conſ.* 61. *n.* 33. *lib.* 2. † Amplia in ordine dato, an ſit de forma, & inducat cõditionem, vel modũ; quia ſtatur menti, & intẽtioni dantis ordinẽ. Cald. *cõſ.* 460. alias 3. *de ſponſal.* † Amplia in cõtractibus, & inſtrumẽtis; quia ſi cõſtat de 73
mente, ea attenditur etiã contra falſam latinitatem; quia leges nõ ſubiacent Priſciano. Bald. *conſ.* 33. *n.* 2. *ver. reſpondeo, lib.* 1. Rol. à Vall. *conſ.* 61. *n.* 33. vbi loquitur in donatione, *lib.* 2. Abb. *conſ.* 43. *Videtur primo. n.* 4. *ver. quinto, lib.* 1. qui ponit regulam in contractibus. Alex. *conſ.* 54. *n.* 6. *ver. quinimo, lib.* 4. vbi loquitur etiã impropriando verba. † Et quia à mente pendet ſubſtantia contractuũ. Pariſ. *conſ.* 77. 74
n. 10. *lib.* 1. Rol. à Vall. *conſ.* 69. *n.* 45. *lib.* 3. † Et ſicut mens teſtatoris, 75
& eorũ, quæ pendent à voluntate vnius, attenditur plus, q̃ verba; ita in cõtractibus mens amborũ contrahentiũ attẽdi debet plus, q̃ verba. Caſtr. *conſ.* 190. *Nouiter reuocatur, n.* 3. *lib.* 2. † Amplia in con- 76
ſtitutionibus, & reformationibus ſuper electione officialiũ; quia ſi cõſtat de mente, & ratione, illa attenditur etiã cõtra verba. Ang. de Peruſ. *conſ.* 33. *Supra d. prima, in prin.* maxime *n.* 4. *ver. tertium.* vbi, q̃ cõſtitutio Florentiæ mandans nõ poſſe imbuſſolari, neq; extrahi pro officialib⁹ Cõmunis, niſi illi, qui eſſent matriculati, & exercerent aliquã artem, vbi cõcludit, q̃ exercens artem, licet non ſit matriculatus, poteſt extrahi, & imbuſſolari; quia ratio cõſtitutionis eſt, vt homines inuitentur ad exercitia, & euitent ignauiã, & q̃ ille, qui exercet artẽ, licet nõ ſit in matricula, habet qualitatem ſecundũ rationem, quæ ſufficit. † Amplia in omni diſpoſitione. Rol. 77
à Vall. *d. conſ.* 61. *n.* 35. *lib.* 2. vbi, q̃ ex cõiecturis elicitur. † Amplia in 78
conditionibus implendis, an ſufficiat momentaneũ implementũ, an vero ſit neceſſaria perſeuerantia, recurrimus ad mentẽ, & ſi eſt dubia, ad veriſimilitudinẽ rationatã. Ang. *conſ.* 159. *col.* 4. *ver. nec etiã obſtat.* † Amplia in ſtatutis; nam ſtatutũ excludens matrem ſtante 79
conſobrino excludet etiã auiã maternã, ſtante patruo, licet de auia nõ loquatur, ex mente tñ extẽditur. Cor. *conſ.* 188. *In præſenti conſult. lib.* 2. Ruin. *cõſ.* 37. *n.* 4. *& ſeq. lib.* 3. † Et q̃ mens, & ratio legis, & ſta- 80
tuti, regulet ipſam legem, & ſtatutũ. Fulg. *conſ.* 98. *n.* 2. *ver. Poſtremũ.* † Extende; quia licet nõ fiat extenſio in correctoriis, tñ vbi mens 81
diſponentis cõcurrit, nõ eſt extenſio, ſed in illo caſu lex, & ſtatutũ loquitur. Rol. à Vall. *cõſ.* 72. *n.* 44. *& ſeq. v. nõ obſtat, lib.* 1. & dicit Abb. *d. cõſ.* 75. *n.* 3. *in fi. ver. nec eſt verũ, lib.* 1. q̃ eſt extẽſiua interpretatio habito reſpectu ad mentẽ, ſed intenſiua, & cõprehenſiua. † Declara 82
tñ; quia in correctoriis, & pœnalibus neceſſe eſt, q̃ ratio ſit expreſſa, vel ſaltem q̃ vnica poſſit aſſignari. Abb. *d. cõſ.* 75. *n.* 7. *lib.* 1. † Am- 83
plia, quia ſtatutũ male compilatũ, prout ſtatutum Florentiæ ſuper notificatione laudorũ, potius ſecundũ mentem, q̃ ſecundum verba debet intelligi. Caſtr. *cõſ.* 310. *Videtur dicendũ, col.* 2. *v. breuiter, lib.* 1. † Amplia in priuilegio, & maioratu cõceſſo ob benemerita alicu- 84
ius; quia ex mẽte potius maioratus ſpectabit ad filios, q̃ ad fratres eius, cui facta eſt cõceſſio; quia cõſeruantur benemerita, & influũt magis in filios. Rom. *conſ.* 29. *In cauſa maioriæ, per tot.* vbi apoſt. dant concord. † Amplia; quia generaliter in omni diſpoſitione, & ma- 85
teria mens, & ratio attendi debet in lege, & ſtatuto. Abb. *d. conſ.* 75. *n.* 7. *lib.* 1. † Amplia etiã in formalibus; quia ſi conſtat de mente, & 86
ratione, ſufficit, q̃ mens, & ratio ſit impleta, & ſeruata, licet verba ſint offenſa. Rom. *conſ.* 433. *Quoad primum, col.* 2. *ver. ſeptimo conſidero, n.* 1. *in fin. cum ſeq.* vbi apoſt. in *ver. debemus.* † Extende in ſolemnitate 87
data ad actum; quia ſufficit, quod mens impleatur, licet nõ ſeruetur ſolemnitas. Rom. *d. conſ.* 433. *n.* 3. *ver. cum autem dicamus.* † Limi- 88
ta; quia potius attẽditur effectus iuris, quam mens, & intentio teſtatoris. Anch. *conſ.* 144. *n.* 3. *& ſeq.* Vide ſupra *n.* 37. † Limita in in- 89
terdicto eccleſiaſtico alicui populo iniecto; quia licet naſcituri, & qui nõ peccarunt, nõ comprehendantur ex mente interdicentis; tamen ſunt interdicti propter populũ, de quo eſſe dicuntur. Fed. de Sen. *conſ.* 32. *n.* 3. *vel quod hoc ſit verũ.* † Limita; quia ſi non conſtat 90
de mente, ſtandũ eſt verbis; quia talis mens præſumitur, qualis ex verbis colligitur, *l. reprehendenda*, & ibi gl. *C. de inſtit. & ſubſtit.* Caſtr. *conſ.* 36. *n.* 3. *lib.* 2. † Et idem, q̃n mens, vel ratio eſt dubia, attendi e- 91
nim debent verba, Alex. *conſ.* 32. *Clariſſime, n.* 5. *& 6. lib.* 7. † Extende 92
maxime in ſtipulationibus; quia nõ attenditur, niſi q̃ ſcriptum reperitur, *l. in conuentionibus, ff. de verb. oblig.* † Quod in tantum eſt ve- 93
rum, vt non fiat extenſio, etiam ad ſimilia. Ang. in *l. in teſtamento, la prima, ff. de condit. & demonſt.* † Declara totam iſtam materiam; quia 94
quãdo verba teſtatoris poſſunt habere plures ſignificationes, puta vnam propriam, aliam impropriam, vnam habentem ſignificationem largã, alterã ſtrictam, vel ſi ſignificatio illius vocabuli poteſt referri ad multã; tunc ſi apparet de mente ex cõiecturis, vel ex aliis diſpoſitis, illi ſtamus, & recedimus etiam à propria, & ſtricta ſignificatione verborũ, & capimus impropriam, & largam, ſed q̃n verba nõ poſſunt adaptari ad cõiecturatam mentem, nullo modo attendimus mentem, ſed ſtatur verbis, etiam ſi actus redditur inutilis. Alex. plene *conſ.* 139. *Circa primum, nu.* 5. *ver. ſolum reſtat, lib.* 6.

† Decla-

95 † Declara, quod dicitur mentem attendi plus, quam verba, procedere, quando constat de mente vel ex verbis, vel alio modo, alias secus; quia propositum in mente retentum nihil operatur, *l. si rogetur, ff. de cond. ob causam, l. cū in plures. §. locator horrei. ff. locati.* Vide, *petendi, C. de cond. ob causam, l. cū in plures. §. locator horrei. ff. locati.* Vide, *Propositum. Concl. 919.* Bald. in *l. voluntatis, in fin. C. de fideiuss.* quia non præsumitur quis voluisse, nisi quod verbis expressit, *l. Labeo, §. idem Tubero, ff. de supellect. legat.* quia nullum maius mentis nostræ testimonium, quam qualitas inspecta verborum. Bald. in *c. 1. de testib.*

96 † Et quod requiratur, quod verba proprie, vel improprie conueniant menti, vt dicatur constare de ea; quia necesse est, q̃ testator deuenerit ad dispositionem. Alex. *cons. 55. Ponderatis, circa fi. n. 8. ver. & illud quod dicitur, lib. 3.* Vide, *Animus & intētio attenditur. Concl. 334.*

Mens & intentio ex multis præsumitur. Concluſ. 200.

1 MENS † Principis, & intentio interpretatur, & præsumitur in dubio secundum cursum, & solitum aliorū præcessorum.

2 Oldr. *consil. 266. n. 6. ver. præterea.* † Et mens superioris conferentis beneficium ex causa permutationis præsumitur, vt valeat collatio ex sola causa expressa, nō autem, si beneficium vacaret alio modo; quia non est verisimile, quod iuri suo voluerit non certificatus renunciare. Fed. de Sen. *cons. 164. Licet semper, per tot.* maxime *ver. præterea, circa med.* † Et in cōditionibus, seu ordine implendo, an sit q̃ forma, vel pro modo, mens iudicatur secundū naturam actus, cui ordo applicatur, vt si de sua natura non recipiat formam, neq; ordinem, præsumatur ordo datus secundum naturā actus ipsius, ne faciat cōditionem, neq; formā. Cald. *cons. 460.* alias 3. *de sponsal. per tot.* maxime *circa fi. ver. non obstat, quia loquitur.* † Ex tractatu præcedenti mens tacita colligitur pro expressa; vnde licet matrimoniū non valeat quoad ecclesiā, nisi habeat expressionem verborum de præsenti; tamen si præcessit tractatus, sufficit cōsensus sine expressione verborū. Calder. *cons. 462.* alias 5. *de sponsal.* † Ex causa, vel materia præsumitur mens; quia si causa est mala, vel bona, similis etiā dicitur esse præsumpta mens; quia dux mentis nostræ est causa, & materia. Bald. *cons. 312. Factum, super quo. n 2. ver. tertio vt causa, lib. 4.*

6 † Ex effectu iuris mens præsumitur; & ideo dispositio testatoris circa ea, quæ effectum expectant iuris, debet interpretari, vt actus effectū sortiatur, vel si est actus successiuus, vt perduret, non vt sit momentaneus, & transitorius sine effectu. Ang. *cons. 159. col. 4. ver. nec etiā obstat.* † Ex cōmuni voto disponentiū; ideo si pater legat filiabus sub duplici conditione, quarū vna videtur excludere filiarū matrimoniū, copula nō copulat, ne inducatur dispositio contra commune votū parentum, quod est, quod filiæ habeant descendentes. Ang. *cons. 294. Quoniam in vltimis, in princ. & per tot.* maxime

8 *n. 3. & seq.* † Ex responsione disponentis verisimili, si interrogatus fuisset de hoc casu. Vide, *Argumentū valet ab eo, &c. Concl. 494.* † Ex

9 verbis præsumitur mens cōformis. Crau. *cons. 675. n. 5. & 6.* & magna est coniectura, quæ oritur ex propria significatione verborū.

10 Grat. *cons. 64. n. 34. lib. 2.* † Et clarior, quādo verba sunt clara. Crau.

11 *cons. 671. n. 6.* † Ex verisimili colligitur mens. Crau. *cons. 761. n. 7.* al-

12 legat Aret. *cons. 84. Diligenter ponderatis.* † Ab absurdo vitando. Cra-

13 uet. *cons. 782. n. 4. & cons. 718. n. 16.* † Ab odio vitando, ne persona

14 odiosa includatur. Crau. *cons. 719. n. 14. & seq.* † Ex ratione mentem colligimus; quia nihil aliud est mens, quā ratio, & potius attenditur ratio, quam verba. Crau. *cons. 869. n. 5.* † Ex fauore, vel fauorabili dispositione, prout, q̃ bona conseruentur in agnatione. Grat.

16 *cons. 64 n. 4. lib. 2.* Soc. Iun. *cons. 116. n. 27. lib. 2.* † Ex præcedentibus; nam si testator instituat hæredes plures, & si qui ingrediantur monasteria, eisdē substituit superstites, & prohibuit extra familiā bona alienari; vltimo loco vocat clericū maiorem natu, debet intelligi de clerico seculari, nō regulari ex p̃missis, vt talia sint subiecta,

17 qualia p̃dicata. Castr. *cons. 337. In hac substitutione, in prin. lib. 1.* † Probatur tacita mens ex multis verbis, nisi mens contraria appareat.

18 Masc. *concluſ. 1043. Mens tacita.* † Item ex natura actus, qui geritur, mens probatur cōformis naturæ actꝰ gesti, & naturæ, & qualitati

19 gerentis actū. Masc. *d. concl. 1043. n. 4. & seq.* † Extende ex qualitate

20 personæ, in q̃ verba proferuntur, ibi *n. 12. & seq.* † Item ex consuetudine loquendi, vel ex solito gerentis actum, Masc. *d. concl. 1043.*

21 *n. 8. & seq.* † Item ex cōsuetudine regionis, vel ciuitatis, ibi *n. 11. &*

22 *seq.* † Item legis præsumptione probatur mens. Masc. ibi *n. 15.* Nam

23 præsumitur se conformare cum iure communi. Vide, *Testator, &c. Concl. 137.* † Limita; quia in casibus, in quibus mens præsumpta probatur, vel præsumitur, non procedit, qñ ex aliquo signo mens expressa apparet; quia tunc cessat p̃sumptio, & coniectura in claris

24 Masc. *d. concl. 1043. n. 20. vsque in fi.* † Prima est validitas actus, quæ

25 cæteris omnibus coniecturis dicitur potentior. Ruin. *cons. 72. n. 4. lib. 2.* Vide, *Actus, &c. Concl. 136.* † Et interpretatio pro validitate actus est regina aliarum interpretationum. Ceph. *cons. 51. n. 39.* late Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 17. n. 13.* † Extende, vt procedat, 26 etiam si nullitas esset pro parte; quia nō admittitur diuisio voluntatis, vt valeat pro parte, & pro parte non. Bald. in *l. precibus, n. 38. ver. tertio dico, C. de impuber. & aliis substit.* † Secunda; quia nemo præ- 27 sumitur elegisse viam, per quam iudicium suum possit eludi, vel impugnari, *l. 3. ff. de milit. test.* Afflict. *decis. 44. num. 25* Socin. Iun. *consil. 103. n. 28. lib. 1.* Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 21.* Vide, *Actus indubio. Concluſ. 135.* † Tertia ab absurdo vitando. 28

† Quarta, quod inductum est fauore alicuius, non debet odium 29 generare, neq; è contra, *l. quod fauore, C. de legib.* † Ideo legatum factum alicui coniuncto in dubio dicitur factum, vt lucrum afferat, 30 nō autem damnū, *l. legatū ff. de leg. 2.* Vide, *Legatum quid sit. Concl. 33.* 31

† Quinta, vt præsumatur voluntas testatoris conformis iuri; quia in dubio testator velle præsumitur id, q̃ ius disponit. Alex. *consil. 4.* 32 *n. 12. & cons. 15. n. 5. lib. 4.* Crau. *cons. 75. n. 5.* Ceph. *cons. 629. n. 19. lib. 5.* Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 6. tit. 6. in prim.* † Et ideo omnis dispositio cōformis iuri cōmuni censetur fauorabilis. Soc. Iun. *cons. 105.* 33 *n. 32 lib. 3.* Crau. *cons. 135. n. 3.* † Sexta, quod non præsumatur mens 34 supra potestatē; quia voluntas sine potestate nihil operatur, iuxta not. in *c. cū super Abbatia, de off. deleg.* † Et ideo mens patris nō censetur velle minuere id, q̃ debetur filio pro sua legitima, & pro legitima fratrū defunctorum. Rip. in *l. centurio, n. 126. ff. de vulg. & pupil.*

Mens & intentio contrahentium discordantium qualiter attendatur. Concluſ. 201.

1 ESt † regula, quod mens contrahentium magis attendi debet, quam verba; & hoc, si cōcordant in intentione ambo contrahētes; alias secus. Alex. *cons. 28. Visis, & accurate, n. 8. lib. 1.* & idē dicit Castr. *cons. 418. Quod dicit redditus, col. fi. ver. nos loquimur, lib. 1.* allegat *l. non solū, ff. de actio. & oblig.* † Extende, vt idem sit in vltima voluntate, & iis, quæ pendent ex voluntate vnius; quia statur dispositi, si cōstat de voluntate ipsius, *l. in conditionibus, ff. de condit. & demonstr.* Castr. *d. cons. 418. col. fi. in prin. lib. 1.* † Si vero cōtrahentes discordāt, vt quia vnus dicit, puta venditor, nō intellexisse comprehendere talem rem, quam non possidet, emptor dicit contrarium, quod intellexit, quod comprehenderetur; quia licet non possideat nunc, possidebat prius; distingue; quia si vēdidi alicui quicquid possidebā in tali loco intra certos fines, licet sciā me non possidere hodie certā partem, si nō certioraui emptorem ignorantem me nō possidere, teneor illi ex empto, ne decipiatur, *l. quæro ff. de actio. empti.* Castr. *d. cons. 418. circa fi. ver. quid dicendum, lib. 1.* & sic attenditur intentio emptoris, quando ignorauit. † Extēde; quia verba generalia prolata à venditore, quæ tendunt ad minuendū contractum, vel in præiudiciū emptoris, nō nocent emptori, si ipse ignorabat, & emptor sciebat, *l. 1. post princ. ff. de act. empt.* ideo interpretatio fit q̃ emptore ignorante cōtra venditorem scientē, vt omnia veniant, quæ credidit emptor venire, dummodo ex significatu verborū venire possint. Castr. *d. cōs. 418. col. fi. ver. nos loquimur, lib. 1.* † Vide tamē aliā distinctionem, quod stetur arbitrio iudicis; quæ fuerit mens contrahentiū, per Rom. in *l. stipulatio ista, §. in stipulationibus, n. 10. ff. de verb. obl.* † Sed si ambo sciunt, videlicet vēditor & emptor sciunt rem venditam simpliciter esse communem cū alio, sed nihil exprimunt, & facta venditione emptor dicit totā rem emisse, venditor partem suā, semper statur venditori, non emptori. Rom. *cons. 396. In casu propositæ, in fi. n. 4. ver. sed adu.* † Et quod intētio venditoris sit attendenda, nedū circa rem, sed etiam circa pretium; quia venditor intellexit de pretio 20. emptor de pretio 40. statur intentioni venditoris, nō autem emptoris. Rom. *d. cons. 396. in fi.* † Vide Bart. *cons. 59. Commune Spoleti, n. 5. ver. præterea si aliter intelligas, lib. 1.* quia vitiatur stipulatio, & contractus, quando partes nō se exaudiunt, vt quia vnus vno modo sensit, alter alio modo. Vide, *Consensus fit multaneus. Concl. 750.* Vide, *Mens, & ratio, &c. Concl. 199. n. 58. & seq.*

Mensura vna permissa, reliquæ sunt prohibitæ, & quando. Concluſ. 202.

STatutum, † quod vendentes vinū ad minutum debeant seruare certas mensuras, & soluere certū datiū, operatur, q̃ vendens ad aliam mensuram, nedū non euitat pœnam, si non soluit datium, sed imo viderur contraueniſſe omnino; quia vna mensura data aliæ sunt prohibitæ, ne aperiatur via fraudibus. Bald. *cōs. 198. Statum cauetur, lib. 2.* † Contrariū tenet Bart. *cons. 12. Statutum est, lib. 2.* vbi si prohibetur venditio vini ad minutū sub certa pœna, is, qui vendidit vinū ad sālmas, & barilia faciendo pretiū ad rationem sālmæ, & barilis, licet emptor miserit ad recipiendū in flaschis, nō incurrit pœnā; quia mensuræ prauæ, prout fogliettæ, boccalia, & flaschi dicuntur ad minutū secundū cōmunem vsum; aliæ mensuræ maiores nō sunt prohibitæ, etiā si reducātur ad minutas; quia debent attēdi verba statuti, q̃ loquuntur de vēditione ad minutū, non de mensu-

3 mensuratione. † Declara iudicio meo; quia si fieret in fraudem statuti, vel aperiretur via fraudibus, crederem primam opinionem Baldi veriorem; quia homines conuenirent de facili de vendendo ad grossum, licet intentione venditio esset. Vide, *Inclusio vnius est exclusio alterius. Concl. 71.*

Mensura qualiter facienda, & quid operetur. Concl. 203.

1 MENSVRA † ordinata ad palmos, vel cannas, seu alias, qualiter sit facienda, & regulanda, Vide plene Fed. de Sen. *cons. 201. Ad primum, n. 5. ver. ad nonum*, vbi, quod attenditur observantia in præteritum loci, si non apparet obseruãtia locorum vicinorum, si varietas esset, seruatur, quod est æquius; vel quod seruatur in loco factæ dispositionis, sin minus standum peritis, & si discordant maiori parti, si non reperitur maior pars, recurritur 2 ad statuentem. † Mensura vero, quæ venit ex dispensatione legis, seu hominis conuentione, qualiter fiat, an per terram recto tramite, an per terram secundum vias frequentatas, an per aerem recto tramite, declarat Alex. *cons. 22. Consideratis verbis. lib. 4. per tot.* vbi, quod ex diuersitate materiæ, & intentionis fit diuersis modis. 3 † Primo sit per terram; & vias frequentatas, si agatur de dictis ad comparendum; quia is, qui debet comparere, non tenetur ire per terram recto tramite extra vias frequentatas. Alex. *d. cons. 22. in prin. lib. 4.* allegat *l. eos, in fi. ff. de solut. & nu. 3. ver. ad prædictorum*, vbi quod si via etiam esset longa propter stagnum aquarum, 4 illa attenditur. † Secundo potest fieri mensuratio per terram recto tramite, & non per vias cõsuetas, quando ageretur de distantia per terram, de loco ad locum, & tunc fit mensuratio per directionem, sed tamen valles, & montes reddentes longiorẽ mensuram descendendo, & ascendendo computantur. † Tertio fit 5 mensuratio etiam tortuosa per terram ex mẽte statuentium, veluti si statutum prohibet ædificari posse molẽdinum vicinum alteri molendino per centum perticas; nam si essent vicina molendina per aerem, vel per terram intra centum perticas, sed secundum cursum aquæ tortuosum, vltra 100. perticas attenditur mẽsura, isto casu per mensuram tortuosam secundum decursum aquæ; quia moti censentur isti ea ratione, ne aqua regurgiteat, & impediat primum molendinum, quod non ita de facili facit, si 6 decurrit tortuosa, Alex. *d. cons. 32. per tot.* vbi est casus, *lib. 4.* † Quarto fit mensuratio per aerem, quando statutum loquitur de vicino, quod per tot milliaria non possit esse officialis; quia tunc attenditur distantia recto tramite per aerem. Alex. *d. cons. 22. in princ. ver. sed si mensuratio, lib. 4.* † Declara tamen, nisi obseruaret cõmunis vsus loquendi probatus; quia ille vsus debet attendi omnino. Alex. *d. cons. 22. n. 6. ver. quinimo, lib. 4.* vbi apostil. *in ver. consueta*, dat 8 concord. † Mensura conuenta fieri, siue in venditione, siue in datione in solutum, vel alio contractu, operatur, quod donec fiat contractus, pendet quasi sub conditione. Bart. *cons. 121. In quæst. in princ. lib. 1.* & ideo dicitur perfecta, vt ibi apost. *in ver. ante mensurationem.* Alex. *cons. 176. lib. 6.* Rom. *cons. 74.* Corn. *cons. 79. lib. 3.* & idẽ 9 Bart. *cons. 74. in fi. lib. 1.* † Mensura verò altitudinis qualiter consideretur, & fiat, vide Bald. *cons. 125. Domus constituitur. nu. 2. ver. modo videamus, lib. 3.* Vide, *Altitudo quid sit, & qualit. & c. Concl. 318.* † Mensura expressa tot iugerum excludit maiorem numerum; quia videtur inducere taxationem, & maxime, quando pluries mensura 10 exprimitur causa dispositionis, & non causa demonstration s. Alex. *cons. 159. In causa, & lite, n. 7. ver. nam ill. 1 verba, lib. 5.* † Et maxime, quando vltra mensuram, & confines fuit dictum, quod 56. bubilcæ non comprehenderentur in dictis bubulcis 200. expressis; quia signum est, quod mensura exprimitur ad limitandum, 11 Alex. *d. cons. 159. n. 6. lib. 5.* † Extende; quia petia terræ, quæ est vltra numerum mensuræ expressæ, non potest includi in inuestitura concessa tot tornaturarum, quando illa superabundaret. Alex. *d. cons. 159. In causa, & lite. n. 5. ver. & apparet, lib. 5.* vbi apostill. *in ver. numerum*, dat concord. † Et hoc maxime est verum, quando is, qui 13 concedit, confinat bonis concessis; quia necessario mensura videtur facta ad taxandum, & limitandum. Alex. *d. cons. 159. n. 7. ver. & mihi magis placet, lib. 5.* concord. Soc. *cons. 32. lib. 4. ver. sed in casu nostro.* † Contrarium Corn. *cons. 59. colu. 2. circa fin. lib. 4.* Paris. *cons. 64. col. antep. in fi. & pen. in prin. lib. 1.* Vide Mascard. *Concl. 524. Distantia*, vbi, qualiter probetur distantia loci à loco, & dicit per famam, & communem opinionem, & qualiter testes debeant reddere causam scientiæ, Vide eum.

Mentiri aliquem dicens, quando possit de iniuria puniri, vel non. Concl. 204.

1 MENTIENS † aliquem per gulam dicitur inferre iniuriam, si mentita datur. Bart. *in l. apud Labeonem. §. 1. ff. de iniur.* † Et maxime 2 procedit, quãdo ille, qui dicit alteri, *tu mentiris*, dicit falsum. Alex. *in l. si. ff. quod quisque iuris.* Felin. *in c. dilecti, n. 16. de exceptio.* † Amplia, 3 vt procedat, etiam si addantur verba, *tu mentiris saluo honore tuo*; quia facit iniuriam. Bald. *cons. 351. Ioannes, & Federicus, nu. 1. ver. circa primum. lib. 5.* quod est Angel. Bar. Alex. & Ias. *in l. si quis extraneus. ff. de acquir. hæred.* Alex. & Ias. *in l. fi. ff. quod quisque iuris.* Bart. *in l. item apud Labeonem. §. 1. ff. de iniur.* Guido Pap. *decis. 465.* Clarus *in § iniuria, n. 13. ver. sed pone, &* ita Guido Pap. *decis. 405.* ex iniuria dicit fuisse iudicatum in dicta curia; quia sunt verba iniuriosa. † Extende, vt 4 idem sit, si protestario præcedat mentitam. Ias. *in l. si. col. 1. circa med. ff. quod quisque iuris. & in l. non solum, §. morte, col. 3. ff. de nou. oper. nunciatio.* † Contrarium tenent plures, quod licet non cesset iniuria, 5 quando datur mentita subiungendo, saluo honore tuo; secus si à principio dicitur, *saluo honore tuo, & non animo iniuriandi mentiris*; quia magis constat, quod non animo iniuriandi, *l. si non conuicij, C. de iniur.* ita tenet Oldrad. *cons. 53. Consueuit dubitari, ver. sed quid si apponitur.* Guido Pap. *decis. 45. in princ.* qui tenent protestationẽ subsequentem releuare. † Declara; quia si extant coniecturæ, per 6 quas constet, quod non habuit animum iniuriandi, tunc non infertur iniuria, communem* dicit Clarus *d. §. iniuria nu. 13. ver. cæterum*, allegat Socin. *cons. 118. n. 5. lib. 1.* † Amplia, vt procedat etiam, 7 quod quis non dixerit, *tu mentiris*, dirigendo verba in aliquem, sed solum dixit, *chi vuol dire questo se ne mente per la gola*; id est, *qui id vult dicere, mentitur per gulam*, quia licet non videatur tale conuicij punibile, *l apud Labeonem, §. cum non sine. ff. de iniur.* cum tamen appareat iniuriantem intellexisse de aliquo, licet non exprimat, infert iniuriam, vt ibi notat Barto. & Angel. quia nõ est curandum, cum quo quis loquatur, sed in quem intentio dirigatur, *l. cum pater. §. donationis. ff. de leg. 2.* quod iudex potest taxare æstimationem iniuriæ considerata qualitate personarum, & iniuriarum, iuxta not. per Bart. *in l. iniuriarum æstimatio. ff. de iniur.* Rota *decis. 152. in antiq. & 486. in nouis*, incip. *Ad æstimationem*, vbi, quod & libellus, & sententia valet, etiam si directura minor sit solura, quando fait dictum in libello, plus, & minus. † Limita, nisi daret mentitam 8 ei, qui inferebat primo loco iniuriam; quia tunc operatur repulsionem iniuriæ; ideo nisi probetur, quod prima iniuria sit vera, super qua est lata mentita, non debet ille, qui dedit mentitam, puniri. Bald. *cons. 45. Statuto Papiæ, lib. 1.* vbi loquitur in gabellario, qui dixit hospiti, quod fraudauerat gabellam, & hospes replicauit, quod mentiebatur. & dicit, quod non habet locum statutum puniens iniuriantem gabellarium, nisi gabellarius probet, quod reuera hospes fraudasset gabellam. Bald. *cons. 351. n. 4. ver. non obstat, cum seq. lib. 5.* Bart. *in l. quæ omnia, in princ.* vbi Castr. & alii *ff. de procurator.* Abb. *in c. cum te, col. 6. de re iudic. ver. exemplum si diceres.* Alex. & Doctor. *in l. 3. ff. de liber. & posthum. & in l. turpia. ff. de leg. 1.* Ang. Aret. *in tract. maleficior. ver. verba iniuriosa. n. 9.* Felin. *in c. dilecti, nu. 10. & 15, & seq. de except.* Deci. *cons. 487. n. 5. & cons. 686. n. 14. & in l. vt vim. in fi. ff. de iust. & iur.* Iacob. de Beluis. in sua *praxi criminal. de iniur. nu. 14.* Corn. *cons. 80. lib. 3.* Bart. & alii *in l. si. ff. quisque iur.* Luc. de Pen. *in l. errat. C. de cast. pecul.* Afflict. *in tit. de pac. iuramen. firm. in ver. iniuria punitur, n. 38. & seq.* † Extende; quia vbicunque aliquod crimen op- 9 ponitur alicui, vel aliquod verbum iniuriosum infertur, potest impune propulsare, dicendo: *Tu mentiris.* Castr. *in d. l. quæ omnia. n. 3. ff. de procur.* † Declara, vt plene per Fel. *in c. dilecti filij, nu. 10. ver. tribus* 10 *tamen modis, & num. seq. de exceptio.* vbi quod prouocatio excusatur, quando iniuria est verbalis; secus si facti. † Declara; quia licet in- 11 iuriatus possit impune mentiri iniuriantem, quando iniuria non est vera; non tamen potest impune percutere iniuriantem vltra mentitam. Angel. *in l. si adulterium. §. Imperatores. ff. de adulter.* vbi, quod bene alleuiatur pœna; quia est prouocatus. Alex. *cons. 240. Videtur in casu, col. fi. lib. 2.* † Extende; quia quando alicui obiicitur 12 crimen, quod non est verum, potest respondere ille, cui obiicitur, *tu non dicis verum*, seu, *tu dicis falsum*, cũ talia verba reputentur honestiora, & non dicantur iniuriosa. Saly cet. *in l. de tutela. C. de in integ. restit. minor.* sequitur Alex. *in addit. ad Bart. in l. item apud Labeonem, §. sed quod adijcitur. ff. de iniur.* Ias. *d. l. 3. ff. de liber. & posthum. & in l. turpia, in fin. prin. ff. de leg. 1. & in l. & si pepercerit. in 3. not. in fi. ff. de liber. & posthum.* † Declara, vt idem sit multo magis, si excederet modum 13 iniuriatus verbis, & percuteret; quia non est licitum percutere, si potest repellere iniuriam per mentitam. Feli. *in c. peruenit. il. primo, num. 5. de iureiur.* Deci. *in l. vt vim, in fi. ff. de iust. & iur.* Cæpol. *cons. 29.* Corn. *cons. 134. lib. 3. l. 3. §. 1. ff. de vi, & vi arma.* & est* communis opi- * nio, licet non desint, qui teneant contrarium, certis tamen qualitatibus interuenientibus, vt per Boer. *decis. 169.* Vide, *Prouocatio, & c. Concl. 953.* † Declara; quia prouocatus, qui dedit men- 14 titam, non excusatur, quin teneatur de iniuria secundum com-

* munem, * de qua Boer. *cons.* 4. *n.* 27. *cum seq.* Clar. § *iniuria, num.* 14. * *ver. quæro etiam*, vbi de * communi, & quod prouocatio non excusat, allegat Capic. *decis.* 58. *In causa Nicolai*, bene fatetur, quod prouocatio minuit pœnam, vt ibi, vbi, quod etiam aliquando prouocatio excusat in totum sequuta pace.

Mercantia in quo differat ab artificio, & an sit permissa, vel non. Concl. 205.

1 MERCANTIA † differt ab artificio; quia proprie mercator dicitur, qui eandem rem & mercimonium, quam emit, nullo adhibito artificio alienat; si vero rem ipsam commutat, vel aliquo artificio qualificat aliter, quam emerit, tunc dicitur artificium, & non mercantia Fed. de Sen. *cons.* 207. *n.* 1. *in fin. ver. secundo modo respondetur*, sequitur Abb. *consil.* 6. *Casus, super quo, in fin.*

2 † Amplia; quia tanquam diuersa sunt prohibita, & permissa; nam negociatio, & mercimonia interdicitur clericis, & religiosis, artificium vero secus, vt per Fed. de Sen. *cons.* 207. *nu.* 3. *ver. negociatio.* Vide, *Clerici. Concl.* 381. † Limita; quia is, qui vendit granum, vi-

3 num, oleum & fructus recollectos in bonis suis, non dicitur negociari, neque mercari, ideo clerici, qui sunt exempti pro bonis suis, sunt etiam exempti, licet vendant vinum, vt per Abb. *d. cons.*

4 6. *in fi. lib.* 1. † Mercatum dicitur à merco, & merces consistit in rebus mobilibus; igitur statutum aliquid disponés de mercato, intelligi debet circa mobilia, non autem circa stabilia. Alex. *cons.* 36. *Viso themate, n.* 6. *verb. item non esset absurdum. lib.* 2. licet non ponat

5 pro constanti. † Mercantia, & negociatio omnis de iure permissa est in quocunque loco. Bald. *cons.* 338. *Secundum ea, quæ in princ. lib.* 3. vbi limitat, nisi sint illicitæ, seu aliquid committatur in fraudem

6 vectigalium. † Amplia in tantum; quia ex instituto boni gubernii ciuitatum in primis negociatores, & negociatio dicuntur necessaria. Anchar. *cons.* 157. *Summæ prudentiæ, in princ. & per totum*, vbi multa hinc inde.

Mercatores habent conscientiam læsam. Concl. 206.

1 MERCATORES † de facili remanent ære alieno grauati, & ex illicite acquisitis. Abbas *cons.* 11. *In causa, quæ vertitur, col.* 2. *in fin. ver. prima præsumptio est, lib.* 1.

Mercatorum causæ, & scripturæ habent multa priuilegia, & quando secus. Concl. 207.

1 CVRIA † mercatorum dicitur curia æquitatis, & veritatis. Im. *cons.* 141. & ideo in causis mercatorũ iudex sequi debet æquitatem. Socin. *cons.* 107. *Visa sententia, nu.* 4. *lib.* 4. Bart. *in l. Quintus. ff. mand.* & *in l. si fideiussor. §. quædam. ff. eod. tit.* Salycet. *in l. si pro ea. C. eod. in l. bona fides. ff. depos.* Iaf. *in l. iuris gentiũ. §. sed cum nuda, col.* 3. *ff. de pact.* Angel. *in l. argentarius. ff. de pactis*, vbi, quod inter mercatores seruaŧ

2 tur æquitas, non autem rigor iuris. † Libris mercatorum fides adhibetur, maxime, quando pro maioti parte verificantur partitæ; quia quod detur fides, transiuisse dicitur in iudicatum. Bald.

3 *cons.* 349. *n.* 4. *lib.* 1. Soci. *cons.* 68. *lib.* 3. † Iudex simplicem veritatem sequi debet in causis mercatorum, & vbi cognoscit de rebus, & negociis mercantilibus. Aretin. *cons.* 9. *Eleganter, colu. pen. ver. cum ergo præmissa*, vbi, quod debet sequi veritatem; in qua deprehenda attendere debet, quod est verisimile, facit Socin. *cons.* 107.

4 *Visa sententia. n.* 4. *lib.* 4. † Et quod domus mercatorum debeat esse domus æquitatis, & veritatis, Angel. *cons.* 338. *Arnaldus, colum.* 2. & *cons.* 321. *Creditor, col.* 2. sequitur apostil. ad Alex. *cons.* 80. *n.* 12. *lib.* 5. *in*

5 *ver. mercatorum*, vbi dicit, sed ii quærendi essent in Æthiopia. † Declara tamen; quia licet in causis mercatorum & coram arbitratore æquitas semper sit seruanda, debet intelligi de illa æquitate, vt quod quis in seipsum ab alio non admitteret, ipse quoque in alium non faciat, prout est illud, quod scriptura priuata non probet pro scribente contra tertium; quia illud est æquum; quia iudicium est iuridicum, alias, si prætextu æquitatis contrarium diceremus, reduceremur ad iniquissimum. Roma. *cons.* 205. *In punc-*

6 *to, in fin.* † Et interest plurimum mercatorum conseruare, quod eis fides adhibeatur; quia magna est verecundia mercatoribus, si non seruant promissa, vt docet experientia, quæ est rerum magistra. Alex. *cons.* 80. *Visis, n.* 12. *ver. & mercatorum, lib.* 5. vbi plene apo-

7 stil. *in ver. mercatorum*, vbi dat concord. † Grosso modo intelliguntur scripturæ, & verba mercatorum, & secundum vulgares, & communem vsum loquendi; quia sunt idiotæ, & habent subtilitatum cognitionem. Alex. *cons.* 102. *Viso themate, in fin. lib.* 6. sed hodie contrarium est verius; quia non sequuntur antiquam simplicitatem; imo vt notissimum est, subtilizant nimis in foro contenŧ

8 tioso, prout alii quicunque. † Mercatorum causæ non admittunt ea, quæ sunt de apicibus iuris; quia agitur de bona fide. Bald. *cons.* 198. *Ad intelligentiam, n.* 5. *vers. item in causis mercatorum. lib.* 1. Guido Pap. *cons.* 103. *n.* 2. *ver. item etiam quia.* † Et ideo siue sit de iure, siue de longa consuetudine in causis mercatorum, videlicet in curia eorum proceditur summarie; quia veritas simpliciter attenditur. Marant. *in prax. in* 4. *parte* 9. *distinctio. n.* 149. *& seq.* † Excepto in discussionis non admittitur in causis mercatorum tanquam de apicibus iuris. Bald. videtur ita sentire *cons.* 198. *nu.* 7. *circa med. ver. finaliter potest dici. lib.* 1. † Bona fides, & æquitas attenditur in causis mercatorum. Rom. *cons.* 94. *Visis, col.* 1. *in fin. ver. & maxime inter mercatores*, & idem in causis in curia mercantiæ. Rom. *cons.* 195. *Negari non potest*, vbi apostil. *in ver. mercantiæ*, dat plures concord. † Fides semiplena datur libris publicorum campsorum de consuetudine. Cuma. *cons.* 6. *Creditur libris, in princ.* † Agere potest vnus ex sociis fundaci sine mandato ad totum creditum fundaci, nec admittitur exceptio, quod non constat, pro qua rata sit socius, & valide exigit vnus solus; & liberat; nõ tamen potest solus pacisci, vel nouare in præiudicium aliorum. Angel. *in l. si vnus, in princ. ff. de pact.* sequitur Cuman. *cons.* 7. *Primum videndum, nu.* 11. *ver. in secundo consultationis.* † Excipiens licet non dicatur fateri, veluti si quis dicat restituisse pecuniam ab eo petitam, licet sit disputabilis opinio; tamen inter mercatores bene excipiens dicitur fateri. Fulgo. *cons.* 197. *Zungus Ondedei, col. fin. ver. super ducatis vero.* † Scripturæ mercatorum etiam priuatæ ex generali consuetudine reputantur quasi authenticæ, & credibiles propter mercatorum præcipuam fidelitatem, & ex parte legalitatem. Bald. *cons.* 198. *Ad intelligentiam. n.* 6. *in fi. ver. & maxime in contractibus. lib.* 1. † Literæ mercatorum, quæ mittuntur, habent vim publicorum instrumentorũ de consuetudine. Card. Zabarell. *cons.* 153. *in princ.* † Statutum mercatorum, quod agatur, & causæ decidantur de bona æquitate omissis solemnitatibus iuris, tollit solum ea, quæ sunt de apicibus, non autem ea, quæ sunt de iure ciuili, plene Bald. qui declarat in *l. si pro ea. n.* 14. *C. mandat.* vide eum, vbi distinguit. Vide, *Statutum mercatorum circa diuersa non obligat tertios non mercatores, & quomodo intelligatur. Concl.* 593. † Amplia; quia iurisdictio fori mercatorum censetur secundum æquitatem remoto rigore iuris; & ideo in dubio non complectitur causas pœnarum, & rigorosas. Iod. Im. *cons.* 141. *Visis statuto.* † Declara tamen; quia non maiorem seruant æquitatem mercatores, quam Legistæ; ideo prætextu æquitatis non excluduntur Doctores à cognitione causarum mercantilium; quia & ipsi sicut mercatores habent æquitatem. Castr. *in l. nu.* 9. *ff. de inst. & iur.* † Limita; quia licet scripturis mercatorum detur fides etiam ad eorum fauorem propter legalitatem personæ, & iuramentum, quod præstant; tamẽ intelligitur de scripturis, quas faciunt ratione officii, & exercitii; secus si pro tertio contratiũ; quia nihil probant, prout priuatæ, nisi sint subscriptæ à partibus, & testibus. Roman. *cons.* 204. *Pro disputanda, n.* 3. vbi apostil. *in ver. inducat, & cons.* 205. *In puncto, n.* 3. † Ratio est; quia officiũ mercatoris est negociari, non autem pro aliis facere scripturam. Roma. *d. cons.* 204. *n.* 3. *in fi.* vbi plena apostil. *in verb. negociari*, dat multos concordan. & dicit * communem. † Et idem est, quando mercator scripturam facit extra officium suum, & circa ea, quæ non pertinent ad eius exercitium. Roma. *d. cons.* 204. *n.* 3. idem, si antequam esset mercator, fecisset scripturam priuatam; quia nihil probat. Rom. *cons.* 205. *In puncto, n.* 3.

Mercatorum stylus, & consuetudo circa diuersa. Concluſ. 208.

MANDATVM † pluribus si est datum, licet non sit dictum, in solidum; tamen censentur in solidum dati de stylo mercatorum. Put. *decis.* 19. *Fuit die* 20. *Octobris, lib.* 1. vbi, quod stylus mercatorum inter mercatores attenditur, licet sit contra ius commune. † Extende; quia idem est, si data est commissio inter mercatores, quod quis faciat secundum ordinem A, B, & C. quia potest sequi ordinem vnius tantum. Put. *decis.* 19. *n.* 1. † Extende; quia vbi agitur de communi vsu loquendi, verba intelligi debent secundum quod mercatores intelligunt, quando geritur actus inter mercatores. Alex. *cons.* 102. *in fin. lib.* 6. † Amplia; quia mos, & consuetudo mercatorum debet seruari inter mercatores. Cum *cons.* 319. *n.* 12. *lib.* 3. Guid. Pap. *cons.* 103. *num.* 2. † Amplia; quia cautæ mercatorum, siue ex stylo, vel longa consuetudine, siue aliàs, summariæ sunt; & summarie cognoscuntur. Marant. *in prax. in* 4. *par.* 9. *distinct. n.* 149. † Apices iuris non seruantur inter mercatores. Put. *decis.* 11. *n.* 2. *lib.* 1. & 124. *lib.* 3. † Declara; quia non attenditur apices iuris, qui non tangunt veritatem, sed tamen ius Ciuile seruatur *decis. Pedem. n.* 2. *n.* 2. † Extende; quia licet delegatio non fiat sine stipulatione, fallit inter mercatores. Put. *decis.* 116. *lib.* 4.

fiunt.

9 *Iunij.lib.3.in fi.& d.decis.124.eod.lib.3.*† Vide tamen Soci.*in l.singularia,n.15.& seq.ff.si cert.pet.ar.* vbi, quando ex littera cambii, vel delegatione campsoris inducatur liberatio, vel ne; quia aut actum est, vel delegatur campsor, qui est debitor delegantis, & fit nouatio; aut non est debitor delegantis, & dicitur fideiussor, & *in l.qui*

10 *vsumfructum,n.19.& 20.ff.de ver.oblig.* vbi dicit* communem.† Extende; quia exceptio discussionis non habet locum inter mercatores. Aret.*cons.126.col.fi.* †Imo neque mercator simpliciter fide-

11 iubens opponit exceptionem discussionis, propter bonam fidem, quæ in eo est, *decis.Pedem.2.n.6.* quæ alios allegat, sic etiam tenere

12 videtur Guido Pap.*cons.103.n.2.*† Consuetudo Venetorum, quod mercatores lanæ soluant portum pro centenario lanæ solidum vnum, alii mercatores nihil soluant, non habet locum, si mercator alterius mercimonii portat lanam, non vt vendat; si vero vt vendat, soluit ad tollendas fraudes. Signor.*cons.95.per tot.* vbi pro

13 vtraque parte, & ita concludit *n.17.& seq.* †In dubio consuetudo est interpretanda contra eum, qui introduxit consuetudinem. Signor.*d.cons.95.n.10.ver.præterea ad idem.*

Mercator quis dicatur, & quid mercantia, & plura de foro mercatorum. Concl. 209.

1 MERCATOR †non dicitur, qui vnicum actum mercatoris fecit; & ideo statutum puniens conducentem vinum ex causa mercantiæ extra territorium non habet locum in eo, qui semel vnica vice conduxit modicum vinum ad vendendum. Bald. *cons.*

49.Ex nullo capite,in princ.lib.1. Marant.*in prax.in 4.p.9.distinct.nu.*

2 *62.Florian.de S.Petro.cons.16.per tot.* † Et statutum loquens de mercatoribus loquitur de vsitatis, & publicis, & qui sint matriculati, & exerceant mercaturam. Signo.*cõs.246.ver.item est aduer-*

3 *tendum.*† Vide; quia quinque requiruntur, vt quis gaudeat priuilegiis mercatorum, quod sit matriculatus, quod exerceat, quod maiorem partem fortunarum habeat in mercantiis, quod per seipsum, non per ministros, & quod non vnicum actum exer-

4 ceritt. Marant.*in d.prax.4.part.distinct.9.n.59.& seq.* † Et quod requiratur, quod habeat maiorem partem fortunarum suarum in mercimoniis, ad hoc, vt dicatur mercator. Abb.*cons.78. Viso toto, col.2.ver.retagliaria,lib.1.* vbi, quod statur in hoc communi vsui loquendi, vel vulgarium, & plenius Alex.*cons.108. Viso themate,per tot.lib.4.* quod est consilium Collegii Papiæ, & Mediolani, & Alexan. quod exemptio concessa mercatoribus non competit, nisi illis; qui in mercimoniis habent maiorem partem fortunarum suarum, allegat *l.semper,§.duus Adrianus,cum l.seq.ff.de iur.immunit.*

5 †Et idem est, si conceditur immunitas colentibus bona ciuium, non enim sufficeret, quando quis aliqua bona ciuium coleret, si alia bona non ciuium in maiori quantitate coleret; quia censeretur in fraudem, nisi sit maior pars ciuium. Alex. *d.cons.108.per tot.*

6 maxime *n.3.lib.4.*†Ianuenses omnes, siue nobiles, siue plebei, siue diuites, siue pauperes, etiam in magistratu, & honore existentes, non tenent suas pecunias ociosas; ideo eo ipso, quod Ianuen-

7 sis est, mercator est, Rota Ianuen.*decis.139.n.9.in fi.& n.10.* vbi et iam *n.13.* quod nihil antiquius habent, quam mercaturam. † Statutum fori mercatorum Brixiæ, per quod dicitur, quod causæ omnes mercatorum, & negociatorum alicuius artis videantur, & cognoscantur coram consulibus artium mercantiæ, non habet locum in causa hæreditatis mercatoris, quando hæreditas est ia-

cens, vel est hæres, non mercator. Fulgos.*cons.105.In proposita quæ-*

8 *stione,per tot.*† Mercatoris nomen est magis speciale, quam negociatoris, licet mercator possit dici negociator, & idem in institore. Signor.*cons.95.Quæstio talis est,n.14.& seq.ver.nunc veniamus,* vbi,

9 quod videntur eadem nomina. †Mercantia quælibet, seu mercatura denominatur à rebus, circa quas negociator, seu mercator versatur. Signorol.*d.cons.95.n.14.& n.16.* vbi, quod mercatura est officium, quod ratione quæstus exercetur in rebus mobilibus

10 comparandis, & distrahendis. †Amplia; quia omnia nomina verbalia significantia officium, seu exercitium, seu artem licitam, &

non prohibitam, non verificantur ex vnico actu, prout in mercatore, sutore, & similibus, sed requiritur continuatũ exercitiũ per

11 plures actus. Florian. à S.Petro *cons.16.n.3.& seq.*†Ideo hospitator

12 nõ dicitur ex vnico actu hospitandi. *l.1.§.1.ff.de exercit.* †Proxeneta non dicitur, qui vnicum actum proxeneticum exercuit. Flor.*d.*

13 *cons.16.per tot.*†Fœnerator non dicitur mercator, sed similis mercatori; ideo bancherii fœnerantes non sunt mercatores, prout magister lapidum non est artifex, sed similis artifici. Rom. *cons.*

14 *92.n.3.* † Limita in iis, quæ sonant in delictum, prout raptor, effractor, homicida, & similia; quia ex vnico actu verificantur. Flo-

15 ria.*d.cons.16.n.3.& seq.* Vide; *Artifex quis dicatur,& quando definat esse artifex.Cõcl.210.* Vide, *Matriculatus quãdo perdat priuilegiũ. Concl.115.*

Mercatorum forus Florentiæ multa potest. Concluſ.210.

De †stylo fori mercatorum libri priuati licèt non probent; tamen si approbantur à dominis sex fori mercatorum, tunc libri priuati faciunt plenam fidem etiam pro scribente, qui stylus seruari debet. Bald.*in l.de quibus,n.20.ff.de legib.*† Amplia; quia etiã 2
DD. sex possunt scripturam priuatam declarare esse manu certæ personæ, & mandare, quod illi adhibeatur fides tanquam scripturæ manu talis, & probat de stylo, qui attendi debet, *l.fin.* vbi Bald.& Angel.& omnes, *C.de iniur.* Io. de Anan.*cons.42.In præsenti,n.2.& cons.143.col.1.* nam approbatio facta in dicto foro operatur, quod danda est fides, licet sit priuata. Bald.*cons.275.Factum tale est,n.1.lib.3.* † Extende maxime in scriptis priuatis dotalibus; 3
quia ne dum declarant merum factum, quod sit manu certæ personæ, sed etiam possunt declarare, quod sit scripta in tẽporibus, & diebus, de quibus in eis; secus in aliis scriptis priuatis extra dotem. † Contrarium, quod imo eo ipso, quod approbatur scripturam priuatam esse manu certæ personæ, videtur approbata 4
etiam scriptura eadem quoad tempus, & diem in ea appositum, ita Socin.*cons.240.colum.4.lib.2.* † Declara; quia per solam approbationem, quod scriptura sit manu talis, non censetur facta ap- 5
probatio quoad tempus in scriptis extra dotem; quia DD. sex possunt solum super mero facto declarare, non autem super articulo iuris, sed si approbaretur quoad tempus, potius decideret de iure; quam merum factum decerneretur; quia talis scriptura quoad tempus approbata posset concurrere cum instrumento; item quia quoad manum possunt habere cognitionem, quoad tempus secus; ideo in solis apochis dotalibus hoc est admissum fauore dotium; quia communiter omnia matrimonia, & promissiones dotium fiunt per scripturam priuatam. Vide, *Factum merum.Concl.18.* & plenius *in ver.incompetentia.Concl.76.* vbi, quæ causæ non possunt cognosci in dicto foro. † Amplia; quia licet 6
mercatorũ forus non sit competens in causis instrumentorum, & multis, de quibus *in ver. Incompetentia.Concl.76.* † Tamen illud 7
intelligitur, quando agitur de executione instrumenti; secus si agatur de probatione per instrumentum. Roma.*cons.300. In casu præsuppositio,*sequitur Socin.*cons.51.Præstantissime,colu.1.* & omnino vide consilium Romani. † Curia mercatorum potest declarare 8
cessantes mercatores, & artifices matriculatos, & quamcunque aliam personam, quod debet intelligi de simili mercatoribus, prout fœnerator, vel de simili artificibus, prout magister lapidũ, non autem habet locum in omnino dissimili; quia odiosum est statutum Roman.*cons.92.n.2.*†Et curia mercatorum, quæ habet 9
iurisdictionem, intelligitur, si omnes consules conueniunt, vel saltem vocentur, alias sententia à parte lata aliis non vocatis esset nulla. Roman.*cons.92.in princ.* † Obseruantia, & consuetudo anti- 10
qua est in foro mercatorum Florentiæ, quod licet secundum statuta illius fori, iudex, & quatuor ex sex officialibus possent ferre sententiam, requisitis tamen aliis duobus officialibus. Abb.*cons.*

33.Quia quinque,col.3.in princ.verb.venio ad secundum,lib.2. tamen hęc requisitio de absentibus facta probatur per assertionem Notarii in narratiua sententiæ absque alia relatione Nuncii. Abb.*dicto cons.33.col.4.in princ.num.6.& seq.ver.sed præsuppositio,lib.2.* sed caue, quia reuera Abb. loquitur in foro mercatorum Lucano *n.7.vers. venio ad quartum.*

Meretrix quæ dicatur, & quorum sit capax, vel non. Concl.211.

Meretrix †dicitur, quæ multorum libidini parata est. Item 1
cuius turpitudo publice venalis est. Alex. *cons.99.n.10.lib.6.* vbi hoc extendit, siue in lupanari habitet, siue non, & numerus multorum quandoque 24. quandoque 40. quandoque duos significat. Alberic.*in Dictio,ver.meretrix.* vbi iura allegat. Alex.*cons.*

157.*in fin.num.3.lib.5.* † Et quæ palam admisit duos, dicitur mere- 2
trix. Abb.*in cap.inter opera,in fin.de sponsal.* vbi apostil. † Et quæ in 3
domo sua omnibus volentibus se prostituit, licet non in publico. Abb.*cons.2.col.2.n.3.lib.2.& cons.81.Videtur, nu.3.lib.2.* Alex.*d.consil.*

99.nu.10.lib.6. † Et quæ admisit 20000. homines; dicitur mere- 4
trix. Boss.*tit.de plurib.violent.nu.67.& seq.* vbi, quod mulieres pauperes mercimoniis intendentes non præsumuntur honestæ vitæ. † Et sicuti artifex non dicitur, nisi qui palam omnibus artifi- 5
cium suum exhibet, vt per Abb.*cons.78.Viso toto,col.2.ver.retagliaria,lib.1.* † Capax est factionis testamenti meretrix, & inhonesta 6
persona. Ias.*cons.37.col.2.versicul.confirmantur prædicta,lib.3.* Crauett. *cons.203.nu.25.* vbi late. †Item potest hæres instituì à quocunque. 7

Iaſ.dict.conſ.37.colum.2.ver.ad idem,lib.3. vbi loquitur,etiam ſi quis eam retinet in contubernio,vel in concubinatu. Iaſ.in leg.4.§. ſed & quod meretrici.ff.de cond.ob turpem cauſam. † Amplia; quia eſt capax legati, & cuiuslibet contractus, puta donationis, l.affectionis, ff.de don.at. Iaſ.dict.conſ.37.col.2.verſic.ad idem,vſque in fin.l.4.§. ſed & quod meretrici.ff.de condict.ob turpem cauſam, & quod donatio facta meretrici etiã ex cauſa libidinis valeat; quia licet turpiter faciat; non tamen turpiter recipit ſecundum magis communem, * de qua omnes in dict.l.4.§.ſed & quod meretrici,vbi Barto.Salycet.Caſtrenſ.Alex.& alii in leg.2.Cod.de condict.ob turpem cauſam.vbi,quod poteſt nedum datum retinere,ſed promiſſum petere. † Reſtringe;quia non eſt capax inſtitutionis, vel legati, quando eſſet coitus punibilis,puta adulterium, vel quid ſimile de iure ciuili punibile;quia non poteſt quis relinquere,vel legare, aut donare tali perſonæ,neque poteſt quis inſtituere hæredem. Iaſ. dict.conſil. 37.circa finem.lib.3.verſ.quædam ſunt mulieres,& clarius in l.miles, nu. 18.ff.de re iudic.† Reſtringe ratione perſonæ donantis, quia miles, clericus; & ſimiles non poſſunt donare concubinæ ratione honeſtatis,& ne ſpolientur. Vide,Cõcubinæ quid poſſint. &c.Concl.568. Vide,Donatio facta concubinæ,&c.Concl.700.† Amplia;quia meretrix ſuccedit, ſicut quilibet alius de iure communi ab inteſtato; quia turpitudo perſonæ non excludit à beneficio iuris communis.Deci.in l.procurator.in fin.C.de eden. † Amplia;quia licet meretrix turpiter petat ob turpem cauſam, bene licite retinet tradita vere,vel etiam per conſtitutum.l.in ædibus.ff.de donat. † Declara; quia imo receptum per meretricem à monacho profeſſo non poteſt retineri, ſed tenetur monaſterio reſtituere, vel prælato ſuo.Bald.in l.Dominus ſeruum.C.de ſeruo corrupto.ſecus, ſi ante profeſſionem,quo caſu poteſt teſtari, & de ſuo diſponere, cap.in præſentia,de probation.vbi late Bero. † Extende;quia bene petit promiſſa etiam ex turpi cauſa.Salycet.in leg. cum te.ff.de cond.ob turpem cauſam.de quo tamen eſt controuerſia inter Doctor.Iaſ.dict.l.4.§. ſed & quod meretrici.ff.de condict.ob turpem cauſam.& in leg.generaliter, in vlr.colum.ff.de ver.oblig. † Amplia; quia licet meretrix impune poſſit cognoſci carnaliter; ſecus eſt,quando eſt in carcere; quia cognoſcens eam carnaliter punitur, prout ſi cognoſceret honeſtam mulierem. Marſil.ſingul.150.Acceſſus, imo cuſtos carcerum punitur pœna capitis.Ioan.Fabr. Inſtit.de public.iudic.§.item lex. vide plene Marſil. d.ſingul.150. Acceſſus, & in praxi,§.aggredior.nu.26. † Limita;quia licet mulier non poſſit capi pro debito ciuili, authent.ſed nouo iure.C.de cuſtod.reorum, bene meretrix poteſt capi. Iaſ.in l.plerique.ad fin.ff.de in ius voc.† Limita; quia ſicut non poteſt donari filiis ſpuriis; ita neque eorum matribus impudiciſſimis. Caſtrenſ.conſ.129.Statuta Piſana,colum.fin.lib.1. Capra conſ.127.col. 1.in fin.Crauett.conſ.229.colum.5. vbi, quod neque firmatur iuramento;quia contra bonos mores eſt.† Limita;quia non valet donatio facta per meretricem amaſio ſuo ex turpi cauſa, & eidem, ſeu hæredibus,aut cauſam habentibus non datur actio, vel petitio.l.final.§.fin.vbi eſt caſus,& ibi gloſſ.ff. de actio.& obligat.& ita in ſpecie Bart.in d.l.4.§.ſed quod meretrici,vbi etiam Bald.in lectura nostra.Ang.Salyc.Caſtr.& Alex.in d.l.generaliter.ff.de ver.oblig.† Contrarium tenet Bald. conſ.267. Ad euidentiam præmitto,quod concubinatus.num.8.ver.item vt in alio conſilio plene notaui.lib.1. quod eſt repetitum conſ.457.lib.5. vbi æquiparat donationem inter amaſios donationi inter coniuges, quæ licet ſit prohibita; morte tamen donantis confirmatur,ſi fuerit traditione ſubnixa.leg. Papinianus. ff.de donat.inter vir.& vxor.†Declara; quia æquiparatio Baldi non eſt vera, vt ipſemet Bald.& alii in dict.l.4.§.ſed quod meretrici, & diuerſa eſt ratio;vna,ne mutuo amore ſe ſpolient;alia eſt turpitudinis cauſa,& non infertur ex eis.† Meretrix in multis non gaudet beneficio iuris; quia illius bona impune poſſunt derobari,vide Marſil.in leg.vnica.Cod.de rapt.virg.numer.34.& à num.19.& ſequent. plura ponit.† Non agit,vt promiſſa ex turpi cauſa impleantur, licet recepta turpiter licite retineat, vide Salycet. & alios in l.cum te.Cod.de cond.ob turpem cauſam,plenius per Abb.in cap.quia plerique, num.12.& ſequent.de immunit.Eccleſ. vbi latiſſime plenius, quam alius Iaſ.in d. leg.4.§. ſed & quod meretrici.ff.de cond.ob turpem cauſam, vbi, quod licite retinet,& facit eleemoſynam; nec fiſcus aufert ab ea; ſecus in muliere honeſta recipiente inhoneſte. † Exhæredari poteſt filia meretrix etiam à matre, quæ fuit meretrix, ſi eſt emendata; ſecus ſi etiam ipſa mater perſeuerat in meretricatu.

Rol. à Vall. conſil.63.numer.14.lib.3. † Non punitur coitus cum meretrice; quia ab Eccleſia toleratur. Alex. conſ.157.in fin.num.3.lib.5.

Meretrix non habet priuilegia in multis, & quibus. Concl. 212.

MERETRIX † ſi carceretur, non habet locum honeſtatis ſeparatum à maſculis; quia honeſtatem nõ habet in ſe.Boer. deciſ.317.n.7.† Et acceſſus ad eas eſt impunitus, etiam ſi coitus ſit violentus.Boer.d.deciſ.317.n.7.& 8.& n.9.limitat,niſi violẽtia fieret in carcere,vel alio loco honeſtati deputato.† Et licet apponens ſcalas ad domum alienam capite puniatur; ſecus eſt ad feneſtras meretricis.Boer.d.deciſ.317.n.9.† Et meretrix rapta non habet priuilegium raptus;ſecus ſi ipſa rapiat puerum.Boer.d.deciſ. 317.n.11.Vide de vtroque Clar.in §.raptus,n.5. vbi,quod quando-que vltimo ſupplicio vtroque caſu fuit punitus,declarat apoſtil. ad Matheſil.ſingul.101. † Et adulterium non punitur in maſculo carnaliter cognoſcente meretricem maritatam. Angel.in l.vnica. C.de raptu virg.n.6.vbi ſecus quoad eam,quæ ſcit,& patitur meretriciam artem;quia non excuſatur.† Amplia; quia domina vaſalli ſi eſt meretrix, non punitur vaſallus, prout quando cognoſcit vxorem, vel filiam Domini ſui; quia tunc ceſſant priuilegia, & non fit iniuria,ex quo aliis ſe exhibet.Boer.d.deciſ.317.n.14. † Limita; quia licet impune quis poſſit adire meretricem publicam non nuptam; quia nullum habet priuilegium, fallit, quando eſt carcerata;quia habetur pro honeſta quoad hoc,ne poſſit violari, & qui eam cognoſcit carnaliter, & per vim, punitur de ſtupro, prout ſi honeſtam.Marſil.ſingul.150.Acceſſus ad meretricem.

Metus quid ſit. Concluſ. 213.

METVS † eſt paſſio animi meticuloſi corporis inſtantis periculi,vel futuri mentem comprimens ad trepidandũ metu.Angel.conſ.215.Reperitur in quadam,n.2.in fi.verb. item præmitto. vbi, q̃ iſta eſt definitio poſita in l.iſta.ff.quod met.cauſ.† Vel eſt inſtantis,vel futuri periculi cauſa mentis trepidatio;vnde metus proprie ſumptus,prout diſtinguitur à vi, ſemper eſt de futuro;quia vis non poteſt eſſe,niſi de præſenti. Ægid.conſ.9.num.9.& 10.vbi plenius explicat. † Sed in genere generaliſſimo metus eſt ſignificatio latior, & ſignificat paſſionem in animam meticuloſi cuiuſcunque per quandam ſignificationem operationis futuræ. Ang.d.conſ.215.n.3.verſ.ſed accipiendo.† Et quod metus non ſit actus exterior,ſed paſſio interior,quæ mentem afficit. Ægid. d.conſ.9. n.10.& ideo dicitur mentis trepidatio, quæ non applicatur præteritis,ſed futuris;quia nullus præterita trepidat.† Quandoque infertur p erubeſcentiam ex timore futuri coniugii,vel alicuius punitionis.Ang.d.conſ.215.nu.3. † Quandoque per verecundiam ex metu in opere iam facto reprehenſibiliter. Ang.d.conſ.215.n.2. †Quandoque per quandam admirationem ex inſolito. Angel.d. conſ.215.n.3. † Quandoque per angoniam in contingentibus per caſum,vel infortunium.Ang.d.conſ.215.n.3.

Metus quotuplex,& quando excuſet,vel non. Concluſ. 214.

METVS † alius dicitur præciſus,alius conditionalis. Calder. conſ.463.in fi.alias vnico,qui clerici,vel vouentes. † Præciſus operatur, ne actus factus valeat; imo ordinatus per talem metum non recipit characterem ordinis.Calder.conſ.463.alias vnico,qui clerici,vel vouentes,in fin. † Impreſſus etiam dicitur metus, quando Dominus præcipit ſubditis, vt aliquid compromittant, vel faciant.Bald.conſ.142.Dominantibus magnificis,lib.1.nu.2.verb. iulio.Angel.conſ.215.Reperitur in quadam,col.penult.in princ.verſ.item præmitto.† Concuſſiuus dicitur metus,ſeu per cõcuſſionem. Angel.d.conſ.215.col.penult.in princ.ver.quandoque dicitur.† Reuerentialis,& hic purgatur,vt per Angel.d.conſ.215.col.pen.in princ.† Compulſiuus eſt multiplex, quandoque ex eo, quod reuerberat deipſo patiente in alterum inſtinctu naturalis charitatis,& iſte purgatur.Angel.d.conſ.215.col.pen.in princ.†Item ex abuſu rationis dicitur compulſiuus,quando ex potentia infertur iniuſtitia.Angel. d.conſ.215.col.pen.in princ. † Item compulſiuus quandoque ex machinationibus dicitur.Angel.d.conſ.215.col.pen.poſt princ.vbi,quod iſte etiam purgatur. † Item eſt compulſiuus per approximationem actus tendentis ad periculum meticuloſi in præſenti, vel in futurum.Angel.d.conſ.215.col.pen.ante med.†Item propter iuſtum ſuperioris ſub pœna indignationis. Fulgoſ.conſ.191. Titius inſta. †Metus conditionalis alius eſt talis, qui cadit in conſtantem virum,alius non,qui dicitur vanus.Calder.d.conſ.463.in fi.alias vnico,qui clerici,vel vouentes.†Cadens in conſtantem virum non obligat ordinatum,vel profeſſum per talem metum,ſi poſtea non ratificauit. Cald.d.conſ.463.in fi. alias vnico,qui clerici.vel vouent. Vide Metus qualis eſſe debeat,&c.Concl.215. † Qualis autem debeat eſſe metus

metus, vt sit iustus, & rescindat factum metus causa. Dec. *in l. in omnibus causis. ff. de reg. iur.* † Et qualiter debeat specificari, vt actus annulletur. Ias. *cons.* 72. *in primo dubio, lib.* 1. † Et qualiter probetur, infra *Concl.* 224. † Et quando præsumatur, vel non, Vide, *Metus ex quibus præsumatur. Concl.* 223. † Limita; quia talis metus, qui cadit in constantem virum, obligat, si actus postea sponte fuit ratificatus. Calder. *d. cons.* 463. *in fi.* alias *vnico, qui clerici, vel vouentes.*

Metus qualis esse debeat; vt dicatur iustus. Concl. 215.

1 METVS † ad hoc, vt excuset, debet talis esse, quod possit, & debeat cadere in constantem virũ, alias non excusat. Calder. *cons.* 108. alias 1. *de ijs. quæ vi metusue caus.* † Sufficit tamen præsens trepidatio mentis, siue procedat à præsenti metu, siue à futuro secundum differentiam metus. *l.* 1. *ff. quod met. caus.* Calder. *d. cons.* 108. *n.* 2. *in fin.* alias 1. *quod met. caus.* † Amplia, vt procedat cõclusio tam in matrimonio carnali, quam spirituali; de carnali est text. *in c. veniens, il secundo, de sponsal.* de spirituali est text. *in ca.* 1. *quod metus causa.* de vtroque Cald. *d. cons.* 108. alias 1. *quod met. caus.* Alex. *cons.* 156. *Viso processu, lib.* 5. *per tot.* † Declara tamen; quia an sit talis, qui cadat in cõstantem virum, iudicatur ex circumstantiis, nempe considerata persona inferentis metum, & eius, cui infertur, & siue consistat in factis, siue in verbis, maxime minatoriis mortis, non refert; quia hæc omnia arbitrio iudicis relinquuntur. Calde. *dict. cons.* 108. alias 1. *quod met. in principio versicul. secundo, quod metus.*

5 † Amplia; quia iustus metus dicitur, quando quis insultatur cum bello, vel armis à potentiore, quãdo imminet amissio omnium, vel maioris partis bonorum. Franc. Aret. *cons.* 14. *Viso, & diligenter,* 6 *n.* 15. *ver. venio nunc ad tertium.* † Item terror armorum dicitur iustus metus, etiam si non extrahantur arma, dummodo habeant illa parata. Alex. *d. cons.* 156. *Viso processu, n.* 4. *ver. tertio præsuppono. lib.* 7 5. † Cruciatus corporis inducunt iustum metum. Alex. *d. cons.* 156. 8 *n. lib.* 5. † Aliis etiam modis inducitur iustus metus arbitrio iudi- 9 cis indicandus. Alex. *d. cons.* 156. *nu.* 5. *ver. & etiam vltra, lib.* 5. † Imo sola causa timendi iuste cruciatus corporis, vel mortem sufficit, licet quis non sit minatus, neque cum armis aggressus, prout si pater cum agnatis reperit in lecto cum filia sua iacentem iuuenem; nam eo ipso, quod fuit repertus, sufficit, quod subsit iusta causa timendi, quod matrimonium illa nocte sequutum sit per metum. Alex. *cons.* 99. *In casu, nu.* 7. *ver. vnde dato, quod, lib.* 3. quod est Alex. de Næuo, vbi in principio dicit procedere, etiam si ipse de- 10 dit causam timori; quia domum alienam ingressus. † Metus iustus ad effectum *l. si quis maior, C. de transact.* dicuntur minæ illatæ à potente solito exequi minas in persona, & bonis. Ægid. Bellam. *cons.* 9. *n.* 8. *& seq.* vbi plene, & *num.* 10. vbi late, quando solæ minæ 11 verbales inducant iustum metum. † Excommunicatio iniusta 12 præbet causam iusti metus. Ægid. *cons.* 9. *nu.* 9. *ver. & facit.* † Verba comminatoria inducunt iustum metum, quando tria concurrũt. Primo, quod periculum comminatum sit magnum de persona, vel de bonis, vel de vtroque. Secundo, quod persona, quæ comminatur, sit talis, quæ posset exequi. Tertio, quod sit solitus exe- 13 qui minas comminatas. Ægid. *d. cons.* 9. *n.* 10. † Amplia; quia iusta causa metus, & iustus metus dicitur periculum amissionis honoris; ideo mulier, quæ aliquid fecit, ne perderet honorem, puta suscipiendo tutelam filii, quem in adulterio suscepit, tanquam, qui esset filius mariti, dicitur habuisse iustũ metũ. Decia. *cõs.* 1. *n.* 134. 14 *& seq. ver. non obstat. lib.* 2. † Iustior est periculũ amissionis vitæ; id- eo inquisitus de pluribꝰ delictis, & robariis, si petat fieri saluũ cõductum quoad homicidium, quod fatetur; quia de robariis vult se constituere, non potest condemnari de robariis in contumaciam, & dicitur iustissimus metus periculum vitæ, secundum 15* omnes. Decian. *cons.* 96. *n.* 15. *& 16. lib.* 3. † Extende; quia deprehensus cum iuuencula dormire à cõsanguineis puellæ dicitur in periculo vitæ, etiam si non expectet se percuti; quia sufficit terror armorum; etiam si arma sint deposita; quia poterant rehaberi; ideo matrimonium dicitur eo casu per metum contractum, vt rescindatur. Alex. plene *cons.* 98. *Quoniam per excellentissimum, lib.* 3. *per tot.* & plenius *cons.* 99. *eod. libro, per totum,* maxime *in principio* vbi 16* dicit communem, & *cons.* 156. *n.* 6. *& sequent. lib.* 5. † Sollicitationes vehementes cum minis, & molestiis factæ probant metum adhibitum testatori; quia licet blanditiis posset testator induci, id pro- 17 cedit cessante dolo. Decian. *cons.* 65. *n.* 2. *& per tot. lib.* 2. † Restringe; quia solæ minæ non probant iustum metum, nisi in solito exequi 18 minas. Decian. *cons.* 18. *num.* 127. *& seq. lib.* 1. † Et solet dici, quod vbi opus est facto, verba non sufficiunt. Ægid. Bellam. *d. cons.* 9. *n.* 9. vbi declarat *n.* 10. *& seq.* non procedere, quando tria concurrunt, quod comminatio sit de persona, vel bonis, quod possit exequi, etiam quod sit solitus exequi. † Declara restrictionem, vt nõ pro- 19 cedat, quando subest causa exequendi minas, puta quia consanguineus inuenit aliquem dormientem cum sua nepte, sorore, vel filia; quia si est armatus, & minetur, nisi dispenset, etiam quod non moueat arma, neque sit solitus exequi; quia subest causa exequendi; probatur metus, nec debet expectare percussiones. Alex. *cons.* 99. *lib.* 3. quasi per totum, maxime *n.* 6. plene etiam *cons.* 156. *n.* 4. *& seq. lib.* 5. vbi, quod sufficit potentia exequendi minas. Declara, vt supra *n.* 10. † Restringe; quia metus nõ dicitur iustus, quem 20 potest aliquis euitare, si velit; quia tunc culpa sua sentit. *reg. damnum, de reg. iur. in* 6. † Declara; quia hoc procedit, quando is, qui 21 potest euitare damnũ, illud potest libere, vel sine maiori dispendio, quam sit illud facere, quod metus impellit: ita Ægid. Bellam. *d. cons.* 9. *n.* 11. *ver. secundo oppones.* † Declara; quia is, qui posuit se ma- 22 nifesto periculo, puta quia iuit ad coeundum cũ filia alterius, licet male fecerit, & culpa sua; tamen releuatur ab actu meticuloso, puta matrimonio contracto eadem nocte; vel alia obligatione. Alex. *d. cons.* 99. *in princ. lib.* 3. † Limita; quia probabilis, & verisi- 23 milis debet esse metus, alias non excusat. Decian. *d. cons.* 18. *n.* 131. *& seq. lib.* 1. † Extende; quia sola suspitio metus non sufficit; quia 24 nunquam præsumitur. Decian. *cons.* 16. *n.* 3. *& seq. lib.* 1. † Contra- 25 rium; quia paria sunt, aliquid fieri per metum, vel probabilem suspicionem metus. Franc. Aret. *cons.* 14. *Viso, & diligenter, n.* 18. *vers. & paria sunt.* † Limita; quia minor metus excusat mulierem, quam 26 virum propter sexus fragilitatem, *c. cum locum. de sponsal.* Cald. *d. cõsil.* 108. *n.* 3. *vers. tertio, quod minor,* alias 1. *quod met. caus.* Ias. *in l. interpositas, n.* 4. *C. de transact.* Abb. *cons.* 4. *Facti contingentia, n.* 4. *lib.* 1. † De- 27 clara tamen; quia contractus non potest rescindi ex solo metu verborum, nisi mulier probet verbera illata propter illum contractum. Afflict. *decis.* 246. † Limita; quia metus vanus dici- 28 tur, qui non cadit in constantẽ virum; ideo non attenditur. Calder. *consil.* 463. *in fin.* alias *vnico, qui Cleric. vel vouen.* & dicitur vanus, quem constans vir timere non debet. *l. metum, & l. seq. ff. quod met. caus.* Ægid. Bellam. *d. cons.* 9. *num.* 12. † Extende; quia suspicio metus 29 absque iusta causa non excusat; quia dicitur vanus metus, & vana suspicio. Roman. *cons.* 332. *Quoad primum, in princ.* † Extẽde; quia 30 quilibet metus non excusat meticulosum, sed ille solum, qui infert mortis periculum, vel corporis cruciatum, *c. dilectus. quod metus causa.* Anchar. *cons.* 410. *Ponderata, n.* 1. † Limita; quia metus or- 31 dinatus ad excusationem iustitiæ laudatur, Rol. à Vall. *cons.* 83. *nu.* 18. *lib.* 2. vbi in sequenti dicit, quod non rescindit. † Limita; quia 32 metus non dicitur iustus, quem prudens vel grauis ponderare, vel exequi non debet. *l. metum. ff. quod met. caus.* Ægid. *d. cons.* 9. *n.* 12. † Limita; quia metus non dicitur iustus, si non concludit ad actũ, 33 qui dicitur per metum factus; ideo si potens mandat partes concordari, & comminatur pœnam, non concluditur metus ad trãsactionem subsequutam; quia non magis isto modo, quam alio, cantat comminatio. Ægid. *d. consil.* 9. *num.* 13. *vers. tertio apparet,* vbi, quod si genus non comprehendit omnem speciem, non bene arguitur de genere ad speciem non comprehensam. † Declarat 34 Ægid. ibi, nisi constet, quod præsumptiue contineat speciem illam, vt quia ad commodum eiusdem fuit metus illatus. † Limita; 35 quia semper, quod dubium est, quod metus sit iustus; vel iniustus, is, qui allegat metum, debet succumbere, nisi ꝓbet iustum; quia excipiens dicitur actor in sua exceptione. Ægid. Bellam. *dict. cons.* 9. *n.* 13. *vers. sed quid in dubio.* † Limita; quia iuramentum in- 36 terpositum super actu meticuloso operatur; quia debet seruari, quando sine interitu salutis æternæ, donec relaxetur à superiore, vel absolutus, seruari potest. Ægid. Bellam. *d. cons.* 9. *n.* 14. *& seq.*

Metus iustus dicitur multis casibus, & multis factis. Concl. 216.

PROFESSIO † emissa per metum cõminatorium mortis à Do- 1
mino Ciuitatis illatum mulieri existenti in monasterio nõ tenet, etiam si mulier postea per multos annos steterit in monasterio durante eodem metu. Calderin. *consil.* 108. *An professio;* alias 1. *quod met. caus.* † Matrimonium per vim contractum probatur, si 2
iuuenis in camera repertus in camisia per consanguineos puellæ armatos, & minantes de interficiendo, nisi eam desponsaret, quando desponsatio fuit facta eadem nocte; quia licet testes non fuerint præsentes desponsationi, sed metui illato, probant matrimonium esse per metum, licet non constet, an ante, vel post minas sit contractum. Alex. *cons.* 156. *Viso processu, n.* 15. *& seq. verb. tamen satis est, lib.* 5. vbi, quod ordo intellectus hoc inducit; quia minæ non fiunt post contractum matrimonium, sed ante. † Extende, vt 3
procedat, etiam si deposita fuerint armâ ab armatis; quia adhuc

dicitur matrimonium contractum per metũ; quia metus darat, plenissime Alex. *conf.* 98. *Quoniam*, qui consuluit pro Hieronymo Delphino reperto in domo Andreæ Barbarici in lecto cũ filia, & contraxit matrimonium, ne interficeretur, & in eodem casu cõsuluit & Alex. de Næuo Vicẽtinus. & alii Doctores Paduani *conf. Alex.* 99. *lib.* 3. *in fin.* attestatur, q ita fuit iudicatũ, quod per metum
4 fuerat contractum. † Extende; quia iustus dicitur metus, qui cadit in constantem virum, terror armorum, etiam si patiens metũ non sit offensus, neque expectet offendi, libenter fingat contrahere; quia sufficit, quod subsit causa timoris iusti. Alex. *d. conf.* 98.
5 *n.* 4. *& seq. lib.* 3. † Et quod coactæ nuptiæ difficiles, & malos exitus habere soleant, dicit text. *in ca. requisiuit, & in c. cum locum, de sponsal.* & ideo fauendum non est talibus nuptiis. Alex. *d. conf.* 98. *Quoniã,*
6 *in princ. lib.* 3. † Matrimonium per vim contractum inducit metũ præsumptum, quód dotis promissio paulo ante etiam fuerit meticulosa. Calder. *conf.* 109. *An dos*, alias 2. *quod met. caus.* & est conf.
7 Io. de Lignano, & Casparis Calder. † Obedientia præstita per metum, quæ alias induceret renunciationem iuris eius, qui præstitit obedientiam, nihil operatur, ex quo obedientia fuit meticulosa.
8 Gemin. *conf.* 15. *versic. super secundo, n.* 10. *& seq.* † Præscriptio causata ex taciturnitate debitoris, qui in termino nõ opposuit exceptionem non numeratæ pecuniæ, quæ alias operatur exclusionem ab huiusmodi exceptione, tollitur per restitutionem in integrum, si debens opponere iustum metum, propter aerem corruptum, vel
9 pestem, non opposuit. Gemin. *conf.* 152. *per tot.* † Compromissum factum inter duas ciuitates compellentibus dominis ciuitatum dicitur factum per metum, etiam quod teneantur parere Domino. Bald. qui in vtramq; partem allegat *conf.* 142. *Dominantibus magnificis. per tot. lib.* 1. †Et idem, si sit factum inter part cular es personas per impressionem, vt non valeat. Angel. *conf.* 218. *per tot.* vbi,
☞ qualiter probetur impressio ex præsumptionibus. Vide, *Metus per impreßionem quomodo, & qualis probetur, vel præsumatur. Concl.* 218.
11 † Venditio facta per carceratum eductũ extra carcerem rescinditur, si ex ea non resultat vtilitas, vel liberatio carcerati, quando iterum fuit carceratus post venditionem. Cuman. *conf.* 68. *In præ-*
12 *senti. per tot.* † Testamentum, in quo vxor educta de carcere priuato, in quo tenebatur à marito, non valet, in quo maritum instituit, quando ad carcerem reducta est, & postea à marito interfe-
13 cta fuit. Bald. *conf.* 26. *Punctus infrascripti, lib.* 3. † Transactio facta de re tanquam litigiosa, quæ reuera non erat litigiosa, per mulierem metu inductam, etiam cum consensu propinquorum ex certa scientia, & cum iuramento, rescindi potest probato metu ex terribilitate eius, cum quo transegit. Ang. *conf.* 215. *Reperitur in quadã*, vbi late, & concludit obtinere debere absolutionem à iuramento
14 ex abundanti. † Liberatio facta per creditorem præcedente iussu Principis sub pœna indignationis reuocatur tanquam iusto me-
15 tu facta. Fulgos. *conf.* 191. *Titius iussus, per tot.* † Extende in casu contrario; quia solutio indebiti, vel ante diem facta, iussu, & ex præcepto tyranni præcedente, licet postea iussus soluere sponte confessus sit, vel acceptauerit præceptũ tyranni; quia mortuo tyranno reuocabitur tanquam metu facta. Anchar. *conf.* 299. *Visa supra-*
16 *dicta, per tot.* vbi loquitur in Othone tyranno Parmæ. † Et q confessio, vel actus factus ex voluntate in casu, in quo procedebat iussus, & coactio, non dicatur ex voluntate, sed ex necessitate. Anchar. *conf.* 159. *n.* 4. *& seq. ver. quarto hoc probo.* quia sufficit nocen-
17 di potentia. † Iuramentum fidelitatis præstitum per vasallum potenti extraneo cum exercitu se approximanti ad loca vasalli non inducit deuolutionem feudi; quia iusto metu facit. Abbas *cons.* 3.
18 *Nitar. 6. in princ. versicul. videntur etiam prædicti. lib.* 1. † Solutio facta metu excommunicationis inducit iustum metum, vt non dicatur sponte soluisse pensionem, quandõ excommunicatio est iniusta, siue sit iusta ex parte proferentis, & ordinis, dummodo sit iniusta respectu causæ, videlicet pensionis excessiuę: secus, si esset iusta omnino ex parte proferentis, ordinis, & causæ; quia non in-
19 ducit metum. Roman. plene *cons.* 369. *Circa primum, n.* 9. *& seq. ver.* * *quoad secundum*, vbi apostil. dat cõcord. & est * cõmunis distinctio, vt ibi. † Perditio honoris, mutatio status, personæ, & fortunarũ, inducunt iustum metum, & perditio beneficii, quo quis est intitulatus. Rom. *d. cons.* 369. *n.* 14. *ver. nec dixerit*, vbi apostil. *in ver. honoris*, dat concord.

Metus cadens in constantem virum quando dicatur. Concl. 217.

1 METVS † dicitur cadere in constantem virum, quando continet timorem mortis, vel cruciatum corporis, *ca. cum dilectus, quod met. caus.* Gem. *cons.* 15. *ver. super secundo, n.* 10. *& cons.* 152. *in princ.* Anchar. *cons.* 205. *In quæstione, nu.* 7. *ver. pro cuius veritate. l. interpostas, C. de transact. l. si donationis. C. quod met. caus.* Alexand. *cons.* 99. *In casu,* * 1
num. 3. *ver. & iura, lib.* 3. vbi dicit * communem. † Declara; quia cruciatus, & timor mortis intelligitur de inferendo, non de illato; ideo sufficit iustus timor prædictorum. Alexand. *cons.* 99. *nu.* 6. *lib.* 3. *& n.* 3. quod est Alex. de Næuo. † Et ideo iustus metus dicitur, & 3
cadens in constantem virum iussus Principis cum minis, quando alios in similibus casibus fecit cruciari, & male tractari. Gemin. 4
d. cons. 15. *num.* 10. † Item minæ capitales illatæ ab eo, qui potens erat mandare exequutioni minas à se illatas. Alexan. *consil.* 156. *Viso* 5
processu, num. 5. *ver. item iustum metum. lib.* 5. † Amplia; quia metus dicitur contingere cruciatũ corporis, quando continet minas Principis, & comminationem cum detentione corporali. Gemin. *d.*
cons. 15. *num.* 10. *ver. item fuit cruciatus. & num.* 11. † Extende, vt imo 6
solum verbale imperium Regis causet iustum metum, quando alias consueuit male tractare, & opprimere non obedientes. Gemin. *dict. cons.* 15. *n.* 12. *versic. item solum verbale.* Angel. *cons.* 378. *Dominus Raymundus, & cons.* 379. *per tot.* † Extende; quia relegatus in cer- 7
ta ciuitate sub pœna non dicit frangere confinia, si recedit inde iussu illius Domini loci, in quo est relegatus; ideo non tenetur ad
pœnam ipse, nec fideiussores. † Amplia; quia metus dicitur cade- 8
re in constantem virum, quando subest timor perditionis bonorum, & beneficiorum. Gem. *d. cons.* 15. *num.* 12. *ver. item fuit timor ca-*
dens. † Extende, siue agatur de perditione omnium, siue de maiori 9
parte bonorum; quia æquiparatur cruciatui corporis. Curt. Iun.
in d. l. interpositas, num. 7. *C. de transact.* † Amplia; quia corruptio ae- 10
ris, vel ingens pestis inducunt iustum metum; & ideo non valens ex causis prædictis aliquid facere excusatur. Gem. *d. cons.* 152. *nu.* 1.
ver. & quod corruptio. † Amplia: quia iudicia medicorum, ex quibus 11
minatur timor mortis ex mora in loco inducunt iustum metum, qui cadit in constantem virum. Gem. *d. cons.* 152. *n.* 2. *versic. in prædicta maxime procedunt.* † Amplia; quia debitor carceratus à credito- 12
re dicitur habere iustum metum, vt non obligetur ex quacunq; promissione facta in carcere. Bald. *cons.* 247. *Proponitur, quod Ioannes, lib.* 2. † Extende idẽ in carcere priuato, quia maritus detinens 13
vxorem in priuato carcere dicitur inferre metum talem, qui rescindit voluntatem; ideo non valet testamentum factum etiam extra carcerem, quando instituit maritum, qui illam postea reduxit ad carcerem, & interfecit. Bald. *consil.* 26. *Punctus infrascripti, lib.* 3. *per tot.* † Idem in quocunque alio carcerato; quia non valent 14
gesta, nisi ad vtilitatem carcerati, qñ durante timore carceris aliquid fecit. Cuma. *cõs.* 68. *In præsenti, per tot.* † Restringe; qa imo cõ- 15
tractus factus in carcere valet, qñ fit ad cõmodum alterius bona fidẽ, quam detinentis, vel detineri facientis carceratum. Alexan.
cons. 127. *Viso instrumento, num.* 4. *& 5. versic. non obstat etiam, quod dicitur, lib.* 5. † Amplia; quia minæ potentiorum inducunt iustum me- 16
tum. Angel. *cons.* 379. *Optime, & vere in princ.* † Et sola potentiaali- 17
cuius, vel verba, seu minæ, quandoque inferunt iustum metum, habitõ respectu ad qualitatem personarum. Abb. *cons.* 3. *Nitar. col.*
6. in prin. ver. quinimo, lib. 2. † Amplia maxime in iussu tyranni; quia 18
metus tyrannicus cadit etiam in cõstantissimos viros. Ang. *d. cons.*
379. vbi, quod spiritus tyranni dicitur spiritus diaboli, & multa pro excusatione eius, qui obediuit mandato tyranni. † Et quando 19
dicatur incuti metus per Principem, & quando dicatur iustus metus, Alex. *cons.* 16. *col.* 5. *lib.* 3. Dec. *consil.* 209. *Viso puncto, per totum.*
† Extende in iussu eius, qui dominatur, si iubeat sub pœna suæ in- 20
dignationis; quia iustus metus inducitur. Fulgos. *consil.* 191. *Titius*
iussus, vbi, quod idem, si certa pœna bonorum esset appositа, & multa de iussu, & reuerentia versus superiorem iudicem, & patronum, vbi etiam probat iussum generalem respicere identitatem contractus celebrati per metum. † Extende; quia solutio ex- 21
iam sponte facta, puta quia debitor iussus ante tempus soluere tyranno, si promittat soluere, & soluat, est coacta. Anchar. *consil.*
299. *Visa supradicta, per tot.* † Extende; quia imo nimia persuasio su- 22
perioris ad aliquid faciendum habetur pro compulsione, & metu, not. in *l.* 1. §. 2. *ff. de seruo corrupt.* Castr. *cõs.* 174. *lib.* 1. vbi plura contra patrem, qui persuasit filio. Vide, *Persuadens quando teneatur, vel*
non, & quid operetur persuasio. Concl. 322. Vide, *Preces maiorum præ-*
cepta inferioribus dicuntur. Concl. 484. † Restringe; quia non probatur 23
iustus metus, si Dominus loci faciat sibi locare bona, vel donare; quia requiritur metus, qui cadat in constantem virum, nec fractio capsæ, & quædam alia tendentia ad metum, sufficiunt in ciuitate, sed requiritur cruciatus. Anch. *cons.* 205. *nu.* 7. *& seq.* † Am- 24
plia; quia dicitur timor iustus, qui cadit in constantem virum, si inuentus est aliquis domi pullæ de nocte, & consanguinei armati inuenerunt eum in lecto, vel thalamo, secundum * cõmunem. * 25
Alex. *cons.* 99. *In casu prædicto, in princ. lib.* 3. † Extende, vt procedat, 25
etiam

etiam si fine armis essent ingressi pater puellæ, & consanguinei potentiores, sed sine armis, vel cum armis, & illa depositsent; imo etiam si nec minati essent; quia sufficit causa timendi cruciatus corporis, vel mortem. Alex. *cons.* 98. *Quoniam, in princ. nu.* 3. *ver. & hoc procedit.* & plenius *cons.* 99. *n.* 5. *in fi. cum seq. ver. circa secundum, maxime n.* 7. *lib.* 3. quod est Alex. de Næuo, & Doctorum Paduæ.

26 †Limita; quia iustus metus purgatur per solutionem factâ sponte longe post metum. Alex. *cons.* 127. *n.* 5. *ver. denique. lib.* 5. †Limita;

27 quia sola iurisdictio, & processus per iudicem factus non inducit iustum metum in subdito, qui composuit pro delicto, & soluit. Alex. *cons.* 240. *Perspectis. n.* 8. *& seq. vers. nono. lib.* 6. † Extende maxime, quando compositio fuit per superiorem approbata; quia auctoritas Principis tollit læsionem; imo restitutionem in integrũ, quæ alias competeret. Alex. *d. cons.* 240. *in fin. vers. postremo. lib.* 6.

Metus per impressionem qualis, & quomodo probetur, vel præsumatur. Concl. 218.

1 METVS †dicitur per impressionem, quando Dominis præcipit aliquid subditis, vt faciant. Bald. *cons.* 142. *Dominantibus magnificis. n.* 2. *vers. solutio. lib.* 1. Angel. *cons.* 215. *Reperitur in quadam. col. penult. in princ. ver. item promitto.* † Idem, quando iudex

2 superior præcipit, vt in eum fiat compromissum de re non compromittenda. Ang. *cõs.* 218. *Visa narratione, n.* 3. *vers. secundo probatur.* †In tyranno contrahente, si contrahens cum eo enormiter lædi-

3 tur, præsumitur per metum, & impressionem contraxisse. Castillio. *cons.* 13. *n.* 24. *vers. idem quoque, cum seq.* †In eo, qui habet carceratum filium contrahentis secum; quia durante carceratione filii

4 omnia præsumuntur gesta per impressionem. Franc. Aret. *consil.* 14. *Viso, & diligenter. num.* 15. *vers. secundus etiam actus.* †Probatur impressio ex multis, quando fit compromissum in iudicem de re tanquam litigiosa, quæ non est litigiosa; item de re vendita per compromittentem; item, quando compromittens protestatus fuit de impressione; item si compromissum fuit de vno die, vel alio termino breui, in quo verisimile sit arbitrum non adhibuisse causæ cognitionem; item ex mendacio rei aliter se habentis; item ex iniquitate laudi; item ex eo, quod idem iudex haberet carceratum cognatum, vel consanguineum compromittentis. Angel. *d. cons.* 218. *Visa narratione, n.* 3. *vers. secundo probatur, per tot.*

Metus reuerentialis quomodo, & qualiter rescindat. Concl. 219.

1 METVS †reuerentialis si fuit adhibitus in contractu, & de eo constat, est sufficiens causa rescindendi contractum celebratum ab eo, qui ob metum reuerentialem contraxit. *l.* 1. *§. quæ onerandæ. ff. quar. rer. actio non datur.* Bald. *cons.* 108. *Domina Ioanna. lib.* 3. *n.* 7. *ver. sexto.* Castr. *cons.* 174. *Contrà superius consulta, in princ.*

2 *lib.* 1. † Declara tamen, quando simul cum reuerentiali metu interuenit læsio vltra dimidiam. Crau. *cons.* 11. *n.* 12. & plenius vide in *ver. donatio. Conclus.* 679. quia tunc sola læsio enormissima probat

3 persuasionem, machinationem, & dolum. Castr. *d. consil.* 174. *lib.* 1. †Probatur autem metus reuerentialis ex nimia persuasione facta per eum, qui potest præcipere, prout Princeps subdito, pater filio, Dominus seruo. Castr. *d. consil.* 174. *lib.* 1. sed tamen persuasio debet probari, prout metus illatus, secundum Bart. in *d. l.* 1. *§. quæ*

4 *onerandæ, in fin. ff. quarum rerum actio non datur.* †Sed tamen si cõstat de læsione excessiua vltra dimidiam, eo ipso probatur persuasio, sollicitatio, sinistra machinatio, & calliditas etiã parris in filiam, quæ dolum illatum continet. Cranet. *cons.* 192. *nu.* 11. *& seq.* Castr. *d. cons.* 174. *in princ. lib.* 1. vbi extendit, etiam si adsit decretum iudi-

5 cis sine causæ cognitione, & * communem dicit Mandell. *consil.* 77. *n.* 21. †Extende; quia etiam probatur eo ipso, quod filia, vel filiusfamilias minor donarunt patri. Vide, *Donatio facta a per filios metu reuerentiali patri qualiter rescindatur. Concl.* 679. Vide, *Reuerentia*

6 *paterna, &c. Concl.* 311. †Limita; quia si metus reuerentialis non est probatus, tunc non datur rescissio. Bald. *d. cons.* 108. *nu.* 7. *ver. sed de hoc. lib.* 3. vbi loquitur, etiam si contractus sit donationis, & celebratus ab adulta cum iuramento, quando est causa mortis; quia

7 causa mortis tollit iustam causam rescindendi. † Declara tamen; quia etiam si non constat de metu reuerentiali, ex quo cõtractus potest esse talis, qui de se præsumatur, prout donatio facta ab adulta duodecim annorum, & sub cuius gubernio erat cum iuramento; nam dicit Bald. *d. cons.* 108. *nu.* 7. *ver. ego tamen. lib.* 3. quod vi-

8 dit ex officio similes contractus rescindi. † Contrarium, quod si probetur metus, sola reuerentia non probat metum, tenet per plura Alex. in *l. si cum dotem. §. eo autem tempore, n.* 11. *ff. solut. matrimo.* vbi, quod debent probari minæ, vel verbera.

Metus quamdiu dicatur durare, vel sit purgatus. Concl. 220.

METVS †tamdiu durat, quamdiu causa, & persona inferentis 1
metum conseruantur; ideo metus illatus per Dominum ciuitatis tamdiu durat, quamdiu ille fuit Dominus ciuitatis. Cald. *consil.* 108. *in fin. vers. restat videre*, alias 1. *quod met. caus.* † Et ideo si 2
quis ob potentiam sui aduersarii carceratus fecit contractum ad fauorem carcerantis, licet exequatur extra carceres, dicitur idem metus durare. Ang. Aret. *cons.* 96. *In themate, num.* 21. *ver. nec obstat,* & plenius *num.* 23. *& sequen. ver. nunc ad secundam.* † Et idem in eo, 3
qui metu tyranni fecit obligationem; quia licet soluat ex interuallo, non dicitur ratificare, si tempore solutionis durabat causa metus. Alexand. *cons.* 1. *num.* 10. *in fin. & nume.* 11. *ver. fortifico, lib.* 3. *& cons.* 99. *In casu, num.* 8. *vers. & Bald. lib.* 3. † Idem in eo, cui officialis 4
intulit metum; quia etiam si non sit in conspectu officialis, metus dicitur durare, donec durat officialis. Alexand. *d. cons.* 1. *nu.* 11. *ver. & dicit Cyn. lib.* 3. † Idem in eo, qui metu torturæ iniuste sine in- 5
diciis legitimis sibi illatæ confessus est delictum, & perseuerauit in confessione, & illam ratificauit extra torturam; quia dicitur nulla confessio, perseuerantia, & ratificatio tanquam facta metu tormentorum. Alexand. *d. cons.* 1. *Viso processu, in princ. lib.* 3. *vsque ad nu.* 14. † Amplia; quia tamdiu præsumitur durare metus, quamdiu 6
durat potestas metus inferendi. Bald. *cons.* 26. *circa princ. ver. in contrarium, lib.* 3. †Extende; quia quamdiu viuit persona, quæ metum 7
intulit, tamdiu durat metus. Rol. à Vall. *cons.* 2. *num.* 92. *in fin. lib.* 1. †Declara; quia metus tamdiu durat, quamdiu durat tyrannus, & 8
passus metum est in loco, vbi tyrannus potest exercere tyrannidem. Natt. *cons.* 450. *num.* 17. †Extende; quia mulier verberata per 9
maritum; quia noluit consentire contractui, licet deinde cõsentiat etiam ex interuallo, dicitur metu consensisse; quia ille †me- 10
tus semper præsumitur durare, donec durat matrimonium. Bart. in *l. ob turpem. col. fi. ff. de cond. ob caus.* & in simili Abb. in *c. accedens, in* 3. *not. de procurator.* Anchar. *cons.* 309. Cardin. Zabar. *cons.* 137. Areti. *cons.* 14. *Viso & diligenter considerato.* Alexan. *d. consil.* 1. *Viso processu, col.* 4. *lib.* 3. Dec. *regul. in omnib. nu.* 13. *ff. de reg. iur.* Barb. *cons.* 54. *volum.* 13. *&* 14. *lib.* 1. *& consil. fin. lib.* 2. †Extende; quia passus metum dicitur re- 11
pertus in domo cum filia ab agnatis armatis, licet deposuerint arma, durat tamen metus, vt matrimonium secutum sit iusto metu contractum. Alexand. *cons.* 99. *num.* 5. *in fi. & num.* 6. *ver. circa secundum, lib.* 3. quod est Alexand. de Næuo, & idem Alexand. *consil.* 98. *num.* 3. *eod. lib. vers. & hoc procedit etiam.* † Amplia; quia carceratus 12
ab eo, qui est inimicus, vel qui fecit mori consanguineos carcerati, dicitur habere iustum metum; & dicitur durare, etiam si sit relaxatus, quamdiu habet filium carceratum pro obside. Zabar. *cons.* 137. *in princ.* qui loquitur in Rege Cypri capto à Ianuensibus, vt non valeant promissa ab eo in carcere, neque ratificata in Regno coronato, quando habebat filium adhuc carceratum. † Ex- 13
tende idem in Sanseuerino, qui dimisit filium captum Parmæ; quia licet fecerit actum spontaneum cum assertione, quod in libertate & sponte; tamen non cessauit metus Ducis Parmæ illati. Natt. *cons.* 450. *num.* 18. *& seq.* †Extende, quamdiu patiens metum 14
est in territorio inferentis metum dicitur durare metus. Natt. *dict. consil.* 450. *num.* 16. *& sequent.* † Amplia; quia iudex, vel magi- 15
stratus, qui iniuste carcerari, vel torqueri fecit reum sine indiciis, vel durante termino ad faciendum suas defensiones infert iustum metum, qui præsumitur perseuerare etiam post latam sententiam, & appellationem in eodem genere. Alex. *consil.* 144. *Post redditum, n.* 3. *vers. pro hoc facit. lib.* 2. †Extende; quia imo odium, 16
quando est irrationabile, præsumitur continuare, nedum in ipso genere, sed etiam quoad alia. Alexand. *cons.* 144. *num.* 4. *ver. item odium præsumitur. lib.* 2. † Amplia; quia is, qui fecit contractum per 17
metum, licet longo tempore exequatur soluendo, non dicitur purgatus metus, si ex alia causa soluisse dici potest, puta quia iurauit contractum meticulosum; quia præsumitur soluisse, ne incidat in periurium. Franc. Aret. *d. cons.* 14. *nume.* 17. *vers. sed restat videre*, vbi, quod iuramentum ligat, donec detur absolutio. †Exten- 18
de; quia cessante metu etiam non purgatur metus, si alia causa soluendi potest subesse, & maxime; quia nemo præsumitur velle iactare suum, quod iactaret, si soluendo amitteret ius suum. Aretin. *d. consil.* 14. *nu.* 18. †Limita; quia purgatus censetur per lapsum 19
30. vel 40. annorum, Decian. *cons.* 41. *num.* 123. *& seq. lib.* 2. † Ex- 20
tende; quia imo longa patientia inducit purgationem metus,

21 Decian.*cons.*16.*n.*6.*& seq.lib.*1. † Extende etiam in minore; quia maior factus si ratum habuit contractum per quinq; annos cen-
22 setur purgasse metum. Decian.*d.cons.*16.*nu.*10.*& seq.lib.*1.†Limita; quia donatio facta in carcere per carceratum conualidatur, si est ratificata per donantem, postquam exiuit carcerem, & maxime si donauit benemerito. Bald.*consil.*240. *Donatio facta, lib.*1.*in princip.*
23 †Declara tamen, dummodo liber exiuerit carcerem; quia actus factus extra carcerem non valet, si postea iterũ reducatur in carcerem; quia præsumitur metus impressus. Bald.*cons.*26.*Punctus infrascripti, lib.*3. Castill.*cons.*13.*nu.*33. vbi idem, & dicit, quando extra
24 carcerem, erat tamen sub custodia. † Item, dummodo donatio facta in carcere non sit facta, & ratificata ad commodum carce-
25 rantis. Cuman.*cons.*68.*In præsenti quæst. per tot.*†Limita; quia metus purgatur adhibitus in obligatione per spontaneum implementum postea subsecutum, *l.*2.*C. quod met. caus.* Ancha.*cons.*382.*in fin.*
26 †Extende; quia ea, quæ fiunt post metum ex interuallo valent;
27 quia cessat metus. Roland.à Vall.*cons.*83.*n.*39.*& seq.lib.*2.†Extende; quia ex ratificatione subsequuta ex interuallo cessante metu, vel causa metus, inducitur spontanea purgatio metus. Menoch.
28 *cons.*1.*num.*301. † Declara; quia durante causa metus non purgatur, etiam si fiat ratificatio. Aret.*cons.*14. Crau.*cons.*6.*nu.*84. quos ita declarat Menoch. *dict. cons.*1.*numer.*301. Dec.*cons.*468. *Superiori,*
29 *num.*24.*& sequent.* vbi plene, & quando. † Declara; quia si statim post contractum meticulosum fiat actus tendens, ad comprobationem, non purgatur metus; si verò fiat ex interuallo, & cessat causa metus, inducitur purgatio metus præcedentis, secus si durat causa. Alexan.*consil.*98. *Quoniam per Excellentißimum, num.*7.*vs-*
30 *que in fin. lib.*3. vbi apostil. in *ver. causa.* † Et vbicunque causa durat, non purgatur metus; ideo si contractum est matrimonium per eum, qui repertus est de nocte cum puella ab armatis consanguineis puellæ, licet deposuerint arma, & contractum sit matrimoniũ, & ipse deosculatus est eam tanquam vxorem, non cessat
31 metus. Alexand. *d.cons.*98.*& plenius* 99.*lib.*3. † Et quando dicatur purgatus, vel non purgatus metus, vide late Ias.*consil.*72.*lib.*1.*in* 1.
32 *dub.* † Restringe; quia is, qui iussus soluere à tyranno acceptat præceptum sponte, non dicitur facere sine metu durante tyran-
33 no. Ancharan.*cons.*299. *Visa supradicta per tot.*†Restringe; quia nõ censetur ratificare, neque purgare metum, quando soluit, vel dat potenti pro exequutione contractus celebrati in carcere; quia durat causa metus. Angel. Aret.*cons.*96.*nume.*25.*in fin. cum sequent.*
34 *vers. quinimo fortius.*†Imo, quod actus factus ex voluntate dicatur ex necessitate factus, quando præcedebat iussus, vel coactio, dicit Anchar.*cons.*159.*num.*4.*&* 5. *ver. quarto hoc probo.* quia sufficit po-
35 tentia nocendi. † Restringe; quia executio contractus facta per eum, qui passus est metum, non purgat metum, quando ipse recipit stipendium promissum ab eo, qui intulit metum. Ang. Aret.
36 *cons.*96. *In themate supradicto nu.*25. *vers. sed tamen ijs non obstan.* † Restringe; quia metus non dicitur purgatus per executionem contractus, quando contractus erat ipso iure nullus; secus quando valeret, sed esset annullandus actione, quod met. causa. Ange. Aret.*d.cons.*96.*num.*31.*& seq. ver. cum ergo non possit.* & quando dica-
37 tur nullus, vel annullandus, Vide *Conclus. prox. seq.n.*24.†Declara; quia ex actu tendente ad approbationem contractus, si incontinenti post metum fiat, non dicitur purgatus metus; si vero ex interuallo, distinguitur; aut durat causa metus, & non est purgatus; aut cessat, & est purgatus. Alex.*d.cons.*98. *Quoniam, in fi.n.*7.*ver. di-*
38 *cit enim.lib.*3. vbi plena apostil. in *ver. causa,* dat concordant. † Restringe; quia confessio facta metu torturæ purgatur spontaneam confessionem factam, dummodo fiat non eadem die, & extra locum tormentorum, alias non. Alex.*d.cons.*98.*in fin.n.*8.*lib.*
39 3.†Restringe; quia si est matrimonium metu contractum, non purgatur metus per stipulationem instrumenti dotalis per paucum tempus post factam, puta quatuor horas; quia dicitur durare. Alex. *d.cons.*98.*in fin.n.*9.*vers. accedit,* vbi, quod mulier traducta per metum, si post modicum tempus recessit redeundo ad domũ suam, non præsumitur carnaliter cognita, neque purgasse metũ.
40 †Restringe; quia is, qui soluit ex interuallo, non censetur sponte, neque metum purgare, quando alia causa subesse potest. Rol. à Vall.*cons.*2.*n.*92.*& seq.lib.*1. Ang. Aret.*d.cons.*96.*num.*27.*& seq. ver. præterea quoties.* vbi, quod potius censetur soluisse pretium pro suo
41 interesse, quam quod voluerit purgare metum, & donare. † Limita singulariter; quia metus censetur semper purgatus, quando sumus in metu inter personas, in quibus cadit reuerentia, quando sequitur contractus cum præsentia consanguineorum. Curt. in *Linterpositas, num.*13. *C. de transact.* plene Alex. in *l. si cum dotem. §. eo autem tempore, n.*11. *ff. sol. matr.* Bart. & alii, vbi Ias. *in l. transactionem,*
42 *la* 2. *C. de transact.* † Extende, vt quod dicitur de proximiorũ præ-

sentia, habeat locum etiam in decreto, vel præsentia iudicis; quia idem operatur. Ias. *d. l. transactionem. la secunda. C. de transact.* † Re-
stringe, quando persona inferens metum, prout tyrannus, esset talis, quod præsentia consanguineorum, vel iudicis non relevaret; quia tunc non purgatur metus. Ias. *d. l. transactionem, in princ. la secunda. C. de transact.*

Metus causa gesta tenent, sed veniunt rescindenda, & quando sint nulla. Concl. 221.

EST † regulare, quod ea, quę sunt gesta per metum, tenent, sed
succurritur metum passo, vt rescindat facta per metũ, *ca. super hoc, de renunc. cũ ibi not.* Cald.*cons.*108. alias *il* 1.*quod met. caus. n.*3. *ver. quarto quod. l. si mulier. §. pen. ff. quod met. caus. gl. in cap. Abbas, eod. tit.* vide plene Ias. in *l. interpositas. C. de transact.* vbi ponit regulam de hoc
cum limitat. † Contrarium, quod imo gesta per metum non va-
leant ipso iure. Zabar.*cons.*137.*n.*1.*in fi. ver. quod videtur intelligendũ.* vbi loquitur in carcerato, cuius consanguinei fuerint mortui à carcerante, & idem de iniuste carcerato tenet Castillio.*cons.*13.*n.*
24.*ver. vnde cum ob ill. am. cum seq.* † Declara; quia contractus per
metum factus, & cum iuramento, licet non obliget quoad inferentem metum; tamen quoad Deum obligat; quia duplex nascitur obligatio iuramenti; vna quoad hominem, cui promittitur; alia quoad Deum, obligatio versus Deum in foro conscientiæ, non cessat; vnde soluit, & repetit secundum Beatum Thomam *secunda secundæ, quæst.*89.*art.*7. †Contrarium, quod neque quoad
Deum etiam obligetiuramentum. Zabar. *d.cons.*137.*nu.*4.*ver. nos autem dicimus,* quod est Collegii Patauini. Natt. *cons.*450.*nu.*23.*&*
seq. †Declara secundo; quia etiam iuramentum est nullum, sed nõ
simpliciter; quia debet absolui à superiore, non autem propria auctoritate spernere, nisi necessitas vrgeat; quia si non potest haberi superior, sperni potest. Zabar. *d.cons.*137.*num.*4.*vers. nos autem.* Natt. *d.cons.*450.*nu.*23.*& seq.*† Vide omnino Afflict. *decis.*263, qui
declarat, quando nullum sit iuramentũ, vel non. †Declara; quia
quando metus est velatus, annullat; quia inest dolus, qui annullat contractũ bonæ fidei; secus si non est velatus; quia voluntas coacta est voluntas, & facit valere mero iure, ita Curt. Iun. in *d. interpositas, in princ. C. de transact.* † Vel declara; quia in matrimonio, &
aliis multis limitatur regula; quia non valet actus per metum factus, licet regula sit in contrarium, ita idem Curt. Iun. *d. l. interpositas, in princ. C. de transact.*†Et qualis debeat esse metus, vt rescin-
dat, late Dec. in *reg. in omnib. causis. ff. de reg. iur.*†Declara; quia si metus est causa proxima, & immediata contractus, ipse contractus redditur inualidus, & datur actio in personam, quod metus causa in delinquentem, & vtilis in rem aduersus quemlibet alium possessorem, licet nihil metu fecerit; quia res in bonis eius videtur iuris intellectu, qui vim passus dicitur; quia non quæritur, quis metum fecerit, ex quo vt plurimum habet ignorantiam, sed sufficit, quod metus interuenerit, & qui crimine caret, lucrum sentiat, plene Castillio. *cons.*13.*n.*33.*& seq. ver. cæterum.* † Declara; quia
licet donatio mera, & quilibet contractus possit rescindi propter metum adhibitum, secus est in metu adhibito in donatione remuneratoria; quia est speciale, quod non rescindatur. Roma. *cons.*
26.*n.*8.*vers. secundo quia,* vbi apostill. dat plures concor. in *ver. remuneratoria.* † Declara; quia sine dubio gesta per metum iustum ad-
hibitum, aut sunt nulla ipso iure, aut annullanda, etiam si interuenit iuramentum, & succurritur metum passo, vel actione, quod metus causa ad recuperandum perdita, vel ope exceptionis in retinendis iis, quæ sunt apud eum, vel in non obseruãdo promissa, vel actione vtili in rem, quæ ipso iure competit metum passo ad recuperandas res suas. Franc. Aret. *cons.*14. *Viso, & diligenter, nu.*
15. *vers. venio nunc.*† Amplia etiam contra fiscum, & Rempublicã
Bald. *cons.*127. *Principio tituli, lib.*3. † Amplia in transactione; quia
valet, sed rescindi debet. Ang. *cons.*215. *per tot.* maxime *in fin.*† Amplia in venditione; quia protestatio, quod fiat per metum, non impedit translationem dominii. Signor. *cons.*75. *num.*22. *vers. præterea posito.*† Amplia; quia procedit, quod actus factus per metum
non sit ipso iure nullus, sed rescindatur etiam in contractu celebrato per carceratum in publico carcere. Odofr. & Bal. in *l. qui in carcerem, ff. quod met. caus.* Castr. & Aret. in *l. qui à latronib. ff. de testam.* Abb. in *c. Abbas, col. fi. de ijs, quæ vi metusue causa.* Sign. *cons.*174. *Super,*
col. fin. facit Fulg. *cons.*191. *Titius, col.*1. Dec. *cons.*129. *Viso, n.*5. texx. in *l. si donationes, & in l. si per impressionem. C. de ijs, quæ vi, met. ve cau.* † Limita in matrimonio tam spirituali, quam carnali; quia si est contractum per metum à principio, nõ tenet. Cald. *d. cõs.*108. *n.*3. *vers. quarto,* quod alias *vide il primo, quod met.* †Extende limitationem ad o-
mnia consecutiua matrimonii, quæ pariter sunt nulla ipso iure; vnde dos constituta parum ante matrimonium per vim,

& me-

& merum contractum, dicitur nulla, sicut matrimonium ex præsumpta vicinitate actuum. Calder. *consil.* 109. quod est 2. *quod met.*
19 *caus.* & est consilium Ioan. de Lign. & Gasparis Calder. † Limita in testamento facto per metum; quia cum voluntas testatoris debeat esse libera, si fiat testamentum, in quo testator hæredem instituit inferentem metum, non valet tale testamentum. Bald. *consil.* 26. *Punctus infrascripti, per tot. lib.* 3. Bart. in *d. l. quia latronib. in prin. ff. de testam.* Castill. *cons.* 13. *n.* 25. † Limita in iurisdictione conferen-
20 da; quia metus vitiat ipso facto, *l.* 2. *ff. de iudic.* Abb. *cons.* 3. *Nitar, col.*
21 6. *in* 6. *quæst. ver. videntur etiam, lib.* 2. † Extende in iurisdictione proroganda. Abb. *cons.* 51. *Ad dilucidationem, col.* 3. *nu.* 4. *vers. hinc est,*
22 *lib.* 2. † Declara; quia ad hoc, vt possit contractus, qui prætenditur per metum factus, rescindi, est necesse prius agere rescissoria cõtra inferentem metum. Bart. in *l. fin. n.* 5. *& seq. ff. si quis aliquem testari prohib.* Salycet. in *l.* 1. *C. eod. n.* 5. vbi, quod ctiari debet etiam is, qui
23 possidet pro omni suo iure, vide plene Menoch. *cons.* 2. *n.* 170. *lib.* 1. vbi plurimos allegat. † Contrarium dicit Castr. in *l. non interest. C. quod met. caus.* vbi, quod consuluit, quod compulsus à tyranno vendere tertio egit contra ementem, & recuperauit rem vendi-
24 tam, & emptor habuit pretium à tyranno. † Limita; quia certum est, quod gesta in carcere priuato per ipsum carceratum ad fauorem carcerantis non valent. Castillio. *cons.* 13. *n.* 24. *&* 25. *ver. quibus etiam luculenter*, vbi, quod præsumitur iustus metus, & ex eo gesta ad fauorem carcerantis sunt nulla, allegat *l. pen. in vers. detrusit, ff. qd met. caus.* allegat Bart. in *d. l. qui à latronibus, in princ. ff. de testam.* Ang.
Aret. *cons.* 96. *In themate supradicto, nu.* 13. *& seq. vers. sed tamen ijs non*
obstantibus. vbi *n.* 18. *& seq. ver. nec obstant allegata.* reddit rationem; quia in simplici metu valet mero iure, sed annullatur, in carcera-
25 tione non valet ipso iure; quia concurrit violentia in personam, & priuatio libertatis. † Contrarium, quod contractus in carcere valeat mero iure, sed est annullandus. Bald. in *l. qui in carcerem, ff. quod met. caus.* dum exponit, nullius esse momenti, videlicet in
26 effectu, non ipso iure. † Declarat Ang. Aret. *d. cons.* 96. *n.* 20. quod Bald. reprobatur, & potest habere locum, quando cõtraxit, non
27 ad fauorem carcerantis, sed tertii. † Vide aliam differentiam, quando contractus per metum est nullus ipso iure, vel annullandus; quia nullus non conualidatur per ratificationem, puta implendo contractum, secus si annullandus. Ang. Aret. *d. cons.* 96. *n.*
28 31. *& seq. ver. cum ergo non possit.* † Extende, vt procedat, etiã si car-
* ceratus sit in carcere publico; quia * communis est opinio, quod *l. pen. ff. quod met. caus.* habeat locum etiam in publico carcere. Castillio. *d. cons.* 13. *n.* 25. *vers. rursum, & nu.* 26 *cum seq.* vbi, quod si quis carceratur in carcere publico causa aliquid illicite extorquendi, & sic iniuste, dicitur inferri iustus metus, qui cadit in constantem virum, & tunc est mala mansio, & corporis cruciatus, & cõtinetur in edicto *quod met. caus.* & si faciat ad fauorem carcerantis,
29 non valet. † Extende, etiam si esset detentus per potentem in vna
30 camera. Ang. Aret. *d. cons.* 96. *in princ.* † Extende, vt procedat, siue contrahens sit captus, siue etiam si filius contrahentis sit captus ab eo, cum quo pater filii capti contrahit; quia iusto metu, & per impressionem dicitur contrahere, & contractus vel est ipso iure
31 nullus, vel annullandus. Franc. Aret. *cons.* 14. *Viso, & diligenter, n.* 15. *ver. venio nunc ad tertium.* † Extende, vt procedat etiam in pluribus inferentibus metum; quia omnes tenentur in solidum. Franc. A-
32 ret. *d. cons.* 14. *Viso, & diligenter, n.* 15. *ver. nec est hic inuestigare.* † Extende; quia procedunt à pari dicta contra inferentem metum, vel non inferentem, sed participem. Franc. Aret. *d. cons.* 14. *n.* 15. *vers. nec*
33 *est hic inuestigare.* † Restringe, quando iuste carceratur, licet ad pœnam, vt inde non exeat, nisi soluat, quod debet; tunc non dicitur inferri metus; quia est metus iustus iudicis, qui nec annullat, nec
34 rescindit. Castill. *d. cons.* 13. *n.* 29. *vers. nec potest videri. cum seq.* † Debet tamen constare, quod iuste sit carceratus; quia alias non præsumitur, nisi constet. Ang. Aret. *d. cons.* 96. *n.* 21. *ver. nec est etiam verum.*
35 † Limita; quia si vendens rem suam patiatur metum, non ab emptore, sed à tertio, ad hoc, vt dicatur nulla venditio, sufficit, quod metus interuenerit, nec refert, à quo, vel per quem sit illatus, etiam si emptor sciuerit, vel ignorauerit. Castill. *d. cons.* 13. *num.* 32. *&*
seq. vers. præterea, allegat text. in *l. non interest*, vbi gloss. quam dicit
* 36 * communiter teneri, *C. quod met. caus.* † Extende; quia si metus fuit proxima, & immediata causa contractus, contractus nedum redditur nullus, sed datur actio in personam contra delinquentem ex maleficio, & actio in rem aduersus eum, & quemlibet alium possessorem, licet ille alius nihil metu fecerit; quia res in bonis metum passi videtur iuris intellectu; quia non quæritur, an is, qui conuenitur, vel alius metum fecerit, sed sufficit metum eo casu illatum, & eum, qui possidet, neque metum intulit, lucrum sensisse. Castill. *d. cons.* 13. *num.* 33. *ver. cæterum, cum seq.* vbi *n.* 35. quod non refert etiam an, qui conuenitur, & non intulit metum sciuerit, vel ignorauerit; quia sufficit metum interuenisse. † De- 37
clara tamen, quod licet ignorantia emptoris, quod venditor intulerit metum, non excuset, quin teneatur restituere rem, quando metus fuit proxima causa contractus, bene iuuaret ignorantia conuentum, si res peremptа esset. Castillio. *d. cons.* 13. *n.* 33. *ver. & quod dixi.* † Restringe, quando metus non fuit causa proxima con- 38
tractus, neque immediata; quia tunc ille, qui emit à vim passo, vt se liberare posset, iuste emit, & molestari non potest; exemplum; aliquis per metum in carcere detinetur, & iniuste, vt soluat mille, ipse detentus, vt se liberet à carcere, vendit amico pro mille; certe causa proxima contractus non est metus, sed beneficium, vt carceratus se liberet; ideo non tenetur. Castill. pulchre *d. cons.* 13. *num.* 35. *vers. at interdum, cum multis seqq.* vbi, quod proxima causa attendi debet, & onus probandi incumbit actori. † Declara totam 39
hanc materiam forte; quia contractus per metum factus si est aspertimus, annullat; si minus asper, rescindit; quia ex eo transfertur dominium etiam in participem, vt videtur velle idem Castill. *d. cons.* 13. *n.* 40. *ver. illa vero lex, vsque in fin.*

Metus operatur multa. Concl. 222.

METVS † illatus, vel dolus, vt extorqueatur iuramentum ab 1
obligante, operatur, quod iuramentum non obliget; quia is, qui adhibuit dolum, vel metum, non potest allegare iuramentum pro se. Bald. *cons.* 148. *In casu proposito, lib.* 1. *nu.* 2. *vers. sequitur secundum. & cons.* 247. *Proponitur, quod, lib.* 2. *per tot.* Angel. *cons.* 215. *Reperitur in quadam, circa fin.* vbi dicitur ex abundanti esse obtinendam absolutionem à iuramento. Zabarell. *cons.* 137. *nu.* 3. *&* 4. *vers. sed nec iuramentum*, vbi, quod non obligat etiam quoad Deum, licet requiratur absolutio, si potest haberi. † Amplia; quia metus 2
causa gestum Prætor ratum non habet. Bald. *d. cons.* 148. *n.* 3. *ver. vnde dicit magister, lib.* 1. vbi, quod procedit de iure naturali, & diuino. † Amplia; quia testamentum factum ab vxore per metum, in 3
quo virum hæredem instituit, non valet. Bald. *cons.* 26. *Punctus infrascripti, lib.* 3. vbi, quod metus probatur probando, quod ante testamentum maritus tenuit carceratam vxorem, & statim etiam facto testamento; quia licet testata sit extra carcerem; tamen præsumitur idem metus; credo tamen, quod requiratur sententia super nullitate. † Amplia, vt metum passo subueniatur con- 4
tra principem, & fiscum, & omnem possessorem; quia actio, quod metus causa est in rem scripta, & vtilis in rem, quæ datur contra omnes. Bald. *consil.* 127. *A principio tituli, in princ. lib.* 3. vbi, quod filius minor, qui pro rebus fiscalibus renunciauit hæreditatem patris ob metum, debet restitui. † Amplia singulariter; 5
quia is, qui compellit per metum ad contrahendum, obligatur patienti metum, sed non è conuerso; & ideo sic potest conueniri is, qui metum intulit, & si quid ipse soluit, non repetit; quia contractus claudicat, ita Ang. Aret. *cons.* 96. *In themate supradicto, num.* 31. *& seq. vers. sed posset largo modo dici*, & loquitur in metu cum violentia; quia carcerauit; quo casu nullus est contractus. † Ex- 6
tende; quia si is, qui metum intulit, pro parte sua non impleuit, non potest etiam excipiendo opponere de contractu. Ang. Aret. *d. cons.* 96. *n.* 32. *ver. præterea posito.* † Amplia; quia adhibens metum; 7
quia est sine titulo, & in mala fide, tenetur ad omne interesse, & ad fructus perceptos, & qui percipi potuerunt. Ang. Aret. *d. cons.* 96. *In themate, n.* 54. *& seq. ver. circa quartum.* † Amplia; quia delin- 8
quens per metum, vel coacte non punitur, secundum * communem, de qua Clar. *in §. fin. q.* 60. *num.* 17. *ver. quæro modo*, vbi, quod mulier committens adulterium propter metum non punitur, allegat Abb. *cons.* 4. *lib.* 1. † Extende; quia etiam si quis committat 9
homicidium propter metum, non punitur pœna ordinaria, sed mitiori. Clar. *d. q.* 60. *num.* 17. *in fin.* vbi dicit * communem. Vide, *Dolus dans causam, &c. Concl.* 583. Vide, *Fraudulenter facta, &c. Concl.* 483. † Limita; quia metus mulieris se obligantis, si est clande- 10
stinus, non nocet tertio contrahenti cum muliere, quando non participauit de metu. Crauet. *consil.* 120. *Confirmando opinionem, per tot.* † Contrarium, quod imo metus illatus rescindat emptio- 11
nem, siue emptor sciuerit, siue ignorauerit, est gloss. in *l. non interest, C. quod met. caus. in ver. ab alio.* quam ibi sequuntur Bartol. Bald. Salycet. Cuman. & Castrens. † Declara; quia actio sequitur em- 12
ptorem, & est in rem scripta, sed distinguitur; quia siue sciat, siue ignoret, nihil refert, sed bene, an habeat titulum onerosum, vel lucratiuum; quia si habet lucratiuum, contra eum agitur directe; si vero habet onerosum, & ignorauit, agitur contra inferentem metum primo loco, & in subsidium contra habentem titulum onerosum, ita glos. in *l. si cum exceptione, §. in hac,*

14

in ver. lucrum. ff. quod met. cau. Ang. ibidem §. *aliquando.* Crau. *consil.*
13 120. *circa fi. ver. aduertendum tamen.* † Extende; quia valet institutio
hæredis facta per metum, quando hæres institutus ignorauit, &
* non participauit. Crau. *d. cons.* 120. *in princ.* & hanc dicit * commu-
14 nem Iaſ. in *l.* 1. C. *ſi quis aliquem teſtari, n.* 3. *in fi.* † Contrarium tenent
* gl. Bart. & alii in *rubric. ff. ſi quis aliquem teſtari prohib.* & idem Bart. in
* *l. fin. ff. eod. n.* 7. vbi, quod ita tenent * omnes, & reſpondet ad con-
* traria, & hanc communem * dicit Caſtr. in *l.* 1. C. *eod. tit. ver. in gloſſ.*
* 15 ſequitur Corn. *conſ.* 150. *n.* 16. *lib.* 2. vbi dicit * communem. † Declara tamen, vt per Bart. *in l. ſi. ff. ſi quis aliquem teſta. prohib.* quia ſi prohibens teſtari; quia ipſe inſtitutus, vel filii eius, aut ſeruus nocet ſibi, & iis, quos habet in poteſtate; & idem, ſi per metum fecit ſe, vel filios, aut ſeruum ſuum inſtituere; ſi vero erat inſtitutus ipſe, alii æqualiter ſuccedentes, qui non fuerunt participes; tunc quoad partem inferentis metum venit fiſcus, quoad alios ſuccedunt, niſi expreſſe conſtaret, quod volebat eos exhæredare; quia licet voluiſſet facere teſtamentum, non ſequitur; ergo volebat exhę-
16 redare venientes ab inteſtato, vel extraneum inſtituere. † Extende, etiam ſi paſſus metum proteſtatus fuit clandeſtine, quando potuit proteſtari publice; quia non releuat proteſtatio. Crau. *d.*
17 *conſ.* 120. *n.* 3. *ver. ſecũdo principaliter.* Imo etiã † ſi perſona paſſa metũ auſa non fuiſſet publice proteſtari, quando obligatio ſecuta contra bonos mores non eſt, non nocet metus tertio, qui non parti-
18 cipauit. Crau. *d. conſ.* 120. *n.* 6. *ver. tertio.* † Reſtringe; quia bene nocet metus tertio ignoranti in ſubſidium; quia licet ignorauerit, actio dicitur in rem ſcripta. Crauet. *dict. conſil.* 120. *circa fin. verſ. aduertendum tamen*, quod intelligas, quando habet cauſam oneroſam; ſi vero lucratiuam, agitur directe contra eum, glo. in
19 *d. l. ſi cum exceptione, §. in hac, ver. lucrum. ff. quod met. cauſ.* † Reſtringe; quia nocet tertio metus illatus contrahenti, quando non poteſt imputari metum paſſo, cur non ſit proteſtatus, puta ſi metum habuit à potente, vel tyranno. Crauet. *d. conſ.* 120. *in fin. verſ. illud igi-*
20 *tur.* † Reſtringe; quia nocet tertio, quando veriſimiliter potuit cogitare metum illatum, puta quia maritus terribilis, male ver-
21 ſans, aut prodigus notorie. Crau. *d. conſ.* 120. *in fi.* † Reſtringe; quia bene metus nocet inferenti metum, vt per Cur. Iun. *conſil.* 126. *per tot.* vbi dicit etiam quoad ſucceſſorem inferentis metum, *num.* 6.
22 † Declara; quia vbicunque metus illatus præiudicat tertio, tunc tertius habet actionem contra inferentem metum, ita Corn. *conſ.* 209. *n.* 27. *in fin. verſ. pro quo etiam facit, lib.* 2.

Metus ex quibus præſumatur, & quando. Concl. 223.

1 EST † regula, quod in dubio metus non præſumitur. Bald. *conſ.* 148. *n.* 4. *ver. ſed quæritur, lib.* 1. Iaſ. *conſ.* 165. *lib.* 2. Affl. *dec.* 69. *nu.* 8. *& deciſ.* 150. *n.* 16. Ruin. *conſ.* 121. *num.* 2. *lib.* 4. Ang. *conſ.* 217. *Thema tale*
2 *eſt.* Cuman. *conſ.* 68. *In præſenti quæſt.* † Extende; quia non præſumi-
3 tur metus ex ſola læſione. Decia. *conſ.* 16. *n.* 4. *lib.* 1. † Extende; quia metus non præſumitur, niſi probetur ſaltem per legitimas præſumptiones, & coniecturas. Ang. *d. conſ.* 217. *Thema tale eſt.* Cuma.
4 *d. conſ.* 68. *In præſenti quæſt.* cum aliis, ſup. *in ver. eſt regula. nu.* 1. † Amplia etiam in minore renunciante ex iuſta cauſa, & contrahente cum officiali; quia ſi cauſa eſt vera, non præſumitur metus, niſi
5 probetur. Bald. *conſ.* 127. *A principio tituli, lib.* 3. † Amplia; quia neq; præſumitur metus ex reuerentia inter patrem & filium liberantem patrem, niſi probetur. idem Bald. *conſ.* 316. *Factum, ſuper quo po-*
6 *ſtulatur, in princ. lib.* 4. † Amplia; quia metus non præſumitur ex ſola ſuſpicione metus etiam cum proteſtatione præcedente; quia actus ſequens, prout venditionis, vel diuiſionis, præſumitur libere factus, non per metum. Decian. *d. conſ.* 16. *n.* 4. *& 5. cum ſeq. lib.*
7 1. † Amplia; quia non præſumitur metus donantis, licet donauerit in caſtro, & iuriſdictione donatarii, niſi probentur minæ præ-
8 ceſſiſſe. Alex. *conſ.* 157. *Viſo inſtrumento, num.* 16. *lib.* 2. † Amplia; quia metus in electione, vel matrimonio, aut alio actu non præſumitur, neque probatur ex rogitu principis, vel ius dicentis, niſi probetur, quod ſolitus eſt male tractare non obedientes ſuis precibus. Alex. *conſ.* 16. *Ponderatis narratis, n.* 9. *ver. nec obſtat, lib.* 3. *& conſil.*
9 124. *lib.* 1. † Amplia; quia metus non præſumitur in contractu, in quo interuenerunt conſanguinei eius, qui dicitur metum paſſus. Ang. *conſ.* 215. *Reperitur in quadam, in princ.* plene Men. *conſ.* 1. *n.* 290.
10 † Declara, niſi contra læſionẽ ſint alia remedia, vt declarat Men. *d. conſ.* 1. *n.* 292. *Iunctis ijs, quæ dicit n.* 348. *& ſequ. in* 5. *difficultate princi-*
11 *pali*, vbi ponit multa remedia. † Extende; quia nedum præſentia conſanguineorum in contractu facit ceſſare præſumptionem metus, ſed etiam facit ceſſare metum præcedentem probatum. Bart. & alii in *l. tranſactionem, la ſeconda. C. de tranſact.* vbi Iaſ. exten-
12 dit idem, ſi adfuit præſentia iudicis, & eius decretum. † Reſtringe, ſi modo præſentia conſanguineorum, & amicorum ſit ſufficiens, vt reſiſtant inferenti metum Men. *d. conſ.* 1. *nu.* 290. & ideò ſi quis contrahat cum tyranno, etiam ſi adſint conſanguinei præſentes, non tollitur metus præſumptio. Natt. *conſ.* 50. *num.* 19. *lib.* 1.
† Reſtringe, quando concurrit enormis læſio; quia vna præſum- 13
ptio aliam tollit. Ruin. *conſ.* 170. *n.* 17. *lib.* 1. Boer. *deciſ.* 100. *n.* 9. Vide etiam Maſc. *Concl.* 437. *Contraxiſſe per metum*, vbi ponit aliam reſtrictionẽ, vt ampliatio procedat, quando præſentia conſanguineorum fuit ad minus duorum, alias non releuat. † Amplia; quia 14
ex iudicis, & ſuperioris præſentia tollitur ſuſpicio metus. Decia. 15
conſ. 41. *n.* 119. *lib.* 2. † Extende multo magis coram principe, qui eſt iudex iudicum; quia ceſſat præſumptio metus. Decian. *d. conſil.* 41.
num. 120. *lib.* 2. † Amplia; quia vbi verba contractus loquuntur de 16
ſpontaneo conſenſu, ſtatur inſtrumento, niſi contrarium probetur. Ang. *conſ.* 215. *in princ. verſ. tertio ad hoc.* † Amplia; quia allegans 17
metum, vel quod metus fuerit cauſa proxima contractus, debet probare; quia metus, & dolus non præſumitur. Caſtill. *conſ.* 13. *nu.*
38. *cum ſeq. verſ. nec præſumitur.* † Amplia; quia iuramentum vide- 18
tur aliquid operari, vt tollatur metus. Ange. *d. conſil.* 215. *ver. quarto*
arguitur, in princ. † Et ſaltem operatur, quod vbi leuis metus ſuſſi- 19
ceret, requiritur maior, vt dicit Abb. in *c. cum dilectus, de ijs, quæ vi, metuue cauſa, n.* 10. ſequitur Curt. Iun. *in l. interpoſitas, C. de tranſact.*
n. 9. † Amplia; quia maxime non præſumitur metus in canonico, 20
quando non voluit iudicem eccleſiaſticum pro iudice, ſed habuit recurſum ad ſecularem. Anch. *conſ.* 410. *Ponderata, n.* 2. † Am- 21
plia; quia non præſumitur metus in Prælato, vel beneficiato, qui
in longinquas partes ſeceſſit. Anch. *d. conſ.* 410. *num.* 2. † Amplia, 22
quando allegans metum potuit proteſtari, & non eſt proteſtatus coram iudice, vel ſuperiore, & etiam clandeſtine; quia ceſſat præſumptio metus. Decia. *d. conſ.* 41. *n.* 122. *lib.* 2. *cum ſeq.* † Extende; quia 23
imo debuit proteſtari publice, quando fuit in loco tuto, in quo potuit proteſtari, alias non præſumitur metus, hanc veriorem dicit Decian. *conſ.* 18. *n.* 134 *lib.* 1. † Extẽde; quia imo ſi iudicialiter, & 24
palam potuit proteſtari is, qui allegat metum, non ſufficit proteſtatio clandeſtina. Decian. *d. conſ.* 41. *n.* 122. *lib.* 2. † Declara; quia ſi 25
potuit palam quis proteſtari non ſufficit clandeſtina; aut non potuit palam propter metum; & tunc ſi contraxit ſecundum bonos mores, non valet proteſtatio clandeſtina; aut ſecundum malos mores, vt quia læſus enormiſſime, & proteſtatio clandeſtina valet. Alex. *conſ.* 16. *Ponderatis, nu.* 12. Curt. Iun. *conſ.* 126. *colu.* 2. Crau. *d.*
conſ. 120. *in fin.* † Et proteſtatio releuat, ſiue fiat ante actum, ſiue 26
ſtatim poſt. Alex. *conſ.* 99. *n.* 4. *& n.* 12. *lib.* 3. † Et maxime, quando ſit 27
in continenti. Alex. *d. conſ.* 99. *n.* 12. *lib.* 3. Old. *conſ.* 254. Crau. *conſ.* 10.
n. 18. † Limita; quia metus adhibitus in matrimonio præſumitur 28
etiam adhibitus in promiſſione dotis per 3. vel per 4. horas ante matrimonium facta; quia ex vicinitate authorum præſumitur metus idem duraſſe, & fuiſſe illatus. Cald. *conſ.* 109. *An dos conſtitu-*
ta, eſt 2. *quod met. cauſa*, quod conſilium eſt Ioan. de Lign. & Gaſp. Cald. † Limita; quia vbi celebratur contractus cum eo, qui habet 29
facultatem imperandi, vel cum eo, cui ob reuerentiam non contradicitur, & contrahens eſt læſus enormiter, præſumitur cõtractus meticuloſus. Bald. *d. conſ.* 148. *n.* 4. *verſ. ſallit, lib.* 1. idem Bald. *in*
l. interpoſitas, C. de tranſact. in princ. quem ſequitur Dec. *conſ.* 35. *n.* 4.
plene Franc. Aret. *conſ.* 14. *Viſo, n.* 16. † Contrarium tenet Iaſ. in *d.* 30
interpoſitas. vbi *in princ. C. de tranſact.* quod contrarium probat ille text. & ibi Curt. Iun. *num.* 9. *& ſeq. ver. tertio nota.* qui dicit, quod do-
la læſio non probat. † Declara; quia ſi eſt vera limitatio, loquitur 31
in dolo præſumpto, qui non tantum operatur, prout dolus verus, ita Curt. Iun. *d. l. interpoſitas, num.* 10. *C. de tranſact.* † Declara; quia 32
procedit contrarium, quando ſola læſio interuenit; ſecus ſi cum læſione concurrit reuerentia; quia verbera, & minæ præſumuntur præcedere. Curt. Iun. *d. l. interpoſitas. num.* 13. *C. de tranſact.* † De- 33
clara; quia præſumitur metus ex præcepto facto à tyranno, quod quis ſolueret, maxime quando fuit primo carceratus ab ipſo tyranno, vt in Othone tyranno Parmæ exemplificat, & loquitur Anchar. *conſil.* 299. *Viſa ſupradicta, per tot.* & ita Iaſ. *in d. l. interpoſitas, num.* 4. *ver. limita.* † Limita; quia metus præſumitur in eo, † 34
qui ſe obligauit in carcere proprio creditoris, etiam ſi non probet tempore contractus fuiſſe carceratum; quia ſufficit, quod ante, & poſt contractum probet carcerationem, vt præſumatur duraſſe metum. Bald. *conſil.* 247. *Proponitur, quod, lib.* 2.
† Extende maxime, quando carcer erat priuatus, & à tyranno fa- 35
cta carceratio. Caſtill. *conſil.* 13. *nume.* 24. *verſ. quibus etiam luculenter.*
† Extende, vt procedat, etiam ſi fuit eductus extra carcerem ẽ- 36
pore venditionis, quam fecit tertio; quia ſi non eſt ſecuta liberatio, neque reſultauit vtilitas carcerato, præſumitur per metum celebratus cõtractus, maxime concurrentib⁹ coniecturis. Cum. 37
conſil. 68. *In præſenti quæſt. per tot.* † Idem, ſi carcer erat priuatus;

quia

quia non valet testamentum factum ab vxore extracta ex carcere priuato, in quo tenebatur à marito, quando fuit iterum carcerata; quia si instituit maritum hæredem, non valet testamentum.
38 Bald. *cons.* 26. *Punctus infrascripti, lib.* 3. †Extende, etiam si venditio, vel cessio esset facta per carceratum ad fauorem consanguinei tyranni; quia præsumitur per vim, & metum. Fulg. *cons.* 242. *Visa co-*
39 *pia, in fin.* †Extende, siue carcer sit publicus, siue priuatus; quia vbicunque sit contractus ad fauorem detinentis carceratum, non valet; quia per metum dicitur cõtraxisse, maxime, quando carcer publicus est, vt non exeat, nisi hæc faciat, Castill. *d. cons.* 13. *num.* 25.
40 *vers. rursum, & n.* 26. †Limita; quia metus præsumitur in præstatione seruitiorum, vel indebitorum facta à subditis versus dominos, quasi extorta sint. Franc. Aret. *cons.* 14. *Viso, & diligenter, nu.* 16.
41 allegat Bald. *in c.* 1. §. *pactiones, de pac. Const. an.* †Contrarium videtur tenere Alex. *cõs.* 124. *in princ. lib.* 4. quod imo subditi, qui ista soluerunt Domino per 10. annos, compellantur soluere, & eum sequi-
42 tur Franc. Balb. *de præscr. in* 3. *p. art. princ. q.* 10. *num.* 6. †Extende; quia procedit limitatio, & si fuit expressum, & cum iuramento, quod sponte, &c. quia si constat de metu vero, clausula illa non tollit
43 metum; quia eadem facilitate. Franc. Aret. *d. cõs.* 14. *Viso, n.* 16. †Extende; quia neq; purgatur talis metus adhibitus per solutionem subsecutam, quando aderat iuramentum; quia præsumitur soluisse, non vt purget metum, sed vt seruet iuramentum; item sine iuramento, quando periculum, & causa metus durat. Franc. Aret. *d.*
44 *cons.* 14. *n.* 16. *& seq.* vbi late. Vide, *Angaria, & angarij homin. &c. Con-*
clus. 330. † Limita; quia metus præsumitur, vbi minæ, & verbera præcesserunt. Bald. *consil.* 26. *vers. præterea metus præsumitur, lib.* 3. vbi
45 ante *vers. in contrarium*, dicit, quod sufficit impressio metus, licet metus non sit secutus. †Limita: quia confessio facta ab eo, qui est in potestate inimici potentis, præsumitur per metum, & impressionem; quia nemo in potestate hostium præsumitur spontaneus.
Bald. *cons.* 360. *Quæ quæstio ista, n.* 5. *vers. illud est certum, lib.* 3. vbi, quod
46 per coniecturas, per effectum secutum, per cathenas, & similia probatur. †Limita; quia metus præsumitur in eo, qui est carceratus iniuste, vel est captus, vt carceretur contra ius; quia non valet obligatio sua, neque fideiussio pro se liberando; quia præsumitur
47 per metum. Signorol. *cons.* 174. *per tot.* Castill. *cons.* 12. *n.* 24. *vers. præterea, cum seq.* †Extende in capto à latronibus; quia licet remaneat Ciuis Romanus, & possit testari, & contrahere, non tamen in fa-
48 uorem capientium. Castill. *d. cons.* 13. *n.* 25. †Extende; quia carceratus, vel tortus iniuste habet iustum metum non standi amplius in manibus talia iniuste inferentis, etiã si sit iudex, vel magistratus; ideo si aufugiat ex carcere, non habetur pro confesso etiam stante statuto, quod aufugiens habeatur pro confesso; quia intelligitur, nisi habeat iustam causam. Alex. plene *cons.* 144. *Post redd-*
49 *itum, per tot.* maxime *n.* 3. *& 4. lib.* 2. † Limita; quia præsumitur pro metu ex mala qualitate personæ, quæ dicitur metum intulisse.
50 Angel. *cons.* 215. *circa princ. vers. è contra.* †Limita, quando falsa repetitur causa inducens, veluti si fiat transactio cum potente de re, & hæreditate tanquam litigiosa, & tamen nulla lis, & nulla actio illi competebat. Ang. *d. cons.* 215. *col.* 2. *versic. quarto idem.*

Metus quando, & qualiter probetur. Concl. 224.

1 DRobari †debet metus ab eo, qui allegat metum. Felin. in *cap.*
2 *causam matrimonij, col.* 2. *de offic. deleg.* † Ratio est; quia in omni loco, vbi viget iustitia, non est præsumptio metus illati, aut violentiæ. Innoc. in *c.* 2. *circa fin. de alien. iudic.* per text. in *l. non est veri-*
3 *simile, in princ. ff. quod met. caus.* vbi Bart. & idem dicit Felin. *in d. c. cau-*
sam matrimonij, col. 2. *de offic. deleg.* † Item; quia est quid facti, & factum non præsumitur, nisi probetur. Vide, *Concl.* 10. *Factum non præ-*
4 *sumitur, nisi probetur.* †Probatur tamen metus, quod quis carceratus vendens extra carcerem tertio, censeatur vendidisse ob metum, & probatur ex coniecturis, videlicet per testes integros, per famam, & alia indicia. Cuma. *cons.* 68. *In præsenti quæst. per tot.* vbi quod est arbitrariũ iudici. Bald. *cons.* 148. cum aliis, supra *Concl.*
5 *præced. ver. est regula, n.* 1. † Et quod probetur metus ex plurib. quæ iunguntur, licet de se non concludant singulariter. Barb. *cons.* 45.
6 *Scribitur, col.* 3. *lib.* 1. † Amplia; quia ex causis, & indiciis præcedentibus, & subsequentibus actum meticulosum probatur metus. Bald. *cons.* 26. *Punctus infrascripti, lib.* 3. *per tot.* vbi, quod ex præcedenti, & subsequenti metu probatur metus etiam medio tempore
7 illatus. † Et quod metus probetur per indicia, & coniecturas propter difficultatem probandi. Alex. *cons.* 98. *Quoniam, nu.* 6. *ver.*
non ad probandum, lib. 3. vbi apost. in *ver. coniecturas*, dat concordan.
8 †Amplia; quia metus probatur ex causa subsistente, licet non sit impressio secuta, & ad effectum deducta. Alex. *cons.* 144. *Post red-*
ditum, n. 4. *ver. ad idem, lib.* 2. *& cons.* 99. *nu.* 7. *ver. vnd d.* 10, *lib.* 3. quod est Alexan. de Næuo, & Doctorum Paduæ. †Amplia; quia metus 9
probatur per locum à verisimilibus, & per effectum, vt si quis est in manibus inimici, & potentis; quia nemo præsumitur facere spontanee aliquid in manibus hostium. Bald. *cons.* 360. *Quæstio ista,*
num. 5. *ver. illud enim, lib.* 3. †Amplia; quia metus per iudicem incus- 10
sus probatur ex coniecturis, non ex sola assertione. Anchar. *cons.*
382. *Retento ordine, in fin.* †Formaliter, & vere probatur metus per 11
vnum testem de visu, & plures deponentes de fama. Bald. *consil.*
162. *Visis actis, lib.* 4. † Amplia; quia iussus Principis in subditum 12
sub pœna indignationis, quod cancellet fideiussionem, operatur, quod facta liberatione per iussum ad fauorem sui debitoris ex deposito probatur metus illatus ad liberationem faciendam.
Fulg. *cons.* 191. *Titius iussus, per tot.* † Amplia; quia probatio iusto 13
metu non admittitur probatio directa spontaneæ voluntatis; quia probato extrinseco metu per violentiam adhibitam, licet passus metum læto animo videatur facere; tamen metus præsumitur; ideo probatio contraria non admittitur. Alexand. *cons.* 99.
In casu prædicto, n. 8. *ver. & Bal. lib.* 3. vbi, quod bene indirecta probatio non metus probatur, vt quia is, qui dicitur passus metum, esset robustior, & potentior. † Extẽde; quia si quis ad redimen- 14
dum parentes à periculo extra patriam renũciauit suo iuri sponte, probato metu illato parentibus non admittitur probatio spontaneæ cessionis. Alex. *d. cons.* 99. *n.* 9. *lib.* 3. †Extende; quia pro- 15
bato raptu puellæ, quę aufugit post matrimonium meticulosum, non admitteretur probatio contraria, quod sponte, & læta contraxit. Alex. *d. cons.* 99. *n.* 10. *ver. item dicit Abb. lib.* 3. † Extende; quia 16
stante etiam præsumptione metus illati non admittenda est probatio per testes sine causæ cognitione; quia præsumuntur falsum deponere, nisi sint tales personæ, quod integritas eorum suppleret. Alexan. *d. cons.* 99. *in fin. lib.* 3. sequitur Dec. *cons.* 174. *nu.* 5. plene
Crau. *cons.* 129. *in fi. & cons.* 134. *n.* 10. Anch. *cons.* 194. *in princip.* Abb.
cons. 11. *in* 2. *dub. lib.* 1. Curt. Iun. *cons.* 52. *n.* 7. Ceph. *cons.* 325. *n.* 18. †Li- 17
mita; quia quando præsumptio est contra allegantem dolum, & metum, non sufficit probatio per coniecturas, sed debet clariores probationes afferre. Rol. à Vall. *cons.* 83. *num.* 37. *& seq. lib.* 2. imo requiruntur tres testes idonei, vel duo omni exceptione maiores. Boss. *tit. de plurib. violent. n.* 87. *& seq.* Rim. Iun. *cons.* 538. *n.* 49. *lib.*
5. † Limita; quia metus non probatur ex protestatione gerentis 18
actum, in qua protestatur de metu; quia actus pendens à consensu duorum non potest probari per metum ex assertione, vel protestatione vnius. Anch. *cons.* 382. *Retento ordine, in fin. num.* 16. *& seq.*
vers. vltimo discutiendum. Alex. *cons.* 16. *nu.* 11. *lib.* 2. incipit, *Ponderatis.*
†Extende, quia metus non probatur ex sola suspicione; quia con- 19
trahens sit minor, & læsus, etiam si sit protestatus. Dec. *cons.* 16. *n.* 4.
& seq. lib. 1. †Extende; quia licet rogationes superiorum dicantur 20
præcepta; tamen non probant metum, etiam si adsit protestatio de metu; quia requiritur, quod minatus fuerit, & quod sit solitus exequi minas, alias non probatur metus, maxime in præiudicium ignorantis protestationem, & metum, late Alexand. *d. cons.* 16. *n.* 9.
& seq. vers. nec obstat, lib. 3. †Extende; quia neque probaretur, etiam 21
si Dominus affirmaret se minatum fuisse vasallo; quia vnus testis non probat. Alexand. *d. cons.* 16. *in fi. lib.* 3. † Restringe; quia licet 22
protestatio non probet metum; tamen valde prodest facta ante actum; quia remouet consensum ab actu sequenti, & potest, vbi est metus, fieri protestatio in absentia partis coram testibus Natt.
cons. 450. *n.* 21. *&* 22.

Meum quomodo, & qualiter esse dicatur. Concl. 225.

MEVM †esse dicitur, cuius dominium habeo, prout si res mihi legetur, mea esse dicitur post mortem legantis; quia 1
transit dominium in legatarium. Rom. *cons.* 201. *Pro decisione, n.* 2. *vers. ceterum, & secundo.* Bart. *cons.* 50. *Gilius Petri, lib.* 1. & item
cons. 87. *Matthiolus, lib.* 2. † Extende, vt idem sit de aliis pro- 2
nominibus, *tuum, suum*; quia importat dominium. Rom. *consil.*
485. *In casu, num.* 3. *vers. item sequeretur.* † Extende; quia meum esse 3
dicitur, quod mihi debetur, si sumus in materia larga; si vero sumus in materia stricta, & odiosa, proprie dicitur debitum id, quod meum non est. Rom. *d. consil.* 201. *num.* 3. vbi apost. in *ver. dicitur*, quæ dat concord. & dicit communem; * & ideo si illud, *
quod meum fuit, mihi debeatur, proprie dicitur restitutio, non debitum; id vero, quod nunquam fuit meum, potest proprie dici mihi debitum. Rom. *cons.* 195. *In casu præmisso, nu.* 2. † Extende, vt 4
procedat etiam respectu dignitatis Ecclesiasticæ dicta distinctio, vt meum esse dicatur largo modo mihi debitum quoad

dignita-

dignitatem, cui debetur aliquid, vt largo modo sit dignitatis, ita
5 Roma. *cons.259. In casu proposito, n.2.* † Declara; quia si pronomen, *meum*, applicatur substantiæ vniuersali, prout omniũ bonorum meorum, importat etiam iura & actiones; si vero substantiæ restrictæ, prout omnium bonorum meorum mobilium, & immobilium, non comprehendit iura, & actiones. Bart. *d. consil. 50. lib. 1.*
6 quod duplicatur *cons. 87. lib. 2.* † Declara; quia verba in vniuersali dispositione facta de bonis, & rebus suis important etiam bona, quæ non sunt in dominio disponentis; imo important etiam actionem ad bona, & solam detentationem, seu possessionem; secus si dispositio esset particularis. Alex. *cons. 59. Visis verbis, n. 3. in fin.*
7 *cum seq. ver. nec ad hoc obstat, lib. 6.* † Amplia; quia plus importat dicere rem esse meam; quia intelligitur ratione dominii, quam dicere rem ad me pertinere; quia potest verificari, quod pertineat
8 ratione possessionis. Soc. *cons. 8. n. 4. lib. 1.* † Et sicuti *meum, tuum, & suum*, denotat dominium; ita & genitiuus casus, videl. in territorio Collis; quia denotat dominium. Abb. *cons. 83. Videtur primo, in*
9 *princ. lib. 2.* † Declara; quia verba, *meum, tuum, & suum*, important dominium proprium, non autem commune, quando sumus in materia statuti, vel materia odiosa, & stricta; quia licet commune dicatur meum, illud non est proprie, sed per fictionem, nisi essemus in materia vltimæ voluntatis, in qua fit larga interpretatio. Abb. *cons. 83. Videtur primo, lib. 2. per tot.* vbi, quod si statutum disponat, quod conducentes per territorium Collis soluant gabellam, non habet locum in eo, qui conduxit per viam communem inter territorium Collis, & S. Geminiani, quæ est communis territorii per prædicta; & quia in loco communi non potest imponi gabella. Ang. Aret. *cons. 65. n. 22. ver. secundo dato.* Vide, *Commune inter*
10 *plures, &c. Concl. 534.* † Et ideo si statutum disponat, quod Dominus possit accusare damnum dantes, non potest habens rem cõmunem solus accusare; quia non Dominus vere, sed per fictio-
11 nem. Bart. *cons. 90. Frater non potest, lib. 2. in princ.* † Extende; quia accusans de furto, quod abstulit granum accusatoris, non potest obtinere, si probat granum esse commune inter eum, qui abstulit, & accusatorem; quia commune non est meum in materia odiosa, Ang. Aret. *cons. 65. Clarum quod, in fin. nu. 20. & seq. ver. sed dici-*
12 *tur in dicta.* † Amplia; quia meum esse dicitur, licet à me euinci
13 possit. *l. sciendum. §. qui fundum, in fi. ff. qui satisd. cog.* † Extende; quia etiam si pendeat lis super re, quæ à me prætenditur, possum licite dicere rem esse meam; quia mo etiam pars aduersa, quæ illã prætendit, potest appellare suam. Rom. *cons. 69. Circa primum, n. 33. &*
14 *seq. ver. quo ad septimum.* † Amplia; quia verba in testamento prolata, *in fundis vestris*, important, nedum de fundis, in quibus habent dominium, vel quasi, sed etiã in quibus habent iurisdictionem, subiectionem, vel gubernium, aut custodiam gubernii. Alex. *dict.*
15 *cons. 59. n. 4. in fi. cum seq. ver. bene facit, lib. 6.* † Amplia; quia si quis in libello narrat, quod tenuit, & possedit pro suis, & tanquam sua talia bona iusto titulo, licet petat in conclusione restitui ad possessionem bonorum, censetur intentasse petitorium, & possessorium simul. Hiero. Tortus *inter consilia Alex. cons. 192. In causa, & li-*
16 *te, n. 6. in fi. & n. 7. ver. non obstant modo, lib. 2.* † Contrarium cõsuluit Alex. quod imo solum possessorium sit intentatũ; quia talia verba, *pro suis, & tanquam sua*, non important necessario titulum habilem ad acquisitionem dominii, per Bart. in *l. 1. in fin. ff. pro suo.* & quia non attenditur narratiua libelli, sed conclusio, vt probat
17 Tort. *d. cõs. 192. n. 7. & 8. lib. 2.* vbi refert verba Alex. † Declarat ipse Hier. Tortus *d. cons. 192. n. 7. & 8. lib. 2.* quod est verum, quod dicta verba, *pro suis, & tanquam sua*, non important titulum habilem ad acquisitionem dominii, sed probato titulo bene important petitorium intentatum, & non obstat, quod conclusio libelli sit ad restitutionem possessionis; quia si adsunt illa veba, *petit declarari omnia prædicta vera fuisse, & esse, & restitui possessionem*, censentur o-
18 mnia narrata repetita in conclusione. † Amplia; quia possidentes plures, siue hæredes, siue domini eandem rem pro indiuiso dicuntur habere partem in qualibet parte, & cespite, seu gleba; tamen omnes non possunt dici Domini in solidum, neque possunt conueniri in solidũ, sed quilibet pro sua parte, & rata, quam habet iuris intellectu, licet oculo corporali non videatur, plene Alex. *cons. 98. Super eo, de quo. nu. 3. ver. nec etiam obstat, quod possideat,*
19 *lib. 7.* † Limita; quia illa dictio, *meum, tuũ, & suum*, restringit dispositionem ad præsentia tempore dispositionis; ideo testator legans mihi vestes suas, intelligitur legare illas, quas habet tempore legati. Alex. *cons. 59. Visis verbis, n. 7. ver. vbi dicit, lib. 6.* & plenius *consil.*
20 *171. eod. lib. in princ.* vbi apostil. dat concord. in *ver. testamenti.* † Extẽde; quia procedit, etiam si dixit, *omnes vestes meas*, vel, *omnes res meas*; quia dictio vniuersalis restringit ad præsentes tẽpore testamenti, & non extenditur ad futuras, quando disponens non potuit prævidere. Alex. *d. cons. 171. In causa & lite, in princ. & n. 2. lib. 6.* † Extende in tantum, vt probatio incumbat legatario petenti, & asserenti. Alex. *d. cons. 59. nu. 7. lib. 6.* † Limita; quia si quis confiteatur possidere bona, tanquam de bonis Titii, nõ importat dominium Titii, sed possessionem. Bart. *cons. 96. Duo partes, n. 3. lib. 1.* Vide. No-
mina possessiua, *meum, &c.* Concluſ. 59. Vide, *Suus, sua, suum*, quid importet. *Concl. 923.* † Limita; quia illud, quod est communitatis meæ, non dicitur meum; quia bona vniuersitatis non sunt singulorum. Alex. *cons. 137. Viso processu, n. 5. ver. plus dico. lib. 7.*

Meum semel effectum quando possit iterum meum effici. Concl. 226.

RES † mea effecta, puta ex donato, & traditione, non potest effici mea ex testamento, vel alio titulo; quia legatum mihi factum de re mea est nullum; & quia res mea ex vna causa non potest effici mea ex alia causa, nisi desinat esse mea. Abb. *cons. 3. Vtar in præsenti, in princ. lib. 2.* in ordine 112. † Limita; quia licet quis agendo non possit vti pluribus titulis, excipiendo tamen potest, & se defendendo. Abb. *cons. 3. col. 2. in princ. ver. fateor, lib. 2.* † Extende; quia habens vnam collationem si dubitat de validitate, potest aliam obtinere, & ambabus vti ad se tuendum. Abb. *d. cons. 3. nu. 1. lib. 2.* † Limita, quando res mea non esset perfecte mea, veluti si ex donato non secuta traditione; quia non sum adhuc Dominus, potest mihi ex testamẽto legari, vel ex institutione; quia dominium transit ex vltima voluntate. Abb. *cons. 3. n. 1. lib. 2.* Vide, *Titulus possessionis multiplicari, &c. Concl. 321.*

Militia quid sit, & de multiplici militia. Concl. 227.

EST † dicta militia à malo, eo, quod milites arceant à malo, vel à malitia, hoc est, duritia, vel à mille, eo, quod ex mille vnus eligitur strenuus, ita Amed. de Castello *de syndicatu n. 37.* † Amplia; quia malitia potest appellari priuilegium, quod vnus solus possit vendere ferrum, vel quid simile. Bald. *cons. 337. Et præmitto, in princ. lib. 3.* & clarius *cons. 433. Casus talis est, n. 3. vers. item scias, lib. 5.* † Militiarum quædam sunt venales, & promercales, & quæ alienari possunt qualibet conditione, vel modo. Bald. *cons. 337. Et præmitto, quod istud, lib. 3. in princ. & cons. 433. n. 3. lib. 5.* † Alia est militia cœlestis, prout sunt religiosi, professi, beneficiati, presbyteri, & alii militantes in Ecclesia Dei. gl. in *l. milites. ff. de reiud.* & isti æquiparantur militibus armatæ militiæ, vt ibi Iaſ. & alii. † Declaramen; quia licet valeat argumentum de milite armatæ militiæ ad militem cœlestis militiæ, istud procedit in milite cœlestis militiæ, qui est in actu miles, non autem in eo, qui futurus est miles; quia discipuli, qui sperant se futuros magistros, non habent priuilegia magistrorum. Roma. *cons. 237. Oppositionem, nu. 4. ver. nec refragatur.* vbi apostil. in *ver. sperator*, dat concor. † Contrarium dicit Clar. *in §. testamentum, q. 28. num. 2. ver. quinimo*, vbi dicit* communem; quia quod permittitur militibus armatæ militiæ, multo magis permittendum est ei, qui de proximo accingendus est cœlesti militiæ, & quod propter auctoritatem Bart. in practica obtineretur, licet sit disputabile. † Alia est militia equitum de la Scala, qui seruiunt Hospitali, & dedicant se, & sua bona; sed tamen possunt esse vxorati, & vagantur vbique sine tonsura, & isti non sunt monachi, neque religiosi, neque clerici, sed sunt personæ seculares Deo deuotæ, & possunt dici personæ ecclesiasticæ, prout dicimus de conuersis, qui non sunt professi, neque continentiæ votum habent. Abb. *cons. 104. Pro euidentia, per tot.* maxime *n. 4. lib. 1.* † Et idem de Templariis, qui possunt arma portare, & exercere, & vbique vagantur; quia non sunt religiosi, neque clerici, sed Deo deuoti, & ecclesiasticæ personæ. Abb. *d. cons. 104. nu. 4. lib. 1.* vbi idem dicit de fratribus & sororibus Tertii Ordinis. † Extẽde; quia tales militiæ etiam approbatæ per Papam; quia olim illorum collegia essent illicita, non dicuntur, neque regulares, neque clerici, cum possint vagari, & non voueant continentiam, & arma portent, & exerceant; ideo possunt contrahere, obligari, sunt Deo deuoti, & liberæ personæ, eriam si aliter profiterentur inter se; quia non valeret talis professio, neque valerent statuta eorum sine particulari permissione Papæ; quia istud esset tollere iura Principis. Abb. *d. cons. 104. nu. 4. & per tot. lib. 1.* vbi, quod valent eorum contractus, & obligantur, & si habent filios, debent habere legitimam etiam ex bonis oblatis. † Declaramen; quia si Hospitale, cui subiiciuntur, est sine cura animarum, non possunt esse regulares; si vero Hospitale haberet curam animarum, possent esse regulares. Abb. *d. cons. 104. colum. 2. in fi. & col. 3. in princ. ver. & quod rector, lib. 1.* † Ius militare consistit in solemnitate inferendi belli, fœderis faciendi, & in aliis, de quibus in *cap. ius militare, 1. distinct.*

Militum

Militum priuilegia ob eorum simplicitatem collata. Concluſ. 228.

1 MILITES † ſpeciali priuilegio non poſſunt donare cõcubinę, ne ſpolientur ab inhoneſtis, & focariis mulieribus, *l. 2. C. de donat. inter vir. & vxor.* & rationem ponit Bald. *conſ. 262. in princ. lib.* 2 1 quod repetit *lib. 5. conſil. 446. n. 5. ver. præterea illa lex, lib. 5.* † Armorum homines ſimplicitatem amplectuntur; ideo eorum facta nõ ſunt ſecundum apices iuris regulanda, ſed ſecundum ſimplicitatem, & eorum conſuetudinem. Bald. *conſ. 356. Quæritur in cauſa, cui* 3 *caſi. verſatem iſta obligatio, lib. 2.* † Priuilegia militum ſunt 22. de quibus Bart. *in l. neq; enim. ff. de teſtam. mil.* videlicet nouem concernẽtia ſolemnitatem teſtandi, tria concernentia perſonam militis teſtantis, tria in fauorem militis inſtituti, vel legatarii, & ſeptem concernentia ſubſtantiam teſtamenti. Amed. de Caſtello. *in tract. de ſyndicat. n. 37.* Vide relatiue Iul. Clar. *in §. teſtamentum, qu. 15. in pr.* vbi ſe remittit ad tractatum D. Petri Belli Conſiliarii Sereniſſimi 4 Ducis Sabaudiæ in ſuo *tract. de re militari. fol. 71. cum ſeq.* † Stipendium militare debetur militibus ſeruientibus, nec poteſt impediri per creditores Capitanei, ſub cuius ſtipendio militãt. Anch. *conſ. 578. Factum ſuper quo.* vbi, quod ſeruientes præferuntur creditoribus Capitanei. & eſt ſubſcriptum ab Anchar. & Benedicto 5 Plumbino. † Excuſantur milites, ſicut ruſticus, ſi aliquid cõmittunt contra ius poſitiuum, & quando ſecus, Vide Socin. *reg. 17. Ruſticus, vel miles,* vbi ponit quatuor fallẽtias: prima eſt, ſi eſt ſagax: ſecunda, quando allegat cõtraria: tertia, quia in confectione inuentarii non excuſatur: quarta, quando contra ius committit, 6 contra diſpoſitionem iuris naturæ. † Falcidia non detrahebatur antiquitus ex relictis factis à milite, ſed hodie bene detrahitur, ſicut etiam Tebellianica. Franc. Atet. *conſil. 12. per tot.* Vide, *Teſtamentum militis quam, &c. Concl. 119.*

Milites excuſantur in multis. Concl. 229.

1 MILITES † armatæ militiæ ob ſimplicitatem excuſantur in delictis, ſi crediderunt ſibi aliquid licuiſſe. Alex. *conſ. 103. Videtur. col. 4. verſ. quæro videtur excuſandum, lib. 1.* vbi, quod excuſa- 2 tur à pœna *l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.* † Declara; quia excuſatur, ſi intrauit partem ſuam; ſecus ſi partem alienam; quia delinquit circa ius naturale apprehendendo alienum. Alex. *d. conſ. 103. nu. 9. ver. non obſtat quartum, lib. 1. & n. 10.* vbi, quod ſiue occupet totam alie- 3 nam, ſiue partem alienam punitur. † Declara; quia milites excuſantur, qñ peritiores conſuluerũt, & ipſi crediderunt aliquid licitum, alias ſecus. Alex. *d. conſ. 103. n. 11. ver. tertio modo. lib. 1.* † Limita; quia milites noſtri temporis non gaudent priuilegiis militum antiquorum. Alex. *d. conſ. 103. n. 11. ver. poteſt etiam dici. lib. 1.*

Milites in quibus ſint priuilegiati. Concl. 230.

1 CVNT † milites priuilegiati; quia rigor, & ſcrupuloſitas iuris eos non ligat; & ideo error iuris excuſat. Bald. *conſ. 263. Verba in-* 2 *ſtrumenti procura, nnm. 5. lib. 1.* † Extende; quia militibus contra ius poſitiuum aliquid committentibus, & errantibus parcitur. Soc. 3 *regul. 17. Ruſticus, vel miles,* vbi ponit quatuor fallentias. † Amplia; quia dubia voluntas pro milite interpretatur. Bald. *d. conſ. 263. n. 5. lib. 2.* Caſtr. *conſ. 414. Viſo, & examinato, verſ. nec obſtat prædictis, lib. 2. per ſimiles, qui deſtinauerat. ff. de teſtament. milit.* Vide duas præced. Concluſ.

Milites perdunt priuilegia multis caſibus. Concluſ. 231.

1 MILITES † condẽnati de fide rupta non habent priuilegium militum; quia perdunt illud. Bald. *conſ. 150. Proponitur, quod quidam poſt med. verſ. item militi, lib. 1.*

Milites noſtri temporis an gaudeant priuilegiis militum. Concl. 232.

1 NOSTRI † temporis milites non gaudent priuilegio militũ antiquorum; quia non iurant non euitaturos mortem pro Republica, prout faciebant milites. Bald. *conſ. 248. Quæritur, vtrũ donatio, n. 4. ver. certa. lib. 1.* vbi loquitur in donatione facta concubinæ, vt valeat per militem noſtri temporis, licet antiqui milites concubinæ donare non potuerint, & rationes plures differentię allegat *conſ. 262. Recolo me conſuluiſſe, in princ. lib. 1.* Prima ratio eſt ratione matriculæ, quæ fiebat de militibus Romanis: ſecũda, quia milites iurabant non euitare mortem; tertia, quia inſigniti erãt ſtigmate, quæ hodie omnia ceſſant, & idem relatiue tenet Bald. *conſ. 267. Ad euidentiã præmitto, n. 7. ver. ex iis ſatis, lib. 1. & conſ. 445. Aſſeritur, quod & conſ. 446. lib. 5.* & idem relatiue tenet *conſ. 447. n. 2. lib. 5.* Alex. *conſ. 103. nu. 11. verſ. poteſt etiam dici lib. 1.* † Contrarium dicit 2 Caſtr. *conſ. 414. Viſo, & examinato. col. 2. n. 2. & ſeq. ver. nec etiam obſtat, quod milites, lib. 2.* vbi apoſtill. & dicit, quod illi, qui reuerа militãt in caſtris pro Republica, vel Principe, gaudent eiſdem priuilegiis Romanorum militum; quia non ſubeſt ratio differentiæ; ſed milites, qui non vacant circa caſtra, ſed per plateas, bene ſunt excluſi à priuilegiis. † Imo plus dicit Caſt. *d. conſ. 414. col. 2. lib. 2.* quod 3 competit priuilegium militum etiam militib. noſtris, etiam ſi ſint ad domum reuerſi curandi cauſa ſe à vulnerib. in caſtris ſibi illatis, quando habebant animum reuertendi ad caſtra; quia durat cauſa, & conſeruatur priuilegium. † Regula tamen eſt, quod mi- 4 lites gaudent priuilegio militari, quando ſunt in caſtris, & in expeditione; ſecus ſi eſſent domi, & extra militiam, licet eſſent veri milites; quia tunc non gaudent priuilegiis militarib. ita Franc. Aretin. *conſ. 12. In cauſa Nicolai, in princ.* vbi apoſtill. *in ver. ex priuilegijs.*

Milites delinquentes qualiter puniendi, & à quibus. Concl. 233.

MILITES † deſertores, qui relicto Duce confugiunt ad caſtra inimica, puniuntur pœna furcarum, vel damnantur ꝑ- 1 petuo ad beſtias. Anch. *conſ. 158. Ex narratis, n. 24.* † Extende, vt idẽ 2 ſit in clericis conſpirantibus contra ſuum Prælatum, & perſecutoribus adhærentibus Anch. *d. conſ. 158. n. 24.* † Amplia; quia con- 3 tumacia militis aduerſus ducem eius eſt punienda pœna capitis. Anch. *d. conſ. 158. n. 24.* † Punitio militum non ſpectat de iure ad 4 Capitaneum, niſi in iis, quæ ratione militiæ; tamen de conſuetudine recurritur ad Duces belli, vt puniant, licet quandoque etiã per iudices locorum. Vide Iul. Clar. *in §. fi. q. 35. n. 24. ver. quæro modo,* vbi dat exempla pro vtraque parte.

Milites in quibus non ſint priuilegiati. Concl. 234.

MILITES † in actionibus voluntariis nullum habent priuile- 1 gium; quia non magis fauetur illis, quam alteri non militi. Bald. *conſ. 263. Verba inſtrumenti procura, n. 5. ver. ſed contra. lib. 1.* † In i- 2 is, quę ſunt contra ius naturale, vel gentium, non priuilegiantur. Bart. *in l. neque enim. ff. de teſtam. milit. in pr.*

Milites gaudentes quales ſint. Concl. 235.

MILITES † S. Mariæ, qui appellantur milites gaudentes, pro- 1 fitentur obedientiam, ſed nõ carentiam proprii, neq; caſtitatem, Cald. *conſ. 415. alias 30. de regul.* vbi æquat iſtos ad Fratres tertii ordinis. † Milites Fratres Glorioſæ Virginis Mariæ de Ca- 2 ſtro Britonum Bononien. diœceſis ſunt exempti ab ordinario: & ideo non debent ab eo viſitari. Cald. *conſ. 456. alias 14. de cenſib.* † Et 3 de iſtis militibus, quod ſint eccleſiaſticæ perſonæ, & gaudeãt priuilegio, & immunitate eccleſiaſticarum perſonarum, etiã ſi ſint vxorati, plene Dyn. *conſ. 52. Quæſtio talis eſt, ſuper eo. per tot.* vbi, quod ſunt approbati ab Vrbano Papa, & quod prohibentur portare arma. † Contrarium tenet Abb. *conſ. 104.* vbi, quod imo non ſunt 4 religioſi, neque clerici, ſed ſeculares perſonæ Deo dicatæ, & deuotæ, & ex quo poſſunt habere vxores, & deferre arma, & illa exercere, vagantur vbique, & non deferunt coronam, non poſſunt eſſe clerici, neque regulares; quia iſta contraria ſunt, vbi loquitur de militibus de la Scala, & de Templariis, & de beghinis Tertii Ordinis ſancti Franciſci.

Minæ, & verba iniurioſa, quando punibiles, vel non. Concl. 236.

DICENS † verba iniurioſa, & comminatoria alicui ſi faciat ad 1 defenſam, & vt arceat à facto prohibito, & licito prohiberi, non debet puniri; quia in dubio ad petulantiam, & prohibendã turbationem præſumuntur facta, quando contra turbantem talia proferuntur. Bald. *conſ. 143. Super quæſtione vertente. lib. 2. per tot.* vbi, quod non conſideratur qualitas verborum, ſed animus. † Et 2 multiplices ſunt minæ; aliquæ ſunt iuſtæ, aliquæ temerariæ, ſine dolo, vel cum paruo dolo, aliquando ſunt cum dolo habente in ſe atrocitatẽ delicti. Bald. *d. conſ. 143. n. 4. ver. tertio præmitto, lib. 2.* † Li- 3 mita; quia

mita; quia si quis minatus fuit de interficiendo Titio, & Titius apparet interfectus modico tempore post, præsumitur ab eo, qui minatus est. Alex. *cons.* 180. *In causa Angelorum, n. 5. ver. nec obstat, lib. 2.*

Mineriæ metallorum, vel lapidũ cuius sint. Concl. 237.

1 VENA † metalli, seu lapidum inuenta in agro meo, & ibi latẽs, mea est. Ioan. de Imol. *cons.* 87. *In casu præmisso, in princip. & cons.*
2 124. *per tot.* † Contrarium, quod vena marmorea inuenta in agro alieno sit inuentoris, dando vnam decimam fisco, & vnam decimam domino, *l. cuncti, & l. quosdam, C. de metall. & metall. lib.* 11. imo
* gl. dicit *in d. l. quosdam*, quæ communiter * tenetur, quod si non imminet periculum ædificii, compellitur dominus pati inuentorem effodere, concord. Castr. *cons.* 3. *n.* 4. *col. fi. vers. sed in contrarium, & cons.* 4. *in pr. ver. secundo debent, lib.* 2. *& cons.* 23. *lib.* 2. *& cons.* 330. *Li-*
3 *bellus istorum, in pr. lib.* 2. † Declara; quia contrarium procedit in venis marmoreis, non in aliis. Ioan. de Imol. *d. cons.* 87. *in pr. ver. sed certe, & cons.* 124. *n.* 3. *ver. nec obstat*, & ita etiam declarat Castr. *d. cons.* 3. *col. fi. ver. nec obstat, & cons.* 4. *ver. secundo debet, lib.* 2. vbi, quod in venis, lapidicinis pretiosis, & in quibus versatur vtilitas publica, & quando fundus domini non deuastatur, procedit, & idem repetit Castr. *cons.* 23. *lib.* 2. vbi condolẽt de iudice, qui pronunciauit contra suum principalem, & plenius *cons.* 330. *in pr. & per totum. lib.*
4 2. † Declara; quia prædicta contraria procedunt, quando dominus non vellet ipse effodere, sed si ipse vellet idem facere, præfertur; quia cessat publica vtilitas, per quam compellitur, si ipse nollet effodere. Ioan. de Imol. *d. cons.* 87. *ver. præterea. & per tot.* Affl. *decis.*
5 221. *n.* 14. & Io. de Im. *d. cons.* 124. *n.* 3. *ver. vel secundo.* † Contrariũ tenet Castr. *d. cons.* 3. *col.* 1. *in fi. ver. nec obstat*, vbi, quod est locus præoccupationi; ideo dominus non præfertur, & multo magis, quãdo fodiens sciente, & patiente domino possedit per tantum tempus,
6 q̃ præscripsit 30. annis, & *cons.* 23. *lib.* 2. vbi de eadem causa. † Amplia; vt is, qui mineriam effodit in agro alieno, cum dominus agri retineat ciuilem, si à domino expellatur, nõ potest agere spolio, neq; in petitorio põt obtinere contra dominum; quia potuit recuperare naturalem, nec est locus pœnæ *l. si quis in tantam. C. vn-*
de vi, q̃n violentia non interuenit. Io. de Im. *d. cons.* 124. *In causa, quæ*
7 *vertitur, per tot.* † Amplia primam conclusionẽ, vt procedat, etiam si inuentor primo inuenisset in suo fundo, & effodisset, sed mineriã subtus terram vellet effodere sub terreno vicini; quia potest à domino agri prohiberi, si ipse vult facere. Io. de Imol. *d. cons.* 87. *per*
8 *tot.* vbi est casus. † Contrarium dicit Cast. *cons.* 4. *col.* 2. *post medium, ver. item non habet obstare, lib.* 2. vbi, quod non probant testes, quod sint diuersæ mineriæ subtus prædia, licet prædia superiora sint plura, & diuersa; quia imo mineria est vna tantum, licet prædia plura, prout idẽ de canna, quæ continetur ex palmo, & brachio; tamen est vna, & in lapide in confinio plurium; quia licet sit plurium ab ea parte, qua confinat; tamen vnicus lapis, & euulsus est communis pro indiuiso; & ideo cum ab vna parte præscripserit in tota vena, quæ vnica est, præscripsisse dicitur; quia qui tangit aurem, totum corpus tangit, & qui capit possessionem in angulo fundi, in toto fundo cepisse dicitur, & repetit *cons.* 140. *col.* 1. *post*
9 *med. ver. cuniculus iste, lib.* 2. † Extende; quia si effodiẽs allegaret possessionẽ, vt quia iã intrasset sub alieno ad effodiendum, & dominus se opponeret, põt iudex sequestrare; imo de iure potest pro-
10 hibere effodientẽ. Io. de Im. *d. cons.* 87. *in fi. ver. circa secundum.* † Cõtrariũ, q̃ non possit prohibere existentem in possessione effodiendi; quia est locus præoccupationi; & quia si sciente, & patiente domino per longissimum tempus præscripsit; quia licet sit seruitus, quæ requirit factũ hominis; tamen est continua, & præscri-
11 bitur 30. annis. Cast. *d. cons.* 3. *in fi. lib.* 2. *& cons.* 4. *n.* 2. *vers. & veritas, eod. lib.* & repetit *cons.* 23. *lib.* 2. † Amplia; quia si effodiens habuit sentẽtiam contra, ne molestet dominum, quæ transiuit in iudicatum, non põt ampliùs intentare aliquod possessorium, vel remediũ,
12 quia contraueniret rei iudicatæ. Io. de Im. *d. cons.* 87. *in fi.* † Amplia, vt procedat etiam in mineria aluminis inuenti, vel metalli, aut alterius generis; quia soluitur decima nitida fisco, & alia decima domino, si dominus non velit ipse effodere. Affl. *decis.* 321. *per tot.*
13 vbi ẽt in argentaria, & aliis. † Extende, ẽt si fiscus, vel Princeps cõcurrat, & velit ipse mineriã; quia non põt priuare aliquem priua-
14 tum dominio rei suæ, & ita tenet Affl. *d. decis.* 321. † Extende, vt pcedant dicta iura ẽt in agro principis; quia habet princeps decimã principis, & decimã domini, nisi ipse effodere velit, ita Affl. *d.*
15 *dec.* 321. *n.* 8. *& seq. ver. secunda fuit.* † Restringe, nisi esset consuetudo in contrarium, quod spectaret ad Principẽ; quia tunc debet seruari consuetudo, & ideo si princeps dat licentiam inueniendi ẽt in alieno, habebit tunc dominus decimam, & inuentor præfer-
16 tur. Affl. *d. dec.* 321. *n.* 6. † Declara; quia oportet, q̃ talis cõsuetudo probetur, & sit præscripta; imo ẽt non valeret, quatenus auferret decimam domino; quia deberet habere recompensam, ita Affl. *d.*
17 *decis.* 321. *n.* 15. *& seq. per tot. ver. & quoniam.* † Amplia; quia ẽt thesaurus inuentus in agro alieno est inuentoris. Cast. *cons.* 330. *col.* 2. *ver.*
18 *dico ergo lib.* 2. † Limita; quia prædicta non habent locum in lapidicinis, & saxis; quia non versatur in eis publica vtilitas, & vbiq; reperiuntur; & quia apparent supra terram, & nõ habent mineriam; secus si sunt lapides pretiosi, vel marmorei. Cast. *d. cons.* 23. *in*
pr. lib. 2. & repetit *cons.* 330. *in pr. lib.* 2. vbi reddit rationem; quia in saxis, & lapidibus pro fabrica, vbique reperiuntur, & non versatur publica vtilitas in eis; & quia ista saxa non habent mineriam subtus terram, vt possint cauari sine incommodo domini. Vide, *Thesaurus inuentus cuius sit. Conclus.* 300.

Minima, & modica habent multa specialia, & priuilegia. Concl. 238.

1 MINVTÆ † expensæ probantur factæ, etiam vt ecclesia obligetur ex leuiori probatione resultante ex verisimilitudine; quia in omni minima actione, & expensa non possunt haberi probationes promptæ. Feder. de Sen. *cons.* 119. *Nulli dubium. per tot.* vbi
2 multa similia. † Solemnitas requisita regulariter in contractib⁹ minorum, & Ecclesiæ non requiritur in minimis, quia esset dãnosa subtilitas, si in minimis esset adhibenda, *l. penult. C. ad Treb.* Fed. de Sen. *cons.* 123. *Quæritur, in pr. ver. & ideo non est, & per tot.* † Idẽ
3 in discussione; quia forma, quod citetur in scalis, & scala Palatii, dicitur minima solennitas; ideo facta citatio in alterolocosuffi-
4 cit, nec vitiatur. Ang. Aret. *cons.* 68. *Lancellot. n.* 6. † Ea, quæ per Episcopum nõ possunt remitti, neque alienari etiam cum consensu Capituli, & cum solemnitatibus, vt est ius visitandi, corrigendi, charitatiuum subsidium, obedientia, & similia, bene possunt alienari seruata solemnitate cum consensu Capituli ex causa, qñ sunt modica, & dummodo non in vniuersali. Cald. *cons.* 267. alias 9. *de reb. eccles. non alien. per tot.* † Modica semper sunt exceptа; ideo in
5 casibus, in quibus ingratitudo priuat feudatarium, vel alium beneficio, non habebit locum in modica, & minima ingratitudine, plene Rol. à Vall. *cons.* 1. *n.* 96. *& seq.* vbi ponit plura exempla, *lib.* 3.
6 † Delictum minimum non affert pœnam, & priuationem. Rol. *d. cons.* 1. *n.* 100. *& seq. lib.* 3. † Pœnalis dispositio non habet locum
7 in modicis, & minimis, late Iaf. qui plura cumulat *in l. sciendum, n.* 13. *& seq. ff. qui satisd. cog. an.* † Declara, nisi constet de mẽte contra-
8 ria disponentis. Alex. *cons.* 100. *Viso, n.* 8. *lib.* 6. vbi dicit constare de mente, si statutum dat arbitriũ iudici augendi, & minuendi pœnam considerata qualitate vulneris, vel delicti; quia aliàs arbitriũ esset superfluum. † Captura concessa contra debitorem nõ pro-
9 cedit in modica summa. Iaf. *d. l. sciendum, n.* 12. *ff. qui satisd. cog.* Rom. *sing.* 97. & latius *cons.* 320. *n.* 3. *ver. vltimo*, vbi apost. † Falsitas nonceõ-
10 mittitur ex modica contrarietate; ideo si quis deponit talem cõtinuo, vel semper fuisse præsentẽ, non punitur de falso, licet modico tempore fuerit absens, maxime ex causa necessaria, vel causa iusta. Rom. *cons.* 263. *Viso puncto. per tot.* vbi apostill. *in ver. pacificus*, quæ dat conc. & modicum tempus dicitur octo mensium, vt ibi
11 Rom. in fi. † Consensus non inducitur in iis, quæ præiudicantes sola scientia, & patientia regulariter, sed fallit regulariter, vbi agitur de modico præiudicio. Abb. *cons.* 44. *Ad decisionem, n.* 5. *lib.* 2.
12 † Statutum in materia odiosa faciens mentionem de debitore, vel creditore nõ habet locum, si debitor, vel creditor sit minimę summæ, gl. *in auth. iã necesse, C. de don. ante nupt. & in auth. minoris debi-*
13 *tor, C. qui dar. tut. poss.* Corn. *in l. 1. ff. si cert. pet. col. pen.* † Imo etiam in materia indifferenti mentio debitoris nou applicatur ad modicum, & minimũ debitũ. Alex. *cons.* 188. *Viso processu, in pr. lib.* 7. † Ex-
14 tende in casu contrario; quia non conferunt beneficium minima, & modica; ideo possidens stabilia, qui non tenetur satisfacere, non verificatur in possidente modica, & vilia stabilia. Iaf. *d. l. scian-*
dũ, n. 7. *& seq. ff. qui satisfd. cog.* † Extende; quia vbi agitur de modico præiudicio, impedimentum legitimum non releuat, quin currat
15 tempus: ideo patrono impedito currit tempus ad præsentandum iudici, & parrib. currit instantia. Abb. *cons.* 5. *In q. col.* 2. *ver. ego vero, lib.* 2. † Amplia; quia verba testiũ deponentiũ de amicitia intelligenda de magna, non aũt de modica. Alex. *cons.* 186. *Viso processu, in*
16 *pr. lib.* 7. † Sic statutũ loquens de febre, vulnere, & similib. non intelligitur de modica febricula, neq; de vulnusculo; qa verba debẽt intelligi de febre, & vulnere releuantib. Alex. *d. cons.* 186. *in pr.*
lib. 7. vbi apost. *in ver. modico.* † Sic iura punientia incendiarũ pœna
17 mortis applicari debent ad magnũ incendium, non ad modicũ. Alex. *d. cons.* 186. *in pr. lib.* 7. † Limita; quia ex paruo defectu quis in-
18 cidit in magnã pœnã. Bald. *c. cũ adeo, n.* 3. *in fi. ver. ex p. aruo, de vsur.* vbi, q̃ procedit in iis, quæ requirunt integritatem. † Extenditur ibi
19 apostill.

apostill. ad Bald. *d.c.cum adeo, in verb. paruo, de rescript.* quod propter minimum capitulum contractus non obseruatum quis non po-
1 testagere ex illo contractu. † Extende; quia dictum falsum ēt in minimo vitiat totum testificatum. Bald. *d.c.cum adeo, n.4. ver. item si dictum, de rescript.* sequitur Gabr. *lib.7. de crim. concl.4.n.3.* Men. *lib.5. præsumpt. 22.n.5.* Masc. *concl.743.n.6.* Crau. *cons.182.nu.16.* Ioan. de
2 Anan. *cons.7.col.3.n.13.* † Declara idem in testamento propter magnam suspicionem; quia modica falsitas detecta vitiat totum testamentum; secus si esset indirecta, vel ficta falsitas, prout varietas, vel contrarietas in instrumento; secus quia requiritur vera, & magna falsitas, vt totum falsum reddatur. Bald. *d.c.cum adeo, n.*
3 *4. vers. vel dic, de rescript.* † Extende, quādo agitur de modico respectiue ad magnum; nam dicitur, quod melius est amittere cappā, quam perdere vitam; quia cappa est quid minimum respectiue, sed non de per se. Bald. *d.c.cum adeo, n.6. de rescript.*

Minima non sunt in consideratione, & quando secus. Concl. 239.

1 MINIMA † non curat Prætor, *l. scio, ff. de in integ. rest.* Crau. la-
tissime *cons.182.n.14. & seq.* vide plurima cumulata per Ias. *in*
l. ciendum, num.7. & sequent. ff. qui satisfd. cog. per Bald. *in ca. cum adeo,*
2 *num.3. & sequent. de rescript.* vbi apostill. plena, Dec. *in cap. de appella-*
tionibus. de appellat. † Modica subreptio non vitiat. Crauett. *dict.*
3 *cons.182. nu.17.* † Possessorii causa dicitur leuioris præiudicii.
Crauet. *cons.158.n.12.* Vide, *Possessorii causa dicitur modici præiudicii,*
& habet multa specialia. Conclus.445. † Cognitionem petitorii, &
possessorii potest simul committere princeps; quia agitur de modico præiudicio. Crau. *d.cons.182.n.14.* Ruin. *cons.21.n.14. in fin. cum*
seq. lib.1. Boer. *q.100. num.9.* Franc. March. *q.67.* Menoch. *de recu-*
4 *per. remed.15.n.369.* † Solemnitas non vitiat, si in modico sit omissa. Crau. *d.cons.182.n.17. vers. similiter omisso.* Alex. *cons.138. Lan-*
5 *cellottus, n.3. lib.2.* vbi apost. *in ver. non vitiat.* Vide, *Solemnitas omissa*
vitiat, &c. Concl.330. † Forma data circa modica, & minima non
6 vitiat, si non seruetur. Ang. Aret. *cons.68. Lancellot. n.6. ver. quinimo.*
Vide, *Forma quando non, &c. Concl.421.n.10.* † Alienantur bona ec-
clesiarum sine solēnitatibus, quando sunt modici valoris, & præ-
7 iudicii. *c. Terul. iunēto cap. sine exceptione.12.q.2.* Crau. *d. cons.182.n.*
8 *15.* † Et statuit Ecclesia sine consensu Episcopi in modicis. Abb.
9 *cons.7.col.2. lib.2.* Crau. *d.cons.182.n.15. vers. similiter.* † Tempus curritimpeditis, vbi agitur de modico præiudicio, & idem in insta-
10 tia. Abb. *cons.5.col.fi. lib.2.* Crau. *d.cons.182.n.15 ver. rursus.* † Facilius tollitur modicum impedimentum, quam magnum. Ægid. Bel-
11 lam. *cons.53. nu.12.* † Tacitus consensus sufficit, quando agitur de
12 modico præiudicio, Abb. *cons.44. Ad decis.n.5. lib.2.* † Testes singulares probant, vbi agitur de modico præiudicio. Abb. *cons.113. col.*
4. vers. vel possumus dicere, lib.2. Crau. *d.cons.182.nu.15. ver. alibi scribit.*
13 † Idē in testibus consanguineis. Bald. *consil.188. Consobrinus, lib.4.*
14 Crau. *d.cons.182.n.15. ver. idem in testib.* † Idem in teste, qui modicā vtilitatem, vel commoditatem sit percepturus; quia non est ve-
risimile, q falsum dicat pro modico. Alex. *cons.99.col.5. ver. accedit,*
15 *lib.5.* † Crau. *d.cons.182.n.15. ver. similiter non repellitur*, & latius Crau.
16 *cons.56.n.14.* † Locator, licet teneatur facere remissionem conductori, si nō potvti re conducta, secus quando minima, seu modi-
ca est incommoditas. Rom. *cons.178. Pro decisione, col.2. ver. quarto,*
17 *quod.* † Liber rationū in modicis probat. Abb. *cons.36.col.fin. lib.2.*
Crau. *d.cons.182.n.15. ver. alibi scribit*, vbi, quæ summę dicantur mi-
18 nimæ, & modicæ. † Modica multa remedio non indigent; quia
19 pro modica febricula non est recurrendum ad apothecā & sca-
moneam. Bald. *c.cum adeo, n.5. de rescript.* † Probatio per iuramentū
admittitur vbi agitur de modica summa. Crau. *d.cons.182.n.15. ver.*
20 *similiter admittitur.* † Imo sola inditia, & præsumptiones admittū-
tur, vbi agitur de modico præiudicio. Crau. *d.cons.182.nu.15. in fin.*
21 † Idē in probando impedimento statur iuramento impediti, q̄ agitur de modico præiudicio. Crau. *d.cons.182.num.15. ver. similiter.*
22 † Generaliter, vbi agitur de modico præiudicio, probatio non
23 plena sufficit, Crau. vbi supra, *ver. & est generaliter verū.* † Fama sola probat, vbi agitur de modico præiudicio. Crau. *d.cons.182.n.15. ver.*
24 *similiter fama.* † Et dicitur agi de modico præiudicio, quando nō agitur de p̄rietate, quo casu leuior probatio per instrumenta,
libros, & scripturas antiquas, ēt enunciatiuas, vel per famam, vel
actus ēt singulares inferentes, q̄n contrarium non constat, sufficit. Abb. *cons.52. In qu. col. fi. ver. condescendo. per tot. lib.2.* † Pœna mor-
25 tis, quæ imponitur falsificantib. monetam, non habet locū, si fal-
sificatur minima moneta, prout sunt bagatini, seu quatrini. Cæp.
26 *cons. criminal.77.* & Alex. *cons.104. circa fi. lib.1.* † Pœna pro vulnere non habet locū in vulnusculo. Alex. *d.cons.104. in fi. lib.1.* vbi apost.
27 *in vers. vulnusculum*, dat plurimos concord. † Et modica cutis scis-

sura cum modico sanguine non est vulnus, Alex. *cons.100. Visa in-*
quisitione, n.8. ver. licet ergo, lib.6. & ideo non attenduntur nisi con-
stet de mente disponentis contraria, idem *cons.186. Viso processu, in*
28 *pr. lib.7.* † Litteræ Ordinarii probant, vbi agitur de modico præ-
29 iudicio. Crau. *d.cons.182.n.15. ver. alibi scribit.* † Idem in aliis litte-
ris leuib. quia probant in leuioribus, & modicis. Crau. *d.cons.182.*
30 *n.15. ver. alibi scribit.* † Assertioni partium statur, vbi agitur de mo-
dico præiudicio, ēt in iis, quæ non possunt libere à partib. dispōni
31 sine causa. Crau. *d.cons.182.n.15. ver. & ideo.* † Idem in iudice; quia
circa leuia statur assertioni iudicis. Crau. *d.cons.182.n.15. ver. simili-*
32 *ter in leuiorib.* † Aditio hæreditatis non inducitur ex possessione,
vel exactione rei minimæ. Ias. *in l.1.§. veteres, n.13. ff. de acq. poss.* Marsc.
33 *in l. furem, n.13. ff. de furt.* † Contrarium, quod minima sunt curāda,
& habenda in cōsideratione multis casibus, de quibus ponit Ias.
duodecim casus in *auth. qui rem, C. de sacrosc. eccl. n.16. & seq. de appell.*
vbi plurima exempla ponit, quæ videas. † Extēde, vbi verba sunt
34 vniuersalia, quia ēt minima veniunt in dispositione, Crau. *cons.*
35 *227. ver. octauo considero, & cons.294. col. antep.* † Declarat Bald. *in c. cū*
adeo, n.4. vers. sed. alibi, de rescript. quod de iustitia dispositionis pro
modico falso Notarius non debet vituperari, sed bene de iusti-
36 tia rigoris, *de rescript.* † Declara; quia minima curantur in forma-
libus, q̄n sunt de substātialibus formæ, & forma sit substantialis,
37 alias secus. Dec. *d.c. de appellat. n.5. & seq.* † Declara; quia est materia
brocardica, vt dicit Bald. *in d. cap. cum adeo, n.5. ver. solum: de rescript.*
quia si sumus in iure cōmuni, curam⁹ de modicis, si sumus in iu-
re extraordinem, vel in beneficio contra ius commune, non cu-
38 ramus de minimis. † Declara, q̄n sumus in iis, quę desiderant in-
tegrationem: quia si deficit minimum, non dicitur integra res,
ideo considerantur minima eo casu, alias secus. Dec. *d.c. de appella-*
39 *tionibus n.6. de appell.* Bald. *d.c. cum adeo, n.3. in fi. & 4. de resc.r.* † Decla-
ra; quia minima semper attenduntur istis casibus: Primo, q̄n dis-
positio loquitur per verbū, *aliquid*: Secundo, q̄n dispositio loqui-
tur conditionaliter: Tertio, q̄n sumus in formalibus: Quarto,
quando minimum requiritur ad integrandū numerum maiorē:
item, q̄n agitur permissiue; secus si prohibitiue: Sexto, q̄n militat
eadem ratio in modico, sicut in magno, ita Dec. plene *d.c. de appel-*
40 *lationib. n.11. & seq. de appellat.* vbi late, quod est materia brocardica,
sed sic distingui potest. † Ideo vbi est iuramentum, modicus de-
41 fectus ēt in vno nummo facit incidere in pœnam, late Crau. *d. cōs.*
182. *n.16.* vbi, quod ratio est; quia res indiuidua fit per iuramentū.
† Et emptor non implens iuratam emptionem cadit à tota, si mi-
42 nimum remanet, quod nō impleuit. Alex. *cons.105. Magnifice, n.19.*
ver. accedat, lib.3. † Emphyteuta soluens nummum pro canone ita
expellitur, & cadit, si cessat soluere nummū, sicuti si maior esset
summa. Ias. *in auth. quirem. n.16. C. de sacrosc. eccl.* Bald. pulchre *d.c. cum*
43 *adeo in pr. de rescript. n.3. ver. & sic nota*, plura Crau. *d. cons.182. n.16.* † Et
vasallus contraueniens iuramento fidelitatis in modico in totū
dicitur contrauenisse. Ioan. de Ana. *cons.7. Visis, & ponderatis, col.3.*
44 *n.3.* sequitur Crau. *d.cons.182.n.16.* Gabr. *lib.7.* † Et in solutione gā-
bellæ, qui deficit in vno nummo, non excusatur; quia minima
considerantur. Alex. *cons.105. Magnifice, n.20. vers. pro hoc bene facit lib.*
3. vbi apost. *in ver. defecta*, dat concord. † Declara, q̄n ex errore cal-
45 culi minimum non fuisset solutum; quia tunc non cadit à toto,
sed excusatur. Alex. *d.cons.105. n.19. vers. præterea, lib.3.* † Amplia; qa
46 in criminalibus minima non attenduntur; ideo simonia non cō-
mittitur, si quid minimum donatur. Crau. *cons.46.n.12. ver. confir-*
matur. † Idem in omni delicto ēt doloso; quia si minimum est, di-
47 citur delictum leue, & spernendū. Abb. *cons.25. lib.1. in 3. dub.* Crau.
qui plura adducit *d.cons.46.n.12.* vbi loquitur in falsitate super re
48 importante secutum vnum. † Extende; quia non datur actio de
49 dolo nisi supra duos aureos. Crau. *d.cons.46.n.12. ver. ad idē.* † Et ex
transgressione in re modica quis puniti nō debet. Castr. *cons.377.*
Quantū ad ill.1, col.1. in fi. lib.1. sequitur Crau. *d.cons.46.n.12. ver. ad idē.*
50 † Et nocere non dicitur id, quod parum nocet; quia parum & ni-
hil æquiparātur. Crau. *d.cons.46.n.13.* vbi alios citat, & ponit plu-
51 ra exempla. † Et statutum, quod domum destruens puniatur, nō
habet locum in domuncula; quia non deformatur ciuitas. Alex.
52 *cons.121. Viso processu, n.6. vers. simile videmus, lib.7.* † Et pœna expen-
dentis falsam monetam, quæ est mortis, non habet locum in eo,
qui quatrenos pro vno scuto falsos expendit; quia debet minui.
53 Alex. *d.cons.121. per tot.* maxime *n.5. & seq. lib.7.* † Et fabricans falsam
monetā, qui punitur pœna mortis, non punitur, si fabricauit ba-
gatenos non vsuales in Ciuitate; quia minima & minuta nō ve-
niunt in pœna mortis. Alex. *cons.104. Statutum loquens, in fi. num.7.*
54 *vers. præterea vbicunque. lib.7.* † Contrarium, quod furtum etiam in
55 vno ouo committatur. gloss *in §. gallinarum. Instit. de rer. diuis.* † De-
clara; quia licet ista modica operentur furtum & delictum, ta-

56 men dicitur leue, ita Crau. *d.cons.46.n.14.& vsque in fi.* † Declara, nisi statutum etiam de modicis delictis loquatur. Alex. *cons.*100. *Visa inquisitione,n.7.& 8. ver.nec obstat,lib.6.* vbi loquitur in statuto Bononiæ puniente comitatinum vulnerantem Ciuem; quia nõ
57 distinguitur, an modicum vulnus sit, vel non. † Modicus excessus non est considerabilis. *l.1.§.proinde.ff.de ædilit.edict.* Bald. *in l.fi.*
58 *C.de ædilit.actio.* † Et in laudo nõ datur reductio propter modicã læsionem. Vitalin. *tract.clausul. an reductioni boni viri renunciari possit. col.*12. Vide, *Momentanea,& non dur.ab. &c. Concluſ.* 309. Vide, *Præ-*
59 *iudicium tertii,&c.Concluſ.*493. † Officium minimum nõ venit in dispositione, quod ad legatum factum pauperi; & non habenti officium, non admittatur habens officium. Alexand. *cons.* 91. *Re-*
60 *petitus,in pr.lib.7.* vbi allegat similia. † Dos parua, & minima non cadit sub *auth.præterea.C.vnde vir.& vxor.* quia in quarta succedit vxor sine dote; & vxor cum modica dote; quia parum, & nihil æ-
61 quiparantur. Alex. *d.cons.*91.*in princ.lib.7.* † Limita, quando constat de mente, vt quia ad legatum vocatur nobilis egenus, & pauper, & non habens officium; quia inculcatio verborum, *egenus, & pauper, & non habens officium*, debet intelligi de officio quocunque, quia alias verba illa nihil operarentur, & tamen debent operari. Alex. *d.cons.*91.*n.2.& seq.ver.quia ad hoc respondetur.lib.7.*

Minor summa debetur multis casibus. Concl.240.

1 LEGATVM † factum ex eadem causa in duobus testamentis eodem tempore factis, si in vno sunt legata centum, in alio ducenta, debentur centum dumtaxat, & sic minor summa; quia in maiori præsumitur erratum. Bald. *cons.*307. *Quatuor fuerunt electi,circa fi.ver.dicit lex.lib.1.*

Minores qui dicantur, & minorum beneficio potiantur. Concl.241.

1 COLLEGIA † omnia licita, & pia, quę reguntur per curatores, & ministros, minorum beneficio potiuntur; ideo eis competit restitutio in integrum, sicut minori. Bald. *cons.*465. *In ciuitate Brixiæ,in fi.lib.1.* Signor. *cons.*252.*in fin.vers.præterea est aduertendum.*
2 † Vniuersitates mercatorum, scholarium, & aliorum similium, in quib. possunt esse pupilli, minores, & alii, qui sunt minores, qñ per alios gubernantur, minores repræsentantur. Corn. *cons.*148. *Viso quodam protocollo,colum.3.vers.non enim possunt, lib.1.& cons.* 189.
3 *Viso dicto puncto,col.2.vers.iis tamen non obstantibus.lib.3.* † Ecclesia dicitur minor, & beneficio minoris vtitur; quia sicut minor restituitur in integrum, *c.ap.1.de restitut.in integr.lib.6.* Alexan. *cons.*150. *Viso themate,lib.7.* vbi dicit, quod Ecclesia restituitur aduersus pre-
* scriptionem 40. annorum, secundum magis communem * opinionem, & quod æquiparentur minor, & Ecclesia, est text. *in c.1. & in c.auditis,de in integ.restitut.* gloss *in l.respublica,* & ibi Bart. *C.qui-*
4 *bus ex causis maio.* Afflict. *decis.*390.*col.1.nu.2.* † Conuentus, seu monasterium religiosorum sub nomine Ecclesiæ reputantur minores, quia eis competit restitutio in integrum. Alexand. *d.cons.*150.
5 *lib.7.per totum.* † Pauperes in genere reputantur infantes, & Episcopus dicitur eorum pater, & tutor, & potest pro eis hæreditate adire. Bald. *cons.* 453. *Si ex testamento,nu.3. vers.interdum instituuntur.*
6 *lib.2.* † Extende; quia siue pauperes sint certi Hospitalis, & certi loci, siue sint pauperes in vniuerso, & in genere, repræsentantur minores, & ideo eis competit restitutio in integrum, sicut minori. Bald. *cons.*377. *Quæstio subtilis,n.2.& 3.vers.sed ad hæc potest.lib.3.*
7 † Societas alicuius loci pii dicitur minor ad instar Ecclesiæ; ideo restituitur in integrum saltem facta plenaria executione senten-
8 tiæ. Bald. *in l.1.col.fi.C.ne liceat tertio prouoc.* † Hospitale, & pauperes in eo degentes minores dicuntur, & minoribus æquiparantur. Bald. *d.cons.*377.*n.2.lib.3.* Ang. *cons.*168. *Testator in omnib.n.2.in fi.vers.*
9 *veruntamen Ecclesia.k.orphanotrophos,* vbi Bald. *C.de Episcop.& Cler.* † Et quod Hospitalia pia, & religiosa gaudeant beneficio minorum (prout Florentiæ) sunt Hospitalia S. Mariæ Nouæ, & Hospitale Innocentium, quæ talia sunt propter signa, & indicia, quę requirunt. Doct. *in c.inter dilectos,de donatio.* vbi Innocent. & Imol. *in c.de quarta,* vbi Felin. late *in ver.tertia declaratio,de præscript.* & quæ concurrunt in istis Hospitalibus; ideo prout minores habent priuilegium restitutionis in integrum. *l.omnia.C.de Episc.& Cleric.* Bald. Castr. & alii *in l.orphanotrophos.C.eod.tit.* Ioan. And. *in c.2.de restit.in integr.lib.6.& in c.requisisti,de testam.* Abb. *in c.1.col.pen.de in integ.restit.* Rom. *cons.*407. *Cum præsupponatur,& cons.* 477. *In casu propositæ,col.*
10 *fin.* & Felin. *in d.c.de quarta,n.4.de præscriptio.* † Et propterea Hospitalarii reputantur tanquam tutores, seu curatores, & ipsa Hospitalia repręsentant, tam in iudicio, quam extra, vt per Bald. & Cast. *d.l.orphanotrophos.C.de sacrosc.Eccles.* Socin. *cons.*181. *Visis nu.1.&* *cons.*213.*n.2.lib.2.* Vide, *Tutoribus æquiparati,&c.Concluſ.*453. Ciuitas, & † Respublica priuilegiũ minoris obtinet, quia regitur per ad-11 ministratores. Rom. *cons.*423. *Pro pleniori.num.3.* & de Republica Florentina, Vide *in verb.Florentinorum priuilegia.Concl.*403. Bald. *in l.1.C.etiam per procurat.caus.restit.in integ.* Bart. & Bald. *in l. Respublica. C.quib.ex caus. maior.* & licet gloss. ibi videatur restringere ad Rẽpublicam Romanorum; tamen procedit ex eadem ratione in omni vniuersitate, quæ gubernatur per suos ministros fauore pupillorum, & minorum, qui sunt in vniuersitatibus, vt ibi Bald. in fin. Salyc. *in d.l.Respublica,* qui dicit * communem, & communem * dicit Rom. *d.cons.*423. Alex. *cons.*196. *Perspectis narratis,col.2.n.3.lib.* * 6. & communem * attestatur Ias. *in l.vt inter diuinũ,n.16.C.de sacrosc.* * *Eccles.* & hanc * communem dicit Castr. *cons.*37. *Vt bene attingatur,* * *in pr.lib.2.* † Castrum habens multitudinem hominum, & per gu-12 bernium administrãtium regens dicitur minor, & obtinet restitui in integrum, prout minor secundum * communem, & vsi-* tãta opinionẽ, de qua Rom. *d.cons.*423.*n.3.* vbi apost. *in vers.communis,* dat plurimos concord. plene Alex. *cons.*55.*circa fin.lib.5.& cons.*1.*n.*
22.*lib.4.* Crau. qui exemplificat in aliis vniuersitatib. *cons.*642.*n.*13.
† Villa pariter dicitur minor, & habet beneficium restitutionis, 13 prout Ciuitas. Signor. *cons.*252.*in fi.* vbi, quod illa ratio conuenit, quod commune est, communiter negligitur, & ista est communis, & magis * communis opinio, quod *l.respublica.C.ex quib.caus.* * *maiores,* habet locum in omni ciuitate, castro, & villa, & omni vniuersitate, quæ per alios regitur, & gubernatur, vt ibi Bart. Cast. & communiter * alii, & communem dicit Ias. *in l. vt inter diuinũ,* * *n.16.C.de sacrosc.Eccles.* & hãc opinionem verissimam firmat Corn. *cons.*148. *Viso quodam protocollo,col.3.vers.non enim possunt. lib.1. & cons.* 189. *Viso d.puncto,col.2. vers.iis tamen non obstantibus. lib.3.* ea ratione quia in castris, & villis possunt esse plures pupilli, minores, mulieres & miserabiles, qui læsi debent restitui, prout idem in vniuersitate scholarium, mercatorum, & similium, & Cast. *cons.*37 *in pr.lib.2.* † Contrarium in castro, & villa, quia licet gubernentur p 14 officiales, tamen non habent hoc priuilegium, vt tanquã minores reputentur, & restituantur, tenet gl. & alii, quos citat Cast. *d. cons.*37.*in pr.ver.in republica,lib.2.* † Declara; quia sunt paruæ villæ, 15 vel parua castra, quæ regantur à seipsis, non reputantur minores, secus si magnæ, & regantur ab officialibus, & administratoribus hãc fuisse opinionem Iacob. de Belui. Bart. & modernorum dicit Castr. *d.cons.*37.*in pr.ver.breuiter,lib.*1. vbi, quod conceditur restitutio ex clausula, *si qua mihi iusta causa,* non aũt quia minores. † Con-16 tra declarationem tenent Bald. & alii, quos Castr. *d.cons.*37.*col.*2. *ver.sed Bald.lib.2.* vbi, quod non consideratur, an regatur vniuersitas p se, vel ministros, neq; an magna, vel parua, sed consideratur, quia in ea sunt pupilli, fatui, & miserabiles personæ, quæ habent priuilegiũ minorũ; ideo simpliciter eis cõpetit restitutio, & minoris loco habentur, & indistincte eis datur restitutio, non ex priuilegio Reipublicæ Romanæ, sed ex clausula, *si qua mihi iusta causa.* † Declarat tamen Cast. *d.cons.*37.*col.*2.*in pr.lib.*2. quod ex quo 17 Doctores extendunt ẽt ad omne corpus fictũ, quod in aliis corporib. bene intrat, declaratio, an sit corpus magnum, vel paruũ, quia si non reguntur per administratores, non competit restitutio, si in eo non sunt minores, vel fatui, qui habent priuilegium. † Fiscus minoris, & pupilli personam dicitur habere; quia æqui-18 paratur minori, & pupillo Alexan. *cons.*196. *Perspectis narratis.n.*3. *lib.6.* † Pia causa dicitur minor, & gaudet beneficio restitutionis 19 in integrum ad instar Ecclesiæ, & loci pii. Tiraq. *de priuil. pia causa.priuil.*138. † Respublica Romana transit sine difficultate; quia 20 potitur beneficio minoris, vt restituatur per omnia, sicut minor. *l.respublica.C.quib.ex caus.maio.* Castr. *cons.*36.*in pr.lib.*2. † Declara- 21 men, quia licet collegia, & alia prædicta perpetuo reputẽtur minores, & minorib. æquiparentur; tamẽ differentia est, quod minori non currit tempus quadriennii ad petendam restitutionẽ, nisi postquam maior fuerit effectus, locis autem reputatis minoribus; quia perpetuo sunt minores, currit quadriennium à die, quo incipit factum, vel omissio, per quod debent restitui, & scientiam habuerunt. Bald. *cons.*377. *Quæstio subtilis.n.3.ver.sic pauperes, lib.3.*

Minor excusatur in multis, & quantum duret excusatio. Concl.242.

MINOR † & mulier non habent rectum intellectum, seu iu-1 dicium in agilibus; quia fæpe imo laborant contra propria commoda. *l.si pater.C.de sponsal.* Abb. *cons.*91. *Quoad primum col.4.ar-*
ca med.n.6.posset etiam.lib.1. vbi, quod præsumitur potius pro electione curatoris facta per proximiores, quam per ipsum minores;

quia

quia ætas minoris est suppositia captionib. & multorũ insidiis, allegat l. 1. ff. de minor. & ideo statuta multoties prouident, vt soli nõ possint contrahere. † Et ideo contra minorẽ præsumitur, qñ nõ acquieſcit conſiliis propinquorũ. c. ex ſtudiis ſuis. de præſumpt. † Mater minor excusatur, quia si nõ petiit tutorem intra annum filio, nõ priuatur ſucceſſione, quæ alias priuaretur. Bald. conſ. 303. Mater in prædiũ, lib. 4. † Extende, quia minor 25. annis iuſſus ab hærede aliquid implere ſub pœna priuationis non incurrit pœnam in negligendo; quia ſeruatur indemnis ipſo iure; ſecus in faciendo; gaindiget reſtitutione in integrum Caſt. conſ. 42. in pr. lib. 2. † Amplia; quia priuilegium excuſationis ſemel radicatum, ne incurrat pœnam perpetuam, eſt, etiam ſi mater minor efficiatur maior. Bald. d. conſ. 303. allegat Spec. in tit. de reſtit. in integ. §. ſi quis autem, ver. ſed ſi ipſe lib. 4. † Contrarium, quod imo priuilegium excuſationis, vel alterius beneficii collati minori ceſſet ceſſante ætate, eſt text. in l. Titia. §. vſuras. ff. de leg. 2. vbi vſuræ pupillo, vel minori debitæ non debentur, poſtquam maior erit factus. † Declara, vt primum dictum procedat in fauorabilib. ſecundũ in odioſis. Bald. conſ. 303. circa fi. lib. 4. † Declara ſecundo, vt ampliatio procedat in iis, quæ non ſunt ſucceſſiua, ſed momẽtanea; ſecunda vero opinio in ſucceſſiuis. Bald. d. conſ. 305. circa fi. lib. 4. ver. non obſtat. lib. 4. † Amplia; quia minor excuſatur in delictis, quæ ſunt in negligendo vſque ad ætatẽ 18. annor. & ſic vſq; ad plenã pubertatẽ, ab inde ſupr. in eo cadit dolus, mala fides, & non excuſatur. Alex. conſ. 99. Videtur. circa fi. n. 10. ver. nec etiam obſtat. lib. 4. † Amplia; quia minor excuſatur per reſtitutionẽ in integrum, quando læditur facto ſuo. Vide Reſtitutio in integrum, & c. Concluſ. 285.

Minor ſi dicat ſe maiorem cum iuramento, à quibus excludatur. Concl. 243.

1 MINOR † ſi contrahit, puta alienando cum iuramento, & affirmet ſe maiorem, excluditur à beneficio reſtitutionis in integrum, l. 2. C. ſi minor ſe maiorẽ. Crau. conſ. 192. n. 13. vbi ponit plura exempla. Rom. conſ. 12. Viſo facto, n. 5. Caſtr. conſ. 53. Viſis n. 3. ver. cõſtat autẽ, lib. 2. † Amplia; quia minor excluditur à beneficio reſtitutionis in integrum, qñ iurauit corporaliter ſe maiorẽ; quia non 3 auditur. Soc. Iun. conſ. 3. n. 27. lib. 2. vbi dicit communem. * † Reſtringe, qñ iuraſſet verbo tantũ, quia tunc nõ excluditur, ſi ꝓbat per inſtrumenta minorẽ ætatẽ, alias ſecus, & hæc differentia, de iuramẽto, verbo, vel corporaliter præſtito, eſt cõmunis. Soc. Iun. 4 conſ. 3. n. 27. lib. 2. † In hac materia duo conſideranda ſunt iuramẽta, vnum eſt confirmatorium, prout qñ iurat minor non venire contra, & reſpicit futura, & de hoc habetur in auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vend. & iſtud iuramentum excludit nedũ à reſtitutione in integrũ, ſed ẽt à beneficio, ne poſſit minor dicere cõtractum nullum, ſecundum communẽ * de qua Caſt. conſ. 53. Viſis 5 aũt, n. 3. ver. conſtat, & ver. ſed iuramentum de futuro, lib. 2. † Aliud iuramentum eſt de præterito, vel de præſenti, ꝙ dicitur aſſertoriũ, vt ſi minor dicit ſe maiorẽ, de quo in l. ſi alterius, in fi. C. ſi minor ſe maiꝰ. dixerit, & iſtud tollit beneficiũ reſtitutionis in integrũ, non autem tollit beneficium dicendi inſtrumentum nullum. Caſt. d. 6 conſ. 53. n. 3. ver. poſſet quis forte, lib. 2. † Contrariũ, quod imo ẽt iſtud iuramentum aſſertorium, licet de iure ciuili non excludat à iure dicendi nullũ; bene excludit de iure Canonico, ita diſtinguere 7 hic de Belu. dicit Caſtr. d. conſ. 52. n. 3. ver. breuiter, lib. 2. † Declarat idem Caſt. d. conſ. 53. n. 3. in fi. verſ. breuiter, quod ſi concurrat vtrũq; iuramentum, videl. aſſertoriũ, & confirmatorium non põt reſtitui in integrũ, neq; dicere de nullitate contractus; ſi vero interuenit ſolum iuramentũ confirmatoriũ, adhuc idẽ, vt ibi ſupr. verſ. ſed iuramentum de futuro. ſi vero vtrumq; interuenit, ſed extat ſtatutum (prout Brixiæ) tollens auth. ſacramenta puberum. & ſic cõfirmatorium; quia non põt tollere effectum iuramenti de iure 8 Canonico inducti, adhuc idẽ ibi, per totũ. † Si aũt ſolum iuramẽtum aſſertorium interuenit, tollitur reſtitutio in integrũ, & etiã ius dicendi nullum, niſi minor doceat, quod is, cui fuit iuratum, ſciuerit illum minorem, vel ex aſpectu ſcire potuerit; ſi vero non iuraſſet, ſed ſolũ aſſeruit ſe maiorem, aliquando tollitur ſola reſtitutio in integrum, aliquando non, hæc omnia Caſtr. d. conſ. 53. n. 3. 9 ver. conſtat autẽ, lib. 2. vſq; in fi. † Et propterea pater, qui fecit renunciare filiæ ſuæ minori 20. annis hæreditati paternæ, & doti, & fecit, ſeu recepit aſſertionẽ iuratam à filia, ꝙ eſſet maior, non poteſt dici deceptũ, cũ pater melius ſciat ætatem filiæ, q̃ ipſa filia. Caſt. d. 10 conſ. 455. Ad primum, num. 5. ver. nec obſtat, ſi dicatur. lib. 2. † Declara alio modo; quia licet non detur minori reſtitutio aduerſus contractũ, qñ fuit iuramento confirmatus; quia iurauit non venire cõtra, bene minor põt reſtitui aduerſus factum omiſſum, ex quo lederetur per contractum. Alex. conſ. 222. Viſa facti, in fi. lib. 2. n. 22. ver. poterit ẽt. † Amplia; quia ſtante ſtatuto, ꝙ iuramentum minoris ſine certa ſolẽnitate contrahentis præſumatur dolo, & metu extortũ, ſi minor iurauit ſe maiorem, & contraxit, ſtatutum nõ habet locũ hoc caſu; quia cum ſciret ſe minorem, cenſetur potius ad decipiendũ feciſſe. Abb. conſ. 71. Quinq; dubia, in pr. lib. 1. vbi pro vtraq; parte, & hanc tuetur. † Contrariũ, quod imo communiter 12 teneatur tale ſtatutum valere, & tollere effectum iuramentum propter dolum, præſumptum, & quia tale iuramẽtum incidit in eundem contractum, habere debet locum ſtatutum; quia eadẽ facilitate mouetur, & inducitur ad iurandum ſe maiorem, qua motus eſt ad contrahendum ſine ſolemnitate. Abb. conſ. 71. in pr. lib. vbi ponit plura exempla. † Declarat Abb. d. conſ. 71. n. 6. ver. exi- 13 is concluditur, lib. 1. vt ſi minor ſciuit ſe minorẽ, & iurauit contrariũ, dolus ex parte minoris ſit; quia iurando ſcienter contra veritatẽ eſt in dolo; ſi non conſtat, ꝙ ſciuerit, præſumitur per errorẽ, & põt præſumi doloſe inductus. † Tu melius dicas ſecundum 14 Caſtr. d. conſ. 53. n. 3. verſ. breuiter. lib. 2. ſi minor ſciuit ſe minorem; & is, cui iurat, ignorauit, dolus ſit ex parte minoris, ſi vterq; ſciuit, tunc minor iuuetur ſtatuto, quia doloſum iuramentum præſumitur, quia is, cui iuratur, participãt de falſo iuramento, prout idem dicimus de metu. † Limita; quia licet excludatur à benefi- 15 cio reſtitutionis in integrum; non tamen excluditur, quin poſſit allegare nullitatem contractus, ſi probat ſe minorem, puta ſtante ſtatuto, quod minor ſine conſanguineis, & decreto non poſſit contrahere, alias contractus ſit nullus. Ioan. And. in addit. ad Spec. tit. de ſent. §. vt autem, n. 3. in ver. procedendum, de ſentent. ꝙ pro ſingulari refert, & ſequitur Rom. conſ. 12. Viſo facto, n. 5. vbi apoſt. in verſ. addit. ad Spec. citat plurimos, Socin. conſ. 66. Fruſtra plenitudini, n. 28. verſ. & hæc opinio, ſequitur Soc. Iuñ. conſ. 3. n. 28. lib. 2. Curt. Iun. conſ. 118. Præſupponitur, n. 9. & conſ. ſeq. Pro clara. n. 6. & ſeq. Curt. Sen. conſ. 43. Super contingentia, n. 35. † Extende, ẽt ſi iurauit ſe maiorem & de non 16 veniendo contra; ita quod duo iuramenta cõcurrant. Soc. Iun. d. conſ. 3. n. 26. & ſeq. lib. 2. † Imo etiam ſi ſine iuramẽto aſſeruit filius- 17 familias ſe emancipatum, cum non eſſet; quia non propterea cõualidatur contractus à ſtatuto prohibitus cum filio familias; quia ſola aſſertio falſa, quod ſit emancipatus, non conualidat contractũ nullũ, ſed agitur de dolo, l. quod enim, iunctal. præced. in fi. ff. de dol. Alex. conſ. 122. in pr. lib. 6. † Vide tamen Corn. conſ. 121. lib. 3. in fi. qui 18 contra extenſionem, & limitationem tenet, licet reprobetur à Soc. Iun. d. conſ. 3. n. 27. lib. 2. † Contrarium tenet Fulg. conſ. 219. vbi, 19 quod mulier, quæ medio iuramento aſſeruit ſe non habere proximiores, & contraxit cũ curatore, non auditur volens docere, quod haberet proximiores, ſequitur Steph. Feder. in ſuo lib. de legũ interpretatione. p. 2. char. 5. item debet intelligi. Tiraq. de legib. connub. gl. 8. n. 136. & vide multos caſus per Tiraq. ibi m. 135. in minore, & mu- liere, & aliis falſum aſſerentib. rẽ non dotalem, ſe patresfamilias, ſe maiores; quia non audiuntur volentes contrariũ aſſerere. † I- 20 dem, ſi mulier alienat ignoranti fundum dotalẽ, & aſſerit ẽt ſine iuramento non eſſe dotalem ad decipiendum, nõ enim auditur, ſi velit dicere contrarium. Alex. conſ. 122. n. 2. lib. 6. † Idẽ in mino- 21 re dicente ſe maiorem ad decipiendum; quia perdit reſtitutionẽ in integrũ. Alex. d. conſ. 122. Quoniam abunde. lib. 6. n. 2. † Item, ſi mu- 22 lier induta veſte virili ad decipiendum intercedit pro alio, priuatur beneficio Velleiani. Alex. d. conſ. 122. n. 2. lib. 6. † Declara; quia 23 ẽt ſi non iurauit; quia dicens aliquid, quod eſt falſum, ad decipiẽdum contrahentem, puta quod contrahens filius familias ſit emancipatus, vel maior, cũ non ſit aliquando obligatus, aliquãdo non, ſed contra eum agitur de dolo, vt per Alex. d. conſ. 122. Quoniã abunde. lib. 6. vbi pro vtraq; parte, tandẽ ſoluit, quod ſi minor, vel mulier contraxerunt cum dolo, & mendacio cum ſciente eſſe mendaciũ, non obligantur; ſi vero cum ignorante, obligantur, quatenus effectiſunt locupletiores, alias obligantur de dolo in ſubſidium. † Declara, vt per Tiraq. in loco prædicto. de leg. connub. 24 gl. 8. q. 16. n. 142. & ſeq. vt ſi is, cui fiat aſſertio falſa, ſciat, non valeat contractus, ſi ignoret, valeat in præiudicium aſſerentis, & ita diſtinguit etiam Caſt. conſ. 53. n. 3. & conſ. 455. Ad primum, n. 5. ver. nec obſtat, ſi dicatur. lib. 2. † Declara ſecundo, quia ſi minor factus eſt lo- 25 cupletior, tenet contractus contra eum propter falſum mendacium, ſi non eſt factus, tenetur de dolo, ſi alius ignorauit, & ita Alex. diſtinguere d. conſ. 122. lib. 6. aſſerit Tiraq. d. tract. de legib. connub. gl. 8. q. 16. n. 140. † Declara; quia magis tolerabilis eſt ignorantia in 26 in minore iurante ſe maiorem, quam in muliere iurante non habere affines, vel fundum non eſſe dotalem, ſic arguit Alex. d. conſ. 122. lib. 6. num. 2. vbi, quod minor aſſerens ſe maiorem non eſt in dolo, prout mulier, & ſic videtur velle etiam Tiraquell.

de legib. connub. gloſſ. 8. quæſt. 16. num. 140. & ſequent.

Minor quibus æquiparetur circa fauorabilia. Conclus. 244.

1 MINOR † æquiparatur mulieri, vt sicut mulier renuncians beneficio Velleiani non certiorata sibi non prejudicet; ita minor renúcians etiam cũ iuramento restitutioni in integrum non certioratus sibi non præiudicet, maxime ad damnum euitandum. Dyn. *cons.5. Quæstio talis est, quidam nomine, per tot.* maxime
2 *n.4.vers. mulieres vero.* † Amplia; quia æquiparatur rustico, vt sicuti ignorantia iuris excusat rusticum; ita etiam excusẽt minorem.
3 Dyn. *d.cons.5.n.5.ver. præterea parificantur.* † Amplia; quia omnia priuilegia competentia maioribus competunt minori, qui iurauit; quia iuramentum facit ipsum maiorem; ideo sicut ignorãtia iuris excusat maiorem, quando tractat de damno vitando; ita excusat minorem, qui iurauit non venisse contra. Dyn. *d.cons.5.nu.6. vsque in fi. vers. præterea certum est.*

Minor quando teneatur totum approbare, vel reprobare. Conclus. 245.

1 MINOR, † qui non potest damnosa acceptare, neq; vtilia reprobare, bene tenetur in totum approbare, vel reprobare gesta per tutorem, si adsunt aliqua vtilia, & aliqua damnosa; ideo non potest dicere, volo approbare vtiliter gesta, & inutiliter reprobare. *l. cũ quærebatur. ff. de admin. tut.* & ideo tenetur tutor, quatenus fiat repudiatio, tenebitur vt negociorum gestor, vt ibi gl. *in ver. gesti esset.* Rom. *cons.414. Quoad primum. n.2. ver. quoad secundum,*
2 vbi, quod tenetur ad omnia damna illata minori. † Declara; quia minor nihilominus debet sentire lucrum causatum ex gestione prædicta, & non debet sentire damnũ, quando ex dolo fuit causatum; imo lucrum causatum minori ex gestione, vel communione, nõ debet compensari cum damno causato ex dolo, vt idẽ
3 Rom. *d.cons.414. in fi. n.7. & 8. ver. quoad vltimum.* † Limita; quia regulariter contractus, & iudicium, quod non põt claudicare, bene claudicat cum minore, vt valeat, quatenus in fauorem minoris, & non valeat, quatenus in damnum minoris. Vide, *Claudicatio non admittitur, &c. Concl.287.* † Et ideo sententia lata contra minorem interueniente curatore testamentario, qui non accepit administrationem à iudice, dicitur nulla, licet si esset lata prominore, valeret; quia quilibet ꝓ minore ad vtilia admittitur. Alex.
5 *cons.3. In causa, & lite. col. fi. n.7. in fin. cũ seq. ver. vltimo puto, lib.2.* † Imo sufficit, quod fuerit pro minore admissus procurator; qui non est, vt non possit dici contumax. Alex. *d.cons.3. in fi. n.8. lib.2.*

Minor renuncians beneficio sibi competenti debet certiorari, & quid de aliis. Concl. 246.

1 MINOR † si renunciat non certioratus de iure, cui renunciat, sibi non præiudicat; etiam si iurauerit. Bald. *cons.148. In casu proposito. n.5. ver. in cõtrarium. lib.1.* plenius *cons.213. Punctus talis est, circa fi. vers. ad hoc videtur, lib.1.* Dyn. *cons.5. Quæstio talis est, quidam nomine, per tot.* vbi, quod minor potest petere restitutionẽ in integrũ, non obstante iuramento, si in specie non fuit certioratus de beneficio restitutionis, & quod minor renuncians alicui beneficio debeat certiorari, alias renunciatio non valeat. Bald. *cons.96. Pu-*
2 *pillus. n.2. lib.5.* Curt. *cons.43.* vbi late. † Contrarium tenet Bart. *in auth. Sacramenta puberum. n.16. ver. quæro, vtrum per tale iuramentum, C.*
* *si aduers. vend.* v bi quod * communiter tenetur contrarium; quia sufficit, quod iuretur super facto; vt censeatur iurasse super toto,
* quod dependet ab illo facto, & hanc magis * communem dicit Alex. *cons.27. Viso libello, n.2. lib.1.* vbi tollit omnia contraria; quia iuramentum repræsentat illum maiorem, & generalis cogitatus sufficit, & per totum consilium dicit, quod iuramentum facit eũ
* certum, & non requiri certiorationem secundum * omnes, & a-
* post. *in ver. certioratione,* idem Alex. *cons.42. n.17. in fi. lib.1.* v bi * dicit
* communem, & *n.10. in fi.* dicit magis * communem, & communem etiam dicit & *cons.125. Visis, & consideratis, n.8. lib.1.* Bolog *in ad-*
3 *dic. ad cons.10an. de Anan.100.* vbi alios allegat. † Declara vt per Bald. *cons.376. Casus talis est, lib.3.* vbi recitat opiniones, & dicit, quod de iure ciuili opinio Dyni est substentabilis, sed quod tutius est petere absolutionem à iuramento, & tunc dabitur restitutio in integrũ, qui loquitur, quando simpliciter iurauit minor non veni-
4 re contra. † Declara secundo; quia si minor sciebat beneficium restitutionis, & ex certa scientia iurauit non venire contra occasione minoris ætatis, neq; aliqua alia causa; tunc non restituitur, & licet mentio specialis de restitutione nõ sit facta; quia satis est, quod sit certus de effectu. Bald. *cons.376. circa fi. ver. nisi è contra, lib.*
3. † Declara tertio; quia minor si renunciat beneficio sibi com-
petenti, debet certiorari, & præsumitur ignorare, qñ non iura-
uit, Alex. *cons.27. n.3. ver. non obstat, quod minor, lib.1.* † Declara; quia 6
si renunciat cum iuramento præsente curatore, nõ requiritur a-
lia denunciatio. Alex. *cons.222. Visa facti, n.2. & seq. ver. & cum opinione, lib.2.* Vide, *Certioratio non est necessaria mulieri, vel minori multo ca-*
sib. Concl.197. & Concl. ibi prox. seq. † Amplia in muliere, quæ si non 7
est certiorata de iuramento præstito, quid importet, dicitur non
obligari, vt incurrat pœnã, maxime, qñ minor est. Bald. *cons.139. Factum tale est. in fi. ver. præterea stat utum, lib.2.* Dyn. *d.cons.5.nu.3. & 4.*
ver. q aũt à parte. † Extende; quia licet mulier renũciauerit gene- 8
raliter omnibus beneficiis, &c. non tamen probatur certiorata,
nisi expresse dicatur. Bald. *cons.193. Punctus, prohibetur, in fi. lib.5.* Re-
stringe; † quia mulier, qñ ꝓ se contrahit, non debet certiorari de 9
beneficio iuris, sed solũ, qñ pro alio se obligat; quia, vt renuncier
Velleiano, debet certiorari. Cuman. *cons.72. De iure communi, n.12.*
ver. nec obstat. Alex. *cons.42. n.17. in fi. lib.1.* † Imo ẽt, qñ pro alio inter- 10
cedit, non debet certiorari, si iurauit. Alex. *cons.27. n.3.* vbi apost.
in ver. certioratione, lib.1. & Bolog. *in addit. ad d.cons.10an. de Anan.100.*
† Amplia; quia minor 25. annis diuidẽs bona cum aliis fratribus, 11
si promittat non venire contra, & se inuicem liberent generali-
ter cum iuramento; tamen non censetur renunciasse fideicom-
misso, licet sciuerit fideicommissum, si in specie non fuit certifi-
catus; quia licet iuramentum repræsentet eum maiorem; non ta-
men repræsentat scientem de beneficio; & importantia renun-
ciationis. Bald. *cons.434. per tot.* vbi recitat opin. & hanc tenet in
fine, *lib.3.* † Contrarium Alex. *cons.27. n.4. lib.1.* vbi, quod præsumi- 12
tur scire in genere. † Amplia in muliere renũciante iuri hypothe- 13
cæ dotalis, qa debet certiorari, si hypotheca non sit expressa, sed
legalis, cui renunciat, secus si expressa esset. Bald. *cons.165. Vtrum*
sit necesse, lib.3. † Contrarium, ꝙ imo mulier non debeat certiora- 14
ri, qñ iurauit, nec ẽt si non iurasset, excepta causa Velleiani. Alex.
cons.42. n.17. in fi. & n.18. lib.1. vbi, ꝙ non habet aliquod priuilegiũ
in hoc. † Amplia, ẽt si extaret statutum, ꝙ minoris contractus sit 15
nullus, nisi corã iudice, vel cũ certa solennitate fit celebratus; qa
iuramentũ ẽt sine vlla certioratione facit valere contractũ, nec
datur restitutio in integrum, plene Alex. *d.cons.27. Viso libello p tot.*
vbi, ꝙ vtraq; parte, & dicit hanc * communẽ, & magis commu- *
nem, *lib.1.* † Declara; quia licet non detur restitutio in integrũ, be- 16
ne põt dicere minor de nullitate contractus. Rom. *cons.12. Visa fa-*
cto, n.5. vbi plena apost. † Amplia; quia in Velleiano, cui mulierre- 17
nunciat, requiritur certioratio, alias sibi non præiudicat. Bolog.
in additio. ad d.cõs. 10. de Anan.100. † Restringe, nisi iurauerit. Bolog. 18
d.cons.10an.100. vbi late. † Amplia; quia ẽt si mulier minor dicatur 19
in instrumento certiorata; adhuc tamen non præiudicat iuramẽ-
tum, nisi aliunde, q̃ ex instrumento probetur certioratio. Fed. de
Sen. *cons.199. And. Angela.* sequi videtur Ias. *in l. de iu. ff. de transact.* &
plene Curt. *cons.43.* vbi multa allegat. Vide, *Minor. Concl.249.* vbi, 20
quod particularis scriptura, imo etiam instrumentũ requiritur.
Alex. *cons.191. Perspecto, n.3. vers. fortificari etiam potest lib.6.* vbi sequ-
tur Feder. de Sen. & dat alios concord. & iterum *cons.141. Ponde-*
ratis, in fi. lib.1. & alii, quos posui ad ipsum Fed. de Sen. *d.cons.199.*
† Contrariũ dicit Apostil. ad Alex. *d.cons.141. in fin. lib.1. vers. proba-* 22
tur, vbi dicit * omnes contrarium tenere *in l. sciendum, ff. de ver. ob-* *
lig. † Amplia, quando minor fuit læsus; quia stante læsione non 23
præsumitur certioratus ex iuramento super facto de non veniẽ-
do contra; ideo non obstat iuramentum. Bald. *cons.312. lib.3.* licet
cons.376. lib.3. dicat tutius esse, petere absolutionẽ à tali iuramẽto,
& ꝙ in damnosis renunciatio minoris sine certioratione ẽt iu-
rata non obliget, Bald. *cons.96. in fi. lib.5.* † Extende, vt procedat, ẽt 24
si donauit illud plus, ꝙ res vendita valeret; quia talia verba tan-
quam captiosa sunt restringenda ad modicam quantitatẽ. Bald.
d.cons.376. in fi. lib.3. † Restringe nisi minor esset certus de valore, 25
& renunciasset in genere cum iuramento. Alex. *cons.42. per tot. &*
n.17. in fi. lib.1. vbi dicit * communem. † Limita; quia pupillus, vel *
ẽt proximus pubertati, quantumcunq; renũciauerit, & iurave-
rit ẽt certioratus nõ obligatur. Bald. *cons.96. Pupillus sine auctoria-*
te, lib.5. n.2. Fulg. *cons.237. Finus Guidonius, col.2. vers. & in prima.* † Ex- 27
tende; quia iuramentum non obligat impuberem etiã proximũ
pubertati, licet cũ iuramento, & præsentia tutoris renunciave-
rit minori ætati, & promiserit non cõtrauenire; quia cũ non ha-
beat iuramentum tres comites, videlicet, discretionem, minor
non obligatur, neq; tutoris auctoritas ligat animam impuberis.
Fulgos. *cons.237. col.2. vers. & in prima,* vbi, quod potest rescindere
ex capite læsionis. † Limita, nisi iurauerit super minori ætate; qa 26
tunc iuramentum facit eum maiorem. Baldus *dict. cons.148. vers. in con-*

in contr. trium, lib. 1. Alexand. *d. cons. 27. num. 2. & seq. per tot. lib. 1.* imo tunc minor præsumitur certioratus, & renunciasse restitutioni in integrum, & mulier Velleiano, secundum magis * communé, 27 de qua Alex. *consil. 146. Viso themate, in princ. & num. 2. lib. 7.* † Contrarium, quod licet iuramentum repræsentet maiorem, non tamen repræsentat scientem, si non est certioratus. Bald. *cons.* 434. 28 *Factum proponitur, in fin. ver. sed aduertendum, lib. 3.* † Restringe limitationem, vt non procedat, quando minor esset læsus in contractu bonæ fidei, & dolose inductus ad contrahendũ, quia licet sit certioratus de minori ætate, & illi cum iuramento renunciauerit, si non fuit certioratus de quantitate damni, non sibi præiudicat. Bald. *d. cons. 213. lib. 1. circa fin. ver. ad hoc videtur*, vbi, quod iuramentũ nihil operatur hoc casu, etiam si renunciauit minori ætati, ac enormi, & enormissimæ læsioni; quia de enormi læsione, & quan- 29 titate debuit certiorari, alias non valet renunciatio. † Restringe limitationem; quia licet iuramentũ repræsentet minorem, tanq̃ maiorem, tamen si tractat de damno vitando, restituitur aduersus iuramentum, qñ non fuit certioratus. Dyn. *d. cons. 5. per tot.* ma- 30 xime, *n. 7. & seq. ver. præterea certum est.* † Limita; quia bene sufficit certioratio in effectu, licet in specie non sint expressa verba, nam si mulier non intelligat, Velleianum Senatusconsultum quid sit, tamen sufficit, quod intelligat, q̃ non potest obligari, nisi renun- 31 ciet. Bald. *cons. 376. circa fin. lib. 3.* † Limita; quia omnis, qui cum iuramento renunciat beneficio, sibi præiudicat, etiam si non sit 32 certioratus. Alexand. *consil. 42. num. 9. versicul. septimo oritur, lib. 1.* † Extende in muliere renunciante Velleiano, & fideiubente cum iuramento; quia etiam non certiorata sibi præiudicat. Alex. *cons. 42. num. 9. ver. pro hoc, lib. 1.* vbi, quod iuramentum facit valere a- 33 dum omni meliori modo, *num. 10.* apostill. *in ver. meliori modo.* † Limita in minore cum iuramento promittente non venire contra, quia non restituitur, licet non fuerit certioratus. Alex. *cons. 27* * *nu. 2.* vbi dicit magis * communem, & q̃ de consuetudine non sit * certioratio; & *cons. 42. num. 10.* in fine dicit magis * communem, & quod communis stylus ita obseruat, *lib. 1.* Bologn. ad *cons. 10. de anat. 100.* vbi multos allegat, & Alex. *cons. 146. n. 2. lib. 7.* vbi dicit 34 magis * communem. † Contrarium, quod imo, vbi agitur de abdicatione iuris quæsiti, vel quærendi, præsumitur ignorantia in muliere, ergo iuramentum nihil operatur. Signor. *cons. 250. n.* 35 *9.* vbi, q̃ iuramentum non extenditur ad ignorata. † Declara; q̃ inistis personis, quæ sunt subiectæ captioni ob fragilitatẽ sexus, datur absolutio à iuramento, & releuantur, quatenus læsi, & hoc est tutissimum remedium; quia quicquid cõtro uertatur semper tutior via est, quod iuramentum obstat, nisi iurans absoluatur; vel habiliteur, ita Alex. *cons. 125. num. 9. ver. & ideo dixit, lib. 1.* vbi dicit * magis comm. Vide, *Absolutio. Conclus. 58.*

Minor non potest donare, & quando secus. Conclus. 247.

1 MINOR † non potest donare; ideo non valet donatio rerum immobilium minoris, etiã si interuenerit authoritas curatoris, & decretum iudicis; quia donare non cadit in generali administratione etiam cum libera. Castr. *consil. 161. Non est dubiũ,* 2 *in princ. lib. 2.* † Amplia; quia neque valet donatio mulieris minoris facta patri suo sine iudicis decreto. Dyn. *cons. 44. Quæstio, de qua* 3 *agitur. per tot.* † Extẽde; quia neq; valet donatio minoris facta extraneo etiam cum decreto iudicis, & cum iuramento. Castrens. *consil. 343. Considerandum, nu. 2. & seq. lib. 1. & col. fin. ver. & si dicatur, q̃* 4 *decretum est nullum*, & loquitur in liberatione facta sine causa. † Extende; quia imo non valet donatio facta per minorem sorori suæ in monasterio existenti nondum professæ, licet interuenerit solemnitas statuti, videlicet præsentia iudicum mercantiæ, consensus, & iuramentum proximiorum; quia donatio non cadit in administratione tutoris. Castr. *cons. 433. Cum statutum, in princip. & per tot. lib. 1.* vbi tollit omnia cõtraria, quod leges facilius permittant alienari fratribus, & illis de familia, & q̃ monialis non pro- 5 fessa habetur pro laica seculari. † Extende, vt procedat, ẽt si statutum dicat, q̃ non valeat donatio minoris, nisi interuenerit certa solemnitas; quia cũ statutum sit factum ad fauorem minorũ, licet interuenerit solemnitas, nõ valet donatio simplex; quia semper minor læditur, sed necessario statutũ debet intelligi de donatione ex causa; puta ob benemerita; quia etiam debent probari. Castr. *d. cons. 433. in prin. lib. 1. & n. 2.* vbi, q̃ non præsumitur pro decreto, vel solemnitate, qñ extat maior præsumptio contraria, prout q̃ læditur minor, imo dicit, q̃ inquisitiõ diligens non o- 6 peraretur; quia ficta, & affectata præsumitur. † Amplia; quia filiusfamilias minor non potest donare patri sibi authorizanti, siue donet bona aduentitia, siue etiam profectitia, in quibus pater habet vsumfructũ, & legitimam administrationem; quia adesse possunt quatuor defectus. Primus est, si supra summã 500. quia est nulla, ab inde supra ob nõ insinuationem. Secundus defectus est; quia requiritur decretum iudicis in omni alienatione bonorũ minoris. Tertius defectus est; quia donatio nõ est de administratione. Quartus defectus; quia pater sibi authorari non potest. Flor. à S. Petro *cons. 8. per tot.* vbi late. Vide, *Authorari nemo potest in re sua ad commodum suum. Concl. 565.* † Extẽde; quia minus põt 7 alteri donare minor, siue tacite, siue expresse. Vide, *Minor sine decreto non potest alien. Concl. 249.* † Extende etiã cum authoritate tu- 8 toris. Vide, *Tutor non potest alienare, &c. Concl. 450.* † Amplia; quia 9 minor non potest bona etiam feudalia donare, vel alienare sine decreto, & aliis solemnitatibus, & alienatio facta aliter est nulla, maxime, qñ sine iuramento. Alex. *cons. 150. In causa, in princ. lib. 6.* † 10 Amplia; quia valet donatio rerũ immobiliũ facta à minore mercatore, licet extet statutum, q̃ minor 25. annis, maior tñ 14. si est mercator, agat, faciat, & contrahat tanquam pater familias; ex omnib⁹ eius contractibus teneatur, sicut quilibet maior, quia sicut de iure communi non potest donare ẽt cum iudicis decreto, & curatoris authoritate; ita neq; si esset mercator minor; q̃ statutum solũ reintegrare intendit personam mercatoris ad cõtractus, prout de iure communi, minor cum decreto iudicis, & authoritate curatoris. Castr. *cons. 161. per tot.* maxime *in prin. ver. sed est dubium, lib. 2.* quia dicit statutum recipere interpretationẽ passiuã à iure communi. † Extende; quia sicuti minori læso daretur re- 11 stiturio in integrũ, si contraxisset cum iudicis decreto, & authoritate curatoris, ita ẽt in casu statuti repræsentantis eum maiorẽ. Castr. *d. cons. 161. col. 2. circa fin. ver. item dico, lib. 2.* † Amplia; quia filia 12 minor donans successionis ius, seu portionẽ hæreditatis matris fratri suo, cũ consensu proximiorum attestantium credere, q̃ cedat in vtilitatem puellæ, & sic seruata solemnitate statuti, & cum iuramento de non veniendo contra, potest petere absolutionem à iuramento, & illa obtenta, quatenus iuramentũ non cõfirmet contractum, potest vendicare donata, quatenus confirmet, potest tanquam læsa petere restitutionẽ aduersus contractũ; quia est decepta, & læsa in tot. Abb. *cons. 107. Quatuor sunt, col. 3. in pri. n. 3. & seq. ver. restat nunc examinare, lib. 2* vbi, q̃ causa est falsa, quod cedat in vtilitatẽ donantis; quia donare semper est perdere, & *n. 8.* dicit, q̃ donatio facta fratri non est sufficiens causa donandi bona minoris, vide eum; quia plene loquitur. † Amplia; quia in iis, 13 in quibus minor non potest donare circa immobilia, neq; potest donanti consentire, quando ipse minor habet dominiũ rei. Bart. *cons. 70. Reuerendissime, in princ. vers. nec potest dici, lib. 1.* vbi, quod regula infallibilis est. † Restringe, quando minor non habet domi- 14 nium rei immobilis; quia tunc bene potest alienanti consentire. Bart. *d. cons. 70. in prin. lib. 1.* vbi dat exemplũ; quia licet minor non possit manumittere seruum proprium, bene potest consentire manumissioni faciendæ per dominũ de seruo, q̃ minor habet in pignus. † Limita; qñ donat cum iuramento; quia iuramentum 15 facit eum maiorem. Alex. *cons. 59. Viso, in princ. lib. 5.* & maxime, qñ est donatio reciproca per compromissum iuratum, & per laudum sequutum, vt ibi. † Limita in tutore Principis, vel ex causa; 16 quia potest donare cum solemnitate. Vide, *Tutor non potest alienare. & c. Concl. 450.* Vide, *Tutor qualem administr. & c. Concl. 446. num. 4.* † Limita; quia minor 25. annis potest donare res mobiles; quæ nõ 17 continentur sub prohibitione legis, *l. quæ tutores. C. de admin. tut.* Bart. *cons. 70. Reuerendissime Domine, in princ. lib. 1.* vbi loquitur in donatione simplici, & facta sine decreto, vbi, quod apud ipsum nullum est dubium, & ibi apostill. dat concord. *in ver. Reuerendiss. Domine.* † Declara tamen; quia posset minor restitui in integrum, *l. 2.* 18 & ibi glos. *C. si aduer. donat.* Bart. *d. cons. 70. in princ. lib. 1.* † Declara; 19 quia iura, quæ prohibent bona mobilia minoris alienari sine decreto, loquuntur in tutore, & curatore, qui non possunt donare, nisi certis casibus; non autem habent locum in ipso minore. Bar. *d. cons. 70. in princ. remanet ergo, lib. 1.* Vide, *Donare non potest minor etiam cum decreto. Conclus. 682.*

Minor an possit sine decreto dotare. Conclus. 248.

MINOR † adultus non potest dotare sororẽ ex bonis stabili- 1 bus sine decreto iudicis; quia requiritur saltem causæ cognitio, an suppetant facultates, an vir sit tanta dote dignus. Bald. *cons. 108. Quæritur, vtrum adulta, per totum, lib. 1.* † Amplia; quia nec 2 minor adulta potest augmentum dotis facere in bonis stabilibus pro se, sine decreto iudicis, nec donationem facere ob sponsalitiam largitatem. Bald. *d. consil. 108. per totum*, vbi est casus, *lib. 1.*

3 †Amplia; quia neque mulier minor potest se ipsam dotare in bonis stabilibus; quia dotis constitutio in immobilibus est alienatio; Petr. de Anchar. *consil. 94. Ista Domina Ioanna, in princip.* † Extende; quia sicut mulier minor non potest se dotare in bonis immobilibus expresse sine solemnitatibus, ita et non potest tacite stante statuto, quod omnia bona mulieris censeantur data in dotem, prout Bononiæ; quia tale statutum non dispensat minorem. Pet. de Anch. *d. consil. 94. in princ.* vbi dicit hoc clarum stante alio statuto, quod minor non potest alienare sine solemnitatibus. † Amplia; quia minor non potest se obligare pro dote vxoris fratris à fratre recepta, & obligatio sonat in læsione minoris, vel dementis, ideo obligatio non valet; etiam si minori datus sit curator, cũ cuius authoritate, & iudicis decreto, & cum iuramento minor se obligauit. Petr. Anch. *cons. 83. Visis diligenter, per tot.* † Extende multo magis in demente, vel mente capto. Pet. Anch. *d. cons. 83. in princip.* † Amplia; quia stante statuto, quod minores sine certa solemnitate non possint obligari, nõ valebit etiam dotatio sororis facta non seruata forma statuti per minores, quando supra summam debitam dotarunt; quia cum sit donatio, poterunt reuocare. Castrens. *consil. 469. Ad primum, num. 3. ver. tertio principaliter, lib. 1.* † Extende, vt procedat, etiam si aliqui ex fratribus minoribꝰ decesserint; quia superstites hæredes reuocabunt etiam portionem defunctorum. Castren. *consil. 469. nu. 3. ver. quantum vero, lib. 1.* † Limita, quia licet non valeat constitutio dotis facta ab impubere muliere, ex quo matrimonium non tenuit, si tamen perseuerauit in matrimonio superueniente pubertate, sicut cõualidatur matrimonium, ita etiam dotis constitutio. Signorol. *consil. 214. col. fin. ver. item hæc mulier.* † Sed nota cautelam, qua potest minor dotare mulierem nobilem, si secum contraxerit matrimonium sine solemnitate, puta si faciat depositum penes bancharium, vel mercatorem, qui depositarius fideiubeat pro minore de soluẽda dicta dote. Castrens. 434. *Visis omnibus, n. 2. ver. tertio principaliter, lib. 1.* † Limita; quia licet non possit minor adultus secundum præmissa dotem augere in bonis stabilibus, tamen si contraxit cum ignorante eum minorem, tenetur ad interesse. Bald. *cons. 108. circa fin. ver. & hoc verum quantum, lib. 1.* vbi dicit secus esse, si cum scientẽ; quia non tenetur ad aliquid. † Limita; quia mulier etiam impubes potest dare actionem, quam habet in dotem sine decreto, ergo sine curatore, & cum decreto. Signor. *consil. 214. in quæstione vertente, col. fin. in princip.*

Minor sine decreto non potest alienare. Concl. 249.

1 MINOR † sine decreto alienans non perdit ius suum in feudo, quia venditio non tenet. Bald. *cons. 9. nu. 5. ver. nunquid autem, lib. 1.* Castr. *cons. 386. Sine dicamus, in princ. lib. 1.* † Et sine decreto, & authoritate iudicis nõ valet alienatio facta rei stabilis per minorem, *l. non solum, & l. minorum, & l. etiam. C. de præd. minor.* non distinguendo, an adultus esset, & an haberet curatorem; quia iura
3 loquuntur indistincte. † Et quod adultus, quamuis careat curatore, tamen non possit alienare sine decreto, tenet expresse Bart. *in l. ex legati causa. ff. de ver. oblig.* Canonistæ *in c. constitutus, de in integ. restit.* reprobantes, gl. pen. ibi, quæ volebat contrarium, in termi-
4 nis Ias. *consil. 48. lib. 1.* † Et quæ solemnitates requirantur in alienatione bonorum stabilium minoris. Fabian. de Mont. *tract. de empt. & vendit. quæst. 5. principali, ver. sequitur videre de forma.* Dec. aliquid *cons. 60. colum. 2.* & plenius *cons. 403. Quamuis in casu.* Marsil. *sing. 556.* Paris. *cons. 98. Circa præsentem, lib. 1.* Afflict. *decis. 149. & 393. nu. 9.* Capic. *decis. 113. per tot. am.* Alex. *cons. 179. n. 8. lib. 7.* Vide inf. *Concl. 268.* & Ruin. *cons. 207. num. 13. lib. 1.* Rol. à Vall. *cons. 33. lib. 1.* Dec. *cons. 556. nu.*
5 6. Paris. *cons. 99. & 100. lib. 1.* † Requiruntur autem plura ad hoc, vt alienatio bonorũ minoris fieri possit, videlicet, quod sit ex causa necessaria, vt quia vrgeat æs alienum, & quod hoc constet iudici, & q venditio fiat per subhastationem, alias non valet. Bald.
* *cons. 184. Ad intelligentiam, in princ. lib. 2.* vbi dicit * communem; alia requisita ponit Alex. *cons. 125. Visis, & consideratis, colum. 2. ver. ergo. lib. 1.* vbi, quod requiritur decretum prætoris cum causæ cognitione, licentia tutoris, & ob æs alienum, vel vtilitatem minoris iam
6 cognitam, q non extent res mobiles, & subhastatio. † Et q requiratur, quod vrgeat æs alienum, videl. creditor petat, quod cũ decreto iudicis, & causæ cognitione; & aliis, q constet de debito, pro quo fit venditio. Castr. *cons. 74. in princ. lib. 1.* vbi, q ista sola causa admittitur. † Et dicitur vrgere, etiam si res minoris sit data in
7 solutum creditori cum pacto redimendi; quia si expedit minori redimere, dicitur æs alienum vrgere. Io. de Im. *consil. 99. num. 5. ver.*
8 *quintum dubium.* † Declara; quia si interuenit decretum iudicis sufficit; quia præsumuntur omnia solemnia, videlicet, q vrgeat creditor, quod expediat, & quod res sic se habeat; quia assertioni tutoris licet non stetur, bene statur cum decreto iudicis, & præsumitur causæ cognitio adhibita; quia est in extraiudicialibus, licet statim interponatur decretum. Io. de Im. plene *cons. 98. In quæstione, quæ vertitur, per tot.* vbi pro vtraq; parte, & hanc tuetur, & respondet ad omnia contraria, & *cons. 99. n. 6. ver. sextum dubium.* Deci. *consil. 403. Quamuis in casu proposito.* Io. de Im. *d. cons. 98. nu. 9.* † Ex- 9
tende in tantum esse necessariam causam æris alieni, vt valeat alienatio, vel concessio rei immobilis minoris in emphyteusim, vel censum vt non sufficiat adesse causam vtilitatis. Castr. *consil. 305. Si non interuenisset, in princip. lib. 2.* † Subhastatio, q sit necessaria 10
in rebus minorum. Bald. *consil. 184. Ad intelligentiam, in princip. lib. 2.* † Contrarium, quod non sit necessaria subhastatio rerum mino- 11
ris venditarum, quando cum authoritate, & decreto iudicis, tenet Imol. *d. consil. 99. nu. 7. ver. septimum dubium,* vbi, quod ita seruatur de consuetudine, & quod non fit subhastatio. † Declara; quia 12
bene requiritur subhastatio in rebus fisci, sed non in rebus ciuitatis, vel minoris. Io. de Imol. *d. consil. 99. nu. 7.* † Vide omnino Af- 13
flict. *decis. 249. Fuit in consilio, per tot.* vbi, q octo sunt necessaria; primo causa vrgens necessaria; secundo, quod ex mobilibus solutio fieri non possit; tertio, q liqueat iudici per discussionem bonorum; quarto, q vendantur res, quæ minus damnum afferant; quinto, quod pro paruo debito non vendatur res magna; sexto authoritas tutoris; septimo, q subsequatur decretũ iudicis; octauo, quod fiant subhastationes, & ista omnia Roland. à Vall. *cons. 18. n. 72. & seq. lib. 2.* plenius, *consil. 33. lib. 1.* vbi addit nonum requisitum, q per 20. dies fiant subhastationes. † Extende in tantũ præ- 14
dicta vera, vt neq; stetur assertioni iudicis, quod interuenerint, plene Vrsil. *in addit. ad d. decis. Afflict. 249. in princ.* vbi concord. allegat. plene Roland. à Vall. *d. consil. 18. n. 72. & 73. cum seq. lib. 2. & cons. 33. num. 13. lib. 1.* Castrens. *consil. 429. Visis, nu. 5. lib. 1.* vbi reddit rationem; quia non possunt tollere solemnitatem, & aperiretur via, quod tollerentur. Castr. *cons. 38. Super eo, num. 2. lib. 2.* † Quia non 15
creditur Notario, neq; iudici, nisi per acta id appareat. Roland. à Vall. *consil. 7. num. 70. lib. 3. & consil. 99. num. 24. lib. 1.* Castrens. *d. cons. 429. colum. 2. lib. 1.* & nisi de iis, quæ potuerunt in actu gesto tunc interuenire. Castrens. *consil. 38. ver. in contrarium, lib. 2.* † Et ideo de- 16
bet fieri scriptura continens causæ cognitionem separata ab instrumento alienationis, antequam fiat alienatio. Paris. *consil. 98. n. 9. lib. 1.* Roland. à Vall. *consil. 33. num. 11. lib. 1.* Menoch. *de arbitr. cas. 171. num. 26.* Corne. *consil. 71. num. 4. lib. 3.* Vide supra, *Minor. Concluſ.* 246. plene Castrens. *cons. 38. per tot.* maxime *in fin. lib. 2.* vbi in fine dat exemplum in alienatione rei Ecclesiasticæ; quia debet præcedere instrumenta tractatuum. † Et necesse est; q de qualibet so- 17
lemnitate requisita extet instrumentum, q dispositiue loquatur, non narratiue, & non debet fieri vna die, nec repente; quia præsumeretur ex abrupto, & sine deliberatione, alias actus esset nullus, plene Castr. *cons. 429. Visis, col. 2. in princ. lib. 1.* vbi latissime, & q non creditur etiam consanguineis, neque Notario, nisi de iis, quæ potuerunt interuenire tempore actus gesti, vide eum, & idem repetit plenius *d. consil. 38. per tot. lib. 2.* † Declara tñ; quia ista 18
sunt vera de iure scripto; secus si de consuetudine aliter seruaretur, q omnia in eodem instrumento fierent. Castrens. *d. consil. 38. in fin. lib. 2.* † Et decretum non sufficit, nisi constet esse seruatam 19
formam iuris. Bald. *d. consil. 184. in princip. lib. 2.* plene Paris. *consil. 100. lib. 1.* vbi multa, & q decretum est indiuiduum. † Amplia, vt 20
nec iuramentum minoris validet alienationem feudi factam à minore; quia iuramentum est contra legem feudorum. Bald. *d. consil. 9. n. 5. ver. item iuramentum minoris.* † Contrarium videtur vel- 21
le Alex. *consil. 150. In causa, in princ. lib. 6.* † Extende, vt nec iuramentum validet generaliter contractũ alienationis minoris sine decreto, etiam si alienatio fuerit facta à minore filiofamilias, pupillo; cũ authoritate patris. Bald. *cons. 450. In pupillo non est dubium. lib. 2.* † 22
Extende; quia iuramentũ nihil operatur in contractu minoris ẽt cum decreto, q̃n clare constat; quod fuit læsus, vt quia pro alio se obligat. Petr. de Anch. *cons. 83. per tot.* † Amplia; quia alienatio rei 23
immobilis minorum facta per tutorem etiã cum decreto iudicis est nulla, quando alienauit rem maioris pretii, quam esset causa, vel æs alienum, pro quo soluendo fuit facta alienatio. Bald. *consil. 75. Quidam tutor, in princ. lib. 1.* Afflict. *decis. 249.* vbi ponit requisita Fabian. de Monte, *de emptio. & vendit. quæstio 5. principali, nu. 95. cum sequent.* vbi ponit decem requisita. † Declara tamen, vt procedat 25
ampliatio, quando aliæ res minoris valoris potuissent alienari si vero non potuit alia res alienari, tunc alienatio rei maioris valoris, quam esset æs alienum, valet cum decreto facta. Bald. *d. consil. 75. in fin. ver. solutio, lib. 1.* vbi est casus. † Extende; quia non est 26
sufficiens causa alienandi, quod bona sint sterilia propter guer-
ram,

ram, quia non est causa perpetua. Bald. *d. consil. 184. in fine. lib. 2. ver. in eo autem.* † Amplia; quia minor etiam adultus non potest etiam ex causa dotis, vel augmenti, aut sponsalitiæ largiratis alienare bona stabilia sine decreto. Bald. *cons. 108. Quæritur, vtrum adulta, lib. 1. per tot.* † Extende; quia sicuti non valet contractus minoris sine decreto, ita non valet stipulatio, vel promissio pœnæ in eodem contractu nullo. Bald. *cons. 258. Quantum ad primum, lib. 5.* † Amplia in tantum alienationem bonorum stabilium minoris factam sine decreto iudicis, & sine authoritate curatoris esse nullam, vt non transferatur dominium, sed neq; oriatur actio ciuilis; neq; naturalis ad translationem dominii. Castrens. *cons. 161. Non est dubium, num. 2. lib. 2.* † Amplia; quia neque potest minor sine decreto bona hypothecare. Bald. *cons. 108. in princip. ver. solutio prima pars. lib. 1.* † Amplia; quia neque renunciare, aut cedere potest bona stabilia sine decreto. Castrens. *dict. consil. 386. in princip. lib. 1.* † Amplia; quia monialis non potest renunciare fratribus hæreditatem paternam sine decreto; ideo licet renunciauerit cum consensu Abbatissæ, & Conuentus, non valet talis renunciatio quoad bona immobilia. Bald. *consil. 246. Monialis cum authoritate, in principib. lib. 1.* † Amplia, vt quod dicitur de alienatione bonorum minoris, habeat locum etiam in concessione perpetua in emphyteusim, vel liuellum. Bald. *consil. 184. Ad intelligentiam, per tot. libr. 2.* Castrens. *consil. 105. Si non interuenisset, in princip. lib. 2.* Rom. *consil. 166. num. 5. in fin. ver. tertio posito.* † Amplia; quia neque valet alienatio facta per tutorem sine decreto, & causæ cognitione. Iaſ. late *in leg. 2. ver. nota ex secunda parte, ff. de off. eius*, vbi ponit regulam cum tuis limitationibus. † Amplia, quia minor non potest alienare etiam in fauorem Ecclesiæ sine decreto. Bald. *consil. 248. Quæritur, an reseruatio, num. 2. ver. sed quæritur, libr. 2.* Roman. *dict. consil. 166. Visa diligenter, num. 2. & sequent. ver. nec huic rationi.* † Contrarium dicit Cyn. *in auth. ingressi. Cod. de sacrosanct. Eccles.* quod imo pubes offerendo se religioni, alienat omnia bona sua in monasterium, & Ecclesiam sine solemnitate. † Declara; quia si minor contrahit principaliter cum Ecclesia, vel pia causa, debet seruare solemnitates statuti, alias contractus est nullus, secus si contractus veniret accessorius ad actum professionis, vel oblationis factæ Ecclesiæ, & religioni, ita Roman. *dict. consil. 166. num. 2. & sequent. ver. nec huic rationi*; quia subditum suum ligat statutum, & * hæc est communis * opinio, vt per apostill. ibi *in verb. subdita*, & Roman. dicit ibi *num. 3.* quod ista est veritas, licet Bald. teneat contrarium, & male *in l. generali. Cod. de sacros. Eccles.* † Amplia; quia non potest minor quietare, vel liberare sine decreto. Anchar. *consil. 242. Prius de viribus, num. 6. & seq.* vbi declarat, nisi maior factus per quinque annos tacuerit. † Restringe; quia speciale est in liberatione, quod sola authoritas iudicis sufficiat, ideo statutum dans certam solemnitatem contractibus minorum non comprehendit liberationem, si decretum iudicis interuenit. Anchar. *consil. 222. nu. 2. & sequent.* † Amplia; quia neque potest minor 14. annis sine tutore, & sine decreto iudicis pignorare bona stabilia, & contractus est ipso iure nullus, etiã si interuenerint consanguinei. Bald. *consil. 369. In nomine Domini, Amen: Anno Domini, lib. 2. in fin.* quia non sufficit authoritas tutoris sine decreto, nec è contra, sed vtrunque debet interuenire. Bald. *consil. 372. Factum sic proponitur. num. 1. lib. 2.* qui loquitur in concordia, in qua fit alienatio. † Imo, q̃ tria requirantur, & vno deficiente non teneat alienatio pupilli ipso iure, tenent Dynus *consil. 28. Thema tale est, quidã, num. 3. verficul. præterea*, vbi requiritur authoritas tutoris, causæ probatio, & iudicis tractatus. † Extende; quia in tantum est nulla alienatio sine causæ probatione, vt error non excuset; quia error iuris non excusat. Dyn. *dict. consil. 28. num. 3.* † Extende; vt prædicta procedant nedum in alienatione rei, in qua pupillus habet dominium, sed etiam in qua pupillus habet titulum, & bonam fidem. Dyn. *d. cons. 28. num. 3. ver. præterea.* † Adde, quod imo quartum requisitum videtur requiri, vt videlicet si pupillus sit proximus pubertati, solus tutor non possit sine eo contractum facere, & alienare. Rom. *consil. 386. In consultatione proposita, in princ.* quod intellige, quando gratiose donaret, vel alienaret, vt ibi. † Et statutum loquens de alienatione bonorum minoris habet locum, siue fiat à minore solemniter, siue à solo tutore. Paris. *cons. 99. n. 31. & seq. lib. 1.* † Extende, etiã si interuenerit authoritas patris, & iuramentum patris. Bald. *cons. 450. lib. 2.* † Extende, vt imo non valeat cõtractus alienationis, vel cessionis pupilli, etiam cum authoritate patris, & decreto iudicis perfunctorio; si constat de præiudicio minoris pupilli. Bald. *d. consil. 450. in princ. lib. 2.* Petr. Anchar. *consil. 83. per tot.* qui loquitur, quando curator illico est datus, & factus contractus. † Extende; quia vbicunq; interuenit authoritas iudicis, & curatoris, & iuramentum minoris, si constat contractum esse læsiuum, non obligatur minor, neque demens, aut fatuus. Anch. *d. cons. 83. per tot.* † Amplia; quia pupillus non potest sine decreto compromittere etiam cum authoritate tutoris, q̃n in tali compromisso includi posset alienatio bonorum. Bald. *cons. 96. Pupillus. lib. 5.* † Extende; quia neq; potest tutor diuidere bona minoris sponte, & non coactus sine decreto. Ang. *consil. 230. Casus est. col. 3. circa si. ver. hoc sic præmisso.* † Amplia, quia non potest transigere minor circa immobilia; quia transactio ex qua immobilia debentur, vel relaxantur, est alienatio; & valet, etiam si cum Ecclesia celebretur, nisi solemnitates requisitæ in venditione interueniant in transactione. Roman. *cons. 166. Visa diligenter, in principio.* † Amplia; quia non potest donare, & ideo non valet donatio mulieris minoris facta fratri suo de iuribus dotalibus, quia est nulla sine authoritate iudicis. Dyn. *cons. 44. Quæstio, de qua agitur. per tot.* vbi loquitur maxime stante statuto (prout Parmæ.) † Extende, vt procedat tam in donatione directa, quam indirecta, prout si liberat sine causa; quia non valet, etiam si cum decreto iudicis, & cum iuramento faciat. Castr. *consil. 343. Considerandum, nu. 2. & sequent. lib. 1. volum. penult. in fin. ver. & si dicatur, quod decretũ est nullum.* † Amplia; quia quod dicitur de solemnitatibus requisitis in alienatione rei minoris, quæ sunt decem secundum Fabian. de Monte *tract. de emptio. & vendit. quæstio. 5. princip. num. 9. & sequen.* & octo ponit Afflict. *decisio. 249.* sint etiam necessariæ, quando per procuratorem maiorem fit venditio. Paris. *consil. 99. num. 37. lib. 1.* † Amplia, vt procedat etiam stante statuto, quod in alienatione facta per minorem 20. annis debeat adhiberi certa solemnitas; quia licet à contrario sensu inducatur, quod in maiore 20. annis illa solemnitas statuti non requiratur, non tamen est sublata solemnitas iuris communis, videlicet quod subsit causa necessaria, & decretum iudicis, & alia à iure communi requisita. Castrens. *consil. 106. Incipiendo à secundo, in princip. lib. 2.* Deci. *consil. 386. col. 1. n. 4.* † Extende, etiam si talis ætas 20. annorum sit subrogata loco ætatis legitimæ 20. annorum; quia licet quoad omnia suffragetur, & repræsentet maiorem, fallit quoad alienationem bonorũ stabilium; quia tenetur adhibere solemnitates iuris communis, put in eo, qui à Principe obtinuit in ætate vigintiannorũ esse maiorem; quia in alienatione stabilium non suffragatur. Castrens. *d. consil. 106. volum. 2. num. 2. ver. præterea posito, quod esset verum, lib. 2.* † Amplia, quia neque potest minor diuidere sine solemnitatibus; quia diuisio est alienatio. Curtius Sen. *consil. 66. num. 17. ver. capio nunc.* Ruin. *consil. 117. num. 21. ver. vltimo quæritur, lib. 3.* Castrens. *consil. 356. Postquam iste tutor, lib. 1. in princip. & consil. 304. num. 7. lib. 2.* quod intelligas de diuisione stabilium tantum; quia est alienatio, secus in mobilibus. † Extende; quia neque potest pupillus prouocare ad diuisionem sine causa. Vide, *Diuisio an possit prohiberi, &c. Concluſ. 542.* † Imo neq; tutor potest diuidere bona pupilli sine causa. Ang. *consil. 230. Casus est, col. 3. circa fin. ver. hoc sic præmisso.* † Restringe; quia si prouocatur minor, vt diuidat, non requiritur decretum iudicis; quia ex necessitate facit. Roman. *cons. 106. num. 4. & per totum*, vbi, quod neque requiritur; quod tutor inuentarium fecerit. † Amplia; quia si minor alienat non seruatis solemnitatibus requisitis, & sine causa necessitatis ærisalieni, vel similis, alienatio est nulla, & emptor tanquam malæ fidei, tenetur etiam ad fructus. Petr. Surd. *cons. 115. per tot.* vbi *nu. 35.* non admittit, etiam si sit ex causa vtilitatis. † Amplia; quia quod dicitur, minorem non posse sine decreto alienare, procedit etiam in eius tutore. Afflict. *decis. 87.* † Amplia; quia stante statuto dante solemnitatem in alienatione rei minoris, non sufficit seruare solam solemnitatẽ statuti, sed etiam solemnitas iuris communis debet seruari; quia solemnitas statuti dicitur additamentum solemnitati iuris communis, non autẽ tollit alias solemnitates à iure communi inductas. Alex. *cons. 125. col. 2. ver. ergo cum statutum, lib. 1.* plene Paris. *cons. 89. n. 63. lib. 1. & cons. 12. n. 47. lib. 2.* Castr. pleniſſ. *cons. 106. Incipiendo à secundo, in princip.* & maxime *n. 2. lib. 2.* vbi, quod statutum non emanauit ad minuendã, sed augendã solemnitatem. † Amplia, vt procedat, etiã si alienatio fiat de re infructuosa, puta minor soluit censum decem scutorum pro domo, quã concessit in emphyteusim pro eisdem decem, nõ potest alienari emphyteusis sine decreto. Afflict. *decis. 87.* Ias. *in l. 2. prope finem. ff. de offic. eius*, vbi concordare nititur opiniones. † Amplia in tantum minorem sine decreto, & aliis solemnitatibus non posse alienare, vt si alienet, alienatio sit ipso iure nulla, & nõ transferatur dominium in emptorem. *l. 1. §. si forte. ff. de reb. eorum. l. 2. & l. prædia rustica, & l. final. C. de præd. & aliis reb. minor.* † Extende, vt etiam locum habeat in datione in solutũ facta à minore sine decreto, quia nulla, *l. si minor, C. eod.* Bald. *consil. 376. Quæstio, super qua, ad fin. lib. 1.* † Extende; quia emptor tenetur propterea restituere rem cum fructibus percep-

pti-

ptis minori, si tamen pretium conuersum est in vtilitatem minoris, ipse quoq; tenetur restituere pretium cum vsuris. *l. vtere. & l. si prædium, C. de præd. min.* maxime si fructus, vt interesse debentur. A-
68 lex. *consil. 77. Viso processu, num. 12. lib. 6.* † Declara tamen, quod dicitur de fructibus restituendis non procedere, quando essemus in
secundo, vel tertio emptore, qui propter bonam fidem, & titu-
69 lum facit fructus suos, *l. 2. C. si quis igno. rem min.* † Idem, quando alienatio esset iudiciaria, *l. si pupillus, §. 1. ff. de reb. eo. l. 1. Cod. de præd.*
70 *min.* Guido Pap. *dec. 31. Secundum statutum, ad fin.* † Ampliatur tantum contractum minoris sine debitis solemnitatibus non valere, vt idem minor possit ipse contrauenire, & reuocare, licet alias quis contra factum suum non admittatur. Natt. *consil. 289. nu.*
71 *6. & consil. 293. per totum.* † Limita; quia licet minor non possit alienare etiam in ecclesiam sine decreto, tamen potest emittendo professionem cum sua persona in religione alienare, & transire
72 cum bonis. Baldus *consil. 248. num. 2. libr. 2.* † Limita, quia licet contractus alienationis minoris sine decreto, & solemnitatibus sit nullus, & non defendat possessorem. Alexand. *dict. consil. 147. num. 3. lib. 7.* si tamen pretium fuit solutum vtiliter, puta pro monachanda, vel maritanda sorore minoris, tenetur minor restituere pretium conuersum in causam vtilem, & necessariam,
73 *leg. prædictum, C. de præd. min.* Rip. *in l. si is, num. 12. ver. nec obst. ff. de pignor.* Socin. Iun *consil. 81. lib. 1.* Ruin. *consil. 91. lib.* † Limita; quia adultus, & minor possunt repudiare cum authoritate curatoris sine decreto hæreditatem nondum aditam, & valet talis repudiatio etiam sine decreto iudicis, vel superioris. Bald. *consil. 246.*
74 *Monialis cum authoritate in princip. lib. 1.* † Extende limitationem, vt procedat in Moniali, quæ potest cum authoritate Abbatissæ, & Conuentus renunciare pariter hæreditati delatæ nondum aditæ, & valet talis renunciatio sine decreto, prout in adulto. Bald.
75 *d. consil. 246. in princ. lib. 1.* † Limita; quia licet contractus alienationis bonorum minoris sine decreto sit nullus, tamen bene cõualidatur per ratificationem tacitam, vel expressam minoris facti maioris. Bald. *consil. 184. Ad intelligentiam, num. 3. versic. tertio præmitte, lib. 2.* vbi, quod minor dicitur ratificare contractum concessionis in emphyteusim, si maior factus recipiat canonem, & quod ratificatio tacita, vel expressa sufficiat, postquam est factus maior. Ang. *consil. 50. in fi.* Alex. *consil. 117. Viso processu, lib. 5.* Bald. *consil.*
45. ver. quandoque contractus, & consi. 184. Ad intelligentiam, lib. 2. Corn.
consil. 36. In hac consultatione, lib. 2. & consil. 207. Videtur prima facie, lib.
76 *3.* † Limita; quia bona minoris possunt etiam hæreditate iacente vendi solemniter ad instantiam creditorum hæreditariorum. Bald. *consil. 184. in fin.* vbi, quod sufficit seruare formam statuti,
77 *lib. 2.* † Limita; quia valet contractus alienationis ex causa concordiæ inter pupillum & ecclesiam etiam sine decreto, maxime, quando vterque approbauit contractum ipsum. Bald. *consil.*
78 *372. num. 2. versicul. tamen est hic considerandum, libr. 2.* † Limita; quia licet contractus alienationis bonorum stabilium factus à minore 14. annis sit nullus, tamen valet obligatio fideiussoris dati, quando se obligauit, vt principalis, ita videtur velle Bald. *d. con-*
79 *sil. 369. in fin. lib. 2.* † Limita; quia licet minor non possit alienare stabilia sine decreto, bene potest alienare, imo etiam donare mobilia, & pecunias, & iura, quæ prohibent alienare mobilia sine decreto, habent locum in tutore, & curatore, non autem in
80 minore. Bart. *consil. 70. Reuerendissime, per totum, lib. 1.* † Limita; quia bona minoris possunt alienari sine decreto, quando defunctus iussit bona sua vendi pro satisfaciendo aliquo debito, nam licet hæres sit minor, tamen exequutores sine decreto valide vendunt. Bald. *consil. 464. Incipiendo à primo, in fin. ver. super tertio, li-*
81 *bro 2.* plenius Alexand. *consil. 215. Ponderatis, in princ. lib. 6.* † Extende, vt procedat, etiam si vltra ius commune extet statutum, quod bona pupillorum non possint alienari sine iusta causa cum decreto, & interuentu proximiorum; quia si testator mandauit bona sua alienari per hæredes, licet sint minores, poterunt alienare sine illa solemnitate seruata. Alex. *d. consil. 215. Ponderatis, in princ.*
82 *lib. 6.* & ibi apostill. *in ver. testatore,* citat Alex. *cons. 62. lib. 2.* † Extende, siue licentia à testatore sit data generaliter, siue specialiter. A-
83 lex. *d. cons. 215. in princ. lib. 6.* † Extende, vt quod dicitur de hæredibus minoribus, habeat locum, etiam si talis licentia fuit data exequutoribus ipsius hæredis pupilli; quia sine alia solemnitate talis
84 exequutor alienare poterit. Alex. *d. cons. 215. in princ. lib. 6.* † Extende; quia procedũt prædicta, etiam si testator esset minor, qui dedit hanc licentiam hæredi pupillo, & seu minori, vel eius exequutori; quia adhuc alienatio poterit fieri sine solẽnitate. Alex.
d. cons. 215. Ponderatis, num. 2. & sequent. ver. vnde dicit Bald. lib. 6. vbi dicit, quod minor potest in testamento alienare sine solemnitate, & dare licentiam hæredi minori alienandi pro contentis in testamento; & non erit necessaria solemnitas aliqua, & statutum recipit hanc interpretationem. † Extende, quia imo si minor per-
mittat sine solemnitate de bonis suis nulliter, & postea alius maior instituat minorem hæredem approbando illam obligationẽ minoris, postquam adiuit postea hæreditatem maioris, consolidatur obligatio, quæ erat nulla. Alex. *d. consil. 215. num. 4. & ver. & ad propositum nostrum, lib. 6.* † Declarat tamen apostil. ad Alex. *d. cons.*
215. nu. 4. lib. 6. in ver. valebit, vt extensio procedat, quatenus minor obligasset bona testatoris ratum habentis; secus si bona propria; quia tunc non conualidaretur per approbationem testatoris. † Extende, vt procedat etiam in procuratore constituto à testatore ad vendendum post mortem suam talia bona; quia poterit vẽdere sine solemnitatibus post mortem, licet hæredes sint minores. Alex. *d. cons. 215. n. 5. ver. alias sequeretur. lib. 6.* † Ratio est; quia statutum loquitur de alienatione bonorum minoris in contractu, non in vltima voluntate; quia decretũ iudicis non conuenit vltimæ voluntati. Alex. *d. cons. 215. n. 6. ver. confirmo prædicta, lib. 6.* vbi dicit statutum prohibens alienari inter viuos in forensem non prohibet in vltima voluntate. † Aliam rationem adducit Alex. *d. consil.*
215. n. 7. ver. pro hoc etiam, lib. 6. quia quod facit minor, vel exequutores ex licentia testatoris concessa, censetur factum ab ipso testatore per viam vltimæ voluntatis. † Extende, vt procedat etiam stante statuto; quod nullus possit vendere bona stabilia forensi, contigit, q testator grauauit hæredem suum ad permutandum quædam bona stabilia cum forense, an poterit permutare, tenet Alex. *d. cons. 215. n. 6. ver. confirmo. lib. 6.* vbi, quod non consideratur contractus causatus, sed causans, quod est notandũ; quia causans est ab vltima voluntate, allegat *l. prædium, cum gl. C. quando decreto opus non est.* † Extende; quia licet non possit transigi super alimentis sine decreto iudicis, tamen si testator mandauit, quod hæres venderet alimenta, & vendidit, si postea contingat super ipso cõtractu venditionis alimentorum transigi, non erit necessarium amplius decretum iudicis; quia inspicimus primũ contractum prouenire ex vltima voluntate. Alex. *cons. 215. nu. 6. in fin. ver. bene facit. lib. 6.* † Extende; quia mulier, quæ secundũ statutum Senarum non potest legare vltra quartam partẽ bonorum in præiudicium filiorum, & descendentium, poterit tamen legare bona, quæ sibi prouenerunt ex vltima voluntate cum licentia alienandi; quia tunc statutum nõ habet locum. Soc. *cons. 48. & cons. 53. lib. 1.* Corn. *consil. 132. lib. 1.* † Extende; quia si alienatio est facta à defuncto, bene valet exequutio alienationis facta postea per hæredem minorem. Crot. *cons. 123. nu. 12. lib. 1.* † Declara, dummodo alienatio fiat iusto pretio, quia si fiat viliori pretio, minor restituitur, etiã si læsio non ascendat ad dimidiam, & pro quantitate læsionis fructus sunt restituendi. Bald. *consil. 464. in fin. lib. 2.* † Extende; quia si facta fuit alienatio cum decreto, & valida pro soluendis debitis minoris, & emptor non soluat, potest tutor, & alius de suo soluendo obtinere emptionem loco emptoris, & non requiritur alia solemnitas; quia est quædam subrogatio. Crot. *d. cons. 123. in fin. lib. 1.* † Limita; quia alienatio facta per minorem ẽt impuberem cum authoritate curatoris, & decreto iudicis valet, quia decretũ supplet tutorem, licet curator non potuerit dari. Signor. *cons. 214.*
num. 8. † Limita; quia quod dicitur minorem non posse sine decreto valide alienare, & se obligare, intelligitur passiue, sed tamen valebit contractus pro minore contra maiorem sic nulliter contrahentem, plene Mathesil. *singul. 155. Nota, quod si minor,* vbi post. magna declarat plenis, si est paratus approbare cum solemnitatibus, & quod tenetur minor, vel stare approbando, vel recipere, & restituere, vide, & quod valeat contractus in præiudicium contrahentis cum minore, nec possit emptor opponere de nullitate, plene Ang. Aret. *consil. 128. In casu prædicto, per tot.* vbi pro vtraque parte, & hanc tuetur. † Limita, quando minor renunciat iuri in spe non considerabili, secus si de præsenti; quia quando iuri de futuro, & non considerabili, valet sine decreto, & iuramentum conualidat. Io. de Im. *cons. 1. in princip. ver. tertio pro hoc, sub-*
cio ver. item non obstat tertia ratio. n. 9. & 10. Vide Socin. *reg. 11. l. pen. C. de præd. min.* vbi limitat duobus modis, qñ meliorem facit minor suam conditionem, item, quando esset in communione cum maiori dilapidante.

Minor compromittere non potest, & quando secus. Concl. 250.

MINOR † compromittere nõ potest; quia eo ipso, quod compromittit, dicitur læsus, & ideo absq; alia probatione lesionis restitui debet; ga ex quo metu pœnæ, debet stare laudo iusto, vel non, dicitur lesus. Ang. *cons. 66. Com. Robertus, n. 1.* Cast. *cons. 429.*

Vide, & consideratio n. 6. lib. 1. Bart. *cons.* 40. *Quæritur, an statutum lib. 2.*

2 †Rationes sunt; quia eo ipso, quod compromittit, dicitur læsus in duobus; quia perdit appellationem, & beneficium competẽs; quia iudex facit litem suam, non autem arbiter. Bart. *d. consil.* 40.

3 *Quæritur. an statutum, lib. 2. in princ. ver. quod autem ex hoc ledatur.* †Declarat Bartol. *consil.* 47. *Nunquid tutor, in princip. ver. contra hoc membrum lib. 1. & d. consil.* 40. *lib. 2. num. 5. ver. contra illud*; vbi, quod dicitur læsus eo ipso, quod compromittit in eum, qui habebat iurisdictionem iudicandi in illa causa; quia perdit appellationẽ; secus si compromittat in amicabilem amicum, qui non poterat iudicare, ita declarat Alexand. *consil.* 254. *num.* 10. *ver. item respondeo.*

4 *lib. 6.* †Declara, vt plenius per Angel. Aretin. *consil.* 87. *In casu, & themate, num. 7. & sequent. versic. sed tamen iis non obstantibus*, vbi, quod minor cum decreto potest compromittere in arbitratorem; secus si compromittat in arbitrum; quia stari debet laudo ex necessitate pœnæ, vt ipsemet Ang. *d. consil.* 87. *in princ. num. 3. ver. tertio ipse.* †Extende; quia si curator fuit datus simpliciter ad compro-

5 mittendum, non valet compromissum factum cum iuramento de non reclamando etiam ab enormi, & enormissima; quia non veniunt ista extra mandatum. Ang. Aret. *d. cons.* 87. *n.* 10. *& seq. ver.*

6 *secundo hoc probatur.* † Amplia; quia pupillus non potest compromittere sine authoritate tutoris, & compromissum est nullum. *l.*

7 *si pupillus. ff. de arbitr.* †Extende, vt neq; valeat cum authoritate tutoris, si eiam non interuenit decretum iudicis, qñ potest continere alienationem. Bald. *cons.* 96. *Pupillus sine authoritate, ver. aut est evidenter vtile, lib.* 5. Ang. de Perul. *cons.* 66. *Com. Robertus, in princ. nu.* 2.

8 vbi, quod est ipso nullum. †Extende; quia compromissum pupilli voluntarium non valet ẽt cum authoritate iudicis; & tutoris, qñ est euidenter damnosum; quia datur restitutio pupillo. Bald.

9 *d. cons.* 96. *in prin. lib.* 5. Ang. *d. cons.* 66. *in prin.* † Restringe, quãdo minor compromitteret, vel pupillus tanquã prouocatus additiisionem; quia valet compromissum probata prouocatione, si compromisit cum authoritate tutoris, sed tñ restituitur, si tempora

10 non sunt lapsa. Angel. *d. consil.* 66. *in princ.* † Amplia maxime, quando minor compromisit de iure, & de facto, tanquã in arbitro, &

11 arbitratore. Castr. *cons.* 429. *num.* 6. † Extende, vt neq; iuramentũ aliquid operetur in præiudicium minoris multis casibus, prout

12 super re clara; item si non seruata forma, & solemnitate statuti; item si statutum prohibet personam minoris compromittere. Castren. *d. consil.* 429. *num.* 6. *lib.* 1. † Amplia; quia pupillus non potest compromittere in arbitratorem, etiam cum authoritate tutoris; quia siue sit latum laudum tanquam ab arbitro, siue ab arbitratore, nullo dato pupillo, est ipso iure nullum; quia est quædam transactio, & ideo quatenus valere posset, vt quia forte pupillus esset prouocatus, semper competit restitutio, absque eo, q

13 probetur alia læsio. Ang. *d. cons.* 66. *in princ.* & maxime *n.* 3. † Declara; quia bene laudum latum ad fauorem pupilli valebit, etiam si compromissum esset sine solemnitate. Ang. *cons.* 248. & 249. Bart.

14 *cons.* 259. *nu.* 6. & 7. *lib.* 1. Angel. *cons.* 43. †Restringe concurrentibus duobus, quod compromissum fieret de re dubia, & cum authoritate tutoris; quia tunc magis valet in arbitratorem, quã in arbitrum; quia non læditur ex compromisso facto in eo, qui non erat futurus omnino iudex pupilli, ita Bartol. *consil.* 40. *per tot. lib.* 2. vbi pro vtraque parte, & ita distinguit, sequitur Alex. *consil.* 254. a-

15 lias *fin. per tot. lib.* 6. & idem Bart. *consil.* 47. *lib.* 1. sequitur Ruin. *consil.* 129. *volum.* 2. *lib.* 5. Rol. à Val. *cons.* 76. *nu.* 4. Bart. *consil.* 47. *lib.* 1. † Amplia; quia minor non potest donare ex causa lucrativa etiam cum curatore, & solemnitatibus; quia donare est perdere, & eo ipso

16 est læsus, quod donat. *l. filiusfamil. ff. de donat.* Anch. *consil.* 69. *Contra donationem, in princip.* † Extende; quia solemnitates requisitæ in contractu minoris non possunt adaptari ad donationem; quia

17 requiritur necessitas alienandi. Alex. *consil.* 125. *n.* 3. *lib.* 1. † Restringe, qñ cum solemnitatibus donaret coniunctæ personæ, & mul-

18 rialis casib. relatiue per Anch. *d. cons.* 69. *n.* 7. & 8. † Amplia; quia Abbatissa sola non compromittit, maxime de iure, & de facto; qa

19 non potest transigere. Socin. *cons.* 18. *n.* 37. *lib.* 1. vbi, quod laudum est nullum. † Extende; quia is, quia nõ compromittit, nec potest

20 approbare laudum latum, vt valeat etiã in vim pacti. Socin. *cons.* 18. *n.* 38. *& seq. lib.* 1. † Limita, nisi quis compellatur compromittere ex forma statuti; quia tunc minor cum solemnitate valide potest compromittere. Bald. *consil.* 148. *In casu proposito, in fin. nu.* 15. *ver.*

21 *ad statutum, lib.* 1. *& consil.* 96. *Pupillus sine authoritate, lib.* 5. vbi, quod statutum comprehendit etiam minores. † Extende etiam in pupillo; quia ligatur tali statuto, ita q cum authoritate tutoris va-

22 lide compromittit. Bald. *consil.* 96. *per totum, lib.* 5. † Declara; quia si tutor, vel pupillus prouocat, distinguitur; quia tunc si res pupilli est clara, vel non habet multam difficultatem, non potest tutor etiam cum pupillo compromittere; aut res est dubia, & potest, ita Bart. *consil.* 47. *Nunquid tutor, in fin. lib.* 1. & repetit *cons.* 40. *lib.* 2. *in fin.* & in vtroq; loco concordantes per apostillantes. † Ali- 23
ter declarat Alex. *cons.* 254. *nu.* 4. *ver. nec tunc obstat. lib.* 6. quod Bart. debet intelligi, quod si iura non sunt clara, solus tutor compromittit; si sunt clara, non solus compromittit, sed bene ipse, & pupillus simul valide compromittunt. † Limita; quia pupillus cum 24
authoritate tutoris potest valide compromittere; quando compromissum est euidenter vtile. Bald. *d. cons.* 96. *lib.* 5. † Restringe ta- 25
men; quia sequuto iniquo laudo competit pupillo, & minori restitutio in integrum, etiam si statutum tolleret omnem appellationem, vel reductionem laudi, donec esset exequutum. Bald. *d. cons.* 96. *in fin. lib.* 5. † Limita, quando cum iuramento compromit- 26
tit; quia iuramentum faciteum maiorem. Alex. *cons.* 59. *Viso, n.* 3. & 4. *lib.* 5. † Limita; quia si solus pupillus compromittit, eo ipso est 27
læsus propter duo; quia perdit beneficium appellãdi; & quia iudex faceret litem suam, si male iudicat, secus si compromittat in arbitratorem, & amicabilem compositorẽ, qui non erat futurus iudex cũ authoritate tutoris; quia tunc valebit compromissum, ita Bart. *d. cons.* 47. *Nunquid tutor, lib.* 1. & *cons.* 40. *Quæritur, an statutũ*, maxime *n.* 5. & *per tot. lib.* 2. sequitur Alex. *d. cons.* 254. quod est *vltimum, n.* 4. & 5. *lib.* 6. vbi, q non dicitur isto casu læsus, nisi vetet docat de læsione, & *nu.* 6. *ver. septimo adduco.* † Extende maxime, si iu- 28
ra pupilli, super quibus fit compromissum, sunt dubia; quia valebit compromissum cum authoritate tutoris. Bart. *d. consil.* 47. *in fin. lib.* 1. & *cons.* 40. *in fin. lib.* 2. Alexand. *d. cons.* 254. *lib.* 6. *n.* 4. & *per tot.* † Extende; quia valebit compromissum nedum in arbitrum, sed 29
etiam in arbitratorem, quando iura pupilli sunt dubia, & pupillus compromittit cum authoritate tutoris, ita innuit Bart. *d. cons.* 40. *lib.* 2. Alexand. *d. consil.* 254. *num.* 4. *ver. nec tunc obstat, lib.* 6. † Imo 30
quando iura pupilli sunt dubia, solus tutor potest compromittere de iure, & de facto. Alex. *d. cons.* 254. *num.* 6. *ver. sexto ad idem, lib.* 6. † Restringe; quia solus tutor sine pupillo non posset compro- 31
mittere in arbitratorem, qui de facto posset auferre ab vno, & dare alteri; quia multa facit tutor cum pupillo, quæ solus nõ potest facere. Alex. *d. cons.* 254. *n.* 4. *in fin. ver. nec tunc obstat, & n.* 5. *lib.* 6. vbi dicit hoc verum, nisi iura pupilli essent dubia, ex mente Bart. *d. cons.* 47. *lib.* 1. & 40. *lib.* 2. † Limita; quia licet pupillus, & minor 32
non possit compromittere de iure ciuili; quia eo ipso, quod compromittit, est læsus; quia non appellat; fallit tamen de iure canonico; quia appellatio datur à laudo. Alexan. *d. cons.* 254. *num.* 6. *ver. subdit etiam, & n.* 7. *lib.* 6. vbi dicit communem, & magis * commu- *
nem.

Minoris bona vt vendi possint, requirunt causam. Concl. 251.

CAVSA †necessitatis requiritur, vt valeat alienatio bonorum 1
immobilium minoris, vt quia vrgeat æs alienum, *l. magis puto. §. si pupillus, vsque in fi. ff. de reb. eorum, qui sub tutel.* vbi, quod debet constare prætori de causa necessitatis, & an magis expediat vnã rem, vel aliam vendere, & non debet credere tutori; quia lucri gratia permittit, hoc etiam tenet Bald. *cons.* 184. *Ad intelligentiam, in princip. lib.* 2. vbi dicit * communem, & quod non sufficiat sola cau- *
sa vtilitatis, sed debeat adesse necessitas. Tiraq. *de legib. connubial. de son. mary. glos.* 8. *ver. octauo quæro, num.* 56. *vsque ad num.* 62. & hanc communem, & magis * communem dicit apostill. ad *not. ab. Ma-* *
thesil. 155. *num.* 11. & *seq.* Soc. Iun. *cons.* 80. *num.* 2. *lib.* 1. plenissime Petr. Surd. *consil.* 115. *per tot.* vbi, quod in ecclesia, & fundo dotali admittitur alienatio ex causa vtilitatis, seu in alienatione minoris sine necessitate non admittitur, alias est nulla, & emptor tenetur ad fructus, & dicit * communem *num.* 35, & *per tot.* idem tenet Rol. à *
Vall. *consil.* 33. *num.* 2. & *sequent.* & *consil.* 99. *num.* 38. *lib.* 1. vbi dicit * *
communem, prout etiam dicit * communem *cons.* 7. *nu.* 20. & *nu.* *
27. *lib.* 3. plene Crauett. *cons.* 853. *Magnifici domini, nu.* 2. Bart. *cons.* 162. *In quæstione, ver. vnde cum non appareat, lib.* 1. Ang. Aretin. *consil.* 128. *In casu prædicto, in princip.* Vide, *Statutum circa minores, &c. Conclus.* 595. 2
† Extende; quia non sufficit de esse causam necessitatis, si aliunde solutio in eam causam facta fuit; quia tunc decretũ est obreptitiũ, & alienatio nulla; quia debet esse talis necessitas, quæ aliunde solui nequeat, plene Corn. *cons.* 207. *Videtur prima facie. lib.* 1. *in princ. & per tot.* Angel. Aretin. *consil.* 128. *in princ.* † Extende in tantũ, 3
q minori competit restitutio tanquã spoliato, & quando nõ valuit contractus; quia nõ subest causa æris alieni. Crauett. *cons.* 853. *in princ.* † Exrende in tantum causam necessitatis requiri, vt non 4
sufficiat causa vtilitatis; quia nõ põst alienari res minoris; vt melior, vel cõmodior fiat. *l. magis puto, §. fin. ver. si æs alienum*, vbi quod liberum prætori nõ est datum arbitrium, sed solum ob æs

alie-

alienum, vbi glos. *in ver. æs alienum*, quæ dicit, vel similem causam, *ff. de reb. eorum*, & allegat *l. ob æs alienum*, *C. de præd. minor.* Petr. Surd. * *d. consil. 117. n. 35.* de * communi, plene Ruin. *consil. 63. n. 11. & seq. lib. 1.* * Rol. à Vall. *cons. 7. n. 26. lib. 3.* vbi *n. 27.* dicit * communem, & *consil.* * 99. vbi *n. 33. & seq.* disputat, & *n. 38.* dicit * communem, *lib. 1.* Bald. *in l. quicunque, C. de bon. quæ lib.* Alex. *cons. 53. col. 5. vol. 5.* Castr. *cons. 74. in princ. lib. 1. & cons. 105. in prin. lib. 2. & cons. 122. n. 3. ver. tertio quia, lib. 2.*

5 † Et imo non sufficit causam necessitatis adesse, nisi vrgeat æs alienum, vt quia creditor instet, & hoc debet constare iudici aliter, quam per assertionem. Rol. à Vall. *cons. 18. n. 72. & seq. lib. 2.* Cravetta *d. cons. 853. in princ.* † Extende, vt procedat; quia neq; sufficit, q̃ fundus sit sterilis, vel saxosus, vt possit vendi: quia non potest expedire, ex quo pretium erit congruum rei, & sic minus, *l. si fundus,*

7 *in princ. ff. de reb. eorum.* † Causa necessaria est, vt liberet minor se à captiuitate; ideo valet tunc alienatio, & obligatio minoris, Ro-

8 man. *cons. 316. n. 2. & per tot.* † Et quãdo aliter esset verecundia minoris, quia tunc voluntaria dicuntur ex necessitate. Ruin. *cons. 63.*

9 *nu. 14. lib. 1.* † Dicitur aũ causa necessaria etiam pro alimentanda familia, vel pro expensis necessariis ad conseruationem rerum,

10 vt tex. *in l. non solum*, vbi Angel. *ff. de petit. hæred.* † Intelligas secundũ Angel. *in l. diuus ff. de petit. hæred. nu. 4.* quod poterunt alienari magis onerosa, & minus vtilia pro alimentis, quando non sunt de-

11 bita secundum vires patrimonii, sed simpliciter debita. † Intelli-

12 gas de familia, quæ constituit rem ipsam. Cuman. *d. l. diuus, nu. 3.* † Extende; quia pro vestienda familia, vel monachis, vel fulciendo tecto Ecclesiæ, vel domus, causa dicitur necessaria, vt liceat alienare bona Ecclesiæ, vel minoris. Bald. *d. l. non solum. ff. de petit. hæ-*

13 *red.* † Item pro euitando periculo imminenti, prout sunt molendina in fluminibus. Ang. *d. l. non solum. ff. de petit. hæred.* quem ibi sequitur Fulgos. sed videas omnino Tiraquel. *de tract. lignagier. glos. 7. §. 1. n. 92. & seq.* vbi, q̃ dictum Angel. à nemine impugnatur, sed

14 tñ ipse declarat, qualiter procedat. † Et idem in expensis litis, vt exigantur debita; quia actio tempore potest perire. Cuman. *d. l.*

15 *non solum. ff. de petit. hæred.* † Extende; quia neq; sufficit, quod res sit

16 onerosa pupillo, vel damnosa, *l. 1. C. de reb. eorum.* Afflict. *decis. 87.* † Contrarium, q̃ res minoris immobiles possint alienari ex causa vtilitatis, licet necessitas non adsit; glos. *in l. cum ii, §. eam transactionem, in ver. alimentarius, ff. de transact.* qui loquitur in minore, & ecclesia, & eam sequuntur infiniti, quos citat Tiraquel. *de legib. connub. ver. de son mar. n. 62. & seq.* Cæpol. *consil. 14. Casus talis est, inter consilia ciuilia. num. 2.* vbi plures tenentes illam glos. allegat Barbat. *consil. 35. Sapienter, colum. penult. ver. modo in proposito, lib. 2.* plene Ias. *consil. 229. Egregius vir, num. 3. ver. nec obstat illud, lib. 2.* Roman. *consil. 316. Circa propositam, in 2. dub. num. 2. & consil. 433. Visa principali, in princip.* vbi apostill. plena, Dec. *consil. 124. Placet mihi, num. 3. ver. quarto etiam.* Socin. Iun. *consil. 28. Quia difficultas, lib. 2.* Ruin. *consil. 161. Proponitur, num. 3. lib. 3.* Grat. *consil. 46. nu. 25. & seq. vsque in fi. lib. 1.* plene Gramm. *cons. 10. n. 10. & seq.* vbi in ecclesia, in minore, & muliere, & omni prohibito se obligare, & alienare; quia valet ad vtilitatẽ suam. Corsett. *sing. suo*, incip. *Pupillus.* vbi plura cõgerit. Corn. *cons. 254. nu. 6. ver. tertio respondetur, lib. 1.* Soci. *consil. 160. nu. 16. ver. item & tertio, lib. 2.* Ang. *cons. 317. Statutum, quod mulier per tot.* Castren. *cõs. 160. Ad primum, ver. nec etiam in casu nostro, lib. 1.* Tiraquell. *d. glos. 8. n.*

17 76. † Ratio; quia quod fauore minoris inductum est, odium operaretur, apostil. ad Mathesil. *not. 155. in princ.* item quia q̃ admittitur propter præsumptionem, quam inducit solemnitas, magis admitti debet propter veritatem vtilitatis. Tiraq. *de legib. connub*

18 *glo. 8. n. 64.* plenius *n. 68.* vbi latissime. † Et q̃ ex causa vtilitatis liceat minori alienare non seruata solemnitate statuti. Dec. *consil. 330. Pro resolutione, in princ.* quia fere omnes consulentes loquuntur, quando sola vtilitas subest sine decreto, & sine solemnitate statuti; quia si præsumpta vtilitas operatur validitatem alienationis, quæ surgit ex solemnitate, multo magis veritas debet hoc operari. Angel. Aret. *cons. 128. In casu prædicto, nu. 25. & sequen. ver. nec obstat quartum.* vbi alias causas iustas deducit, & maxime vtilitatis ad se liberandum ab vsuris, *& num. 29.* vbi, quod causa sufficit,

19 vt bona magis vtilia emantur. † Declara; quia licet sit opinio cõtrouersa; tamen stante decreto, & causæ cognitione, quod sit vtile, bene valet tunc alienatio minoris, ita Afflict. *decis. 87. Magnũ est dubium per totam.* Alexand. *consil. 125. ver. ergo cum statutum lib. 1.* Bald. *in l. quæcunque. C. de bon. quæ lib.* Ias. *in l. 2. num. 10. ff. de offic. eius*, & alii, quos inducit ad hoc Capic. *decis. 113. in princip.* licet in fine dicat per maiorem partem tentum contrarium sine voto in scriptis; hanc partem videtur tenere Socin. Iun. *cons. 80. n. 2. lib. 1.* vbi, quod sola causa vtilitatis sine decreto non est sufficiens; ergo à

20 contrario secus, si subest decretum. † Contra declarationem, q̃ etiam stante decreto ex sola causa vtilitatis non valeat alienatio minoris, videtur tenere text. *in d. l. magis puto. §. si æs alienum. ff. de reb. eorum*, & ita attestatur Vrsill. fuisse decisum per consilium Neapolitan. *in addit. ad Afflict. decis. 87. num. 2.* Afflict. *decis. 249.* & maior pars tempore Capic. ita tenuit, vt per Capic. *decis. 113. per totam*, plene Ruin. *consil. 63. nu. 11. & sequent. ver. non potuit ergo, lib. 1.* vbi dicit * * omnes ita tenere, quod decretum est nullum, si ex causa voluntaria assertæ vtilitatis, pro quo non præsumitur, est verum, quod loquitur in venditione tutoris ante confectum inuentarium ex causa, quod non expediret minori. Roland. à Vall. *consil. 7. nu. 28. lib. 3.* & vide Corn. *consil. 207. in princip. & nu. 4. lib. 3.* qui concordat cum Ruino, vt causa necessaria requiratur, maxime ante inuentariũ à tutore factum. † Declara; quia contractus minoris, quia 21 lienauit rem immobilem sine decreto propter vtilitatem, puta, quia sterilem, & infructuosam rem alienauit, est nullus, sed cum decreto bene valet; si igitur est cognita causa vtilitatis per iudicem, & decretum interposuit, valet Afflict. *d. decis. 87. Magnum est dubium per totam*, allegat Bald. *in l. quæcunque. C. de bon. quæ liber.* vbi, q̃ decretum debet præcedere, & hanc * communẽ in ecclesia di- * cit Dec. *consil. 173. in princip.* clarius *consil. 281. Viso puncto, num. 6.* Vrsill. *in addit. ad Afflict. decis. 17. num. 5.* vbi de * communi in ecclesia, * & ita in minore tenet Alex. *d. cons. 125. in princ. ver. ergo cum statutum, lib. 1.* sequitur Dec. *consil. 403. Quamuis, num. 12.* † Declara secundo 22 quia licet sit nullus; præbet tamen causam iustã credendi, quod sit validus, & ideo excusatur propter opiniones Doctor. qui dixerunt valere sine decreto, idem Afflict. *d. decis. 87. nu. 5.* vbi, quod excusatur ab expensis litis. † Declara maxime, quando maior e- 23 mirà minore, & ipse est, qui vult resilire à contractu allegando nullitatem; quia non auditur; ex quo expedit pupillo, qui vult omnes solemnitates adhibere; quia claudicat cõtractus minoris, plene Angel. Aret. *cons. 128. per tot.* vbi hanc tuetur, & tollit omnia contraria. † Declara tertio, quod valeat alienatio pro vtilitate cũ 24 decreto iudicis, quando causæ cognitio præcessit, & causa vtilitatis in specie exprimitur in decreto, ita videtur velle Raphael Cuman. *cons. 180. Videtur prima fronte, n. 4.* quem ad hoc citat Ruin. *consil. 63. nu. 3. lib. 1.* licet postea Ruin. ibi *nu. 12.* teneat contrarium, & clarius hoc tenet Rol. à Vall. *cons. 33. n. 16. lib. 1.* vbi plures allegat hoc dicentes non sufficere enunciatas in genere solemnitates, sed in individuo debere fieri mentionem. Paris. *cons. 98. n. 13. & seq. lib. 1.* Vide, *Decretum in alienatione, &c. Concl. 124.* † Declara secundi 25 Ruin. *d. cons. 63. n. 13. in fin. ver. nec obstat, & n. 14. lib. 1.* vbi Doctores sequentes de vtilitate minoris intelligantur de illa vtilitate, q̃ consequitur minor ex necessitate, & aliis causis, pro quibus licita est alienatio, vel intelligantur de vtilitate, quæ resultat, quãdo donat munera, vel aliqua, quæ si omitteret, esset inhonestum; quia dicitur necessariũ, q̃ non potest euitari cum honore. † Declara 26 forte, & melius; quia vt interponatur decretũ ex causa vtilitatis tñ in alienatione bonorum stabilium minoris, non debet fieri principio, & iudex debet abstinere, & ita loquitur *l. magis puto, §. si æs alienum. ff. de reb. eorum*, qui text. loquitur in alienatione facienda, q̃ iudex non possit interponere decretum ex sola allegatione tutoris, quod sit vtile, & hoc modo loquitur Capic. *d. decis. 113. in fin. & per totam*, q̃ sacrum consilium noluit interponere decretum. † Si vero fuerit interpositum, & constet aliter, quam exal- 27 sertione tutoris, expedire pupillo, & esse vtile, vt quia iudex causa cognita in decreto interposito hoc attestatur; tunc sit vera alia opinio, quod valeat non ex sola vtilitate sine decreto, neque ex sola assertione tutoris cum decreto, in quo non expressa enunciatur vtilitas, sed si ista duo concurrunt, quod sit vera vtilitas cũ decreto, in quo asseritur, vel sit enunciata à tutore cum causæ cognitione approbata in decreto, valeat; quia multa facta tenens quæ fieri prohibentur. Corn. *consil. 109. libr. 3. d. patre furioso. ff. de iis, qui sunt sui, vel alien. iur.* vbi Ias. multa similia adducit, & hoc modo loquitur Afflict. si rectè consideretur *d. decis. 87.* & hoc modo re- uitantur omnes tex. super quibus multi tenuerunt contrarium, prout Ruin. *d. consil. 63. num. 11. lib. 1.* Corn. *consil. 207. in princ. & nu. 4. lib. 3.* Rol. à Vall. *cons. 7. nu. 26. lib. 3.* qui * omnes fundantes se *in d. magis puto, §. si æs alienum. & in l. si fundus. ff. de reb. eorum*, qui *sub trad.* qui tex. loquuntur, vt supra, in faciendo, & quando iudex moueretur ex sola assertione tutoris, & hoc modo conciliantur tex. *in l. si pupilli, in princ. ff. de negoc. gest.* & alii, super quib. fundatur contraria opinio, q̃ pro vtilitate, & in quantum sit vtile, liceat vendere, quã tenent plures, & maxime Alex. *cons. 125. lib. 1. in princ.* cuius opinio nõ est simpliciter vera, sed cũ temperamento prædicto, & quia hoc in ecclesia admittitur, q̃ minor est, & tñ ex vtilitate subsistinetur alienatio cũ decreto, & causæ cognitione, nec est bona ratio diuersitatis, q̃ ecclesia semper est minor; ideo permittitur in minore; secus q̃ effici potest maior; & ipse alienabit; ita dene-

garetur minori id, quod est causa sui priuilegii, & quod fauore eius inductum est, reduceretur ad odium; quia ea vtilitas, quæ se repræsentat, dum est minor, forte nõ aderit; quando erit maior, vt dicit Niger. *in repet. l. 2. n. 11. ff. de offic. eius*, cuius opinio videtur multum naturalis, & hanc etiam distinctionem videtur approbare Soc. Iun. *cons. 80. n. 2. lib. 1.* dum dicit solam vtilitatem sine decreto non sufficere, & pro hac parte videtur Dec. *cons. 403. Quamuis. n. 12.* vbi quod non creditur tutori, sed perscrutationi iudicis.

28 † Declara ita sufficere euidentem vtilitatem, sicut necessitatem adesse, dummodo sit cognitum de ea. Alex. *cons. 125. num. 1. ver. ergo*

29 *cum statutum. lib. 1.* † Declara, vt per Ias. *in d. l. 2. num. 10. in fi. ff. de offic. eius*, vt si fundus est sterilis, & onerosus pupillo, possit alienari, p-

30 ut fundus ecclesiæ; secus si non est onerosus. † Declara; quia decretum ex vna causa non inseruit pro alia etiam maiori; ideo decretum pro alienatione non inseruit pro hypotheca. Roman.

31 *singul. 217.* † Item si res tempore esset peritura, *l. diuus. ff. de petit. ha-*

32 *red. in fi. princip.* † Debet tamen periculum, seu damnum esse nedum de præsenti, sed de futuro; quia si esset de præsenti, & in futurum esset futura vtilitas, non expediret alienare, ita Afflict. *d.*

33 *decis. 87. n. 3.* † Item res subiacentes periculo possunt alienari cau-

34 sa cognita, *l. ait prætor. ff. de iur. deliber.* † Et ideo molendina posita in flumine, quæ deteriorantur quotidie, possunt alienari per Prælatum & tutorem, quod notandum dixit Ang. *in l. non solum. ff. de petit. hered.* & ibi Cuman. sequitur tanquam singulare propter authoritatem Angel. Rub. Alexan. *cons. 138.* sequitur Vrsil. *in addit. ad Afflict. decis. 249. in fin.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. n. 92.* vbi quod nullus dissentit ab Angel. licet ipse Tiraquell. distinguat inter molẽdina, quæ sunt super nauib. in flumine, quæ sunt

35 mobilia, ab iis, quæ sunt fabricata in terra. † Extende; quia imo hominem non necessarium alienare debet, alias imputatur tuto-

36 ri. *l. nisi. §. Iulianus. ff. de pet. hæred.* † Extende idẽ in fundo sterili, & infructuoso, quando esset pupillo onerosus, alias secus, secundũ distinctionem Ias. *in d. l. 2. nu. 10. ff. de offic. eius*, vbi pro vtraque par-

37 te allegat, & ita distinguit. † Extende; quia nedum causa necessitatis est sufficiens, sed etiam causa similis necessitati, quæ expediat

38 pupillo. Ang. Aret. *cons. 128. n. 25. & seq. ver. nec obstat quartum.* † Extende, vt procedat etiam in alienatione ecclesiæ, quæ æquiparatur minori. Dec. *cons. 124. Placet mihi, n. 3. ver. quarto etiam.* Soc. Iun. *cons. 28. n. 10. ver. secundo facit. lib. 2.* plene Dec. *in c. quæ in ecclesiarum, n.*

9. vbi dicit veriorem, *de constit.* & vide ad hoc aliam apost. ad Dec. *in cap. 1. num. 19. eod. tit. in ver. contentioso.* Confer. *singul. in ver. pupillus.*

39 † Non tamen inferas de ecclesia ad minorem secundum communem; * quia ecclesia facilius alienat propter vtilitatẽ, vt quãdo fundus est sterilis, quam pupillus, vel minor. Ias. *d. l. 2. n. 10. ff. de*

* *offic. eius.* Rol. à Vall. *cons. 7. n. 27. lib. 3.* qui dicit omnes * tenere hãc conclusionem. Perr. Surd. *cons. 115. n. 35.* vbi dicit * communem, quod facilior est alienatio ecclesiæ, quam minoris. Castr. *cons. 74.*

40 *in princip. lib. 1.* † Extende in muliere pro hibita alienare; quia si alienatio est vtilis, valet. Socin. Iun. *cons. 28. num. 9. lib. 2.* Tiraquell.

41 *de legib. connub. gloss. 8. n. 62. & seq.* Ruin. *cons. 161. num. 3. lib. 3.* † Extendein fideicommisso prohibito alienari; quia pro necessitate, &

vtilitate permittitur alienatio, videlicet vt bona magis vtilia subrogentur. Socin. Iun. *d. cons. 28. per tot. lib. 2.* † Limita; quia licet mi-

42 nor possit annullare contractum sine solemnitatibus in sui præiudicium factum; secus si is, qui contraxit cum minore, velit ipse allegare nullitatem minore volente supplere omnes solemnitates. Ang. Aret. *cons. 128. In casu prædicto, per tot.* vbi pro vtraque par-

43 te hanc tuetur, & tollit contraria; & quia cõtractus minoris possit reclaudicare. Vide, *Claudicatio non admittitur, &c. Concl. 287.* † Limita; quia ex causa necessaria bene potest tutor, & minor alienare, puta pro restituenda dote vxori, vel pro satisfaciendis creditoribus. Angel. Aret. *cons. 12. Videtur dicendum, per tot.* vbi pro vtra-

4 que parte, & hanc tuetur. † Extende; quia si tutor promittat vẽdere domum pupilli pro tanto pretio, & facere contractum ad

d. tamen sapientis, & facere, quod minor vendet, & alius promittit emere, & iurarunt, valida est promissio, etiam si nulla sit expressa causa necessaria, & non potest emptor pœnitere prætextu, quod pater minoris prohibuerit ex causa legitima bona alienari non posse; quia voluit perpetuo conseruari in familia; qa intelligitur prohibitio de alienatione voluntaria, non de necessaria, dummodo subsit causa necessaria puta pro restitutione do-

tis maternæ, pro ære aliene soluendo vrgente. Ang. Aret. *d. cons.*

45 *12. per tot.* vbi hanc tuetur. † Extende, ẽt si nulla causa in promissione sit expressa; quia sufficit, q causa subsit necessaria, etiam si superuenisset, dummodo ex causa de præterito tempore promissionis; quia virt. aliter dicitur expressa, ex quo de contractu valido faciendo est interpretatio, quæ requirit causam necessitatis. Ang.

Aret. *d. cons. 12. per tot.* maxime *n. 14. ver. non obstat vltimum. & per tot.* vbi *in fi. n. 25. & seq. ver. fiat ergo*, dat pro consilio, quod prius mater conueniat filium pro dote; quia reperto, quod alias non potest satisfieri, procedet iudex ad compulsum eius, qui promisit emere. † Imo, quod causa legitima etiam non expressa necessario sub 46
intelligatur. Ang. Aret. *d. cons. 12. n. 23. & seq. ver. vltimo dato.* † Extẽ- 47
de; quia si vrget æs alienum, non potest alienari res magni valoris pro modico ære alieno. Ang. Aret. *d. cons. 128. num. 7. & seq. ver. quarto posito.* † Extende; quia alienatio fere omnium bonorum 48
pupilli, vltra æs alienum dicitur fraudulenta. Angel. Aret. *d. cons. 128. n. 3. ver. secundo probatur.*

Minor quando sine curatore possit contrahere, vel non. Concl. 252.

MINOR † habens curatorem si contrahat sine consensu cu- 1
ratoris, non obligatur, saltem obligatione ciuili, *l. si curatorem, cum ibi notat. C. de in integ. restit. mino.* Gemin. *cons. 68. Quia subtiliter, in princ.* Castr. *cons. 343. Considerandum est. col. 1. in fin. ver. item ex alio. lib. 1.* † Extende, etiam si minor profiteatur se non habere, ne- 2
que habere velle curatorem; quia non potest ex se dimittere curatorem. Castr. *d. cons. 343. col. 1. in fi. & col. 2. ver. ité ex alio, lib. 1.* † Am- 3
plia, vt nec possit compromittere minor sine curatore, siue habeat curatorem, siue non. Gemin. *d. cons. 68. in pr. ver. restat videre.*
† Extende maxime; quia non potest minor compromittere de 4
causa cum suo curatore etiam cum iuramento, & cõpromissum non valet. Bald. *cons. 143. Quanquam plenissime, circa med.* quod duplicatur *cons. 201. Vobis spectabili, in fin. lib. 3.* & plenius *cons. 144. eod. lib. 3.* † Contrarium, quod valeat compromissum minoris cum 5
authoritate tutoris, si impubes, & cum authoritate curatoris, si pubes, etiam si sine decreto, tenet Sign. *consil. 227. num. 2.* vbi probat hoc modo; quia licet non possit transigere, neque alienare, bene potest se obligare. † Declara tamen; quia hypotheca, & sic 6
obligatio realis non valet sine decreto; Signor. *d. consil. 227. num. 2.*
† Amplia; quia nõ valet obligatio minoris, etiam si is, qui est cu- 7
rator illius, insolidũ nomine proprio expresso se obligat cũ minore; quia non propterea validatur obligatio minoris, quasi cõsensisse videatur curator, quando nullum verbum est habitum, quod tanquam curator; quia licet obligari insolidum videãtur, & vnus alteri consentire; tãmen in curatore requiritur expressio, vt tanquam curator se obliget. Sign. *consil. 190. Simonolus, per totum.* † Amplia; quia minor non potest alienare sine solemnita- 8
tibus à iure requisitis, & sunt ob æs alienũ soluendũ, & sic ex necessitate, vel ob euidentem vtilitatem pupilli, seu minoris cognitam, & oportet, quod constet non extare res mobiles commode vendendæ, & quod res vendendæ subhastentur, & de licentia, & authoritate tutoris, si pupillus, seu curatoris, & quod decretum prætoris interponatur, vt per Alex. *cons. 125. Visis, & consideratis, col. 2. ver. ergo cum statutum, n. 1.* † Extende; quia non potest impubes ẽt 9
cum authoritate curatoris sine decreto iudicis alienare. Sign. *d. cons. 227. n. 1.* † Extende; quia neq; potest transigere. Sign. *d. cons. 227. nu. 2.* vbi, quod vltra authoritatem tutoris requiritur etiam 10
decretum iudicis. † Restringe, nisi interueniat decretum Principis; quia supplet omnes solemnitates. Ang. Aretin. *consil. 12. Vi-* 11
detur dicendum, n. 20. in fi. cum seq. ver. confirmantur etiam. † Restringe, vt non procedat ampliatio in donatione, & alienatione, quæ 12
fiat titulo lucrativo, sed solum, quando fiat alienatio titulo oneroso; quia causæ prædictæ requisitæ non possunt adaptari ad donationem; igitur statutum ser ferens ad solemnitates iuris cõmunis non potest loqui in donatione. Alex. *d. cons. 125. n. 3. v. vnde omnis difficultas, lib. 1.* † Amplia; quia adultus non potest obligari si- 13
ne curatore; ideo si suscepit tutelam minoris, non obligatur, vt tutor, neque vt negociorũ gestor, maxime stante statuto Florentiæ generaliter loquente, quod non possit vllo modo obligari. Alex. *cons. 196. Perspectis, in pr. lib. 6.* † Extende; quia procedit statu- 14
tũ generaliter loquens, etiam quando minor contrahit cũ minore; quia statutũ debet addere iuri cõmuni, quando damnum indebite non infert. Alex. *d. cons. 196. in pr. lib. 6.* vbi maxime procedit, quando minor est etiam filius familias; quia non potest obligari sine consensu patris. † Amplia; quia confessio minoris non 15
valet in sui præiudicium sine solẽnitatibus. Rom. *cons. 257. Ex tribus, n. 3. vers. tertio quia.* † Limita; quia sicuti minor sine decreto nõ 16
alienat stabilia, sed bene mobilia, ita etiam ab euentu alienat vel non actionem, prout applicatur mobilibus, vel stabilibus. Bart. *cons. 70. Reuerendissime Domine, num. 3. ver. quarto præmitto, lib. 1.* † Ex- 17
tende, vt idem sit, qñ pecunia est in obligatione, facultas soluendi est in bonis stabilibus ad fauorem minoris, tunc ab euentu

minor potest alienare actionē, quatenus pecunia soluatur, quatenus bona stabilia, quæ sunt in facultate, secus, ita Bart. *d. cons.* 70.
18 *nu.* 4. *& seq. lib.* 1. † Extende, quia non competit minori restitutio, quando actionem ad rem mobilem, vel rem mobilem cessit, seu alienauit. Bart. *d. cons.* 70. *in fi. lib.* 1. secus si donauit, vt ibi *in princip.*
19 † Declara, quia eadem solemnitas requiritur in alienatione realis actionis ad rem immobilem, quæ est necessaria ad ipsam rem. Alex. *cons.* 27. *Attentis n.* 6. *ver. nam illud iudicamus. lib.* 3. vbi apostill.
20 dat concord. † Limita, quando iudex ex certa scientia supplere voluit pro curatore; quia tunc potest supplere curatorem, *l. si curatorem, C. de in integr. restit. minor.* Alexand. *consil.* 125. *numer.* 3.
21 *ver. vnde omnis, lib.* 1. † Limita in iis, in quibus reputatur maior, de quibus habetur per gloss. *in cap. ex parte, de restit. spoli. at in cap. si annū,*
22 *de iudic. in* 6. *cum ibi not. at.* Gemin. *d. cons.* 68. *in princip. ver. restat.* † Limita circa res mobiles, & pecuniam; quia potest sine decreto alienare; imo donare, & valet alienatio licet restituatur, si lesus est, & contraria loquuntur in tutore & curatore. Bart. *d. cons.* 70. *Reuerendissime, per totum. lib.* 1. vbi, quod apud ipsum nullū habet dubium, & ibi apostill. *in ver. Reuerendissime,* dat concord. Alex. *cons.*
92. *Perspectis, in princip. lib.* 6. vbi loquitur in fructibus, pecuniis, & mobilibus; quia ecclesia, & minor possunt per tutores alienare
23 sine solemnitatibus; & idem in actione, quæ competit pro eis; ga est eiusdem naturæ. † Limita, quando minor iurauit iuxta *authen. sacramenta, C. si aduer. vend.* quia validatur contractus, & compromissum minoris factum cum iuramento. Gemin. *d. cons.* 68. *in pr. ver. sed quia hic interuenit.* Alexan. *cons.* 125. *Visis, & consideratis, num.* 5.
24 *ver. aut non interuenit. lib.* 1. vbi loquitur etiam stante statuto. † Restringe limitationem, vt nō procedat in constitutione procuratoris facta per minorem sine curatore cum iuramento; quia nō valet tale mandatum etiam cum iuramento; quia gloss. *in d. auth. sacramenta,* & dispositio illius *authen.* procedit solum, vbi contrahitur. Bald. *cons.* 309. *Queritur, vtrum, in princ. & cons.* 310. *Super eo,*
25 *quod per tot. lib.* 2. vbi multa pulchra dicit. † Limita, quando in cōtractu minoris non remittitur ius certum, neque purum, sed cōditionale, & reciprocum, tam pro eo, quam contra eum; quia nō potest prætendere se læsum. Bald. *cons.* 434. *Factum proponitur, lib.* 3.
26 *per tot.* maxime *num.* 2. *ver. secundus casus, lib.* 3. † Limita, quando minor causatiue obligatur propter causam lucratiuam, & ex liberalitate in eum collatam. Fulgos. *cons.* 223. *Ex facto proponitur, in fin.* vbi, quod si minor, cui ex liberalitate retrouenditur feudum, si faciat pactum de non vendendo alteri, valet tale pactum causatum à beneficio minoris. Vide, *Causatiue multa sunt. quæ, & c. Concl.*
27 161. † Extende, quia licet cum pupillo non valeat societas contracta, valet causatiue, quādo est facta communicatio minori ad ea-
28 ius vtilitatem. Alex. *cons.* 49. *n.* 9. *ver. & per prædicta, lib.* 1. † Extende, quia potest etiam pupillus, dummodo proximus pubertati, adire hæreditatem lucrosam sine curatore. Ias. *in l. moræ. ff. de acquir.*
29 *hæred. num.* 18. *& num.* 42. † Limita, quando nō pro alio contrahit; quia bene obligat mandātem, licet simpliciter contrahat nomi-
30 ne alieno Fulgos. *cons.* 75. *Ex facto proponitur, n.* 4. † Limita; quando curatorem non habet; quia valet contractus mero iure, licet restituatur, si est læsus in aliquo. Curt. Iun. *cons.* 168. *num.* 17. *& seq.* Alexand. *cons.* 49. *nu.* 4. *lib.* 1. Castren. *cons.* 52. *in fin. lib.* 2. Alexand.
31 *cons.* 196. *Perspectis, in princip. ver. nec dicatur, lib.* 6. † Extende; quia minor nō habens curatorem, quando est supra pubertatem, potest constituere procuratorem. Alex. *cons.* 123. *Viso processu, num.* 5.
32 *ver. & posito, quod Petrus, lib.* 2. † Limita; quia filius minor 25. maior 17. pro patre captiuo, vel carcerato, & pro debito ciuili, potest, imo tenetur se obligare, vt liberetur etiam fideiubendo, & non restituitur; quia lex facit eum maiorem in hoc; quia alias posset exhæredari, & priuari legitima, *authen. si captiui, C. de Episcop. &*
33 *Cleric.* vbi Bald. & tenet Castr. *cons.* 52. *in fin. ver. tertium, lib.* 2. † Limita; quia fructus, qui triennio perituri sunt, non requirunt solemnitatem, sed minor de eis potest disponere. Alexand. *cons.* 49.
34 *num.* 4. *lib.* 1. *& cons.* 125. *num.* 4. *ver. ecce si pupillus, lib.* 1. † Extende; quia valet communicatio fructuum, & societas inter patruum & minorem circa fructus, maxime quando sunt præsumpti. Alexand.
35 *d. cons.* 49. *nu.* 2. *& seq. ver. sed præmissis, lib.* 1. † Limita; quia valet cessio minoris facta de actionibus competentibus pro legitima, quando iura cessa sunt alternatiua ad bona stabilia, & ad mobilia, quia donec debitor elegerit stabilia, valet, licet postea secus, ita Bart. Alexand. & Ias. *in l. si ff. de leg.* 1. Alexan. *cons.* 125. *Visis, & con-*
36 *sideratis in fi. lib.* 1. † Extende multo magis, quando iura cessa, vel donata sunt applicabilia ad mobilia, quæ seruando seruari non possunt. Alexand. *d. cons.* 125. *num.* 4. *lib.* 1.

Minor cum iuramento valide contrahit, & quando secus. Concl. 253.

CONTRACTVS † celebratus à minore 25. annis, maiori tamē 14. cum iuramento valet, *authen. sacramenta puberum, C. si aduer. venditio.* Bald. *cons.* 258. *Quantum ad primum, lib.* 5. Castren. *consil.* 290. *Visa supra scripta, num.* 2. *colum.* 2. *in princ. lib.* 2. † Ratio; quia iu-
2 ramentum minoris repræsentat eum maiorem. Alex. *cons.* 59. *nu.*
3 3. *& 4. lib.* 5. † Declara tamen; quia intelligitur de iuramento, per quod dicat se maiorem 25. annis, vel promittat obseruare, & nō
3 contrauenire, secus si iuramētum esset super eo, quod maior 14. annis; quia nihil operatur ad validitatem contractus. Bart. *consil.*
162. *In quæstione, ver. nec potest dici. num.* 2. *lib.* 1. † Extende, vt procedat, etiam si iuramentū in contractu minoris fuerit præstitum à
4 procuratore habente mandatum speciale à minore ad iurandū in animam principalis; gloss. & Doctor. *in cap.* 1. *§. item Sacramenta, de pace iuram. firm. in vsib. feud.* & est de mente Bart. *in l. qui bona, §. si*
5 *alieno. ff. de d. am. insect.* † Ratio prædictæ extensionis videtur; quia quem actum potest pupillus facere de per se, ad illum faciendū
6 potest solus constituere procuratorem, gloss. Bartol. & Doctor. *in l. 3. ff. rem rat. hab. & in l. neque tutores, C. de procurator.* Socin. *consil.*
131. *vol.* 4. *& consil.* 239. *ver. sed præmissis, lib.* 2. † Amplia; quia iuramē-
7 tum etiam impuberis proximi pubertati, quando est doli capax, obligat ipsum; secus, si non esset proximus pubertati. Calderin.
8 *consil.* 184. alias 8. *de intreiuran.* & communem * opinionem dicit Bart. *in authen. sacramenta, num.* 8. *& 9. ver. quæro, quid si iurauit pupil-*
9 *lus, C. si aduer. venditio.* † Contrarium, & quod non sit communis opinio, dicit Fulgos. reprobando Bartol. *cons.* 237. *Finus Guidonis,*
10 *colum.* 2. *circa med.* vbi, quod nullo modo obligatur impubes, etiam proximus pubertati contrahens cum iuramento Bald. *cons.*
96. *Pupillus, num.* 2. *lib.* 5. † Imo, quod neque obligetur iuramento
8 impubes proximus pubertati, licet interuenerit authoritas tutoris, quando esset læsus. Fulgos. *d. consil.* 237. *colum.* 2. *ver. & in pri-*
9 *ma.* † Amplia, vt procedat etiam in donatione; quia minor 25.
9 annis donans cum iuramento obligatur, & valet donatio propter Sacramentum, *& d. authen. Sacramenta puberum,* habet locum etiam in donatione. Soc. *cons.* 279. *Visa donatione, in princip. lib.* 2. vbi dicit * communem, Bald. *cons.* 163. *Super eo, in fin. lib.* 4. Alexan.
9 *cons.* 125. *num.* 3. *lib.* 1. *& cons.* 59. *in princ. lib.* 5. † Contrarium, quod
9 minor non possit donare; quia donare est perdere, etiam si iuraiuit, non valet donatio; quia non potest habere curatorem ad donandum. Alex. *d. cons.* 125. *Visis, & consideratis, col.* 3. *n.* 2. *ver. quarto*
10 *& vltimo, lib.* 1. licet *n.* 3. teneat contrarium de iure cōmuni. Abb. *cons.* 107. *n.* 3. *ver. restat nunc cum seq. lib.* 2. vbi, quod datur absolutio à iuramento, & restituitur aduersus contractum ex læsione, quatenus contractus firmetur iuramento, & quatenus non firmetur, ex quo est nullus, agit sine alia restitutione ad vendicationem bonorum donatorum. † Imo videtur, quod si statutum
11 det formam contractibus minorum, vt si interuenit decretum iudicis, & authoritas proximiorum, videtur, quod cum istis solemnitatibus, & iuramento non valeat donatio; quia statutum de ea non disponit. Alex. *d. cons.* 125. *num.* 2. *in fin. ver. præterea, lib.* 1
12 *& num.* 3. *ver. vnde omnis difficultas.* † Extende etiam in donatione bonorum feudalium cum iuramento; quia valet quoad eum. Alexand. *cons.* 150. *in princip. lib.* 6. † Extende, vt procedat, etiam si
13 non sit facta mentio minoris ætatis; quia sufficit, quod iurauerit non venire contra, nisi interueniisset dolus donatarii, Bald. *cons.*
14 163. *in fi. lib.* 4. † Extende, vt procedat, etiam si extet statutum annullans contractum minoris iuratum, si non est seruata certa so-
15 lemnitas requisita, quia tale statutū non valet. Soc. *d. cons.* 279. *in*
16 *capr. v. quib. præsuppositis, lib.* 2. vbi dicit hanc magis * cōmunē. Alex.
17 *cons.* 27. *Viso libello, & tot. lib.* 1. vbi dicit * magis communem, & plenissime *cons.* 59. *Viso instrum. in pr.* maxime *n.* 3. *& seq. lib.* 1. Vide infra
18 *n.* 23. *& seq.* † Extende, ēt si statutum requirat vltra solemnitatem inductam aliam solemnitatem iuris cōmunis, quia in donatione de iure cōmuni non aptantur solemnitates, quæ requiruntur in alienatione onerosa; ideo valebit cum iuramento minoris. Alex.
19 *d. cons.* 125. *n.* 3. *ver. vnde omnis, lib.* 1. † Extende, vt procedat ēt ipsa minori sit interdicta administratio bonorū, tanq̄ prodigo; quia talis interdictio non respicit præteritos contractus factos, & qui non est legitime facta. Soc. *d. cons.* 279. *n.* 3. *ver. præterea potest dici, lib.* 2.
20 vbi loquitur in donatione facta fratri iurato, cum decreto iudicis, & præsentia vicinorū, & de medietate bonorū. † Amplia; vt in tantū valeat donatio facta à minore supra pubertatē cū iuramento, vt nec debeat restitui in integrū. Soc. *d. cons.* 279. *in pr. vers.*
21 *lib.* 2. † Restringe, vt non procedat, qn fuit à iuramento absolutus, & qa ex quo donas semper læditur, debet absolui secundū * cōmunē, & absolutus restituitur cōtra contractū ex læsione, vel dolo

plura

plene Abb. *cons.* 107. *Quatuor sunt, num.* 3. *ver. restat nunc, per tot. lib.* 2.
19 † Restringe ampliationem, vt non procedat, quando minor in specie non renunciauit restitutioni in integrum cũ iuramento, & non fuit certificatus de importantia; quia si non apparet certioratio, iuramentũ, & consensus minoris non trahitur ad ignorata, & præsumitur ignorare, si non fuit certioratus, maxime, qñ tractat de damno vitando. Dyn. *cons.* 5. *Quæstio talis est, per totum,*
20* † Contrarium Alex. *d. cons.* 27. *per tot. lib.* 1. vbi dicit * communem & magis communem, quod imo iuramentum reddit maiorem,
21 & certum, & quod sufficit certioratio in genere; † Amplia; quia nedum *auth. sacramenta puberum. Cod. si aduer. vend.* habet locum in contractu, sed etiam in distractu; ideo minor distrahens, & promittens cum iuramento non venire contra obligatur. Bald. *cons.*
22 408. *Super eo, quod. per totum, lib.* 4. † Etan præceptum guarentigiæ operetur validitatem alienationis bonorum stabilium minoris, an potius sit nullum etiam præceptum tanquam super cõtractu nullo, quod verius est. Bald. *in l. si absentis. C. si cert. pet. & in addit. ad Speculat. de appellatio. § minori* 25. *annis.* Castren. *in l. final. ff. de constit.*
23 *pecun.* † Amplia, vt procedat, etiam si extaret statutum, quod minor non posset obligari sine consensu proximiorum, & sine certa solemnitate, & quod contractus sit nullus; quia si non facit mentionem de iuramento, contractus minoris valebit cum iuramento sine solemnitate. Bald. *cons.* 408. *per tot. lib.* 4. Alex. *cons.* 72.
24 *num.* 2. *& seq. per tot. lib.* 1. *sup. num.* 14. *& seq.* † Extende, etiam si fiat mentio de iuramento, sed non, quando iurauit se maiorem; quia tunc statutum non habet locum hoc casu. Anch. *cons.* 226. *Legitur in canone. per tot.* vbi, quod præsumitur ex dolo dixisse se maiorem,
ideo obligatur. † Vide, *Absolutio à iuram. &c. Conclus.* 59. *nu.* 42. *&*
25 *seq.* † Amplia in omnibus contractibus celebratis ab adulto cum
26 iuramento; quia valent, dummodo cessante metu, vel dolo sint
27 celebrati. Bald. *cons.* 391. *Quidam G. adultus, in princ. lib.* 5. † Extende; quia contractus adulti iuratus, nedum valet quoad adultum, sed etiam quoad illius successores; quia sufficit, quod iuramentũ semel validauerit contractum. Bald. *d. cons.* 391. *in princ. lib.* 5. † Declara, quando materia alienata est talis, alias secus, prout in alienatione feudi facta per minorem; quia valet ipso viuente, & non
28 ligat successores vocatos ad feudum, nisi sint alienantis hæredes.
29 Cast. *cons.* 290. *per tot.* maxime *in fi. n.* 4. *lib.* 2. † Restringe, quando quis esset adultus, & prodigus simul, cui bonis esset interdictũ; quia licet contrahat tanquam adultus, & iuret; tamen non valebit contractus ratione prodigalitatis. Bald. *d. cons.* 391. *per tot. ma-*
30 *xime n.* 4. *vsque in fi. lib.* 5. † Amplia; quia pubes minor 25. annis si facit contractum cum iuramento, iuramentum repræsentat eum maiorem. tam quoad ætatem, quam quoad restitutionem in integrum. Castr. *cons.* 290. *Visa supradicta, n.* 2. *lib.* 2. vbi, quod iuramẽtum tollit nullitatem ex defectu ætatis, & restitutionis in inte-
31 grum; quia reputatur maior † Extende etiam in pubere, dummodo iuret cum authoritate tutoris, & sit doli capax. Abb. *cons.*
* 39. *Duo sunt. circa fi. ver. secundo principaliter, lib.* 1. vbi dicit * commu-
32 nem. † Declara; quia licet contractus factus à minore supra 14. annos medio iuramento valeat, & obliget eum, debet intelligi, vt renunciauit minori ætati; possit tamen agere vt maior, puta ad læsionem item restitui in casu, in quo maior restitueretur; qa iuramentum, & renunciatio facta super minori ætate repræsentat maiorem; ideo debet posse omnia, quæ posset maior contra-
33 hens. Fulg. *cons.* 237. *Finus Gaulonius, in princ.* † Contrarium tenet Imol. *cons.* 1. *n.* 9. vbi, quod non procedit, quando iurauit non venire contra aliqua ratione, vel causa de iure, vel de facto; secus si simpliciter iurauit non venire contra; quia debet intelligi ratione minoris ætatis; ideo si posset maior contrauenire, ét minor, q iurauit; quia in hoc habetur pro maiore propter iuramentum;
34 ideo non excluderetur à beneficio maioris. † Declara; quia cõ-
* munis est * opinio, quod minor contrahens simpliciter cum iuramento censetur solum renunciare benef cio minoris ætatis, & propterea non excluditur à beneficio, quod competit maiori, p-
* ut si est læsus vltra dimidiam, vel dolo, aut metu fuit inductus, *
communẽ dicit apost. ad Ant. de Butr. *cons.* 45. *in ver. Minoris.* alle-
* gat Dec. attestantem de * communi *cons.* 403. *col. pen.* Crau. *cons.* 7.
n. 5. *& cons.* 192. *n.* 2. secus si minor cum iuramento promisisset nõ agere contra contractum ex capite minoris ætatis, neque ex alia
35 quacunque causa. Crau. *cons.* 188. *n.* 3. † Amplia, vt procedat, etiã si minor non contraxit, sed cõtractui facto eius nomine consen-
sit cum iuramento; quia obligatur ratione iuramenti. Ang. *cons.*
* 36 50. *Testator quidam, num.* 3. *ver. solum igitur.* Castren. *cons.* 290. *num* 2.
col. 2. *in princ. lib.* 2. vbi dicit * communem. † Restringe, vt non p-
cedat, quando constituit procuratorem cum iuramẽto; quia nõ obligatur, ex quo non contrahit. Bald. *cons.* 309. *Quæritur, vtrum, in*

princip. & cons. 310. *Super eo, quod, per totum, lib.* 2. vide apostill. *ad d. v.s.*
35. *Guid. Pap.* quæ citat plures pro hac parte. † Contrarium ten t 37
Angel. *cons.* 50. *in fi. ver. super secundo.* Guid. Pap. *decis.* 35. *Si adultus,* v-
bi dicit ita decisum, & de stylo teneri, & plenius *decis.* 494. *Sententia lata, num.* 2. *ver. sed aduerte ad præmissa,* vbi apostill. allegat eundẽ
Guid. Pap. *cons.* 104. † Amplia; quia etiam minor cum iuramen- 38
to obligatur fideiubendo pro alio. Crauet. *cons.* 613. *per totũ.* † Am- 39
plia; quia constituit procuratorem solus cum iuramento, & valet, plene Boer. *decis.* 92. vbi pro vtraque parte, & dicit hãc veriorem, & seruari in practica, vt dicit Capel. Tholos. in loco per eũ allegato. † Amplia; quia minor iurans contractum excluditur à 40
restitutione in integrum. Bologn. *in additio. ad cons. Ioan. de Anan.* 100. vbi late. † Contrarium tenet Abb. *cons.* 107. *num.* 6. *& sequent.* 41
lib. 2. vbi, quod illud dictum intelligitur, nisi à iuramento absoluatur. † Amplia; quia minor, quæ approbauit testamentum patris medio iuramento, excluditur ab omni querela inofficiosi; 42
quia si dicatur, quod est minor, potest replicari, quod iurauit, & iuramentum facit illam maiorem; igitur valet approbatio, ac si facta esset à maiore. Castill. *cons.* 24. *n.* 56. *& seq. ver. & si dicatur.* Amplia; † qa minor 25. annis si liberat tutorem, vel curatorẽ, aut ad- 43
ministratorẽ cũ iuramento, statim tollitur actio tutelæ, vel curæ, aut administrationis, & facit minorem esse maiorem; ideo conualidat iuramentum ipsum contractum celebratum à minore cum iuramento, ac si esset celebratus à maiore, *authen. sacramenta puberum. C. si aduer. vendit.* quę inducit nouum remedium temporale, quod minor iurans repræsentetur maior, & ita declarat Castill. *cons.* 24. *num.* 57. *cum sequen. vsque in fin. ver. denique ergo,* vbi plenissime. † Extende, vt procedat, etiam si fuit minor habilitatus à 44
iuramento per Papam, vel Episcopum, prout fit; quia talis habilitatio, licet tollat vinculum animæ, quo ligatur iurãs, ne audiatur, si contrarium velit asserere; non tamen tollit vinculum temporale inductum à legibus ciuilibus, quod minor efficiatur maior; quia ex quo actus statim, quod iurauit, recepit suã perfectionem, nõ potest tolli, quia tolleretur vinculum temporale, & sus tertio quæsitum, plene Castil. *d. cons.* 24. *n.* 60. *& seq. ver. eius causa, vsq; in fi.* vbi, q in hoc dicitur vinculum ciuile, quod tolli non põt per Papam, licet credam non esse verum; quia cum iuramentum sit omnino spirituale, & per solum ecclesiasticum possit cognosci de eo; ergo, & de effectu resultante. † Amplia; quia minor ẽt im- 45
pubes, si est doli capax, potest cum authoritate tutoris pacem facere, Abb. *cons.* 108. *per tot. lib.* 2. Vide, *Pacem facere qui possint, &c. Con-*
clus. 175. † Amplia; quia *d. auth. sacramen. puber.* quæ loquitur de 46
Christianis, habet locum etiam in Iudæis. Abb. *d. cons.* 39. *probe fi.*
ver. 2. *pr. lib.* 1. † Limita; quia minor liberando debitorem suum p 47
alimentis futuris ex pacto liberatorio cum iuramento tanquam læsus, & ex dolo re ipsa potest petere absolutionem à iuramento, & obtinebit alimenta. Anch. *cons.* 375. *Titius decessit, num.* 2. *& per tot.*
† Extende; quia potest venire contra transactionem iuratam su- 48
per alimentis futuris petita absolutione. Anch. *cons.* 37- . *num.* 2. &
allegat text. *in l. cum ii § si cum in annos, ff. de transact.* † Extende, vt 49
procedat etiam statute statuto Bononiæ, quod contractus cum certa solemnitate à minore non possit rescindi; quia non tollit particularem nullitatem ex iure resultantem, prout in trãsactione, vel remissione alimentorum futurorum. Anch. *d. cons.* 375. *nu.*
4. *& per tot. ver. venio ad submotionem.* † Extende in filia Regis minore, quæ renunciauit regno bis cum iuramento; quia læsa ex dolo, quæ inest re ipsa, potest petita absolutione à iuramento venire contra renunciam. Anch. *cons.* 339. *in fi. ver. restat vltimo.* † Exten- 51
de in minore, qui renunciauit hæreditati sibi delatæ, & confessus est habuisse pretium cum iuramento; quia petita absolutione potest venire contra ex dolo re ipsa. Ancharan. *consil.* 338. *Visa*
copia per totum. † Extende in liberatione minoris facta suo tutori 52
cum iuramento authoritate curatoris. & decreto iudicis; quia cum non probetur reddita ratio, & sit læsus ex dolo re ipsa, petita absolutione potest venire contra liberationem. Anch. *cons.* 330. *n.*
12. *& seq.* † Extende; quia minor, qui generaliter, & cum iuramẽ- 53
to absoluit tutorem ab administratione, nõ censetur approbare venditionem bonorum stabilium pupilli factam pupillo inscio; quia continet dolum, & iuramentum non extenditur ad dolosa, nisi fiat mentio. Bart. *d. cons.* 162. *In quæstione, per tot.* maxime *circa fi.*
lib. 1. † Extende in cõtractu celebrato per minorem cum iuramẽ- 54
to, & authoritate curatoris, in quo fuit narratum in procemio, q volebant partes deuenire ad exequutionẽ laudi, in quo minor debebat maiori, & maior minori; quia si in instrumẽto postea exequutio laudi facta est per minorem in eo, quod debet maiori, non è contra; imo liberauit maiorem ab iis, ad quę ipse tenebatur, liberatio, & instrumentum est nullum, tam de iure com-

muni, quam de iure speciali restitutionis in integrum petita absolutione. Anchar. *cons.* 180. *Visa diligenter. per tot.* vbi, quod dicitur ex falsa causa. † Extende; quia curator datus minori ad contrahendum in exequutione laudi, etiam si adsit clausula generalis, *cum pactis apponendis*, non poterit gratis liberare, vel donare & alias liberatio est nulla, si minor est læsus, competit restitutio petita absolutione non obstante iuramento. Anch. *d. cons.* 180. *per totum.* maxime *nu.* 8. *& seq.* † Limita; quia vbicunque minor leditur ex dolo, ex proposito, vel re ipsa, vel constat de errore, aut euidenti iniquitate, potest de iure communi rescindere contractum, tam de iure communi, quã etiam beneficio restitutionis in integrũ, non obstante iuramento, & authoritate curatoris. Anchar. *d. cons.* 180. *per totum.* vbi latissime. † Extende; quia iuramentum, de quo *in authen. sacramenta puberum, C. si aduer. vend.* intelligitur de sponte præstito per minorem, vt obligetur, sed si per errorem sit præstitum, non obligat. Castren. *cons.* 122. *Viso puncto, num.* 3. *in fin. versic. quarto loco. lib.* 2. † Limita, quando minor alienauit bona stabilia contra formam statuti inhabilitantis minorem, & decernentis contractum simulatum; quia iuramentum non confirmat. Ang. Aretin. *cons.* 92. *In casu supradicto, nu.* 20. *& seq.* vbi, quod simulatio inducta impedit translationem dominii, & ius acquiri, *& num.* 34. *in fin. cum seq. ver. nec obstat.* inhabilitas impedit effectum iuramenti, quando non habet tres comites. † Limita; quia minor reuera non efficitur maior, licet in alio instrumẽto probetur ipsum asseruisse se maiorem, quia non infertur de vno negocio ad aliud diuersum. Fulgos. *cons.* 89. *In quæstione* 10. *numer.* 4. *ver. circa tertium.* † Limita; quia minor compromittens etiam cum iuramento super instrumento liquido, & guarentigiato cum iuramento non obligatur; quia non valet super re clara. Castren. *cons.* 429. *Visis, n.* 6. *lib.* 1. *ver. porro si dicatur.* † Limita, quando iurauit super compromisso, vel contractu celebrato contra formam statuti prohibentis personam; quia si contrarium faciat, peccat, & iuramentum non obligat ad peccandum. Castren. *d. cons.* 429. *in fin. lib.* 1. † Limita in pupillo, etiam proximo pubertati; quia ex iuramento nõ obligatur. Bald. *cons.* 96. *Pupillus, num.* 2. *lib.* 5. vbi, quod non valet renunciatio etiam cum iuramento certioratione facta per impuberem. Zabarell. *cons.* 92. *num.* 11. *& seq. ver. quo ad iuramentum*, vbi, quod non reperitur iure cautum, quod proximus pubertati obligetur ex iuramento; *& authen. sacramenta puber.* non habet locum, nisi in pubere. Afflict. *decis.* 322. *Dominus Ciccus*, vbi citat plurimos pro hac parte, & dicit esse *communem Legistarum. † Cõtrarium; quia si est doli capax, obligatur cum iuramento, est opinio Bart. *in d. auth. sacramenta puberum, C. si aduer. vendit.* quæ * est communis, & hanc tenent Canonistæ, quibus standum est. Afflict. *d. decis.* 322. *num.* 3. *& seq. ver. alia opinio*, & hanc tenuit consiliũ Neapolis, vt ibi. † Declara, quod imo *d. auth. sacramenta puber.* habet locum in impubere doli capace, quando iurauit cum authoritate tutoris. Abb. *cons.* 39. *Duo sunt, prope fi. ver. secundo principaliter, lib.* 1. vbi dicit * communem, & idem Abb. *cons.* 108. *Illud in effectu. in princ. lib.* 2. vbi dicit * communem, & comprobat per text. & gl. & Doct. quos videas. † Vide Afflict. *d. decis.* 322. vbi pro vtraque parte, an iuramentum obliget impuberem, & an requiratur absolutio, vbi restringit limitationem, nisi impubes iurasset se maiorem; quia esset in dolo; quod tamen intelligit, nisi is, cui iurauit se maiorem pubere, sciret veritatem, quod erat impubes etiã præsumptiue, prout si is, cui iurauit, esset consanguineus impuberis, qui præsumitur scire. † Restringe; quia licet pupillus, vel filiusfamilias non obligẽtur sine solemnitatibus à iure requisitis, intelligitur, quando nomine proprio; secus si vt ministri, & nomine alieno; quia obligant principalem, qui elegit eos. Fulg. *cons.* 75. *Ex facto proposito, n.* 4. † Limita; quia sicut minor pupillus non obligatur ex iuramento; ita etiã maior 14. & minor vigintiquinque, qui obligaretur regulariter iurando, non potest obligari, si contrahat cum curatore solus; quia in iis, quæ gerit cum curatore suo, repræsentatur pupillus, & impubes. Bald. *cons.* 201. *Vobis spectab. in fi. lib.* 3. quod duplicatur *cons.* 143. *Quanquam plenissime, lib.* 3. & plenius *cons.* 144. *Multa sunt, circa med. lib.* 3. † Limita; quia *d. auth. sacramenta puber.* non habet locum, vbi contractus potest argui de dolo, siue re ipsa, siue ex proposito, vel de iniquitate. Ancharan. *cons.* 330. *nu.* 14. *& sequen. & cons.* 339. *in fin. & cons.* 338. *in fin. & consil.* 375. *Titus decessit, n.* 2. *&* 180. *in fi.* † Et quod *d. authen. sacramenta pub.* non habeat locum, quando minor est deceptus enormiter; quia inest dolus, & iuramentum minoris nõ excludit eum, quin possit agere, si dolo fuit deceptus, vel seductus ad contrahendum in sui perniciem, plene Anton. de Butr. *cons.* 45. *per totum.* vbi late, & ibi apostill. *in ver. iuramento.* allegat Socin. *consil.* 263. *col.* 6. *lib.* 2. Curt. Iun. *cons.* 141. *colum. penult. post med.* Crauet. *consil.* 142. *nu.* 27.

† Et maxime procedit obtenta absolutione à iuramento; quia potest deceptus rescindere contractum, vel actione de dolo, vel officio iudicis, vel per restitutionem in integrum. Ant. de Butr. *d. cons.* 45. *per tot.* maxime *n.* 2. vbi maxime, quando absolutio est proinde, ac si non esset iuratum, vt ibi; quia transit in iudicatũ, & præiudicat. † Extende, etiam si plures renunciationes fecerit iuratas filia, quæ Regno renunciauit; quia petita absolutione non obstat renunciatio. Anchar. *cons.* 339. *in fin. ver. restat vltimo.* † Et quod iuramentum non conualidet contractum minoris, quando concurrit læsio enormissima propter dolum. Bald. *cons.* 113. *lib.* 1. *& cons.* 55. *lib.* 3. Anchar. *cons.* 39. Socin. *cons.* 263. *lib.* 2. Rub. Alexand. *cons.* 12. Cagnol. plene *in l.* 2. *num.* 91. *cum seq. C. de rescind. vend.* † Item non habet locum, nisi quoad sanandam solemnitatem iuris communis. Anchar. *cons.* 338. *in fi.* & communem * dicit * Anton. de Butr. *cons.* 45. *n.* 2. *ver. sed non audeo hæc ducere.* † Et quod iuramentum minoris non tollat solemnitatem statuti, tenet apost. ad Ant. de Butr. *d. cons.* 45. *in ver. non supplet*, vbi citat Abb. *cons.* 8. *in secundo dubio, lib.* 2. Dec. *cons.* 314. *n.* 27. Neuiz. *cons.* 8. *num.* 25. † Limita, quando minor alienauit, vel permutauit cũ iuramento bona sua contra statutum prohibens ob publicam vtilitatem; quia præsumitur ex dolo fecisse; ideo competit restitutio, & obtenta absolutione à iuramento non obligatur, neque tale iuramentum repræsentat eum maiorem, ex quo est super contractu reprobato, qui ex dolo aduersarii præsumitur inductus. Bald. *cons.* 177. *Istud, lib.* 4. † Extende, vt idem sit, quando minor contra formam statuti tollentem iuramentum, & annullantem contractus minorum sine certa solemnitate liberauit patrem cum iuramẽto non seruata forma statuti; quia non valet liberatio. Bald. *consil.* 483. *Viso statuto, lib.* 4. vbi in fin. dicit tutius esse, quod minor petat absolutionem a iuramento. † Contrarium, quod imo nõ valeat statutum tollens iuramentum, & inducens certam solemnitatem in contractibus minorum, & alienationum, plene Alex. *cons.* 125. *Visis, & consideratis, num.* 6. *& per tot. lib.* 1. † Declara; quia valet, si inducat præsumptionem doli, & metus contractus facti sine solemnitate; quia etiam ius diuinum potest ex causa limitari Anchar. *consil.* 330. *nu.* 14. *&* 15. † Limita, quia minor promittens non venire contra cum iuramento non excluditur à restitutione in integrum, maxime si est læsus, & non constat, quod fuerit certioratus. Fulgos. *cons.* 237. *Finus Guidonius, colum. pen. ver. superest tertia.* † Extende, etiam si authoritas tutoris interuenerit. Fulg. *cons.* 237. *circa fi. colum. pen. ver. nec mouet, quod tutor.* † Limita; quia iuramentum non validat alienationem pupilli sine solemnitatibus factam, quando extat statutum; prout Florentiæ, quod iuramẽtum præsumatur metu, & dolo extortum, quo casu non releuat, ne sit vinculum iniquitatis, *cap. inter cætera, 22. quæst.* 4. Corn. *cons.* 268. *Quanquam in hoc circa fin. lib.* 4. Anchar. *cons.* 330. *colum.* 4. Alex. *cons.* 151. *Viso themate, colum. penult. vol.* 7. Corn. *cons.* 175. *Visis articulis. colum.* 2. *&* 3. *vol.* 1. *& cons.* 121. *Videtur prima facie, col.* 2. *& cons.* 99. *Magnum dubium, col.* 1. *&* 2. *vol.* 4. & communem * dicit Ias. *in auth. * sacramenta puberum. colum. fi. C. si aduer. vendit.* Socin. Iun. *cons.* 3. *num.* 36. *lib.* 2. vbi post citatos per eum multum commendat communem opinionem. † Extende; quia minor potest venire contra instrumentum iuratum, quando statutum præsumit metu, & dolo extortum, tenet Curt. Iun. *cons.* 118. *num.* 6. *&* 7. vbi attestatur * de * communi. Soc. *cons.* 279. *col.* 2. *lib.* 2. Dec. *cons.* 536. *in fin.* † Extende in tantum; vt non egeat minor absolutione à iuramento tali casu. Socin. *cons.* 214. *col. fin. lib.* 2. Ias. *d. authen. sacramenta puberum, colum.* 2. *C. si aduer. venditio.* Cassad. *dec.* 1 *de empt. & vend.* & est ratio; quia dolus, & metus præsumitur à statuto, & habetur, ac si vere probatus esset. Curt. *cons.* 50. *per tot.* & quod non liget, & per consequens non requiratur absolutio. Bald. *in l. nec patroni, C. de oper. libert. Abb. cap. cum contingat, colum.* 6. *de iureiur.* Ias. vbi supra. † Extende; quia stante dicto statuto non etiam conualidatur alienatio, licet minor maior factus per quinquennium tacuerit, Bartol. p illũ tex. *in l.* 1. *C. si maior factus.* Curt. Iun. *d. cons.* 50. *Super statuto Tridentino.* Soc. Iun. *cons.* 3. *lib.* 2. Paris. *cons.* 100. *lib.* 1. late Alex. *cons.* 151. *num.* 14. *lib.* 7. † Contrarium tenet Paris. *cons.* 49. *lib.* 1. Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 196. *cum seq.* maxime *nu.* 132. *& seq.* † Restringe; quia bene excusatur emptor à fructibus perceptis; quia ex contractu etiam inualido, & à iure reprobato transfertur dominium, *l. eleganter*, & ibi Bald. & alii, *ff. de dol.* vnde ratione dominii translati reus non tenetur ad restitutionem fructuum, nec ad compensandum cum meliorameniis. Vide plene Ant. Gabr. *lib.* 2. *tit. de immunibus. Conclus.* 5. *Contractus minorum cum iuramento an valeant.*

* *
*

Mino-

Minoris contractus nullus qualiter conualidetur. Concluſ. 254.

MINORIS † contractus nullus; quia ſolemnitas non interuenit requiſita, ſi alias eſt iuſtus, conualidatur ſilentio 5. annorum, poſtquam minor eſt effectus maior, ita procedit tex. *in l. fi. C. ſi maior fact.* vt per Bald. *conſ. 45. Quandoque contractus, lib. 2.* Io. de Im. *conſ. 98. in fi.* & in quatuor caſibus ibi enumeratis per gl. res eſt ſine dubio; quia omnes conſentiunt. Menoch. *de recuper. remed. 15. n. 149.* plene Cruet. *conſ. 853. num. 4.* vbi, quod eſt ratificatio, non præſcriptio, & plures allegat Alex. *conſ. 117. Viſo proceſſu, lib. 5.* Corn. *conſ. 36. In hac conſultatione, lib. 2.* † Extende multo magis, quando interuenit decretum iudicis. Ioan. de Imol. *conſ. 98. in fin.* † Extende; quia etiam minori ſpatio conualidatur, ſi extet ſtatutum, prout Florentiæ. Ruin. *conſ. 69. in fin. lib. 1.* † Reſtringe; quia vltra caſus expreſſos non ſit extenſio ad alios caſus. Ruin. *conſ. 63. num. 21. in fin. ver. non obſtat, lib. 1.* † Amplia; quia contractus minoris nullus nedum ratificatur tacite ſed etiam expreſſe; ideo ſi minor conceſſit in emphyteuſim bona, & non ſint ſeruatæ ſolemnitates; ſi tamen recipiat canonem, poſtquam maior factus eſt, conualidatur cõtractus. Bald. *conſ. 184. Ad intelligentiam, per tot. lib. 2.* concord. Angel. *conſ. 50. in ſi.* vbi, quod ſufficit ratificatio tacita, vel expreſſa, poſtquam fuit maior effectus, pleniſ. Alex. *conſ. 117. Viſo, per tot. lib. 5.* † Extendit Alex. *d. conſ. 117. lib. 5.* vt procedat, etiam ſi tutor locauit, & fecit pactum, quod conductor poſſit francare bona locata; quia ſi francauit, & minor factus maior petat penſiones decurſas, conductor opponat de francatione, dicit Alex. quod ex quo petendo penſiones ratificauit locationem, quæ continet pactum francandi; ergo ſibi præiudicauit in totum. † Contrarium tenet a poſt. ad Alex. *dict. conſ. 117. lib. 5. in ver. aut non valuit*, vbi, quod peſſime conſuluit; quia locatio continet pactum francandi prohibitum, & diuerſum à locatione, ratificando locationem non ratificat pactum diuerſum, & nullum francandi, quod credo verius in ratificatione tacita, quę non extenditur, prout loquitur Alex. ſecus in ratificatione expreſſa; quia ſi ratam habuit locationem, & omnia contenta in ea, ſibi imputet. † Amplia; quia cenſetur approbare tacẽdo per quinquennium factus maior, etiam ſiparte pretii recepit. Dec. *conſ. 231. Dura admodum, n. 3. & ſeq. ver. & hoc in termino de min.* vbi alios citat. Vide, *Minor ſine decreto non, &c. Concl. 249.* † Amplia ẽt in pupillo, ſicut in minore; quia conualidatur poſtquam maior factus tacuit per quinquennium. Corn. *conſ. 207. n. 6. ver. & poſſet etiam, lib. 3.* vbi voluit arguere contrariũ; tamen dicit durum contra ſtimulum calcitrare. † Amplia; quia minor diuidens hæreditatem cum fratribus maioribus ſine curatore ſibi præiudicat, ſi poſtquam maior factus eſt, perſeuerauit per longum tempus. Bald. *conſ. 282. Proponitur, quod minor, lib. 2.* vbi dicit * communem, *& conſ. 234. Diuiſio à principio, lib. 4.* vbi, quod poſſeſſio retenta habet vim ſolemnis diuiſionis per tantum tempus. Crau. *conſ. 19. n. 4.* vbi, q; imo per lapſum quinquennii cenſetur nouam diuiſionem feciſſe. † Extende; quia is, qui emit bona infantis ab officialibus pupillorum Floretiæ, ſi per 30. annos poſſedit, talis titulus, quamuis non clarus, præbet tamen materiam præſcribendi. Ruin. *conſ. 69. col. fi. num. 13. & ſeq. ver. verum quia, lib. 1.* † Amplia; quia minor vendẽs ſine ſolemnitatibus ſi taceat per 5. annos, poſtquã eſt factus maior, venditio cõualidatur. Bald. *conſ. 189. lib. 5.* † Amplia; quia contractus minoris licet de iure communi, quando minor alienat ſtabilia, requirat decretum iudicis; ſi tamen interuenit iuramentum, conualidatur. Bald. *conſ. 238. Quantũ ad primũ, per tot. lib. 5.* Alex. *conſ. 27. Viſo libello, p. tot. lib. 1.* † Amplia; ẽt ſi tutrix vendidit cum decreto iudicis, & conſenſu proximiorũ, quia adhuc ſi minor factus maior tacuit per annos 5. ſciẽs conualidatur contractus. Io. de Im. *conſ. 98. in fin.* † Amplia; quia licet minor non poſſit quietare ſine decreto; quia eſt alienatio; ſi tamẽ maior factus ratificauit, videlicet tacuit per quinq; annos, conualidatur liberatio. Anch. *conſ. 242. Prius de viribus, nu. 6. & ſeq. ver. ſequitur, vt videamus*, vbi loquitur, quando minor poſſedit rem habitam per tutricem pro quietatione per quinque annos. † Extende; vt procedat, etiam ſi ſola tutrix mater quietauit, vel liberauit; quia ſi minor maior factus tacuit per quinq; annos, inducitur ratificatio, ex quo ſciuit, vel præſumitur ſciuiſſe geſta per tutorem. Anch. *d. conſ. 243. n. 6. per tot.* vbi loquitur, quando minor poſſedit habita per tutricem matrem per quinq; annos. † Extende etiã in obligatione ex ſcriptura priuata, vel ſubſcriptione minoris; quia ſi maior factus tacuit per quinq; annos, inducitur ratificatio, *l. 1. & l. ſi. C. ſi maior factus, l. 3. §. 1. ff. de minor.* & talis ratificatio tacita ſupplet defectum ſolemnitatis, & formæ, & reconualidat nullitates incurſas Aret. *conſ. 127. colum. 1. & 2.* † Extende in diuiſione; quia cum diuiſio ſit alienatio, licet minor non poſſi diuidere ſine ſolemnitatibus requiſitis in alienatione; ſi tamen maior factus per quinq; annos ratam habuit diuiſionem, cõualidatur. Ruin. *conſ. 117. nu. 21. & ſeq. ver. venio ad vltimum, lib. 3.* Crau. *conſ. 19. num. 4.* vbi, quod cenſetur de nouo feciſſe diuiſionem eandem maior factus. † Extende idem in tranſactione; quia maior factus, & nõ contradicens cenſetur de nouo tranſigere. Cruet. *d. conſ. 19. nu. 4. & ſeq.* † Amplia; quia minor donans ſine ſolẽnitate, licet quinquennio taceat, poſtquam maior eſt factus, non conualidet donationem, bene conualidat, ſi tacet per decem annos inter præſentes, & viginti inter abſentes, Anch. *d. conſ. 242. n. 7. & 8.* vbi, quod tantum tempus ſupplet etiam defectum ſolemnitatis omiſſæ. † Amplia; quia duo ſunt tituli in Cod. alter eſt, *ſi maior factus ratum habuerit, libro ſecundo.* alter vero eſt *libro quinto, ſi maior factus alienationem ſine decreto factam ratam habuerit*, & quibus temporibus emanauerint, & in quib. diſcrepent, vide plene Menoch. *de recuper. remed. 15. n. 105. In quæſtione 15.* vbi, quod primus titulus loquitur de alienatione valida, ex qua minor prætendit læſionem; ſecundus loquitur de alienatione nulla ſine decreto, vt per lapſum temporis maior factus excludatur, in primo à læſione, in ſecundo à nullitate. † Differunt tamen; quia primus titulus, quando contractus eſt validus, & poteſt reſtitutione in integrum reſcindi, ſanatur per lapſum quatuor annorum, in ſecũdo caſu vt ceſſet nullitas, requiruntur quinque anni, ita Cephal. *conſ. 51. n. 16. lib. 1.* † Ponit inſuper ratihabitionem per minorem factũ maiorem tribus modis induci, primo expreſſo conſenſu approbando; ſecundo tacite non contradicendo; tertio modo facto aliquo interueniente, puta recipiendo fructus, canonem, vel pretiũ ex re alienata, ſeu intereſſe. Menoch. *d. remed. 15. n. 113. & ſeq.* licet ad duas ſpecies omnes reduci dicat tacite, & expreſſe, quaſi expreſſa dicatur, quæ facto fieret. † Differunt tamẽ; quia expreſſa non validat actũ nullũ à principio; ſed vt nunc; quia ab homine, qui non põt fingere, tacita autẽ, quæ eſt à lege, validat à principio contractum nullum; quia lex fingit, quod nullum ſit validũ. Menoch. *d. remed. 15. n. 150. vſque* 158. † Amplia, vt procedat regula, quod minor maior factus ratificet contractum, ſi per quinquenniũ taceat, tã in re minoris libera, q̃ in re minoris communi; quia ſi materia eſſet dinidua, ſibi præiudicat, prout in re libera. Menoch. *dict. tract. de recup. remed. 15. n. 129.* † Amplia; quia licet de iure communi quinquennium incipiat poſt completum 25. annum; tamen vbi ex forma ſtatuti, prout Florentiæ, ætas 18. annorũ habetur pro legitima ætate, quinquennium incipiet poſt 18. annũ, ita Caſt. *in l. 2. n. 9. C. de iis, qui veniam ætatis*, vbi Salyc. *n. 2.* Pariſ. *conſ. 49. n. 24. lib. 1. & conſ. 170. n. 29. lib. 1.* † Amplia; quia contractus etiam dolo cõtra minorem initus, ſi maior factus ſciuit dolũ, ratificatur; quia dolus futurus verus licet remitti non poſſit, bene poteſt remitti præteritus dolus, & maxime, q̃n ratificatio eſt expreſſe facta, vt quia facto, vel verbo, ita Pariſ. *d. conſ. 49. lib. 1. p. tot.* maxime *n. 42. & ſeq.* vbi, quod doli veri non præſumitur ſcientia. † Extende in dolo præſumpto, prout quando præſumptio inducitur à lege vel ſtatuto; quia tunc indiſtincte maior factus inducitur ratificatio, non obſtante dolo præſumpto, de quo maior factus præſumitur habere notitiam; ideo *l. 1. C. ſi maior factus*, loquitur de dolo vero, vt non remittatur, neq; ratificatio inducatur, & debet intelligi, niſi maior factus ſciuerit, & remiſerit ratificando: ita plene Pariſ. *d. conſ. 49. n. 37. & ſeq. per tot. lib. 1.* cum quo tranſit Menoc. *de recup. remed. 15. n. 132. & ſeq.* reprobato Curt. Iun. *conſ. 50. n. 7. & 8.* † Contrarium igitur tenet Curt. Iun. *conſ. 50. p. tot.* maxime *n. 7. & 8.* & idem tenet Vrſil. *in addit. ad Afflict. deciſ. 249. n. 9.* Rom. plene *conſ. 54. Viſis, num. 3. & ſeq. ver. contrarium puto*, & idemmet Pariſ. *conſ. 100. num. 69. & ſeq. lib. 1.* vbi reddit rationem; quia dolus à lege, vel ſtatuto præſumptus dicitur præſumptione iuris & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium. Ruin. *conſ. 170. De tribus, n. 29. lib. 1.* Barbat. *conſ. 42. Illud in medium. col. 6. ver. & aliàs cum iſta quæſtio eſſet Parmæ, lib. 1.* apoſtil. ad Rom. *d. conſ. 54. in ver. non potuit.* Socin. Iun. *conſ. 3. lib. 2.* Alex. late *conſ. 151. nu. 14. lib. 7.* Bart. *in l. 1. C. ſi maior factus.* † Amplia; quia quando concurrunt nedum tacita ratificatio per lapſum quinquennii, ſed expreſſa approbatio per approbationem factam verbis expreſſis, & facto recipiendo pretium, vel partem, & vlterius cõcurrit decennium; tunc nullo modo auditur etiam ex capite læſionis, vel reſtitutionis in integrum. Cephal. *conſ. 51. nu. 16. & ſeq.* Pariſ. *d. conſ. 49. n. 23. & per tot. lib. 1.* † Amplia: quia habet locum, quod minor factus maior cenſetur approbare contractum nullum quinquẽnio, ſiue nullitas ſit propter decretum omiſſum, ſiue ob aliũ defectum ſolemnitatis etiam comprehenſæ *in l. magis puto, ff. de reb. eor.* quod probat plene Menoch. *de recuper. remed. 15. numer. 140. &*

seq. maxime *nu.*148. vbi reprobat Corn. & tenentes contrarium
*cons.*207.*n.*7.*lib.*3. & allegat pro hac parte eundem Corn. sibi cō-
32 trarium *cons.*36.*nu.* 22.*lib.* 2. † Contrarium quod illa *l.fi. C.si maior fact.* non habeat locum, nisi quando nullitas est vna ex quatuor
casibus enumeratis per gl. extra illos non procedat, tenet Corn.
33 *cons.*207.*n.*7.*lib.*3. sequitur Capic. *decis.* 92.*num.*3. & *seq.* † Declara;
quia *d.l.fin.C.si maior fact.* non habet locum hodie de iure Canonico, cui standum est in eo, qui contraiura mercatur; quia dicitur malæ fidei; quia non præscribitur, nisi 30. annis, & deducto
tempore malæ fidei. Ant. de Butr. *cons.*45.*n.*3.*ver. non obstat. C.si maior*, sed loquitur in læso, & sic in remissione gratuita. Vide omnino
apost. ibi *in ver. l.fi.* vbi pro intelligentia citat Curt. Iun. *cons.*50. &
seq. Corn. *cons.*36.*lib.*2. & 207.*lib.*3. Paris. *cons.*49.*n.*24.*lib.*1. late Nat.
34 *cons.*195.*col.*1. & 2. *Pedemont. dec.*177.*num.*13. † Extende in contractu quocunque oneroso; quia procedit ille text. *in l.fi. Cod. si maior.*
35 Menoch. *d.remed.*15.*de recuper. n.*150. & *seq.* † Extende etiam in donatione remuneratoria. Menoch. *de remed.*15.*n.*159. vbi extendit
36 in donatione propter nuptias, vel ex causa. † Restringe in donatione gratuita; quia requiritur lapsus decennii inter prę̃sentes, &
20. annorum inter absentes, plene Corn. *cons.*36.*in fi.lib.*2. vbi *nu.*
17. & *sequen.* declarat, quis dicatur præsens, vel absens. Dec. *consil.*
209. *In causa proposito.* Ceph. *cons.*51.*nu.*17.*lib.*1. Menoch. qui alios citat *d. remed.*15.*num.*158. Socin. *cons.*147.*n.*10.*lib.*1. Abb. *cons.*11.*nu.*12.
37 Castren. *consil.*305.*in fin.lib.*2. † Declara; quia non procedit in eo,
qui contra iura mercatur. Anton. de Butr. *dict. consil.*45.*nu.*3. quia
38 malæ fidei. † Amplia; quia si maior factus per lapsum quinquennii approbat alienationem factam à tutore solo, sine decreto;
quia valet approbatio expressa, vel tacita. Alexand. *consil.* 117. *nu.*
2.*lib.*5. sequitur Dec. *cons.* 231. *Dur.*1.*num.*3.*in fin.* Paris. *cons.* 33.*num.*
39 30.*lib.*2.*cum seq.* † Extende, vt procedat, etiam si ex prima alienatione postea alia sit facta pro prima recuperāda; quia adhuc causa dicitur necessaria in secunda alienatione, & tacitus consensus duo specialia operatur, quando vnum venit in consequentiā
40 alterius. Alex. *d.cons.*117.*per tot.* maxime *in fin.lib.*5. † Amplia in omni prohibito alienare sine certa solemnitate, quando prohibitio est temporalis; quia lapso tempore prohibitionis si tacuit per
5. annos, conualidatur alienatio. Roman. *singul.* 778. *Iudex Bononiensis*, vbi apost. dat concord. sequitur Menoch. *de recuper. remed.*
41 15.*num.*170. Rom. *cons*54.*num.*3.*ver. secundo idem.* † Limita de iure Canonico propter malam fidem contrahentis cum minore, plures citat Menoch. *de recuper. d.remed.* 15.*nu.*187. Ant. de Butr. *consil.*
42 45.*nu.*3. vbi late. † Contrarium tuetur Menoch. vbi supra *num.*
388. & *seq.* quia non inducitur præscriptio, sed nouus contractus.
43 † Limita; quia *d.l.fin. C.si maior fact.* non habet locū in minore læso, qui contraxit cum tutore. Anton. de But. *d.cons.* 45.*num.*3.*ver.*
item suppono, vbi; quod requiritur præscriptio 30. annorum dedu-
44 cto tempore malæ fidei. † Extende; quia quando minor interrupit semel præscriptionem 30. annorum, non relevat. Ant. de But.
45 *d.cons.*45.*col.fi.in pr.ver. subducto autem.* † Extende; quia minor factus maior ita demum sibi præiudicat super contractu nullo, quem
videtur ratū habere quoad sui præiudiciū, sed non quoad præiudicium tertii, qui ab ipso minore, ante quā ratum haberet, quod
res esset feudalis ecclesiæ, emerat vti liberam; quia non præiudicat emptori ex actu facto post venditionem. Alex. *cons.* 129. *Pon-*
46 *deratis, in fi.lib.*1. † Limita; quia non habet locum, quando non in-
47 teruenit authoritas tutoris. Ruin. *cons.*63.*n.*23.*lib.*1. † Idem, si interuenit, sed nulliter, puta, quia ante factum inuentarium. Ruin.
48 *d.cons.*63.*n.*23.*lib.*1. † Contrarium tenet Menoch. *de recuper. remed.*
15.*n.*140. & *seq.* vbi *nu.*148. probat, quod procedit, non obstante
49 quocunque defectu. Vide supra *n.*21. † Limita; quia non habet locum, nisi in quatuor casibus, videlicet, quando minor vendidit
cum authoritate tutoris, vel curatoris; secundo, quando minor
sine tutore, vel curatore vendit; tertio, quando tutor, vel curator vendit minore præsente; quarto, q̃n minor impetrauit veniā ætatis; extra istos quatuor casus non habet locū. Corn. *cons.*207.*n.*6.
*in fi.ver. tamen quia.lib.*3. vbi, quod non habet locū, quando minor
habet curatorem, & ipse vendit; quia extra illos casus, & quod sit
specialis casus, non conualidetur contractus minoris, si tacuit p
quinquennium, postquam maior factus est. Castr. *cons*124.*num.*
50 2.*in fin.ver. nec obstat.lib.*1. † Contrarium Menoch. *d.remed.*15.*n.*148.
51 vbi reprobat Corn. † Limita, quando minor recepit pretium p̃prium, puta, quia tantū retinuit emptor, remanet pretium, quod
soluit ex re minoris, & sic pretium minoris, non emptoris, ita Vr-
sill. *in additio. ad Afflict. decis.*249.*num.*9.*ver. sed ego prædicta limitabam.*
52 † Limita, vt non procedat, quādo contractus esset simulatus, vel
ex falsa causa celebratus; quia tunc non conualidatur. Bald. *cons.*
53 45.*lib.*2. sequitur Menoch. *de recuper. remed.*15.*num.*182. † Declara,
quod non conualidatur quinquennio, sed conualidatur per lapsum 30. annorum à die, quo potuit agere; quia tanto tempore
tollitur officium iudicis, per quod agitur ad nullitatē, vel simulationem. Bald. *cons.*189.*per tot.lib.*5. † Contra declarationem re-
54 nent Corn. *cons.*207.*num.*5. & *seq.ver. nec obstat.lib.*3. Ruin. *cons.*63.
*lib.*1. vbi, quod dicitur malæ fidei emptor rerū minoris sine causa, plene Surd. *cons.*115.*per tot.* † Limita, vt non procedat, quando
55 minor alienauit ex causa lucrativa; quia nō confirmatur contractus nullus minoris, nisi ex causa onerosa sit celebratus. Bartol. *in*
d.l.fi. C.si maior fact. † Et ideo si minor renunciauit hæreditati, in
56 qua sunt stabilia; quia est donatio, non conualidatur, si maior tacuit per quinque annos, sed requiritur tempus 10. annorum inter præsentes, & 20. inter absentes. Castren. *cons.*305. *Notandum, in*
57 *fin.lib.*2. † Limita, quando in venditione facta per tutorem non adest causa iusta, sed erratum, puta pro soluendis dotibus, vel ære alieno, quod non erat. Corn. *cons.*207. *Videtur prima facie, vol.*3.
sequitur Vrsil. *in addit. ad Afflict. decis.*249.*num.*3.*ver. tertio dicebatur.*
58 † Extende idem; quia si alienatio est sine causa; tunc non conualidatur lapsu temporis. Corn. *d.cons.*207.*nu.*6.*ver. non obstat dispositio.lib.*3. † Contrarium videtur velle Crauet. *cons.* 853. *in princip.* &
59 *num.*5. † Limita; quia requiritur scientia minoris, in tantum, vt
60 debuerit legi instrumentum factum à tutore, nec præsumpta, vel tacita scientia sufficeret. Grammat. *consil.*47.*num.* 2. Vrsil. *in addit.*
*ad Afflict. d. decis.*249.*num.*13. & *seq.ver. quarto dicebatur.* Ruin. *d.cons.*
63.*nu.*22.*lib.*1. vbi, quod plus operatur scientia, quando minor alienat, quam si tutor, licet postea sciat minor, & quod scientia
plene de contractu requiratur. Corn. *d.cons.* 207.*nu.*7.*lib.*3. Natt.
*consil.*161.*num.*32. & *sequen.* sequitur Menoch. *de recuper. remed.*15.
*num.*185. plene Crau. *cons.* 853.*num.*4. & 5. late, quod requiritur scientia plena cum omnibus qualitatibus, ita, quod non sufficit generica, & quod in ratificatione etiam expressa minoris requiratur vera scientia. Crau. *consil.*160.*num.*4. imo etiam in maiore requiratur vera scientia per lecturam instrumenti, alias non valet
ratificatio, & non præiudicat. Crau. *cons.*197.*num.*14. Paris. *consil.*
100.*num.*36.*lib.*1. Bart. *cons.*162. *In quæstione, lib.*1. *in princ.* vbi, quod
melior responsio dari non potest, quam dicere, quod non habet
locum in alienatione facta per tutorem ignorante pupillo. Cōtrarium, † quod lectura instrumenti non requiratur; sed suffi-
61 ciat scientia cum qualitatibus, tenet Io. de Im. *consil.*98. *in fin.* qui loquitur in alienatione facta per tutricem, vt maior factus per
quinquennium conualidetur. † Extende; quia requiritur scien-
62 tia à principio, nec sufficeret scientia ex post facto, vt per Corn.
*d.cons.*207.*colum.pen.lib.*3. Ruin. *d.cons.* 63.*num.*21.*in fin. ver. non ob-*
*stat insuper, lib.*1. † Contrarium Crau. *d.cons.*853. *numer.*5. *vers. quin*
63 *etiam.* Io. de Im. *cons.*98. *in fin.* † Extende; quia non habet locum,
64 etiam si minor quietauerit tutorem alienantem; quia non propterea emptor est tutus; quia sicuti non posset ratificare expresse,
ita neque tacite; quia in quietatione generali non venit alienatio bonorum facta ignorante pupillo. Bart. plene *dict. cons.*162. *in*
*quæstione, per tot. lib.*1. † Extende; quia etiam si infans fuisset præ-
65 sens; quia nō intelligit, requiritur plena scientia, q̃ legerit instrumentum, sicuti prout si absens fuisset. Corn. *d.cons.*207.*num.*7.*lib.*
3.*ver. casus autem noster.* † Et quod requiratur vera scientia ex lectu-
66 ra instrumenti. Castr. *cons.*466.*num.*5.*lib.*1. *Pedemon. decis.*176.*nu.*3.
& *seq.* † Limita, quando alienatio rei stabilis minoris fuit facta à
67 persona non legitima. Corn. *d.cons.*207.*col.*2.*ver. non obstat dispositum.*
*lib.*3. Ruin. *cons.*63.*num.*23.*lib.*1. plene Crau. *consil.*853.*num.*5. † Ex-
68 tende, vt procedat etiam in tutore, antequam confecerit inuentarium, vel in curatore ante susceptam administrationem. Crau.
*dict. cons.*853. *num.*5. & *sequen.* Vide, *Nullum quando conualescat eo*
tempore. Conclus. 146. † Limita, quando alienatio non est facta ab
69 per minorem, & ipse non interuenit; quia non præsumitur ratificatio per lapsum quinquennii eo effecto maiore. Ruin. *dict. cons.*
63.*num.*21.*lib.*1. Corn. *d.cons.*207.*colum.penul.lib.*3. Paris. *cons.*100.
*num.*36.*lib.*1. † Limita in minore fideiubente sine consensu con-
70 sanguinei, & sic non seruata forma statuti; quia licet maior fi-
ctus taceat per quinquennium; non tamen conualidatur fide-
iussio. Castr. *cons*124. *In causa, quæ vertitur, nu.*2. *in fin.lib.*1. † Limita,
71 quando contractus non esset celebratus à minore, sed à tutore cū dolo, etiam si renunciasset generaliter minor exceptioni doli,
&c. Vrsil. *d. additio. ad Afflict. decis.*249.*num.*9.*versic. secundo dicebam.*
72 † Limita; quia solemnitas requisita ad contractum si non interuenit; & respicit publicam vtilitatem, non conualidatur, vt à
principio. Bartol. *in* l.1. §. *sed si filius. ff. de leg.*3. *num.* 2. & exemplificat in testamento requirente septem testes; quia si non interuenerunt, non potest confirmari; secus si solemnitas respicit
fauorem priuatæ personæ, puta, quod filius non potest præ-
teriri,

teriri, vbi limitat multis casibus. † Contrarium videtur velle Ancharan. *d. cons. 242. num. 8.* vbi, quod cursus temporis 10. annorum inter præsentes, & 20. inter absentes supplet defectum solemnitatis in minore, qui maior factus tacuit per tãtum tempus. † Declara; quia si lex non assistit, consualidatur; si vero resistit, nõ consualidatur. Angel. Aretin. *cons. 92. In casu supradicto, nu. 39. & sequen. vers. non obstat quintum.* † Limita; quia si contractus dolo initus est, non ratificatur tacite, imo neque expresse, nisi maior factus expresse, non obstante dolo, ratificet facta remissione doli. Cravet. *cons. 160. nu. 4.* † Limita; quia etiam si inducatur tacita ratificatio, non tamen tollitur, quin agat ad læsionem. Vrsil. in *addit. ad Afflict. d. decis. 249. n. 17. & seq.* Menoch. *de recuper. remed. 15. n. 184.* quod tamen declara, vt non procedat, quando expresse ratificauit, & lapsi sunt decem anni. Cephal. *consil. 50. num. 16. & seq.* Castr. *consil. 305. Notandum est. lib. 2.* Vide Ant. Gabr. *lib. 2. tit. de minor. concl. 4. Minor si maior factus intra quinquennium.*

Minor quando in iudicialibus repræsentetur maior, vel non. Concl. 255.

1 MINOR † etiam pupillus in debitis contractis à patre defuncto, maxime in reali actione patitur immissionem ex secundo decreto, sicut maior, ideo sufficit citatio ipsius pupilli, quando constat de credito. Bald. *cons. 124. Citatio facta, per tot. lib. 4.* Ang. Aret. *cons. 123. in casu supradicto, in princ.* Vide, *Sententia contra minorẽ, &c. Concl. 148.* † Declara; quia minor in bonis hæreditariis patitur immissionem propter debita paterna, & valet ipso solo citato; secus si missio fieret in bonis propriis minoris; quia non valeret, Castr. *cons. 430. In quadam informatione, in princip. vers. si vero dicamus, lib. 1.* † Extende; quia pro debitis hæreditariis nedum potest fieri missio in bonis hæreditatis citato minore, sed etiam potest fieri venditio. Castren. *d. cons. 430. in princip. ver. si vero, lib. 1.* allegat *l. quod hac autem, in princ. §. fin. ff. ex quib. caus. in poss. eatur.* † Extende, quia etiam valet adiudicatio bonorum hæreditariorum pro debitis defuncti, prout secundum decretum super missione interpositũ. Castren. *d. cons. 430. in princ. ver. si dicamus, lib. 1.* allegat *l. si minor. ff. de bon. auth. iud. possid.* † Limita regulariter; quia minor non potest valide agere in iudicio, nisi dato curatore. † Extende; quia minor 25. annis non potest accusare etiam de damno dato sine curatore. Bart. *consil. 90. Frater, nu. 3. verisimiliter dico, lib. 2.* † Extende; quia minor nulliter agit in iudicio accusationis criminalis, etiam si patre præsente accusauit, & processit, quia requiritur curator in iis, in quibus non quæritur patri vsusfructus, prout ex iniuria, & offensa facta filio. Bal. *cons. 405. Factum sic proponitur,* vbi, q̃ processus est nullus parte opponente, *lib. 3.* † Extende in casu conuerso, quod si curi minor sine curatore non accusat; ita è conuerso curator, & tutor sine pupillo non accusat. Bart. *d. cons. 90. in fin. libr. 2.* † Contrarium, q̃ solus tutor accusat, & se inscribit, dicit Iason *in palam, nu. 6. C. de iis, quibus vt indignis*, vbi dicit * communem; quẽ sequitur post. ad Bart. *d. cons. 90. in ver. sciendum, lib. 2.* & sic aliud in curatore, aliud in tutore; licet Bart. æqualiter de vtroque loquatur, & per errorem impressorum. † Limita; quia minor non potest conueniri non dato sibi curatore, alias dicitur indefensus. Abbas *cons. 45. Videtur primo, in fin. lib. 2.* Vide, *Sententia contra minorẽ, &c. Concl. 148.* † Extende, vt procedat etiam in clerico minore, q̃n agitur de bonis prophanis; quia non potest stare in iudicio sine curatore, & iudicium est nullum, & absolutorium pro eo; & ratio est; quia clericatus sicuti non liberat à patria potestate secundum communem; * ita neque à datione curatoris. Abb. *cons. 45. in fin. lib. 2.* vbi secus, si agatur de causa beneficiali, per text. in *c. si annum, de iudic. lib. 6.* Vide, *Ætas beneficiatorum quæ, &c. Concl. 338.*

Minor qualiter possit inquiri, & condemnari. Concl. 256.

1 MINOR † non potest de delicto inquiri, vel condemnari, nisi dato curatore, q̃n est sui iuris; si vero est in potestate patris, non potuit sine consensu patris. Dyn. *cons. 38. Quod contra Benuentem, nu. 2.* & est communis * opinio, vt per Clar. in *§. fin. quæst. 50. in princ.* vbi plures allegat, & *quæst. 55. n. 12.* vbi, quod ita fuit obtentũ, & plures allegat. † Contrarium videtur tenere Anchar. *cons. 73. Visis omnibus,* vbi, quod in criminalibus, & in quibus patri nõ acquiritur vsusfructus, potest sine patre. † Declara; quia quid sit de iure in Ducatu Mediolani, non datur curator maiori 14. annis, sed inquiritur, & condemnatur, maxime si cõfessus est delictum, & solũ ætas minor releuat, vt mitiori pœna puniatur. Clar. *d. quæst. 50. in princip.* & idem repetit *quæst. 55. nu. 12. ver. vltrius potest.* † Imo contrarium absolute seruari de generali consuetudine, q̃ maior 14. & minor 25. sine curatore, si confiteatur delictum, sibi præiudicat, tenet Clar. *d. §. fin. quæst. 55. nu. 12.* vbi, quod ridiculũ esset excipere de hoc, quod confessio minoris fuerit sine curatore; fatetur tamen, q̃ posset minuere pœnam ætas minor. Vide plenius per Ant. Gabr. *lib. 2. tit. de minor. concl. 3. Minor an eo ipso, quod præiudiciale confitetur,* vbi, quod aduersus confessionem delicti restituitur, nisi essemus in atrocioribus. † Ampliain tantum, q̃ iudicium aliter factum est nullum, & non potest ratificari ex consensu patris. Dyn. *d. cons. 38. num. 2.* & communem * dicit Clar. *d. q. 50. in princ.* † Amplia; quia quod mitigetur pœna minori, procedit, siue sit minor 18. siue minor 20. siue minor 25. annorum. Rol. à Vall. *cons. 77. num. 9. ver. 16. cum seq. lib. 3.* & plenius *in fin. ver. 20.* † Amplia; quia compellitur iudex minuere ex debito propter ætatem. Roland. vbi sup. *cons. 77. num. 9. ver. 15. lib. 3. & ver. 18. circa fin.* dicit, quod est ratio legalis, non ceruellina, & ex capite, & qui non faciunt, annumerantur inter sitientes sanguinẽ humanum. † Amplia; quia datur restitutio minori aduersus confessionem sine patre, vel curatore factam, & aduersus delictum, q̃ non est dolosum apparenter. Dyn. *d. cons. 38. nu. 4. & seq.* † Amplia; quia minor 25. maior tamen 14. annis, licet non excusetur in delictis, tamen mitius punitur secundum communem, * & magis communem. Clar. in *§. fin. quæst. 60. n. 3. in fin. ver. aut vero est maior,* Dec. in *l. fere in omnibus, ff. de reg. iur.* vbi, q̃ est arbitrarium iudici. Menoch. *de arbit. cas. 329. nu. 19.* † Extende, vt procedat, etiam si sit condemnatus tanquam contumax, & postea capiatur; quia non potest contra eum exequi sententia capitalis, sed mitiori pœna debet puniri, etiam stante statuto, q̃ minor contumax habeatur pro confesso. Farinac. *q. 11. n. 33. ver. sublimita tertio.* † Extende; quia imo minor delinquens restituitur aduersus delictum, quando sine dolo, & ex sola culpa est commissum, alias si ex dolo, non restitueretur, communem * dicit Clar. *d. §. fin. qu. 60. n. 4. ver. quando autem.* † Et saltem restituitur aduersus confessionem delicti veram, vel fictam. Farinac. *d. qu. 11. nu. 2. ver. sublimita secundo,* vbi dicit communem. *† Et quod pœna ordinaria non possit puniri ex delicto etiam cum dolo; quia licet non restituatur in delictis dolosis, secus est quoad pœnam ordinariam, late Onded. *cons. 104. n. 35.* vbi plurimos allegat, vbi, quod non excusatur à pœna, sed bene non punitur ordinaria, & ita intelliguntur tenentes contrarium, & dicit hanc esse communem, * & de communi attestatur Clar. *§. fin. d. quæst. 60. nu. 3. ver aut vero,* Rol. à Vall. late *cons. 77. lib. 3.* Bursat. *cons. 263. nu. 19.* Onded. *cons. 99. nu. 46.* vbi *num. 48.* dicit non obstare Bullam Pii IV. quoad minuendam pœnam. † Et quod iudex obligetur ad minuendam pœnam minori delinquenti; quia minor ætas est causa intrinseca legis minuentis pœnam. Grammat. *cons. 14. num. 5.* Bologn. *cons. 37.* Marsil. in *prax. §. quoniam, num. 45. & consil. 24. num. 37.* vbi, quod licet minor commiserit delictum, per quod imponitur pœna mortis; tamen nõ potest puniri pœna mortis, neq; pœna corporali, sed pecuniaria, & idem repetit *consil. 30. num. 20.* & hæc omnia repetit Ancharan. Regien. *quæstion. 58. num. 3. & 4.* vbi, quod non est arbitrarium iudici; quia est causa legalis intrinseca, & beneficium à iure inductum, quod à iudice tolli non potest, sequitur Bertazol. *consil. crimin. 118. num. 3.* vbi citat plures, & dicit * communem, quod si pœna est minoranda beneficio iuris, non potest esse corporalis, sed pecuniaria, allegat Marsil. *cons. 23. num. 37. cons. 30. num. 20. consil. 47. num. 54.* Grammat. *decis. 25. num. 13. & consil. 36. num. 12. &* 23. Roland. à Vall. *consil. 51. num. 40. lib. 1.* Vide, *Pœna extraordinaria, &c. Concluſ. 236.* † Extende, vt procedat, etiam si extet statutum, quod minor 14. annis non possit puniri corporaliter; quia per tale statutum non inducitur, quod si excedat 14. annos, possit puniri corporaliter, Anchar. Regien. *quæst. 58. lib. 2. per totam,* vbi reprobat Socin. *cons. 157. num. 12. lib. 1.* & pro ista parte facit, quia argumentum à contrario non habet locum, q̃n statutum induceret per contrarium sensum correctionem iuris communis. † Contrarium Socin. *consil. 157. num. 12. lib. 2.* vbi loquitur in statuto, ne minor 18. annis corporaliter possit puniri; secus si excedat 18. annos, quasi constituat ætatem illam terminum, vt sit maior, & minor, vide Bald. in *l. 1. C. si de moment. poss.* & ibi apostill. circa tale statutum. † Extende; quia minor ætas excusat à pœna ordinaria mortis minorem delinquentem etiam post condemnationẽ factum maiorem; quia semper potest allegari hæc exceptio minoritatis. Bertazol. *d. consil. 118. per totum, lib. 1. crimin. in fin.* vbi apostill. † Extende etiam ex delictis atrocioribus, prout in sicario, innuit Gramm. *decis. 34. n. 47.* † Extende tam in masculo, quam fœmina, prout de fœmina Osasch. *dec. 60. n. 8.* † Declara tamẽ; quia q̃n minor ætas non probatur, nisi per testes suspectos, & aspectus obstat,

quod tunc propter atrocitatem delicti suspenditur, vt attestatur
21 Grammat. *vot.* 14. & plenius *decis.* 34. *nu.* 47. † Declara; quia quod
dicitur minorem non puniri pœna ordinaria, neq; mutilatione
membri, procedit iudice volente; quia non potest compelli, licet
dispensare possit. Bald. in *l. quicunque, Cod. de seru. fugit.* Menoch. *cas.*
22 329. *num.* 9. † Contrarium Grammat. *decis.* 23. *num.* 12. *& sequ.* vbi, q
23 imo teneturi iudex, & compellitur. † Et quod minori 25. com-
mittenti homicidium etiam ex dolo pœna sit minuenda, est tex.
in *l. auxilium, §. in delictis, ff. de minor.* Angel. *de maleficiis in ver. scienter, &*
dolose, nu. 12. & ibi Augusti. Roland. à Vall. *cons.* 77. *num.* 6. *& sequ.* v-
* bi infinitos allegat. *lib.* 3. Clar. in *§. fin. q.* 60. *nu.* 3. vbi * communem.
Rimin. *iuer consil. crimin. consil.* 135. *num.* 10. *tom.* 1. Sfort. Odd. *de restit.*
in integ. par. 2. *quæst.* 80. *art.* 9. *num.* 72. Ofasch. *decis. Pedem.* 60. *num.* 8.
Tiraquel. *de pœnis cautel.* 7. Roland. à Vall. *cons.* 51. *num.* 41. *& seq. lib.*
24 1. vbi alios citat. † Contrarium Ioseph. Ludou. *decis. Lucen.* 17. *num.*
25 63. Vulpell. *consil.* 101. *per totum.* Bertaz. *cons.* 118. *lib.* 1. † Amplia; quia
minori nedum ætas diminuit pœnam delicti simplicis, sed etiam
atrocissimi, etiam cum dolo etiam multiplicati. Roland. à Vall. *d.*
cons. 77. *num.* 9. *ver duodecimo, cum sequ. lib.* 3. vbi loquitur in eo, qui
plura furta commisit, & in crimine pessimo. *ver.* 15. & in falsa mo-
neta, *ver.* 18. vbi plura accumulat Grammatic. *decis.* 23. *nu.* 11. & 12.
26 † Amplia etiam in sene; quia mitigatur pœna. Menoch. *d. cas.* 329.
27 *num.* 20. *& sequent.* † Amplia; quia infans non potest pro aliquo
* delicto puniri, quia quicquid videt, ignorat, & est communis *
28 opinio. Clar. in *§. fin. quæst.* 60. *Dictum est, in princ.* † Amplia; quia mi-
nores 14. annis non possunt puniri corporaliter pro aliquo deli-
29 cto. Menoch. *d. cas.* 329. *num.* 7. † Amplia in impubere; quia licet sit
supra infantiam; tamen non punitur pro delicto in omittendo
* absolute; secus est, si delictum est in committendo, dicit * com-
30 munem Clar. in *§. fin. d. quæst.* 60. *num.* 2. *ver. aut est maior.* † Contra-
rium, quod imo etiam si delictum sit in committendo, non pu-
* niatur impubes, nisi sit doli capax, & est omnium communis *o-
pinio; ideo vt possit puniri impubes, videl. minor 14. annis, tria
requiruntur copulatiue; primo, q. sit doli capax; secundo, q. sit
proximus pubertati; tertio, q. delictum sit in committendo, ita
Iul. Clar. *d. §. fin. quæst.* 60. *n.* 2. *ver. scias tamen.* Dec. in *l. fere in omnibus,*
31 *ff. de reg. iur.* † Extende; quia impubes pro peccato carnis nunquã
punitur, etiam si passus esset se cognosci, vel alium cognouerit,
etiam si cum brutis. Ant. Gomez. *cap.* 1. *de delict. num.* 60. *in fin.* & ita
consuluisse Socin. *cons.* 7. *in fin. lib.* 3. citat Menoch. *de arbit. cas.* 329.
32 *num.* 5. † Declarat Clar. *d. quæst.* 60. *num.* 3. procedere quoad pœ-
33 nam ordinariam; secus quoad extraordinariam. † Extende; quia
impubes excusatur ab incestu, à coitu cum Iudæa, à sodomia, &
ab omni alia pœna, ne teneatur pœna ordinaria. Menoch. *d. casu*
34 329. *in princ.* † Extende; quia minor ætas 14. prodest impuberi ne-
dum ante sententiam, sed etiam post sententiam, ne possit puniri,
etiam si in contumaciam sit condemnatus. Clar. *d. §. fin. quæst.* 60.
35 *n.* 3. *in fin. ver. scias autem.* Bertazol. *cons.* 118. *crim. in fin. lib.* 1. † Et quod
impubes non possit puniri pœna ordinaria, est verum, sed bene
potest puniri pœna extraordinaria, si malitia supplet ætatem, ex-
emplum ponit Decian. *tract. crimin. de excusat. reor. cap.* 34. *nu.* 46. in
impubere, qui aureum folium abstulit à Diana, vocatus à iudici-
bus eidem dederunt electionem circa apposita poma, nuces, &
alia cibaria, & aureum velum, & cum elegisset velum aureum,
36 iudicarunt illam doli capacem, vt malitia suppleret ætatem. † Ex-
tende; quia quod dicitur de leuiori pœna, idem etiam procedit
respectu tormentorũ, vt minor etiam leuiora tormenta substi-
37 neat. † Extende; quia minor annis 14. licet puniatur pro delicto
aliquo, quantumcunq; graui, in relligitur, dummodo non infe-
ratur mors, neq; mutilatio membri. Clar. *d. §. fin. quæst.* 60. *n.* 3. *ver.*
38 *sed in omnem.* Bertaz. *d. cons.* 118. *per tot. lib.* 1. † Extende, vt procedat ẽt
stante statuto, quod lapso termino, qui non soluit pœnam pecu-
niariam, amittat membrum; quia licet non possit iudex dispensa-
39 re, bene dispensabit cum minore. Menoch. *cas.* 329. *num.* 10. † Ex-
tende; quia minor, qui non potest puniri propter minorem ẽta-
* tem, non punitur, etiam si post delictum effectus sit maior, * cõ-
40 munem dicit Clar. *d. §. fin. quæst.* 60. *n.* 5. *ver. sed nunquid.* † Extende;
quia quod dicitur minorem non posse puniri pœna mortis pro
homicidio, vel alio crimine, pro quo pœna mortis imponitur,
sed neq; potest sibi membrum mutilari, licet statutum talẽ pœ-
nam imponat. Bald. in *l. quæcunq;, C. de seru. fugit.* Grammat. *decis.* 23.
41 *nu.* 12. *& seq.* † Limita forte; quia si delictum esset contra ius natu-
rale, forte minor, in quo cadit dolus, non excusaretur. Alexand.
consil. 103. *Videtur prima, nu.* 12. *& seq. lib.* 1. Bost. in *prax. tit. ul. de confess.*
42 *num.* 68. *& sequent.* † Limita; quia in statu Ecclesiæ extat Bulla Pii
IV. per quam minor 20. dummodo maior 14. pœna ordinaria
homicidii punitur, cui etiam conuenit constitutio Sixti Quinti
in ordine 6. Vide, *Restitutio non datur minori aduersus delictum. Con-*
clus. 283.

Minor an possit carcerari, & quando. Concluſ. 257.

MINOR † carcerari nõ potest pro debito ciuili. Ang. in *l. mente* 1
C. de exact. trib. lib. 10. vbi tenet hanc partem, licet dubitati-
ue per verbum, *forte*, & ibidem Afflict. idem firmat. Roman. *consil.*
120. *Circa primum.* vbi adducit quatuor rationes, q. minor pro de-
bito ciuili priuato carcerari non potest. Bald. in *l.* 1. *C. qui bon. ced.*
poss. plene Marsil. in *prax. crimin. in ver. attingam, num.* 69. † Extende 2
maxime in pupillo, qui nullo modo potest carcerari pro debito
ciuili. Bald. *d. l.* 1. *C. qui bon. cedere poss.*

Minor non restituitur, quando potest releuari à procu-ratore, vel ministro, & quando secus. Conclusio 258.

MINOR † non restituitur, quando habet remedium ordinarium, 1
vt possit releuari aduersus procuratorem, vel ministrũ, ex
cuius facto minor est læsus; quia debet prius excutere ministrũ,
l. properandum, §. fi. C. de iud. l. cum mandato, eod. tit. communem * dicit,
Grat. *cons.* 67. *in fi. lib.* 1. Bero. *cons.* 120. *per tot.* maxime *n.* 24. *& seq. lib.* 1
vbi de communi. * † Contrariũ; quia imo minor restituitur tam 2
in neglectis, quam in gestis in iudicio, vel extra, tam per se, quam
per tutores, aut curatores. Fulg. *cons.* 150. *Quidam ciues, col. pen. ver. ad*
secundum, vbi, q. non compellitur agere contra tutorem, vel cu-
ratorem, & ita etiam tenet Abb. *cons.* 77. *In qu. col.* 2. *circa fi. ver. nec*
obstat. si dicatur, lib. 2. vbi dicit, q. regula est, quod minor læsus cum
interuentu tutoris, vel curatoris habet optionem, an velit resti-
tui, vel agere contra tutorem, vel curatorem. † Declara; quia si 3
minor læditur ex gestis à procuratore constituto solemniter ab
ipso minore, debet agere contra ministrũ, & procuratorem, si est
soluendo, ante quam restituatur. Fulg. *cons.* 150. *col. pen. ver. superest*
ad allegata, Abb. *d. cons.* 77. *col.* 2. *in fi. lib.* 2. dicit idẽ, & reddit rationẽ,
quia *l. cum mandato ff. de minor.* procedit in procuratore; quia minis-
ter est voluntarius; secus si necessarius esset, prout tutor, vel cu-
rator. † Restringe, vt non procedat in procuratore constituto à 4
tutore, vel tutrice; quia minor bene potest restitui aduersus illi
factum læsiuum, neque tenetur agere contra illum, etiam si sit
soluendo. Fulg. *cons.* 150. *col. pen. ver. superest.* † Restringe, vt non ge- 5
cedat in facto tutoris, vel tutricis; quia est in facultate minoris
contra quem agat, vel petat restitui, vel agat contra tutorẽ. Fulg.
d. cons. 150. *col. pen. ver. superest*, & idem tenet Abb. *d. cons.* 77. *col.* 2. *circa*
fin. lib. 2. *ver. nec obstat.* † Restringe, vt minor restituatur semper ad- 6
uersus factum ministri, ẽt si minister sit soluendo, q̃n ex illo facto
non perit instantia, sed ius totale. Fulg. *d. cons.* 150. *col. pen. circa fi. vbi*
q. ita * communiter tenent Doct. quia *d. l. properandũ §. fin.* ita log.* 7
tur. Abb. *d. cons.* 77. *col.* 2. *in fi lib.* 2. reddit rationẽ; quia q̃n modica
est læsio, vt quia perit instantia sola, agit contra ministrũ, & ita ge-
cedit *d. l. properandum, §. fi. C. de iud.* si v. agitur de præiudicio turis re-
leuantis, secus est. † Restringe; quia minor cõpellitur agere con- 8
tra ministrum, ex cuius facto læditur, si est soluendo, q̃n concur-
rit, q. æq; pariter potest sibi minori succurri, vt si agatur de pecu-
nia, in qua non cadit interesse, sed si agitur de recuperatione rei,
q̃ minister non potest restituere, tunc minor agit contra eũ, qui
læsit, non contra ministrũ. Cast. *cons.* 37. *n.* 4. *ver.* 4. *videndum. lib.* 1. † 9
Restringe; quia si filius infans, vel minor læditur ex negligentia,
vel facto patris administratoris, semper restituitur, nec datur illi
recursus contra patrẽ administratorẽ, vel hæredem patris, prout
contra tutorẽ, vel alium ministrum; quia illa distinctio non ha-
bet locũ in patre. Alex. *cons.* 20. *Circa consultationẽ, in fi. ver. nec oportet*
insistere, lib. 7. † Amplia; quia q̃n competit actio minori aduersus 10
alium, non datur restitutio. Grat. *cons.* 67. *n.* 23. *& seq. lib.* 1. vbi log-
tur, q̃n plures fratres habentes emphyteusim communem eccle-
derunt, quia aliqui maiores non soluerunt canonẽ; quia datur
minoribꝰ actio aduersus cohæredes, quorũ culpa causata est re-
ducitas, & nõ datur minori restitutio, vbi in fi. dicit communis
* & idem dicit attestando de communi Bero. *cons.* 120. *n.* 24. *& seq.*
lib. 1. † Amplia; quia si minor læditur à tutore, & iudice, vt quia tu- 11
trix consentit dari procuratorẽ ad actum læsiuum minori, & iu-
dex interposuit decretũ, certe succurritur minori, vt agat contra
tutorẽ primo loco, & si non est soluendo, potest agere contra iu-
dicem in subsidium, qui decretũ iniquum interposuit; quia ve-
rum est, q. magistratus tenetur solum in subsidium. Alex. *cons.* 53.
Visis scriptis, col. fi. n. 20. *& seq. ver. non obst. at. quod primo debet agi, lib.* 2. † 12
Restringe, quando tutor, & iudex iust: ignorassent, puta, quia
fece-

fecerunt mandatum ad alienandum bona prohibita, dequa prohibitione ignorantiam probabilem habebant. Alex. *d. cons.* 103. *in*
12 *fin. ver. preterea, lib.* 2. † Limita, quod dicitur minorem agere debere contra magistratum in subsidium, non autem directe, & sic, quando non potest releuari à tutore, procedit, quãdo magistratus cõueniri deberet ex eo, quod fecit interponendo decretum super mandato minoris, vel alio contractu, sed quando magistratus conuenitur; quia ex obligatione tenebatur facere, vel non facere, & contrauenit, tunc directe conueniri potest, non in subsidium. Alex. *d. consil.* 103. *in fin. num.* 21. *ver. sed quoties, lib.* 2.

Minor non restituitur sine causa, & multis casibus non restituitur. Concl. 259.

1 MINOR † non restituitur aduersus sententiam ex eo solo, q̃ sententia est lata contra minorem; quia potest esse iusta, & potest esse, q̃ vsus fuerit minor iure maioris, & ideo in libello restitutionis minoris requiritur expressio causæ, alias non proce-
lff dit. Oldr. *cons.* 108. *Titius veniens, in fin. ver. ad vltimam.* Vide, *Restitutio*
2 *in integrum datur minoribus multis casibus, & quando secus. Concl.* 284. † Extende; quia minor non restituitur; quia non valet cõsequentia est minor, ergo debet restitui; quia sine causa non restituitur, & quando sibi contingit, q̃ maiori contigisset, vt quia defensus succubuit; quia succubuisset maior, non restituitur. Ang. Aret. *cons.* 123. *In casu supradicto, nu.* 11. *& seq. ver. sed tamen iis non obstantibus.*
3 † Ampliã, q̃ minor non restituitur aduersus factum suum, quãdo est vtile, licet ipse damnum appellet, prout est aduersus professionem emissam; quia vere non est læsus, sed ad meliorem statum transiuit. Lap. *alleg.* 94. *in fin. ver. & prædicta sunt vera*, vbi etiam
4 potest ampliari, si factum minoris esset de iure debitum. † Amplia; quia minor nõ restituitur aduersus lapsum temporis omisse, vel non probatæ exceptionis dilatoriæ; quia in modico lædi-
5 tur. Gem. *consil.* 58. *n.* 1. *circa med. ver. similiter etiam.* † Amplia; quia si minor prohibetur restitui aduersus laudum latum inter consanguineos, prohibetur etiam restitui aduersus sententiam confirmatoriam talis laudi. Bald. *cons.* 148. *In casu proposito, nu.* 9. *& seq. ver.*
6 *capiendum, lib.* 1. † Amplia; quia minor non restituitur aduersus obligationem causatam ab acquisitione ex liberalitate, puta si sibi liberaliter aliquid conceditur sub modo implendo. Fulg. *cons.*
7 223 *in fi.* quia vbi cessat læsio, cessat restitutio. † Amplia; quia non restituitur aduersus solutionem sibi factam, licet pecunia soluta fuerit deperdita casu fortuito; secus si facilitate minoris. Soc. *reg.*
8 16. *Minor aduersus solutionem.* † Amplia; quia minor institutus hæres si contrahat matrimonium cum certo genere personarum, si cõtrahat cum aliis personis, priuatur, neq; restituitur, ex quo semel contraxit, & amplius non potest parere testatori. Fulg. *cons.*
9 61. *Domina Catharina, n.* 6. *in fin. & 7. ver. quod autem nouissime.* † Amplia; quia minor non restituitur, vt capiat lucrum, sed vt euitet damnum, & saltem difficilius restituitur. Fulg. *cons.* 61. *n.* 7. *ver. ad.*
10 *plures.* † Amplia; quia minor non restituitur aduersus cõtractum post quadriennium lapsum, postquam maior est factus. Alex. *con-*
11 *sil.* 125. *n.* 7. *& 8. lib.* 1. † Amplia; quia minor non restituitur aduersus donationem factam cum iuramento; quia licet habuerit absolutionem à iuramento, non tamen restituitur; quia iuramentũ confirmat, & conualidat donationem. Alex. *cons.* 125. *Visis, & consi-*
12 *deratis, n.* 8. *lib.* 1. vbi dicit * communem. † Declara, vt procedat, ni-
13 si constaret, q̃ voluisset donare parum, & donasset in immẽsum, & esset læsus vltra dimidiam. Alex. *d. cons.* 125. *n.* 7. *lib.* 1. † Amplia; quia minor non restituitur, q̃n est læsus infra dimidiam, & cum
14 iuramento contraxit; quia licita est deceptio vsque ad dimidiã. Alexan. *d. cons.* 125. *n.* 8. *ver. & dicit expresse, lib.* 1. † Amplia; quia minor
lff non restituitur aduersus appellationem omissam, vel desertam, nũ doceat de læsione, q̃n est actor, secus si reus. Vide plene Ant.
15 Gab. *lib.* 2. *tit. de Minor Concl.* 2. *Minor, qui petit restitui*, vbi pro vtraque, & distinguit, aut actor, aut reus. † Amplia; quia minor nõ restituitur aduersus compromissum factum vigore statuti; quia cũ statutum comprehendat maiores & minores, non restituitur. A-
16 lex. *cons.* 254. quod est *fin. n.* 6. *ver.* 5. *probatur, lib.* 6. † Extende multo magis, q̃n statutum compellit minores ad compromittendum, & vult, quod non possit dici de nullitate, vel iniustitia laudi, & læditur in modico, vt quia est tertius possessor cõdemnatus non
17 facta excussione contra principalem. Abb. *cons.* 29. *per tot. lib.* 2. † Restringe; quia bene restituitur aduersus laudũ latum, & sic aduersus effectum statuti, licet non aduersus statutum. Alex. *d. cons.*
18 254. *n.* 9. *lib.* 6. † Restringe; quia minor bene restituitur aduersus laudum latum vigore compromissi necessarii inducti à statuto contra minores ad euitandum dispendia litium, q̃n est læsus magna læsione, & si statutum prohibeat posse dici de nullitate, vel de iniustitia; quia debet stricte intelligi; quia est correctorium iuris; & quia odiosa esset retorquutio contra minorẽ, ex quo ad sui fauorẽ est factum. Vnde intelligi debet, vt modica læsio competens minori non præbeat beneficium restitutionis, sed bene magna læsio competens maioride iure cõmuni, alias statutũ redderetur iniquũ. Abb. *cons.* 31. *per tot.* vbi casus, *lib.* 2. † Declarat Ang. Aret. *cõs.* 19
108. *In consultatione, in fin. ver. nec obstat sextum.* vbi, q̃ licet iuramentũ repræsentet minorem esse maiorem, non tñ excludit à beneficio cõpetẽte maiori, vt possit appellare à laudo lato ex forma statuti, & si læsus magna læsione est, auditur, & releuatur, prout maior. † Amplia; quia minor non restituitur aduersus delictũ ex do- 20
lo commissum in faciendo. Alex. *cons.* 103. *Videtur, n.* 12. *v. non obstat,*
dum 5. *lib.* 1. *seqtur* Boss. *in prax. crim. de confess. n.* 68. *& seq.* † Extende; 21
quia adultus incidit in pœnã *l. si quis in tantã, C. vnde vi*, q̃n ex dolo, & non restituitur. Alex. *d. cons.* 103. *n.* 12. *ver. & ideo gl. lib.* 1. vbi dicit * *
cõmunem. † Extende; q̃a vbi est inuasio ẽt rei communis cũ mi- 22
nore, si totã inuasit, non restituitur; quia quoad inuasionẽ rei alienæ, vel partis alienæ, dicitur facere cõtra ius naturale; ideo nõ excusatur, neq; restituitur. Alex. *d. cons.* 103. *n.* 12. *ver. q̃ autem isto casu, lib.* 1. † Declara; q̃a minor restituitur aduersus dolũ præsumptũ, 23
sed aduersus dolum verũ non restituitur. Alex. *d. cons.* 103. *nu.* 12. *in*
fi. ver. & licet aduersus, lib. 1. *n.* 13. vbi, q̃ dicitur verus, q̃n præsumptiones sunt manifestæ; præsumptus, q̃n non manifestæ, concor. Nat.
cons. 17. *n.* 3. † Restringe; quia minor excusatur, q̃n ipse consuluit 24
peritiores; qui ipsi dixerunt posse hoc facere; quia tunc bene, si credidit, excusatur, & restituitur, alias non, quando sumus in facto illicito, & idem est in milite. Alex. *d. cons.* 103. *n.* 13. *ver. & quando*
quis, lib. 1. vbi, si non probat suã credulitatem, isto modo aduersus factũ dolosum non restituitur. † Amplia; quia nõ restituitur post 25
publicationẽ testium aduersus crimen alteri obiectũ, & non probatũ, & aliis casibus, de quib. Socin. *reg.* 15. *Minor publicatis attestationibus*, vbi ponit tres limitationes, quæ sunt ampliationes in casu nostro. † Limita; quia minor restituitur aduersus scientiam, & 26
patientiam suam, ex qua potest argui consensus in sui præiudicii, vt si permisit fratrẽ possidere prælegatũ feudum à patre, q̃ spectabat ipsi minori, qui tacuit, & passus est. Oldr. *cons.* 237. *Perlectis,*
n. 6. *ver. superest.* † Limita; quia minor ipso iure restituitur aduersus 27
caducitatem causatã ex negligentia minoris in petenda inuestitura; quia præsumitur ignorare iura communia. Anch. *cons.* 393.
Visa diligenter. in fi. † Limita; quia minor restituitur aduersus lau- 28
dum absq; probatione læsionis; quia eo ipso, q̃ tenetur illi stare metu pœnæ, dicitur læsus, & danda est restitutio. Ang. de Perus. *cons.* 66. *Com. Robertus. in prin.* Vide, *Restitutio in integrum, & c. Concluſ.* 285. Vide, *Restitutio in integrum, & c. Concl.* 295. Vide Ant. Gabr. *lib.* 2.
tit. de minor. conc. 1. *munori an concedenda restitutio sine læsionis probatione*, vbi pro vtraque parte.

Minor restituitur aduersus contractum iuratum, & contra statutum, & quando secus. Concl. 260.

1 MINOR, † qui cum iuramento iurauit attendere, & obseruare contractũ, & non contrauenire aliqua ratione; nõ censetur renunciasse restitutioni in integrũ, cum ignoret beneficiũ restitutionis sibi competere; & ideo quia non fuit certioratus, & in specie non renunciauit, debet restitui, ita Dyn. *cons.* 5. *Quæstio talis est, quid am nomine. per tot.* Cyn. hoc consilium refert in *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* vt dicit Bart. *cons.* 90. *Dilecto domino, in princ.* Bald. *consil.*
434. *Factum proponitur, in fin. versicul. sed aduertendum*, vbi, quod licet iuramentum repræsentet maiorem; non tamen scientem secundum Dyn. & sequuntur hanc partem Salycet. *authen. sacramenta puberum. Cod. si aduer. vendit.* & hanc partem tueri videtur Anchar.
consil. 39. *Pro clariori, num.* 4. *& seq.* Vide, *Restitutio in integrum, & c.*
Concl. 284. † Contrarium, quod imo si iurauit non venire contra 2
præmissa in contractu, videatur iurasse super omni iure, per q̃ potest contra contractum venire, & non requiratur specialis expressio, plene Bart. *cons.* 90. *Dilecto domino, in princip. lib.* 1. vbi, quod secundum Dyn. non consuleret Bal. in *l.* 2. *q.* 9. *C. de rescin. ven.* Ang.
in *l. sciendum. ff. de ver. obl.* vbi Im. dicit ita * communiter seruari, & * *
ibi Alex. qui respondet ad contraria, & plenius *cons.* 27. *Viso libello,*
num. 2. *lib.* 1. vbi citat infinitos, quod non requiritur certioratio, quando iurauit; quia iuramentum repræsentat minorẽ esse maiorem, & dicit hanc esse magis * communem, & quod ab ea in iudicando non est recedendum, & quod consuetudo, & practica * *
hanc approbauit, & reperit *cons.* 42. *n.* 10. *lib.* 1. quod ista est magis * *
cõmunis opinio approbata de communi stylo, & cõmuni obseruantia. Bologn. plene in *addit. ad Io. de Anan. cons.* 100. Dec. *consil.* 231.
Dura admodum, col. 2. *num.* 2. *in fin. ver. secundo quæritur*, vbi communem * dicit, hanc etiam veriorem dicit Alex. *cons.* 127. *Viso, peſſu,* * *
in fin. lib. 2. Angel. Aret. *cons.* 108. *In consultatione, nu.* 15. *ver. sextoque*

quæ-

* *ties*, vbi dicit * communiter ita seruari, & citat Bar. Dyn. & alios, & hanc partē in practica seruari tenet Alex. *cons.* 222. *Visa facti. n.* 2. *lib.* 2. vbi citat plures, vbi *nu.* 4. dicit quod de consuetudine approbatur & *nu.* 3. quod Collegium Mediolani hanc approbat. † Declarat Abb. *cons.* 107. *num.* 6. & *seq. lib.* 2. quod non potest restitui etiam læsus, nisi prius obtenta absolutione à iuramento, & ita Bald. *cons.* 483. *Viso*, *lib.* 4. Dec. *cons.* 180. *Visa, per tot. & cons.* 181. *Satis.* Alex. *cons.* 22 *nu.* 3. *lib.* 2. qui hoc tenet, quando dolo, vel metu esset iuratum. † Contrarium tenent plurimi, quod quando est læsus minor, sine absolutione petat restitui, sed communis est, quod ad bene esset debet absolui, vt per Alex. *cons.* 125. *nu.* 9. *lib.* 1. Vide, *Absolutio à iuramento, &c. Conclus.* 58. Vide *Restitutio in integrum, &c. Concl.* 294.

† Imo si iuramentum est confirmatorium cōtractus, quod nullo modo possit venire contra cōtractum, etiam obtenta absolutione à iuramento, quæ dari nō potest, nisi dolo, vel metu fuisset inductus ad iurandum, vel nisi esset enormissima læsio. Alex. plene *cons.* 222. *nu.* 5. *& seq. lib.* 2. vbi latissime; quia alias iuramentum cōfirmatorium contractus non obseruaretur, neq; operaretur aliquid, & dicitur confirmatorium, quando promittit cū iuramēto non venire contra, non cōtra facere, non petere absolutionē, neq; restitutionem, & sic in specie est præstitū. † Declarant multi, quod si contraxit cum iuramento, & cum authoritate curatoris, & solemnitatibus, tunc nō competat restitutio in integrum, etiam præuia absolutione. Alex. *d. cons.* 222. *nu.* 2. *ver. & cū d. opin. l.* 2. Vide, *Absolutio à iuramento, &c. Concl.* 62. Vide, *Restitutio in integrum, &c. Concl.* 294. † Contrarium tenet Ancharan. *cons.* 108. *per tot.* vbi * latissime, & hanc magis dicit * communē Curt. Iun. *cons.* 152. *n.* 7.

l. 1. † Declara multis modis in *ver. Absolutio. Concl.* 62. nisi constaret de dolo ex proposito, vel per mendaciū minor fuit seductus; secundo, quando prohibitus est contractus odio creditoris, vel si simpliciter minor iurauit. Vide ista in *ver. Absolutio. Conclus.* 62. & quod si per mendacium, remedium sit tutissimum affirmat Bart. *d. cons.* 90. *num.* 3. *ver. super quarto*, *lib.* 1. Alex. *d. cons.* 222. *n.* 3. *lib.* 2. *& per tot.* maxime *nu.* 5. *& seq.* † Declara, quando læsio est enormissima; quia si iuramentum non est in specie non venire contra ratione minoris ætatis, & ratione lesionis, non impeditur agere, & restituere. Vide, *Læsio. Conclus.* 351. *ver. Restringe.* † Declarat Alexand. *cons.* 127. *Viso processu, in fin. li.* 2. quia si minor iurauit simpliciter cōtractum, restituitur, si est lesus; si vero iurauit non venire contra ratione minoris ætatis, vel aliqua quacunq; de causa, nō restituitur, neque indiget certioratione. † Declara; quia minor restituitur aduersus iuramentum de futuro, prout nō venire contra *authen. sacramenta pub. C. si aduer. vend.* secus, si aduersus iuramentum de præterito, vel præsenti, prout si iurauit dicere veritatem Bar. *cons.* 101. *Girardus, num.* 10. *ver. super sexto*, vbi apostill. dat concord. *libr.* 1. † Declara multis modis in *ver. Absolutio. Conc.* 62. & in *ver. Iuramentum. Concl.* 524. vbi facit minorem repręsentari maiorem, sed non tollit remedia maioribus competentia. Ang. Aret. *cons.* 108. *in fin.* † Amplia; quia minor factus maior per statutum, vt quia statutū vult maiorē 20. annis haberi pro maiore 25. si contrahit in 21. anno, læsus debet restitui. Bart. *d. cons.* 101. *Girardus, nu.* 5. *ver. super secūdo*, *lib.* 1. Bald. *cons.* 105. *li.* 4. Pet. de Rauen. *sing.* 286. apostill. ad Bart. *d. cons.* 101. *nu.* 5. *in ver. super secundo*, citat plures concord. Vide, *Restitutio in integrum, &c. Conclus.* 284. Vide, *Restitutio in integrum. &c. Cōclus.* 295. † Contrarium tenet Socin. *cons.* 20. *num.* 11. *lib.* 1. Barbat. in *addit. ad Bald. in l.* 1. *C. si de moment. possess.* & ibi Mathesil. † Declara, quia minor, qui non potest via restitutionis in integrum venire contra contractum vti læsus, bene potest dicere cōtractum nullum, apostill. ad Bart. *d. cons.* 101. *num.* 5. *ver. super secundo*, *li.* 1. vbi plures citat pro vtraque parte. † Extende in causa criminali, in qua Bart. loquitur *d. cons.* 101. *num.* 5. *ver. super secundo*, *lib.* 1. † Imo eo ipso, quod minor sententiam contra se latam approbauit, & consequenter appellationi renunciauit, dicitur lęsus, & debet restitui. Bart. *d. cons.* 101. *num.* 6. *ver. super tertio*, *lib.* 1.

Minor an possit procuratorem constituere. Conclusio 261.

MINOR † non potest constituere procuratorem, sicut non potest agere, nisi altero de duobus modis, videlicet vt ipse cum authoritate curatoris, vel cum iuramento, constituat.

Vide, *Minor cum iuramento, &c. Conclus.* 253. Vide, *Procurator an possit, &c. Conclusio* 814.

Minor qualiter agat ad recuperationem rei alienatæ. Conclus. 262.

MINOR † ex contractu nullo alienationis rei immobilis potest agere rei vendicatione, sed propter difficultatem probandi dominium, melius est, vt agat implorato officio iudicis, vt declaret alienationem nullam, & rem restituendam narratis causis nullitatis; quia hoc modo non potest aduersarius inferre causam dominii; quia non agitur de dominio, sed de causa contractus, quam non potest impugnare. Castrens. *consilio* 105. *Si non interuenisset*, *num.* 2. *lib.* 2.

Minor viginti annis an possit Regnum administrare. Concl. 263.

MINOR † 20. annis supra pubertatem an possit iudicare, & si sit Rex, sicuti est exemptus à tutela, ita etiam à cura, & an possit per se administrare Regnum. Calder. in *rep. l. si curatorem in ver. hunc contractum. num.* 46. *cum seq. C. de in integr. restit.* vbi multa hinc inde, & videtur concludere, quod iudicium minoris est periculosum, ideo debeat assumere curatorem.

Minoris contractus valet multis casibus. Conclusio 264.

CONTRACTVS † & obligatio minoris non seruata solemnitate statuti valet, quando fuit vtilis ipsi minori; quia licet non valeat passiue contra minorem, bene valet actiue pro minore. Mathesil. *sing.* 155. *Nota, quod si minor*, vbi apost. magna declarat, esse verum ad fauorē minoris, videlicet, si ipse minor velit, & sit paratus ratificare cum solemnitatibus. Roman. *cons.* 316. *Circa propositam, quasi per tot.* & plenius *cons.* 453. *Visa principali per tot.* vbi plena apostilla dat infinitos concord. Vide, *Nullitas causat. ad fauorem*, *&c. Conclusio.* 145. Vide, *Sententia contra minorem*, *&c. Conclusio.* 148. † Extende; quia licet minor non possit contrahere societatem, vt obligetur alteri, licet alter obligetur minori; si tamen societas est vtilis minori, valet contractus sine solemnitate; quia solemnitas fuit inducta fauore minoris, ne damnum sentiat, secus vt lucrum perdat, plene Roman. *d. cons.* 453. *per tot.* vbi apost. 1. citat Socin. *cons.* 160. *In præsenti consultatione. n.* 12. *& n.* 17. *li.* † Amplia, quādo pro excarcerando patre; quia obligatur sine solemnitate. Castren. *cons.* 52. *in fin. ver. tertium. lib.* 2. † Extende multo magis, si pro liberando se ipso à captiuitate, plenissime Roman. *cons.* 316. *Circa propositam, ver. quoad secundum, & per tot.* maxime *in fin.* † Amplia; quia contractus minoris valet cū iuramento, licet non fuit seruata solemnitas statui, & quando secus. Vide, *Minor cum iuramento, &c. Concl.* 253. † Amplia, quando solutum minori fuit vtiliter expensum, puta pro liberatione minoris, qui erat captiuus, ita plene Roman. *d. cons.* 316. *Circa propositam, nu.* 2. *ver. quoad secundo.* † Idem, si fuit expensum vtiliter, puta pro maritanda sorore, vel monachanda, ad quam minor tenebatur, supra *Conclus.* 249. *n.* 7. *ver. limita, quia licet contractus.* † Idem, si expensum est in debitis minoris, à quo debito fuit liberatus. Rom. *d. cons.* 316. *n.* 3. *ver.* 4. † Idem pro redemptione captiui patris, vel alterius, ad cuius liberationem minor obligatur de iure. Castr. *cons.* 52. *in fi. ver.* 3. *lib.* 2. † Amplia; quia causatiue minor obligatur propter lucrum consequendū, supra *Concl.* 252. *n.* 26. *ver. Limita.* † Amplia; quia statutum, quod adhibeatur certa solemnitas consanguineorum in cōtractibus minorum, operatur, quod contractus est ipso iure nullus sine solemnitate, sed tamen imo valet nouem casibus, de quibus Socin. in *reg.* 14. *Minor fiex forma statuti*, vbi ponit nouem limitationes, quæ seruiunt pro ampliationibus. † Amplia multis casibus supra notatis *Concl.* 249. *&* 252. vbi ponuntur plures casus per limitationes. † Limita; quia bene contractus minoris semper erit nullus ipso iure, quando vel erat impubes, vel quando dolus dedit causam contractui. Rom. *d. cons.* 453. *in fine.*

Minor non comprehenditur sub statuto generaliter loquente, & quando secus. Conclus. 265.

CONSTITVTIO † cōtra ius, quod pœnam incurrat etiam absens non citatus, si non seruat compromissum, non comprehendit minorem. Zabarell. *cons.* 148. *in prin.* † Amplia; quia omnis dispositio odiosa, vel restringibilis nō habet locū in minore, ideo *l. si quis maior. C. de transact.* nō comprehendit minores. Zab. *d. cons.* 148. *nu.* 2. *& seq. ver. & si dicatur*, vbi, quod licet iuramentum minoris repręsentet eum maiorem; vere tamen nō est maior; ideo non com-

comprehendit minorem. † Amplia, quia statutum generaliter obligans filios pro patre non comprehendit filios impuberes, 4.2. vbi Anchar. in 3.*not. de delict. puer.* Bart. & Imol. in *l. si constante, ff. solut. matrim.* Fulg. & Saly. in *l. item quia ff. de pact.* Marsil. ple- 3
nes *singul.* 362. *in fin.* † Contrarium, quando generaliter loquitur absque aliquo extrinseco dicit * communem Ial. *d. l. si constante, num.* 210. *ff. sol. matr.* & ista est regula communis, * de qua Marsil. *singul.* 481. *Communis opinio*, vbi citat infinitos, quod statutum generaliter loquens comprehendit maiores, & minores. † Declarat Bart. *cons.* 40. *Quæritur, an statutum, in princ. lib.* 2. quod statutum nõ comprehendit minores, quando duo concurrunt, inhabilitas personæ; quia omnis dispositio requirit habilitatem, 2. q. lædatur minor; quia tunc inducerentur duo absurda. † Contrarium Alex. *cons.* 254. *Abunde. num.* 4. *& seq. lib.* 6. vbi, quod comprehendit, quando est generale, & inhabilitas tollitur; quia pupillus cum tutore simul compromittit, & est tunc habilis quoad læsionem dicit, quod restituitur in integrum. † Declarat Alex. *consil.* 119. *Quoniam omne datum, num.* 8. *ver. sexto adducitur, lib.* 6. vbi distinguit; quia in iis, in quibus minores sunt capaces, & habiles ad actum ordinatum per statutum, vel consuetudinem, & tunc statutum, vel consuetudo generaliter loquens comprehendit minores; aut actus, de quibus statutum, vel consuetudo loquitur, non poterit fieri à minore; quia non est habilis, & non comprehenditur minor, & ita etiam declarat Alex. *consil.* 62. *In causa, & lite, num.* 18. *ver. accedit, lib.* 7. † Declarat idem Alex. alio modo *d. consil.* 119. *n.* 34. *& seq. ver. nono dictum statutum, lib.* 6. quod statutum generaliter loquens secundum commun. opin. * comprehendit minores, furiosos, & infantes, & *num.* 35. citat plurimos, & opin. Bart. in *l. fin. C. in quib. caus. in integ. restit. non est necessar.* tenentis contrarium, * est communiter damnata, & communiter * reprehenditur, & ideo dicit, quod statutum, quod consanguinei teneantur compromittere, habet locum in infante, minore, & furioso. † Idem in statuto loquente de præscriptione; quia habet locum in minore, quando non est subrogata talis præscriptio statuti loco præscriptionis iuris communis, secus si esset subrogata loco præscriptionis iuris communis, 10. vel 20. aut 30. annorum; quia tunc currit contra minorem, vel non, prout præscriptio iuris communis. Alexand. *d. consil.* 119. *num.* 35. *& seq. lib.* 6. vbi reprobat distinctionem Bart. quod ligat minorem, quando tractat de lucro, secus si tractat minor de damno vitando. † Declara tamen; quia quicquid sit, semper, quod minor comprehenditur in statuto, vt contra eum currat præscriptio statuti; quia minor dici potest negligens, vel ex facto, vel non ex facto læsus; semper competit restitutio in integrum. Alexand. *d. consil.* 119. *num.* 37. *lib.* 6. † Declara; quia si statutum auferens ius alienum, vel inferens damnum generaliter loquitur, non comprehendit minores. Alex. *consil.* 62. *nu.* 17. *ver. præterea quando statutum, lib.* 7. † Amplia; quia statutum puniens id, quod non est punibile de iure communi, non comprehendit minorem. Rom. *sing.* 816. *Tu audiuisti*, vbi apostill. & *consil.* 120. *Circa primum, in 1. dub.* Cremen. *singul.* 30. & vide apostill. ad *d. cons. Rom.* 120. *in ver. comprehendat, & ver. pupillus.* Marsil. *sing.* 481. *Communis opinio, in fi.* † Extende; quia non comprehenditur minor sub statuto puniente contumacem, vt habeatur pro confesso; quia ex solo vero dolo, & non ex præsumpto condemnatur minor, item, quia statutum contra ius commune non comprehendit minorem. Farinac. *q.* 11. *num.* 26. *& seq.* vbi de comm. & magis communem, & *nu.* 30. ver. & licet etiam, & hanc partem tenet Rom. *d. consil.* 120. *num.* 4. *ver.* 1. *quia.* † Contrarium idem Farinac. *d. q.* 11. *num.* 30. *ver. contrarium*, vbi dicit * communem. † Extende, quia statutum imponens pœnam extrahentibus bladum non habet locum contra pupillum, & minorem; quia est contra ius commune. Rom. *sing.* 816. *Tu audiuisti, in fin.* Crem. *sing.* 30. & apost. ad Rom. *d. sing. in princ.* quæ limitat sex modis, & sunt extensiones. † Extende; quia statutum Florentiæ, q hæres debitoris possit carcerari, sicut poterat defunctus debitor, non habet locum in hærede minore 25. annis; quia odiosum est statutum, & contra ius commune; ideo sufficit, q reducatur ad intelligentiam iuris communis; quia minor de iure communi non potest carcerari; ideo statutum debet intelligi de hærede maiore. Roman. *d. consi.* 120. *Circa primum*, vbi apost. in *v. pupillus*, citat pro vtraq; parte, & dicit hanc communem. *† Extende sex modis, videl. in statuto odioso, vel contra ius commune, vel etiã fauorabili, q̃ loquitur de maioribus, item in statuto inducente præscriptionem, & quando exorbitans est, apost. ad Rom. *d. sing.* 816. † Amplia; quia statutum, q pater teneatur pro delicto filii, non habet locũ, si filius delinquens sit minor Vtil. *sing.* 362. *Statutum volens, in fin.* vbi dicit notandum; quia lucrosum. † Extende; quia statutum; quod stantibus masculis fœminæ non succedant, sed debeant dotari; quia non habet locum in filia infante; quia omnino succedet cum masculis. Marl. *singul.* 481. *Communis opinio, n.* 2. *& seq.* vbi dicit notandum. † Amplia; quia lex inducens præscriptionem non includit minores ipso iure; quia possunt restitui. *l. fi. C. in quib. caus. in integr. restit.* † Restringe in præscriptione ad appellandum intra decem dies; quia ipso iure minor, & Ecclesia comprehenditur ad lites abbreuiandas. Abb. *cons.* 77. *in pr. lib.* 2. † Limita; quia regulariter minor comprehenditur sub statuto loquente de iis, quorum minor est capax. Farinac. *q.* 11. *n.* 30. *ver. contrarium, & ver. & licet etiam.* † Extende; quia vbicunq; indefensus potest puniri ex statuto, tale statutum comprehendit minorem. Farinac. *d. q.* 11. *n.* 30. *circa fin.* † Limita; quia statutum, q inter consanguineos fiat compromissum, comprehendit minores. Bald. *cons.* 354. *Super eo, quod, in prin. lib.* 3. Declara tamen, vt dixi infra, *Statutum circa compromissum. Concl.* 487. vbi habes declarationes plures, infinitos citat Alex. *cons.* 254. *n.* 5. *& seq. v.* 4. *confirmatur, lib.* 6. Bal. *cons.* 148. *In casu proposito, n.* 11. *lib.* 1. Ang. *cons.* 355. *Vtrum statutum.* Ang. Aret. *cons.* 108. *In consultatione, per tot.* † Contrarium, q̃ statutum compelleret ad compromittendum de iure, & de facto; quia ex quo potest arbiter auferre ab vno, & dare alteri, non cõtinet minores. Alex. *consil.* 62. *In causa, & lite, n.* 17. *v.* 4. *quia. lib.* 7. † Limita, qa si statutum loquitur in rem, comprehendit omnes personas, & omnes casus, secus, si in personam. Bart. *cons.* 101. *Girardus. in prin. li.* 1. vbi apost. in *ver. statuti*, dat concord. † Limita; quia statutum, vel lex generaliter loquens comprehendit impuberes, q̃ absque aliquo facto extrinseco obligat indistincte Ang. in *l. certi iuris, nu.* 3. & 4. *C. locati.* Bero. *cons.* 68. *n.* 21. *lib.* 2. & est * communis opinio. Ias. * in *l. si constante, n.* 210. *ff. solut. matr.* † Limita; quia statutũ generaliter disponens non comprehendit minores, q̃ auferret minori ius quæsitum; secus, quando admittit ad lucrum, vel est fauorabile. Bart. in *l. si. nu.* 16. *v. aut ergo est illa præscriptio, C. in quib. caus. in integr.* sequitur Butr. in *c. constitutus, n.* 27. vbi Abb. *n.* 6. *de restit. in integ.* † Limita, quando lex, vel statutum inducit pœnam ipso iure; qa etiam minorem comprehendit, licet pœna aliqualiter minuatur. Abb. *cons.* 22. *Quanquam, n.* 2. *v. secundo respondeo*, vbi, quod *c. quãquã, de vsur. in* 6. non comprehendit minorem. Vide, *Statutum quas personas ligat, & quas non. Concl.* 448. vbi late.

Minor non præsumitur, sed maior, & quando secus, & qualiter probetur maior, vel minor. Concl. 266.

MAIOR † quis præsumitur ad hoc, ne tanquam minor excusetur; quia debet probari minoritas ab eo, qui vult habere beneficium minoris, nisi probetur ex aspectu. Bal. *cons.* 293. *Paterfamilias, n.* 3. *in fi. v. nec obstat, lib.* 3. Ioan. de Im. *cons.* 23. *per tot.* Bald. in *l.* 1. *C. si minor, se maiorem.* Vide, *Ætas minor, & maior, &c. Concl.* 344. † Et quod debeat probari ab eo, qui petit restitui prætextu minoritatis. Alex. *cons.* 21. *Viso processu, per tot. lib.* 1. vbi, q̃ non probatur ex instrumento tutelæ, vel curæ datæ tanquã minori contra certiũ. † Et idẽ in fideiussore tutoris, qui dicit tẽpore fideiussionis fuisse minorẽ; quia debet probari minor ætas. Castr. 124. *In causa, quæ vertitur, n.* 2. *lib.* 1. vbi etiã quomodo, & per quos probetur. † Amplia; quia is, qui scripsit apocham receptionis, tenetur illam recognoscere vt maior; quia præsumitur maior, ex quo actũ receptionis fecit vt talis Io. de Imol. *cons.* 23. *per tot.* † Extende, ẽt si allegans se minorem exhibeat instrumentũ, in quo sibi datus est curator tanquam minori iam duob. annis elapsis, quia illa probatio nõ releuat, quia potuit esse minor 25. in modico, & hodie fit maior, ideo debet concludere necessario probatio. Io. de Im. *d. cons.* 23. *n.* 3. *ver. an autẽ sufficiat.* † Extende idem, ẽt si minor haberet sententiam super minori ætate iam duob. annis; quia non concludit necessario; ideo debet ꝓbare se minorem, qui se fundat in minori ætate. Io. de Im. *d. cons.* 23. *nu.* 3. † Amplia; quia de iure communi contrahentes præsumuntur ætatis legitimæ, nisi contrariũ ꝓbetur. Bal. *d. l.* 1. *C. si minor, se maior. dixer.* † Amplia, qa stante pari ꝓbatione, q̃ quis sit maior, & minor, præfertur probatio, q̃ sit maior. Bald. in *l.* 2. *col. fi. C. de resc. vend.* Aret. *cons.* 65. Alex. *cons.* 46. *Circa præsentis, lib.* 3. † Declara; nisi ꝓbatio minoris ætatis, ꝓbaretur maiorib. verisimilitudinib. quia tunc starur probationi ꝓ minori ætate. Cast. *cons.* 124. *n.* 2. *lib.* 1. † Limita, q̃ minor ætas esset probata; qa illa attendi debet ẽt facta post tempus, q̃ concurrit probatio ex aspectu, & iudex põt illam attendere in causa fauorabili. *l. minor ex aspectu. ff. de minor.* † Extende; qa ætas dicitur difficilis probationis; ideo attenditur ꝓbatio per coniecturas, & inditia. Bald. *cons.* 213. *Occurrit dubium, colum. fin. in fin. libr.* 2. *& consil. Factum tale, libr.* 5. Vide Mascard. *concluſ.* 675. *Ætas an probetur ex inditiis, & coniecturis.*

† De-

12 † Declara totam istam materiam, an quis maior, vel minor præsumatur; quia si est fama, q̃ sit maior, vel minor, & iudex debet inquirere de veritate, & si inuenerit per summariã informationem esse minorem, præsumitur minor, si summaria informatio erit, q̃ maior, præsumitur maior, donec de contrario constet, si vero dubia sit informatio, præsumitur minor, prout quilibet nascitur. Egid. *cons.* 12. *n.* 22. *v. sed numquid præsumendum.* † Limita; quia
13 minor quis præsumitur; ideo contractus non valet, in quo rem
14 propriam recognoscit in feudum. Alexan. *cons.* 8. *n.* 13. *lib.* 5. † Contrarium dicit Menoch. *cons.* 1. *n.* 85. vbi, quod is probat, qui se fun-
15 dat super ætate. † Minor quis probatur ex instrumento tutelæ, vel curæ gesto cum aliquo; quia quoad contrahentes cum eo tãquam tali probatur minoritas, secus cum aliis. Bald. & Angel. in *l. cum te. C. de probatio.* Alex. *cons.* 21. *Viso processu, n.* 1. *lib.* 1. Bal. in *l. idem. ff. de testam. tutel. versic.* 6. *not.* 3. quam legit cum *l. iure nostro*, & idẽ Bal.
16 in l. 3. *§. quod obseruari, ver. hic quæro de ista quæstione, C. de tur. cal.* † Extende; quia etiam impubes probatur per relationem tutoris factã à patre in testamento, q̃ tempore testamenti esset impubes. Ioan.
17 de Anan. *cons.* 89. *nu.* 3. *in fi. v. vltimo aduertendum.* † Restringe, quia minor non probatur quoad alios, licet doceat de instrumento curæ quoad tertium, cum quo litigauit. Alex. plene *d. cons.* 21. *nu.* 1. *& seq. lib.* 1. vbi est casus, & dicit, quod duo requiruntur, videlicet, quod sit datus tutor, vel curator tanquam minori, & quod is, qui negat minorem, litigauerit, vel contraxerit cum tali tutore, seu
18 curatore, alias non præiudicat. † Declara restrictionem vno casu; quia si quis tanquam minor petit restitui, & aduersarius negat minorem, licet iudex det curatorem tanquam minori, & is, qui negat minorem, litiget cum tali curatore, non tñ probatio oritur isto casu, q̃ sit minor. Alex. *d. cons.* 21. *nu.* 2. *& 3. lib.* 1. *v. confirmo*
19 *per id, quod.* † Restringe, vt non procedat ét inter ipsos litigantes cum curatore, & contrahentes cum curatore, q̃n esset diuersa causa ab ea, in qua contraxerunt, & ageretur principaliter de ætate; quia licet valeat ad substinendum illud iudiciũ, vel instrumentũ, in quo sic contraxerunt, non tñ procedit etiam inter alias personas circa diuersum negocium, si principaliter agatur de ætate, ita Alex. *d. cons.* 21. *n.* 3. *& seq. ver. potest etiam responderi, lib.* 1. Vide plene per Masc. *concl.* 674. *Ætas minor an probari possit per instru-*
20 *mentũ tutelæ, vel curæ.* † Amplia in casu contrario; quia maior p̃batur ille, qui cũ iuramento contrahit tanq̃ maior quoad contrahentes, quo vero ad alios, & diuersa negocia, non p̃batur maior; q̃a res inter alios. Fulg. *cons.* 89. *In quæstione* 10. *nu.* 4. *ver. circa tertium.*

Minoris bona vendenda in quo loco debeant subhastari. Concl. 267.

1 BONA † minoris vendenda si sunt sita in territorio extra domicilium pupilli, an sint subhastanda in loco domicilii, an in loco bonorum? dic, q̃ ex abundanti in vtroque loco debet fieri subhastatio Calder. *cons.* 277. alias 1. *de emptio. & vendit.* vbi allegat iura facientia, quod in loco domicilii, & deinde, quod in loco rei sitæ, & tandem tenet, quod in vtroq; ad tollendum dubium.
2 † Quod subhastatio sit necessaria in alienatione bonorum minoris, alias contractus sit nullus. Bald. *cons.* 184. *Ad intelligentiam, in*
* *princ. lib.* 2. vbi dicit * communem. Vide, *Subhastatio quando necessaria, & qualiter perfecta dicatur. Concl.* 713.

Minoris bona vt valide alienari possint, multa sunt requisita, & necessaria, & quæ. Concl. 268.

1 PRIMO † requiritur causa necessaria, puta æris alieni persoluendi, *l. magis puto. §. non passim. ff. de reb. eorum, l. ob æs, C. de præd. minor.* & vide sup. *Concl.* 251. vbi quod debet vrgere æs alienum. Affict. *decis.* 249. *in princ.* Rol. à Val. *cons.* 33. *in princ. lib.* 1. Menoch. *de recuper. remed.* 15. *n.* 147. Crauett. *cons.* 853. *Magnifici domini, n.* 2. Paris. *cõs.*
2 85. *nu.* 10. *lib.* 3. † Et quod vrgeat æs alienum, videlicet creditores instent sibi solui, & debet hoc apparere, nec sufficeret, si in instrumento diceretur ipsos instetisse, sed debet aliter constare. Rol. à Vall. *d. cons.* 33. *nu.* 2. *lib.* 1. sequitur Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 147. Crauett. *d. cons.* 853. *n.* 2. Paris. *d. cons.* 85. *n.* 20. *lib.* 3. Ang. Aret. *cons.*
3 128. *in prin.* † Et si appareret narrata esse debita maiora, vel p̃ parte soluta decretum esset nullum. Ang. Aret. *cons.* 92. *In casu supra-*
4 *dicto, nu.* 26. *ver. nec obstant allegata.* † Secundo, quod æs alienũ non possit solui ex mobilibus, *d. l. magis puto. §. non passim ff. de reb. eor.* Affl. *decis.* 249. Rol. à Val. *d. cons.* 33. *n.* 4. *& seq.* maxime *nu.* 5. *lib.* 1. Menoch.
5 *d. remed.* 15. *n.* 147. Ang. Aret. *d. cons.* 128. *in princ.* † Tertio, quod hoc liqueat iudici per discussionem bonorum, & informationẽ, *d. §. non passim*, plene Rom. *consil.* 321. *In casu proposito*, vbi ponit modum, qualiter se gerat iudex, vt excutiat, an adsint res mobiles, pecunia vel fructus, ex quib. possit solui, & si nõ reperit, tunc sequentiæ seruet, vt minus damnosa, & non magna res pro paruo debito vendatur. Affl. *dec.* 249. Dec. *cons.* 403. *Quamuis, n.* 12. Rol. à Val. *d.*
6 *cons.* 33. *n.* 4. *lib.* 1. sequitur Menoch. *d. remed.* 15. *n.* 147. † Imo debet iudex interloqui non extare alia bona mobilia. Rol. à Val. *d. cons.* 33. *n.* 6. *lib.* 1. & comprobat Menoch. *d. remed.* 15. *de recuper. n.* 147. plene Rol. à Vall. *cons.* 99. *n.* 6. *& seq. lib.* 1. vbi allegat Paris. *cons.* 98. *n.* 5. *d.*
7 3. q̃ non statur narratis in instrumento, sed debet constare aliter. † Quarto, q̃ vendatur res minus damnosa, *d. §. non passim.* Rom. *cons.* 321. *in princ. n.* 2. Affl. *dec. is.* 249. Rol. à Val. *d. cons.* 33. *n.* 7. *lib.* 1. *v. ter-*
8 *tio.* Menoch. vbi supra. † Declara tñ; quia si res magis fructuosa fuit vendita, & extent minus fructuosæ, non annullatur venditio, & sic propter omissas diligentias ad vnguem; quia tanto magis, & maius pretium fuit; ideo istæ solemnitates omissæ non viant, q̃n non agitur de magno præiudicio, ita Corn. *cons.* 109. *videtur prima facie, n.* 6. *lib.* 3. vbi, q̃ ita consuluit Dominus Ioann. Petrucius de Montesperello, & ipse se subscripsit. † Quinto, q̃ pro
9 paruo debito non vendatur res magna, *d. l. magis puto, §. non passim, ff. de reb. eorum.* Affl. *decis.* 249. Rol. *d. cons.* 33. *n.* 8. *ver.* 4. *lib.* 1. Bar. in *l. alio, nu.* 13. *ff. de alimen. & cibar. leg.* Ang. *cons.* 175. *n.* 2. Alex. *cons.* 74. *nu.*
10 *lib.* 7. vbi dicunt esse in dolo, & non valere, etiam si haberet liberã facultatem, quæ regulatur à bona fide. † Et procedunt prædicta, etiam si tutor habeat amplissimam authoritatem, & absolutam a testatore vendendi; quia regulatur, vt adsit bona fides. Bart. in d.
11 *l. alio, n.* 13. *& 14. ff. de alimen. & cibar. legat.* in tantum, quod sine causa alienans dicitur in dolo, & nõ valet alienatio sine causa, licet forte valeat cum causa sine decreto. Angel. *cons.* 175. *Statuto, circa fi.*
12 sequitur Alex. *cons.* 74. *n.* 3. *lib.* 7. † Et an sufficiat causa vtilitatis tãtum, non etiam necessitatis. Vide, *Minoris bona vt vendi possint, resp-*
13 *runt causam. Conc.* 251. & distingue, vt ibi posui. † Et an causa sterilitatis sit sufficiens, quod sic Simon *de decret. lib.* 3. *tit.* 8. *inspect.* 12. *num.*
14 80. *cum seq.* Hispa. in *l. si curatorem, C. de in integr. restit. min. an ver. con-*
15 *tractum fecisti, n.* 14. vbi dicunt * communẽ stante decreto. † Contrarium, quod non possit. Rol. à Val. *cons.* 7. *n.* 24. *lib.* 3. vbi de * com-
16 muni. † Sexto, requiritur authoritas tutoris *l. neque, & l. eum qui,* 17
C. de author. præst. an. Affl. *decis.* 249. Rol. à Val. *d. cons.* 33. *nu.* 9. *ver. s. ad-*
esse, lib. 1. Menoch. *d. remed.* 15. *de recuperan. nu.* 147. Ang. Aret. *cons.* 128.
nu. 4. *ver.* 3. *dictam venditionem, cum seq.* vbi, quod actor ad lites non
habet authoritatem. † Et debet constare de tutela, vel curaipsi
iudici. Rol. *d. cons.* 33. *n.* 9. *lib.* 1. † Et q̃ dicitur de authoritate tutoris
in impubere, idem est de authoritate, vel consensu curatoris in
minore pupillo. Ang. Aret. *consil.* 92. *in prin. v. secundo etiam.* † Decla-
ra; quia authoritas, & consensus non valet, si constat de collusione, vt quia fuit narratum adesse æs alienum maius, quã esset, vel
habita est fides de pretio, vel res vendita fuit maioris pretii, quia
esset debitum. Ang. Aret. *d. cons.* 92. *n.* 28. *& sequen. ver. nec obstat sed-*
dum. † Septimo requiritur, q̃ ista omnia præcedãt Decretũ, post-
ea cum causæ cognitione subsequatur decretum iudicis, *l. 1. ff. de*
reb. eorum, l. neque tutores, C. de admin. tuto. Affl. *dec.* 249. Rol. à Val. *cõ.*
33. *n.* 9. *v.* 6. *requiritur, lib.* 1. Menoch. plene *de recuper. remed.* 15. *nu.* 143.
& seq. vbi, quid sit decretum in specie, & in genere, late declarat
n. 147. Castr. *cons.* 38. *lib.* 2. Alex. *cons.* 163. *in fi. lib.* 5. Socin. *consil.* 48. *inf.*
lib. 1. qui omnes * tenent non posse ista fieri vnico contextu. † Et *
debet decretũ interponi iudice sedente, Corn. *cons.* 98. *col.* 2. *in fin.*
lib. 1. sequitur Rol. à Val. *cons.* 33. *n.* 9. *v.* 6. *lib.* 1. † Et debet interueni-
re causæ cognitio in ipso decreto. *l. minorum*, cum gl. & ibi Bar. &
alii, *C. de præd. minor.* Affl. *decis.* 249. *circa fi.* Rol. à Val. *consil.* 33. *n.* 10. *&*
seq. v. 7. *lib.* 1. vbi, q̃ si non præcedit cognitio causæ, non præsumitur pro decreto. † Et in causæ cognitione iudex debet inquire-
re, an aliunde possit solui, secundo, q̃ non vendatur bona maioris pretii, quam sit debitum, & soli tutori, vel curatori non debet credere; imo debet dare procuratorem minori, ad hoc; quia non
habet iudex liberum arbitrium, sed regulatum, & multa alia debet inquirere. Ang. Aret. *cons.* 92. *n.* 8. *& seq. v. necesse ergo fuit.* † Imo
debet fieri scriptura separata, anteq̃ deueniatur ad alienationẽ, & decretum, per quã constet de veritate causarum, & de cognitione præmissorũ, prout fit in alienantib. bonorũ ecclesiæ; quia
præcedunt tractatus, probatio causæ, & alia necessaria, ita Corn.
consil. 71. *n.* 4. *lib.* 5. Paris. *cons.* 98. *n.* 9. *lib.* 1. Rol. à Val. *cons.* 33. *nu.* 11. *lib.* 1.
Men. *de arbit. cons.* 171. *n.* 26. hanc esse dicit * communem idem Rol.
vbi supra *n.* 11. vbi plurimos conc. allegat. † Et si decretum esset
falsa causa interpositum, dicitur nullum, vt quia potest apparere,
q̃ creditores dati nõ erant in tanta quantitate; quia decretũ habetur p̃ non apposito. Ang. Aret. *cons.* 92. *n.* 13. *& seq. n. & quod nõ ad-*
catur interuenisse. † Nec statur assertioni iudicis, vel Notarii, nisi alio modo appareat, Rol. à Val. *d. cons.* 33. *nu.* 16. *lib.* 1. *& cons.* 99. *num.*
2. *lib.*

24.li.1.& *conf.*7.*nu.*70.*li.*3.plene Ang.Aret.*conf.*92.*In casu supradicto.n.*24.& *seq.v.nec huic determinationi*, vbi, quod alias esset aperta
☞ viafraudib. Vide, *Decretum in alienatione, &c. Concl.*124. † Contra-
25 rium,quod imo præsumatur pro decreto interpositi; quia causæ
cognitio præsumitur,plene Corn.*conf.*71.*n.*8.*v.iis non obstantibus,li.*
26 3.† Declara; quia præsumitur pro decreto magistratuum de ma-
ioribus,secus in officialibus illiteratis.Paris.*conf.*98.*n.*11.& *seq.li.*
1.Rolà Vall.qui plurimos allegat *conf.*33.*n.*14.*li.*1.& *seq.* vbi etiam
declarat procedere,quando in specie est enunciata omnis solem-
27 nitas. † Octauo, requiritur subhastatio bonorum alienandorũ,
l.& si fine,§.1.*ff.de minor.*Rom.*conf.*321.*nu.*2.*ver.secundo principaliter.*
Afflict.*dec.*249.*in fin.*Dec.*conf.*403.*nu.*12.Rol.à Vall.*conf.*33.*nu.*13.
* *ver.*8.*lib.*1.vbi dicit*communem.Menoch.*de recuper.remed.*15.*nu.*
147.idem Roland.à Vall.*conf.*7.*n.*24.*lib.*3.vbi dicit communem,
*28 *prout communem dicit *conf.*99.*n.*17.*li.*1. † Et debent subhasta-
29 tiones fieri, & publice præconizari in loco, videlicet publico,se-
cundum Dec.*conf.*403.*Quamuis, nu.*12.† Et per viginti dies debet
fieri hæc subhastatio secundum Rol.à Val.*conf.*33.*n.*14.*ver.vlt.lib.*
1.vbi dicit debere rem venalem stare per 20. dies; quia hoc tem-
pus est præfinitum à iure, licet secus sit in aliis subhastationibus
non minorum;quia sunt arbitrariæ,& *conf.*7.*num.*24 & *sequ.lib.*3.
30 † Et non statur instrumento, vel assertioni Notarii, vel iudicis,
sed debet constare de subhastatione aliter, quam per assertionẽ.
31 Rol.à Val.*d.conf.*33.*n.*13.*li.*1.† Contrarium, quod subhastatio non
sit necessaria,nisi de consuetudine in loco sit solita,tenet apost.ad
Dec.*d.conf.*403.*n.*12. licet nihil alleget, Bald. in *authent. hoc ius por-*
32 *rectum,C.de sacrosanct.eccl.*Imol.*conf.*99.*n.*7. † Declara non requi-
ri subhastationem de iure Canonico,ita Rol.à Vall.*conf.*99.*n.*18.
33 *lib.*1. † Et istæ omnes solemnitates dicuntur esse substantiales a-
lienationis,vt dicit Dec.*d.conf.*403. *Quamuis, nu.*12.& *n.*19.Rom.
34 *conf*321.*nu.*2.vbi plena apostill. dat concor.† Et si omittantur,vel
saltim ita breui spatio actus geratur, quod non præsumantur,vel
constet, quod non interuenerint, etiam si essemus in gratia con-
cessa à principe, diceretur gratia subreptitia, & nulla.Dec.*d.conf.*
35 403.*n.*19.& *seq.*vbi late.† Extende, etiam si extet statutum, quod
officiales pupillorum possint absolute vendere rem pupillorum
sine solemnitatibus, quando extat alia reformatio, quod seruen-
36 tur solemnitates iuris.Rom.*d.conf.*321.*per tot.*† Generaliter, quod
prædicta omnia solemnia debeant interuenire, alias contractus
minoris, & alienationis bonorum stabilium minoris sit nullus.
37 Affl.*d.decis.*249.*per tot.*Dec.*d.conf.*403.*nu.*12.† Etiam si alia solem-
nitas inducatur à statuto, quia non censetur derogare solemnita-
ti iuris communis in dubio,sed potius augere, vt vtraq; requiratur,
& iuris communis, & statutaria. Alex.*conf.*125.*col.*2.*ver.ergo cũ*
38 *statutum,li.*1.Paris.*conf.*89.*n.*63.*li.*1.& *conf.*12.*n.*47.*li.*2.† Et ideo mi-
nor remanet dominus rei venditæ sine dictis requisitis,& potest
agere rei vendicatione. Rom. *conf.*321.*n.*2.vbi plenissime apost. in *v.*
39 *remansit.* † Et tenetur emptor ad restitutionem fructuum perce-
ptorum;quia dicitur malæ fidei possessor.Dec.*d.conf.*403. *Quam-*
40 *uis, nu.*19.plenissime Petr. Surd. qui alios allegat *conf.*115.*per tot.*† De-
clara; quia alienatio minoris facta ex alia causa, quam æris alieni
soluendi;quæ sola admittitur, alienatio est ipso iure nulla, si vero
exprimitur causa,& fit decretum, valet, sed si læsus est minor, re-
stituitur in integrum,ita Paul.Castr.*conf.*74.*In facto isto, in pr.lib.*1.
41 vbi dem in Ecclesia. † Et in tantum debet constare de causa, vt si
iudex interponat decretum non constito sibi de ea, decretum sit
nullum.Rom.*conf.*321.*n.*3. *vèr ceterum*, qui tamen loquitur in ad-
42 iudicatione prædii minoris prò legato,de quo non constitit.† Li-
mita prædicta omnia, nisi de consuetudine contrarium seruare-
tur,quia cum istæ solemnitates sint de iure positiuo, possunt tolli
de consuetudine. Ias.in *l.*2.*n.*8.*ff.de off.eius*,Simon *de decret.lib.*3.*tit.*
*8.inspect.*5.Franc.de Caldas Hisp. in *l.si curatorem. C. de in integr. rest.*
43 *minor.in v.contractum fecisti,n.*24.Alex.*conf.*79.*n.*7.*in fi.li.*1.† Exten-
de,quia etiam per statutum possunt tolli.Bar.& alii in *l.fin. C.de fi-*
deiuss.& quia quod potest consuetudo, potest lex,& statutum,*l.o-*
44 *mnes populi, ff.de iust.& iur.*† Limita;quia bona minoris possunt a-
lienari sine decreto,& aliis solemnitatibus,quando testator dedit
facultatem exequutoribus vendendi bona, ita Alex.*conf.*62. *Visa*
45 *facti narratione, in pr.lib.*2.† Extende, etiam si vltra ius commune
exter statutum, quod bona minorum non alienentur sine decre-
to,& certis solemnitatibus ; quia tale statutum debet intelligi se-
cundum ius commune.Alex.*d.conf.*62.*in pr.lib.*2.vbi ponit alia si-
milia de statuto, vt secundum ius commune intelligatur passiue.
46 † Declara; quia procedunt limitatio, & extensio, quando exe-
quutores habent à testatore liberam facultatem alienandi,si mo-
do bona fide faciant,& absit dolus.Alex. *d. conf.*62.*in pr. n.*2.& 3.
47 *v.ad praedicta bene facit, lib.*2.† Extende, vt procedat,etiam si pupil-

lus non fuit citatus,si modo interuenerunt tutor,vel curator pu-
pilli;quia non requiritur alia vocatio minorum; quia nec vocan-
tur in statutis, in quibus pro solemnitate proximiores sunt vo-
candi,neq; etiam exequutores tenentur vocare hæredem, nisi ab
eo indigeant informatione. Alex.*dict.conf.*62.*n.*3.&4.*ver.nec obstat*
*etiam,lib.*2.

Minuere qui potest,an possit in totum tollere. Concl. 269.

MINVENDI † facultas data, prout sibi videbitur,an inducat po- 1
testatem in totum tollendi, vide plene per Oldr. *conf.*128.*v.*
3.*sic arguitur,n.*10.& *multis seq.*

Minus dicitur multis modis,& quãdo minus eligamus. Concl.270.

MINVS † dicitur multis modis;nam quandoq; soluitur minus 1
in quantitate,quandoq; in specie,vel in corpore, quandoq;
in qualitate, quandoq; in tempore,quandoq; in loco,quandoq;
in causa.Bald.*conf.*424.*Petrus emit,n.*2.*ver.sciendum est, lib.*2.† Hinc 2
dici solet,qui cito dat,bis dat. † Gratia non retardata dicitur ma- 3
gis grata.† Dies,& summa sunt pars obligationis, *l.*1.§.*diem,ff.de e-* 4
den. † Item propter interusurium medii temporis minus dicitur 5
soluere;qui tarde soluit,*l.si constante,*§.*quoties,ff solut. matrim.* † Itẽ 6
dilationem habens ad soluendum dicitur aliquid gratiæ, & vti-
litatis consequi.Ang.Aret.*conf*30.*Videtur dicendum.n.*10.& 11.*v.&*
potissime.† Declara;quia hodie quod vsura damnatur,non fit dif- 7
ferentia in tempore.Castr.*conf.*234.*Dubium stat,in fi.li.*1.† Amplia; 8
quia actus electionis rerum in dubio in minimo interpretatur,
hanc regulam ponit incertus Author post regulas Soc.*reg.*9.*Actus*
electionis,vbi limitat sex modis.Vide *l.semper in obscuris*,quæ est 9.&
l.semper in stipulationibus,quæ est 35.*ff.de reg.iur.*vbi Dec.quia quod
minimum est,sequimur.

Mirandulæ Terra,eiusq; statuta, consuetudines,& priuilegia. Concl. 271.

MIRANDVLÆ † Terra est sub Episcopatu Regii, & de diœcesi 1
Regiensi;ideo Episcopus consueuit omnes causas vniuersa-
liter in d.castro committere Archipresbytero S.Mariæ Miranduls,
qui etiam appellatur in loco Vicarius Episcopi Regii,licet de-
legatus ad vniuersitatem causarum in loco potius delegatus,quã
ordinarius dicatur. Alex.plene *conf.*12.*Viso processu,in pr.lib.*6.† Et 2
appellatio ab ipso Archipresbytero debet fieri ad Episcopũ Re-
gii;quia non est idem tribunal. Alex.*d.conf.*12.*nu.*9.& *seq.v.sed prae-*
*missis non obstantibus,lib.*6.† Idem est,si Archipresbyter fuit assum- 3
ptus à partibus, & à iudice seculari in adiunctum;quia appellatio
debet interponi,nõ ad superiorem iudicis secularis, cui datus est
adiunctus, sed ad superiorem iudicis ecclesiastici, dati in adiun-
ctum. Alex.*d.conf.*12.*per tot.li.*6.† Mirandula est Terra,quæ habet 4
territorium contiguum, & confinat cum territorio Carpense,&
valles erant pro termino. Alex.*conf.*25.*Consideratis,per tot.lib.*7.vbi,
q̃ intelligitur de vallib.quæ erant tempore positorum confiniũ,
non autem de illis,quæ propter bonificationẽ sunt variatæ.† Sta- 5
tutum Mirãdulæ circa appellationes arctat appellantem ad pro-
sequendam causam appellationis intra decem dies à die interpo-
sitæ appellationis coram dominis,vel de legatis ab ipsis, sed tamẽ
tale statutum nõ debet seruari, si appellatio deuoluitur ad eccle-
siasticum, puta; quia Prætori fuit datus adiunctus Archipresby-
ter loci, quo casu cum esset officialis Episcopi , appellatio deuo-
luitur ad Episcopum. Alex.*d.conf.*12.*per tot.li.*6.maxime *nu.*12.*ver.*3.
præsuppono.

Miserationis causa inducta habent priuilegium. Concluſ.272.

CAVSA † miserationis mulier debet habere quartam ex suc- 1
cessione mariti diuitis,quando ipsa est pauper,& sine dote,&
è contra,ne superuiuens, nouissima superuiuat inopia. Floria.à S.
Petro *conf.*21.*n.*7.† Terminus datur condemnato ad soluendum 2
miserationis eąusa.Flor.*d.conf.*21.*n.*8.† Priuilegium miserationis 3
causæ concessum est, quod licet dolo non petat , qui resti-
tuere debet in diem;secus si obsteat causa misera-
tionis concessa à lege.Flor.*d.con-*
*sil.*21.*n.*8.

Miserabiles personæ quæ dicantur, & de priuilegiis earum. Concl. 273.

1 PVPILLI, † viduæ, senes, decrepiti, & diuturno morbo fatigati, dicuntur miserabiles personæ, & omnes alii, quib. natura mouetur ad miserendum. Affl. *dec. 257. in pr.* Rol. à Vall. *cons. 76. circa fi. n. 44. lib. 1.* Alex. *cons. 122. Viso puncto, n. 16. ver. & iudicio meo, lib.*
2 *4.* † Item peregrini, orphani, puellæ nobiles, quę secundum conditionem viuere nequeunt, publici pœnitentes, liberti ecclesiæ manumissi, officiales, & seruientes ecclesiæ, infantes expositi, cæci, mutilati membris, leprosi, carcerati, cruce signati, nouiter conuersi, & alii, quos refert Rebuff. *de sent. prouisio. art. 3. gl. fin. in pr.* vbi, quod multi sunt miserabiles; quia miseri peccatores, sed non
3 priuilegiati. † Mercatores quamdiu sunt in itineribus, sunt miserabiles personæ; ideo eis fauendum est. Alex. *cons. 130. Super eo, in*
4 *fi. lib. 7.* † Habent priuilegium eligendi iudicem, & sic trahunt, & non trahuntur. Affl. *d. decis. 257. per totam*, & est text. in *l. 1. C. quand. Imper. inter pupill. & vid.* † Et maxime debēt eorum causæ cognosci per suprema tribunalia repræsentantia Principem. Rolan. à Vall.
6 *cons. 76. n. 34. & seq. lib. 1.* † Restituuntur in integrum, etiam quod non sit vidua pauper. Rol. à Val. *d. cons. 76. n. 45.* Ale. *d. cons. 122. n. 15. li. 4.* vbi loquitur in collegio, quod propter miserabiles personas,
* quæ in eo sunt, habet restitutionem in integrum, & dicit * com-
7 munem. † Contrarium in vidua videtur tenere Rebuff. in *tract. de sent. prouisio. art. 3. gl. vlt. n. 3.* allegat Fel. in *cap. significantibus, de off. de-*
8 *leg.* Vide ad ista omnia Cou. *pract. quæst. cap. 6. & 7.* vbi late. † Minor dicitur miserabilis persona, ideo restitutio in integrum competens minori censetur concessa miserationis causa, & non censetur sublata, nisi sit dictum in specie. Sign. *cons. 234. nu. 3. & sequen.*
9 † Virgo habet priuilegium *d. l. vnica, C. quando Imperator inter pupill. & vid.* Afflict. *constit. statuimus, n. 29. q. 8.* vbi, quod magis est priui-
10 legiata virginitas, quam castitas. † Extende; etiam si sit virgo desponsata de futuro, secus si de præsenti, licet nondum traducta ad domum mariti, quia dicitur vxor, licet sit adhuc virgo. Afflict. *d.*
11 *constit. n. 29. & seq. in 9. quæstio.* maxime *nu. 31.* † Plenissime Rebuff. *de sent. prouis. art. 3. gl. fin.* vbi ponit viduas, orphanos, peregrinos, puellam nobilem non nuptam, infantes expositos, senes, decrepitos, non diuites, cæcos, carceratos, cruce signatos, de nouo cōuersos, diuturno morbo fatigatos, item alios omnes, in quibus
12 ratio miserationis militat, apost. ad Guido. Pap. *decis. 566.* † Amplia; quia miserabiles personæ dicuntur supradicti, etiam quod sint diuites. Rol. à Vall. *cons. 76. n. 44. ver. quia respondetur, lib. 1. vsq; in*
13 *fi.* vbi plures allegat. † Contrarium quod miserabiles personæ nō sint viduæ, & pupilli, & alii, qui dicuntur tales, quando sunt diuites. Alex. *cons. 121. col. fi. lib. 1.* cum aliis, quos adducit Rol. *d. cons. 76. n. 44. & seq. li. 1.* licet ipse teneat ibi affirmatiuam, hanc partem Rebuff. quod diuites, pupilli, & viduæ non sunt miserabiles in *tract.*
14 *de sent. prouisio. artic. tertio gloss. fi.* † Declara; quia dicuntur miserabiles, siue diuites, siue non, illi, quibus miserendum, prout senes impediti, decrepiti, & omnes, quibus natura mouetur ad miserēdum, ita Aufer. ad Guido. Pap. *decis. 566. in vers. miserabiles.*

Miserabiles personæ habent multa specialia, & quando secus. Conclus. 274.

1 IMPETRANS † rescriptum contra miserabiles personas debet facere mentionem, quod sint miserabiles personæ, alias non
☞ valet. Zabar. *cons. 136. nu. 10.* Vide, *Pupillus habet multa priu. & c. Con-*
2 *clus. 976.* † Priuilegia plurima habent, de quib. Rebuff. *de sent. prouisio. art. 3 gloss. fi.* vbi ponit 16. priuilegia, in *ver. quibus prærogatiuis v-*
3 *tantur.* † Reuocatio, seu derogatio priuilegiorum quantumcunq; generalis non comprehēdit priuilegium miserabilium personarum, nisi de eis fiat mentio specialis. Zabar. *cons. 136. nu. 10.* Alex. *cons. 122. Viso puncto, num. 16.* vbi apostill. *in ver. miserationis, lib. 4.* dat
☞ concord. Vide, *Pia causa habet multa priuil. Concl. 334.* † Dispositio
4 generalis non comprehendit causam piam, & miserabilem car-
* ceratorum, plene Crau. *cons. 3. n. 10.* vbi citat plures, & * dicit cō-
5 munem. † Trahunt ad forum Principis, & non trahuntur mise-
6 rabiles, *l. 1. C. quando Imperat. inter pupill. & vid.* † Declara; quia si miserabilis persona vult declinare forum Principis, & adire inferiorem, potest; quia ita demum Princeps est iudex miserabilium, si velint, alias non. Afflict. *super constit. Regni n. 34. & 35. ver. vndeci-*
7 *mo quæritur.* † Extende in causa, tam ciuili, quam criminali. Affl. *super constit. statuimus, il. secondo, n. 23. ver. quinto quæro*, vbi loquitur, siue delinquant, siue nō, sed ego dubito, quando delinquunt, sed
8 quando offenduntur, bene. † Extende, etiam si ante litis contestationem omiserunt petere, & litem sunt contestati; quia adhuc posſunt opponere. Afflict. *d. constit. statuimus, n. 24.* sed alia ratione potest confirmari; quia non potest renunciare miserabilis persona huic priuilegio. Rebuff. *d. decret. prouisio. art. 3. gl. fi. in fi. ver. notandum etiam.* † Extende; quia habent priuilegium, etiamsi agant ex iure sibi cesso siue ex causa onerosa, siue lucratiua, dummodo cesset fraus, vel simulatio. Affl. *d. constit. statuimus, nu. 25. in 6. quæst.* vbi pro vtraq; parte plura allegat. † Extende; quia miserabilis persona, quando est actor, licet sit laicus, trahit etiam laicum ad forum ecclesiasticum; quia Episcopus proprie est iudex miserabilium, licet si conueniatur, non possit declinare forum seculare. Cast. *cons. 351. ver. quartus casus, lib. 1.* & ista est * communis opinio, vt attestatur Couar. *practic. qu. cap. 6. in pr. ver. imo, & hoc*, licet ipse teneat contrarium, sed pro * communi citat plures, & idem tenet Rebuff. *tract. de sent. prouisio. art. 3. gloss. vlt. in 11. priuil.* vbi, quod in hoc canon præualet legi ciuili, & ecclesiasticus est iudex, & ad eū recurritur ex mente Anton. de Butr. quem allegat in *ca. Clerici, de iudic.* † Amplia; quia isti priuilegiati possunt declinare forum Principis, & velle adire iudicem ordinarium, nedum quando trahitur extra prouinciam, & domicilium, vt loquitur *l. vnica, C. quand. Imper. inter pup.* sed etiam si Princeps sit per accidens in domicilio priuilegiati. Afflict. *d. constit. statuimus, nu. 34. & seq. quæst. 11.* † Amplia, vt procedat etiam variando; quia si pupillus, vel miserabilis persona elegit vnum iudicem, de quo non confidit in processu potest adire Principem, & alium competentem. Afflict. *d. constit. statuimus, num. 36. in 13. quæst.* † Limita; quia licet miserabilis personis sit fauendum, non tamē taliter, vt aliis iniusticiam faciamus, *c. ex tenore, de for. compet.* Rebuff. *tit. de decret. prouisio. art. 3. gl. fin. in fin. ver. notandum etiam.* Afflict. *decis. 257. dicit constit. num. 5.* † Limita, seu declara; quia miserabiles personæ, quæ habent electionem fori, debent eligere iudicem, qui alias sit iudex competens aduersarii, alias non habent priuilegium conueniendi, nisi coram Principe, vel iudice competente aduersarii. Afflict. *d. decis. 257. num. 4.* vbi, quod * omnes consiliarii ita decidērunt. † Limita; quia nō procedit priuilegium miserabilis personæ, quando ipsa miserabilis persona est spoliatrix; quia hoc modo sentiret commodum ex suo spolio. † Facit ad præmissa, quia clericus beneficiatus, &c. ecclesia ita demum gaudent priuilegio fori, quando agunt contra spoliatores, vel quando passi sunt violentiam, vel rapinam, vel fraudem. Afflict. *d. dec. 257. n. 2. & seq.* † Limita; quia non habet locum hoc priuilegium in causis, quæ de sui natura debent cognosci coram certo iudice priuatiue ad alios, prout in causa feudali. Afflict. *d. dec. 257. num. 3.* & ibi plenius Vrsil. in *additio. nu. 4. & seq.* Afflict. super *constit. statuimus. n 33. in 10. quæst.* † Limita; quia si pariter miserabilis persona esset, quæ traheretur, tunc si non vellet trahi, præfertur, quia priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio. † Extende; quia priuilegiatus maiori priuilegio bene trahit alium æqualiter priuilegiatum minori priuilegio. Affl. *dec. 56. fuit die 19. per totum*, vbi Vrsill. ad hoc allegat text. in *l. contra pupillum, §. qui ad maius auditorium. ff. de re iud.* & alia iura. † Et sic idem; quia is, qui est pupillus, & sic natura priuilegiatus, præfertur priuilegiato miserabili ex accidenti; quia causa naturalis præfertur accidentali. Afflict. *dict. constit. statuimus, nu. 35. qu. 12.* † Contrarium, quod imo magis priuilegiatus non vtatur priuilegio trahendi pariter priuilegiatū, facit *l. vnica, C. quan. Imper. inter pup. & vid.* quę non distinguit, ergo nec nos distinguere debemus. † Declara; quia si pupillus conuenit pupillum, vel viduam aut miserabilem personam in loco, & in foro ipsius conuenti, non auditur ipse conuentus, si vellet declinare; quia ex malitia censetur facere, cum in sua ciuitate commodius possint haberi probationes, ita Afflict. *super constit. Regni statuimus, n. 20. ver. secunda opinio*, & dicit indistincte, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio, quia priuilegia inuicem conquallantur, & hoc siue sit actor, siue reus, qui velit vti priuilegio, quando reuera actor elegit domicilium rei in partibus, & coram iudice domicilii, secus si extra vocari faceret. † Limita; quia miserabilis persona propter culpam, & delictum non gaudet priuilegio, prout cæcus; quia iustitia illum fecit cæcum, vel debilitatum. Afflict. *dict. constit. statuimus, nu. 28. in septima quæstione*, & forte idem posset dici, si sit pauper; quia confiscata fuere bona.

Miseri-

Misericordiam debet iudex exercere, & quando secus. Concl. 275.

1 MISERERI † delinquentibus mera iustitia est, *cap. vera iustitia, 45. distinct.* & qui putant misericordiam negandam peccantibus, de iustitia nimis præsumunt, & à Deo percussi pereunt; quia iudicium sine misericordia fiet illis. Roland. à Vall. *cons. 77. in fi. li.* 3. vbi, quod cauere debent iudices à nimia seueritate; quia eorum
2 animæ cruciabuntur in inferno. † Et Psalmista: *Misericordia Domini plena est terra*, & plura ponit Boer. *dec. 264. n. 15.* vbi inuehit cõ-
3 tra iudices nimis seueros, & crudeles. † Et seueri numerantur inter scientes sanguinem humanum. Rol. à Val. *d. cons. 77. ver. 18. in*
4 *fin. 3.* † Et iudicem, qui non repellit seueritatem, priuandum esse iurisdictione, dicit Marsil. in *praxi, §. occurrant, n. 3.* quem ad hoc citat Corrad. in suo *breuiar. §. 3. de offic. prætor. in crimin. nu. 3.* vbi, quod portius in misericordiam debet inclinare, quam in seueritatem, & quod vbi agitur de præiudicio irreparabili, matura tarditate debet procedere, veritatem semper sequendo, & perquirendo. † Et
5 Federicus Imperator, & alii Reges, qui seruarunt legẽ pacis Cõstantiæ in *cap. 1. §. si quis quinq; soli dos, de pac. tenenda, in vsib. feud.* per quam suspendebantur homines pro quinque solidis, non diu regnarunt super terram, & eorum generatio fuit extincta, vt per Parid. de Put *de syndicat. fol. 224. nu. 5.* quem citat Clar. in *§. furtum, n. 7.*
6 licet ipse dicat, quod hoc euenit etiam; quia fuit persequutor S. Ecclesiæ. † Hinc dicit Psalmista: *Propter iniustitias enim suas humilia-*
7 *tisunt.* nam rigori nimius dicitur iniustitia. † Nam Salomon in Parabol. ca. 16. *Pondus, & statera iudicia domini sunt abominabiles Regi, qui agunt impie, quoniam iustitia firmatur solium.* & in libro Ecclesiast ca.
8 10. *Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias, & iniurias, contumelias, & diuersos dolos.* † Misericordiam, & iudicium cantabo
9 tibi Domine, psallam, & intelligam in via immaculata. † Et proprium est Dei Omnipotentis, Psalm. *Miserator, & misericors, dominus est, dedit timentibus se:* & iterum; *Miserator, & Misericors dominus,*
10 *patiens, & multum misericors.* † Pro misericordia facit; quia clemen-
11 tia commendatur in Principe. Vide, *Clementia commendatur, &c. Concl. 373.* Item faciunt multa in *ver. Equitas, &c. Cõcl. 310.* Item faciunt dicta in *ver. Absoluere melius est nocentem. &c. Concl. 41. in fin. & per tot.* vbi plura. Item, *Iudex in dubio in quam, &c. Concl. 391.* Vide etiam pro hac parte, *Pœnæ, &c. Concl. 219.* Item, *Princeps quæ curare de-*
12 *beat, &c. Concl. 679.* † Contrarium, quod imo seueritas sit exercẽda. Vide, *Seueritas. Concl. 237.* † Declara; quia iudex, vel Princeps nõ debet esse nimis gratiosus, neq; vltra modum seuerus. Boer. *decis. 317. num. 2. in fi.* allegat Fel. in *cap. 1. ex litteris, de constit. ver. tertia declaratio.*

Missa qua hora celebranda sit. Concl. 276.

1 MISSA † de iure celebrari non debet, nec potest, nisi vsque ad horam tertiam, *ca. 1. de consecrat. distinct. 1.* qui text. loquitur de Missa solemni, Feder. de Sen. *cons. 152. In nomine Domini, per tot.* vbi, quod ita de generali consuetudine Romanæ Ecclesiæ seruatur, vbi loquitur de Missa solemni. † Declara tamen, quod post horam
2 tertiam potest finiri, quãdo ante horam tertiam fuit incæpta. Fe-
3 der. *d. cons. 152. n. 4.* † Rationem prohibitionis ponit Feder. de Sen. *d. cons. 152. n. 3. ver. ego Federicus*, quia celebrans debet post communionem per magnum interuallum abstinere à cibo, & posset pati,
4 & scandalizari propter magnum appetitum. † Item, quia diebus solemnibus de vsu communi omnes vadunt ad prandium hora tertia; ergo debet esse finita Missa; quia si post celebraretur, induceretur peccatum. Feder. *dict. consil. 152. num. 3. in fin.* & debet esse celebratio hora congrua. Innocen. in *cap. 1. de celebrat. Miss.*

Missa non potest celebrari, nisi in ecclesia. Conclusio 277.

1 MISSA † non potest celebrari, nisi in ecclesia, vel loco consecrato, *cap. nullus presbyter, & cap. vnicuiq;, cum seq. de consecrat. distinct. 1.* Abb. *cons. 99. Videtur primo, colum. 3. in pr. ver. præterea, n. 4. in fi. lib. 2.*

Missa quibus diebus, & in qua ecclesia audienda. Concl. 278.

1 MISSA † est audienda singulis diebus dominicis integra; ita vt audiens non recedat ante benedictionem in propria parochia, *c. Missas, de consecrat. dist. 1.* Lap. *alleg. 58. Ad seruandam, in pr. v. ad primum.* † Amplia, vt idem sit faciendum quolibet die solemni 2
cap. quidem, de consecrat. distinct. 1. Lap. *d. alleg. 58. in prin. ver. & quod dictum est*, & dicuntur dies solemnes, Pascha, Natalis Domini, Epiphania Domini, Pentecostes, Ascensiu Domini, Natalis S. Io. Baptistæ, & alii maximi dies festiui, idem Lap. *d. alleg. 58. n. 3. ver. ad secundum.* Vide, *Feriati dies in honorem, &c. Concl. 96.* † Amplia, vt in tã- 3
tum debeat parochianus in propria parochia Missas audire diebus omnibus dominicis, & solemnibus, vt possit expelli ab alia ecclesia non parochia sua, si in ea Missas audiret, *ca. si quis extra parochiam, de consecrat. dist. 1.* Lap. *d. allegat. 58. in pr. sub n. 2.* † Amplia, vt 4
in tantum parochia habeat ius, quod in ea Missa audiatur dieb. solemnib. vt possit prohibere, seu prohibiti sint de iure religiosi intra parochiam decantare Missam. *c. decernimus, 16. q. 1.* quem tex. declarat Cald. *cons. 422. nu. 2.* alias *6. de relig. domib.* † Limita; quia 5
de licentia proprii sacerdotis, vel Episcopi, aut Legati Papæ potest parochianus audire Missam in alia ecclesia, quam in parochia sua diebus solemnibus, & Dominicis. Lap. *d. alleg. 58. n. 4. ver. sed quæro, cum seq.* † Limita; quia eo ipso, quod Papa concedit capellæ, vel ec- 6
clesiæ de nouo constructæ, quod in ea possit Missa celebrari, poterit etiam decantari, & poterunt Parochiani ad eam ire, & etiam voluntarias oblationes facere, dum tamen non fraudent parochiam. Cald. *cons. 422.* alias *6. de religio. domib.*

Missa an singulis diebus sit celebranda, vel non. Concl. 279.

QVOTIDIE † Missam celebrare Beatus Augustinus, neq; laudat, neq; vituperat, *ca. quotidie, de consecrat. distinct. 2.* Abb. *cons.* 1
96. Ad claram, in fi. lib. 2. † Et propterea si instituatur beneficium cũ 2
obligatione, quod Rector teneatur semper, & continue celebrare Missam, debet intelligi, quanto frequentius potest, non autem singulo die, *c. p. significatum, de præb.* quia semper inest clausula, *salua honestate*, ita Abb. *d. consil. 96. in fin. lib. 2.* & idem dicit Rom. *cons.* *339. Dictus monachus, in prin.* vbi, quod male faceret celebrando in peccato. † Imo si Capitulum, vel testator instituat beneficium cũ 3
onere, quod rector teneatur quotidie celebrare, non obligatur, nisi quanto frequentius poterit salua honestate, & deuotione. Abb. *cons. 99. Videtur primo, in pr. ver. secundo principaliter, lib. 2.* Rom. *d. cons. 339.* vbi apostill. dat concord. † Plus dicit, quod etiam si E- 4
piscopus beneficium instituerit cum onere celebrandi quotidie per Rectorem, reciperet eandem distinctionem; quia alias esset contra honestatem, & quia conditiones, quæ lædunt pietatem, vel sunt contra bonos mores, habentur pro non scriptis. Abb. *d. cons. 99. in pr. lib. 2.* † Extende, vt idem sit; quia si testator legat elee- 5
mosynam pro celebranda Missa pro anima sua quotidie, distinguitur; quia si tot sunt sacerdotes, qui possint quotidie etiam in diebus festis, & solemnibus celebrare, hoc valet, & potest fieri celebratio singulo die; si vero esset necesse, quod celebrans omitteret Missam solemnem currentẽ, vt celebraret pro mortuis, hoc non debet fieri. Abb. *d. cons. 99. in 1. dubio, lib. 2.* † Vide Roman. qui 6
aliter distinguit in eodem casu extensionis, videlicet, quod potest Rector vnam Missam pro mortuis celebrare, & sic pro anima dotantis, & eadem die aliam de feria, si esset necessitas, licet dicat esse periculosum dicere in eodem die duas Missas; quia fœlix est, qui digne celebrat vnam, *c. sufficit, de consecrat. dist. 1. c. consuluisti, &c. referente, de celebr. Miss.* & si purificationem sumpsit, nullo modo secundam celebrare potest, *c. ex parte, de celebrat. Missar.*

Missarum diuersitas, & quæ Missæ celebrari debeant. Concl. 280.

MISSARVM † diuersæ sunt celebrationes, aliæ sunt festiuæ, a- 1
liæ feriales, aliæ solemnes, aliæ priuatæ, aliæ pro defunctis, vel votiuæ secundum contingentiam deuotionis. Abb. *consil. 99. Videtur primo, nu. 2. & sequ.* † Missa diei currens debet semper cele- 2
brari secundum opportunitatem temporis, quando non extat, nisi vnicus celebrans; ideo non debet in die Dominico, vel festo omittere celebrationem Missæ currentis, vt celebret Missam votiuam, vel mortuorum; quia hoc non est licitum, ita Abb. *d. consil. 99. Videtur primo*, vbi pro vtraq; allegat, & ita declarat, *lib. 2.* † Si v. 3
extant plures celebrantes, ita quod non fraudatur populus celebratione solemni, tunc bene potest Missa solemnis currens celebrari populo per vnum, vel plures, & alia Missa non solemnis potest celebrari pro mortuis, seu votiua. Abb. *dict. cons. 99. in pr. lib. 2.* † Infert propterea ad quæstionem, quod si quis testamento reli- 4
quit quotidie pro anima sua celebrari 30. Missas, quod poterunt

celebrari etiam in die Dominico, & festiuo solemni priuatim, dummodo Missæ currentes solemniter celebrentur; secus esset, si omitterentur Missæ solemnes, & currentes; quia hoc fieri non potest. & hoc modo concord. opiniones Abb. *d. consil. 99. Videtur primo, in pr. lib. 2.* vbi, quod non satisfaceret sacerdos recipiens eleemosynam pro Missa mortuorum, si solum celebrat Missam currentem cum commemoratione mortuorum; quia plus operatur integra Missa pro mortuis, quam sola commemoratio, &
* dicit * communem, & esse opinionem Beati Thomæ, quę citat.
5 † Contrarium in hoc vltimo dicit Rom. *cons. 339. Dictus monachus, post med. v. de necessitate vero*, quod imo sufficit, quod in Missa de die currenti fiat commemoratio pro anima dotantis, & tantum satisfacit, quātum si diceret Missam particularem pro anima illius,
6 allegat text. in *c. non mediocriter, de consecrat. dist. vlt.* † Imo, quando pro anima defuncti orandum est, sufficit in genere orare pro defunctis: quia oratio Deo porrigitur, cui forte nihil est incognitū, & ideo superfluum videtur nomina pro quibus fit oratio, exprimere, *c. visum, & c. de nominibus, de consecr. dist. 1.* si tamen velit sacerdos specialem facere commemorationem, magis pium est, non, vt Deus addiscat, sed vt supplicantium deuotior reddatur affectus, gloss. in *d. c. de nominibus. in fi. de consecrat. distinct. 1.* plene Rom. *d. cons. 339.*
7 *n. 2. vers. cum enim.* † Pro Roman. facit; quia vna lectio ita satisfacit pluribus audientibus, vt singulis, sicuti si singulis legerentur tot lectiones, & vnicum lumē satisfacit pluribus, sicuti si singuli haberent lumen; quia in communicatione non recipiunt diuisionem, neq; diminutionem. † Dici forte posset, quod ex parte obligati opinio Abbatis sit verior, quia non ita plene satisfacit, sed ex parte conferentis eleemosynam idem si quoad suffragium consequendum.

Missio in possessionem corporalium, & incorporalium qualiter fiat. Concl. 281.

1 MIssio † in possessionem rei corporalis, temporalis, vel spiritualis, seu rei incorporalis, quomodo, & per quem fiat, vide Rebuff. in *praxi tit. de mission. in possess. & tom. 3. in constit. Regn. tit. de mater. possess. per tot.* Paris. *de resign. ben. lib. 10. q. 6. nu. 46. cum sequ.*
2 † Missus vero in possessionem vsusfructus ex hypotheca generali competēte contra vsufructuarium acquirit solam vtendi commoditatem, quæ non est ius per se, sed fundatur tantummodo super vsusfructus substantia, & ab illo dependet inseparabiliter, *l. si vsusfructus. ff. de iur. dot.* & ideo si habens vsumfructum, illi renuncia t, non præiudicat misso, neq; tertio creditori. Ant. de Butr. *cōs.*
3 *8. in pr. & per tot.* † Et facta missione respectu commoditatis vtendi, & facto præcepto conductoribus acquiritur actio personalis, & inducitur nomen debitoris. Ant. de Butr. *dict. consil. 8. ver. missio autem.*

Missio in possessionem vnius creditoris quando operetur missionem omnium, vel non. Concl. 282.

1 VNo † creditore misso in possessionem bonorum debitoris, alii dicuntur missi, si sunt eiusdem tituli nō lucratiui, vel quasi: nam in præcedentibus causam lucratiuam melior est conditio vigilantium, notat. in *l. cum vnus ff. de bonis authorit. iud. possid.* Bald. *cons. 84. Præmittendum est. n. 3. ver. secundo est præmittendum, lib. 3.* quod
2 intellige in missione ex primo decreto. † Limita in missione ex secundo decreto: quia si bona debitoris sunt soluendo, non admittitur concursus in secundo decreto. Bald. *con. 84. n. 4. ver. ad secun-*
3 *dum autem, lib. 3.* † Limita; quia si creditor est hypothecarius, qui habet anteriorem hypothecam, censetur solus immissus, non autem alius, licet habeat eādem hypothecam posteriorem, vel nullam, ita Salyc. in *l fi. C. de bonis auth. iud possid. & in auth. ei. qui colum.*
4 *4. Cod. eod. tit.* † Restringe, seu declara: quia quomodocunq; agat creditor ad dationem bonorum debitoris in solutum, vel ad tenutam confirmandam, possunt alii omnes creditores comparere ad commodum processus, & fiet. fide de credito petere sibi satisfieri, vel ex pretio bonorum, quatenus vēdantur, vel ex bonis emptore non reperto, & tali casu tenuta facta per vnum creditorem prodest aliis perinde, ac si ipsemet illam fecisset, *l. cum vnus*, & ibi Bart *ff. de bon. authorit. iudi. possid.* Negus. *de pign. in 2. memb. 3. part. pr. n. 10. versic. octauo quæritur*, & ita Florentiæ seruatur, in tantum, quod absque petitione dationis bonorum sufficit, quod primus petierit. Bartol. *dict. l. cum vnus, colum. 1. versicul. vlterius oppono*, quæ omnia intelligas sine, vt venientes ad commodum processus vtantur beneficio prædicto secundum ordinem prioritatis, & satisfactis priorib. quod differt ab immissione in personali: quia omnes æqualiter sunt immittendi, & satisfaciendi, non sic hypothecarii. † Et quod omnes creditores ad commodum processus possint comparere, & deducere iura sua iuxta not. in *l. a Diuo Pio ff. de re iud.* tradit etiam Felin. in *cap. veniens, de testib.* & tunc ordine successiuo satisfaciendum est eis secūdum prioritatem, & potioritatem iurium, *cap. qui prior, de regul. iur. in 6.* Negus. *de pign. in secundo membro quintæ partis*, & hoc etiam est Florentiæ dispositū ex forma statuti, *rubrica 57. volum. 2. de mod. cogendi debit. ad soluen.* vbi datur forma in soluendo. † Limita; quia primo missus in possessionē
6 vigore instrumenti, vel sententiæ exequibilis, præfertur, nec alii censentur missi, *l. 2. Cod. qui potio. in pign.* & hoc habet locum, quando habet hypothecam anteriorem sine vlla difficultate. Salyc. *d. l. fin. C. de bon. author. iud. possid.* † Extende; quia etiam procedit, si nul-7 lam habet hypothecam; quia in personali habens pignus iudicale præfertur, nec vno misso alii censentur missi, ille autem, qui ex causa iudicati, vel instrumenti exequibilis obtinet tenutam, & exequutionem in bonis debitoris, dicitur habere pignus iudicale, ergo præfertur, *d. l. 2. & l. 4. C. qui potio. in pigno.* Alex. *cons. 208. visso summario, col. 2. lib. 2. num. 8. ver. 4.* Vide, *Hypotheca tacita oritur, &c. Concl. 118.*

Missio in possessionem ex primo decreto vt valeat, quæ requirantur. Concl. 283.

MIssio † in possessionem ex primo decreto vt valeat, necessaria sunt sex requisita, de quibus per Bald. *consil. 53. Ad hoc, vt missio, lib. 4.* Vide, *Decretum primum quid sit, & quomodo interpretandum. Concl. 111.* † Quatuor vero esse necessaria dicit Bald. *cons. 261. in prin. lib. 5.* quod est Marci Angelelli de Perusio. † Primum requisitum est, quod causa sit intentata; quia causa non intentata non potest emanare primum decretum, *l. 4. §. hoc interdictum. ff. de damno infecto.* Bald. *dict. cons. 53. lib. 4.* & latius *consil. 65. Præmittendum est, lib. 4.* & conuentionem appellat Bald. *d. cons. 261. in princip. lib. 5.* quia debet reus cōueniri in iudicio. † Imo petitio debet esse cer-4 ta, quando quis vult mitti in possessionem ex primo decreto pro certa mensura. Bald. *cons. 65. in pr. lib. 4.* quia sicuti debet esse certa petitio, ita certa missio pro mensura debiti declarati. Bald. *consil. 296. n. 2. versic. præterea missio, lib. 3.* vbi, quod si nullum debitum est liquidatū, missio peccat in substantia, & ordine, & est nulla. † Se-5 cundum est, quod causa, ex qua fit missio, sit vera; quia falsa causa vitiat missionem Bald. *d. cons. 53. lib. 4.* Roman. *cons. 69. num. 9. vers. quinimo*, vbi apost. in *ver. falsa causa*, dat concord. † Et ideo si debi-6 tum, pro quo fit missio, non esset verum, primum decretum esset nullum. Bald. *cons. 261. in pr. ver. quartum requiritur, lib. 5.* † Tertium 7 est, quod reus citetur, vel moneatur. Bald. *dict. cons. 53. lib. 4.* & debet esse monitio trina, vel peremptoria. Bald. *d. cons. 261. Viso dicto puncto, in pr. lib. 5.* quod est Marci Angelelli de Perusio, vbi ponit tertium, & quartum pro vno, vt sufficiat contumacia peremptorio. Rom. *cons. 69. Viso, numer. 12. vers. tertio hanc immissionem*, vbi apost. in *ver, potuissent*, citat plures concord. Abb. *cons. 84. abbreuiator, in pr. lib. 2.* quia contumax non esset, nisi trina citatione, vel vna peremptoria. & dicit, quod non sufficit ad domum, nisi fida diligentia. † Extende; quia siue possessor sit iustus, siue prædo, de-8 per debet possessor citari. Rom. *dict. cons. 69. n. 12.* vbi apost. in *vlt. si decerta*, dat concord. Et an sufficiat citatio facta ad domū, Vide *Decretum primum quid, & c. Concl. 111.* † Extendit Abb. *cons. 43. Extemmibus, col. 2. vers. secundo moueor, lib. 2.* vt citatio debeat fieri, si contra minorem habētem tutorem, ipsi tutori, sin minus, proximoribus, & amicis, si maiori præsenti in ciuitate, debet fieri personaliter, si absenti, sufficit ad domum, in qua fuit solitus habitare. † Quartum est, quod citatus sit contumax, vel quasi contumax. 9 Bal. *d. cons. 53. lib. 4.* & ideo reus comparens, & offerens de iure respondere non patitur missionem ex primo decreto. Bald. *cons. 69. circa med. ver. sed miranduw fuit, li. 4.* & est ratio; quia talis missio datur, vt contumax tædio affectus veniat. Fed. de Sen. *cons. 170. circa fi. ver. præterea si fuisset præsens.* & quod cessante contumacia non possit fieri missio. Bald. *cons. 269. nu. 2. lib. 3. & cons. 259. Viso dicto puncto, in prin. vers. tertium principale, li. 3.* vbi, quod debet constare per actā ista contumacia, & quod requiratur contumacia ex peremptorio. Bald. *consil. 261. in princip. lib. 5.* Abbas *d. cons. 84. in princip. lib. 2.* Ang. Aret. *cons. 34. Pro decisione, in princip.* † Declara tamen, quod 10 sufficiat contumacia ex eo; quia citatus non comparuit, vel minus legitime comparuit. Bald. *d. cons. 259. in pr. lib. 3.* quod declara, dummodo contumax sit in odium actoris, non sui. Vide, *Missio in possessione.*

12 *Possessionem, &c. Concl.* 287.† Extende; quia tam in primo, quam in secundo decreto, vt validum sit, requiritur contumacia, seu latitatio rei. Soc. *Reg.* 20. *Iudex adhoc, vt ad primum, vel secundum decretum*
13 *peruenirì possit*, vbi limitat tribus modis.† Quintum est, quod aliqua facta sit summaria probatio saltem per iuramentum. Bald. *d. cons.* 53. *lib.* 4. quia si non constat summatim de debito, non potest
14 deueniri ad primum decretum. Bald. *cons.* 261. *in pr. lib.* 5.† Sufficit tamen allegatio debiti, & probatio per iuramentum calumniæ; quia est parui præiudicii primum decretum. Bal. *cons.* 259. *circa pr.*
15 *ver. sufficit, li.* 3.† Et quod sufficiat probatio per iuramentum solũ ad dandum primum decretum. Bald. *d. cons.* 261. *n.* 4. *ver. sed posito, li.*
* 3. vbi dicit * communem, & intelligit ipse de iuramento assertorio super credito, non autem de iuramento calumniæ.† Declarãs
16 Castr. *cons.* 369. *Iste processus, n.* 4. *li.* 1. dicit esse opiniones, an sufficiat solum iuramentum calumniæ, an requiratur summaria probatio per vnum testem, sed semper est verum, quod etiam data summaria probatione requiritur iuramentum calumniæ, quod vera sint
17 petita, & non petat per calumniam.† Imo si non præcedunt probationes, sententia, & missio est ipso iure nulla. Bald. *consil.* 296. *Præmittendum est, num.* 2. *ver. item sciendum, lib.* 3. vbi, quod si nihil est
18 probatum, iudex non potest aliquid mandare.† Sextum est, quod inuocet iudici; quia iudex non debet de facto procedere. Bald. *d. consil.* 53. *lib.* 4. imo debet iudex facere liquidationem debiti, pro quo fit missio. Bald. *d. cons.* 296. *num.* 2. *ver. præterea, lib.* 3. & quod debeat liquere iudici de contumacia eius, qui missionem patitur exactis, alias missio non valeat. Bald. *d. consil.* 259. *in prin. ver. tertium*
19 *principale, lib.* 3. & quod debeat constare de debito, *l. cum proponas, C. de bon. author. iudic. possid.*† Extende; quia si tempore decreti nõ esset facta relatio citati, & contumacis, licet postea fieret, non valeret primum decretum; quia tempore decreti debet constare de contumacia. Bartol. in *l. si finita, §. Iulianus, nu.* 18. *ver. quæro, vtrum, ff.*
20 *de damn. infect.*† Septimum etiam potest addi; quia si agitur contra non obligatum, sed tertium possessorem, requiritur discussio, & pronunciatio super excussione facta contra principalem. Bald. *d.*
21 *cons.* 296. *n.* 2. *ver. item contra nõ obligatum, li.* 3.† Octauum; quia si agitur contra hæredem, debet probari, quod debitum sit contractum à defuncto, & quod is, contra quem petitur missio, sit hęres.
22 Bald. *cons.* 259. *Viso dicto puncto; in princ. lib.* 3. vbi ponit hæc duo requisita pro necessariis.† Declara tamen; quia si quis citatur tanquam hæres, & non compareat, sed sit contumax, patitur missionem ex primo decreto tanquam hæres. Bald. *d. cons.* 259. *in prin. ver.*
23 *secundum principale, lib.* 3.† Restringe; quia si absens à ciuitate citaretur ad domum defuncti, in qua nunquam habitauit, non valeret citatio. Abb. *cons.* 43. *col.* 2. *ver. secundo moueor, lib.* 2.† Nonũ; quia
24 si agitur contra hæreditatem iacentem, debet dari curator, alias
25 missio erit nulla. Ang. *cons.* 253. *Visis statutis, in pr.*† Decimum; quia post præscriptionem lapsam non potest dari missio ex primo decreto in bonis à tertio præscriptis. Rom. *cons.* 69. *Viso, n.* 9. *ver. quibus ita*
26 *propositis*, quia dicitur decretum ex falsa causa interpositum; ergo nullum, vbi apost. in *ver. falsa causa*, dat conc.† Vndecimũ requiritur, quod libellus, seu petitio fuerit apta; quia si fiat missio, siue
27 ex primo, siue ex secundo decreto super inepto libello, erit ipso iure nulla. Rom. *cons.* 69. *n.* 10. *ver. item præsupposito*, vbi apost. in *ver. opponi*, dat concord. & *n.* 11. dicit, quod iudex ex officio potest ineptum libellum reiicere.† Duodecimum requiritur, quod exequutio fiat secundum decretum iudicis per exequutorem; nam si iudex mandat dari missionem in bonis hæreditatis, & nuncius
28 faciat exequtionem contra tertium possessorem habentem adiudicationem, nulla est missio, sicuti nulla est sententia delegati, si vltra delegationem pronunciat. Rom. *d. cons.* 69. *numer.* 13. *ver.*
29 *vltimo eandem immissionem.*† Decimumtertium requiritur, q. decretum de exequẽdo ex primo decreto exequatur intra bienniũ, alias lapso biennio non potest exequi; quia tanto tempore præsumitur. Ang. Aret. *cons.* 34. *Pro decisione, in fi. n.* 33. *& seq. vers. nec etiã*
30 *obstat*, per *l. fi. C. de bon. auth. iud. possid.*† Citatio noua non requiritur ad videndum decerni primum decretum; quia sufficit peremptorium esse emanatum super contestatione litis, & quod sit contumax reus. Bart. in *l. si finita, §. Iulianus, n.* 25. *ver. quæro vtrum post quã.*
☞ *fide dam infect.* Vide, *Citatio non est necessaria in multis. Conclus.* 272.
30 †Extende, siue in peremptorio nulla fuerit comminatio, siue fuerit comminatio procedendi, & pœnarum iuris. Bald. *cons.* 261.
31 *in fi. lib.* 5.† Restringe; quando in peremptorio esset comminatio certæ pœnæ; quia non poterit primum decretum interponi sine noua citatione, ex quo certa pœna comminata alia imponi non
32 potest. Bald. *d. cons.* 261. *num.* 5. *ver. est vid. dum, vs. in fin. lib.* 5.† Amplia, vt quod dicitur de missione in possessionem, procedat etiam
in manutentione, seu mandato de manutenendo; quia eadem

debent seruari quoad probationem, & citationem. Bald. *dict. cons.* 296. *num.* 2. *lib.* 3. Vide, *Sententia lata sine prob. & c. Concl.* 149.† Amplia; quia quod dicitur sententiam missionis esse nullam, nisi con- 33
currant prædicta, procedit, etiam si talis missio fuerit confirmata concurrentibus eisdem defectibus. Bald. *d. cons.* 296. *n.* 3. *ver. sed dubium est, vs. in fin. lib.* 3. Vide, *Sententia null. 1, quando. & c. Conclus.* 158.
† Extende; quia missione ex primo decreto nulla, pariter erit nul- 34
la missio ex secundo decreto. Rom. *d. cons.* 69. *in fi. nu* 14. vbi apost. fi. in *ver. obiectione*, citat concord.† Amplia; quia missio facta nulli- 35
ter non vocata parte, vel in casibus, in quibus est nulla ipso iure, sicuti de facto fuit data; ita de facto debet reuocari contrario imperio. Rom. *d. cons.* 69. *n.* 12. *v. item sequitur & aliud*, licet dicat, quod tutius sit, quod pars citetur pro reuocatione, vbi apost. in *ver. tutius*, dat concord. Vide, *Facta de facto etiam sunt, & c. Concl.* 11. Vide,
Sententia nulla quando, & c. Concl. 158.† Et quod imo facta de facto 36
sine causæ cognitione, & sine citatione partis debeat de facto reuocari, nec possit cõfirmari, licet de nouo esset faciẽda. Rom. *cons.* 158. *Circa articulum, n.* 2. *v. f cundo vero, per tot.* vbi plenissime apost. dicit hanc esse communem, * & citat pro vtraque, & hanc tuetur. *
† Missione in possessionem facta in contumaciam actus, qui no- 37
cet reo citato, & non actori, non potest fieri, & facta non valet; ideo si citetur reus ad opponendum libello, vel testibus, vel iuribus productis, si nihil opponitur, & est contumax, non potest dari missio, quia in hoc potest renunciare fauori suo, sed si esset cõtumax in iis, quæ impediunt actorem in expeditione causę, prout in contestanda lite, & similibus, bene datur missio. Castr. pulchre *cons.* 128. *In causis appellationum, li.* 1.† Extẽde; quia tenuta est nulla, & 38
debet reuocari, si non datur pro mensura debiti, sed in omnibus bonis. Castr. *cons.* 128. *ver. secundo fuit nulla, lib.* 1. Vide, *Decretum primum quid, & c. Concl.* 112.

Missus in possessionem ex primo decreto non facit fructus suos, & quando secus. Concl. 284.

MIssvs† in possessionem ex primo decreto regulariter non 1
facit fructus suos. Alex. *cons.* 70. *In causa, & lite. num.* 7. *& seq. ver. nunc est videndum, lib.* 7.† Extende maxime, quando missio fie- 2
ret in actione personali. Soc. *Reg.* 19. *Missus in possessionem in personalis*, vbi limitat duobus modis, quando iudex ob nimiam cõtumaciam ita decerneret, vel si extat statutum, vel consuetudo.† Ex- 3
tende, etiam si missus esset quis ratione hypothecæ in hypothecaria; quia licet possideat, tamen possidet vt pignus; ideo non facit fructus suos. Alex. *d. cons.* 70. *n.* 7. *lib.* 7.† Extende etiam stante sta- 4
tuto Bononiæ sub *Rubric. qualiter procedatur in causis ciuilibus reo non comparente. ver. vbi autẽ hypothecaria*, quia licet cõcedat fructus missos in hypothecaria; debet intelligi, quando reus nõ comparet, ita Alex. *d. cons.* 70. *nu.* 7. *lib.* 7. *vs. in fin.* quia rubrum declarat nigrum hoc casu, & ibi plene Alex. declarat statutum.† Vide Soc. in *reg.* 5
18. *Missus in possessionem*, vbi ponit hanc regulam, & limitat trib. modis, videl. post annum; item stante statuto, vel consuetudine; tertio, nisi propter magnam contumaciam rei iudex decerneret fructus misso in possessionem.† Limita, nisi missus in possessionem 6
vltra annum staret in possessione; quia tunc lucratur fructus.† Extende; quia missus in possessionem post annum, nedum lu- 7
cratur fructus perceptos post annum, sed etiam perceptos intra annum, quos non fecerat suos. Zabar. *cons.* 78. *Amice optime, circa fi. ver. sed ex quo intra biennium.*† Limita, nisi sit consuetudo in contra- 8
rium. Bald. *cons.* 53. *Ad hoc, vt missio, n.* 2. *ver. fallit. lib.* 4.† Extende et- 9
iam in præiudicium minoris, & pupilli. Bald. *d. cons.* 53. *n.* 2. *circa med. ver. sed ex capite. lib.* 4.† Limita, nisi statutum loci aliud disponeret, 10
videlicet, quod imo lucraretur; quia statutum attendi debet. Bald. *d. cons* 53. *n.* 2. *ver. fallit, lib.* 4. & idem Ang. de Peruf. *cons.* 46. tenet in statuto Florentiæ disponente, quod missus lucretur fructus ad rationem quinque pro centenario, & idem tenet *cons.* 253. *Visis statutis*, & quod huiusmodi statutum, & consuetudo valeat propter moram debitoris. Alex. *cons.* 31. *Viso themate, n.* 9. *lib.* 6. vbi dicit
* communem, & ibi apostill. in *ver. missus*, dat concord.† Extende * 11
etiam in præiudicium minoris, & pupilli. Bald. *d. cons.* 53. *circa med. ver. sed ex capite, lib.* 4.† Restringe, vt procedat limitatio, quando 12
esset intentatum remedium statuti, alias secus. Bald. *d. cons* 53. *circa fi. versic & hoc verum, lib.* 4.† Limita, quando iudex ex nimia con- 13
tumacia rei decreuisset, quod missus lucraretur fructus. Bald. *d. cons.* 53. *n.* 2. *vers. item fallit. li.* 4. vbi, q. tunc fructus auferuntur à reo contumace loco mulctæ.† Restringe limitationem in minore, & 14
maxime in pupillo; quia mulctari nõ potest ex nimia contumacia in fructibus, vt missus ex primo decreto illos faciat suos. Bald. *d.*

15 *cons.53.n.2.ver.& est considerandum,lib.4.*† Limita,quando missus in possessionem esset dominus rei, vel consequi deberet vsumfructum ipsius rei;quia tunc lucratur fructus. Ang.de Petrus.*cons.46.*
16 *n.4.*† Declara,quia in casibus,in quibus lucratur fructus ille,qui missus est in possessionem vigore guarentigiæ, vel iudicati, non datur appellatio à sententia super immissione,prætextu, quod ha-
☞ beat mixturam fructuum.Ang.*d.cons.46.per tot.* Vide, *Appellatio an*
17 *detur in, &c. Concl.* 407. † Declara omnes limitationes,in quibus missus in possessionem facit fructus suos,vt procedat,quando secundum decretum est validum;si vero est nullum, tunc quia titulus reducitur ad non titulum, tenetur missus restituere rem cum fructibus.Rom.*cons.454.In re præsenti,n.23.& seq.ver.quoad tertium.*
☞ Vide,*Tenutarius,seu missus in,&c.Concl.*44.

Missio in possessionē ex primo decreto qualiter reuocetur,& an detur appellatio. Concl. 285.

1 MIssio† in possessionem ex primo decreto reuocatur, vel refectis expensis,vel præstita cautione de reficiendis, quãdo de facili non possunt liquidari.Bald.*cons.259. in pr.Viso dicto pũ-*
2 *cto,li.3.*† Imo,quod vtrunq; requiratur, quod præstet fideiussionem de iudicio sisti,& reficiat expẽsas, & tunc fit reuocatio.Abb. *cons.29.in fi.ver.nam licet alias,lib.1.* allegat *cap. quoniam, §. in aliis, vt lit.non contest.* Alex.*cons.205.Visa dicta facti,n.3. v.patet quia dubitat,li.*
3 7.† Amplia, vt procedat, etiam si sit appellatũ,quia iudex appellationis, etiam antequam cognoscat de appellatione, potest reuocare possessionem , seu missionem data cautione prædicta.
4 Innoc.in *c.cum venissent de eo,qui mitt.in poss.nu.2.ver. cautione.*† Declara tamen, vt per Gem. *cons.102.n.7. ver. non obstat,* vt procedat, quando missio est data post appellationem, secus si ante appellationem; quia tunc si opponitur, quod appellatio non deuoluit, primo debet cognosci de deuolutione, vbi dat rationem diuersitatis. † Amplia: quia missio ex primo decreto est quędam comminatio,seu resoluitur in vim comminationis;quia per comparitionem, & refectionem expensarum contumaciæ reuocatur. Bald.
5 *cons.259.Viso dicto,in pr.vers.secundum principale,li.3.*† Declara,quod dicitur,possessionem datam ex primo decreto ob contumaciam reuocari data cautione, procedit comparente contumace intra annum , non post.*Si quis emptionis, §. sed si quis, C. de præscript.* 30.
7 *annorum.*Bald.*consil.*283.*Missionem passus, in pr.li.*5.† Amplia igitur; quia contumax comparens intra annum offerẽs cautionem, seu dans cautionem recuperat tenutam datam agenti contra eum, etiam si prætendat hypothecam bonorum debitoris,etiam si fecisset probationes super hypotheca,lite nõ cõtestata, quia adhuc recuperat.Bald.*d.cons.283.lib.5.n.2. & seq.* quia ex quo debet prius super hypotheca pronunciari, & debent fieri probationes lite
8 contestata, non sufficit probatio ante litem contestatam. † Amplia; quia si missus in possessionem ex primo decreto coram alio iudice inciperet nouum iudicium pro eadẽ causa, teneretur desistere;vel restituere habita ex primo decreto;quia non debet bis
9 soluere,& bis grauari.Alex.*cons.205.Visa dicta,n.4.& seq.li.7.*† Extende,vt procedat ampliatio,etiã si in obligatione debitoris esset pactum, quod vna via electa possit redire ad aliam. Alex.*d.consil.*
10 *205.n.4. vers.non obst.at pactum, lib.7.*† Amplia;quia missio,siue sit facta in reali,siue in personali,reuocatur tãquam nulla, si missus ante missionem non præstitit iuramentũ calumniæ, vel non docuit summarie de suo credito; quia in missione, quæ fit in contumaciam, necessarium est iuramentum calumniæ actoris. Castr.
11 *cons.369.Iste processus,n.4. ver.quartus def. ẽtus, lib.1.*† Extende; quia quandocunq; reuocatur,quando dolo præsentis fuit obtenta cõtra absentem,vt quia creditor satisfactus de parte petiit missionẽ pro toto; quia debet reuocari sine expensis, vt nulla, & si petit missus expensas,potest replicari de dolo, & fiet cõpensatio. Abb.
12 *d.cons.43.colum.secunda versic. tertio principaliter,lib.2.*† Limita igitur post annum,quia tunc non reuocatur possessio data ex primo de-
13 creto ob contumaciam. Bald.*d.cons.*283.*in pr.lib.*5.† Restringe;secus, si in actione personali data est missio ex primo decreto, quia vsq; ad 30. annos refectis expensis; & data cautione potest reuo-
* cari. Alex.*cons.*205.*Visa facti,n.3.vers.patet, quia dubitant, lib.*7.vbi * dicit communem, imo apost.ibi in *vers.annos*, dicit,quod imo neque per mille annos creditor præscribit; quia est pignus, & citat
14 plurimos.† Limita,vt neq; reuocetur intra annum,quando missus probationes liquidas fecit, per quas si non esset missus, deberet mitti,quia potest confirmari.Bald.*d.cons.*283.*in pr.ver.quem te-*
15 *xtum pondera,lib.*5.† Declara limitationem, vt procedat, quando non requiritur, quod probationes fiant lite contestata, vt quia procedi potest sine litis contestatione,vt quia officio mercenario
pceditur;secus si ageretur hypothecaria,super qua esset pronunciandum, & consequenter probationes deberent fieri lite contestata,quia recuperat contumax tenutam.Bald.*cons.*281.*circa pri.*
16 *lib.*5.† Limita,quando is, qui fuit missus in possessionem ob contumaciam debitoris, habet hypothecam cum pacto ingrediendi propria authoritate; quia si hypotheca est probata,potest retinere,nec contumax recuperat hoc casu,quando creditum est liquidum,& hypotheca.Bald.*d.cons.*283.*n.2.ver.& ideo in causa nostra,li.*
5.vbi, quod possunt concurrere pignus prætorium,& pignus cõuentionale,& cessante prætorio non cessat conuentionale.Vide, ☞
Pactum ingrediendi possess.&c. Concl. 37.† Limita, quando missio est
17 facta pro exequutione laudi,vel sententiæ,quia licet sit etiam cõtra minorem puberem, qui passus est ex contumacia exequutionem, non reuocatur refectis expensis, neq; data cautione de iudicio sisti. Abb.*cons.*29.*in fin.* vbi dicit,quod neq; datur restitutio in integrum,*lib.*2. & loquitur in personali: quia, vt inquit, minor habet remedium ordinarium, vt soluat debitum,& recuperabit.
18 † Extende; quia tertius non appellat etiam ab immissione ex primo decreto facta ad fauorem creditoris in bonis possessis per debitorem, quæ tertius perdit, etiam si missus lucretur fructus ad
rationem quinq; pro centenario.vt Florentię Ang.*cons*46.*per tot.*
19 † Restringe,vt non procedat, quia imo datur appellatio,quando missus lucratur fructus ad rationem quinq; pro centenario,prout Florentiæ. Ang.*cons.*253.*Visis statutis,num.2.in fin.* Vide, *Tenuta* ☞
*seu missio in possessionem de facili concedenda, & qualiter reuocetur. Concluſ.*43.

Missio ex secundo decreto contra minorem, nõ valet, & quæ requirantur. Concl. 286.

MIssio† ex secundo decreto contra pupillum indefensum, 1
siue quia non habet tutorem,siue quia habet, sed non defendit,non valet,licet valeat missio ex primo decreto; quia licet ista ex secundo decreto missio sit & ipsa interloquutoria; tamen habet vim diffinitiuæ. Ang. Aret.*cons.*123. *In causa supradicto,in prin.*
† Declara;quia licet missio ex secundo decreto sit nulla, quando 2
non fuit pupillus defensus, si tamen causa fuit commissa per superiorem, & defendatur coram alio iudice, & prima sententia confirmetur, valebit secunda sententia;quia habet vim nouæ dationis. Ang. Aret.*cons.*123. *num.*16. *& seq.ver.nec obst.at allegata.*† Et;
missio ex secundo decreto,seu sententia adiudicationis ex secun-
do decreto, præsupponit necessario missionem ex primo decreto; quia processus secundi decreti est cõtinuatiuus processus primi decreti; ideo si primum decretum non procedit, vel nullum est, pariter nullum erit secundum decretum, nec potest cõfirmari. Alex.plene *cons.*53.*Quæritur,an stante, n.4.& seq.ver.ad quod ostendendum.lib.*5.vbi, quod pignus dicitur prætorium ex primo decreto,iudiciale vero dicitur ex secundo, & quod propterea iudiciale non subsistit, si prætorium non præcedit, & ad adiudicationem non potest deueniri ex pignore conuentionali, nisi præcedat pignus prætorium,licet possit à principe impetrari. Vide, *Decretum* ☞
*secundum,&c.Concl.*113.

Missio in possessionem contra contumaces quando facienda,vel non,& contra quos detur. Concl. 287.

IVdex† debet mittere actorem in possessionem citati, & con- 1
tumacis pro summa petita, quando constat de debito ex assertione cum iuramento calumniæ, & de contumacia etiam contra minorem;quia minor patitur missionem ex primo decreto.Bald.
*cons.*259.*Viso dicto puncto, in prin.vers.hinc est,quod etiam pupillus.li.*
Rom.*cons.*454.*In præsenti,in prin.* vbi apost.1 allegat pro conc.Abb. in *cons.*43.*Ex omnibus,lib.*2. qui idem consuluit,& alia apost.ad Roman.in *vers.quod sic.* Vide, *Contumacia operatur, &c. Concluſ.*1019. ☞
Vide, *Decretum primum quando, &c. Concl.*111. † Amplia;quia missio 2
ex primo decreto datur etiam contra absentem causa reipublicæ quia cum sit modici præiudicii; quia reuocatur per refectionem expensarum contumaciæ, idcirco datur.Bald.*dict.cons.*259.*in prin.*
*vers.secundum principale, lib.*3.Roman.*d.cons.*454.*in pr.vers.quamuis.*
† Amplia contra Ecclesiam, quæ iure minoris vtitur. Rom.*dict.* 3
*cons.*454.*in pr.vers.secundo idem.*† Amplia; quia datur contra hæredẽ 4
dẽ pro debito defuncti,si citatus tanq; hæres fuit contumax.Bald.
*d.cons.*159.*in pr.ver.secundum principale, lib.*3. † Amplia;quia contra 5
pupillum datur missio ex primo decreto. Ang.*cons.*253.*Visis statutis,n.2.ver.si autem hæreditas.*† Limita,quando socius, qui de socie- 6
tate fuit cancellatus, agit contra socios; quia licet sint contumaces;tamen non fit missio in possessionem; quia non præcedit debitum,

bitum, sed debet expectari diffinitiua sententia. Bald. *cons.* 159. *Ele-*
7 *ganter, & copiose, lib. 2. in pr.* † Limita; quia non datur missio in pos-
sessionem, nisi actor iuret de calumnia; quia iuramentum omni-
8 no debet præstari. Castr. *cons.* 369. *Iste processus, n. 4. li.* 1. † Limita; quia
ad impediendam missionem contra contumacem absentem ad-
mittitur defensor, licet non habeat mandatum, & maxime, quã-
do contra minorem fit missio; quia debent proximiores citari, si
non habet procuratorem, neq; defensorem. Castr. *cons.* 369. *in fin.*
9 *ver. vlt. videtur. lib.* 1. † Limita; quia si missio ex primo decreto fuit
concessa, sed non exequuta per nouem annos, non potest am-
plius exequi, neq; potest procedi ad secundum decretum, sed de-
bet de nouo inchoari iudicium missionis ex primo decreto corã
quocunq; iudice competenti; quia contumax non potest excipe-
re dependentia litis. Alex. *cons.* 23. *Visis scripturis, n.* 4. *ver. tamen quia,*
10 *lib.* 3. † Limita; quia datur missio contra minorem, & ecclesiam,
contumaces, & indefensos; quia missio est pœna contumaciæ, sed
si minor, & ecclesia non fuerunt citati, vel nulliter citati, nõ pos-
sunt dici contumaces; ideo missio contra eos dari nõ potest. Ro-
man. plene *cons.* 454. *In re præsenti, in pr. ver. iis tamen non refragantib.*
11 vbi apost. ll. *in ver. Ruit.* † Declara; quia, vt dici possit pupillus cita-
tus, necesse est, quod illius tutor sit citatus ad defendendum, si il-
lum habet, si non habet, quod citati sint consanguinei, vel affines
vel amici, seu alii, q verisimiliter ex necessitate, vel charitate sint
defensuri, alias non potest dici contumax, neq; indefensus. Ro-
12 man. *d. cons.* 454. *n.* 2. † Extende; quia vt citatio dici possit legitima,
necesse est, quod fiat diligentia prius de reperienda persona, &
quod constet de hac diligentia, quæ non præsumitur, antequam
* citatio fiat ad domum, secundum * commun. Rom. *d. cons.* 452, *n.*
4. vbi apost. *in ver. conclusio*, dat concord. vbi Rom. dicit hoc pro-
cedere in prima citatione, licet in aliis post litem cõtestatam pos-
sit citatio ad domum fieri, *& nu.* 5. *& seq.* dicit, quod si est in comi-
13 tatu. † Limita; quia missio in possessionem facta contra contuma-
cem, qui poterat exceptione repellere actorem, debet reuocari;
quia dolose petiit, & si is, qui obtinuit, fuit contumax, excipit, ille
replicabit de dolo; quia petiisti dolose. Rom. *d. cons.* 454. *n.* 9. *& seq.*
14 vbi apost. *in ver. competere.* Rui. *cons.* 160. *n.* 26. *&* 27. *lib.* 2. † Restrin-
ge, vt non procedat in sententia diffinitiua. Rom. *d. cons.* 454. *nu.* 12.
15 *v. & quanquã.* † Limita, quando citatio fuit circumducta; quia ac-
tor non comparuit in termino; quia licet reus fuerit contumax,
tamen compensatur contumacia rei cum contumacia actoris.
Rom. *d. cons.* 454. *nu.* 13. vbi apost. *in ver. comparuit*, vbi, quod missio
16 est nulla. † Extende; quia nisi iudici constiterit de contumacia rei,
non potest dari missio in possessionem ex primo decreto, quę da-
tur ex sola contumacia. Rom. *d. cons.* 454. *nu.* 14. *ver. quinto idem pro-*
17 *batur*, vbi apost. *in ver. multum interest*, dat concord. † Limita, quã-
do non fuit seruata forma statuti data in citando. Rom. *d. cõs.* 454.
☞ *n.* 14. *ver. vltimo idem.* Vide, *Tenuta, & missio in possess. &c. Concl.* 43.

Missio in possessionem quando, & qualiter expiret. Concl. 288.

1 MIssvs † in possessionem si per biennium à die pronuncia-
tionis mittendi in possessionem est negligens in obtinẽda
immissione, perdit illud ius ex illa pronuncia, *l. non est mirum, ff. de*
pign. actio. iuncta l. fin. C. de bon. auth. iud. possid. Castr. *cons.* 54. *Videtur di-*
cendum, in pr. lib. 1. Alex. *cons.* 205. *Visa dicta facti narra. numer.* 2. *lib.* 7.
2 † Declara; quia perdit per biennium, quando præsens est, qui ob-
tinuit, & non curat exequi; si vero est absens; tunc habet quadri-
nium, vide Alex. *d. cons.* 205. *n.* 2. *lib.* 7. vbi tamen citat opiniones di-
uersas, quod perdat, si per biennium neglexit, quando habet hoc
ius ex persona alterius; si vero ex persona propria, sit perpetuum.
3 † Amplia; quia si post missionem factam patitur missus, quod
possessor colligat fructus, & custodiat eos, & rem, in qua est facta
missio, sibi præiudicat, & extali tenuta non daretur Florentiæ
præceptum de disgombrando, sed tenetur aliam tenutam cape-
re. Castr. *d. cons.* 54. *per tot. li.* 1. vbi arguit de possessore ad te-
nutariũ, vt si perdat naturalem, & patiatur cum
possit recuperare illam; tunc etiam per-
dit ciuilem.

Missio in possessionem quibus æquiparetur. Concluſ. 289.

MIss 19 † in possessionem ex primo decreto ex contumacia 1
fieri potest, & æquiparatur capturæ personali; quia proce-
dunt à pari; quia sicuti petens reuocari missionem ex primo de-
creto debet offerre satisdationem de stando iuri, & iudicio sistẽ-
do; ita etiam captus, qui petit relaxari. Alex. *cons.* 205. *Visis iis, nu.* 4.
& seq. li. 2. † Amplia, quod absolutio à iuramento pro eo, qui pro- 2
misit soluere vsuras, est subrogata loco missionis in possessionẽ.
Lap. *alleg.* 10. *n.* 3. *ver. secundo quia talis.* † Amplia; quia declaratio cõ- 3
tractus vsurarii est loco missionis in possessionem. Lap. *alleg.* 10. *n.*
4. *ver. & ex iis.* † Missio vero in possessionem vigore sententiæ, vel 4
instrumenti guarentigiati efficit pignus iudiciale, *l.* 2. *& l.* 4. *C. qui*
potior. in pignor. Vide, *Pignus prætorium, & iud. &c. Concluſ.* 352. † Et
potest colligere fructus, & illos custodire, & cultiuare bona, in 5
quibus fuit missus. Castr *cons.* 54. *Videtur dicendum, nu.* 3. *lib.* 1. Vide,
Absens an possit puniri, & contra absentem quando iudex possit proc. Concl.
37. maxime *n.* 6.

Missio in possessionem quando tuenda, & qualiter. Concl. 290.

MIssvs † in possessionem iuste, & seruatis seruandis à iudi- 1
ce debet manuteneri, & defendi per iudicem; & ideo post
missionem potest iudex succedere facere præceptum, ne missus
molestetur, vel turbetur; nam frustra iudex mitteret in possessi-
onem, nisi missus tueretur. *l.* 1. §. 2. *ff. ne vis fiat ei*, & adhoc iudicis
officium implorari, vt dicit Spec. *tit. de offic. omn. iud.* §. 2. *n.* 9. *ver. itẽ*
imploratur ne vis. † Limita; quia si missio fiat in possessionem pro 2
maiori summa, quam debeatur, erit nulla in totum missio. Bal. *in*
l. certi condictio. §. *quoniam. ff. si cert. pet.* & ibi Aretin. declarat. Vide,
Nulliter gesta quando, &c. Concl. 148. † Limita, quando fuit negligẽs, 3
supra *Concl.* 288.

Mitius agẽdum cum fideiussore, quam cum principali. Concl. 291.

MITIVS † agendum est cum eo, qui tenetur pro delicto alte- 1
rius, quam si teneatur pro suo; ideo si in rixa fit homici-
dium à pluribus, si scitur, à quo, punitur pœna ordinaria, si igno-
ratur, ne delicta sint impunita, omnes puniuntur pœna extraor-
dinaria; quia certum est, quod pro delicto alterius quis punitur,
l. item Mela, §. si plures. ff. ad l. Aquil. Castr. *cons.* 78. *Super eo, circa fin. ver.*
pro hoc, li. 1. † Extende; quia si repressalię conceduntur contra om- 2
nes, & non natos, & qui non deliquerunt; tamen excusandi sũt
aduersus rigorem repressaliarum, quando constat, quod sunt na-
ti post concessas repressalias; quia pro alio grauantur. Castr. *d. cõs.*
78. *n.* 6. *v. super eo, li.* 2. vbi ponit plura similia. † Extende in statuto, 3
quod pater teneatur pro delicto filii; quia non habet locum con-
tra patrẽ, si filius condemnatur in contumaciã Nell. *de bannit. in*
1. *part.* 2. *temp. q.* 34. Vide, *Statutum circa possess. Concl.* 628. † Amplia; 4
quia mitius agitur cũ fideiussore, q̃ cũ principali debitore. On-
ded. *cons.* 103. *n.* 33. *& seq.* vbi, quod licet non dicatur rupta pax, qñ
persona non tangitur, & pœna est facto, & in personam, bene po-
test cõmitti quoad principalem, si fecit, quantum in se fuit, exo-
nerando scopum contra eum, cũ quo habet pacem, animo inter-
ficiendi. † Extende; quia iuramentum, quod datur contra delin- 5
quentem, non datur contra eius fideiussorem, seu eum, qui ex fa-
cto alieno conuenitur. Bar. *in l. ne quid, n* 3. *ff. de incend. ruin. naufrag.*
† Extende; quia si statutum dicat, quod captus pro debito relaxe- 6
tur, si non est probatum debitum intra certum tẽpus, habet mul-
to magis locum in capto pro debito alieno, & sic in fideiussore, cũ
quo mitius agitur. Castr. *cons.* 78. *n.* 4. *lib.* 1. † Extende; quia stante 7
statuto, quod contumax habeatur pro confesso, & probetur de-
lictũ, non habet locum contra fideiussorem delinquentis. Bart. &
alii *in l. cum filiusfam. ff. de verb. oblig.* † Contrarium; quia tunc talis 8
confessio habetur pro veritate quoad omnes. Io. de Im. *cons.* 35. *n.*
22. † Restringe; quia vbi fideiussor potest habere regressum con- 9
tra principalem, & releuari ab eo; tunc non agitur mitius cũ eo,
sed punitur ex contumacia, sicut principalis. Vulp. *de treug. & pac.*
q. 104. † Amplia maxime, quãdo fideiussor non est voluntarius, 10
sed coactus, vt si statutũ, prout Florentiæ, disponat, q̃ si magna-
tes offendant popularem in personam, puniantur in tantum, &
quod ẽtalii de domo magnatis teneatur, certe pœnam magis de
facili incurrit offendens, quam alius pro eo obligatus ex forma
statuti. Bartol. *in l. licitatio.* §. *quod illicite, in fin. ff. de publica.* sequitur

11 Vulp. il. *de promiss. de non offenden. q.* 91. † Extende; quia vbicunq; alius pro alio obligatur ex forma legis, vel statuti, tale statutum est odiosum, & non debet verificari, nisi in casu vero, & prout verba sonant; quia omne omissum habetur pro omisso.

Mitius agit lex, quam homo, & quando secus. Concl. 292.

1 MITIVS † agit lex, quam homo minister legis, *l. Celsus, ff. de arbitr.* Federic. *cons.* 2. *in princip. ver. & mitius*, vbi, quod propterea sententia hominis debet operari idem, quod sententia iuris,
2 quæ mitior esse debet. † Extende; quia suspensus à canone, vel à iure non incurrit irregularitatem, si celebrat; secus si est suspen-
3 sus ab homine. Gemin. *cons.* 133. *in princip.* † Extende in materia fidei commissi; quia si prohibitio alienationis est à lege, mitius agit lex, quam si prohibitio est ab homine. Alexand. *cons.* 23 *in fi. ver. post remo non obstat. lib.* 1. †
4 Amplia; quia quod lex præcipit, iudex exequi debet; quia maiori clementia non vtitur iudex minister legis, quam lex, *l. properandum*, §. *siue autem alterutra. C. de iudic.* Fulgos.
5 *cons.* 158. *n.* 2. † Extende in tantum, quod potentior est operatio legis, quam iudicis, qui est illius minister; ideo quicquid facit iudex, debet facere in ministerium legis, & propterea lege clemen-
6 tior esse non potest. Anchar. *cons.* 182. *Thema est, num.* 4. † Limita in casibus, in quibus potest ex causa iudex minuere pœnam, vel non seruare legem. Rom. *cons.* 429. *nu.* 3. vbi quod regula est, quod iu-
7 dex non sit clementior lege. † Limita in præfixione termini; quia contra terminum legis non admittitur purgatio moræ; secus in termino hominis; quia fortior, & efficacior terminus est legis, q̃
☞ hominis. Cast. *cons.* 150. *Viso statuto, circa fi. lib.* 1. Vide, *Terminus iuris,*
8 *& terminus, &c. Conclus.* 54. † Limita; quia durius agitur cum lege quam cum homine, quando agitur de annullãdo actu, vel de excludendo à successione; quia cum lex sit potentior, magis operatur, quam homo, & consequenter magis valide, & dure. Rim. Iu. *cons.* 405. *nu.* 18. *lib.* 4. Soc. *cons.* 150 *nu.* 7. & 8. *ver. sed ad hanc rationem. lib.* 1. Dec. *cons.* 298. *In causa mihi commissa, n.* 5. *ver. non obstat dictæ con-*
9 *clusioni.* † Contrarium tenet Ang. Aretin. *cons.* 78. *Pro decisione, nu.* 18. *ver. si ergo.* vbi, quod bene lex durius agit, quam homo, quando agitur de nullitate actus, sed quando agitur de priuatione successionis; secus est, prout secus est in omnibus præter nullitatem actus.

Mixti fori quæ esse dicantur. Concl. 293.

1 LEGATA † ad pias causas, & exequutio vltimarum voluntatum ad pias causas sunt mixti fori; ideo possunt peti, & coram ecclesiastico, & coram seculari iudicibus. Federic. de Sen. *cons.* 95. *Casus talis est, circa fi. ver. item super eo, quod quæritur*, vbi in fin. quod Episcopalis constitutio habet locum contra negligentem exequi vltimas voluntates ad pias causas etiam cõtra laicos, & quod exequutio vltimarum voluntatum sit mixti fori etiam ad pias causas & sit locus præuentioni. Abb. in *cap. si hæredes, in* 3. *notab. de testam.* plene Alex. *cons.* 170. *Circa primũ, in pr. li.* 2. vbi extendit, etiã si con-
2 tra laicum agatur. † Causa vsurarum, adulterii, sacrilegii, nata-
☞ lium, decimarum, Anch. *cons.* 196. *n.* 11. vbi enumerat aliqua. Vide,
3 *Iudex ecclesiast. quas caus. &c. Concl.* 446. † Blasphemia est mixti fori; quia blasphemus potest puniri, tam à seculari, quam ab ecclesiastico, nisi sit talis blasphemia, quæ induceret hæresim; quia per solum ecclesiasticum punitur. Calder. *cons.* 489. alias 2. *de Iudæ. ver. & hoc crimen in Iudæo*, vbi, quod idem est, si blasphemia est Iudæi; quia tunc est fori ecclesiastici, secus si Christianus blasphemasset.
☞ Vide, *Blasphemia an sit crimen, &c. Concl.* 96. † Sacrilegium esse cri-
4 men ecclesiasticum dicit Ægid. Bell. *cons.* 40. *n.* 22. vbi, quod inuasor rerum, & bonorum ecclesiæ, vel iurisdictionis ecclesiasticæ
5 tanquam sacrilegus punitur ab ecclesiastico. † Sacrilegium committẽs potest puniri à seculari, & ecclesiastico; quia mixti fori est.
* Anch. *cons.* 196. *n.* 11. *ver. super vltimo*, & communem * dicit Mantua.
* *cons.* 266. *n.* 80. Clar. *d.* § *fi. q.* 37. *nu.* 6. & magis communem * dicit
6 Decian. in *prax. tom.* 2. *Rubr. qui iud. in caus. sacrileg. cap.* 36. † Contrarium, quod in statu Mediolani spectet ad solum secularem, dicit Iul. Clar. in *d.* §. *fi. q.* 37. *n.* 6. vbi, quod ita etiam seruatur in Regno
7 Franciæ. † Restringe; quia qñ tendit in personam clerici, vel monachi, vt quia violatur monialis, vel offenditur clericus à laico; tunc cognitio spectat ad Episcopum, qui potest absoluere, & cõdemnare, neq; secularis poterit post absolutionem, vel condemnationem velle inquirere. Bal. *cons.* 260. *Facta est per Episcopum, per tot. lib.* 3. maxime in fin. vbi allegat *c. fin. de exceptio. lib.* 6. & ita loquitur Æg. *d. cons.* 40. *n.* 22. dum dicit esse crimen ecclesiasticum, quãdo bona Ecclesiæ inuaduntur. † Contrarium tenet Guido Pap. *dec.* 562. vbi, quod pro offensa facta clerico est locus præuentioni, vt puniri possit laicus, qui iniuriam fecit clerico, tam per iudicem ecclesiasticum, quam secularem. Vide, *Iudex secularis quando cognoscat de bonis, & rebus Ecclesiarum. Conclus.* 454. vbi in simili concord. † Et delinquens in ecclesia, licet ab ecclesiastico possit puniri, si laicus; quia de clerico non dubitatur; tamen talis laicus ét à secularii iudice punitur. Clar. in §. *fin. q.* 38. vbi dicit magis communem * opinionem. Bart. in *l. si cui*, §. *si. nu.* 3. *ff. de accus.* quod imo so-
* lus secularis; quia ecclesiasticus est de territorio seculari, quod vltimum credo falsum; quia bene est intra territorium, sed nõ de territorio, latius infra *n.* 26. *& seq.* † Contrariũ, quod imo si vio-
10 latur immunitas ecclesiastica, solus iudex ecclesiasticus procedat, videtur verior opinio Canonistarum; tum quia ecclesia, licet sit in territorio, tamen nõ est de territorio; tum quia istud est delictum ecclesiasticum mere adinuentum à lege Canonica, & Diuina; vt in simili arguunt Doctor. maxime Soc. in *cap. cum sit generale, num.* 26. *de foro compet.* vbi alii. † Declara; quia is, qui violat im-
11 munitatem ecclesiasticam, siue extrahendo res, vel personas, siue etiã offendendo personas existentes in ecclesia, siue extra ecclesiã intra immunitatẽ 30. vel 40. passuũ; quia magis violenter offendit offendendo, quam extrahendo, secundum Hostien. in *ca. cum pro causa, de sent. excomm.* vbi Anchar. *numer.* 4. & Anton. de Butr. *num.* 12. Abb. in *cap. inter alia, n.* 29. *de immunit. eccles.* Roland. à Vall. *consil.* 24. *num.* 9. *lib.* 2. & clarius Turrecremata in *cap. si quis contumax, 16. qu. 4. ver. & notandum*, committit largo modo sacrilegium, vt dicunt Innoc. Hostien. Ioan. Andr. Anchar. Anton. de Butr. Abb. Zabarel. Socin. Felin. & omnes * in *d. c. cum pro causa. de*
* *sent. excomm.* ideo cum sit sacrilegium, & mixti fori, procedit vterq;, & qui præuenit est solus iudex, *d. ca. cum sit generale*, & opinio Bart. & aliorum Legistarum, qui dicunt spectare ad secularem, male dicunt, quia *l. si quis in hoc genus, C. de Episc. & Cleric.* non excludit iurisdictionem Episcopi, & quatenus excludat, illud est respectu pœnæ sanguinis, quam ecclesiasticus non potest imponere, vt dicunt Host. *d. cap. cum sit generale, in pr.* & ibi Abbas, & idem dicit ibi Socin. in fin. & plenius in *ca. postulasti, n.* 10. *& seq. de foro compet.* & quia istud delictum violatæ immunitatis est mere ecclesiasticum; quia de iure Canonico introductum; imo clarius dicit Socin. *d. cap. postulasti, de for. compet. n.* 10. quod opinio Bart. habet locum solum, quando delictum in loco immunitatis esset à laico commissum, & esset solum de iure ciuili, secus si est de iure Canonico, vel mixti fori, & facit pro ecclesiastico Capella Tholos. *dec.* 378. *item fuit quæsitum*, vbi Aufrer. in addition. quia sicuti ecclesiasticus punit laicum offendentem suam iurisdictionem falsum coram eo deponẽdo; ita etiam offendendo in loco immuni; quia
12 localis est exceptio. Rom. *cons.* 234. *in pr. ver. tertio quia.* † Periuiũ est crimen vtriusq; fori; quia potest puniri per ecclesiasticum, & secularem, Anch. *cons.* 196. *Magnifice, & Illustris. n.* 11. *ver. quædam sunt crimina.* Rom. plene *cons.* 512. *Quoad primum, n.* 11. *ver. quoad tertium*, vbi dicit, quod ita seruat * communis opinio, quod iudex laicus
13 etiam punire potest. † Iuramentum est mixti fori, vbicunq; agitur de obseruantia iuramenti. Felin. *in c. cum sit, n.* 6. *ver. recipit dicta regula, de for. compet. & in c.* 2. *num.* 28. *ver. sed hanc conclusionem limita. de spons.* plenissime Barbat. *d. cap. cum sit, nu.* 190. vbi reprobat Bald. contra Canonistas tenentem vsque 201. est text. clar. *in c. si. de for. compet. in* 6. vbi Ioan. And. Anton. de Butr. Anch. Gemi. Franch. 9. & alii * communiter, quod accumulat forum foro iuramentum, licet Io. Monach. & Archid. dicant, quod efficit laicum de foro Ecclesiæ priuatiue ad laicum iudicem, sed communis est, contrarium cum declaratione, vt ibi per * omnes, maxime Anchar. & quod addat forũ foro, Corset. *de iuram. in* 8. *q. in* 8. *privilegio*, vbi notabile Bauerii. *eod. tract. n.* 19. † Et quod iuramentum ad-
14 dat forum foro. Rom. *sing.* 219. *Tu habes, quod iuramentum*, vbi plena apost. dat conc. Alex. *cons.* 69. *nu.* 14. *& seq. lib.* 3. vbi, quod in iis, quæ concernunt peccatum, lex ciuilis, licet sit contraria; tamen submittit se canonibus; ideo actio, quæ quæritur ex iuramento secundum * communem, oritur etiam de iure ciuili, licet lex ciuilis contrarium disponat, & dat exemplum de concubinatu permisso de iure ciuili, & prohibito de iure Canonico, vt censeatur prohibitus hodie etiam de iure ciuili propter peccatum, & communem * Legistarum, & Canonistarum dicit Ias. *cons.* 9. *li.* 3. *in pr.*
15 plenius *d. l. nulli*, C. *de iud. n.* 7. Franc. Marc. *decis.* 82. *in prima parte.* † Extende; quia in tantum iuramentum est mixti fori, & addit
16 forum foro, vt possit pars, quæ introduxit exequutionem coram seculari, etiam adire ecclesiasticum; quia *l. vbi cæptum. ff. de iudic.* non habet locum in causa exequutiua, prout est confessio, vel instrumentum iuratum, quod habet exequutionem paratam.

Ias.

Iaſ.d.conſ.9.lib.3.in 1.& 2.dub. vbi de communi,* & plenius in l.nul-
16 li.C.de iud.n.7.† Contrarium, quod imo conſilium Iaſ. poſſit pro-
cedere, vt eccleſiaſticus compellat ſecularem ad obſeruantiam
iuramenti, dicit Aſin. de exequut.§.9.ca.170.fol.353.col.4.& fol.354.
17 col.1.† Extende; quia non poteſt prohiberi hæc prorogatio, quæ
ſit iuramento, alias eſſet contra libertatem eccleſiaſticam, Franc.
Marc.dec.82.in 1.par. vbi, quod Notarius fuit liberatus; quia con-
18 trafecerat.† Reſtringe, vt non procedat in hærede; quia hæres iu-
rantis licet compellatur obſeruare; tamen non ab eccleſiaſtico: ita
19 Io.Andr.d.c.fi.de for.cõp.in 6.& ibi Ant.de Butr. Anch.& alii.† Cõ-
trarium dicit Rom. d.ſing.219.in fi. quod ſi eſſet in conſiſtorio Pa-
pæ contrariũ determinaret, & ibi poſt. allẽgat ita tenere Gigan.
in l.ſi quis maior, C.de tranſact.n.208. vbi, quod Senatus Pedem. ſeu
20 Sabaudiæ ſeruat opin.Rom.† Declara; quia ſi eſſemus in caſibus,
in quibus iuramentum conualidat contractum, & facit tranſire
ad hæredem, eo caſu etiam hæres accumularet forũ foro, & poſ-
ſet conueniri coram eccleſiaſtico; ſic ut iurans. ita Bauer. tract. de
iuram.n.62.in caſ.45. vbi allegat Caſt.& Alex.in conſ.per eum alle-
21 gatis.† Adulterium eſt mixti fori. Guid.Pap.dec.178.Clar. in §.fi.q.
37.n.3.ver.quæro nunquid, vbi dicit communem: quia eſt violatio
22 iuramenti.† Declara tamen; quia ſi agitur de ſeparatione thori
propter adulterium, vel aliud, ſolus eccleſiaſticus cognoſcit. Iul.
Clar.d.q.57. Vide. Adulterii cauſa an ſit, &c. Concl.228. Vide, Vſuraria
23 cauſa eſt fori Ecc. &c. Concl.357.† Laicus offendens clericum poteſt
puniri tam per ſecularem, quam per eccleſiaſticũ, & eſt locus præ-
uentioni. Guid.Pap.dec.562. Verum, n.3 & eſt commun. opinio;
quia ſacrilegium eſt cõmunis fori ſecularis, & eccleſiaſtici. Mant.
conſ.266.n.8. Clar.d.§.fi.q.37.n.6.& plenius q.36.n.47. vbi recitat
opin. quod ſolus laicus; itẽ quod ſolus eccleſiaſticus, poſtea, quod
24 vterq.† Contrarium, quod imo ſolus eccleſiaſticus, tener gl.in
auth.item nulla communitas, in ver.ab Eccleſia, C.de Epiſc.& cler.& vide-
25 tur text.in c.cum ſit generale.& in c.cõqueſtus, de for.comp.† Imo, quod
vterq; iudex, eccleſiaſticus, & ſecularis procedat; quia pœna ſpi-
ritualis non tollit temporalem Clar.in d.§.fi.quæſt.36.num.47.ver.
26 quæro.† Extende; quia laicus offendens aliquem in eccleſia poteſt
puniri per iudicem ſecularem. Bart.in l.ſi cui, §.fin.nu.3.ff.de accuſat.
Rol.conſ.24.n.5.lib.2. Franc.Marc.dec.989 n.2.lib.1. quia licet eccle-
ſia non ſit de territorio, tanquam exempta, tamen eſt intra terri-
torium. Caſtr.in l.ſi quis in hoc genus, C.de Epiſc.& Cleric.n.3.ver.item
27 nota.† Extende, vt idem ſit, quando laicus offendit clericum in
eccleſia. d.l.ſi quis in hoc genus, C.de epiſc.& cleric. vbi late Caſtren. A-
28 terin.in rub.de malefic.in ver.in ſecalis S.Petronii.num.1. ſupra nu.9.&
ſeq. vbi declaratur.† Extende idem, quando eccleſiaſtica perſona,
& laicus ſimul delinquunt, ne continentia cauſarum diuidatur,
& diuerſæ ſententiæ ferantur; & quia magis dignum trahit ad ſe
minus dignum, ſolus eccleſiaſticus procedit, & iſta fuit origina-
lis opin. Ant.de Prato veteri, quem & alios refert, & extollit Soc.
in cap.2.de mutuis petitio.num.30.ver.octauo fallit. plures citat Felin.in
cap.1.n.6.ver.& dixit dominus Antonius de Prato veteri, de præſcript.&
plures allegat Boſſius tit.de foro compet.num.147. vbi dicit com-
munem, & ita fuiſſe practicatum, & Clar.in d.§.fin.quæſt.36.num.
46. dicit, quod eſt communis opinio, & alios citat, licet dicat,
quod Mediolani practica eſt in contrarium, & plenius pro hac
parte Anton. Gomez. de delictis, cap.10.numer.6. vbi dicit* com-
30 munem, licet teneat contrarium, & male.† Declara extenſio-
nem, vt non habeat locum, quando pœna ſanguinis eſſet impo-
nenda. Boſſ.d.tit.de foro compet.num.147. item non habet locum ſe-
cundum Felinum, quando non eſſet ab eccleſia ſufficienter puni-
tus, vel ſi materia eſſet diuidua, vel quando ad fauorem tertii alle-
Ib. garetur hoc, ita Felin. d.c.1.numer.6.circa fin. de præſcript.& prius
dixit Socin.in cap.2.de mutuis petit.num.30.ver.ſed aduerte. Vide, Iu-
dex eccleſiaſticus in quibus cauſis procedat ſolus inter laicos. Conclus.446.
num.15.& ſeq. Vide, Libertas eccleſiaſtica in quibus conſiſtat. Concl.342.
30 num.112.& ſeq.† Concubinatus quatenus ſit prohibitus de iure
canonico tantum, eſt eccleſiaſticum crimen, & ſolus eccleſiaſti-
cus de eo punit; quia à iure ciuili non punitur; quatenus vero ſit
etiam de iure ciuili punibilis; tunc etiam iudex ſecularis cogno-
31 ſcit & eſt mixti fori. Clar.in d.§.fin.quæſt.37.num.4.† Sodomia eſt
*crimen mixti fori, & vterq; iudex procedere poteſt, communem
32 * dicit Clar.in d.§.fi.quæſt.37.nu.5.ver.item quæro.† Sortilegium eſt
mixti fori. Clar.in §.hæreſis.nu.25.ver.ſuccęſſiue quæro, lib.5.& relati-
ue in §.fi.q.37.n.7. quod intelligit, quando ſortilegium non eſt ad
33 ſcientiam futurorum; quia tunc ſapit hæreſim.† Contrarium te-
net Barbat.conſ.55.lib.1. quod ſortilegium, vt ſciantur furta com-
34 miſſa, dicitur hæreſis, & cognitio ſpectat ad inquiſitores.† Am-
plia; quia in iſtis criminibus mixti fori, vterq; iudex, eccleſiaſti-
cus, & ſecularis poſſunt procedere, & eſt locus præuentioni, vt il-
le, qui præuenit, ſit iudex. Caſtrenſ. in l.ſi quis in hoc genus, per illum
textum clarum, C.de epiſcop.& cleric.n.4.ver.item nota, vbi, quod in
hoc eccleſiaſticus, licet ſit maior, non habet prærogatiuam quo-
ad præuentionem, eſt text.in c.cum ſit generale, de foro compet. vbi Ab-
bas, & omnes, Boſſius tit.de foro compet.nu.159. Vide, Præuentio multa
operatur, & quæ, & quando ſecus. Concl.646.† Declara tamen; quia 35
ſi reus eſſet contumax, poſſet vterq; iudex procedere, & præuen-
tio non impedit, quin alter poſſit punire, capere reum, & procede-
re, nec exceptio, quod ſit præuentum, releuat contumacem.
Caſtr.d.l.ſi quis in hoc genus, num.5.ver.ſi tamen accuſatus, C.de epiſc.&
cleric. plene Boſſ.in prax.tit.de for.compet.num.82.† Et dicitur præ- 36
ueniſſe, qui primo citauit reum. Bald.& alii, in l.ſi pluribus, ff.de leg.
1. Carrer. cap.pen.& ibi Maria.num.17. de foro compet.† Et procedit, 37
etiam ſi alius primo condemnaſſet. Imol. d.l.ſi pluribus. Aretin. de
maleſ.in verſ.iudex commiſit.nu.n.† Reſtringe; quia is, qui præue- 38
nit in captura, & ſic citatione reali, præſertur. Bartol.in l.ſepulchri,
vbi Alexand. in apoſtill. in ver.ſecundo eſt videndum. ff.de ſepul. viol.
quod declara, vt per Boſſ.in prax.tit.de foro compet.nume.97.& ſequ.
niſi fieret in fraudem, licet Dec. in cap.cum M. Ferrarien.de conſtit.in
fin. dicat, etiam ſi ſit in fraudem, præualere. Vide, Præuentio multa
operatur. Concluſ.646.† Amplia; quia in tantum ſunt vtriuſque fo- 39
ri hæc crimina, vt licet deuolutio regulariter non fiat de maiori
ad minorem, ſed è contra; tamen ſi iudex eccleſiaſticus maior eſt
negligens in procedendo, licet præuenerit, non impeditur ſecu-
laris procedere. Anch.conſ.196.Magnifice & illuſtris, in fin.numer.12.
& ſequ.ver.audeo tamen, vbi in fin. quod præuentio nihil operatur,
quando punitio protelatur. † Dicunt aliqui, & mal., quod epi- 40
ſcopus licet poſſit punire, intelligitur quoad pœnas cenſurarum,
& ſpirituales, communem *audet dicere Iul.Clar.dict.§.fin.quæſt. *
37.num.8.verſic.vnum tamen, vbi, quod non poteſt laicos capere,
neque punire; quia non habet familiam armatam quoad laicos,
ſed ſolum quoad clericos.† Contrarium tenent multi, quod imo 41
carcerat laicos, & punit. Couar.pract.quæſt.10.num.2. qui alios ci-
tat, plenius Barbat.inter conſil.crimin.tom.1.conſ.93.num.12.in fi.cum
ſequen. vbi tollit contraria, & idem net Clar.d.§.fin.quæſt.37.num.8.
alios citat dicens, quod in numero ſunt totidem tenentes hanc
partem. Vide, Epiſcopus habet familiam armatam, & territorium cui co-
hæret iuriſdictio. Concluſ.253.† Declara; quia punit, & carcerat cle- 42
ricos abſolute, laicos vero, quatenus præſcripſit hanc facultatem,
& communem * videtur affirmare. Clar.dict.quæſt.37.in fin. ſed tu *
dicas, quod imo non requiritur præſcriptio, cum ſit de iure com-
muni, vt fuit obtentum Mediolani tempore fel.re. Caroli Cardi-
nalis Borromæi. Vide, Abſolutus à delicto an poſſit iterum accuſari. Con-
cluſ.53.num.65.& ſequen. vbi plenius habes declarationem.† Li- 43
mita; quia licet periurium, ſacrilegium, adulterium, & ſimilia ſint
mixti fori, & poſſint puniri per iudicem, tam eccleſiaſticum, quã
ſecularem; tamen illud procedit, quando ſunt commiſſa per lai-
cum, ſecus ſi per clericum; quia tunc ad ſolum iudicem Eccleſia-
ſticum ſpectat cognitio. Guido Pap.dec.178.† Limita; quia licet a- 44
dulterium, & fornicatio ſit mixti fori; tamen concubina, vel for-
nicaria clerici non poteſt per ſecularem iudicem ex officio puni-
ri, niſi ſit publicum delictum; quia hoc eſſet infamare clericum,
& ratione ſcandali non eſt licitum ſeculari hoc facere. Anch.conſ.
196.n.4.& ſeq.ver.ſuper ſecundo, vbi, quod neque valeret ſtatutum
ſuper hoc, communem * dicit Iul.Clar.in §.fin.quæſt.37.nu.4.ver. *
quæro etiam.† Reſtringe; quia bene poteſt iudex ſecularis ad que- 45
relam punire fornicariam presbyteri, vel clerici, licet crimen ſit
occultum. Anch d..conſ.196.num.7.& ſequen.† Vnum ſcias in hac 46
materia delictorum mixti fori, quod accuſatus coram Eccleſiaſti-
co, ſi fuit abſolutus, poteſt puniri & accuſari coram laico, ſecun-
dum communem,* de qua Clar.in d.§.fin.quæſt.57.nu.11.ver.ſed hic *
occurrit, vbi reddit rationem: quia iuriſdictiones ſunt diſtinctæ, &
ſeparatæ, & abſolutio in vno foro non parit effectum rei iudicatę
in alio, & idẽ erit in caſu conuerſo.† Extende; quia ſi fuit pro de- 47
licto cõpoſitio facta à Vicario Epiſcopi, poterit ẽt de nouo ab Epiſ-
copo puniri Caſtr.conſ.548.lib.1. Clar.d.q.57.n.12.in fi.† Exten- 48
de; quia etiam ſi accuſatus fuit punitus de crimine mixti fori ab
Eccleſiaſtico, poterit iudex ſecularis iterum grauius ipſum pu-
nire. & eſt communis * opinio. Clar.dict.quæſt.57.num.14.verſ.ſed *
quæro.† Imo plus dicit idem Clar.& iudicio meo peſſime d.qu.57. 49
n 14. quod licet hoc permittatur in iudice ſeculari; ſecus eſt in iu-
dice Eccleſiaſtico; quia ſi accuſatus fuit punitus per ſecularem nõ
poteſt moleſtari ab Eccleſiaſtico, quod falſum eſt; quia admiſſo,
quod crimen ſit mixti fori, non poteſt maior iuriſdictio compe-
tere ſeculari, quã Eccleſiaſtico, nec è contra, ſed vel eſt locus præ-
uentioni, vel ſi vterq; poteſt procedere; quia iuriſdictiones ſunt
diſtinctæ, quod licet ſeculari, debet licere Eccleſiaſtico, & è

contra

contra; & ratio, qua mouetur Clarus, non est vera, dũ dicit quod non potest Ecclesiasticus laicum punire, nisi in censuris; quia imo etiam ad pœnam temporalem etiam personæ, prout ad carcerem
50 perpetuum, potest condemnare, & sup. *nu.* 41. *& seq.* † Contrariũ, quod imo iudex secularis teneatur admittere exceptionem rei iudicatæ per iudicem Ecclesiasticum, etiam quod iurisdictio non competat Ecclesiastico de iure, sed de consuetudine. Ægid. Bell.
51 *cons.* 40. *num.* 21. *ver. & hoc confirmatur.* † Restringe, si fuit punitus ea pœna, quam requirebat qualitas delicti, non potest tunc per
52 alium puniri, ita idem Clar. *d. § fin. qu.* 57. *n.* 12. *ver. dictum est.* † Et idem, si fuit punitus, licet minori pœna; quia de eodem delicto, &c. nisi ex parte iudicis fuisset fraus, vel collusio; quia tunc posset iterum puniri etiam per superiorem secularem, vel Ecclesiasticum; quia prius per officialem iudicauerat. Vide, *Condemnatus semel pro eodem delicto non potest vlterius condemnari, & quando secus. Cõclus.* 573.

Mixtus casus continetur sub simplici, & quando non. Concl. 294.

1 MIXTVS † casus continetur sub simplici etiam in materia statuti, quando potentius est in vno ex simplicibus; quia tunc non constituit tertiam speciem: ideo statutum Mediolani disponens, quod sententiæ latæ in reali exequantur contra tertios possessores, habet locum in sententia petitionis hæreditatis; quia licet quoad effectum sit mixta; tamen est realis in maiori potentia.
2 Sign. *cons.* 48. *Quæritur, si petit, per tot.* † Contrarium regulariter; quia in iis, quæ sunt stricti iuris, mixtus casus nõ venit sub simplici. Alex. *consil.* 140. *Circa primum, num.* 4. *ver. secundo sub simplici. lib.* 5.
3 † Amplia, vt res prohibita connexa cum permissa admittatur cũ simplici permisso, quando non potest fieri separatio. Lap. *alleg* 84. *ver. quod si discerni*, vbi, quod licet corpora infidelium, & infantiũ non baptizatorum non possint sepeliri in Ecclesia consecrata, & si sunt sepulta, impediant celebrationem Missarum, nisi eiiciantur; tamen si non dignoscuntur à fidelibus, tolerantur, & Ecclesia benedicitur, *c. sacris, de sepul.* Vide, *Connexa quando veniant, &*
4 *c. Conclus.* 627. Vide, *Iudiuidua quæ esse, &c. Conclus.* 102. † Regula est, quando legantur serui, vel aliqua, quæ habent de se mixturam, vt si vni legãtur fundus, & serui fundi Titiani, alteri fundus Seianus, & serui fundi Seiani, & adsint serui, qui sunt mixti pro fundo Titiano, & Seiano, vtriq; debentur, & diuiduntur. Alex. *cons.* 140.
5 *Circa primum. n.* 3. *ver. sed præmissis. li.* 5. † Amplia, vt imo etiam si detur separatio, adhuc permissum trahit ad se prohibitum, vt si infans non baptizatus, qui non potest sepeliri in loco sacro, adhuc esset in ventre matris mortuæ, & ipse mortuus recipit sepulturã in loco sacro cum matre. Lap. *d. alleg.* 84. *n.* 3. sed forte, quia hic tãquam accessorius, & non apparens. † Amplia; quia in materia fauorabili, vt fauor pualeat materiæ odiosę, casus mixtus continetur sub simplici; ideo reseruatio Papæ de omnibus beneficiis, præterquam ad collationem Episcopi; quia est odiosa, & collatio Episcopi fauorabilis, non comprehendit beneficium, etiam si fit ad collationem Episcopi, communiter cum Capitulo spectet. Cald.
7 *cons.* 243. alias 22. *de præben* † Et idem, quando mixtum non potest separari à suis simplicibus; quia tunc iudicatur secundum simplex potentius suggerente ratione, vel æquitate. Angel. *d. cons.* 257. *in*
8 *pr. vers. super secundo.* † Contrarium, quod mixtum non cadat sub simplici etiam in materia fauorabili. Soc. *cons.* 246. *Eleganter, nu.* 3.
9 *ver. tertio confirmo. lib.* 2. vbi, quod pars, quæ nocet præualet. † Amplia; quia imo in odiosis casus mixtus continetur sub simplici, quando ad casum mixtum potest adaptari mens disponentis, vel statuentis propter identitatem rationis, veluti si statutum excludit sororem stante fratre masculo: item si excludit etiam matrem à successione filii stante fratre masculo, certe si extant etiam simul mater, & soror, excludet ambas, licet statutum non ponat hunc casum; quia eadem est ratio, quod excludãtur singulariter, vel coniunctim. Alex. *cons.* 144. *Viso themate, nu.* 9. *ver. quinimo. lib.* 6.
10 † Amplia, quando mixtum habet originem à simplici; quia continetur, & regulatur à simplici, veluti si prohibetur probatio per testes fieri posse certo casu, prout quando agitur de defectu causæ instrumenti; quia non admittitur, nisi probatio per instrumẽtum iuxta not. *in l. generaliter. C. de non num. pecun.* nam si oritur præsumptio ex instrumento, quod causa non sit vera; tunc talis defectus causæ habens originem ab instrumento potest probari per testes. Bald. *cons.* 312. *In causa Baptistæ, n.* 3. *ver. nam ad hoc. lib.* 5. allegat
11 *l. quicunq;. C. de apoch. publ. lib.* 10. † Amplia; quia semper mixtum continetur sub simplici, quando illud mixtum proprie est de genere simplicis absolute, & non secũdum quid, prout in fratre venit tã germanus de genere, quam vterinus, sed non consobrinus; quia est secundum quid, ita Caballin. *in addit. fi. ad cons. Ant. de Butr.* 6. *ver. mixtus.* † Limita in contractibus; quia non venit mixtũ sub simplici; quia materia est stricta, & omissum habetur pro omisso. Dec. *cons.* 212. *Visis iu, col.* 2. *n.* 2. *& seq.* Alex. *cons.* 140. *Circa primum. n.* 4. *lib.* 5. vbi apost. *in ver. mixtum.* † Extende in pace rupta. Hercul. *in l.* 2. *ff. de verb. oblig.* † Declara; quia imo in contractib. bonę fidei, præter leuem æquitatem mixtus comprehenditur sub simplici, & in pace. Grat. *cons.* 114. *Visis instrumento, n.* 3. *& seq. lib.* 2. sequitur Soc. Iun. *cons.* 103. *n.* 3. *& seq. lib.* 3. † Tu videas plenius Bologn. *in d. l.* 2. *n.* 177. *& seq. ver. tu vero dicas. ff. de verb. oblig.* vbi, quod in contractib. & vltimis voluntatibus distinguit; quia materia si est mixta alterata ex pluribus mixtis, & non habet locum dispositio, fallit quatuor casibus vt ibi; aut materia ex pluribus mixtis non est alterata, & habet locum dispositio etiam in mixto, & fallit secundum eũ, quando propter mixturam diminueretur ratio dispositionis, & loquitur simpliciter non adhibita distinctione, an contractus sit stricti iuris, vel bonæ fidei. † Limita in statuto dãte formã successionis decedentis sine filiis, vt succedant agnati in bonis paternis, & cognati in bonis maternis; quia tale statutum non habet locũ in bonis mixtis, puta acquisitis à defuncto, etiam si acquisuit ex fructibus bonorum parentorum, vel maternorum; quia est tertia species mixta, in qua statutum non habet locum. Bal. *cons.* 104. *Factum tale est, ser Theus, in fi. lib.* 2. Vide, *Statuta odiosa, & stricti iuris sunt, ideo proprie, & stricte intelligenda, &c. Concl.* 607. † Extende idem in
17 statuto, quod filius excludat filiam à successione patris; quia cum odiosum sit odio irrationabili, nõ trahitur ad casum mixtum, secus si excluso esset à successione transuersalium; quia propter agnationem dicitur fauorabile: quia fauor est causa odii. Alex. *cons.* 144. *n.* 6. *& seq. lib.* 6. † Extende in statuto dante formam probationi faciendæ per testes, vt non sint minores testes, quam tres; quia non habet locum, quando probatio fieret per testes, & scripturã simul; quia casus mixtus non cõtinetur sub simplici. Bal. *cons.* 269. *Quidam nomine, n.* 2. *ver. sed hic dubitatur*, & plenius *cons.* 270. *n.* 14. *& seq. ver. considera verba statuti. lib.* 1. *& cons.* 421. *Quæritur vtrum. lib.* 1. Vide, *Instrumentum, & contract. &c. Concl.* 236. † Extende in statuto dante formam, quod instrumentum non probet contractum sine certa solemnitate; quia non prohibet probari cõtractum, vel per testes tantum, vel etiam per testes, & scripturam simul. Bald. *cons.* 413. *Duo sunt statuta. lib.* 1. *& cons.* 436. *Statuto cuiusdam, li.* 5. Vide, *Statutum circa probationem, &c. Concl.* 637. † Extende in statuto, & in decreto. Alex. *cons.* 96. *Viso processu, in fi. lib.* 2. vbi loquitur in decreto quod semel possit in causa appellari; quia non habet locum in causa appellationis, quæ mixta dicitur; quia habet multa, per quæ dicitur eadem causa cum prima instantia, & multa, per quæ dicitur diuersa, & sic mixta est. † Extẽde; qa aliter iudicamus de mixto, aliter de simplicibus. Petr. de Anch. *cons.* 37. *Contra Ioannem, n.* 6. *& seq.* † Extende in statuto inducente desertionem instantiæ causa ciuilis, vel criminalis; quia non procedit in causa mixta in materia statuti, & odiosi contra ius commune. Ang. *cons.* 257. *Inter capitula. in pr. ver. super secundo.* † Declara; quia dispositio loquens in casu simplici trahitur ad casum mixtum, quando constat de mente; quia procedit statutum vlterius, vel quando resultaret euidens iniquitas, seu absurditas, vel quando æquitas, seu benignitas hoc suaderet, alias nunquam fit extensio, si vnum ex tribus istis non concurrit. Ang. *d. cons.* 257. *in pr. ver. hoc tamen non obstante.* † Et quod statutum loquens de simplici non habeat locum in mixto. Alex. *cons.* 82. *Viso processu, n.* 17. *& seq. lib.* 3. vbi apost. *in ver. mixto*, dat concl. vbi Alexan. quod statutum, quod non soluatur gabella pro rebus pro vsu suo, non habet locum in rebus pro vsu suo, & alterius. † Extende in statuto circa præsumptionem actionis ad quantitatem, quia non habet locum in actione ad factum, ex quo in consequentiam venit quantitas, quia quando statutum est odiosum, & loquitur de vno simplici tantum, nunquam continet mixtum, quod oritur ex pluribus simplicibus. Ang. *cons.* 348. *Quidam Manuel, n.* 2. † Extende, quia in statuto restringibili, exorbitanti, vel pœnali, aut correctorio loquente de simplici non extenditur ad casum mixtum. Vide, *Statuta ciuitatis dominantis, &c. Conclus.* 41. † Extende in statuto prohibente appellari à sententia interlocutoria, quia non habet locum, si habet vim diffinitiuæ. Cephalus *cons.* 758. *in pr.* † Extende; quia mixtum non continetur sub simplicibus, siue realiter distinguantur, siue pro differentia casuum: ideo statutum Mediolani prohibens, & priuans mulierem sententem extra iurisdictionem cum hæreditate non habet locũ, si nupta sit à patre; quia sãltem non se nupsit simpliciter, prout loquitur statutum. Bal. *cons.* 358. *Nulla mulier. li.* 1. *in pr.* † Extende, maxime, quando statutum non disponit super vnoquoque ex simplici-

plicibus, sed super altero tantum. Ias. *in l. Titia textores, n. 22. ff. de leg.* 1.
30 † Extende; quia statutum disponens super rebus pro vsu suo nō habet locum in rebus pro vsu suo, & alterius; quia casus mixtus in
31 odiosis non venit. Alex. *cons. 82. Viso processu, n. 17. lib. 3.* † Extende; quia non dicitur simpliciter esse tale, quod est tale secundū quid; ideo constitutio Legati mandans castra, quę sunt de districtu Spoleti, debere cōcurrere ad onera ciuitatis Spoleti, non habet locū in castris in quibus ciuitas habet solum pœnas pecuniarias; quia dicitur habere districtum secundum quid, non simpliciter. Bald.
32 *cons. 499. Sequitur constitutio, in pr. lib. 4.* † Extende; quia dispositio loquens simpliciter non habet locum in qualificato, veluti si dicat statutum, quod fratres non teneantur ad gabellam de cōtractibus inter eos initis, non habet locum in fratribus consobri-
☞ nis. Ang. *cōs. 385. Statutum Communis, n. 3.* Vide, *Qualitas diuersa quā-*
33 *do actum principalem diuersum reddat. Concl. 3.* † Restringe, quando statutum etiam correctorium iuris communis esset fauorabile, prout quod frater excludat sororem in successione fratris, vel sororis; quia principaliter est fauor causa odii, secus in casu conuerso. Alex. *cons. 144. Viso themate, n. 6. & seq. ver. pro hoc, li. 6.* vbi apost. *in*
34 *ver. mixtum.* † Restringe, quando militat eadem ratio in mixto, & simplici; quia statutum odiosum comprehendit vtrumq;. Alex.
35 *cons. 144. Viso themate, n. 9. li. 6.* † Restringe; quia bene statutum loquens de simplici comprehendit mixtum, quando loquitur de duobus, vel pluribus simplicibus, ex quibus oritur illud mixtū.
36 Ang. *cons. 348. nu. 2. vers. licet secus.* † Limita; quia in alienationibus mixtum non continetur sub simplici. Bald. *cons. 335. Quædam mu-*
lier, in fi. ver. præterea illa verba, lib. 1. vbi, quod in alienatione omniū bonorum, & honorantiarum non venit ius patronatus; quia est
37 honor, & onus, & sic mixtum. † Limita; quia regula est quod mixtum non cadit sub simplici, nisi quatenus à lege inducatur contrarium ratione inseparabilitatis à simplici. Ang. *cons. 328. Anaſta-*
38 *sius, in fi. n. 7. ver. non obſtat.* Dec. *cons. 332. Licet propoſiti, in pr.* † Et dispositio loquens de simplicibus non trahitur ad personas habentes mixturam qualitatum. Rom. *cons. 498. In caſu, n. 12.* vbi apost. *in*
39 *ver. mixturam.* † Extende è conuerso, sicuti casus mixtus non cadit sub simplici; ita dispositio statuti in casu mixto non debet tra-
40 hi ad simplex. Dec. *d. cons. 332. in pr.* † Extende in priuilegio concesso super simplici; quia mixturam non continet. Rom. *d. cons. 498.*
☞ *n. 16.* Vide, *Legitimatio redditur nulla, &c. Concluſ. 236.* † Limita; quia
41 regula non procedit, quando mixtum non caufatur, neq; est proprie compositum ex simplicibus, sed potius est neutrum, quam mixtum, prout sunt iura & actiones, quæ non veniunt appellatione bonorum mobilium, & immobilium etiā fauore piæ cau-
42 sæ. Angel. *d. cons 328. per tot.* maxime *nu. 7. vſq; in fin.* † Declara; quia statutum loquens in casu simplici nō habet locum in casu mixto, quando loquitur de vno simplici tantum, vel quando loquitur in pluribus simplicibus, & est materia indiuidua; si vero loquatur de pluribus simplicibus, & materia sit diuidua; tunc habet locum, etiam si plura simplicia concurrant. Ruin. *cons. 41. nu. 5. & seq.*
vbi plene, lib. 3. & quod in statuto loquente de instantia, & seu tēpore ad appellandum à diffinitiua, & interloquutoria, non ha-
43 bear locum in sententia mixta. Anton. de Butr. *cons. 6. in fi.* † Contrarium videtur velle Anch. *cons. 384. Dubium in iſta quæſtione, per to-*
tum, vbi, quod mulier prohibita se obligare, vel contrahere sine consensu viri, non potest donare causa mortis, quæ participat de contractu, & vltima voluntate; quia prævalet causa prohibens.
44 † Limita in criminalibus; quia si non admittitur procurator in causa banniti deportati, sed bene admittitur in causa banniti relegati, si bannitus est aliquis cum confiscatione bonorum, qui æquiparatur deportato, & non relegato; quia relegatio non admittit confiscationem bonorum. Alex. *cons. 116. Animaduerſis, num. 2. &*
ſeq. lib. 2. tamen dato, quod dici posset, quoad bannitum eum æquiparari relegato, quoad confiscationem æquiparari deportato, non admittitur procurator; quia casus est mixtus, ita Alex. *d.*
45 *cons. 116. n. 7. & ſeq. ver. præterea dato lib. 2.* † Limita; quia regulariter in pœnalibus, & exorbitantibus mixtū non continetur sub simplici. Io. de Im. *cons. 36. n. 4. & n. 8.* Rom. *cons. 259. In caſu propoſito, in*
fin. vbi loquitur in odiosis, & exclusiuis, & plenius *cons. 294. Hæc*
confeſſio, num. 4. vbi apostill. *in ver. non comprehenduntur*, dat pluri-
46 mos concord. *& cons. 405. Præſuppoſitis, colum. 2. ver. his tamen non re-*
fragantibus, vbi apostill. *in ver. Bartol.* † Extende; quia conuentio de remittendis subditis inter ciuitates confœderatas non procedit in eo, qui est etiam subditus remittentis; quia mixtum non cadit sub simplici in remissione ex cōtractu, quæ est exorbitans. Ioa.
47 de Imol. *cons. 35. num. 5. & 6. & num. 9.* † Extende in legibus priuantibus matrem transeuntem ad secunda vota, quæ priuatur omnibus donatis, & legatis à marito; quia leges pœnales non habēt locum in legatis, & donatis à tertio contemplatione mariti; quia improprie dicitur à marito habere, & lex loquitur de simplici, & nō procedit in mixto, & ficto, nisi esset donatio propter nuptias, in qua disponitur etiam de mixto. Rom. *d. cons. 405. in pr.* vbi apost.
† Declara, nisi concurrat mens, & intentio verisimilis contraria; 48
quia tunc mixtum comprehenditur sub simplici, & remissio promissa Duci Ferrariæ de Ferrariense delinquente habet locum, etiam si sit subditus remittentis. Io. de Im. *cons. 35. n. 10. ver. in contra-*
rium, vbi tollit contraria, & maxime *n. 12.* † Limita etiam in mate- 49
ria stricta; quia si loquitur, quod tempus ad appellandum à diffinitiua sit decem dierum, & ab interloquutoria quinque dierum, non habet locum in appellatione à sententia mixta, quæ sit interloquutoria habens vim diffinitiuæ. Ant. de Butr. *cons. 6. in fi. & per*
tot. † Limita in onerosis; quia statutum Collis quod transeuntes 50
per territorium Collis soluant gabellam, non habet locum in transeuntibus per viam communem Collensium, & S. Geminiani; quia simplex non trahit mixtum. Fel. in subscriptione ad *cons.*
Socin. 302. lib. 2. ver. quinto facit. † Limita in solemnitate requisita, 51
puta quod mulier non contrahat sine consensu propinquorum, nō habet locum in hermaphrodito, qui est mulier & homo; quia casus mixtus non cadit sub simplici. Alex. *cons. 116. Animaduerſis, n.*
9. ver. quod autem ſtatutum, lib. 2. † Item statutum requirens certam 52
solemnitatem in vltima voluntate non habet locum in donatione causa mortis; quia mixta est. Alex. *d. cons. 116. num. 10. ver. & idem*
Bal. li. 2. † Limita quia nedum mixtum non cadit sub simplici, sed 53
minus cadit diuersum; vnde si statutum dicit, quod dantes damnum in pratis incurrant pœnam, non habet locum in dato in arboribus. quæ sunt in pratis. Fel. ad *d. cons. Socin. 302. li. 2. in fi. in sub-*
ſcriptione.

Mixtura potentiori ex simplicibus mixtis applicatur, & quando secus. Concl. 295.

MYSTICVM † corpus, & hermaphroditus iudicatur masculus, vel fœmina, prout magis prævalet in altero ex sexu ma- 1
sculino, vel fœminino, *l. quæritur. ff. de ſtat. hom.* nam quod principalius est, habet se per modum finis intenti, *l. eum qui nocentem. §. fi. ff.*
de iniur. Oldr. *cons. 295. n. 4.* Sign. *cons. 95. n. 5.* Anch. *cons. 384. num. 4.*
Alex. *cons. 7. Attentis. n. 2. & ſeq. lib. 7.* † Amplia, vt procedat nedum 2
ratione potentiæ maioris, sed etiam ratione maioris fauoris; quia attenditur, & prævalet in eo quod est magis fauorabile. Oldrad.
cons. 295. n. 4. ver. & ſi dicatur. † Amplia; quia locus sacer dicitur, vbi 3
maior pars & nobilior est sepulta cadaueris, prout vbi est caput, non vbi residuum, *l. cum in diuerſis. ff. de relig. & ſumpt. fun.* vbi gloss.
quod si corpus est diuisum nullus locus est sacer; quia quod principalius est, attenditur. † Amplia in actione mixta; quia sequitur 4
naturam personalis, eo, quod magis durat, quam realis. Oldr. *cōs.*
295. n. 4. † Contrarium, quod imo sequitur realem tanquam po- 5
tentiorem. Sign. *cons. 48. Quæritur ſi p. vij, circa fi.* † Amplia; in re cō- 6
muni inter Prælatum & Capitulum; vt quia caput est dignius, quam reliqua membra, ius Prelati dicitur potentius, quam Capituli; quia potentius est, & vincit id, quod est minus potens in casu, quando fit commixtio. Cald. *cons. 243. in ſi. ver. naturaliter autem*, alias *22. de præb.* † Amplia; quia si statutum dat formam fabricæ in- 7
ter curiam, & curiam, & hortum, & hortum, seu curiam, & hortum, attenditur in mixtis persona rei, contra quam intentatur fabrica, vt si ego habeo curiam, reus hortum, attenditur dispositio de horto secundum reum, non de curia secundum actorem, ita Mandel. Alba *cons. 20. nu. 9.* † Amplia; quia in omnib. mixtis, quæ 8
non habent separationem à suis simplicibus, idem iudicamus de mixto, quod de simplici potētiori, si subest ratio, vel æquitas; si vero mixtum est consistens ex se, nō cadit sub pœna simplicis. Ang.
cons. 257. Inter capitula. n. 1. † Et sententia, quæ habet multa requisi- 9
ta ad interloquutoriam, & diffinitiuam, dicitur mixta, videl. interloquutoria habens vim diffinitiuæ, & si magis incalescit diffinitiuæ, dicitur diffinitiua, & è contra. Ant. de Butr. *cōs. 6. n. 4. & ſeq.*
ver. videndum ergo. † Declara; quia qñ simplicia plura sunt separa- 10
bilia, iudicatur de vnoquoq;, prout de suo simplici, si vero non sunt separabilia; tunc iudicatur, vel prout de tertia specie, vel prout est potentius in vno, quam in alio ex simplicib. Ang. *cons. 348.*
Quidam Manuel, n. 2. † Amplia in contractu an sit venditio, vel per- 11
mutatio, quando mixta est, inspicitur, quod principalius est, vt si maius sit pretium, quam res permutata, sit venditio, si maior est res permutata, sit permutatio. Alex. *cons. 63. In cauſa, & lite, n. 4. ver.*
& per hoc. lib. 7. vbi apost. *in ver. principaliter*, dat concord. & in Francia dicit obseruari, quod diuiditur pro rata. † Amplia in artificiis; 12
quia is, qui habet plura artificia, debet nominari ab illo artifi-

artificio, in quo plerunque versatur. Dyn. *cons.* 27. *Quæstio, & articulus, in fi. ver. item lege cauetur.* Alex. *cons.* 108. *Viso themate, n. 2. lib.* 4.

13 † Extende; quia omnis, qui participat de duobus extremis, puta; quia facit duas artes, ad munus illius artis vocatur, in qua magis est inuentus, vel præponderat. Alex. *d. cons.* 108. *n.* 2. *& seq. lib.* 4. vbi

14 ponit exẽpla in eo, qui est mercator, & tabellio, & similia. † Amplia; quia si fiat mixtura ex naturali, & accidentali, attenditur naturale tanquam magis dignum. Ægid. Bellam. *cons.* 43. *nu.* 1. Vide,

15 *Naturalia si concurrant cum, &c. Concl.* 8. † Amplia; quia causa mixta continens criminale & ciuile iudicium, nominatur à digniori, & sic à criminali; ideo non est locus statuto de compromissis faciendis in causa mixta. Alex. *cons.* 82. *In causa inter Petrum, n.* 6. *ver. quo-*

16 *ad secundum. lib.* 1. † Amplia; quia magis dignum, & magis honorabile præualet in mixtis; ideo si Imperator cõquistauit armis partem Regni, & alia pars sponte se subiecit, totum Regnum dicitur

17 conquistatum. Ægid. Bellam. *cons.* 43. *nu.* 6. *vers. confirmatur.* † Amplia; quia ratione adiuncti dispositio legis alteratur, nam suus existens hæres, licet non adeat, operatur confirmationem tabularum paternatum, ac si adiuisset; secus si habeat etiam alium co-

18 hæredem extraneum; quia suitas nihil operatur. Sign. *consil.* 107. *Quidam nomine, n.* 14. † Pater licet habeat vsumfructum in bonis, quæ obueniunt filio; secus est, quando pater & filius simul succedunt; quia tunc ratione adiuncti pater non habet vsumfructum

19 in parte obueniente filio. Vide, *Pater in quibus bonis filii, &c. Concl.* 124. † Sententia interloquutoria, licet possit reuocari, prout est condemnatio expensarum, si tamen iungitur, & fiat simul in eadem sententia diffinitiua negocii principalis, non potest reuocari amplius ratione adiuncti. Anch. *cons.* 182. *Thema est, statuto, nu.* 6.

20 † Adulterium & fornicatio licet sint mixti fori, & per secularem puniri possit mulier adultera, vel fornicaria; tamen ratione adiũcti secus, prout si adulterata est cum clerico, vel presbytero; quia si est occultum non potest secularis inquirere propter infamiam

21 clerici. Anch. *cons.* 196. *Magnifice, & illustris nu.* 6. *& seq.* † Forensis, qui non potest acquirere, si cum subdito socio acquirat, admitti-

22 tur non obstante prohibitione. Plot. *cons.* 19. *n.* 121. † Amplia; quia si vnus contractus incidit in alium per modum pacti, & accessionis; quo casu talis contractus accessorius censetur pars principalis contractus, & illa actio, quæ oritur ex contractu principali, oritur etiam ex accessorio. Pet. de Anch. *cons.* 72. *Tantam familiaritatem. nu.* 4. † Extende; quia si celebratur contractus in testamento

23 certæ rei, est irreuocabilis; quia retinet suam naturam, non a. naturam testamenti, cui admiscetur. Rom. *cons.* 171. *Pro decisione, n.* 7. *ver. præmissis tamen*, vbi apostill. *in ver. veriorem*, dat concor. *& in*

24 *ver. irreuocabilis.* † Contrarium, quod aliquando vnus contractus, puta innominatus iũgitur, & efficitur cũ nominato, assumit naturã nominati, vt non possit reuocari. Rom. *d. cons.* 171. *n.* 7. *ver. cadit igitur*, allegat *l. sicut. C. de actio. & obligat. & l. quæsitum. Cod. de seru. expor.* aliquando contractus innominatus admixtus nominato re-

25 tinet suam naturã. Rom. *d. cons.* 171. *prope fi. ver. quarto quia*, allegat *l. Aristo. ff. de donat.* & sic materia variabilis. † Declarat Rom. quia regula est, quod contractus accedens contractui diuersę naturę regu-

26 tinet sũã naturã; quia principalis intentio ita se habet, contrariũ est casus specialis, vt *d. cons.* 171. *in fin. ver. neq; refragatur.* † Extende; quia contractus mixtus vẽditionis, vel alterius naturæ iudicatur ab ea parte, in qua præualet; ideo si pro pretio rei interuenit quã-

27 titas pretii, & res permutata, iudicatur venditio, si præualet valor pretii, vel permutatio, si præualet res permutata. Alex. *cons.* 119. *Visis narrat. n.* 4. *lib.* 3. † Extende; quia si contingat mixtura in contractu, attenditur id, quod est principaliter ex intentione agentium:

accessorius vero contractus, etiam si habeat diuersam naturam à principali, si per se staret, transfunditur in eandem naturã. Anch.

28 *cons.* 72. *n.* 5. Vide, *Principalis dispositio, &c. Concl.* 662. † Extẽde; quia adhoc, vt contractus nominatus ex mixtura facti, & promissi incidat in contractum innominatum, attenditur, quod magis præ-

29 ponderat. Ias. *l. si. ff. de cond. ob caus. in fin.* Vide, *Contractus nomin. &c. Concl.* 998. *n.* 31. † Contrarium dicit Alex. *cons.* 113. *Perspectis, n.* 2. *lib.* 6. quod imo semper contractus innominatus mixtus cum nomi-

30 nato recipit naturam nominati. † Amplia in contractibus, qui participat de lucro, & onere, si maius est lucrum, quam onus dicitur contractus lucratiuus, & gratia; secus si onus præponderat. Alex. *cons.* 7. *Attentis, nu.* 2. *& seq. lib.* 7. vbi dat exemplum in concessione feudi & emphyteusis, p modica recognitione, secus si à prin-

31 cipio pecunia sit soluta. † Limita; quia si concurrant duo, quorum vnus est habilis, alter inhabilis ad actum, subsistinetur actus ex habili, etiam si exprimatur ex actu non habili facere, vide plene Roman. *cons.* 446. *n.* 4. & ibi per apost. *in ver. validam*, vbi adducit cõc. & Grau. *cons.* 184. *col.* 4. Ægid. Bellam. *cons.* 42. *n.* 10. *& seq. ver. & in simili.* Vide, *Iudex ordinarius, & delegatus simpliciter procedens quo iure procedere, &c. Concl.* 427. † Declara tamen, vt per eundem Roman. *cons.* 506. *In re præsenti, numer.* 13. & vide *in ver. Vtile. Concl.* 573. *ver. Limita à connexis*, vbi videtur tenere contrarium, quando sententer persona inhabilis fuit adhibita; secus si inscienter, licet postea contrarium teneat. † Limita; quia in prohibitis, & permissis attenditur id, quod prohibet; nam iuramentum in supplementum non defertur contra matrimonium, sed bene defertur pro matrimonio; si tamen ageretur de probatione ad fauorem matrimonii, per quod secundum matrimonium dissoluitur, non defertur iuramentum. Castrens. *cons.* 45. *Licet per supradictum, col. fi. ver. sed adhoc lib.* 1. Vide, *Causa permissiua, & prohib. &c. Concl.* 148. Vide, *Repugnantia non admittitur, &c. Concl.* 203. Vide, *Qualitas nociua attenditur, &c. Concl.* 13. † Extende; quia licet causa originalis concurrens cum accidentali præualeat, tamen secus, si accidentalis nocet, & originalis prodest; quia præualet accidentalis. Io. de Im. *cons.* 35. *n.* 7. † Extende; quia si in mixto concurrunt duo; vnũ, quod prohibet, & nocet; aliud, quod nõ nocet, attenditur, quod nocet. *l. si quis in graui. ff. ad Syllavian.* Sign. *cons.* 95. *n.* 5. Anch. *cõs.* 384. *in fi.* † Extende; quia instrumentum falsum, siue ex dolo, siue ex errore, in totum est falsum, vt non habeat exequutionem etiam pro summa vera. Castr. *cons.* 303. *inpr. lib.* 2. † Contrarium, quod imo attendatur, quod prodest. *l. emancipatum. ff. de senat.* Sign. *d. cõs.* 95. *n.* 10. † Etende contrarium; quia licet domicilium proprium sit magis potens, & attendendum, quam patriæ, vel domicilium commune; secus est, si commune est fauorabilius. Sign. *cons.* 166. *n.* 19. *ver. sed esto*, & idem, quando duæ causæ concurrunt; vna nocens; alia benigna; quia attenditur, & præualet benigna, vt ibidem, *nu.* 22. *ver. nec prædictis obstat.* † Extende contrarium; quia statutum prohibens alienari forensi non habet locum, si fiat forensi, & ciui sociis simul; quia permissum trahit prohibitum. Plot. *cons.* 19. *nu.* 121. † Declara; quia *d. l. si quis in graui. §. fi. ff. ad Syll.* loquitur, quando vtraq; causa quoad aliqua tenduntad idem, alias secus. Io. de Im. *cons.* 145. *num.* 5. *ver. nec obstat.* † Declara, vt infra *in ver. Limita, quia, num.* 45. item declara, quando id, quod nocet, est odiosum, vt contra ius, & quod prodest, est fauorabile, tunc præualet id, quod prodest. Petr. de Anch. *cons.* 37. *Contra Ioannem, nu.* 5. *& seq.* vbi si quis impetrat moratoriam contra Pisanum, non tamen contra Florentinum, si creditor sit Pisanus, & Florentinus, contra eum non valet moratoria. † Declara; quia in casu odioso, & exorbitanti inducto à statuto non consideratur mixtura, quia mixtus non cadit sub simplici, ideo mixtura non consideratur. Io. de Im. *cons.* 145. *n.* 5. † Et quando ex diuersis materiis fit vnum mixtum, ex quo oritur noua species, quæ participat de vtroque simplici, inter quæ est repugnantia; tunc mixtum debet sibi assumere, quod vtilius, & fauorabilius est in altero ex simplicib. Petr. Anch. *cons.* 70. *Apparuit ex themate in pr.* † Et quando in eadem dispositione deprehenditur varietas, quę non potest sub distinctione conciliari, vltimæ dispositioni standum est, tam in iuris quam in testamentis, contractib. & omnib. aliis dispositionibus. Anch. *d. cons.* 70. *n.* 2. † Limita; quia in mixtis attendimus id, quod nocet, quando agitur de delicto prohibito in casu simplici, vt etiam in mixto prohibitio extendatur. Bald. *cõs.* 294. *in fi. v. item donatio causa mortis, lib.* 2. † Extende; quia statutum prohibens vxorem contrahere sine viro, prohibet etiam donare causa mortis, quæ participat de contractu, & vltima voluntate; quia attẽditur causa prohibens, & non causa permittens. Anch. *cons.* 384. *Dubium in ista, per tot.* maxime *in fi.* Vide, *Causæ. Concl.* 144. *& Causa. Concl.* 148. † Restringe, nisi causa, quæ prodest, esset magis ponderosa, & à partib. magis ex mẽte approbata. Io. de Im. *cons.* 35. *n.* 13. † Restringe; quia licet domicilium proprium, & paternum, attendatur, non autem commune, fallit, nisi commune afferat maius commodum. Sign. *cons.* 166. *n.* 19. *ver. sed esto, & n.* 22. *ver. nec prædictis obstat.* † Declara, si potentius sit id, quod iuuat, vel excusat, vel nisi agatur de iuranda vltima voluntate; pone casum, quod pater prohibetur alienare, filius non, sed pater filio pupillo substituit extraneum, vt legat à substituto pupilliariter bona prohibita alienari, concurrit substitutus pupilliariter bona prohibita alienari, concurrit factum patris, & filii, dicit Bal. quod non incurritur pœna; quia inspicitur persona permissa ad iuuandum testamentum, Bald. *cons.* 449. *Quando testator. n.* 2. *ver. pone ergo, lib.* 5. † Contrarium tenet Io. de Im. *cõs.* 35. *n.* 7. *ver. & primo*, vbi, quod licet causa naturalis sit potentior accidentali, & in concursu præualeat; secus, quando naturalis prodest, & accidentalis nocet; quia præualet accidentalis. † Quandoq; mixtura non cadit sub simplici, sed constituit nouã speciem, prout in stipulationibus ex pluribus diuersam, & contrariam naturam habentibus fit stipulatio communis. *l. stipulationes aliæ. ff. de verb. oblig.* Anch. *cons.* 384. *in pr.* † Quandoque accedit; mixtura

mixtura digniori ex pluribus mixtis, vt in iure patronatus; quia accedit spiritualitati. Anch. *cons.*384. *in princ.* † Quandoq; mixtura fit ex diuisibilibus, & tunc si concurrant prohibita, & permissa, attenditur permissum. Crau. *cons.*1. *n.*4. vbi dat exemplum de conditione nubendi de voluntate, & consilio alterius, quia licet conditio de voluntate non valeat, bene valet de consilio, ex quo non sunt indiuidua, & consilium non impedit matrimonium, quia sequillud non tenetur, licet teneatur requirere.

Mixtura ratione adiuncti alterat res mixtas. Conclus. 296.

1 SENTENTIA † condemnationis expensarum, licet sit interloquutoria, & regulariter omnis interloquutoria possit reuocari, fallit tamen, si feratur condemnatio expensarum vna cum sententia diffinitiua in negocio principali; quia ratione adiuncti sit irreuocabilis. Anch. *cons.*182. *Themaest, n.*6. Vide, *Consequitur quis expersona. Concl.*758. Vide, *Qualitas diuersa quando. Concl.*3. Vide, *Similia de facili commutantur. Concl.*248. † Filius licet acquirat patri vsumfructum, quando est in potestate, secus si succedat concurrens, vel in concursu cum patre; quia ratione adiuncti nihil acquirit patri. Vide, *Filius quando, & in quibus patri. Concl.*353. † Suitas durat in filiis in potestate constitutis, & hæredibus à patre institutis, secus si extraneus cum eis heres instituatur; quia ratione adiuncti extranei cessat ius suitatis. Florian. de S. Petro *cons.*14. *in fin.*

4 † Conditio, quæ tacite inest in substitutione facta descendentib. grauatis, vt intelligi debeat, si sine filiis decesserint, non inest, qñ cum filiis instituitur etiam extraneus, prout frater testatoris, & omnes inuicem substituuntur; quia per adiectionem extranei & vniformem institutionem, & substitutionem non habet locum *l. cum acutissimi. C. de fideic.* vt intelligatur substitutio si sine filiis; quia sicut non habet locum in fratre, ita neq; in descendentibus, vt fit vniformis. Florian. de S. Petro *cons.*14. *a n.*9. *vsque in fi.* † Falsitas admixta cum vero alterat, vt ipsum verum non attendatur, vt si instrumentum habet suam exequutionem paratam, & factum est instrumentum mutui pro centum, Notarius releuauit siue ex dolo, siue per errorem instrumentum pro centum, & quinquaginta, non habet exequutionem etiam pro quinquaginta; quia mixtura falsi cum vero alterat, vt totũ sit nullum, & falsum. Castr.

6 *cons.*203. *in prin. lib.*1. † Pactum nudum, quod non parit per se actionem, bene parit actionem, si immiscetur cum contractu propter adhærentiam contractus parientis actionem. Alex. *consil.* 113. *Perspectis, in prin. lib.*6. † Contractus innominatus, qui ex pœnitentia tollitur, nec parit actionem, si misceatur cum contractu nominato, non admittit amplius pœnitentiam, & parit actionẽ. Alex.

8 *d. consil.*113. *n.*2. *ver. & vbicunque contractus. lib.*6. † Facultas arbitrandi, seu declarandi competens ex prouisione propria, quæ non transit ad hæredes, si tamen cohæret alteri obligationi transitoriæ ad hæredes, etiam facultas, saltem quando est facti, transit ad hæredes. Alexand. *cons.*117. *Stantibus verbis, n.*2. *ver. fortificari possunt. lib.*3.

9 † Mixtum dicitur multiplex, & quindecim species mixtorum enumerat Bologn. *in l.*2. *n.*28. *& seq. vsque ad num.*49. *ff. de verb. obligat.*

10 quas videas. † Et duo sunt genera mixtorum, vnum ex pluribus speciebus alterationem inducentibus non reducibilibus, aliud ex pluribus speciebus mixtis, non confusis alterationem inducentibus, sed reducibilibus, & alias prosequitur Bologn. *d. l.*2. *n.*28. *& seq.* vbi singulas mixturas ponit, & pariter contrarias mixturas non alternantes, secundum quas hanc materiam explicat per exempla. Vide, *Consequitur quis ex persona. Concl.*758.

Moderari, & moderatio, & modificatio quid importet. Concl. 297.

1 MODERATIO † si apponitur post dispositum, denotat diminutionem, veluti si lex, vel statutum imponit certam pœnam, & quod iudex illam possit moderari, debet intelligi minuẽdo, si vero non est certa pœna præcedens, sed dicitur, quod iudex illam moderetur, & potest illam extendere etiam ad mortem ex facto condigno; quia tunc non importat diminutionem. Menoch. *lib.*1. *de arbitr. q.*86 *num.* 8. † Modificatio importat diminu-

2 tionem; ideo qui potest in totũ tollere, multo magis potest modificare. *l. videamus, ver. sed an iudex. ff. de in lit. iur. an.* Rom. *cons.*369.

3 *Circa primum. num.*27. *in fin. ver. in eius enim.* † Et quod inferior, qui non potest in totum tollere factum superioris, possit tamen ex causa modificare, seu distinguere. Alex. *cons.*105. *Ponderatis, nu.*8. *& 9. lib.*5. Vide, *Inferior non potest factum, &c. Concl.*120.

Modus differt à conditione, & in quibus cognoscatur. Concl. 298.

MODVS † est modificatio adiecta dispositioni non impediens 1
exequutionem dispositionis ad differentiam conditionis, quæ semper impedit exequutionẽ dispositionis; ideo verba, quæ possunt importare modum, & conditionem, important modo vnum, modo aliud, prout ex ordine dato; quia si aliquid legatur sub modo faciendi aliquid, vel sub conditione oneris, si factum, vel onus debet præcedere dispositum principale, est conditio, si debet subsequi, est modus. Bal. *cons.*219. *Pepus Nicolutij, in fi. n.*5. *ver. de illis verbis. lib.*2. Alex. *cons.*119. *Viso processu, in prin. lib.*1. quod duplicatur *cons.*20. *lib.*6. Castr. *cons.*5. *Quicquid dicatur, lib.*1. *in princip.* Ant. de Butr. *cons.*48. *in princ.* † Et quod conditio adueniat in potentia, 2
& modus adueniat rei præexistenti. Bal. *cons.*150. *Proponitur, quod, n.*5. *ver. consimiliter, in princ. lib.*5. † In dubio autem potius conditio, 3
quam modus præsumitur, maxime, quando constat, quod verisimiliter voluit impleri ante. Paris. qui multos allegat *cons.*19. *Ad resolutionem. n.*253. *vsque in fi. lib.*2. Alex. *cons.*102. *Visis, & ponderatis. n.*2. *v. confirmo quia, lib.*1. vbi apostil. *in ver. modum.* dat plures concord. † Extende, quia semper verba dubia, an important conditionem 4
vel modum, debent potius conditionem importare, quam modum. Alex. *cons.*150. *In causa appellationis, in pr. n.*2. *lib.*6. quem citat, & sequi videtur apost. ad Bart. *cons.*4. *Factum tale. num.*2. *lib.*1. *in ver. conditione.* † Declara, vt per Alex. *cons.*119. *Viso processu. n.*1. *& seq. lib.* 5
1. quod duplicatur *cons.*20. *lib.*6. vbi dicit, quod verba de sui significatione importantia conditionem, aliquando important modum, quando constat; quod post factum requirunt exequutionẽ, & verba importantia modum de sui significatione, important conditionem, quando constat, quod implementum requiritur ante dispositionem in dubio, quando sunt ablatiui absoluti suspendentes, important conditionem; ideo dicit Alex. ibi, quod licet modum in dubio importent; secus si implementum prius requiritur, vel ablatiui absoluti interueniunt. † Modum important 6
verba, *amplius non peti*, conditionem vero important *prius non peti*, Bal. *cons.*219. *Pepus Nicolutij, col.*2. *v. præterea sciendum est, lib.*2. Verba importantia modum sunt, sub hac conditione. Vide *in ver. Conditionem non, &c. Concluſ.*585. † *Sub modo relinquo tibi, &c.* Bald. *d. consil.* 7
229. *in fi. lib.*2. † *Vt*, hæc dictio semper importat modum, & non 8
conditionem. Bal. *cons.*150. *Proponitur, quod, n.*7. *ver. restat modo, lib.*5. vbi, quod è contra dictio, *si*, importat conditionem, & non modum. † Verba, *nelli modi, & forma infrascritti*, id est, *modo & forma in-* 9
frascriptis, important modum, non conditionem. Castr. *consil.*292. *Circa primum, in pr. lib.*2. † Declara, quia si dictio, *vt*, adiiciatur ter- 10
mino, qui pendet à fortuna, importat conditionem, non modũ, alias secus, ita Alex. *cons.*95. *Requisitus. in fin. nu.*11. *lib.*7. † *Dummodo*, 11
importat modum, vel admonitionem in Rectore scholarium, vel alio administratore, cui debetur certũ salarium, dummodo quædam faciat. Ang. *cons.*163. *in pr.* Vide, *Rector scholariũ quid, &c. Concl.* 63. † Et si concedatur ciuilitas, dummodo subeat oneraCommunis, si non subiuit, non gaudet priuilegio; quia requiritur imple- 12
mentum, Anch. *cons.*169. *nu.*2. † Modus est de futuro, & est quasi 13
cuiusdam remunerationis exhortatio. Bart. *cons.*4. *Factum tale. n.*3. *lib.*1. *v. nam conditio.* † Conditio vero est quædam legati suspensio, 14
Bart. *d. cons.*4. *n.*3, *lib.*1. vbi apost. *in ver. est quædam.* † Differunt autẽ 15
modus, & conditio; quia modus potest impleri post factum, cõditio secus, & ideo regula est, quod verba importantia ex sui natura modum, si constat, quod partes voluerunt prius fieri implementum facti, tunc important conditionem, prout è conuerso, quando verba de sui natura important conditionem, & constat, quod contrahentes voluerunt posse prius factũ exequi; quia necessario important modum. Alex. *cons.*119. *Viso processu, in pr. ver. & licet in dictis locis, lib.*1. quod duplicatur *cons.*20. *lib.*6. Castr. *cons.*5. *in prin. lib.*1. Ant. de Butr. *cons.*48. *in pr.* Castr. *cons.*292. *Circa primum, in prin. lib.*2. Bart. plene *consi.*4. *Factum tale. n.*2. † Et conditio in lata si- 16
gnificatione modum in se continet. Ant. de Butr. *d. cons.*48. *in prin.* † Declara; quando modus non posset amplius impleri; quia la- 17
psum esset tempus assignatum, tunc idem operatur, quod conditio; quia non debetur debitum sub conditione ante conditionẽ, neq; sub modo, quando modus non potest impleri culpa implere debentis. Alex. *cons.*187. *Viso processu, n.*2. *& seq. li.*7. infra *n.*21. Secundo † differunt, & cognoscuntur modus, & conditio, & è cõ- 18
tra: quia modus omnino debet impleri ex necessitate, conditio secus; quia non habet necessitatem implemementi. Ang. *cons.*163. *Duo videri oportet. in prin.* † Declara, vt procedat, quando implemẽ- 19
tum est necessarium propter aliud; secus si propter substantiam dispositionis; quia tunc est conditio, non modus. *l. dummodo. ff. de*

20 *procurat.* Ang. *d. cons.* 163. *in princ.* † Tertio; quia conditio suspendit contractum, donec euenerit conditio, quæ nihil ponit in esse, modus autem non suspendit, sed tamen ante implementum non potest efficaciter agi ex instrumento sub modo. Bar. *in l. cum ab eo,*
21 per illum tex. *ff. de contrah. empt. in prin.* † Limita; quia bene modus habetur pro conditione quantum ad hoc, quod inducit priuationem à commodo, si non impleatur. glo. *in l.* 1. *C. de iis, quæ sub modo.*
22 Castr. *cons.* 292. *in pr. lib.* 2. † Limita; quia paris sunt potentiæ, modus, & conditio, quando modus non impletur ex mora præcedente causata ab obligato; quia facit cessare omnino relictũ, maxime, quando amplius modus impleri non potest fauore pię causæ. Bald. *cons.* 219. *col.* 2. *in prin. ver. amplius considerandum est. lib.* 2. Castr.
☞ *cons.* 5. *n.* 5. *& seq. lib.* 1. Alex. *cons.* 127. *n.* 2. *& 3. lib.* 7. Vide, *Conditio alia suspensiua, &c. Concl.* 579. Vide, *Legatum sub modo factum, &c. Conclus.*
23 40. † Extende; quia licet modus differat à conditione, vt impleri possit post dispositionem, tamen æquiparatur conditioni in hoc; quia si non impletur, non debetur dispositum, & solutum repetitur, tanquam quod modus sit causa finalis. Bald. *cons.* 150. *Proponitur, quod n.* 5. *ver. sed dubia hæc sunt. lib.* 1. late Corn. *cons.* 102. *nu.* 22. *&*
seq. lib. 2. Castr. *cons.* 292. *in prin. lib.* 2. Alex. *cons.* 102. *Visis, & ponderatis, n.* 2. *in fi. ver. secundo principaliter, lib.* 1. *& cons.* 127. *n.* 2. *&* 3. *lib.* 7. De-
24 clara. † vt non procedat, quando modus deficeret casu, vel fortuna; quia tunc non implementum non vitiat. Corn. *d. consil.* 102. *nu.*
25 26. *lib.* 2. † Extende, quia vbicunq; constat, quod modus debet impleri ante, semper importat conditionem. Paris. *cons.* 19. *in fi. nu.* 255.
26 *& seq. lib.* 2. † Sicuti è conuerso, quando constat, quod implementum potest fieri post, semper importat modum. Castr. *cons.* 292. *in*
27 *princ. ver. constat autem. lib.* 2. † Extende, quando constat de mente, quod modus est causa finalis cõtractus; quia si deficit modus, deficit contractus. Corn. *cons.* 102. *Visis in causa magnif. nu.* 22. *ver. con-*
28 *tractus autem, lib.* 2. † Declara, nisi modus impediatur impleri propter incapacitatem eius, cui debet impleri; quia si sine culpa implere debentis, tunc non inducit nullitatem contractus, vel lega-
29 ti. Castr. *cons.* 5. *n.* 4. *ver. sequitur ergo, lib.* 1. † Extende, quia imo si hæres grauatur sub modo implendo, puta dandum filio spurio pro alimentis, & non dando priuatur hæreditate, si non dedit, neque modum impleuit, debet priuari hæreditate. Castr. *d. cons.* 5. *nu.* 5. *&*
30 6. *lib.* 1. † Imo quando legatum esset sine expressione alimentorũ spurio factum, vt valeat, debet intelligi in causa alimentorum, &
31 hæres non implendo priuatur, quando mortuus est ante implementum. Castr. *d. cons.* 5. *n.* 5. *& seq. lib.* 1. † Restringe; quia si modus impleri non potest sine culpa legatarii implere debentis, vel propter mortem, vel casum, tunc habetur pro impleto, & debetur
32 legatum. Ant. de But. *cons.* 48. *in princ.* † Restringe; quia modus adiectus solo fauore eius, qui debet modum implere, non releuat; quia debet consequi legatum, modo non impleto; secus si modus respiceret etiam fauorem disponentis, vel alterius. Alex. *cons.* 127.
33 *Viso processu n.* 4. *ver. nec dicatur. lib.* 7. † Quarta differentia est; quia legatum sub modo, etiã modo non impleto transmittitur ad hæredem, si modus per eum potest impleri. Io. de Imol. *consil.* 136. *In*
causa, nu. 2. conditionale vero legatum non transmittitur, si legatarius decedat ante conditionem. Bal. *cons.* 407. *Lucas Franceschini,*
34 *in prin. lib.* 3. † Quinta differentia est; quia modus non impedit acquisitionem fieri à principio; quia non reddit dispositionem cõditionalem, sed puram, conditio secus. Cast. *consi.* 292. *in prin. lib.* 2.
35 † Sexta differentia; quia modus semper aggrauat eum, cui sub modo legatur; si vero potius honoratur, nõ erit modus, sed conditio, prout si filiæ legatur extra obligationem, vt nubat, quia nubere est honor, non onus; ideo est conditio, non modus. Roman.
36 *cons.* 134. *Pro declaratione, n.* 2. *ver. nec est verum.* † Limita; quia non refert, an dispositio sit pura, & modialis, quando adiicitur postea cõditio; quia tunc transit in conditionem. Castr. *d. cons.* 292. *col.* 2. *ver.*
37 *in contrarium facit.* vbi apost. *lib.* 2. † Septima, modus si impediatur impleri per eum, cui debetur implementum, nõ habetur pro impleto, sicut conditio, sed potest nihilominus is, cui modus impleri debet, post moram agere, & impleri debet; quia mora non extinguit actionem ad modum implendum, licet extinguat condi-
38 tionem. Alex. *cons.* 102. *Visis. n.* 6. *ver. secundo respondeo, lib.* 1. † Octaua, differunt; quia contractus sub conditione turpi, vel reprobata non valet; quia conditio nihil ponit in esse, nisi verificetur, sed modus turpis, vel reprobatus in contractu non vitiat contractũ, sed reiicitur modus, & contractus valet sine modo. Alex. *consil.* 113.
Perspectis, n. 19. *ver. secundo potest responderi. lib.* 6. allegat Bald. *in l. cum donationis. C. de transact.* & alios, & apostil. ibi ad Alex. *in ver. modus.*
39 dat concord. † Contrarium tamen tenet Corn. *cons.* 255. *lib.* 4. quem citat d. apostil. ad Alex. *cons.* 113. *nu.* 19. *lib.* 6. *in ver. modus.*

Modum important verba sequentia. Concl. 299.

VT, † dictio importat modum, & non conditionem. Ang. de
1 Perus. *cons.* 124. *Iolus domini Dalmatij, nu.* 3. *in fin. ver. si autem legatum.* Ioan. de Imol. *cons.* 136. *In causa, in princ.* vbi loquitur in legato
facto, vt legatarius faciat, quia dicitur sub modo. † *Ita vt*, impor-
2 tat modum. Ang. *d. cons.* 124. *n.* 3. *in fin. ver. si autem legatum.* † Cum. & *dum*, important quandoque modum. Ang. *d. cons.* 124. *nu.* 3. *in fi. ver.*
3 *si autem legatum.* † Verba testatoris, quod legat cum hac conditio-
4 ne, quod legatarius aliquid faciat, important modum, & non cõditionem. Oldr. *cons.* 108. *in princ. ver. ad primam.* Bar. *cons.* 4. *Factum*
tale, in prin. ver. non obstat. quod testator. lib. 1. & ibi apost. *in ver. adiectus,*
dat concord. Vide, *Conditionem. Concl.* 585. † *Dummodo*, potest im-
5 portare modum, & conditionem, sed semper requirit implemen-
tum; ideo creatus ciuis, dummodo subeat onera Communis, si
non subiuit, non gaudet ciuilitate. Anch. *cons.* 169. *Visis puncto. nu.* 2.
6 † *Pro*, hæc dictio importat modum. *l. antepen.* §. 1. *ff. de leg.* 2. *Iusquo*
pro redemptione. C. de donat. Bar. *in l. quib. diebus.* §. *Termilius. ff. de cond. &*
demonstr. † Et quod legatum factum alicui, vt dotet filiam sic sub
7 modo, & compelli possit ad implendum modum, Vide, *Legatum*
sub modo factum transmittitur. Conclus. 40. vbi, quæ actio competat.
† Amplia; quia is, qui tenetur implere modum, siue possit priu-
8 ri, siue non, si non impleat, certum est, quod compelli potest implere modum etiam post moram. Alex. *consi.* 102. *Visis, col. pen. nu.* 7.
ver. & ex iis, lib. 1. † Extende, quia procedit, etiamsi stetit per eum,
9 cui modus erat implendus, quod non impleretur per implere
debentem; quia adhuc potest compelli, vt impleat, & repeti po-
test legatum solutum. Alexan. *d. consil.* 102. *num.* 6. *& 7. ver. secundo*
respondeo. lib. 1. vbi, qua actione compellatur implere, videlicet,
condictione ex testamento, & restituere condictione sine causa,
vel ob causam.

Modus quando inducat causam finalem, & quid operetur. Concl. 300.

MODVS † tanquam inducens causam finalem, vbicunq; desi-
1 cit, inducit nedum exceptionem, sed repetitionem legati sub modo facti. Cuman. *cons.* 108. *Testator legauit circa fi. ver. amplius*
& si dicamus. Bal. *consil.* 150. *Proponitur, quod, num.* 5. *ver. sed dubia, lib.* 3.
Vide conc. supra *Concl.* 298. *v. extende. nu.* 23. † Et actio competens
2 hæredi contra legatarii ũ non implentem est ex testamento, quando non fuit datum legatum, vt declaretur priuatus. Alexan. *cons.*
302. *Visis, n.* 7. *ver. nec obstat etiam, lib.* 1. Vide, *Legatum sub modo factum,*
&c. Concl. 40. † Si vero esset solutum legatum, & ageretur ad re-
3 petitionem, competit actio ex condictione ob causam, vel sine
causa. Alex. *d. cons.* 102. *num.* 7. *col. pen. ver. vocatio autem, quæ competit.*
lib. 1. † Amplia; quia modus, quando non requirit impensam, de-
4 bet impleri ex parte obligati, antequam consequatur aliquid debitum sub modo ex contractu. Angel. *cons.* 163. *Duo videri, circa fin.*
ver. in dispositione autem. † Restringe, nisi ille, cui esset implendum,
5 esset pauper; quia si implens modum posset fraudari, sufficit cautio de implendo. Ang. *d. cons.* 163. *circa fin.* Vide, *Causa differt à modo,*
&c. Concl. 150. † Amplia; quia modus implendus fauore piæ causæ
6 dicitur causa finalis. Tiraq. *tract. cessante causa. limit.* 1. *n.* 52. *& seq.* vbi
latissime, *nu.* 57. † Amplia; quia modus si non est impletus per le-
7 gatarium, cui sub modo est legatum, ipsi non debetur legatum,
nisi impleat, vel fideiubeat de implendo. Ioan. de Imol. *cons.* 136. *In*
causa. quæ vertitur, in prin. Dec. *cons.* 34. *n.* 90. *li.* 3. Bero. *cons.* 153. *n.* 330.
lib. 3. Bursat. *cons.* 383. *n.* 17. *& seq. lib.* 4. Dec. *cons.* 554. *Quod supra accu-*
rate. † Cui incumbat onus probandi implementum modi, an le-
8 gatario asserenti impleuisse, an hæredi grauato negantiꝰ videtur,
quod hæredi grauato; quia negatiua est fundamentum suæ in-
tentionis, contrarium tenet Io. de Imol. *d. cons.* 136. *nu.* 4. *& seq.* vbi
plene disputat, & concludit, quod legatario, vel hæredi; quia si
excipitur contra eum, debet docere de implemento, vel dare fi-
deiussorem de implendo, & sic non habet intentionem fundatã.
Vide, *Probatio negatiuæ incumbit asserenti, & quando secus. Concl.* 769.
9 † Restringe, nisi modus respiciat fauorem legatarii; quia tunc nõ
tenetur cauere de implendo, neq; implere, *l. Titio. in prin. ff. de cond.*
& demonstr. Bar. *in l. quibus diebus.* §. *Termilius, ff. eod. tit. nu.* 14. † De-
10 clara restrictionem, vt procedat, quando solum fauorem legatarii respicit, secus si fauorem etiam alterius, vel testatoris respiciat,
& legatarii; quia debet impleri, *l. Quintus.* §. *Pomponius, ff. de ann.*
leg. Bart. *d.* §. *Termilius.* † Amplia; quia causa, & modus implendus
11 ad fauorem tertii, non ad fauorem legatarii, semper præsumitur
causa finalis. Tiraquell. *in d. tract. cessante caus.* 1. *limit. num.* 52. *& seq.*
† Limita, quando modus apponeretur extremitati temporis; is
quia ante illud extremum nihil operatur, veluti si arbiter iudica-
ret,

ret, quod filia deberet alimentari vsq; ad ætatẽ nubilem, & postea dotari, & tunc esset exclusa ab hæreditate patris, alias autem si prædicta non fiant, ex tunc sit hæres, intelligitur, *ex tunc*, postquã nubilis sit effecta; ideo si ante moriatur, non datur repetitio, nec erit hæres, licet alimenta non sint soluta; quia erat mortua. Bald. *cons.150.nu.8.ver.non restat, lib.5.* † Limita, quando modus, & causa finalis adiiceretur ab eo, qui non habet potestatem; quia operatur. Bald. *d.cons.150.nu.5.ver.item finalis causa.lib.5.* † Limita; quia licet modus respiciat causam finalem, tamen sufficit cautio de modo implendo, quando sumus in vltima voluntate. Ang. *consil.163. Duo videri, num.2.ver.videamus.* Ioan.de Imol. *consi.136. num.1.in fin.* † Extende in dispositione modali ex contractu, quia sufficit cautio de implendo. Ang. *d.cons.163.num.2.ver. in dispositionibus autem*, qui dicit hoc procedere, quando modus respicit sumptum, quia debet consequi disposita præstita cautione de implendo modo requirente expensam. † Restringe; quia quando modus ex contractu non respicit sumptũ, tunc non sufficit cautio de implendo, sed debet fieri implementum, nisi ille, cui debet fieri implementum, esset pauper, & implens posset eludi, quia sufficit cautio, Ang. *d.consi.163.circo fin.* † Restringe, quando modus respicit fauorem legatarii supra *nu.9.* † Restringe fauore libertatis. Ang. *d.consil.163.num.2.*

Modus implendi ad fauorem tertii, an acquirat tertio absenti. Concl.301.

1 REGVLA † est, quod in contractibus modus implendus ad fauorem tertii absentis nihil acquirit tertio, *C. de iur.dot.l.si genero.* † Limita in vltima voluntate, quia modus implendus ad fauorem tertii absentis acquirit tertio. Bald. *consi.238. Ad euidentiam* 3 *præmittendum, lib.3.* † Extende; quia potest agere ille tertius, ad cuius fauorem modus implendus est, vt impleatur. Soc. *consi.85.* 4 *Pro certo, nu.5.lib.1.* Dec. *cons.350. Visis allegationibus, col.2.* † Limita in donatione facta sub modo implendo ad fauorem tertii; quia speciale est, quod acquiritur ex donato vtilis actio illi tertio. Bald. *d. consi.238.lib.3.*

Modus agendi attenditur, & multum refert. Conclusio302.

1 MODVS † agendi attenditur, & multum refert; ideo si mulier, quæ dedit bona in dotem viro, potest agere hypothecaria, & rei vendicatione; si eligat agere hypothecaria contra tertios possessores, tenetur facere excussionem, si agit rei vendicatione, secus. Vide, *Dos quando possit restitui, &c. Concl.762.* † Extende; quia 2 si mulier agit contra tertios possessores hypothecaria ad bona mariti, excludetur ab iis, qui habent hypothecam expressam anteriorem, vt not. *in l.assiduis. C. qui potio. in pigno.* si vero agat ad bona per eam data in dotem, licet æstimata, & sic rei vendicatione insubsidium, ipsa prætertur omnibus aliis quantumcunque anterioribus. *l.in rebus. C. de iure dot.* Neguſ. *de pignor.in 2.par.principal.* 3 *in primo memb.q.12.num.5.* Bald. Nouel. *de dot.in 7.p. in 7.priuil.* † Et multum refert, an illud, quod est de intentione agentis allegetur, vel non. Vide, *Allegari debet id, quod est fundamentum intentionis. Concl.252.* Vide, *Cautelæ ex quibus acquiritur ius ex modo agendi. Concl.* 4 *164.* † Agens contra suum conductorem, commodatarium, vel depositarum ex conducto, commodato, vel depositio non potest sibi obiici de dominio: si vero contra istos agatur rei vendicatione, vel publiciana, debet agens docere principaliter de dominio, vel quasi, alias succumbit; quia instrumentum venditionis, commodati, locati, vel depositi non probant dominium; quia res alienapotest vendi, locari, commodari, & deponi, plene Castr. *consil. 576.in facto isto, in prin.lib.2.* † Maritus potest obtinere, quod mulier vxor sua, quæ violauit pudicitiam, perdat dotem, sed modus est attendendus; quia si accusat eam de adulterio, licet probet violatam pudicitiam ex osculo luxurioso, non obtinebit, sed ipsa absoluetur, secus si intentasset actionem violatæ pudicitiæ. Bologn. *in rubr.C. de eden.nu.27.& 28.* vbi, quod est vis in modo proponendi actionem. Vide plenius, *Agens ex vna causa, &c. Concl.244.* Vide, *Cautela, ex quib. acquiritur. Concl.164.* Vide, *Lex dicitur imposita rebus.* 6 *Concl.272.* † Amplia; quia aliquando duo requiruntur ad actum, si incipis ab vno, cum tamen sufficiat vnum, si incipis ab alio, & sic vis est in modo proponendi. Vide, *Plura copulatiua. Concl.371.* Limita; quia in concursu magis attenditur effectus, quam modus. Vide, *Effectus attenditur potius, quam. Concluſ.50.* Vide, *Effectus attenditur, non modus. Concluſ.51.*

Molendinum quid sit, & appellatione molendini quid veniat. Concl.303.

MOLENDINVM † dicitur ædificium constructum cum molis, 1 & macinis, & aliis necessariis affixis ad molendum, quia ea, quę non sunt affixa, dicuntur potius instrumenta; ideo molendinum sine macinis non est proprie molendinum, sicut nec molendinum destructum. Bald. *cons.107. Cogitaui an molendinum. lib.3.* vbi loquitur ad effectum, vt tanquam molendinum possit allibrari, & collectari. † Declara, nisi consuetudo, & obseruantia esset in 2 contrarium. Bald. *d.cons.107.in fin.lib.3.* † Extende; quia licet pro- 3 prie molendinum importet ædificium ad macinandum, tamen ex cõmuni vsu loquendi potest importare fullonum ad pannos follandum. Ang. Aret. *cons.94. In casu contingente, in fi.* vbi, quod vsus debet probari. † Quædam sunt molendina fabricata in terris 4 cum suis ædificiis, & sicui in ripis fluminum, & ista inter immobilia computantur; quia sunt prout alia ædificia in terris. Tiraq. *de retract.lignag.§.1.gl.7.n.92.* † Quædam sunt fabricata super nauib. 5 in flumine, & ista sunt potius mobilia, quam stabilia; ideo possunt alienari. Tiraq. *de retract.lignagn.§.1.gl.7.nu.92.* & de istis forte loquitur Ang. *in l.non solum. ff. de pet.hæred.* quod per Ecclesiam & tutorem possunt alienari; quia sunt suppositа perditioni, & periculo, & quotidie diminuuntur, vt per Tiraq. vbi sup. † Quædam sunt 6 molendina à vento, & pariter ista numerantur inter immobilia, de quibus idem Tiraq. *§.1.glo.7.n.94.* † Declara tamen; quia simpliciter molendinum esse quid mobile, dicit idem Tiraq. ex mẽte Alber. & aliorum, & ideo datum in dotem non restituitur, 7 nisi post annum, sicut res mobilis *in d.§.1.gl.7.n.93.* † Et quod mo- 8 lendina posita in flumine ratione quotidianæ deuastationis, & deteriorationis, ac periculi possint alienari per Prælatum, & minorem, seu tutorem. Angel. *in d.l. non solum, ver. sequitur. ff. de pet. hær.* & ideo inter mobilia annumerantur. Fabia. de Monte *tract. de empt.& vend.q.9. num.19.* Rip. *in l. quo minus. num.126. ff. de flumin.* Hispa. Pala. *in c. per vestras. §.18. nu.4. de don.at. inter vir. & vxor.* Rub. *cons.138. col.2.* vbi tollit, & dicit neminem contradicere. † Et ideo 9 propter pericula redditus molendinorum minus æstimari solent, quam alii redditus stabilium.

Molendinum nouum quando, & in quo loco liceat fabricare, vel non. Concl.304.

NOVVM † molendinum potest fabricari, & deriuari aqua ex 1 flumine publico, quando non est flumen nauigabile, nec influit in aliud flumen nauigabile, alias secus. Bald. *cons.71. Casus talis est, Commune, & homines.n.3.ver.per hoc apparet, lib.1.* quod est Sign. Homod. Castr. *cons.411. Ad id, de quo quæritur. per tot.lib.2.* † Extende 2 idem, si est publicum, & non nauigabile; quia etiamsi adsint alia molendina, potest nouum fabricari; quia non attenditur præiudicium prioris, ex eo, quod minus lucrabitur. Alex. *cons.194.nu.7. lib.2.* Signor. *cons.91. Factum sic se habet.nu.10.& seq.* Castr. *consi.411.* vbi, quod non est par ratio damnum sentire, & lucrum non capere, *lib.2.* & infra *in ver. Declara.* † Declara, vt per Castr. *cons.247. No-* 3 *tandum, ver. secunda ratione, lib.2.* vbi, quod attenditur damnum ex regurgitatione, vel damno ex aqua, nisi etiam de damno minoris lucri adesset pactum & idem *cons.411. lib.2.* † Extende, vt procedat, quod potest fabricari molendinum in flumine non nauigabili, neq; influente in flumen nauigabile, etiam in præiudicium aliorum molendinorum, quando alia non sunt concessa à principe, vel à tanto tempore, quod memoria in contrariũ non existat. Bald. *d.cons.71.n.3.v. per hoc apparet lib.1.* † Ex quo autẽ flumine pos- 5 sit aqua deriuari ad molendina. Corn. *cons.268.nu.14.& seq.lib.4.* † Restringe, vt non procedat, quando alia molendina essent con- 6 cessa à principe, vel à tempore, cuius initii memoria non extat, & illis præiudicium inferreretur; quia tunc noua molendina non possent construi. Bald. *d.cons.71.n.3.ver.per hoc apparet, & ver. secundo casu.lib.1.* vbi idem, si fieret incommodum publicum, vel incolis vicinis, & Bald. *cons.273. Habens superius. lib.3.* vbi, quod non potest turbari, vel impediri habens molendinam in flumine publico, cuius initii memoria non extat, ab alio, si impedit, vel damnum infert clusa; quia restagnat aquam. † Declara tamen restrictionẽ, 7 vt non procedat, quando præiudicium fieret aliis molendinis in eo solo, quod non tot gentes confluerent ad prima molendina propter cõmoditatẽ noui molendini; quia adhuc poterit ædificari. Bal. *d.cons.71.n.3.v.nec aliquis dicat.* Bal. *d.cons.463. Quatuor sunt, per tot.lib.4.* vbi *n.6.* quod præiudicium cõsideratur, quando onus aquæ minueretur aliis molendinis, non autem consideratur dãnum resultans ex maiori, vel minori lucro. Castr. *d.cons.411. per tot.* *lib.2.* & vide supra in prima extensione. † Declara totam istam- 8

teriam, quia si sumus flumine publico, si quis licite ædificauit molendinum in ipso flumine publico, non poterit alius velle ædificare aliud molendinum in eod. flumine publico à parte superiori in præiudicium lucri primi molendini; si vero sumus in flumine priuato; quia dicitur pertinere ad priuatos habentes bona; secus dictum flumē, vnusquisq; poterit ædificare in suo, ita Alex. *cons.203. Perspectis, in pr. lib.6.* vbi plene apost. *in ver. glossa*, citat plurimos concor. & dicit Alex. ibi, quod ista est magis * communis opinio. † Et dicitur publicum flumen, quando perpetuo fluit, priuatum, quando non omni tempore fluit, prout in æstate, & talia flumina priuata sunt habentium terrena secus ipsa flumina, videl. vnusquisq; vsque ad medietatem aluei, nisi constet, quod alueus fuerit datus ab vna parte. Alex. *d. cons.203. n.2. ver. & dicitur flumen, li.6.* Vide. *Flumina publica, & non publica cuius esse dicantur. Concl.405.*

10 † Amplia; quia in flumine priuato potest vnusquisq; super suo fabricare, non obstante, quod in eodem flumine alius habeat prius molendinum, dummodo principaliter faciens secundum molēdinum faciat, vt sibi prosit, nō vt alteri noceat. Bal. *cons.62. In quæstione. in princ. lib.3.* & idem dicit de consuetudine seruari in flumicellis in agro Perusino decurrentibus; quia nisi ostendatur priuilegium iuris prohibendi, quilibet potest facere clusam nouam, & molendinum, si alteri non officiat in vsu aquæ. Bal. *d. cons.463. n.5. & per tot. lib.4.* vbi *n.6.* declarat, quod præiudiciū priuationis vsus solum attenditur; quia posterior non potest priuare priorem, late Alex. *cons.194. Consideratis verbis, lib.2.* vbi apost. *in ver. molendinum*, citat infinitos concord. & plenius *cons.203. Perspectis, in princ. lib.6.* * vbi dicit magis * communem, & ibi apost. dat plurimos concord.

11 † Amplia; quia in tantum est permissum fabricare molendinum nouum in flumine priuato non nauigabili, neque confluente in nauigabile, vt etiamsi is, qui cœpit fabricare, fuit impeditus, & propterea cauit de demoliendo, nō teneatur demoliri facerē, nisi prohibens doceat se habere ius prohibendi. Bald. *d. cons.464. n.*

12 *7. & seq. lib.4. per tot.* † Et in pari causa melior est conditio præoccupantis, non prohibentis, dummodo perseueret in ædificando, secus si desisteret, quia perdit priuilegium. Cast. *cons.411. per tot. lib.*

13 *4.* † Amplia; quia bene potest construi molendinum nouum in flumine publico, & extrahi aqua de licentia principis. Alex. *consi.*

14 *194. n.7. v. sf. tendum esset. lib.2.* † Extende, vt idem sit, quando fit de licentia Ciuitatis; quia hodie Ciuitates Italiæ ista regalia præscripserunt. Alex. *d. cons.194. n.7. & seq. ver. sufficeret tamen, lib.2.* † Extende, etiamsi sine licentia, quando molendinum fieret in ripa fluminis nauigabilis, sed tamen aqua non diuertitur, neque nauigatio

16 impeditur. Alex. *d. cons.194. n.10. lib.2.* † Extende, etiamsi illud molendinum prius prætenderet præiudiciū ex eo, quod minus molet, & minus lucrabitur; quia non est iusta causa. Alex. *d. cons.194.*

17 *n.11. lib.2.* vbi etiā apostil. † Amplia; quia si dominus superior habet molendinū, & dominus inferior habet aliud, poterit dominus inferior diuertere aquam, & siccare molendinum inferius proprium, & aliud construere, si hoc non impedit molendinum

18 superius. Signo. *cons.91. Factum sic se habet. per tot.* † Limita, quando flumen est publicum; quia si primus fecit molendinum licite, nō potest secūdus facere aliud molendinum, nec auferre sibi lucrū. Bal. *cons.62. v. aut flumen erat publicum. lib.3.* Castr. *cons.65. per tot.* vbi, quod aqua Rugiæ non potest alio diuerti in præiudicium tertii, & competit interdictum, ne quid in flumine. *li.2.* Alex. *d. cons.203.*

19 *in pr. & per tot. lib.6.* Vide, *Flumina publica, & non publica. Concl.405.* † Limita; quia si communitas cōuenit cum domino nō construere noua molendina super flumine, ex quo pactū habet vim legis inter subditos, si construunt, debet demoliri. Castr. *cons.247. Notandum est. lib.2.* † Extende, quia etiamsi cōstruant molendinum in

20 loco, in quo aliud antiquitus esse solebat, nō dicitur refectio permissa, sed noua cōstructio, quādo nihil supererat de antiquo molendino, vel quando sub alia forma, & structura fuit fabricatum,

21 Castr. *d. cons.247. ver. prima quia, lib.2.* Vide, *Reficere quid sit, & importet. Concluſ. 80.* † Limita, quod ille, qui non habet communionem in aqua priuata, non potest fabricare aliud molendinū stante primo molendino; quia quod dicitur in cōtrarium, procedit, quando aqua esset communis, vel publica, & alter non haberet à principe concessionem. Castr. *cons.323. col.2. ver. in contrarium, lib.2.*

22 † Extende, etiamsi is, qui prohibet esset dominus aquæ ex sola præoccupatione; quia in sui præiudicium alter non potest aquam auferre, vel molendinum nouum fabricare. Castr. *d. cons.323. Visa*

23 *supradicta, ver. item Bart. lib.2.* Vide, *Præoccupatio quando, & c. Concl.* 517. † Limita; quia is, qui emit à communitate ius construendi molendinum diruptum, & deuastatum prius propter aeris salubritatem, non potest construere molendinum cum fullone, stante nō erat cum fullone, propter præiudicium vicinorum ex strepitu, qui ex fullone procedit. Ang. Aret. *cons.94. In casu contingente. n.10. & seq. ver. secundo principaliter. & per tot.* vbi pro vtraq; parte hanc tuetur, & tollit contraria. † Limita; quia is, qui habet aquam

24 ex flumine publico ex concessione Principis, vel ab immemorabili, illam ducens ad suum molendinum per canale non potest ab alio molestari, neque potest nouum molendinum construere in præiudicium primi, etiamsi habeat concessionem ab eo, qui recognoscit superiorem, & non potest vti, nisi iurisdictione ordinaria, prout in Gubernatore Regii, vel locum tenēte Ducis, ita

25 plene Alex. *cons.203. Perspectis, per tot. lib.6.* maxime *in princ.* † Extende, quia non potest is, qui fabricauit secundo loco molendinum, extrahere aquā ex canali alterius, vt conducat ad suum molendinum, licet aqua deriuata etiam defluerit in eodem canali, antequam perueniat ad primum molendinum; quia non potest in præiudicium primi, etiamsi habeat licentiam à locum tenente Principis, quia non potest, imo neq; Princeps supremus non posset sine causa hoc facere; quia auferetur ius tertii. Alex. *d. cons.203. n.*

26 *3. in fi. cum seq. ver. & circa hoc breuiter. lib.6.* † Extende; quia imo non posset tertius deriuare aquam ex canali meo, etiam postquā aqua inseruiuit molendino meo, si canale continuat meum ducens dictam aquam; quia mea est. Alex. *d. cons.203. n.6. v. & quod dicto Petro non licuerit, cum seq. lib.6.* vbi, quod standum est antiquitati, & concessionibus à Principe factis. † Extende; quia neq; posset is, qui

27 vult facere secundum molendinum, conducere aquas per canale, quod incaualcaret meum canale; quia possum prohibere, neq; locum tenens Principis potest dare hanc licentiam; quia nemo potest immittere in rem alterius eo inuito. Alex. *d. cons.203. n.11. sexto quia præsatus, lib.6.* † Extende, vt prædicta procedāt, etiamsi

28 dictæ aquæ sufficerent pro vtroq; molendino; quia nō potest secundus velle auferre aquā ex canale primi, etiamsi sit abundans, etiamsi allegaret, quod tibi non nocet, & alteri prodest, facile concedi debet; quia non procedunt argumenta, quando mihi, quod meum est, minuitur me inuito, & potest mihi nocere in irrigationibus agrorum, & quando ista cessarent, illa regula quod tibi non nocet, &c. non procedit, quando non interuenit contractus inter eos. per quem possint ista peti ex natura contractus. Alex. plene *d. cons.203. n.15. vsque in fi. v. & si obiceretur, vsque in fi.* vbi pleniſſime *lib.6.*

Molendinorum constructio, & seruitutes diuersæ. Concluſ.305.

NOVVM † molendinum si quis obtineat posse construi super Rheno à communitate Bononiæ cum priuilegio, quod nullus alius superius, vel inferius possit molendinū construere, verba, quæ possunt habere duplicem sensum, sunt intelligenda contra eum, qui se fundat in verbis; ideo quarenus intelligit, quod nullus possit inferius, vel superius ex transuerso, debet succumbere; quia probatio dubia non releuat. Alex. *cons.22. Consideratis, lib.7.* vbi plura, quod talis interpretatio omnino reiicienda est, quia est contra publicam vtilitatem. † Molendinum superius nō potest reserare aquam ad gurgites, vt macinaret aqua gurgitata in præiudicium molendini inferioris, quando hoc fuit actū à principio. Bart. *in l. quo minus. ff. de flumin. q.14.* Bald. *cons.241. Et videtur quod, n.2. v. præterea, lib.2.* † Extende, vt idem sit, si non est factum pactum, si extat antiqua consuetudo ita faciendi. Bald. *d. cons.241.*

29 *n.2. ver. aut non aliquid pactum, lib.2.* † Extende, etiam quando molendinum inferius primo fuit constructum. Bald. *d. cons.241. n.2. sequitur aliud, lib.2.* † Amplia; quia procedunt prædicta etiam in molendino destructo reficiendo; quia conseruatiua sua, ac si esset constructum, licet labatur longum tempus, quod non reficitur; quia ea quæ sunt facultatis, non præscribuntur. Bal. *d. cons.241.*

30 *n.3. v. sed dubitatur, lib.2.* † Limita, quando nihil fuit pactum de molendinum superius est primo fabricarū; quia tunc potest ad meram vtilitatem suam, non autem ad merum dammum inferioris gurgitare aquam. Bald. *d. cons.241. n.2. ver. sequitur aliud. lib.2.*

Molestare prohibitus sub pœna, quando pœnam incurrat, vel non. Concluſ. 306.

PROHIBITVS † molestare aliquem sub pœna incurrit pœnam si molestat etiam verbis solis. Alex. *cons.52. Viso testamento, lib.2.*

31 *num.4. & 5. ver. bene facit,* vbi maxime hoc dicit verum, quando est verbalis non reperio laboratorem; quia alius dicit esse suam. Vide, *Contrauenire quando, & c. Concl.1015.* Vide, *Hæres in fine sub pœna quando. Concl.55.* † Declara, nisi ageretur criminaliter ad pœnam; quia tunc non sufficit verbalis molestia. Ias. *in l. si prius. ff. de oper. non nunciat.1.* apostil. ad *cons. crimin. Bertazol.177.* † Extende; quia tenetur etiam de molestia iuris. Dec. *cons.613. colum.1.* Ruin. *cons.77. num.8.*

4 *lib.*2.Declara, vt infra *n.*20.† Extende; quia prohibitus molestare dicitur contrauenire, siue controuersiam, vel molestiam faciat agendo, siue excipiendo, siue de iure, siue de facto, siue in iudicio, siue extra, siue ante litem contestatã, siue post. Alex.*d.cons.*52. *Viso testamento, nu.*2.*ver. secundo præsuppono, lib.*2. † Restringe; quia non prohibetur, si iusta est, & iuridica molestia. Bertazol.*d.cons.crimin.*
* 6 177.*n.*1.vbi dicit * communem, & plurimos allegat. † Restringe, quia si testator contra formam statuti legat vxori vltra summam permissam, & mandat hæredem non posse molestare sub pœna priuationis, non obstante statuto potest hæres impune contradicere, & iuridice molestare ad formam statuti. Ang. Aret. *cons.*90.
7 *In prima consultatione, n.*14. *& seq. v. venio nunc ad tertiam.* † Restringe; quia imo si testator prohibuit vxorem vsufructuariam posse molestari ab hærede ad cauendum sub pœna priuationis hæreditatis, non incurrit pœnam, licet molestauerit, & succubuerit; quia non sufficit conatus, si non sequitur effectus. Castr.*cons.*221.*n.*2.*v. secundo præmitto, lib.*2. Alex.*cons.*52.*Viso, n.*6.*ver. per hoc etiam, lib.*2. v-
8 bi apost.*in ver. non obstante*, dat plures concord.† Declara, quia aut sumus in pœna legali, & non sufficit cœptam esse molestiã, dummodo desistat ante sententiã; si vero sumus in conuentione, sufficit, quod sit cœpta molestia. Curt. *in repet. l. si quis maior, in fin. C.de transact.* clarius distinguit ibi Parpal.*nu.*27.*& seq.* vbi, quod considerãda sunt verba, aut dictum est *promisit non agere, vel non contrauenire, vel non molestare, vel controuersiam non facere*; quia agendo non incurrit pœnam, nisi lite contestata, quia ante non agit, secus si promisit non molestare, vel non contrauenire, licet ibi Parp. aliter sentiat, quod semper incurrat pœnam; quia facit contra pro-
missionem. Vide, *Perseuerantia actus requir. & c. Concl.*315. Declara;
9 quia † iussio ex turpi causa, prout si pater vult spurium succedere sub pœna, & non valet iussus, neq; pœna, si vero iussus est non ex turpi causa, tunc distinguitur; aut ex iusta causa mouetur controuersia, prout; quia legitimatio nõ sit bona, & non incurritur pœna: aut sine causa iusta, & pœna committitur, ita Cast.*cons.*125. *Dubitatur, n.*5.*in* 7.*dubio. lib.*2. & idem dicit ibi *in* 8. *dubio.* quando promissio esset inter diuidentes de non molestando sub pœna etiam
10 quoad fideiussores. † Amplia; quia quod dicitur de prohibito molestare, habet locum etiam in eo, qui promisit non molestare.
11 Bertazol. *d. cons.*177.*n.*2. † Et promittens molestiam non inferre emptori bonorum, si non molestat, facere dicitur sine actione. Alex.*cons.*195. *lib.* 6. quia æquipollet stipulationi, habere licere, *l. stipulatio ista*, §.1.*ff. de verb. oblig.* vbi Ias.*nu.*2. Soc.*cons.*288.*nu.* 5. *lib.*2.
12 † Extende; quia stipulatio, *habere licere*, operatur, quod moueri nõ potest controuersia ex iure de præsenti, & etiam ex iure de futuro, *d. l. stipulatio ista*, §. *si quis forte. ver. quæritur.* vbi Bart. Cast. Alex. &
13 Ias. Fulgol.*cons.*67. † Extende, siue ius de futuro, & superueniens sit cognitum, siue ignoratum. Castr. *d. l. stipulatio ista*, §. *si quis forte, ff.*
14 *de verb. oblig.* vbi loquitur etiam ratione legati postea facti. † Amplia, quia ademptio legati permissa esset per modum appositionis
15 pœnæ in casu molestiæ. Soc. Iun.*cons.*113.*n.*28.*& seq. lib.*1. † Extende, quia imo causa legitima priuationis pœnæ dicitur illa, quæ imponitur hæredi, vel legatario à testatore, si molestauerit vxorẽ testatoris, vel alium prohibitum molestari. Alex.*cons.*52.*Viso testa-*
16 *mento, in prin. lib.*2.*& per tot.* † Amplia; quia filia, cui aliquid est relictum pro omni eo & toto, quod petere posset cum prohibitione, quod sit contenta, & molestare non possit hæredem, si prohibetur succedere patri leganti, censetur legatum animo compensandi dotes maternas, quia ad aliud applicari nõ potest, & vt prohibitio molestiæ sit de eo, quod petere posset. Ruin. *cons.*68.*nu.*9.
17 *lit.*4 † Contrarium, quod possit etiam intelligi de molestia facti, & ieu de compensatione eius, à quo erat exclusa, videlicet legi-
18 timæ de iure communi debitæ. Ruin.*cons.*118.*n.*25.*li.*3.† Declara; quia molestia de facto, & non de iure non habetur in consideratione. Alex.*in l. Nesennius. ff. de hæred. in fi.* plene Corn.*cons.*115.*lib.*4.
19 † Declara; quia censetur prohibitus petere, vel molestare, tam de facto, quam de iure. Soc. Iun.*cons.*113.*n.*35.*& seq. lib.*1. per glos. com-
* muniter * approbatam *in l. Lucius*, §. *tres fratres*, vbi Bart. *ff. ad Trebel.*
20 Ruin.*cons.*77.*n.*8.*lib.*2. † Limita; quia qui promisit non molestare alium sub pœna, non incidit in pœnam, nisi molestia sit in persõ-
nam. Cast.*cons.*221.*n.*2.*vol.*2. Ruin.*cons.*202.*n.*8.*lib.*2. Bertaz.*d. cons.*
21 *crim.*177.*nu.*3. † Extende; quia vt sit locus molestiæ, & pœnæ promissæ, seu ex promissione, duo debent concurrere, molestia, & turbatio: item animus molestandi, alias non incurritur pœna a-
22 post. ad *d. cons. Bertaz.*177. † Extende in tantum requiri molestiã in personam, quando agitur ad pœnam criminalem, vt non sufficiat ostensio, vel directio archibusii. Bertaz.*d. cons. crimin.*177.*nu.*5.
23 *& seq.* † Declara, vt per apost. ibi *in v. actus*, vbi, quod sola directio, vel ostensio archibusii non inducit in personam offensam; seeus est, si exoneretur, licet non offendat. † Declara; quia licet statutũ loquẽs, si quis molestauerit, vel turbauerit aliquem in possessione sua, importet turbationem, & vim illatam in personam, & sic requirat dolum; tamen idem est, quando prohibitus mouet controuersiam in iudicio, vt excludat molestatum à re, vel ab vsu rei, imo qui diffamat me, quod vsurpem rem suam, ita quod non reperio laboratorem, dicitur mihi inferre vim in re mea. Alexan. *d. cons.*52. *Viso testamento, nu.*3.*& seq. ver. & per hoc patet, lib.*2. † Limita, quando molestatus dedit causam molestiæ, tunc molestans non incurrit pœnam. Capra *cons.*9.*n.*8. Bertaz.*d. cons. crimi.*177.*n.*4. † Idem, si primo contrauentũ est per aliam partem, quæ allegat molestiam. Vide, *Implere debet actor, &c. Concl.*50. † Limita; quia iusta causa excusat à pœna priuationis legatarii, qui petiit, quod petere prohibitus erat. Dec.*cons.*515.*in fi.* vbi alios citat, & *cons.*581. Vide, *Causa quælibet excusat à pœna. Concl.*152. † Limita, quando molestia est de iure, & iuridica, quia in dubio præsumitur prohibitus de facto, apostil. ad *d. cons. crimin. Bertaz.*177.*ver. in dubio.* † Restringe, nisi molestia etiam ex lege proueniret facto promittentis; quia non est licita. Bar. Bald. Salyc. *in l. hac edictali, C. de secund. nupt.* Alex. *cons.*158. *Circa primum, per tot. lib.*5. Ruin.*cons.*94.*Circa primum, n.*4. *lib.*5. † Restringe nisi dicatur, quod non possit molestare quoquo modo; quia neq; põt tunc de iure molestare. Rim. Iun.*cons.*375.*n.* 7. sequitur apost. ad Bertaz.*d. cons.*177. *in ver. in dubio.* Ruin.*cons.*77.
*n.*8.*lib.*2. † Restringe multis modis, & exemplis, de quib. per Soc.
Iun.*cons.*113.*n.*34.*ver. in quantum vero, lib.*1.*cum seq.* † Idem, si per alia verba generalia, puta *quomodocunque, qualitercunque, vel quoquomodo*; quia etiam priuatur per molestiam iuris. Ruin. *cons.*77.*n.*8.*lib.* 2. qui loquitur in legataria, & plenius in eod. casu Socin. Iun. *cons.* 113.*n.*8.*& seq. lib.*1. † Restringe, vbicunq; verba sunt generalia, vel vniuersalia; quia neq; de iure potest inferri molestia, alias incurritur pœna. Dec. plene. *cons.*581.*Viso puncto, nu.*11. † Declarat Soc. Iun.
*d. cons.*113.*n.*51. *lib.*1. vt procedat limitatio, quando id, quod allegatur pro molestia, est ex natura rei, prout petitio cautionis ab vsufructuaria contra prohibitionem testatoris, ex quo non minuitur legatũ, alias secus. † Declara tamen; quia licet prohibitus molestare quoquo modo, vel per verba generalia, intelligatur prohibitus, tam de facto, quam de iure, tamen excusatur de iure molestando, quando non ex dolo, vel malo animo. Dec. *cons.*581.*n.*11. *& seq.* vbi, quod noua causa excusat à pœna. † Limita; quia molestans ex permissione iuris non incurrit pœnam appositam, si molestauerit. Surd.*cons.*203.*nu.*43. † Regula est, quod testator potest præcipere hæredi, vel legatario, aut alteri ab eo honorato, ne molesteat aliquem de iure, neq; de facto, & valet tale præceptum. Io. Dilect. *de art. testan. tit.*8. *de variis testat. præcept. cautel.*3. Couarr. *in c. Raynaldus*, §.1.*nu.*8. *de testam. fol.*142. Alex.*cons.*152. *Viso, in prin. lib.*2. † Extende, quia odiosus dicitur testatori, qui cõtemnit præcepta eius. Alex.*cons.*138.*n.*12.*lib.*1. vbi, quod propterea committitur pœna imposita à testatore per contrauentionẽ, *l. pen. C. de legat.* Paris.
*cons.*1.*n.*65. *cum seq. lib.*3. & Alex.*cons.*195.*n.*8.*lib.*6. † Et data contrauẽtione per prohibitum potest ab eo peti res tanquã, quod contrauenerit, licet primo nõ petierit eum declarari incidisse in pœnam per contrauentionẽ, quia petendo rem censetur etiã petere, quod cecíderit, & declaretur. Alex. *d. cons.*52.*Viso, n.*7.*& seq. lib.*2. vbi ponit plura similia de minore, qui petens rem venditam censetur petere contractum rescindi, sic hæres filius si agat inofficioso, censetur petere testamentũ rescindi. Vide, *Incidens quid sit, & qualiter. Concl.*70. † Limita, quando alicui legatur tanquam filio; quia licet prohibeatur hæres molestare in re legata de iure, & de facto quocunq; modo, non censetur prohibitus, si vellet docere legatarium non esse filium, & talem, qualem putauit testator; qui imo incumbit probatio qualitatis asserenti, vt per Marsil. post alios *in l. si quis ne quæstio, n.*130.*v. vlterius ante quam. ff. de quæstio. & singul.*187. *Qualitas, & in rubr. C. de probatio. n.*436.*ver. dico igitur.* † Extende; quia si legatur Doctori tanquã Doctori, vel legitimato, tanquam legitimato, licet imponatur pœna, si molestetur, non incurritur pœna, si negetur eũ esse talẽ, donec probet. Marsil. *d. l. si quis ne quæstio. n.*4.*ver. vlterius mota, ff. de quæstion.* † Rationes multæ; quia licet prohibeatur omnis exceptio contra instrumentum, potest tamẽ dici instrumentum non esse instrumentũ, & donec probetur, dispositio non habet locum. Bar. *in l.*1.§. *& parui, n.*3.*& ver. ego in ista materia, ff. quod vi, aut clam.* † Item; quia non potest quis facere, quod leges non habeant locũ in suo testamento, *l. nemo potest. ff. de legat.* 1. ideo si incapax instituatur tanquã capax, potest quæri de capacitate. † Contrariũ, quando verba sunt generalia, & clara, quia promisit, vel testator iussit, quod nõ possit molestare quoquo modo. Barba.*cons.*56.*col.*8.*ver. præterea facit. lib.*3. sequitur Surd.*d. cons.*143.
*n.*27.*& seq.* late Dec.*cons.*613.*in prin.* † Idẽ, si dixit, q̃ non possit molestare.

lestare, neque de iure, neque de facto, vt plene Petr. Surd. *consil.* 143. *nu.* 26. *& seq. ver. quarto Dominus Euasius*, vbi latissime, quod eo casu non poterit, neq; etiam in casibus à iure permissis. Dec. *dict.*
46 *consi.* 613. *in princ.* † Idem quando ex vnica sola causa potest inferri molestia; quia ex illa in specie censetur facta prohibitio, & committitur pœna. Surd. *d. consi.* 143. *num.* 29. *& sequen. ver. confirmatur.*
47 † Extende; quia hæres non incurrit pœnam, si petat à legatario vsusfructus cautionem, ad quam obligatur ex legis dispositione.
48 Bald. *in l.* 1. *num.* 13. *ver. sed pone, C. de vsufruct.* † Declara; quia non valet appositio pœnę contrauenienti, quando respicit actum fieri, vel sortiri effectum contra ius publicum, aut contra bonos mores, vel contra id, quod est possibile, *l. cerdone, ff. de oper. libert.* & tradit Bald. *in l.* 1. *C. de iis, quæ pœnæ nomine, num.* 8. *& 9.* vbi si quis faceret spurium successibilem, non valet pœna apposita; quia est contra leges, & bonos mores, & ita declarat Barb. *d. consi.* 56. *lib.* 3. Surd.
49 *consi.* 143. *nu.* 28. † Limita; quia non dicitur contrauenire quis ex sola supplicatione porrecta superiori, sed requiritur, quod impetraueit, & vsus sit rescripto. Castr. *in l. si quis maior, in* 2. *not. ab.* vbi Iacob. à S. Georgio, *nu.* 18. Ias. *num.* 17. *ver. septimo nota, C. de transact.*
50 Alex. *consi.* 34. *Viso themate, nu.* 3. *ver. tertio principaliter. lib.* 1. † Contrarium tenet Cagnol. *d. l. si quis maior, num.* 8. vbi dicit * communem. *C. de transact.*

Molestiam non dare promittens ad quid obligetur. Concl. 307.

1 NON † molestare promittens prædium, importat, quod super eo promittens non potest mouere aliquam controuersiam pro aliquo iure sibi competenti. Ang. Alex. & alii *in l. stipulatio ista, §. si quis forte, ff. de verb. obligat.* vbi, quod si quis promisit non molestare super domo, non potest etiam super vsufructu domus, vel a-
2 lio iure. † Extende; quia promittens non molestare impedit controuersiam aliquam facere. Bart. *in l. Lucius, §. tres hæredes. ff. ad Treb.*
3 † Extende; quia promissio non molestandi importat habere, licere, & continet factum successiuum per text. *in d. §. si quis forte.*
4 ita Soc. *consi.* 288. *Circa primam quæstionem, col. penul. lib.* 2. *nu.* 35. † Et prohibitus molestare quoquo modo, vel quomodocunque, vel
5 qualitercunque, censetur prohibitus de iure, & de facto, propter illa verba vniuersalia. Ruin. *consi.* 77. *num.* 8. *lib.* 2. † Amplia, quia mulier, quæ promisit non molestare caput bonorum venditorum per virum, non potest etiam molestare alia bona sibi obligata, quando ex ipsa molestia posset sequi molestatio emptoris dictorum bonorum, & idem tenet glos. *in l. si controuersia, C. de euictio.*
☞ in puncto Rip. *responsi.* 17. *tit. de legib. & longa consuet. c.* 17. *nu.* 9. Vide,
6 *Prohibitio directa impedit. Concl.* 900. † Extende; quia promittens non molestare certa bona, censetur etiam se obligasse ad nõ molestandum alia bona, ex quorum molestia possent molestari ista, quæ promisit non molestare, alias videretur dedisse legem verbis, & non rebus, quod esse non debet. *l. non dubium, C. de legib.* facit; quia prohibitus alienare in aliquem censetur prohibitus omni modo. Bald. *in l. quoties. la prima, in princ. C. de fideicom.* & qui obligatur promittere aliquem possidere, censetur obligatus, nihil per se, vel per alium directe, vel indirecte agere, per q̃ ille possessor inquireretur. Bald. *consi.* 145. *Pr. suppositio quodam, in prin. lib.* 2. & qui promisit nõ molestare, censetur promisisse occasionem molestiæ non præbere, vt declarat Soc. *consi.* 26. *In præsenti, col.* 1. *lib.* 3. & censetur se obligasse nihil agere, per quod sequi possit molestia etiam ex legis dispositione. Bart. Bald. & Salyc. *in l. hac edictali, C. de secund. nupt.* Alex. *consi.* 158. *Circa primum, per tot. lib.* 5. Ruin. *consil.* 94. *Circa primum, num.* 4. *lib.* 5. nam qui consentit antecedenti, consentit etiam consequenti. faciunt not. per glos. & Doct. *in l. si controuersia. C. de euictio.*
7 † Extende; quia liberatio generalis facta per filiam ad fauorem patris, comprehendit etiam debitum filiæ exactum per patrem filia sciente; quia alias si molestaret debitorem, ipse debitor molestaret patrem, & sic filiam per indirectum molestaret. Abb. *consi.* 81. *Breuiter, per tot.* maxime *circa fin. ver. tertio, & vltimo, lib.* 1.

Molestia probatur ex substentatione litis, & aliis modis. Concl. 308.

1 REVS † conuentus ex sola substentatione litis, seu contradictione, quam facit in iudicio, probatur molestans, & potest condemnari; quia eo ipso, quod se parat ad litigandum, videtur inficiari ius, & possessionem actoris. Lap. *alleg.* 65. *Nunquid Ecclesia,*
2 *circa fin. ver. sola contradictio.* † Et molestia dicitur inferri, etiam quando quis iudicialiter molestatur. Alex. *consi.* 151. *Viso themate, in fin. lib.* 2. & iterum *consi.* 163. *n.* 7. *lib.* 2. vbi dicit, quod lex, quæ promittit plenissimam securitatem ei, qui per 40. annos præscripsit, non patitur, quod restituatur in integrum, quia non esset securitas plenissima, ex quo molestare dicitur, etiamsi in iudicio via iuris molestetur. † Et ideo qui promisit non molestare de iure, vel
de facto, censetur promisisse, seu molestia fiat agendo, siue excipiendo, & siue fiat in iudicio, siue extra iudicium. Alex. *consi.* 195. *Perspectis, nu.* 8. *ver. & dicta verba promissionis, lib.* 6. vbi apost. *in v. molestia*, citat Alex. *consi.* 52. *lib.* 2. † Imo si facta fuit alienatio plurium
corporum bonorum, quæ erant communia inter plures fratres, & procurator, qui alienauit, promisit pro principalibus, & quod se obligabunt non molestare, & vnus eorum promisit de euictione pro omnibus bonis prædictis, & non molestare emptorem, censetur promisisse non solum pro parte sua, sed pro toto, adeo quod hæredes non possunt molestare, alias committitur pœna, plene Alex. *d. consi.* 195. *per tot.* vbi plura adducit, *lib.* 6. & concurrebant multæ coniecturæ, & est casus consilii.

Momentanea, & non durabilia non habentur in consideratione. Concl. 309.

MOMENTANEA † & non durabilia non habentur in consideratione; & ideo qui momento tantum exercuit carcerē priuatum, non incidit in pœnam. Marsil. *consi.* 136. *per tot.* vbi reprobat Ang. contrarium tenentem, & multa exempla ad hoc, Vide, *Feudi concessio ex quibus, & c. Concl.* 170. † Contrarium tenet Ang. *in l.* 1. *C. de priuat. carcer.* & quod procedat ēt in pœnalibus, tenet Bart. *in l. inter stipulantem, §. sacram*, vbi Ias. dicit esse magnam ampliationem, *nu.* 19. *ver. quinto vltra scribentes. ff. de verb. obl.* vbi, quod stante statuto, quod qui fuit bannitus, nõ possit esse de Prioribus, habet locum etiã in eo, qui momento fuit bannitus. † Declara; quia in
pœnalibus, & odiosis procedit conclusio, quod nõ habentur momentanea in consideratione; secus in fauorabilibus. Marsi. *d. consi.* 136. *n.* 12. † Extende, quia pater non acquirit vsumfructū in bonis
per filium acquisitis per solum momentum temporis. Marsil. *dict. consi.* 136. *n.* 7. *& seq.* vbi ponit alia exempla. Ias. *in l. non tantum, in fin. C. de legat.* plenius *in l. inter stipulantem, §. sacram. n.* 20. *ff. de verb. oblig.*
† Extende; quia emphyteuta vendens, & redimens rem emphyteuticam cadit; secus si momento durauit venditio. Marsil. *d. consi.* 136. *n.* 17. vbi *nu.* 18. quod non dicitur alienasse, qui illico pactum fecit de redimendo, & redemit. † Extende; quia momentanea, & non durabilia non habentur in consideratione. Ias. *d. l. non tantum. in fi. C. de legat.* Marsi. *d. consi.* 136. *n.* 10. *& seq.* Ias. *in d. l. inter stipulantem, §. sacram.* † Extende; quia donatio momentanea non duraturani habetur in consideratione; quia acquisitio, quæ fit, vt retrotrahatur, non habetur in consideratione. Soc. Iun. *consi.* 77. *n.* 7. *c. ver. quoniam in casu isto, lib.* 1. † Et aditio, quæ fit ex momento, puta; quia hæres cedit alteri, & necessario momento adit hæreditatem, non habetur talis aditio in consideratione, vt obligetur creditoribus. Soc. *consi.* 53. *n.* 27. *lib.* 4. Put. *decis.* 519. *Hospitale, in fi. h.* 2. Peregr. *decis.* 30. *lib.* 2. Nat. *consi.* 449. *n.* 20. Rol. à Val. *consi.* 11. *n.* 34. *lib.* 1. Amplia, † quia factum non dicitur illud, quod momento durat. Marsil. *d. consi.* 136. *n.* 10. Ias. *in d. l. inter stipulantem, §. sacram. n.* 20. *ff. de verb. obl.* Abb. *consi.* 73. *Circa primum, in prin. lib.* 2. allegat *c. nam ego, de verb. signif.* Vide, *Venisse nõ dicitur qui non, & c. Concl.* 75. † Et dictum testis
statim reuocatum non valet. Abb. *d. consi.* 73. *in princ. ver. ter. io, lib.* 1.
† Amplia; quia stante statuto, quod nullus possit conducere ali-
vinum, vel similia ad ciuitatem, intelligitur, vt ibi permaneant, secus si per transitum. Marsil. *d. consi.* 136. *nu.* 14. Vide, *Statutum ca prohibitiones. Concl.* 638. † Amplia; quia partus octauo mensitus, quia viuere non potest, habetur pro non nato. Vide, *Minima nõ sunt in consideratione. Concl.* 239. Vide, *Partus. Concl.* 106. vbi pro vtraque parte. † Limita; quia legatum factum vxori subsistinetur, licet momento temporis fuerit vxor. Ias. *in l. non tantum, in pr. C. de legat.*
† Extende; quia maritus lucratur dotem, licet momento temporis duraverit matrimonium, stante statuto, quod maritus lucretur dotem. Bald. *d. l. non tantum. C. de legat.* & tenet hanc partem Ias. *in d. l. inter stipulantem, §. sacram, num.* 23. *ff. de verb. oblig.* † Contrarium tenet Ias. *d. l. non tantum, num.* 2. *ver. sed redeundo, C. de legat.* quia attenditur ratio, ex quo lucrum datur propter onera, quæ non potuit maritus subsistinere, si fuit matrimonium momentaneum.
† Extende; quia posthumus rumpit testamentum, etiam si momento viuat Ias. *d. l. non tantum, in pr. C. de legat.* † Extende; quia in
substitutione, si sine liberis decesserit, sufficit, quod relinquat filiū, licet statim decedat, vt substitutio fideicõmissaria euanescat, *l. ex facto, §. fin. ff. ad Trebel.* Ias. *d. l. non tantum, in princ. C. de legat. & ibi inter stipulantem. §. sacram. nu.* 21. *ff. de verb. oblig.* † Extende; quia filium
transmittit hæreditatem patris, licet viuat post patrem momento vnius horæ. Ias. *d. l. non tantum, num.* 2. *C. de legat.* † Extende; quia si statutum mandat, quod masculus excludat fœminam, habet

locum,

locum, etiamsi momento vixerit masculus. Ias. *d.l. inter stipulantem, §. sacram, nu. 22. ff. de verb. oblig.* allegat Ant. de Butr. *cons. 20. Æquitas suggerit.* † Declara limitationes procedere in fauorabilibus sine dubio; secus forte in odiosis. Ias. *d. §. sacram, nu. 24.* sequitur Marsil. *d. cons. 136. num. 12.* † Restringe in valore constituendo rei venalis; quia non attenditur pretium, quod durauit modico tempore. Ias. *in l. vinum. n. 13. ff. si cert. pet.* Doct. Bart. & Alex. *in l. pretia rerum, ff. ad l. Falcid.* Vide, *Effectus attenditur potius, &c. Concl. 50.* Vide, *Perseuerantia requiritur, &c. Concl. 315.* Vide, *Venisse non dicitur qui non stetit. Concl. 75.* Vide, *Verba cum effectu sunt intellig. Concl. 90.*

Monachatus dicitur beneficium largo modo. Conclusio 310.

1 MONACHATVS † dicitur beneficium largo modo; ideo in eo habet locum *c. præsenti, de off. Leg. lib. 6.* quod gratia facta per Legatum de beneficio expirat, si ante collationem expirat legatio licet processus sit cœptus; ita in mandato, & gratia monachatus. Fed. de Sen. *cons. 297. per tot.* † Declara tamen; quia in monachatu non est tanta ambitio, quanta in beneficio. Fed. *d. cons. 297.* 2 *ver. ego bene cognoui, in fi. n. 1.* † Ordinem non requirit monachatus, sicut beneficium; ideo monachatus non est ordo. Cald. *cons. 415.* 3 alias 30. *de reg. in princ.*

Monachus quid sit, & appellatione monachorum qui veniant. Concl. 311.

1 MONACHATVS † est quædam obligatio, & quoddam votum, 2 *c. vnico, de voto, lib. 6.* † Adde, quod monachatus non est dignitas, neque honor, neq; officium necessarium; & ideo excommunicati, infames, irregulares, coniugati, & alii inhabiles ad beneficia sunt habiles ad monachatum. Feder. de Sen. *cons. 5. num. 5. ver.* 3 *unde sciendum est.* † Item non est ordo, nec requirit, quod monachi sint ordinati, sed bene, quod sint tonsurati. Calder. *d. cons. 415.* alias 4 30. *de regul.* † Appellatione monachorum indefinite veniunt omnes religiosi, etiamsi sint Canonici regulares, *c. quod Dei. de stat. regul.* Feder. *cons. 25. nu. 2. in fin. ver. nec obstare videtur, & num. 3.* in responsione, seu consilio D. Petri de Tuderto ibi inserto, quod etiam comprobat Feder. in responsione sua *nu. 4. in fin. ver. respondeo.* 5 † Extende, vt etiam veniant conuersi professi appellatione Monachorum; quia monachatus ad sui essentiam non est ordo, neq; 6 ordinem requirit. Cald. *cons. 415.* alias 30. *de regul.* † Extende; quia ad paria iudicantur monachi, & Canonici regulares; quia debent pariter sequi crucem nudi, & debent esse contenti cibis, & vestibus necessariis, non autem commodis. Signorol. *consil. 148. In ex-* 7 *aptione, in princip.* † Monachi fuerunt, & erant tempore Nicæni Concilii, imo erant etiã in veteri testamento, prout Eliseus. Collegium Bonon. *cons. 1.* post cons. Zabar. *nu. 35. & seq.* & Collegium Paduanum *in cons. 2.* post cons. Zabar. *nu. 29. & seq.* vbi à *nu. 26. vs-* 8 *que ad 35.* ponit de Abbatibus, & monachis. † Et quod essent in veteri testamento, probatur de Elia, Eliseo, Ioanne Baptista, & post in initio Ecclesiæ fuerunt, vide plene Collegium Ferrariæ *cons. 3.* post cons. Zabar. *nu. 12. & seq.* vbi late, & plenius Caccialup. *cons. 4.* post cons. Zabar. *nu. 5. & 6. cum seq.* vbi de Abbate Scarioth, qui fuit Abbas Monasterii, & monachorum in testamento vete- 9 li. † Monachus dicitur à monos, quod est vnus, & acos, quod est tristis; quia vnicus, & tristis debet in claustro manere, glos. *in auth. de monach. §. hinc autem à nobis, in ver. singulorum affectionem.* Abb. 10 *cons. 104. Pro euidentia, lib. 1.* Vestire † debet monachus habitum monachalem, sed semper deferre debet cucullam, & scapulare. Abb. *d. consi. 104. in prin. n. 1. lib. 1.* † Carnes non potest comedere in refectorio etiam in Natiuitate Domini, *c. fi. de obseruatione.* 12 Abb. *d. consi. 104. nu. 1. lib. 1.* † Monachus debet continentiam habere, nec posset à Papa dispensari, *c. ad monasterium, in fi. de stat. mo-* 13 *nach.* Abb. *d. consi. 104. in prin. lib. 1.* † Non potest per ciuitatem, neque per vicos, & plateas vagari, sed debet in monasterio morari; quia sicut pisces sine aqua viuere non possunt; ita neque monachi sine monasterio, in quo vitam degant solitariam. Abb. *d. consil. 104. in princ. lib. 1.*

Monachus alimenta, & alia necessaria consequi debet à Monasterio. Concl. 312.

1 MONACHVS † debet consequi à monasterio suo victum, vestitum, & necessaria, *cap. cum ad monasterium, §. porro, de stat. re-* 2 *gular.* Calder. *consil. 298.* alias 13. *de regular. ver. sed contrarium.* Gemin. *consil. 28. num. 3. ver. & patet.* † Amplia, vt procedat, quod primum monasterium teneatur ad alimenta, & alia necessaria pro monacho suo, etiam pro monacho suo, etiam promoto in Abbatem alterius religionis, donec pacificam possessionem Abbatiæ suæ obtinuerit; quia interim non desinit esse monachus primi monasterii. Cald. *d. cons. 198.* alias 13. *de regular.* † Amplia; quia si profes- 3 sio sit in genere facta in manib. generalis, & totius ordinis, sicut obligatur religioni, & tali ordini in genere; ita etiã debentur ipsi alimenta in genere à toto ordine. Calder. *cons. 408. circa fi. ver. de secunda specie,* alias 23. *de regular.* vbi, quod ista est ratio, quare mo- 4 nasterium est loco filii. † Amplia, vt in tantum monasterium obligetur professo ad alimenta, vt monachus, vel monialis, etiam si sponte exiuit, & vagatus est, si reuertatur ad monasterium, possit, si non recipiatur, agere spolio, & clamare, morior, morior, contra monasterium, & ad clamorem iudex illum restituet. Gemin. *cons. 28. Attenta forma libelli, per tot.* vbi, quod non obstat spontaneus exitus; quia induxit peccatum.

Monachi conuersi in quo differant ab aliis monachis. Concl. 313.

MONACHI † conuersi ordinis Prædicatorum, & Minorum 1 sunt vere professi, & religiosi; sed tamen non faciunt Capitulum. Fed. de Sen. *cons. 213. Ad vltimum, in fi.* concord. Calder. *cons.* 415. *in princ.* † Amplia; quia differunt ab aliis fratribus, seu mo- 2 nachis in multis, quia conuersi sunt seruientes, non habent vocem, non sunt de Capitulo, nec tenentur ad diuina officia, nec veniunt appellatione aliorum fratrum. Feder. de Sen. late *d. cons. 213.* vbi loquitur de monialibus conuersis; item non eligunt cum aliis monachis professis, Prælaturas regulæ non habent, non tenentur ad ordines, neque ad officium, sed dicunt tot pater, & faciunt aliqua ieiunia. Calderin. *d. cons. 415.* alias 30. *de regular.* † Am- 3 plia, quia conuersi sunt de familia religionis, & non subsunt parochiæ, quando habitant in domibus oblatis, vel monasterio, imo sepeliri debent in monasterio, nec quarta debetur parochiæ, sub qua degunt. Feder. de Sen. *cons. 237. colum. fin. ver. ad tertium,* vbi multa ponit de conuersis, & oblatis religioni. Vide, *Oblati alicui Religioni. &c. Concl. 16.* † Declarat tamen Calder. *consi. 121. nu. 2. ver.* 4 *sed nec de illa,* alias 7. *de iudic.* vt procedat, quando conuersi sunt professi; quia tunc gaudent priuilegio clericali, alias non. † Ex- 5 tende, vt gaudeant priuilegio aliorum regularium quoad personam clericalem, etiamsi sint professi certum quid, & non tria substantialia. Calder. *d. cons. 415. circa med. ver. alij sunt,* alias 30. *de regular.* † Conuersi autem multiplices sunt; aliqui de peccato ad Deum 6 conuersi dicuntur; alii de vita laicali ad clericalem; alii ad ecclesiam secularem; & aliqui ad religionem. Calderin. *cons. 391.* alias 6. *in princ. de regular.* aliqui solam obedientiam promittunt sine castitate, & carentia proprii, & sunt milites B. Mariæ, qui appellantur gaudentes; & idem in fratribus Tertii Ordinis, aliqui promittunt carentiam proprii, & obedientiam, sed non castitatem, vt sunt fratres S. Mariæ della Scala de Senis. Calde. *d. cons. 415.* alias 30. *de regular.* † Et requiritur ad hoc, vt dicantur professi, quod 7 vere profiteantur; ideo simpliciter receptus in conuersum, etiam si promisit obedientiã superiori suo, non dicitur, professus. Cald. *d. consi. 391.* alias 6. *de regular. circa fi.* vbi multa ponit, ad hoc, vt conuersus tacite dicatur professus, & latius *consil. 415.* alias 30. *de regular.* vbi, quod nisi promittant tria substantialia, non sunt professi; quia licet promittant obedientiam, vel aliquod substantiale religionis, nisi omnia tria promittant, non sunt professi. † Conuersi 8 professi non differunt à monachis, quando sunt professi tria substantialia; quia regulantur omnino, prout alii monachi professi quoad hoc, vt tanquam monachi gaudeant eodem priuilegio; non tamen quoad ordines, & similia. Calder. *d. consi. 415. in princip.* alias 30. *de regular.* † Conuersi aliqui sunt professi, aliqui non. Cal- 9 derin. *consi. 415. in princ.* alias 30. *de regular.* † Quandoque appellan- 10 tur isti conuersi Deo deuoti, interdum confratres. interdum perpetuo oblati, interdum de familia ecclesiæ, vt Cald. *d. consi. 416. in princ.* alias 31. *de regular.* † Non professi conuersi dicuntur Deo de- 11 uoti, sed non sunt religiosi, neque tenentur continere, prout dicimus de fratribus Tertii Ordinis S. Francisci. Abb. *consi. 104. n. 4. lib. 1. ver. dico autem.*

Monachus quæ retineat, & quæ perdat per professionem. Concl. 314.

MONACHVS † dicitur mortuus mundo quoad actus ciuiles li- 1 beros. *c. monachus. 16. q. 1. l. fin. C. de sacros. eccles.* Fed. de Sen. *cons.* 104. *in fi. v. item monachus.* Gem. *cons. 80. in fi.* vbi, quod licet sit mortuus mundo; non tamen quoad victum, & vestitum. Anch. *cons. fi.*

in princ. Abb. *consi.*104. *num.*4. *lib.*1. Vide, *Professio religionis operatur.*
2 *Concl.*883.† Æquiparatur deportato. Bart. *consi.*6. *Viso testamento, n.*
3 4. *lib.*1. † Et æquiparatur condemnato in metallum. Fed. de Sen.
4 *consi.*26. *n.*5. *ver. iste autem.*† Item æquiparatur seruo; ideo quæ non potest seruus, neq; potest monachus quoad iura ciuilia. Bald. *consi.* 313. *Proponitur, quod, in prin. lib.*5. Anch. *consi. fin. in princ.* Abb. *consi.* 88.
5 *in princ. lib.*1. † Contrarium, quod non æquiparetur seruo hominum; quia monachi bene sunt serui Dei, sed non serui hominum; ideo æquiparatio non valet quoad multa. Zab. *consi.*97. *colum.*2. *in*
6 *princ. ver. nec procedit.* † Declarat Abb. *consi.*88. *Videtur dictum dominum, in princ. lib.*1. *iuncto ver. nec obstat primum, col.*3. *nu.*6. quod licet seruitus monachi sit spiritualis; tamen sicut seruus non agit contra dominum; ita neq; monachus, qui est seruus monasterii, non agit contra suum superiorem, nisi per modum implorationis officii, vt sibi ministrentur necessaria, ad quæ monasterium obligatur; sic etiam seruus implorat officium iudicis contra sæuitiã domini, & circa necessaria; sic filius agit contra patrem pro alimen-
7 tis. † Et hodie titulus loquens de seruis redditur inutilis, præterquam quod allegantur iura loquentia de seruis ad propositum
8 monachorum, ita Abb. *consi.*104. *num.*3. *lib.*1. † Et sicuti seruus habens administrationem peculii obligat dominũ; ita monachus habens administrationẽ peculii obligat monasterium, & Abbatem, ita Abb. *consi.*44. *Ad decisionem, num.* 5. *ver. præterea, & secundo,*
9 *lib.* 2. † Et sicuti seruus est capax legati alimentorum ita etiã monachus. Abb. *d. consi.*44. *col.*2. *in princ. ver. sed si esset tale relictum. lib.*2.
10 † Amplia, quod non retinet ius agnationis quoad dignitates. *cap.*
11 *præsens*, 20. *q.*3. † Amplia; quia non remittit iniuriam sibi factam
12 Feder. de Sen. *consi.*104. *in fin. ver. item si monachus.* † Amplia; quia monachus professus non potest esse iudex, neque arbiter, & sententia lata ab eo solo, vel simul cum aliis ipso iure non valet, neq;
13 confirmari potest. Bald. *consi.*313. *Proponitur, quod, per tot. lib.*5. † Extende; quia neq; arbiter, vel arbitrator, nisi de licentia superioris.
14 Anch. *consi. final. in princ.* † Amplia; quia non potest esse testis monachus, vel monialis sine licentia sui Prælati de iure Canonico; quia dicitur mortuus mundo. Ang. *consi.*233. *Punctus est, in prin.* qui
loquitur in testamento etiam ad piam causam. Vide, *Testes non idonei, vel minus idonei sine eorum culpa sunt multi, & qui. Concl.*206. Con-
15 trarium † videtur tenere Fulgos. *consi.*104. *in princ.* quod frater re-
16 ligiosus sit idoneus testis. Zabar. *consi.*97. *in princ.* † Amplia; quia non potest esse consultor, neque exequutor; ideo si fiat compromissum cum pacto, quod declarent arbitri, vel arbitratores, illud quod consulet, vel dixerit frater talis ordinis Minorum, erit nullum. Ang. *consi.*272. *Primus punctus, nu.*5. vbi, quod circa ea, quæ
17 respiciunt pietatẽ, post aliquid circa temporalia. † Extende; quia neque consuetudo contraria est attendenda. Ang. *d. consil.*272. *in*
18 *fin.* † Amplia; quia non habet velle, neq; nolle. Anch. *d. consi. final. in princ.* Abb. *consi.*88. *Videtur, in princ. lib.*1. Abb. *cons.*104. *Pro euiden-*
19 *tia, num.*2. *lib.*1. † Amplia; quia monachus non potest testari, *cap. quia ingredientibus, de test.* & quando secus, Vide Incertum Authorem post Regulas Socin. *Reg.*2. *Monachus*, vbi ampliat, & limi-
20 tat. † Limita quoad ius sanguinis, quod tolli, & perdi non potest, *l. ius sanguinis, ff. de pact.* Lap. *alleg.*101. *In quæst. proposita, nu.*7. *ver. tamen non perdit*, vbi, quod professio, quæ est actus ciuilis, non potest tollere naturalem; & ideo retinet ius agnationis, & *alleg.*102.
21 *nu.*7. † Item iura cognationis retinet, quæ sunt multa. Anch. *cons.* 420. *num.*7. vbi, quod retinet iura succedendi, si est monasterium
22 capax, ac si in seculo permansisset. † Limita; quia monachus non mendicans, & monasterium pro eo succedit fratri vocato etiam à statuto laicorum excludente filias fœminas defuncti, Lap. *d. alleg.* 101. *num.*6. *ver. hic autem in proposito, & num. sequ. per totam.* & latius
23 *allegat.*102. vbi latissime, & est casus allegationum. † Limita, vt retineat etiã iura ciuilia quoad quid; quia si erat ciuis loci, per monachatum non desinit esse ciuis, licet liberetur à muneribus. Lap.
*d. alleg.*101. *num.*8. *ver. præterea.* Lap. *d. alleg.*102. *In ciuitate Florentiæ, n.*
24 7. † Limita; quia per monachatum, & religiosum retinetur dignitas familiæ, maxime si est in Prælatura constitutus. Lap. *d. alleg.*
25 102. *num.*17. *ver. remouetur etiam.* † Limita; quia ex persona sua acquirit monasterio, prout acquireret sibi, si non esset professus; ideo habet ius accrescendi, cohærede non adeunte; item habet fideicommissum in sui personam purificatum. Bald. *cons.*246. *Mo-*
*nialis cum authoritate, ver. tertio quæritur, lib.*1. Ang. *cons.*133. *Super pri-*
26 *mo, in princ.* † Limita, quia retinet naturalia; quia viuit naturaliter, comedit, bibit, & alia facit; ideo in conditione, si decesserit quis sine filio, nõ dicitur purificata, si decessit cum filio professo; quia dicitur decedere cum filio, plene Anch. *consi.*396. *In vnum casum, per tot.* vbi dicit procedere, etiam si filius esset frater incapax, pro-
27 ut ordinis Mimorum. † Extende; quia monachus sicut seruus obligatur naturaliter, sed non ciuiliter, licet aliqui teneant contrarium, quod nec ciuiliter, nec naturaliter obligatur; sed prima verior argumento serui. Abb. *consi.*104. quod est Hugolini de Mi-
riscalchis de Bononia, *num.*3. *lib.*1. † Extende; quia pro implenda conditione possunt fratres S. Francisci de facto nominare syndicum ad distribuendum, prout posset deportatus; quia licet de iure non possint sibi eligere procuratorem, seu syndicum, bene possunt de facto pro implenda conditione. Bart. *consi.*6. *num.*2. *&*
seq. ver. secundo videtur, maxime *nu.*4. *lib.*1. vbi apost. *in ver. syndicum.*
† Extende in simili de bannito, deportato, & damnato in metallum; quia licet sit seruus pœnæ; tamen retinet iura naturalia, & etiam ciuilia tendentia ad substentationem vitæ, ita Bar. *in quæst.*
*Lucanæ ciuitatis, num.*3. *ver. tertio probatur.* † Limita; quia potest esse exequutor, & distributor ad pias causas. Abb. *consil.*44. *Ad decisio-*
*nem, nu.*2. *& seq. ver. sed iis non obstantibus, lib.*2. vbi talis distributor non potest compromittere. Bart. *cons.*5. *Visa quadam, num.*5. *ver. ad*
*hoc respondetur, lib.*1.

Monachus vnde bona acquisiuisse præsumatur. Concl. 315.

MONACHVS † præsumitur acquisiuisse in dubio potius ex hæreditate paterna, quam ex monasterio, vt licita præsumatur acquisitio, & quicquid acquirit professus, acquirit monasterio. Lap. *alleg.*62. *nu.*6. *ver. ad secundum.* † Amplia, vt monachus professus in vno monasterio, & translatus ad alium ordinem, etiam non legitime acquirit secundo monasterio; quia potius acquisiuisse præsumitur ex administratione bonorum secundi monasterii, quam primi. Lap. *d. alleg.*62. *nu.*8. *in fin. ver. quo autem.* † Declara hanc ampliationẽ, vt procedat, si steterit in secundo ordine, & administrauit bona illius; si vero stetit extra; & sit male translatus, præsumitur ex industria acquisiuisse, & acquirit primo monasterio. Lap. *d. alleg.*62. *in fi. ver. quo autem.* † Amplia, vt idem sit in Episcopo, qui habebat Episcopatum, Archidiaconatum, & Canonicatum, vt si non apparet, ex quibus bonis acquisiuerit, præsumatur ex omnibus. Fed. de Sen. *consi.*35. *Quidam monachus, n.*2. *circa fin. col.*2. *ver. sed videtur, quod dicta tertia, & in fine consilij, num.*4. vbi soluit hoc, quod aliud est, quando tractatur de acquirendo, videlicet cui acquirat; aliud, ex cuius bonis præsumatur acquisitum. & idem tenet Bald. *cons.*63. *Factum tale est, D. Nicol. in fin. ver. si autem*
*constat, lib.*1. † Limita; quia si nullo modo constare potest, ex quibus beneficiis, vel bonis acquisiuerit monachus et iam habens prioratum manualem, præsumitur monasterio, vel conuentui acquirere. Bald. *d. cons.*63. *in fi. lib.*1. † Declara, quia monachus præsumitur non acquisiuisse ex bonis monasterii, quando ecclesia agit, vt repetat solutum à monacho, alias secus. Bald. *consi.*131. *in fin.*
*lib.*3. Vide, *Bona per Prælatum acquisita. Concl.*112.

Monachus quicquid acquirit, monasterio acquirit. Concl. 316.

REGVLA; † quia monachus incapax respectu sui, sed capax respectu ordinis sui, si hæres instituatur simpliciter, acquirit suo ordini, quando vnicum ordinem professus est. Bald. *consi.*131.
*Præmittendum est, in princ. lib.*1. † Declara, vt si monachus hæres institutus tempore institutionis esset in vno ordine, tẽpore mortis testatoris in alio, & tempore aditionis in alio, cui ordini acquirat & fac plures casus. † Primus casus est, quod acquirit illi ordini de; quo testator fecit mentionem, puta instituendo hæredem monachum talis ordinis; quia ordo ille censetur institutus, quãdo monachus est incapax per se. Bald. *consi.*329. *in princip. ver. aut instituat*
*hæres, lib.*1. † Secundus casus est, quando monachus est capax etiam respectu personæ suæ, & siquidem est consanguineus testatoris, præsumitur ratione consanguinitatis institutus; ideo prolẽ retinebit in dubio vsumfructum, si nõ est consanguineus, acquirit monasterio nominato, seu ordini nominato. Bald. *d. consi.*332. *in*
*princip. ver. aut instituitur. lib.*1. † Tertius casus est, quando non est nominatus ordo monachi instituti, nec est consanguineus, nec capax per se; & tunc acquirit illi monasterio, in quo est professus tempore mortis testatoris; quia attenditur tempus mortis testatoris secundũ Bald. *d. consi.*332. *circa princ. v. aut instituitur. lib.*1. Contrariũ, † quod imo attendatur, & acquirat illi monasterio, in quo erit tempore aditionis hæreditatis, & non testamenti, tenet Fed. de Sen. prout refert Bald. *d. consi.*332. *circa princ. ver. si autem alicui re-*
*ligioni, li.*1. vbi adducit rationem; quia superior primi ordinis non potest cõpellere, vt adeat, sed superior secundi; ergo secundo acquirit, & est *consi. Fed. de Sen.*10. *In ciuitate Perusii, col.*3. *v. præterea aut*
cauetur

cantur, vbi q̃ illi domino acquiritur per seruum, qui potest iube-
7 re, vt adeat. † Declara, vt in additione hæreditatis, in qua requiri-
tur iussus superioris, acquiratur ordini, in quo est tẽpore aditio-
nis propter iussum superioris; secus est in legato, in quo iussus nõ
requiritur; quia primo monasterio, in quo erat tempore mortis
testatoris acquiritur. Bal. *d. cons. 332. v. alij tamen aliter*, vbi dicit hanc
* 8 veriorem * opin. *lib. 1.* † Amplia; quia monachus subiectus ratione
professionis Hospitali S. Ant. Vien. & suppositus Abbati certi or-
dinis diuersi, sub cuius territorio est Hospitale, S. Ant. acquirit
Hospitali, non autẽ monasterio Abbatis. Bal. *cons. 309. Proponitur,*
quod lib. 3. in pr. v. in contrariũ videtur, & latius *n. 3. v. & ex hoc fortifica-*
9 *tur.* † Amplia, q̃n monachus ẽt vagaretur extra monasteriũ; quia
adhuc acquirit suo monasterio. Anch. *cons. 424. in fi. n. 5.* vbi reddit
rationẽ, vsq; in fi. q̃ duplicatur *cons. 352.* & est subscriptũ ab Ant.
20 de But. † Amplia, etsi monasterium sit reformatũ, vt quia propter
dissolutionẽ fuerint appositi monachi alterius religionis, put in
monasterio S. Michaelis in Bosco Bononiæ. q̃ erat fratrum S. Au-
gustini, & fuit datũ monachis Montis Oliueti; quia adhuc primi
monachi ẽt viuẽtes extra monasteriũ acquirunt monasterio suo.
Anch. *d. cons. 424. Pro clariori, in pr.* q̃ duplicatur 352. & est subscri-
11 ptũ ab Ant. de But. † Restringe, nisi in alio monasterio se collocas-
sent. Anch. *d. cons. 424. n. 3.* & duplicatur 352. & subscripsit ẽt Ant.
12 de But. † Amplia; quia monachus quicquid acquirit, acquirit suo
monasterio, vel conuentui, prout filius acquirit patri, seruus do-
mino, & de singulis, *c. cum ad monasteriũ. in pr. de stat. monach.* Fed. de
Sen. *cons. 4. Testator in vlt. volunt. n. 2. v. in contrariũ videtur. & cons. 12.*
n. 5. v. quod autẽ relinquitur, & cons. 20. n. 4. ver. sed quod acquiratur con-
uentui, & cons. 35. Quidam monachus. in pr. sequitur Bal. *cons. 63. Factum*
tale est. D. Nicol. lib. 1. per tot. & cons. 309. Proponitur, quod Hospitale, n. 3.
☞ *ver. & ex hoc fortificatur. li. 3.* Vide, *Fratres mendicantes, &c. Concl. 472.*
13 Vide. *Monasterium acquirit bona. Concl. 345.* † Extende in tantũ mo-
nachum acquirere suo monasterio, vt istud sit de iure naturali, &
de consensu, qui non tollitur in dubio per Papam, & si alteraret
14 regulã, & monasterium. Anch. *cons. 424. in pr.* † Declara tamẽ, quia
si legatur monasterio, acquiritur immediate monasterio, si lega-
tur monacho, acquiritur monasterio mediante monacho. Bart. *q.*
* 11. *Quidam reliquit, in fi. pr. ver. respondetur*, & ista est opinio * cõmu-
nis Legistarum, quod si legatur monacho, non acquiritur mona-
sterio ipso iure, sed mediante persona monachi. Soc. *cons. 183. circa*
prin. lib. 2. plures citat pro hac parte Clar. *in §. testam. q. 30. ver. ex alia*
15 *parte.* † Contrarium, quod imo si monachus hæres instituitur, ac-
quiratur hæreditas monasterio ipso iure absque vllo ministerio
* monachi, tenent cõmuniter * Canonistæ, vt plene Clar. *d. §. testam.*
* 30. *in pr.* vbi citat plurimos de * cõmuni, pro vtraq; parte, ma-
xime Corn. *cons. 272. li. 3.* Soc. *cons. 183. in pr. li. 2.* Curt. Iun. *cons. 48. n.*
16 8. & dicit esse arduam quæstionem. † Declarat ipse Clar. quod o-
pinio Canonistarum debet seruari in foro ecclesiastico, & opinio
Legistarum in foro seculari; sed certe ista declaratio nullo modo
est tenẽda, & miror de ipso Claro, qui semper tenuit, quod in du-
bio opinio, quæ est pro religione, est tenenda, & in æquiorẽ par-
tem inclinandũ, maxime; quia habemus ẽt regulas priuilegiantes
de iure ciuili, quod dominiũ transfertur in Ecclesiam sine appre-
hensione. *l. vt inter diuinum. circa fi. C. de sacr. eccl.* vbi Bar. *n. 17. & 18.*
& quia apices iuris ciuilis, & solemnitates inductæ à iure ciuili nõ
seruantur, neq; comprehendunt causam piam, etiamsi in foro se-
culari agatur, vt ipsemet Clar. *ind. §. testam. q. 6. in pr. ver. est autẽ in se*
cunda, cum seq. per tot. quæstio. Extende, quia monachus in tantum ac-
quirit monasterio, vt neque testari possit, imo omnia, quæ habet
ante monachatũ per ingressum, & professionẽ, si ante non dispo-
suit, acquiruntur monasterio, prout ẽt acquisita post monachatũ.
17 Ang. de Perus. *cons. 133. Super primo. in pr.* † Amplia, vt in tantum ac-
quiratur monasterio per monachũ, vt hæreditas, vel acquisitum,
nec momento remaneat penes monachũ, *l. placet, ff. de acquir. hær.*
18 Fed. *d. cons. 4. n. 2. in fin. v. secundum prob. atur.* † Amplia in tantum, vt
monasteriũ possit adire, vel acceptare legatum, ẽt monacho no-
lente adire, neq; acceptare Arch. *in c. vnico. 18. q. 1.* quem refert, &
sequitur Fed. *d. cons. 4. n. 2. in fi. v. secundum prob. atur.* Fed. *d. cons. 20. nu.*
4. ver. sed quod acquiratur conuentui, & in fi. consilij, ver. ad solutionem, in
quibus locis, quod imo plus eximitur à propria voluntate mona-
chus, quã seruus. Bart. *in l. 1. nu. 21. ff. de vulg. & pup.* vbi alios allegat.
19 † Contrarium tenet Ang. *cons. 91. Sancta Carmelitarum, in pr.* vbi re-
spondet ad contraria, & probat hanc veriorẽ; quia æquiparatur
seruo, & non filio, & dato; quod filio æquiparetur, *l. fi. §. sin autem,*
C. de bon. quæ liber. correctoria loquens in filio non extenditur ad
20 monachũ æquiparatum. † Extende cõtrarium; quia quicquid sit
circa dissensum, bene verũ est, quod monacho absente, cui delata
est hæreditas, & non dissentiente, non potest monasterium adire.

Ang. *d. cons. 91. n. 2. ver. eo autem absente*, vbi, quod * omnes ita tenent. *
† Amplia; vt etiã procedat, quacunq; occasione acquiratur; quia 21
monasterio acquiritur. Fed. *cons. 35. in pr. & per tot.* vbi loquitur de
monacho interfecto habente filios ante monachatum, vt si certa
pars bonorum homicidæ applicetur hæredibus interfecti, succe-
dat monasterium, tanquã hæres monachi interfecti, & maxime
n. 3. ver. si volumus tenere, quod filius, col. 3. vbi tollit iura inducta pro fi-
lio vero, vel saltem fit diuisio inter eos, vt tenet in fin. † Contra- 22
rium tenet idem Feder. quod imo filii naturales succedant, & nõ
monasterium *cons. 174. Ego putarem, per tot.* vbi est consilium super
eodem casu, & credo hanc veriorem. † Amplia, vt procedat, quod 23
monachus acquirit monasterio suo, etiamsi de facto alteri Eccle-
siæ, vel monasterio sine licẽtia superioris esset factus administra-
tor; quia si trãsitus est illicitus, quicquid acquirit, acquirit primo
monasterio, cui tenetur, ita videtur velle in simili Fed. *cons. 20. n.*
4. v. modo arguendum est, vbi, q̃ Episcopus obligatus suæ ecclesiæ,
licet de facto insistat alteri officio, acquirit ecclesiæ etiam in lega-
to facto contemplatione officii, & in terminis de monacho, qui
transiuit de facto ad aliud monasterium, Lap. *allegat. 62. in fi. v. quo*
autem, sequitur Soc. *cons. 270. in pr. lib. 2.* vbi dicit * cõmunem. Ex- *
tende, † vt idem sit in moniali professa in vno monasterio; quia 24
si transit sine licentia ad aliud monasterium, acquirit primo, quã-
do transitus ad secundum non est licitus. Soc. *cons. 270. Considerat is*
its, in pr. lib. 2. vbi dicit * communem. † Restringe; quia professus 25 *
in primo monasterio, si transeat ad strictiorem petita, & non
obtenta licentia, dimittit bona quæsita primo monasterio, non
autẽ secundo. Angel. *cons. 235. Punctus est, Albertus. in pr.* † Declara ta- 26
men; quia si acquireret ratione administrationis factæ in secũdo
monasterio, si habebatur pro legitimo Prælato secũdi, psumitur
acquirere secundo, alias secus, vt ibi Lap. *d. alleg. 62. in fi.* Bald. *cons.*
63. n. 3. v. secunda est. lib. 1. † Amplia in bonis iam delatis, & acquisi- 27
tis in primo monasterio; quia si transit ad secundum de facto, nõ
transfert bona, imo, nec etiam si transit licite; quia nõ transfert,
nisi vsumfructum acquisitorum, eius vita durante. Lap. *d. alleg. 62.*
per tot. licet contrarium teneat Abb. *in c. quod à te, de cler. coniug.* sed
cum Lap. concor. Cald. *cons. 408. in pr.* alias 23. *de regular.* Vide, *Mo-* ✠
nachus transiens ad alium. Concl. 322. † Amplia; quia acquirit mona- 28
sterio secundo is, qui ante ingressum religionis fuit hæres institu-
tus, & ante aditam hæreditatem intrauit ordinem Mendicantiũ
incapacem, postea legitime translatus ad ordinem capacem si re-
perit hæreditatem adhuc vacantem acquirit secundo monaste-
rio. Fed. *cons. 27.* † Declara, quod si primus agnatus, cum per pri- 29
mũ ingressum erat delata hæreditas, non adiuit intra tempus le-
gitimum, ita quod sit delata secundo agnato, ipse professus primo
exclusus, si interim ante delationẽ apertam secundo agnato, fuit
factus capax, saltem habebit locum secundi agnati. Fed. *d. cons. 27.*
circa si. ver. si contingat. † Contrarium vtroq; casu tenet Lap. ibi in 30
addition. ad *d. cons. Fed. 27.* quia semel ius adeundi deuolutum est
agnatis per exclusionem incapacis, qui debet præferri omnibus.
† Amplia; quia si fiat legatum monacho, ita vt non possit aliquid 31
acquiri monasterio, quomodo intelligatur legatum, plene Bart.
q. 12. Quidam reliquit, vbi in prin. quod non valeat propter contra-
rietatẽ; secũdo, quod valeat; quia potest saluari octo modis, quod
non acquiratur monasterio, in quo est: item si promoueatur mo-
nachus per Papam: item, quod monachus sit minister, vel mona-
sterium: item quoad possessionem: item, quod monachus habeat
de licentia sui superioris: item pro alimentis, & necessariis: item
non quæratur ex legato, sed beneficio legis: tertio dat sex exẽpla,
quib. reiicitur ille modus, vel conditio, q̃ non acquiratur: vltimo
soluit, quod verum est, quod non acquiritur monasterio recusan-
te monacho, sed eo volente secus, allegat tex. *in l. si vsusfructus, §. si*
ita. ff. quand. dies leg. ced at. † Extende, vt idem sit, si ex contractu ce- 32
lebrato cum monacho deberetur, quod non acquiratur mona-
sterio, & si Abbas, vel monasterium petierit illud commodũ, de-
uoluatur ad alium; quia præsumitur ex dolo monachi appositũ.
Bart. *d. q. 12. ver. solutio, col. 1. v. sed quid si adiiciatur.* † Extende, vt pro- 33
cedant præmissa, etiam si in dispositione vltima, vel contractu in-
ter alios siue monacho aliquid legatur, vel pmittitur monacho,
cum hoc, quod non acquiratur monasterio, & si contrarium fiat;
tunc reuertatur ad hęredes legantis, vel disponentis, vel transeat
ad tertium vocatum; quia sicuti valet prohibitio alienationis sub
pœna, vt res ad alium transeat; tamen hoc casu non valet, secun-
dum Bar. *d. q. 12. Quidam reliquit, in ver. solutio, col. 1. ver. sed quid si adiu-*
ciatur. vsque in fi. vbi allegat pro vtraq; parte, & hanc tuetur; quia
quatenus, phibitio fit, ne ad monasteriũ deueniat; aut fit propter
odiũ, & cessat in monasterio; si fauore monachi, & tertii vocati,
adhuc idẽ; quia alienatio, quæ fit ex causa necessaria, permittitur,

& non

& non est locus pœnæ, prout in casu isto, in quo ex necessitate le-
34 gis monasterio acquiritur. † Extende idem in simili in vsufructu relicto, qui est prohibitus in aliũ transferri, & translatus reuertitur ad proprietarium, pone, quod relinquitur seruo, certe licet contemplatione serui acquiratur domino viuente seruo. Bartol.
35 *d.q.12.in v.solutio, col.2.ver.secundo probo sic.* † Declarat tamen Bart. *d. q.12.circa fi.v.tertio probatur*, quia fauore monachi talis prohibitio facta videtur; igitur pœna non cõmittitur eo volente, quatenus igitur consentiat, quod potest de licẽtia sui superioris, res est clara, si dissentiat, vel cõpelleretur coacte consentire, non acquire-
36 retur monasterio. † Amplia, vt idẽ sit in monacho præsentato in Rectorem Hospitalis non curati, & confirmato, ac instituto per Episcopum; quia cũ remaneat monachus, est suppositus suo Abbati, & non Episcopo; ideo ad claustrũ potest reuocari; quia non habet velle; nec nolle, & quicquid acquirit, acquirit monasterio.
37 Fed.de Sen.*cons.134.Casus talis est, quidam Abbas.* † Extende idem, si est factus Prior, vel Archipresbyter manualis; quia ex quo non liberatur à clausto; quia potest reuocari, acquirit monasterio. Bald.*cons.63.Factum tale est, D.Nicolaus, n.1.ver.& licet monachus, lib.1.*
38 *& n.2.ver.prima est.* † Restringe, nisi acquireret ex re, vel administratione prioratus manualis, vel quia illi relinqueretur. Bal.*cons. 63.n.1.ver.& licet monachus.lib.1.& n.3.ver.secunda est, & n.4.ver.tertia est*, vbi in fi. quod nisi constet, in dubio præsumitur acquirere mo-
39 nasterio. † Amplia, vt nec valeat consuetudo, quod monachus retineat sine licentia superioris sibi relicta contemplatione personæ à cõsanguineo, vel alio; quia est contra substantiã professionis, & nutritiua peccati. Cald.*cons.42. An valeat consuetudo*, alias
40 *4.de consuetud.* † Amplia in monacho, qui fuit depositus, & priuatus Prælatura regulari propter demerita; quia nihilominus remanet monachus, & acquirit monasterio suo. Cald.*cons.328.*alias
41 *1.circa med.de pecul.clerico.* † Declara tamen omnes ampliationes, & alia superius dicta, vt professus acquirat monasterio, quãdo professionem fecit in manib. Prælati certi monasterii, & professio est specialis in illo monasterio; si vero professio esset in genere facta in manib. generalis, & quoad ordinẽ, & religionem, tunc acquireret toti ordini & religio succederet illi, ita, quod hæreditas esset distribuenda per generalem; si vero professio esset in genere generalissimo, ita quod non esset obligatus ordini certæ religionis in specie, acquirit religioni in genere ad distributionẽ Episcopi.
42 Cald.*cons.*408. alias 23. *de reg. per tot.* † Amplia, vt nedum monachus acquirat monasterio, sed etiam professio operatur, vt bona professi transeant in monasterium. Cald.*d.cons.*408. alias 23. *de reg.* & idem de vsufructu dicit Gem. *cons.*80.*n.9.ver.secundo præmitto.*
☞ Vide, *Professio religionis operatur multa, & quæ Concl.*883. † Extende;
43 quia si legatur vsusfructus monacho indistincte; tunc etiam acquiritur monasterio. Gem.*cons.*80.*nu.9.v.quandoque vsusfructus sim-*
44 *pliciter.* † Amplia, vt procedat, etiamsi monachus professus nomine alieno emisset; quia detecta simulatione contractus acquisita spectabunt ad monasteriam, vel Prioratum etiam manualem secundum distinctionem præmissam, videl. si apparet, de cuius bonis vel administratione acquisiuit, illi debeatur, in dubio monasterio acquisiuit, sub cuius potestate reperitur tempore acquisitionis. Bald. plene *cons.63.Factum tale est, Dominus Nicolaus, lib.1.per*
45 *tot.* † Amplia; quia monachus vnius religionis, & monasterii acquirit eidem monasterio, etiamsi monasterium reformetur, & alteri regulæ monasterium concedatur; quia monachus primæ religionis dicti monasterii etiã manens extra monasterium, si moriatur, acquiruntur eius bona monasterio. Pet. de Anch.*cons.*352. *Monasterium S.Michaelis per tot.* quod etiam est subscriptum ab Ant.
46 de But. † Amplia, vt monachus de monasterio expulsus, vel licentiatus acquirat illi monasterio, donec aliud monasterium ingrediatur. Pet. de Anch.*d.cons.*352.*n.3.* & 4. vbi dicit hoc esse de mente * omniũ scribentium, quod ét est subscriptum ab Ant. de But. *&n.3.ver.consequenter.* dicit nullo modo illum desinere esse monachum, sed acquirere monasterio, ét quod esset expulsus, & essent negata illi alimenta; quia donec aliud monasterium ingrediatur,
47 primo acquirit. † Amplia etiam in monacho electo, & licentiato de monasterio, vt sibi quærat aliud monasteriũ; quia donec aliud monasterium ingrediatur, acquirit monasterio, à quo fuit licentiatus, ét si non præstitit alimenta. Anch.*d.cons.*424.*n.*4. vbi, quod
* omnes * ita tenent, & duplicatur *cons.*352. subscriptum ab Ant. de
48 But. † Extende idem, quando ab Abbate fuit expulsus, & volens redire ad disciplinam non fuit admissus; quia licet Abbas male faciat non admittendo reuertentem, & possit puniri; tamen interim, donec aliud monasterium ingrediatur, acquirit monasterio. Anch.*d.cons.*424.*nu.*4. duplicatur *cons.*352. & est subscriptum
49 ab Ant. de Butr. † Extende multo magis in monacho stante extra monasterium, cui præstantur alimenta. Anch.*d.cons.*424.*per tot.* vbi est casus consilii, duplicatur *cons.*352. † Extende sine difficulta-
te, quando ex ordine Papæ monasterium fuit reformatum, & introducti in monasterio diuersi religiosi cum decreto, quod alii stent extra, & habeant alimenta; quia acquirunt monasterio. Ant. de Butr. in subscriptione sua ad *cons. Anch.*352. † Amplia, vt quod
dicitur de monacho, procedat in omnibus fratribus, maxime S. Aug. Heremitani, & aliis, qui proprium habere non possunt in particulari; quia omnia acquirunt monasterio, & omnis alienatio per eos facta sine monasterio est ipso iure nulla. Abb.*cons.*27. *Proclara, lib.*2. Feli. & alii *in c.in præsentia, de probat.* Ias. *in auth. ingressi, n.* 24. *C.de sacrosanct.eccl. c.ad monasterium, de stat.monach.* Fel. *in c.dilecta, ver. monachus, de rescrip.* Bald. *in rubr. C. depos.* Fel. *in c.parochiano. in ver. nota, quod monachus, de sent.excom.* Soc. *cons.*10. *lib.*1. adde Bar. *in l. si liber homo. ff. de stipulat. seruo.* Abb. *in c.quando, de offic. ordin.* † Limita; quia
monachus non acquirit monasterio hæreditatem sibi delatam, & non agnitam, quando erat absens, & non adiuit; quia monasterium non poterit adire. Ang. *cons.*91. *S.ancta Carmelitarum, nu.*2. *ver. eo autem*, vbi quod * omnes ita tenent. † Limita, quando hæreditas erat delata laico, qui non adiuit, & professus postea fuit; quia si habebat cohæredes, illis accreuit tota hæreditas, & monasterio non potest adire inuito monacho. Ang. *d.cons.*91. *n.*2. *v. licet autem opinio.* † Extende, vt idem sit; si habebat substitutos. Ang. *d.cons.*91. *n.*3. *ver. secundo habet.* † Limita in monacho translato ad aliud monasterium; quia acquirit secundo monasterio, non primo, si in secundo remanet obligatus. Fed.de Sen. *cons.*19. *n.*4. *infi. ver. & ideo stylus*, vbi, quod secus, quando non transfertur, vt sit monachus, sed vt sit Prælatus; quia licet liberetur à primo; non tamen obligatur secundo post Prælaturam, sed est suppositus Episcopo, vt vbi *col.pen.ver. ad secundam, & ver. ad tertiam quæstionem*, & intellige, quod acquirit illi monasterio, in cuius potestate est tempore cõtractus; ideo si est in primo, acquirit primo, si in translato, acquirit secundo. Bald. *d. cons.*63. *ver. item oportet scire. lib.*1. † Et idẽ, licet
translatus ad Episcopatum; quia acquirit Episcopatui. Fed. de Sen. *d.cons.*19. *in prin. ver. in contrarium videtur, sub n.*3. allegat *c.cum in cunctis. de elect.* & latius *cons.*20. *per tot.* vbi loquitur in monacho confessore fraternitatis laicorum, cui factum est legatum, vt non acquirat fraternitati; quia non est obligatus; item nõ officio cõfessoris; quia non est perpetuum; item non monasterio; quia fuit ante additionem factus Episcopus de licentia superioris; igitur acquirit ecclesiæ suæ Episcopali. † Et idẽ in monacho vagabundo; quia
non acquirit monasterio. Innoc. & Host. *in c.cum olim. al secondo, de priuil.* quos refert Fed. de Sen. *d.cons.*20. *n.*4. *ver. & optime facit*, qui loquitur, quando est vagabundus; quia expulsus est; quia tali habet ordinari ab Episcopo, cui subest, vt Feder. *cons.*38. *per tot.* igitur necessario acquiret Episcopo, vt *in d.cons.*20. *col. fi. v. & propterea.* & latius *n.*4. *ver. sed quod acquiratur Episcopatui*, sequitur Bald. *cons.*60. *n.* 4. *ver. exemplum de secundo. lib.*1. † Contrarium in monacho apostante, vt acquirat monasterio suo, etiamsi sit vagabundus. Cald. *cons.*496. *in fi.* alias 5. *de hæret.* & idem tenet Fed. de Sen. *d.cons.*20. *n.* 4. *ver. & optime facit.* Anch. *cons.*424. *n.*4. *& seq.* † Et idem in monacho promoto ad Episcopatum, vel aliam ecclesiam, vel dignitatẽ, quã postea dimisit, vel ea priuatus est; quia ex quo remanet monachus Episcopo suppositus, acquirit Ecclesiæ Cathedrali. Fed. de Sen. *d.cons.*20. *in fin. ver. item nec illa opinio, quæ habet, quod dicens fin.* † Et idem in monacho Priore conuentuali creato ab Abbate in
alio monasterio; quia quicquid acquirit, dum est Prior, etiam ad nutum, & amouibilis existat, acquirit Prioratui, & non monasterio. Fed. de Sen. *cons.*35. *Quidam monachus, per tot. col.*1. *ver. sed contra videtur, & n.*4. *vsque in fi.* vbi loquitur de monacho Priore facto amouibili interfecto, vt pœna applicata hæredib. applicetur Prioratui, excluso filio vero, & monasterio, licet in fi. dicat posse inter omnes diuidi. † Restringe, vt procedat, quando non constat de
professione monachi translati in primo monasterio, nisi præsumptiue, & tacite, & constat de expressa professione in secundo; quia tunc acquirit secundo monasterio, in quo magis clare constat eũ professum. Soc. *d.cons.*270. *Consideratis iis. per tot. lib.*2. vbi dicit hoc procedere, etiamsi non constet de licentia transeundi, quæ præsumitur ex diuturnitate temporis. † Limita in mendicantibus, &
aliis, qui non possunt ratione regulæ aliquid proprium habere; quia monachus eo casu nõ acquirit monasterio, cum non sit monasterium, nec monachus capax, sed acquirit ordinario, videlicet Episcopo, si non est exemptus, & si est exemptus, acquirit Papæ. Fed. de Sen. late *d.cons.*20. *col.pen. ver. & propterea licet*, vbi reprobat opiniones tenentium, quod tanquam mortuus faciat locum antecedentibus ab intestato; quia licet sit mortuus quoad se; non tamen quoad eum, cui acquirit, & quod monachus factus frater mendi-

mendicans non acquirat monasterio. Bald.*cons.63.nu.4.col.fin.ver.*
63 *idem in monacho facto fratre Minore.lib.1.* † Contrarium, quod acquiratur hæreditas delata monacho ordinis Minorum incapaci venientibus ab intestato. Feder.*cons.16.in princ.* vbi dicit hanc verio-
*64 rem *opin. † Extende hoc contrarium, quod hæreditas delata monacho incapaci acquiratur venientibus ab intestato, etiamsi antequam hæreditas sit adita, efficeretur capax per transitum legitimum ad ordinem capacem; quia nihilominus etiam acquiritur ipsis venientibus ab intestato. Feder.*d.cons.26.per tot.* vbi est casus consilii. † Imo, quod succedant etiam mendicantes, vt vendant, & sumant victum, & vestitum, & etiam expensas pro repa-
66 ratione, & fabrica. Bald.*cons.232.in princ.lib.2.* † Imo, quod bona, & hæreditas delata acquiratur pauperibus, quib. est distribuenda per Episcopum, inter quos pauperes connumerantur mendicantes quoad alimenta, & necessaria. Ang.*cons.91.Sancta Carmelitarum,n.3.ver.secundo dicendum,* vbi dicit ita tenuisse in publica disputatione, & consuluisse Florentiæ, & pro hoc allegat tex.*in auth.*
67 *de sanct. Episcop. §. sed hoc præsenti.* † Limita in eo, qui paterfamilias existens ingreditur monasterium mendicantium; quia bona ingredientis applicantur venientibus ab intestato. Feder. de Sen.
68 *cons.26. Casus talis est.in prin.nu.3.ver. item pone, quod aliquis.* † Extende hanc limitationem, vt procedat, etiamsi quis adhuc capax esset, & ei esset delata hæreditas, qua non adita se fecit monachum Ordinis Minorum incapacem, & deinde per ingressum alterius ordinis capacis reperit hæreditatem non aditam, quod sibi debeatur, tenet Feder.*cons.27. Titio existenti, per tot.* sed Lap.in fin.tenet contrarium; quia per primum ingressum fuit deuolutum ius adeundi consanguineis, à quibus semel est exclusus, & perpetuo.
69 † Limita in monacho præsentato, & instituto per Episcopum ad ecclesiam curatam; quia ratione curæ dicitur translatus, & liberatus à claustro, non tenetur habere socium, nec subest Abbati, sed Episcopo, cui ecclesia, & cura est supposita. Fed. de Sen. *consil.*
134.in prin.ver.sed si monachus. Vide, *Monachus quando ad, &c. Concluſ.*
70 331. † Limita in monacho priuato Abbatiali dignitate; quia si stat extra, & acquirit; acquirit Episcopo, & eius bona non sunt spolia; quia desiit Abbas esse. Cardin. Zabar.*cons.75.* in casu ibi post con-
fil. incipit, *Summus Pont.* Vide, *Monachi professi quando, & c. Concl.325.*
71 † Limita in non professis, & iis, qui possunt sibi acquirere, nec promittunt carentiam proprii; quia isti possunt sibi acquirere, nec acquirunt monasterio. Cald.*cons.* 411. alias 15.*de regular. in fin.*
72 † Limita in legato facto alicui monacho de vsufructu, quando assignatur causa, cuius cõtemplatione fit legatum, videlicet vt subueniat suis necessitatibus, & indigentiis. Gemin.*cons.*80.*nu.9.ver.*
73 *quandoque ius vsusfructus.* † Declara tamen, vt procedat limitatio, quando ius vsusfructus est pro necessitate, & non inabdicabiliter, sed abdicabiliter, sed toleratur à superiore, ita videtur velle
fil. Gemin.*d.cons.*80.*nu.4.& seq.* Vide, *Fratres non possunt habere. Concl.*
74 472. † Limita, quando monachus certi ordinis capacis deputatur exequutor, vel hæres ad distribuẽdum pauperibus; quia pauperibus acquirit, & non monasterio. Bald.*cons.*332. *Præmittendum*
*est in princ.lib.*1. Vide, *Successio in bonis clerici. Concl.*869. ¶ Extende;
75 quia officium exequutoris ad distribuendum, cum sit personale, competit monacho, non autem ordini, vel monasterio, licet debeat habere licentiam à suo superiore, vt tale officium possit assumere, vel exercere. Bald.*cons.*332.*num.* 2. *ver. sequitur aliud, lib.*1.
76 † Limita, quando monachus esset Capellanus Papæ, & ex priuilegio esset capax bonorum in persona sua; quia ex quo est capax tempore agnitionis acquirit sibi. Angel.*cons.91.col.3.in princip. ver. tertio.*

Monachus non potest habere aliquid proprium. Concluſ. 317.

1 MONACHVS † non potest habere aliquid proprium; quia abdicatio proprii est vnum de tribus requisitis ad professionẽ, *eam ad monasterium, de stat.regul.* Abb.*consi.*88. *Videtur,nu.*2.*ver. ter-*
*tio lib.*1. vbi, quod dicitur proprium possidere, quando inuito su-
2 periore, vel clam ab eo possidetur aliquid. † Extende, quia neque potest conuenire ex pacto, vt aliquid habeat proprium, vel ad vsumfructum, inuito, vel inscio superiore. Abb.*d.consi.*88.*nu.*3.*ver.*
3 *quinimo, lib.*1. † Extende; quia neque potest monachus habere cellas proprias, vel portiones aliquas præcipuas. Abb. *d. consil.*88.
4 *num.*4.*lib.*1. † Amplia; quia non valet relictum factum monacho, cum hoc, quod non possit molestari ab Abbate, & si molestetur, bona relicta deueniant ad alium; quia conditio tanquam contra statum monachi, & bonos mores reiicitur. Bart.*in l. Lucius. §. tres*
heredes. ff. ad Trebellian. Abb.*consi.*44.*Ad decisionem,in princ.lib.*2. vbi, quod bona monasterio acquiruntur; quia plena administratio bonorum monasterii pertinet ad Abbatem, non ad singulares monachos. † Contrarium tenet idem Bar.*in authen.excipitur.C.de*
5 *bonis, quæ liber.* vbi si relinquuntur bona monacho cum conditione, quod nihil acquiratur monasterio, licet conditio videatur turpis, & impossibilis; ideo reiicienda; tamen valet legatum, vt monachus habeat conniuentibus oculis superioris sui, quod fieri potest, & valet tacitus consensus. Abb.*d.consi.*44.*nu.*2.*& seq.ver.sed*
6 *iis, lib.*2. † Amplia, vt sit in tantum verum, quod si legetur monacho cum hoc, quod non acquiratur monasterio, licet talia verba possent multis distingui modis, de quibus Bar.*in quæst. sua* 12. *Quidam reliquit,* vbi in princ. quod videtur nullum *in ver. contra,* quod octo modis possunt verba declarari, tertio, ibi *num.*9.*& seq.* quod reiicitur ille modus, quod non possit acquiri, tandem *in ver. solutio,* dicit, quod acquiritur monasterio volente monacho, eo non volente non acquiritur, & allegat tex.*in l. vsusfructus,§. si ita. ff. quan.*
7 *dies leg. ced.* † Limita; quia bene valet statutum Abbatis, & Conuentus causa vitandæ murmurationis, & scandali factum, vt pro indumentis, & aliis necessariis liceat cuilibet monachorum habere proprium, cum succedat loco necessariorum. Abb.*cons.*88.
8 *col.3.ver.optime ad prædicta facit, lib.*1. † Extende; quia Prælato superiore permittente potest monachus habere, & non dicitur proprium, sed in administratione, communem * dicit Abb.*d.cons.*88. *
col.3.ver.optime ad prædicta, lib. 1. † Extende; quia monachus potest
9 habere legatum sibi factum cum conditione, quod non acquiratur monasterio interpretando, non quod conditio sit impossibilis, vel turpis; ideo reiicienda, sed interpretando, ita quod conniuentibus oculis superioris sui permittentis habeat. Abb.*cons.*44.
10 *Ad decisionem,nu.3.ver.& quod hoc fieri possit.lib.*2. † Contrarium tenet Bar.*in q.*12.*in ver. contra,col.*2.*ver. quinto sic.* vbi si alimenta legantur Monacho, nullus acquirit sibi, si alicuius monasterii, etiamsi monasterio relinquatur, acquiritur monacho, quando à consanguineo; secus si ab extraneo, vide eum. † Extende, quia monachus
11 potest sicut seruus habere legatum alimentorum; quia circa ea, quæ sunt naturalia, non prohibetur. Abb.*d. consi.*44.*col.*2.*ver. sed si*
12 *esset tale relictum, lib.*2. † Declara, vt plene per Bart. *d.qu.*12. *Quidam*
13 *reliquit, ver. contra, col.*2.*ver. septimo sic.* † Extende; quia Abbas potest concedere expresse, & tacite per conniuentiam monacho administrationem certorum bonorum. *c. religiosus, de testam. lib.* 6. Abb. *d.consi.*44.*nu.*4.*ver.nam Abbas, lib.*2.

Monachus agere non potest, & quando secus, & quid possit, vel non. Concl. 318.

MONACHVS † non potest agere aliquid sine licentia sui superioris, 11. *quæst.*1. *cap. non dicatis.* Feder. de Sen. *consil.*104. *Primo*
1 *quæritur,num.*3.*ver. tertio quæritur,* vbi, quod non potest sine licentia sui superioris aliquid, & maxime infrascripta; quia non habet monachus claustralis velle, neque nolle. Bald.*consi.*1. *in fin.nu.*
*7.ver. super alio.lib.*3. Card. Zab.*consi.*28. *in fin.v. ad alia quæsita.* † Elec-
2 tioni non potest consentire monachus. Feder.*d.consi.*104.*num.*3.
3 † Eligere sepulturam non potest monachus. Feder.*d.consi.*104.*nu.* 3. † Fideicommissarius esse non potest. Feder.*d.consil.*104.*num.*3.
4 † Iudex, assessor, aduocatus, vel arbiter esse non potest monachus, Feder.*d.cons.*104.*num.*3. allegat *cap. si religiosus, de electio. & c.*
5 2.*de testam.* † Et maxime in fratribus ordinis Minorum hoc procedit; quia non potest esse arbiter. Bald.*consi.*395. *De principali. ver.*
6 *secundo dico. lib.*5. † Declara, quod sufficiat sola licentia Episcopi in iis, quæ Episcopus monacho gerenda committit; quia valent gesta etiam sine Abbatis licentia; quia Episcopus est mediatus, & immediatus superior religiosorum etiam exemptorum. Calder.
7 *consi.*75. alias 2.*de offic. delegat.* † Amplia; quia monachus spoliatus cappa nõ agit spolio; quia nihil proprium habet, & idem in monacha. Card. Zab.*consi.*17.*num.*5.*& seq.ver.ex hac ratione.* vbi *num.*7.
*9 dicit, quod omnes * Doct. ita tenent. † Restringe, quod licet monacha spoliata non agat, nec repetat tanquam monacha; tamen potest repetere, tanquam pars corporis collegii. Lap. *alleg.*51.*nu.*
16.*ver. vnde gloss.* allegat gloss. *in cap. cum dilecta, de rescript.* † Restrin-
10 ge, quando Abbas, vel Abbatissa sunt mortui; tunc agit nomine suo. Ægid.*consi.*5.*num.*7.*ver. concludo ergo.* † Declara, quia bene
11 agit tanquam monacha spolio contra monasterium, si non recipiatur, etiamsi sponte negauit, Gemin.*consil.*28.*per tot.* † Amplia;
12 quia procurator esse non potest monachus sine licentia sui superioris. Feder. de Sen. *dict.consil.*104.*num.*3.*& in fin. ver. item procu-*
13 *ratorium.* † Declara tamen, quod licet non possit monachus esse procurator sine licentia sui Prælati; si tamen agit, valet iudicium, donec sibi opponatur; quia ope exceptionis excluditur. Feder.*d.consi.*104.*n.*4.*in princ.* vbi ponit alios casus. † Amplia, quia
14 monachus agere non potest sine licentia sui superioris, nec etiam

potest

potest cõueniri, licet Papa mandauerit vendi certos fructus cuidam monacho professo; quia non censetur secum dispensare, sed secundum ius concedere, videlicet, vt de licentia superioris hoc
15 faciat. Cald. *cons.* 407. alias 22. *de regular. per tot.* † Extende; quia frater ordinis Minorum non potest aliquod officium seculare extraneum ab officiis sui monasterii exercere sine licentia sui superioris. Bald. *d. cons.* 395. *n.* 2. *lib.* 5. † Amplia, vt in tantum monachus
16 agere non possit, neq; is, qui obtulit bona sua monasterio, & seipsum, possit agere contra suos debitores, & si agat nomine suo, iudicium erit nullum, & acta reuocantur. Fed. de Sen. *consil.* 287. *per tot.* qui loquitur, quando egit nomine proprio, ac si non obtu-
17 lisset. † Amplia; quia nõ potest iurare sine licentia Abbatis. Ægid.
18 *cons.* 5. *num.* 15. † Amplia; quia testari, & donare non potest monachus, neq; monialis; quia nihil proprium habere potest. Cardin. Zabar. *consi.* 17. *num.* 5. *ver. ex hac secunda*, Petr. de Anch. *cons.* 72. *Dicta*
19 *facti, in princ. & nu.* 6. † Extende; quia neq; valet testamentum, & alienatio facta de bonis monasterii, etiamsi adsit licentia superioris. Petr. Anch. *d. cons.* 82. *num.* 5. *& 6. ver. sed aliis rationibus.* † Ex-
20 tende in Priore Cruciferorum; quia non potest testari de bonis sui monasterii etiam de licentia sui superioris. Petr. Anch. *d. consil.*
21 82. *num.* 1. *& nu.* 6. † Restringe, quando lapsi essent centum anni; quia temporis diuturnitas hoc operatur, vt solemnia omnia præsumantur, maxime si tanto tempore fuit ita obseruatum. Ancha.
22 *d. consi.* 82. *num.* 1. *&* 2. † Declara restrictionem, vt non procedat, quando constat de initio vitioso, & de titulo inualido; quia tem-
23 pus nihil operatur. Anch. *d. consi.* 82. *num.* 7. *& seq.* † Declara; quia cum licentia superioris potest habere vsum certorum bonorum, & potest eundem vsum alteri concedere de licentia superioris.
24 Card. Zab. *d. consi.* 17. *num.* 9. *vsque in fin.* † Amplia; quia non potest monachus donare, nec adire, nec repudiare hæreditatem sine
25 consensu monasterii. Fulg. *cons.* 72. *in fi.* † Amplia; quia monachus non potest suscipere mandatum ad contrahendum etiam nomine proprii monasterii; quia stat regula, quod qui non habet velle, nec nolle, non se debet forensibus negociis immiscere; & quia materia vagandi datur. Petr. Anch. *consil.* 57. *Quædam ex prædictis in*
26 *princ.* † Extende; quia multo magis prohibetur suscipere mandatum pro negociis alieni monasterii, & in hoc licentia prouincialis non suffragatur. Pet. Anch. *d. cons.* 57. *in prin.* † Et in tantum pro-
27 hibetur, & est incapax monachus, vt contractus sine mandato legitimo reddatur nullus. Anch. *d. cons.* 75. *per tot.* † Amplia; quia neque conueniri potest monachus, neq; contrahere, & si de facto
28 conueniatur, debet coram Abbate conueniri. Ægid. *d. cons.* 5. *nu.* 8.
29 *ver. secunda conclusio*, quod est Ioan. de Lignan. † Extende, etiamsi contrahendo iurauerit. Ægid. *d. cons.* 5. *nu.* 15. quod est Martini de
30 Salma, vbi, quod monachus non potest iurare. † Limita, nisi agatur de diuisione bonorum monasterii; quia monachus quilibet potest petere partẽ suam. Lap. *alleg.* 51. *nu.* 14. *v. vnde etiam monachus.*
31 † Limita; quia monachus agere potest possessorio ad restitutionem monasterii probato titulo monachali, alias non, quod die,
32 vt per Cald. *cons.* 396. alias 11. *de regular.* † Limita; quia licet monachus non possit multa, de quib. supra; tamen si iam aliqua ex præmissis fecit sine licentia superioris, tenent, & valent, maxime in iis, quæ respiciunt sacramenta, & spiritualia, & non pertinent ad collegium, vel conuentum, ita Fed. de Sen. *cons.* 104. *n.* 4. vbi vsq;
33 in fi. ponit multa exempla infrascripta. † Limita; quia potest confraternitatem contrahere sine licentia sui superioris. *c. peruenire,*
34 18. *q.* 1. † Limita; quia potest contrahere sponsalia; quia ex sponsalibus monachi oritur publica honestas, quæ non potest oriri, nisi
35 adsit consensus. *c. vnico, de sponsal. in* 6. † Limita; quia potest contrahere matrimonium nomine alieno tanquã procurator, hoc est, valet iam contractum, licet procurator esse non possit. Fed. *d. cons.*
36 104. *ver. item pone.* † Limita; quia monachus potest agere, & conueniri ratione administrationis, vel quando in studio de licentia superioris, & in aliis casibus, de quibus Ægid. *d. cons.* 5. *n.* 9. *v. tertia concl. & n.* 15. vbi, quod etiam potest obligare monasterium. Abb.
37 *cons.* 88. *per tot. lib.* 1. † Declara tamen; quia si esset in studio de licentia Abbatis, potest obligare monasterium pro honesto victu, vel necessariis, nisi licentia esset cum onere, quod alius alimentaret. Ægid. *d. cons.* 5. *n.* 15. quod est Martini de Salma. Abb. *d. cons.* 88.
* *n.* 6. *ver. & etiam communis opinio. lib.* 1. vbi dicit * communem.

Monachi literas, & scientiam habere debent. Concl. 319.

1 MONACHIS † permittitur studio literarum vacare, in tantum, quod teneatur monasterium habere magistros, qui doceãt monachos non solum Grammaticam, sed alias opportunas scientias. Abb. *cons.* 88. *Videtur, col.* 2. *ver. sed iis non obstant. lib.* 1. vbi comprobat; quia contemptor scientiæ potius dicitur membrum diaboli, quam Christi. † Amplia; quia possunt profiteri Theologiam
in publicis Gymnasiis de licentia sui superioris, & monasterium
tenetur ad expensas studii. Abb. *d. cons.* 88. *n.* 6. *lib.* 1. † Extende; quia
in tantum tenetur monasterium pro expensis sui monachi in stu-
dio, vt possit ipse studens cum licentia superioris etiam obligare
monasterium pro necessariis. Abb. *d. cons.* 88. *n.* 6. *ver. quinimo, lib.* 1.
† Extende; quia tenetur vsq; ad septennium, & etiam ad expensas
doctoratus, & regressus à studio ad monasterium, vt videtur sen-
tire Abb. *d. cons.* 88. *in fi. ver. venio ad sextum. lib.* 1. † Amplia; quia ama-
secundum aliquos potest Episcopus etiam inuito Abbate dare li-
centiam monacho eundi ad studium, expensis monasterii. Abb. *d.*
d. cons. 88. *nu.* 6. *ver. quinimo, lib.* 1. vbi dicit esse opiniones hinc inde.
† Declara; quia si monasterium est sub Episcopo, talis licentia po-
test dari ab Episcopo, non à Vicario generali, nisi Episcopus ita
haberet: si vero non est sub Episcopo, requiritur licentia Prælati
regularis cum consensu Capituli, vel maioris partis eiusdẽ. Abb.
d. cons. 88. *n.* 5. *ver. quar o ostenditur, iuncto ver. tertio potest se fundare, col.*
pen. libr. 1. † Et quod imo Vicarius generalis possit licentiam stu-
dendi concedere monachis subditis Episcopo, & aliis benefitia-
quando Episcopus est in longinquis partibus, & quando exur
consuetudo. Abb. *d. cons.* 88. *ver. venio ad quartum, lib.* 1. † Amplia;
quia Ecclesia ad sui regimen indiget viris literatis, *c. cum ex eo, de*
lectio. in 6. ideo ex licentia studendi non minuitur cultus diuinus,
sed imo promouetur vtilitas Ecclesiæ particularis, & vniuersalis.
Abb. *d. cons.* 88. *col.* 3. *in fi. ver. nec obstat, lib.* 1. † Limita; quia scientias
legum profiteri non possunt, sed bene Canonum, & Theologiæ
alias vero prophanas scientias profiteri non debent Abb. *d. cons.*
88. *col.* 3. *ver. quinto facit, iuncto ver. non obstat quintum, col. pen. lib.* 1. vbi
hoc declarat, nisi consuetudo sit contraria.

Monachus in quibus possit præiudicare monasterio. Concl. 320.

MONACHVS † & seruus quando aliquid acquirunt monasterio, eorum confessio probat contra monasterium; & ideo
monachus recipiens inuestituram pro monasterio de certis bo-
nis pro certa responsione soluendo. & confitendo potest obliga-
re monasterium, quatenus contractus sit acquisitionis, & vtilita-
tis principaliter. Bald. *cons.* 379. *Sequitur, quod anno Domini, in prin.*
lib. 1. † Amplia; quia monachus licet non habeat velle, neq; nolle,
tamen si monacho fit legatum, ita quod non acquiratur mona-
sterio, nisi ipse consentiat, non acquiritur monasterio; & ideo
potest in hoc monasterio præiudicare. Bart. in sua *q.* 12. *Quidam re-*
liquit. ver. solutio, per tot. vbi, quod de licentia sui Prælati potest vel-
le, & nolle, & si de facto compelleretur velle, esset perinde, ac si
non vellet, & monasterio nõ acquireretur. † Limita in aliis, qua
monachus soluendo non præiudicat monasterio, & si pecunia
extat, potest ab Abbate vendicari. Bald. *consi.* 131. *Procuratorum ha-*
bens, lib. 3. *in fin.*

Monachorum translatio ad alium ordinem est personarum alienatio, ideo prohibita. Concl. 321.

TRANSLATIO † monachi de ordine, & monasterio, in quo professus est, ad alium ordinem, est quædam alienatio personarum; ideo non est permissa licentia, seu facultas concedendi monacho, vt possit transire ad alium ordinem, nisi superiori immediato vna cum conuentu. Lap. *alleg.* 62. *n.* 4. *v. quia concessio talis licentiæ, vsque ad v. ad secundum caput.* vbi, quod administrator, neq; generalis ordinis non potest dare hanc licentiam, nisi caueatur constitutione ordinis; quia non est Prælatus monasterii. † Vide
plene, quando solus Prælatus possit dare licentiam, & quando re-
quiratur etiam consensus conuentus, & quando dispensatio E-
piscopi, vel Papæ, & quando sufficiat petere licentiam, licet non
obtineatur, plene per Franch. *in c. cum singula. §. prohibemus. nu.* 3. *c.*
4. *ver. in gl. in ver. canonicæ, de præben. in* 6. † Amplia; quia in tantum
dicitur alienatio personarum, quando fit translatio de monaste-
rio ad monasterium, vt cessante causa, pro qua facta est transla-
tio, debeant translati redire ad primum monasterium. Feder. de
Sen. *cons.* 29. *nu.* 1. *ver. dico etiam.*

Monachus transiens ad alium ordinem an bona hæreditaria ad secundum monasterium transferat. Concl. 322.

MONACHVS † professus in ordine Seruorũ, cui delata est hæ-
reditas patris, si exeat ex dicto ordine sine legitima licentia
vel

vel sine licentia, & alium ordinem ingrediatur, nō ipsum sequuntur bona hæreditaria, sed remanent primo monasterio. Lap. *alleg.* 62. *num.* 8. *circ. fin. ver. & cum quæratur.* †Amplia, vt procedat, etiam si esset ingressus alium ordinem arctiorem, vel de licentia legitima; quia secundum monasterium habebit solum vsumfructum, donec vixerit translatus, & proprietas remanebit primo monasterio. Lap. *d. alleg.* 62. *n.* 8. *circa fin. ver. item nec ad arctiorem*, per gl. *in c. de hoc simon.* & idem videtur velle Fed. de Sen. *consil.* 29. *n.* 1. *ver. non enim*, vbi, q̃ non debent esse onerosi secundo monasterio, prout nec detrusus ob delictum, & q̃ primum monasterium debet providere de honesto victu, & idem, quod solus vsusfructus transeat ad monasterium, in quo licite, & de licentia fuit translatus. Cald. *consil.* 408. *in princ.* alias 23. *de regularibus*, & q̃ transeat vsusfructus & non proprietas in secundum monasterium, quando proprietas est acquisita primo. Gemin. *consil.* 80. *n.* 12. *ver. pro hac parte*, vbi dicit *communem. Vide, *Monachus quicquid acquirit. Concl.* 316. Contrarium †tenet glos. *in c. quod à te, de cleric. coniug.* quia bona sequuntur personam, vbi Abb. late *à n.* 5. *vsq; in fin.* distinguit plures casus, sed vult in casu licito, & de licentia primi monasterii, quod bona sequantur personam translati, & idem tenet Card. *consil.* 28. *n.* 5. †Declara; q̃a si in primo monasterio transtulit bona expresse, non recuperat bona, sed habebit solum vsumfructum secundum monasterium; si vero tacite ex professione contulit bona transeundo ad secundum licite ex voluntate recuperat bona; quia præsumitur dedisse bona sub conditione, si in primo perseuerauerit, ita distinguit Card. Zab. *d. consil.* 28. *n.* 5. †Amplia multo magis, vt bona primo monasterio remaneant, & vsusfructus secundo monasterio solum debeatur, quando aliquis p̃ modum pœnæ, vel alias detruditur in alio monasterio, ne sit illi onerosus; quia tunc habet vsumfructum secundum monasterium, proprietas remanet primo, d. glos. *in c. de hoc, in ver. restituat, de simon.* quam ita restringit Lap. *d. alleg.* 62. *n.* 8. *ver. tamen*, & videtur velle Fed. *consil.* 29. *Quidam volens, n.* 1. *ver. & per iura prædicta*, vbi, quod non debent esse onerosi monasterio, in quod detruduntur. Card. Zab. *d. cons.* 28. *col. fin. ver. aut expellitur.* †Amplia; quia bona professi in vno monasterio semel quæsita sunt ipsius monasterii, etiam si professus valide exiret illicite, non intrando aliud monasterium; q̃a primum monasterium nedum retinet bona, sed recuperat professum. Card. *d. consil.* 28. *col.* 2. *circa fin. ver. si professio tenuit.* †Extende etiam, quando intrauit secundum monasterium illicite recedendo à primo; quia retinet primum bona, & recuperat personam. Card. *d. consil.* 28. *n.* 4. *in fin. ver. si vero recedit.* †Extende, vt procedat, etiam si licite exeat primum monasterium, & nullum aliud intret, veluti si obtinet curatum beneficium; quia bona quæsita vsq; tunc sunt primi monasterii, quærenda vero erunt Ecclesiæ, cui præficitur. Calder. *consil.* 28. *col.* 2. *in fin. n.* 4. *ver. si licite.* †Extende, q̃s est professus valide in primo, & transit valide in secundum ex necessitate, vt si fuit expulsus, & tunc bona data tacite ex professione primo, remanent primo, & vsusfructus secundo, ne inutilis reddatur & onerosus secundo. Card. *d. consil.* 28. *col. fin. ver. aut expellitur.* †Extende, quando fuit professus valide in primo, & dedit bona expresse, quia transiens ad secundum licite, quouis modo non recuperat bona, neque habere debet de iure vsumfructum; habebit tamen illud ex benignitate si monasterium secundum egeat, quod notatu dignum asserit. Card. *d. consil.* 28. *col. final. ver. si vero expresse.* †Restringe, quando professus valide, intrauit etiam valide aliud monasterium ex voluntate; quia recuperat bona obuenta tacite primo monasterio, & transfert in secundum, ex quo censetur ille dedisse tacite sub conditione. Card. *d. consil.* 28. *col. fin. n.* 5. *ver. si ingressus secundi.* † Limita in acquisitis, vel delatis post translationem factum legitime; quia quicquid acquirit, acquirit secundo monasterio, ad quod fuit translatus. Fed. de Sen. *consil.* 26. in respons. D. Jacobi de Pistorio, *in princ. ver. certum est de iure, authent. de monachis. §. vero relinquens.* Bald. *consil.* 63. *n.* 5. *ver. item oportet, lib.* 1. Limita †in acquisitis ratione administrationis in secundo monasterio, etiam sinon legitime fuisset translatus; quia adhuc acquirit secundo monasterio, ex quo præsumitur ex administratione secundi monasterii acquisiuisse, & idem si communiter reputabatur legitime translatus. Lap. *d. alleg.* 62. *circa fi.* †Limita in acquisitis, vel delatis post translationem, etiam si sit translatio non perpetua, neq; expressa, sed tacita, puta quia esset Monachus vnicus monasterii creatus Prior consentus alterius monasterii ad nutum suum; nam interim acquirit prioratui, ex quo est absolutus à monachatu per prioratum. Fed. de Sen. *consil.* 35. *Quidam monachus. per totum*, maxime *in fi.* †Declara tamen, si esset manualis Prior; quia non liberatur à clausto, vt acquirat monasterio, nisi ratione rei prioratus manualis acquireret, vel illius contemplatione relictum esset factum; quia prioratui istis casibus, & non monasterio acquireret. Baldus *consil.* 63. *ver. & licet Monachus, vsq; in fin. lib.* 1. †Limita in Monacho non professo; quia si transit ad aliud monasterium, retinet bona sua, quæ non contulit primo monasterio, in quo non est professus. Card. Zab. *d. consil.* 28. *Quidam frater. n.* 4. *ver. præsupponendo.* †Extende, etiam si esset professus in primo monasterio, q̃s professio non tenuit; quia licet bona tacite dedisset monasterio transeundo ad aliud, secum recuperat bona. Card. *d. consil.* 28. *col.* 2. *post med. ver. si fuit professus*, vbi, quod nunquam fuerunt primi monasterii. †Declara extensionem, vt non procedat, quando dedisset bona expresse; quia licet professio non teneat; tamen non recuperat bona, nisi ex coniecturis doceat se contemplatione professionis, & non alias daturus esset. Card. *d. consil.* 28. *col.* 2. *post med. ver. si expresse*, vbi tamen, quod ex misericordia restituitur. Restringe, †vt non procedat, quando contulisset bona primo monasterio; quia tunc licet in eo non sit professus transiens ad aliud, non sequuntur bona, nisi contulisset sub conditione, vel sub spe profitendi in eo; quia tunc non profitendo in eo recuperat bona. Cardin. *d. consil.* 28. *col.* 2. *post med. ver. sed de Monacho dico.* †Limita quoad vsumfructum; quia licet proprietas acquisita primo monasterio non transeat ad secundum, ad quod professus transfertur, tñ bene transit vsusfructus, hanc communem *dicit Gem. *consil.* 80. *n.* 12. *ver. pro hac parte.*] Limita; quia si legatur vsusfructus monacho alicuius ordinis contemplatione victus, & vestitus ac personæ Monachi, ita quod ipse possit acquirere tunc translato Monacho in secundum monasterium transfertur legatum vsusfructus. Gemin. *d. consil.* 80. *n.* 9. *vsq; in fin. ver. in casu autem*, vbi est casus. †Restringe limitationem, quando legatum esset factum Monacho simpliciter, quia ex quo acquiritur monasterio, in quo est Monach⁹ licet transferatur ad secundum monasterium, non transfertur legatum. Gemin. *d. consil.* 80. *per tot.* concor. Bald. *consil.* 332. *Præmittendum est.* 1. *in fin. ver. si autem alicui religioni, lib.* 1. quod acquiritur monasterio, in quo est professus tempore mortis testatoris quoad legatum. † Declara tamen; quia Monachus capax hæres institutus sit tempore mortis testatoris est in vno ordine, tempore aditionis est in alio, acquirit illi ordini, in quo est tempore aditionis, quia iubere non potest Prælatus primi ordinis, vt adeat, sed bene Prælatus secundi ordinis. Vide, *Translatio Episcoporum. Concl.* 364. Vide, *Translatio Monachorum. Concl.* 367.

Monachus transiens ad aliam religionem à quo debeat licentiari. Concl. 323.

MONACHVS †professus in vno ordine, ad hoc, vt possit ad alium ordinem transire, debet habere licentiam à suo superiore immediato, ita quod non sufficit licentia administratoris, neq; generalis, q̃ non sunt superiores immediati, nisi ex constitutione ordinis ita caueatur. Lap. *alleg.* 62. *Quidam Franciscus. n.* 3. *ver. & descendendo ad primum, vsq; ad ver. ad secundum, n.* 5. vbi, quod translatio est species alienationis personarum, & Lap. *alleg.* 131. *n.* 1. *circa fin. ver. item licentia*, idem videtur velle Fed. de Sen. *consi.* 29. *n.* 2. *ver. item quia visitator*, qui dicit requiri authoritatem superioris ordinarii in alienatione bonorum monasterii, & non sufficit authoritas visitatoris. Vide Concl. prox. seq. †Declara tamen, quod licentia Papæ supremi superioris, licet non immediate sufficit. Lap. *d. alleg.* 131. *n.* 4. *in fin. ver. ad aliud, quod.* †Declara, vt ille dicatur Prælatus immediatus, qui tempore licentiæ est immediatus propter absentiam immediati, qui si esset præsens, diceretur mediatus, ita videtur innuere Lap. *d. alleg.* 131. *in fin. n.* 5. *ver. item etiam.* Amplia, † etiam si transiret ad ordinem arctiorem; quia debet habere licentiam à suo superiore immediato. Lap. *d. alleg.* 62. *n.* 6. *ver. si autem ponatur*, vbi refert multos, & nihil firmat, pro quo vide plenissime Franch. *in c. cum singula. §. prohibemus, n.* 3. & 4. *ver. in gloss. in ver. canonicæ, de præbend. in* 6. † Declara; quia quando transit ad strictiorem, sufficit, quod fuerit petita, licet non obtenta licentia. Angel. *consi.* 233. *Punctus est, Albertus, in princ.* Vide Concl. prox. seq.

Monachus quando de vna religione ad aliam possit transire. Concl. 324.

MONACHVS †potest transire de religione lata ad strictiorem regulariter petita licentia, licet non obtenta à suo superiore laxioris regulæ. Franch. *in c. cum singula. §. prohibemus, n.* 3. & 4. *in gloss. ver. canonicæ, de præbend. in* 6. Ang. *consil.* 235. *Punctus est, Albertus, in princ.* vbi dicit verum, q̃s humilitatis causa fit transitus. Card. Zab. *consil.* 28. *Quidam frater, n.* 3. vbi reddit rationem; q̃a præsumitur spiritu Dei ductus, & in iis, q̃ ducuntur spiritu Dei, datur libertas omnibus. †Et quod posset de lata ad strictam transire. Lapus

pus *alleg.* 130. *in princ. Pro dubij*, qui nihil de licentia superioris, sed bene sub *n.* 2. *ver. similiter.* Fed. de Sen. *consil.* 5. *n.* 2. *ve. casus autem con-*
3 *cessi.* †Declara tamen, quod laxior, & strictior religio consideratur nedum respectu regulæ, sed constitutionum, & obseruantiæ,
☞ Lap. *d. alleg.* 130. *n.* 1. Vide, *Translatio Monachi ad strictiorem qualiter fiat, & licita sit. Concl.* 366. Vide, *Religio ex quibus dicatur arctior, vel la-*
4 *xior. Concl.* 141. †Amplia; quia professus potest nedum transire ad strictiorem religionem petita licentia, licet non obtenta, sed etiam potest transire ad religionem parem de licentia petita, & ob-
5 tenta sui superioris. Lap. *d. alleg.* 130. *n.* 2. *ver. si igitur.* †Amplia; quia professus potest etiam transire ad laxiorem religionem, quando professio in strictiori esset solum tacita, & talis, per quam obligaretur religioni in genere; quia sufficit, quod aliquam religionem
☞ profiteatur. Lap. *d. alleg.* 130. *Pro dubij, n.* 3. *ver. ad minorem vero.* Vide,
6 *Professio tacita qualiter emittatur, vel inducatur. Concl.* 881. † Amplia de licentia Papæ posse professum solemniter in religione stricta transire ad laxiorem nulla causa subsistente. Lap. *d. alleg.* 130. *n.* 3. *v.*
sed Papa, vbi, q etiam potest facere de Monacho non Monachum & latius ibi *n.* 2. *ver. sed prædictis*, vbi, quod potest concedere ad la-
7 xiorem, nedum respectu regulæ, sed obseruantiæ. † Extende in tantum, vt imo curia soleat dare istas licentias ad laxiorem; & ideo de facili præsumitur ista solennitas. Soc. *consil.* 270. *Consideratis*
8 *q., circa fin. ver. quarto moueor, lib.* 2. † Amplia in Monacho conuentuali, & non claustrali; quia potest transferre ad libitum etiam de sola licentia superioris immediati. Lap *d. alleg.* 130. *in fin. n.* 5. *v. item*
9 *etiam.* † Amplia; quia imo etiam professus expresse in arctiori potest transire ad laxiorem, petita, & obtenta licentia superioris. An-
10 gel. *consil.* 235. *Punctus est, in princ.* †Et quis possit dare licentiam ad
☞ laxiorem. Vide, *Translatio Monachorum, &c. Concl.* 256. † Amplia;
11 quia Monachus translatus de vna religione ad aliam legitime potest ad primam suam religionem reuerti, *c. post translationem, ante med. de elect.* Fed. de Sen. *consil.* 263. qui loquitur de licentia ordina-
12 rii, vel superioris adhibita in regressu. †Declara tamen, vt procedat ampliatio, si translatio fuit facta contemplatione personæ translati, vel etiam contemplatione monasterii, ad quod facta est translatio ex certa causa, si causa cessat, secus si durat. Fed. de Sen.
13 *consil.* 263. *circa fin. ver. verumtamen.* † Amplia; quia reuocari potest per suum superiorem Monachus professus, qui non petita licentia à suo superiore transiuit siue ad laxiorem, siue ad parem, siue etiam ad strictiorem, de laxiori, & strictiori. Rom. *consil.* 341. *Circa*
14 *primum, in princ.* de pari Lap. *d. alleg.* 130. *n.* 2. *ver. si igitur.* † Reuocatio fieri potest tribus modis. Primo; quia superior potest agere rei vendicatione. Secundo; quia potest agere ex condictione *c. sta-*
tuimus. 19. *q.* 3. Tertio; quia potest implorare officium nobile iu-
15 dicis, ita Rom. *d. consil.* 341. *n.* 2. *& seq.* †Licentia igitur peti debet p religiosum volentem transire ad laxiorem, vel parem, nedum à suo superiore, sed etiam à conuentu, & debet obtineri; si v. vult transire ad strictiorem, sufficit, si petatur à superiore, non etiam à conuentu. Rom. *d. consil.* 241. *num.* 4. licet isto casu sufficiat, quod sit
16 petita, licet non obtenta, vt supra in princ. † Limita tamen, vt debeat peti licentia à superiore ab eo, qui transit ad strictiorem, vt si non petierit, possit reuocari, tanquam quod causa leuitatis transiuerit. Lap. *d. alleg.* 130. *n.* 2. *ver. si vero transeat.* Cald. *consil.* 410. alias
17 25. *de reg.* vbi, q si causa leuitatis non est dubium, quod potest reuocari, si vero zelo religionis, potest etiam reuocari, quando non petiit licentiam, & idem expresse tenet Rom. *consil.* 341. *Circa pri-*
mum, n. 3. *ver. secundo idem est expressum, & n.* 4. † Extende, vt idem sit
18 in clerico, qui potest reuocari à suo Episcopo, si recedit sine licentia. Cald. *consil.* 310. alias 25. *de reg.* † Limita è conuerso; quia religiosus de ordine stricto non potest transire ad aliam religionem magis latam, alias esset apostata. Lap. *d. alleg.* 130. *in princ. ver. & ideo,*
19 vbi allegat Jo. Andr. *in c. sane, de regul.* † Declara; quia erit apostata largo modo apostasia minori, sed celebrans non est excommunicatus, sed bene potest reuocari. Rom. *d. consil.* 341. *in princ.* allegat
20 Lap. *allegat.* 33. *An transiens*, & apost. ad Rom. *in ver.* 33. citat alios. † Limita in professo in ordine Montis Oliueti; quia non potest transire ad alia Monasteria eiusdem religionis Sancti Benedicti, sed solum potest transire ad Ordinem Carthusiensium ex particularibus priuilegiis dicti Ordinis Montis Oliueti. Lap. *d. allegat.*
21 130. *n.* 1. *ve. secundo idem.* † Limita, quando in fraudem fieret transitus, vt si transiens statim staret extra religionem de licentia superioris strictioris regulæ. Card. Zabar. *consil.* 28. *Quidam frater, nu.* 3.
22 † Limita in religionibus Prædicatorum, vel Minorum; quia non possunt exire, neque transire sine licentia Papæ, alias sunt apostatæ. Lap. *d. alleg.* 130. *n.* 4. *v. ex prædictis not. in*
c. sane, de reg.

Monachi professi quando subsint Episcopo, & non religioni. Concl. 325.

MONACHI † professi in quacunq; religione exempta, si assumantur ad dignitatem secularem, vel Episcopatum, & deinde dignitates dimittant, vel priuentur, ex quo semel sunt absoluti à regula, professa, reincidunt in iurisdictionem ordinarii Episcopi, qui ordinabit vitam talis Monachi absoluti ab ordine suo. Arch. *c. ne pro cuiuslibet, 16. quæst.* 1. Feder. de Sen. *consil.* 5. *n.* 2. *ver. secundum hoc, & consil.* 19. *n.* 4. *ver. in contrarium videtur.* † Amplia idem in a Monacho vnius religionis translato ad Abbatiam alterius ordinis; quia si renunciat prælaturæ, vel priuetur, ex quo est absolutus à primo, & non est obligatus secundo Monasterio, remanet sub Episcopo; ideo debet procurare ingressum religionis, & si non reperiat, Episcopus ordinabit vitam suam. Fed. *d. consil.* 5. *n.* 2. *ver. in contrarium videtur, quod remanet.* † Amplia in Monacho expulso professo, qui si non recipitur, nec reperit aliam religionem, q ipsum admittat, Episcopus ordinabit vitam illius, dabit habitum, & regulam, & erit Monachus Episcopi. Fed. *consil.* 38. *per tot.* vbi, q debet dare habitum, & regulam conformem suæ professioni, si non potest illum recipi facere. † Imo dicit ibi *consil.* 38 *circa fin.* Feder. q a Episcopus poterit eidem dare curam animarum, sed Lap. hoc reprehendit; qa cum sit electus propter demerita, non debet præfici curæ animarum. † Imo; qa quicquid acquirit talis Monachus, priuatus Abbatia, & qui moratur extra Monasterium, acquirit Episcopo. Card. *consil.* 75. *in fin.* in casu, qui sequitur, incip. *Summus Pontifex, in fin.* † Amplia; quia Episcopus potest recipere professionem religiosorum, & deputare eis habitum, & normam viuendi sine particulari religione, & sunt religiosi sub Episcopo viuentes. Fed. *d. consil.* 38. allegat Innoc. & Host. *in c. porrectum, de reg.* Amplia, † quia eo ipso, quod religiosus assumitur, vel instituitur ad Ecclesiam curatam supposita Episcopo, liberatur à claustro, & abobedientia sui superioris, & subest Episcopo. Fed. de Sen. *consil.* 34. *in princ.* maxime *in ver. sed si Monachus, & consil.* 136. *in princ. ver. item est.* Vide, *Monachus quando ad claustrum. Concl.* 331. † Amplia; quia Monachus valide agit sibi commissa ab Episcopo etiam sine licentia proprii Abbatis; quia Episcopus est Prælatus mediatus, & immediatus religiosorum etiam exemptorum. Calder. *consil.* 79. alias 2. *de offic. deleg.* Vide, *Episcopus quid possit circa. Concl.* 248.

Monachus in quibus subiiciatur Prælato suo. Concl. 326.

MONACHVS † subest Prælato suo, ita quod non dicitur illius meus, neq; socius, sed maiorem habet Prælatus potestatem in Monachum suum, quam maritus in vxorem; quia vxor quoad omnia est socia mariti, præter duo, videlicet debitum carnis, & operationem. Oldrad *consil.* 267. *num.* 6. *ver. & si dicatur.* Exemde; † quia Monachus potius æquiparatur seruo respectu Monasterii, quam filio; & ideo sicut seruo hæredi instituto non potest domin⁹ adire hæreditatem eo inuito, & recusante; ita non potest Monasterium adire inuito Monacho; secus esset, si filio æquiparatur. Angel. *consil.* 91. *Sancta Carmelitarum. in pr. & per tot.* quæ probat Bartol. & alios contrarium tenentes. † Contrarium tenet Bart. *in l.* 1. *n.* 21. *ff. de vulg. & pupill.* † Amplia; quia plus est subiectus a Monachus Abbati suo, quam Episcopo. *c. qui resistit.* 11 *q.* 3. *com ut notat.* Fed. de Sen. *consil.* 34. *num.* 3. *ver. hinc est.* † Amplia; quia potest Monachus præsentatus, & institut⁹ ad beneficium non curatum reuocari ad claustrum per suum superiorem regularem, etiam inuito Episcopo. Feder de Sen. *consil.* 134. *per tot.* Vide, *Monachus quando ad. Concl.* 331. † Amplia, vt possit generalis ordinis transferre a Monachum suum de vno Monasterio ad aliud, & dicitur translatus eo ipso, quod vocatur à generali, & illum ex nunc eximit a primo Monasterio, & transfert ad secundum. Feder. de Sen. *consil.* 145. *n.* 4. *ver. sed nunquid.* Vide, *Translatio quid sit, & quando. Concl.* 361. † Declara tamen, vt non procedat vocatio, & translatio facta per generalem, quando fieret in fraudem visitatoris, ne Monachus corriperetur; quia iam cœpta visitatione non valeret translatio. Fed. de Sen. *d. consil.* 145. *n.* 3. *in fin. ver. sed pone, quod vere subditus*, vbi, quod eo casu debet Monachus potius obedire visitatori, q suo generali. † Amplia; quia Priores regulares, qui non sunt liberati a claustro, videlicet quando habent prioratus obedientiarios, de quibus per Federic. *consil.* 134. *in fin. ver. ad secundum*, non possunt sine licentia Abbatis permutare prioratus, & si permutauerint, non valet permutatio, nec datur regressus, sed sunt priuati. Federic. de Sen. *consil.* 200. *Quod permutatio, in princ.* † Amplia; qua a Abbates, & Prælati regulares possunt inquirere, corrigere, condemnare, & punire Monachos suos; quia in eis Prælati habent

jurisdictionem ordinariam. Calder. *consil.* 405. alias 20. *de regular.*
10 †Amplia; quia etiam pendente inquisitione super crimine non-
dum probato, potest Monachus carcerari, & retineri sub fida cu-
stodia, nec est admittenda cautio fideiussoria. Calder. *consil.* 406.
alias 21. *de regular.* Vide, *Abbas quid possit in suos relig. Concl.* 7. Vide,
Religiosi qualiter à suo Prælato. Concl. 147.

Monachus nouitius non potest præfici Ecclesiæ conuentuali, & quando secus. Concl. 327.

1 MONACHVS †nouitius professus de recenti non potest eligi in Abbatem, vel Prælatum Conuentus, & Collegii, *c. offici. de elect.* Federic. de Sen. *consil.* 258. *Factum tale est, quidam Abbas,* &
2 idem Fed. *consil.* 259. *in fin. ver. tertio, & vltimo.* †Limita; quia bene
potest sibi conferri alia Ecclesia non collegiata, seu conuentum
non habens. Federic. de Sen. *d. consil.* 258. *per totum,* vbi loquitur de
Ecclesia manuali, & idem repetit *consil.* 259. *in fin. ver. tertio, & vlt.*

Monachus quæ beneficia secularia obtinere possit. Concl. 328.

1 MONACHVS † potest de jure communi promoueri ad Eccle-
sias seculares parochiales, curatas, & promotus eximitur à
clausтro, & obedientia sui Prælati regularis. Fed. de Sen. *consil.* 136.
Factum tale est, quidam in princ. ver. ratio est, & consil. 134. *ver. sed si Mo-*
nachus, vbi loquitur de curata Ecclesia, *& in d. consil.* 136. *n.* 4. *ver. ra-*
2 *tio est,* dicit, quod admittitur; quia gubernat religiosus Ecclesiam
tanquam secularis, ex quo est liberatus à clausтro. † Amplia, vt i-
dem sit de Ecclesiis Episcopalibus; quia ad illas pariter potest ꝓ-
moueri, & promotus eximitur à clausтro. Feder. de Sen. *consil.* 5. *n.*
2. *ver. secundum hoc, & consil.* 19. *n.* 4. *ver. in contrarium videtur, & consil.*
3 136. *in prim. ver. ratio est.* †Amplia in tantum, vt etiam si priuetur,
vel dimittat Ecclesiam curatam, vel Episcopatum; tamen non
reincidit in obligationem clausтri; quia est suppositus Episcopo
loci, ex quo semel fuit liberatus. Feder. *d. consil.* 5. *n.* 2. *ver. secundum*
hoc, & consil. 19. *n.* 4. *ver. in contrarium videtur.* Vide, *Monachi professi*
4 *quando subsint Episcopo, & non religioni. Concl.* 325. †Declara tamen,
quod potest Monachus ꝓmoueri ad secularem curatam ex cau-
sa, & per Papam, & Episcopum solum, non autem per Abbatem,
etiam si habeat Abbas Ecclesiam secularem sub se curatam; quia
sic est solita regi per seculares, non potest ad illam promouere re-
gularem sine Episcopo. Feder. de Sen. *consil.* 136. *n.* 3. *ver. salua pace.*
5 †Contrarium tenuit Feder. *d. consil.* 136. *in princ.* & in responsione,
6 quam facit ad impugnationem. † Amplia; quia religiosus ex cau-
sa potest promoueri ad Episcopatum, & curatam Ecclesiam, ac et-
iam ad omnem aliam dignitatem; excepta collegiata curata. Fe-
7 deric. de Sen. *d. consil.* 136. *circa fin. ver. sed nullus dubitat.* †Amplia, vt
nedum possit promoueri, vt supra, sed etiam potest præsentari, &
præsentatio facta de regulari, vel electio ad curatã, vel aliam di-
gnitatem, aut Episcopalem Ecclesiam, valet, & admitti debet, si
alias est idoneus ille religiosus. Feder. de Sen. *d. consil.* 136. *per totum,*
vbi Feder. tenet hanc partem in tantum, quod Episcopus tenetur
8 instituere, licet in hoc ibi impugnetur. † Amplia; quia imo circa
curam animarum religiosus seculari dicitur magis idoneus circa
9 scientiam, glos. *in extrauag. sedes in ver. singulorum, de offic. deleg.* † Li-
mita in religioso mendicante translato legitime ad Monacha-
tum Sancti Benedicti; quia nihilominus non potest assumi per
ordinarium ad curam animarum, neq; ad curatum beneficium,
vt per Lap. *additio. ad consil. Federic.* 161. *Quidam religiosus,* vbi dicit*
hanc communem, & reprehendit Federic. tenentem ibi contra-
rium, & sequitur Lap. Card. Zabarell. *in clem.* 1. §. *Prioratus, de regu-*
10 *la.* †Limita; quia Monachus non potest habere beneficium cu-
ratum, & remanere in clausтro Monachus; quia tunc prohibetur
11 habere, ita declarat Feder. de Sen. *d. consil.* 136. *in fin. principij.* † Li-
mita; quia non potest habere beneficium seculare simplex soli-
tum regi per Clericum secularem. Federic. de Sen. *d. consil.* 136. *in*
fin. principij, & latius *consil.* 134. *in princ. ver. hinc est,* ratio est; quia ꝓ-
motus ad simplex remanet Monachus; & ideo alteratur natura
beneficii, quod esse non debet, ita Feder. *d. consil.* 136. *in fin. princ.* &
melius *circa fin. num.* 4. *ver. ratio est,* quia cum sit liberatus à clausтro
per promotionem ad curatam, illam gubernat, tamquam Eccle-
12 siam secularem, & sic non alteratur status Ecclesiæ. † Limita;
quia non potest promoueri ad Ecclesiam colleg atam cura-
tam. Feder. *d. consil.* 136. *in fin. ver. non obstat. quod*
dicit Host.

Monachus dimittens habitum quando sit excommunicatus. Concl. 329.

MONACHVS † dimittens habitum suum est ipso iure excom- 1
municatus, *c. vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi, lib.* 6. Oldrad.
consil. 202. *Quidam Monachus, in princ. & consil.* 184. *n.* 12. Vide, *Apostasia*
q. d sit, & quis, & c. Conc. 424. Vide, *Religiosus transiens ad, & c. Concl.*
143. † Amplia, vt procedat, etiam si habitum retineat religiosus, 2
sed coopertum; qa adhuc pœnam excommunicationis non euitat. Oldr. *consil.* 184. *Pater sancte, circ. fin. n.* 12. *ver. tertio obijcitur, vsq; in*
fi. consilij. † Amplia; vt etiam Monachi facti Pontifices portare de- 3
beant habitum religionis suæ, *c. Clerici officia, de vit. & honest. clerico.*
Oldr. *d. consi.* 184. *n.* 13. *ver. item ad euitandum.* † Amplia in tm esse ex- 4
comunicatum, vt si interim celebraret, incurrat irregularitatem.
Oldr. *d. consil.* 184. *n.* 12. † Amplia, vt si dimiserit habitum animo a- 5
postatandi, ppetuo sit nedum excomunicatus, sed et irregularis,
& non potest eligi in Abbatem; secus si dimisit ex leuitate, & fuit
absolutus. Oldr. *d. consil.* 202. *Quidam Monachus, circa fin. ver. nec ta-*
lis. † Limita, si timore compulsus dimittat habitum. Oldr. *cons.* 183. 6
Factum tale est, vacante, n. 14. *ver. item constitutio,* vbi et limita, vt non
procedat contra dimittentem habitum ex leuitate. † Limita, si ex 7
leuitate dimittat habitum; quia non est excommunicatus. Oldr.
d. consil. 183. *n.* 14. *& consil.* 202. *Quidam Monachus, circa fin.* † Limita; 8
quia talis Monachus dimittens habitum, si reuertitur, & absoluti-
tur reassumpto habitu, quem ex leuitate dimiserat, potest eligi
Abbas sui Monasterii. Oldr. *d. consil.* 202. *Quidam Monachus.* † Li- 9
mita, qñ transiuit ad aliam religionem, siue ex leuitate animi, siue
non; quia non est excomunicatus, & potest redum reuocari, sed
ipsemet potest agere, vt recipiatur, et si non petita licentia recessi-
erit. Abb. *consil.* 95. *In præsenti per tot.* maxime *circa fin. lib.* 1. † Exten- 10
de, vt procedat, etiam si religiosus ꝓfessus sine licentia sui superio-
ris transeat ad laxiorem religionem; quia bene largo modo effi-
citur apostata; sed tm non incurrit apostasiam proprie, neque in-
currit excommunicationem; quia *c. 2. ne Clerici, vel Monachi. lib.* 6.
loquitur, qñ dimittunt habitum, & vagantur, ꝙ cessat in illo, qui
laxiorem intrauit, & patet; quia poterit in laxiori celebrare, ita
Rom. *consi.* 341. *Circa primum, in princ.* allegat plures, maxime Lap.
alleg. 33. *an transiens,* vbi apost. ad Rom. *in ver.* 33. dat concord. & di-
cit Roma. qui potest reuocari à suo superiore ad primum Mona- 11
sterium, *n.* 2. & 3. † Extende, vt procedat; quia poterit reuocari à
suo superiore, etiam si transiuit ad religionem arctiorem sine li-
centia sui superioris, *c. Ioannes. & c. non est nostrum, & c. sane, de Reg.*
Roman. *d. consil.* 341. *num.* 3. *ver. secundo idem.* Vide, *Apostasia quid sit,*
& quis. Concl. 424. Vide, *Religiosus ad laxiorem. Concl.* 143. Vide Ma-
scardum, *Concl.* 111. *Pluribus modis aliquem apostatam probari.*

Monachus extra Monasterium esse non debet. Concl. 330.

MONACHVS † & monialis non potest esse, nec stare extra Mo- 1
nasterium; quia sicuti pisces non viuit sine aqua; ita Mona-
chus sine monasterio; & ideo si non recipiatur, potest clamare,
morior, morior, & iudex debet illum restituere, et si ꝙnte exi-
uit; qa consensus suus tendens ad peccatũ non attenditur. Gem.
consil. 28. *Attenta forma libelli, per tot.* Abb. *consil.* 104. *in pr. lib.* 1. † Am- 2
plia; qa Monachus existens extra Monasterium agit contra Mo-
nasterium possessorio, & petitorio, vt reducatur, & non obstant
ipsi exceptiones criminum, vel ꝙ sponte exiuerit; qa quoad cri-
mina admitti debet ad pœnitentiam, quoad consensum; qa ten-
dit ad peccatum, non consideratur. Gem. *d. consil.* 28. *per tot.* † Am- 3
plia in tm, vt vagatio Monachorum extra Monasterium sit exosa,
vt si superior non reuocat vagantes, possit ordinarius ex officio
illos compellere, vt redeant ad Monasterium. Gem. *d. consil.* 28. *n* 3.
ver. imo etiam. † Amplia; quia Monachi quantumcunq; mali, non 4
sunt de Monasterio expellendi, vt sint vagantes, sed sunt ad Mona-
sterium reducendi, & contrarium facientes sunt puniendi. Pe. de
Anch. *consil.* 352. *ver. ratio horum est,* incip. *Monasterium S. Michaelis,* ꝙ
est subscriptum ab Ant. de Butr. & duplicatur *cons.* 424. † Amplia; 5
quia Monachus non potest intitulari extra clausтrum, maxime in
Monasterio monialium. Pet. de Anch. *d. consil.* 352. *in fin. ver. non ob-*
stat, si dicatur, & est subscriptio Ant. de But. † Amplia; quia licentia 6
Prouincialis non releuat, vt Monachus possit vagari, & aliena ne-
gotia gerere. Pet. Anch. *consil.* 57. *Quædam ex prædictis, in princ.* † Am- 7
plia; quia si expellatur de facto Monachus ab Abbate, & velit re-
uerti ad regularem disciplinam, debet recipi, & alimentari.
Anch. *d. consil.* 352. *n.* 3. *ver. secundo respondetur,* & du-
plicatur *consil.* 424.

Monachus quando ad clauſtrum reuocari poſsit. Concl. 331.

1 MONACHVS † præſentatus ad Hoſpitale non curatum per Abbatem, & inſtitutus per Epiſcopum non dicitur translatus, nec liberatus à religione, nec à clauſtro, maxime, quando remanet cum effectu in Monaſterio, & tanquam Monachus habet alimenta, Feder. de Sen. *conſil.* 134. *Caſus talis eſt, quidam Abbas, in pr.*

2 † Amplia, vt idem ſit in Monacho inſtituto per Epiſcopum ad beneficium manuale; quia poteſt per Abbatem reuocari ad clauſtrum & ſine Epiſcopo. Fed. *conſil.* 134. *col.* 1. *in fin. ver. imo Monachum.*

3 † Amplia, vt idem ſit in Monacho facto Priore in Prioratu obedientiario, quia poteſt reuocari ad clauſtrum ad nutum Abbatis. Fed. de Sen. *d. conſil.* 134. *in fin. ver. ad ſecundum*, & dicitur Prior obedientiarius, quando ponitur ab Abbate, & Prioratus eſt ſuppoſitus Monaſterio, & eſt regularis, & Feder. de Sen. *conſil.* 200. *Quod permutatio, in princ.* ☞ Vide, *Prior conuentualis quis dicatur. Concl.* 709.

4 † Amplia, vt in tantum liceat Abbati reuocare ad clauſtrum Monachum ſuum beneficiatum ad manuale beneficium, vt nec valeat ſtatutum prædeceſſoris Abbatis cum conuentu contrarium diſponens; quia nec Abbas poteſt paciſci cum Monacho, vt perpetuo ſit clauſtralis. Feder. late *conſil.* 259. *Caſus talis eſt per tot.*

5 † Limita, quando eſſet translatus ad aliud Monaſterium, vel ad beneficium curatum Epiſcopo ſuppoſitum; qa tunc liberatur à clauſtro, nec ſubeſt Abbati ſuæ religionis. Fed. *d. conſil.* 134. *in princ. ver. nam ad hoc*, allegat *c. quod Dei, de ſtat. Monach. & c. conſtitutus de electio.*

6 † Declara, ſeu extende in tantum, vt Monachus ad Eccleſiam curatam translatus, ſit in tantum liberatus à clauſtro, & ſua religione, vt nec poſſit compelli ad retinendum ſocium religioſum. Feder. de Sen. *d. conſil.* 134. *in princ. ver. ſed ſi Monachus.*

Monachi Nigri Sancti Benedicti, & eorum priuilegia. Concl. 332.

1 MONACHI † Nigri Sancti Benedicti habent nouas conſtitutiones factas à Papa Benedicto XII. quarum meminit Joa. Andr. cuius eſt conſil. Feder. de Sen. *conſil.* 292. *Ego Ioan. Andr.* Vide, ☞

2 *Fratres Ciſtertienſes, & eorum. Concl.* 462. † Eligunt ſecundum conſtitutiones ſuas prædictas in capitulo generali præſidentes, & viſitatores, qui viſitare poſſunt Monaſteria omnia etiam monialium. Feder. *d. conſil.* 292. *in princ.* † Durat facultas præſidentium de Capitulo, & Capitulum, & eorum authoritas eſt magna; quia non eliguntur à Capitulo generali, ſed ipſi eligunt præſidentes, & viſitatores in Capitulo generali, vide plene per Feder. de Sen. *d. conſil.* 292. quod eſt Joan. Andr. qui abhorret has conſtitutiones,

3 & dicit debere reduci quoad aliqua. † Vagabundi profeſſi in regula S. Benedicti ſunt recipiendi vſque ad tertiam vagationem, & non vltra; quia incorrigibiles poſtea dicuntur. *c. Abbates.* 18. *quæſt.* 2 Gemin. *conſil.* 28. *in fin.* † Cluniacenſis ordo eſt ſub regula B. Be- ☞

6 nedicti, licet Abbas Cluniacenſis ſit caput ordinis. Vide, *Abbas Cluniacenſis caput ord. Concl.* 21. † Ciſtertienſis ordo eſt ſub regula ☞

7 B. Benedicti, licet ſit caput ordinis Ciſtertii. Vide, *Fratres Ciſtertienſes, & eorum priuilegia. Concl.* 462. † Conuentus, & Abbas Capituli Regii habent priuilegium ab Honorio Papa poſtulandi intra menſem Abbatem ad prioratum heremi de Virgianoli, alias ſolus Abbas poteſt prouidere de Abbate in dicto heremo. Baldus *conſil.* 469. *Sanctiſſimæ recordationis, lib.* 4.

Moniales conuerſæ non ſunt veræ moniales, & quæ dicatur monialis. Concl. 333.

1 MONIALES † ſeruitiales, ſeu ſeruientes, quæ appellantur conuerſæ, non ſunt veræ moniales, licet emittant profeſſionem; quia differunt in multis, nempe, nomine, exercitio, non ſeruant clauſuram, non habent vocem, non tenentur ad diuina, & multas differentias congerit Fed. de Sen. *conſil.* 213. *Ad vltimum, per tot.* ſequitur Afflict. *in conſtit. ſi quis rapere, ſub.* 19. *tit. de rap. num.* 6. *in fin. lib.* 1. Franch. *dec.* 42. *num.* 3. *lib.* 1. Abb. *in c. de monialibus. de ſen-*

2 *tentia excom. in* 2. *not.* † Amplia; quia non profeſſa non dicitur proprie monialis, licet quoad quid habeat priuilegium monialis exemplo ſponſæ impuberis, quæ proprie non eſt vxor. Bald. *conſil.*

3 197. *Omnia pacta, in fin. lib.* 5. † Extende; quia monialis non profeſſa non obligatur pœnis, de quibus *in c.* 1. *de ſtat. regular. lib.* 6. vt ibi gloſs. *in ver. profeſſæ*, & ita videtur loqui Concil. Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de regular. c.* 5. Nauarr. *conſil.* 81. *tit. de regular. lib.* 3. & ita declarat Concilium, & Conſtitutiones Pii V. in ordine ſecundum veterem impreſs. 9. & 99. & ſecundum nouam eſt 5. & 100. Jacob de Graff. *lib.* 4. *c.* 23. *& num.* 16. & 17. † Limita; quia rapiens, vel ſolli-

4 citans, aut corrumpens monialem, ſiue profeſſam, ſiue non profeſſam, punitur vltimo ſupplicio, & bona confiſcantur Monaſterio, *authen. de Monachis, §. fin.* quæ eſt canonizata *in c. ſi quis rapuerit, 27. quæſt.* 1. qui ex. loquitur de habente habitum religioſum, & de aſſiſteria, videlicet quæ eſt continuo in loco religioſo.

Moniales ſunt capaces ſucceſsionum, licet ſint mendicantes. Concl. 334.

MONIALES † Sanctæ Claræ, licet ſint Ordinis Sancti Fran- 1
ciſci, & arctiſſima ſit regula, tamen poſſunt habere bona in communi, & ſunt capaces ſucceſſionum vniuerſalium, & particularium. Bald. *conſil.* 183. *Factum proponitur tale, lib.* 5. & plenius *conſil.* 439. *Sanctus Franciſcus, lib.* 5. Card. Zabar. *conſil.* 17. *nu.* 2. *ver. ſecundus ordo.* † Extende; quia omnia Monaſteria S. Claræ ſunt ca- 2
pacia quorumcunq; bonorum, & ideo non extinguitur vſusfructus, neq; vſus per ingreſſum in dicto Monaſterio. Anchar. *conſil.* 436. *In iis dubiis, num.* 8. *& num.* 9. † Amplia; quia Moniales ſucce- 3
dunt parentibus ſuis, & aliis, *l. Deo nobis. C. de Epiſc. & Cler.* gloſs. *in c. præſens, in v. locum.* 20. *q.* 3. † Extende; qa retinent iura ſuitatis. Bald. 4
Caſtre. & alii *in d. l. Deo nobis. C. de Epiſc. & Cler.* Jaſ. *in l. patre ſuiſſe, num.* 47. *ff. de iis, qui ſunt ſui, vel alien. iur. & in l. Gallus. §. ſi eius, num.* 11. *ff. de liber. & poſthum. & in l. qui ſe patris, num.* 17. *C. vnde liber.* Dec. *in authen. ingreſſi, col.* 2. *ver. not.* 1. *C. de ſacroſ. Eccl.* † Declara tamen; quia 5
poteſt Monaſterium adire ſine facto monialis ſecundum veram opinionem Canoniſtarum *in cap. in præſentia, de probat.* quicquid teneant Legiſtæ; quia hæc opinio fauet piis locis, vt dicit Rumin. *conſil.* 204. *& ſeq. lib.* 1.

Moniales pauperes ſunt eleemoſynis adiuuandæ, & clauſuram ſeruare debent. Concl. 335.

PERICVLOSA † & vituperoſa magis dicitur indigentia in mo- 1
nialibus, quam in aliis pauperibus, *c.* 1. *§. ſane. de ſtat. Monach. in* 6. ideo eis ſubueniendum eſt Feder. de Sen. *conſil.* 282. *circa med. ver. item eleemoſynis.* † Clauſura monialium omnino eſt eleemoſynis 2
procuranda, ſi ipſæ non habent modum, *d. c.* 1. *de ſtat. Monach. in* 6. † Et in tantum moniales debent ſeruare clauſuram, vt ſi exeant, 3
ſint excommunicatæ, *cap. vt periculoſa, ne Clerici, vel Monachi in* 6.

Monialis qualiter poſsit renunciare hæreditati, & diſtrahere. Concl. 336.

MONIALIS † non poteſt renunciare hæreditati paternæ ſine 1
authoritate Abbatiſſæ, & Conuentus, ac decreto ſuperioris, quando iam hæreditas eſt acquiſita, & adita ad inſtar minoris, & ideo renunciatio facta fratribus cum authoritate Abbatiſſæ & Conuentus de hæreditate paterna iam adita non valet ſine decreto, ſicut non valeret renunciatio minoris cum ſola authoritate curatoris ſine decreto. Bald. *conſil.* 246. *Monialis cum authoritate, lib.* 1. *in princ. & conſil.* 247. *Præmiſſo ſtatuto, circa fin. ver. vento ad ſecundum, lib.* 1. † Amplia in tantum, quod non valet renunciatio, vel 2
contractus factus à ſola Abbatiſſa, vel Prioriſſa, & ex eo non re- præiudicium Monaſterio, *c.* 2. *& 3. & c. quanto de iis, quæ ſunt a prælat.* Alexand. & alii *in l. præſes. C. de tranſact.* cum aliis allegatis per Boer. *dec.* 115. † Limita, quoad bona mobilia, & quoad hæreditatem nondum aditam; quia mobilia poſſunt alienare ſine decreto, & hæreditas nondum adita poteſt repudiari cum ſola authoritate Abbatiſſæ, & Conuentus ſine decreto. Bald. *d. conſil.* 246. *in princ. lib.* 1. *& conſil. ſeq. circa fin. ver. vento ad ſecundum, lib.* 1.

Monialis qualiter probetur carnaliter cognita, & puniatur. Concl. 337.

MONIALIS † carnaliter cognita, ſeu corrupta qualiter pro- 1
betur. Lap. *alleg.* 54. *per totam.* Vide, *Carnalis copula ex quibus probetur. Concl.* 105. † Suſpecta, & diffamata tenetur facere purga- 2
tionem canonicam, alias puniri poſſet tanq; corrupta. Lap. *d. alleg.* 45. *in fin. n.* 4. *ver. omnib. autem.* † Expelli non poteſt ex monaſterio 3
monialis corrupta, ſeu diffamata, ſed debet recipi, & ſi ſponte exiuiſſet, & pagere pœnitentiam; imo agit ſpolio, ſi non recipiatur. Gem. *conſil.* 28. qui loquitur ſecundum regulam S. Benedicti. Pœna † cognoſcentis carnaliter monialem eſt pœna capitis, *ſi ſupra* 4
non dum rapere. C. de Epiſc. & cler. Jo. de Ana. *conſil.* 1. *n.* 9. & idem tenet ibi Bologn. *n.* 19. † Mitigatur de manſuetudine, q ſit perpetua 5
carce-

earceris, quando non est notoria, & non scandalosa, vel continuata. Ioan.de Anan.*d.consil.1.nu.9.*

Monasterium quid sit,& appellatione Monasterii quid veniat. Concl.338.

1 MONASTERIVM†secundum communem vsum loquendi est habitatio Monachorum,*c.Monachi,& c. in singulis,de statu Monachor.* Federic.de Sen.*consil.145.n.7.in fin.ver.Primo an dominus,* vbi, quod non importat locum aliorum religiosorum, qui non sunt Monachi; quia eorum habitatio appellatur locus religiosorum. Vide,*Loci appellatione quid veniat. Concl.*434. Contrarium te-
2 net idem†Federic.de Sen.*d. consil.145.col.penult.num.8.ver. Si vis tenere aliam partem,* vbi,quod proprie importat Monasterium, habitationem tam Monachorum, quam aliorum religiosorum et-
3 iam mendicantium. † Amplia; quia appellatione Ecclesiarum veniunt etiam Monasteria,*c.cum inter,de re iudic.* Calder.*consil.293.*
4 *num.2.ver.item verba generalia,* alias 1.*de ver.permut.*†Extende è conuerso,quod appellatione Monasterii,seu Monasteriorum in materia odiosa non veniunt Ecclesiæ seculares, gloss.*in clem.1. de elect.in ver.Monasterijs.* Gemin.*consil.131.num.2.& 3.ver. deinde dixit.*
5 †Restringe in materia larga,& fauorabili; quia appellatione monasterii veniunt aliæ Ecclesiæ seculares.Gemin.*d.consil.131.num.3.*
6 *ver.licet in materia.* †Amplia; quia Monasterium est quid vniuersale; ideo debita vnius Monasterii non sunt soluenda per aliud Monasterium, vel membrum separatum eiusdem religionis. Petr.Ancharan.*consil.332.num.4.& seq.*

Monasteria monialium qualia esse debeant. Concl. 339.

1 MONASTERIA † monialium non debent habere contigua, vel vicina Monasteria virorum propter insidias Diaboli,*ca. Monasteria,18.quæst.2.* Abb.*consil.8.Primo videtur, in princ.lib.1.* Non
2 † est licitum ingredi Monasterium monialium ēt religiosis Sacerdotibus,nisi quando ob Sacramenta ministranda monialibus infirmis necessitas vrget, vel quando sunt sepeliendæ, vel ex alia causa necessaria,puta medicinandi causa. Abb. *consil.8.col.2.lib.1.*
3 †Ad parlatorium monialium prohibetur familiaris alloquutio religiosorum,& aliorum. Abb.*d.consil.8.col.2.ver. tertio principaliter,lib.1.* vbi loquitur in monialibus institutis à Sancta Brigitta.

Monasterium non debet habere religiosos diuersæ professionis. Concl. 340.

1 MONASTERIVM†non debet habere religiosos diuersæ professionis. Petr. de Anchar. *consil.352. Monasterium Sancti Michaelis, n.2. ver. non obstat,* quod est etiam subscriptum per Ant.
2 de Butrio.†Amplia, vt multo magis procedat in personis diuersi sexus; quia Monasterium non potest habere Monachos, & moniales.Petr.de Ancharan.*d.consil.352.* quod est subscriptio Ant.de
3 Butrio. Abb.*consil.8.Primo videtur,per tot.lib.1.*†Limita; quia bene possunt Clerici subministrantes diuina officia, & Sacramenta monialibus, habere tanquam seruientes habitationem contiguam Monasterio, dummodo non per viam Collegii, sed vt singuli,& seruientes. Abb. *d. consil.8. Primo videtur,lib.1.per totum,* vbi loquitur de religione instituta monialium à Beata Brigitta, & dicit Papa secundum suum consilium obseruasse.

Monasteria regulariter non subsunt alteri Monasterio. Concl. 341.

1 VNVM† Monasterium regulariter, & de iure communi non subest alteri Monasterio. Abbas *consil.101.In quæstione,col.2.in*
2 *princ.lib.1.& consil.102.col.1.ver.nec obstat,lib.1.*†Extende; quia propterea est contra ius commune, quod vnum Monasterium soluat
3 censum alteri Monasterio; quia inducit quandam seruitutem, & subiectionem. Abb.*d.consil.102.num.1.ver.nec obstat,lib.1* †Limita, nisi immemorabili præscriptione hoc inducatur; quia habet vim tituli,& bona fides præsumitur,etiam quod sit contra ius. Abbas *d.consil.201.num.1.lib.1.*

Monasteria qualia esse,& quę seruare debeant. Concl. 342.

1 MONASTERIA†non debent esse publica, vt fœminæ cum viris habitent.Feder.de Sen.*consil.273.num.1.ver. ad primum.*

Et † quod idem Monasterium non debeat, nec possit habere 2
Monachos, & moniales, consuluerunt Ant. de Butr. & Petr.de Anchar. simul inter *consil. Anchar.consi.352.in fin.*

Monasterium quale præsumatur in dubio. Concl.343.

MONASTERIVM† præsumitur conuentuale in dubio; id- 1
eo si de Conuentu non est facta mentio, gratia non est subreptitia; quia ista qualitas inest de iure, secus si esset sine Conuentu; quia debet hoc exprimi; quia est contra naturam Monasterii,& ita seruat stylus Cancellariæ. Cassad. *dec.12. de præb.n.22.v. facit etiam stylus,* alias secundum antiquam impressionem,*num.10.*

Monasterium habetur loco filii,& quando secus. Concl.344.

MONASTERIVM†habetur loco filii; & ideo in pacto, vel 1
statuto dictantibus, quod decedenti sine filiis non habeat locum dispositio in eo, q Monasterium ingressus decessit; qa ingressus,& profitens habet Monasterium p filio,*c. in præsentia.cum ibi not.de prob.* Lap.*alleg.130.n.19.ver.item si mulier,* &*communiter *
omnes,ita tenere dicit Ang.*consil.80.n.3.v. confirmatur hoc,* vt ipse *n.4.in fi.* dicit hanc opinionem falsissimam, & etiam*communem *
dicit Corn.*consil.18.col.5.n.17.* qui dicit, q hæc opinio in iudiciis est sequenda,*lib.4.& n.18.* dicit, quod ista est*communis opinio, *
& communis obseruantia. Vide,*Matrimonium quando dicatur,& c.* ℵ
Concl.134.†Contrarium tenet Ang.*consil.80.Ioannes,col.fin.n.4.in* 2
fin.ver.coadiuuo autem, vbi, q licet Dd. moueantur hac ratione, tñ falsissima est; quia bene Monasterium succedit, sed non habetur loco filii, vt *n.4.ve.nec obstat tex.* vbi dat alia exempla. Bald.*cons.127. Quidam ser Petrus,n.3.lib.5.* vbi, q bene ingressus Monasterii fingit eum habere filium, sed Monasterium non est filius; imo potius tanq pater arrogator,& Ant.de Butr.*consil.23.in princ.* dicit, q nulla lege cauetur,& quod est*communis opinio, *&*c. in præsentia,de *
prob. dicit, quod est loco hæredis, non quod loco filii. † Declarat 3
Corn.*d.consil.18.n.18.in fin. lib.4.* primam opinionem p cedere de jure Canonico ex mente Im.*in l.si ita quis.§ fin.ff.de leg.2.*†Declara, 4
qa Monasterium habetur loco filii; vnde in portione debita non potest grauari, licet quoad residuum bonorum possit priuari monasterium, sicut filius. Alex.*consil.121.Viso themate,ver.quarto, p hoc, in princ.lib.2.*†Amplia, vt monasterium non tm habeatur loco fi- 5
lii in casu dispositionis statuti loquentis simpliciter, sed etiam si dispositio loquatur de filiis ex eis natis ex p prio corpore, secundum veram opinionem, de qua Lap.*d.alleg.130.n.19 .ver.item si mulier,* vbi, quod hoc procedit iuris interpretatione. Bart. *in consil.1. Parmensis quidam,lib.1.* q loquitur in substitutione facta decedenti sine filiis ex proprio corpore, vt monasterium excludat substitutum; & quia habetur loco filii monasterium; & qa conditio impediens religionem tollitur.†Contrarium tenet plene Bald. *cons.* 6
407.In quæstione,qua vertitur,n.13.ver.tangitur etiam,lib.1. vbi, quod hæc opinio consueuit vsu adprobari, & respondet ad contraria, q non impeditur vita contemplatiua; quia religiosi non mouentur ex istis mundanis, vbi, quod cessat interpretatio, vbicunq; constat de mente.†Amplia, vt multo magis procedat in monasterio, in quo vxor est professa de consensu mariti; quia tale mona- 7
sterium magis dicitur loco filii; quia ab vtroq; dicitur quasi genitum, ex quo sola vxor non poterat profiteri; vnde verificatur etiam in dispositione loquente de filio amborum. Lap.*d.alleg.130.n.* 8
19.ver.imo plus.†Declara tamen, quod filiatio monasterii est per fictionem,& de iure ciuili,& canonico,& sic de iure positiuo. Fed. de Sen.*consil.35. Quidam Monachus, n.1. in fin.ver. præterea filius,col.2. & consil.174.ver.Monasterium.* Ang.*consil.80.Ioannes,n.1.* vbi, quod est filius iuris artificio.†Amplia, vt in tantum monasterium ha- 9
beatur loco filii, vt si ingrediens monasterium, & profitens in eo habuisset, & reliquisset filios legitimos, in acquisitis post professionem monasterium præfertur filiis naturalibus. Feder. de Sen. *consil.35.per tot.* qui loquitur in monacho interfecto, vt pœna, quæ applicatur hæredib° interfecti, debeat applicari monasterio, non autem filio naturali,& respondet ad iura pro filio naturali,*num.3.*
ver.si volumus tenere,quod filius.†Amplia, vt monasterium habeatur 10
loco filii in tantum, vt rumpatur testamentum, in quo testator, q postea ingressus est monasterium, non instituit ipsum monasterium saltem in legitima. Feder.de Sen.*consil.165.Glossæ referunt,ver. rogo excusatum.* Bald.*cons.9. Mulier fecit,lib.5.* & ista*est communis o- *
pinio. Jas.*in auth.si qua mulier,n.17. C. de sacros. Eccl.*†Contrarium, 11
quod etiam si nihil relinquatur monasterio, non rumpatur testamentum. Bart. *in d. auth.si qua mulier,num.8.C. de sacros. Eccl.* cuius

* opinionem communem* dicit Rip. *in l. si vnquam, quæst. 35. n. 94. C.*
* *de reuoc. donat.* & hanc magis* communem, & veriorem, & æquiorem, quæ fauet testamento, dicit Clar. *in §. testamentum, quæst. 28. n.*
12 *5. v. aut vero, in fi.* saluo iudicio S. Matris Ecclesiæ. † Amplia in donatione, & quacunq; fauorabili dispositione. Angel. *consil. 235. n.*
13 *2. circa fin. ver. non obstant.* † Amplia idem in dispositione hominis, & vltima voluntate; quia substitutio facta alicui, si decesserit sine filiis ex suo corpore natis, expirat, si ingreditur Monasterium; qa Monasterium habetur loco filii, ex quo illa verba, *ex suo corpore*, tacite inerant, quæ nihil operantur; & quia alias prohiberetur ingressus religionis; ideo habetur pro non apposita hæc conditio. Bart. *in cons. 1. Parmensis quidam, per 10. lib. 1.* idem Bar. *in l. si ita q.s, §. fin. ff. de leg. 2.* vbi ponit idem consil. extensum. Corn. *cons. 253. Ardua est, in princ. lib. 4.* qui multos allegat, vbi *n. 4.* ipse tenet contrarium, & quod Monasterium ingrediens faciat deficere conditionem, *Si sine filijs decesserit*, quia habetur loco filii. Calder. *consil. 372.* alias 43. *de testam.* qui mouetur principaliter; quia conditio habetur pro non apposita. Dd. *in c. in præsentia, de prob.* & Cald. *consil. 259.* Bald. *consil. 196. lib. 1.* Jas. *consil. 212.* Soc. *in l. 1. col. 3. ff. de reb. dub.* Rip. *in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebell.* Alex. *consil. 121. lib. 2. & consil. 25. li. 3. & consil. 92. li. 4.* Dec. *consil. 426.* pleniss. Alex. *consil. 121. Viso themate, per tot.* maxime *n. 3. & seq. ver. sed præmissis non obstantibus, lib. 2.* vbi pro vtraq; parte allegat, & tollit omnia contraria, *& n. 11.* dicit
* hanc magis* communem, & apost. magna *in ver. contrariam* dicit
14 communem Legistarum, & Canonistarum. † Extendit Alexan. *consil. 121. per tot. lib. 2.* etiam si testator, vel pater dixit, *Si decesserit sine*
☞ *filijs legitimis & naturalibus, lib. 2.* vbi tollit omnia contraria. Vide,
15 *Substitutio. Concl. 811.* † Quando autem dispositio est simplex, *Si decesserit sine filijs*, quod Monasterium sit loco filii. Ang *consil. 91. col. 2.*
16 *in fin. ver. secundo dicendum.* † Extende, vt idem sit, si in testamento dicat, quod substituit tali vnico eius filio talem, *Si decesserit sine filio ex se legitime nato*, quia Monasterium habetur loco filii. Bart. *consil.* 104. *Punctus quæst. talis est, lib. 2.* & quia ét talis conditio impeditiua vitæ contemplatiuæ habetur, p non appositæ; & idem, si testator dixit, *si decesserit sine filijs legitimis.* Bald. *consil. 286. Pater tres habens, lib.*
17 4 † Extende, vt procedat ét in legato facto Titio, *si filios habuerit*, quia si Titius ingreditur Monasterium, dicitur habere filios, & consequitur legatum, *auth. de sanct. iß. Episc. §. sed & hoc præsenti, & auth. nisi rogati.* C. *ad Treb.* Alex. *d. consil. 121. n. 4 in fin. ver. secundo, p hatur,*
18 *lib. 2.* † Declara, q dicitur, Monasterium haberi loco filiiin conditione fideicommissaria, procedere, qñ ordo illius Monasterii est capax hæreditatum, & legatorum, alias secus. Bald. *consil. 127. Quidam Ser Petrus, n. 3. ver. ex hoc soluitur, lib. 5.* Ang. *consil. 91. Sancta Carmelitarum, col. 2. ver. secundo dicendum*, vbi, q acquiritur pauperibus,
19 non Monasterio. † Contrarium per plura tenet Angel. *consil. 80. Ioannes suum condidit, in princ.* vbi omnino negat hoc esse verum ex mente disponentis, qñ addidit aliqua verba, puta *naturales, legitimos*, vel similia; quia tunc necessario intelligitur de veris filiis naturalibus, & idem tenet Corn. *consil. 18. Circa hanc consultationem, col. 3. n. 6. & seq. ver. nec videtur præductis*, vbi, q ratio, propter quam deficiat fideicommissum, non est, quia Monasterium sit loco filii, quæ non procedit, qñ dictum de naturalibus, sed est conditionis phibitio; quia impedit vitam contemplatiuam, vbi allegat Calder *consil. 372.* alias 43. *de testam.* Corn. *consil. 253. Ardua est profecto*, vbi, quod non habetur loco filii, qñ dixerit testator, *Si decesserit sine filijs legitimis & naturalibus, lib. 4. a n. 4. v. q, in fin.* Cald. *consil. 376.* alias 47. *de testam.* quod duplicatur *consil. 465.* alias 1. *qui filij sint legitimi, circa med. ver. item ad hoc facit*, vbi, quod si adsunt verba, *filius legitimis, & ex proprio corpore*, intelligitur tunc de natis naturaliter ex fœmina. Bald. plene *consil. 196. Testamentum Pucciarelli, lib. 1.* vbi, q ita fuit iudicatum Treuisii, & adducit, q ratio naturalis vincit ciuilem & plures sunt, & fortiores ex verisimili mente, & quia maior charitas suorum expressa, q̃ tacita interpretatio iuris, prævalet.
20 Alex. *consil. 2. nu. 3 lib. 1.* † Declarat pleniss. Alex. *consil. 13. Circa primum, n. 4. & seq. ver. nec obstat, lib. 3.* vbi, quod si dictum est simpliciter, *Si filius meus decesserit sine filijs, & ingrediatur monasterium capax successionis, & profiteatur*, tunc clarum est, q est loco filii, & quod Monasterium excludit substitutum; si vero fuit dictum, *Si decesserit sine filiis legitimis & naturalibus*, & tunc multi volunt, q non ex-
* cludatur substitutus, sed* communis est in contrarium, apostilla ad Alex. *consi. 121. Viso themate, n 3. lib 2 in ver. contrariam*, si vero fuit additum, *Sine filiis legitimis & naturalibus, & ex suo corpore procreatis*, adhuc sunt opiniones; quia Alex. *d. consil. 121. n. 3. & seq.* maxime *nu. 10. & 11.* dicit, quod si substitutus est de descendentibus testa-
* toris, non excluditur, alias secus, & dicit* communem, & magis
* communem, & ibi apost. *n. 3.* dicit contrariam communem.* Sed
21 † quando Monasterium, seu fratres Minores S. Francisci, vel alii mendicantes suat omnino incapaces successionis; tunc Alex. *consil. 13. n. 4. & seq. lib. 3.* dicit* communem esse, quod admittatur* substitutus; quia duo sunt necessaria: Primum, q grauatus profiteatur in Monasterio; secundum q Monasterium capere possit, seu velit; quia si non potest, vel non vult capere, substitutus non excluditur, & pluries dicit* communem *num. 4. & n. 5.* † Amplia;
quia fideicommissum, vel substitutio facta decedenti sine filiis legitimis, nedum cessat per ingressum Monasterii, vel religionis ad fauorem Monasterii, sed etiam si grauat° aliis bona relinquat, veluti, si inter tres masculos esset facta per patrem substitutio, & ingrediens Monasterium institueret hæredes masculos, & fœminas; qa potest, ex quo Monasterium habetur loco filii ét ad hunc finem. Bald. *consil. 286. Pater tres, lib. 4.* vbi videtur velle, q ex quo frater, cui debet fieri restitutio, est institutus, quod ipse debet habere id, quod consequeretur mortuo grauatur, in residuum disponit libere. † Amplia; quia sicut pater & mater transmittunt filiis hæreditatem, & iura adeundi; ita etiam professus transmittit ad Monasterium tamquam ad filium; quia loco filii est etiam circa hoc, & circa suitatem. Bald *consil. 55. Quidam Lilius, nu. 2. & 3. ver. nec obstat, lib. 5.* † Extende, vt idem sit in monali; qa pariter transmittit hæreditatem sibi delatam à patre in Monasterium; qa loco filii est. Bald. *consil. 183. Factum proponitur, n. 1. ver. vnde concludit, lib. 5.* † Restringe, vt non procedat in hæreditate fraternitate non adita, neq; quando esset mortua monialis, quia tunc monasterium non potest adire; qa loco filii non est monasterium mortua moniali, vel Monacho. Bald. *consil. 183. n. 3. v. q, in fin. ver. de hereditate vero, lib. 5.* † Contrarium tenet idem Bald. *consil. 479. Magna quæstio, lib. 5.* vbi, quod æquiparatur monachus filio infanti. † Limita, quia monasterium non habetur loco filii vltra duos casus, de quibus *in §. sed & hoc præsenti, authen de sanct. Episc.* ita Fed. de Sen. *consil. 175. in princ. ver. ad §.* & Ægid. Bellam. *consil. 33. n. 1. in fin. ver. nec obstat*, vbi, quod *§. Sed & hoc præsenti*, est extensiuus contra ius; ideo non egreditur suos terminos expressos. † Limita in iis, in quibus Monasterium, vel Ecclesia prohibentur succedere, prout in emphyteusi; quia emphyteusis Ecclesiastica, vel priuati, quæ non transit ad Ecclesiam, vel Monasterium, licet transeat ad filios, non transibit in monasterium, licet haberetur loco filii, plene Ant. de Bur. *consil. 23. in princ.* † Limita in dispositione statuti; quia si applicatur pœna aliqua filiis ex iniuria facta patri, & pater esset Monachus, & haberet filios, intelligi debet de veris filiis, non de Monasterio. Feder. de Sen. *d. consil. 173. Ego putarem, per tot.* vbi, quod Monasterium habetur loco filii large sumpto vocabulo, & per fictionem, & sic est filius ciuilis, non autem naturalis. Tiraqu. *in l. si unquam, in ver. susceperit, n. 44. & 47. C. de reuoc. donat.* † Limita in contractu & dispositione inter viuos. Ant. de Butr. *inc. in præsentia, de probatio.* quia in contractibus verba sunt stricte accipienda, *l. quid adstringendæ, ff. de verbor. obligat.* † Limita in eo, qui ingreditur Monasterium, sed non est professus, vel alias ex ingressu non dedicat bona sua Monasterio, vel Ecclesiæ, sed legando vult bona sua deuenire ad Ecclesiam, vel Monasterium, quia non habetur Monasterium loco filii. Bald. *consil. 85. Quæritur vtrum ille in prin. lib. 1.* † Extende; quia is, qui donat Monasterio bona sua sine ingressu, non dicitur donare filio; quia filii loco non habetur Monasterium sine ingressu; ideo si postea habeat filios, reuocatur donatio, maxime si est simpliciter facta, & non fauore animæ. Bald. *consil. 215. Punctus quidam, lib. 5. in fin.* † Et quod Monasterium non habeatur loco filii, nisi qñ quis ingreditur Monasterium, est *consil. Anchar. 420. Quidam Ser Antonius, num. 5.* vbi, quod Monasterium dicitur succedere eodem iure, quo professus; quia talis hæres habeor, qualis est ille, per quem hæres efficior, *l. si quis filium, §. si filius. ff. de acquir. hæred.* vbi loquitur contra Ecclesiam, † Extende, vt nullo modo quis possit extra casum ingressus Monasterii cum professione, & dedicatione sui, & suorum Monasterio facere, quod Monasterium, vel Ecclesia habeatur loco filii in præiudicium fideicommissarii. Bald. *d. consil. 85. n. 3. ver. item grauatus, lib. 2.* † Limita; quia Monasterium, vel Ecclesia non habentur loco filii, quando fideicommissum est factum filio decedenti sine filiis ad fauorem piæ causæ, vel ad fauorem Ecclesiæ. Bald. *d. consil. 8 ca. 3. ver. quod vt apertius*, & idem, si Hospitali, vel Monasterio. Baldus *consil. 280. lib. 1.* & idem, si fideicommissum sit ad fauorem alterius Monasterii. Angel. *consil. 91. col. 2. in ver. secundo dicendum.* Alexand. *consil. 121. num. 7. ver. fortificatur, lib. 2.* † Extende limitationem, vt procedat, etiam si pauperes, vel Schola, habens annexum Hospitale pauperum essent substituti filio decedenti sine liberis. Baldus *consil. 407. In quæstione, quæ vertitur, n. 4. ver. tertio videndum, lib. 1.* vbi, quod talis Schola dicitur causa pia. † Extende, vt procedat etiam si Ecclesia, vel pauperes immediate non sunt substituti, veluti sta-

ſtator inſtituit duos filios, & primo morienti ſine filiis ſubſtituit ſuperſtitem, & ambobus decedentibus ſine filiis, ſubſtituit piam cauſam; qa ſi primus ingrediatur Monaſterium, ipſum Monaſterium non habetur loco filii, licet prima ſubſtitutio ſit in fratrem, & hoc fauore piæ cauſæ, q̃ vltimo loco ſubſtituta eſt, quia quandoq; quis capit ex perſona alterius, quod non caperet ex perſona ſua. Bald. *conſil. 407. n. 4. ver. tertio videndum, lib. 1.* vbi dicit, q̃ paſſus
38 eſt ſubtilis. †Extende etiam ad effectum alienandi emphyteuſim Eccleſiaſticam per ingreſſum religionis; quia licet commoditas duret durante vita emphyteutæ in Monaſterio non obſtante pacto contrario, tamen Monaſterium non habetur loco filii contra Eccleſiam. Bald. *conſil. 427. Super puncto, n. 3. ver. in contrarium, lib. 4.*
39 †Limita, quando teſtator, vel diſponens contrarium exprimeret, videl. quod non haberetur loco filii Monaſterium. Bald. *conſ. 196.*
40 *Teſtamentum Pucciarelli, lib. 1.* †Limita, q̃n adeſſet decretum Principis, quod non haberetur Monaſterium loco filii, quando conſtat de mente teſtatoris, quod intellexit de naturalibus filiis; q̃a Monachus, dum vixerit, habebit bona, eo mortuo, fideicommiſſarii vocantur. Bald. *conſil. 407. In quæſtione, n. 13. ver. tangitur etiam, lib. 1.* vbi, q̃ etiam ceſſante decreto, ſi conſtat de mente, hæc opinio eſt
41 vera, & vſu conſueuit recipi, & ibi reſpondet ad contraria. †Limita, quando Monachus eſſet Capellanus Papæ, & diſpenſatus, vt poſſet proprium habere; quia non acquiritur Monaſterio, quod non eſt loco filii hoc caſu. Angel. *conſil. 91. col. 3. in princ. ver. de tertio*
42 *dicendum.* †Limita, quia Monaſterium non habetur loco filii mortuo Monacho, vel moniali; quia tunc deficit imago, & radix, ideo non procedit argumentum eo caſu. Bald. *conſil. 183. n. 3. lib. 5.* & Iatius *conſil. 439. S. Franciſcus, lib. 5. n. 2. ver. de hæreditate vero,* vbi, q̃ non tranſmittit hæreditatem fraternam non aditam in Monaſterium.
☞ Vide, *Monaſterium acquirit bona. Concl. 345.* †Limita, q̃n Monaſte-
43 rium eſt ordinis, qui non eſt capax hæreditatum, vel legatorum; quia non habetur loco filii. Bald. *conſil. 127. Quidam Ser Petrus, n. 2.*
* *lib. 5. ver. ſuper ſecundo,* & eſt *communis opinio Alex. *conſil. 13. Circa*
44 *primum. n. 4. & 5. lib. 3. ver. nec obſtat, ſi diceretur.* †Limita; quia Monaſterium non habetur loco filii in iis, q̃ relinquuntur alicui tanquam de certo genere, vel tanq̃ primogenito; quia ſi ille efficiatur Monachus vel damnetur, non ſuccedit Monaſterium, neque fiſcus, ſed ſit locus proximiori. Ægid. Bell. *conſil. 33. Quod ſi ad perſo-*
nas, in princ. vbi loquitur in iure patronatus relicto certo generi, &
45 data alia exempla. Limita; quia Monaſterium non habetur loco filiiin diſpoſitione ſententiæ adiudicantis bona alicui, ita q̃ reuertantur ad alium, ſi ipſe, cui fuerunt adiudicata, deceſſerit ſine filiis, quia peringreſſum Monaſterii non purificatur conditio. Angel. *conſil. 235. Punctus eſt, Albertus, poſt med. ver. ſuper eo, quod quæritur,* vbi tamen non ponit pro conſtanti, ſed reddit rationem diuerſitatis,
46 & dicit cauſam concordandam. † Limita; quia licet Monaſterium habeatur loco filii, tamen appellatione deſcendentium non venit Monaſterium, Barbat. *conſil. 13. Circa hanc exiſtimat. colum. 3.*

Monaſterium acquirit bona ſui profeſſi in actu profeſſionis. Concl. 345.

1 BONA †omnia profeſſi in aliquo Monaſterio eo ipſo, quod ingreditur Monaſterium, acquruntur Monaſterio, & quoad dominium, & poſſeſſionem, *l. ſi qua mulier, & auth. ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccl.* Innoc. *in c. præſentium, n. 4. de probat.* Lap. *allegat. 130. n. 18. ver. ad*
2 *ſecundum.* Angel. *conſil. 133. Super primo, in princ.* †Amplia in tantum, q̃ vxor de conſenſu mariti ingrediatur monaſterium, & ꝓfiteatur ſuccedit Monaſterium etiam reſpectu tertiæ, vel alterꝰ partis debitæ marito per mortem vxoris ex forma ſtatuti; quia ipſa mortua profeſſa non eſt locus ſtatuto. Lap. *d. alleg. 130. n. 18. & mul-*
3 *tis ſeqq. ver. ad ſecundum,* vbi eſt caſus deciſio. †Declara tñ dummo-
Monaſterium, quod ingreditur, ſit capax bonorum, alias autem
☞ ſuccedunt venientes ab inteſtato. Fed. de Sen. *conſil. 26. in princ.* Vi-
4 de, *Monachus quicquid acquir. &c. Concl. 316.* †Amplia in tantum, vt legatum, vel hæredis inſtitutio facta ad fauorem Monachi cum conditione, quod non acquiratur Monaſterio, non valeat tanq̃ continens repugnantiam, vel ſubſtineatur, quatenus Abbas permittat illum Monachum habere vſumfructum non moleſtando,
5 ita Bart. *in l. ſi alienum, in princ. ff. d. hæred. inſtit.* †Declara, quod licet Monaſterium acquirat bona ſui profeſſi, tamen etiam tenetur ad
6 debita, in quantum ad Monaſterium peruenit. Fed. de Sen. *conſil. 32. n. 5. col. 3. ver. & facit, quod not. Hoſt.* †Amplia; qa ius accreſcendi per non additionem cohæredis acquiritur Monaſterio ex perſona ſui profeſſi hæredis inſtituti. Bal. *conſil. 246. Monialis cum authorita-*
7 *te, 3. tertio quæritur, lib. 1.* †Amplia; quia acquiritur commoditas vſusfructus ſpectantis ad ingredientem; qa licet vſusfructus non poſſit cedi, vel alienari, tamen tranſit in Monaſterium durante vita ingredientis. Bal. *conſil. 426. Super puncto, in pr. lib. 4.* †Amplia; qa 8
emphyteuta ingrediens religionem transfert ius emphyteuticum, etiam ſi ſit emphyteuſis Eccleſiaſtica, in Monaſterium durante vita ingreſſi, non obſtante pacto, quod in Monaſterium non poſſet fieri alienatio; quia iſte tranſitus ſit miniſterio legis. Bal. *d. conſil. 426. per totum, lib. 4.* †Amplia in tantum bona ingreſſi 9
Monaſterium, & profeſſi acquiri Monaſterio, vt etiam ſi teſtatus fuerit, bona ſpectent omnia ad Monaſterium, quando non reliquit Monaſterio iure inſtitutionis legitimam, prout filio; quia dicitur præteritus filius, cuius loco eſt Monaſterium. Feder. *conſil. 165. G oſſ. per tot.* Bald. *conſil. 9. Mulier fecit, lib. 5.* †Amplia in tantum 10
bona ꝓfeſſi acquiri Monaſterio, vt Monaſterium poſſit ét inuito profeſſo adire hæreditatem delatam ipſi profeſſo ad inſtar patris, *l. cum non ſolum. in princ. C. de bon. quæ liber.* † Extende; quia non re- 11
quiritur factum Monachi, vel Monialis; quia ſolum Monaſterium poteſt adire, Canoniſtæ *in c. in præſentia, de probat.* q̃ opinio, quicquid dicant Legiſtæ, eſt tenenda; quia fauet religioni. Ruin. *conſil. 204. & ſeq. lib. 1.* †Reſtringe, vt non procedat mortuo pro- 12
feſſo; quia non eſt loco filii, neque poteſt adire hæreditatem fraternam delatam profeſſo, & non aditam; quia deficit radix, & imago. Bald. *conſil. 183. Factum proponitur, n. 3. lib. 5.* Vide, *Monaſterium* ☞
habetur loco, &c. Concl. 344. †Contrarium tenet Bald. *conſil. 479.* 13
Magna quæſtio, lib. 5. vbi pro vtraq; parte allegat, & tandem tenet, quod æquiparetur infanti, & ideo tranſmittat in Monaſterium hæreditatem, etiam tranſuerſalium non aditam, vbi plenius examinat. Vide, *Hæreditas delata, & non, &c. Concl. 18.* †Declara; quia ſi ☞
agitur de hereditate aſcendentium profeſſi, ipſe tranſmittit hære- 14
ditatem etiam non aditam in Monaſterium; ſi vero agitur de hæreditate tranſuerſalium delata profeſſo, niſi ſit adita viuente profeſſo, non tranſmittitur. Ang. *conſil. 133. Super primo, in princ. ver. ſuper tertio.* & latius *ver. ſuper quarto.* †Amplia; quia profeſſus in ordine 15
capaci ſucceſſionis retinet ius ſucceſſionis ad fauorem ſui Monaſterii, vel Eccleſiæ regularis, cui præeſt. Ang. *conſi. 133. Super primo, in princ. ver. ſuper ſecundo.* †Extende; quia Monachus ſuccedit ad fa- 16
uorem Monaſterii fratri etiam extantibus aliis fratribus ipſi defuncto, ac ſi non eſſet Monachus; ideo debet habere ſuam portionem Monaſterium, prout ipſe Monachus haberet, ſi non eſſet profeſſus. Angel. *conſi. 133. in princ. ver. ſuper tertio.* †Qualiter autem 17
agere debeat Monaſterium, vt recuperet bona, in quibus ſucceſſit ſuus profeſſus, dic, quod agat rei vendicatione contra poſſeſſorem, & obtinebit ſe declarari dominum, & condemnari poſſeſſorem ad fructus extantes, & etiam perceptos, ſi ex eis factus eſt locupletior. Ange. *d. conſil. 133. n. 2. ver. ſuper hoc quem admodum.* †Limi- 18
ta, quando Monaſterium eſt ordinis, qui non eſſet capax bonorum. Bald. *conſil. 127. Quidam Ser Petrus, num. 2. ver. ſuper ſecundo, lib. 5.*

Moneta ad quid inuenta, & quid ſit. Concl. 346.

MONETA †eſt inuenta, vt æſtimet alias res, *c. ejiciens. 87. diſt.* & 1
ideo illius valor extrinſecus attenditur, videl. pro quanto pretio appretiatur. Gem. *conſil. 137. in princ. ver. hic enim.* †Authori- 2
tas monetæ non ex materia, ſed ex forma, ideo monetam Principis appellamus illam, q̃ habet effigiem, vel ſignum Principis, non eam, q̃ ſit auri. Cuman. *conſil. 139. Hoc maxime, n. 7.* † Tria continet 3
moneta, materiam quoad valorem, formam quoad authoritatẽ, & pondꝰ quoad vſum. Cum. *conſi. 139. in fin.* & infinitos ad hoc citat Boer. *dec. 327. n. 7. ver. tria enim,* vbi dicit *communem, quod ſi *
moneta habet tria requiſita, bonitas intrinſeca non eſt mutata, & de extrinſeca non curatur, videlicet, quod creſcat, vel decreſcat valor. †Expenſa in cudenda moneta debet fieri ex publico, vt vi- 4
del. Reſpublica, vel Princeps de ſuo ſoluat, ita, vt moneta reddatur æqualis pondere in eadem liga. Boer. allegat plures hoc tenentes *in dec. 327. n. 3. ver. vnde expenſa.* †Contrarium, quod imo deducitur 5
expenſa ex materia, vt minoris ſit ponderis, q̃ ſit ipſa materia rudis propter expenſam in cudendo, & ita hodie de conſuetudine ſeruari dicit Boer. *d. dec. 327. num. 3. ver. ſed Ioannes de Platea.* †Et pro- 6
pterea cum ſit adinuenta ad æſtimandas alias res, poteſt ſolui æſtimatio ipſa in moneta, & qui debet aurum, vel argentum ligæ Peruſinæ, poteſt ſoluere monetam Peruſinam auream pro auro, argenteam pro argento, licet ſit minor pondere. Boer. *dec. 325. n. 3. v.*
& profecto. †Extende; quia de conſuetudine generali pro pecunia 7
minuta, vel argentea poteſt ſolui aurum, & argentum in moneta, & è conuerſo pro aurea, & argentea poteſt ſolui minuta vſque ad valorem, & in hoc ſeruanda eſt conſuetudo. Boer. *dec. 327. n. 3. in fi. ver. cum ergo ſit.* † Declara tñ; quia ceſſante conſuetudine pecunia 8
debet reſtitui in eadem ſpecie, puta ſcura auri in auro ſunt ꝓmiſſa,

debent solui in auro non mutata intrinseca bonitate; quia licet crescat, vel decrescat valor, ista est extrinseca bonitas, quæ non attenditur. Boer. *d. dec. 327. n. 4.* vbi exemplificat in dote, in re vendita cum pacto retrouendendi, & aliis promissionibus, & dicit * communem* opinionem.

Monetam cudere qui possint, vel non. Concl. 347.

1 MONETAM †cudere potest Imperator, & Rex, & ii, qui au-
thoritate Cæsaris, vel Regis hoc faciunt. Bald. *consil. 494. lib.*
1. quod duplicatur *consil. 372. Casus talis est, lib. 3. ante med. ver. item*
2 *dicitur falsa ex causa efficiente.* † Amplia; quia etiam consuetudo
confert ius cudendi monetam; quia habet vim legis, & concessionis Cæsaris in permittendo. Bald. *d. consil. 494. Sciendum est, quod*
moneta, lib. 1. quod duplicatur *lib. 3. consil. 372. d. ver. item dicitur falsa.*
3 † Domini de Scala Patroni Veronæ cudebant monetam. Baldus
d. consil. 494. lib. 1. & consil. 372. lib. 3.

Monetarum diuersitas, & de singulis monetis. Concl. 348.

1 TURONENSIS †est moneta, quæ valet 13. denarios in Regno
Franciæ, vt inquit Oldr. *consil. 250. in princ.* vbi narrat, q̃ tempore Bonifacii VIII. de Anno 1302. erat vilis moneta, & per Regem fuit aucta bonitas intrinseca, ita quod tres denarii monetæ
2 vilis veteris valent solum vnum denarium monetæ auctæ. † Et de
alia mutatione Boer. *dec. 327. n. 5. in fin.* quod alias 27. Turonen. faciebant ducatum, postea 35. postea 39. vltimo 41. & aureus solis
3 valet 40. Turonenses. † De eadem moneta Turonensi loquitur
Gemin. *consil. 137. in princ. ver. item ista mutatio*, vbi, q̃ fuit diminuta ex auaritia Principis, vt plus lucraretur, & Rom. *consil. 123. Circa*
primum, vbi de mutatione Turonensis monetæ, & an sit soluenda
4 æstimatio antiqua, quod non, sed de currenti in illo casu. † Et hodie vna libra argenti valet 30. libras Turonen. & dicit Boer. *decis.*
5 327. *col. 1. circa med.* † Et libræ 30. Turonensium non sunt, nisi 24.
libræ Parisiorum, & 30. libræ Parisiorum sunt libræ 37. cum dimidia paruorum Turonensium. Ægid. Bell. *consil. 33. n. 35. ver. deci-*
6 *matertia conclusio.* † Pisani parui erat moneta antiqua, q̃ hodie non
reperitur, & erat melior, quam mutata, vt dicit Sign. *cons. 74. Quæstio talis*, & similis dispositio fuit Jac. Butrig. vt refert Bald. *consil.*
7 499. *in princ. lib.* 1. † Et de solidis Pisanorum, qui constituebantur
ex 12. denariis, meminit Roffred. quem citat Boer. *d. dec. 327. n. 2. in*
8 *fin.* † Florentiæ erant diuersi floreni; nam vbicunq; loquitur dispositio de dotibus, vt quia pater legat filiæ dotes maternas florenorum tot intelligitur secundum morem ciuitatis de florenis de
figillo nuncupatis, etiam si confessio aliter cantaret, etiam q̃ Flo-
rentini in aureis scutis imprimant caput B. Jo. Baptistæ. Boer. *d. de-*
9 *cis. 327. in princ.* † Veneti imprimunt caput B. Marci Euangelistæ.
10 Boe. *d. dec. 327. in prin.* † Mediolanenses caput B. Ambrosii. Boer. *d.*
11 *dec. 327. in princ.* † Aureus nummus, quem scutum aureum vulgariter appellamus, solidus appellatur à lege, à soliditate; quia fit de
puro auro, quod nunq̃ minuitur, *l. 1. C. de vet. num. potest. lib.* 11. Boer.
d. dec. 327. in prin. vbi, quod fatuus iudex accipiens solidum pro 12.
denariis annullauit donationem; quia non insinuata excedebat
12 lib. 25. Pisanorum. † Et libra argenti valet 10. aureos. Boer. *d. dec.*
13 327. *in princ.* & 30. libras Turonenses. † Et libra auri valet de iure
aureos 72. gloss. *in §. & iudicare, in ver. ad trecentos, in authen. de defens.*
14 *ciuitat.* Boer. *d. dec. 327. n. 2.* † Hodie autem 96. aurei faciunt vnam
libram; quia octo aurei, siue Florentini, siue Senenses, aut Bononienses, vel Januenses faciunt vnam vnciam, vnciæ vero duode-
cim faciunt libram, plura allegat Boer. *d. dec. 327. n. 2.* vbi, quod li-
* cet non possit dari regula certa; tamen in hac materia ita * com-
15 muniter tenetur. † In Francia, quia libra est 16. vnciarum, & Mar-
cha est media libra octo vnciarum; ideo quælibet libra Franciæ
16 constituit scuta 144. † Solidus argenteus constituitur ex duode-
17 cim denariis Pisanorum. Boer. *d. dec. 327. n. 2. in fi.* † Bononenus argenteus, & ex lex quatrenis expendebatur, & currebat ẽt Mediolani, & Placentiæ. Alexan. *consil. 21. Visis iis, per totum, lib. 2.*

Monetæ valor quo tempore consideretur. Concl. 349.

1 VALOR † monetæ consideratur tempore condemnationis,
non tempore solutionis, quia verisimilitudo est talis, & qua-
2 lis est origo, talis deductio. Oldr. *consi. 13. Cum quæstio esset.* † Idem in
omni contractu, & obligatione; quia attenditur valor monetæ
tempore contractus. Bald. *consil. 499. Coram vobis, n. 1. ver. quæstio*
ista, lib. 1. ratio est; quia obligatio est à principio certa secundum
quid, quale, & quantum, secus si non esset certa; quia tunc attenditur accidens, ideo si teneor soluere salarium decem militum ad
certam rationem, debeo soluere ad rationem monetæ antiquæ
tempore obligationis: si v. simpliciter sum obligatus, tenor jur-
ta temporũ varietatem. Bald. *consil. 401. Super facto domini, in pr. lib.*
5. & idem, si certa est moneta expressa, prout paruorum Pisano-
rum; quia illis mutatis debetur æstimatio. Sign. *consil. 74. per tot.*
Castill. *consil. 35. per tot.* Vide Ant. Gabr. *lib. 3. tit. de ... ut. Concl. 3. Mo-*
netæ diminutio stante mora cedit damno morosi. † Item consideratur
valor tempore conditi testamenti, non autem tempore mortis
testatoris. Oldr. *consil. 31. Thema tale est, quidam condens.* Vide Ant.
Gabr. *lib. 3. tit. de solut. Concl. 4. Monetæ valor in vltima volumate.* † Et
ideo legatum annuum secundum veriorem, & magis* commu-
nem debetur secundum æstimationem monetæ currentis tempore facti legati; q̃n est facta mutatio monetæ in bonitate intrinseca, vt per* omnes *in c. olim, & in c. Canonicos, de censibus*, late Brun.
tract. de augm. in vlt. concl. princ. qui in 7. declaratione firmat procedere in annuo debito, & in 9. declaratione in annuo debito ex testamento. Oldrad. *consil. 31. Thema tale est*, vbi loquitur in legato, &
consil. 250. Factum tale est, vbi in debito annuo. Sign. *consil. 74. prut.*
Aret. *consil. 84. Diligenter, in princ.* & Corn. *consil. 287. In hac consulta-*
tione, in fin. lib. 1. & consil. 181. lib. 2. & consil. 109. in princ. lib. 4. vbi, q̃
fere est omnium* communis sententia. Socin. *consil. 298. Prosu-*
damento, lib. 2. vbi post Abbatem dicit, q̃ hanc sententiam tenent
omnes* tam Legistæ, quam Canonistæ. † Contrarium, q̃ in debi-
to ex testamento solui debeat moneta currens tempore solutionis, non autem tempore conditi testamenti, vel mortis testatoris.
Rom. *consil. 123. Circa primum, in princ.* maxime *col. 2. ver. præmissa ta-*
men, vbi allegat tex. quem dicit multum notandum, & de quo Oldr. *consil. 31.* non fuit recordatus *in l. cum certum. ff. de aur. & argent.*
leg. ibi, *pretium præsentis temporis*, & Rom. sequitur Hier. Gabr. *consil.*
119. n. 3. lib. 1. vbi alios citat, & apost. ad Rom. *d. cons. 123. in ver. Verum*,
citat infinitos pro vtraque parte. † Idem in pretio rei emptæ cum
pacto de retrouendendo; q̃a eadem moneta debet restitui in eadem bonitate intrinseca, licet creuerit, vel decreuerit; quia ista
est bonitas extrinseca, quæ non attenditur. Boer. *dec. 327. n. 4.* vbi
dicit* communem. † Idem in emphyteusi; quia emphyteuta de-
bet soluere ad valorem monetæ currentis tempore celebrati
contractus emphyteutici, non autem attenditur valor monetæ
currentis. Castill. plene *consil. 35. Factum proponitur*, vbi pro vtraque
parte allegat, & hanc tuetur vti veriorem, mouetur; quia in annalibus præstationibus vnica est obligatio pro omni tempore excepto vsufructu, & q̃a conuentio dicitur certa, q̃ continet quantitatem, forma, materia, & pondere, & facit illud esse in obligatione, quod est in conuentione, *n. 3. & seq.* & quia damnum esse
debet debitoris, non creditoris, & quia sicuti quando in totum
moneta reprobatur, debetur eius æstimatio; ita si in parte reprobatur, & quia bonitas intrinseca est, quæ est in fine, & principali
effectu pecuniæ. † Idem in Synodatico; quia debet solui ad mo-
netam antiquam, vel illius æstimationem, *cap. olim, de censibus*, vbi
Abb. & alii. Castill. *d. consil. 35. n. 12.* † Item monetæ valor attendi-
tur tempore sententiæ, non tempore exequtionis. Vide Anton.
Gabr. *lib. 2. tit. de solut. Concl. 6. Monetæ valor in sententia.* Item in moneta debita ex priuilegio Principis debetur secundum tempus
priuilegii. Vide Ant. Gabr. *lib. 3. tit. de solut. Concl. 7. Monetæ valor in*
gratiam. Item in omni dispositione hominis attenditur valor monetæ tempore dispositionis. Bald. *d. consil. 499. n. 1. lib.* 1. † Limita
quia in moneta taxata non attenditur valor tempore taxæ factæ,
sed tempore solutionis, vel datæ gratiæ, ita Ægid. Bell. *consil. 35. n.*
37. per *clem. si beneficiorum, de decim. cum i. not.* † Item monetæ va-
lor consideratur tempore reseruatæ pensionis, vel census annui;
q̃a si moneta erat vilis, & augeatur, solutio debet fieri habito respectu ad valorem intrinsecum in annuis præstationibus. Oldr.
consil. 250. Factum tale est, Bonifacius, ver. ad primam, & edictum Principis secularis non auget obligationem, sed demonstrat, de quali
moneta solutio debeat fieri, vt ibi *in 2. q.* † Item in dote restituenda; quia attenditur valor tempore solutionis dotis. Affl. *dec. 194.*
& distinguit Bart. *in l. res in dotem. ff. de iur. dot.* latius *in l. Paulus. ff. de*
solut. Canon. *in c. olim, de censibus*, vbi Innoc. Joa. Andr. Abb. & alii.
Socin. *in l. cum quid, ver. tertia conclusio, col. pen.* Aret. *in l. quod te, in 1.*
& 2. col. ff. si cert. pet. idem Aret. *consil. 11. Procedendum est, col. 2.* Brun. in
tract. monet. in tertia particula. Afflict. *dec. 194.* vbi late, *& dec. 90.* vbi,
quod si florenus valebat minus, q̃ hodie, attenditur valor tempore solutæ dotis, non restitutionis dotis. Boer. plene *dec. 327. n. 4. &*
per tot. vbi de* communi. † Item in omni debito ex contractu, vel
census præstatione debet fieri solutio de currenti moneta ad æstimationem antiquæ monetæ. Gemin. *consil. 137. Quia alias, in princ.*
ver. item ista mutatio, plenissime Signor. *consi. 74. Quæstio talis, per tot.*
vbi pro vtraq; parte, & ita concludit Abb. *consil. 56. Quod solutio in*
princ.

princ. & per tot. lib. 2. † Extende in casu conuerso; quia similiter in casibus, in quibus moneta antiqua esset vilior, tamen secundum illius valorem debet fieri solutio. Bald. *consil.* 499. *in fi. v. & è contra*

15 *si moneta, lib.* 1. † Extende, vt in omnibus casibus infra descriptis, in quibus solutio esset facienda ad vsum monetæ currentis, nulla habita æstimatione ad valorem monetæ antiquæ, tamen si intercesserit dolus, vel culpa, vel mora soluere debentis, tunc licet soluat de moneta currenti, debebit soluere ad æstimationem monetæ antiquæ, ita Gem. *consil.* 137. *in princ. ver. sed dubium.* Bald. *consil.* 269. *circa med. ver. sed ponamus. lib.* 2. & ita Boer. *dec.* 327. *n.* 4. Castill. *consil.*

16 35. *n.* 14. † Extende in rebus, q̃ consistunt in pondere, numero, vel mensura, habentibus suam intrinsecam bonitatem continuam, extrinsecam autem accidentalem, & variabilem ad diuersitatem temporis respectu pretii, sicut est vinum, granum, oleum, & similia, quę habent suam intrinsecam bonitatem respectu essentiæ, & habent extrinsecam respectu valoris, & sufficit, q̃ talia restituantur in bonitate intrinseca æquali illi, q̃ erat tempore obligationis, licet valor sit mutat⁹ tempore solutionis, *l. vinum. ff. si cert. pet.* Gemin. *consil.* 137. *in pr.* q̃ semp intellige, nisi interuenerit mora. Bald.

17 *consil.* 499. *circ. fi. v. præterea hoc aperte, lib.* 1. vbi, q̃ idem in pondere, mensura, & aliis, vt antiqua mensura attendatur. Boer. *d. dec.* 327. *n.* 5. vbi late alios citat, clare Castill. *d. consil.* 35. *in pr.* maxime *n.* 12. & *seq. ver. non obstant.* † Extende; qa item in solutione salarii officialium attenditur valor monetę currentis tempore solutionis, non autem tempore ingressus officii. Bald. *consil.* 269. *Super eo, circ. med.*

18 *ver. sed ponamus, lib.* 2. † Contrarium seruatur in debito legali, vel statutario, vt sunt pœnæ, & salaria officialium; quia solutio debet fieri in moneta currenti, non habito respectu ad valorem tempore condictæ legis, vel statuti; & est ratio; qa mutato vsu, statutum, & lex recipit interpretationem ab vsu. Gem. *d. consil.* 137. *n.* 2. *ver. si vero quis sit obligatus*, vbi allegat Speculat. *de solut. §. nunc aliqua. in fin.*

19 Paul. de Eleaz. *in clem.* 2. *de decim.* Ant. de Butr. *in c. quanto, de iurei.* & plene Zab. *in d. clem.* 2. *n.* 13. *in* 13. *q.* vbi late *in pr. v. in contrarium.* † Extende, vt idem sit in debito legali annuo ex constitutione Principis; qa solui debet de pecunia vsuali, non habito respectu ad æstimationem antiquæ monetæ. Gem. *d. consil.* 137. *n.* 2. *ver. cum ergo so-*

20 *lutio.* † Extende, vt idem sit in solutione annua præstanda ex ordinatione superioris, etiam in vim priuilegii, maxime, q̃n annua solutio, seu pensio est ordinata habito respectu ad fructus. Gem.

21 *d. consil.* 137. *n.* 2. *ver. præterea istud, vsq; in fin.* † Contrarium, quod moneta Turonensis debita ex constitutione Papæ si mutatur, debeat solui secundum vsum monetæ currentis, non secundum valorem monetæ veteris. Rom. *d. consil.* 123. *in pr.* vbi comprobat; qa lex, & statutum regulatur potius secundum vltimam voluntatem, q̃ secundum contractum; ideo cum ex vltima voluntate habeamus textum, *ff. de auro, & argent. legat. in l. cum certum*, ibi, *pretium præsentis*

22 *temporis.* Hier. Gabr. *consil.* 119. *n.* 3. *lib.* 1. † Extende in debito legali, *putin* solutione cathedratici Episcopo, vel aliorum onerum legalium; quia si lex disponat, q̃ saluantur duo solidi aurei, debent intelligi duo scuta legalia, ex quibus 72. faciunt vnam libr. Abb.

23 *consil.* 56. *Quod solutio, lib.* 2. vbi, quod attenditur tempus dispositionis legalis. † Extende in omni solutione conuentionali; quia attenditur valor monetæ tempore conuentionis, & ideo Papa, qui abstulit bona à monasterio montis Maioris, & dedit monasterio S. Antonii, & ꝓmisit reficere tot solidos, debet intelligi de solidis

24 currentibus tempore obligationis. Abb. *d. consil.* 56. *col. fin. lib.* 2. † Contrarium tenet Spec. q̃ in debito legali debeatur monetæ vsualis currens, *in tit. de solut. §. nunc aliqua, ver. pone.* Bald. *in l. illud. C. de sacrof. Eccl.* allegat rationem, quia lex semp loquitur, ergo etiam tempore mutatæ monetæ, & currentis. Vide supr. *n.* 18. *ver. contra-*

25 *rium.* † Restringe, q̃n aliquid debetur ex statuto, vel rescripto; qa attenditur valor tempore solutionis. Rom. *d. consil.* 123. *col.* 2. *in fin. ver. sin autem dicamus*, vbi in statuto probat verum in rescripto per

26 æquiparationem ad statutum, vel ad vltimam voluntatem. † Restringe, q̃n in loco esset consuetudo inducta, q̃ census soluantur ad vsum monetæ currentis; qa non est quærendum aliud. Rom.

d. consil. 123. *col.* 3. *ver. ex quibus omnibus*, vbi apost. *in ver. consuetudinem,*

27 dat conc. † Et maxime procedit consuetudo Romanæ Ecclesiæ, & Romani Pontificis, vt Ecclesiasticæ personæ ligentur, q̃ laicis benigniores esse debent. Rom. *d. consil.* 123 *col.* 3. *ver. præterea, & Ro-*

28 *manus Pontifex*, vbi apost. *in ver. debere.* † Declara totam istam materiam, qa in debito legali, in quo ius nemini quæritur, neq; obligatio, procedat contrarium, q̃ debeatur vsualis currens moneta; si vero est quæstio obligatio ex dispositione legali, debeatur moneta antiqua tempore dispositionis, ita Abb. *consil.* 56. *Quod solutio, col.*

29 1. *in fin. ver. præterea præsupposito. lib.* 2. † Declara; quia si per longum tempus fuit soluta moneta antiqua, vel valor, debet continuari, nisi contrarium esset ꝑscriptum ex solutione currentis, ita Abb. *d. consil.* 56. *col.* 1. *circa med. lib.* 2. † Restringe, nisi debitor esset in mora 30 soluendi; qa tunc tenetur ad maius pretium, & ad bonitatem extrinsecam. Boer. *d. dec.* 327. *n.* 5. Vide plene Ant. Gab. *lib.* 3. *tit. de solut. Concl.* 3. *Monetæ diminutio.* † Et idem est in pecunia, & aliis rebus, q̃ 31 in pondere, numero, vel mensura consistunt; qa debitor in mora constitutus tenetur ad bonitatem, nedum intrinsecam, sed extrinsecam tempore moræ causatam. Boer. *d. dec.* 327. *n.* 5 † Restringe, vt 32 non procedat, q̃n debitum legale esset constitutum ex causa onerosa, puta pro salario officialis; quia debet solui in moneta veteri, ne minuatur honor. Bald. *consil.* 499. *post med. ver. sed non videtur fa-*

cere, vsq; in fin. vbi, q̃ contraria loquuntur in debito legali ex causa lucratiua, *lib.* 1. *& consil.* 506. q̃ est *vlt. eod. lib. per tot.* nisi obstat præscriptio. † Restringe in debito consuetudinario, quia consuetudo 33 habet oculos retro. Bald. *consil.* 499. *n.* 2. *ver. præterea, lib.* 1. *& consil.* 269. *Super eo, quod quæritur. lib.* 2. vbi, quod attenditur consuetudo Principis circa monetam, & valorem, si de consuetudine constat. † Restringe, q̃n lex, vel constitutio, aut Princeps taxauit mone- 34 tam, pura aureum ad rationem, vt 75. faciant libram, quia tunc attenditur valor taxatus, donec mutetur. Bald. *d. consil.* 499. *n.* 1. *ver. sed hoc non obstante. lib.* 1. *& consil. fin. per tot.* q̃ est 500. *lib.* 1. vbi dicit hoc ꝓcedere, nisi sit ꝑscripta solutio in alia moneta. † Adde tñ, q̃ 35 si moneta currens mutata esset, ita, q̃ defectus esset in materia, vt quia primo erat in auro, currens est in argento, vel è contra, tunc non fit solutio in diuersa materia, sed debet fieri in eadem substantia, & materia. Gem. *d. consil.* 137. *in princ. ver. item ista mutatio.* † 36 Extende; quia si facta est obligatio, vel receptio in florenis auri, licet alteretur valor, vel minuatur, solutio debet fieri in moneta, q̃ est in obligatione; quia æstimatio ad rationem alterius monetæ est extrinseca bonitas, non a. intrinseca. Bald. *consil.* 213. *Punctus quæstionis, n.* 2 *lib.* 5. & q̃ debeat solui in eadem specie secundum valorem monetæ conuentæ, habito respectu ad illius valorem intrinsecum à die moræ. Bald. *consil.* 130. *Quia obligationes, lib.* 5. † Ex- 37 tende, etiam si valor monetæ fit alteratus per Principem, puta diminutus, vel auctus; quia si bonitas intrinseca est eadem, soluendo in eadem moneta habita, vel valore liberatur; quia si non est in mora, non consideratur bonitas extrinseca. Boer. *d. dec.* 327. *n.* 7. vbi dicit * communem, & plures citat. † Contrarium, q̃ imo sem- 38 per valor monetæ attendi debeat tempore contract⁹, & si crescat, vel decrescat, ille primus valor sit attendendus. Boer. *d. dec.* 327. *n.* 8. vbi, q̃ ita seruatur in Francia, licet primum dictum sit * com- *

muni⁹. † Declara; quia si scuta sunt soluta, vel ꝓmissa in auro, de- 39 bent restitui in auro in eadem intrinseca bonitate; quia re vera non attenditur valor extrinsecus, sed solum intrinsecus; ideo siue crescat, vel decrescat, nihil facit; quia debet solui eadem moneta; si v. est soluta, vel promissa moneta aurea valoris tot librar. siue in dotem, siue alias, tunc æstimatio facit venditionem, & debet solui in eadem æstimatione, neq; tunc attenditur valor. Boer. *d. dec.* 327. *n.* 10. *& seq.* vbi late. † Si tñ esset conuentum, q̃ etiam fa- 40 cta æstimatione scutorum, nihilomin⁹ dos restitueretur in eadem moneta, tunc debet restitui eadem moneta; quia talis æstimatio non faceret venditionem. Boer. *d. d. c.* 327. *num.* 11. *ver. vel certe dici.* † 41 Restringe, nisi adesset consuetudo in cõtrarium soluendi ad monetam currentem, vel antiquam; quia consuetudo est seruanda. Castill. *consil.* 35. *in fin.* † Restringe, nisi moneta antiqua, vel auri sit 42 data ad æstimationem, videl. ad rationem tot bolen dinorum, vel tot librarum; quia tunc potest restitui æstimatio. Bald. *consil.* 213. *lib.* 5. † Restringe, nisi in casibus, in quib⁹ solutio esset facienda ad 43 monetam antiquam, solutio fuerit facta ad monetam currentem per 30. annos, & sic fuerit præscripta solutio in currenti moneta; quia ea est continuanda. Bald. *consil. vlt.* quod est 500. *n.* 2. *ver. dicens, lib.* 1. † Et idem contra Ecclesiam; quia solutio facta per 40. annos 44 de moneta diuersa inducit prescriptionem, vt Ecclesia non possit petere monetam antiquam. Bald. *d. consil* 500. quod est *vlt. n.* 2. *lib.* 1. † Contrarium, q̃ non obstet præscriptio, & solutio per 30. vel 45 40. annos facta, tenet Sign. *consil.* 74. *per tot.* maxime *n.* 12. *& seq.* vbi demonstrat solutionem impedire prescriptionem; quia si minus fuit solutum, fuit ad computum. † Restringe, q̃n simpliciter 46 stipulatio est facta de scutis, vel coronatis aureis; qa non inspicitur temp⁹ stipulationis, sed solutionis, & sufficit soluere aureos, & coronatos tempore solutionis faciendę, sec⁹ si esset dictum coronatos valentes 50. solidatos; qa pacto stando est. Matth. Antonianus *in addit. ad vlt. consil. Bald. lib.* 1. vbi, q̃ ita iudicauit Senatus Cauarum, & Allobrogum de Ann. 1558. & ita et distinguit Boer. *dec.* 327. *n.* 10. *& seq.* † Limita; quia solutio debet fieri ad monetam 47 currentem semper, q̃ obligatio est incerta quoad pecuniam, prout si promitto soluere centum, nec dico in auro, neq; in argento,

sed

sed simpliciter centum scuta. Bald. *consil.* 401. *Super facto domini, in*
48 *princ. lib.* 5. Castillio. *consil.* 35. *n.* 9. †Limita; quia valor in statutis at-
☞ tenditur tempore solutionis, & qualiter procedat, Vide Ant. Ga-
49 briel. *lib.* 3. *tit. de solut. concl.* 5. *Monetæ valor in statutis.* †Declara totam istam materiam p quinq; conclusiones, seu casus, de quibus So-
50 cin. *in l. cum quid. ff. si cert. pet.* †Primus est, si pecunia data in totum est reprobata, & in perpetuum, & debetur æstimatio de moneta
51 currenti secundum communem. Boer. *d. dec.* 327. *n.* 12. †Restringe, quando antiqua reperiretur; quia illa potest restitui; quia est in eadem bonitate intrinseca, licet extrinseca non sit eadem. Soc.
52 *d. l. cum quid. ff. si cert. pet.* †Contrarium dicit Boer. *d. dec* 327. *nu.* 12. quia si creditor recusat velle pecuniam reprobatam, non com-
*53 pellitur, & ita dicit tenere * omnes; quia pecunia reprobata non habet Missam. †Secundus casus est, quando pecunia non tollitur in totum, sed deterioratur, & tunc si est propter defectum ligæ, vel ponderis, debitor tenetur soluere æstimationem prioris mo-
54 netæ, & ita omnes tenent, vt dicit Boer *d. dec.* 327. *n.* 13. †Tertius, & quartus casus est, quando alteratur valor monetæ existente eadem bonitate, & periculum est creditoris, cui potest solui eadem moneta, licet minus valeat, prout etiam si creuisset, teneretur de-
* bitor soluere eandem monetam, & communem* dicit Boer. *d. de-*
55 *cis.* 327. *n.* 13. *ver.* 3. & 4. †Quintus, quando debitor quantitatis est morosus; quia tunc tenetur ad rationem, quanti plurimi moneta
* valuerit, communem* dicit Boer. *d. dec.* 327. *col. fin. ver. quintus casus.*
56 †Sextus, quia debitor generis, vel quantitatis, seu speciei, q̃ periit,
* tenetur soluere æstimationem præsentis temporis secundum * communem. Boer. *d. dec.* 327. *in fin. ver. sed in debitore*, licet dicat con-
57 trarium tentum per maiorem partem. †Septimus casus, q̃n solutio fit in scutis, & promittitur restitutio in eadem moneta, vel alia currenti, quia electio est debitoris. Boer. *d. dec.* 327. *in fin.* Vide plene per Ant. Gabr. *lib.* 3. *tit. de solut. Concl.* 1. vbi, q̃ si decrescat ob deteriorationem materiæ, vel formæ, *& Concl.* 2. quid si decrescat ob Principis voluntatem, quomodo solui debeat.

Monetarum alteratio à seculari facta an liget Ecclesiasticos circa præcedentes obligationes. Concl. 350.

1 SI †alteretur moneta, vel mutetur à Principe seculari, non alteratur obligatio inter Ecclesiasticos, & religiosos, quin debeat solui moneta tempore obligationis habito respectu ad valorem
2 intrinsecum. Oldr. *consil.* 250. *in fin. ver. ad secundam.* †Amplia; quia obligatus soluere 10. denarios paruorum Pisanorum, mutato vsu Pisanorum paruorum, etiam quod p trigintaannos solutio fuerit facta in moneta currenti minori, tamen solutio debet fieri secundum valorem monetæ, quæ erat in vsu, neque currit præscri-
3 ptio. Signor. late *consil.* 74. *Quæstio talis proponitur, per tot.* †Et quod Princeps possit mutare, & alterare valorem monetarum, late Boer. *dec.* 327. *num.* 6. & hanc* communem, & seruari de consuetudi-
4 ne dicit, *num.* 7. †Contrarium tamen tenet Lucas de Penna, C. *de*
5 *veter. num. pot. lib.* 11. vbi; quod sine consensu populi non potest. † Declara; quia Princeps potest alterare valorem monetarum in suo statu, dummodo non lucri, & auaritiæ causa, & præmisso ban-
6 nimento, alias autem teneretur. Boer. *d. dec.* 327. *num.* 7. †Decian. *in tract. malefic. lib.* 7. *c.* 23. *n.* 32. *& seq. ver. sed quæstionis est*, dicit, quod
7 consentiente populo potest, alias tenetur ad damna. †Restringe, quia mercatores, & priuati non possunt mutare valorem monetarum, licet inducant ex barattatione alterationem ad sui commodum. Boer. *d. dec.* 327.

Moneta currens, an argentea debeatur, vel non. Concl. 351.

1 PRIMO †attenditur statutum: Secundo attenditur consuetudo loci: Tertio attenditur ius commune, quando non adest
2 certa conuentio. Alexand. *consil.* 21. *Visis ijs, lib.* 2. †Locus destinatæ solutionis, vel celebrati contractus, aut gratiæ euentualiter, & relatiue. Alexand. *d. consil.* 21. *num.* 3. *& seq. lib.* 2.

Monetam prohibitam expendens qua pœna puniatur. Concl. 352.

1 EXpendens †monetam prohibitam, si est prohibita; quia falsa, vel ratione materiæ, vel ratione formæ, vel ratione causæ efficientis, dicitur falsarius monetarum, & potest tanquam talis puniri, sed tamen non punitur eadem pœna, qua puniuntur fabricantes falsam monetam. Bald. *consil.* 494. *Sciendum est. quod moneta, lib.* 1. quod duplicatur *consil.* 372. *lib.* 3. *ver. & ex ijs causis.* vbi in princ. videtur requirere dolum. † Et ideo pœna extraordinaria punitur, non autem pœna legis Corneliæ, nisi expenderet nummos plumbeos. Cuman. *consil.* 139. *Hoc maxime, num.* 5. vbi pœna est deportationis, & confiscationis bonorum. †Restringe, quando moneta esset prohibita p bannum; quia cum sit fabricata ab habente authoritatem, expendens talem monetam non dicitur falsarius, neque pœnam incurrit, nisi tanquam contraueniens bando. Bald. *d. consil.* 494. *lib.* 1. quod duplicatur *consil.* 372. *lib.* 3. vbi est casus, & dicit, quod est puniendus pœna arbitraria. †Declara, nisi adsit statutum, put est Nouariæ, quod portantes, vel expendentes falsam monetam vsque ad summam librarum decem comburantur; q̃a licet dolum requirat tale statutum, tamen dolus præsumitur in portante, vel expendente; ideo debet puniri pœna statuti. Bald. *consil.* 155. *Reperitur in volumine, lib.* 3. † Restringe multo magis, quando non adest bannum; quia licet quis expendat monetam non currentem, etiam si computauerit vltra quam valeat, non incidit in falsum. Dyn. *consil.* 38. *Quod contra Benciuenem, num.* 7. *vsq; in fin.*

Moneta falsa ex quibus dicatur. Concl. 353.

MONETA †ex quatuor redditur falsa: Primo, si quis fabricat falsam monetam: secundo, si quis adulterat monetam: tertio, si quis tundat, vel diminuat in pondere: quarto, si expendat, plene Clar. *in §. falsum. n.* 40. *& seq.* † Moneta dicitur falsa ex tribus
2 causis: Prima causa est falsitas in materia, vt si in auro immisceatur aurichalcum, vel alia materia similis in colore, dolo malo, & idem in argento; quia cum materia debeat esse simplex, si fiat adulterata, dicitur committi falsitas in materia respectu materiæ, Bald. *consil.* 494. *Sciendum est, quod moneta, lib.* 1. quod duplicatur *consil.* 372. *Casus talis est, lib* 3 *in princ.* † Et hæc falsitas in materia fit
3 multis modis: Primo, si fiat lacuna, videlicet falsitas intus; vt quia in medio, est falsa, ab extra habet lamina aurea, vel argẽtea, & ista appellatur lacuna, alia est, si tota falsa, sed liquido auro inaurata in superficie. Decian. *lib* 7. *c.* 23. *de falsa moneta crim. n.* 13. & 14. †Se-
4 cunda falsitas est respectu formæ; quia cum omnis moneta aurea debeat habere imaginem, id est, vultum Principis, & argẽtea subscriptionem Principis, q̃ facit monetam cum vultu Principis, vel subscriptione sine eius iussu, licet sit bona materia, dicitur fabricare falsam monetam respectu formæ, & puniri debet. Bald. *d. consil.* 494. *lib.* 1. *& 372. lib.* 3. *in princ. ver. item dicitur falsa ex causa formali.* † Imo, quod vultus Principis soleat inscribi in mo-
5 neta, tam aurea, quam argentea. Decian. *de fals. monet. crimin. lib.* 7. *c.* 23. *n.* 18. *& n.* 25. † Tertia falsitas est respectu causæ efficientis,
6 veluti si quis nomine suo cudere faciat monetam, etiam quod sit bona materia, cum non habeat concessionem ab Imperatore, vel Rege, neque à consuetudine, tamen moneta dicitur falsa, & tanquam falsus monetarius puniri potest. Bald. *d. consil.* 494. *lib.* 1. quod duplicatur *consil.* 372. *lib.* 3. *in princ. ver. item dicitur falsa ex causa efficiente.* Decian. *d. lib.* 7. *c.* 23. *de fals. monet. crimin. n.* 26. †Declara
7 tamen, quod is, qui facit bonam monetam sine licentia, licet minus delinquat, quam is, qui facit monetam falsam sine licentia, tamen quoad incursum pœnæ læsæ maiestatis pariter punitur. Decian. *d. c.* 23. *n.* 26. † Quarta est falsitas, quia si Princeps ipse facit fal-
8 sam monetam, non incurrit pœnam læsæ maiestatis, sed bene incurrit pœnam falsi, & rapinæ, nisi hoc fiat tempore belli pro bono publico. Decian. *d. tract. crim. de fals. monet. crim. lib.* 7. *c.* 23. *nu.* 28. †Duplex est falsitas monetarii tingendo, & radendo; tingere a-
9 est ex toto falsam fabricare. Dyn. *consil.* 38. *Quod contra Benciuenem, num.* 7. †Franc. Marc. *dec.* 648. dicit, quod fraus fit in tribus, quæ
10 requiruntur ad monetam, videlicet in materia, in pondere, & in forma, & omnis falsitas restringitur ad vnam ex tribus. †Expen-
11 dens monetam non falsam, sed pro maiori valore, quam valeat, non dicitur falsum committere; quia falsitas non cadit in eo, qui mẽtitur in computatione. Dyn. *d. consi.* 38. *Quod contra. n.* 7. *& in fin.* idem dicit de eo, qui expendit monetam non prohibitam, licet
12 non currentem. †Et quod is, qui tantum expendit falsam monetam, & non cudit, puniatur pœna extraordinaria, & non mortis. Alexand. *consil.* 121. *Viso processu, nu.* 3. *ver. alia ratione, lib.* 7. vbi, quod pœna extraordinaria est arbitrio iudicis, dummodo non sit mortis naturalis. † Declara, nisi moneta expensa esset plumbea, vel
13 stannea, & sic falsa omnino intus; quia pœna mortis posset puniri. Alexand. *d. consil.* 121. *n* 3. *& seq. lib.* 2. quo d necessario intelligas in moneta Papæ, vel Imperatoris; secus si ciuitatis, vel inferioris de iure communi.

Mone-

Monetam falsam facientes, cudentes, radentes, & expendentes qua pœna puniantur. Concl. 354.

1 POENA †falsam monetam ex tribus causis præmissis facientis
est, quia qui dealbat monetam, vel colorat, si est seruus, punitur vltimo supplicio, si liber, datur ad bestias. Cuman. *consil.* 139.
2 *Hoc maxime, nu.* 5. †Fabricans autem monetam Principis flammis
3 exuitur. Cum. *d. consil.* 139. *n.* 5. † Tu dicas hoc procedere in mone-
4 ta Imperatoris, *l.* 2. *C. de fals. mon.* communem *dicit Clar. *§. falsum, n.* 46. vbi, quod in Gallia projicitur in aqua feruenti, & bullienti,
4 vt moriatur. †Extende, siue sit auri, siue non; qa imaginem Prin-
cipis inspicimus, non materiam. Cum. *d. consil.* 139. *n.* 6. *ver. nec in ad-*
5 *uersum mouet.* †Si v. moneta non est Principis, sed inferioris, tam fabricans, q̃ ministerium scienter impendens capitali pœna punitur. Cum. *d. consil.* 139. *n.* 5. vt videl. deportetur, cuius loco hodie
6 bannum succedit cum confiscatione bonorum, *n.* 6. & quod pœna falsificantis monetam sit capitalis. Sign. *consil.* 182. *n.* 2. †Et hoc
* pcedit in moneta ciuitatis, quia falsificans eam pœna capitali punitur, videlicet deportationis, non mortis naturalis, secundum* communem. Clar. *d. §. falsum, n.* 46. allegat Alex. *consil.* 121. *in princ. lib.* 7. *& consil.* 104. *lib.* 1. *n.* 2. *& seq.* vbi loquitur in statuto Ferrariæ.
7 †Contrarium, quod falsificans monetam ciuitatis Perusii morte
8 puniatur, Bald. *in l. si quis nummos. C. de fals. monet.* quem sequitur
Hoc *de sedit. q.* 6. *n.* 2. †Et dicitur inferior Rex, vel Comes, aut aliam
9 dignitatem habens. Cum. *d. consil.* 139. *n.* 5. *ver. si alia moneta.* †Contrarium, quod sit pœna mortis, prout in moneta Imperatoris, etiam in inferioribus, qñ habent in suo statu iura Imperii. Menoch.
10 late *ca.* 316. *n.* 26. *& seq.* vbi „bat authoritate & ratione. †Restringe: quia non est capitalis, quando pœna à statuto, „put Cheri, im-
11 ponitur pecuniaria. Signor. *consil.* 182. *n.* 2. †Amplia; quia nedum punitur falsificans monetam tribus modis prædictis, sed ēt punitur tanq̃ talis is, qui vtitur tali moneta falsa, sed bene mitius punitur, quam is, qui fabricauit. Bald. *consil.* 494. *lib.* 1. quod duplicatur
12 *consil.* 372. *lib.* 3. *circa med. ver. ex ijs causis.* †Falsam monetam cudens incurrit crimen læsæ maiestatis, tam in Principis moneta, quam etiam ciuitatis. Decian. *in crimin. lib.* 7. *c.* 23. *in princ. tit. de fals. monet. crim.* vbi *n.* 6. quod isti falsificantes appellantur monetarii in ma-
13 lam partem. †Et de multiplici pœna falsificantium monetas, vide
14 eundem Decian. *lib.* 7. *c.* 28. *per tot.* †Et maxime conflans monetam aueam morte punitur. *l. quicunque. ff. de fals.* imo pœna ignis est in
15 aurea. Decian. *lib.* 7. *c.* 23. *n.* 11. vbi alios citat, *&* c. 28. *n.* 2. †Secus si esset argentea, vel ærea. Decian. *de fals. monet. crimin. lib.* 7. *c.* 23. *n.* 11.
quia seruus vltimo supplicio afficitur, si liber, ad bestias damna-
16 tur, vt ibi *num.* 14. †Declara; quia imò non est vis in materia, sed in forma, id eo minuens monetam Principis, siue auream, siue argenteam pœna mortis punitur. Decian. *d. li.* 7. *c.* 23. *n.* 25. & eodem
modo declarat Men. *ca.* 316. *n.* 34. vbi, quod Marsil. & Couar. erra-
17 runt. †Restringe in moneta parua, „put quatrenis, & bagattinis; quia punitur pœna extraordinaria, non mortis. Cæpol. *consil.* 77.
per tot. inter consil. sua crim. Men. *d. casu* 316. *n.* 33. Alex. *consil.* 104. *Statutum loquens, in fin. lib.* 1. q̃ non habet locum in bagattinis, & vili
18 moneta, vbi apost. *in v. r. vulnusculum.* †Restringe in minore. Men.
19 *d. casu* 316. *nu.* 31. †Restringe; qa statutum puniens fabricantem, vel falsificantem monetam pœna mortis, debet intelligi de mo-
neta vsuali ciuitatis, & q̃ expendi potest, non de vsuali. Alex. *consil.*
104. *per tot. lib.* 1. *in princ.* vbi *n.* 3. *ver. nec obstat*, extendit, quod intelli-
gitur de vsuali communiter, non si aliquis particularis solus reci-
20 piet. †Restringe; qa pœna mortis non punitur, qui falsam monetam alterius Principis fabricauit, ita Decian. *tit. de fals. mon. crim. lib.* 7. *c.* 23. *n.* 19. *v. ex quibus infertur, & c.* 27. *n.* 3. vbi plures citat. Bos-
sius *de fals. monet. n.* 6. vbi reddunt rationem, quia non est crimen
21 læsæ maiestatis. Alex. *consil.* 104. *Statutum, n.* 5. *v. facit, lib.* 1. vbi apost.
ver. nullo, dat concor. †Contrarium tenet Men. *de arbitr. ca.* 316.
n. 26. *& seq.* vbi, quod prædicti Dd. non ita intelligendi sunt; quia licet non cadat crimen læsæ maiestatis, nisi in Principe supremo, videl. Imperatore quoad pœnam filiorum, & infamiam, bene ca-
dit pœna mortis, & confiscatio bonorum, qñ falsificauit monetas eorum, qui habent iura cudendi, & adducit plura, per q̃ sic omnes
sunt intelligendi, & in specie Jo. Igneus *in repet. l. necessarios. §. non*
alias, in 2. par. ff. ad Syllan. n. mihi 587. *& 596. cum seq.* vbi, quod offen-
ditur Princeps, & populus, prout eum licet corrupte allegat Me-
noch. *d. casu* 316. *n.* 46. *& seq.* n̄ q̃ 51. Alex. *consil.* 104. *col. fin. ver. fallit, lib.* 1. declarat, quod quando adsunt in statuto verba vniuersalia,
22 quod fabricans, seu falsificans quamcunq; monetam, alias puniatur, intelligitur de propria, & vsuali. †Puniuntur etiam auxilium, & consilium præstantes falsificantibus monetam, item scientes, & non denunciantes, item falsam monetam expendentes, sed omnes mitius debent puniri, q̃ principales. Decian. *d. lib.* 7. *c.* 25. *per tot.* vbi etiam, quando excusatur expendens, si non nocuit, vel si expendendo dixit, quod si non poterit expendere, restituat. †In 23
Francia falsificans monetam Regis suffocatur in aqua bulliente.
Decian. *d. lib.* 7. *c.* 28. *in fin.* Clar. *in §. falsum, n.* 46. *in fin.* Menoch. *ca-*
su 316. *num.* 13. †Mediolani ex constitutionibus, siue aurea, siue ar- 24
gentea sit fallificata, pœna est mortis. Boss. *tit. de falsa moneta, in pr.*
sed dicit, quod componuntur; quia eadem pœna est dantibus auxilium, consilium, & fauorem scienter. Menoch. *d. casu* 316. *n.* 14.
†Bononiæ statutum imponit pœnam capitis, quæ interpretatur 25
exilii perpetui. Menoch. *d. casu* 316. *nu.* 10. vbi de statuto Veronæ,
Ferrariæ, & aliis, & de statuto Bononiæ iterum *num.* 21. & 22. vbi
citat Alex. *d. consil.* 121. *n.* 3. *lib.* 7. Gramm. *dec.* 74. *n.* 29. & de statuto
Bononiæ, & Ferrariæ. Alex. *d. consil.* 104. *lib.* 1. *per tot.* vbi, quod pœ-
na capitis intelligitur ciuiliter. † Declara igitur, quia secundum 26
Alex. *d. consil.* 121, *Visa proclissu, in princ. lib.* 1. fabricans monetam Imperatoris, & sic supremi Principis, punitur pœna mortis, quia i-
gni, & flammis traditur, *l.* 2. *C. de fals. mon. t.* & hoc de iure commu-
ni. †Si vero est fabricans monetam Principis inferioris, vel ciui- 27
tatis de iure communi pœna capitis punitur, quæ importare po-
test mortem naturalem, amissionem libertatis, vel exilium; ideo
fit interpretatio in ea, quæ minor est. Alex. *d. consil.* 121. *in princ. lib.*
7. *& consil.* 104. *n.* 2. *ver. & quod falsificans, lib.* 1. vbi dicit* commu- *
nem, & quod ita Bononiæ Jo. Cremonensis iudicauit, vt dicit Jo.
Andr. *in c. quanto, de iureiur.* an. vbi loquitur Alex. etiam in Rege, &
Principe non recognoscentibus superiorem. †Crimen atrox, & 28
habes multa specialia est falsificatio monetæ, de qua plene Decia.
lib. 7. *cas.* 24. *p tot. tit. de atrocit. & singular. falsæ monetæ*, vbi plura vi-
deas. †Radens vero monetam, vel minuens, si aurea est, & radens 29
sit liber, bestiis subiicitur, si seruus, pœna mortis damnatur, & est
communis* opinio. Clar. *in §. falsum, nu.* 47. †Contrarium, quod 30*
imo radens, vel tondens monetam, siue argenteam, siue auream,
pœna mortis puniatur. Menoch. *d. casu* 316. *n.* 34. *& seq.* †Declara 31
tamen; qa radens, vel tondens monetam maioris ponderis, non
punitur secundum plures, quos citat Menoch. *d. casu* 316. *n.* 36. *&*
seq. licet ipse teneat contrarium, quia Principi fit iniuria, & læsio. 32
†Expendens vero falsam monetam, si quidem sunt plumbei, vel
stannei nummi, punitur pœna legis Corneliæ, si vero non appa-
rent plumbei, vel stannei, pœna extraordinaria. Alex. *consil.* 121. *n.*
3. *lib.* 7. ex mente Bart, & aliorum, & hanc comprobat Clarus *d §.*
falsum, in fin. reprobato Salyceto. †Contrarium Salyc. quod sem- 33
per pœna falsi ordinaria imponatur, *in l.* 2. *C. de fals. monet.*

Monitio vbi requiritur, sufficit generalis facta per constitutionem, & quando secus. Concl. 355.

SI† moneri debet hæres, vel exequutor ad implendum volun- 1
tatem defuncti, ad hoc, vt incurrat pœnam priuationis, vt ipse
exequatur, sufficit monitio facta trina vice, quia ad hoc, vt priua-
tio inducatur, trina monitio requiritur. Fed. de Sen. *consil.* 109. *in*
princ. allegat *c. inter quatuor, & c. fin. de Cler. non resid.* Vide, *Priuari ne-* ✠
mo potest, nisi, &c. Concl. 718. †Amplia, vt imo sufficiat constitutio 2
generalis disponens, quod omnes exequi debeant mentes testa-
torum; quia habet vim specialis monitionis. Lap. *alleg.* 88. *n.* 3. *ver.*
ista autem pœna, & idem tenet p plura Rom. *consil.* 228. *Pro plene, n.* 9.
in fin. cum seq. vbi apost. *in ver. sequitur*, allegat conc. & dicit* com- *
munem. †Declara; qa sufficit constitutio contra meros exequto- 3
tores, sed non contra exequutores, qui debent eligere, vel distri-
buere; quia nisi de eis fiat mentio, non comprehenduntur. Abb.
cons. 11. *Tria sunt, n.* 3. *& 4. lib.* 2. vbi, quod debent Episcopi esse cau-
ti, vt exprimant. Vide, *Exequutores testamentarii, &c. Concl.* 544. †Et ✠
clausula alioquin, q̃ consueuit poni in præceptis, & citationibus, 4
habet vim monitionis, *c. non potest, cum ibi not. de præb. in* 6. Lap. *alleg.*
117. *n.* 3. *circ. fin. ver. non obstat.* †Amplia, vt idem sit in constitutione 5
super residentia promulgata contra non residentes, vt p eam satis
dicantur moniti, nec requiratur alia monitio. Fed. de Sen. *consil.*
109. *Quæstio, in princ. ver. visis allegationibus, & n.* 2. † Amplia, etiam si 6
constitutio, q̃ pendet ab aliis præcedentibus, non haberet moni-
tionem, dummodo præcedentes habeant monitionem; qa præ-
sumitur facta repetitio, maxime in constitutione sup correctio-
ne morum. Fed. *d. consil.* 109. *per totum*, vbi de hoc. †Amplia; quia 7
vt Clericus delinquens possit tradi curiæ seculari, necesse est, q̃
fuerit ter monitus, alias non efficitur incorrigibilis, *c. cum non ab*
homine, de iudic. cum ibi not. Vide, *Clericus coram seculari, &c. Concl.* ✠
386. †Sufficit tamen generalis monitio per constitutionem Epi- 8
scopi publicatam. Boer. *dec.* 69. *n.* 13. *& seq.* dummodo contineat
sub pœna priuationis priuilegii. Clar. *in prax. §. fin. q.* 36. *n.* 20. *v. sed*

quid

9 *quid si facta*, vbi dicit *communem. †Limita, quando constitutio esset negatiua; quia pœna apposita in constitutione negatiua, puta *non residentes priuati sint*: tunc requiritur monitio; secus si constitutio, sit affirmatiua, pura, *omnes teneantur residere, & non residentes sint priuati*, quia tunc constitutio habet secum monitionem. Fed. de Sen. *d. consil.* 109. *circa fin. ver. sed recolendum, & n.* 3. Zab. *consil.* 132. qui simpliciter tenet, requiri monitionem in principio quando erat negatiua cum clausula, quæ subintelligitur, *nisi iustum habeant impedimentum*. Vide, *Monitio, seu monitorium, &c. Concl.* 357. Vide,

10 *Termino assignato si expirauit. Concl.* 72. †Contrarium videtur p plura, de quibus *in ver. Hæres non implens voluntatem defuncti quando priuetur. Concl.* 54. *ver. Limita, quia hæres, qui aliquid*, in prima restrictione. Vide, *Priuari nemo potest, nisi, &c. Concl.* 718.

Monitio, seu monitorium quid sit, & quando valeat, vel non, & quando reducatur, vel reuocetur. Concl. 356.

1 MONITIO †præceptum importat, *c. ignorantia.* 38. *dist.* Oldrad.
2 *consil.* 80. *Talia in fin.* †Amplia, vt è contra præceptum monitionem importet. Feder. de Sen. *consil.* 109. *n.* 2. *ver. præterea istud*, vbi *in ver. quis dubitat*, quod plus importat præceptum & prohibi-
3 tio, q̃ monitio. † Monitorium igitur est quoddam præceptum
4 pœnale, p quod monetur aliquis ad faciendum sub pœna. † Monitorium est nullum, & non potest confirmari, quando est fundatum super gratia, vel alia dispositione nulla. Anchar. *consil.* 297.
5 *Efficacibus. n.* 2. † Extende; quia est nullum ex defectu iurisdictionis eius, à quo emanauit. Anchar. *d. consil.* 297. *n.* 3. *ver. tertio dicitur*
6 *nullum*, vbi exprimit multas causas. †Amplia; qa à monitorio, & præcepto pœnali non est incipiendum. Anchar. *d. consil.* 297. *n.* 2. *ver. secundo dicitur nullum*, vbi, quod ab exequutione non est incipiendum, & quod ei non est parendum, & datur appellatio, vt *n.*
7 4. †Declara, nisi habeat clausulam, *& si quis senserit, &c.* quia resoluitur in vim simplicis citationis per comparitionem. Anch. *d. consil.* 297. *n.* 4. *ver. quinto dicitur*, vel nisi sit alternatiuum, quod faciat, vel doceat non teneri; quia valet. Jo de Imol. *consil.* 112. *in princ. &*
8 *num.* 4. †Restringe; quia monitorium non censetur resolutum in vim simplicis citationis per solam comparitionem, & oppositionem, quando est in exequutione sententiæ. Anchar. *d. consil.* 297. *n.*
9 10. †Idem, quando in exequutione gratiæ. Anch. *d. consi.* 297. *n.* 10.
10 †Item, si in remedio *l. fin. C. de edict. Diui Adrian.* quia non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem. Anch. *d. consil.* 297. *n.*
11 10. †Reducitur præceptum, vel monitorium ad viam iuris, vt habeat effectum simplicis citationis per comparitionem moniti, & præceptati, quando habet clausulam, *Si senseris*. Anch. *d. consil.* 297.
12 *nu.* 4. *ver. quinto dicitur*. †Extende, vt idem sit in alio præcepto sine clausula, quando est alternatiuum, quod faciat aliquid, vel doceat factum, aut non debere fieri; quia idem importat, quod clausula, & dicitur iustificatum, & per comparitionem resoluitur in vim
13 simplicis citationis. Joan. de Imol. *cons.* 112. *n* 3. *& seq.* †Reproduci debet loco libelli facta reductione per comparitionem, vt possit procedi, vel dandus libellus, seu petitio, & si datur loco libelli, facta iustificatione potest confirmari, seu reintegrari. Jo. de Imol. *d.*
14 *cons.* 112. *n.* 13. †Reintegrari non potest monitorium, vel confirmari, nisi sit iustificatum. Anch. *d. consi.* 297. *n.* 3. *v. & quarto, & si non sit.*

Monitio, seu monitorium requiritur multis casibus. Concl. 357.

1 MONITIO †requiritur ad probandam negatiuam, videlicet quod quis sit negligens in faciendo id, ad quod obligatur, quando à iure non est statutus terminus certus. Card. Zab. *consil.*
2 55. *In casu Domini, n.* 1. †Extende; qa vt inducatur priuatio contra non residentem, debet moneri primo, vt residеat, vel doceat de residentia, anteq̃ priuetur. Zab. *d. consil.* 55. *n.* 1. vbi, quod ante mo-
3 nitionem negatiua non probatur. †Etiam si adsit constitutio Synodalis, quod non residens per 15. dies sine iusto impedimento sit priuatus; quia debet moneri, anteq̃ priuetur, & amoueatur. Zab.
4 *consil.* 132. *in princ. ver. item præsupp.* †Extende; quia licet obtinens parochialem debeat intra annum promoueri ad Sacerdotium, alias priuatur, *c. licet canon, de elect. in* 6. secus si parochialis sit dignitas, *c. Statutum, de elect. in* 6. tamen, vt obtinens parochialem dignitatem, videl. collegiatam, priuetur, debet moneri prius, gl. *d. c. li-*
5 *cet canon, in ver canon.* †Declara; quia monitio requiritur quando constitutio est negatiua, quod non residentes priuentur; secus si est affirmatiua, puta omnes teneantur residere, & non residentes
6 priuentur. Feder. de Sen. *consil.* 109. *in fin.* †Amplia; quia vt statuto sit locus, quod possessiones Ecclesiæ, & Canonicorum possint locari per massarium, si Canonici sunt negligentes, debet præcedere monitio. Card. Zab. *d. consil.* 55. *in princ.* vbi casus. † Amplia; quia, vt quis incurrat pœnam caducitatis, puta propter negligentiam in reparando, debet prius moneri; quia delictum in omittendo leuius est. Roman. *in l. diuortio. §. si fundus. ff. solut. matr.* † Amplia; quia imo vbi requiritur monitio, prout in denunciatione, requiritur duplex monitio, & quando secus. Vide plene Socin. *in Regul. Monitio in denunciatione*, vbi limitat tribus modis, in quibus non est necessaria.

Monopolia sunt prohibita, & quid sit monopolium. Concl. 358.

DE † jure monopolia sunt prohibita, & ideo nemo potest alium quem prohibere, ne ipse talem artem exerceat, quam exercet prohibens, plene Rebuf. *in tr. de magistr. artificiorum, art.* 2. *gl. monica, f.* 521. vbi enumerat casus, ex quibus monopolium committitur, & ponit quinque pœnas. † Extende; quia habens hospitium non prohibet alium, ne possit similiter hospitium facere in-
Bald. *consil.* 464. *Quatuor sunt, n.* 3. *ver. quidam enim habent, lib.* 4. † Extende in artificio; quia cerdo non potest prohibere artem cerdonis alteri, nec miles prohibet artem militare. Bald. *d. consil.* 464. *n.* 5. *ver. sed si tu, lib.* 4. † Extende in molendino, & aliis artificiis. Bald. *d. consil.* 464. *n.* 6. *lib.* 4. † Amplia; quia statutum, q̃ omnes vadant ad molendinum domini, vel ad coquendum panem, dicitur continere monopolium. Socin. *consil.* 272. *Non prosequendo, n.* 6. *lib.* 6. sequitur Rebuff. *de magistr. artif. n.* 17. *f.* 521. † Limita, nisi quis habeat ex priuilegio Principis, vel ex consuetudine, prohibitiua in alios. Bald. *d. consil.* 464. *n.* 5. *ver. sed si tu, lib.* 4. † Limita; quia non est licitum aliquid ad æmulationem Principis, vel Reipubl. facere, prout in fortalitio. Vide, *Fortalitium quando, &c. Concl.* 426. † Limita; qa si officiatur alteri aliquid immittendo in opus, vel exercitium vicini, q̃ noceat, vel si aliquid naturale competens vicino auferatur, veluti si aqua tendens ad molendinum alterius auferatur, vel minuatur, tunc non est licitum; secus est, si inferatur damnum accidens; quia minus lucrabitur primus; quia istud non est in consideratione. Bald. *d. consil.* 464. *n.* 6. *lib.* 4. *& per tot.*

Mons Annatus est castrum Abbatis S. Saluatoris. Concl. 359.

MONS † Annatus est castrum sub iurisdictione Abbatis Sancti Saluatoris eiusdem loci, vt plene per Abbatem *cons. 6. in quæst quæ vertitur. lib.* 2. alias in ordine 115. vbi, quod communitas loci ex concordia gaudet certa portione pœnarum, & bonorum.

Mons Bodius, & eius statuta, consuetudines. & priuilegia. Concl. 360.

DOMINVS † loci Montis Bodii fuit receptus in colligationem factam inter Commune Anconæ, Ciuitatem Firmi, & Dominos Camerini, Fabriani, & Mathelicæ Ann. Domini 138. Angel. *consil.* 269. *Punctus est, Anno Domini.*

Mons Fanus, mons Luponus, mons Sanctus, mons Vlmi, castra olim confœderata simul. Concl. 361.

MONS † Fanus, Mons Luponus, Mons Sanctus, & Mons Ulmi erant diuersorum Dominorum, qui inuicem fecerunt ligam cum Communi Maceratæ, & habuerunt guerram cum Domino Camerini. Angel. *consil.* 376. *Nobiles viri*, vbi in fine, quod sunt de statu Ecclesiæ.

Mons Feretrus Sereniſſimi Ducis Vrbini. Concl. 362.

MARCHIONES † Montis Ferrotii appellat Alex. *consil.* 182. *Visoprocessu, in princ. lib.* 7. & reuera, ita ex asperitate loci sic debuit antiquitus appellari à ferocitate, hoc est, ab asperitate. † Hodie locum Montis Feretri appellant, quasi dulcius sit vocabulum, quasi Mons sagittarius, propter altitudinem, & fortitudinem sic mereatur appellari.

Mons Ferratus, & eius statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 363.

CONSTITVTIO † Marchionis Montis Ferrati disponit, q̃ instantia causarum duret p 6. menses in prima instantia, causa appellationis p 3. menses. Bald. *cons.* 20. *Decreto Illustris Domini, lib.* vbi, q̃ talis instantia subrogatur loco anni, & biennii ad instantiam appellationis concessorũ. † Guerrã habuit Marchio Montis Ferrati

tati cum Duce Sabaudiæ, vt per Oldrad. *consil.* 178. tandem fecerunt treugam, & compromiserunt pacem futuram in Ducem Mediolani, vt per Angel. *consil.* 367. *In quæstione vertente.* vbi, quod Dux Sabaudiæ occupauit Ciuitatem Montis Regalis, seu Montis Vici, & consulit pro restitutione & *consil.* 368. *Serenissimus Princeps*, consulit pro eodem Marchione, vbi ponit priuilegium con-
3 cessionis dictæ ciuitatis. † Et tandem Comes Sabaudiæ via belli, & sic per vim obtinuit recognitionem à Marchione prædicto, q̃ esset feudatarius Comitis, super nullitate recognitionis prædictæ consuluerunt Franc. Areti. *cons.* 14. maxime *n.* 15. Soci. Iun. *consil.* 77. *n.* 60. *& seq.* vbi, quod compromissum factũ fuit ad palliandum factum violentum. Gozadin. *cons.* 9. *nu.* 14. *& 68. ver. præterea.* vbi *n.* 15. dicit, quod Aretin. mutauit nomina Ducis Sabaudiæ ex industria. Bero. *cons.* 67. *n.* 37. *lib.* 1. Rol. à Val. *cons.* 2. *n.* 47. *cum seq. lib.* 1. Gozad. *cons.* 10. *n.* 48. vbi, quod neque ciuilis possessio translata
4 est quia erat penes Cæsarem. † Habet supremam authoritatem in territorio suo Marchio Montis Ferrati; quia est Vicarius Generalis Cæsaris; ideo potest indicere bellum. Angel. *cons.* 367. *n.* 4.
5 *& seq.* † Ciuitas Montis Regalis, seu Montis Vici est Imperialis, de qua est inuestitus Marchio Montis Ferrati in Vicariatum, vt per Angel. *cons.* 368. *per totum.* vbi, quod guerra inter Marchionẽ, & Principem Achaiæ super d. ciuitate occupata per Principem
6 Achaiæ Comitem Sabaudiæ fuit iniusta ex parte Principis. † Addetamen, quod alius Mons Ferratus est, qui dicitur Mons Feretus, & est Comitatus Ducatus Vrbini, & iste habuit guerram cũ
7 Com. Francis. Gabrielio, vt per Bald. *cons.* 147. Angel. *cons.* 373. Vide, *Vrbini Dux, & eius facta, &c. Cõcl.* 296. † Sancti Martini Burgus, & Villa, seu fortalitium fuit concessum in feudum à Marchione Montis Ferrati Domino Francisco Cani, & concessa sunt capitula hominibus d. Castri, de quibus Signor. *cons.* 130. *per tot.*

Montis Ferrati Marchiones, & eorum facta. Concluſ. 364.

1 MARCHIO † Montis Ferrati fuit recognitus in Dominum à Marchionibus Malaspinis, videlicet Thoma pro nonnullis Castris, quæ d. Marchio Malaspina in feudum retinebat à Duce, & Antianis Ianuæ, & dd. Dux, & Antiani consenserũt in dictam recognitionem, vt per Christophor. Castilli. *cons.* 10. *In*
2 *facto supponitur, quod.* † Et habet iura Cæsaris; ideo in eum, & eius consilarios cadit crimen læsæ maiestatis, vt videtur supponere
3 Castilio. *d. cons.* 10. *in fi. n.* 71. vbi secus dicit in Duce Ianuæ. † Dux Mediolani erat amicus Marchionis Montis Ferrati; quia Castilio. *cons.* 12. appellat Ducem Mediolani tanquam filium honorandum Marchionis, vbi in princ. recenset, quod Marchio ad instantiam Ducis concessit saluum conductum Iacobo Doriæ, & Iacobo Iustiniano conducendi sal ex Ianua ad Papiam, non obstante
4 bello, quod habebat Marchio cum Ianuensibus. † Guerram habuit cum Ianuensibus occasione Castri Taioli, quod Marchio abstulit de manibus Ianuensium mediantibus Theremo Adurno, & Bonifacio Adurno eius Capit. Castill. *d. cons.* 12. † Item cum Duce Bauariæ, qui Dux tandem pacem fecit, & Marchio eidem dedit nonnulla castra pro pace, & bello sedato per viam cõpromissi facti in Ducem Austriæ, & ipsum Ducẽ Bauariæ, super quo facto consuluit Franc. Aret. *cons.* 14. *Viso, & diligenter. per tot.* vbi cõcludit, quod bellum erat iniustum, ex quo ambo recognoscunt Imperium, & quod alienatio est nulla, & non tenetur filius, qui non est hæres, obseruare alienationem factam à patre.

Mons Flaschonus, eius statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl 365.

1 MONS † Flasconus est castrum, vt inquit Fed. de Sen. *cons.* 146. *in princ.* vbi, quod olim Rector patrimonii generalis ibi ad Parlamentum conuocabat ciuitates vicinas, & consuluit, quod
2 ciuitas Interamnensis non tenebatur comparere extra suum territorium. † Tempore tamen Abbatis Panormitani erat ciuitas, vt ipse narrat *cons.* 70. *De iure quæritur, in princip. lib.* 2. vbi, quod Papa concessit ciuitati Montis Flasconi castrum Castellonichi, quatemis sit, vel fuerit de territorio Viterbii, vel castri Bulsenæ; ideo nõ
3 valet concessio, si non fuit, nec est de territorio Viterbii, vel Bulsenæ; quia concessio est conditionalis. † Mons Falconus appellatur per Bal. *cons.* 496. incip. *Punctus quæstionis.* & est ciuitas noua se-
4 cundum eum, *lib.* 4. † Statutum nouum habet Mons Flasconi ciuitas, quod quilibet contrahens cum aliqua persona exempta, vel alio, qui non possit conueniri, teneatur soluere gabellam pro vtraque parte, tam pro se contrahente, quam pro eo, cum quo contraxit, quod statutum validum est etiam circa bona Ecclesiastica, & non dicitur contra libertatem Ecclesiarum; quia principalis intentio statuentium est, prospicere vtilitati propriæ, non autem officere Ecclesiis, licet in cõsequentiam Ecclesia damnum sentiat. Bald. *d. cons.* 496. *Punctus, quæst. lib.* 4. vbi, quod ita practicatur vbique.

Mons Marcianus, & Comites de dicta familia. Concluſ. 366.

VGVCCIO † Berandini, Bernardinus tanto Baldino, Rambertus Senocero, Simon, & Azo filii Lelli, Tubertinus & Bardonerius filii Lamberti, comites de Monte Marciano fuerunt inuestiti de castris pluribus, & Podio Aquilonis per Ludouicum Romanorum Imper. titulo donationis, & inuestitura fuit facta Vbaldino suo nomine, & aliorum prædictorũ, super qua Alex. *cons.* 24. *Ponderatis, lib.* 5. vbi, quod non valuit, nec præiudicat; quia per prius ab immemorabili possederant, & non constat de ratificatione, & recognoscebant ab Ecclesia Rom. vt *nu.* 17. & ego vidi recognitionẽ de ann. 1144. die 14. Maii, in qua Comites Podii Aquilonis, & castri Miliani recognoscunt ciuitatem Perusii quoad omnia, nisi in quibus Rom. Ecclesia contrarium præciperet. 1

Mons Politianus, & eius statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 367.

VETVS † statutum Montis Politiani excludit filias dotatas stantibus masculis, sed nõ statuta excludunt ad tempus, donec extabunt masculi, & illis cessantibus admittuntur fœminæ, & descendentes ex fœmina; quia est suspensa successio, non sublata. Rimin. Iun. *cons.* 249. *per tot. lib.* 3. maxime *n.* 21. vbi *n.* 26. *& seq.* dicit, quod statutum vetus abiit in desuetudinem, & attenditur nouum. † Item statutum, quod decedenti sine filiis succedant 2
consanguinei ex linea masculina, exclusa matre, & cognatis; scilicet per lineam maternam attinentibus, patruus non excludet sororem vtrinque coniunctam. Socin. Iun. *cons.* 30. *per tot. lib.* 1. 1

Mons Regalis, eiusque statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 368.

MONS † Regalis est Ciuitas Archiepiscopalis, quæ fuit erecta 1
per Regem Guilielmum Siciliæ Regem in Archiepiscopatum, cui donauit ciuitatem, & terras illi suppositas, non cum mero, & mixto imperio, sed post donationem creat iurisdictionariũ cum mero, & mixto, &c. ideo Archiepiscopus habet iurisdictionem à Rege. Capic. *decis.* 137. *In causa iurisdictionis, circa fin. nu.* 14. *&* 15. vbi, an sit superior Papa, vel Rex quoad iurisdictionem, si allegatur suspectus Archiepiscopus.

Mons S. Mariæ, eiusque statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 369.

EST † statutum in loco Montis S. Mariæ, quod filiæ fœminæ 1
non succedunt, donec supersunt masculi. Bald. *consil.* 131. *Circa prædicta. & consil.* 132. *Quanquam super hoc, lib.* 2. vbi, quod tale statutum operatur, quod filia non transmittit ius adeundi filiis suis, licet postea decedant masculi. † Item, quod defuncto sine filiis, 2
patruus excludat matrem, quod statutum non habet locum, si extat mater, patruus, & soror vtrinque coniuncta; quia statutum non loquitur hoc casu, ex quo soror, de qua non loquitur statutum, excludit patruum; ergo in casu omisso est locus iuri cõmuni. Dec. plene *cõs.* 71. *In casu ad me transmisso.* vbi casus. † Item, quod 3
ascendentib. non succedant fœminæ filiæ dotatæ, donec extent masculi, quod statutum intelligitur excludere ad tempus: ideo mortuis masculis succedunt fœminæ; item non dotatæ non excluduntur. Dec. *d. cons.* 71. *in princ.* † Plura esse loca Montis S. Mariæ credo; quia vnum est de districtu Recanati, quod dedit se in 4
obedientiam d. ciuitati ex conuentione; quia ciuitas concessit d. loco, quod habebat merum, & mixtum imperium, vt posset condere statuta, de quo meminit Abb. *consil.* 104. *Videtur primo. lib.* 2. vbi, quod potest creare Notarios, qui possunt exercere officium, non obstante statuto Recanati, quod nullus non matriculatus possit exercere in districtu officium notariatus.

Montium loca fructuosa, an licita. Concl. 370.

1 LOCA † montium Florentiæ, & Venetiarum, & Ianuæ, ex quibus soluitur certum quid pro 100. & loco, an licita, vel ne. Feder. de Sen. *cons.* 303. *Quæstio vertitur, per tot.* vbi latissime, quod cõpulsi mutuare excusantur, si recipiunt certum quid propter periculum; & quia non habuerunt animum deprauatum, sed mentes ab eis ex pecunia non possunt habere pecuniam, sed si esset à principio emptio, non mutuum, & non consisteret in pecunia, sed in dominio, vel in re habente dependent am à dominio, valeret, alias secus, vbi in fine, quod ab hæresi nõ abest, qui contrarium dicit, vide Alex. *cons.* 103. *Visis scriptis, n.* 9. *in fi. & nu.* 10. *ver. & prædicta fortificantur. lib.* 2. vbi vocat impræstita, & dicit, quod talia
* loca secundum magis * communem, aut sunt mutuum, aut emptio; si mutuum, est vsura; si emptio, secus, & ibi plures in confuso allegat, & idem facit Ias. *in l.* 1. *in* 1. *lect. n.* 61. *ver. tertio quæro, quid de*
2 *pecunia. C. de summ. Trinit.* † Quod fructus sint liciti, Ias. *in* 2. *lect. d. l.*
* 1. *C. de summ. Trinit. n.* 40. *ver. quid autem de pecunia.* vbi dicit * cõmunem. Castr. vero *cons.* 190. *Præsens dubium, col.* 2. *ver. idem quasi per omnia. & n.* 2. *& per tot. lib.* 1. vbi respondet ad quinque oppositiones
3 contrarias. † Contrarium tenet Feder. de Sen. *cons.* 303. *per tot.* & quia pecunia non potest emere pecuniam. Bald. *consil.* 133. *lib.* 3.
4 † Declarat idem Castr. *cons.* 22. *n.* 2. *vers. præterea secundum Theologos, lib.* 1. quod non est vsura, si à prima erectione emitur; secus si emi-
5 tur à primo emptore. † Et ista loca montium fructuosa quando
☞ sunt licita, computantur inter immobilia. Vide, *Annui redditus an inter immobilia computentur. Concl.* 342. *n.* 11. *& seq.* Vide, *Casus consistens in annuo. Concl.* 193. Vide, *Vsurarius non est contractus. Concl.* 262.

Mora quid sit, & operetur. Concl. 371.

1 2 MORA est † quoddam quid, quod in facto consistit. Bald. *in l. mora. ff. de vsur. prope fi.* vbi in fi. ponit diffinitionem. † Ad hoc vt mora committatur, requiritur debiti subsistentia, debitoris scientia, vel ignorantia supina, interpellatio legitima, & vt sit legitima, requirit tres comites, personæ congruitatem, ioci, & temporis opportunitatem. Bald. *l. mora, in* 2. *lect. in princ. ff.*
3 *de vsur.* † Alia est regularis, & seu communis, quæ consistit in interpellatione congrua loco, & tempore; alia est irregularis, seu specialis, quæ re ipsa contrahitur ex sola mora, vel negligentia
4 soluendi. Bald. *d. l. mora. ff. de vsur.* † Delictum dicitur mora; quia negligendo facere, quod promisit consequenter delinquit; ita Rom. *cons.* 247. *Primo duci potest, n.* 4. *in fi. ver. secundo ad hoc.* & clarius Batt. *cons.* 129. *Quidam habuit, in fi. lib.* 1. vbi clare, quod mora est de-
5 lictum. † Operatur mora, vt morosus teneatur ad omne periculum interitus rei, & damni insurgentis parti. *l. si ex legati causa. ff. de*
6 *verb. oblig.* Alex. *cons.* 172. *lib.* 2. Vide infr. *Concl.* 581. vbi plenius. † Operatur è contra excusationem eius, qui incideret in moram, vt quando imminet periculum moræ incurrendæ, multa admittantur contra regulas iuris; nam potest is, qui iurauit, non petita absolutione agere læsus, nec incurrit periurium, vide plura per Marsil. *sing.* 421. *in princ.* Ant. Trigon. *singul.* 13.

Mora vltima attenditur, & nocet, & quid sit. Concl. 372.

1 VLTIMA † mora est, quæ nocet; ideo si quis tenetur compromittere, & monitus per iudicem dicat nolle compromittere, incurrit moram, nec releuat, quod ante fuerit paratus; quia vltima mora nocet. Ioan. de Imol. *cons.* 126. *In casu præmisso, in fi.* Alex. plene *cons.* 72. *Videtur prima consideratione, num.* 5. *in fin. cum seqq.*
2 *ver. sed præmissis, lib.* 3. † Extende; quia istud est regulare; quia vltima mora est illa, quæ attenditur, & nocet. Alexan. *d. consil.* 72. *n.* 8. *lib.* 3.
3 † Extende; quia si actor citauit reum in certo termino, & comparuit actor, sed non steterit, postea comparuit reus, & stetit, prima mora rei euanescit, & vltima mora actoris attenditur; ideo accusata contumacia per reum actoris, potest actor mulctari in expensis; quia citatio habet duo præcepta; vnum, vt compareat; aliud, vt in termino compareat. Alexand. *d. cons.* 72. *num.* 8. *lib.* 3. se-
☞ quitur Ias. *in l. si seruum Stichum, num.* 5. *ff. de ver. oblig.* Vide Socin. *reg.* 23. *Mora vltima nocet.* vbi limitat quinque modis, quos videas.

Vide, *Dolus, & culpa communis. Conclus.* 578. Vide, *Compensatio in quibus fiat. Conclus.* 489.

Mora contrahitur multis modis, & quando secus. Conclus. 373.

MORA † contrahitur per interpellationẽ extraiudicialem, quando interpellatus tenetur iure actionis. *l. qui Romæ. §. cohæredes.* vbi glos. *ff. de verb. oblig.* Crauet. *cons.* 189. *nu.* 4. Ioan. de Anan. *cons.* 5. *in princ. n.* 3. *ver. secundo quia.* Vide, *Interpellatio quando sit. Concl.* 325. † Et ideo hæres obligatus soluere, vel deponere 2
dotes legatas sororibus non est in mora, antequam interpellet. Castr. *cons.* 125. *Viso testamento, col.* 2. *ver. circa quod. lib.* 1. † Imo et- 3
iam facta interpellatione successori non incurrit moram, nisi interpellans illi exhibeat copiam obligationis; ideo si priorib. fiat
interpellatio, quod consignent rem locatã ab aliis prioribus antecessoribus, nisi interpellans exhibeat locationem, vel copiam, non constituitur in mora communitas. Alex. *cons.* 135. *Viso processu, n.* 4. *ver. nec obstat. lib.* 7. † Et quæ requirantur ad constituendũ de- 4
bitorem in mora; dic, quod habeat facultatem soluendi; item, 5
sciat se debere, & saltem scire debeat; item quod sit interpellatio
expressa, vel tacita. Ias. *in l. quod te. nu.* 5. *& seqq. ff. si cert. pet.* † Et quod 6
per interpellationem extraiudicialẽ constituatur debitor in mora, siue sit ex contractu bonæ fidei, siue stricti iuris. Bart. *in l. vinũ. n.* 13. vbi Socin. *n.* 7. dicit * communem. *ff. si cert. pet.* Iason *n.* 7. dicit, * 7
quod omnes ita tenent. Bolognet. *n.* 17. *&* 18. dicit veram, & communem *. Vide Socin. qui ponit hanc regulam in *reg.* 22. *Mora* 8. *liter, quam per interpellationem non committitur.* vbi plene restringit, seu limitat vndecim modis, quos videas. † Restringe in eo, qui re- 9
netur officio iudicis, & non iure actionis; quia interpellatio extraiudicialis non constituit eum in mora, sed requiritur litis cõtestatio. Alex. *cons.* 7. *Visis, & diligenter. n.* 11. *ver. sed posito, circa fi. lib.* 2. Corne. *cons.* 107. *nu.* 10. *ver. & in iis, quæ debentur, lib.* 2. vbi, quod requiritur interpellatio iudicialis, vel litis contestatio, & est * com- *
munis opinio, quando debetur officio iudicis nobilis. Ias. *in l. vinum. n.* 15. *ff. si cert. pet. at.* Vide, *Interesse quo iure debeatur. Conclus.* 538. 10
† Declara restrictionem illam ampliando duobus modis, & limitando quatuor modis; quia in iis, quæ debentur officio iudicis mercenario, sola interpellatio extraiudicialis sufficit, etiam si per verba enunciatiua fiat, cum eo, cui debetur reuerentia, secundũ cõmunem, de * qua Ias. *in l. vinum, n.* 15. *& seq. ff. si cert. pet.* vbi ponit quatuor limitationes; prima est, quando iure actionis; secunda, qñ creditor prius fuisset in mora; tertia, quando alia mora præcedebat; quarta, quando debitor interpellatus non poterat soluere; quinta, non sufficit aliqua interpellatio sola contra successorem debitoris, sed debet ostendi debitum. Iason *l. quod tenu.* 35. *ff. eod.* † Amplia; quia re ipsa contrahitur mora cum pupillis. *l.* Titius 11
Seio. 5. *vsuræ. ff. de leg.* 2. & ista dicitur mora irregularis, quæ re ipsa contrahitur ad fauorem minoris eo ipso, quod sibi non soluit. Bald. *cons.* 392. *Super primo, n.* 5. *ver. super sexto, lib.* 4. Fulgos. *cons.* 14. *Egregius miles.* † Extende in minore; quia ipso iure debitor minoris 12
est in mora. Socin. *cons.* 57. *n.* 43. *lib.* 4. † Extende, vt idem sit fauore 13
pauperum, vel piæ causæ; quia lapso termino soluendi pauperib. contrahitur mora re ipsa. Bald. *in cons.* 219. *Pepus Nicolutij, nu.* 2. *ver. sed non est omittendum, li.* 2. † Extende, vt idem sit fauore dotis quia 14
succedit mora irregularis, vt debeatur interesse sine alia interpellatione. Corne. *cons.* 145. *in princ.* Castr. *cons.* 11. *n.* 4. *ver. quatenus autem. lib.* 1. quia dos interpellat. Fulgos. *cons.* 201. *D. Gualãrada, ver. illud pa-*
stremo, late Petr. Surd. *cons.* 290. *nu.* 31. *lib.* 2. † Et ideo marito debe- 15
tur interesse dotis promissæ, tanquam damnum emergens pro tempore, quo onera sustinuit, etiam si incerta sit dos; quia sit in arbitrio tertii commissa. Surd. *d. cons.* 290. *n.* 31. *lib.* 2. vbi quod nul- 16
lus discrepat ab hoc. † Et procedit extensio etiam contra eum, 17
qui confessus est dotem habuisse, & soluere promisit; quia saltem lapso biennio currunt fructus sine interpellatione. Corn. *d. cons.* 145. *n.* 5. *lib.* 2. quod intellige respectu extranei, vt requiratur bien-
nium; secus si non esset extraneus, qui promitteret dotem. Castr. *cons.* 11. *n.* 4. *ver. quatenus autem, lib.* 1. † Declara, quod dicitur irregularem moram pro dote, vel alio casu speciali introduci sine ipso
ciali interpellatione, procedere, dummodo non contra pupillos vel pariter priuilegiatum; quia non procedit. Fulgos. *d. cons.* 201. 18
col. fi. qui loquitur, etiam si vnicus ex pluribus debitoribus esset pupillus; sed tamen contra tutorem, si habet tutorem, procederet mora irregularis, vt ibi dicit. † Extende; quia ratione damnorum, & interesse mora contrahitur re ipsa pro legitima filiorum supplemento legitimæ, ex quo æquitas *l. curabit. C. de actio. empt.* 19
trat. ita Alexand. *cons.* 69 *Super primo. num.* 3. *& 4. lib.* 1. & credo esse rationem; quia iudicium est vniuersale. Bald. *cons.* 341. *lib.* 3. & in- 20
diciis vniuersalibus bonæ fidei possessor non lucratur fructus. 21
Vide, *Fructus lucratur habens tut. Concl.* 491. † Extende; quia fauore 22
pu-

læ causæ hæres non soluens legata pia incidit in moram irregularem sine interpellatione. Bart. *consil.58. Quidam ser. Martinus, circa*
37 *fi. ver. præterea hoc videtur expressum, lib.2.* †Extende in contractibus correspectiuis; quia sine interpellatione currit mora irregularis. Corne. *cons.145.n.8.lib.2.* vbi, q procedit, etiã si adsint verba, quod promisit soluere ad omnẽ voluntatem creditoris; quia talia verba
38 sunt ad fauorem creditoris. †Extende in minore fauore minoris; item in Ecclesia; item in locis piis. Matthesil. *singul.44.n.4.* vbi loquitur in minore, & Ecclesia. Rom. *sing.117. Tu habes.* vbi loquitur
* in minore, & locis piis, & est* cõmunis opinio. Socin. in *l. de diui-*
39 *sione.n.14.ff solut. matrim.* † Declara tamen; quia mora irregularis non habet effectum in multis, prout regularis, & in multis habet eundem effectum, prout late Soc. *in d.l. de diuisione, n.13. & seq.* vbi congerit octo illationes, ex quibus colligitur, in quibus æquipa-
40 retur, & in quibus non. † Extende, etiam si minor non impleuit ex parte sua, quando erat vtile minori, vt impleret ad effectum
41 consequendi, quod sibi debetur. Corn. *cons.184.n.8.li.3.* †Restringe; quia mora irregularis fauore minoris non habet locum, qñ pariter is, qui dicitur morosus, esset minor; quia ex quo debitor tractat de damno, creditor de lucro, non habet locum, Fulgos.
42 *cons.124. per tot.* Castr. *cons.125. Viso testamento, col.2. in fi. ver. nec obstat. lib.1.* † Et quod mora irregularis non habeat locum pro minore, quando ipse quoq; minor est in mora implendi. Curt. Iun. *consil.*
43 *239.n.32. & seq.* †Declara; quia etiam contra minorem habet locum mora, quando interuenit decretum iudicis. Ruin. *cons.63. in*
44 *fi. lib.5.* † Amplia; quia mora contrahitur ab eo, qui est obligatus sub conditione aliquid vendere Titio, puta si Titius obtineat licentiam à Principe intra mensem, si durante mense alteri personæ vendidit; quia licet Titius non obtinuerit licentiam; tamen obligatus vendere incurrit moram. Bald. *cõs.112. Præmisso quod am, in princ. ver. circa primum, lib.3.* quod est subscriptum à duodecim Doctoribus, videlicet Paganino de Sala, Philippo de Cassolis, Bart. Paduxio, Signorino Homodeo, Thadæo de Vicomercato, Io. de Bon. Pier Matthæo de Vite, Bart. Salycet. Petro Paulo de Trebel. Io. de Porcelli de Padua, Io. de Ordinariis, & Bald. *cõs.113.*
45 *Videtur, quod non posit, eod. lib.3.* Vide, *Mora non contrahitur ab obligato*
46 *sub conditione, si ante conditionem, &c. Concl.375.* † Extende, vt is, qui promisit pro alio, quod faciet, & ratificabit certam venditionem sub conditione factam, teneatur interpellatus ratificari facere etiam ante conditionis euentum, & si non faciat, incurrit moram promissam. Bald. *d.cons.112.n.2. ver. circa secundum, lib.3.* vbi, quod ra-
47 tificatio debet fieri sub eadem conditione futura. † Amplia; quia mora contrahitur absque interpellatione in obligationibus facti, qui obligatur statim facere, & non faciendo incurrit morã.
* Crauet. *cons.246. Iacobus Perott. in princ.* vbi dicit* cõmunem, & magis communem, & communem dicit Corne. *cons.207. in princ. lib.*
48 4. idem Crauet. *cons.192.n.16. & 17.* vbi late, & *cons.64. in princip.* & est decis. Bald. *in c.1.§. ad hæc. tit. hic fi. Lex Conrad. in vsib. feud.* Aret. *in*
49 *l. ex locati causa. ff. de ver. oblig. & in l. si stipulatus fuero te fisti. §. possum,*
50 *vol. tit.* Alex. & Ias. *in l. quod te. ff. si certum pet.* † Contrarium, quod requiratur interpellatio; quia dies tacita à lege non inest. Bartol.
51 *in lata stipulatus, in 6. quæst. ff. de verb. oblig.* Areti. *cõs.72.* †Quod procedit maxime, qñ non agitur ad pœnã, sed ad interesse. Crauett. *d.cons.246. in princ. & cons.64. in princ. & 192.n.16. & 17.* vbi allegat
52 complures ita distinguentes. †Declara; quia si factum habet tractum successiuum, mora succedit sine interpellatione; si vero habet momentaneum, requiritur interpellatio, quę statim nõ causatur mora, sed cum aliquo interuallo. Cephal. *cons.618. num.34. &*
53 *seq. lib.4. li. ita stipulatus essem.* vbi Castr. & Alex. per illum tex. *ff. de*
54 *verb. oblig.* Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur, in 5. quæst. in princ. ff. eod.*
55 Alexan. *in l. si insulam, in 2. not. ab. eod. tit.* †Extende; quia qui tenetur facere ratificare contractum, debet facere omnem diligentiam absque interpellatione, alias incidit in moram, & tenetur ad in-
56 teresse. Crauet. *cons.64. in princ.* † Idem in eo, qui bona promisit disbrigare; quia tenetur cum primum poterit, alias est in mora sine interpellatione. Crauet. *d.cons.192.n.16. & seq.* Extende in tantum, vt postquam res est in iudicium deducta, non sit locus im-
57 plemento. Crau. *cons.192.n.16.* †Extende in eo, qui promittit curaturum. Mazol. *cons.116. per tot.* Crau. *cons.64.n.1.* †Restringe, qñ ad expensam facti debuit concurrere is, qui dicit moram incurrisse pro parte, & non fuit paratus, vel quando constat, quod partes intellexerunt de facto, quod crediderunt modicam impensam importare, & erat magna, ita Corn. *consil.203. Viso processu, per*
58 *tot. lib.4.* † Restringe, nisi obligatio faciendi, vel dandi esset sine
59 die tacita, vel expressa. Vide, *Obligatio faciendi impletur. Conclus.43.*
60 †Amplia; quia mora irregularis causatur in contractibus correspectiuis absque interpellatione; ideo debetur interesse semper.

Corn. *cons.145.n.6. & seq. lib.2.* †Extende in euictione sequuta; quia 36
quando est promissa, inducitur mora irregularis, & licet dies sit incertus à principio, interpellat, cum primum redditur certus, *l. euictis, ff. de vsur.* Bart. *in l. quoties, ff. de verb. obligat. la prima.* vbi, quod re ipsa contrahitur. † Amplia; quia vbi adest iuramentum, non 37
requiritur interpellatio, etiam si dies non sit certa, sed cum primum debens ratificare fuerit maior factus, ita Roland. à Vall. *consil.57.n.45. lib.1.* vbi dicit* communem. Riminald. *cons.89.n.15. lib.1.* *
vbi plurimos allegat. Vide plenius per Ant. Gabr. *lib.2. tit. de iureiur. Concl.2. Iuramentum constituit in mora absque interpellatione.* †Ex- 38
tende; quia vbi est iuramentum, & dies, committitur mora absq; interpellatione. Rol. à Vall. *cons.77.n.19. lib.7.* Cephal. *cons.118. nu.*
19. *lib.1.* Rimin. Iun. *cons.89. nu.15. lib.1.* vbi de* communi, & pluri- *
mos citat, & latius *cons.67.n.20. lib.1.* vbi dicit communem. † Ex- 39
tende, vt procedat, etiam si de iure mora nõ adesset, prout in emphyteuta, qui non cadit, nisi lapso biennio, vel triennio; quia si iurauit soluere omni anno, cadit singulo anno propter iuramentum,* communem dicit Rol. à Val. *d.cons.77.n.18. lib.1.* †Amplia; *40
quia mora semper contrahitur, vbi est delictum, violẽtia, vel dolus. Io. de Anan *cons.5.n.2. ver. circa secundum.* †Amplia, vbi est dies 41
certa. *l. magnum. C. de contrahen. vel committen stipul.* late Riminal. Iun. *cons.67.n.19.* & Castr. *cons.125. Viso testamento, col.3. in princ. lib.1.* vbi si dies est incerta, non committitur, veluti ætas nubilis legatariæ, & ibi apostil. in *ver. certa.* Alex. *cons.9. Attentis verbis, in princ. & per tot. lib.7.* Vide plenius per Anton. Gabriel. *lib.3. tit. de solut. concl.*
9. *Dies interpell. pro homine.* †Extende, vt procedat etiam in laudo 42
diuisorio, vel alias condemnante ad certã summam soluendam certo termino præciso; quia per lapsum termini, si non soluit debitor, incurrit moram. *l. traditione. §. de illo. ff. de actio. & oblig.* glos. *in l. si ex legati causa. ff. de ver. oblig.* vbi Iason *n.12.* & tali casu tenetur ad fructus, & interesse secundum *l. curabit. C. de actio. empti.* quando debetur pretium pro bonis diuisis. †Et an lapso termino præfixo 43
in laudo possit debitor soluere, & purgare moram inuito creditore, qui petit pœnam appositam in laudo, vide Lanfranch. de Oriano in *tract. de arbitr. in charta 14. quæst.11.* †Declara tamen; quia 44
si laudum non fuit notificatum, non currit terminus præfixus. Vide, *Laudum debet notificari vt noceat, & quãdo secus. Concl.23.* †Amplia; quia per litis contestationem contrahitur mora. Io. de Anan. 45
d.cons.5.n.4. ver. tertio quia. Alex. *cons.210. Ponderatis ijs in princ. lib.6. & consil.64. In causa. & lite, in princip. lib.7.* † Extende; quia sufficit, 46
quod lis habeatur pro contestata per negationem, vel contumaciam. Alex. *d.cons.64. in princ. lib.7.* † Amplia; quia mora contrahi- 47
tur contra condemnatum ex sententia, per lapsum quadrimestris post sententiam. Ioan. de Anan. *d.cons.5.n.5. vers.4.* † Limita; quia 48
mora non contrahitur, vbi aliqua exceptio legitima competit morosõ. Io. de Anan. *d.cons.5.n.6. versic. sed ijs non obstantibus.* Vide, *Mora non contrahitur. Concl.375.* †Limita; quia mora non commit- 49
titur ab obligato, quando dies est incerta, nisi interpelletur, prout hęres obligatus soluere dotes legatas sororibus; quando erant in ætate nubili. Castr. *consil.125. Viso testamento, colu.2. ver. circa quod, lib.1. & col.3.* †Extende, vt procedat, etiam si obligatio est ad cer- 50
tum diem in vno capitulo, & incerta quoad aliud capitulum connexum; quia requiritur interpellatio, vt incurratur mora, & pœna. Alex. *cons.132. Viso processu, n.2. ver. nec obstat. lib.7.* † Limita; quia 51
non sufficit libellus, vel petitio iudicialis. Dec. *in l. quod te. nu.3. ff. si cert. pet.* †Limita, quando terminus assignatur non debitori ad sol- 52
uendum, sed creditori ad petendum; quia non committitur mora ante interpellationem. Castr. *d.cons.125. Viso testamento, colum.3. in princ. lib.1.* Vide, *Terminus ad soluendum, &c. Concl.80.* Vide, *Vecturalis quando teneatur de mora. Concl.35.*

Mora quibus casibus non euitetur. Concl.374.

MORA † introducitur per eum, qui non implet contractum 1
statim, quod potest, etiam si tempus non sit præfixum, etiam sine interpellatione. Crau. *cons.246. in princ.* vbi dicit* cõmunem, *
quando agitur non ad pœnam, sed ad interesse. † Mora contrahi- 2
tur per eum, qui potest per exceptionem dilatoriam excludere suum creditorem, vt quia esset excommunicatus, vel vsurarius; quia non sequitur, hæres repelleret eum agentem contra me; ergo non sum in mora interpellatus extraiudicialiter. Lap. *alleg.53. An oporteat. n.4. ver. item colligitur.* ideo exceptio dilatoria non impedit moram contrahi, si non opponitur, vel opponi non potest interpellanti extra iudicium. † Amplia; quia moram, & pœ- 3
nam non euitat, qui tenetur facere copulatiue duo, si facit vnum tantum; quia non dicitur impleuisse, donec aliquid restat implendum. Bald. *cons.64. Quidam promisit dare, in fin. ver. aduertendum*

est.lib.1. vbi quod is, qui promisit facere approbare fideiussores per A.& B.non euitat pœnam, & moram, si vnus, vel alter solus
4 approbat. † Ampl a; quia mora non tollitur semel incursa, licet res debita postea pereat. Fulgos.*cons.141.Nanes,& Gorus.n.3.col.pen.*
5 †Extende; quia mora non propterea tollitur, si est incursa, licet iudex concedat dilationem, quæ datur miserationis causa. Fulg.
6 *cons.141.col.s in fi.ver.neque enim sunt hæc.* † Idem, si pars concedat dilationem post moram incursam. Ias.*in l.lecta.num.13.ff.si cert.pet.*
7 †Extende; quia mora semel incursa non tollitur, quando res non
8 est integra. Crauet.*d.cons.246.n.5.* †Extende, quando semel in iudicio fuit oppositum, & adest iuramentum. Crauet.*d.cons.246.nu.*
9 *5.* †Extende; quia quando adest iuramentum, non purgatur mora
10 semel commissa. Crauet.*d.cons.246.n.4.& 5.* † Declara; quia non admittitur purgatio moræ semel commissæ, quando vel agitur ad interesse, vel quod non consequatur actionem ex contractu; secus, si agatur ad pœnam. Crauet.*d.cons.246.per tot.& cons.292.n.*
11 *16.ver.nec audiretur.vsq; in fi.* † Amplia; quia licet mora possit purgari per eum, cui iudex præfixit terminum; secus est multis casi-
☞ bus. Vide Soc.*reg.24. Mora purgari potest.* vbi limitat tribus modis. Vide, *Mora an possit purgari, vel non. Concl.377.*

Mora non contrahitur ab obligato sub conditione, si ante conditionem non implet, & quando secus. Concl.375.

1 MORAM † regulariter non incurrit obligatus ad aliquid sub die, vel conditione non implens ex parte sua ante diem, vel conditionem. *l.cedere diem.ff.de ver.signif.* quia vbi non potest esse petitio, non cadit mora. *l.lecta,ver.dicebam.ff.si cert.pet.at.*
☞ Vide, *Interpellatio quando sit, &c. Concl.325.* † Amplia etiam in con-
2 tractu puro, vltro, citroque obligatorio; quia cõductor, qui promisit soluere affictus pro parte intra duos menses, e conuerso locator promisit reficere solaria locata deuastata, non incurrit moram lapsis duobus mensibus, nisi locator impleuerit pro parte sua; quia duo menses incipiunt post implementum locatoris. Bart.*in l.si conlegetur.§.fi.ff.de leg.1.* vbi Ias. Ruin.*cons.63.vol.5.in princ.*
3 †Extende idem in legato cum onere intra certum tempus, puta construendi Ecclesiam, vel aliud faciendi; quia intelligitur à die solutionis legati, ante non currit terminus. Bart.& Castr.*in l.fideicommissum.ff.de leg.1.* Aret.*in tract.de testamen.ver.item mandauit con-*
4 *strui.apellam*, vbi plura similia. Ias. *in d.l.si cui.ff.de leg.1.* † Extende, etiam si testator præfigat terminum à die mortis suæ; quia subauditur, & soluti legari. *l.3.ff.de stat.liber.§.si heredi.* Bart.*in l.genero.ff.*
5 *de ijs, qui not.infam.* † Et saltem à die aditæ hæreditatis; quia prius
☞ non valet legatum. Vide, *Legata non valent, neque debentur. Conclus.*
6 *52.* † Amplia; quia licet fructus dotis debeatur marito subsistinenti onera matrimonii; quia eo ipso, & sine interpellatione soluere debens dotem, est in mora; secus est, quando fuisset commissum in arbitrium tertii, an deberentur; quia si per mille annos maritus non petiit declarari, nulla mora est cõmissa pendente termino. Castr. *cons.11.Viso dicto libel.col.fi.* maxime *à nu.4.vsque in fi.lib.1.* vbi idem, quando maritus fecit dilationem; quia mora non cur-
7 rit interim. † Extende, etiam si dos esset promissa ad omnem voluntatem, seu requisitionem mariti; quia requiritur interpella-
8 tio. Abb.*cons.85.Videtur,col.fi.lib.2.* † Et quod requiratur interpellatio, alias non incurrat moram obligatus sub conditione, est
* cõmunis* opinio, de qua Cuma. *cons.186.Viso instrumento,in princ.*
* Anchar.*cons.291.Super pluribus,n.9.* vbi dicit communem.* Guido
9 Pap.*decis.497.Iuxta prædictam quæstionem.* Dec.*cons.2.col.3.* † Con-
☞ trarium in marito subsistenti onera. Vide, *Maritus quando consequi-*
10 *Concl.96.* † Extende; quia mora nunquam committitur sine interpellatione etiam stante statuto, quod non soluens gabellam in termino cadat à contractu; quia si contractus est sub conditione casuali adueniente conditione, contractus non redditur nullus, etiam si non sit facta solutio; quia requiritur interpellatio. Anch.
11 *cons.291.n.8.& 9.ver.subungitur tertium.* † Extende in casu conuenso; quia maritus obligatus inuestire dotem vxoris, vel dare idoneos fideiussores ad electionem socerilucratur fructus, nec dicitur in mora, nisi socer elegerit, *l.Stichum, aut Pamphilũ*, vbi Bart. & Castr. *ff.de sol.l.si quis stipulatus sit Stichum, aut Pamphilũ. ff.de verb.*
12 *oblig.* † Amplia, vt procedat etiã in minore, quia licet quoad eum mora irregularis contrahatur; fallit tamen, si ipse tenetur implere. Bald. *l.in minorum, C.in quib.caus.in integr.* † Contrarium tenet
13 Corn. *cons.184.nu.8.lib.3.* quando minori expediens erat implere, vt consequeretur, quod sibi debetur; quia suus debitor contrahit
14 moram irregularem. † Amplia; quia in actionibus stricti iuris, & quæ ex contractu stricti iuris veniunt, semper requiritur litis cõtestatio, & non sufficit extraiudicialis interpellatio; in actionibus vero bonæ fidei secus; quia sufficit extraiudicialis, text. est in *l.vi-*
deamus.§.actionem.la secunda.ff.de vsu. vbi Bar. cæteri, per quem text. ita tenet Pau. Picus *in l.vinum.n.11.ff.si cert.pet.at.* vbi Ias. *n.21.* Dec. *n.*
14. Curt. Iun. *n.17.* pro quo vide tex. *in l.cum fundus.ff.si cert.pet.at.* vbi
15 Iason ponit regulam, & fallentias. † In contrarium videtur sace-
16 re suppletio, quam communiter* faciunt Doctor. *in d.l.vinum.ff.si*
cert.pet.at. quod in mutuo ratione quanti plurimi; vel bonitatis in-
17 trinsecæ debeatur interesse à die moræ, & videtur * communis
18 opinio, & ibi Paulus Picus, *n.11.* vbi Ias. *n.18.* † Declarat Ias. *in d.nu.*
num,n.18. pluribus modis, quod illud sit à die moræ, *in l.vnũ.* quo-
19 ad bonitatem intrinsecam, quæ est eadem res, in *l cum fundus.* sit à die litis contestatæ; quia sunt extrinseca ista, & dicit cogitandum, si melior ratio diuersitatis potest assignari, sed Dec. ibi in glo. dicit, quod vel est bona ratio, vel est verior conclusio. *in l.cum fundus.*
20 † Declarat aliter Bald. *in l.3.§.in hac,num.7.& seq.ff.commod.* vt litis
21 contestatio requiratur in contractibus stricti iuris, quando non præcessit mora ante; sed tamen esset contra * communem in *d.*
l.cum fundus.ff.si cert.pet.at. † Declarat duobus modis Curt. Iun. *in d.*
22 *l.vinum,nu.17.* quod non procedat in eo, quod petitur, & fuit petentis, prout in mutuo, quasi sit speciale; quia alia iura non loquuntur in mutuo, vt videatur petere, quod fuit suum; tamen
23 non firmat; quia tex. *in l.si.ff.de tritic.* loquitur in mutuo large. † Id-
24 eo dat secundam declarationẽ, vt procedat mora in iis, quæ sunt stricti iuris à die extraiudicialis interpellationis, quando in obligatione erat dies, & lapsus erat. Vide eum, *num.17. in fin.in d.ve-*
num.ff.si cert.pet.at. vbi dicit* communem. † Declara in mercatore,
25 & solito negociari; quia ex mora debitoris consequitur interesse in omnibus actionibus etiam arbitrariis, communem* dicit Bur-
sat.cons.68.n.12.& 13.lib.1.&n.10. † Et quod requiratur vltra inter-
26 pellationem etiam decretum iudicis quandoque. Cyn. *in l.in mi-*
norum, C.in quib.caus.in integr.restitut.non est necess. Ægid. *cons.9.n.8.*
vbi dicit procedere, quando adest dies certa, & in odiosis, quando in aliquo grauatur morosus. † Amplia; quia mora non
27 incurritur per interpellationem extraiudicialem, nisi iis contestetur in iis, quæ officio iudicis debentur, & non iure actionis. Alex. *cons.7.col.fi.num.11.ver.sed posito, lib.2.* late Ias. *Insist. de act.§.iuxta,*
n.64.& seq. vbi, *num.60.* reddit rationem; quia debitum non dicitur, sed quasi debitum id, quod petitur officio iudicis. Bart. *in l.si*
postul.assem.ff.de damno infect. plurimos citat. Tiraqu. *in tract.de re-*
tract.lign.§.4.gl.6.in fi. Vide, & declara, vt supra *Concl.373.* in prima
28 restrictione, *n.6.* Vide, *Interesse quo iure debeatur. Conclus.198.* † Re-
29 stringe, vt nõ procedat in interesse debito solito negociari; quia ex soli mora, & sic per interpellationem extraiudicialem debetur etiam in arbitrariis. Bur sat. *cons.68.n.12.& 13.lib.2.* † Restrin-
30 ge, vt non procedat in officio iudicis mercenario; quia illud deseruit actioni, vt per Roman. *in l.1. ff.de arbitr.num.21.* Alexand. *in*
addit.ad Bart.in d.l.cum postulassem,in 1.apostill.ff.de damn.infect. † Co-
31 trarium dicit Dec. *in l. vinum, num.14.ver. & retenta conclusione ff.si*
cert.pet.at. vbi, quod non debetur iure actionis, quando officio-
32 dicis, siue nobili, siue mercenario debetur; quia licet mercenarium deseruiat actioni, intelligitur quoad principale, non quoad interesse. † Simpliciter vero loquuntur omnes, quando offi-
33 cio iudicis debetur, nunquam debet solui interesse, nisi mora per litis contestationem. Mascard. *conclus.333.nu.39.* vbi de* communi. † Amplia; quia mora non committit is, qui negat inter-
34 pellatus facere id, ad quod ipse non tenetur, prout est diuidere hæreditatem. Anchar. *cons.235. Prima facie, num.2.* † Amplia; quia
35 mora contracta per conductorem, qui non refecit Molendinum iuxta cõuenta, reducitur ad non moram, si impetu fluminis Molendinum corruat, & ita corruisset refectum, sicut nõ refectum.
l.si vt certo,§.interdum.ff.commod. vbi Bart. & alii. Alex. *consil.74.num.*
7.lib.1. † Extende; quia neque tenetur deinceps conductor repa-
36 rare, nisi sit in dolo, vel lata culpa, quæ dolo æquiparetur, *l.si mu-*
ra.ff.sol.matr.l.si decem, & ibi Bart. *in fin.* & Castr. *ff.de solutio.* † Amplia; quia obligatus restituere bona ex fideicommisso reuenta
37 sua legitima, vel Trebellianica, non incurrit moram, si interpellatur, & ipse offert verbo; quia cum sit incerta quantitas restituenda, non potest dici morosus, donec sit liquidata. Anch. *cons.33. in*
fin. vbi loquitur, quando posset incurrere moram. † Declara vtin
38 *ver.Fideicommissarius. Concl.278.* † Extende; quia nunquam incurritur mora per eum, qui habet legitimam exceptionem. Ioan. de
39 Anan. *consil.5.Visa narratione,num.6.* Roman. *consil.204.in fin.* † Ex-
40 tende; quia nunquam mora habet locum in reo, quando ipse actor patitur est in mora, Ludou. Bologn. in *addit.ad Ioan. de Anan.*
cons.5.num.8. ver.præterea præsupposito. Ludou. Bolog. ibi *num.8. ver.*
præterea

Præterea. vbi, quod mora creditoris extinguit effectum resultantem ex mora rei. Roman. *cons.* 204. *n.* 9. *& seq.* Vide infr. *n.* 62. *ver. limitatio.* Alex. *cons.* 49. *Inspectis. num.* 4. *ver. quarto; quia dato, & cons.* 222. *n.* 8. *lib.* 2. sequitur Cravet. *cons.* 151. *n.* 10. plene Ancha. *cons.* 86.

in princ. Dec. *in l. fin. §. licet. C. de collat.* vbi plene. Vide, *Implere debet*
34 *actor, & Concluſ.* 50. †Extende; quia emptor, qui ſoluit pretium, & rem non eſt conſequutus, conſequitur intereſſe ad ratam fructum rei venditæ præuio iuramento, & taxatione iudicis. Rom.
35 *cons.* 270. *n.* 5. vbi apoſtil. † Extende; quia emptor rei, quæ fructus reddit vltra quinque pro centenario poteſt facere compenſare reſiduum in ſortem, quando contractus eſt ſuſpectus. Decia. *con-*
ſil. 105. *n.* 26. *lib.* 2. Vide, *Compenſatio in quibus ſiat. Concluſ.* 493. † Am-
36 plia; quia mora non inducitur, etiam ſi adſit dies, & locus ſolutionis faciendæ, niſi actor doceat ſe fuiſſe in loco tali die ſolutionis. Natt. *conſ.* 450. *num.* 34. *lib.* 2. quia neutro comparente in loco ceſſat mora, late Roland. *conſ.* 57. *n.* 36. *& ſeq. lib.* 1. vbi extendit in menſuratione, & ſolutione deſtinata, & in omni alio negotio implen-
37 do. † Vide tamen Caſtr. & Alex. *in l. ad diem. ff. de verb. obl. g.* qui dicunt, quod requiritur, quod debitor proteſtetur in loco, quod eſt paratus ſoluere, alias non ſufficeret. Alex. *conſ.* 206. *Viſo, & exa-*
38 *minato puncto. lib.* 7. & Neguſ. *de pignor. in* 5. *part. princip.* 3. *membr. in* 2. *pa. memb. in vlt. col. poſt princ.* †Contrarium Alex. *conſ.* 92. *Perſpectis ijs,*
quæ in themate, col. 7. *& 8. lib.* 3. Aret. *conſ.* 163. *Verum eſt.* & vide, & declara vt in *ver. Debitor. Concl.* 46. vt hæc ſit verior, niſi quãdo debi-
39 tor tractaret de acquirendo actionem ex mora; quia nedum debet proteſtari, ſed etiam offerre, & deponere, licet ſit diuerſi fori. †Eſt creditor eſt in loco deſtinatæ ſolutionis, licet non interpeller in iudicio, committitur mora, ſi creditor proteſtetur in lo-
40 co, quod eſt paratus recipere eadem die, & quod per eum non ſtat, vt per Dec. poſt alios in *l. vinum. n.* 10. *ff. ſi cert. pet.* †Et quod debitor non poſſit dici in mora, quando eſt diuerſi fori, etiam ſi adſit dies, niſi creditor fuerit in loco ſolutionis diuerſi fori. Corn.
41 *conſ.* 79. *Viſo, vol.* 3. Io. de Anan. *conſ.* 5. *Viſa narratione.* †Extende; quia obligatus ſoluere certa die vbique in loco eligendo per creditorem non eſt in mora, niſi creditor locum elegerit, & dicitur in electione creditoris, ſi promittit debitor ſoluere Bononiæ, Mutinæ, & generaliter alibi, vbicunque creditor petierit. Alexan. *conſ.*
42 43. *in cauſa, & lite. n.* 5. *& ſeq. ver. fortius quia. lib.* 5. † Declara, quando recipere debens erat de alio loco; quia niſi probet ſe fuiſſe in loco deſtinatæ ſolutionis, non poteſt dici debitor in mora conſtitutus. Rolan. à Val. *conſ.* 57. *n.* 36. *& ſeq. lib.* 1. vbi ponit plura exempla. Alex. *conſ.* 172. *Viſis, & opportune. n.* 4. *ver. ad idem. lib.* 2. plenius *cõ-*
43 *ſil.* 210. *Ponderatis. per tot. lib.* 6. †Et ideo licet dies, & pœna appoſiti interpellent, ita vt per lapſum diei certæ committatur pœna; tamen ſi ſoluere debens habet iuſtam cauſam excuſationis, vt quia non extat is, cui facienda eſt ſolutio, puta datiario; quia datium adhuc non eſt deliberatum alicui, non incurrit pœnam, Alexan.
conſ. 172. *Viſis, & opportune, num.* 2. *lib.* 2. vbi apoſtil. in *ver. poſſint*, dat
44 concord. †Idem in emphyteuta, qui caderet non ſoluendo intra triennium; quia excuſatur, ſi Dominus ſine hærede deceſſit. A-
45 lex. *d. conſ.* 172. *n.* 3. *ver. & in propoſito, lib.* 2. †Extendit, etiam ſi poſtea datium deliberetur, vel hæres appareat poſt; quia licet retrotrahatur locatio datii, vel aditio hæreditatis; non tamen propterea mora de præterito poteſt induci; quia verum fuit impedimentum præſtans iuſtam cauſam excuſandi. Alexan. *d. conſ.* 172. *n.* 3. *ver.*
46 *& dato, lib.* 2. † Idem in quocunque debitore grani, vel alterius ſpeciei; quia ſi Cæſenæ eſt factus contractus, in quo certa die debitor promittit conſignare in ciuitate Arimini tantam quantitatem grani, non erit in mora debitor, ſi non ſoluit, niſi creditor doceat ſe fuiſſe illa die deſtinatæ ſolutionis, vel conſignationis in loco, etiam ſi debitor ibi non fuerit, plene Alex. *d. conſ.* 210. *Ponde-*
47 *ratis. per tot. lib.* 6. † Extende, vt quod dicitur de principali debitore, vt non incurrat moram, ſi creditor non fuerit in loco illa die, procedat etiã quoad fideiuſſorem debitoris, qui promiſit, quod conſignabit granum tali die in ciuitate Arimini; quia intelligitur, ſi ibi creditor fuerit, vt reciperet. Alex. *d. conſ.* 210. *nu.* 2. *ver. ex eadem*
48 *ratione. lib.* 6. † Declara igitur, quod licet motoſus teneatur ad rationem quantiplurimi; tamen ſi intelligitur à die moræ; ideo obligatus ſoluere in feſto Paſchatis Arimini centum ſtaria frumenti, ſi poſt diem Paſchatis creuit granum, ſed creditor non fuit in loco, vt reciperet granum, & poſt recollectũ citauit debitorem, quo tempore granum decreuit, non poteſt petere quanti plurimi, niſi à die litis conteſtatæ; cum ante debitor non fuerit in mo-
49 ra & idem eſt reſpectu fideiuſſoris ipſius debitoris, ita Alexan. *d. conſ.* 210. *per tot.* vbi eſt caſus conſilii, *lib.* 6. †Et iſta mora currit nedum vſque ad ſententiam, ſed etiam poſt ſententiam deducto quadrimeſtri, quod datur iudicatis, & condemnatis. Alex. *d. conſ.*

210. *in fi. ver. præterea, lib.* 6. & licet inſtrumentum habeat exequtionem paratam, vt ſententia; non tamen intrat mora contra debitores ex tali inſtrumento, niſi poſtquam ſucceſſit vera mora,
50 quod fuerit creditor in loco deſtinatæ ſolutionis. †Amplia; quia traditio pignoris non excludit moram, plene Corn. *conſ.* 166. *n.* 5. *& ſeq. ver. ſola. lib.* 4. qui loquitur in pignore conuentionali. †Re-
51 ſtringe Venetiis de conſuetudine, vt per Corn. *d. conſ.* 166. *lib.* 4. *n.* 5. *&* 6. †Reſtringe in pignore prætorio; quia ex quo poteſt ſibi facere adiudicari, vt per Couar. *var. reſol. c.* 18. *lib.* 3. plene Alciat. *conſ.*
380. Vide, *Fructus rei. Concl.* 506. *& Locare. Concl.* 422. †Et quod de- ✠
53 bitor non ſit in mora ſoluendi, quando creditor habet pignus ex hypothecaria, etiam ſi non offerat debitum. Ruin. *conſ.* 48. *n.* 4. *lib.* 5. vbi, quod compenſat fructus in ſortem principalem, etiam ſi debitor non offerat, & tamen ſi eſſet in mora, prius compenſaret
54 in vſuris. *l.* 1. *C. de ſolutio.* † Amplia; quia promittens ſoluere intra certum terminum præfixum Florentiæ, & vbique locorum, non poteſt dici in mora p[illegible]ſum termini, niſi prius interpelletur, vt ſoluat certo loco; quia nõ eſt in facultate debitoris eligere locũ, ſed creditoris. Bart. *in l. non ſolum. §. morte, in* 3. *qu. princ. ff. de nou. oper. nunciat.* Alex. *conſ.* 45. *col.* 2. *incip. In cauſa, & lite, ver. fortius, quia in inſtrumento. lib.* 5. Vide, *Solutio in quo loco ſieri debeat. Concluſ.* 350. † Am- ✠
55 plia; quia in obligatione pura ab initio non conſtituitur debitor in mora, niſi per interpellationem. Guido Pap. *deciſ.* 497. *Iuxta*
prædictam quæſtionem, in princip. ſequitur apoſtil. ad *ſing. Roman.* 429.
Ego dixi: nam debitor, qui non interpellatur, cum debeat ſine die, non dicitur moram facere; quia non ſtat per eum. Oldrad. *conſil.*
242. *Tota præſens,* ſequitur Dec. *conſ.* 2. *Et pro tenui. col.* 2. *& conſil.* 107.
In cauſa, in fi. & conſ. 439. *Viſis, nu.* 5. *& in l. quod te, num.* 12. *ff. ſi cert. pet.*
†Extende; quia debitor purus ſine die, licet ſciat ſe debitorem; 56
non tamen dicitur in culpa, ſi non ſoluit non interpellatus; & ideo non eſt in mora. Corn. *conſ.* 176. *Ad euidentiam, num.* 15. *lib.* 1. & quod non teneatur ad intereſſe, idem Corn. *conſil.* 2. *Circa primum, n.* 3. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 55. *nu.* 4. *& 5. lib.* 2. ideo requiritur interpellatio. Bart. *in l. ita ſtipulatus, nu.* 42. *ver. ſexto principaliter quæritur, ff. de verb. oblig.* Dec. *conſ.* 2. *Pro tenui, ver. ſed tamen ijs non obſtan.* † Extende, et- 57
iam ſi debitor promiſit ſatisfacere ad ſimplicem requiſitionem creditoris; quia non eſt in mora, niſi interpelletur, *l. ſi decem cum petiero. ff. de ver. oblig.* Bald. *in l. Celſus. in princip. ff. de arbit.* †Reſtringe, 58
quando debitor promiſit ſoluere in Paſcha te Reſurrectionis, vel in alio termino certo cum clauſula; *& poſtea quandocunque ad omnem voluntatem creditoris*; quia tunc adueniente termino certo conſtituitur in mora. Bart. *in l. cum ſtipulatus ſim mihi, ô Procule. ad fin. princ.* vbi etiam Alex. & Iaſ. *ff. de ver. obl.* † Amplia; quia vbi non ad- 59
eſt dies certa ſolutioni, nunquam debitor eſt in mora, niſi interpelletur, *l. magnam, C. de contrah. & commit. ſtipul. l. Titia.* §. *vſuras. ff. de leg.* 2. Alex. *conſ.* 59. *Inſpectis, n.* 2. *in fi. cum ſeq. ver. tertio quia, lib.* 2. Vide, ✠
Interpell. atio quando ſit, &c. Concl. 325. † Extende in fideicommiſſa- 60
rio ſub conditione; quia etiam ſi purificetur conditio, non eſt in mora ſine interpellatione. Guid. Pap. *deciſ.* 497. † Extende, etiam 61
ſi debitor ſit condemnatus ex laudo arbitratoris; quia licet condemnatio ex ſententia habeat tempus quadrimeſtre à lege ad ſoluendum, *l. debitorib. ff. de re iud. l. ſi cum dies. §. fi. ff. de arbitr.* tamen hoc non procedit in laudo arbitratoris; quia in eo non ineſt tempus à lege, Alex. & Iaſ. *d. l. debitorib. ff. de re iudic.* Bald. *in l. fi. C. de exequut. rei iudic.* & eſt ratio; quia arbitrator non condemnat, licet litem finiat, ſed tranſigit inter partes. † Limita in iis, quæ reſpiciunt be- 62
neficium vtriuſque contrahentis; quia nunquam mora contrahitur, ſi ſtetit per ambos, puta, vendo prædium pro centum cum pacto, quod menſuretur intra menſem, & ſi plus eſſet, augeatur pretium, ſi minus, minuatur pro rata lapſo menſe, & non facta menſuratione, licite agit venditor ad centum, & exceptio non implementi non retardat; item mora vtriuſque non noceat agenti, quæ noceret; ſi per eum ſtetiſſet. Dec. *conſ.* 452. *Viſa. nu.* 10. *ſup. n.*
33. Vide, *Dolus. Concl.* 578. † Limita, quando is, qui obligatus eſt ✠
ſub die, vel conditione, facto ſuo deducit negocium ad impoſſi- 63
bile, vt eueniente conditione illud ſequi non poſſit; quia nihilominus incurrit moram, etiam ſi conditio non exiterit. Bald. *conſ.*
112. *Præmiſſo quodam decreto, in pr. ver. & ad primum, lib.* 3. quod conſilium eſt 11. Doctorum, videlicet Paganini de Sala, Philippi de Caſſolis, Bartholomæi Paduxii, Signorini de Homodeis, Thadæi de Vicomercato, Io. de Bon. Permatthæi de Vite, Barthol. Salyc. Petri Pauli de Trebellinis, Io. de Porcellis de Padua, Io. de Ordinariis. Bald. *conſ.* 113. *Videtur, eod. lib.* 3. Vide, *Conditio debet impleri, &c.* ✠
Concl. 595. Vide, *Damnum cauſans ipſum, &c. Concluſ.* 6. †Extende, vt 64
idem ſit in venditore, qui promiſit vendere libere ad oridas; quia ſi culpa ipſius venditoris non comparentis declaratur bona non poſſe vendi, dicitur in mora, & culpa, & emptor, qui ſoluit

pretium, facit fructus suos. Soc. *cons.*170.*n.*9.*ver.*præterea respondeo.
66 *lib.*2.*&* *n.*10.†Limita, vt mora committatur etiam ante diem, vel conditionem, qñ aliquis promisit facere cum effectu, quod alius ratificabit actum celebratum sub conditione; quia tenetur cum primum potest; ideo si interpellatus ante conditionem negligat ratificari facere, incurrit moram. Bald. *d.cons.*112.*n.*2.*ver.circa secun-*
☞ *dum.lib.*3, Vide, *Factum alienam promittens. Concl.*25.

Mora quando introduci non possit. Concl. 376.

1 NON † potest introduci mora ante existentiam conditionis,
2 & vbi nõ est mora, ibi nulla est pœna, *l.lecta.ff.si cer.pet.*† Idem, si introducitur secundum declarationem certi termini; quia non sequuta declaratione non habet locum. Gem. *cons.*23.*in princip.ver.*
3 *item quia.* Castr. *cons.*11.*Viso d.libello, num.*4.*ver.sed in.lib.*1.† Amplia, quod non datur mora, vbi petitioni non est locus; quia dies non currit, nisi cum ipsa solutio peti poterit. Oldrad. *cons.*232.*in fin.ver.*
vltimo solutioni. Alex. *cons.*122.*Viso processu, nu.*17.*ver.quoad secundum,*
4 *lib.*7. † Extende; quia in contractu nullo, vel vsurario mora non committitur per lapsum temporis. Decian. *cons.*84.*lib.*2.*per tot.v-*
5 bi casus. † Amplia, quod mora non currit contra ignorantem, vt incidat in pœnam. Oldr. *cons.*242.*in princ.* qui loquitur in hærede, qui non impleuit conditionem in termino, & latius *cons.*270.*nu.*
4.5.*&* 6. vbi loquitur de eo, qui feudum non restituit Domino, sed ignorans litigauit. Bart. *consil.*320. *Domine Iacobe, in princip.lib.*1.
6 † Amplia; quia ad moram non agit is, qui ex ordine intellectus tenetur prius ad aliquid, prout in emptore, qui promisit soluere pretium, & venditor promisit rem tradere certis terminis; quia prius emptor tenetur soluere, alias non constituit venditorem in mora. Bal. *in l.*1.*n.*22.*C.de vsur.& fruct.legat.* Soc. *cons.vlt.nu.*3.*ver.*
*non obstat, lib.*3. Claud. Aquen. *in l.si quis maior, nu.*46.*C.de transact.*
7 Marcabrun. ab Anguill. *cons.*105.*n.*156.† Extende; quia propterea Rota Romana in vna Nullius, seu Mediolanensis frumenti decidit, quod mercatores, qui promiserant intra certũ terminum conducere tantam ratam frumenti communitati pro tanto pretio, si non conduxerunt; quia non fuit eis solutum pretium, non sunt in mora, neque tenentur ad interesse, ita coram D. Orano.
☞ Vide, *Implere debet actor, &c. Concl.*50. † In contrarium videtur fa-
8 cere Paris. *cons.*34.*n.*24.*& seq.lib.*1.vbi aliqui tenebantur fabricare intra tres annos molendinum, & communitas, cui fiebat promissio, tenebatur præstare tot operas, non facto molendino in termino, dicit, quod agit communitas ad damna, neque obstat, quod non præstitit operas; quia debuit communitas interpellari; quia non aderat certum tempus operibus, & nõ potuit communitas dare operas, nisi essent præparatæ materiæ ad fabricam
9 molendini. † Declara; quia communitas saltem, vt potuerit agere
10 ad moram, debuit ipsa offerre se paratam præstare operas. † Declara; quia obligatus ex parte sua debet docere impleuisse, vel fuisse paratum, vt possit aduersarium in mora constituere. Alex.
11 *cons.*132.*Viso processu, in fi.lib.*7. † Amplia, quod moram non petit, qui in eadem mora existit, *l.cuius potest.§.illi.ff.de reg.iuris.* quia ea lege quis vendicare non potest, quam ipse contempsit. *l.viro, ac vxo-*
re.ff.solut.matrim. Oldrad. *cons.*242.*nu.*1.*ver.non obstat, l.si per empto-*
rem.ff.de actio.empt. vbi Bart. *l.illud.ff.de peric.& com.rei vend.* vbi Bart. quia mora cum mora compensatur, & vltima mora magis attenditur. Ias. *cons.*169.*Vt.ar in.lib.*2. Alex. *cons.*222.*Visa facti.n.*18.*ver.con-*
12 *stat.lib.*2. vbi apostil. in *ver.adimpleuisse.* † Et obligatus implere ex contractu, vltro, citroque obligatorio non potest constituere alium in mora, donec ipse impleat, & si non potest implere, non etiam potest constituere aduersarium in mora. Ang. *cons.*251.*Do-*
mina Massina, in princ. quia tempus incipit currere nõ à die instrumenti, sed à die implementi alterius partis, vt quis morosus dici possit. Bart. & Ias. in *l.si cui legetur.ff.de legat.*1. Ruin. *cõs.*63.*lib.*5. plene Alex. *d.cons.*222.*n.*18.*lib.*2. vbi, quod qui vult accusare moram, debet liquidissime probare se impleuisse pro parte sua. Alex. *cons.*
☞ 132.*Viso processu, in fi.lib.*7. Vide, *Implere debet actor. Concl.*50. †Exte-
13 de; quia licet laudum mandet intra 15. dies fieri reciprocam quietantiam inter partes, si non fiat ab aliqua parcium; quia vtraque est inobediens, non incurritur pœna. Bart. *consil.*230. *Domine Iaco-*
☞ *be, in fin.lib.*1. Vide, *Pœna. Concl.*253. † Idem in casu contra so pro-
14 hibiti diuidere, si de consensu diuidant, non incurrunt pœnam applicatam obseruanti, apostil. ad Bart. *d.cons.*230.*in fin.in ver.non*
15 *feci sti, lib.*1. †Restringe in iis, in quibus lex mandet solui ex æquitate; prout in *l.curabit, C.de actio.empt.* quia licet venditor sit in mora fideiubendi, licet non agat ad pretium, & interesse, antequam impleuerit; tamen currunt, & debentur fructus ab emptore. A-
16 lex. *cons.*31.*Viso themate, in fi.lib.*6. † Amplia, quod mora non introducitur, quando certa dies non est appositа, nisi intercedat interpellatio. *l.mora.ff.de vsur.* Oldr. *cons.*242.*nu.*1.*ver.sed hic opponitur.* & latius *n.*4.*ver.tertio obijcitur.* Anchar. *cons.*79.*n.*2. Vide, *Interpellatio*
17 *quando sit. Concl.*325. †Declara; quia vbi non est certum tempus apposítum, non potest incurri mora, si illud non fiat, nisi tempus inesset à iure, vel à consuetudine, aut fieret interpellatio. Bald. *cõ-*
18 *sil.*256.*Præmittenda sunt.n.*7.*ver.septimo, quod vbi tempus, lib.*4.† Amplia, vt mora non introducatur per eum, qui in cuentum conditionis est futurus obligatus, licet non impleat conditionem, nisi sibi offeratur, vel interpelletur, & recuset. Oldr. *d.cons.*241.*ver.ter-*
*tio obijcitur.n.*4. quia non dicitur stetisse per me, quominus fiat, nisi
19 præuia oblatione, & recusatione subsequuta, & ita declarat *l.La-*
beo, la terza.ff.de contrah.emptio. † Amplia; quia donec lis dirimenda remanet in Consistorio Principis, non committitur mora aliqua. Abb. *cons.*3.*Nitar.col.*13.*in pr.ver.secunda rat.lib.*2. † Amplia in
20 eo, qui habuit iustam causam litigandi; quia non dicitur morosus; quia non omne, quod differendi animo geritur, dicitur mora, veluti si per quiratẽ fideiussores debitor, vel similia faciat. Old.
*cons.*270.*nu.*6.*ver.præterea.* & qp iusta causa excuset. Fulg. *cons.*201.
circa fi. Rom. *cons.*244.*Pro euidentia nu.*5.*ver.primo quia.* vbi apost.*in*
21 *ver.in mora.* †Extende; quia qui non soluit pendente lite incerta;
22 item qñ iudex inhibuit, excusatur à mora. Bald. *d.cons.*173. *Duplex*
*est.n.*3.*ver.item præmitto, lib.*4. Rom. *cons.*244.*n.*5. vbi apost. *in ver.in*
mora. dat concord. † Extende, si incerta erat quantitas soluenda,
23 & habuit iustam causam. Fulgos. *cons.*201.*circa fi.* † Amplia in eo, qui obtulit se paratũ facere omnia, ad quæ de iure tenetur; quia talis non potest dici morosus. Oldr. *d.cons.*270.*n.*6.*ver.ergo non vi-*
24 *detur.* Fulg. *cõs.*201.*in fi.ver.maxime enim cum dicit hæredes.* †Amplia; quia duplex est mora; vna culpabilis, qñ quis est morosus, ex quo vult; alia, quia non aliter potest; ideo qui propter iustum impedimentum non soluit, non incurrit in pœnam. Bald. *cõs.*173. *Duplex*
25 *est.lib.*4. qui loquitur in eo, qui propter penuriam nõ soluit; quia excusatur, si non sunt nati fructus. Vide, *Impedimentum. Concl.*29.
†Extende; quia tempestates, & pluuiæ longiores, excusant mo-
26 rosum à pœna; & idem, quando pluuiæ sunt insolitæ. Bald. *d.cons.*
*273.n.*3.*&* 4.*lib.*4.†Extende; quia mora non potest esse inducta, si
27 difficultas impediui venditorem. *l.Datio.§.si per venditorem.ff.de ac-*
tio.empt.†Declarat Castr. *cons.*456.*Ecclesia Seruorum, col.*2.*ver.sed in*
28 *non obstantibus.lib.*2. vbi, quod licet difficultas soluendi non excuset à mora, quæ prouenit ex negligentia, bene excusat à pœna, quam incurrit non ex sola negligentia, sex ex dolo; quia quælibet iusta causa excusat à dolo. † Amplia; quia contra pupillum
29 non datur mora; quia quatenus detur, competit restitutio in integrum etiam respectu interesse. Bald. *cons.*86. *Punctus, Angelus Pe-*
tri, circa med.ver.primo casu. vbi, quod pupillus non potest contrahere moram. *lib.*2. Castr. *cons.*457. *Iste Dominus, circa med.lib.*2. †Vi-
30 de Ruin. *cons.*63.*in fi.lib.*5. vbi, quod si in contractu interuenit decretũ, potest minor cõstitui in mora sine alia solemnitate. † Amplia; quia vbi ius dat dilationem, non introducitur mora. Decia.
31 *cons.*11.*n.*26.*lib.*2. †Extende; quia donec durat tantum tempus de termino assignato, quod potest actus terminatus expediri, non dicitur morosus, prout in matre, quæ habet annum ad perendum filio tutorem, ne priuetur successione, & in curato, qui habet annum ad suscipiendum presbyteratum. Castr. *cons.*147. *Pos-*
32 *positus, lib.*1.*in princ.* †Amplia; quia mora non habet locum, neque
33 pœna contra eum, qui nescit obligationem, neque scire tenetur; ideo ad hoc, vt is, qui non scit obligationem, incidat in pœnam, vel moram, requiritur certioratio. Bald. *cons.*461. *Super primo, in fi.*
34 *ver.super* 4.*lib.*2.†Extende; quia imo debet sibi instrumentũ credi-
35 ti ostendi, & copia dari. Bar. *in l.non solum.§.morte.nu.*47.*ff.de nou.a-*
per.nunc. vbi late Alexand. *in repet.n.*408. Alex. *cons.*18.*num.*4.*lib.*7.
Rom. *cons.*204.*n.*12. Ias. *in l.quod te.n.*35.*ff.si cert.pet.* †Amplia; quia
36 debitor obligatus portare pecunias ad domum creditoris, alias incurrit pœnam, non efficitur morosus, quando creditor esset in mora faciendi quietantiam de aliis solutis; quia cum sit ipse morosus, excusatur incursus moræ eius, qui expectat purgationem
37 præcedentis moræ creditoris. Bald. *consil.*148.*Si creditor tenebatur,*
*lib.*3.†Amplia; quia non potest constitui in mora is, qui condẽna-
38 tur ab aliquo carente iurisdictione, ita Alexan. *in l.quod te.num.*9.
*ff.si cert.pet.*et Ruin. *cons.*221.*n.*3.*lib.*1. Socin. Iun. *cons.*104.*nu.*8.*lib.*3.
†Amplia; quia morosus non constituit in mora alium per inter-
39 pellationem. Cephal. *consil.*407.*num.*11.*& sequen.lib.*3. plenius *con-*
*sil.*610.*num.*51.*lib.*4. allegat Socin. *cons.fin.lib.*3. Alexand. *cons.*51.*Viso*
*themate, n.*4.*lib.*6. † Extende; quia morosus non potest prætende-
40 re alium esse morosum, prout emptor, qui non soluit pretium die promissa, non potest allegare mora venditoris, si rem non dedit eadem die promissa. Alex. *cons.*49.*col.*2.*lib.*2. Cruet. *consil.*151.
*num.*10.

num. 10. vbi, quod is, qui vult agere debet prius implere: quia mo-
* ra cum mora cõpensatur. *l. ex hoc, §. sed si stipulator*, vbi omnes* *ff. de*
38 *eo, per quem factum erit.* † Restringe; quia si est emptor, qui rem, & pretium habuit, tenetur nihilominus ad interesse. Alex. *cons. 31. in fi. n. 18. lib. 6.* †Restringe; quia non habet locum, quãdo adest dies
39 certa contra morosum, & contra alium agentem, qui non impleuit, non adest dies certa. Dec. *cons. 452. Visa instructione, col. 2. nu. 10.*
40 †Limita; quia si ante existentiã conditionis alter contrahens deducat rem ad impossibile, nihilominus incidit in moram. Bald. *cons. 112. Præmisso quod in decreto, in princ. ver. & ad primum. lib. 3.* q. est subscriptũ ab 11. Doct. vbi, quod obligatus vendere Titio, si Titius obtineat licentiam intra certum terminum, si durãte termino alteri vendat, committit moram, etiam si Titius licentiã non
41 obtinuit. †Amplia; quia is, qui ignorat, non potest cõstitui in mora, nisi interpelletur. Bartol. *in l. si duo. §. prætor ait. ff. de constit. pecun.*
42 Dec. *cons. 317. n. 11.* supra *n. 32.* †Amplia; quia hæres grauatus restituere sub cõditione non est in mora, quando fideicommissarius non acceptauit fideicommissum, & nihil petiit; quia non tenetur hæres grauatus esse procurator fideicommissarii: ideo fructus nõ tenetur restituere, quos percipit, antequam fideicommissum petatur. Bald. *cons. 291. Licet de multis. nu. 4. ver. quarto est sciendum, vsque*
43 *in fi. lib. 5.* †Amplia; quia moram non incurrit is, qui iusto impedimento detinetur; quia impedimẽtum iustum superueniens, putatenus sententia iudicis, iussus contrarius superioris, nedum excusat à mora, sed etiam incursum tollit, ex quo omnino impedimentum
44 exeat. Soci. *cons. 170. nu. 11. ver. sed contra hoc fundamentum. lib. 2.* † Extende in eo, qui impeditur propter bellum, vel iustum impedimentum redimere in termino præfixo; quia redimit post terminum; quia sibi non potest imputari. Roma. *cons. 435. In præsenti, per*
45 *tot.* vbi apost. †Extende: quia non est in mora, qui morbo incurabili medelam non adhibet, qui rei omnino perituræ non obuiat.
46 Socin. *d. cons. 170. nu. 11. lib. 2.* †Restringe, nisi obligatio esset dandi
47 in genere, & mora esset irregularis. Rom. *d. cons. 435.* † Restringe, nisi culpa morosi prædicta eueniant, puta quia non comparuit, ostumax fuit, ita, quod culpa adscribatur eidem. Soci. *d. cons. 170.*
48 *nu. ver. sed ad hoc fundamentum. lib. 2.* † Amplia, etiam si mulier agat addotem contra filios, quorum fuit ipsa tutrix, & est debitrix ex administratione, vel quia non fecit inuentarium; quia non currit mora contra hæredes, vt debeantur fructus pro summa, quã ipsa
49 debet. Fulg. *cons. 196. & 201.* vbi latissime, q. mora nõ potest introducì eo casu, sed intrat cõpensatio. † Amplia; quia is, qui primo debet implere, si non implet, nõ potest opponere exceptionem non implementi, & sic inducere moram in alio. Soc. *cons. fin. ver.*
non obstat. lib. 3. Ruin. *cons. 46. n. 8. & 9. lib. 5.* Anguissol. *cõs. 105. n. 156.*
50 Bero. *cons. 200. in fi. & cons. 136. nu. 7. lib. 2.* † Amplia; quia is, cui non impletur cõpromissum, vel transactio, non incurrit morã, si ipse quoq; non implet; ideo si ex laudo duo fratres sunt condemnati
ad dandum vnus alteri, & è conuerso, moram non incurrit minor non implens; quia sibi non impletur; quia æquitas non patitur hoc; ideo iusta causa excusat à mora. Zabar. *d. cons. 148. nu. 2. ver.*
item purgatio. Vide, *Pœna adiecta facto debetur. Conclus. 250.* † Amplia;
51 si qua qi debitum non est liquidum, debitor liberatur ab omni q. mora interpellatus per oblationem. † Et qualiter oblatio debiti non liquidi fiat, Bald. *in l. si residuum. C. de distract. pignor.* Angel. *in l. pæn. §. si quis paratus. ff. de nou. oper. nunciat.* Alex. *cons. 24. lib. 4. & in l.*
52 *4. & 8. ff. de re iudic.* Vide, *Oblatio debiti. Conclus. 20.* † Amplia;
53 qua vbi non est liquidum, sed dubiũ debitum, cessat mora, plene Crau. *cons. 841. nu. 6.* vbi, q. iusta causa, & iusta dubitatio excusat à morã, & pœna; & quia in re incerta mora non committitur ante liquidationem. Crauet. *cons. 89. Nobilis Antonius, n. 1. & cons. 609. n.*
54 *16.* Pet. Surd. *cons. 38. n. 12.* vbi si debet fieri mensuratio, nõ soluens ante mensuram non est in mora. Ias. *in l. quod te. nu. 9. ff. si cert. pet. at.* vbi, quod procedit, nisi fiat declaratio per iudicem super debito non liquido, plene Afflict. *decis. 205.* vbi Vrsil. declarat, qñ sit liquidum, vel non. Alex. *cons. 49. Inspectis, n. 3. ver. præsertim. li. 2.* Bauerius
55 *in tract. de mora, in 3. p. n. 18.* Bald. *in l. accepta, in n. 11. in 6. opposit. C. de v-*
sur. & ibi gloss. *in ver. vsuras.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gl. 19. n. 1.* †Extende; quia quando debitum non est liquidum, non potest constitui debitor in mora, etiam per interpellationem, *l. in fideicom-*
56 *miss. ff. de vsur.* Bald. *in d. l. accepta, in 6. oppos. C. de vsur.* facit tex. *in l. 2.*
57 *Cod. de vsur. & fruct. leg. at.* † Imo etiam si pars debiti esset liquida, & pars non, si reus præstat fideiussorem, non incurrit moram. Bald.
58 *in l. si residuum. C. de distract. pignor.* †Et quod in liquidandis non cõmittatur mora, antequam fit liquidatum per iudicem. Afflict. *de-*
cis. 205. allegat Alex. *cons. 49. col. 1. lib. 2.* † Extende; quia iusta causa litigandi excusat à mora, ne interesse debeatur vsque ad litẽ contestatam. Crauet. *cons. 789. n. 4. & cons. 837. n. 17.* †Extende; quia si
ius est dubium, quis moram non committit. Cephal. *cons. 407. n.*
34. lib. 3. †Extende; quia imo in dubio mora non præsumitur; quia
59 neq; delictum, vel dolus, quibus æquiparatur. Crauet. *cons. 609.*
60 *n. 9.* † Extende idem, quando ex parte interpellantis aliquid est implendum, & non implet, neque offert. Rom. *cons. 204. nu. 9. &*
61 *seq.* † Extende, vt procedat etiam ex parte debitoris prout in hærede cum beneficio inuentarii; quia antequam constet, an hæreditas sit soluendo, mora non causat interesse; quia non constat, quod sit soluendum, vel quantum, etiam stante interpellatione
Socin. *cons. 109. col. 3. ad fin. ver. confirmatur hæc pars. lib. 1.* Dec. *consil. 2.*
62 *col. 3. in fi. ver. secundo quantum ad alios.* Crau. *cons. 89. n. 5.* †Extende, vt procedat, etiam si sit debitum liquidum, si petatur plus debito; quia non incurritur mora; quia habet iustam causam litigandi. Dec. *in l. non potest videri improbus. ff. de reg. iur.* sequitur Vrsill. *in addit.*
63 *ad Afflict. decis. 205. in princ.* † Extende in fructibus non liquidatis; quia debitor non potest constitui in mora ante liquidationem; ideo non tenetur ad rationem quanti plurimi tanquam morosus. Bald. *in l. in fideicommissi. §. si vero*, per illum tex. *ff. de vsur. & in l. ac-*
ceptam, in 6. oppos. C. eod. Alex. *cons. 49. Inspectis, num. 3. lib. 2.* quos refert
Afflict. *decis. 205. Quidam clericus.* & ratio potest esse; quia quandiu fructus sunt illiquidi, potest semper reus excipere de non liquidatione contra agentem; vnde cum habeat exceptionem, in mora dici non potest. *l. lecta. §. sed cum sortis. ff. si cer. pet.* Dec. *cons. 2. n. 6. &*
cons. 6. Et diligenter, col. 2. Socin. *cons. 107. col. 4. lib. 2.* vbi loquitur de
64 debito illiquido. Crauet. *cons. 89. n. 5.* †Restringe in dote promissa marito, qui substituit onera matrimonii; quia in tantum debetur interesse marito, tanquam damnum emergens, vt etiam si non adsit mora, & dos sit incerta, vt quia remissa in arbitrium alterius, tñ debetur interesse. Surd. *cons. 290. nu. 31. lib. 2.* allegat Nat.
65 *cons. 495. n. 2.* †Restringe: quia licet debens aliquid non liquidum non incurrat moram, & pœnam; tamen si vellet agere, vt aliquid consequatur, tenetur fideiubere. Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gl. 19.*
66 *n. 3.* †Restringe tamen; quia si debitor est debitor in parte, vel scit debere aliquid, debet offerre, alias totum negando esset in mora. Vrsill. *d. decis. Afflict. 205. n. 4. & seq.* †Restringe; quia non desinit es-
67 se liquidum debitum, si contineat certam quantitatem, licet adsit clausula, *saluo calculo.* Vrsill. *d. addit. ad Afflict. decis. 205. nu. 7. & seq.*
68 †Declara; quia licet ante liquidationem hæreditaris debentis non causetur mora, si tamen fiat interpellatio, & probetur interesse, debetur creditori ab euentu pro rata, pro qua reperitur hæreditas esse soluendo, ita declarat Crauett. *d. consil. 89. numer. 5.*
69 †Amplia; quia vbicunque interpellatus offert se paratum facere, quicquid de iure tenetur, dummodo certior fiat. Crauet. *cons.*
70 *609. num. 11. & sequen.* vbi late. †Amplia, quando solutio facienda esset extra domicilium creditoris; quia nisi ostendat, quod die destinata ad solutionem fuerit in loco solutionis, debitor non est in mora. *l. arbiter. qui Kal. ff. de ver. oblig.* Batt. *in l. item verba illa. ff. de*
constit. pecun. ver. eadem ratione. vbi, quod si actor non probat, obligatio remanet, ac si esset sine die, & ideo requiritur interpella-
71 tio. Afflict. *decis. 316. Galeottus. num. 2. ver. in contrarium.* † Et talis interpellatio debet habere specificationem diei, & loci receptionis faciendæ. Bart. *in l. cum filius. §. fi. ff. de ver. oblig.* Alexand. *cons. 90.*
72 *circa fin. lib. 5.* †Restringe; quia bene procedit in iis, in quibus præsentia creditoris est necessaria, & sine eo fieri non potest, alias secus. Aretin. *cons. 161. Verum est, nu. 1.* Bauer. *in tract. de mora, in 3. p. nu.*
73 *20.* vbi, quod ita debet intelligi Bartol. *in l. si reus, in fi. ff. de proc.* †Extende; quia si sunt diuersi fori, debet creditor ire ad domum debitoris, & ostendere mandatum, alias secus. Afflict. *decis. 316. num.*
3. Ias. *in l. si ex legati, num. 14. ff. de ver. oblig.* Cagnol. *in l. vinum. nu. 43. ff.*
74 *si cer. pet.* † Restringe secus esse, quando debitor vellet acquirere; quia aliud est, quod excusetur à pœna, & mora, aliud, quod capiat lucrum, & acquirat ius de nouo. Bald. *in cap. licet, in 1. not. ab. si de*
feud. fuer. controuers. inter domin. & agnat. Ruin. *cons. 151. Quia proponi-*
75 *tur. num. 5. lib. 1.* †Amplia; quia mora non incurritur, dum solutionis dies durat, & non venit. Crauett. *consil. 912. num. 2. & num. 9.*
76 †Extende; quia non debetur interesse etiam conuentum durante dilatione. Crauet. *cons. 189. n. 7. ver. & ista opinio. & ver. quartus ca-*
77 *sus*, vbi late. † Contrarium Ias. *in l. lecta. numer. 13. ff. si cert. pet. at.* vbi declarat procedere, si prorogatio, vel dilatio fiat ante moram incursam; secus si post. † Amplia; quia si aliquid est fa-
78 ciendum ante solutionem, prout mensura, traditio rei, vel quid simile, etiam si venerit dies solutionis, non contrahitur mora non impleto, quod debet præcedere solutionem. Surd. *consil. 38. num. 13. & sequen.* † Amplia; quia mora non in-
79 curritur per interpellationem factam à persona, quæ non habet mandatum. Roman. *consil. 204. in fin.* & est ratio; quia in extraiudicialibus non debet reus excipere de mandato, sed

actor illud exhibere. Bald. *in rubr. C. mand.* & q̃ non habens mandatum non constituat in mora. Bart. *in l. si quis inficiatus*, per illum text. *ff. depos.* & *in l. non solum. §. morte. ver. sed an gestor. ff. de nou. oper.*
80 *nunciat.* Afflict. *dec. 316. n. 3.* † Extende, vt procedat, etiam si reuera haberet mandatum; quia nisi producat, & ostendat tempore interpellationis; non constituit in mora. Bald. *cons. 27. Istæ rationes.*
81 *lib. 2.* † Amplia; quia si creditor petit plus debito à debitore potest negare totum, & non dicitur in mora. *l. qui solidum.* vbi Doctor. *ff. de leg. 2.* & *in l. in fideicommissis, in princip. ff. de vsur.* late Guido Pap. *de-*
82 *cis. 496. Si fideicommissarius*, & Capel. Tholos. *q. 208. Itẽ petita.* † Declara tamen; quia tutius est offerre partem debitam ad tollendas disputationes.

Mora an possit purgari, vel non, est materia brocardica, & quod non possit purgari, quando res non integra, & quando secus. Concl 377.

1 MORA ſan possit purgari, vel non, materia est brocardica, vt possit, vel non re integra. Gemin. *cõs. 23. n. 4. ver. an hodie.* vbi
2 distinguit sic. † Et non potest certa etiã regula dari, an mo-
3 ra sit commissa, vel non. Decian. *cons. 84. n. 33. lib. 2.* † Et intra quantum tempus possit purgari, relatiue Rom. *cons. 103. Viso propositæ. n. 3. vers. quo ad secundum*, plenius Alex. *cons. 14. Viso. & considerato. nu. 4. ver. præterea. lib. 2.* vbi, quod est modicum tempus arbitrio iudicis repositum considerata qualitate facti, & *cons. 9. Attentis, in fi. lib. 7.* vbi, quod est arbitrio iudicis, sed nullus arbitraretur, quod 11.
4 menses sit modicum tempus. † Regula est, quod mora non potest purgari, quando ipso iure est à lege imposita. Gemin. *consil. 23.*
☞ *circa fi. ver. si non est permissa.* Rom. *cons. 427. n. 8. ver. tertio quia.* Vide
* infra *Conclus. 379.* vbi, quod est communis *opinio, tu videas omnino Tiraq. de mora plenissime tractantem, & distinguentem omnes casus, qui important ipso iure, vel non, *in l. si vn quam, ver. reuertatur, n. 20. & seq. C. de reuoc. don. at.* vbi *n. 142. & seq.* plenissime innumerabiles citat. Castr. *cõs. 228. Queritur primo. n. 2. ver. secũdo quia, lib. 2.* q̃ est Romani *cons. 352. n. 6.* Ang. Aret. *cons. 76. In his. nu. 36. ver.*
☞ *sed quoties pœna.* Vide plenius, *Mora purgari. Concl. 379. in princ.* † Di-
5 citur autẽ ipso iure imposita pœna, si lex vtitur verbo, *eo ipso*, vel
6 *ipso facto*, vel *ipso iure*; quia tunc dicitur canon latæ sententiæ. Ro-
7 man. *cons. 427. n. 4. & n. 9.* vbi apostil. *in ver. continere.* † Idem, si dicat, priuatus, intelligatur. Ang. Aret. *cons. 76. n. 35. in si. cum seq. ver. & est*
* *aduertendum.* † Extẽde; quia vbi pœna imponitur caducitatis hæreditatis prohibitæ alienari in codicillis, alias applicetur loco pio, si contrauentum est, nõ est locus purgationi moræ; quia dominium transit in causam piam, & Ecclesiam ipso iure, & sic dici-
* tur facta exequutio secundum magis cõmunes * conclusiones, vt
8 dicit Alex. *cons. 57. Prospectis, in fin. lib. 2.* vbi citat plurimos. † Extende; quia vbi lex, vel statutum mandat, quod si cõdemnatus in pecunia pro delicto, nisi soluerit intra certum terminum, amputetur ei manus; quia ipso iure incurritur mora, & non potest purgari isto casu; secus in ciuilibus. Alex. *cons. 24. Inspecto processu. n. 7. &*
9 *8. ver. tertio corroborantur. lib. 4.* † Amplia; quia post litem contestatam non potest purgari mora. Areti. *cons. 137. n. 2.* Ang. Aret. *cons. 9.*
10 *Videtur primo, n. 16. ver. tamen debuit moram purgare.* † Amplia; quia vbi propter maleficium momentaneum commissum commissa est pœna, non datur purgatio moræ. Alex. *d. cons. 57. Perspectis, in fi.*
11 *n. 11. lib. 2.* † Amplia, vt procedat, quod mora purgari non potest, etiam si pœna non esset ipso iure imposita, quando apponeretur certum tempus ad finiendum, & deuoluendum potestatem in alium; quia etiam re integra non datur purgatio moræ. Gemin. *dict. cons. 23. circa fi. ver. si non est imposita.* Roman. *cons. 427. num. 6. ver. quinimo*, vbi apostil. allegat Rip. in *l. si insulam. num. 84. ff. de ver. oblig.*
12 † Extende; quia contra terminum legis præfixum, vt quis nõ possit agere, sed ius deuoluatur, vel acquiratur alteri, non datur purgatio moræ. Crauet. *cons. 166. n. 15.* allegat Alex. *cons. 133. in fin. lib. 6.* quia permittendo labi tẽpus censetur renunciasse iuri suo. Cal-
13 can. *cons. 16. col. 10.* † Extende; quia quando alicui præfigitur terminus, puta anni ad soluendum id, quod est positum in conditione, vt acquirat, vel recuperet perditum, nunquam lapso termino admittitur ad purgandum moram. Castr. *cons. 38. in princ. lib.*
14 *2.* † Extende, quando in testamento aliquis substituitur hæredi priuato, si intra certum tempus non fecerit inuentarium, vel non impleuerit iussum testatoris; quia non admittitur purgatio moræ in præiudicium eius, ad quem hæreditas est deuoluta. Castren.
15 *cons. 292. Circa primum. num. 5. ver. super quarto. lib. 2.* † Extende; quia nunquid admittitur purgatio moræ, quando ex dispositione testatoris data est authoritas alicui aliquid faciendi sub generalitate, puta, quod exequutor soluat omnibus venientibus intra duos menses ad petendum creditum, vel vsuras; quia venientes post duos menses etiam re integra, non possunt purgare moram; quia non sunt illi, de quibus testator sensit, & permissum ad tempus censetur prohibitum post tempus. Castren. *cons. 436. Ad primum, in princ. lib. 2.* † Declara tamen; quia secundum Castren. *d. cons. 436. in fi. princ. lib. 2.* non procederet extensio, si personæ essent certæ, & res integra; quia ex quo ius nõ est effectum deterius, daretur purgatio moræ, sed adhuc dubito per præmissa, ex quo limitata facultas, & deuolutio fit ad alium, puta iudicem ordinarium. † Ra- 17
tio est; quia in præiudicium illius, ad quem est deuoluta potestas, non potest fieri purgatio. Gemin. *d. cons. 23. in fi. ver. ratio est.* † De- 18
clara, nisi essemus in emphyteusi, vel alio actu requirente declarationem Domini; quia ante declarationem per solutionem purgatur. Cephal. *cons. 25. n. 25. & seq.* vbi late alios allegat. Dec. late *cõ-*
sil. 138. n. 5. & seq. Burſat. *cons. 26. in fi.* † Amplia; quia vbi appositus est 19
dies, & pœna ab homine, non purgatur mora, per Salyc. *in l. ma-*
gnam. C. de contrahen. & commit. stipul. secus in pœna legali, vt in *eo-*
tuit. locati. & rationẽ differentiæ ponit Salycet. vbi sup. Castr. *consil.*
228. Queritur primo. n. 2. ver. quo ad secundum. lib. 2. Vide, *Dies interpel-* 20
lat pro homine. Concl. 408. † Restringe, quando dies est tacita à lege, 20
& pœna ab homine, vel e contra; quia tunc mora purgatur. Ial. in
l. si insulam. n. 16. ver. quinto ergo. ff. de ver. oblig. Zabarel. *cons. 148. versic.*
item licet, nu. 2. † Contrarium Castr. *in l. quæro. §. inter locatorem. ff. de* 21
locat. Bald. *in l. eadem.* vbi Salyc. *C. locati.* Alex. *cons. 10 5. n. 12. lib. 3.* vbi,
quod conductor non potest purgare moram, si non soluit affectus in termino conuento, quin sit locus pœnæ legali, vt possit
expelli. † Amplia; quia mater transiens ad secunda vota, non pe- 22
tito tutore filio, ita priuatur tutela, & successione filii, vt non pos-
sit mora purgari, si decedat in pupillari. Bal. *consil. 92. Punctus talis,*
circa princ. ver. & ideo veritas. lib. 4. † Restringe; quia bene potest pur- 23
gari mora, quoad tutelam per matrem, quæ non petit tutorem
intra annum filio; quia licet quoad hæreditatem, qua priuata fuit,
mora purgari non possit; quia ipso iure priuata est, tamen potest
petere tutorem etiam post annum; quia hoc non est prohibitum.
Bald. *d. cons. 92. circa princ. ver. & ideo. lib. 4.* † Amplia; quia vbicun- 24
que est dies, & pœna conuentionalis in obligationibus dandi, & faciendi, mora semel commissa non potest purgari. Bald. *cons. 88.*
In hac materia, in fin. lib. 4. † Restringe in stipulationibus, vel con- 25
uentionibus prætoriis, & iudicialibus. Ial. *d. l. si insulam. nu. 17. ff. de*
ver. oblig. † Amplia in alimentis non præstitis, quia, qui tenetur 26
præstare alimenta donanti, qui donauit, vt alimentaretur, & diu
non fuerunt præstita, non datur purgatio moræ; quia non potest
ex oblatione res reduci in pristinum, ex quo donans interim, fi-
me laborauit. Bald. *cons. 250. Si tibi dedi, lib. 3. in fin.* † Amplia; quia, 27
quando dies, & pœna sunt geminatæ appositæ, maxime, quando
tempus datum in secunda dispositione est ad purgandã moram,
non purgatur. *Pedem. dec. 71. nu. 7. & n. 63.* declarat procedere in
termino dato à lege, secus si à iudice, vel prætore. † Amplia; quia 28
mora non potest purgari, vbicunque interuenit vnum de tribus,
quod intercesserit longum tempus in mora, vel quod morosus
litem passus sit contestari, vel quod non possit succurrir interesse
moram patientis. Bald. *cons. 250. lib. 3.* † Amplia; quia contraue- 29
niens laudo incurrit moram, si interpellatus non implet, in tan-
tum, quod non admittitur purgatio moræ, etiam si offerat, vel
deponat contenta in laudo post moram incursam etiam cum in-
teresse; quia de iure ciuili non admittitur purgatio. Bald. *cõs. 207.*
Factum, super quo petitur. lib. 5. † Extende; quia si esset promissum 30
soluere in mense Iunii scuta 50. & in mense Septembris scuta 50.
sub pœna nullitatis transactionis, si non sunt soluta 50. primi ter-
mini, non potest mora purgari, etiam si in vltimo termino velit
soluere centum. Cuman. *cons. 197. Facta fuit, ver. ad secundum nu. 3.*
qui dicit procedere, etiam si dictum sit, si non soluerit in termi-
nis prædictis. † Extende; quia mora dicitur commissa ex toto, li- 31
cet in vno termino sit solum omissum; quia pactum ingrediendi,
vel regrediendi est indiuiduum. Cuma. *d. cons. 179. in fin. ver. ad ter-*
tium. † Restringe septem modis, de quibus per Ial. *in l. si insulam. n.*
23. ff. de ver. oblig. † Amplia; quia is, qui promisit facere ratificari ab 32
aliquo contractum intra certum tempus, lapso tempore incurrit
pœnam promissam, nec admittitur purgatio moræ. Vide, *Pœna*
adiecta facto debetur, & quando secus. Concl. 250. † Contrarium tenet 33
Socin. *cons. 253. In causa Domini. n. 12. ver. sed premissis. lib. 2.* vbi, quod
pœna stipulationis rem ratam haberi communiter operatur, in-
teresse, ideo purgatur, si interesse soluitur. Vide, *Pœna quando exer-*
dat interesse, & peti possit. Concl. 246. † Declara, vt plene Castr. *consil.*
95. Considerandum est, lib. 1. vbi in promissione de rato circa cõpro-
missum; quia non committitur pœna, nisi tres interueniant tacite conditiones; prima est, quod sequatur laudum. secunda, quod pro-

proferatur ad fauorem eius, cui facta est promissio de rato; quia
36 sua non interesset; tertio, quod laudum latum sit validum. † Re-
stringe, quando dies esset incerta, puta quando erit ætatis legiti-
mæ, ratificabit; quia mora potest purgari; quia videtur probabi-
37 lis error. Soc. *cons.253.num.12.ver.nec videbatur.lib.2.* †Restringe, qñ
non interest eius, qui impedit moram purgari; quia semper pur-
38 gatur. Soc. *d.cõs.253.n.12.ver.minusque videtur,lib.2.* †Et procedit re-
strictio, etiam si interuenit factum iudicis; nam habens optionẽ,
si iudex præfigat terminum ad optandum, & non optet, perdit a-
ctionem; tamen post terminum eliget, si hæres debitor damnum
39 non patitur. Abb. *cons.93.Duo sunt.n.2.ver.secũdo videtur,lib.1.* †De-
clara vltimam restrictionem, vt procedat, qñ non offenditur ille,
cui facta est promissio, nec ille, qui personam eius repræsentat;
secus si offenditur ille, vel eius hæres; quia pœna exigitur, etiam
40 si non interfit. Soci. *d.cons.253.n.12.ver.minusque videtur,lib.2.* †Am-
plia; quia, vbicunque dispositio est conditionalis, non datur pur-
gatio moræ, saltem, qñ conditio consistit in dando. Alex. *consil.9.*
41 *Attentis verbis, in fi.lib.7.* †Amplia; quia, vbicunq; adest pactum re-
soluium contractus, mora non potest purgari etiã de iure Ca-
nonico; quia deficit consensus. Put. *decis.66.in transactione,lib.3.*
42 Grat. *cons.93.n.7.2.lib.1.* Gabriel. *de transact.concl.1.n.24.* † Contra-
rium, quod semper purgetur mora. Loffred. *cons.41.* quem citat,
43 & sequitur Vrsil. ad *decis. Afflict.174.num.3.* †Declara; quia in iis, in
quibus vltra pœnam, & resolutionem requiritur declaratio Do-
mini, prout in emphyteusi, non fit resolutio ante declarationem,
& quandocunq; soluitur ante declarationem Domini, purgatur
mora. Afflict. *decis.174.* late Cephal. *cons.25.nu.26.& sequ.* Dec. *cons.*
44 *138.n.5.vir.& ideo ij præmissis.* † Declara; quia procedit ampliatio,
qñ lex facit exequutionem ipso iure, alias secus. Alex. *in l.si insulã,*
in 16.fallent.n.43.ff.de verb.oblig. vbi, quod ita intelligit ibi Bart. *in 4.*
45 *quæst.nu.19.* †Declara; quia procedit ampliatio in contractu inter
partes ex voluntate, nõ in præcepto iudicis, vt per Iacob. de Nig.
46 *dd.si insulam.ff.de verb.oblig.n.124.ver.sed ego requiro.* † Extende, etiã
si resolutio veniat tacite à lege, vt quia certo tẽpore præfixo par-
tes conuenerunt; quia videntur negare lapso tẽpore. Ias. *in l.si ita*
47 *quis.§.Seia.n.9.& seq.ff.de verb.obligat.* † Amplia; quia, vbi est dies, &
pœna, non admittitur purgatio moræ. Bald. *cons.106. Cum peteret-*
ur quædam pœna.n.2.ver.& quia erat dies.lib.1. vbi, quod ista opinio
in practica debet teneri tanquam Citramontanorum, & *cons.64.*
Quidam promisit dare, circa med.ver.an fuerit dies apposita, lib.1.& consil.
* *274.Non reuocando,n.3.in fi.lib.5.* vbi dicit * communẽ opinionem,
præsertim, quando pœna potest peti cum principali, & est com-
* munis. Ias. *in d.l.si insulam.n.17.ff.de ver.oblig.* cõmunem * dicit Grat.
* *d.cons.93.n.63.ver.quinto probatur.lib.1.* magis * communem dicit
Alex. *cons.76.Visis dubitationibus,n.12.lib.5.* Rom. *cons.427.num.6.&*
* *seq.* & communem * esse regulam dicit Ægid. Bellam. *cons.9.n.26.*
ver.tertia regula. Castr. *cons.456.n.2.lib.2.& cons.292.num.5.ver. super*
* *quarto,lib.2.* Alex. *cons.14.Viso,n.27.lib.2.* vbi dicit * communem, &
* *cons.76.n.12.lib.5.* vbi magis * communem late Papien. *in forma ex-*
cepen.contra positio.ver.primo quia lapsa sunt, & hanc veram, & com-
*8 munem * dicit Alex. *cons.158.In causa, & lite,n.4.lib.2.* † Extende;
quia vbicunq; pœna ipso iure est commissa, licet exequutio non
sit facta, sed facienda, non admittitur purgatio moræ. Castr. *cons.*
99.Quia per supr.adictos,n.2.ver.super secundo,lib.1. vbi reddit ratio-
nem; quia cõmissa pœna ipso iure trahit secum exequutionem.
49 †Extende, vt procedat etiam in testamentis, & vltimis voluntа-
50 tibus. Castr. *cons.292.n.5.ver.super quarto,lib.2.* † Extende, etiam si
dies non sit præcisa, sed dictum sit intra sex annos, vel vsque ad
festum Paschatis, vel per annum; quia statim lapso sexennio, vel
adueniente Paschate incurritur mora, & pœna. Alex. *cons.157. Viso*
primate,n.4.& seq.ver.nec habet obstare,lib.6. † Extende; quia quan-
do est dies, & pœna, non admittitur purgatio moræ, etiam si aga-
tur de actione quæsita conseruanda. Castr. *consil.88. Videtur dicen-*
51 *dum, in prin.lib.2.* †Extende, vbicunque facta est exequutio à iure,
vel ab homine, non admittitur purgatio moræ. Castr. *dict. cons.88.*
52 *col.2.in princ.ver.& multo minus,li.2.* †Extende; quia mora semel in-
cursa, & pœna non tollitur per solutionem partis, neque per cau-
tionem, neque per oblationem de soluendo. Castren. *cons.456.in*
princ.lib.2. secus, si esset incurrenda, & extaret probabilis causa
impedimenti. Castr. *d.cons.456.in fin.& 457.per tot.lib.2.* vbi, quod
54 daretur restitutio in integrum stante impedimento. †Declara, &
limita; quia vbicunque fit actus post moram commissam præsen-
te eo, & acceptante, vel etiam eo absente, sed ex certa scientia ra-
tificante, siue adsit dies, & pœna, siue non, semper mora purga-
55 tur. Bald. *cons.64. Quidam promisit, in princip.lib.1.* † Et quod vbi est
* dies, & pœna certa, non potest moro purgari, est * communis con-
clusio. Alex. *cons.105. Magnifice prætor, num.6.ver.item respondeo, lib.3.*

†Extende, vt procedat etiam in contractu bonæ fidei; quia maior 56
bona fides requiritur in obligato ad soluendum; ergo minus de-
bet purgare moram. Alex. *d.cons.105.num.6.ver.item respondeo,lib.3.*
vbi dicit * communem, reprobato Bald. quia non valet argumen- *
tum à contrario sensu, prout Bald. ibi; quia à verbis narratiuis
non sumitur argumentum à contrario, sed à dispositiuis. † Con- 57
trarium tenet Bald. *in l.Lucius.ff.de actio.empt.* à contrario sensu, &
in l.cum allegas,in 6.oppositio.C.de vsur. †Declarat Alexand. *cons.*148. 58
Viso themate,n.6.lib.7. vbi, quod potest purgari ante litem contе-
statam, dummodo purgetur intra modicum tempus. † Declara; 59
quia est communis * opinio, quod vbi est dies, & pœna, non pur- *
gatur mora etiam in contractu bonæ fidei, & maxime, quando
adest iuramentum, à quo non fuit obtenta absolutio, vel adest
clausula, *rato manente pacto.* Alexan. *d.cons.105.n.8.lib.3.* †Restringe, 60
quando dies, vel pœna esset incerta; quia tunc non committitur
mora. Alexan. *d.cons.105.num.8.ver.tamen allegatur,lib.3.* vbi dat ex-
emplum in solutione, vel pœna committenda sub incerta con-
ditione extitura. †Restringe, quando est necessaria declaratio, & 61
sententia super incursu pœnæ; quia tunc potest mora purgari.
Castr. *d.cons.99.n.2.lib.1.* †Restringe, vbicunq; duo sunt in dispo- 62
sitione propter vnum, puta, quia quis promisit facere, & q̃ Com-
mune non patietur damnum; nam duo sunt propter vnum, ne
Commune patiatur damnum; igitur purgatur mora ex non fa-
cto, si Cõmune non est passum damnum; quia propter hoc pro-
missa est pœna. Castr. *d.cons.99.in fi.lib.1.* † Limita, nisi eadem lex 63
inducens pœnam ipso iure induceret etiam purgationem mo-
ræ, *cap.potuit.locati.* Gemin. *d.cons.23.circa fi.ver.si pœna non est.* Alex.
cons.105.Magnifice,n.9.ver.non obstat,si dicatur,lib.3. †Declara, vt per 64
Alex. *d.cons.105.nu.9.& seq.lib.3.* quia procedit de iure Canonico,
quando non adest iuramentũ; secus de iure ciuili, & quia requi-
ritur declaratio Domini. †Limita in contractu de retrouenden- 65
do intra certũ tempus; quia si soluta est pars pretii, & residuum
non sit solutum in termino, potest mora purgari; quia redemptio
videtur perfecta. Io. de Imol. *cons.36.in fin.* †Limita; quia exequu- 66
tores dati ad eligendum pauperes, quibus bona testatoris sunt
distribuenda, lapso etiam anno eligent, nec ad Episcopum de-
uoluitur; quia possunt purgare moram. Abb. *cons.93.n.2.lib.1.* †Li- 67
mita; quia semper purgatur mora, vbi non imponitur pœna ipso
iure, quando tempus apponitur, non ad finem deuouendi po-
testarem ad alium, sed ad conuincendam negligentiam debentis
exercere illum actum; quia re integra semper datur purgatio
moræ. Geminian. *d.cons.23.in fin.ver.aut tempus.* †Limita; quia con- 68
tra moram incursam præscribitur, aliquando quinquennio, ali-
quando decennio, & aliquando 20. annis. vide Vrsill. *in addit. ad*
Afflict.decis.174.circa fin. †Limita; quia creditor, qui recusauit velle 69
recipere à debitore debitum oblatum, potest purgare moram, &
pœnitere, & dicere velle satisfieri; ideo depositum iudiciali fac-
tum non potest restitui sine creditore, & restituens aliter de suo
tenetur. Rom. *cons.287. In proposita.per tot.* † Limita in transactio- 70
ne; quia admittitur purgatio moræ vsque ad sententiam, secun-
dum * communem, de qua Bart. *in l.si maior, la seconda, C.de transact.* *
Fulgos. *cons.154. Super eo, ver.ad tertium,* vt videlicet non possit noua
actio omitti, & antiqua intentari; quia offerre potest noua in
transactione vsque ad sententiam, quod procedit, quando trans-
actio est facta post litem cõtestatam; secus si ante, secundum Bar.
& alios ibi, qui dicit perentem secundum veterem actionem no-
uatam ex transactione repelli, si offerantur ꝓmissa in transactio-
ne, & quod admittatur purgatio vsque ad sententiam. Vrsil. *in ad-*
dit.ad Afflict.decis.174. †Restringe, vt non procedat limitatio, quã- 71
do ageretur ad pœnam ex transactione conuentam, seu promis-
sam, quia tunc lite contestata committitur, prout in aliis, ita Fulg.
d.cons.154.col.pen.& fin. † Restringe in contractibus bonæ fidei; 72
quia purgatur. Ias. *in l.si insulam,numer.17.ver.vnum non omitto, ff.de*
verb.oblig. Alexand. *consil.49.num.15.in fi.ver.præterea considerata, lib.*
4. vbi secus est, quando est stricti iuris, & quod transactio iudica-
tur secundum naturam contractus, super quo est facta. † Decla- 73
ra; quia si ex transactione aliud pro alio est promissum, veluti de-
beham fundum, transactione promisi pecuniam, si conueniar ad
fundum, possum offerre pecuniã in transactione promissam vsq;
ad sententiam, si transactio est facta post litem contestatã, quod
præsumitur: si vero deberem mille, & conuenior de soluendis
centum; quia in eadem specie est, perpetuo possum offerre, & ex-
cipere non teneri vltra. Fulg. *dict.consil.154. Super eo, in fi.* vbi, quod
ita loquitur *l.si maior, C.de transact.* Vide eum. † Et quod dicitur 74
vsque ad sententiam, intelligitur de sententia, quæ facit rem iu-
dicatam. Alex. *cons.108. Viso,n.7.& 8.li.6.* †Limita; quia mora po- 75
test purgari, quando dies, & pœna non dirigitur facto, ꝓ imple-

tur,

tur, puta aliquis promisit dare fideiussores idoneos intra certum diem sub certa pœna, & ꝙ postea approbabuntur per tales personas, quatenus non essent idonei; nam approbatio nõ cadit sub die, & pœna promissa, sed præstatio fideiussorum tantũ; ideo poterit approbatio fieri, dummodo tali tempore, quod possit operari. Bald. *d. cons. 64. in prin. ver. si vero non ratificauit, lib. 1.* † Limita, qñ post moram incursam Dominus recipit scienter solutionem, pro futuro. Alex. *cons. 105. Magnifice, n. 12. & seq. ver. non obstat, lib. 3.* vbi limitat, & declarat. Vide, *Emphyteutæ euitat, & c. Concl. 193.* † Limita, quando obligatio est acquisita vni, & pœna alteri, puta fisco; quia potest mora purgari. Natt. *cõs. 338. Vltra ea, n. 13.* † Limita; quia mora potest semper purgari vsque ad litis contestationem, vbi non adest dies, sed solum adest pœna. Bald. *d. cons. 64. circa med. ver. secus, vbi est pœna. & non dies, lib. 1.* Card. Zab. *cons. 148. Respondeamus ad præmissa, in princ. ver. ad secundum.* † Extende limitationẽ, etiam si adsit promissio pœnæ hoc modo; quia aliquis promisit dare certos fideiussores intra decem, & se obligauit postea eos approbari facere; quia illa verba, *postea*, non habent tempus præfixũ; ideo requiritur litis contestatio, vt pœna debeatur. Bald. *d. cons. 64. in fin. ver. quid ergo in casu nostro, lib. 1.* † Restringe quatuor modis, de quibus Incertus Author post regulas Soci. *Reg. 3. Mora potest purgari vsque ad litem contestatam ad euitandum interesse*, vbi ponit quinq; fallentias. † Limita; quia mora semper purgatur, vbicunque aliquid sub pœna promittitur simpliciter; quia requiritur sententia, etiã si adsit dies certa; quia si est necessaria sententia, quæ introducat pœnam, ante datur purgatio moræ. Cast. *cons. 99. per tot. lib. 1.* † Limita; quia si lex, vel statutum præfigit terminum ad aliquid faciẽdum certo tempore, si non annullat actum factum post tempus præfixum, valebit; quia in similibus purgatur mora à lege inducta; secus in criminalibus. Alex. *cons. 24. Inspecto, n. 7. & 8. lib. 4.* † Limita; quia in foro cõscientiæ semper potest purgari mora ex bono, & æquo. Bald. *cons. 114. Super primo, lib. 5. in fin.* † Limita; quia si quis iuste impeditur implere, non incurrit moram, si iniuste, bene incurrit, sed habet regressum contra impedientem iniuste, & si non habet modum, datur restitutio in integrum, ita Cast. *consil. 228. n. 2. ver. dicitur autem, lib. 2.* Roma. *cõs. 352. n. 8. & 9. ver. nec obstat*, vbi, quod non releuat, si potuit tolli impedimentum adeundo superiorem, vbi apostil. *in ver. non adeunti*, dat concordan. † Limita, vbicunq; potest mora purgari, bene purgatur, si sterit per eũ, qui moram incurrit, sed per partem aduersam. Ias. *in l. si ita. §. Seia, n. 7. ff. de verb. oblig.* † Limita; quia contra ignorantem nunquam potest mora introduci, etiam si simus in casibus, in quibus si esset commissa, non posset purgari, etiam si ignorans ageret de acquirenda actione. Castr. *cons. 88. Videtur dicendum, per tot.* maxime *ver. breuiter, lib. 2.* vbi, quod idem, si habuit iustam causam ignorandi, & dat multa exempla de absente condemnato; quia requiritur intimatio; quia tempus est vtile à principio, licet cõtinuum post scientiam. † Limita; quia de iure Canonico mora potest purgari. Gozad. *cons. 66. n. 13.* vbi maxime in terris Ecclesiæ, & vbi de re ecclesiastica agitur. Alex. plene *cons. 105. Magnifice, nu. 11. ver. est etiam, lib. 3.* † Declara octo modis, videlicet, quando damnum nõ est sequutum; secundo in emphyteuta Ecclesiæ; tertio ante declarationem; quarto, quando non est mora geminata; quinto in terris Ecclesiæ; sexto in personis ecclesiasticis, septimo in foro pœnitentiæ; octauo, quando non est renunciatum in specie purgationi, vel in genere cum iuramento, alias secus. Put. *decis. 465. lib. 2.* † Limita; quia mora semper purgatur durante termino, etiam in ipso vltimo momento termini; ideo gabellarius non potest prætendere, quod merces non denunciatæ ceciderint in cõmissum, licet mercator male denunciauerit, quando supereſt, & durat terminus ad denunciandum. Bald. *cons. 34. Statuto, seu capitulo, lib. 5. per tot.* † Extende; quia imo semper purgatur etiam lapso tempore intra modicum tẽpus, quando res est integra. *Pedem. decis. 71. n. 50. & seq.* maxime *n. 55.* & dicitur integra, si ius partis non est effectum deterius. Nat. *cons. 338. n. 12. & seq.* vbi loquitur in termino iudicis. † Limita; quia purgatio moræ admittitur t tribus cõcurrentibus, quod lis non sit contestata, quod longum tempus non transierit, & quod non interſit eius, cui facta est mora. Bald. *consil. 250. lib. 3.* quia si ius est effectum deterius, non purgatur. Castren. *cons. 228. n. 2. ver. quoad secundum. lib. 2.* Rom. *cons. 352. nu. 5. ver. quoad secundum.* † Vel si interſit, quando petens purgari moram soluit interesse. Corn. *cons. 37. in fi. lib. 2.* † Alia tria ponit Decian. *consil. 84. n. 19. lib. 2.* videlicet modicum tempus, quod ius aduersarii non sit factum deterius, & quod qui vult purgare moram, tractet de iure conseruando, & actione conseruanda veteri, non de acquirendo. † Declara; quia vbicunque mora contrahitur, licet adsit dies certa, & pœna legalis tacita, videlicet interesse, semper purgatur soluendo interesse, ita Bart. *in l. si insulam, nu. 6. ff. de verb. oblig.* vbi apostil. extendit, etiam si adsit pœna, pro qua lex inducit interesse; quia mitius agit lex, & cõmunem* dicit ibi Ias. *n. 19.* † Limita quia vbicunq; commissa est pœna ob delictum in omittendo, vel nõ implendo, si postea impleatur, & is, cui pœna est quæsita, admittat implementum, pœna euitatur, & mora purgatur. Bald. *cons. 256. Præmittenda sunt, n. 6. ver. sexto præmittendum, lib. 4.* Vide, *Pœna cõmissa quando, & c. Concl. 241.* † Limita; quia in dubio amplectenda est illa opinio, quæ est, quod mora purgetur. *Pedem. decis. 71. in fi.* † Limita; quia purgatio moræ semper admittitur, qñ vel sola dies, vel sola pœna apponitur, & tunc intra paucos dies, videlicet celeri satisfactione, nisi ius partis esset effectũ deterius. Cast. *cons. 228. Quæritur primo, n. 2. lib. 2.* quod est Romani. † Purgatio vero moræ ex parte actoris non admittitur ad acquirendam actionem post terminũ lapsum, cõmunem* dicit Ias. *in l. si ita quis. §. Seia ait, in fin. ff. de verbor. obligat.* vbi extendit etiã fauore libertatis, & in princ. §. Cravet. *cons. 246. in princ.* qui dicit* communem, qñ agitur ad interesse solum, vel quod non consequatur actionem ex contractu. Signorol. *cons. 195. num. 3. ver. item non obseruauit.* Rum. *cons. 151. n. 5. lib. 1.* Castr. *cons. 88. Videtur dicendum, in princ. lib. 2. & consil. 228. Quæritur primo, n. 2. ver. tertio aduertendum, lib. 2.* quod est Romani 352. *n. 7.* & plene Alex. *cons. 9. Attentis verbis, n. 6. ver. secundo respondeo, lib. 7.* † Extende, etiam si actor velit soluere interesse; quia non admittitur. Ias. *d. l. si ita. §. Seia, n. 7. & 8. ff. de verb. oblig.* † Restringe; quia bene purgatur ad actionem quæsitã conseruandam, cõmunem* dicit Ias. vbi supra *dict. l. si ita. §. Seia, & in princ.* vbi, quod intra modicũ admittitur tempus, si aduersarii non interſit, communem* dicit Signorol. *cons. 195. n. 3. in fi.* Ruin. *d. cons. 151. nu. 5. lib. 1.* Castr. *d. cons. 88. in princ. lib. 2.* Alex. *d. cons. 9. n. 6. ver. secundo respondeo, lib. 7.* Vide. *Mora quibus casibus, & c. Concl. 373.*

Mora purgatur per solutionem, & aliis modis. Concluſ. 378.

MORA † potest purgari, & purgatur quandocunque persolutionem eius, quod debetur, & simplicem receptionem, *l. 2. C. de iur. emphyt.* Afflict. *decis. 129. n. 9.* latius Rolan. à Vall. *cons. 87. n. 32. lib. 1.* Vide, *Emphyteutæ euitat, & c. Concl. 193.* † Et quod censetur remissa mora per receptionem solutionis à debitore simpliciter factam, est tex. & ibi Doct. *in l. fin. ff. de eo, quod cert. loc.* Bero. *cons. 200. per tot. lib. 1.* Burſat. *cons. 72. n. 7.* † Amplia, vt procedat etiam in communitate recipiente pecunias à moroso; quia censetur moram remittere, etiam si soli officiales receperint antequam declaratio facta fuerit, ita in vna Rauennaten. Domus, coram D. Cantuccio 22. Iunii 1576. quando caducitas non est declarata; quia cum ius non possit dici quæsitum, sed quærendum. Io. And. & alii in *c. fi. de reb. eccles. non alien.* Alex. ad Bart. *in l. fin. ante fi. n. 10. C. de bon. vacant. lib. 10.* Cravet. *cons. 152. nu. 9.* qui loquuntur in Ecclesia. † Amplia; quia mora purgatur etiam in causa appellationis, sicut & contumacia. Castr. *cons. 14. 1. Visa quadam, n. 2. ver. contrarium, lib. 1.* † Amplia; quia mora purgatur per nouum consensum, quod aliquid fiat post moram commissam. Alex. *cons. 72. Videtur prima consideratione, n. 5. in fi. cum seq. ver. sed præmissis non obstantibus. lib. 3.* vbi ponit exempla plura, quibus per vltimum actum contrarium tollitur præcedens, quando fit à sciente, prout in dice, qui post conclusum in causa admittit iura, censetur renocare conclusionem. Vide Conclusionem prox. præced.

Mora purgari quando non possit. Concl. 379.

NON † potest mora purgari, quando est commissa pœna ipso iure, prout in casu *l. si quis maior, C. de transact.* cõmunem* dicit Dec. *cõs. 452. Visa instructione, n. 12. & 13.* & Grat. *cons. 66. n. 24. lib. 1.* vbi, quod non purgatur mora quoad pœnam, vt non cadat cõmodo contractus, & dicit* communem, & Rimin. Iun. *consil. 122. n. 53.* dicit* communem, *lib. 2.* etiam si requiratur declaratio, & *n. 61.* dicit magis* communem, Io. de Ana. *cons. 32. num. 4* Ægid. Bellam. *cons. 9. in princ. & n. 26.* vbi de* communi, & dicitur ipso iure, qñ lex hoc dicit, vel similia verba, prout omnino, vel libere cadat, seu reuertatur, aut deuoluatur. Alex *cons. 14. Viso, & considerato, n. 2. lib. 2. cum seq.* & plenius *cons. 57. Perspectis, in fin. lib. 2.* vbi, quod isto casu dicitur facta exequutio à iure. † Extende; quia valalitus, qui non accepit inuestituram intra annum; quia est priuatus ipso iure, non purgat moram. Io. de Anan. *cons. 32. n. 4.* Alex. *d. cons. 14. Viso, & considerato, nu. 2. ver. & pro hoc, lib. 2.* † Et quando ipso iure pœna est commissa, & ipso facto, solus lapsus temporis præfixi

a lege impedit purgationem moræ. Bart. quem alii sequuntur in *l. si insulâ, in 4. quæst. ff. de verb. oblig. & in l. 3. §. si plures, in fi. ff. iudic. solu.* Bald. *cons. 96. Hic plura concurrunt, lib. 4.* Alexan. *d. cons. 14. Viso, & cõsiderato, n. 5. & seq. lib. 2.* Aret. *cons. 95. Respondeo breuiter, n. 10.* Dec. *cõsil. 38. Et diligenter pro tenui, n. 4. & cons. 452. Visa instruct. n. 13.* † Contrarium, quod sit * cõmunis, quod non ipso iure. Cagnol. *d. l. si quis maior, n. 146. C. de transaction.* † Extende, etiam si in obseruantia sit in aliquo minimo, non in toto. Grat. *d. cons. 66. n. 22. in fi. & n. 23. lib. 1. & 67. n. 25.* Nat. *cons. 481. n. 22.* Rimin. Iun. *cons. 124. n. 30. & seq. lib. 2.* Anch. *cons. 86. per tot.* maxime *n. 5.* qui non loquitur, qñ adest iuramentum. Gabriel. *lib. 3. de transactio. conclu. 1. n. 4.* vbi multos allegat. Castr. *cons. 176. prope fin. ver. sed ipse dicit, lib. 12.* † Extẽde, vt procedat etiam de iure Canonico. Dec. *d. cons. 452. nu. 13. & seq.* Rimin. Iun. *cons. 89. nu. 22. & seq.* Corne. *cons. 121. lib. 1. & cons. 40. col. fi. lib. 4.* Grat. *cons. 93. n. 70. lib. 1.* & * communem Rimin. *cons. 124. n. 43. ver. ad secundum, lib. 2. & nu. 69. & sequ. ver. quarto dico.* † Contrarium tenent, quod imo de æquitate canonica nõ habeat locum *d. l. si quis maior, C. de tranctio.* Bald. *in l. qui crimen, quæst. 11. Codic. qui accus.* Bertrand. *cons. 142. n. 8. lib. 1.* Loffred. *cons. 41. nu. 8.* vbi, quod in Regno Neapol. non seruatur. Cagnol. *d. l. si quis maior, nu. 156.* post Parpal. *quæst. 3.* plura Rimin. *cons. 285. n. 116. & seq.* vbi, quod in terris Ecclesiæ, & inter ecclesiasticos procedit. Zabar. *cons. 148. n. 2.* † Declara; quia contrarium procedit in foro conscientiæ, non in foro fori. Rimin. Iun. *d. cons. 89. n. 25. lib. 1.* † Declara; quia in minore semper habet locum purgatio moræ, etiam si iurauit; quia *d. l. si quis maior.* non habet locum in minore, & in omnem casum cõpetit minori restitutio aduersus commissam moram. Zabar. *cons. 148. n. 2. vsque in fi.* † Declara multis modis, vt per Riminal. Iun. *cons. 124. n. 47. & seq.* vbi ponit octo declarationes, quod procedit etiã de iure Canonico, & in terris Ecclesiæ, maxime, quando mora est commissa in faciendo, nõ in omittendo, & quando purgatio tolleret ius partis, quæ patitur damnum ex purgatione; quia non potest purgari. † Extende, vt procedat etiam in muliere, quæ non petiit tutorem filio intra duos menses à statuto assignatos, alias intelligatur priuata omni successione; quia perdit legitimam, & non potest purgare moram; quia ipso iure priuatur. Ang. Aret. *cons. 76. In ijs per tot.* maxime *n. 35. & seq. in fi. ver. & est aduertendum.* Vide plene etiam supra, *Mora an posit purgari, vel non. Conclu. 377. nu. 4. & multis seq.* † Amplia; quia mora non purgatur, quando is, qui incidit in moram, est obligatus per instrumentum, quod habet exequtionem paratam. Dec. *d. cõs. 452. n. 16. ver. tertio casu.* † Amplia; quia mora non purgatur, quando adest contemptus legis, vel iudicis. Vide, *Contemptus causa factum. Concl. 970.* † Amplia, quando purgatio moræ fit post exequutionem factam à lege. Dec. *d. cons. 452. n. 13. & seq.* Rimin. Iun. *cons. 72. in fi. lib. 1.* qui extendit in exequutione statuti. Grat. *cons. 93. n. 62. lib. 1.* Rimin. Iun. *cons. 124. n. 53. & seq.* vbi in casu *d. l. si quis maior. C. de transact.* dicit * communem contra Cagnol. Rom. *cons. 427. n. 8.* plene Aretin. *cons. 95. nu. 8. & seq.* vbi si lex priuat ipso iure, & in alium transfert ius, non purgatur mora, communem * dicit Ægid. *cons. 9. nu. 26.* † Extende; quia mora non purgatur post exequutionem, siue fiat à lege, siue ab homine, plene Crau. *cons. 216. n. 23.* Bart. & alii *in l. qui ob rem, ff. de cond. indeb.* † Et ideo emphyteuta non purgat moram, quando Dominus ob caducitatem inuestiuit alium; quia dicitur facta exequutio caducitatis. Rom. *cons. 3. n. 3. in fi. & nu. 4. ver. quoniam cum post,* vbi apost. in *ver. purgari,* dat concord. † Amplia, quando mora est commissa in faciendo, non est locus purgationi. Grat. *cons. 9. n. 93. & n. 78. lib. 1.* † Amplia, quãdo in instrumento is, qui vult purgare moram, renunciauit omni legũ auxilio, & beneficio; quia censetur renunciasse purgationi moræ. Dec. *d. cons. 452. n. 18. & seq. ver. vltimo aduertendum.* Rim. Iun. *cons. 124. in fi. lib. 2.* Gozad. *cons. 57. n. 19. decis. Afflict. 174. col. 2. in fi.* † Amplia, quãdo dies certa, & pœna sunt apposita in contractu, non purgatur mora. Grat. *d. cons. 93. n. 65. lib. 1.* vbi de * cõmuni. Signor. *cõs. 105. n. 3. in fi. & n. 4.* Ægid. *cons. 9. n. 4. ver. nec obstat.* vbi, quod siue terminus, & dies sit à lege, vel homine, non purgatur. † Amplia idem, quando adest dies certa, & iuramentum; quia concurrunt duæ regulæ impedientes purgationem moræ. Anch. *cons. 148. Apud antiquos, in fi.* † Contrarium, quod fideiussor de præsentando intra octo dies, etiam cum iuramento sub pœna, possit moram purgare, Vide *decis. Pedemont. 49. circa fi.* qui dicit articulũ satis controuersum. † Declara non procedere in iudiciis; quia aliter distinguitur, quam in contractibus. Signor. *cõs. 195. n. 4.* † Amplia; quia vbicunq; in contractu est appolita pœna, & est iuratũ, non datur purgatio moræ. Grat. *cons. 93. nu. 69. ver. vltimo probatur, cum seq. lib. 1.* vbi de * communi. Aret. *cons. 95. Breuiter dubijs, n. 10.* vbi, q. est siue dubio. Roma. *cons. 427. n. 7.* vbi apost. *in ver. temporalis.* Aretin. *cons. 137. n. 1. in fi.* & quod iuramentum impediat purgationem moræ. Ægid. Bellam. *d. cons. 9. n. 26. ver. secunda regula.* Alexan. *cons. 59. Viso processu, nu. 10. ver. & alijs etiam de causis, lib. 2. & cons. 158. In causa, & lite, n. 5. lib. 2. & cons. 76. Visis, n. 13. ver. item attento, lib. 5.* vbi dicit * communem, *& cons. 148. Viso themate, n. 6. lib. 7.* vbi dicit * cõmunem. † Et quod iuramentum impediat purgationẽ moræ de iure ciuili. Bar. Ang. Salycet. Alexand. & alii *in d. l. si quis maior. C. de transact.* Bar. *in l. si insulam,* vbi plene Io. de Imol. *ff. de verb. oblig.* plene Afflict. *decis. 174.* Alex. *cons. 158. n. 5. lib. 2.* plenius *cons. 105. Magnifice, n. 9. ver. præterea, lib. 3. & cons. 9. Attentis, nu. 5. ver. nec dicatur, lib. 7.* vbi apostil. *in ver. moræ,* dat conc. pro vtraque parte. † Contrarium tenet per plura Vrsill. *in addit. ad Affl. d. decis. 174.* vbi, quod hodie ista est verior, & plura allegat, & eandem tenet apost. ad Alex. *d. cons. 9. n. 5. lib. 7. in ver. moræ.* † Restringe quoad pœnam spiritualẽ; quia bene purgatur mora, non obstante iuramento; secus quoad pœnam temporalem. Rom. *d. cons. 427. n. 7.* vbi apost. *in ver. singularis.* † Restringe de iure Canonico, & in foro ecclesiastico; quia admitteretur purgatio moræ, non obstante iuramento. Bald. *in l. qui crimen, in 9. q. C. qui accus. non poss.* Ias. *cons. 10. in 2. dub. lib. 1.* † Amplia, quando resolutus est contractus. Grat. *d. cons. 93. n. 61. lib. 1. & cons. 49. n. 22. & seq. lib. 1.* † Amplia; quia mora non purgatur, quando interest creditoris nõ posse purgari, vt quia passus est damnũ, communem * dicit Grat. *d. cons. 93. n. 50. & seq. lib. 1.* Rimin. Iun. *consil. 124. n. 47. & seq.* † Extende; quia sufficit illud damnũ passi moram, quod pati potest, si contractus nullus validaretur. Rim. Iun. *d. cons. 124. nu. 49. & seq. lib. 2.* vbi, quod necesse est, quod purgatio prosit morosõ, & nõ noceat aduersario. † Declara; quia licet mora non purgetur, quando res non est integra, propter interesse partis; si tamen soluatur interesse, poterit purgari. Corn. *cons. 37. in fi. lib. 2.* supra *n. 13.* Vide, *Ius partis effectum deterius. Conclu. 594.* † Amplia; quia in casibus, in quibus purgatio moræ non admittitur, procedit, etiam si is, qui agit ad moram, fuerit ipse in mora post moram aduersarii; quia prima mora attenditur. Dec. *cons. 452. nu. 10. ver. præterea, & secundo.* † Extende; quia si mora agentis præcederet circa ea, quæ respiciunt communem vtilitatem, non autem solum commodum eius, cui non impletur, tunc non attenditur, quin mora aduersarii in non soluendo procedat. Dec. *d. cons. 452. n. 10.* † Amplia; quia vbicunq; est dies certa, vel est quæsitum ius tertio, prout *in d. l. si quis maior, C. de transaction.* nunquam purgatur mora. Ægid. *cons. 9. in princ. & nu. 26.* dicit * communem regulam. † Declara; quia intelligitur, nisi pars consentiat, prout remittendo, vel nouationem faciendo, prorogando, & dando nouam dilationem, ita Ægid. *d. cons. 9. in princ. & per tot.* † Amplia, quando impossibile est purgare moram, vt quia agitur de conducendo frumento pro annona certæ necessitatis, vel certi tẽporis lapsi. Signor. *cons. 195. n. 4.* † Idem, si agitur de materia concilii differendi, & periculo vniuersalis ecclesiæ. Castr. *cons. 228. nu. 2. ver. quo ad secundum, lib. 2.* Rom. *cons. 352. n. 5. ver. quoad secundum.* † Amplia, qñ res non est integra, non fit purgatio moræ. Alex. *cons. 131. n. 2. lib. 4.* † Extende maxime, quando mora est geminata. Rom. *cons. 152. n. 8.* vbi apost. *in ver. purgationis,* dat conc. & Castr. *d. cons. 228. Quæritur primo, num. 2. ver. quarto considero, lib. 2.* quod est Ludouici Romani. † Amplia; quia mora semel commissa vigore *d. l. si quis maior,* vel alias ipso iure non remittitur per simplicem receptionem pretii. Dec. *d. cons. 452. num. 21. & seq. ver. quarto non obstat.* Vide, *Emphyteuta euitat, & c. Concl. 193.* † Contrarium, quod censeatur remissa mora per receptionem pretii post moram cõmissam. Alex. *cons. 14. n. 10. lib. 2.* & *n. 5.* distinguit inter scientẽ, & ignorantem. Rom. *consil. 27.* plene Aret. *cons. 149. n. 10. & seq.* Cagnol. *in d. l. si quis maior, n. 198. C. de transact.* Ias. *in l. 2. n. 130. C. de iur. emphyt.* Crauet. *cõs. 856, n. 2.* Ægid. Bellam. *cõs. 9. n. 4. & seq. ver. circa secundũ.* † Declara; quia in emphyteusi, pcedit; quia requiritur declaratio; ideo Dominus recipiens canonem ante declarationẽ sciens caducitatẽ censetur remittere; quia faciliùs conseruatur ius, quam q̃ de nouo fiat, ita Dec. *d. cons. 452. n. 20. in fi. cum seq. ver. quarto non obstat,* vide plene Alex. *cõsil. 105. lib. 3. num. 14.* vbi dat tres declarationes, quod non præiudicat, Ægid. *consil. 9. num. 5.* vbi adducitur ratio efficax; quia quando duo iura contraria competunt, si sciat, & eligat vnum, ab alio recedit. † Declara; quia ignorans non potest recipiendo pretium remittere moram, quam ignorat, ita Dec. *d. cons. 452. nu. 26. ver. secundo potest responderi.* Ægid. *d. cons. 9. num. 5.* † Declara, vt procedat, quando is, qui agit ad moram sciens, recepit postea totum pretium, secus si partem. Bologne. *in. d. l. si quis maior, n. 23. Cod. de tranact.* † Contrarium Crauet. *cons. 856. nu. 2.* † Limita; quia in casibus, in quibus lex admittit purgationem moræ, illud intelligitur celeri satisfactione, & sic intra modicum tempus, *cap. potuit, de loc. ato.* Dec. *d. cons. 452. n. 20.* vbi, quod est arbitrarium iudici † Declara; quia non potest tempus ad purgandam moram excedere tẽpus

48 pus datum ad inducendum moram. *Pedem.decis.49.in fi.* †Et non debet excedere tempus vndecim mensium. Dec. *d.cons.452.n.20.* Riminal. Iun. *cons.122.n.66.& seq.* allegat de vndecim, de quatuor, & duobus mensibus, vt non dicatur celeris satisfactio, sed pauci
49 dies requirantur. † Et in Emphyteuta intelligitur celeri satisfactione, videlicet antequam in ius vocetur. Grat. *cons.49.in fi. lib.1.*

Mora debet nocere morosо, non è contra. Concl. 380.

1 MORA † debet nocere soli morosо, & culpa culpabili; ideo nō debet sentire quis commodum ex culpa sua; quia esset absurdum. Lap. *alleg.88. Matthæus, n.4. ver. nam sentire.* Anch. *consil.141. Super prædicto, n.3. c. mora, de reg. iur. in 6.* Castr. *in l. in hac, col. fi. ff. de trit.*
☞ *rica. & cons.437. Super dictis, n.4. lib.2.* Vide, *Delinquens non debet esse. Concl.190.* Vide, *Dolus, fraus, & culpa. Conclu.581.* Vide, *In dubia ad v-*
2 *num finem, &c. Concl.103.* † Declara, vt per Fulg. *in l. mora. §. final. ff. de*
3 *vsuris.* † Et contumax non debet esse melioris conditionis, quam
4 is, qui non est contumax. Anch. *cons.272. n.4.* † Et actor obligatur expedire causam intra instantiam triennii, si non potuit propter moram aduersarii, & malitiam, valet sententia in præiudicium
☞ morosi extra instantiā. Oldr. *cons.273. circa fi. n.2. ver. licet steterit.* Vi-
5 de, *Impedimentum legitimum. Concl.29.* † Idem in tutore, qui se debet excusare, & terminare iudicium excusationis, si impeditur mora aduersarii, etiam post quatuor menses auditur. Oldr. *d. cons.*
6 *273. in fi.* † Obligatus restituere mutuum in certum diem, vel casum, & non restituens tenetur ad interesse à die moræ. Bald. *consil.*
479. *Factum, super quo, post med. ver. in contrarium, lib.1.* vbi, quando
☞ dies interpellat pro homine. Vide, *Dies interpellat pro homine. Concl.*
7 *408.* † Qualiter autem fiat extimatio interesse, vt morosus teneatur ad rationem quantiplurimi, plene Bart. *in l.3. §. in hac. ff. cōmod.*
8 † Et statutum deferens lucrum marito in tertia parte dotis solutę habet locum, etiam si dos non fuit soluta ex mora soluere debentis; quia mora non debet iuuare morosum. Bald. *cons.467. Factum*
9 *dignoscitur, in fi. lib.4.* Bart. *cons.133. lib.1. per tot.* † Fideicommissarius obligatus restituere fideicommissum, si sit morosus, tenetur etiā restituere fructus perceptos post moram; quia mora non debet sibi prodesse, sed nocere. Ang. *cons.331. An in restitutione, in princ. ver.*
10 *secundo fallit.* † Amplia in tantum, quod licet casus fortuitus excusset; tamen si eueniat post moram contractam, non excusat moro-
11 sum. Bald. *cons.62. Alia vice, in fi. ver. vltimo notandum. lib.2.* † Amplia, vt procedat, tam in debitore morosо in solutione grani, qui tenetur ad rationem quanti plurimi, & à die moræ, vt per Doctor. *in l. vinum. ff. si cert. pet.* vbi clare Cagnol. *n.29.* Afflict. *decis.347. in fi.* incip. *Consuetudo*, per tex. *in l. si sterilis. §. cum per venditorem. ff. de actio. empt. l. datio. §. cum per venditorem, eod. tit.* quam etiam in creditore morosо recipere, quia à tempore moræ inspicitur tempus quanti minoris. Bald. per illum tex. in *l. hominem. ff. mand. in fin. in 2. lect.* Franc. Cremen. *singul.95.* incip. *Vidisti* in *l. vinum.* Alex. *consil.64. In causa, & lite, in princip. lib.7.* vbi extendit, quod non sufficit oblatio verbalis; quia non soluit, sed fuit contumax, & in mora, vbi *nu.5.* quod alias resultaret iniquitas, quod ex mora sua locupletaretur.
☞ Vide, *Interesse tot ale, videlicet, &c. Concl.307.* † Amplia, quod dicitur
12 de grano, idem de vino, & aliis rebus venditis, quæ si nō traduntur in tempore, tenetur venditor ex mora ad omne interesse post moram, vt si minus valet post moram, teneatur ad interesse intrinsecum, non autem ad extrinsecum, ita tex. *in l. si sterilis. §. cum*
* *pro venditore, ff. de actio. empt.* & ibi *omnes, qui tex. est singularis ad hoc, & in *l. datio. §. si per venditorem, ff. eod.* vbi habetur ratio quanti plurimi, vel quanti minoris in loco, vbi debuit solutio fieri post moram, & quando ante moram, vide Castr. *d. §. si per venditorem.*
13 † Imo, quod non detur purgatio moræ in eo, qui granum pro a-
14 limonia promisit, & non seruauit. Sign. *cons.195. num.4.* † Amplia; quia stante statuto, prout Eugubii, quod mortua vxore maritus lucretur tertiam partem dotis, quam percepit, habet locū etiam in dote debita, quando lapsus est terminus. & debens soluere est morosus; quia habetur pro soluta, ne morosus sit melioris conditionis, quam soluens. Bart. *cōs.133. Statuto ciuit. atis. lib.1.* & ibi apost. in *ver. statuto*, dat conc. & in simili statuto Sartiani, Bart. *consil.101.*
15 *lib.2.* † Regulam facias de iure cōmuni esse, quod mora nocet morosо; ideo tenetur soluere interesse pro sorte non soluta in tem-
16 pore. Abb. *cons.35. Arbitror, in princ. ver. nec obstat, si dicatur, lib.2.* † Declara tamen; quia inspecto priuilegio contra ius commune contrarium dicendum est, veluti si Papa imposuit decimam Clero status Florentiæ scut. 80. mil. & exemit Abbatias Cardinalium, Clerus non valens soluere accepit pecunias ad interesse per plures annos, Papa mandat, quod interesse soluatur à toto Clero, tenentur etiam Abbatiæ, quæ fuerunt Cardinalium, ita Abb. *d. con-*
17 *sil.35. per tot. lib.2.* † Amplia; quia si conuentum est concordiā non valere, vel contractum in casu non obseruantiæ, non potest ille qui non obseruauit, allegare nullitatem ad sui commodum; quia culpa, & mora prodesset, quod esse non debet. Ancha. *d. consil.141. in princ.* † Amplia; quia debitor ad tempus, qui tenetur ad vsuras, si obtinet dilationem simpliciter, vel prorogationem termini, censetur sub vsuris, si prorogatio fiat, postquam est in mora, secus si ante moram. Ias. in *l. lecta, col.9. nu.13. ff. si cert. pet.* vbi plene distinguit. † Extende; quia debitor soluens non Domino, nec creditori, sed alteri præcepto iudicis, vel superioris, non liberatur, si tempore præcepti est in mora, alias secus. Vide, *Præceptum iudicis excu-*
sat, & c. Concluſ.480. † Amplia; quia morosus tenetur ad æstimationem ad rationem quantiplurimi; ideo obligatus ad traditionem grani, si est in mora, tenetur ad pretium maius, quod valuit granum. Io. de An. *cons.5. ver. circa secundum*, & vide in materia grani Franc. Cremen. *singul.85. vidisti*, & est tex. *in l. si sterilis, §. cum per venditorem. ff. de actio. empt.* † Extende, etiam si creditor non comparet die præfixa solutioni ad recipiendum, quando sunt eiusdē fori; quia tenetur debitor portare ad domum creditoris. Bart. *in l. item verbailla, ff. de constit. pecun.* Vide, *Debitor tenetur portare, &c. Cō-*
clus.46. † Restringe, si in loco non fuit creditor, in quo consignatio peti, & fieri debuit; quia tunc licet habuerit procuratorem ad lites in loco, reus non potest in mora constitui. Io. de An. *d. cons.5. n.6. & seq. ver. secundo illud clare probatur.* † Restringe, quando esset data sententia super restitutione grani, vel rei consumptibilis; quia non potest fieri exequutio pro æstimatione maiori ex illa sententia; quia exequutio debet esse conformis sententiæ. Io. de An. *dict. cons.5. in princ.* vbi Ludou. Bologn. in apost. ibi in princ. † Restringe; quia in iis, quæ triennio consumuntur, non potest post triennium æstimatio crescere. Bar. *in l.3. §. in hac, n.13. ff. commod.* Ludou. Bologn. *d. cons.5.* Io. de An. *in apost. in prin. ver. ad idem.* Contrarium vide verius in *ver. Interesse tot ale, &c. Concl.307.* † Restringe, quando non est in mora debitor; quia non tenetur ad æstimationem quanti plurimi, & non est in mora, si pariter creditor est in mora. Io. de An. *d. cons.5. n.6. & per tot.* Vide, *Mora non contrahitur, &c. Con-*
clus.375. † Limita; quia si plures tenētur implere aliquid, negligentia vnius, & commissio pœnæ vnius non debet aliis nocere. Bald. *cons.93. Si in eodem, n.6. ver. in cessationibus, lib.3.* † Limita in casu contrario; quia vbi non est mora, ibi non potest esse pœna, vel interesse. Bald. *cons.435. Promittens se facturum, in fi. lib.2.* Castren. *cons.315. Viso testamento, col.2. ver. circa quod. lib.1.* † Limita; quia debitor morosus si compellitur à tyranno soluere debitum, in odium creditoris liberatur; quia præponderat culpa creditoris moræ debitoris. Christoph. Castill. *cons.1. per tot.* † Extende idem in debitore serui morosо; quia si post moram seruus interficitur, in odium creditoris liberatur debitor; quia culpa creditoris præponderat moræ debitoris. Christophor. Castill. *d. cons.1. n.5. & seq.* † Extende; quia in dubio præsumitur debitor exactus à tyranno culpa, & odio creditoris. Christoph. Castill. *d. cons.1. infr.* † Restringe, quando mora debitoris esset ordinata ad peremptionem rei, videlicet, vel vt solueret tyranno, vel vt interficeretur seruus, debitor, tunc teneretur morosus, & dolus suus præponderaret; quia si soluisset in termino, res non peribat, ita Christoph. Castill. *d. cons.1. per*
tot. vbi declarat pulchre, & ponit aliqua exempla. † Limita; quia si testator legat liberationem Titio de omnibus, quæ debet filio testatoris, quatenus debitor intra annum soluat 300. filio suo, si Titius non soluit; quia intra annum mortuus est, poterit hæres Titii soluere post annum, & liberatur, & sibi non potest dari de mora; quia legitimum impedimentum fuit. Bart. *cons.16. Angelus, lib.1.* † Limita, quādo difficultas & iusta causa, vel legitimum impedimentum impediuisset; quia nō cōmittitur mora, secundum Bal. in *d. l. & te. nu.13. & sequ.* cuius opinionem cōmunem *dicit ibi * Soc. *n.32.* Ias. *n.29.* & ibi plenius Cagnol. *nu.98. & sequ. ver. sed aduerte*
calcando, vbi plene ponit tria membra; quia non excusat ab obligatione, sed à mora, & ex quo mora non potest esse sine culpa, & impedimentum tollit culpam, & idem tenet Abb. *in c. Irrem. de re-*
uerentia. n.4. Bart. *in l. continuus, ff. de verb. obligat.* non rollit obligationem, nec operatur, q̄ altera pars teneatur. Natt. *cons.50. n.7. & seq.*
451. *n.38.* Rol. à Vall. *cons.69. n.12. li.4.* Surd. *cons.248. n.2.* † Contrarium in debitore generis, vel quantitatis tenent plures, quos citat Rub. Alex. *in l. vinum, n.185. & multis seqq.* vbi late examinat. *ff. si*
cert. pet. Curt. *n.29.* † Declara, vt per Soci. *d. l. quod te. n.32. & seq. ff. si*
cert. pet. vbi ponit pro vtraque parte, & tandem facit regulam, q̄ difficultas excusat, sed limitat duodecim modis, quos videas inter alios, *n.36.* in quinta limitatione dicit, q̄ regula habet locum in mora irregulari, secus si mora esset regularis. † Declarat Castr. *in l. datio, §. si per venditorem, ff. de actio. empt. in fin.* quod ille text. procedat, quando difficultas adsuit, & debitor fuit paratus, vt quia interpo-

* interpellauit creditorem, alias secus, & hæc est * communis opi-
37 nio ibi, Anch. *in c. plerunque de resc.* † Contrarium, quod non sit necessaria interpellatio. Rota Rom. vt per Crescent. *decis. 5. de præscr.*
38 Caputaq. *decis. 73. lib. 2.* † Et quod debeat impeditus protestari, vt
* consueuit ius suum, communem* dicit Felin. *in c. commissa, de præ-*
39 *scriptio. in pr.* † Declara, vt per Abb. *in cap. breue, de iureiur. nu. 4. & seq. ver. vlt. nota*, vbi, quod difficultas excusat à periurio, & à pœna, sed non ab obligatione, ideo si ante morã Stichus promissus moriatur, non tenetur ad pœnam, & quanti interfit, sed bene ad obligationem implendam, puta vt restituat habita, vel impleat obliga-
40 tionem, prout fuit conuentum. † Cogitabam, si posset dici, licet Doct. explicite non dicant, quod difficultas, & impossibilitas impleudi excusat à mora, sed non ab obligatione, intelligatur; quia non debet debitor impeditus pati pœnam aliquam, veluti si ante moram moriatur Stichus, vel animal tradendum, certe non tenetur ad pœnam, si nõ traderet; prout idem, si intra tempus non tradidit vinum, vel granum, certe non tenetur ad pœnam, vel ad interesse quanti plurimi; quia non est in culpa, sed quod debeat lucrari, Doctor. non dicunt; ideo si habuit pretiũ, tenetur restituere; idem, si vellet implere contractum, qñ granum minus valet, certe istud esset cum damno creditoris, qui sicut non potest à debitore petere pœnã, vel interesse, quia excusatur à difficultate soluendi ipse debitor; ita è conuerso re non integra non debet creditor compelli recipere granum minoris valoris post impedimẽtum, vt seruetur æqualis æquitas; & certe post quam hæc scripsi, reperii Curt. Iun. *in l. quod te, n. 39.* & latius *in l. vinum*, prout ipse dicit, quod dicet ibi plenius, sed nihil dixit pro hac opinione Bald. *cons. 458. lib. 2.* Ang. *cons. 219.* sed Bal. & Ang. loquuntur, quod non excusat impedimentum, quod potuit euitare pro hac opinione; quia differunt pœna, & interesse. Crau. *cons. 192. n. 16.* vbi, quod fa-
cilius committitur interesse, quam pœna, & *cons. 246. n. 4.* vbi, q̃ pro pœna purgatio datur, non pro implemento contractus, & o-
pinionem istam tenet clare Signor. *cons. 195. col. fin. ver. item in d. l. Bald. in c. licet, in 1. not. ab. si de feud. fuer. controuer.* Ruin. *cons. 151. Quia*
proponitur, n. 5. lib. 1. vide sup. *Concl. 377. n. 98. & seq.* vbi communis*
41 opinio. † Impedimentum autem legitimum excusat, si fecit quicquid potest, vt impleat. Curt. Iun. *l. quod te, nu. 36. ff. si cert. pet.* Bald.
cons. 458. Quod D. Arnaldus, in fin. lib. 2. plene Boer. *decis. 40. n. 4. & 5.*
* vbi dicit * communem, & declarat non procedere, quando est notorium impedimentum, & idem, quando est notum iudici di-
42 cit Afflict. *decis. 29. ver. contrar.* † Et ideo negligentia in euitando impedimento tollit impedimentum, ne excusari possit. Soc. *cons.*
43 *76. n. 79. lib. 1.* Rot. *in nouiss. 104. n. 3. par. 1.* † Idem, si impedimentum aderat tempore contractus. Soc. *cons. 288. n. 31. lib. 2.* Plot. *in tract. de*
44 *inlit. iur. §. 4. n. 73.* Bal. *cons. 395. n. 6. lib. 2.* † Idem, quando impleme-
tum non factum opponitur per modũ excipiendi; quia excipiens non tenetur obseruare, etiam si non implens fuit impeditus. Abb.
c. sicut, il terzo, n. 6. de iureiur. Nat. *cons. 50. n. 7. & 451. n. 38.* Rol. *consil. 69. n. 12. lib. 4.* Sur. qui alios citat *cons. 248. n. 2.* Crau. *cons. 292. nu. 22.*
45 non dicunt, quod non teneatur, sed quod impedimentum moro-
sum facit alterum obligari. † Declarat Castr. *cons. 228. Quæritur*
primo, col. 2. in fin. & col. fin. in princ. lib. 2. ver. dicitur autem, quod est Romani; quia si impedimentum à tertio præstitum est legitimum, excusat; quia facit haberi conditionem pro impleta, si non est legitimum, non facit haberi pro impleta, & datur actio contra impedientem, & si non est soluendo, datur restitutio impedito; si tamen potuit remouere impedimentum adeundo superiorem, & non fecit, sibi imputet, & à mora non excusatur.

Mora contracta operatur multa. Concl. 381.

1 MORA † contracta per eum, qui tenetur soluere, vel solutionem recipere, & recusat, operatur, quod perempta specie permittur ad damnum morosi. Ias. *in l. si ex legati, n. 4. ff. de verb. oblig.*
2 & est text. *in l. quod te, ff. si cert. pet.* vbi Ias. in princ. extendit. † Extende, vt procedat, etiam si debitor sit in mora tempore interitus rei, sed intra tempus purgandi moram. Ias. *d. l. quod te, in pr. ff. si cert. pet.*
3 † Amplia; quia obligatus soluere in pluribus terminis, si deficit in vna paga, tenetur ad totum, maxime, quando iurauit, apostill. ad
4 Matthesil. 2. *sing. 50. in fin.* vbi plures allegat. † Amplia; quia debitor tenetur de interitu rei, si eam alienauit pendente lite, vide, & declara, vt per Ias. *d. l. quod te, n. 4. ff. si cert. pet. at.* vbi, quod procedit in re mea per debitorem vendita, secus in re mihi debita, sed non
5 mea. † Amplia; quia quando culpa, vel dolus præcedit casum, tenetur culposus, siue sit ordinata ad casum, vel non, plene Surd.
6 *cons. 12. n. 58. & seq.* vbi extendit, & declarat plene. † Limita; quia mora non extinguit actionẽ; ideo si debitor vult soluere in quantitate, & creditor recusat recipere quantitatẽ debitam, constituitur creditor in mora, sed tamen non extinguitur sua actio, quin possit iterum petere, & consequi id, quod sibi debetur, nisi res esset amissa. Bart. & alii, *in l. fin. C. de cond. insert.* cum late traditis per Negus. *de pig. in 5. memb. 5. partis nu. 40.* vbi dicit esse casum *in l. sed si*
postea, ff. de arbitr. † Restringe in creditore Reipublicæ; quia si re- 7
cusat recipere debitum, amittit actionem. Negus. vbi supra, alleg.
l. nulli, & l. fortissimi, C. de erogatio. milit. anno. lib. 12. Vide, *Oblatio habet*
multos, &c. Concl. 25. † Limita, quia constito de morte animalium, 8
vel peremptione rei debitæ, si non constat, quod mora præcedat, liberatur debitor, ita in puncto de bobus mortuis, Corn. *consil.*
108. per tot. lib. 1. † Contrarium, quod incumbat probatio debitori, 9
quod mortui fuerint boues, vel res debita perempta sit ante mo-
ram, vt liberetur. Vide infr. *Concl. 399. n. 17.* † Declara; quia proba- 10
to casu, qui euenire solet sine culpa, liberatur debitor, & qui dicit culpam præcedere, debet probare, quando culpa est separata à casu, ita Surd. *cons. 61. nu. 38. & seq.* vbi dicit hanc distinctionem esse communem. * † Limita, quando res omnino fuisset peritura, et- * 11
iam apud creditorem. Dec. *cons. 37. n. 48. lib. 2.* † Declara, nisi culpa 12
sit in faciendo, vel contra legem contractus; quia tenetur, etiam si res esset peritura, vt puta quando dabat operam rei illicitæ faciens. Surd. *cons. 12. n. 67. & seq.*

Moralia dicta diuersorum authorum. Concl. 382.

CATO † docet, qualiter in iudicio agendum, iuxta illud; *foro te* 1
para, quem versum pueri discunt. Bald. *cons. 277. In causa Gui-*
lielmi, circa fin. lib. 5.

Moratoria qualiter concedenda debitoribus. Concluſ. 383.

MORATORIA † diciturius iniquum, & ideo concessa ad de- 1
cennium non releuat, nisi is, cui conceditur, idonee satisfaciat de soluendo in fine dilationis. *l. vniuersa. C. de precib. Imper. offer.* Petr.
de Anch. *cons. 37. Contra Ioannem, in princ.* Bald. *cons. 175. in fi. ver. alius*
casus, lib. 3. Rom. *cons. 439. n. 9. ver. tertio.* Vide; *Cautio fideiussoria qui-* 2
bus casibus præcise ab omnibus præstanda. Concl. 174. † Imo concessa ad
quinquennium intelligitur, si dederit cautionem de soluendo in fine quinquennii, alias non valet. Guido Pap. *decis 109.* Vide, *Sal-* 3
uus conductus concessus. Concl. 23. † Priuilegium moratoriæ, ne quis possit conueniri per decem annos, non habet locum contra pariter priuilegiatum, quia se confundunt priuilegia, & in dubio, qui habet causam damni vitandi, magis præfertur. Pet. de Anch. *cons.*
37. in pr. & per tot. Vide, *Priuilegiatus effectus, &c. Concl. 738.* † Exten- 4
de; quia habens priuilegium moratoriæ contra Pisanos, non autẽ contra Florentinos non habebit illud etiam contra Pisanum, & Florentinum; quia attenditur qualitas, quæ iuuat, non quæ nocet.
Pet. de Anch. *d. cons. 37. in pr.* † Amplia; quia moratoria concessa per 5
annum alicui, ne possit conueniri à suis debitoribus, stricte intelligitur de creditoribus tempore salui conductus, non de futuris; item annus intelligitur à die datæ, non à die præsentationis. Gui-
do Pap. *d. decis. 109.* † Amplia, quia non extenditur ad debita iura- 6
ta. Affl. *decis. 5.* Alex. *cons. 105. Visis, in fi. n. 6. lib. 2.* Vide, *Dispositio gene-*
ralis. Concl. 490. † Extende; quia imo princeps secularis non po- 7
test concedere moratoriam quinquennalem pro debito iurato
multo creditore. Rol. à Vall. *cons. 31. num. 14. & seq. lib. 2.* † Extende; 8
quia licet maior pars possit concedere dilationem debitori inuita minori parte, intelligitur, quando non est debitum iuratum, alias secus. Rol. *d. cons. 31. n. 15. lib. 2.* † Declara, quando non est concessio 9
moratoriæ facta motu proprio, & in dubio ad instantiam partis præsumitur concessa, & sic non extenditur ad debita iurata. Alex.
d. cons. 205. in fi. lib. 2. † Amplia; quia nõ valet moratoria quinquen- 10
nalis concessa de re deducta in iudicio, non facta mentione litis, etiam si sit motu proprio concessa. Rol. à Vall. *cons. 31. nu. 16. & seq.*
lib. 2. † Moratoria, seu dilatio ad soluendum non potest concedi 11
debitori per iudicem, *l. debitori, ff. de iudic.* quia hoc soli Principi est permissum, & reseruatum, *l. quoties, C. de precib. Imper. offerend.* † Re- 12
stringe in dilationibus, quæ dantur condemnatis ad soluendum. Vide, *Dilationes. Concl. 444.* † Quinquennalis igitur dilatio, seu 13
moratoria conceditur à iure communi, & potest etiam concedi à Principe ex rescripto, vt dicit Alex. *cons. 205. Visis iis, quæ narrantur, lib. 2.* vbi plene de vtraque. † De iure communi creditores possunt 14
illam concedere, dummodo ista seruent, quod omnes creditores sint vocati, & quod simul maior pars in vnum sint coadunati ad discutrendum, & quod maior pars concesserit dilationem hanc. Alex. *d. cons. 205. Visis, in princ.* vbi, quod conuocatio, & coadunatio in vnum non præsumitur, nisi probetur, *lib. 2.* vbi apost. citat Rocchum de Curte in *tractat. iuris patron. in ver. Honorificum, q. 9.* Vide,

15 *Maior pars multa operatur. Concl.* 14.† Secundo requiritur, vt valeat hæc conceſſio quinquennalis in præiudicium omnium, quod debitor eſſet paratus velle cedere bonis, niſi concederetur dicta dilatio, & quod exiſta cauſa ſit conceſſa; quia amplius non poteſt
16 cedere bonis. Alex. *d. conſ.* 205. *n* 2. *ver. alia ratione, lib.* 2.† Ex reſcripto Principis ſi concedatur, tenetur ſatisdare de ſoluendo in fine dilationis ſi petatur à creditoribus, *l. vniuerſa. C. de precib. Imper. offer.* Alex. *d. conſ.* 205. *n.* 2. *in fin. ver. ſecundo caſu, lib.* 2. vbi, quod peti
17 debet fideiuſſio, quando non præceſſit proceſſus contra eum.† Si vero contra debitorem fuit cæptum procedi per creditores; aut ſi fuit condemnatus, vel relaxatum mandatum, tenetur ipſe offerre ſatisdationem. Alex. *d. conſ.* 205. *n.* 3. *lib.* 2. vbi, quod hoc operatur
18 virtus prioris requiſitionis.† Idem ſi fuit carceratus debitor etiam poſt obtentum reſcriptum, ex quo illud non præſentauit, neque declarauit velle vti reſcripto, neque denunciauit creditoribus; quia tunc tenetur offerre cautionē, ſeu ſatisdationem, ſi vult relaxari, exemplo eius, qui paſſus eſt creditorem mitti in poſſeſſionem ex primo decreto; quia ſi vult reuocare tenutam, tenetur offerre ſatisdationem, etiam ſi non petatur. Alex. *d. conſ.* 205. *n.* 3. & *ſeq. ver. quinimo, lib.* 2. vbi in fin. quod non ſufficeret, quod debitor dixiſſet ſe habere ſaluum conductum, vel dilationem, quod non
☞ tenebantur creditores ſibi credere, niſi exhiberet. Vide, *Ceſſio bonorum quibus, &c. Concluſ.* 218. Vide, *Decoctorum remedia, &c. Concluſ.* 108. Vide, *Maior pars multa operatur. Concluſ.* 14.

Morboſum animal vendens quando teneatur, vel non, & qualiter agendum ſit. Concl. 384.

1 VENDENS† animal cum pacto, quod non eſt morboſum, tenetur ſeruare pactum. Bald. *conſ.* 484. *Sic ad euidentiam, in princip.*
2 *lib.* 5. † Extende, quod imo ſi morbus in ſpecie non exprimitur, ſemper teneatur de morbo, veluti ſi quis vendat equum, & dicat nolle teneri de morbo aliquo, ſed vendere cum omnibus ſchenellis, & pars emens non contradicat; tamen tenetur de morbo; quia non expreſſit. Rub. *in l. non ſolum, §. morte, n.* 268. *ff. de nou. oper. nunc.* & eſt limitatio; quia præcedentia loquuntur in pacto, & ſic
3 conſenſu expreſſo.† Extende; quia ſi habens equum dolentem, præterquam quando ex itinere, vel motu eſt calefactus, ſi vendat cum cum pacto, quod dat illum pro morboſo claudo, ſtraboſo, gibboſo, & habente omnes magagnas, & non vult teneri de aliquo; tamen tenetur; quia verba ſunt cum dolo, ex quo exprimit defectus, quos non habet, & emptor eſt deceptus; quia ſicuti non eſt ſtraboſus, potuit credere, quod neque dolens, ita Specul. *de reſcind. vendit. §. nunc dicendum, ver. quid ſi venditor equi*, quem ſequitur
4 Abb. *in q.* 2. *Stante ſtatuto, col.* 7. *in princ. ver facit dictum, n.* 12.† Agere debet, & poteſt emptor, cui morboſum animal fuit venditum, & promiſſum, quod non eſſet morboſum, vt pretium reſtituatur, & animal reſtituat, & ſic redhibitoria, vel quanto minori fuiſſet em-
5 pturus. Bald. *d. conſ.* 484. *in princ. lib.* 5.† Imo ſi extat pactum expreſſum, agere poteſt ex empto ad eundem finem. Bald. *d. conſ.* 484. *lib.* 5. vbi, qualiter probetur, morboſum fuiſſe animal morbo intrinſeco. Vide Concl. prox. ſeq. † Extende, vt procedat, etiam ſi res
☞ 6 ſtabilis vendatur, quæ habet ſeruitutem, tacita ſeruitute, vel ſit vendita tanquam libera; quia datur redhibitoria, vel quanti mi-
☞ noris. Couar. *in* 2. *parte relectio. cap. poſſeſſor, de regul. iur. §.* 11. *n.* 5. Vide,
7 *Venditio. Concl.* 61. vbi quæ ſint probanda.† Amplia; quia morboſum præſumitur animal, ſi intra triduum poſt venditionem moritur, & reperitur deuaſtatum, niſi probetur contrarium. Vide Maſcar. *Concl.* 92. *An animal venditum.* Vide eundem Maſc. plenius *Concluſ.* 632. *Equus venditus.* vbi, quod dicens mortuum ex herba venenoſa probare debet.

Morboſum animal qualiter probetur. Concl. 385.

1 ANIMAL† probatur morboſum quatuor modis circa morbum intrinſecum, primus modus eſt, ſi animal non comedit, neque bibit; quia mortuo ſimile eſt. Bald. *conſ.* 484. *Sic ad euidentiā,*
2 *circa med. ver. circa hoc autem, lib.* 5.† Secundus modus probandi eſt, ſi breui ſpatio poſt emptionem moritur; quia quicquid moritur cito, præſumitur ex vulnere, vel vlcere. Bald. *d. conſ.* 464. *ver. ſecundo hoc probatur, lib.* 5. Vide etiam per Maſcard. *d. Concl.* 92. *Animal venditum.*† Et quod præſumatur morboſum animal, q̄ intra triduum
3 mortuum eſt poſt emptionē. Alex. *in l. fi. ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Marſil. *in l. ſtat. liber. in* 2. & 3. *col. ff. de quæſtio.*† Reſtringe, vt non procedat in animalia accommodato; quia licet moriatur intra triduum poſt illius reſtitutionem, non præſumitur pœna commodatarii,
☞ niſi probetur. Alex. *d. conſ.* 187. *lib.* 7. Vide, *Conductor non tenetur.*
5 *Concl.* 607. *in* 2. *ampliat.*† Reſtringe, niſi probetur contrarium, puta quod comederit herbas venenoſas; vel ex accidenti alia mors cauſata ſit. Alex. *d. l. fi. C. ad leg. Cornel. de ſicar.* vbi, quod ſtatur peritis in arte. Abb. *in c. iuſtum, de rer. permut.* Barba. *in c. cum dilecti, circa fi. de emptio. & vendit.*† Tertius modus eſt per corruptionem mem-6 brorum interiorum; quia ſi apparent corrupta, præſumitur mortuum ex morbō prætērito. Bald. *d. conſ.* 484. *circa fin. ver. tertio probatur, lib.* 5.† Quartus ex peritia, & iudicio maraſcalcorum; quia ſtandum eſt peritis in arte. Bald. *d. conſ.* 484. *in fi. lib.* 5. & magis creditur
7 teſtibus affirmantibus equum bullum, quam negantibus. Maſc. *concl.* 249. *Bullum equum.* Qualiter autem probetur animal diuino iudicio mortuum eſſe, vide Maſc. *Concl.* 239. *Bouem.* Et emptor agens redhibitoria, quæ probare teneatur, Vide Maſc. *concluſ.* 615. *Emptori agenti redhibitoria.* Vide, *Actio redhibitoria, Concl.* 112.

Mordens dentibus qua pœna puniatur, & quod delictum ſit. Concl. 386.

MORSVS† dentium eſt proprie offenſa animalium irrationabilium, prout ſunt canes, vrſi, equi, & ſimilia: homini autem non conuenit ſimilis offenſa; ideo ſi ſtatutum puniat percutientem, vel vulnerantem, non comprehendit eum, qui cum dentibus mordet. Bald. *conſ.* 160. *Mordere dentibus. lib.* 4. vbi, quod proprium hominis eſt percutere cum manibus, vel alio inſtrumento.

Moriens non agit actus poſitiuos, neque viuentium. Concluſ. 387.

MORIENS† ſeu morte turbatus, ſi deferatur hæreditas filiis ſuis infantibus, aut ſibi, non præſumitur adiuiſſe, neque cenſam poſſeſſionis mutaſſe. Bald. *conſ.* 273. *Factum dicitur eſſe tale, inſ.*
n. 8. *ver. ſed dicet aliquis, lib.* 1.† Amplia; quia oppreſſus, & proximus morti, qui non poteſt loqui, habetur pro mortuo, *l. iubemus, C. de teſtam.*† Declara, vt procedat, quando non poteſt loqui, & non eſt ſanæ mentis; ſecus ſi non adeſſet ad eo turbatus morte, vt eſſet ſanæ mentis; quia tunc licet neſciat articulate loqui, tamen valet diſpoſitio, & teſtamentū. Alex. *conſ.* 12. *Viſo inſtr. in fi. lib.* 1.† Et ideo ſi reſpondet affirmatiue, vel negatiue ad propoſitum, licet lingua ſit balbutiens, valet diſpoſitio; ſi vero reſpondet ſemper affirmatiue, adeo vt ſi interrogaretur, interfeciſti talem, diceret ſic, tunc non eſt ſanæ mentis, & multum valet diſpoſitio laudabilis, & quā prudens feciſſet ad indicandam ſanam mentem. Alex. *d. conſ.* 12. *n.*
6. lib 1. Vide, *Furor, & dementia. qualit. &c. Concl.* 541.† Amplia; quia de proxime accingendus habetur pro accincto, de proximo moriturus habetur pro mortuo, de proximo acquirendum etiam ab euentu habetur pro acquiſito, plene Anch. *conſ.* 430. *Fuiſſet expe-*
dien. per tot. Vide, *Accingendus de proximo. Concl.* 84.† Amplia; quia conſtituti in mortis articulo nō poſſunt eſſe memores actionum pro ſalute, iuxta illud Pſalmiſtæ: *Nemo eſt in morte, qui memor ſit tui.* quia humana fragilitas mortis tunc perturbatione cogitatu ſui ipſius eſt neſcia, *l. hac conſultiſſima. C. qui teſt facer. poſſ. §. at ciu humana. Rom. conſ.* 363. *Petitur à me, col.* 2. *ver. & ſi dicatur.*† Quem enim morbus vrget, & pœna terret, vix ad veram veniet ſatisfactionē, maxime quando filii, quos illicite dilexit, ſunt præſentes, vnde ferotina pœnitentia ſolet decipere. Rom. *d. conſ.* 363. *col.* 2 *in fi. ver. vnde dicit,* allegat tex. *in §. quod quamuis, de pœnit. diſt. vlt. iuxta fi. diſtinctionis.*† In contrariū tamen videtur facere tex. *in c. tanta.* 86. *diſtinct.* vbi, quod quanto quis vicinior morti efficitur magis ſollicitus, & timens de ſalute, ſed Rom. *d. conſ.* 363. *col.* 2. *in fi. ver. reſpondeo,* dicit, quod paucis contingit.† Limita; quia imo corporis ægritudo eſt compatibilis cum prudentia, & conſtitutus in extremis non præſumitur infirmus mente; quia imo ſpiritus ſublimiora conſcendunt vergente deorſum conditione corporea. Zab. *conſ.* 34. *Circa primum, in prin.* vbi arguit contra, & ſoluit, quod imo proximus morti ſi non probetur, non præſumitur fatuus, & poteſt valere eius voluntas.

Morientis conditio dicitur purificata etiam ante mortem. Concl. 388.

MORIENTIS† vel præmorientis conditio dicitur purificata, dummodo moriturus deuenerit ad certum actum infallibiliter moriendi; quia talis conditio non expectat mortem ſubſequutam, licet protrahatur effectus vſq; ad mortem. Oldr. *conſ.* 230. *Ad habendā, ver. quintum.*† Et quod vulneratus mortifere, ita quod non poſſit viuere, habeatur pro mortuo. Boer. *deciſ.* 323. *nn.* 6. vbi, quod propterea vulnerans poſſet de occiſo condemnari, melius tamen eſt expectare exitum, & mortem naturalem.

Mortuo an fiat iniuria, & quæ retineat mortuus. Concl. 389.

1 HOMO † mortuus non patitur iniuriam; quia non poteſt vul-
2 nerari, neque ſuſpendi, neque puniri. Boer. *deciſ.316.nu.*10. † Et clericus percutiens mortuum animo offendendi non fit irre-
3 gularis. Boer. *d. deciſ.316.n.*11. † Et homo mortuus nullam retinet dignitatem; ideo non appellatur poſt mortem Doctor, neq; gra-
4 duatus. Boer. *d. deciſ.316.n.*11. *in fin.* † Contrarium in Doctoribus
5 Eccleſiæ. Boer. *d. deciſ.316.n.*11. *in fin.* † Contrarium, quod corrum-pens ſe cum cadauere puellæ comittit delictum, & punitur, prout
6 ſi viueret; quia fit iniuria corpori mortuo. Boer. *d. deciſ.316.nu.*13. † Item ſuſpendens corpus mortuum punitur; imo iudices faciunt male ſuſpendentes cadauera mortuorum, licet ſit arbitrarium.
7 Boer. *d. deciſ.316.n.*12. † Et percutiens corpus mortuum clerici eſt
8 excommunicatus. Boer. *d. deciſ.316.n.*12. *in fin.* † Et ſpolians corpus mortuum, ſi cum armis, punitur pœna mortis; ſi ſine armis, da-
9 mnatur in metallum. Rom. *conſ.*185. *Pro deciſ.n.*8. *ver. dum autem.* † Et ex eiſdem cauſis, ex quibus poſſunt filii, vel parentes exhæ-rari, ex ipſiſmet hæres factus offendens cadauer defuncti priua-tur hæreditate, non ex aliis. Rom. *dict. conſil.*185. *num.*7. *ver. quoad quartum.*

Mors quid ſit. Concluſ. 390.

1 MORS † eſt lucis præſentis ſubtractio, & animæ à corpore ſepa-ratio, omnia diſſoluens, & omni profeſſione priuans, & re-
2 uerſio in puluerem. Anch. *conſ.*273. *Pro, & contra, in princ.* & ſequi-tur Rol. à Vall. *tract. de dote, q.*95. *nu.*8. alleg. *auth. de nupt. §. deinceps,*
2 vbi mors omnia ſoluit, & extinguit. † Et mors dicitur vltimum
3 terribilium, Philoſophus 4. *Ethic.* Bald. *tract. de ſchiſm. col.* 6. & eſt conſil. quod eſt poſitum ſub *rub. C. ſi quis aliquem teſt.* † Et mors di-citur priuatio vitæ, & eam ſoluit, *auth. de nupt. §. deinceps.* Caſtr. *conſ.*
4 219. *in princ. ver. namque, lib.*1. † Et computatur inter caſus fortui-
5 tos. Caſtr. *conſ.*136. *Viſis, & conſider. n.*2. *col.*3. *in princ. lib.*1. † Mori ſæ-
6 pius dicitur, qui viuit ad pœnam, *c. felicis, de pœnis, lib.*6. *in fin.* † Et poteſt eſſe talis, & tanta pœna arbitraria, vt dicatur peior morte naturali, & mors naturalis eſſet ſolatium; quia in miſeria, & luctu ætatem agere eſt pluſquam mors. Anch. *conſ.*268. *Iure diuino, in fin.*
7 † Mors quandoque ſumitur poſt mortem, quandoque ante mor-tem in actu moriendi, vel proximo morti; vnde verba, *quod tempore mortis,* ſumuntur ſecundum ſubiectam materiam. Ægid. Bel-lam. *conſ.*39. *n.*11. *in fin. ver. nec habes dicere.*

Mors omnia ſoluit, & operatur multa. Concl. 391.

1 MORS † omnia ſoluit; & ideo morte delicta extinguuntur. Anch. *conſ.*65. *Pro clariori, in princ.* Decian. *conſ.*1. *n.*10. *lib.*1. vbi, quod mors omnia ſoluit, eſt tex. *in auth. de nupt. §. deinceps.* Ant. de
Butr. *conſ.*58. *in princ.* Vide, *Condemnatus quando moritur. Concl.*577.
2 † Et ante ſententiam mortuus delinquens non poteſt condemna-ri, niſi eſſet confeſſus, vel eſſemus in caſu, in quo habetur pro cõ-fello, vt ſi mortem ſibi intulit propter delictum. Ant. de Butr. *dict.*
3 *conſ.*58. *per tot. in princ. & nu.*2. † Extende; quia imo condemnatus ſi pendente appellatione moritur, liberatur ab omni cõdemnatio-
ne; quia mors omnia ſoluit, quod declara, vt in *verb. Condemnatus*
4 *quando moritur pendente appellatione, an liberetur. Concl.*577. † Et ideo poſt mortem nemo poteſt incipere eſſe aliquid. Bal. *conſ.*394. *Pun-*
5 *ctus talis eſt, Antonius, n.*4. *in prin. ver. poſt mortem autem, lib.*3. † Et mors ſoluit omnes potentias hominũ; ideo mortuus non poteſt reſti-tui in integrum, nec excommunicatus abſolui, nec damnatus in metallum habilitari; quia vbi deficit ſubiecta perſona, non poteſt qualitas adaptari. Bald. *conſ.*57. *Punctus quæſtionis, in pr. & nu.*2. *lib.*5.
Vide, *Mortuus quando poſſit. Concl.*395. † Extende; quia morte extin-
6 guitur poſſeſſio ciuilis, & naturalis, quam habet defunctus; quia mors omnia ſoluit, *auth. de nup. §. deinceps. l. ſi id, quod, & l. ſi de eo. §. ſi*
7 *forte, cum ibi not. ff. de acq. poſſ.* † Extende; quia per mortem quis dici-tur relinquere omnia, & totũ mundum; quia mors omnia extin-guit, & ſoluit quoad potentias humanas. Soc. Iun. *conſ.*112. *nu.*9. &
8 *ſeq. lib.*1. † Operatur mors, quod mortuus non poteſt dici debitor; ideo contra vendentem debitorem, quem ignorabat mortuum, poteſt emptor agere ad intereſſe, niſi probet venditor hæredes il-liis fuiſſe æque idoneos, ſicut mortuus. Cuma. *conſ.*53. *Titius vendi-*
9 *dit.* † Amplia; quia ſententia lata contra mortuũ eſt ipſo iure nulla.
Cuman. *d. conſ.*53. *in fin. ver. ad ſecundum.* Vide, *Sententia debet concipi,*
10 *&c. Concluſ.*136. † Extende, etiam ſi ad inſtantiam procuratoris
* mortui ſit lata. *l. in ſumma. §. fin.* & ibi * omnes. *ff. de re iudic. l. pen. ff.*

quæ ſenten. ſin. appell. reſcind. quæ iura loquuntur, quando cõtra mortuum eſt lata, ſecus ſi ad eius fauorem, vt gloſſ. *in d. l. in ſumma, §. fin.* & idem voluit alia gloſſ. *in l. Neratius, ff. de reg. iur.* † Declara; quia 11
bene poteſt ferri ad illius fauorem, gl. in *l. de quare. §.*1. *ff. de iud.* ſed quando fauore libertatis; ideo dicas, quod contra dominum litis, vel pro eo valet, *l. nulla, C. de procurat.* ante conteſtatam litem ſecus; niſi dominus præſens ſatis dederit. *l. ſi defunctus. ff. de procurat.* † Re- 12
ſtringe igitur; quia bene valet ſententia lata ad fauorem mortui. gloſſ. *in d. l. in ſumma. §. fin. ff. de re iudic.* & *in d. l. Neratius. ff. de reg. iur.* † 13
Contrarium Bartol. *in l. pen. ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind.* vbi Angel. Aretin. in ſpecie hoc firmat, quod eodem modo ſit nulla, ſi ad fa-uorem, quomodo eſſet, ſi lata eſſet contra mortuum, idem tenent Caſtr. & Alex. *in l. eius, qui in prouincia. §. fi. ff. ſi cer. pet.* vbi Iaſ. † Decla- 14
ra; quia ſententia lata ad fauorem mortui valet, quando pro liber-tate; quia hoc eſt ſpeciale fauore libertatis. Iaſ. *in d. l. eius qui in pro-uincia. §. fin. ff. ſi cert. pet.* † Declara; quia idem erit fauore Eccleſiæ. 15
Bald. *in l.*1. *in fin. princ. C. de caduc. tollen.* & idem tenent Doctor. *in l. fideceſſerit.* per illum tex. *ff. qui ſatisd. cog. & in l. nulla. C. de procur.* Bar-tol. *in l. de quare. §. fin. ff. de iudic.* † Reſtringe, quando agitur de pœ- 16
na pecuniaria lite conteſtata, & multis caſibus, de quibus Man-dell. *conſ.*90. *per tot.* vbi late. † Amplia; quia pendente proceſſu cri- 17
minali pro delicto, ſi delinquens moriatur, non poteſt contra mortuum ad vlteriora procedi; quia mors extinguit pœnam, & crimen, communem * dicit Clar. *§. fin. q.*51. *n.*12. *ver. quæro nunc,* vbi, *
quod pœna ad hæredes non tranſit. Vide, *Pœna. Concl.*256. † Ex-
tende; quia neque poteſt cadauer mortui ſuſpendi, vel in fruſta 18
ſcindi ſecundum communem. * Clar. *d. §. fin. q.*51. *n.*15. *ver. ſed hic in-* *
cidenter. † Contrarium ſeruari dicit idem Clar. *d. §. fin. q.*51. *nu.*15. in 19
famoſis latronibus, & notoriis delinquentibus, vbi ponit plura exempla. † Reſtringe in aliquibus criminibus exceptis. Clar. *d. §.* 20
*fin. q.*51. *n.*13. *ver. ſunt tamen,* vbi excipit hæreſim, læſam maieſtatem, crimen repetundarum, peculatus, homicidii ſui ipſius ob con-ſcientiam criminis patrati, & dicit communem. * † Reſtringe in *, 21
omnibus delictis, in quibus pœna ipſo iure imponitur; quia re-ſpectu confiſcationis bonorum contra hæredes proceditur. Clar. *d. q.*51. *n.*14. *ver. ſcias,* vbi dicit communem. * † Amplia; quia mors * 22
extinguit accuſationem; ideo mortuo accuſatore iudicium accu-ſationis aboletur. *d. §. fin. q.*51. *n.*9. *ver. pariter.* vbi dicit * comunem, *
licet dicat, quod iudex poteſt proſequi per inquiſitionem, & et-iam tertius poteſt intra 30. dies proſequi, & poſt 30. dies nouam accuſationem inſtituere. † Amplia, quia mortuus non poteſt effi- 23
ci habilis, vel inhabilis ad aliquid. Bald. *conſ.*57. *n.*2. *lib.*5. † Amplia; 24
quia non poteſt mortuus citari, contra eum non valet libellus, neq; iudicium. *l. de quare, §. fin. ff. de iud. l. in ſumma. §. fin. ff. de re iud. l. Paulus ff. quæ ſent. ſine appel. reſcind.* † Amplia; quia mors dicitur caſus 25
fortuitus; ideo non præcedente aliqua culpa excuſat à pœna, & præbet cauſam legitimi impedimenti, prout infirmitas. Caſt. *conſ.* 26
398. *Et circa primum. lib.*2. *n.*3. † Et ideo mortuus ante terminum ad ſoluendum non dicitur moroſus. Bartol. *conſil.*16. *Angelus, lib.*1. † 27
Amplia; quia mortuo non poteſt ſtipulari, neq; acquiri, & ſi ac-quiratur mortuo, non valet ſtipulatio, neq; acquiſitio etiam pro eius hæredibus. Vide, *Mortuo ſi aliquid ſtipuletur. Concl.*399. † Exten-
de; quia procedit etiam in deportato bannito, qui poteſt impune 28
offendi, & aliis, qui ciuiliter habentur pro mortuis; quia cum non ſint capaces, non poſſunt hæredes inſtitui, neq; eis legari poteſt, *§. legari. Inſtit. de leg.* vbi gl. & Doct. † Extende; qa mortuus exhære- 29
dari non poteſt. Iaſ. in *l. filius à patre. n.*19. *ff. de liber. & poſthum.* † Am- 30
plia; quia mortuus non poteſt poſſidere; quia mors omnia ſoluit, ideo teſtis deponens vidiſſe poſſidere, prout in articulo, & vltra, non poteſt referri ad poſſeſſionem tempore mortis defuncti pro-pter illam dictionem, *& vltra,* quia vltra mortẽ quis non poſſidet. Caſtr. *conſ.*455. *Viſo, & examinato, in pr. lib.*1. † Limita; quia mortuus 31
retinet denominationẽ filiationis, familiæ, & coniunctionis, ideo valet legatum factum familiæ, & coniunctis Titii, quamuis Ti-tius tempore teſtamenti eſſet mortuus. Alex. *conſ.*20. *Viſo proceſſu, n.*3. *ver. benefaciunt, lib.*2. † Item valet inſtrumentum celebratum à 32
Seio filio Titii, licet Titius pater eſſet mortuus. Alex. *d. conſ.*20. *n.*
4. *ver. ad hoc etiam, lib.*2. † Limita; quia multa ſunt delicta, in quibus 33
poteſt procedi contra mortuum, & eius memoria damnari, bona confiſcata declarari, vt in crimine læſæ maieſtatis. Clar. *in §. læſæ maieſtatis, n.*16. *ver. item licet,* Vide, *Maieſtatis læſæ crimen, &c. Concl.*13.

Mors ciuilis quæ ſit, & dicatur. Concl. 392.

MORTVVS † dicitur ciuiliter translatus de eccleſia ad aliam 1
quoad primam, à qua transfertur. Oldr. *conſ.*284. *in fin.* † Am- 2
plia idem in monacho; quia eſt mortuus mundo. *ca. placuit.*16. *q.*1.

 † Et in

3 †Et in moniali ingrediente monasterium,&profitente. Alex.*consil.* 139. *Viso themate, in pr. lib.* 2. allegat *l. Deo nobis, ver. & hoc tantũ mo-*
4 *do. C. de Episc. & Cleric.* † Amplia in monacho legitime translato; quia æquiparatur morti, vel habetur pro mortuo quoad primum monasteriũ; quia illi non acquirit, sed secundo monasterio. Fed.
5 de Sen. *cons.* 19. *n.* 4 *in fin. ver. & ideo stylus.* † Amplia in Rectore Prouinciæ; quia finito officio Rectoratus quoad concernentia officium Rectoratus dicitur mortuus ciuiliter. Calder. *cons.* 26. quod
6 est 3. *de rescript. n.* 3. *ver. nec obstat.* † Amplia in Abbate, vel Priore depositio,& priuato; quia dicitur mortuus ciuiliter quoad Abbatiã, vel dignitatem. Cald. *cons.* 328. alias 1. *de pecul. cleric.* Amplia in vulnerato mortifere; quia omnino moriturus ciuiliter habetur pro
7 mortuo. Boer. *decis.* 323. *n.* 6. *circa fin.* † Amplia in beneficiato; quia si renunciauit titulum beneficialem, vel cessit in manibus sui superioris, dicitur quoad beneficium mortuus ciuiliter, & reuocatur procurator, sicuti per mortem, ita Rom. *consil.* 374. *Præsens est*
8 *quæstio, per tot.* maxime in fin. vb apost. *in ver. mortuus.* † Amplia; quia professus in religione S. Francisci, vel alia religione Mendicantiũ, quæ omnino sit incapax successionis, dicitur vere mortuus mundo quoad hoc, vt si eidem fuit datus substitutus, si decesserit sine filiis, sit locus substitutioni, si non habens filios sit professus religionem incapacem, ita Alexand. *cons.* 13. *Circa primum, in princ. lib.* 3. vbi, quod isto casu habet eundem effectum, quem habet mors naturalis. Vide *Conclus. prox. seq. n.* 29. Vide, *Monasterium habetur loco.*
9 *Concl.* 344. † Extende, vt idem sit in eo, qui fecit testamentum,& professus eandem religionem minorem S. Francisci; quia statim testamentum habet locum,& effectum; quia est mortuus ciuiliter, quæ naturali æquiparatur. Alex. *d. cons.* 13. *n.* 2. *in fi. & n.* 3. *ver. be-*
*10 *nefaciunt, lib.* 3. vbi dicit magis communem.* † Extende in deportato in metallum; quia habetur pro mortuo ciuiliter quoad præ-
11 missa. Alex *d. cons.* 13. *n.* 2. *lib.* 3. † Extende in eo, qui passus est confiscationem omnium bonorum, *l. actione, §. pro publicatione, ff. pro so-*
12 *cio.* † Extende in expulso, vel desinente possidere; qa quoad ipsam rem dicitur mortuus ciuiliter, ita Alex. *cons.* 1. *Ponderatu, n.* 33 *in fin. & n.* 34. *ver. non obstat etiam, lib.* 5. vbi, quod talis mors ciuilis non æquiparatur naturali; quia posset recuperare possessionẽ amissam.
13 †Restringe tamen, seu declara; quia si constat de mente, quod conditio fuerit adiecta causã differendi, veluti si dictum sit; *cum morieris*; certe tunc licet efficiatur professus in religione incapaci, donec naturaliter vixerit, non erit purificata conditio. Alex. late *d. cons.* 13. *n.* 3. *& seq. ver. & licet lo. de Imo. lib.* 3. secus, si dictum, *si decesserit*, vt ibi, & dicit *communem.

Mors ciuilis quando æquiparetur naturali, vel non. Concluſ. 393.

1 MORS †ciuilis non æquiparatur, neq; æquipollet naturali, nisi in casibus à iure expressis. gl. *in c. placuit. in ver. mortuus*, 16. *q.* 1. Old. *cons.* 284. *in fi.* Alex. *cons.* 139. *Viso themate, n.* 4. *ver. secundo quia, lib.* 2 Per. de Anch. *cons.* 438. incip. *Ego autem, n.* 2. Iaſ. *in l.* 1. *col.* 1. C. *de hæred. inſtit.* Cald. *cons.* 26. quod est 3. *de rescript. in fi. & cons.* 264. quod
* est 1. *de reb. eccl. non alien. in fin.* communem *dicit Boer. *decis.* 323. *n.* 6.
2 † Extende; quia ingrediens monasterium, licet dicatur mortuus ciuiliter, quãdo emisit professionem; tamen mors ista ciuilis non æquiparatur naturali, nisi in casibus à iure expressis; quia manducat,& bibit,& alia naturalia retinet, in quibus non habetur pro mortuo, plene Alex. *cons.* 139. *Viso themate, n.* 4. *ver. secundo quia, cum*
3 *seq. lib.* 2. vbi apost. *in ver. expressum*, dat concor. † Amplia, vt ingrediens monasterium non amittat vsum fructum; quia licet monachus habeatur pro mortuo, non tamen quoad comedendum, & bibendum; ideo non cessat vsus fructus. Alex. *cons.* 139. *nu.* 5. *ver. pro hoc facit, lib.* 2. Gem. *cons.* 80. *per tot.* vbi est casus,& maxime *in fi. n.* 14. vbi idem, quod licet sit mortuus mundo, non tñ quoad prædicta.
4 †Et quod professus religionẽ non habeatur pro mortuo corpore, quia viuit, vsum rerum habet, loquitur, testificatur, comedit, eligit,& eligitur ad Prælaturas,& generaliter omnes actus naturales
5 exercet. Anch. *d. cons.* 273. *in pr.* † Item retinet omnia, quæ ad vsus retentos naturales conueniunt, prout supra in vsufructu, in dote, in legato alimentorum, ista enim nõ extinguuntur, neq; perduntur per ingressum religionis; quia ingressus est actus virtuosus,& non debet nocere, sed iuuare circa ista naturalia, quæ retinentur. Alex. *d. cons.* 139. *n.* 5. vbi late, *lib.* 2. vbi *n.* 6. *& seq.* quod pater ita tenetur restituere dotem filiæ, quam recuperauit mortuo marito, si iterum nubat, vel efficiatur professa, sicuti etiã tenetur æqualiter
6 dotare filiam nubentem seculo, vel monasterio. † Item non habetur pro mortuo ,,professus quoad acquirendũ monasterio suo. Alex.
7 *d. cons.* 139. *n.* 9. *ver. præterea dato. lib.* 2. † Extende in instituto, cui est substituta pia causa, si decesserit sine filiis; quia licet monasterium non habeatur loco filii contra piam causam, tamen talis ingressus,& ,,professus non haberur pro mortuo, sed est expectanda mors naturalis talis professi, ad hoc, vt dicatur decessisse. Bald. *cons.* 280.
Factum sic se habet, lib. 1. *& cons.* 482. *Frater Minor, lib.* 2. † Amplia, vt filia ingressa monasteriũ non habeatur pro mortua, ad hoc, vt per-
dat dotẽ, vel actio de dote cõpetens filiæ acquiratur patri, quemadmodũ si naturaliter esset mortua. Alex. *d. cons.* 139. *per tot.* quia est
casus illius consilii, *lib.* 2. † Amplia in dispositione statuti, puta q mortua vxore maritus lucretur dotẽ; quia nõ habet locũ in mor-
te ciuili, puta si vxor, vel ambo efficiantur professi. Anch. *cons.* 273. *Pro, & contra*, plenius *cons.* 438. vbi late. † Amplia; quia is qui fecit
testamentũ, si ingrediatur monasteriũ, non rumpitur testamentũ tanquam q̃ sit effectus seruus. Bart. *in auth. si qua mulier. C. de sacrof. eccl. n.* 5. *& 7.* Alex. *d. cons.* 139. *n.* 5. *ver. & similia.* †Imo testamentum fit irreuocabile per ingressũ religionis, ac si naturaliter esset mor-
tuus. Bald. *cons.* 482. *in pr. lib.* 2. † Declara; quia si ingreditur monasterium incapax successionis. & professionẽ facit, tunc testamentum habet effectũ, ac si vere mortuus esset. Alex. *cons.* 13. *Circa pri-*
mum, n. 2. *& 3. ver. benefaciunt. lib.* 3. vbi dicit *cõem. †Amplia; quia
patet tenetur dotare filiã ingredientẽ, siue etiã ingressam in Monasterium,& sic non habetur pro mortua quoad hoc. Alex. *d. cons.*
139. *nu.* 6. *& 7. ver. quarto videtur, lib.* 2. † Amplia; quia quod acquirendum monasterio non habetur pro mortuo monachus. Alex.
d. cons. 139. *n.* 9. *lib.* 2. *ver. præterea dato.* †Extende etiam quoad acquirendum alteri,& non sibi; ideo si quis decedat cum filio professo
Sancti Francisci, non dicitur decedere sine filiis quoad conditionem, vt aliis acquirat. Anch. *cons.* 396. *per tot.* † Amplia, quia non æ-
quiparatur mors ciuilis morti naturali in eo, q̃ voluntas hominis dicatur finita per mortẽ ciuilem, sicut per naturalẽ. Cald. *cons.* 16.
circa fi. ver. ratio, quia per mortẽ, quod est *cons.* 3. *de rescript.* qui loquitur
in officio collato à Rectore Prouinciæ ad beneplacitum suum, vt
duret etiã finito officio Rectoris, donec reuocetur. † Amplia; qa bona, quæ per mortẽ naturalem Episcopi Ecclesiæ possent spectare; non tñ spectant per translationẽ, & sic morte ciuilem ad alium
ecclesiã; quia in hoc non æquiparatur r. Cald. *cons.* 264. *in fi.* alias 2. *de reb. eccl. in fin.* sed Gaspar. ibi. dicit sibi non placere. Vide, *Translatio*
Episcoporũ, &c. Concl. 364. † Amplia in spoliis Prælatorum per mortem applicatis Cameræ Apostolicæ; qa intelligitur de morte naturali, non autẽ de morte ciuili. Cald. *cons.* 328, alias 1. *de pecul. cleri-*
cor. † Amplia; quia mors ciuilis nõ liberat professum, vel ciuiliter mortuũ ab obligationibus contractis ante mortem ciuilem; ideo
tenetur de euictione, conuenitur actione furti, & ex delicto, sicut alius viuens. Bald. *cons.* 482. *lib.* 2. † Amplia; quia in conditionibus implendis mors ciuilis non æquiparatur naturali; ideo donatio
facta Titio pro se,& si decesserit sine filiis pro Titio, nõ transit ad Titium; qñ donatarius reliquit filiũ professum etiã in ordine Minorum; quia quoad se habetur pro mortuo, non quoad conditionem, quæ de vera morte debet verificari. Anch. *cons.* 396. *in tertio*
casu, per tot. Bal. *cons.* 6. *n.* 2. *lib.* 4. † Limita in matre transeunte ad
secunda vota non petito tutore filiis; quia priuatur successione, in tantum; q̃ non potest morã purgare; quia fingitur mortua in hoc.
Bal. *cons.* 92. *Punctus est talis, n.* 1. *in fi. ver. item iste casus, lib.* 4. vbi, quod
quoad tutelã habetur pro mortua. †Limita; quia metus perdendi patrimonium suum, vel maiorẽ partem illius, æquiparatur metui
mortis,& causæ status. Fulg. *cons. fi. in pr.* † Limita, quia in renouatione procuratoris constituti ad iura beneficiorũ ecclesiasticorum
ita operatur renunciatio, vel cessio tituli in manibus superioris facta per constituentẽ procuratorẽ, per quã dicitur ciuiliter mortuus, sicuti si esset mortuus vere. Rom. *cons.* 374. *Præsens est in fi.* vbi
apost. *in ver. mortuus*, dat conc. †Declara totam istam materiam secundum Alex. *d. cons.* 139. *Viso, n.* 8. *ver. quinto probatur, lib.* 2. qa mors
ciuilis non æquiparatur naturali, qñ non operatur idem, quod naturalis, vt quia potest euenire in illo casu post mortem ciuilem
mors naturalis, quæ plus operetur,& vice versa vbi mors naturalis in illo actu non potest plus operari, quã ciuilis, semper æquiparantur, exemplũ, per mortem ciuilẽ est dissolutũ matrimonium,
certe mors naturalis nihil plus potest operari circa dissolutionem matrimonii, quia dissolutũ absolute non potest amplius dissolui, ergo æquiparantur isto casu,& *n.* 10. ponitalia exempla. † Limita, quod mors ciuilis æquiparatur naturali, qñ omnino ex ea
resultat idem effectus. Alex. *d. cons.* 139. *n.* 8. *ver. quinto probatur. lib.* 2.
& cons. 13. *col.* 1. *lib.* 3. Crot. *in l. Gallus, §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthum.* Alex. *cons.* 1. *n.* 34. *ver. non obstat, lib.* 5. † Limita in monacho professo, cui succedit monasterium in acquisitis post professionem, non autem filius; quia vbi tractatur de acquirendo monasterio,& religioni, mors ciuilis æquiparatur naturali. Feder. de
Sen. *consil.* 35. *numer.* 3. *ver. ad iura, quæ dicunt*, vbi vult, quod acquire-

rere non poteſt filius ex perſona patris profeſſi,& ſic mortui ciui-
27 liter,quemadmodum ſi eſſet mortuus naturaliter. † Limita in
materia fauorabili Eccleſiis; quia ſi quid diſponitur ad fauorem
Eccleſiæ per mortem naturalem,& per renunciationem, procedit etiam per mortem ciuilem,vel fictam.Gemin.*conſ.66.col.pen.*
28 *ver.quia reſpondetur.*†Declara,vt non procedat, quando coniectura eſſet in contrarium,vt quia pater grauaret filium poſt mortem
29 ſuam.Bald.*conſ.482.lib.2.per tot.*†Limita;quia profeſſus in ordine Fratrum Minorum quoad expropriationem bonorum habetur pro naturaliter mortuo.Bald.*d.conſ.482.lib.2.in princ.* pleniſſime Alex.*conſ.13.Circa primum,in princ.lib.3.*Extende multis caſibus, de quibus ſupra *num.* 8.

Mortis mentio in dubio de naturali intelligitur , & quando ſecus. Concluſ.394.

1 MORTIS†mentio ſi eſt facta,puta; quia vigore conſuetudinis quis vocetur ad bona mortui, intelligitur de morte naturali. *L.vlt.C.de iis,qui ven.ætat.impetr.*Oldrad.*conſ.284.n.4.ver.de Abbate.* Alex.*conſ.139.n.4.ver.ſecundo quia,lib.2.* vbi allegat Petr. de Anch. & Io.de Imol.*in rubric.de teſtam.*concord.Feder.de Sen.*conſ.35.n.1.*
in ſi.ver.præterea cum de morte,& late Calder.*conſ.376.*alias 47.*de teſtamen.*quod duplicatur *conſ.465.*alias 1.*qui filii ſint legit.in prin.* vbi multa ponit exempla, quod diſpoſitio intelligatur de cauſa, & actu naturali,& vero.Vide,*Verba dubia propter varium.Concluſ.98.*†
2 Amplia, vt idem ſit in reſeruatione ſpoliorum Prælatorum de medio ſublatorum;quia intelligitur per mortem naturalem,non autem per mortem ciuilem,vel depoſitionem.Cald.*conſ.328.*alias
3 1.*circa fi.de pecul.clericor.* † Amplia, vt idem ſit in ſtipulatione conceptain caſum mortis,vt de naturali intelligatur. Calder.*d.conſil.* 376.alias 47.*de teſtam.in princ.*quod duplicatur *conſ.465.*alias 1.*qui*
4 *filii ſint legit.*†Extende;quia vbi agitur de conſolidatione actionis de dote in patrem in caſum mortis filiæ, ſemper intelligitur de
5 morte naturali.Alexand.*d.conſ.139.Viſo themate,n.4.lib.2.* † Amplia in fideicommiſſaria ſubſtitutione; quia ſi fiat ſubſtitutio filio quandocunque decedenti ſine filiis,intelligitur de morte vera,& naturali,licet ſit gladio,vel ferro cauſata.Bald.*d.conſ.6.n.2.ver.nam*
6 *etiam mors.lib.4.*†Extende idem in caſu conuerſo; quia ſi fiat ſubſtitutio,ſi decedat quis ſine filiis,& decedat cum filio profeſſo,nõ dicitur ſine filiis deceſſiſſe.Anchar.*conſ.396.In vnum caſum, per tot.*
7 †Amplia;quia in conditionibus implendis ſemper intelligitur de
8 morte naturali,non de ciuili.Anch.*d.conſ.396.num.3.* † Amplia in vſufructu ad vitam relicto;quia non perditur per profeſſionem.
9 Anch.*d.conſ.396.mum.3.*†Amplia;quia generaliter,vbi fit mentio mortis,in dubio intelligimus de morte naturali.Alex.*conſ.139.Viſo themate,n.4.lib.2.*vbi limitat, niſi vbi contrarium in iure eſt diſ-
10 poſitum.†Limita;quia imo vbicunque de iure Canonico fit mentio mortis,intelligitur de ciuili,& ſic de excommunicatione,quæ eſt ſeparatio à communione fidelium,vel depoſitione.Alex.*conſil.*
11 145.*Viſo themate.n.7.ver.nam vbicunqne.lib.7.*† Declara, niſi conſtaret ex qualitate delicti grauiſſimi, quod de morte naturali eſſet intelligendum;quia ſi agatur de clerico,vel alio, intelligeretur, vt
12 traderetur curiæ ſeculari.Alex.*d.cõſ.145.n.7.in fi.lib.7.*† Mors ciuilis non æquipollet morti naturali, niſi in caſibus à iure expreſſis.
13 gl.in *cap.placuit,16.q.1.*Oldr. *conſ.284.in fin.* Vide, *Mors ciuilis quando,&c.Concl.393.* † Naturalis vero mors dicitur duobus modis; vno modo prout diſtinguitur contra accidentalem; alio modo, prout diſtinguitur contra ciuilem.Bald.*conſ.6.Factum ſuper quo.nu.*
*3.lib.4.*vbi,quod mors decapitationis rei vera eſt, & naturalis, licet per accidens.

Mortuus quando poſsit priuilegiari poſt mortem. Concluſ.395.

1 MORTVVS†poteſt reſtitui per Principem ad famam, & bona, quando fuit condemnatus, & damnatus pro crimine læſæ maieſtatis;quia vbicunq; quis poteſt damnari poſt mortem, poteſt etiam reſtitui per Principem poſt mortem.Bald.*conſ.243.Quidam nobilis,in princ.& conſ.408.Quidam ciuis,n.4.ver.in contrarium.*
2 *lib.1.*†Amplia;quia excõmunicatus, & hæreticus damnatus poteſt abſolui,& reſtitui poſt mortem.Bald.*d.conſ.408.nu.5.ver.item*
3 *videmus,lib.1.*†Amplia;quia mortuus poteſt abſolui, & pro eo, & ad eius fauorem poteſt decretum interponi.Bald.*d.conſ.408.n.5.*
*ver.vnde colligitur,lib.1.*vbi,quod procedit tam in abſolutione inducta à ſtatuto,quam à iudice. † Contrarium videtur tenere Bald.
4 *conſ.57.Punctus quæſtionis,in pr.lib.5.*vbi,quod mors omnia ſoluit,& ideo mortuus non abſoluitur,neq; reſtituitur, neque conſiderari poteſt habilis,vel inhabilis, niſi aliquid factum ab eo poſſit conſ 3

iungi cum facto poſt mortem,vbi loquitur in vſurario manifeſto, qui deceſſit non præſtita cautione , quam tamen ordinauit præſtari,& ille interim mortuus eſt;quia ſi præſtita eſt poſt mortem, habilitatur ad teſtamentum conualidandum,quod eſſet nullum. Vide,*Mors omnia ſoluit.& operatur.Concl.391.*

Mortuus non poteſt inquiri,neque puniri, & quando ſecus. Concluſ.396.

CRIMEN†per mortem extinguitur;ideo regula eſt,quod con- 1
tra defunctum pro crimine non proceditur. *l.1.Cod.ſi reus,vel*
accuſator.c.accuſatus.§.ſi vero,de hæret.in 6. & iſtam eſſe communem *
*opinionem dicit Clar. *in prax. crim.* §.*fi.n.12. ver. quæro nunc,* vide pleniſſime Farinac.*q.10.n.36.& ſeq.ver.regula ſecunda*, vbi limitat, & declarat.†Et procedit, etiam ſi moriatur poſt litem conteſtatam,plene Alb. Mandel.*conſ.471.n.3.*† Contrarium,quod imo ſi 2
lis fuit cõteſtata,vel ſi terit per reum, quod non conteſtetur,pœna 3
ad hæredes tranſeat,*Pedemon.decif.Oſaſch.149.n.3.& ſeq.* & * com- *
munem dicit Farinac.*queſt.11.n.50.& ſeq.* † Declara ſecundum aliquos,vt in priuatis delictis procedat contrarium , & quando agitur ciuiliter,ſecus ſi agatur de crimine publico, & pœna fiſco ſit 4
applicanda,ita Farin.*d.q.10.nu.53.& ſeq.* reprobando Oſaſch. *decif.* *149.n.7.& ſeq.*maxime *n.9.*vbi dicit non eſſe differentiam,an pœna fiſco,vel parti debeatur,& hanc crebriorem, & ita fuiſſe iudicatum,vide eos.† Amplia;quia neq; poteſt corpus mortuum ſuſ- 5
pendi;quia pœnam non ſentit, neq; poteſt emendari. Bald. *conſil.* *203.Præſuppoſito ſtatuto,circa fin. ver.& quamuis non dicatur,lib.1.* † 6
Amplia;quia etiam ſi inquiſitio ſit formata contra viuentem , tamen condemnatio non poteſt ferri contra eum mortuum, neque contra hæredem, quando crimen erat criminaliter intentatum. Bald.*conſ.243.Quidam nobilis,n.4.ver.ſequitur alius,lib.1.* † Extende; 7
quia poſt mortem non poteſt inquiri aliquis de crimine repetundarum,vt teneatur de male exactis ratione officii quoad pœnam.Bald.*conſ.297.Conſtituti coram,lib.5.*† Amplia ; quia ſententia 8
lata contra defunctum regulariter eſt nulla.Cuman.*conſ.53.Titius*
vendidit,in fin.ver. ad ſecundum,l.2.ff.quæ ſentent.ſin.appellat. Vide, *Sen-* 9
tentia debet concipi,&c.Concl.136.†Extende;quia nedum non poteſt ferri ſententia in defunctum,ſed nec inſtantia,aut actio continuat in hæredem,ſiue pro priuato , ſiue pro publico delicto, quando accuſatus moritur,vel accuſans etiam lata ſententia, & pendente appellatione.Franc.Marc.*deciſ.757.lib.1.per totam, &* 758. † Con- *10
trarium videtur velle *dec.* 759.vbi, quod ſi eſt reus confeſſus,vel concluſum in cauſa,vel lata ſententia,tranſit actio ad hæredem.† 11
Reſtringe,quando ſententia eſſet contra mortuum vere, ſed non conſtabat de illius morte.Guido Pap.*deciſ.86.in fi.*†Reſtringe; qa 12
bene poteſt ferri ad illius fauorem.glo.*in l.de qua re,*§.1.*ff.de iudic.*
in ver. repetere , in fin. apoſt. ad Bart.*in d.l.2.ff.quæ ſent.ſin.appell.in ver.*
Paulus.†Reſtringe;quia fauore libertatis valet ſententia lata contra defunctum,gl.*in d.l.de qua re,in ver.repetere,ff.de iudic.*† Reſtrin- 13
ge,quando cæptum eſt iudicium eo viuente, *l.ſi defunctus.ff.de pro-* 14
*cur.l.nulla,C.eod.tit.*Bart.*in d.l.2.ff.quæ ſent.ſine appell.*dummodo ſententia in ipſum procuratorem feratur, non in dominum defunctum,vt declarat Ias.*in d.l.nulla,in fin.C.de procurator.* † Reſtringe; quia debet ferri ſententia declarans innocentiã defuncti inſtante 15
hærede,vel etiam in caſu conuerſo ipſum nocentem pro hærede accuſatoris,& non dicitur lata contra defunctum Fran.Marc.*dec.* 755.qui loquitur,quando erat inſtituta accuſatio,& vnus moritur actor,vel reus,melius.*deciſ.760.in fi.& per totam.lib.1.*†Reſtringe; 16
quia vbicunq; agitur publico iudicio ciuiliter non concludendo punitionem corporis,ſed pro intereſſe,actio tranſit contra hæredem,ſiue ſit publicum,ſiue priuatum;ſecus,ſi ad vindictã, vel ſecundum aliquos,etiã ſi ciuiliter agatur de publico delicto.Franc. Marc.qui recitat opin.& ita diſtinguit *deciſ.756.per totam.lib.1.* vbi, quod non tranſit hæc actio in hæredem,vt hæredẽ , ſed pro interſſe.† Amplia, quia non valet priuilegium conceſſum per princi- 17
pem defuncto,quem credebat viuere,*l.Neratius.ff.de reg.iur.*† Am- 18
plia;quia idem in accuſatore mortuo;quia reus liberatur, & pereunt acta.†Reſtringe;qa imo poteſt actoris hæres petere declarari,& proſequi iudicium cæptum.Fran.Marc.*d.deciſ.755.lib.1.*†Re- 19 20
ſtringe;quia hæres,vel alius intra 30. dies poteſt proſequi. Franc. Marc.*deciſ.754.per totam,lib.1.* † Reſtringe; qa iudex ex officio po- 21
teſt proſequi.Franc.Marc.*d.dec.754.circa ſi.per totam,lib.1.*†Limita; 22
quia poteſt procedi propter bona contra defunctum, qñ eo viuente erat cæptum iudiciũ criminoſum,*l.quamuis.C.ſi appell.pend.* quod declarat Bald.*conſ.243.n.4.lib.1.* procedere, quando crimen non erat criminaliter intentatũ,ſed ciuiliter.Gabr.*concl.crimin.7.*
†Extende,maxime,quando agitur etiam mixtim ad pœnam cor- 23
poralem,& confiſcationem bonorum, æque principaliter; quia

licet

licet cesset pœna capitalis; non tamen pœna bonorum, quæ non
24 est in sequelam, ita Mandell. Alba. *cons.* 90. vbi plene. † Limita; quia vbicunque infligitur priuatio sepulturæ, & aliquis fuerit sepultus contra prohibitionem, possunt recipi probationes contra defunctum, vt sciatur, an debeat exhumari, vel non, *c. satis de sepult. c. 2. de hæretic. in 6.* Feder. de Sen. *cons. 8. n. 2. ver. item vbicunque.* Vide,
25 *Testari non possunt multi, &c. Concl* 105. †Limita in crimine læsæ maiestatis; quia vbicunque potest damnari memoria defuncti, etiam condemnatio ob crimen fieri potest. Bald. *d. cons. 243. in princ. lib. 1.*
26 †Declara tamen, dummodo intra quinquennios fuerit facta accusatio, Grammat. *decis. 105. num. 21. & seq.* vbi restringit ad crimen perduellionis; imo in omni crimine, in quo potest procedi ad damnandam memoriam defuncti, illud fieri debet intra quinquen-
27 nium, communem dicit Clar. *in prax. crim. q. 51. n. 14. in fin.* † Extende limitationem, vt in omnibus casibus, in quibus post mortem potest memoria damnari, possit etiam damnata restitui, & sic fit restitutio principis ad fauorem mortui. Bald. *d. cons. 243. in prin. & cons. 408. Quidã ciuis, n. 4. v. in contrariũ, lib. 1.* Vide, *Mortuus quando*
28 *posit, &c. Concl. 395.* † Restringe, quando læsa maiestas non est in primo capite, non potest post mortem fieri confiscatio, vel me-
29 moria damnari. Vide, *Maiestatis læsa crimen, &c. Concl. 13.* † Declara extensionem, dummodo princeps sciuerit mortuum, quem be-
30 neficiat, alias secus, *l. Neratius. ff. de regul. iur.* † Limita, quando est conclusum in causa, vel habetur pro concluso; quia æquiparatur
* sententiæ. Alb. *cons. 90. n. 3.* vbi dicit *communem. Farin. q. 10. n. 52.*
* 31 vbi de *communi. †Limita, quando crimen est notorium, & delinquens notorius. Mandell. *d. cons. 90. n. 4. & 5. ver. tertio posset*, vbi solum considerat notorietatem delicti, & famam notoriam delinquentis, non qualitatem, seu probationem ipsius delinquentis, & idem tenet Boss. *tit. quomodo proced. in notor. crimin. in fin.* & Mandell. allegat, & sequitur simpliciter, & relatiue Menoch. *de recuper. remed. 1. n. 159. & cons. 99. n. 176.* vbi idē tenet, & ratio est; quia notorium habet vim sententiæ, vide plenissime Farinac. *q 10. n. 56. & seq. ver. limita 6.* vbi idem, quando est confessus, vel conuictus, vel lata sententia; sed tamen restringit procedere quoad bona, & confiscationem tantum; quia si venit principaliter confiscatio, transit ad hæredes, si secundario, secus; & reddit rationem; quia notorium, & confessio æquiparatur sententiæ, sed non rei iudicatæ; pœna criminalis, & accessoria extinguitur lata senten-
32 tia, si moritur reus, nisi transierit in iudicatum; ergo. † Declara, quia quod dicitur notorium habere vim sententiæ, prout etiam confessio, intelligi debet, non quod sit sententia, & alia sententia ferri non debeat, prout intellexit Ariminen. ad Ang. *de malef. tit. & eius bona. in princ. n. 4.* sed debet intelligi, vt habeat vim sententiæ ad hoc, vt sicuti lata sententia mors effectum illius nō extinguit, sed potest procedi citatis hæredibus ad confiscationem; ita etiam, quando est notoriū, quod habet vim sententiæ, ita pulchre Man-
33 dell. *cons. 471. n. 6.* †Limita in iis, in quibus inducitur priuatio ipso iure; quia ex quo non requiritur, nisi declaratio, potest fieri post mortem; quia qui declarat, nihil de nouo facit. Petr. Anch. *cons. 65. Pro clariori, in princ.* Bero *cons. 176. à n. 90. vsq; in fin. lib. 1.* Bald. *in rubr. C. si pendente appell.* Menoch. *cons. 99. n. 156. & seq.* Anch. *cons. 189. n. 3.*
* *& seq.* communem* dicit Clarus *in §. fi. q. 51. nu. 14.* vbi dicit, quod potest tractari confiscatio contra hæredes, allegat Tiraq. *in l. si vnquam, in ver. reuertatur, n. 241. Cod. de reuoc. donat.* plenius Alba. *cons.*
34 *471. n. 4. & seq.* †Contrarium Farinac. *q. 10. n. 69. & 70.* vbi de ma-
* gis* communi, quod requiritur declaratoria, & hoc non est contrarium, sed ipse addit viuente delinquente, & allegat aliquos, q contra hæredem non potest fieri declaratio, sed in hoc non est
35 communis, neq; magis communis. †Limita, quando reus moritur confessus, vel conuictus. Farinac. *d. q. 10. n. 56. & seq.* vbi pro, & contra, & declarat, ac extendit ad confessionem fictam *n. 58.* & di-
* 36 cit comunem.* † Limita, quando delinquens moritur post conclusum in causa; quia probato delicto tenentur illius hæredes, ne-
* dum relaxare bona, sed etiam fructus, communem * dicit Clar. *in*
37 *prax. crimin. §. fi. q. 51. num. 14.* † Limita; quia multa sunt crimina, in quibus post mortem potest procedi contra delinquentem, prout hæresis, læsæ maiestatis, repetundarum, peculatus, homicidii sui
* ipsius ob conscientiam sceleris, quæ ponit, & de *communi atte-
38 statur Clar. *in d. §. fin. q. 51. n. 15.* †Limita, quando post mortem agitur ciuiliter ad bona, puta; quia eque principaliter intrat confiscatio, sicut pœna corporalis; quia illa extinguitur per mortem, non autem ciuilis quoad bona. Alban. *cons. 25. n. 9. & 10.* allegat *l. Caius. ff. ad Syllan.* gloss. & Bald. *in l. final. C. de adult.* vbi, quod post mortem potest agi de delicto ad effectum bonorum.

Mors conseruat hominem in statu, in quo decedit. Concluſ. 397.

MORS †conseruat hominem in statu, in quo decedit; ideo mu-1
lier moriens in viduitate, vel cælibatu, semper dicitur esse in eo statu, vt conditio, si non recesserit à vita viduali, censeatur perpetuo impleta. Castr. *cons. 452. Legatum, ver. cum ergo. lib. 1.* †Extende; quia fatuus si moritur in fatuitate, licet non dicatur post mor-2
tem fatuus, tamen non mutat statum, vt dicatur sanæ mentis; ideo legatum factum alicui, donec talis fatuus efficiatur sanæ mentis, efficitur perpetuum, si tempore mortis decessit fatuus. Castr. *d. cons. 452. in fin. lib. 1.*

Mortuo an magis credatur, quam viuenti. Concluſ. 398.

ASSERTIO †vulnerati, qui viuit, & conualuit, non probat, neq; 1
facit inditium etiam ad capturam, nedum ad torturam, quod de iure procedit, etiã si sit mortuus quoad torturam; secus quoad capturam, & transmittendam inquisitionem, ita Iul. Clar. *in §. fin. q. 21. n. 14. & seq. ver. assertio vulnerati*, vbi dicit *communem. † Ex-*2
tende; quia mors vulnerati conualidat eius dictum, vt imo de consuetudine faciat inditium ad torturam, ita Clar. *d. q. 21. nu. 14.* † 3
Amplia; quia imo mors coadiuuat scripturam, & dictum, vt plus probet; quia non præsumitur immemor salutis æternæ. Vide, *Li-*
bri. Concl. 346. Vide, *Scriptura alicuius an plus. Concl.* 80.

Mortuo si aliquid stipuletur, vel acquiratur, non acquiritur hæredi mortui, & quando secus. Concl. 399.

NOTARIVS †licet absenti possit stipulari, & acquirere tanquã 1
publica persona, si tamen stipuletur, vel acquirat in personam mortui, quem credebat viuere, non acquiritur hæredi ipsius mortui de stricto iure. Bald. *cons. 200. Verba Cyn. nu. 5. ver. hic nonne-*
stat, vsque in fin. lib. 2. vbi dicit, opinionem contrariam de æquitate posse substineri, Vide, *Acquirere alteri quando, &c. Concl.* 440. Vide *Notarius potest multa, &c. Concl. 99.*

Mors qualiter probetur, & quis probare debeat. Concluſ. 400.

MORS † probatur per famam publicam; quia cum mors sit 1
consona naturæ, fama plene probat. Oldr. *cons. 304. nu. 7. ver. non obstat.* †Declara, vt procedat (quod mors probatur per famam) 2
iunctis adminiculis, vel qñ est talis mors, quæ per visum nō potest probari, vt quia in loco multum remoto, vel in mari, vel in syluis quis dicitur mortuus. Bald. *cons. 398. Punctus talis, lib. 2. & cons. 176. Punctus quæstionis talis est, lib. 4.* Alex. *cons. 172. In causa, & lite. n. 7. vers.*
quod vbi tractatur, lib. 6. vbi apost. *in ver. morte*, dat plurimos concon. 3
†Extende, vt procedat in morte antiqua, secus in morte recenti; quia per solã famã non probatur. Bald. *cons. 398. Punctus talis est, lib.* 4
1. Alex. *cons. 25. In causa. lib. 4.* †Extende; quia sola fama non probat mortẽ eius, qui aberat, sed tñ inducit talem præsumptionem, quæ transfert onus probandi contrarium. Bal. *d. cons. 398. circa med. ver.* 5
credo quod in casu, lib. 2. †Extende; quia mors probatur per famam, & inditia ad effectũ agendi ex testamento, vel adeundi hæreditat testatoris. Bald. *cons. 216. Factum proponitur, circa med. ver. si vero in ob-* 6
scuro. lib. 4. Alex. *cons. 27. Consideratis, n. 2. & seq. lib. 7.* †Extende; qui 7
imo fama, vel coniecturæ sufficiunt nedum ad probandã mortem absentis ad effectum petendæ hæreditatis, sed etiam sufficiunt ad probandum ordinem, q̃ quis sit primo mortuus, quã alius. Bal. *d.* 8
cons. 176. Punctus quæstionis, lib. 4. †Declara; quia mors probatur per famam, quod absens in longinquis partibus fuerit, qñ multum tempus concurrit, quod non habitum est nouum de illo ad effectum, vt hæres proximior possit adire hæreditatem. Alex. *cons. 4. Videtur inspectis. n. 7. ver. si vero posset probari. lib. 2.* Alex. *cons. 25. In causa, nu. 4. ver. quod quando agitur*, & repetit *cons. 117. in pr. lib. 4. & cons.*
27. n. 3. & seq. ver. & saltem hoc, quod dixi. lib. 7. † Idem, si ageretur de 8
illo, qui mortuus est in bello multorum præliantium; quia in illis difficile est habere testes de visu. Alex. *d. cons. 25. n 4. ver. vel dicetur*
mortuus in conflictu. lib. 4. † Restringe; quia non probatur per famã 9
mors, neq; de auditu alieno ad effectum conueniẽdi aliquem, vt quia actor dicit se hæredẽ eius, quem dicit defunctũ. Alex. *d. consil.* 10
117. Viso processu, in pr. lib. 4. † Declara maxime qñ testes deponunt de morte per famam publicam; quia si interrogati, quid sit fama, nescíunt; quia nihil probant, si vero deposuerunt, quod audiuerunt dici publice à maiori parte populi loci, licet interrogati cir-

cum

eant, neſcire, quid ſit fama, bene probant famam, quæ releuat in illis caſibus, in quibus fama probat famam eius, qui dicitur mortuus in exercitu, vel in mari, cuius conſanguinei fecerunt luctum.
11 Alex. *d. conſil. 117. in princ. vſque ad num. 9. lib. 4.* † Amplia; quia hæres volens adire hæreditatem defuncti, quandoque probat mortem à communiter accidentibus. Bald. *conſil. 382. Dicit lex, in fin.*
12 *lib. 1.* † Amplia; quia mors probatur per vnum teſtem, de viſu,
13 iuncta fama. Bald. *conſil. 398. lib. 2.* † Amplia; quia mortuus præſumitur is, de quo eſt fama, ac etiam fit mentio in inſtrumento cum aduerbio, *quondam*. Bald. *conſil. 407. In quæſtione, num. 9. ver.*
14 *tangitur quarto. lib. 1.* † Amplia; quia mors abſentis, & vagabundi de facili probatur, late per Alex. *conſil. 4. Videretur inſpectis iis, in princ. lib. 2. num. 7.* vbi, quod probatur, ſi conſanguinei fecerunt luctum; item ſi mittatur nuncius ad viciniam ad explorandum, an viuat, vel ne, ſi referat mortuum; item ſi poſt famam per quin-
15 quennium non eſt reuerſus. † Extende; quia iuuenis bellicoſus vagans lapſo quinquennio, præſumitur mortuus. Nat. *conſil. 241.*
16 † Et quod lapſus quinquennii à die, quo cœpit dubitari de morte abſentis, ſufficiat quoad alia, præterquam quoad matrimonium contrahendum; quia ius ciuile eſt in hoc correctum. Alex.
conſil. 4. Videtur inſpectis, num. 7. colum. 4. in fin. ver. fortius dicit, lib. 2.
17 † Amplia; quia habens animalia ad ſoccidam, vel in cuſtodiam, debet probare, quod beſtia ſit mortua abſque ſui culpa, gloſſ. in *cap. pen. de regul. iur. & in l. cum ita. §. ſpecies. ff. de legat. 2.* quæ dicit idem in argentario, & cuſtode carceris, qui tenentur probare quid commiſſum ſine ſui dolo, allegat iura, & in ſpecie *l. ſi quis domum. §. imperator. ff. locat.* vbi gloſſ. qualiter probare habeat dolum abfuiſſe, & quod caprarius debeat probare, hanc partem tenent
Alex. *conſil. 158. lib. 2. num. 3.* Iaſ. *in l. ſi paſcenda. C. de pact. & in l. quod te.*
ff. ſicert petat. idem Alex. *conſil. 206. In cauſa, col. 2. lib. 2.* & facit; quia præſumptio rerum amiſſarum eſt contra cuſtodem. Salycet. *in*
18 *l. 4. C. locat.* † In contrarium videtur tenere Corn. *conſil. 108. Videtur prima, lib. 1.* vbi, quod colonus, cui dati ſunt boues ad medietatem, non tenetur probare, niſi mortem, vbi, quid ſi dedit eis nimium laborem, & facit; quia ſi conduxi aſinum, vel equum ad vecturam, & fuit mihi derobatus, non teneor probare, n ſi quod mutuo abſtulerunt, nec debeo probare ſine mea culpa, quæ non præſumitur, niſi feciſſem iter inſolitum. Felin. *in c. poſtulaſti. de foro*
19 *comp.* † Declara; quia is, qui habet præſumptionem pro ſe, releuatur à onere probandi; ideo quia dolus, & culpa non præſumitur in dubio, niſi grauaretur cuſtos alia ſuſpicione, vel præſumptione contraria: ſecunda opinio in dubio poteſt procedere: prima, quando præſumptio eſſet contra cuſtodem, vide in ſimili Rom.
20 *ſing. 705. Attende ad text. in fin.* † Declara melius; quia is, qui habet cuſtodiam ratione officii, tenetur probare, quod caſu fortuito, & vi iudicio diuino, ſiue officium cuſtodiæ ſit priuatum, ſiue publicum, vt dicit Alex. *d. conſil. 158. In cauſa, & lite, num. 3. lib. 2.* vbi apoſtill. *in ver. officii*, dat plurimos concord. & idem, quando adeſt pactum, quod probare debeat conductor, quod diuino iudicio; extra iſtos caſus ſufficit probare mortem; quia qui allegat dolum, vel culpam, probare debet. Alex. vbi ſupra. Vide Maſcard. *Con-*
cluſ. 239. Bouem. & Concluſ. 265. Caprarius. Vide, *Cuſtos animalium*
21 *quando. Concluſ. 1118.* † Amplia; quia probari debet mors ab eo, qui ex perſona mortui prætendit aliquid. Bald. *conſil. 35. In bonis fodalibus, ver. ad factum dominæ Agnetis, lib 1. & conſil. 382. Dicit lex in*
fin. lib. 1. Alex. *conſil. 25. In cauſa, nu. 2. & ſeq. ver. & per conſequens. lib. 4.*
22 † Extende; quia licet in naufragio pater præſumatur prius mortuus, quam filius, *l. qui duos. §. fin. ff. de rebus dub.* tamen ſi contendatur inter hæredes ex perſona patris, & filii; ſi hæres ex perſona patris, vel filii poſſidet, & non ſint ambo mortui in naufragio pa-
tris, & filius, is, qui dicit filium, vel patrem ſuperuiſſe, & eſt actor, debet probare. Bald. *conſil. 176. per totum. lib. 4. & conſil. 145. In*
cauſa vertente, lib. 5. vbi tamen, quod filius præſumitur ſuperuiuere patri, præterquam, ſi eſſet infans, & in naufragio eſſent ambo
23 mortui. † Extende; quia allegans ordinem mortis, videlicet prius deceſſiſſe vnum, quam alium, debet probare. Bald. *d. conſil. 145.*
num. 4. lib. 5. quia id, quod eſt fundamentum intentionis aſſeren-
24 tis debet probari. † Amplia; quia is, qui habet famam, vel conſecturas pro morte, vel pro vita, transfert onus probandi in ad-
25 uerſarium. Bald. *conſil. 176. lib. 4.* † Amplia; quia mors debet probari per eum, qui ſe fundat in morte; quia quilibet præſumitur viuere vſque ad centum annos. Dec. *conſil. 104. num. 4.* vbi di-
cit * communem, & *conſil. 575. num. 10.* Vide, *Viuere quilibet præſu-*
26 *mitur. Concluſ. 226.* † Limita; quia vbi agitur de commodo pecuniario, vel de hæreditate, & ſucceſſione mortui, mors non probatur per ſolam famam, quando mors eſt de recenti, & in loco non remoto, & non eſt difficilis probationis; quia iſto caſu requiritur plena probatio. Alex. *d. conſil. 25. In cauſa, num. 3. & 4. lib. 4.* vbi
num. 8. dicit magis * communem; etiam ſi conſanguinei habue- *
rint eum pro mortuo, & *conſil. 117. Viſo proceſſu, num. 7. ver. ſecundo*
etiam. lib. 4. † Et propterea teſtes deponentes de auditu ab alio, 27
quod quis deceſſit in loco non remoto, etiam ſi addat eſſe vocem, & famam publicam, quod ſit mortuus, non probat mortem.
Alex. *d. conſil. 25. num. 3. ver. quod autem non ſit, lib. 4. conſil 117. in princ.*
lib. 4. † Extende; quia non probat fama mortem de recenti, & in 28
loco non remoto, & non dicitur probata, niſi exprimat rationem ſui dicti, etiam non interrogatus. Alex. *d. conſil. 25. num. 6. ver. quod*
teſtis deponens, & ſeq. lib. 4. vbi apoſtill. *in ver. rationem*, dat concord.
& plenius *d. conſil. 117. num. 6. ver. quinimo. lib. 4.* † Extende; quia 29
imo fama non probat mortem de recenti, & in loco non remoto, & non dicitur probata, niſi teſtes deponant, à quibus habuit originem, videlicet ab hominibus grauibus, & ex cauſis rationabilibus; ſed bene probaret, ſi iſta deponeret, vt quia dum quis intrauit mare ſuperuenit tempeſtas, vel infortunium, & amplius nauis non eſt reperta: vel ſi erat in exercitu, & ſecuto conflictu amplius non eſt repertus, vel ſi fecit iter per loca periculoſa, & amplius non eſt reuerſus; quia cum iſtis adminiculis bene probaret. Alex. *d. conſil. 25. In cauſa. num. 5. ver. præterea, lib. 4.* vbi apoſtill. in
ver. grauibus, dat concord. & repetit *conſil. 117. in princ. & per tot. vſq;*
ad num. 9. lib. 4. † Reſtringe, quando agitur de commodo pecu- 30
niario; quia fama probat mortem, iunctis adminiculis, puta quando conſanguinei fecerunt luctum, vel habuerunt pro mortuo, & maxime, quando mors eſt de antiquo, vel in partibus remotis, plene Alex. *conſil. 172. In cauſa, & lite, num. 7. ver. quod vbi tractatur.*
lib. 6. & ibi apoſtill. in *ver. morte*, citat plurimos concord. & iterum
conſil. 27. Conſideratis, num. 2. & ſeq. lib. 7. † Declara reſtrictionem, 31
vt procedat, quando agitur de modico præiudicio pecuniario; ſecus ſi agatur de magno præiudicio pecuniario; quia debet plene probari. Alex. *conſil. 187. Viſo, ac diligenter, in fin. ver. non ſileam, lib. 6.*
vbi apoſtill. in *ver. alias.* † Declarat aliter Alex. *d. conſil. 27. Conſide-* 32
ratis. num. 5. ver. quod vbi agitur, lib. 7. quod vbi agitur de præiudicio, quod poteſt recuperari, prout commodum pecuniarium, hæreditas, vel ſimilia, mors per famam, & per luctum, & ſeu per inditia probatur; quia ſi erit vnicus, recuperat; ſed vbi agitur de præiudicio, quod non poteſt recuperari, puta de puniendo aliquem vti homicidam Titii, requiritur plena probatio homicidii; multo magis, quando præiudicium ciuile eſt modicum, probatur mors per famam. † Limita; quia mors non probatur, licet 33
prætenſus filius ſit admiſſus in officio pupillorum Florentiæ, & ei ſit datus curator; quia potuit dari ex alia cauſa, quam propter mortem patris; nam poteſt eſſe minor emancipatus, vel pater abſens. Alex. *conſil. 25. In cauſa. num. 7. & ſeq. ver. nec etiam obſtat, ſi dice-*
retur. lib. 4. Vide, *Probatio incumbit aſſerenti. Concluſ. 768.* Vide, *Vi-*
uere quilibet præſumitur. Concluſ. 226.

Mortuus primo an præſumatur pater, vel filius, & quid de aliis. Concluſ. 401.

PATER † moriens in ruina, vel naufragio ſimul cum filio præſu- 1
mitur primo loco mortuus, & ſic, quod filius ſuperuixerit ſecundum ordinem naturæ, *l. qui duos. §. fin. ff. de reb. dub.* vbi Bart. &
alii. Caſtrenſ. *conſil. 101. Ad primum, in princ. lib. 2.* † Amplia, vt idem 2
ſit, vbicunque non poteſt probari mors patris, & filii repentina, vel caſus; quia prius pater præſumitur mortuus. Bald. *d. conſil. 176.*
Punctus quæſtionis, in fin. lib. 4. & conſil. 145. In cauſa vertente, circa fin.
ver. nec obſtat. lib. 5. † Extende, vt idem ſit in matre, quæ cum duo- 3
bus filiis mortua eſt in ruina domus; vt primo mater mortua præſumatur, quam filii, niſi ſint impuberes. Bald. *conſil. 155. Punctus ſu-*
per quo, lib. 4. † Amplia ad effectum validitatis teſtamenti. *l. qui ex* 4
liberis, in princ. ff. de bon. poſſ. ſecundum tab. & Bald. *d. conſil. 176. in fin.*
vbi dicit eſſe ſpeciale propter validitatem teſtamenti. *lib. 4.* † Ex- 5
tende ad effectum validitatis ſubſtitutionis pupillaris; quia ſi moritur pupillus hæres, & pater teſtator eadem hora nec probatur, quis primo, vel ſecundo moriatur, præſumitur primo mortuus teſtator pro ſubſtinenda ſubſtitutione. Bald. *d. conſil. 450. Viſo punc-*
cto, in princ. lib. 5. † Amplia in marito & vxore ſimul mortuis; quia 6
mulier præſumitur primo mortua. gl. *in l. ſi poſſeſſor. ff. de relig.* † Re- 7
ſtringe, vt non procedat, quando extat conditio lucri, vt præmoriente vxore maritus lucretur, vel è contra; quia ſtatutum intelligi debet, quando vere conſtat, non autem præſumptiue, Signor. Homod. *conſil. 9. Quæſtio præſupponitur, per tot.* & idem dicit Caſtillio.
conſil. 16. per tot. quodagens probare debet primo mortuum eſſe illum, ex cuius morte intentat lucrum. † Limita, quando con- 8
ſtat de veritate, ceſſat iſta præſumptio, vt ſi maritus & vxor pariter

profiteantur religionem, non eſt locus lucro ſtatuti; quia conſtat, quod ambo eodem tempore, vltra quod ſtatutum non habet lo-
9 cum in morte ciuili, & ficta. Anchar. *conſil.* 438. *Ego autem.* † Limita, quando poſſet veritas probari, & probaretur per famam, vel alias coniecturas. Bald. *conſil.* 176. *per tot. lib.* 4. quia tunc filius non præſumitur ſuperuixiſſe; quia vna præſumptio tollit aliam, &
10 multo magis probatio. † Limita; quia vbi ordo poteſt probari, is, qui agit contra poſſeſſorem, debet probare, quod filius ſuperuixerit patri, quando alius poſſidet, vt hæres patris tanquam quod pater ſuperuixerit. Bald. *d. conſil.* 176. *lib.* 4. vbi eſt caſus. & *conſil.* 216. *Factum proponitur circa fin. ver. ſi vero in obſcuro, lib.* 4. *& conſil.* 145. *lib.* 5. & ita Alexand. *conſil.* 91. *Repetitus, num.* 9. *ver. nihil in contrarium, lib.* 7. vbi, quod fideicommiſſarius obtinere debet; quia
11 pater dicitur ſine filiis deceſſiſſe, ſi ſimul perierunt, maxime, quando poſſidet fideicommiſſarius. † Extende maxime, quando poſſeſſio eſt longa decem annorum; quia præſumitur legiti-
12 ma, & ſolemnis. Alexand. *d. conſil.* 91. *num.* 10. *lib.* 7. † Limita in teſtatore, & legatario in eodem conflictu mortuis; quia hæres legatarii petens legatum debet probare, quod primo ſit mortuus teſtator, alias repellitur. Caſtrenſ. *in d. l. idem eſt.* quam legit cum
13 *l. quod de pariter. ff. de rebus dub.* † Limita, quando pater & filius mortui ſunt non in eodem conflictu, ſed in diuerſis locis, vel extra conflictum; quia qui dicit primo mortuum patrem, vel primo mortuum filium, probare debet. Caſtr. *conſil.* 101. *in princip. lib.* 2.
14 † Declara; quia quando ſunt mortui pater & filius, non eodem conflictu, ſed in diuerſis, ſi ſumus in diſpoſitione legali, prius præſumitur mortuus pater, quam filius ex ordine naturæ; ſi vero ſumus in diſpoſitione hominis, ſiue inter viuos, ſiue in vltima voluntate, tunc qui dicit primo mortuum patrem, vel filium, debet
15 probare. Caſtr. *d. conſil.* 101. *in princ. lib.* 2. † Limita; quia imo ad effectum validitatis fideicommiſſi præſumitur prius mortuus filius, quam pater, *l. ex facto.* §. *ſi quis rogatus, ver. cum autem ſuus. ff. ad*
☞ *Trebell.* Vide, *Fideicommiſſarius non tenetur probare grauatum ſine filiis*
16 *deceſſiſſe, & quando ſecus. Concluſ.* 281. † Declara, dummodo non ſit actoris, qui ſtat pro fideicommiſſo; quia reo poſſeſſori ſauendum eſt, vt imo actor ordinem mortis probare debeat. Bald. *d. con-*
17 *ſil.* 216. *circa fin. ver. ſi vero in obſcuro, lib.* 4. † Contrarium, quod imo is, qui agit pro fideicommiſſo ex morte Titii, ſi ſine liberis, habeat intentionem fundatam, quod deceſſit ſine filiis, ſi non pro-
18 betur reliquiſſe filios, Caſtr. *d. conſil.* 101. *in princ. lib.* 2. † Limita, quando filius eſſet impubes; quia præſumitur prius deceſſiſſe in ruina, quam pater, quando ambo deceſſerunt ſimul, nec poteſt conſtare, quis prius. Bald. *d. conſil.* 155. *circa med. ver. & dictus Franciſcus. lib.* 4. *& conſil.* 145. *in fin. lib.* 5. vbi, quod alio caſu non reperitur iure cautum, quod filius mortuus præſumatur ante patrem, niſi quando impubes caſu aduerſo, & ipſe ſimul perierunt. Bart. *conſil.* 179. *Martinus. lib.* 1. *in fin.* qui loquitur in matre, & filiis impuberibus mortuis in concremation caſtri, vt primo præſumantur mortui filii impuberes.

Mortuaria à funeralibus differunt, & in quibus. Concluſ. 402.

1 MORTVARIA † dicuntur officia, & celebrationes mortuorum abſente funere, ſeu cadauere; funeralia vero, quæ in actu ſepulturæ funeris celebrantur, ita ſentit relatiue Oldrad.
2 *conſil.* 225. *num.* 4. *ver. octauo.* Innoc. *in cap. tanta, in fin. de exceſſ. prælat.* & ibi alios. † Adde, quod circa præmiſſa fuſius ponit Zabar. *in clemen. dudum.* §. *verum. de ſepult. num.* 4. *ver. tertio quæro*, vbi recitat opin. quod funeralia à funibus; quia cadauera funibus ligabantur, donec ſepulturæ traderentur, ſed hodie filo ſuuntur; & ideo quamdiu cadauer eſt extra terram, oblationes illius cauſa funeralia dicuntur, ſed dicit ipſe ex mente Laud. nihil ſapere; quia ſiue extra terram, ſiue intra, quicquid occaſione funeris fit, funeralia
3 dicuntur. † Feder. de Sen. *conſil.* 6. *Teſtator elegit.* æquiparat, quod mortuaria, ſiue funeralia dicuntur oblationes, quæ occaſione funerum ad Eccleſiam peruenerunt, etiam præter voluntatem defuncti, ſub *num.* 2. *in princ. ver. in contrarium*, vbi probat; quia impuberes nihil poſſunt legare; & tamen in eorum ſepulturis, & aliis
4 eſt locus mortuariis, & funeralibus. † Calder. *conſil.* 380. alias 4. *de ſepult.* recitat opiniones Zenzal. Guil. de Monte Laud. & Paul. & concludit, quod licet funeralia ſint, quæ cum funere fiunt vel portantur, *clem. dudum, de ſepul. ver. funeralibus.* tamen ſi propter aeris intemperiem fuerit facta ſepultura eadem die mortis ſine ſolemnitate, & pompa, poſtea fiat capſa cum apparatu, & pompa
5 loco funeris, iſta erunt funeralia tanquam ſubrogata. † Vide omnino Abb. *in c. quanto, de iud.* vbi, quod iſtud ius ſepeliendi, & funerandi, eſt annexum ſpiritualitati, & per Eccleſiaſticum cognoſci debet; ſecus quoad expenſam magnam, vel patuam, plenius Abb. *in c. fin. de reb. Eccl. non alien. in fi.* & ibi Io. de Imol. qui dicunt mortuaria, quæ fiunt pro anima, ſunt iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, & laici ſtatuere non poſſunt; pompæ vero, quæ non reſpiciunt animam, ſed conſolationem viuentium, iſta à laicis poſſunt regulari, & omnino Felin. *in c. Eccleſia S. Mariæ, num.* 95. *ver. & ad prædicta, de conſtit.* vbi declarat procedere, quoad expenſas veſtium lugubrium, ſecus quoad ceram, & apparatum Eccleſiæ. Vide, *Funeralia quæ dicantur, ad quos ſpectent, Concluſ.* 536.

Motiua quæ dicantur, & quid operentur. Concluſ. 403.

MOTIVA † dicuntur rationes, per quas iudex motus fuit ad ſententiam, & ex quibus ſumitur intentio iudicis, & declaratio ſententiæ, late Socin. Iun. *conſil.* 181. *De duobus, num.* 79. *& ſeq. lib.* 2. † Romæ iſta motiua appellantur in Rota deciſiones, quas facere tenentur, & dare copiam partibus petentibus cum iuribus, & rationibus iuxta Reformationem Pii IV. † Et ideo ex motiuis, quæ Florentiæ dantur paſſim ab omnibus iudicibus, declaratur ſententia ſecundum formam ſtatuti Florentini, & dicuntur pars ſententiæ. Caſtr. *conſil.* 30. *Vt plene. col.* 1. vbi loquitur in conſilio ſapientis, *lib.* 2. Rom. *conſil.* 45. *Super eo, in princ.* vbi loquitur in declaratione facta per iudicem ad ſententiam, quæ non eſt ſententia, & ab ea non appellatur; quia eſt declaratio. Socin. *conſil.* 124. *col.* 1. *in fin. lib.* 1. & ibi loquitur in modificatione laudi, & Socin. Iun. clarius *conſil.* 181. *num.* 79. *lib.* 2. vbi, quod ſententia regulatur à motiuis tanquam à ſua cauſa. Vide, *Dubia à iudicibus quando, &c. Concluſ.* 803. Vide, *Iudex ordinarius, vel delegatus. Concluſ.* 431. Vide, *Sententia nulla eſt, quando lata. Concluſ.* 139.

Motus proprius quid ſit, & quando dicatur. Concluſ. 404.

MOTVS † proprius dicitur gratia, quando procedit à ſola mera liberalitate concedentis. Gemin. *conſil.* 65. *nu.* 3. *ver. motus autem proprius.* vbi, quod propterea non poteſt oriri contractus à motu proprio; quia contractus præſupponit obligationem vtriuſque partis; & quia prouenit non ab vna parte, ſed à duabus. † Et quod motus proprius ſignificet meram liberalitatem, & excludat petitionem partis. Ægid. Bellam. *conſil.* 33. *nu.* 22. *& num.* 23. † Amplia; quia dicitur beneficium Principis, & latam recipit interpretationem, quando non agitur, niſi de beneficio concedentis. Gemin. *conſil.* 104. *num.* 3. *ver. item pro eo facit, iuncto fin. ver. nec obſtat tertia ratio.* Ægid. Bellam. *conſil.* 33. *num.* 22. *ver. item motus proprius.* Caſtr. *conſil.* 315. *col.* 2. *in fin. num.* 3. *ver. nec etiam obſtat, lib.* 1. † Extende; quia lex, priuilegium, & conſtitutio facta non motu proprio, ſed ad inſtantiam certorum officialium ex publico, non ad ſui commodum, ſed piæ cauſæ, perinde eſt, ac ſi motu proprio facta ſit, & latam recipit interpretationem, maxime, ſi ius tertii non lædit, neque tollit; quia ſufficit, quod dici non poſſit ambitioſa. Caſtr. *d. conſil.* 315. *Super eo, quod quæritur, col.* 2. *in fin. ver. nec etiam obſtat, num.* 3. *lib.* 1. † Et quod priuilegium non lædens ius tertii impetratum pro pia cauſa ad inſtantiam, & petitionem alterius potius ſit, & iudicari debeat motus proprius, quam ambitioſum quando ſolum lædit concedentem plene Caſtr. *d. conſil.* 315. *col.* 2. *num.* 3. *& 4. cum ſeq. lib.* 1. vbi late multa congerit, & idem, quando continet publicam vtilitatem. † Declara tamen; quia multa ſcripta, & multæ gratiæ conceduntur motu proprio, non ex motu Principis, ſed propter inſtantiam partium, qua ceſſante Princeps non poneret clauſulam, *motu proprio.* Zabar. *conſil.* 142. *in fin.* † Non minus dicitur gratia motu proprio, licet pars petenti quando adſunt illa verba, *motu proprio, & ex certa ſcientia.* Dec. *conſil.* 51. *Pro tenui, num.* 2. *ver. nec obſtat, ſi dicatur.* † Contrarium Ægid. Bellam. *conſil.* 33. *num.* 22. *&* 23. poſt. ad Alex. *conſil.* 112. *Viſa copia, lib.* 7. *in ver. inſerta.*

Motus proprius Papæ, vel alterius Principis operatur multa, & quando ſecus. Concluſ. 405.

MOTVS † proprius Papæ tollit effectum ſubreptionis; ſed tamen non inducit diſpenſationem, nec tollit defectum perſonæ. Lap. *alleg.* 7. *n.* 7. *circa fin. ver. eo quia*, & quod tollat ſubreptionem, Lap. *alleg.* 33. *in fin.* Gemin. *conſil.* 104. *Pro huius dubii, in princ.* vbi dicit communem* opin. circa omnia prædicta. Card. Zabar. *conſil.* 96. *Papa vniuit, in princ.* Dec. *in c. ad aures, n.* 11. *de reſcript.* Rom. *conſil.* 327. *Iſtæ ſunt rationes, n.* 9. vbi apoſtill. allegat plurimos, & dicit communem*, quod non habilitat perſonam. Socin. *conſil.* 135. *num.* 7. *dat.*

data eſt, n. 2. lib. 3. Grammatic. *conſil. 100. In cauſa excellentis, num. 22.*

2 † Amplia; quia extendit gratiam, quæ alias non extenderetur, *c. ſi pluribus, de præben. in 6.* Lap. *alleg. 7. in fin. ver. imo operatur.* & quod ſit ampliatiua gratiæ, vt is, pro quo ſcribitur, obtineat pinguius beneficium, *c. ſi pluribus, de præben. in 6.* Contrarium, quod non augeat gratiam. Card. Zab. *conſil. 96. n. 3. ver. & eſt ratio.* maxime contra intentionem, & in præiudicium tertii. Abbas *conſil. 101. num. 7. lib. 1.*

3 Alex. *conſil. 215. Non obſtat, in princ. lib. 7.* † Declara, vt procedat ampliatio, quando non aufertur ius alterius, alias ſecus. Gemin. *conſil. 104. n. 2. ver item pro eo facit, iuncto ver. non obſtat ſecunda ratio. in fin.*

4 Anchar. *conſil. 161. Viſo diligenter. in princ.* † Declarat apoſtill. ad Alex. *d. conſil. 215. in princ. lib. 7. in ver. ampliat.* quod motus proprius non ampliat, quando agitur de præiudicio tertii; ſed tamen operatur, quod non fiat reſtrictio etiam ad vitandum præiudicium

5 tertii, allegat plures, licet dicat non eſſe ſimpliciter verum. † Amplia; quia motus proprius inducit maiorem certificationem in Papa circa narrata, quam ſi narratio ſit partis. Lap. *d. allegat. 7. in fin.*

6 † In contrarium videtur allegare Dominicum de S. Gemin. quod parum referat; quia ita poteſt Papa errare narrando factum alie-

7 num, ſicut ſi alius narraret. Lap. *d. allegat. 7. in fin.* † Amplia; quia tollit effectum ſubreptionis quoad ea, quæ debuiſſent alias exprimi, vt in impetrante beneficiũ, quod poſſidebat, ſi tacuit poſſeſſionem, gratia eſt nulla, & ſubreptitia; ſecus, ſi motu proprio. Cald. *conſil. 36. in princ.* alias 13. *de reſc.* Anchar. *conſil. 138. De natura, &*

8 *efficacia, in princ.* Dec. *inc. ad aures, n. 11. de reſcript.* vbi late. † Extende; quia tollit ſubreptionem nedum quoad obtenta, ſed etiam quoad qualitates obtentorum, quæ debent exprimi in gratia ad inſtan-

9 tiam partis. Anch. *conſil. 138. De natura, in princ.* † Extende; quia gratia conceſſa motu proprio non poteſt in aliqua ſui parte ſubre-

10 reptitia allegari. Ang. *conſil. 368. Sereniſſimus Princeps, in princ.* † Extende; quia etiam ſi omnes qualitates rei vnitæ non ſunt expreſſæ, non dicitur ſubreptitia vnio Prioratus, qui habebat hoſpitalitatem; quia motus proprius tollit ſubreptionem, maxime; quia quod principalius eſt, eſt expreſſum, Angel. Aretin. *conſil. 107. In*

11 *caſu ſupradicto, in princ. & per tot.* † Amplia; quia licet reſeruatio beneficii ad fauorem certæ perſonæ nõ tollat conſuetudinem optandi, cum clauſula, *non obſtante conſuetudine*; tamen ſecus eſt, ſi reſeruatio eſt facta motu proprio. Franch. ex mente Lap. *in c. fin. §. in*

12 *prebendis, num. 6. ver. ſi vero de conſuetud. in 6.* † Declara, vt procedat ampliatio, quando prouiſio, vel mandatum de prouidendo eſt pro certa præbenda, & certo canonicatu, cum clauſula, *motu proprio*, & clauſula, *non obſtante*; ſecus ſi eſſet prouiſio, & mandatum de incerto, puta de primo vacaturo; quia tunc non tollitur optio. Gemin. *conſil. 104. per totum.* maxime *num. 5. ver. non obſtat*, vbi red-

13 dit rationem differentiæ. † Amplia; quia motus proprius operatur, vt conceſſio facta motu proprio dicatur beneficium, & latam recipiet interpretationem. Gemin. *conſil. 104. in princ. n. 3. ver. item pro eo facit.* quod tamen intellige in præiudicium concedentis; ſecus in præiudicium tertii, vt ibi *in fin. ver. nec obſtat tertio*, plene Anchar. *conſil. 295. Pro clariori.* Anchar. *d. conſil. 161. in princ.* Rom. *conſil. 348. Quæritur, in fin.* vbi apoſtill. fin. in *ver. intelligenda.* Rom. *conſil. 376. Quæſtio eſt, n. 7. & 8.* vbi apoſtill. in *ver. interpretari*, dat plures

14 concord. & dicit * comm. & loquitur in expectatiua, Vide, *Beneficium principis late, &c. Concluſ. 49.* † Extende; quia motus proprius facit gratiam fauorabilem, maxime, quando non agitur de præiudicio tertii, vel concedentis. Anch. *d. conſil. 138. num. 4. ver. poſtremo.*

15 Anchar. *d. conſil. 161. in princ.* † Extende; quia motus proprius tollit reſtrictionem, & facit, quod gratia dicitur recipere latam ſignificationem, quando non eſt in præiudicium tertii. Ægid. Bellam. *conſil. 33. nu. 6. &* 7. vbi loquitur in expectatiua motu proprio conceſſa ad dignitates, & officia curata, vt comprehendat Parochia-

16 les curatam. † Extende, etiam ſi apponitur in gratia, vt prout in penſione, quæ ſi non eſſet motu proprio, ſtrictam haberet ſignificationem. Rom. *d. conſil. 348. in fin.* vbi apoſtill. magna, in *ver. voluntatem*, in fine ita declarat. † Extende; quia gratia penſionis motu

17 proprio facta, ita latiſſimam, & fauorabilem recipit interpretationem ſicut vltima voluntas. Rom *conſil. 388. In caſu propoſiti, n. 7.*

18 *ver. & quamuis.* vbi apoſt. † Declara; quia imo etiam in præiudicium tertii facit gratiam fauorabilem, quando concurrunt aliæ clauſulæ, prout, *motu proprio, ex certa ſcientia, de poteſtatu plenitudine*, & adeſt derogatio plena. Franc. Becc. plene *conſil. 56. num. 48. & ſeq.*

19 † Amplia; quia motus proprius inducit conceſſionem noui iuris; & ideo qui fecit pactum de non petendo feudum, vel iurauit non venire contra, poteſt vti inueſtitura facta ab Imperatore, vel principe motu proprio de eodem feudo, etiam ſi nõ narrauit pactum, neque iuramentum in motu proprio. Bald. *conſil. 345. Ad euiden-*

20 *tiam, per tot.* maxime *num. 7. lib. 1.* † Amplia; quia motus proprius principis etiam in non geſtis coram principe circa narrata inducit probationem. Socin. *conſil. 266. n. 27. lib. 1.* in materia confinium, Menoch. *conſil. 147. num. 23.* Alex. *conſil. 112. Viſa copia, num. 2. lib. 7.*

vbi dicit * communem, quod ſi Papa ſe fundat ſuper aſſertione fa- *
cti alieni, probat, ſi eſt motu proprio, donec contrarium probetur; ſecus, ſi non motu proprio. † Declara, & limita, vt ea, quæ 21
dicta ſunt de motu proprio Papæ, vt tollat ſubreptionem, non habeant locum in motu proprio Legati. Calder. *conſil. 89.* alias 9. *de off. Leg.* quod duplicatur. *conſil. 224.* alias 3. *de præben. in princ.* vbi dicit, quod de hoc ſunt opiniones, ſed ipſe tenet negatiuam. † Am- 22
plia; quia motus proprius cum clauſulis derogatoriis in genere tollit contraria, etiam ſi habeant clauſulas derogatorias ſpeciales. Rom. *conſil. 327. iſtæ ſunt rationes, num. 8.* vbi apoſtill. dicit * com- *
munem. † Et quando concurrunt multæ clauſulæ, videlicet *ex* 23
certa ſcientia, de poteſtatis plenitudine, motu proprio, & cum derogatione ampla tolluntur omnia contraria, plene Franc. Becc. *d. conſil. 56. num. 46. & ſeq.* † Extende; quia inducit diſpenſationem in- 24
habilitatis perſonæ in iis, quæ ſunt de iure poſitiuo. Rom. *conſil. 327. num. 10.* † Contrarium verius dicit ibi apoſtill. in *ver. non* 25
recte, & eſt * communis opinio iſta contraria, vt ibi apoſtill. dicit * Zabarell. *conſil. 117. num. 2. ver. nec prodeſt.* vbi, quod non inducit diſpenſationem ad plura incompatibilia. † Extende; quia ope- 26
ratur extenſionem gratiæ, & ad litem cum eo, cui conceditur. Rom. *d. conſil. 327. num. 11.* † Et quod faciat gratiam vberiorem 27
motus proprius. Anchar. *conſil. 295. in princ.* † Extende ampliatio- 28
nem; quia conceſſio iuris iniqui in gratia motu proprio non retorquetur. Rom. *d. conſil. 327. num. 12.* & apoſtill. in *ver. non retorquetur.* † Et diſpoſitio corrigens motum proprium dicitur odioſa, 29
& ſtricte debet intelligi. Anch. *conſil. 295. in princ. & num. 3. &* 4. † Extende; quia motus proprius excludit diligentiam alterius ha- 30
bentis ſimilem gratiam non motu proprio. Rom. *conſil. 327. nu. 13.* † Extende; quia excludit inhabilitatem ætatis imperrantis cura- 31
tum; quia ſufficit, quod ſit legitimæ ætatis tempore vacationis, licet non eſſet tempore datæ gratiæ. Rom. *d. conſil. 327. n. 14.* † Ex- 32
tende; quia conceſſio motu proprio capit pinguiorem præbendam, quando plures ſunt, cum tamen minor veniat in alia gratia ad inſtantiam partis. Rom. *d. conſil. 327. n. 15.* apoſt. in *ver. ſi pluribus.* & idem Rom. *conſil. 376. num. 8.* vbi plena apoſt. † Vide pleniſſ. per 33
Rebuff. *ſuper concor. in form. mand. apoſt. in ver. motu proprio.* vbi ponit 47. effectus motus proprii, & 16. caſus, in quibus nihil operatur, quos relatiue ſequitur apoſt. ad Lap. *alleg. 7. in fin. in ver. motus proprius*, & alia apoſtill. ad Rom. *d. conſil. 327. n. 9. in ver. alia.* vbi allegat Staphil. *de litter. gratiæ, & iuſtit. in 1 p. tit. de vi, & effectu clauſulæ.* † Extende; quia motus proprius tollit ſubreptionem, etiam ſi non 34
ſit facta mentio, quod Eccleſia ſit numerata, neque de iuramento; quia ſanatur ſubreptio per motum proprium. Anch. *conſil. 138. & conſil. 295. in princ.* † Extende; quod tollit ſubreptionem; quia non 35
ſunt expreſſa obtenta beneficia, neque qualitates, quæ ad impetrationem ſupplicantis deberent exprimi. Anch. *d. conſil. 138. in princ.* † Extende; quia etiam ſi valor non exprimitur in gratia mo- 36
tu proprio, valet. Anchar. *conſil. 138. n. 2. & conſil. 295. per tot.* vbi late, maxime in princ. vbi reddit rationem; quia ignorare præſumitur valorem, & ignorantia excuſat. † Et maxime in gratia motu pro- 37
prio facta Cardinali. Anch. *d. conſil. 295. per tot.* maxime *num. 8. ver. quarto reperio.* vbi, quod ſtylus Cancellariæ ita ſeruat. † Reſtringe; 38
quia motus proprius non tollit ſubreptionem, vel obreptionem, quæ oritur ex falſa expreſſione, puta beneficium curatum fuit expreſſum, quod eſt ſimplex; item valor 200. fuit expreſſus 20. certe motus proprius iſta non ſanat. Anchar. *d. conſil. 138. num. 2. & ſeq.* & idem plenius confirmat Alex. *conſil. 215. num. 2. & ſeq. ver. item clauſula, motus proprii, lib. 7.* vbi, quod non operatur quoad expreſſa, vt aliter debeant intelligi, quam ſit expreſſum, vbi, ſi Papa vniuit motu proprio capellam vt beneficium, & titulum beneficii, quæ non erat beneficium, non valet. † Declara reſtrictio- 39
nem, niſi conſtet de mente concedentis, vel niſi falſitas ſit modica, puta in ſexta parte. Anchar. *d. conſil. 138. num. 3.* † Imo, quod 40
falſa expreſſio eius, quod omiſſum non vitiaret, neque vitiat; quia ſi omiſſio totalis non vitiat; multo minus inepta, vel falſa expreſſio; quia error non vitiat. Anchar. *conſil. 295. num. 15. & ſeq. ver. non obſtat.* † Ratio, quare motus proprius ampliet gratiam, & tollat 41
ſubreptionem, eſt; quia vbi motus proprius, ibi mera liberalitas; ergo latiſſima interpretatio eſt facienda. Anchar. *d. conſil. 295. in princ.* † Limita; quia non inducit diſpenſationem, nec tollit de- 42
fectum perſonæ, vt ſupra, *in princip. ver. motus proprius.* Lap. *alleg. 7. num. 7. circa fin. ver. eo quia.* Geminian. *conſil. 104. in princip.* vbi dicit communem *, quod non tollit defectum perſonæ, pro qua *
ſcribitur, neque remouet inhabilitates. Zabarell. *conſil. 117. num. 2.*

ver. nec

ver. nec prodeſt. Ferret. *conſil.32.num.53.* apoſtill. ad Rom. *conſil.* 327.
* *num.9. in ver. non recte.* vbi plurimos citat, & communem * dicit.
43 † Extende; quia non tollit qualitates intrinſecas, extrinſecas vero
44 tollit. Zabarell. *conſil.117. num.2. ver. nec prodeſt.* † Contrarium
quod imo tollat inhabilitatem perſonæ prouenientem ex iure
poſitiuo, tenet Rom. *conſil.327. num.9.* reprobando gloſſ. in *clemen.*
ſi Romanus, de præben. ſed apoſtill. ibi ad Rom. dicit eum reprobari
45 communiter. † Declara; quia clauſula, *motu proprio*, idem ope-
ratur, quod clauſula, *non obſtante*; & ideo ſi Papa, vel Princeps con-
cedit mulieri iuriſdictionem, vel feudum motu proprio, habili-
tat perſonam mulieris; quia ſcit de iure eſſe inhabilem. Alexand.
conſil.24. Ponderatis, num.13. lib.5. vbi apoſtill. citat plurimos con-
46 cord. ſicque habilitat circa inhabilitatem de iure poſitiuo. † In-
telligas, quod operatur prædicta quoad expreſſa, ſecus quoad
non expreſſa. Alexand. *conſil.215. in princ. lib.7.* vbi, quod non tol-
47 lit impedimentum iuris quoad non expreſſa. † Limita; quia licet
non poſſit dari de ſubreptione motus proprii; tamen poteſt dari
de defectu intentionis. Lap. *d. alleg.7. in fin.* & ideo, quod non eſt
magna vis in motu proprio circa hoc, Abbas *conſil.101. In quæſtio-*
ne, num.7. ver. ergo neceſſario, lib.1. plene Alexand. *conſil.215. Non ob-*
☞ *ſtat, in princip. lib.7.* vbi apoſtill. in *ver. intentionis*, dat concord. plu-
48 res. Vide, *Intentionis defectus attendi. Concluſ.271.* † Limita; quia
non operatur in præiudicium tertii, nec ſupplet defectum inten-
tionis, nec tollit ea, quæ conſiſtunt in facto ignorato. Ferret. *con-*
* *ſil.32. num.52. & ſeq.* vbi dicit * communem, & repetit *conſil.38. n.4.*
plene Alexand. *d. conſil.215. in princ. lib.7.* vbi apoſtill. in *ver. intentio-*
49 *nis*, dat concord. † Limita; quia clauſula, *motus proprii*, non eſt po-
tens tollere ius alterius, etiam ſi illud ius ſit ad rem ex beneficio
legis indiſtincte loquentis. Gemin. *conſil.104. in princip. & num.3.*
50 *& 4. ver. in contrarium*, maxime *num.5. ver. & ratio fauorabilis.* † In
contrarium videtur Alexand. *conſil.24. num.13. lib.5.* vbi, quod imo
habet effectum clauſulæ derogationis, *non obſtante*, & clauſulæ, *ex*
51 *certa ſcientia*, vbi apoſtill. dat concord. † Limita; quia licet motus
proprius tollat ſubreptionem eius, quod reſpicit partem circa
narrata, vel omiſſa; tamen non tollit, quin cauſa expreſſa debeat
verificari, quando gratia alias de iure communi ſine cauſa expreſ-
52 ſa non valeret. Cardin. Zabarell. *conſil.96. in princ.* † Extende ma-
xime in materia odioſa, prout in vnione; quia narrata per modum
cauſæ, ſuper quibus Papa ſe fundat, debent verificari, alias gratia
eſt nulla, quando cauſæ ſunt tales, quibus ceſſantibus gratia eſſet
53 nulla. Card. *d. conſil.96. in princip.* † Limita; quia motus proprius
non firmat gratiam contra intentionem ſcribentis, nec tertio
cenſetur præiudicare velle. Abb. *conſil.101. In quæſtione, quæ vertitur,*
54 *num.7. lib.1.* Ferrett. *conſil.32. num.52.* † Limita; quia motus pro-
prius non tollit ius alterius, neque priuilegium, vel gratiam al-
teri factam, non facta mentione de illa, etiam ſi adſit clauſula, *ex*
☞ *certa ſcientia.* Zabarell. *conſil.136. col. fin. num.13.* Vide, *Derogatio le-*
55 *gibus, & aliis. Concluſ.216.* † Extende; quia imo, neque tollit prio-
rem gratiam factam ex cauſa publicæ vtilitatis, licet de ea faciat
mentionem, & illi derogat, quod nõ obſtet etiam ex certa ſcien-
tia, ſi non facit mentionem, quod prima gratia eſſet ex cauſa pu-
blicæ vtilitatis. Zabarell. *conſil.142. num.3. ver. quoad ſecundum, vſque*
56 *in fin.* vbi eſt caſus. † Extende; quia licet motus proprius tollat
ſubreptionem; non tamen tollit alias obſtantias. Zabarell. *con-*
57 *ſil.116. in fin.* † Limita; quia licet motus proprius tollat ſubreptio-
nem; non tamen ampliat gratiam ad tollendam inhabilitatem &
ad tollendum ius alienum. Zabar. *conſil.142. num.5.* vbi loquitur,
etiam ſi adſit clauſula, *ex certa ſcientia*, & *conſil.117. num.2. ver. nec*
58 *prodeſt.* Bero. *conſil.146. num.38. ver. præterea. lib.3.* † Extende; quia
59 non tollit ius patronatus. Zabar. *d. conſil.142. num.5.* † Extende;
quia non operatur, quod in gratia, & collatione beneficii inclu-
datur Hoſpitale, quod non eſt beneficium, Zabarell. *d. conſil.117.*
60 *num.2. ver. nec prodeſt.* † Limita; quia motus proprius cum dero-
gatione præcedentis gratiæ ex cauſa publicæ vtilitatis conceſſæ
non tollit primam gratiam, ſi non eſt facta mentio publicæ vtili-
tatis, etiam ſi derogatio contineat, quod habeatur pro expreſſa
gratia ex certa ſcientia; quia clauſula licet reſpiciat motum pro-
prium ex certa ſcientia; non tamen inducit ſcientiam tenoris pri-
mæ gratiæ, quia licet gratia prima ſit facti proprii Papæ; non ta-
men tenor eſt facti proprii Papæ. Zabar. *d. conſil.142. per tot.* maxi-
61 me *num.5. vſque in fin.* † Limita; quia motus proprius non opera-
tur, quod gratia odioſa fiat fauorabilis, ita Gaſpar. de Peruſ. *in*
tract. reſeruatio in 3. quæſtio. incip. *quis ſit effectus. num.5.* vbi, quod li-
cet tollat ſubreptionem; non tamen tollit odium, quod ineſt ſe-
cundum naturam materiæ, ſequitur Æneas de Falco. *de reſeruatio.*
62 *in 2. prælud. num.4.* † Contrarium videtur velle Anchar. *conſil.295.*
in princip. vbi, quod motus proprius inducit liberalitatem, & fa-
cit gratiam late intelligendam. † Limita; quia motus proprius
non extendit gratiam. Bero. *conſil.146. num.37. lib.3.* † Extende;
quia licet tollat qualitates extrinſecas; non tamen tollit intrinſe-
cas. Bero. *d. conſil.146. num.39. lib.3.* † Limita; quia licet tollat vi-
tium ſubreptionis; non tamen tollit vitium expreſſionis falſæ
cauſæ, vel falſæ qualitatis, ſuper qua Papa ſe fundaret. Bero. *d. con-*
ſil.146. num.40. & ſeq. lib.3. & num.49. † Limita; quia motus pro-
prius non tollit impedimenta iuris communis; ideo ſi quis motu
proprio obtinet gratiam de beneficio curato, non facta mentio-
ne, quod ſit curatum, gratia eſt nulla, non obſtante motu pro-
prio. Rot. *in nou. deciſ.111. Licet motus proprius*, alias *6. de præbend.* quem
citat, & ſequitur Alex. plene *conſil.215. Non obſtat, in princip. lib.7.*
vbi apoſtill. in *ver. intentionis.* dat plures concord. † Extende; quia
non operatur, quod expreſſa vno modo intelligantur alio modo,
neque quod non expreſſa, quæ debuerunt exprimi, prout cura,
& ſimilia, cenſeantur ſanata. Alexand. *d. conſil.215. in princip. lib.7. &*
per tot. vbi, quod vnio facta motu proprio de capella tanquam eſ-
ſet titulus beneficii, & non erat beneficium, & non valet; quia
obſtat falſa expreſſio, & omiſſio eius, quod debuerit exprimi, &
Papa ignorauit, non ſuppletur. Vide plenius per Anton. Gabriel.
lib.6. tit. de clauſulis. Concluſ.2. Clauſula, motu proprio, *quid operetur.*

Motus proprius Papæ non præſumitur. Concluſ. 406.

MOTVS † proprius Papæ non præſumitur, ſed præſumitur
in dubio ſuggeſtum à parte, & ad inſtantiam partis. Oldrad.
conſil.258. num.2. ver. quod vt melius. Alexand. *conſil.161. Viſis narratis,*
num.6. lib.7. & conſil.112. num.3. eod. lib.7. † Amplia in tantum,
quod ſi in literis Papæ non fit mentio de motu proprio, non ſuf-
ficit probatio per teſtes, quod Papa fecerit motu proprio; quia
forte Papa ante fuerat rogatus. Lap. *alleg.90. In Dei nomine, num.5.*
ver. & bene facit. Alexand. *d. conſil.112. Viſa copia, num.3. lib.7.* † Imo;
apoſtil. ad Alexand. *d. conſil.112. num.3. in ver. inſerta. lib.7.* dicit, quod
etiam ſi adſit clauſula, *motu proprio*, raro præſumitur motus pro-
prius. † Declara; quia gratia in dubio præſumitur obtenta ad po-
ſtulationem partis, non autem motu proprio, niſi in gratia ſint il-
la verba, *motu proprio*, & hoc ad effectum, vt poſſit dari de ſub-
reptione, vel non. Alexand. *d. conſil.161. Viſis narratis, in fin. num.6.*
& conſil.112. Viſa copia, num.3. lib.7. † Amplia, ſeu extende; quia in
dubio gratia præſumitur ad poſtulationem partis. Alexand. *con-*
ſil.95. Requiſitus, num.8. ver. non obſtant. lib.7. † Extende; quia narrata
per Papam, vel Principem in gratia, cenſentur narrata à parte,
niſi contrarium appareat. Alexand. *d. conſil.112. Viſa copia, num.5. nec*
accedit, lib.7. Vide, *Narratiua gratia debet probari. Concluſ.1.*

Motus proprius apponitur in gratiis, non autem in contractibus. Concluſ. 407.

MOTVS † proprius apponi conſueuit ſolum in gratiis, & pri-
uilegiis, non autem in contractibus, qui conſenſu partium
perficiuntur, & non indigent motu proprio. Caſtr. *conſil.415. In*
facto præſenti, num.4. in fin. ver. non obſtat. lib.1.

Mulcta quid ſit, & appellatione mulctæ quid veniat. Concluſ. 408.

MVLCTA † eſt proprie, quæ imponitur à iudice contra inobe-
dientem, & dicitur improprie pœna, vt dicit text. in *l. ſigna*
pœna. ff. de verb. ſignif. vbi ponuntur plures differentiæ inter pœ-
nam, & mulctam, vbi Bart. *num.7.* dicit, quod mulcta ſemper pe-
cuniaria eſt, & quod eſt cuiuſdam delicti ſpecialis pœna, quam ex
proprio iudicis motu procedat. *l. aliud. §. inter. ff. eod. tit.* † Plenius
Rebuff. in *l. aliud. la ſeconda. §. inter mulctam. ff. de verb. ſignif.* vbi, quod
mulcta à mulgendo; quia mulget crumenas, dicitur. † Ponitur
autem improprie pro pœna vt per gloſſ. fin. *in d. l. ſi qua pœna. ff. de*
verb. ſignific. in ver. dicat. † Et pariter ponitur improprie pro pœna
conuentionali, gloſſ. *in auth. de iudic. in §. quia vero, in ver. dat mul-*
ctam. † Declara tamen; quia licet ſtatutum det arbitrium iudici
ſuper certis delictis pronunciandi, & declarandi, erit ſemper pœ-
na; & non mulcta, licet ſi iudex indiſcrete eſſet arbitratus, detur
appellatio, & iudex appellationis reformabit, prout etiam refor-
mat mulctam, ſed non erit mulcta. Bart. *in d. l. ſi qua pœna. num.7.*
ver. quæro ſtatutum. ff. de verb. ſignif. † Vide omnino Rebuff. *d. tit. &*
liud, la ſeconda. §. inter mulctam. ff. de verb. ſignif. vbi multa pulchra
verba cumulat, nempe, quod mulcta, & pœna differunt in mul-
tis, & in quibus, quod pluries vnum accipitur pro alio, quod mul-
cta of

ecta est ad correctionem & emendationem eius, qui mulctatur; pœna est ad puniendum, non ad corrigendum, & vt sit ad metum aliorum; item dicit, quod licet mulcta sit de pecuniaria tantum pœna; tamen verbum mulctare importat quandoque confiscationem tertiæ, vel dimidiæ partis bonorum, & sic verbum mulctare latiorem significatum habet, quam mulcta, vbi dicit, quod non potest quis mulctare in anno, nisi ter; item, quod Ecclesiastici non possunt mulctari, & si mulctantur, debet erogari mulcta in vsus pios, finaliter, qui possint mulctare, & qui non.

Mulcta à quibus possit imponi, & quomodo. Concluſ. 409.

1 MVLCTARE † potest iudex ordinarius. *l.2.§.fin.in fin.ff.de iudic.*
2 Angel. *consil.8. Regulares introitus, per totum.* † Extende; quia etiam Potestas castri, & municipii habentis merum, & mixtum imperium, potest mulctare; quia omnibus iudicibus censetur concessum, cum distinctione tamen, vt minores iudices minores mulctas imponant; maiores vero possint imponi à iudicibus ciuitatum ordinariis. Alexand. *consil.35. Viso themate, num.5. ver. aut*
3 *volumus, lib.2.* † Declara; quia minores mulctæ, quæ possunt imponi à iudicibus ordinariis municipiorum, & dicuntur leues secundum iuris dispositionem, ascendere possunt ad duas vncias auri, quæ important scuta 12. quia duodecim vnciæ auri constituentes vnam libram faciunt scuta 72. auri, & sic circumscripta consuetudine à duodecim scutis infra potest indici mulcta à iudicibus ordinariis inferioribus. Alexand. *d.consil.35. Viso themate, n.5. ver. aut volumus, lib.2.* vbi tollit contraria, *d.l.3.§.si quis ad pedaneum. fine quis eum, qui in ius vocat. vi eximat.* qui loquitur quoad pœnam
4 illius edicti, non quoad mulctam. † Amplia; quia iudices supremi possunt mulctare etiam in confiscationem bonorum. *l.1. C. ne fine iussa princip.* vbi Cyn. Angel. Fulgos. & alii, plene Capic. *dec.210. num.40. & seq.* vbi, quod Vice Rex Neapolis potest imponere pœnam confiscationis, & exemplificat in Rege, Duce, & Su-
5 periore, qui non habet superiorem. † Secus est in aliis iudicibus etiam habentibus iurisdictionem ordinariam, ac merum, & mixtum imperium; quia non possunt imponere pœnam confiscationis bonorum sine iussu superioris, vt Cyn. & alii in *d. l.1. ne fine*
6 *iussu princip. C.* Vide, *Mulcta an possit continere. Concluſ.411.* † Limita in iudice delegato; quia regulariter non potest mulctam imponere. Angel. de Perus. *consil.8. Regulares introitus, nu.1. ver. primo quia.* quod est Angeli, & Roselli de Aretio. Alexand. *consil.35. Viso the-*
7 *mate, num.5. ver. aut volumus. lib.2.* † Extende, vt procedat etiam in eo, qui alias est iudex ordinarius, & delegatus; quia si procedit vt delegatus, non potest mulctare. Angel. *d.consil 8. per totum. num.2.*
8 *ver. nec obstat.* † Restringe in delegato ad vniuersitatem causarum.
9 *l.fin. C. de sportul.* Angel. *d.consil.8. n.1. & num.2.* † Restringe, quando iudex delegatus non potest tueri suam iurisdictionem sine mulcta. Angel. *d.consil.8. nu.2. ver. regula est.* & idem tenet Alexand.
consil.35. colum. fin. in princip. lib.2. dummodo pœna non sit magna.
10 † Restringe, quando mulctaret executorem inobedientem. Angel. *d.consil.8. num.2.* † Restringe in Curia Romana de stylo; quia
11 est permissum à Principe. Angel. *d. consil.8. num.1.* † Restringe, quando delegato est mandatum, vel concessum, quod mulctare possit. *l.2.§.fin.in fin.ff.de iudic.* quod intellige, dummodo in specie, & specifice sit mandatum. Angel. *d.consil.8. num.2. ver. nec obst.*
12 † Limita; quia mulcta etiam à maioribus iudicibus non potest esse corporalis; & ideo non posset fieri mulcta, quæ contineret, quod posset mulctatus post certum tempus impune offendi, & non valeret. Bart. *in 1. quæstio. Lucanæ Ciuitatis in solutio. num.15. ver. numquid si iudex.* Vide Socin. *regul.10. Delegatus mulctam inferre non*
pos. limitat quinque modis.

Mulcta qualiter possit imponi, & contra quos. Concluſ. 410.

1 MVLCTA † ad hoc vt possit imponi, requiritur præfixio termini, & causæ cognitio, alias non tenet. Bald. *consil.124. Archi-*
2 *presbyter habens, circa fin. ver. præterea. lib.1.* † Amplia; quia ad hoc, vt mulcta possit imponi, requiritur contumacia mulctandi, alias nõ posset imponi. Bald. *d.consil.124. in fin. lib.1.* Angel. de Perus. *con-*
3 *sil.8. Regulares introitus, num.2. ver. tertio quia.* † Extende; quia etiam ficus contumax non potest mulctari, nisi constet, quod sciuerit se citatum; ideo citatus ad domum, vel in Ecclesia non potest dici verus contumax, & consequenter non potest mulctari. Angel.
d.consil.8. num.3. ver. quarto quia, quod est Angel. & Roselli de Aretio. Vide Incertum Authorem post reg. Socin. *regul.12. Contuma-*
cia vera requiritur, vt quis possit mulctari, nec sufficit ficta, vbi limitat duobus modis.

Mulcta an possit continere confiscationem bonorum. Concluſ. 411.

POTEST † continere mulcta, & præceptum pœnam confisca- 1
tionis bonorum. Crauett. *consil.373.* † Contrarium tenet Iul. 2
Clar. qui alios allegat in §. *fin. quæst.31. num.6.* vbi dicit communem*, & quod opinio Bald. contraria *in cap.1. de testib. cogen.* com- *
muniter* damnatur. Vide, *Mulcta à quibus possit imponi. Concluſ.109.* *

Mulcta & pœna expressa in præcepto contempto potest exigi, & quando secus. Concluſ. 412.

POENA, † & mulcta, quando est expressa in præcepto, quod 1
contemnitur, etiam si excedat terminos *l.fin. C. de mod. mulctar.* potest secuta condemnatione exigi; quia ille text. non habet locum in criminibus grauibus, nec quando præceptum continet pœnam certam. Oldrad. *consil.15. Circa processum.* vbi in fine dicit ita seruari de consuetudine generali. Iul. Clar. *in §. fin. q.31. num.6. ver. item quæro*, ita etiam Socin. *in reg.1. Magistratus mulctam taxatam.* in 1. fallentia. † Amplia; quia licet soleat dici, quod spernens iussum Regis debeat pœna capitali puniri; tamen non indistincte est 2
verum, quia si in præcepto Regis est expressa pœna certa, illa sola debet exigi contra spernentem; secus si nulla pœna sit expressa; quia tunc erit arbitraria secundum qualitatem facti, & præcepti spreti. Bald. *consil 363. Venerabilis in Christo, num.4. ver. adde, vtrum, lib.3.* Vide, *Præcepto superioris. Concluſ. 478.* † Declara; quia potest 3
exigi mulcta, quando præceptum spernitur, nisi præceptatus appellet à præcepto, vel nisi pareat. Gandin. *in tit. quid sit agendum reo absente, & contumace.* † Declara; quia regulariter à præceptis non 4
est inchoandum. Vide plenius, *Præceptum à iudice. Concluſ. 482.* Limita; quia regulare est, quod multa non potest excedere summam expressam in *l. eos. C. de modo mulctar.* & excedens reddit duplum, & soluit fisco de eo, & illum text. pro regula allegat Socin. *d.reg.1. Magistratus mulctam taxatam.* † Extende limitationem; 5
quia sententia excedens mulctæ permissæ quantitatem in totum est nulla. Angel. de Perus. *consil.8. num.3. ver. fuerunt etiam dictæ mulctæ.* † Limita; quia præceptum non potest continere pœnam 6
confiscationis bonorum. Iul. Clar. *d.§. fin. quæst.31. num.6.* vbi dicit* communem, citat plurimos, reprobato Bald. *in c.2. in princip.* * *de testib. cogen.* allegat Natt. *consil.214. num.2.* & Roland. à Vall. *consil.47. num.46. lib.2.* † Contrarium tenet Bald. *d.c.2. in summario,* 7
de testib. cogend vbi dicit notatu dignum. † Declarat Bosi. *tit. de mulctis, num.10. & seq.* quod in casibus, & delictis maximis, & irregularibus potest mulcta continere confiscationem. 8

Mulcta qualiter euitari possit, & quando. Concluſ. 413.

MVLCTA † imposita non potest exigi, nisi mulctandus per- 1
seueret in contumacia. Bald. *consil.124. Archipresbyter habens, lib.1.* † Amplia, vt maxime hoc procedat in criminibus extra- 2
ordinariis, in quibus habet locum pœnitentia re integra, Bald. *d.consil.124. in fin. lib.1.*

Mulcta quando remittenda, vel non. Concluſ. 414.

MVLCTA † remitti potest, quando mulctatus comparet re 1
integra pariturus, & ius fisci non est effectum deterius, maxime, si est pauper. Clar. *q.95. ver. hæc autem omnia.*

Mulier non est capax multorum. Concluſ. 415.

MVLIER, † & fœmina regulariter non est capax iurisdictionis; 1
ideo non succedit in feudo secundum naturam feudi. Vide, *Fœminæ sunt in multis, &c. Concluſ.94.* † Restringe; quia quando 2
succedit in dignitate habente iurisdictionalia; tunc est capax, vt etiam per se exerceat iurisdictionalia. Felin. *in c. dilecta, in princ. de maior. & obed.* qui dicit vidisse Reginam Ioannam sedentem in solio, & per seipsam proferre sententiam contra illos de Balso. † Et 3
de Comitissa Matthilda meminit gl. *in l. fin. C. de arbitr.* † Amplia; 4
quia ea, quæ sunt ordinis, non cadunt in mulierem; ideo non potest mulier excommunicare; quia excommunicatio saltem requirit or-

rit ordines minores. Felin. *d. cap. dilecta, num. 3. ver. nota bene, de maior.*
5 *& obed.* † Extende, etiam si consuetudo esset in contrarium; quia
non valet, neque præscriptio, Felin. *d. c. dilecta, num. 3. de maior. &*
6 *obed. ver. Amplia, & num. 4.* † Amplia; quia mulier non potest & se
7 capax curæ animarum. † Restringe; quia licet moniales, quia mu-
lieres, non possint curam animarum exercere per se; possunt ta-
men per alium; ideo potest monasterium, & Abbatissa habere cu-
ram animarum non per se exercendam, sed per alium etiam amo-
uibilem. Rota Bisignet. *decis. 21. de præben.* quam sequitur Felin. *in*
☞ *d. c. dilecta, in princ. de maior. & obed.* Vide, *Abbatissa monialium quid,*
8 *& c. Concluſ. 28.* † Amplia; quia mulier laborat contra propria
commoda; quia non ita capax est consilii. Abb. *consil. 63. Videtur*
primo, in fin. ver. item istud fuit. lib. 1. & consil. 91. Quoad primum, col. 4.
☞ *circa med. ver. posset etiam, lib. 1.* vbi idem in minore. Vide, *Fœminæ de-*
terioris conditionis. Concluſ. 94. Vide Concluſ. prox. seq.

Mulier habet multa priuilegia de iure communi. Concluſ. 416.

1 DE † iure communi mulier pro debito ciuili non potest carce-
rari. *C. de custod. reorum, auth. nouo iure.* Marsil. *singul. 258. Conditio*
☞ *mulierum, auth. sed hodie. C. de off. diuer. iud.* Vide, *Carcerari nemo po-*
2 *test, & c. Concluſ. 80.* † Extende, etiam si non adsint bona, in quibus
3 possit fieri executio. Guid. Pap. *decis. 256.* † Extende; quia non ces-
sat priuilegium, etiam si extat statutum, quod ex causa releuatio-
nis indemnitatis quilibet capiatur personaliter. Bald. *consil. 187.*
4 *Punctus, duo sunt statuta, lib. 5.* † Extende, quia imo punitur pœna
mortis iudex, qui pro debito ciuili fecit ex domo sua capere ma-
tremfamilias, & ducere ad carceres. Clar. in § *fin. quæst. 68. num. 12.*
5 allegat ad hoc *l. 1. C. de offic. diuer. iudic.* † Extende maxime in mu-
liere matrefamilias; quæ neque potest capi, vt ducatur ad iudi-
cium, Vide plene Socin. *Reg. 12. Materfamilias.* vbi limitat, seu re-
6 stringit septem modis, quos videas. † Restringe, nisi ex causa ad-
ministrationis tutelæ; quia potest, si non fecit inuentarium,
neque librum rationum, carcerari. Rom. *consil. 118. Quoad primum,*
7 *circa fin.* vbi apostill. in *ver. matri & auiæ*, citat plurimos. † Restrin-
ge in muliere inhonesta, & sic in meretrice. Iason *in l. plerique, ad*
8 *fin ff. de in ius voc.* † Amplia in casibus, in quibus mulier potest car-
cerari; quia debet poni in carcere de per se, non autem vbi sunt
9 masculi. Marsil. in *praxi, in ver. attingam, num. 62.* † Et cognoscens
mulierem carceratam carnaliter, etiam si sit meretrix, punitur, ac
si cognouisset honestam mulierem propter reuerentiam carce-
10 rum. Marsil. *singul. 150. Accessus.* † Imo custos carcerũ cognoscens
carnaliter mulierem carceratam punitur pœna capitis. Ioan.
11 Fabri. *Instit. de public. iudic. §. item lex.* † Amplia; quia in pœnis im-
ponendis propter imbecillitatem sexus mitior pœna imponitur
mulieri, quam masculis hominibus, gloss. per illum text. *in l. sacri-*
legii pœnam, ff. ad leg. Iul. pecul. & in l. si adulterium, ff. de adulter. & in l.
quisquis, §. ad filias. C. ad l. Iul. maiestat. cap. indignantur, 32. q. 6. Bald. *in*
12 *l. quicunque, num. 17. C. de seru. fugit.* † Amplia; quia honesta mulier
de iure communi, etiam pro delicto non debet carcerari, sed po-
ni in monasterio, vel saltem iudex debet esse circumspectus, vt in
loco tuto, & cum custodia honesta ponat nobiles; & licet non
seruetur hoc priuilegium, quando delictum est capitale, & quan-
do sunt mulieres leuis conditionis; tamen iudex debet esse cau-
13 tus. Clar. § *fin. q. 28. num. 3. ver. quæro igitur.* † Amplia; quia igno-
☞ rantia iuris excusat de facili mulierem, & rusticum. Vide, *Error*
quicunque excusat, & c. Concluſ. 327. Vide Concluſ. prox. præced.

Mulier prægnans non potest puniri, & quomodo. Concluſ. 417.

1 MVLIER † condemnata vltimo supplicio, si est prægnans, non
potest puniri, sed expectatur partus. Alexand. *consil. 55. In*
2 *causa inquisitionis, num. 5. ver. & per prædicta etiam, lib. 7.* † Extende;
quia neque potest puniri in pœna mutilationis membri, donec
est prægnans. Alexand. *d. consil. 55. lib. 7.* vbi, quod in hoc æquipa-
ratur pœnæ mortis.

Mulier quando non obligetur ex renunciatione successionis sibi debitæ. Concluſ. 418.

1 IN † minori ætate renuncians mulier cum iuramento succes-
sioni hæreditatis paternæ, & maternæ non obligatur, neque si-
bi præiudicat, si non fuit certiorata de importantia iuris sibi de-
biti, & non dicitur certioratio probata ex verbis Notarii in in-
strumento, quod ipse certiorauerit. Feder. de Sen. *consil. 199. Quæ-*
ritur, an Domina Margarita, per tot. vbi est casus, vbi mouetur etiam,
quod non valeat propter falsam suggestionem, & in fine dicit,
quod consanguinei consueuerunt circumuenire fœminas com-
muniter in huiusmodi renunciationibus.

Mulierum genus auarissimum. Concluſ. 419.

EST † auarissimum genus mulierum, *l. sed si ego, in fin.* vbi not.
Doctor. *ff. ad Velleian.* Castrens. *consil. 343. Considerandum, num. 3.*
lib. 1. † Extende maxime in maritum, cui donatio est prohibita,
Bart. *consil. 124. Punctus quæstionis, col. 2. num. 2. in fin. lib. 1.* † Amplia;
quia mulierum genus auarissimum est; ideo non præsumitur do-
nare. Alexand. plene *consil. 144. num. 10. lib. 5.* Bald. *consil. 366. num. 2.*
lib. 2. & alii, sup. *Concluſ. 97. ver. quartus casus*, qui hoc dicunt, quod
vxor non præsumitur donasse fructus rerum extradotalium, &
inter alias rationes; quia est genus auarissimum. Bart. in sua q. 7.
Mulier habens, in pr. num. 2. ver. quinto probo. † Extende; quia eadem
ratione non præsumitur filio donasse; quia auara est mulier, &
maxime, si filius non indiget. Bald. *in l. 2. C. de iur. dot. in prima lectur.*
& in *cap. literas, num. 13. ver. quæro vtrum, de præsumpt.* Ias. *in l. si fu-*
dum per fideicommissum, ff. de leg. 1. Capic. *decis. 180.* † Extende; quia
eadem ratione, scientia, & patientia mulieris, quod maritus bo-
na sua administret, & fruatur illis, non censetur consentire, quod
sint dotalia, quando non tenetur; quia mulierum genus est au-
rissimum. Bart. *d. q. 7. Mulier habens, num. 2. in princip. ver. quinto proba.*

Mulier quando possit renunciare hypothecæ, vel non. Concluſ. 420.

POTEST † mulier renunciare iuri hypothecæ suæ quoad quæ-
dam bona mariti, vel creditorum illius, quando superfunt a-
lia bona, quæ sufficiant pro satisfactione dotis in patrimonio
mariti. Bald. *consil. 65. Præmittendum est, lib. 3. & consil. 164. Casus, se-*
per quo, lib. 3. vbi simpliciter loquitur, quod valet renunciatio hy-
pothecæ dotalis facta per mulierem. Castr. *consil. 41. Visis, & consi-*
deratis, lib. 1. Fulgos. *consil. 206. Pro eius, de quo quæritur.* Rom. *con-*
sil. 187. In re præsenti, vbi apostill. 1. dat concord. quod si non ad-
sunt alia bona mariti, non sibi præiudicat, & idem tenet Afflict.
decis. 311. extat consuetudo. & idem dicit Abb. *consil. 8. Tria, lib. 2. pr.*
tor. Vide, *Cessio iurium debet fieri, & c. Concluſ. 211.* Vide, *Cessionarius*
vtitur eodem, & c. Concluſ. 213. Vide, *Dos an posit per maritum, &c.*
Concluſ. 794. Vide, *Vxor vendens fundum, & c. Concluſ. 391.* † De-
clara tamen; quia si adest statutum dans aliquam solemnitatem
tempore dictæ renunciationis; illa seruari debet, alias sibi non
præiudicat mulier. Bald. *consil. 52. Obligatio prima, ver. si tamen, lib. 3.*
vbi dicit secus esse, si statutum est posterius; quia non compre-
henderet antecedentes consensus. † Imo Castr. in statuto Pist-
riensi dicit, quod facit valere renunciationem, etiam si alia bona
mariti non extarent; quia alias nihil operaretur; quia de iure com-
muni mulier potest renunciare, *consil. 41. ver. nec obstat, lib. 1.* fol. 6.
lud est; quia si statutum dicit expresse, alias nihil operaretur, q
ipse dicit ibi; quia si statutum dicit, quod non possit renuncia
sine certa solemnitate; ergo si renunciauit cum solemnitate, tu
non adsint alia bona, sibi præiudicat; quia si intelligeretur stat
tum secundum ius commune, quod valeat, si extant alia bona
marti, prout est de iure communi, statutum esset superfluum.
† Extende; quia quando hypotheca est expressa ex instrumento
dotali, de quo mulier habet notitiam, valet talis renuncia hy-
pothecæ, licet non fuerit certiorata; quia satis dicitur certa, q
quo sciebat se habere instrumentum; secus, si esset hypothe
cita, & legalis. Bald. *consil. 165. Vtrum sit necesse, lib. 3.* Vide, *Mu*
nuncians beneficio. Concluſ. 246. † Extende; quia imo renuncia
mulieris facta suis hypothecis anterioribus præiudicat mulier
stante statuto, prout Pistorii, quod possit renunciare, seruata so
lemnitate. Castrens. *d. consil. 41. ver. nec obstat.* & concord. Bald. *con*
sil. 52. vbi loquitur in habente iura dotalia, & sic in successore ma
lieris; quia sibi præiudicat renunciando, *lib. 3.* † Declara tamen
quia si vxor cum marito vendat, & renunciet iuribus suis sine ju
ramento, non sibi præiudicat, nisi quatenus constet pretium u
vtilitatem mulieris fuisse versum. Signorol. Homod. *consil. 21. c*
missa narratione, per totum. & consil. 42. & ita etiam dicit Afflict. *d*
cis. 311. in fin. Abb. *consil. 8. Tria, in princip. lib. 2.* † Amplia in casu co
trario, quando mulier alienauit bona mariti, & etiam de eadem
ne se obligauit cum consensu mariti; quia censetur tacite in
bonis alienatis renunciasse iuri suæ hypothecæ; ideo repellet
tur agens exceptione; quia quem de iure tenet actio, eumdem
repellit exceptio. Rom. *consil. 140. Hæc venditio, per tot.* † Amplia
qua

quia mulier, quæ renunciauit hypothecæ dotali in alienatione facta per maritum, non potest agere ad dotem, nisi cedat iura sua. Fed. de Sen. *cons.* 241. *Domino Ioanni, per tot.* Bald. *cons.* 189. *Dominus Lanfranchus, nu.* 4. *ver. secundum pactum, lib.* 4. Vide, *Exceptio cedendarum num. &c. Concl.* 386. †Contrarium vide plene in *ver. Cessio iurium debet fieri ex necessitate, &c. Concl.* 211. †Amplia; quia bene valet renunciatio mulieris cum marito, qñ ambo obtulerunt omnia bona sua Hospitali reseruato vsufructu; quia mulier non est læsa, neque potest reuocare oblationem. Cast. *cons.* 41. *per tot.* maxime *circa fin. lib.* 2. †Amplia; quia nedum potest mulier consentire viro alienanti bona vxori hypothecata pro dote, sed etiam potest expresse de se renunciare iuri hypothecę in illa re, *l. iubemus, C. ad Velleian.* Abb. *cons.* 8. *in princ. lib.* 2. Vide, *Renunciare iuri in fauorem, &c. Concl.* 171. † Extende; quia sibi præiudicat consentiendo viro alienanti certam rem hypothecatam, vel renunciando hypothecæ respectu certorum bonorum, vt non possit pro dote postea agere contra illa bona, neq; contra illum tertium possessorem, quando maritus habet alia bona, super quibus est consultum vxori, *auth. siue à me. C. ad Velleian.* Bald. *cons.* 307. *Quilibet iustus possessor, lib.* 1. Roman. *cons.* 140. *Hæc venditio rerum*, vbi dicit secus, si alia bona mariti non superessent. Doctor. in *l. Mœuia, §. fundus. ff. solut. matrim.* Paris. *cons.* 75. *nu.* 3. *lib.* 3. †Etan requiratur, quod habeat alia bona tempore restitutionis, vel sufficiat tempore renunciationis. vide infra *n.* 37. *ver. Limita, quia renunciatio.* †Extende; quia sibi præiudicat mulier renunciando hypothecis suis quoad illa bona, etiam si non adsint alia bona mariti, quando mulier habet fideiussorē pro dote cum marito obligatum; quia non dicitur maritus non soluendo propter defectum propriæ substantiæ, si sunt facultates alterius correi adidē obligatæ. *l. si plures, §. præterea si quæramus, ff. de fideiussor.* & tali casu non habet locum *d. authen. siue à me. C. ad Velleia.* vt dicit Afflict. *decis.* 312. †Declara tamen; quia non præiudicat mulieri confessio, quod adsint alia bona mariti pro eius securitate; quia eadem facilitate, &c. ideo non obstante tali confessione poterit agere contra bona alienata, si non extant alia. Doctor. in *authent. si qua mulier. C. ad Velleia.* Paris. *d. cons.* 75. *nu.* 16. & 17. *lib.* 3. vbi dicit, quod ita iudicatum fuit per sacrum Consilium. † Amplia; quia mulier sibi præiudicat renunciando hypothecæ, etiam sine iuramento, licet non extent alia bona mariti, quando pecunia rei peruenit ad mulierem etiam constante matrimonio, si tamen restitutio sit facta dictæ dotis in pecunia in casu permisso constante matrimonio, & quando possit restitui, plene Alex. in *l. 2. in princ. ff. solut. matrimon. & in l. mutuo, §. manente, ff. de iur. dot.* ideo si pecunia est restituta vxori in casu permisso, non habebit regressum, etiam si non adsint alia bona. Bartol. in *l. iubemus. C. ad Velleian.* †Restringe, quādo restitutio dotis nō esset permissa constante matrimonio; quia si non extant alia bona mariti, sibi non præiudicat. *d. auth. siue à me, C. ad Velleia.* & ita Afflict. *decis.* 313. *in fin.* † Declara restrictionem, nisi probaretur, quod vxor esset facta locupletior; quia tunc etiā si non erat locus restitutioni dotis constante matrimonio, non conuenit, quod iterum petat, si est locupletior, *l. si pro rata*, §. 1. *ff. de religio. & sumpt. funer. l. fi. ff. de iur. dot.* Afflict. *decis.* 311. † Restringe, nisi mulier probaret, quod reuera pecunia peruenit ad virum, licet instrumentum dicat, quod ad mulierem; quia veritas debet attendi. † Amplia; quia mulier, quæ renunciauit hypothecæ bonorum per virum alienatorū, sicuti non potest agere contra bona alienata, ita nec contra alia bona in alium alienata, quando ille tertius posset venire contra emptorem bonorum, cui renunciauit. Vide, *Molestiam non dare, &c. Concl.* 307. † Amplia; quia mulier sibi præiudicat renunciando hypothecæ, qñ extat consuetudo, prout Neapolis, quod mulier potest renunciare; quia si extant alia bona, valet renunciatio. Affl. *d. decis.* 311. *per tot.* †Extende multo magis, quando iurauit non contrauenire; quia etiam, ꝙ non extent alia bona, sibi præiudicat. Afflict. *d. decis.* 311. *nu.* 4. † Restringe, quando non extaret consuetudo; quia si non iurauit, & non extant alia bona, sibi non præiudicat. Afflict. *d. decis.* 311. *nu.* 4. *& seq. ver. sed pone casum.* †Amplia; quia mulier sibi præiudicat renunciando sine iuramento, etiam si non adsint alia bona mariti, qñ habet correum, contra quem mulieri est succursum. Afflict. *decis.* 312. *per tot.* †Limita; quia non valet renunciatio mulieris facta marito vendenti propria bona dotalia vxoris. Castrens. *d. cons.* 41. *n.* 3. *ver. si vero dos, lib.* 1. †Limita; quia non valet talis renunciatio vxoris facta iuribus suæ hypothecæ, quando maritus non habet alia bona, nisi ea, quæ venduntur; ideo sibi non præiudicat talis renunciatio. Fulgos. *cons.* 206. *Pro eius, de quo quæritur. per tot.* vbi recitat opiniones, & dicit hanc* veriorem; quia alias induceretur donatio; quæ non valet, & idem dicit Rom. *cons.* 140. *Hæc venditio rerum*, vbi apostill. in *verſic. iuri hypothecæ*, & clarius idem Roman. *cons.* 187. *In re præsenti*, vbi apostill. in *versic. sufficiant*, dat concord. Negus. *de pignor. in 3. membr. 6. partis princ. ante nu.* 15. Abb. *consil.* 8. *in princip. lib.* 2. plures citat ad hoc Alexand. *cons.* 83. *Viso processu, nu.* 5. *versic. & prædicta maxime. lib.* 6. † Extende, etiam si cum iuramento 27
sit renunciatum; quia si non adsunt alia bona, non obligatur, & potest contrauenire mulier. Paris. *cons.* 5. *lib.* 3. † Extende maxime 28
in Ciuitate Florentiæ, vbi est facta constitutio, quod valeat renunciatio, & sibi præiudicet mulier, dummodo non rumpatur ius solidi, videlicet dūmodo integre mulier possit satisfieri in aliis bonis. Fulgos. *d. cons.* 206. *col.* 3. *in princ.* vbi interpretatur dictam constitutionem. †Declara extensionem d. constitutionis; quia si 29
mulier habet fideiussores obligatos, nihilominus non valet renunciatio, quasi ius solidi habeat contra fideiussores; quia constitutio intelligi debet in bonis mariti, ex quo præiudicaret nimis fideiussoribus. Fulgos. *d. cons.* 206. *col. penult. & fin.* vbi latissime. † 30
Imo; quod etiam si adessent alia bona tempore renunciationis, non sufficiat, si tempore, quo agit mulier, nulla adsunt bona mariti; poterit enim habere regressum contra bona, quibus renunciauit, Imol. in *cap. peruenit, de empcio.* quem citat, & sequitur apost. ad Rom. *d. cons.* 187. *in versic. sufficiunt*, quæ dicit hanc æquiorem esse, prout etiam dicit Afflict. *decis.* 313. *in fin.* † Imo quatenus mu- 31
lier consequatur à fideiussore, poterit fideiussor obtenta cessione, vel sine, contra bona sola mariti, pro quibus mulier consensit, agere. Fulgos. *d. cons.* 206. *in fin.* Vide, *Fideiussor sibi præiudicat. Conclus.* 303. † Restringe, & declara tamen; quia an adsint alia bona, vel 32
non, incumbit onus probandi mulieri, quod non adsint alia bona. Castrens. *cons.* 71. *Super primo dubio. lib.* 1. vbi dicit, quod alias mulier succumberet, si hoc non probaret; & est ratio; quia habens consensum mulieris habet intentionem fundatam, & quod dicit mulier, est replicatio; ideo sibi incumbit onus probandi; quia sicut exceptio se habet ad actionem, vt probet; ita replicatio ad exceptionem. †Contrarium, quod eo ipso, quod non constat extare, vel extitisse alia bona, sit probata intentio mulieris. Castrens. 33
consil. 8. *num.* 2. *versic. & hoc videtur probari, lib.* 2. allegat Bart. in *l. si constante, in 1. quæst. princ. ff. sol. matrim.* & hanc partem tuetur Affl. *d. decis.* 313. *Retem is terminis*, vbi, quod sufficit, quod non extent bona alia tempore dotis restituendæ. † Restringe, nisi interuenisset 34
iuramentum in renunciatione; quia licet non adsint alia bona mariti, mulier sibi præiudicat, ne possit agere cōtra bona liberata. Canon. in *cap. peruenit, de empt. & vendit.* per *cap. cum contingat, & cap. si vero de iureiur. capit. licet mulieres, eod. tit. lib.* 6. quicquid dixerit in contrarium gloss. in *l. si qua mulier. C. ad Velleian.* quæ communiter *reprobatur, vt dicunt Alex. & alii in *l. Mœuia, §. fin. ff. solut. matrim.* * Bald. in *l. etiam. C. ad Velleian.* Cyn. & Bald. in *authen. siue à me. C. eod.* Castrens. *d. consil.* 8. *nu.* 2. *versic. quarto renunciauit, lib.* 2. Afflict. *decis.* 311. *n.* 4. vbi late, Alexand. *consil.* 83. *Viso processu, n.* 6. *vers. nec ad hoc, lib.* 6. †Contrarium tenet Alciat. in *d. ca. cum contingat, n.* 9. & 10. *de iureiuran.* quia quando alia bona non supersunt, non sibi præiudicat mulier, & dicit menti tenendum. Paris. *cons.* 75. *per tot. lib.* 3. † 36
Declara; quia si tempore alienationis, vel renunciationis non aderant alia bona, non valeat alienatio, cui mulier cōsensit, nisi pretium fuerit inuestitum, neq; renunciatio valeat de iure communi, vel etiam stante statuto dante formam, & solemnitatem, si non fuit seruata, & hoc, quando mulier non iurauit; si vero mulier iurauit, & promisit non contrauenire, tunc obligatur, & non potest contrauenire; sed tamen potest, & debet mulier absolui à iuramento, vel pars, cui iuratum fuit, compellitur relaxare iuramentum, tanquam iniustum ex læsione, ita Abb. *cons.* 8. *Tria, per tot. lib.* 2. †Limita; quia renunciatio non iurata non præiudicat mulieri 37
renuncianti, quando maritus tempore restitutionis non habet alia bona; quia omnia alienauit, etiam si tempore alienationis alia habebat, contra quæ mulier posset agere contra tertios possessores; quia poterit nihilominus agere contra bona per eam liberata per renunciationem. Io. de Imol. in *c. peruenit, in glos. in 4. col. de emptio. & vendit.* & ista est æquior opinio, quam sequitur Afflict. *decis.* 313. & ista est* communis opinio. Abb. in *d. c. peruenit, in pr. de empt. & vendit.* & ibi Anton. de Butr. & hanc partem tanquam* comunem sequitur Lup. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 17. incip. *Vnum circa istas donationes, num.* 21. *versic. in hac igitur renunciatione.* & hanc vti æquam tenet apostill. ad Rom. *cons.* 187. *in versic. sufficiunt*, & communem* dicit Abb. *d. cons.* 8. *Tria, in princ. lib.* 2. vbi *nu.* 2. reddit rationem, quia alias induceretur donatio inter virum & vxorem, quæ non valet, sed loquitur, quando tempore alienationis non erant alia bona. †Contrarium tenet Castrens. quod imo sibi 38
præiudicat renunciatio, ex quo si aderant alia bona, licet sint alienata; potest tamen contra ea agere, *in dict. l. Mœuia, §. fin. ff. solut. matrim.* vbi, quod habuit casum in facto, & in *l. iubemus. C. ad Velleian.*

& ita etiam tenet Castr. *cons.* 71. *Super primo dubio, lib.* 1. Vide, *Renunciare iuri in fauorem. Concl.* 171. † Limita; quia non valet renunciatio mulieris etiam iurata, quando metus interuenisset, quod intelligit Alex. quando minæ, vel verbera intercessissent, alias autem sola reuerentia non sufficeret, vt metu dicatur renunciasse. Alex. *d. cons.* 83. *n.* 5. *ver. facit etiam, iuncto n.* 7. *vers. nec etiam ad hoc obstat, lib.* 6. vbi apostill. in *vers. c. minæ*, citat Bertrand. *cons.* 222. *Nemini dubium, lib.* 2. Ias. *cons.* 3. *col. pen. lib.* 1. & dicit videndum Cravet. *consil.* 49. Vide, *Dotem relinquere, & c. Concl.* 791.

Mulier iuuatur beneficio Velleiani, & quando non, Concl. 421.

MVLIER †iuuatur beneficio Senatusconsulti Velleiani in obligationibus, quas facit pro alio, ideo si expresse beneficio nõ renunciauit certiorata, non obligatur. Alex. *cons.* 1. *Viso processu, nu.* 13. *ver. ad prædicta facit. lib.* 3. † Extende, vt procedat indistincte nulla habita consideratione personæ, pro qua se obligat; ideo mater pro filio, filia pro patre, vel matre se obligans iuuatur beneficio Velleiani. Bald. *cons.* 162. *Casus est talis, in pr. lib.* 3. † Declara; quia distinguitur; aut mulier obligat se alicui creditori pro alio, & ista est fideiussio, & indistincte gaudet beneficio Velleiani, quicunque sit ille; aut mulier obligat se debitori alterius de conseruando indemne, & quod releuabit, & isto casu non gaudet beneficio Velleiani. † Amplia in tantum, vt non sufficiat generalis renunciatio scripta à Notario per hęc verba; *renunciantes, & c.* quia sub illa clausula, *& c.* non potest extendi certioratio, & renunciatio Velleiani. Bald. *cons.* 305. *Passus diffidatis, in fin. lib.* 3. † Extende; quia imo etiam si expresse extraiudicialiter renunciauit Velleiano, non obligatur; quia eadem facilitate mouetur ad renunciandum, qua mouetur ad se obligandum, *l. doli, §. diuersam, ff. de nouatio.* Doct. in *l. fin. C. ad Velleia.* Alex. *d. cons.* 1. *n.* 13. *ver. ad prædicta, lib.* 3. † Amplia; quia non valet obligatio mulieris facta pro marito, *auth. si qua mulier. Cod. ad Velleian.* imo obligatio est ipso iure nulla ponderando dictionem ibi, *nullatenus*, gl. & Bart. in *l. generaliter, n.* 2. *C. eod.* Castr. *cons.* 8. *in pr. lib.* 2. † Extende; quia *d. authen.* non potest renunciari etiam specialiter, vt ibidem Bal. *n.* 4. ex * communi sententia. Bart. in *l. antiquæ, n.* 2. *C. ad Velleian.* Castrens. *d. cons.* 8. *n.* 1. *lib.* 2. Abb. *cons.* 44. *In præsenti quæstione. n.* 2. *lib.* 1. † Extende; quia exceptio hæc nullitatis obligationis sicuti potest opponi per ipsam mulierem, & ita etiam per eius hæredem, *l. hæres.* & ibi Bartol. & Bald. *C. ad Velleia.* † Extende; quia mulier se obligans simul cum viro non obligatur; quia præsumitur accersita, & adhibita in fideiussorem; ideo nisi probetur pretium versum in vtilitatem mulieris, non obligatur, etiam si intercedat renunciatio beneficii *auth. si qua mulier, Cod. ad Velleian.* ita Abb. *d. cons.* 44. *In præsenti quæstione, lib.* 1. † Imo, quod non obligetur, neq; valeat renunciatio mulieris, etiam si sententia fieret, qñ potest esse suspicio, q. fideiusserit pro marito Abb. *d. cons.* 44. *nu.* 2. *lib.* 1. † Restringe; quia vxor se obligans pro marito excarcerando cum iuramento non iuuatur beneficio Velleiani, sed efficaciter obligatur. Bald. *cons.* 5. *lib.* 3. † Restringe; quia si renunciat *d. auth. si qua mulier. C. ad Velleian.* cum iuramento, valet renunciatio. Castr. *cons.* 8. *n.* 3. *lib.* 2. † Contrarium, quod mulier etiam cum iuramento non possit fideiubere pro marito, neq; renunciare *d. auth. si qua. C. ad Velleia.* tenet gl. in *d. authent.* † Declara, quia gl. illa in *d. auth. si qua mulier. C. ad Velleian.* loquitur de iure ciuili; quia qñ contractus est nullus de iure ciuili, non conualidatur iuramento; secus de iure Canonico; & si non conualidatur de iure Canonico, saltem tenetur ad obseruantiã, & potest compelli officio iudicis ecclesiastici nobili, & officio iudicis secularis ad requisitionem iudicis ecclesiastici. Castr. *d. cons.* 8. *nu.* 2. & 3. *ver. sed, lib.* 2. † Amplia in casu notabili, mater conduxit quædã bona nomine filiorum suorum, non potest ipsa cõueniri, siue sit sequuta ratificatio filiorum, siue non; quia si est sequuta, ipsa dicitur intercessisse; si non est sequuta, non obligatur; quia contemplatione filiorum fuit facta locatio. Bald. *d. cons.* 162. *Casus est talis, lib.* 3. *per tot* vbi est casus. † Limita; quia mulier non iuuatur beneficio Velleiani, quando non patitur damnum, *l.* 2. *C. ad Velleia.* plene Alex. *cons.* 59. *Circa primum, nu.* 4. & 5. *ver. nec ad hoc obstat. lib.* 2. † Extende; quia mulier debitrix Titio in centum non iuuatur Velleiano, si pro Titio fideiubeat pro ipsis centum; quia in rem suam fideiubet, & non potest pati damnum. Alex. *d. cons.* 159. *nu.* 4. & 5. *lib.* 2. † Limita igitur; quia si mulier per mendacium decipiat; perdit beneficium Velleiani. Io. de Imo. *cons.* 78. *n.* 9. Vide, *Mendax punitur, & c. Concl.* 188. † Extende; quia si mater inducat filiam viduam ad nubendum, & relinquendam tutelam filiorum, vt ipsa auia per mendacium habeat tutelam, perdit tutelam auia, ex quo promisit non se ingerere in ea ad deciendam filiam. Ioan. de Imol. *cons.* 78. *per tot.* vbi, quod inducens alium, vt decipiat, perdit beneficium. † Extende multis casibus, de quibus plene Crau. *cons.* 192. *n.* 13. & *seq.* vbi ponit multa exempla inducentium alium, vt decipiant; quia perdunt beneficium. † Limita; quia bene obligatur mulier, si renunciat beneficio Velleiani certiorata. & cum iuramento in omni fideiussione pro alio. Abb. Imo. & Fel. *in cap. ex rescripto, de iureiur.* vbi Fel. *n.* 13. dicit * communem, & quoad certiorationem statur assertioni Notarii. Imol. in *cap. cũm contingat, col. fin. de iureiur.* Felin. *in cap. si diligenti, nu.* 19. *de for. compet.* Castr. *cons.* 8. *n.* 2. & *seq. lib.* 2. Vide, *Certioratio. Concl.* 198. † Extende; quia imo mulier pro alio intercedens, vel fideiubens cum iuramento obligatur; quia iuramentum confirmat contractum fideiussionis mulieris. Alexand. *cons.* 146. *Viso themate, per tot. lib.* 7. vbi apost. in *ver. valuisse*, dat concord. † Extende maxime, quando in genere cum iuramento renunciauit omni beneficio iuris; quia licet non renunciauerit Velleiano, exclusa est, & obligatur efficaciter, & obligatio transit ad hæredes, Alex. plene dixit. *cons.* 146. *n.* 3. *ver. confirmo superius, vsque in fin. lib.* 7. † Contrarium tenet apost. ad Alex. *d. cons.* 146. *num.* 3. *in ver. omnique, lib.* 7. vbi, quod clausula generalis in personis subiectis captioni non nocet. † Extende; quia imo sola obligatio mulieris cum iuramento etiam non certiorata, etiam si non renunciauit in genere, censetur exclusa à beneficio Velleiani; quia iuramentum confirmat contractum, & quia idem est in † minore se obligante cum iuramento; ad quia censetur renunciare restitutioni in integrum, secundũ magis * communem, de qua Alex. *d. cons.* 146. *in pr. & nu.* 2. *vers. hoc idem probatur, lib.* 7. † Limita, quando mulier se obligaret in causa dotis; quia non iuuatur Velleiano; ideo non requiritur renunciatio, neque certioratio, quando est vera dos soluta; secus si donatio. Bald. *d. cons.* 305. *lib.* 3. † Extende, etiam si se obligaret cum marito ad dotem communis filiæ; quia efficaciter obligatur, etiam si maritus non esset soluendo. Bald. *cons.* 106. *Punctus, lib.* 5. competit tamen exceptio contra nepotes ex filia, ne teneatur vltra, quam facere possit. † Limita; quia non iuuatur mulier Velleiano in causis, de quibus in *l. fin. C. ad Velleian.* qui sunt sex casus, de quibus gl. ibi ponit hos versus: *Casibus in senis mulier spondendo tenetur, Pro libertate, pro dote, renunciet, & si decipiat, pretium capiat, caueatq; secundo.* Item septimus, si in rem suam, octauus, si succedat ei, pro quo nonus, si fideiussit recepta quantitate, pro qua fideiussit. Bald. *cons.* 162. *in pr. lib.* 3. † Extende; quia vbicunque commodum, & vtilitas mulieris versatur, siue principaliter, siue secundario, dicitur in rem suam, & non iuuatur Velleiano. Bald. *d. cons.* 162. *nu.* 3. *vers. secundo principaliter. lib.* 3. † Idem, quando mulier conduxit pro se aliqua prædia; quia obligatur, secus si pro alio conduxit, puta pro filiis; quia iuuatur Velleiano. Bald. *d. cons.* 162. *num.* 3. *ver. tertio præmittenda, lib.* 3. Vide *Vxor non potest obligari, & c. Concl.* 390.

Mulier Velleiano renunciare non potest, & quando secus.

VIDE †Soci. *Reg.* 27. *Mulier Velleiano*, vbi limitat quatuor modis nisi in iudicio: item iuris authoritate: item ex interuallo: item cum iuramento.

Mulier in omnibus ligatur, & seruat ius commune, & quando non. Concl. 422.

MVLIER †regulariter in omnibus stat iuri communi, excepta causa Velleiani, *l. fin. C. de iur. & fact. ignor.* Bal. *cons.* 5. *Quæritur, vtrum vidua, in princ. lib.* 1. quod duplicatur, *lib.* 5. *cons.* 400. † Etiam potest excepta fideiussione celebrare omnes contractus, & etiam donare, prout potest masculus quilibet, nisi iure municipali prohibita. Ange. *cons.* 353. *Florentiæ Ciuitatis, in princ.* † Amplia; quia ista est regula, q. mulier vtitur iure communi quoad omnia, nisi quoad ea, in quibus est specialiter prouisum. Alex. *cons.* 75. *Videtur. n.* 10. *ver. facit in simili, lib.* 5. vbi apost. in *ver. mulier*, dat concord. Vide, *Rusticus. Concl.* 371. † Extende; quia non succurritur mulieri, neque rustico, nisi in casibus à iure expressis, sed ignorantia illis non prodest, nisi, prout masculis. Alex. *cons.* 165. *Dubitatur. n.* 8. *vers. præterea, lib.* 6. vbi apost. † Amplia; quia potest donare. Alex. *cons.* 42. *n.* 18. *lib.* 1. † Amplia; quia mulier, tam in dotalibus, quam extradotalibus potest mortuo marito disponere de iure communi, si modo sit alias in ætate, & habilis, prout quilibet potest. Castr. *cons.* 198. *Notandum primo, nu.* 3. *lib.* 1. vbi, quod mortuo marito dos non remanet dos. † Amplia; quia mater, quæ vult admitti ad tutelam filiorum, tenetur renunciare omni legum auxilio, & obligare bona sua omnia; ideo obligat etiam dotem, quam repetere non potest, de-

reſt, donec reddiderit rationem adminiſtrationis tutelæ, imo filii poſſint retinere pro pignore, plene Soc. *conſ.126. Diligenter puncti narratione, in prin. lib.1.* †Extende; quia imo etiam bona mariti ſunt obligata, ſiantequam reddiderit rationem filiis de adminiſtratione tutelæ, tranſiuit ad ſecunda vota, *l.2. C. quando mulier. tutel. offi* ita Socin. *d. conſ.126. n.3. lib.1.* †Amplia; quia mulier diu verſata in loco præſumitur habere ſcientiam ſtatutorum loci, etiam ſi ſit forenſis, & non reſtituitur prætextu ignorantiæ, & quod habitaret ruri. Alexand. *conſ.165. Dubitatur, in princ. lib.6.* vbi *nu.4. & ſeq.* quod neque vt mulier ex ſexu reſtituitur, & maxime, quando facit ſtatutum de muliere. Vide, *Ignorantia iuris. Concluſ.13.* † Declara quoad nullitatem actus celebrati contra ſtatutum; ſecus quoad alias pœnas. Alex. *d. conſ.165. Dubitatur, nu.4. lib.6.* vbi apoſt. citat Corn. *conſ.64. lib.3.* † Extende; quia mulier etiam ruſtica, quæ non denunciauit, neque regiſtrauit contractum ſecundum formam ſtatuti, non excuſatur à nullitate contractus. & non reſtituitur. Alex. *d. conſ.165. Dubitatur, per tot.* vbi eſt caſus, *lib.6.* † Extende idem in muliere, & ruſtico, qui iuxta formam ſtatuti non produxit concordiam in termino; quia error non excuſat. Alex. *d. conſ.165. nu.6. ver. pro hoc etiam, lib.6.* vbi apoſt. in *ver. ruſtico*, dat concord. maxime, ſi potuit conſulere peritiores. † Declara; quia error facti non excuſat, & ignorantia ſtatuti eſt facti, in quo mulier, & ruſticus non ſunt priuilegiati. Alexand. *d. conſ.165. n.11. & ſeq. ver. quinimo, lib.6.* †Extende; quia in iis, quæ pertinent ad rigorem, & formam iudiciorum, ſexus, & ruſticitas non excuſant. Alex. *d. conſ.165. n.6. verſic. & quia in iis, lib.6.* vbi *num.7.* ponit plura exempla. † Sic in inuentario omiſſo mulier, & ruſticus adeuntes obligantur, ſicut alii, quãdo potuerunt conſulere peritiores. Alex. *d. conſ.165. num.6. ver. ad idem expreſſius, lib.6.* vbi apoſt. in *verſ. conſulere*, citat Tiraq. *de retract. conuentio. §.4. gl.7. n.16. cum ſeq.* † Sic non admittuntur poſt didicita teſtificata, vt poſſint teſtes examinare ſuper eiſdem; quia inducta ad rigorem iuris conſeruandum obligant eos. Alex. *d. conſ.165. nu.7. ver. item per id. quod, lib.6.* † Sic probatio erroris iuris non releuat mulieres, & ruſticos; quando potuerunt conſulere peritiores. Alex. *d. conſ.165. lib.6. n.8. verſ. nec etiam fœminis.* † Extendit Alex. *d. conſ.165. n.7. in fin. ver. etiam ſi de damno, lib.6.* vt procedant prædicta, etiam ſi mulier, & ruſticus tractent de damno vitando. † Declarat Alex. *d. conſ.165. n.10. ver. nec propter talem errorem, lib.6. cum ſeq.* vbi, quod mulier & ruſticus propter muliebrem ſexum, & ruſticitatem nunquam reſtituuntur, niſi alia cauſa reſtituendi concurrat, ſi potuerunt conſulere peritiores, quando agunt de lucro captando, ſed ſi agunt de damno vitando, tunc iura ſubueniunt ſine reſtitutione. †Limita; quia mulier, ſicut minor debet certiorari de remediis iuris, vt illis dicatur renunciaſſe; ideo ſciens valorem rei non renunciat *l.2. C. de reſcind. vendit.* niſi ſit certiorata. Alex. *conſil. 42. n.5. lib.1.* vbi allegat Bald. *in d. l.2. C. de reſcind. vend. in 4 q.* † Contrarium, vt quod non reperitur expreſſum eſſe priuilegium mulieris, debeat regulari, prout maſculus. Alex. *d. conſ.42. n.18. lib.1* † Limita in ſolutione indebiti; quia mulier repetit, & minor, & ruſticus; quia præſumitur ignoraſſe indebitum. Alex. *d. conſ.42. nu.18. ver. pro hoc etiam allegat, lib.1.*

Mulier vſque ad quot annos poſſit concipere. Concl. 423.

1 MVLIER †ſecundum communem curſum naturæ non concipit in quinquageſimo anno. Bald. *conſ.430. Titius habebat Seium, in princ. & n.9. ver. videtur diſtinguendum, lib.5.* quod duplicatur 2 *conſ.74. lib.1.* † Natura mulieres produxit, vt partus ederent, & in hoc illis maxima viduitas eſt conſtituta. Caſtr. *conſil.184. Ex facto proponitur, circa princ. verſ. nec eſt opus, lib.2.* allegat *l.2. C. de indict. viduit. tollen.* † Limitatur in multis caſibus ſingularibus, quorum vnum 3 ponit Bald. *d. conſ.430. n.9. lib.5.* quod in ciuitate Peruſii concepit D. Albertum de Guidaloctis, cum iam compleuiſſet annum 50. † 4 Declara, vt per Soc. Iun. *conſ.35. nu.27. lib.2.* vbi, quod rariſſimum * eſt, quod mulier quinquagenaria pariat; tamen ſi parit, talis partus regulatur ſecundum *communes regulas iuris.

Mulier habet bona triplicis generis, & quæ. Concluſ. 424.

1 2 MVLIER †habet bona triplicis generis, dotalia, paraphernalia, & hæreditaria, ſeu propria. † Dotalia bona dicuntur, quæ mulier dedit in dotem. Cuman. *conſ.105. Quæritur, nunquid, in fin. n.4.* vbi, quod mulier habet bona triplicis generis. Vide, *Maritus an* 3 *lucretur, & c. Concluſ.97.* † Et iſta bona dotalia ſunt in dominio mariti, & in adminiſtratione ipſius; ideo maritus lucratur fructus, etiam non conſumptos. Bald. *conſ.464. Quædam ſunt res, in pr. lib.5. l. dotis fructus. ff. de iur. dot. l. pro oneribus. C. eod. tit.* Vide, *Maritus eſt dominus dotis, & c. Concluſ.92.* † Extende; quia in tantum vir lucratur 4 fructus bonorum dotalium, vt nec valeat pactum contrarium. Bald. *d. conſ.464. in pr. lib.5.* alleg. text. *in l. ſi conuenerit. ff. de pact. dotali.* †Reſtringe in ſponſo per verba de futuro ſine dubio, Canon. in 5 *c.1. de deſponſ. impub. lib.6.* †In ſponſo vero per verba de præſenti eſt 6 opinio controuerſa, & alta quæſtio, de qua Bart. & alii in *l. ſi ante, ff. ſolut. matrim. & in l. dotis fructus, poſt gloſſ. ff. de iur. dot.* †Paraphernalia bona dicuntur bona, quæ ſecum vxor ducit præter dotem à 7 *παρὰ*, quod eſt iuxta, & *φερνὴ*, quod eſt dos. gl. in *rubr. C. de pact. conuent.* & iſta paraphernalia Græci appellant parapherna, Galli vero appellant peculium, vt dicit Caſtillio. *conſ.11. Super caſu, in pr.* alleg. tex. de hoc in *l. ſi ego, §. dotis, ff. de iur. dot.* Vide, *Bona paraphernalia quæ, & c. Concl.110.* †Et bona paraphernalia ſunt in dominio vxoris, li- 8 cet maritus habeat illorum adminiſtrationem; quia periculo mariti eſt iſta adminiſtratio, ex quo omnia bona mariti ſunt obligata, & iſtorum bonorum maritus lucratur fructus conſumptos in communem vſum, vel cõmunem familiam. Bald. *d. conſ.464. in pr. lib.5.* † Adde; quia Bononiæ extat ſtatutum, quod maritus abſo- 9 lute lucratur fructus bonorum paraphernalium, nec hæres mariti poteſt ſuper eis moleſtari. Petr. de Anch. *conſ.94. in pr.* †Extendi- 10 tur hoc ſtatutum etiam ad bona dotalia ex maioritate rationis, etiam ſi corrigatur ius commune mandans maritum lucrari pro rata temporis; quia extenſio fit propter ſtatutum, & maiorem rationem. Petr. Anch. *d. conſ.94. n.3. vſq; in fin.* †Declara; quia maritus 11 lucratur fructus bonorum paraphernaliũ, quando mulier eidem marito commiſit adminiſtrationem tacite, vel expreſſe, ſi vero curam pro ſe retinuit, tunc maritus non lucratur iſtos fructus, vt habetur in *l. fin. C. de pact. conuent.* Bart. & Doct. in *l. pen. ff. ad l. Falcid.* Bald. *conſ.478. lib.5.* Guido Pap. *deciſ.468.* † Vide tamen Afflict. *de-* 12 *ciſ.44.* qui ponit, an, & quando legatum factum per maritum vxori cenſeatur animo compenſandi iſtos fructus paraphernalium bonorum, ad quorum reſtitutionem teneretur maritus. † Et iſta 13 bona paraphernalia ſunt illa bona, quæ ex conſuetudine regionis conſueuerunt dari à patre mulieribus, & non dantur dotis cauſa, ſed extra dotem, & talia bona non habent priuilegium dotis, neque veniunt appellatione bonorum dotalium. Alex. *conſ.36. Viſo themate, n.5. & ſeq. verſ. confirma prædicta, lib.6.* vbi dicit * communem. * †Amplia; quia paraphernalia bona dicuntur etiam bona obuenta 14 mulieri ex hæreditate, poſtquã dotata fuit, ſi paſſa eſt mulier maritum per multos annos percipere fructus; quia ex tali patientia præſumitur conſenſus. Cuma. *conſ.105. Quæritur, nunquid, in princ.* quod eſt ſubſcriptum à Cuma. Proſdocimo de Comitibus, Ioan. Franc. de Capitibus Liſtæ, & Paulo de Dotis Paduanis, Io. de Im. ſubſcribit dicens hoc procedere, ſi maritus per longum tempus tenuit illa. Caſtrenſ. quoque ſubſcribit, & Florianus de S. Petro, & alius Doctor, in fin. qui omnes * concludunt, quod ſi mulier talia * bona marito comiſit, & maritus adminiſtrauit de conſenſu vxoris, ſunt effecta paraphernalia, & quod non ſufficiat modicũ tempus, idem Ioan. de Imol. *conſ.82. in fin.* vbi, quod agitur de modico præiudicio mulieris, licet paraphernalia fiant. †Extende; quia et- 15 iam lucratur maritus fructus paraphernalium conſentiente vxore expreſſe, gl. in *l. maritus, in pr. ff. ad l. Falcid. & in l. fin. C. de pact. conuen.* Iaſ. & alii in *l. maritus, C. de procur.* pulchre Areti. *conſ.160. Longa eſt. circa princ.* †Et quod bona extradotalia neceſſario dicantur pa- 16 raphernalia, ſi vxor dimiſit illorum adminiſtrationẽ marito. Petr. de Anch. *conſ.94. Iſta Domina Ioanna, n.2.* † Et quando maritus te- 17 neatur reſtituere fructus bonorum paraphernalium. Bart. & alii. *ff. ad l. Falcid. l. pen.* Guido Pap. *deciſ.468.* vbi late Afflict. *deciſ.44.* †Et 18 dotis appellatione non veniunt bona paraphernalia. Alex. *conſil. 36. n.5. lib.6.* vbi atteſtatur de * communi. Deci. *conſ.521. n.3.* poſt gl. * ſingul. in *l. ſi ego, §. dotis autem*, per illum tex. *ff. de iur. dot.* gloſſ. in *d. l. fin. C. de pact. conu. & in l. vbi adhuc. C. de iur. dot.* Vide plene per Maſc. *Concluſ.211.* vbi, quod potius bona præſumuntur paraphernalia, quam dotalia, quando non apparet de contrario, & quid poſſit maritus in paraphernalibus. †Bona etiam habet mulier, quæ vo- 19 cantur aredium, & quandoque ſunt mulieris; quia ſecum illa portauit, quandoque viri; quia illa vxori parauit, & appellatione aredii veniunt perlæ, bottoncelli, monilia, & alia, que vulgus ſub iſto vocabulo concludit, Bald. *conſ.271. Factum tale eſt, lib.4.* vbi dicit aredium eſſe theſaurum nuptiarum. †Correda alii appellant, & ſi 20 dantur inæſtimata, remanent abſolute in dominio vxoris, & pereunt, & accreſcunt commodo, & incommodo vxoris. Socin. *conſ. 289. Difficultas non parua, in princip. & colum.2. circa med. libr.2.* ſi vero data ſunt æſtimata, maritus tenetur reddere æſtimationem. Pariſ. *conſil.64. numer.17. & ſequent. lib.4.* Vide plenius in *verſ. Dos.*

21 *Concl.*758.†Et si extent,siue sint æstimata,siue non, mulier in eis præfertur omnibus creditoribus,etiam anterioribus,*l.in rebus*,C. *de iur.dot.*& potest illa retinere,& in eis insistere.Bald.in *l.penult.*C.
22 *de pignor.actio.* † Si vero non extant, etiam quod clare non constet de æstimatione,si modo constat,quod fuerunt portata in domum viri,potest iudex arbitrio suo illa æstimare.Bart.in *l.si quod ex Pamphila,ff.de leg.*2.Vide,*Dos,& bona dotalia data.Concl.*758.†Ista corre-
23 da dicuntur supplementū dotis,aut eius pars, aut saltem appendices dotis.Io.de An.*cons.*36.*Vtrum essa*, vbi infert, quod dispositio loquens de dote, trahi debet etiam ad huiusmodi bona corredia,sequitur Curt.iun.*cons.*129.*in fin.*facit Deci.*in c. quanto, in 2.*
24 *not.ab.de iudic.* † Et propterea si pater promisit dotem filiæ,puta mille,& correda conuenientia,quod mortuo patre si fratres soluerunt dotem , & pro dote maiorem summam mille,censentur soluisse illud plus pro corredis; & ideo si molestantur pro corredis,debent absolui;quia correda sunt accessoria ad dotem , & soluendo pro dote,intelligitur etiam pro accessoriis corredis ; *l. iam*
25 *hoc iure,ff.de vulg.& pupill.*& hoc,ne inducatur donatio. Vide, *Dos. Concl.*786.† Bona vero sunt nec paraphernalia, nec dotalia,quæ vxor penes se retinuit,neque illa commisit marito.Cuman. *consil.*
26 105.*in fin.ver.quoad dubium,n.*4.& habetur in *l.maritus,C.de procura-tor.*†Et ista bona sunt in dominio,& administratione vxoris; quia ipsa locat,& administrat,& percipit fructus. Bald. *cons.* 464. *ante*
27 *med.versi.quadam sunt res , lib.* 5. vbi,quando repetat hos fructus, vel non.†Si vero etiam istorum bonorum committeret administrationem marito per longum tempus, efficerentur paraphernalia.Vide supra *n.*14.*ver. Amplia.*† Maritus tamen habet mandatum
28 etiam in istis bonis,quamuis mulier possit mandatum reuocare,
29 & maritum prohibere.Cuman.*d.cons.*105.*circa fin.* † Declara tamen,quia ad hoc,vt mulier constante matrimonio habeat bona patrimonialia, oportet , quod clare constet per veras probationes,alias in dubio ad euitandum turpem quæstum, & sinistram suspicionem præsumuntur eidem peruenisse ex bonis viri sui; & ideo acquiruntur,& sunt viri,non mulieris, *l. Quintus, ff.de donat. inter vir.& vxor.l.etiam. C. eod.* si tamen mulier probaret habuisse ab amasio ex turpi quæstu;tunc essent mulieris, *l. denique,* §. *si quid*
30 *meretrici,ff.de condit.ob turp.caus.l.*2.*& l.mercatum. Cod. eod. tit.* Vide, *Vxor præsumitur acquisiuisse.Concl.*394.†Restitutio paraphernalium debet fieri à marito;quia tenetur actione depositi, vel mandati, ex quo censetur illa recepisse in custodiam.Castillio. *cons.* 11. *in pr.*
31 †Declara tamen;quia si mulier administrauit bona mariti defuncti,& constat,quod bona habuit,non datur exequutio, sed fit cōpensatio.Castil.*d.cons.*11.*n.*2.*& seq.ver.caterum.* † Et vestes quotidianæ,& annulus,& reticella,& alia vsui mulieris quotidiano deputata sunt in restitutione mortuo marito,si modo ꝓbatur , quod
32 sint penes hæredes mariti.Roman.*cons.*254. *In facto proposito, in pr. & per tot.* vbi, quod res, quas portat vxor in domum mariti,por-
33 tantur,vt detur repetitio. † Et idem, si vxori ista quotidiana sint per maritum empta,& tradita; secus si sunt vestes pretiosæ , & ad
34 ornatum factæ.apostill.ad *d.cons.*254.*in versic.Ex animo.*† Extende; quia datur repetitio,& mariti hæres tenetur ad restitutionem,etiam si aliquæ ex eis in funere , & sepultura sint mulieri dimissæ; quia debet restitui æstimatio , ex quo spectat impensa funeris ad maritum.Rom.*d.cons.*254.*per tot.* maxime in fine.

Multiplicatio eiusdem actus non facit recedere à primo actu,& quando. Concl. 425.

1 GERENS†eundem actum non contrarium non censetur recedere à primo,& ideo is,qui post appellationem primo interpositam iterum appellat , non censetur à prima recedere. Cald.
2 *cons.*53.*n.*2.*ver.sicut secundo appellare*,alias 7.*de elect.* † Excommunicans secundo iam excommunicatum,non propterea censetur absoluere à prima excommunicatione,*c.ita quorundam, de Iudæis.*Calder.*d.cons.*53.*in princ.n.*2.alias 7.*de electio.*

Multitudo variata ægrotis inimica est. Concl. 426.

1 MVLTITVDO, † varietas,& vagatio circa plura remedia ægrotis non expedit.Oldrad.*cons.*84.vbi pulchre loquitur , & distinguit.

Multitudo personarum ex quo numero verificetur,vel fiat. Concl. 427.

1 PERSONARVM † multitudo non constituitur ex numero quatuor personarum ad effectum adunantiæ , & conspirationis prohibitæ , maxime , quando constat de intentione ad aliud finem,quam tendat adunantia. Bald.*cons.*319.*Decreto Domini cauetur, per tot.*maxime *in fin.lib.*2.

Multitudini parcendum, & multitudo habet multa specialia. Concl. 428.

MVLTITVDO † delinquens, prout Vniuersitas,& Ciuitas propter multitudinem digna est venia,sed tamen principales seuerius sunt puniendi,quia quod parcitur ob multitudinem,seueriori pœna punitur in principales delinquentes multitudinis. Bald.*cons.*363.*Venerabilis in Christo,n.*3.*ver.& scriptum est,lib.*3.plene Clar.§.*fin.q.*60.*n.*30.*ver.allegatur etiam,in fin.*† Contrarium,quod, imo multitudini solum parcatur , quando scandalum ex rigore pœnæ futurum dubitatur,alias si cessat timor scandali,non parcitur multitudini delinquentium.Clar.*d.*§.*fin.q.*60.*nu.*30.*in pr.* vbi dicit*communem,licet alias ipse teneat. † Vide Felin.in *cap.*2.*de*
præscriptio.in 9.*&* 20.*speciali*,sed plenior glos.in *c. comessationes*,44. *dist.*quæ declarat,nisi multitudo delictū velit excusare. † Amplia, quia si plures committant homicidium,licet constet, quod omnes commiserint,ex quo tamen non constat,quis intulerit vulnus lethale,omnes puniuntur pœna extraordinaria, sed non tenentur omnes de homicidio.Dyn.*cons.*41.*Quæstio talis est,continetur,n.*2.*&*
*seq.*vbi,quod incertitudo hoc operatur.Vide,*Homicidium. Concl.*
149.†Amplia;quia vbi totus populus ciuitatis est hæreticus,inquisitor debet supersedere,& consulere Papam.Felin.in *c.*2.*n.*3.*in fin.ver.*9.*de præscript.*† Amplia;quia pœna remittitur,quando multitudo peccauit,vel deliquit,glos.in *c.*1.51.*distinct.in ver. remittando*,ita Felin.in *c.*2.*de præscript.n.*4.*ver.*28.& videtur quasi de iure diuino,vt in Psal.97.in fin.ibi : *Iudicabit orbem terrarum in iustitia, & populos in æquitate*,licet in Psal.95.in fin.*Iudicabit orbem terra in æquitate,& populos in veritate sua* , quod videtur arguere contrarium. † Declara multis modis;quia aliquādo multitudini parcitur,quandoque tota punitur,quandoque aliquid dimittitur, & quandoq; principales soli puniuntur,late Felin. in *cap. dilecta. de except.per tot.* maxime *n.*7.vbi de pœna afflictiua corporis,& in glos.in *c.comissationes,in vers.cum multitudine*,44.*dist.* † Et ob populum multum, & scelus quandoque manet inultum,*l.pen.in fin.ff.ad l. Cornel.de sicar.* Ægid.Bella.*cons.*20.*n.*5.

Muranum Oppidum, eiusque statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 429.

MVRANVM †est oppidum in diœcesi Torcellarum.Bald.*cons.*
191.*Casus lib.*1.† Abbas,seu Prior Sancti Cypriani de Murano est exemptus, habet Ecclesiam S.Ioannis Baptistæ in loco detto la Costa, Arien. diœcesis, fundatam ab ipso Abbate,in qua præscripsit iura Episcopalia,præterquam respectu solutionis candelæ,quæ fit Episcopo Arien.Bald.*cons.*191.*per tot.lib.*1.†Prior Murani in concessione sibi facta de Ecclesia S. Matthiæ tenetur exhibere Episcopo Torcellarum duas ampullas vini puri per octo dies ante festum S.Matthiæ singulo anno.Fulg.*cons.*231.*In quadam instrumento*,vbi,quod tenetur ad vinum, non ad ampullas cum vino,nisi obseruantia esset in contrarium.

Muri terrarum cuius sint. Concluſ. 430.

MVRI† Castrorum particularium sunt dominorum; ideo possunt vendi,prout aliæ res;quia non sunt sancti,& nō veniunt sub iurisdictione,& concessione iurisdictionis.Fulgos.*consil.* 221.
*per tot.*vbi loquitur in muris castri S.Ioan.ad cissum Senarum.† Et
fossata castri sunt pars castri,vel fundi, *l. prædia,* §. *pen.ff.de fund.instruct.*ita Guidop.*sing.*448.*in fin.ver.verum fossata.*†Et communitates tenentur ad constructionem , & manutentionem murorum
ciuitatum,*l.omnes, C. de oper. public. la seconda*,vbi,quod tenentur, tam ad nouos muros conficiendos,quam etiam ad veteres reparandos.† Et nullus quantumcunq; priuilegiatus excusatur,quin teneatur concurrere,*l.ad portus, C.de oper.public.*† Declara tamen; quia si muri Ciuitatis fabricantur in solo particulari,& inseruant propterea vsui particularium personarum , tenentur particulares prædicti reparare suis sumptibus,*l.turres, C,de oper.public.*† Limita, quia muri Ciuitatum,vel Castrorum non possunt capi pro exequutione etiam decimarum , vel cuiuscunque alterius creditoris.Bellen.*tract.de charit.subsid.q.* 88.*n.*2.alleg.
Bald.in *l.etiam, C.de exequut.rei*
iudic.

Mun

Muri Ciuitatum ſancti,& qualiter procedat. Concluſ. 431.

1 MVRI † Ciuitatis Romæ Sancti dicuntur, & ideo in nullius bonis ſunt. Fulg. *conſ.221. Quatuor nobiles, in pr. Inſt. de rer. diuiſ.* §.
2 *ſancta.* † Extende in aliis muris aliarum Ciuitatum; quia idem eſt.
3 Fulg. *d. conſ.221. in pr.* † Extende forte in muris caſtrorum, qui ſunt
4 communitatum, & municipiorum. Fulg. *d. conſ.221. in pr.* † Reſtringe in muris caſtrorum nobilium, & particularium perſonarum; quia non ſunt ſancti, neq; ſacri, & ſunt in bonis dominorũ. Fulg.
5 *d. conſ.221. in pr.* † Muros Ciuitatis perforans tenetur pœna mortis, *l. 1. & 2. ff. ne quid in loco ſacro.* Guido Pap. *deciſ.232. in fin.* Decian.
6 *tract. crim. lib. 7. c. 36. n. 10.* † Reſtringe, niſi fieret ad beneficium publicum, ornatum meliorando, gloſ. & text. in *dd. l. 1. & 2. ff. ne quid*
7 *in loco ſac.* Ialin *l. ex hoc iure, num. 13. ff. de iuſtit. & iur.* † Reſtringe in muris caſtrorum; quia eſt pœna arbitraria. Rol. à Val. *conſ. 84. nu.*
8 *25. & ſeq. lib. 2.* † Contra reſtrictiones eſt text. in *l. ſacra loca,* § *. muros,*
9 *ff. de rer. diuiſ.* † Declara; quia priuatus non poteſt, vniuerſitas poteſt meliorare, ita Decian. *lib. 7. p. 2. c. 36. n. 10.*

Murus communis quando dicatur, vel non. Concluſ. 432.

1 REGVLARITER † murus communis dicitur, quando eſt diuiſorius. Bart. in *l. damni infecti. 43.* § *. cum parietem, & in l. inter quos. ff.*
2 *de damn. infect. l. parietem. ff. de ſeruit. vrban. prædio.* Caſtr. *conſ.334. Incipiendo, in pr. lib. 2.* † Quandoq; tamen dicitur communis pro indiuiſo, veluti ſi quilibet habet in eo trabes perforantes totum murum, pro diuiſo vero dicitur, quando quilibet immittit trabes ſolum vſq; ad medium. Cæpoll. *de ſeruit. vrban. prædio. tit. de muro communi. c. 40.* & Soc. *conſ. 44. lib. 4.* Bar. in *d. l. inter quos. ff. de damn. infect.*
Caſtr. *d. conſ. 334. in pr. lib. 2.* Ædificare quando poſſit habens parem. & communionem, ſuper muro communi, vel non. Vide, *Edi-*
3 *ficare. Concl. 37.* † Declara; quia quando murus eſt communis, ſed adinuentus ad aliquam ſeruitutem, pura, vt ſubſtineat tecta, vel vt diuidat, ſocius non poteſt ſine alio ſocio ædificare ſuper dicto mu-
4 ro communi. Caſt. *d. conſ. 334. per tot. li. 2.* † Limita; quia murus proprius dicitur illius, qui ſolus habet vſum muri, vt quia in eo ſolus habet trabes tecti; quia vſus eſt loco traditionis, & ex traditione
5 acquiritur dominium. Caſtr. *d. conſ. 334. Incipiendo, in prin. lib. 2.* † Extende, quando vnus ſolus habet feneſtras perforantes totum mu-
6 rum ad lumen accipiendum. Caſtr. *d. conſ. 334. in princ. lib. 2.* † Extende, etiam ſi alius vicinus ex parte ſua fecerit in eo aliquas feneſtras paruas vſq; ad dimidium; quia potuit facere clandeſtine, & quia non deſtinatur murus ad hoc, & hoc quando conſtat, quod alter habet vſum tecti ſolus ſuper muro, & habet feneſtras penetrantes. Caſtr. *d. conſ. 334. circa med. verſ. nec obſtat, lib. 2.* licet non firmet pro abſoluto.

Muſca quid ſit. Concl. 433.

1 MVSCA † eſt animal viliſſimum ad nihil omnino vtile; ideo inoleuit prouerbium, hæc res, hic ſermo, hoc argumentum non valet vnam muſcam. Signor. *conſ. 155. n. 18.*

Mutatio voluntatis præſumitur, & quando ſecus. Concluſ. 434.

1 PRATER † exhæredans fratrem, & inſtituens vxorem hæredem
2 calore iracundiæ; vt quia tempore teſtamenti fratres erant in diſcordia, ſi pacificati fuerint, præſumitur ex obliuione non reuo-
3 caſſe teſtamentum; ideo mutatio præſumitur de iis, quæ per iracundiam fiunt. Anch. *conſ. 356. Ex ſerie, in fi.* Vide, *Voluntas præſumi-*
4 *tur, &c. Concl. 286.* † Amplia; quia teſtator, qui fecit teſtamentum tempore, quo habebat vxorem ſterilem, ſi moritur vxor ſterilis, & ſuſcipiat aliam vxorem, quæ filios procreauit, præſumitur mutatio voluntatis. Bologn. apoſt. ad *conſ. 10. de Anan. 28. n. 14. ver. ſecun-*
5 *da coniectura.* † Amplia; quia ſi teſtator in originali teſtamenti ſui rogato, quem penes ſe retinebat, fecit apoſtillas, & correxit, etiam quod apoſtillæ non ſint rogatæ, neq; in præſentia alicuius, ſi reſpiciunt hæredis inſtitutionem, cenſetur reuocatum teſtamentum, & mutata voluntas, & hoc ſufficit. Io. de Ana. *conſ. 28. Viſis, & ponde-*
6 *ratis, in pr.* vbi Bologn. in apoſt. plene. † Limita; quia mutatio voluntatis non præſumitur in iis, quæ de ſe ſunt bona, *c. maiores, de ba-*
7 *ptiſmo.* Rom. *conſ. 295. Donatio, in 7. in fi. cum ſeq.* Alex. *conſ. 81. Reuocatur in dubium, n. 4.* vbi apoſt. in *ver. voluntatis,* dat concord. *lib. 5.* † Extende; quia imo regulariter mutatio voluntatis non præſumitur, ſed continuatio, & qui dicit mutationem factam, debet iſtam probare. Rom. *d. conſ. 295. n. 8.* vbi apoſt. magna in *ver. mutatio,* dat plu-
8 ra concord. & extendit. † Et ideo, qui ſemel conſtituit N. procu- 6
ratorem ſuum abſentem, præſumitur perſeuerare in eadem vo-
luntate, niſi conſtet de contrario. Alex. *conſ. 81. n. 4. lib. 5.* † Et qui 7
promiſit dotare velle de ſuo filiam amici, vel conſanguinei propter patrem filiæ, ſi poſtea dotauit, præſumitur contemplatione
patris, prout dixerat; quia non præſumitur voluntas mutata. Alex.
conſ. 43. Ex iis, per tot. maxime *num. 5. & 6. ver. nec etiam prædictis, lib. 7.*
Vide, *Animus. Concl. 335.* Vide, *Beneplacitum alicuius. Concl. 89.* Vide, *Corrigere ſeipſum incontinenti. Concl. 1046.* Vide, *Voluntas præſumitur durare. Concl. 286.* † Limita; quia non præſumitur reuocatio pro- 8
curatoris, niſi conſtet; quia mutatio voluntatis non præſumitur,
& dato, quod eſſet facta quoad ignorantes, qui ſoluerunt, liberantur. Anchar. *conſ. 63. Motiua, num. 4. ver. circa quartum.* Alex. *conſil.*
162. n. 2. verſ. confirmantur, lib. 5.

Mutare conſilium in melius quando liceat. Concluſ. 435.

LICITA † eſt mutatio conſilii in melius, *authent. de nupt.* §. 1. Bald. 1
conſ. 463. Recolo me, alias *in fi. lib. 5.* Vide, *Facti ſeries, iuris, &c. Con-*
cluſ. 13. † Et potius debet quilibet ſeipſum poſſibili honeſtate cor- 2
rigere, quam expectare, vt ex querela partis læſæ ab alio corrigatur, ita Fulgoſ. *conſ. 162. Viſis, col. 2. in princ.* qui loquitur in iudice. † 3
Et Doctor, qui conſuluit pro vna parte, poteſt ex nouiter deductis in facto conſulere, & iudicare contrarium, vt fecit Bald. *conſil.*
161. lib. 3. vbi conſuluit pro Terdonenſibus contra Papienſes, poſtea iudex factus inter partes pronunciauit ad fauorem Papienſiũ,
contra quos conſuluerat, vt per Bald. *conſ. 251. Sententia, quam tuli-*
mus, lib. 5. vbi oſtendit, quod factum aliter ſe habebat, quam ſibi
fuerit dictum, qñ conſuluit pro Terdonenſibus. † Idem Anchar. 4
conſ. 317. conſuluit, quod contra tertium poſſeſſorem potuit agi non excuſſo fiſco, qui ſucceſſit debitori, quia dicitur potius tertius poſſeſſor, quam hæres, contrarium conſuluit *conſ. 322.* vbi, quod
in eum tranſeunt omnes actiones etiam perſonales, ideo debet fieri excuſſio, & quod mutat conſ. † Et idem Bald. *conſ. 180. lib. 1.* 5
conſuluit ſtatutum Mediolani de præſcriptione 10. annorum non habere locum contra hypothecam, ſed ſolum in bonis ſtabilibus,
contrarium vero conſuluit *conſ. 463. Recolo me alias, lib. 5.* vbi dicit,
quod conuenit mutare opinionem in melius, & quod primum conſilium fecit, dum eſſet iuuenis; ſecundum vero dum eſt ſenex,
& maturius deliberat, & huic ſecundo conſilio ſubſcripſere Chriſtoph. Caſtillio. Ioann. Caſtill. Vicarius Epiſcopi, & Gualterius de
Zaziis. † Et iudex ordinarius, qui tulit ſententiam nullam, poteſt 6
illam reuocare, & ſe ipſum corrigere, & in melius reformare. Pet.
Anch. *conſ. 67. in pr.* Eccleſia quoq; mutat ſententiam ſuam in me-
lius, *c. fraternitatis, de frigid.* Ancha. *d. conſ. 67. in prin.* † Sancti Doc- 7
tores, prout Beatus Auguſtinus ſe ipſum corrigit in melius, *ca. certe,*
12. q. 1. Anch. *d. conſ. 67. in prin.* † Imperator ſe ipſum corrigit in me- 8
lius, *auth. de nupt.* §. 1. Anchar. *d. conſ. 67. n. 2.* † Magnæ ſapientiæ eſt 9
reuocare male geſta, *c. magna, 22. q. 3.* Abb. *conſ. 41. Videndum, col. 1.*
in fin. vbi, quod Papa poteſt reuocare confirmationem alienationis bonorum Eccleſiæ; quia adminiſtrator eſt, & non poteſt tollere bona Eccleſiæ ſine cauſa, niſi cum peccato mortali, *c. non liceat*
Papæ. 12. q. 2.

Mutatio, & alteratio ſtatus rei quid operetur. Concluſ. 436.

ALTERATIO † & mutatio ſtatus rei non præiudicat illis, qui- 1
bus res eſt ſuppoſita, neque perſonis in re alterata exiſtentibus, & ideo ſi Papa mutat ſtatum monaſterii apponendo alios religioſos, intelligitur ſine præiudicio religioſorum præſentium, &
in dicto monaſterio degentium, quibus non præiudicatur, donec
vixerint, quin ſint de illo monaſterio alterato. Petr. de Anch. *conſ.*
352. Monaſterium S. Michaelis, in princ. quod duplicatur *conſ. 424. Pro*
clariori. † Extende; quia ſi Parochialis vnita fuit monaſterio, & 2
propterea inſtitutus fuit Vicarius perpetuus, reuocata vnione nõ
reuocatur Vicaria; quia mutatio ſtatus rei non præiudicat habenti ius in re mutata. Anch. *conſ. 404. Tria dubia, n. 15. & ſeq.* vbi ponit
plura exempla. † Extende; quia ſi in monaſterio vnius religionis 3
ex cauſa Papa mutet ſtatum ponendo monachos alterius religionis, prout factum fuit in monaſterio S. Michaelis in Boſco Bononiæ, antiqui fratres retinent ius ſuum, vt acquirant monaſterio, &
alimentari debeant; quia mutatio ſtatus non præiudicat. Anchar.

d.cons.352.*Monasterium,in prin.*quod est subscriptum ab Anto.Butr.
4 & duplicatur *cons.*424.†Extende;quia mutatio status rei, vel personæ non præiudicat habentibus ius quæsitum,siue iure communi,siue iure speciali.Anch.*d cons.*404.*n.*15. *& seq.* vbi reddit rationem;quia res transit cum onere suo.† Extende; quia inhabilitas
5 superueniens circa actum consummatum,& perfectum non præiudicat;quia multa facta tenent,quæ fieri prohibentur.Ancha.*d.*
6 *cons.*404.*n.*17.†Limita:quia mutatio,& alteratio status rei inducit mutationem dispositionis circa rem mutatam; ideo bona emphyteutica si mutantur,& fiant libera,perdunt naturam emphy-
7 teuticariam.Anch.*cons.*143.*Casus est talis,n.4.ver.ex isto indulto.*† Extende,vt idem sit,quando fit alteratio,vt emphyteusis transeat ad omnes hæredes, prout de ecclesiastica concessum est Ferrariæ; quia attenditur status nouæ alterationis, non autem status antiquus.Anch.*cons.*171.*Casus est talis,*& imo stipulatio facta vno modo regulatur secundum mutationem à Principe factam.Anchar.
8 *cons.*393.*Visa diligenter,in princ.* † Extende in omnibus rebus, in quibus mutatur status,& substantia rei,etiam iura disponentia de
9 eis sunt extincta.Anch.*d.cons.*143.*nu.*5. vbi ponit plura exempla.† Limita;quia pacta intelligi debent , rebus sic stantibus,non au-
10 tem mutato statu.Anch.*cons.*204.*in fin.n.*15.† Limita; quia variato statu rei, & personæ variantur conuentiones,pacta,priuilegia, & omnes dispositiones. Anch. *consil.* 204. *Pactum vnius,num.*12.*&*
11 *consil.*171.*in princ.& 393.in princ.*† Extende; quia noua res nouum consilium capit,& quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.Anch.*cons.*204.*n.*12.Vide,*Dispositio omnis intelligitur. Concl.*502.
☞ Vide,*Emergens nouum,nouo,&c.Concl.*145. Vide, *Facta multa tenent, quæ fieri. Concl.*12.

Mutatio nominis quando licita,vel non. Concl. 437.

1 MVTATIO† nominis, si fiat in fraudem ad decipiendum,est prohibita,& mutans punitur pœna falsi. Bart.in *l.falsi nomi-*
2 *nis*,per illum tex.*ff.de falsi*.gl.in *l.*1.*C.de mutatio.nomi. in ver. fraude.* † Amplia; quia assumens sibi nomen magistratus tenetur nedum pœna falsi,sed etiam pœna l.Iuliæ maiestatis,*l.*1.*& l.*3.*in fin. ff. ad l. Iul.maiest.*vbi Ang.Bar.in *l.*1.*num.* 64. *C. de dignit.lib.*10.Guid.Pap.
*decis.*423.*in princ.*Tiraq.*tract.de nobilit.c.*13.Gig.*de crimin. læsæ maiest.*
3 *lib.*1.*q.*12.*n.*15.*& seq.*Capic.*decis.*130.*n.*21.Tholos.*decis.*401.†Contrarium,quod imo requiratur,quod turbandi animo iurisdictionem Principis fecerit per illa verba,*dolo malo*,ita Decian.*tit. de crimin.læsæ maiest.c.*9.*lib.*7.*n.*5.vbi etiam dicit procedere illum tex.in *l.*3.*ad l.Iul.maiest. in fin.* vt sit ibi pœna mortis in assumente magistratum circa grauiora,vt quia occiderit, vel occidi mandauerit; secus si leuiora exercuerit ; quia punitur pœna extraordinaria. Andr.de Isern.in *constit.reg.tit.de homicid.punien.in ver.occidisse.* Caccialup.in *l.omnes populi,n.*32.*vers.oct auo,& vltimo.ff.de iust.& iur.* Gig.
4 *de crimin.læsæ maiest.lib.*2.*q.*55.*n.*3.Menoch.*de arbitr.cas.*120.*nu.*2.† Declara;quia non sufficit assumere nomen magistratus, nisi etiam factum sequutum fuerit sub illo nomine falso assumpto,vt si assumat nomen ex publico concedi solitum, vel à principe, sufficit, quod gesserit ea,quæ competunt ex publico;quia ex quo deliquit in Principem,dolo malo gessisse dicitur,& pœna mortis punitur. Bald.in *l.data opera,n.*50.*C.qui accus.non poss.* vbi dat exemplum de Comite Palatino,qui legitimauit,de Notario,qui rogauit instrumenta,cum non essent tales,& alia exempla supra in *ver.Maiestatis*
☞ *læsa.Concl.*7.& ita etiam declarat Alexand. in *addit. ad Bart. in l.eos,* §.*qui se pro milite, ff. de falsi.* vbi vult,quod sola assumptio nominis non habet dolum malum,quod requiritur in crimine falsi, sed ita demum,si facit actum spectans falso nomine assumpto. Felin. in *proœm.decret.n.*37.*& seq.*& plenius Bon.de Curtil.*tract. de nobilit.*
5 *in*3.*part.n.*166.† Declara; quia dolus malus non importat necessario,vt requiratur animus vsurpandi iurisdictionem à Principe; quia sufficit dolus malus in assumendo nomine officialis , & ad sui commodum aliquid gerendo,vt talis; quia text. in *d. l.*3. *in fin.* hoc non dicit,vt per allegatam præcedentem declarationem, &
* in ampliatione , & exemplum allegatum de Bart. communiter* approbato in *l.omnes populi,ff.de iustit.& iur.in prim.a quæst. princ.in* 8. *quæst.*super quo Decia.se fundat,non facit ad propositum;quia ibi statuentes non fecerant statutum vt magistratus,sed simpliciter; ideo non mirum,quod sit necesse, quod animo vsurpandi iurisdictionem;quia non constat ibi, quo animo , sed si assumpsissent personam fictam magistratus,& fecissent legem,vel statutum, illud requisitum euanescet sine dubio;quia dolo malo fecissent,
6 quod sufficit.†Declara tertio,vt per Capic.*decis.*130.*n.*21.*& seq.* & maxime *n.*25. vbi distinguit,quod assumens magistratum,& gerens officium magistratus punitur pœna mortis naturalis,&confiscationis bonorum,si vero aliud officium gerat, non magistratus,prout exactoris,non est pœna capitalis mortis naturalis,sed simpliciter capitalis,vel extraordinaria,per *l.fin. C. de diuer.offic.lib.* 12.*circa fin.& in l.probatorias,eod.tit.* † Amplia;quia falso sibi assumens nomen nobilis,vel Doctoris,aut iudicis , seu Comitis, vel Notarii incidit in crimen falsi.Bon.de Curtil.in *d.tract. nobilit.nu.* 7 *parte.n.*165.*& seq.*sequitur Chassan.in *consuetud.Burgund.fol.*214.*n.* 9.*vers. & ideo,* & idem Bon.ponit etiam exemplum in clerico,& milite,vbi declarat,quando cum assumptione nominis fecit actus, vt ipse dicit,qui non est lupus,non debet sibi assumere pellem lupi,vt videatur talis,allegat Bald.in *l.fucandæ.C.quæres ven.non.*†Extende; quia si cum mutatione præd. concurrit dignitatis honor, etiam pœna sacrilegii punitur.Bon.de Curt. *d. tract. de nobilit.nu.*2. *part.n.*166.† Amplia,vt idem sit,si quis assumat nomen,vel officium 9 alterius in dedecus,& opprobrium;quia tenetur pœna falsi,& si est dignitatis,& honoris,tenetur pœna sacrilegii.Bon. de Curtil. *d.tract.at.de nobilit.part.*3.*n.*169.†Extende, vt etiam ad instar crimi- 10 nis læsæ maiestatis puniantur,qui reseruata ad honorem,& vsum principis,& familiæ assumit,*l.temperet.C.de vestib.&ornam.lib.*11.quem citat etiam Bald.in *d.l.fucandæ,C.quæres vendi non poss.* pro illo Prouerbio,qui non est lupus,nō sibi assumat pellem lupi, pœna mortis naturalis.† Amplia;quia in dubio mutatio nominis, & patriæ 11 præsumitur facta in fraudem,*l.qui testamen.ff.de probat.*Rom.*consil.* 216.*n.*2.*ver.cæterum*,vbi plura adducit, & dato, quod quis exprel- serit se ciuem certi loci ad obtinendum officium, & sit etiam ciuis alterius loci,per quam ciuilitatem non potest assumi , attenditur qualitas nociua,quam tacuit.† Limita; quia si miles,vel Doctor 12 falsus postea efficiatur miles,vel Doctor,tunc falsa insignia, quæ gestabat,poterit licite gestare.Roman.*sing.*729. *Quidam vrtur.* †13 Limita;quia regulariter mutatio nominis sine fraude est licita.l.1. *C.de mutatio.nomin.*

Mutatio substantiæ actus potius admittitur, quam repugnantia.Concl. 438.

MVTATIO† status, & substantiæ actus facilius admittitur, 1 quam quod actus repugnans compatiatur. Oldr. *consil.*171. *ver.quod ergo,num.*5.vbi multa similia ponit.Vide,*Repugnantia.Concluſ.*203.

Mutinæ Ciuitas,statuta,consuetudines, & priuilegia. Concl.439.

CIVITAS† est Imperii.ciuitas Mutinæ; ideo in ea seruatur in 1 ciuile in concernentibus successionem,& temporalia, non aurem ius Canonicum.Ang.de Perus.*cons.*29.*Titius existens,inst. de per tot.*† Insignem ciuitatem esse dicit Alexa.*cons.*74. *Viso testamen-* 2 *to,num.*9.*lib.*1. & quod in ea est copia Notariorum magna.† Etiam 3 Lombardia,sicut est etiam Mantua, sed sub diuersis principibus, & ideo ciuitates Lombardiæ reputantur singulæ,vt prouinciæ,qui sunt sub diuersis principibus. Alex.*cons.*57.*Ponderatis.n.*5.*ver.& videtur,quod,lib.*3.†Superiorem recognoscit, & ideo illius Priores, 4 & regimen non possunt prorogare instantiam compromissi sine consensu compromittentium. Alex.*cons.*82.*Ponderatis.n.*4.*& seq. lib.*5.†Mutinam allegat gl.in *cap.*1.§.*naturales,in ver.legitimi,tit.de feud.defunct.contentiosit* , vbi ait fuisse determinatum,quod legitimati succedant in feudo,quando in specie ad feudum per Principem fuit facta legitimatio,& sequitur Calder.*cons.*308.alias *Concamed.ver.& idem dico,de feud.* † Bellum fuit alias pro territorio 6 Mutinæ,vt refert Cald.*cons.*366.alias 37.*detestam.*† Mutauit statu,† & effecta subdita Ecclesiæ,& missus est Legatus , & pro pacifico statu factæ sunt multæ prouisiones de anno 1474.vt in *cons.fi.dub. lib.*1 quod est Ludou.Bologn.†Ecclesia Cathedralis Mutinæ habet exiguos redditus propter bella , & occupationes, vt ingrata prouisionis dictæ Ecclesiæ narratur.Angel. *cons.*274. *Bonifacius Episcopus.* † Planursium fuit ab Imperatore concessum Comiti de Montecuculo,sed postea fuit direptum,adeo quod amisit iura,& iurisdictionem.Alex.*cons.*43. *De celerrima,lib.*1.† Guerram habuit cum calamitate Mutina tempore Petri de Anch. ideo consilium esse locum restauro promisso tempore guerræ,etiā durante treuga;quia prope fuerunt deprædantes etiam durante treuga, *consil.* 88.*Præmissa facti serie per tot.*†Episcopalis constitutio Mutinæ con- tra vsurarios,seu prouincialis,super qua consuluit Anch.*cons.*435. *Viso,& diligenter*,operatur,quod testamentum est nullum factum ab vsurario manifesto,si non est seruata forma constitutionis,quæ potest addere pœnam,& solemnitatem maiorem iuri Canonico, & requirit citationem eorum, qui sunt certi, item, quod detur idoneus fideiussor pro quantitate declaranda per Vicarium, & nulla

12 multa alia. † Monasterium S. Antonii Mutinæ fuit granatum à Bonifacio VIII. soluere perpetuo pensionem annuam librarum 1500. Monasterio Montis Maioris, super qua Rom. *cons.369. Circa primum*, dicit esse nullam, quia excessiua, & quia Papa non fecit de potestate absoluta, sed de ordinaria, quia nulliter citauit, & nō obstat solutio facta, quia metu excommunicationis, & in 3. *dub.* dicit hoc monasterium esse immediate subiectum Sedi Apostolicæ, & habet priuilegium, ꝙ non possit se obligare, nisi de consensu Ca-
13 pituli generalis, & valet, & ligat ignorantes. † Spilamberti castrū est in districtu Mutinæ, de quo sunt inuestiti Nobiles de Rangonibus masculi, cū clausula, quod si vnus eorū delinqueret, etiam in persona domini, feudum nō redeat ad dominum, sed ad descendentes, vt per Alex. *consil.103. Videtur, lib.1.n.17. ver. quinimo*, vbi de
14 hac clausula. † Habuerunt inter se discordias isti nobiles, & propterea dicit Alex. *d cons.103. in pr. ver.6. lib.1.* ꝙ Dux Mutinæ propter discordias præcepit, quod omnia feuda familiæ ponerentur in manib⁹ Comitis Guidonis, & hoc sub pœna indignationis: interim dum castrū Spilamberti spectaret ad Comitē Vgucionem,
15 Vincislaum, & Nicol. ipse Comes Nicolaus cū 300. equitibus, & totidem peditibus armatis ingressus in arcem Spilamberti eiecit alios socios condominos, & concludit Alex. ꝙ tenetur tanquam caporalis ad quadrupli restitutionem eorum, quæ fuerunt perdi-
16 ta, & per violentiam asportata. † Dux Mutinæ non potest ex inobedientia vasalli sui reputare illum rebellem proprie, & taliter, quod possit offendi impune, quod non habet locum in inferiori-
17 bus principibus. Alex. *cons.103. Videtur, in fi. ver. nō obstat, lib.1.* † Cōmunitas Mutinæ cum habeat superiorem, nō potest alienare sine licentia superioris, prout adultus sine curatore. Ang. Aret. *cōs.94.*
18 *in casu conting n.12. & seq. ver. cum dictū Commune.* † Statuere tamen potest etiā auferendo generaliter ius suum priuatis ob publicam vtilitatem. Alex. *cons.190. Mature digestis. per tot. lib.2.* † Molendina habentes tenentur facere, & restaurare vegetes canalis Communis Mutinæ stante statuto ita ordinante, & cōsuetudine introducta, etiam si esset iniusta; quia respicit publicam vtilitatem, & licet loquatur de constructione, habet locum in refectione ex identi-
19 tate rationis. Alex. *d. cons.190. per tot. lib.2.* vbi multa cōgerit, & tollit contraria. † Consuetudo prætenditur Mutinæ, quod fantolastris, quibus legatur dos, non debeatur, nisi seruiant in domo vsq; ad 20. annos, sed tamen Alex. *cons.20. Viso processu, n.7. ver.2. principaliter. lib.2.* ait non probari, & sufficere ætatem 16. annorum.
20 † Consuetudo est Mutinæ, quod Canonici Mutinenses possūt testari de fructibus præbendarū suarum percipiendis per annum, quæ valet, vt per Barb. in *c. fin. de pecul. cleric.* quē sequitur, & refert
21 Bello. *cons.3 Curatus Ecclesiæ. n.9. ver. quæ consuetudo.* † Tuscani sunt
22 Mutinenses. Abb. *cons.53. lib.2. in casu consilii.* † Consuetudo Mutinen. reprobatur *in c. fin. de spons duorum*, vbi, quod in ciuitate si quis contraxisset cum duabus, habebat vltimam, si primo cum ea con-
23 summasset matrimoniū, & dicitur damnata consuetudo. † Consuetudo non probatur, quod in instrumentis Mutinæ factis non debeat præponi nomē Imperatoris. Abb. *cons.53. Attingendo. per tot. lib.2* vbi in fi. dicit, quod ciuitas nō posset inducere hanc consuetudnem in iis, quæ respiciunt honorem Imperatoris, licet nō fir-
24 met. † Statutū Mutinæ de lucro doris antiquū, & nouum dispo-
nt, quod maritus lucretur dimidiam dotis; ideo mulier, quæ ex primo matrimonio reliquit filios, si instituit patrem hæredem, filiis reliquit certum quid iure institutionis, & maritus soluerit patri dimidiā, tanquam hæredi, debent filii agere contra auum maternum ad supplementum, nō autem contra hæredes vitrici, quia
25 actio non datur. Fulg. plene *cons.59. Domina Beata.* † Nata ex incolareputato ciue gaudet beneficio statuti, etiam si sit nupta forensi.
26 Alex. *cons.20. Viso processu, in fin. lib.2.* † Banniti secundum formam statuti Mutinæ possunt impune offendi, & sunt priuati omni actu legitimo, & consequenter nō succedunt, quia habentur pro mor-
27 tuis. Alex. *cons.75. Visis, lib.1.* † Statutū Mutinæ tria prohibet, cum Bononiensibus non posse obligari personaliter: item obligationem bonorum, & dationem in solutum, super quo Ant. de Butr. *cons.35.* dicit, quod nō habet locum in restitutione dotis; quia impediret matrimonium, & quod non tollit tacitam legalem hypothecam pro dote, & quod mulier pro dote potest accipere bona stabilia, & vendantur districtuali, vel restringi debet ad dationem
28 in solutum voluntariam non præcedente obligatione. † Statutum, quod bona non cadant in non suppositum, & non supposit. non succedant, quod non comprehendit religiosos, & Ecclesiasticos, alias esset contra libertatem Ecclesiasticam. Zabar. *consil.102.*
29 *circa fi. ver. de statuto autem.* † Statutum Mutinæ, seu decretum regiratum instatutis contra vsurarios, & pro eis continet, quod mutuantes Hebræi puniantur in 25. scutis, si non sint socii habentium priuilegium, si vero sunt socii, eis fiat ius executiuum, quod statutum quantum est pœnale, nō extenditur, si Hebræus non habens priuilegium suo nomine mutuet gratis, sed bene in quantum est
Iurarius, non habet ius executiuum. Io. de Im. *cons.85. In casu præmisso, per tot.* † Statutum Mutinæ super captura debitoris admittit, 30
quod possit capi in executione sententiæ, etiam quod tenuta esset capta, & sic facta executio realis. Ang. Aret. *cons.8.n.4. ver. venio ad secundum.* † Item statutum de sententiis, & laudis executioni man- 31
dandis, & statutum de vocatis in iure, & non venientibus, quæ videntur esse contraria, conciliantur; quia statutū de vocatis in iure, loquitur de pignore prætorio, aliud de pignore iudiciali, quæ sunt diuersa. Ang. Aret. *d. cons.8.n.11. & seq. per tot. ver. capio tertiam.* † Statutū Mutinæ circa solemnitatem in contractibus minorum 32
adhibendā, & alias non valeat contractus, non habet locū in casu iurato; quia tunc obligat iuramentū non seruata solemnitate. Alex. *cons.38. Visa petitione, per tot. lib.3.* vbi maxime *n.9. in fi. cum seq. ver. postremo*, dicit, quod etiam si faceret mentionem de iuramento, & illud tolleret, nō posset; quia spectat ad Ecclesiam, non ad seculares, & iterū *cons.29. Clarissime Doctor*, maxime *n.14. & seq. lib.7.* vbi, quod siue loquatur in rem, siue in personam, siue dirigat verba in creditorē, siue in debitorem, siue in ambos, non potest tollere iu-
ramentū. † Item statutum Mutinæ, quod qui venerit ad habitan- 33
dū in ciuitate nō possit conueniri, vel molestari ab aliquo forense ex quocunq; contractu, vel debito; quia nō habet locū in contractu iurato, quem habet forensis. Alex. *d. cons.38.n.11. lib.3.* † Cōpro- 34
missum non potest fieri in forensem, & factū non valet, & laudum est nullum secundū statutum Mutinæ. Alex. *cons.82. Ponderatis, in fi. ver. potest etiā dici. lib.5.* † Statutum Mutinæ, seu constitutio Prin- 35
cipis in statutis registrata, mandat, ꝙ instrumenta Notarii mortui possint demandari authenticari per hæredem alicui Notario matriculato, vel quod habens causam à Notario mortuo possit in authenticam formam releuare, dummodo auscultauerit, & concordare inuenerit cum originali, quæ omnia debent constare, plene Alex. *consil.198. Viso, n.5. & seq. ver. præterea ex forma prouisionis. lib.7.*
† Item, quod omnia instrumenta debeant describi in memoriali- 36
bus Communis Mutinæ per Notarium ad ipsum officium deputatum, alias sint nulla, & licet infirmitas excuset, non tamen creditur soli Notario de infirmitate, vel alio impedimento. Alex. *d. consil.198.n.8. ver. non inuenio. lib.7.* † Statutum criminale Mutinæ, 37
quod deponens falsum puniatur eadem pœna, qua puniri debuisset ille, contra quem deposuit, si veritatem deposuisset, super quo Alex. *consil.55. In causa inquisitionis*, vbi *circa fin. lib.7.* dicit, quod est conforme iuri communi, sed non habet locum in eo, qui falsum deposuit non directe contra aliquem, vt delinquentem; quia tunc pœna erit arbitraria. † Statutum Mutinæ circa lauda, quod non 38
possit appellari, neque dici de nullitate, sed mandat, quod executioni mandentur ipso facto, loquitur, & comprehendit appellationem omnem, & non friuolam tantum, ideo tollit etiam recursum, vno casu excepto, quando in reductione petita allegaretur, quod latum fuit ex dolo, & fraude, vel corruptela iudicis, seu partis, vel propter falsitatem commissam; quia istis casibus est locus reductioni; quia statutum non comprehendit casum doli, & fraudis, aut falsitatis, & si comprehenderet, non valeret. Alex. *cons.139. Viso puncto, per tot. lib.7.* † Declara tamen; quia antequam iudex re- 39
cursus incipiat procedere, debet prius summarie cognoscere de dolo, fraude, seu falsitate, & si constat sibi de eo, procedit plenarie in causa, si non constat, declarat non esse procedendum, si dubia est probatio, in dubio pro recursu; sicut pro appellatione. Alexand. *d. consil.139. in fin. num.8. ver. habet tamen inprimis, lib.7.*

Mutus sine loquela potest multa, & quæ non. Concluſ. 440.

MVTVS † potest contrahere matrimonium signo, vel nutu, 1
quamuis verba essent necessaria ad matrimonium. Lap. *alleg.57. in princ. n.2. ver. venio ad secundum, iuncto ver. in contrarium, n.10.*
† Amplia, vt idem sit in eo, qui non est mutus, sed non intelligit 2
linguam; quia sufficit, quod intelligat factum consensum, & nutum, quia potest contrahere, ac si mutus esset. Host. *in c. ex literis. el. primo, in ver. intellexerit.* † Amplia; quia licet testamentum nutu fa- 3
ctum non valeat, tamen factum à muto cum nutu, & scriptura sua valet. Ang. *consil.258. Testator fecit*, vbi dicit tale testamentum valere etiam si non habeat clausulam, *cassans, &c.* & quod per illud reuocatur testamentum factum ad piam causam per testatorem, antequam esset mutus. † Amplia; quia mutus potest donare, & a- 4
lios contractus facere; quia si potest testari, quod difficilius est, potest etiam alios contractus facere. Alex. *consil.12. Viso instrumento, num.3. lib.1.* Vide, *Necessitas non habet legem, &c. Concluſ.19.*

Mutuum quotuplex, & eius specialia. Conclus. 441.

1 MVTVVM † triplex est, videlicet reale, & naturale; item chirographarium, item confessionatum, & ciuile. Bald. *consil.256. Actum fuit, num.2. in fin. ver. & confirmantur prædicta, lib.1.* Bald. *consil.457. in princ. lib.4.* vbi, quod naturale, & ciuile sunt species separatæ in mutuo, & vna non continet aliam. Alex. *consil.35. Visa*
2 *scriptura, num.2 & seq. lib.1.* duplicatur *consil.179. lib.2.* † Alio modo nominat Bald. *consil.456. Sciendum est, in princ. lib.2.* vbi, quod aliud est naturale, quando interuenit sola numeratio sine stipulatione, aliud ciuile, cui natura operatur, quando interuenit confessio, & subsequitur numeratio, aliud ciuile simpliciter, quando sola confessio interuenit, & lapsa sunt tempora excipiendi de non numerata pecunia, vbi idem dicit in dote. Alex. *d.consil.35. Visa scriptura, in princip. lib.1. & per tot.* quod duplicatur *lib. 2. consil. 179.* maxime
3 *num. 4. & seq.* † Alio modo deducit Castr. *consil.186. In causa, quæ vertitur Pisis, in princ. lib.1.* quod quatuor sunt species mutui, videli-
4 cet. † Primum est naturale mere, quando fit de meo tuum, veluti si numero tibi ex causa mutui pecuniam; quia oritur actio mera ex numeratione, quæ est actus naturalis, nulla interueniente fictio-
5 ne iuris ciuilis, *l.2. §. appellata, ff. si cert. pet.* Castr. vbi supra. † Secundum est naturale, cui cooperatur ius ciuile, vt quando interuenit numeratio; non tamen fit de meo tuum vere, sed ficte, vt in casu
6 *l. rogasti, in princ. ff. si cert. pet.* Castr. vbi supra. † Tertium est ciuile, cui cooperatur natura, vt quando interuenit numeratio; non tamen agitur ex ea; quia interuenit stipulatio incontinenti ante, vel post, quo casu oritur actio ex stipulatu, stipulatio est de iure ciuili, ergo, & mutuum, & tunc numeratio non parit actionem, sed im-
7 plet stipulationem. Castr. vbi sup. † Quartum est mutuum mere ciuile, quando in chirographo fit confessio mutui, nec constat de numeratione; quia tunc lapso biennio datur actio. Castr. vbi supr.
8 † Alio modo Bart. *consil.21. Visa prima, in princ. lib.2.* vbi, quod quoddam est mutuum naturale, quod contrahitur numeratione, & ex eo agitur certi condictione ex mutuo, & tunc causa actionis est ipsa numeratio, *l. si quis pro eo, §. si nummos. ff. de fideiuss.* & de hoc loquitur totus tit. *ff. si cert. pet.* quoddam est mutuum ciuile, cui fauet quandoque naturale, vt si stipulor à te centum ex causa mutui, vel numeratio sequitur, vel præcedit. Aliud ciuile, cui naturale non fauet, quia neque præcedit, neque sequitur numeratio, & in vtroque ciuili agitur ex stipulatu, non ex numeratione, & istæ actiones sunt adeo diuersæ, vt fideiussor de iudicato soluendo ex vna causa non teneatur ex alia, vbi apostill. in *ver. in secunda petitio-*
9 *ne.* † Confessio igitur super mutuo facta non probat numerationem, sed obligationem mutui ciuilis, vt dicit Alex. *consil. 90. Viso*
10 *instrumento, num.7. ver. vel dato, lib.3.* † Et agens ex vno mutuo, videlicet naturali, & reali, & probans ex confessionato non obtinet. Bald. *d.consil.256. per tot. lib.1. & consil.457. Factum sic proponitur, lib.4. in princ. & per tot.* vbi limitat in reo conuento; quia si articulauit solutionem, & numerationem, probet confessionem, & libera-
11 tionem obtinebit. † Declara tamen; quia appellatio mutui simpliciter intelligitur de ciuili tantum, & de naturali tantum; quia si non apponitur alia qualitas, venit omne mutuum, etiam in materia statuti de Gabellis soluendis pro mutuo. Angel. *consil.49 Repe-*
12 *ritur inter, num.2.* † Extende; quia si quis articulat mutuasse Seio centum, & inducit testes, qui deponunt de confessione, non obtinebit; quia confessio applicatur mutuo ciuili tantū intra biennium. Alex. *consil.35. Visa scriptura, num.2. lib.1.* quod duplicatur *con-*
13 *sil.179. lib.2.* † Contrarium tenet Apostill. ad *consil. Alexand.179.*
14 *lib.2. num.7. in ver. confessione.* † Declara; quia si in libello est facta mentio de numeratione, & sic libellus necessario concludat naturale mutuum, non sufficiunt testes de confessione, si vero libellus continet solum simplex mutuum, probata confessione probatur mutuum ciuile. Alex. *d. consil.179. num.7. ver. & expresse,*
15 *lib.2.* quod duplicatur etiam, *lib.1. consil.35.* Vide, *Agens ex vna causa, &c. Conclus.244.* † Tertio modo mutuum est, quod concurrit cum numeratione, & stipulatione, & est conformis in duobus membris, & difformis in aliis duobus membris, conformis est, si quis mutuat nomine suo, & stipulatur nomine suo, vel si mutuat nomine alieno, & stipulatur nomine alieno, istis casibus valet stipulatio alteri facta. Bald. *consil.416. Præmittendum est, in princ. lib.2.* difformis vero; si mutuo nomine meo, & stipulor alieno nomine,
16 vel è contra, vt ibi per Bald. Vide, *Stipulari alteri per alterum, &c. Concl.703.* † Cognoscitur autem mutuum naturale à ciuili, quando fit mentio de numeratione; secus, si fiat mentio de mutuo simpliciter. Alex. *d.consil.179. n.7. ver. expresse, lib.2.* Castr. *consil.186.*
17 *In causa, quæ vertitur, col.2. ver. ex quibus, lib.1.* † Et quando verba scripturæ continentis mutuum necessario non includunt numerationem, in dubio intra biennium intelligitur mutuum confessionatum, & sic ciuile. Alex. *d.consil 179. num.4. ver. est ergo necesse, lib.2. cum seq.* quod duplicatur *consil.35. lib.1.* Castr. *d.consil.186. col.1. ver. quandoque est mutuum mere ciuile, lib.2.* † Extende; quia si Notarius scribat Titium mutuasse Seio centum in præsentia Notarii, & testium, & testes dicant non interuenisse numerationem; tunc non contradicunt Notario, neque instrumento; quia intelligitur de mutuo ciuili; si vero instrumentum diceret, quod mutuauit, & numerauit, vel alias faciat mentionem de numeratione, & testes dicerent non interuenisse pecuniam, bene contradicunt instrumento. Alex. *d.consil.179. num.6. & seq. ver. vnde faciunt, lib.2.* & duplicatur *consil.35. lib.1.* Castr. *d.consil.186. col.2. ver. ex quibus patet, lib.1.* † Contrarium dicit Castr. *d.consil.186. col.2. ver. hoc etiam patet, lib.1.* vbi, quod sicuti mutuum est ciuile, & naturale, ita etiam numeratio est ciuilis, & naturalis; ciuilis, quando fit per conuentionem vnius debiti in mutuum; naturalis, quando reuera interuenit numeratio: Ideo contradicit in eo, quod contraria non sunt, instrumentum faciens mentionem de numeratione, & testes, qui dicunt pecuniam non fuisse numeratam; quia de ficta potest loqui instrumentum. † Mutuum igitur factum per literas cambii, vt quia tibi mutuaui pecunias existens Romæ in ciuitate Perusii, tale mutuum dicitur naturale, cui cooperatur ius ciuile, ex quo meum non fit tuum; quia per tertiam personam perficitur, ita Castr. *d.consil.186. col.1. in fin. ver. nunc ad propositum, lib.1.*

Mutuum an præsumatur in dubio, vel non, & qualiter cognoscatur. Conclus. 442.

MVTVVM † est magis frequens, & vtile, quam depositum; ideo in dubio contractus potius præsumitur mutui, quam depositi. Bald. *consil.47. Ista quæstio, in fin. lib.4.* apostill. ad Alex. *consil.28. lib.7. in princ. in ver. mutui.* citat plures concord. † Et vbicunque magna quantitas pecuniæ alicui datur sine causa expressa, semper præsumitur ex causa mutui. Rom. *d.consil.238. Pro habenda, num.3. & seq.* vbi apostill. in *ver. mutui,* dat concord. † Contrarium, quod imo pecunia etiam numerata sine expressione causæ præsumatur potius ex causa depositi, quam ex causa mutui. Alex. *d. consil.28. Clarissime Domine, lib.7.* maxime *num.4.* allegat gloss. in *l. diesponsalium, §.1. ff. depos.* & apostill. ad Alex. in *ver. depositum,* & Alex. ibi extendit contrarium, siue pecunia sit in sacculo data, siue numerata, & iterum *consil.84. num.5. lib.7.* † Declara; quia ex coniecturis præsumitur depositata, vel mutuata, nam si quis mutuat pecuniam alienam, censetur deponere; quia in mutuo non potest accommodari, ex quo de meo non fit tuum, sic etiam mutuum præsumitur ex coniecturis, prout si ago ad mutuum, & probo per testes, quod numeraui pecuniam, talis numeratio probata per testes probat mutuum, ex quo ita expressit actor. Alex. *d. consil.28. num.2. & seq. lib.7.* & iterum *consil.184. Viso processu, num.5. lib.7.* † Declara, siue depositum ex coniecturis præsumatur, siue etiam mutuum inter Hebræos habentes licentiam mutuandi sub vsuris; non tamen præsumetur mutuum vsurarium, nisi probetur; quia vsura est odiosa. Alex. *d.consil.28. in fin. lib.7.* † Amplia; quia mutuum est, & in mutuo transit depositum, si post instrumentum depositi datur facultas ei, cui pecunia est depositata, vtendi ea. *l. certi cond. §. fin. ff. si cert. pet.* Bald. *d.consil.352. num.2. lib.3. ver. ad prædictus.* † Amplia, vt idem sit, si potestas vtendi sit data in actu depositi, si sibi depositario placuerit vti; quia postquam cœpit pecunia deposita, transit in mutuum. Bald. *d.consil.352. num.2. lib.3. d.l. certi cond. §. fin. ff. si cert. pet.* plenius Rom. *consil.520. in princ. & consil.238. num.3. & 4.* vbi apostill. in *ver. vtenda,* quæ dat concord. † Extende idem, si data sit in commodatum eo pacto, quod possit vti, & frui, & tantundem reddatur; quia non potest esse commodatum, sed mutuum etiam ad effectum, vt vsuræ solutæ compensentur in sortem. Rom. *d.consil.520. num.3. & 4.* & plenius *consil.238. num.3. & seq. per tot.* † Amplia; quia mutuum potius præsumitur in dubio, quam solutum occasione residui, nisi verba, vel qualitas contraria concurrant. Bald. *consil.339. Proponitur, quod, lib.5.* † Amplia; quia vbicunque interuenit verbum denotans mutuum, prout est verbum, *præstare,* semper est mutuum. Bald. *d.consil.339. in fin. lib.5.* Castren. *consil.22. num.2. lib.1.* vbi verbum vulgare, *præstare,* importat mutuum, † Extende, etiam si aliæ clausulæ diuersificantes sint appositæ; quia cum sint de vsura suspectæ, præsumuntur ad palliandum. Castren. *d.consil.22. num.2. lib.1.* † Amplia; quia in dubio mutuum præsumitur, & iudicatur, quando quis dedit pecunias alteri, nec apparet de causa. Dec. *consil.116. In causa Aloysii, num.3.* vbi apostill. dat concord. plures Ant. de Burr. *consil.65. per tot.* plene Rom. *consil.290. In casu proposita, num.6. ver. secundo principaliter.* † Extende; quia si quis locauit domum, & promit-

miſit refectionem; quia non poterat habitari, & conductor ſoluerit locatori, puta centum, antequam veniret tempus ſolutionis, ſi diſcordant, quia locator dicit ſe habuiſſe ad computum locationis, conductor dicit mutuaſſe, potius præſumitur ex cauſa mutui, quam anticipatæ ſolutionis, quæ haberet iactationem. Ant.de Butr.*conſil.65.per tot.* vbi apoſtill. citat Crauett. *conſil.* 106. *num.*11. qui ſequitur Ant.prout etiam ſequitur Dec.*conſil.*116.*nu.*3. *& inl.cum quid.num.*53.*ff.ſi cert.pet.* Rom.*conſil.*238. vbi apoſtill. citat
14 Ant. de Butr. & alios. † Extende, vt procedat etiam ad effectum inducendi vſuras illicitas; quia præſumitur mutuum, etiam ſi cauſa exprimeretur, quod eſſet in depoſitum, & poſſet eo vti, & frui; quia neceſſario reſoluitur in mutuum. Rom. *conſil.*520. *in princ.&*
15 *conſil.*238.*num.*3.*&* 4. vbi apoſtill. *in ver.vtenda.* † Limita, quando pecunia eſt depoſita, & obſignata, & non eſt data poteſtas vtendi, neque expreſſe, neque tacite, & proprie depoſitum eſt, & non poteſt depoſitarius vti, & ſi aliter faceret, committit furtum. Bald.
16 *d.conſil.*352.*num.*2.*&* 3. *ver.aut non eſt data, lib.*3. † Limita, quando concurrunt ſigna, & qualitates, quod potius in ſolutum in aliam cauſam, quam in cauſam mutui, veluti ſi miniſter eius, qui eſt debitor Titii, ſolueret Titio; quia in cauſam debitam præſumeretur, niſi conſtaret ex verbis, quod mutuauit. Bald. *conſil.*339. *lib.*5.
17 *per tot.* † Limita; quia pecunia ſimpliciter data mercatori in dubio
18 † Extende; quia data militi ſimpliciter cenſetur in dubio in cau-
19 ſam militiæ. Rom.*d.conſil.*520.*num.*2. † Et maxime hoc præſumitur, quando pecunia per recipientem fuit conuerſa in cauſam
20 mercantiæ, vel militarem. Rom.*d.conſil.*520.*num.*2. † Et quando exprimitur cauſa generica, dedit ad traficandum, cenſetur data in ſocietate, non ex cauſa mutui. Alex.*conſil.*191.*Viſa ſcriptura.num.*3. *& ſeq.ver.ſed confeſſio, lib.* 2. & maxime, quando aliquid ſoluitur ex pecunia; quia nunquam præſumitur mutuum, vt tollatur vſura.
21 † Limita, niſi actum eſſet expreſſe, quod ſit depoſitum, & non mutuum; quia ſeruabitur conuentio. Bald. *conſil.*352. *Quidam A.*
22 *depoſuit,in princ.lib.*3. per *l. Lucius,in fin.ff. depoſ.* † Limita; quia ex contractus præſumitur depoſitum, vel mutuum. Alex. *conſil.* 28. *per*
23 *tot.& conſil.*184.*num.*5 *lib.*7. † Limita, quando fuit factum depoſitum ea conditione, quod ſi depoſitarius voluerit vti pecunia depoſitata, poſſit, quia donec vtatur, erit depoſitum, *l. quod ſi ab initio.ff.ſi cert.petat* Bald.*d.conſil.*352.*in princip.lib.*3. † Limita, quando 24
pecunia eſt numerata, & non obſignata, ſed non eſt data poteſtas vtendi ea ipſi depoſitario expreſſe, ſed tacite tantum; quia tunc eſt depoſitum, licet excedat terminos depoſiti. Bald. *d. conſil.* 352. *num.*2.*ver.aut poteſtas vtendi, lib.*3.

Mutuum debet eſſe gratuitum. Concluſ. 443.

GRATVITVM † debet eſſe mutuum iuxta Euangelium: Mutuum date nihil inde ſperantes. *c. conſuluit, de vſuris.* Dec. *conſil.*116.*num.*3. † Extende idem in depoſito; quia nihil poteſt ex eo 2
deberi deponenti. Deci. *d.conſil.*116.*num.*3. † Amplia, vt procedat, 3
etiam ſi adſit mora, & conuentio taxata, veluti ſi mutuo centum cum hoc, quod in primis nundinis tenearis mihi reſtituere, alias tenearis ſoluere decem, vel quindecim pro intereſſe; quia non valet hæc conuentio tanquam vſura palliata. Dec. *d.conſil.*116.*n.*6. *ver.ad hoc bene facit, cum ſeq.* vbi plures allegat. † Extende etiam in 4
mercatore, & ſolito negociari; quia non debetur aliquid ex mutuo, quando certa quantitas taxatur in caſu moræ, vel poſt terminum, vt loquitur Deci.*d.conſil.*116.*per tot.*maxime *d.num.*6.*&* 7. *ver. ad hoc bene facit.* † Extende in ſcholari mutuante ſocio ſchola- 5
ri; quia poteſt exigere eaſdem vſuras, quas ipſe paſſus eſt ob mutuatam pecuniam. Alex.*conſil.*221.*in princip. lib.*2. Natt.*conſil.*490. *col.fin.* Rimin. Iun. *conſil.*67.*num.*12. † Extende; quia imo poteſt 6
dari pecunia mutuo ſub eiſdem vſuris, quas mutuans alteri ſoluit, & erit licitum intereſſe. Alex.*d.conſil.*221. *Super titulo quæſtionis, in princ. lib.*2. ſequitur Rimin. Iun. *d. conſil.* 67.*num.*11. † Limita; 7
quia bene poteſt ſolui ab eo, qui mutuo recepit ex mera, & pura ſua voluntate, & abſque conuentione, vel ſpe mutuantis. Dec. *d.conſil.*116.*in princ.& in fin.num.*8. † Limita; quia mutuans pecu- 8
niam pro certo termino, ſi poſt terminum compellitur ipſe ſoluere alteri vſuras, poteſt repetere à ſuo debitore, cui mutuauit, in omni caſu damni paſſi. Rimin. Iun. *d. conſil.* 67. *num.* 9. *& ſeq. lib.* 1.

N.

NARRATIVA GRATIÆ DEBET probari ab impetrante, & quando ſecus. Concluſ. 1.

1 NARRATA † in gratia debent verificari ab eo, qui gratiam obtinuit, & ſe fundat ſuper ea, non autem ab impugnante; quia literæ habent conditionem, ſi narrata ſint vera, *cap.*2. *de reſcript.* Calder.*conſil.*165. alias 10. *de probatio.in princ.ver. & hoc dico.* Petr.de Anchar.*conſil.*34. *In hac cauſa, in princip.* qui loquitur in gratia Apoſtolica, plene Dec.*conſil.* 232. *Viſo tenore, num.* 3. plenius Crauett. *conſil.* 104. *num.*3. qui loquitur in eo, qui habet prouiſionem Papæ. Abb.*conſil.*70.*num.*2.*ver.ſed hic cadit, lib.*2. plene Corne.*conſil.*201. *Viſis non-*
2 *nullis.num.*6.*&* 7.*lib.*3. vbi, quod clauſula, *ſi preces, & c.* ineſt de iure Ciuili, & Canonico, & quod impetrans debet probare. † Et de natura narratiuæ eſt, vt probetur, non vt probet, commu-
3 niter dicit Ferret.*conſil.*353.*num.*14. † Ratio eſt; quia motus proprius non præſumitur, & narrata in gratia præſumuntur à parte narrata, licet videantur verba Principis narrantis; quia omnia præſumuntur per ſupplicationem, & inſtantiam partis. Alexand.
4 *conſil.*112. *Viſa copia.num.*5.*& per tot.lib.*7. † Contrarium, quod probatus, qui narrauit ſe eſſe in 18. anno, non teneatur probare narratam ætatem, ſed excipiens contra eum; quia exceptio, quando eſt fundamentum intentionis excipientis, debet probari. Caſtrenſ.
*conſil.*438. *In quæſtione, col.*2.*ver.item dico, & num.*2.*lib.*1. vbi, quod contenta in literis Principis præſumuntur vera, donec probetur contrarium, etiam in iis, quæ à facto Principis non pendent, &
5 quia impugnans intentionem alterius propter minorem ætatem debet probare, & loquitur in prouiſione Apoſtolica. † Declara; quia probare debet narrata gratiæ actor, non reus; ideo habens poſſeſſionem beneficii non tenetur iuſtificare gratiam ſuam, niſi poſtquam actor iuſtificauerit; quia ſufficit, quod excludat agen-
6 tem per non ius ſuum. Vide, *Actore non probante reus, & c. Concl.*117. † Declarat Gemin. *conſil.*38. *in princip. ver.nunquid autem*, vt procedat, quod impetrans debeat iuſtificare, quando per literas mandatur fieri inquiſitio, alias dicit eſſe opiniones, an reo impugnanti, vel impetranti incumbat probatio qualitatis, vt ſit impetrans rite ordinatus, vel non. Vide, & declara, vt per Maſc.*concl.*177. *An qui beneficium impetrat*; quia aut in collatione beneficii narrat impetrans, vel ſunt verba, *vt aſſeritur, beneficium eſſe iuris patronatus*, & probat impetrans, aut dicitur in collatione, *vt aſſeritur*; & probatis, qui impugnat. † Dic melius ſecundum Cald.*d.conſil.*10.*de proba.* quod 7
eſt in ordine 165. quia ſi agitur de narratiua; aut dicitur ſubreptitia; quia tacuit, quod eſt, & retraxiſſet concedentem, & is probat, qui dicit tacitum, niſi adſit iuris præſumptio pro eo, ſi vero dicitur propter dolum; quia falſo expreſſit, quod non eſt, & is probat, qui dicit, ſi vero propter narrationem, quæ negatur vera, & is probat, qui nititur narratis, niſi ſit præſumptio iuris pro narratis. † Aliter declarat Ferret.*conſil.*239.*in princ.* vt is, qui expreſſit, pro- 8
bet expreſſa; ſi vero omiſit is, qui dicit ſubreptitium; quia omiſit, probet veritatem omiſſi, & ſic conciliari ex mente omnium dicit opiniones. † Amplia; quia narrata in impetratione beneficii va- 9
cantis debet impetrans probare, & modum vacandi. Vide, *Vacatio beneficii narrata. Concl.*7. † Amplia, vt idem ſit in narratiua diſpen- 10
ſationis matrimonialis; quia debet obtinens narrata probare vera, alias non ſuffragatur diſpenſatio. Oldrad.*conſil.*256.*ver.ad ſecundum.num.*2. † Idem in narratiua diſpenſationis ſuper ætate; quia 11
debet probari ætas narrata à diſpenſato ad hoc, vt valeat diſpenſatio. Oldrad. *conſil.*325.*num.*5.*ver.quid plura.* † Idem in narratiua 12
diſpenſationis ad plura incompatibilia. Calder. *conſil.*165. alias 10. *de probatio. per totum.* † Extende, etiam ſi habens diſpenſationem 13
contra ius commune poſſideat; quia ipſe debet verificare gratiam, & narrata, nõ obſtante poſſeſſione, quæ eſt contra ius commune. Calderin.*conſil.*165. alias 10. *de probatio.circa princ.ver.in caſu noſtro, vſque in finem*, quod eſt Anton. de Butr. & Caſparis Calderini. † Declara tamen; quia narrans ſe velle renunciare tribus gra- 14
tiis, vt obtineat impetrationem, ſi vna ex tribus erat nulla, ſufficit verificare de facto, quod habebat tres gratias, niſi eſſet declarata nulla, & fraudulenter nullitatem tacuiſſet, quod conſtare debet. Calderin.*conſil.*34. *An impetrans*, alias 11. *de reſcript.* † Amplia; quia 15
idem eſt in expectante ad collationem Abbatis, & monaſterii, vel alterius, ad quem de iure communi non ſpectat; quia debet probare narrata in ſuo mandato. Calder. *conſil.* 236. *vltra med. ver. impetrans ergo*, alias 15. *de præbend.* † Amplia; quia narratiua gratiæ circa valorem expreſſum debet verificari, alias non obtinet impe- 16
trans. Cald. *d.conſil.*236. *circa fin.ver.item planum eſt*, alias 15. *de præb.*

& ideo